

မင်းတုန်းတိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့၏အဖွဲ့ဝင်များ၏အားပေးမှုကိုခံယူရရှိရန်အတွက်

မဟာမုခ်ဝေ

ပစ္စည်း

သာသနာ - ၂၅၅၅

၂၀၁၁

ကောဇာ - ၁၃၇၃

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ကမ္ဘာအေးစာပုံနှိပ်တိုက်မှ ရိုက်နှိပ်သည်။

နိုင်ငံတော် မြန်မာ သာသနာ
မဟာမုဒရ်

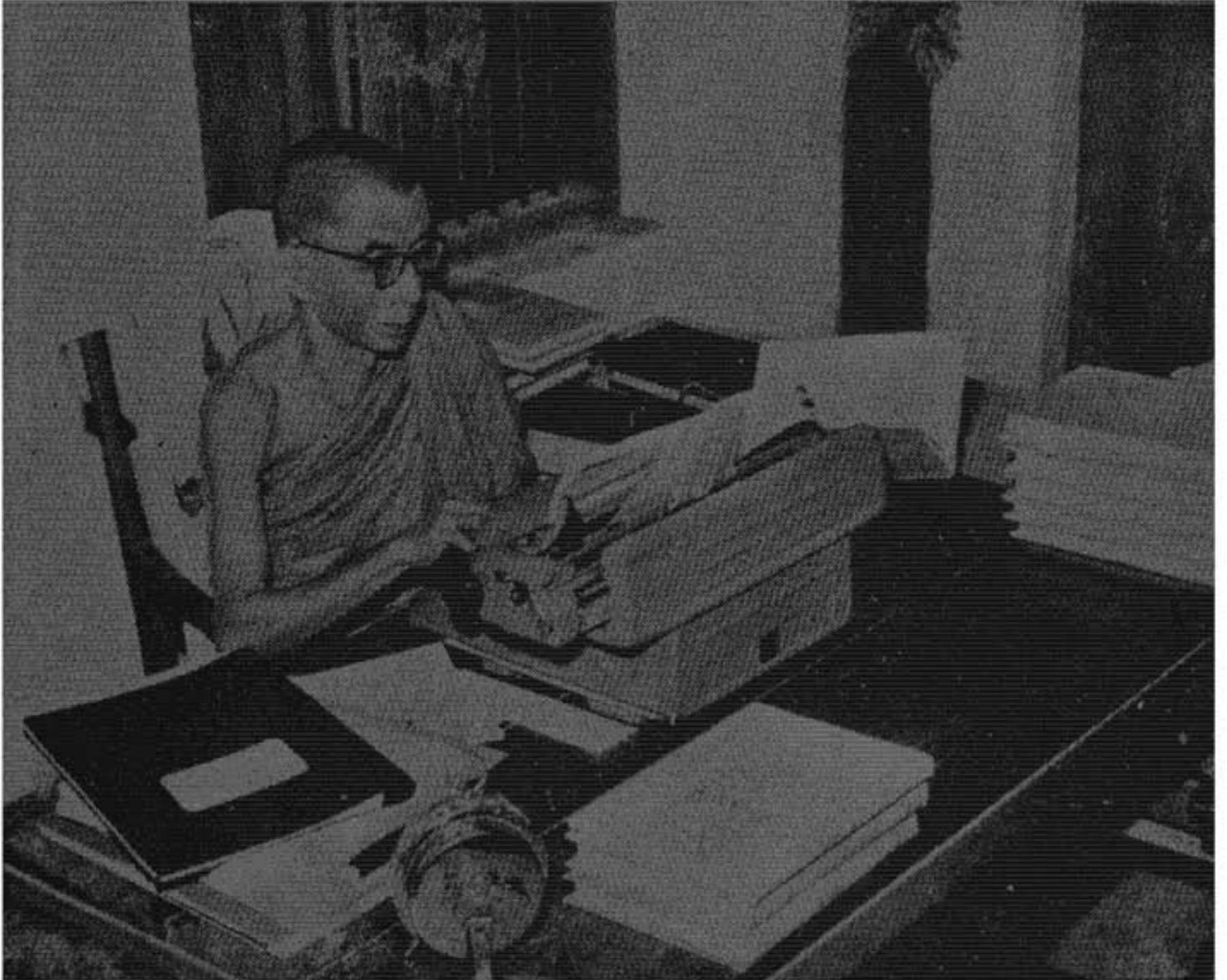
မဉ္ဇမတ္တ

တိပိဋကဓရ ဆရာတော် ဦးဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ
ဦးစီးရေးသားသည်

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

ဆဋ္ဌသံဂါယနာ ဝိသုဇ္ဇက ဆရာတော်

ပရိယတ္တိ သာသနဟိတ ဓမ္မာစရိယ ဝဋ်သကာဘွဲ့
သာသနဓဇ သီရိပဝရ ဓမ္မာစရိယဘွဲ့
အစိုးရပဌမကျော်ဘွဲ့
ဗုဒ္ဓသာသနဝိသိဋ္ဌ တိပိဋကဓရ မဟာတိပိဋကကောဝိဒဘွဲ့
တိပိဋကဓရ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက-ဘွဲ့ရ
အရှင်ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ ဆရာတော်
ဗုဒ္ဓသာသန မဟာဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်း ပြုစုနေပုံ

မဟာဗုဒ္ဓဝင် (ပဉ္စမတွဲ)

အကြိမ်	အုပ်စု	ခုနှစ်
ပထမအကြိမ် ရိုက်နှိပ်ခြင်း	အုပ်စု-၅၀၀၀	၁၉၇၁-ခုနှစ်
ဒုတိယအကြိမ် (ပြန်လည်)ရိုက်နှိပ်ခြင်း	အုပ်စု-၅၀၀၀	၁၉၈၆-ခုနှစ်
တတိယအကြိမ်(ပြန်လည်)ရိုက်နှိပ်ခြင်း	အုပ်စု-၃၀၀၀	၁၉၉၁-ခုနှစ်
စတုတ္ထအကြိမ် (ပြန်လည်)ရိုက်နှိပ်ခြင်း	အုပ်စု-၅၀၀၀	၁၉၉၅-ခုနှစ်

ရန်ကင်းမြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊
 သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်တွင်
 ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးညွှန်မောင်
 (မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၂၄၀၅/၀၂၅၂၇)က
 ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာ ဖဟာဗုဒ္ဓဝင် ကျမ်းပြုဆရာတော်

ဆဋ္ဌသံဂီတိဝိသုဇ္ဇက
တိပိဋကဓရဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက ဘဒ္ဒန္တ ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ
ဆရာတော်၏ပုံ

ဗုဒ္ဓသာသန-မဟာဗုဒ္ဓဝင်

ပဉ္စမတွဲ

အသေးစိတ် မာတိကာ

အခန်း-၃၀

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဘဝက မိဟောင်းဖဟောင်း ဖြစ်ခဲ့
သော ပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံအကြောင်း ၁-၀

ဘုရားရှင်ကို မြင်လျှင်မြင်ခြင်း၊ သားဟု ခေါ်ကြခြင်း၊
ပွေဖက်၍ ငိုကြခြင်း၊ အိမ်သို့ပင့်၍ ဆွမ်းကျွေးခြင်း၊
သောတာပန် တည်ခြင်း၊ ဘုရားရှင်၏ ခမည်းတော်
မယ်တော်၊ မိကြီးဖကြီး၊ မိထွေးဖထွေး-ဘဝငါးရာစီ
ဆက်ကာ ဖြစ်ခဲ့ကြပုံ၊ ပုဏ္ဏားကြီးဇနီးမောင်နှံ အထက်
မဂ်သုံးပါးရ၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံကြခြင်း။

ပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပွဲ၌ သတ္တဝါ
ပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် အကျွတ်တရားရခြင်း ၆-၀

ပုဏ္ဏားအမျိုးမျိုးနှင့် အရိယာသီတင်းသုံးဘော်တို့က
ရုပ်ကလာပ်ကို ပြာသာဒ်ပန်းနံ့သာတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း၊
မြတ်စွာဘုရား ကြွလာပြီး ဇရာသုတ်ကို ဟောတော်
မူခြင်း။

မိတ္တဒုန္နိမည်သော ဝိဂ္ဂုဇူတမင်းအကြောင်း ၀-၄၄

ကျောင်းနေဘက်သုံးဦး-ပသေနဒိမင်းသား၊ မဟာ-
လိမင်းသား၊ ဗန္ဓုလမင်းသား၊ မဟာလိမင်းသား
မျက်စိပျက်၍ အခွန်တသိန်းထွက်သည့် တံခါးကို အပိုင်
စားရခြင်း၊ ဗန္ဓုလစားစွမ်းပြပုံ၊ နောက်ဆုံး ဝါးစည်း၌
သံချောင်းထည့်ထားပုံ၊ မလ္လမင်းတို့အလှည့်ကျ မင်း
ပြုပုံ၊ ဗန္ဓုလ ကောသလမင်းထံ သွားရောက်ခြင်း၊ စစ်
သေနာပတိ အခန့်ခံရခြင်း။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ပသေနုဒိကောသလမင်းကြီး သာသနာတော်နှင့် အကျွမ်း
 ဝင်ရန် စီမံခြင်း ၁၀-၂၄
 ဘုရားရှင်နှင့် သံဃာတထောင်ပင့်၍ ခုနစ်ရက် ဆွမ်း
 ကျွေးခြင်း၊ အရှင်အာနန္ဒာနှင့် ရဟန်းငါးရာကို နေ့စဉ်
 ဆွမ်းစားကြရန် ပင့်ခြင်း၊ ခုနစ်ရက်ကျော်လျှင်မင်းကြီး
 မေ့နေ၍ ရဟန်းများ မကြွရောက်ကြပဲ အရှင်အာနန္ဒာ
 တပါးသာကြပုံ။

ကုလသုတ္တန်တရားတော် ၁၄-၁၆
 ရဟန်းတော်များ ချဉ်းကပ်သင့်သောအိမ်နှင့် မချဉ်း
 ကပ်သင့်သောအိမ်၊ ရဟန်းသံဃာနှင့် အကျွမ်းဝင်ရန်
 သာကီဝင်မင်းသမီးကို မိဖုရားမြှောက်လိုပုံ၊ ကျွန်မ
 သမီး ဝါသဘခတ္တိယာကို သာကီဝင်တို့ကပေးလိုက်၍
 မိဖုရားကြီး တင်မြှောက်ခြင်း၊ သားတော်ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာန်ကို
 စစ်သူကြီးခန့်ခြင်း၊ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာန် ကပ္ပိလဝတ်သို့သွားခြင်း၊
 ထိုင်သောပျဉ်ချပ်ကို နွားနို့ဖြင့်ဆေးခြင်း၊ သာကီဝင်
 တို့အား လက်စားချေရန် ကြံခြင်း၊ ကျွန်မမှန်းမင်းကြီး
 သိ၍ ဝါသဘခတ္တိယာနှင့် ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာန်ကို ရာထူးမှချခြင်း။

အမိမျိုးထက် အဖမျိုးသာ ပဓာနဖြစ်ခြင်း ၂၃-၂၄
 ထင်းခွေသည်မဝတ္ထု = ကဋ္ဌဝါဟနဇာတ်ကို ဟော
 တော်မူခြင်း၊ သားအမိနှစ်ယောက် ရာထူးပြန်ရခြင်း။

ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးနှင့် ဇနီးမလ္လိကာတို့အကြောင်း ၂၄-၃၄
 မလ္လိကာသားမရ၍ အနှင်ခံရခြင်း၊ ဘုရားရှင်က သား
 ရမည့် အရိပ်နိမိတ်ဟောသောကြောင့် အိမ်ပြန်ခြင်း၊
 မလ္လိကာ ဝေသာလီမင်းတို့၏ အဘိသိက်သွန်းသည့်
 ရေကန်၌ ရေချိုးရန် ချင်ခြင်းတပ်ပုံ၊ ဗန္ဓုလလိုက်ပို့ခြင်း၊
 လိစ္ဆဝီမင်းငါးရာတို့ လိုက်ဖမ်း၍ မဟာလိမင်းသား

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

တားခြင်း၊ ဗန္ဓုလက မြားတစင်းတည်းဖြင့် အားလုံးကို သေစေခြင်း၊ မလ္လိကာ သားသုံးကျိပ်နှစ်ယောက် ဖွားခြင်း။

ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိ တရားရုံး၌ တရားစီရင်ခြင်း ၂၉

ဗန္ဓုလတရားစီရင်ပုံကို ပြည်သူတို့နှစ်ခြိုက်ခြင်း၊ ရာထူးကျသည့် တရားသူကြီးလေးဦးက ကုန်းချောခြင်း၊ ဗန္ဓုလနှင့်သားများ အကောက်ဉာဏ်ဖြင့် အသတ်ခံရခြင်း၊ မလ္လိကာတရားပြည့်ဝ၍ မတုန်လှုပ်ပုံ၊ မဟာလတာတန်းဆာဖြင့် ဘုရားရှင်ကို ပူဇော်ပုံ၊ မဟာလတာတန်းဆာ ရှိသူသုံးဦး၊ ကောသလမင်းကြီးက ဗန္ဓုလ၏တူ ဒီဃကာရာယနကို စစ်သူကြီးခန့်ခြင်း၊ မင်းကြီးဘုရားဖူးနေစဉ် ဒီဃကာရာယနကမင်းမြှောက်တန်းဆာများကိုယူ၍ ဝိဇ္ဇုဇူဘကို မင်းမြှောက်ခြင်း၊ ကောသလမင်းကြီး အဇာတသတ်မင်းထံ စစ်ကူတောင်းသွားရာတွင် စရပ်၌ နတ်ရွာစံခြင်း၊ ဝိဇ္ဇုဇူဘကပ္ပိလဝတ်သို့ စစ်ချီခြင်း၊ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် မြတ်စွာဘုရား တားခြင်း၊ သူ့အသက် မသတ်သော သာကီဝင်များ ပရိယာယ်ဖြင့် ခုခံပုံ၊ သာကီဝင်ဟူသမျှကို နို့စို့သူငယ်မကျန် သတ်ခြင်း၊ မဟာနာမ်မင်းကြီး ရေထဲဆင်းသေခြင်း။

ဝိဇ္ဇုဇူဘမင်း ပရိသတ်နှင့်တကွ ပျက်စီးခြင်း ၄၁-၂

အကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးချိန်ကျသူတို့ ဘေးအန္တရာယ် ရှိရာသို့ရောက်ရပုံ၊ ကုသိုလ် အကျိုးပေးချိန်ကျသူတို့ ဘေးကင်းရာသို့ရောက်ရပုံ၊ မိုးကြီးရွာ၍ ဝိဇ္ဇုဇူဘမင်းနှင့်တကွ စစ်တပ်ကြီး အစီရင်ခံစာမြစ်တွင်း မျော၍ သမုဒြာရောက်ကာ နစ်မြုပ်သေကြခြင်း။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သာကီဝင်မင်းတို့၏ ရှေးအကုသိုလ်ကံ ၄၃-၄
 သာကီဝင်တို့ သေရခြင်းသည် ရှေးမကောင်းမှု ကံ
 ကြောင့် သေရ၍ သင့်လျော်ပုံ၊ မြစ်ချောင်း၌ ငါးများကို
 အဆိပ်ခတ်သတ်ခဲ့ခြင်း၊ သေမင်းသည် မေ့လျော့နေ
 သူတို့ကို အပါယ်သို့ ဆောင်ယူပုံတရားတော်။

ကောသလမလ္လိကာနှင့် မန္ဒုလမလ္လိကာတို့အကြောင်း ၄၅-၇
 ပန်းသည်သမီးက မိဖုရားကြီးဖြစ်လာသူ၊ မုယောမုန့်
 သုံးခုလှူရသော အကျိုးကို နေ့ခြင်းခံစားရပုံ၊ အသံ
 ကြား၍ ကောသလမင်းတပ်မက်ခြင်း၊ ဘုန်းကံရှိသူတို့
 ရဲရင့်ခြင်း။

အခန်း-၃၉

အာဇာနည်နာဠိယသုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း ၄၈-၆၁
 စတုမဟာရာဇ် နတ်မင်းကြီးများ သိကြားမင်းအတွက်
 အစောင့်ချထားပုံ၊ အာဇာနည်နာဠိယပရိတ်စီကုံးကြခြင်း၊
 နတ်မင်းကြီးလေးပါး မြတ်စွာဘုရားထံ ချဉ်းကပ်ပုံ၊
 ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏ လျှောက်ထားချက်၊ ငါးပါး
 သီလကို မနှစ်သက်သော နတ်များရှိပုံ၊ ဘုရားရှင်၏
 တပည့်သာဝကတို့ကို နှိပ်စက်တတ်ပုံ၊ အာဇာနည်နာဠိယ
 ပရိတ်၏တန်ခိုး၊ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏ လျှောက်
 ထားချက်ကို ဘုရားရှင်လက်ခံတော်မူခြင်း။

အာဇာနည်နာဠိယပရိတ်အရံအတား(ပါဠိ) ၅၁-၅
 အာဇာနည်နာဠိယသုတ်ရွတ်သူကို နတ်ဆိုးတို့ ညှဉ်းဆဲ
 နှောက်ယှက်လျှင် တိုင်ကြားနည်း၊ နတ်ဆိုးတို့ ခံရမည့်
 အပြစ်ဒဏ်။

ရဟန်းတို့အား မြတ်စွာဘုရားရှင်က တဖန်ပြန်၍ ဟော
 တော်မူခြင်း ၅၇-၈

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ပရိတ်ရွတ်ရန် အစီအမံမှတ်တမ်း ၅၀-၆၁

ပရိတ်ကို အနက်, သဒ္ဒါ, ပုဒ်မျဉ်းပြည့်စုံစွာ သင်ယူရခြင်း၊ လာဘ်ကိုမငဲ့ရခြင်း၊ မေတ္တာထားရခြင်း၊ အာဇာနည်ပရိတ်မရွတ်မီ ရွတ်ရမည့်ပရိတ်များ၊ ပရိတ်ရွတ်လျှင်-ရှောင်ရမည့် အရာများ၊ ပြုရမည့်အရာများ၊ ပြောဆိုရမည့်စကားများ။

သက္ကပဉ္စသုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း ၆၁-၁၉၅

နတ်တို့သေအံ့သော ပုဗ္ဗနိမိတ်ငါးပါး၊ သိကြားမင်းသေဘေးကြောက်ပုံ၊ ဘုရားဖူးရန်သွားခြင်း၊ ပဉ္စသိခနတ်သားကို ရှေ့ပြေးစေလွှတ်ခြင်း။

ပဉ္စသိခ၏ စောင်းချင်းဂါထာများ ၆၇-၇၆

ပဉ္စသိခကို ဘုရားရှင်ချီးမွမ်းခြင်း၊ တူရိယာသံ သီချင်းသံကို ဘုရားရှင် ချီးမွမ်းခြင်းအကြောင်း ရှင်းချက်၊ သူရိယဝစ္ဆာသကြောင့် သီချင်းစီကုံးခဲ့ပုံ။

မြတ်စွာဘုရားထံ သိကြားမင်းဆည်းကပ်ခြင်း ၇၇

ဣန္ဒသာလလိုဏ်ဂူ ထူးခြားလာပုံ၊ နတ်တို့၏ပြုဖွယ်ကိစ္စ၊ တသိန်းတန် ကျောင်းတော်ကြီးလေးခု၊ ဝေဿဝဏ် နတ်မင်း၏မိဖုရား ဘူဇတိနတ်သမီး။

မြတ်စွာဘုရားပွင့်သောအခါ နတ်ပြည်စည်ကားကြောင်း ၈၂

ဂေါပကနတ်သားဝတ္ထု ၈၂

သာကီဝင်မင်းသမီး ဂေါပိကာ သိကြားမင်းသားဖြစ်ခြင်း၊ ဆွမ်းခံကိုယ်တော်သုံးပါး ကခြေသည်နတ်ဖြစ်ခြင်း၊ နတ်သားနှစ်ဦး မြဟွာဖြစ်ခြင်း၊ သီလစင်ကြယ်လျက် ဘဝနိကန္တိကြောင့် ယုတ်နိမ့်သောနတ် ဖြစ်ရပုံ၊ မြင်းလိမ္မာလေးမျိုး ဥပမာနှင့် ယောက်ျားလိမ္မာ လေးမျိုးအကြောင်း။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

မဃလုလင်ဝတ္ထု ၀၉-၁၀၀

သိကြားမင်း ရှည်စွာသော ကာလမှ စ၍ အကျင့်စင်
ကြယ်ပုံ၊ မစလရွာ၌ သာယာဖွယ်ပြုလုပ်ခြင်း၊ ရွာလယ်
၌ သဲဖြူခင်းခြင်း၊ ရွာသားများ မီးလှုံစရာ ပြုလုပ်ခြင်း၊
ကောင်းမှုကုသိုလ်ဖြင့် လူ့ နတ်စည်းစိမ်ကို ရနိုင်ခြင်း၊
လမ်းကိုရှင်းလင်းပြုပြင်ခြင်း၊ စရပ်မဏ္ဍပ်ဆောက်ခြင်း၊
ရေတွင်း ရေကန်တူးခြင်း၊ တံတားခင်းခြင်း၊ မစလ
ရွာသား အဖော် သုံးကျိပ်သုံးယောက်ဖြစ်လာပုံ၊ မဃ
လုလင်၏ကုသိုလ်ကောင်းမှု အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြချက်။

မစလရွာစား လူယုတ်မာ၏အကြံ ၉၂-၃

လူယုတ်မာသည် မကောင်းကြိုက်ပုံ၊ ဘုရင့်ထံ သွား၍
ဂုံးတိုက်စကားပြောပုံ။

မဃလုလင်တို့အဖွဲ့ အဖမ်းခံရခြင်း ၉၃

ကောင်းမှုလုပ်ရန် စည်းဝေးနေစဉ် လာဖမ်းခြင်း၊ မဃ
လုလင်တို့၏ ဇနီးများက လင်ယောက်ျားအဖမ်းခံရ၍
ဝမ်းသာစကား ပြောကြပုံ။

ဆင်ကိုအနင်းခိုင်း၍ သတ်ရန်စီမံခြင်း ၉၄-၅

မဃ၏အဖော်များကို ဆုံးမစကား—သံသရာကျင်လည်
ရသမျှ ဘေးကြိုရခြင်း၊ သစ္စာဆိုပုံ၊ ဆင်မနင်းဝံ့ပုံ။

မင်းကြီးအမြင်မှန်ရ၍ မဃလုလင်တို့အဖွဲ့ကို ရွာစားခန့်ကာ
ဆုလာဘ်များစွာပေးခြင်း ၉၅-၇

သစ္စာသည် ဆင်မနင်းဝံ့သော မန္တန်၊ လူယုတ်မာ
ရွာစားသည် မဃ၏ကျွန်ဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာများနှင့်
ဆင်တော်ကိုပေးခြင်း၊ မယားများနှင့် ရေစက်မဆုံလို
ကြခြင်း(= ကုသိုလ်ပြုရာ၌ ဝိုင်းပယ်ထားကြခြင်း)။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အပန်းဖြေစရပ်ကြီး ဆောက်လုပ်ခြင်း ၉၇-၁၀၁

မသုဇာ၊ မယားလေးယောက်-မသုဇာ၊ မသုဇမ္မာ၊ မစိတ္တာ၊ မနန္ဒာ၊ မသုဇမ္မာ စရပ်ဆောက်ရာ၌ ကုသိုလ် ပါဝင်ရန်ကြံပုံ၊ သုဇမ္မာစရပ် အမည်ပေးပုံ၊ သုဇမ္မာ စရပ်ကို သုံးပိုင်းခွဲ၍ အသုံးပြုပုံ။

စရပ်ကြီး၌ တာဝန်အသီးသီးခွဲထားပုံ ၁၀၁

မသုဇာလင်တို့ အိမ်သားစု၏ ကုသိုလ်များ ၁၀၁-၂

မသုဇာလင် ကသစ်ပင်စိုက်၍ ကျောက်ဖျာခင်းခြင်း၊ မနန္ဒာရေကန်တူးခြင်း၊ မစိတ္တာ ပန်းဥယျာဉ်စိုက်ခြင်း၊ မသုဇာ ကုသိုလ်မပြု အလှပြင်မှု ဦးစားပေးခြင်း။

မသုဇာလင် အဖွဲ့သားတို့၏ တမလွန်ဘဝ ၁၀၂

မသုဇာလင် သိကြားမင်းဖြစ်ခြင်း၊ အဖွဲ့သားများ နတ် သားဖြစ်ခြင်း၊ သုဇမ္မာ၊ နန္ဒာ၊ စိတ္တာတို့ သိကြားနတ် မိဖုရားဖြစ်ခြင်း၊ မသုဇာ ဗျိုင်းမဖြစ်ခြင်း။

သိကြားမင်း၏ အသုံးအဆောင်များ ၁၀၂-၃

ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်၊ ပင်လယ်ကသစ်ပင်၊ ပဏ္ဍု- ကမ္မလာ၊ သုဇမ္မာနတ်သဘင်၊ နန္ဒာကန်တော်၊ စိတ္တ- လတာဥယျာဉ်၊ သုဇာဗျိုင်းမကို နတ်ပြည်ဆောင်ခြင်း။

ကခြေသည် နတ်သမီးတို့ သုဇာဗျိုင်းမကို ပြန်ရယ်ပြုကြ

ခြင်း ၁၀၃-၅

ဗျိုင်းမသည် နတ်ပြည်၌မပျော် တောင်ကြားမှာပျော် ခြင်း၊ ဗျိုင်းမ ငါးပါးသီလစောင့်ခြင်း၊ သိကြားမင်းက သီလစမ်းခြင်း။

သုဇာဗျိုင်းမ အိုးထိန်းသည်သမီးဖြစ်ခြင်း ၁၀၅-၆

ငါးပါးသီလကို အသက်အသေခံ၍ စောင့်ခြင်း၊ သီလ တန်ခိုးကြောင့် ဗျိုင်းဘဝမှ လူ့ဘဝရခြင်း၊ လူ့ဘဝ၌ လည်း သီလကို ဆောက်တည်နေပုံ၊ သုဇာအား သိကြားမင်းက ရွှေသခွါးသီးများ လာပေးခြင်း။

အံကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သုဇာအမျိုးသမီး အသုရာနတ်မင်းကြီး၏ သမီးဖြစ်ခြင်း ၁၀၆-၈
သီလတန်ခိုးကြောင့်--လူဘဝမှ နတ်ဘဝရခြင်း၊ အလွန်
လှပခြင်း၊ ပန်းကုံးစွပ်ပွဲ ကျင်းပခြင်း၊ သိကြားမင်း
ပန်းကုံးစွပ်ခံရခြင်း၊ သုဇာ၏ဖခင် ဝေပစိတ္တိအသုရာ
နတ်မင်းကြီး ကျေနပ်ခြင်း၊ သုဇာနတ်မိဖုရားကြီး ဖြစ်
ခြင်း၊ သိကြားမင်းထံ ဆုတောင်းပုံ။

သိကြားမင်း ပြဿနာမေးလျှောက်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်
ဖြေကြားတော်မူခြင်း ၁၀၉-၁၀၄

(၁) ပဌမ အမေးနှင့်အဖြေ ၁၀၉-၁၁၀
သတ္တဝါတို့ ရန်,ဒဏ်,ဆင်းရဲ အမျက်ထွက်ခြင်းကင်းလို
ကြလျက် မကင်းရခြင်းအကြောင်း ဣဿာနှင့်မစ္ဆရိယ
သံယောဇဉ်၊ ဣဿာ၏လက္ခဏာစသည် မေ့ဝံ့ထွာန်
လေးပါး၊ ဣဿာတရား ရဟန်းနှင့်လူတို့၌ဖြစ်ပုံ၊ မစ္ဆ-
ရိယ၏ လက္ခဏာစသည် မေ့ဝံ့ထွာန်လေးပါး၊ မစ္ဆ-
ရိယငါးပါး၊ မစ္ဆရိယငါးပါးအပြစ်၊ ဣဿာနှင့်မစ္ဆရိယ
အထူး။

(၂) ဒုတိယ အမေးနှင့်အဖြေ ၁၁၀-၁၂၂
ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယတို့သည် ချစ်ခြင်းနှင့် မုန်းခြင်း
ကြောင့်ဖြစ်ပုံ။

(၃) တတိယ အမေးနှင့်အဖြေ ၁၂၂-၃
ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းသည် တဏှာဆန္ဒကြောင့် ဖြစ်ပုံ၊
တဏှာဆန္ဒငါးပါး။

(၄) စတုတ္ထ အမေးနှင့်အဖြေ ၁၂၄-၅
တဏှာဆန္ဒသည် ဝိနိစ္ဆယဝိတက်ကြောင့်ဖြစ်ပုံ။

(၅) ပဉ္စမ အမေးနှင့်အဖြေ ၁၂၆-၇
ဝိနိစ္ဆယဝိတက်သည် ပပဉ္စသညာကြောင့်ဖြစ်ပုံ။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

(၆-၇-၈) ဆဋ္ဌ, သတ္တမ, အဋ္ဌမ, အမေးနှင့်အဖြေ ၁၂၇-၁၆၂
 ပပဉ္စသညာချုပ်စေရန် ကျင့်နည်း၊ ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း၊
 သောမနဿ, ဒေါမနဿ, ဥပေက္ခာ-ဝေဒနာသုံးပါး
 ကို မှီဝဲအပ်, မမှီဝဲအပ် ခွဲပြပုံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှစ်မျိုး—
 ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း, နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဖဿပဉ္စမကတရား
 ကို သိမ်းဆည်းပုံ၊ အကျင့် ပဋိပဒါသုံးမျိုး—
 သုံးလကျင့်စဉ်၊ ခြောက်လကျင့်စဉ်၊ ကိုးလကျင့်စဉ်။

မဟာသိဝမထေရ်ကြီးဝတ္ထု ၁၄၈-၁၅၅

မိမိကိုယ်ကို ရဟန္တာထင်ခြင်း၊ တပည့်က ရဟန္တာ
 မဖြစ်သေးကြောင်း လာသတိပေးခြင်း၊ မှီရာတကဲပျဉ်
 ဥပမာ၊ သေရန်ပင် အချိန်မရှိအောင် အလုပ်ရှုပ်
 သလောဟု မေးခြင်း၊ မဟာသိဝမထေရ် တောထွက်
 ခြင်း၊ နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ် အားထုတ်သော်လည်း
 တရားထူးမရ၍ ပိုခြင်း၊ နတ်သမီးက သတိပေးမှ
 သတိရ၍ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၊ ရဟန္တာဖြစ်သောအခါ
 သိကြားမင်းလာ၍ ခြေဆေးပေးခြင်း။

သိကြားမင်း သောတာပန်တည်ခြင်း ၁၅၉

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်းအဆုံး၌ သောတာပန်ဖြစ်ပုံ။

ဘုရားရှင်၏ ဥက္ကဋ္ဌဆန္ဒတော် ၁၅၉

တရားဟောလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်အထွတ်တပ်၍ဟောပုံ၊
 သားတော်များကို ထမင်းခွံသည့် မင်းကြီးဥပမာ
 (ထမင်းလုပ်မည်မျှကြီးကြီး ပါးစပ်နှင့်တန်ရုံစားရပုံ)။

သိကြားမင်း သိကြားဘဝသစ်ရပုံ ၁၆၀-၂

မြတ်စွာဘုရားရှေ့မှောက်၌ နတ်သက်ကြွ၍ သိကြား
 ဘဝသစ်ပြန်ရပုံ၊ နတ်များသေ၍ အလောင်းမကျန်ပုံ
 ရှင်းချက်။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

(၉-၁၀-၁၁) နဝမ, ဒသမ, ကောဒသမ အမေးနှင့် အဖြေ ၁၆၂-၁၇၁

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလအကျယ်၊ ကိုယ်,နှုတ် အကျင့် များနှင့် ရှာမှီးခြင်းများကို မှီဝဲအပ်, မမှီဝဲအပ်ခွဲပြခြင်း။

(၁၂) ဒွါဒသမ အမေးနှင့်အဖြေ ၁၇၂-၀

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလအကျယ်၊ အာရုံခြောက်ပါးကို မှီဝဲ အပ်, မမှီဝဲအပ် ခွဲပြခြင်း။

မထေရ်မြတ်သုံးပါးဝတ္ထု ၁၇၇-၉

အကုသိုလ်စိတ် မဖြစ်အောင် စောင့်ထိန်းကြပုံ—
၁-ကျောင်းဝိုင်းအတွင်း၌သာ စိတ်ကိုထားခြင်း၊ ၂-
ကျောင်းအတွင်း၌သာ စိတ်ကိုထားခြင်း၊ ၂-ခန္ဓာကိုယ်
အတွင်း၌သာ စိတ်ကိုထားခြင်း။

(၁၃) တေရသမ(အနေကဓာတု)အမေးနှင့်အဖြေ ၁၇၉

သမဏ မြာဟ္မဏအားလုံး အဆုံးအမ အကျင့် အဆုံး
အပြီး မတူကြပုံနှင့် မတူကြရခြင်းအကြောင်း။

(၁၄) စုဒ္ဓသမ(အစွန္နနိဋ္ဌာ)အမေးနှင့်အဖြေ ၁၈၁-၄

သမဏ မြာဟ္မဏအမည်ခံတိုင်း နိဗ္ဗာန်မရနိုင်ခြင်း၊
အရိယမဂ်ရှိမှသာ နိဗ္ဗာန်ရနိုင်ခြင်း။

သိကြားမင်း၏ တရားတော်၌ ဝမ်းမြောက်စကား ၁၈၄-၁၉၂

တဏှာသည် ရောဂါ, အနာ, ငြောင့်တံကျင်မည်ပုံ၊
သာသနာပ သမဏမြာဟ္မဏတို့ သိကြားမင်းအမေးကို
မဖြေနိုင်ပုံ၊ ဤမျှဝမ်းမြောက်မှု မဖြစ်ဘူးပုံ၊ တရားနာ
ရ၍ သိကြားမင်းရရှိသည့် အကျိုးထူးခြောက်ပါး—
စုတိပြီး သိကြားပြန်ဖြစ်ခြင်း, နောက်ဘဝ လူအမျိုးမြတ်
ဘဝရမည်ပြခြင်း, မြတ်သောတရား သိနိုင်မည်ဖြစ်ခြင်း,
သကဒါဂါမ်ဖြစ်ရခြင်း, တဖန် သိကြားဘဝရမည် ဖြစ်

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ခြင်း၊ ထိုမှ အတ္တနိဋ္ဌမြဟ္မာဘုံရောက်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရ
မည်ဖြစ်ခြင်း၊ ဘုံစဉ်စံ ၃-ဦး—သိကြား၊ အနာထပိဏ်၊
ဝိသာခါ။

သိကြားမင်း၏ ဘုရားရှိခိုးသုံးဂါထာ ၁၉၃-၄

ပဉ္စသီခနတ်သားအား သိကြားမင်းဆုပေးခြင်း ၁၉၅

ပဉ္စသီခ ဆုနှစ်မျိုးကို ရခြင်း—ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မင်းဖြစ်ခြင်း၊
သူရိယဝစ္ဆာသရခြင်း၊ သိကြားမင်း နမောတဿဖြင့်
ဘုရားကိုရှိခိုးခြင်း၊ သိကြားမင်းနှင့် နတ်ရှစ်သောင်း
သောတာပန်ဖြစ်ခြင်း။

အခန်း--၄၀

အပရိဟာနိယ (ကြီးပွားကြောင်းတရား) တို့ကို ဟောကြား
တော်မူခြင်း ၁၉၇-၂၆၅

ပဌမဗောဓိ (= ပဌမဝါနှစ်ဆယ်) ၌ ထိုထို မြို့ရွာတို့၌
ဝါကပ်၍ ပစ္ဆိမဗောဓိ (= နောက်နှစ်ဆယ့်လေးဝါ) ၌
သာဝတ္ထိ၌ ဝါကပ်ခြင်း၊ လေးဆယ့်လေးဝါ၌ ရာဇဂြိုဟ်
ပြည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်သို့ ကြွတော်မူခြင်း၊ ဂိဇ္ဈကုဋ်
အမည်ရှင်းပြချက်၊ အဇာတသတ်မင်း ဝေသာလီသို့
စစ်ချီလို၍ မြတ်စွာဘုရားထံ တမန်စေ စူးစမ်းခြင်း၊
အဇာတသတ်မင်း ဝေသာလီပြည်ကို တိုက်ခိုက်လိုခြင်း
၏အကြောင်း—လှည်းဆိတ်ရွာ အရေးတော်ပုံ၊ ဝဿ-
ကာရပုဏ္ဏား မြတ်စွာဘုရားထံသွား၍ စူးစမ်းပုံ။

မင်းတို့၏ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး ၂၀၁-၂၁၅

ဝဿကာရပုဏ္ဏားအမေးကို မဖြေမူ၍ အရှင်အာနန္ဒာ
အား အပရိဟာနိယတရားဟောပုံ—၁-အကြိမ်များ
စွာ စည်းဝေးခြင်း၊ ၂-အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ
ထခြင်း၊ ၃-ရှေးမင်းတို့ပညတ်ချက်ကို မလွန်ကျူးခြင်း၊
၄-အသက်ကြီးသူတို့ကို ရိုသေလေးမြတ် ပူဇော်၍

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

စကားနာယူခြင်း၊ ၅-အမျိုးသမီးများကို အတင်း
မသိမ်းပိုက်ခြင်း၊ ၆-နတ်ကွန်းများကို ရိုသေလေးမြတ်
စွာ ပူဇော်ခြင်း၊ ၇-မကြွလာသေးသော ရဟန္တာများ
ကြွလာ၍၊ လာပြီး ရဟန္တာများ မွေ့လျော်ခြင်း။

ဝေသာလီပြည် ပျက်စီးခြင်း ... ၂၀၅-၂၁၀
အဇာတသတ်မင်းသည် ဝေသာလီမင်းတို့ စိတ်ဝမ်း
ကွဲအောင်ပြုလုပ်ရန် ဝဿကာဒုရကို လွှတ်ခြင်း။

စိတ်ဝမ်းကွဲအောင် ပြုလုပ်ခြင်း ... ၂၁၀-၉
တိုးတိုးပြော၍ ပြည်ပျက်ပုံ။

ဝေသာလီတပြည်လုံး ပျက်ပြိုခြင်း ... ၂၁၉-၂၂၁
လိစ္ဆဝီမင်းတို့ စိတ်ဝမ်းကွဲသောအခါ အဇာတသတ်
မင်း ချီတက်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ မညီညွတ်သောမင်းတို့
စစ်ရှုံးပျက်စီးကြရပုံ။

ရဟန်းတို့ ကြီးပွားကြောင်းတရား(ပဌမ) ခုနစ်ပါး ၂၂၁-၂၃၂
အပရိဟာနိယတရားသည် သံသရာဝဋ်မှ လွတ်စေ၍
သာသနာအခွန်ရှည်စွာ တည်စေနိုင်ခြင်း။

ဒုတိယကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး ... ၂၃၂-၆
၁-ကိစ္စမများခြင်း၊ ၂-စကားပြောနေမှု၌ မဲမွေ့လျော်
ခြင်း၊ ၃-အိပ်နေမှု၌ မဲမွေ့လျော်ခြင်း၊ ၄-အပေါင်း
အဖော်နှင့် စုရုံးနေမှု၌ မဲမွေ့လျော်ခြင်း၊ ၅-အလိုဆိုး
ကင်းခြင်း၊ ၆-ယုတ်သောအဆွေခင်ပွန်း မရှိခြင်း၊
၇-အနည်းငယ်သော တရားရရှိမှုဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်
မရောက်မီ ရပ်မနေခြင်း။

တတိယကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး ၂၃၆-၂၄၁
၁-သဒ္ဓါတရားရှိခြင်း၊ ၂-ဟိရိတရားရှိခြင်း၊ ၃-ဩတ္တပ္ပ
တရားရှိခြင်း၊ ၄-မဟုသုတရှိခြင်း၊ ၅-ဝီရိယရှိခြင်း၊
၆-သတိရှိခြင်း၊ ၇-ဝိပဿနာပညာရှိခြင်း။

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

စတုတ္ထကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး.... ၂၄၁-၂
မဂ်၏အကြောင်းဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးရှိခြင်း။

ပဉ္စမကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး ၂၄၂-၄
၁-မမြဲဟုသိမှတ်မှု=အနိစ္စသည်၊ ၂-အတ္တ မဟုတ်ဟု
သိမှတ်မှု=အနတ္တသည်၊ ၃-မတင့်တယ်ဟုသိမှတ်မှု=
အသုဘသည်၊ ၄-အပြစ်ဟုသိမှတ်မှု = အာဒိနဝ
သည်၊ ၅-ပယ်ဖို့ရန်သိမှတ်မှု=ပဟာနသည်၊ ၆-တပ်
မက်ခြင်းကင်းရန် သိမှတ်မှု=ဝိရာဂသည်၊ ချုပ်ငြိမ်း
ခြင်းနိဗ္ဗာန်ကို သိမှတ်မှု = နိရောဓသည်—ဟူသော
သည်ခုနစ်ပါး ပွားခြင်း။

ရဟန်းတို့ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခြောက်ပါး ၂၄၄-၂၆၅
သီတင်းသုံးဖော်တို့၌— ၁-မေတ္တာကံယကံထားခြင်း၊
၂-မေတ္တာဝစိကံထားခြင်း၊ ၃-မေတ္တာမနောကံထား
ခြင်း၊ ၄-ဓမ္မိယလာဘ်ကို ဝေမျှသုံးဆောင်ခြင်း၊ ၅-
အယူသီလတူမျှခြင်း၊ ၆-အရိယပညာ တူမျှခြင်း။

သမ္မုခါမေတ္တာ, ပရမ္မုခါမေတ္တာ(= မျက်မှောက်, မျက်
ကွယ်မေတ္တာ)ရှင်းပြချက် ၂၄၀-၉

သာရဏီယဝတ်အကျင့်နှင့်စပ်၍ သိမှတ်ဖွယ် ၂၅၀-၂၆၄
၁၂-နှစ်ပြည့်မှအောင်ခြင်း၊ သာရဏီယဝတ် ဖြည့်ကျင့်
ရခြင်းအကျိုး ၆-ပါး၊ အကျိုးပြဝတ္ထုများ—သေန
ကျောင်းနေ တိဿထေရ်ဝတ္ထု၊ နာဂထေရီမကြီးဝတ္ထု၊
နာဂထေရ်၏ အံ့ဩဖွယ်စကား၊ မကျိုး, မပေါက်,
မပြောက်, မကျားသောသီလ ရှင်းချက်။

သီလ,သမာဓိ,ပညာ=တရားကို များစွာဟောတော်မူခြင်း ၂၆၅

အမ္မလဋ္ဌိကသရက်ဥယျာဉ်သို့ ကြွတော်မူခြင်း ၂၆၆

နာဠန္ဒမြို့သို့ ကြွတော်မူခြင်း ၂၆၈

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အရှင်သာရိပုတ္တရာ ရဲရင့်သောစကားကို ဆိုခြင်း ... ၂၆၈-၂၇၂
ပညာရှိမြို့တံခါးစောင့် ဥပမာ။

သီလပျက်စီးသူ၏ အပြစ် ၅-ပါး ... ၂၇၂-၆
ပါဠိလိရွာသို့ ကြွတော်မူခြင်း၊ ဘုရားရှင်ကြွလာရာ၌
သင့်လျော်အောင် စီမံကြပုံ။

သီလရှိသူ၏ အကျိုး ၅-ပါး ... ၂၇၆-၂၈၀
သီလပျက်ခြင်း အပြစ်ပြုလက်၊ သီလရှိခြင်း အကျိုးပြု
လက်၊ အပြစ်နှင့်အကျိုးတို့ကို ရှင်းပြချက်များ။

ပါဠိလိပုတ်ပြည် တည်ထောင်ဖန်ဆင်းခြင်း ... ၂၈၀-၈
ဦးစီးသုနိနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့ စီမံကြပုံ၊ တန်ခိုး
ကြီးသောနတ်တို့ နေရာယူပုံ၊ ပါဠိလိပုတ်ပြည်၌ဖြစ်မည့်
ဘေး ၃-မျိုး၊ ကာဠကဏ္ဍိသတ္တဝါရှင်းချက်၊ မြို့သစ်
မင်္ဂလာ အနုမောဒနာတရား၊ ဂေါတမဆိပ်, ဂေါတမ
တံခါးဟု အမည်ပေးခြင်း။

အရိယသစ္စာလေးပါးကို ဟောတော်မူခြင်း ... ၂၈၈-၂၉၀
ကောဠိရွာသို့ ကြွတော်မူခြင်း၊ သစ္စာ-မသိ၍ သံသရာ၌
ကျင်လည်ရပုံ။

နာတိကရွာသို့ ကြွတော်မူခြင်း ... ၂၉၁
နာတိက-အမည်ရှင်းချက်၊ သေသူတို့၏ ဖြစ်ရာဘဝကို
ဟောခြင်း။

ဓမ္မာဒါသမည်သော ကြေးမုံတရားကို ဟောတော်မူခြင်း ၂၉၅-၈
မိမိလားရမည့်ဘဝကို သိနိုင်သည့် နည်းပေးတရား။

ဝေသာလီပြည် အဗ္ဗပါလိသရက်ဥယျာဉ်သို့ ကြွတော်မူ
ခြင်း... .. ၂၉၈-၃၀၇
ရဟန်းသစ် ရဟန်းငယ်များကို သတိပေးသောတရား၊
အဗ္ဗပါလီပြည်တန်းဆာမ ဘုရားရှင်ထံရောက်လာပုံ၊

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

လိစ္ဆဝိမင်းများရောက်လာပုံ၊ အမွေပါလိ၏သဒ္ဓါတရား၊
လိစ္ဆဝိမင်းတို့ကို တာဝတိံသာနတ်နှင့်နှိုင်း၍ ချီးမွမ်း
တော်မူခြင်း၊ သရက်ဥယျာဉ်ကို အလှူခံတော်မူခြင်း။

ဝေဠုဝရွာ၌ နောက်ဆုံးဝါကပ်တော်မူခြင်း ၃၀၇
ရဟန်းများကို ဝေသာလီပြည်ပတ်ဝန်းကျင်၌ ဝါကပ်
ရန် မိန့်တော်မူခြင်း။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံလောက်အောင် ကြမ်းတမ်း
သော ဝေဒနာကပ်ရောက်လာခြင်း ၃၀၈-၃၁၅
ရောဂါကို သမာပတ်ဖြင့် တားတော်မူခြင်း၊ အာယု-
သင်္ခါရ-အရကောက်၊ ဖလသမာပတ်အမျိုးမျိုးရှင်းချက်၊
ဘုရားရှင်သည်-တရားကိုချန်ထား၍မဟော၊ ရဟန်း
သံဃာကို ငါသာ သိမ်းယူအံ့ဟု လိုလားခြင်းမရှိပုံ၊
ရဟန်းသံဃာ မိမိကိုယ်သာကိုးကွယ်ရာရှိပုံ၊ တရားသာ
ကိုးကွယ်ရာရှိပုံ။

အဂ္ဂသာဝကနှစ်ပါး ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း ၃၁၅-၇
သာဝတ္ထိ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာစေတီတည်ခြင်း၊ ရာဇ-
ပြုတ်၌ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်စေတီတည်ခြင်း။

ပရိနိဗ္ဗာန်စံရမည့် အရိပ်အရောင်ပြုခြင်း ၃၁၇-၃၂၀
ဣဒ္ဓိပါဒ်ပွား၍ အသက်အာယုကပ်တည်နိုင်ပုံ၊ အာယု
ကပ်ယူပုံ ဝါဒအမျိုးမျိုး၊ ဝိပလ္လာသ ၁၂-ပါး။

ပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် မာရ်နတ်တောင်းပန်ခြင်း ၃၂၁-၈
ဘုရားရှင်တပည့် ရှင်လူတို့ လိမ္မာ၍တရားသိမှ ပရိ-
နိဗ္ဗာန်စံမည်ဟု မိန့်ဘူးခြင်း၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် ဝန်ခံတော်
မူခြင်း။

အာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မူခြင်း ၃၂၀
သတိရှိလျက်၊ ဆင်ခြင်လျက် အာယုသင်္ခါရလွှတ်ခြင်းကို
ရှင်းပြချက်၊ အာယုသင်္ခါရနှစ်မျိုး၊ ဥဒါန်းကျူးခြင်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အဓိပ္ပာယ်၊ အာယုသင်္ခါရလွတ်သောအခါ—မြေလှုပ်ခြင်း၊ တော်လည်းခြင်း။

မြေ(လှုပ်)လှုပ်ခြင်းအကြောင်း ရှစ်ပါး ၃၃၃-၃၄၁
မြေလှုပ်ခြင်းအကြောင်း ဂ-မျိုး လက်နှင့်ဖြေရှင်းချက်များ၊ သံဃရက္ခိတသာမဏေဝတ္ထု။

ပရိသတ်ရှစ်ပါး ၃၄၂-၆
ဘုရားရှင် ပရိသတ်အမျိုးမျိုး၌ ရုပ်သွင်အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်း၍ တရားဟောပုံ။

အဘိဘာယတန ဂ-ပါး ၃၄၇-၃၅၄
အဘိဘာယတန ဂ-ပါးသရုပ်၊ အဘိဘာယတနဈာန်အဓိပ္ပာယ်၊ အဘိဘာယတနဈာန်ကို ရအောင် အားထုတ်နည်း၊ အဘိဘာယတနဈာန်၏အကျိုး။

ဝိမောက္ခ ဂ-ပါး ၃၅၄-၃၅၇
ဝိမောက္ခ ဂ-ပါးသရုပ်၊ ဝိမောက္ခအဓိပ္ပာယ်၊ ဝိမောက္ခတရားတို့ကို ဝင်စားနေရခြင်းအကျိုး။

အာယုသင်္ခါရ လွတ်တော်မူကြောင်း အကျယ်မိန့်ကြားတော်မူခြင်း ၃၅၇-၃၆၁
အဋ္ဌမသတ္တာဟ အဇပပါလ ဆိတ်ကျောင်းညောင်ပင်ရင်း၌ ပဌမအကြိမ် မာရ်နတ်တောင်းပန်ခြင်း၊ ဒုတိယစာပါလစေတီ၌ လျှောက်ထားပြန်ခြင်း။

အရှင်အာနန္ဒာ တောင်းပန်လျှောက်ထားခြင်း ၃၆၁-၃၆၃
မြတ်စွာဘုရားအား အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်နေပါရန် ၃-ကြိမ် လျှောက်ထားပုံ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား ပွားများလျှင် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်နေနိုင်ကြောင်း၊ အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်နေရန် ရှေးက မတောင်းပန်မိခဲ့သဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာ၏ ချွတ်ယွင်းချက်ဖြစ်ရပုံ။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ရှေးကလည်း အရိပ်အရောင် ပြန့်ဘူးကြောင်း မိန့်ကြား၍
သောကတရား ခေါင်းပါးစေခြင်း ၃၆၃

သောကတရား ခေါင်းပါးစေတော်မူခြင်း ၃၆၃-၃၇၁

မြတ်စွာဘုရား အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်နေနိုင်ခြင်း၊
မြတ်စွာဘုရား အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်ရှိမနေခြင်း
သည် ရှင်အာနန္ဒာ၏ အပြစ်ဖြစ်ကြောင်း၊ ရာဇဂြိုဟ်
ပြည်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးရာ ၁၀-နေရာ၊
ဝေသာလီပြည်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးရာ ၆-
နေရာ၊ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရန် ကြေငြာတော်
မူခြင်း။

သာသနာအရှည် တည်တံ့ရေးတရား ၃၇-ပါး ၃၇၁-၃၇၄
ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါးနှင့် '၎င်းတို့၏ အကျိုး
များ၊ အပ္ပမာဒတရားတော်များနှင့် အကျိုးများ။

ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ပြန်ကြည့်တော်မူခြင်း ၃၇၄-၃၇၆
ဝေသာလီပြည်ကို နောက်ဆုံး ကြည့်တော်မူခြင်း၊
နောက်ဆုံး ကြည့်တော်မူခြင်းဖြင့် ရအပ်သောအကျိုး
များ။

ဘဏ္ဍုရား၌ တရားဟောခြင်း ၃၇၆-၃၇၉
သံသရာလည်ရခြင်း အကြောင်းတရား ၄ - ပါး၊
သံသရာပြတ်ခြင်း၏ အစ၊ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့၏
အကျိုးများ။

ဘောဂမြို့၌ မဟာပဒေသ လေးပါးကို ဟောကြားတော်
မူခြင်း ၃၇၉
မဟာပဒေသ အဓိပ္ပာယ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ စကား
တော်ဆိုတိုင်း မယုံကြည်သင့်ကြောင်း၊ မဟာထေရ်၏
စကားတော်ဆိုတိုင်း မယုံကြည်သင့်ကြောင်း၊ ပညာရှိ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၏ စကားဆိုတိုင်း မယုံကြည်သင့်ကြောင်း၊ ဗဟုသုတ ရှိသူ၏ စကားဆိုတိုင်း မယုံကြည်သင့်ကြောင်း။

ပြီးပြင်းမှတ်ဖွယ် ပကိဏ္ဍကအဓိပ္ပာယ် ၃၀၄-၃၀၉

သုတ္တန်မဟာပဒေသ ၄-ပါး၊ ဝိနည်းမဟာပဒေသ ၄-ပါး၊ အမေးအဖြေ ၄-ပါး၊ ဝိနယ ၄-ပါး၊ သံဂါ-ယနာ ၃-တန်။

စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်ဝတ္ထု ၃၉၀-၃၉၃

ကျောင်းဒါယကာစုန္ဒ၊ သူကရမဒ္ဓဝ ခဲဖွယ်တောဇဉ်၊ ဝမ်းသွေးသွန် ရောဂါဖြစ်ခြင်း၊ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ကြွတော်မူခြင်း။

သောက်ရေဆောင်စေတော်မူခြင်း ၃၉၄-၃၉၆

ချောင်းရေနောက်နေကြောင်း လျှောက်ထားပုံ၊ မြိတ်စွာ ဘုရား၏ တန်ခိုးတော်ကြောင့် ချောင်းရေကြည်လင်ပုံ။

ဝဋ်တော် ၁၂-ပါးအကြောင်း ၃၉၆-၄၀၀

၁-သုန္ဒရီပရိမိုဇ်မ၏ စွပ်စွဲခံရခြင်း၊ ၂-စိဉ္စမာန်၏စွပ်စွဲ ခံရခြင်း၊ ၃-သာဝကတို့ အစွပ်စွဲခံရခြင်း၊ ၄-ခြေမ တော် ကျောက်လွှာထိခိုက် ခံရခြင်း၊ ၅-လူသတ် လေးသမားများ စေလွှတ်ခံရခြင်း၊ ၆-နာဠာဂိရိဆင် ဖြင့် အတိုက်ခံရခြင်း၊ ၇-ဇီဝက ဓားခွဲခံရခြင်း၊ ၈- ခေါင်းကိုက်ရောဂါ ရရှိခြင်း၊ ၉-ဝေရဇ္ဇာပြည်၌ မုယောဆန် စားရခြင်း၊ ၁၀-ခါးကိုက်ရောဂါ စွဲကပ် ခြင်း၊ ၁၁-သွေးဝမ်းသွန်ဝေဒနာ ခံရခြင်း၊ ၁၂- ခြောက်နှစ်ပတ်လုံး ဒုက္ခရစရိယာ ကျင့်တော်မူရခြင်း။

ပုက္ကသ-မဃ္ဓမင်းသားဝတ္ထု ၄၀၁-၄၀၀

ဒါယကာတဦးနှင့် အခဋ္ဌာရဂိုဏ်းဆရာကြီးတို့ အနီး၌ လှည်းငါးရာဖြတ်သွားသည်ကို မသိပုံ မေးဖြေခဏ်း၊ ဗုဒ္ဓဘုရားနှင့် ဒါယကာတဦးတို့ မိုးချန်းသံ မိုးကြိုး

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ပစ်သံကို မသိပုံ မေးမြေခဏ်း၊ ပုက္ကုသ-မလ္လမင်းသား
က ဘုရားရှင်အား ဝတ်လဲတော်လှူခြင်း၊ မြတ်စွာ
ဘုရား၏ကိုယ်တော် အလွန်စင်ကြယ်ရာ ၂-ခါ။

ဆွမ်း ၂-မျိုး အကျိုးတူညီကြောင်း ၄၁၀-၄၁၇

ဆွမ်း ၂-မျိုး၊ အကျိုးပေးခြင်းတူမျှပုံ၊ နေ့စဉ်ဝင်စား
သော သမာပတ်တော်များ။

ကုသိနာရုံပြည်သို့ ရောက်ခြင်း ၄၁၇-၄၂၁

အင်ကြင်းဥယျာဉ်၌ အပန်းဖြေပုံ၊ ကုသိနာရုံပြည်သို့
ကြွလာတော်မူရခြင်းအကြောင်းများ၊ အင်ကြင်းပင်နှင့်
နတ်တို့က ပူဇော်ကြပုံ။

အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်မှု ၄၂၁-၄၂၃

အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်ခြင်းဖြင့် ပူဇော်ပုံ၊ နတ်များ
အမွှေးနံ့သာပူဇော်ကြပုံ။

အလွန်ကြီးစွာသော နတ်ပန်းကုံးကြီး ၄၂၃-၄၂၀

ပန်းကုံးကြီးပြုလုပ်ဆောင်ယူ ပူဇော်ကြပုံ၊ အာမိသ
ပူဇော်မှုကို ကဲ့ရဲ့၍ ဓမ္မပူဇော်မှုကို ချီးမွမ်းတော်မူ
ကြောင်း၊ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟဖြင့် ပူဇော်နည်း။

ဥပဝါဏမထေရ် ၄၂၀-၄၃၄

မြတ်စွာဘုရား၏ အလုပ်အကျွေးဟောင်း ဖြစ်ဘူး
ကြောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခါနီး နတ်မြဟ္ဗာ
အပေါင်း စုဝေးရောက်လာကြခြင်း၊ ဥပဝါဏမထေရ်
ကိုယ်ခန္ဓာကြီး၍ တန်ခိုးကြီးကြောင်း၊ ကဿပဘုရားရှင်
စေတီစောင့်နတ် ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း၊ ဝိပဿီဘုရားရှင်
စေတီတော်၊ မြတ်ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခါနီး နတ်မြဟ္ဗာတို့
ဝိုကြွေးကြပုံ၊ နတ်မြဟ္ဗာများ ပကတိမြေကြီးပေါ်၌
မရပ်တည်နိုင်ကြကြောင်း။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သံဝေဂရစေမည့် ဌာန ၄-ပါး ၄၃၅-၄၃၉
 တနှစ်တွင်း ရဟန်းတို့စည်းဝေးမှု ၂-ကြိမ်၊ အရှင်
 အာနန္ဒာ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်နှင့်ပြည့်စုံပုံ၊ သံဝေဂရစေ
 မည့် ၄-ဌာန၊ ၎င်း ၄-ဌာနသို့ သွားလာဖူးမြော်ကြသူ
 တို့အကျိုး။

အရှင်အာနန္ဒာ၏ အသေးစိတ်မေးလျှောက်ခွန်း ၄၃၉-၄၄၃
 ရဟန်းများ မာတုဂါမနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကျင့်သုံးရန်
 နည်းလမ်းများ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်
 တော်နှင့်စပ်၍ ဆောင်ရွက်ရန် ညွှန်ကြားတော်မူချက်၊
 စကြဝတေးမင်း၏ ရုပ်ကလာပ်ကို မီးသဂြိုဟ်ကြပုံနှင့်
 စေတီတည်ကြပုံ။

စေတီထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ၄၄၃-၄၄၅
 စေတီတည်ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ် ၄-ဦး၊ ဘုရားသခင်
 စေတီထိုက်ခြင်းအကြောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စေတီထိုက်
 ခြင်း အကြောင်း၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် စေတီထိုက်ခြင်း
 အကြောင်း၊ စကြဝတေးမင်း စေတီထိုက်ခြင်း အ
 ကြောင်း၊ သီလဝန္တပုထုဇန်ရဟန်းအတွက် စေတီကို
 ခွင့်ပြုတော်မူခြင်းအကြောင်း။

အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများ ၄၄၅-၄၅၅
 အရှင်အာနန္ဒာအား မဝိကြွေးရန်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်
 အားထုတ်ရန် တိုက်တွန်းတော်မူခြင်း၊ မေတ္တာ
 ကာယကံ၊ မေတ္တာဝစိကံ၊ အရှင်အာနန္ဒာ၏အံ့ဖွယ်
 ဂုဏ် ၄-ပါး၊ စကြဝတေးမင်း၏ အံ့ဖွယ်ဂုဏ် ၄-ပါး။

မဟာသုဒဿနသုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း ၄၅၅-၄၆၀
 ကုသိနာရုံမြို့၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရခြင်းအကြောင်း၊
 မလ္လမင်းတို့အား မြတ်စွာဘုရား ကြွလာခြင်း သတင်း
 ပို့ရကြောင်း၊ မလ္လမင်းတို့ ရှိခိုးကန်တော့ကြခြင်း။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ဝတ္ထု

....

....

၄၆၀-၄၇၆

သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ် ၃-ဦး၊ အညာသိကောဏ္ဍညဝတ္ထု၊
သုဘဒ္ဒ၏ အတိတ်အကြောင်း၊ သုဘဒ္ဒက မြတ်စွာ
ဘုရားအား တိတ္ထိတို့ အယူအဆ မှန်-မမှန် မေးခြင်း၊
သုဘဒ္ဒအား တရားဟောခြင်း၊ သုဘဒ္ဒ ရှင်အဖြစ်၊
ရဟန်းအဖြစ်မှ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္ဆိမသာဝက ၃-မျိုး၊
သုဘဒ္ဒဝတ္ထု ၁-မျိုး။

မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံးဩဝါဒ စကားတော် ၄၇၆-၄၈၂
ဩဝါဒ ၆-ခု၊ မြဟ္မဒဏ်၊ နောက်ဆုံးဩဝါဒ။

ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူခြင်း ၄၈၂-၄၈၆

ရူပအရူပကြိယာဇာန်တို့ကို အဆင့်ဆင့် အပြန်ပြန်
အလှန်လှန် ဝင်စားတော်မူခြင်း၊ ဘဝင်စိတ်ဖြင့် ပရိ-
နိဗ္ဗာန် ဝင်စံချုပ်ငြိမ်းတော်မူခြင်း။

အခန်း-၄၁

သံဝေဂကထာများ ၄၈၇-၄၉၀

သဟမ္ပတိမြဟ္မာကြီး၏ သံဝေဂကထာ၊ သိကြားမင်း၏
သံဝေဂကထာ၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ သံဝေဂကထာ၊
အရှင်အာနန္ဒာ၏ သံဝေဂကထာ၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏
သတိပေး သံဝေဂစကား၊ မလ္လမင်းတို့အား အရှင်
အာနန္ဒာက မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ
ကြောင်း သွားရောက် ပြောကြားခြင်း၊ မလ္လမင်းတို့
ငိုကြွေးကြ၍ အမျိုးမျိုးပူဇော်ကြကြောင်း၊ မလ္လမင်း
တို့နှင့် နတ်များ သဘောကွဲလွဲကြ၍ အလောင်းတော်
မ-ချီ မရခြင်း၊ အလောင်းတော်ကို မကုဋ္ဌဗန္ဓနစေတီ
ဌာနသို့ ပင့်ဆောင်ကြခြင်း။

အကြောင်းအရာ

ဝာမျက်နှာ

မလ္လိကာက မဟာလတာတန်းဆာဖြင့် ပူဇော်ခြင်း ၄၉၀-၄၉၉
မဟာလတာတန်းဆာ ၃-ခု၊ မဟာလတာတန်းဆာ
ဖြင့် ပူဇော်ပုံ၊ မလ္လိကာ၏ဆုတောင်း။

ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်၌ ဆောင်ရွက်ကြပုံ ၅၀၀-၅၀၁
စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ စီမံဆောင်
ရွက်ပုံ၊ မလ္လမင်းများ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇ ရုပ်
ကလာပ်ကို စီမံဆောင်ရွက်ကြပုံ။

မဟာကဿပမထေရ်ဝတ္ထု ၅၀၂-၅၀၅

အရှင်မဟာကဿပမထေရ် ကုသိနာရုံသို့ ဘုရားဖူး
ကြွခြင်း၊ မန္ဒာရဝနတ်ပန်းကို မြင်တွေ့ရချိန်များ၊ တက္က-
တွန်းအား မြတ်စွာဘုရားအပေါ် လေးစားခြင်းဖြင့်
အဖြေရရန် မေးမြန်းပုံ၊ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံ
သည့် သတင်းကြောင့် အချို့တပည့်များ ငိုကြွေးကြပြီး
အချို့ တရားနှင့် ဖြေကြပုံ၊ သုဘဒ်တောထွက်ရဟန်း
ကြီး၏ တွေးခေါ်ပြောဆိုချက်။

သုဘဒ်တောထွက် ရဟန်းကြီးအကြောင်း ၅၀၆-၅၁၄

မြတ်စွာဘုရားအမှူးရှိ သံဃာတော်တို့အား ယာဂု
အလှူကြီးပေးရန် သား ၂-ယောက်တို့အား ပစ္စည်းစု
စေပုံ၊ ယာဂုကို ကိုယ်တိုင်ကြပ်မိစီမံပုံ၊ ထပ်ထပ်သော
ယာဂု၊ ၎င်းနှင့်စပ်၍ သိက္ခာပုဒ် ၂-ခု ပညတ်တော်မူပုံ၊
သုဘဒ်ရဟန်းကြီး၏ စကားကို ကြား၍ အရှင်မဟာ-
ကဿပ မဗ္ဗသံဝေဂဖြစ်တော်မူပုံ၊ ထို့နောက် သံဂါ-
ယနာတင်ရန် စိတ်အကြံပေါ်လာပုံ။

ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို မီးသဏ္ဍိတ်ကြခြင်း ၅၁၅-၅၁၉

မြတ်စွာဘုရား၏ရုပ်ကလာပ်ကို မလ္လမင်းတို့ မီးတိုက်ကြ
သော်လည်း မစွဲလောင်ခြင်းအကြောင်း၊ အရှင်မဟာ
ကဿပ အမှူးရှိသော သံဃာတော်များ ခြေတော်အစုံ
ကို ဖူးမြော်ကြရပုံ၊ တေဇောဓာတ်မီး လောင်ကျွမ်းခြင်း။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သရီရဓာတ်တော်များအကြောင်း ၅၁၉-၅၂၁

သရီရဓာတ်တော်များ အဆူဆူ ကွဲပြားရန် မြတ်စွာ
ဘုရား အဓိဋ္ဌာန်တော်မူခဲ့ကြောင်း၊ အဝိပ္ပကိဏ္ဍနှင့်
ဝိပ္ပကိဏ္ဍဓာတ်တော် ၂-မျိုး၊ ငယ်၊ လတ်၊ ကြီး
ဓာတ်တော် ၃-မျိုး၊ တေဇောဓာတ်မီးငြိမ်းပုံ။

သာဓုကိဋ္ဌနသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပခြင်း ၅၂၁-၅၂၃

မလ္လမင်းတို့ ဓာတ်တော်များကို မြို့တွင်းသို့ ယူကြပုံ၊
ဓာတ်တော်များကို အစောင့်အနေ လုံခြုံစွာချပြီး
သာဓုကိဋ္ဌနသဘင် ဆင်ယင်ကြပုံ။

သရီရဓာတ်တော်များကို ဝေဘန်ခြင်းအကြောင်း ၅၂၃-၅၃၀

အဇာတသတ်မင်း မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်
မူကြောင်း ကြားသိပုံ၊ ထို့နောက် လှည့်လည်သွားလာ
ငိုကြွေးရှာပုံ၊ အဇာတသတ်မင်းအပါ ၇-ပြည်ထောင်
သောမင်းတို့ ဓာတ်တော်ပင့်ရန်ထွက်ကြပုံ၊ မလ္လမင်းတို့
ဓာတ်တော် မပေးလိုကြကြောင်း။

ဒေါဏပုဏ္ဏား ဓာတ်တော်များကို ခွဲဝေပေးခြင်း ၅၃၀-၅၃၄

ဒေါဏပုဏ္ဏား ၇-ပြည်ထောင်မင်းများနှင့် မလ္လမင်းတို့
စစ်မဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပုံ၊ ဘုရားဂုဏ်ကို ချီးမွမ်း
ကြီးဝါးချက်=ဒေါဏဂဇ္ဇိတ-ဂါထာများ ရွတ်ဆိုနိုင်ပုံ၊
မင်းသားတို့၏ ဆရာကြီးဖြစ်၍ ဩဇာညောင်းသဖြင့်
ဓာတ်တော်များ ဝ-ပုံပုံ၍ ဝေပေးပုံ၊ ဒေါဏပုဏ္ဏားကြီး
ဝှက်ထားသော လက်ျာစွယ်တော် နတ်ပြည်ရောက်ပုံ၊
အဝေမတတ် ဆရာငတ်ဖြစ်ရပုံ၊ မောရိယမင်းတို့မှာ
နောက်ကျကြသဖြင့် မီးသွေးသာ ရသွားကြပုံ။

ဓာတ်တော်စေတီကို ပူဇော်ခြင်း ၅၃၅

ရှေးဦးစွာ လှူပြည်၌ မြတ်စွာဘုရားဓာတ်တော်မှ
စေတီတော် ၁၀-ဆူ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အဇာတသတ်မင်း စေတီတည်ထားခြင်းအကြောင်း ၅၃၆-၅၃၈

အဇာတသတ်မင်း မိမိရရှိသော ဓာတ်တော်များကို ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ ၇-နှစ်ကျော်ကြာမျှ ရာဇဂြိုဟ် ပြည်သို့ ယူဆောင်ပုံ၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူများ ရတနာ သုံးပါးအပေါ် စိတ်ပြစ်မှားမိကြ၍ အပါယ်တုံ့ အဖြစ် မများစေရန် နတ်တို့ချောက်လှန်၍ ဓာတ်တော်များကို အမြန်ယူဆောင်စေပုံ။

လျှို့ဝှက်သော ဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက်ကြီး တည်ထား ခြင်း

.... ၅၃၉-၅၄၄

အရှင်မဟာကဿပထေရ်က အဇာတသတ်မင်းအား လျှို့ဝှက်သောဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက် တည်ဆောက် ရန် မိန့်ကြားခြင်း၊ အရှင်မဟာကဿပ ကိုယ်တော် တိုင် ၆-ပြည်ထောင်မှ ဓာတ်တော်များကို တောင်းယူ ပေးတော်မူခြင်း၊ ဓာတ်တော်များကို ကြိုတ်အထပ်ထပ် ၌ ထည့်သွင်းဌာပနာခြင်း၊ ဌာပနာတိုက်အတွင်း၌ ပန်း၊ နံ့သာ၊ ဆီမီးနှင့် ကမ္မည်းစာများ၊ အစောင့်များ ထည့်သွင်းထားရှိခြင်း။

အသောကမင်း စေတီအနံ့အပြားတည်ခြင်း ၅၄၅-၅၄၉

အသောကမင်းကြီး အဇာတသတ်မင်းဌာပနာခဲ့သော ဓာတ်တော်များကို ရှာဖွေပုံ၊ မထေရ်မြတ်ကြီးတပါး ထံမှ ဓာတ်တော်တိုက်နေရာ သဲလွန်စရပုံ၊ ဌာပနာ တိုက်ထဲမှ ယန္တရားစက်ရုပ်များကို ဖယ်ရှားပုံ၊ ဌာပနာ တိုက်ထဲသို့ဝင်၍ ဓာတ်တော်များကိုယူကာ စေတီ တော် ရှစ်သောင်းလေးထောင် တည်ခြင်း။

ဗုဒ္ဓရတနာခဏ်းနိဂုံး ၅၅၀-၅၅၂

ခုနစ်နေ့ဘုရားရှိခိုးလင်္ကာ၊ ခုနစ်နေ့ ပေါရာဏလင်္ကာ။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဓမ္မရတနာ

အခန်း-၄၂

ဘုရားဂုဏ်တော် ၉-ပါး ၅၅၃-၅၆၂

ဘုရားဂုဏ်တော် ၉-ပါးပြပါဠိ၊ ဘုရားဂုဏ်တော် ၉-ပါး ဘာသာပြန် (ပါဠိနိဿယ)၊ ဂုဏ်တော်ကိုးပါး အဓိပ္ပာယ်၊ ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး၊ ဝိဇ္ဇာ ၈-ပါး၊ စရဏ ၁၅-ပါး၊ သူတော်ကောင်းတရား ၇-ပါး၊ စကား ၆-ခွန်း၊ အဘယရာဇကုမာရသုတ် အကျဉ်း (မြန်မာပြန်)၊ တောသားအဖိုးအိုဝတ္ထု။

လောကဝိဒ္ဓဂုဏ်တော် ၅၆၃

လောကအရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ လောကသုံးပါး၊ သင်္ခါရ လောကတပါးမှ တဆွဲရှစ်ပါးပြားပုံ၊ သတ္တဝါတို့၏ အာသယ၊ အနုသယ၊ စရိတ၊ အဓိမုတ္တိကို ပိုင်းခြားသိပုံ၊ ဩကာသလောက၊ စကြဝဠာတည်နေပုံ၊ သုံးဆွဲတဘုံ တည်နေပုံ။

အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော် ၆၀၈

အနုတ္တရဂုဏ်တော်၊ ပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော်။

သတ္တာဒေဝမနုဿာန်ဂုဏ်တော် ၆၁၁

လှည်းမှူးကြီးနှင့်တူပုံ၊ ဖားနတ်သားဝတ္ထု။

ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော် ၆၁၇

ဘဂဝါဂုဏ်တော် ၆၁၈

ဣဿရိယဘုန်းတော်၊ ရေမီးအစုံအစုံသော တန်ခိုး၊ အဏိမာ-သေးငယ်နိုင်ခြင်း၊ မဟိမာ-ကြီးမားနိုင်ခြင်း၊ လသိမာ-ပေါ့ပါးခြင်း၊ ပတ္တိ-လိုရာအရပ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ ပါကမ္မ-လိုတိုင်းပြီးစေနိုင်ခြင်း၊ ဤသိတာ-သတ္တဝါတို့ကို အစိုးရခြင်း၊ ဝသိတာ-ဈာန်သမာပတ်၌

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

လေ့လာနိုင်နင်းခြင်း၊ ယတ္ထကာမဝသာယိတာ-အလို
တော်အတိုင်း ပြီးဆုံးစေနိုင်ခြင်း၊ ဓမ္မဘုန်းတော်၊
ယသဘုန်းတော်၊ သီရိဘုန်းတော်၊ ကာမဘုန်းတော်၊
ပယတ္တဘုန်းတော်။

ဂုဏ်တော်အကျဉ်းချုပ် ၆၃၀

အတ္တဟိတပြည့်စုံမှု၊ ပရဟိတကျင့်ဆောင်မှု၊ လုပ်
ဆောင်မှုစင်ကြယ်ခြင်း၊ ရည်ရွယ်ချက်စင်ကြယ်ခြင်း၊
အကြောင်းဂုဏ်၊ အကျိုးဂုဏ်၊ သတ္တဝါတို့အား ကျေးဇူး
ပြုသောဂုဏ်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ ၆၃၃

ဘုရားဂုဏ်တော် ပွားများခြင်း၏အကျိုး၊ ကိုယ်စိတ်
ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ဖျာန်မရနိုင်ခြင်းအကြောင်း၊ ဉာဏ်ပညာ
ကြီးမားခြင်း၊ ဒုက္ခခံနိုင်ခြင်း၊ သုဂတိဘဝရောက်ရ
ခြင်း။

တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါး အနက်မြန်မာပြန်ဆိုခြင်း ၆၃၈

သွာက္ခာတဂုဏ်တော် ၆၄၁

စလယ်ဆုံးကောင်းခြင်း၊ သီလသမာဓိပညာ၊ သာသန
ဗြဟ္မစရိယ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၊ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ(ရွတ်ဖတ်နည်း)
ဆယ်ပါး၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖောက်ပြန်ချွတ်ယွင်းခြင်း
မရှိ၊ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်လေးပါး၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊
အရဟတ္တဖလဉာဏ်၊ အန္တရာယ်ပြုတတ်သော တရား
များကို မှန်ကန်စွာဟောခြင်း၊ သံသရာမှ ထွက်မြောက်
ကြောင်းကို မှန်ကန်စွာဟောခြင်း။

သန္တိဋ္ဌိကဂုဏ်တော် ၆၅၄

ကိုယ်တိုင်သိမြင်တိုက်ခြင်း၊ ချီးမွမ်းအပ်သော မဂ်ဉာဏ်
ဖြင့် ကိလေသာကို အောင်နိုင်ခြင်း၊ ဉာဏ်ဖြင့် မျက်ဝါး
ထင်ထင် တွေ့မြင်ခြင်း။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အကာလိကဂုဏ်တော် ၆၅၇
အရိယမဂ်တရားသာလျှင် အကာလိကာ၊ လောကီ
ကုသိုလ်နှင့် မဂ်ကုသိုလ်အကျိုးပေးပုံချင်း နှိုင်းယှဉ်
ချက်။

ဧဟိပဿိကဂုဏ်တော် ၆၅၈
လာလှည့်ရှုလှည့်ဟု ဖိတ်ခေါ်ထိုက်ခြင်း၊ လောကုတ္တရာ
တရားအစုသည် ထင်ရှားရှိ၍ စင်ကြယ်ခြင်း။

ဩပနေယျိကဂုဏ်တော် ၆၅၉
တရားထူးရလျှင် အပါယ်ဒုက္ခပြတ်ခြင်း၊ လက်သည်းခုံ
ပေါ်ကမြေမှုန့်ဥပမာ၊ ဦးခေါင်းကိုစွဲသောမီးကို မငြှမ်း
ပဲ ကိလေသာမီးကို ငြှမ်းစေရမည်။

ပစ္စတ္တံဝေဒိတဗ္ဗဂုဏ်တော် ၆၆၀
အရိယာသုံးမျိုး—ဥဒ္ဓဋ္ဌိတည၊ ဝိပဋ္ဌိတည၊ နေယျ၊
ကိုယ်စိကိုယ်င သီးခြားစီ သိအပ်ခြင်း။

ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာ ၆၆၂
ကိုယ်စိတ် ငြိမ်းချမ်းခြင်းစသော တရားဂုဏ်တော်
ပွားများရခြင်း၏အကျိုး။

တရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါးကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ
ဖွင့်ဆိုချက်၊ ပရိယတ္တိ၌ တရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါး
ရနိုင်ပုံ။ ၆၆၅

သံဃဂုဏ်တော်ကိုးပါး အနက်မြန်မာပြန်ဆိုချက် ၆၆၇

သာဝကသံဃာအကြောင်း ၆၇၁

သုပ္ပဋိပန္နစသော ဂုဏ်တော်လေးပါး ... ၆၇၂
အကျင့်မြတ်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးပုံ၊ မဆုတ်မနစ်ဖြောင့်
ဖြောင့်ကျင့်ပုံ၊ နိဗ္ဗာန်အားလျော်စွာကျင့်ပုံ၊ လော-

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ကုတ္တရာတရားနှင့် လျော်စွာကျင့်ပုံ၊ မှန်ကန်သော အကျင့်ကိုကျင့်ခြင်း၊ ခွါရသုံးပါး၌ အကောက်သုံးပါးကို ပယ်ရန်ကျင့်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို သိရန်ကျင့်ခြင်း၊ အရိ အသေ ခံထိုက်အောင်ကျင့်ခြင်း၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်။

အာဟုနေယျဂုဏ်တော် ၆၇၆
အဝေးမှပင်ဆောင်ယူလှူဒါန်းထိုက်ခြင်း၊ အဝေးမှပင် လာရောက်လှူဒါန်း ပူဇော်ထိုက်ခြင်း၊ အလှူဒါန၏ အကျိုးကြီးမြတ်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း။

ပါဟုနေယျဂုဏ်တော် ၆၇၉
ဧည့်သည်အတွက်ထားသော လက်ဆောင်ပဏ္ဍာများ ကို ဧည့်သည်ထက် အလျင်လက်ဦး ခံယူထိုက်ပုံ။

ဒက္ခိဏေယျဂုဏ်တော် ၆၈၀
ပါးစပ်က မရှိဘူး ပြောရုံမျှဖြင့် တမလွန်လောက ပျောက်မသွားချေ၊ ရေသောက်မြစ် မပြတ်သေးသော သစ်ပင်ဥပမာ၊ တမလွန်ချမ်းသာရေးအတွက် လှူဒါန်း သော အလှူကို ခံယူနိုင်ခြင်း၊ အလှူကို အကျိုးကြီးမြတ် အောင် စင်ကြယ်စေခြင်း။

အဉ္စလိကရဏီယဂုဏ်တော် ၆၈၂
လက်အုပ်ချီထိုက်ခြင်း။

အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿဂုဏ်တော် ၆၈၂
သံဃာတော်သည် လယ်ယာမြေနှင့်တူပုံ။

သံဃာနုဿတိ ဘာဝနာ ၆၈၄

သံဃာနုဿတိ ဘာဝနာ၏အကျိုး ၆၈၆

ယကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှစ်မျိုး ၆၈၇

(က) စိတ်ရှင်လန်းရန် ဘုရားဂုဏ် တရားဂုဏ် သံဃာ
ဂုဏ်တော်များကို ပွားရခြင်း၊ ဓားမကြီးကို ပန်းပဲဖိဋ္ဌ
သပုံ။

(ခ) မဂ်ဖိုလ်၏ အခြေခံဖြစ်အောင်ပွားပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား ၆၈၉

အခက်ကြီးလေးခု၊ သစ္စာလေးပါး၊ သတ္တဝါအကြောင်း၊
ပဋိသန္ဓေတည်ပုံ၊ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
တရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဥဒ္ဓေသပါဠိတော်ကို အနက်မြန်မာပြန်ဆိုပုံ ၆၉၁

လယ်တီဆရာတော်၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ပဌမပိုဒ် ၆၉၂

အဝိဇ္ဇာ၊ သစ္စာလေးပါးကို မသိခြင်းမောဟ၊ ဘဝ
သံသရာရထားကြီး၊ အင်္ဂါလေးပါးရှိသော မှောင်ကြီး၊
အဝိဇ္ဇာမှောင်ကြီးကြောင့် မီးလောင်စာ ထပ်၍ရှာပုံ၊
ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုကို ဆည်းပူးရှာဖွေ အား
ထုတ်ပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ဒုတိယပိုဒ် ၆၉၉

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်
စေတနာတို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၊ ပဝတ္တိဝိညာဏ်
များဖြစ်ပုံ၊ စေတနာသမင်္ဂီတာ၊ ကမ္မသမင်္ဂီတာ၊ ဥပ-
ဋ္ဌာနသမင်္ဂီတာ၊ ဝိပါကသမင်္ဂီတာ၊ ရုပ်တရားအချုပ်
တေဇောဓာတ်၊ နာမ်တရားအချုပ်ဝိညာဏ်၊ ဝိညာဏ်
နှင့် ဘုရင်တူပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ တတိယပိုဒ် ၇၀၄

ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်ပုံ၊ ဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်ဘက်
စေတသိက်များကို နာမ်ဟု ခေါ်ခြင်း၊ မဟာဘုတ်

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဥပါဒါရုပ်များကို ရုပ်ဟု ခေါ်ခြင်း၊ စိတ်ဆန်းကြယ်
သောကြောင့် သတ္တဝါများ မတူ ထူးခြားပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ စတုတ္ထပိုဒ် ၇၀၆

နာမ်ရုပ်ကြောင့် အာယတနခြောက်ပါးဖြစ်ပုံ၊ သတ္တဝါ
လေးမျိုး၊ အဏ္ဏဇ၊ ဇလာဗုဇ၊ သံသေဒဇ၊ ဩပ-
ပါတိကာ၊ စိတ်ဝိညာဏ်နှင့် နာမ်တရား အပြန်အလှန်
ကြောင်းကျိုးပြုပုံ၊ သစ်ပင်နှင့်သစ်စေ့ဥပမာ၊ မီးနှင့် လေ
ဥပမာ၊ ရူပါရုံထင်ရာ၌ သစ်ခက်ငှက်နား ဥပမာ၊
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ငရဲအိုးကြီးနှင့်တူသော ပုထုဇန်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ပဉ္စမပိုဒ် ၇၁၁

အာရုံနှင့် ဒွါရတိုက်ဆိုင်မိသောအခါ ဖဿဓာတ်များ
တဖြန်းဖြန်းထပုံ၊ ဖဿကကြိတ်ချေပေးသဖြင့် အရသာ
ပေါ်လာပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ဆဋ္ဌအပိုဒ် ၇၁၄

အာရုံ၏ကောင်းသောအရသာ မကောင်းသောအရ
သာကို ဝေဒနာက ခံစားပုံ၊ ဝေဒနာခြောက်ပါးပြားပုံ၊
သုခဝေဒနာဓာတ်ကြီးရရန် ကြီးစားကြပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ သတ္တမပိုဒ် ၇၁၇

ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ခြင်း၊ သုခဝေဒနာကြောင့်
ရွှင်လန်းဖွံ့ဖြိုးလာပုံ၊ တဏှာခြောက်ပါး၊ တဏှာ
နယ်ချဲ့ပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ အဋ္ဌမပိုဒ် ၇၂၀

တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန်ဖြစ်ပုံ၊ ဥပါဒါန်လေးပါး၊
အားကြီးသောတဏှာသည် ကာမုပါဒါန်၊ ဓိစ္စာဒိဋ္ဌိ
သည် ဓိဋ္ဌုပါဒါန်၊ မှားယွင်းသော အလေ့အကျင့်၌
စွဲလမ်းမှု သီလဗ္ဗတုပါဒါန်၊ နွားအကျင့် ခွေးအကျင့်
များ၊ ငါဟု ထင်မှတ်မှု အတ္တဝါဒုပါဒါန်။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ နဝမပိုဒ် ၇၂၃

ငါစွဲ ဥပါဒါန်ကြောင့် ကောင်းမှု မကောင်းမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ဒုစရိုက် သုစရိုက် များပြုပုံ၊ အပါယ်ဘုံ၊ ကာမသုဂတိဘုံ၊ မြဟ္မာဘုံတို့၌ ဖြစ်ရပုံ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအမြင်ဖြင့် ကုသိုလ်ပြုပုံ၊ အတ္တဝါဒ အစွဲဖြင့် မြဟ္မာဘုံရောက်ရန် အားထုတ်ပုံ၊ အလေ့ အကျင့် စွဲလမ်းမှုကြောင့် ကုသိုလ်ပြုပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ဒသမပိုဒ် ၇၂၀

ကမ္မဘဝကြောင့် ပဋိသန္ဓေဇာတိဖြစ်ပုံ၊ ဇာတိလေးမျိုး ပြားပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ကောဒသမပိုဒ် ၇၃၁

ဇာတိပဋိသန္ဓေကြောင့် ဇရာမရဏဖြစ်ပုံ၊ ခဏဇရာနှင့် သန္တတိဇရာ၊ အသက်ကြီးသူအားသာ သွားကျိုးဆံဖြူ ဖြစ်ရခြင်း၊ ဇရာကို မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်၊ ခဏိကမရဏ - လျှပ်တပြက်အတွင်း အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်း ကျော်၊ သမုစ္ဆေဒမရဏ - ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း၊ သမ္မုတိ - မရဏ - တဘဝတခါသေခြင်း၊ သမ္မုတိမရဏလေးမျိုး - သက်တမ်းကုန်ခြင်း၊ ကံကုန်ခြင်း၊ နှစ်ပါးစုံကုန်ခြင်း၊ အကုသိုလ်ကံ ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ ဇာတိဇရာမရဏတို့ သည် လူသတ်သမားသုံးဦးနှင့် တူပုံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ဒွါဒသမပိုဒ် ၇၃၀

ပျက်စီးခြင်းငါးပါး။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ တေရသမပိုဒ် ၇၃၉

ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်တော်လေးပါး ၇၃၉

အတ္တပဋိသန္တိဒါဉာဏ်၊ ဓမ္မပဋိသန္တိဒါဉာဏ်၊ နိရုတ္တိ ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်၊ ပဋိဘာနပဋိသန္တိဒါဉာဏ်၊ အသံ ကောင်းညွှန်ကောင်းသော ဓမ္မကထိကဥပမာ။

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အသာဓာရဏဉာဏ်တော်ခြောက်ပါး ၇၄၄
ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်-ဣန္ဒြေအနုအရင့်ကိုသိခြင်း၊ အာသယာနုသယဉာဏ် - နှလုံးသွင်း အတွင်းမျိုးစေ့ ဓာတ်ကိုသိခြင်း၊ယမကပါဂ္ဂိဟီရဉာဏ် - ရေမီးအစုံအစုံ သော တန်ခိုးပြာဋိဟာ၊ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ ဉာဏ် - သတ္တဝါတို့ကို ကြီးစွာသောသနားမှု၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ် - အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင်ခြင်း၊ အနာဝရဏ ဉာဏ် - အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိသော ဉာဏ် တော်။	
ဒသဗလဉာဏ် ၇၄၇
ဉာဏ်တော်ဆယ်ပါး အသုံးပြုတော်မူပုံ။	
ဗုဒ္ဓဉာဏ်တော်တဆွဲလေးပါး ၇၅၀
အာဝေဏိကဂုဏ်တော် ပါဠိနှင့်အနက် ၇၅၁
ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန် အထူးမှတ်ဖွယ် ၇၅၀
ဓမ္မစက္ကာအရ မဂ်ဉာဏ်လေးပါးနှင့် ဒေသနာဉာဏ် တော်ဖြစ်သင့်ပုံ။	
အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် အထူးမှတ်ဖွယ် ၇၆၂
သုံးပါးဆွမ်းခံ၍ ခြောက်ပါး မျှတပုံ၊ ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၅-ရက်နေ့၌ အနတ္တလက္ခဏသုတ်ဟောခြင်း၊ အနတ္တသဘော မြင်နိုင်ခဲ့ပုံ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိရဟန်းတို့ ရဟန္တာ ဖြစ်ကြခြင်း၊ ခန္ဓာငါးပါး၊ ဝိပဿနာရှုရန် လက်ာ ငါးပုဒ်။	
ရတနသုတ် ပါဠိနှင့်အနက် ၇၆၇
အရိယာ တရား ရှစ်ပါး။	
ရတနသုတ် နိဂုံးချုပ် အာသိသလင်္ကာ ၇၉၂

မဟာဗုဒ္ဓဝင် ပဉ္စမတွဲ မာတိကာ ပြီး၏။

နှိုင်းငံတော် မုဒ္ဒ သာ သန

မဟာမုဒ္ဒဝင်

ပဉ္စမတွဲ

ဂေါဓမမုဒ္ဒဝင်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

မုဒ္ဒရူဇာနာ

အခန်း - ၃၈

မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ မိဖဟောင်း

သာကေတပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံအကြောင်း

အခါတပါး မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သာဝတ္ထိပြည်၌ ဝါကပ် ဆိုတော်မူပြီးနောက် ကိုယ်တော်၏ကျန်းမာရေးကို ပြည့်စုံစေခြင်း၊ မဖြစ်သေးသော သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်း၊ ကျွတ်ထိုက် သောသတ္တဝါတို့အား ဆုံးမတော်မူခြင်း ထိုထိုသို့သော အဋ္ဌပုတ္တိ အလိုက် ဇာတ်တော်စသည်ကို ဟောကြားခြင်း - အစရှိသော အကြောင်းများကို စဉ်းစားဆင်ခြင်တော်မူ၍ သာဝတ္ထိပြည်မှ ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူခဲ့၍ အစဉ်သဖြင့် သာကေတမြို့သို့ ညချမ်း အခါ ရောက်ရှိတော်မူကာ အဉ္စနမည်သော တောအုပ်သို့ ဝင် တော်မူလေ၏။

သာကေတ မြို့သူ-မြို့သားတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ကြွလာ
 တော်မူကြောင်း သတင်းစကား ကြားသိကြ၍ “ယခုအခါ ညဉ့်
 အချိန်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူးမြော်ရန် အခါမဟုတ်ချေ” ဟု
 ကြံစည်ကြကာ မြတ်စွာဘုရားရှင် အထံတော်သို့ ညဉ့်အချိန်၌
 မသွားရောက်ကြပဲ နံနက်မိုးသောက် ရောက်သောအခါမှ ပန်း
 နံ့သာ စသည်တို့ကို လက်စွဲကုန်လျက် မြတ်စွာဘုရားရှင် အထံ
 တော်သို့ သွားရောက် ဆည်းကပ်ကြ၍ ပူဇော်ခြင်း၊ ရှိခိုးခြင်း၊
 ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာစကား လျှောက်ထားပြောကြားခြင်း-စသည်
 ကို ပြုလုပ်ကြပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဆွမ်းခံဝင်တော်မူချိန်
 တိုင်အောင် ဝန်းရံ၍ တည်နေကြလေကုန်၏။

ထိုနောက် ဆွမ်းခံချိန် ရောက်လတ်သော် မြတ်စွာဘုရားရှင်
 သည် ရဟန်းအပေါင်းခြံရံလျက် သာကေတမြို့အတွင်းသို့ ဆွမ်းခံ
 ကြွဝင်တော်မူလေ၏။ ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရား ဆွမ်းခံကြွဝင်တော်မူ
 လာသည်ကို စီးပွားဥစ္စာ များစွာကြွယ်ဝသော သာကေတမြို့သား
 ပုဏ္ဏားကြီးတယောက်သည် မြို့မှ ထွက်၍အလာ မြို့တံခါးဝ၌
 ပက်ပင်းပါ ဖုံးတွေရ၍ သားဟူသောချစ်ခြင်း ပြင်းစွာဖြစ်ပြီးလျှင်
 “ချစ်သား...ငါသည် ချစ်သားကို မမြင်ရသည်မှာ ကြာလှပါပြီ”
 ဟု ငိုကြွေးလျက် မြတ်စွာဘုရားရှင် အထံတော်သို့ ရှေးရှုလာ
 ရောက်လေ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့ကို “ရဟန်းတို့... ဤ သာ-
 ကေတပုဏ္ဏားကြီးသည် အလိုရှိရာကို ပြုပါစေ၊ မတားမြစ်ကြ
 လင့်” ဟု စောစီးကပင် ကြိုတင်၍ အသိပေးထားတော်မူနှင့်လေ
 သည်။ ပုဏ္ဏားကြီးသည်လည်း သားငယ်နှားကို ချစ်သော မိခင်
 နှားမကြီးကဲ့သို့ လာရောက်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်ကို
 ရှေ့ နောက်, ဝဲ, ယာ = လေးမျက်နှာမှ လှည့်လည်ပြီးလျှင်
 “ချစ်သား...ချစ်သားကို မမြင်ရသည်မှာ ကြာလှလေပြီ၊ ကွဲကွာ
 နေသည်မှာ ကြာလှလေပြီ” ဟု ပြောဆိုလျက် ပွေ့ဖက်လေ၏။ ။
 (အထူးအားဖြင့် ထိုပုဏ္ဏားကြီးသည် ထိုကဲ့သို့မှ မြတ်နိုးယုယမှု
 မပြုရလျှင် နှလုံးကွဲ၍ (= ရင်ကွဲနာနှင့်) သေလေရာ၏)။

သာဓကတပုဏ္ဏားကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... အရှင်ဘုရားတို့နှင့် အတူတကွ ကြွလာတော်မူသော ရဟန်းတို့အား အကျွန်ုပ်သည်ပင် ဆွမ်းလှူခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ပါသည်။ အကျွန်ုပ်အားပင် သနားချီးမြှောက်မှု ပြုတော်မူပါကုန်” ဟူ၍ လျှောက်ထားလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဆိတ်ဆိတ် နေတော်မူသဖြင့် ပုဏ္ဏားကြီး ပင့်လျှောက်ချက်ကို လက်ခံတော်မူလေ၏။ သာဓကတပုဏ္ဏားကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သပိတ်ကိုယူ၍ ရှေ့မှသွားလျက် ပုဏ္ဏားမကြီးအထံသို့ “ငါ့သားကြီး ကြွလာပြီ၊ နေရာခင်းထားလိုက်ပါ” ဟု လူလွှတ်၍ ပြောကြားစေလေ၏။ ပုဏ္ဏားမကြီးသည် ပုဏ္ဏားကြီး မှာကြားလိုက်သည့်အတိုင်း ပြုလုပ်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင် ကြွလာတော်မူမည်ကို စောင့်မျှော်ရပ်တည် ကြည့်ရှုနေစဉ် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို လမ်းခရီးအကြား၌ပင် ဖူးမြင်ရ၍ သားဟူသောချစ်ခြင်းပြင်းပြစွာ ဖြစ်ရှိလျက် “ချစ်သား... ငါသည် ချစ်သားကို မမြင်ရသည်မှာ ကြာမြင့်လှလေပြီ” ဟု ပြောဆိုကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ခြေတော်တို့၌ ပိုက်ဖက်ငိုကြွေးလျက် မိမိတို့အိမ်သို့ ပင့်ဆောင်ပြီးလျှင် ရိုသေစွာ ဆွမ်းဆက်ကပ်ကြလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးလတ်သော် သာဓကတပုဏ္ဏားကြီးကိုယ်တိုင် သပိတ်တော်ကို ဖဲဆောင်ဆေးကြောမှု ပြုလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့အား သပ္ပာယ်ဖြစ်လောက်သော တရားစကားကို ဟောကြားတော်မူလေ၏။ ဒေသနာနိဂုံး ဆုံးလတ်သောအခါ ပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့ သောတာပန်အရိယာတို့ ဖြစ်ကြလေကုန်၏။ ထိုနောက်မှ ပုဏ္ဏားကြီးဇနီးမောင်နှံတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... ရှင်ပင်ဘုရားသည် ဤသာဓကတမြို့၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူသမျှ ကာလပတ်လုံး တပည့်ရဟန်းအပေါင်းနှင့်တကွ တပည့်တော်တို့၏ အိမ်၌သာ ဆွမ်းအလှူခံတော်မူပါဘုရား” ဟု တောင်းပန်စကား လျှောက်ထားကြလေကုန်၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့... မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့သည် ဤသို့ သင်တို့ လျှောက်ထားကြသည့် အတိုင်း အမြဲတစေ တနေရာတည်းသို့ ဆွမ်းခံကြရောက်ရိုး မရှိ ကုန်”ဟု မြစ်ပယ်စကား မိန့်ကြားတော်မူလေလျှင် ပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့သည် “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အရှင်ဘုရားတို့သည် ရဟန်းအပေါင်းနှင့်တကွ ဆွမ်းခံကြတော်မူပြီးလျှင်လည်း ဤတပည့်တော်တို့နေအိမ်၌သာ လျှင် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးမှု ပြုတော်မူ၍ တရားဟောပြီးမှ ကျောင်း တော်သို့ ကြွတော်မူပါကုန်”ဟူ၍ တဖန်တောင်းပန်လျှောက်ထား ကြပြန်၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံ တို့အား ချီးမြှောက်တော်မူရန် တောင်းပန်လျှောက်ထားကြသည့် အတိုင်း ပြုတော်မူလေ၏။

ထိုအချိန်မှစ၍ လူများအပေါင်းသည် ပုဏ္ဏားကြီးကို “မြတ်စွာ ဘုရား၏ ခမည်းတော်”ဟူ၍၎င်း၊ ပုဏ္ဏားမကြီးကို “မြတ်စွာဘုရား ၏ မယ်တော်”ဟူ၍၎င်း ခေါ်ပေါ် ပြောဆိုကြလေ၏။ ထို သာကေတပုဏ္ဏားကြီး၏ အမျိုးသည်လည်း “မြတ်စွာဘုရား၏ အမျိုး”ဟူသောအမည်ကို ရရှိလေတော့၏။

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် မြတ်စွာ ဘုရား၏ မယ်တော်, ခမည်းတော်တို့ကို (မဟာမာယာဒေဝီနှင့် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးတို့ဟူ၍) သိပါ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ဤသာကေ- တပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့သည် ‘ငါသည် ဘုရားမယ်တော်, ငါသည် ဘုရားခမည်းတော်’ဟူ၍ အဘယ့်ကြောင့်ပြောဆိုကြပါ သနည်း”ဟု မေးလျှောက်လေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင် သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ... ဤပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့သည် ဘဝငါးရာဆက်ကာ ငါဘုရား၏ မယ်တော်, ခမည်းတော်များ ဖြစ်ခဲ့ကြပြီ၊ ဘဝငါးရာဆက်ကာ မိကြီး, ဖကြီး ဖြစ်ခဲ့ကြပြီ၊ ဘဝငါးရာဆက်ကာ ငါဘုရား၏ မိထွေး, ဖထွေး

ဖြစ်ခဲ့ကြပြီ။ ထိုပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့သည် ရှေး၌ ဖြစ်ဘူးသော မေတ္တာအချစ်ထူးဖြင့် ပင်ပြောဆိုကြလေသည်” ဟု မိန့်တော်မူ၍—

ပုဗ္ဗေ ဝ သန္ဓိဝါသေန၊ ပစ္စုပ္ပန္နဟိတေန ဝါ။
ဧဝံ တံ ဇာယတေ ပေမံ၊ ဥပ္ပလံဝ ယထောဒကေ။

ပုဗ္ဗေ = ရှေးရှေးဘဝ ကာလများက။ သန္ဓိဝါသေန ဝါ = တကွမကွာ မေတ္တာယှက်ကူး အတူနေထိုင်ဘူးသော ကြောင့်၎င်း။ ပစ္စုပ္ပန္နဟိတေန ဝါ = ပစ္စုပ္ပန္န ဤဘဝဝယ် အကျိုးရအောင် ရွက်ဆောင် သည်ပိုးခြင်းကြောင့်၎င်း။ ဧဝံ = ဤသို့ပေါင်းစပ် ကြောင်းနှစ်ရပ်ကြောင့်။ ပေမံ = တဏှာပေမ၊ မေတ္တာပေမ နှစ်ဝအပြား အချစ်ဇာတ်တရား သည်။ ဇာယတေ = ဥပါဒ်ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။ (ကိမိဝ = အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား)။ ဥပ္ပလံ ဝါ = ကြာသည်၎င်း။ အညံ ဝါ = ကြာမှတပါး အခြားရေ၌ ဖြစ်သောပန်းသည်၎င်း။ (ဒွေ ကာရဏာနိ = ရေနှင့်ကား ညွှန် ကြောင်းနှစ်တန်တို့ကို)။ နိဿာယ = အမှီပြု၍။ ဇာယတေ ယထာ = ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။—

ဟူသော ဤဂါထာကိုလည်း ဟောကြားတော်မူလေ၏။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သာကေတမြို့၌ ချေချတ် သင့်သော သတ္တဝါတို့ရှိသလောက် သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူ ပြီး၍ တဖန် ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူလတ်သော် သာဝတ္ထိပြည် သို့ပင် ဆိုက်ရောက်တော်မူလေ၏။ ထို သာကေတပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့သည် ရဟန်းတော်အရှင်မြတ်တို့ထံ ဆည်းကပ်၍ သင့်လျောက်ပတ်သော တရားဒေသနာကို ကြားနာကြရသဖြင့် ကြွင်းသော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သို့ အစဉ်အတိုင်း ရောက်ရှိကြ ပြီးလျှင် အနုပါဒိသေသ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံကြလေကုန်၏။

ပုဏ္ဏားကြီးဇနီးမောင်နှံတို့၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပွဲ၌ သတ္တဝါပေါင်း
ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့ အကျွတ်တရားရကြခြင်း

ထိုအခါ သာကေတမြို့နေ ပုဏ္ဏားအပေါင်းတို့သည် “ငါတို့၏
ဆွေမျိုးများကို ပူဇော်ကြကုန်အံ့” ဟု ကြံစည်ကြကာ တညီတညွတ်
တည်း စည်းဝေးကြလေကုန်၏။ သောတာပန်အရိယာ၊ သကဒါ-
ဂါမ်အရိယာ၊ အနာဂါမ်အရိယာဖြစ်ကြသော ဥပါသကာ ဥပါ-
သိကာအပေါင်းတို့သည်လည်း “ငါတို့၏သီတင်းသုံးဖော် သူတော်
တရား ပွားများဖက်တို့ကို ပူဇော်ကြကုန်အံ့” ဟု ကြံစည်ကြကာ
တညီတညွတ်တည်း စည်းဝေးကြလေကုန်၏။ ထိုပုဏ္ဏားအပေါင်း၊
အရိယာအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့သည် ပုဏ္ဏားကြီး ဇနီး
မောင်နှံတို့၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အစုံကို အထွတ်တပ်သော
ပြာသာဒ်တခုတည်းသို့ တင်ဆောင်ကြ၍ ပန်း၊ နံ့သာ-စသည်တို့
ဖြင့် ပူဇော်ကြကုန်လျက် မြို့မှ ထုတ်ဆောင်ကြလေကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်လည်း ထိုနေ့အဖို့ရာ နံနက်မိုးသောက်
ထအခါ (အာသယာနုသယဉာဏ်၊ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်
တည်းဟူသော) ဗုဒ္ဓစက္ခုတော်အစုံဖြင့် သတ္တလောကကို ကြည့်ရှု
တော်မူလတ်သော် ထိုပုဏ္ဏားကြီးဇနီးမောင်နှံတို့ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံ
ကြသောအဖြစ်ကို သိတော်မူ၍ “ထိုပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့၏
ဈာပနပွဲကျင်းပရာသို့ ငါဘုရား သွားရောက်လတ်လျှင် တရား
ဒေသနာကို ကြားနာကြရ၍ လူများအပေါင်း၏ သစ္စာလေးပါး
တရားသိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု ဆင်ခြင်
သိရှိတော်မူကာ ကိုယ်တော်တိုင်ပင် သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူဆောင်
တော်မူ၍ သာဝတ္ထိပြည်မှ ကြွလာတော်မူပြီးလျှင် ဈာပနပွဲကျင်းပ
ရာ သုသာန်သို့ ကြွဝင်တော်မူလေ၏။

လူအပေါင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ကြရ၍
“မယ်တော်၊ ခမည်းတော်တို့၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို ဖုတ်ကြည်း
သပြိုဟ်ရန် မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူပြီ” ဟု ပြောဆိုကြကာ
ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးရပ်တည်ကြလေကုန်၏။ မြို့သူ မြို့သား လူအများ
တို့သည်လည်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ် တင်ဆောင်အပ်သော ပြာသာဒ်

ကို ပူဇော်ကြလျက် သုသာန်အရောက် ဆောင်ခဲ့ကြပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... လူအရိယာဖြစ်ကြသည့် ဤ ပုဏ္ဏားကြီးဇနီးမောင်နှံတို့ကို အဘယ် သို့ ပူဇော်ကြရပါမည်နည်း” ဟု မေးလျှောက်ကြလေကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပူဇော်အပ်ကုန် သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤ ပုဏ္ဏားကြီးဇနီးမောင်နှံတို့ကို ပူဇော်ကြရ မည်” ဟူသော အလိုတော်ဖြင့် ထို ပုဏ္ဏားကြီးဇနီးမောင်နှံတို့၏ ရဟန္တာ ရဟန်းအဖြစ်ကို ပြတော်မူလို၍—

အဟိံသကာ ယေ မုနယော၊ နိစ္စံ ကာယေန သံဂုတာ။
တေ ယန္တိ အစ္စုတံ ဌာနံ၊ ယတ္ထ ဂန္ဓာ န သောစရေ။

ယေ မုနယော = အကြင် ရဟန္တာသခင် အရှင်မြတ် တို့သည်။ အဟိံသကာ = သူတပါးကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခြင်း အလျင်းပင်ရှိတော်မမူကြကုန်။ ကာယေန = ကိုယ် ဖြင့်။ (ဝါ) ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံး = သုံးဒွါရဖြင့်။ နိစ္စံ = အမြဲ။ သံဂုတာ = အကုသိုလ်မှု မပြုမိအောင် ကြဉ်ရှောင်စောင့် စည်းတော်မူကြကုန်၏။ တေ မုနယော = ထိုရဟန္တာ သခင် အရှင်မြတ်တို့သည်။ ယတ္ထ = အကြင်နိဗ္ဗာန်သို့။ ဂန္ဓာ = အသိဉာဏ်ပေါက် သွားရောက်၍။ န သောစ- ရေ = န သောစန္တိ = မစိုးရိမ်ရကုန်။ အစ္စုတံ = လျှောက်ျ ပြတ်ကြွေ စုတေခြင်း အလျင်းမရှိသော။ တံ ဌာနံ = ထို နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့။ ယန္တိ = မင်လေးတန် ဖိုလ်လေးတန် အသိဉာဏ်ပေါက် သွားရောက်ကြကုန်၏။—

ဟူသော ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဤ ဂါထာကို ဟောကြားတော်မူလေ ၏။ (ထိုတရားဒေသနာ ဂါထာနိဂုံး ဆုံးလတ်သောအခါ များစွာ သော လူအပေါင်းတို့ သောတာပတ္တိဖိုလ်စသည်တို့သို့ ရောက် ဆိုက်ကြလေကုန်၏။ ။ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာအဆို)။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဖော်ပြရာပါ ဓမ္မပဒဂါထာကို ဟော ကြားတော်မူပြီးလျှင် ထိုသာကေတမြို့သူ မြို့သား ပရိသတ်အများ

ကို ကြည့်ရှုတော်မူ၍ ထို ခဏအားလျောက်ပတ်စွာ တရားဟော
 တော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ (သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော်၊ ၄-အဋ္ဌကဝဂ်၊
 ၆-ခုမြောက်) ဇရာသုတ်ကို ဟောကြားတော်မူလေ၏။ (ထို ဇရာ
 သုတ်ကို သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော် ပိဋကတ်မြန်မာပြန်မှ ကြည့်ရှု
 မှတ်သားကုန်ရာ၏)။

ထိုဇရာသုတ် ဒေသနာနိဂုံး ဆုံးသောအခါ ရှစ်သောင်းလေး
 ထောင်သော သတ္တဝါတို့ သစ္စာလေးပါး တရားသိမြင် ကျွတ်
 တမ်းဝင်ကြလေကုန်၏။

ဤကား သာကေတပုဏ္ဏားကြီး ဇနီးမောင်နှံအကြောင်းတည်း။

(မိတ္တဒုဋ္ဌိမည်သော) ဝိဒုဋ္ဌုဘမင်းအကြောင်း

(၁) သာဝတ္ထိပြည်ရှင် မဟာကောသလ ဘုရင်မင်းမြတ်၏
 သား ပသေနဒိမင်းသား၊ (၂) ဝေသာလီပြည် လိစ္ဆဝီမင်းသား
 ဖြစ်သော မဟာလိလိစ္ဆဝီမင်းသား၊ (၃) ကုသိနာရုံပြည် မလ္လ-
 မင်း၏ သားဖြစ်သော ဗန္ဓုလမင်းသား - ဤသုံးဦးသောမင်းသား
 တို့သည် ဒိသာပါမောက္ခဆရာကြီး၏ အထံ၌ အတတ်ပညာ
 သင်ယူရန် တက္ကသိုလ်ပြည်သို့ သွားကြ၍ မြို့၏ပြင်ပ စရပ်တခု၌
 တွေ့ဆုံမိကြ၍ အချင်းချင်း တယောက်သည် တယောက်၏
 လာခဲ့သောအကြောင်းကို၎င်း၊ အမျိုးအနွယ်ကို၎င်း၊ အမည်ကို၎င်း
 မေးမြန်းကြပြီးလျှင် မေတ္တာနှီးရင်း သူငယ်ချင်းဖြစ်ကြလျက် အတူ
 တကွ ဒိသာပါမောက္ခဆရာကြီးထံသို့ ချဉ်းကပ်ကြကာ အတတ်
 ပညာကို သင်ကြကုန်သည်ရှိသော် မကြာမြင့်မီပင် ပညာတတ်
 မြောက်ကြ၍ ဆရာကြီးကို ပန်ကြားကြပြီး အတူတကွပင် တက္က-
 သိုလ်ပြည်မှ ထွက်ခဲ့ကြ၍ မိမိတို့၏ တိုင်းပြည်တို့သို့ ပြန်သွား
 ကြလေ၏။

ထိုမင်းသား သုံးဦးတို့အနက် ပသေနဒိမင်းသားသည် ဇ-
 ခမည်းတော် မဟာကောသလမင်းအား မိမိအတတ်ကို ပြ၍
 ခမည်းတော်မင်းတရားက အလွန်နှစ်လိုအားရဖြစ်ရှိကာ မင်း

အဖြစ်၌ အဘိသိက်အမြောက်ခံရကာ သာဝတ္ထိပြည်ရှင် ဘုရင် ပသေနဒိကောသလမင်း ဖြစ်လာလေသည်။

မဟာလိမင်းသားသည် လိစ္ဆဝိမင်းတို့အား မိမိအတတ်ကို ပြသည်ရှိသော် ကြီးစွာသောလုံ့လဖြင့် အတတ်ပညာကို ပြသည် ဖြစ်၍ ထိုမဟာလိမင်းသား၏ မျက်လုံးနှစ်ဖက်တို့ ကွဲပျက်၍သွား လေကုန်သည်။ လိစ္ဆဝိမင်းတို့သည် “ဩ... ငါတို့၏ဆရာ မဟာ- လိမင်းသားသည် မျက်စိနှစ်ဖက် ပျက်ခြင်းသို့ ရောက်ရှာလေပြီ၊ ထိုမဟာလိမင်းသားကို ငါတို့သည် စွန့်ပစ်၍မထားကြပဲ ပြုစု လုပ်ကျွေးကြကုန်အံ့” ဟု တညီတညွတ်တည်း တိုင်ပင်ပြောဆို ကြကာ အခွန်တသိန်း တသိန်းကောက်ခံရရှိသော တံခါးတခုကို အပိုင်စား ပေးကြလေ၏။ မဟာလိမင်းသားသည် ထိုတံခါးကို အမှီပြု၍ လိစ္ဆဝိမင်းသား ငါးရာတို့ကို အတတ်ပညာ သင်ကြား ပြသလျက် နေထိုင်လေ၏။

ဗန္ဓုလမင်းသားသည် မလ္လမင်းများက အလယ်၌ (ဗန္ဓုလ မင်းသားမသိရအောင်) သံချောင်းကိုထည့်၍ ဝါးအလုံး (၆၀) ခြောက်ဆယ်လျှင် ဝါးတစည်း တစည်း ပြုလုပ်ကြကာ ထိုဝါး အစည်းပေါင်း (၆၀) ခြောက်ဆယ်တို့ကို စိုက်ထောင်ထားပြီး လျှင် “ချစ်သား... သင်ကား ဤဝါးအစည်း ခြောက်ဆယ်တို့ကို ခုတ်ဖြတ်လော့” ဟု ပညာကို စမ်းသပ်သောအားဖြင့် ပြောကြား အပ်သည်ရှိသော် ကောင်းကင်သို့ အတောင် (၁၀) ရှစ်ဆယ်မြင့် အောင်ခုန်ပျံ၍ သန်လျက်ဖြင့် ထိုဝါးအစည်း (၆၀) ခြောက်ဆယ် တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ခုတ်ဖြတ်လေ၏။ ဗန္ဓုလမင်းသားသည် နောက်ဆုံးဝါးစည်း၌ ပါရှိသောသံချောင်း၏ (ကိရိ-ဟူသော) အသံကို ကြားရ၍ “ဤအသံသည် အဘယ်နည်း” ဟု မေးမြန်း၍ ဝါးအစည်း (၆၀) ခြောက်ဆယ်လုံးမှာပင် အတွင်းက မသိ ရအောင် သံချောင်းများ ထည့်ထားကြောင်း သိရှိရလျှင် သန်လျက်ကို စွန့်ပစ်ကာ ဝိုကြွေးလျက် “ဤမျှ များပြားလှစွာသော ငါ၏ဆွေမျိုး မိတ်သဟာတို့အနက် တဦးတယောက်မျှလည်း ချစ်ခင်ရင်းနှီးသောစိတ်ရှိကာ ဤအကြောင်းကို မပြောကြားလှာ

ချေ၊ အကယ်၍ များစေစီးကကြိုတင် ဤအကြောင်းကို ငါသိရလျှင် သံချောင်း၏အသံကို မဖြစ်ပေါ်စေပဲပင် ဖြတ်တောက်နိုင်လေရာ၏” ဟု ပြောဆိုပြီးလျှင် မိခင်ဖခင် ကျေးဇူးရှင်တို့အား “အကျွန်ုပ်သည် ဤမလ္လမင်းအားလုံးတို့ကိုသတ်၍ မင်းပြုပေအံ့” ဟူ၍ ပြောဆိုလေ၏။ မယ်တော်ခမည်းတော်တို့က “ချစ်သား... ဤ အလှည့်ကျအားဖြင့် မင်းပြုခြင်းမည်သည် မလ္လမင်းတို့၏ ရာဇဝင်အစဉ်အဆက်မှ ဆင်းသက်လာသော အစီအစဉ် ဖြစ်ပေသည်။ ဤယခု ချစ်သားကြံစည်သည့်အတိုင်း ပြုလုပ်ရန်အခွင့်မရနိုင်” ဟူ၍ အမျိုးမျိုးမြစ်တား ပြောကြားကြလေသော် ဗန္ဓုလမင်းသားသည် “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် သားတော်၏သူငယ်ချင်း ပသေနဒိ ကောသလမင်းအထံသို့ သွားပေတော့အံ့” ဟု ပြောဆို၍ သာဝတ္ထိပြည်သို့ သွားရောက်နေထိုင်လေ၏။

ပသေနဒိကောသလမင်းသည် ဗန္ဓုလမင်းသား မိမိပြည်သို့ လာရောက်ကြောင်းကို ကြားသိရ၍ ခရီးဦး ကြိုဆိုမှု ပြုပြီးလျှင် ကြီးစွာသောပူဇော်သက္ကာရ အခမ်းအနားဖြင့် ဗန္ဓုလမင်းသားကို မြို့တွင်းသို့ သွင်းဆောင်ခဲ့၍ စစ်သေနာပတိအရာ၌ ခန့်ထားလေ၏။ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် မယ်တော် ခမည်းတော်တို့ကို အခေါ်လွှတ်၍ သာဝတ္ထိပြည်၌ပင် နေထိုင်ကြစေလေ၏။ ။ ဤကား ကောသလမင်းသား၊ မဟာလိလိစ္ဆဝိမင်းသား၊ ဗန္ဓုလမလ္လမင်းသား သုံးဦးတို့၏အကြောင်းတည်း။

ပသေနဒိကောသလမင်းကြီး သာသနာတော်နှင့် အကျမ်းဝင်ရင်းနှီးရန် စီမံခြင်း

တနေ့သ၌ ပသေနဒိကောသလမင်းကြီးသည် ရွှေနန်းပြာသာဒ်ထက်၌ ရပ်လျက် မြို့တွင်းလမ်းကို လှမ်းမျှော်ကြည့်ရှုလတ်သော် အနာထပိဏ်သူဌေးကြီး၏အိမ်၊ စူဠအနာထပိဏ် သူဌေး၏ အိမ်၊ ပိသာခါ ကျောင်းအမကြီး၏အိမ်၊ သုပ္ပဝါသာသူဌေးကတော်၏ အိမ်တို့သို့ နိစ္စဗဒ်ဆွမ်းအလှူငှါ ကြွတော်မူကြသည့် ထောင်ပေါင်းများစွာသော ရဟန်းတို့ကို မြင်ရ၍ မင်းချင်းတို့ကို “အရှင်မြတ်တို့သည် အဘယ်အရပ်သို့ ကြွသွားတော်မူကြမည်နည်း” ဟု မေး၍

မင်းချင်းတို့က “အရှင်မင်းကြီး...အနာထပိဏ်သုဋ္ဌေးကြီး၏ အိမ်၌ အမြဲနိစ္စပဒ်ဆွမ်း၊ စာရေးတံဆွမ်း၊ သူနာဆွမ်း-စသည်အလို့ငှါ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း ရဟန်းတော်ပေါင်း (၂၀၀၀) ပါးရေ နှစ်ထောင်တို့ ကြွတော်မူကြပါသည်။ စူဠအနာထပိဏ်သုဋ္ဌေး၏ အိမ်၌ ရဟန်းတော်ပေါင်း (၅၀၀) ပါးရေ ငါးရာတို့ ကြွတော်မူကြပါသည်။ ဝိသာခါကျောင်းအမကြီး အိမ်သို့လည်း ထိုအတူပင် ငါးရာ၊ သုပ္ပဝါသာ သုဋ္ဌေးကတော်၏အိမ်သို့လည်း ထိုအတူပင် ရဟန်းတော်ပေါင်း (၅၀၀) ပါးရေ ငါးရာတို့ ကြွတော်မူကြပါသည်” ဟူ၍ လျှောက်ထားကြလေသော် မင်းကြီးသည် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ရဟန်းသံဃာကို ဆွမ်းပြုစုလုပ်ကျွေးလိုသဖြင့် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်သို့ သွားရောက်၍ ရဟန်းတော်ပေါင်း (၁၀၀၀) ပါးရေ တထောင်နှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ပင့်ဖိတ်၍ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သာဟတ္ထိကမြောက်အလှူဒါနပေးလှူပြီးလျှင် ခုနစ်ရက်မြောက်သောနေ့၌ မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုး၍ “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... အရှင်မြတ်ဘုရားတို့သည် ရဟန်းငါးရာနှင့် အတူတကွ အမြဲမပြတ် တပည့်တော်၏ ဆွမ်းကို အလှူခံတော်မူကြပါ ဘုရား” ဟူ၍ လျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “မြတ်သောမင်းကြီး... ဘုရားရှင်တို့မည်သည် တနေရာတည်း၌ အမြဲမပြတ် ဆွမ်းကို ခံယူကြရိုး မရှိကုန်၊ လူအပေါင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ကြွလာတော်မူခြင်းကို တောင့်တကြကုန်၏” ဟူ၍ မိန့်တော်မူလေသော် မင်းကြီးသည် “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ရဟန်းငါးရာနှင့်တကွ နိဗ္ဗာန်ရဟန်းတပါးကိုမူ စေလွှတ်တော်မူပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်အား တာဝန်ပေးအပ်တော်မူ၏။

မင်းကြီးသည် “ရဟန်းသံဃာများ ကြွလာလတ်သော် သပိတ်ကို ဆီးကြိုယူငင်ကြ၍ ဤမည်ဤမည်သောသူများက ပြုစုလုပ်ကျွေးကြရမည်” ဟု စီမံခန့်ခွဲမှု မပြုပဲ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး မိမိကိုယ်တိုင်ပင်

ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီးနောက် ရှစ်ရက်မြောက်နေ့၌ မင်းမှုကိစ္စ အဝဝ၌ စိတ်ပြန်လွင့်နေရကား သံဃာတော်များကို ဆွမ်းလုပ်ကျွေးရန် မေ့လျော့၍ နေလေ၏။

မင်း၏ နန်းတော်၌မည်သည် စေခိုင်းမှုမပြုအပ်ကုန်လျှင် နေရာများခင်းကျင်း၍ ရဟန်းတို့ကို ထိုင်နေစေလျက် ဆွမ်းပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှါ အခွင့်မရကြကုန်၊ (သို့ရကား တဦးတယောက်မျှ ရဟန်းတို့ကို အလေးဂရုပြုကာ ဆွမ်းလုပ်ကျွေးမှု မပြုကြချေ)။ များစွာသော ရဟန်းတို့သည် “ငါတို့ ဤနေရာ၌ မရပ်တည်နိုင်ကြကုန်” ဟု ကြံစည်ကြကာ ဖဲသွားကြလေကုန်၏။ မင်းကြီးသည် နောက်တနေ့လည်း မေ့မြဲမေ့၍ နေလေ၏။ ထိုနောက်တနေ့၌လည်း ထိုနည်းအတူပင် များစွာသော ရဟန်းတို့သည် ဖဲသွားကြလေကုန်၏။ မင်းကြီးသည် တတိယနေ့၌လည်း မေ့မြဲမေ့၍နေလေ၏။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မှတပါး ကြွင်းကျန်သော ရဟန်းအားလုံးတို့ ဖဲသွားကြလေသည်။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ် တပါးသာ ကျန်ရှိနေရစ်လေသည်။

ဘုန်းရှင်ကံရှင် သူတော်စင်တို့မည်သည် အကြောင်းကြောင်းကိုထောက်မြော်၍ နေတော်မူလေ့ရှိကုန်၏။ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၏ သဒ္ဓါတရားကို စောင့်ရှောက်တော်မူလေ့ရှိကုန်၏။ ဆက်ဦးအံ့—မြတ်စွာဘုရား၏ (၁) အရှင်သာရိပုတ္တရာ (၂) အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ဟူသော အဂ္ဂသာဝကမထေရ်မြတ်ကြီးနှစ်ပါး (၁) ခေမာထေရီ (၂) ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီဟူသော အဂ္ဂသာဝိကာထေရီမကြီးနှစ်ပါး၊ ဥပါသကာ ဒါယကာတို့အနက် (၁) စိတ္တသူကြွယ် (၂) ဟတ္ထကာဠဝက (မင်းသား) သီတင်းသည် ဟူသော အဂ္ဂဥပါသကာ ဒါယကာနှစ်ဦး၊ ဥပါသိကာ ဒါယိကာမတို့အနက် (၁) ဝေဠုကဏ္ဍကမ္ဘိသူ နန္ဒမာတာ သူဌေးကတော် (၂) ရှင်မုဒ္ဒုတ္တရာ ဟူသော အဂ္ဂဥပါသိကာ ဒါယိကာမနှစ်ဦး ဤရှစ်ဦးသောသူတို့ကို အစပြုကာ တေဒဂ်ရာထူးသို့ရောက်တော်မူကြသည့် သာဝကအားလုံးတို့သည် (မြတ်စွာဘုရား

ကို ထောက်စာလျှင်) တစိတ်တဒေသအားဖြင့် ပါရမီ ဆယ်ပါးတို့ကို ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီးဖြစ်ကြသောကြောင့် ဘုန်းရှင်ကံရှင် ရှေးဆုတောင်းနှင့် ပြည့်စုံသောသူတို့ပင် ဖြစ်ကြကုန်၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း ကမ္ဘာတသိန်းပတ်လုံး ပါရမီတို့ကို ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီးဖြစ်၍ ရှေးဆုတောင်းနှင့် ပြည့်စုံသူ ဘုန်းရှင်ကံရှင်ဖြစ်တော်မူရကား ကိုယ်တော်တိုင်ကပင် အကြောင်းကြောင်းကို ထောက်မြော်၍ နေတော်မူလေ့ ရှိခြင်းကြောင့် ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၏ သဒ္ဓါတရားကို စောင့်ရှောက်တော်မူလျက် တပါးတည်းသာ ချန်၍ နေရစ်တော်မူလေသည်။

ထိုသို့ တပါးတည်းသာ ကျန်ရှိနေရစ်သော အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို နေရာထိုင်ခင်းပေးကာ မင်းချင်းတို့သည် ဆွမ်းပြုစုကြရလေသည်။ ပသေနဒိကောသလမင်းကြီးသည် ရဟန်းတော်များ ဖဲကြွသွားပြီးသောအခါမှ လာရောက်၍ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များ မူလအတိုင်း တည်ရှိသည်တို့ကို မြင်ရလေလျှင် “အရှင်မြတ်များ မကြွလာကြဘူးလား” ဟု မေး၍ “အရှင်မင်းကြီး... အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်တပါးတည်းသာ ကြွလာတော်မူပါသည်” ဟု မင်းချင်းတို့ လျှောက်ထားချက်ကို ကြားသိရလေသော် “မချွတ်ပင် ရဟန်းတို့သည် ငါ၏ ဤမျှသော အစာထမင်း ပျက်စီးခြင်းကို ပြုကုန်ဘိ၏” ဟု ရဟန်းတို့အား အမျက်ထွက်လျက် မြတ်စွာဘုရားရှင် အထံတော်သို့ သွားရောက်၍ “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် ရဟန်းငါးရာတို့အတွက် ဆွမ်းကို စီမံ၍ ထားအပ်ပါသည်။ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ် တပါးတည်းသာလျှင် ကြွလာတော်မူပါသတဲ့၊ စီမံထားအပ်သော ဆွမ်းသည် ထိုသို့ စီမံထားသည့်အတိုင်းပင် တည်ရှိနေပါသည်။ ရဟန်း ငါးရာတို့သည် အကျွန်ုပ်၏ နန်းတော်၌ (ပင့်ထားသည်ဟုမျှ) အမှတ်မပြုကြကုန်၊ အကြောင်း အသို့နည်း” ဟု မေးလျှောက်လေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့၏အပြစ်ကို မိန့်ကြားတော်မမူပဲ “မြတ်သောမင်းကြီး... ငါဘုရား၏ တပည့်သား

ရဟန်းတို့အဖို့ရာ သင်မင်းကြီးတို့နှင့် အကျွမ်းဝင်မှု၊ ရင်းနှီးမှုမရှိ
 ချေး၊ ထို့ကြောင့် မလာရောက်သည်ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု မိန့်တော်
 မူပြီးလျှင် အမျိုးလေးဖြာ ဒါယကာများအိမ်သို့ မချဉ်းကပ်မသွား
 ရောက်သင့်သော အကြောင်းကိုးပါး (နှင့်) ချဉ်းကပ်သွားရောက်
 သင့်သော အကြောင်းကိုးပါးကို အကျယ် ဟောကြားတော်မူလို
 သည်ဖြစ်၍ ရဟန်းတို့ကို တရားနာခံထား၍ (အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊
 နဝကနိပါတ် ၁-ပဌမပဏ္ဍာသက၊ ၂-သီဟနာဒဝဂ်၊ ၇-ခုမြောက်
 ဖြစ်သော) ကုလသုတ္တန်တရားကို ဤဆိုလတ္တံ့သောအတိုင်း ဟော
 ကြားတော်မူလေ၏။—

ကုလသုတ္တန်တရားတော်

(သွားရောက်ချဉ်းကပ်သင့်သော ဒါယကာအိမ်နှင့်
 မသွားရောက်မချဉ်းကပ်သင့်သော ဒါယကာအိမ်)

ရဟန်းတို့...အင်္ဂါကိုးမျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဒါယကာ
 တို့ အိမ်သို့ မသွားရောက်ရသေးသော် သွားရောက်ရန်
 မသင့်၊ သွားရောက်ပြီးသော်ကား ထိုင်နေရန် မသင့်၊
 အဘယ်ကိုးမျိုးတို့နည်းဟူမူ—

- (၁) မြတ်နိုးသဖြင့် ခရီးဦး မကြိုဆိုကြခြင်း၊
- (၂) မြတ်နိုးသဖြင့် ရှိမခိုးကြခြင်း၊
- (၃) မြတ်နိုးသဖြင့် နေရာထိုင်ခင်းမပေးကြခြင်း၊
- (၄) ထင်ရှားရှိသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ရဟန်းတို့
အား လျှို့ဝှက်ကြခြင်း၊
- (၅) လှူဖွယ်ဝတ္ထုများစွာရှိပါလျက် အနည်းသာ
ပေးလှူကြခြင်း၊
- (၆) မွန်မြတ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထုရှိပါလျက် ရန်
ရင်းကြမ်းတမ်းသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ပေး
လှူကြခြင်း၊

- (၇) ရိုသေစွာ မပေးလှူပဲ မရိုမသေပေးလှူကြခြင်း၊
- (၈) တရားနာရန် ရဟန်းထံသို့ မချဉ်းကပ် မနေထိုင် ကြခြင်း၊
- (၉) ထိုရဟန်း ဟောသောတရားကို ရိုသေစွာ မနာ ယူကြခြင်း—

ရဟန်းတို့...ဤအင်္ဂါ ကိုးမျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဒါယကာ တို့အိမ်သို့ မသွားရောက်ရသေးသော် သွားရောက်ရန် မသင့်၊ သွားရောက်ပြီးသော်ကား ထိုင်နေရန် မသင့်။

ရဟန်းတို့...အင်္ဂါကိုးမျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဒါယကာ တို့အိမ်သို့ မသွားရောက်ရသေးသော် သွားရောက်ရန် သင့်၏၊ သွားရောက်ပြီးသော်ကား ထိုင်နေရန် သင့်၏၊ အဘယ်ကိုးမျိုးတို့နည်းဟူမူ—

- (၁) မြတ်နိုးသဖြင့် ခရီးဦး ကြိုဆိုကြခြင်း၊
- (၂) မြတ်နိုးသဖြင့် ရှိခိုးကြခြင်း၊
- (၃) မြတ်နိုးသဖြင့် နေရာထိုင်ခင်း ပေးကြခြင်း၊
- (၄) ထင်ရှားရှိသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ရဟန်းတို့အား မလျှို့ဝှက်ကြခြင်း၊
- (၅) လှူဖွယ်ဝတ္ထု များစွာရှိသော် များစွာပင် ပေးလှူ ကြခြင်း၊
- (၆) မွန်မြတ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထုရှိသော် ထိုမွန်မြတ် သောလှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ပေးလှူကြခြင်း၊
- (၇) မရိုမသေ မပေးလှူပဲ ရိုသေစွာ ပေးလှူကြခြင်း၊
- (၈) တရားနာရန် ရဟန်းထံသို့ ချဉ်းကပ်ထိုင်နေကြ ခြင်း၊
- (၉) ထိုရဟန်း ဟောသောတရားကို ရိုသေစွာ နာ ယူကြခြင်း—

ရဟန်းတို့... ဤအင်္ဂါ ကိုးမျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသောဒါယကာ
 တို့အိမ်သို့ မသွားရောက်ရသေးသော် သွားရောက်ရန်
 သင့်၏။ သွားရောက်ပြီးသော်ကား တိုင်နေရန် သင့်၏။ ။
 ဤကား ကုလသုတ္တန်တရားတော်တည်း။

“မြတ်သောမင်းကြီး ... ဤသို့လျှင် ငါဘုရား၏ တပည့်သား
 ရဟန်းတို့သည် သင်မင်းကြီးတို့၏ အထံမှ အကျွမ်းဝင်မှု = ရင်းနှီး
 မှုကို မရရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ဖဲသွားကြခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။
 မှန်၏-ရှေးပညာရှိတို့သည်လည်း အကျွမ်းဝင်မှု = ရင်းနှီးမှုမရှိရာ
 ဌာန၌ ရှိသေစွာ ပြုစုလုပ်ကျွေးအပ်ပါကုန်သော်လည်း သေဆုံး
 မည့်ဝေဒနာ စွဲရောက်လာလျှင် အကျွမ်းဝင်မှု = ရင်းနှီးမှုရှိရာ
 ဌာနသို့သာလျှင် သွားရောက်ဘူးကြလေပြီ” ဟု မိန့်တော်မူ၍
 ပသေနဒိကောသလမင်းကြီး တောင်းပန် မေးလျှောက်သဖြင့်
 စတုတ္ထနိပါတ်သာ ကေသဝဇာတ်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။ ။
 (ဤကေသဝဇာတ်ကို အောက်ဖြစ်သော(စ-တွဲ နှာ-၄၄၁) “ဗက-
 မြဟ္မာကို ဆုံးမ ချေချွတ်သော အခဏ်း၌ ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပြီ)။

ပသေနဒိကောသလမင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြား
 အပ်သော တရားတော်ကို ကြားနာရ၍ “ငါသည် ရဟန်းသံဃာ
 နှင့် အကျွမ်းဝင် = ရင်းနှီးမှုရှိအောင် ပြုမှ သင့်မည်၊ ဘယ်လိုများ
 ပြုလုပ်ရပါမည်နည်း” ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်လတ်သော် “မြတ်စွာ
 ဘုရားရှင်၏ ဆွေတော်မျိုးတော်ဖြစ်သော သာကီဝင်မင်းသမီး
 တယောက်ကို ငါ၏ ရှေနန်းတော်၌ မိဖုရားကြီးတင်မြှောက်မှ
 သင့်တော်မည်၊ ဤသို့ တင်မြှောက်လတ်သော် ရဟန်းငယ်တို့နှင့်
 သာမဏေများပါ မကျန် ‘မြတ်စွာဘုရား၏ ဆွေတော်မျိုးတော်
 ဖြစ်သော မင်းကြီးပေတည်း’ ဟု အောက်မွေကြကော ငါ၏အထံသို့
 အကျွမ်းဝင် ခင်မင်ရင်းနှီးကြလျက် အမြဲမပြတ် လာကြပေလိမ့်
 မည်” ဟု ကြံစည်၍ သာကီဝင်မင်းများအထံသို့ “ငါ့အား သာကီ
 ဝင်မင်းသမီးတယောက်ကို ဆက်သကြလော့” ဟု ရာဇသံသဝဏ်
 လွှာကို ပေးပို့စေလေ၏။ ရာဇသံသဝဏ်လွှာ သွားရောက်ပေး
 ပို့ရမည့် တမန်အမတ်တို့က “အဘယ်သာကီဝင်မင်း၏ သမီးကို

ယူဆောင်ခဲ့ကြရပါမည်နည်း” ဟု မေးလျှောက်ကြပြန်လေရာ ပသေနဒိ ကောသလမင်းကြီးသည် “အဘယ်သာကီဝင်မင်း၏ သမီးကိုမဆို သာကီဝင်မင်းသမီး ဟုတ်မှန်ကြောင်းကိုသာ သိအောင်ပြု၍ ယူဆောင်ခဲ့ကြလော့” ဟု မိန့်ဆို၍ တမန်အမတ်တို့ကို စေလွှတ်လိုက်လေ၏။

တမန်အမတ်တို့သည် ကပိလဝတ်ပြည်သို့ သွားရောက်၍ သာကီဝင်မင်းတို့ကို သမီးတော်ကို တောင်းကြလေကုန်၏။ သာကီဝင်မင်းတို့သည် အစည်းအဝေးခေါ်၍ “ကောသလမင်းကြီးသည်ကား ငါတို့နှင့် ပြည်ထောင်ပြိုင်ဖက် မင်းတပါးဖြစ်လေသည်။ အကယ်၍ ငါတို့က သမီးတော်တပါးပါးကို မပေးကြလျှင် ငါတို့ကို ကေနပ် ရန်ပြုဖျက်ဆီးလိမ့်မည်။ စင်စစ်သော်ကား ထိုပသေနဒိကောသလမင်းကြီးသည် ငါတို့နှင့် မျိုးဇာတ်အနွယ် တူသူမဟုတ်ချေ။ အဘယ်သို့ ပြုသင့်သနည်း” ဟု တိုင်ပင်စကား ဆွေးနွေးပြောကြားကြလေ၏။ ထိုအခါ မဟာနာမ သာကီဝင်မင်းက “ငါ၏(နာဂမုဏ္ဍာမည်သော) ကျွန်မမှ မွေးဖွားသော ရုပ်ရည်အဆင်း တင့်တယ်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည့် ဝါသဘခတ္တိယာမည်သော သမီးတယောက်ရှိလေသည်။ ထိုကျွန်မသမီး ဝါသဘခတ္တိယာကို ပေးကြကုန်စို့” ဟု တိုင်ပင်ပြောဆို၍ တမန်အမတ်တို့ကို “ကောင်းပြီ တမန်အမတ်တို့... သင်တို့၏အရှင် ဘုရင်ကောသလမင်းအား သတို့သမီးရတနာကို ငါတို့ ပေးကြကုန်အံ့” ဟု ဝန်ခံစကား ပြောကြားကြလေ၏။

ထိုအခါ တမန်အမတ်တို့က “ယခုပေးမည့် ထိုသတို့သမီးသည် အဘယ်သာကီဝင်မင်း၏ သမီးပါနည်း” ဟု မေးမြန်းကြလေလျှင် သာကီဝင်မင်းတို့သည် “အမတ်တို့... မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဖထွေးတော် (အမိတောဒန သာကီဝင်မင်း) ၏ သားတော်ဖြစ်သူ (မြတ်စွာဘုရားနှင့် ညီအစ်ကိုဝမ်းကွဲတော်စပ်သူ) မဟာနာမ သာကီဝင်မင်း၏ သမီးတော် ဝါသဘခတ္တိယာမည်သော သတို့သမီးဖြစ်ပါသည်” ဟု ပြောဆိုကြကုန်၏။ တမန် အမတ်တို့သည် သာဝတ္ထိပြည်သို့ပြန်ခဲ့ကြ၍ ကောသလမင်းကြီးအား ထိုအကြောင်း

ကို လျှောက်ထားကြလေကုန်၏။ ကောသလမင်းကြီးသည် “ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ကောင်းလှပြီ၊ အလျှင်အမြန်ခေါ်ဆောင်ခဲ့ကြလော့၊ အထူးမှာကြားလိုသည်မှာ မင်းတို့မည်သည် မာယာများလှ၏၊ ကျွန်မသမီးကိုသော်လည်း မင်းသမီးဟုဆိုကာ ပို့ဆက်ကုန်လေရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဖခမည်းတော်နှင့် အတူတကွ ထမင်းပွဲတော်စာ တပွဲတည်း၌စားသော သတို့သမီးကို ခေါ်ဆောင်ခဲ့ကြလော့” ဟု မှာတမ်း၍ စေလွှတ်လိုက်လေ၏။

တမန်အမတ်တို့သည် ကပိလဝတ်ပြည်သို့ သွားရောက်၍ “အရှင်သာကီဝင်မင်းတို့နှင့် အတူတကွ ပွဲတော်စာတပွဲတည်း၌ စားသော မင်းသမီးကိုမှ အကျွန်ုပ်တို့၏သခင် ကောသလဘုရင် မင်းကြီးက အလိုရှိတော်မူပါသည်” ဟု သာကီဝင်မင်းတို့အား လျှောက်ထားကြလေကုန်၏။ မဟာနာမ သာကီဝင်မင်းသည် “ကောင်းပါပြီ အမောင်တို့...” ဟုပြောဆို၍ ဝါသဘခတ္တိယာ သတို့သမီးကို တန်းဆာစုံလင် ဆင်စေပြီးလျှင် မိမိပွဲတော်စာ စားသုံးသောအခါ၌ ဝါသဘခတ္တိယာ သတို့သမီးကို အခေါ်ခိုင်း၍ ထိုသတို့သမီးနှင့် အတူတကွ ပွဲတော်စာ စားသုံးသော အခြင်းအရာကို ပြ၍ တမန်တို့အား အပ်နှင်းလိုက်လေ၏။

(ဤ၌-မဟာနာမသာကီဝင်မင်းတို့ လှည့်ပတ်လိုက်ပုံမှာ.... တမန်တို့က “အရှင်သာကီဝင်တို့နှင့် အတူတကွ ပွဲတော်စာစားသုံးသော မင်းသမီးကိုမှ ခေါ်ဆောင်သွားနိုင်ကြမည်” ဟု အရေးဆိုသောအခါ သာကီဝင်မင်းတို့သည် တမန်တို့အား နေရာပေးပြီးနောက် “အဘယ်သို့ပြုကြမည်နည်း” ဟု ကြံစည်တိုင်ပင်ကြလေသော် မဟာနာမသာကီဝင်မင်းက “သင်တို့သည် တွေ့ရာလေးပါး အကြံမများကြလင့်၊ ငါသည် ဥပါယ်တမျှကို ပြုပေအံ့၊ သင်တို့သည် ငါပွဲတော်စာ စားသုံးသောအခါ၌ ဝါသဘခတ္တိယာသတို့သမီးကို တန်းဆာစုံလင် ဆင်ယင်ကြ၍ ငါထံသို့ ခေါ်ဆောင်ခဲ့ကြပြီးလျှင် အတူတကွ ပွဲတော်စာ စားသုံးဟန်ပြုသော အခါ၌ ငါက ထမင်းတလုပ်ကို ဆုပ်ယူမိကာမျှမှာပင် ‘အရှင်မင်းမြတ်... ဤမည်သောမင်းက သဝဏ်လွှာ ပို့သလိုက်ပါသည်၊ ဤသဝဏ်လွှာကို နာတော်မူဦးလော့’ ဟု ပြောဆိုကြကာ သဝဏ်လွှာကို ငါအားဆက်သပြုကြကုန်လော့” ဟု ဥပါယ်တမျှစကား ပြောကြားလေ၏။ ဤဥပါယ်

တမုဉ်ကို အားလုံးသောသင်္ကေတမင်းတို့ သဘောတူလက်ခံကြကာ ထိုအတိုင်း ပြုမူကြခြင်းဖြစ်သည်။

တမန်အမတ်တို့သည် ဝါသဘခတ္တိယာ သတို့သမီးကို ယူဆောင်၍ သာဝတ္ထိပြည်သို့ ပြန်လာကြပြီးလျှင် ထိုအကြောင်းကို ပသေနဒိကောသလမင်းကြီးအား လျှောက်ထားကြလေ၏။ မင်းကြီးသည် လွန်စွာအားရ နှစ်သက်လှ၍ ဝါသဘခတ္တိယာသတို့သမီးကို မောင်းမမိသံ ငါးရာတို့၏ အကြီးအကဲပြုကာ အဂ္ဂမဟေသီမိဖုရားခေါင်ကြီးအရာ၌ အဘိသိက်သွန်း၍ မြှောက်စားမြတ်နိုးလေ၏။ ဝါသဘခတ္တိယာမိဖုရားကြီးသည် မကြာမြင့်မီပင် ရှေ့ရောင်အဆင်းရှိသော သားကို ဖွားမြင်လေ၏။

ထိုနောက် မင်းသားကို အမည်မှည့်အံ့သောနေ့၌ ကောသလမင်းကြီးသည် သားတော်၏အဖိုးဖြစ်သူ မဟာနာမသင်္ကေတမင်းထံသို့ “သင်္ကေတမင်းသမီးဖြစ်သူ ဝါသဘခတ္တိယာ မိဖုရားကြီးသည် သားတော်ကို ဖွားမြင်ပါပြီ၊ ထိုသားတော်ကို အဘယ်သို့အမည်မှည့်ခေါ်ရပါမည်နည်း” ဟု သဝဏ်လွှာပို့သစေလေ၏။ အထူးအားဖြင့် ထိုသဝဏ်လွှာကို ယူဆောင်သွားသော တမန်အမတ်သည် အနည်းငယ် နားလေး၍ နေသူဖြစ်၏။ ထိုအမတ်သည် ကပိလဝတ်ပြည်သို့ သွားရောက်၍ မင်းသား၏ ဘိုးတော်ဖြစ်သော မဟာနာမ သင်္ကေတမင်းကြီးအား ထိုအကြောင်းကို လျှောက်ထားလေ၏။

မဟာနာမ သင်္ကေတမင်းကြီးသည် ထိုသတင်း စကားကို ကြားသိရလေလျှင် “ဝါသဘခတ္တိယာသည် သားကို မဖွားမီကပင် သူခပ်သိမ်းကို လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးရသူဖြစ်ခဲ့၏။ ယခုမူကား သားတော်ဖွားမြင်သည့်အတွက် ကောသလမင်းကြီး၏ အလွန် အလွန်အကျွမ်းဝင် = ရင်းနှီးသူ ဖြစ်ချေတော့မည်” ဟု နှုတ်မြွက်ပြောဆိုလေ၏။ နားလေးသော တမန်အမတ်သည် ဝလ္လဘာ (=အကျွမ်းဝင်ရင်းနှီးသူ) ဟူသော စကားကို နားကြားလွဲ၍ “ဝိဇ္ဇန္တုဘ” ဟု မှတ်ယူကာ ပသေနဒိကောသလမင်းကြီးထံသို့ ပြန်ရောက်စေား၍ “အရှင်မင်းကြီး...မင်းသား၏အမည်ကို ဝိဇ္ဇန္တုဘ ဟု မှည့်ခေါ်ကြ

ပါတဲ့”ဟု လျှောက်ထားလေလျှင် ကောသလမင်းကြီးသည် “ဤ
 ဝိဇ္ဇုဇ္ဈတဟူသော အမည်သည် ငါတို့၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက် ဆင်း
 သက်လာသော အမည်ဟောင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်
 အောက်မေ့ကာ မင်းသား၏အမည်ကို “ဝိဇ္ဇုဇ္ဈတ” ဟူ၍ မှည့်ခေါ်
 လေ၏။ ထိုနောက် ပသေနဒိကောသလမင်းကြီးသည် “မြတ်စွာ
 ဘုရားရှင် နှစ်သက်အောင် ပြုလုပ်မည်” ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်
 ဖြင့် ဝိဇ္ဇုဇ္ဈတမင်းသားအား အသက်အရွယ် ငယ်စဉ်ကပင် စစ်
 သေနာပတိရာထူးကို ပေးအပ်ဆောင်နှင်းလေ၏။

ဝိဇ္ဇုဇ္ဈတမင်းသားသည် မင်းသားတို့ အဆောင်အယောင်ဖြင့်
 ကြီးပွားခဲ့ရာ အသက်ခုနစ်နှစ် အရွယ်ရှိသောအခါ၌ အခြားမင်း
 သားတို့အတွက် အမိဖက်ဆိုင်ရာ အဖိုးအဖွားတို့ထံမှ ဆင်ရုပ်၊
 မြင်းရုပ်-အစရှိသော လက်ဆောင်များ ပို့ဆောင်အပ်သည်တို့ကို
 မြင်၍ မိခင်ဖြစ်သူ ဝါသဘခတ္တိယာမိဖုရားကြီးကို “အို မယ်တော်...
 အခြားမင်းသားတို့အတွက်တော့ အမိဖက်ဆိုင်ရာ အဖိုးအဖွားတို့
 ထံမှ ဆင်ရုပ်၊ မြင်းရုပ်-အစရှိသော လက်ဆောင် ပဏ္ဍာများကို
 ပို့ဆောင်အပ်ပေ၏။ သားတော်၏အတွက်တော့ တဦးတယောက်
 သော အဖိုး အဖွားကမျှ တစုံတခုသော လက်ဆောင်ပဏ္ဍာကို
 မပို့သအပ်ချေ။ အသို့နည်း မယ်တော်သည် အမိ အဖမရှိသူ ဖြစ်
 သလော” ဟု မေးလေ၏။ ထိုအခါ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈတမင်းသားကို မယ်တော်
 ဝါသဘခတ္တိယာမိဖုရားကြီးသည် “ချစ်သား... သာကီဝင်မင်းတို့
 သည် သင်ချစ်သား၏ အမိဖက်ဆိုင်ရာ အဖိုး အဖွားများဖြစ်ကြ
 ကုန်၏။ သို့သော် မောင့်အဖိုး မောင့်အဖွားတို့သည် ဝေးခြားသော
 အရပ်၌ နေကြသောကြောင့် တစုံတခုသော လက်ဆောင်ပဏ္ဍာ
 ကိုမျှ မပို့သနိုင်ပါရှိကြကုန်၏” ဟူ၍ လှည့်ဖြားပြောဆိုလေ၏။

ဝိဇ္ဇုဇ္ဈတမင်းသားသည် တဆယ့်ခြောက်နှစ်အရွယ် ရှိသော
 အခါ “အို မယ်တော်... မယ်တော်ဖက်ဆိုင်ရာ အဖိုး အဖွားတို့၏
 နန်းတော်ကို ကြည့်မြင်လိုပါသည်” ဟု ပြော၍ မယ်တော်မိဖုရားက
 “ချစ်သား... သွား၍ မသင့်လျော်ပါ။ မယ်တော်ဖက်ဆိုင်ရာ
 အဖိုး အဖွားတို့၏ နန်းတော်သို့ သွား၍ အဘယ်မူပြုအံ့နည်း =

ဘာလုပ်မည်နည်း” ဟု တားမြစ်စကား ပြောကြားအပ်ပါသော်လည်း ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားသည် သွားဖို့ရန်သာ အဖန်ဖန် တောင်းပန်လေ၏။ ထိုအခါ မယ်တော် မိဖုရားသည် မတားနိုင်သည့် အဆုံး၌ “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် သွားလော့” ဟု လက်လျှော့ဝန်ခံလိုက်ရလေ၏။

ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားသည် ခမည်းတော်မင်းကြီးအား လျှောက်ထား၍ ကြီးစွာသော စစ်သည်မိုလ်ပါ အခြံအရံဖြင့် သာဝတ္ထိမြို့မှ ထွက်လေ၏။ ဝါသဗ္ဗခတ္တိယာမိဖုရားကြီးသည် အလျင်လက်ဦး ကြိုတင်၍ “ကျွန်တော်မသည် ဤ သာဝတ္ထိပြည်မှာ ချမ်းသာစွာ မိဖုရားကြီးအဖြစ်ဖြင့် နေရပါသည်။ အရှင်သာကီဝင်မင်းတို့သည် ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားအား တစုံတရာ ထူးခြားချက်ကို ပြတော်မမူကြပါကုန်လင့်” ဟု လျှို့ဝှက်စွာ သဝဏ်လွှာကို ပို့သလေ၏။ သာကီဝင်မင်းတို့သည် ဝိဇ္ဇန္တုဘလာကြောင်းကို သိရှိကြ၍ “ငါတို့သည် ကျွန်မသား ဝိဇ္ဇန္တုဘကို ရှိမခိုးနိုင်ကုန်” ဟု ဇာတိမာန် ခက်ထန်ကြကာ ဝိဇ္ဇန္တုဘအောက် အသက်အရွယ် ငယ်ကုန် ငယ်ကုန်သော မင်းသားတို့ကို စောစီးကပင် ကြိုတင်၍ ဇနပုဒ်တိုက်နယ်သို့ စေလွှတ်ထားကြပြီးလျှင် ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသား ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ရောက်လေသော် မင်းကွန်း (မိုလ်တ) ၌ စည်းဝေးညီမှုကြလေကုန်၏။

ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားသည် ထိုမင်းကွန်း(မိုလ်တ)သို့ သွားရောက် ရပ်တည်လေ၏။ ထိုအခါ သာကီဝင်မင်းတို့သည် ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားကို “ချစ်သား... ဤသူကား မောင့်အဖိုး (အမေ့အဖေ) တည်း၊ ဤသူကား မောင့်ဦးကြီး ဦးလေး (အမေ့မောင်) တည်း” ဟု ပြောဆိုကြကာ ရှိခိုးစေကြကုန်လေ၏။ ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားသည် သာကီဝင်မင်းအားလုံးတို့ကို လှည့်လည်ရှိခိုး၍ မိမိကိုရှိခိုးမည့် သာကီဝင်မင်းကိုကား တယောက်မျှ မတွေ့ရ၍ “ကျွန်ုပ်ကို ရှိခိုးရမည့် သာကီဝင်မင်းတို့ကား မရှိကြဘူးလော” ဟု မေးလေသော် သာကီဝင်မင်းတို့သည် “ချစ်သား... သင်၏ ညီငယ်မင်းသားတို့သည် ဇနပုဒ်တိုက်နယ်သို့ အလည်အပတ် သွားကြကုန်၏” ဟု

ပြောဆိုကြ၍ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသားအား ကြီးစွာသောဧည့်ခံကျွေးမွေးမှု ပြုကြလေကုန်၏။

ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသားသည် နှစ်ရက်သုံးရက်ကြာမျှ ကပိလဝတ်ပြည်၌ နေ၍ များစွာသော စစ်သည်မိုလ်ပါအခြံအရံဖြင့် ထွက်ခဲ့လေ၏။ ထိုအခါ ကျွန်မတယောက်သည် မင်းကွန်း(မိုလ်တဲ)၌ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသား နေထိုင်သွားသော ပျဉ်ချပ်ကို “ဤပျဉ်ချပ်ကား ဝါသဘခတ္တိယာမည်သော ကျွန်မ၏သား ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘနေထိုင်သွားသော ပျဉ်ချပ်တည်း” ဟု ဆဲရေးစကား ပြောကြားရေရှုတ်ကာ နွားနှိုရေ(နွားနှိုနှင့်ရောသောရေ)ဖြင့် ဆေးကြောလေ၏။ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘ၏ မင်းချင်းယောက်ျား တယောက်သည် မိမိ၏ လက်နက်ကို မေ့ကျန်ရစ်၍ တဖန်ပြန်လာကာ ထိုလက်နက်ကို ယူလေသော် ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသားအား ဆဲရေးရေရှုတ်သော အသံကို ကြား၍ ထိုအကြောင်းကို မေးမြန်းလေလျှင် “ဝါသဘခတ္တိယာသတို့သမီးသည် မဟာနာမသာကီဝင်နှင့် သင့်မြတ်၍ နာဂမုဏ္ဍာမည်သော ကျွန်မမှ ဖွားမြင်ယူဖြစ်ကြောင်းကို” သိရ၍မိမိ၏ရဲမက်မိုလ်ပါအား ထိုအကြောင်းကို ပြောကြားလေ၏။ သို့ရကား “ဝါသဘခတ္တိယာ မိဖုရားကြီးသည် ကျွန်မ၏သမီးတဲ” ဟု လူအများ ပြောကြားမှု သတင်းပြန်နှံ့မှု အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် = ကောလာဟလကြီးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာလေ၏။

ထိုအကြောင်းကို ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသား ကြားသိရ၍ “ဤသာကီဝင်မင်းတို့သည် ငါနေထိုင်ရာပျဉ်ချပ်ကို နွားနှိုရေဖြင့် ဆေးကြောနှင့်ကြဦး၊ ငါတမူကား မင်းဖြစ်သောအခါထိုသာကီဝင်မင်းတို့၏လည်ချောင်းသွေးကို ယူဆောင်ပြီးလျှင် ငါနေထိုင်ရာ ပျဉ်ချပ်ကို ချင်းတို့၏ လည်ချောင်းသွေးဖြင့် ဆေးကြောပေအံ့” ဟု ရန်ငြိုးကြီးစွာ ဖွဲ့လေ၏။

ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသား သာဝတ္ထိပြည်သို့ ရောက်လတ်သော် အမတ်တို့သည် ထိုအကြောင်းကို ပသေနဒိကောသလ မင်းကြီးအား လျှောက်တားကြလေကုန်၏။ မင်းကြီးသည် “ငါ့သို့စင် မင်းမြတ်အား ကျွန်မကိုပေးကြကုန်တိ၏” ဟုသာကီဝင်မင်းတို့အား အမျက်

ထွက်၍ ဝါသဘခတ္တိယာမိဖုရားကြီးနှင့် သားတော် ဝိဇ္ဇန္တုဘ
တို့အား ပေးအပ်ပြီးသော မိဖုရားကြီးရာထူးနှင့်တကွ အဆောင်
အယောင် အခမ်းအနား၊ စစ်သေနာပတိ ရာထူးနှင့် အဆောင်
အယောင် အခမ်းအနားများကို ရုပ်သိမ်း၍ ကျွန်ယောက်ျား
ကျွန်မိန်းမတို့ ရသင့်သည့် အသုံးအဆောင်မျှကိုသာ ပေးစေ
လေ၏။

ထိုနောက် နှစ်ရက်သုံးရက်လွန်မြောက်သောအခါ၌ မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်သည် ပသေနဒိကောသလမင်းကြီး၏ ရွှေနန်းတော်သို့
ကြွသွားတော်မူ၍ ခင်းထားအပ်သော ဗုဒ္ဓါယန နေရာတော်၌
ထိုင်နေတော်မူလေ၏။ မင်းကြီးသည် လာလတ်၍ မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်ကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးပြီးလျှင် “ဘုန်းတော်ကြီးသော
မြတ်စွာဘုရား...အရှင်ဘုရားတို့၏ ဆွေတော် မျိုးတော်များ
သည် ကျွန်မသမီးကို (မင်းသမီးပြုလုပ်ကာ) အကျွန်ုပ်အား ပေး
အပ်ပါကုန်ပြီတဲ့၊ ထို့ကြောင့် အကျွန်ုပ်သည် ထိုကျွန်မသမီး ဝါသ-
ဘခတ္တိယာအား သားဝိဇ္ဇန္တုဘနှင့်တကွ ဆောင်နှင်းပေးအပ်ပြီး
ဖြစ်သော မိဖုရားကြီး၏ အဆောင်အယောင် အခမ်းအနား၊ စစ်
သေနာပတိ၏ အဆောင် အယောင် အခမ်းအနားများကို ရုပ်
သိမ်း၍ ကျွန်ယောက်ျား ကျွန်မိန်းမတို့ ရသင့်သည့် အသုံး
အဆောင်မျှကိုသာ ပေးစေခဲ့လေပြီ” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “မြတ်သောမင်းကြီး...သင်္ကာဝင်မင်း
တို့သည် မသင့်လျော်သောအမှုကို ပြုအပ်ခဲ့လေပြီ၊ ပေးသောသူတို့
မည်သည် ဇာတ်အနွယ်တူသော သတို့သမီးကိုသာ ပေးသင့်
ပေ၏။ သို့သော် မြတ်သောမင်းကြီး...သင်မင်းကြီးကို ငါဘုရား
အထူးမိန့်ကြားလိုသည်မှာ— ဝါသဘခတ္တိယာ သတို့သမီးသည်
မင်းမျိုးဖြစ်သော မဟာနာမ သင်္ကာဝင်မင်း၏ သမီးတော်
တယောက်ဖြစ်လေသည်သာမက ခတ္တိယဇာတ် မြတ်သောသင်
မင်းကြီး ရွှေနန်းတော်၌ မိဖုရားကြီးအဖြစ် အဘိသိက်သွန်းခံရသူ
ဖြစ်လေသည်။ ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားသည်လည်း ခတ္တိယဇာတ် မြတ်
သော သင်မင်းကြီးကိုသာ စွဲ၍ ဖြစ်သော သားတော်တယောက်

ဖြစ်လေသည်။ အမိ၏ အနွယ်မည်သည် အဘယ်ပြုနိုင်အံ့နည်း၊ အဖ၏ အနွယ်သည်သာ ပမာဏဂရု အလေးပြုလောက်၏ဟု အသိမှန်ရရှိကာ ရှေးပညာရှိတို့သည် ထင်းခွေသည် ဆင်းရဲသူမအား အဂ္ဂမဟေသီ မိဖုရားကြီးရာထူးကို ပေးဘူးလေကုန်ပြီ၊ ထိုဆင်းရဲသူ ထင်းခွေသည်မ၏ ဝမ်း၌ မွေးဖွားသောသူငယ်သည်လည်း ဆယ့်နှစ်ယူဇနာ ကျယ်ဝန်းသော ဗာရာဏသီပြည်၌ မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်၍ ကဋ္ဌဝါဟနမည်သောမင်း ဖြစ်ခဲ့ဘူးလေပြီ” ဟု မိန့်တော်မူ၍ ဧကကနိပါတ်လာ ကဋ္ဌဝါဟန ဇာတ်ကို ဟောတော်မူလေ၏။

ပသေနဒိ ကောသလမင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ တရားစကားကို ကြားနာရ၍ “ဖခင်၏ အနွယ်သည်သာ ပမာဏဂရု အလေးပြုလောက်၏တဲ့” ဟု နှစ်သက်ကျေနပ်အားရကာ ဝါသဘာခတ္တိယာ မိဖုရားအား၎င်း၊ သားဝိဂ္ဂုဇ္ဈာမင်းသားအား၎င်း နှုတ်ပကတိပေးမြဲတိုင်းသော မိဖုရားကြီးအဆောင်အယောင် အခမ်းအနား၊ စစ်သေနာပတိ အဆောင်အယောင် အခမ်းအနားကိုပင် တဖန်ပြန်၍ ပေးစေလေ၏။

ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိနှင့် ဇနီးမလ္လိကာတို့အကြောင်း

ပသေနဒိကောသလမင်းကြီး၏ စစ်သေနာပတိဖြစ်သူ ဗန္ဓုလ (မလ္လမင်းသား) ၏ ဇနီးဖြစ်သူ မလ္လိကာစစ်သေနာပတိကတော်သည်ကား ကုသိနာရုံပြည် မလ္လမင်း၏ သမီးတော်ဖြစ်၏။ ထိုမလ္လိကာ စစ်သေနာပတိကတော်သည် ကာလရှည်မြင့်စွာ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိနှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်ပါသော်လည်း သားသမီး တယောက်မျှ မထွန်းကား မမွေးဖွားချေ။ ထိုအခါ မလ္လိကာကို ဗန္ဓုလသည် “မိမိ၏ မိဖုရားအိမ်သို့သာ ပြန်လော့” ဟု လွှတ်လိုက်လေ၏။ မလ္လိကာသည် “မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ပြီးမှပင် မိဖုရပ်ဌာန် ပြန်ပေအံ့” ဟု အကြံပြုကာ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်သို့ ဝင်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရှိခိုးလတ်သော် မြတ်စွာဘုရားရှင်က “အဘယ်သို့ သွားမည်နည်း” ဟု မေး၍ “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာ

ဘုရား...တပည့်တော်မကို အရှင်သခင် လင်ဖြစ်သူ ဗန္ဓုလ စစ်သေနာပတိက မိဖနောအိမ်သို့ ပြန်၍ လွှတ်လိုက်ပါသည်ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ “အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်က မေးတော်မူသည်တွင် “တပည့်တော်မသည် သားသမီး မထွန်းကားသူ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်သေနာပတိက မိဖနောအိမ်သို့ ပြန်၍ လွှတ်လိုက်ပါသည်ဘုရား” ဟု ပြန်ကြား လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် မိဖနောအိမ်သို့ ပြန်သွားဖွယ်ကိစ္စမရှိ၊ စစ်သေနာပတိအိမ်သို့ပင် ပြန်သွားလော့” ဟု မိန့်တော်မူလေသော် မလ္လိကာသည် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ရှိကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရိုသေ မြတ်နိုး ရှိခိုးပြီးလျှင် နေအိမ်သို့ တဖန် ပြန်ခဲ့၍ အိမ်သို့ရောက်လျှင် ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိက “သင်သည် အဘယ့်ကြောင့် ပြန်လာ သနည်း” ဟု မေးအပ်သည်တွင် “မြတ်စွာဘုရားရှင်က နေအိမ်သို့ တဖန် အပြန်ခိုင်းသောကြောင့် ပြန်လာပါသည်” ဟု မြေကြား လေ၏။ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် “အရှည် မြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သားသမီး ထွန်းကားအံ့သောအကြောင်း ကို မြင်တော်မူသည် ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစားကာ မလ္လိကာကို လက်ခံသိမ်းပိုက်၍ သိမ်းပိုက်ထားလေ၏။

မလ္လိကာသည် မကြာမြင့်မီပင် ကိုယ်ဝန်ရ၍ ချင်ခြင်းတပ်ကာ ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးအား “အို အရှင် ... ကျွန်တော်မအား ချင်ခြင်း ဖြစ်လတ်ပါပြီ” ဟု ကြားလျှောက်လေ၏။ “အဘယ်သို့သော ချင် ခြင်းနည်း” ဟု စစ်သေနာပတိက မေးလေသော် “အို အရှင်... ဝေသာလီပြည်ဝယ် ပြည်ထောင်စုလိစ္ဆဝီမင်းအပေါင်းတို့၏အဘိ- သိက်သွန်းရာ မင်္ဂလာရေကန်၌ သက်ဆင်းရေချိုး၍ ထိုရေကို သောက်လိုပါသည်” ဟု မလ္လိကာက လျှောက်ထားပြောဆိုလေ၏။ ထိုအခါ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် “ကောင်းပြီ” ဟု ပြောဆို၍ ပိုလ်တထောင်တင်လေးကို ယူဆောင်လျက် မလ္လိကာကို ရထား ထက်သို့ တင်ပြီးလျှင် သာဝတ္ထိပြည်မှ ထွက်ခဲ့၍ ရထားကို မောင်း နှင်လျက် မဟာလိလိစ္ဆဝီမင်းအား အပိုင်စား ပေးအပ်သော

တံခါးဖြင့် ဝေသာလီပြည်သို့ ဝင်လေ၏။ မဟာလိလိစ္ဆဝိမင်း၏ နေအိမ်သည်ကား ထိုတံခါးအနီး၌ပင် တည်ရှိလေသည်။

မဟာလိလိစ္ဆဝိမင်းသည် ဗန္ဓုလစီးနင်း လိုက်ပါလာသော ရထား၏ တံခါးခုံ၌ ထိခိုက်သောအသံကို ကြားရလျှင်ပင် “ဤ အသံကား ဗန္ဓုလ၏ ရထားသံဖြစ်သည်၊ ယနေ့ လိစ္ဆဝိမင်းတို့ အဖို့ရာ ကြီးစွာသောဘေးကြီး ဖြစ်ပေါ်လိမ့်မည်” ဟု ပြောဆိုလေ ၏။ မင်္ဂလာရေကန်၏ အတွင်း၊ အပ နှစ်ဌာန၌ပင် အစောင့် အရှောက် ဗိုလ်ပါကား များလှ၏။ ရေကန်အထက်၌ သံကွန် ရက်ကို ဖြန့်ကြက်အုပ်မိုး၍ ထားအပ်သဖြင့် ငှက်တို့သော်မှလည်း ဝင်နိုင်ခွင့် မရှိချေ။

ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည်ကား ရထားမှ ဆင်းသက်၍ အ စောင့်ချထားသောလူများကို ကြိမ်လုံးဖြင့် ရိုက်နှက်ကာ လွတ်ရာ သို့ ပြေးသွားစေလျက် သံကွန်ရက်ကို သန်လျက်ဖြင့် ဖျက်ချိုးပြီး သော် ရေကန်အတွင်း၌ မိမိမယား မလ္လိကာကို ရေချိုးစေ၊ မိမိ လည်း ရေချိုးပြီးလျှင် တဖန် ဣန္ဒြေမပျက် မလ္လိကာကို ရထား ထက်သို့ တင်လျက် ဝေသာလီပြည်မှ ထွက်၍ လာခဲ့သော လမ်း အတိုင်းပင် ရထားကို မောင်းနှင်ကာ ပြန်လာခဲ့လေ၏။

အစောင့်ချထားသော လူများတို့သည် လိစ္ဆဝိမင်းတို့အား ထိုအကြောင်းကို လျှောက်ထားကြလေကုန်၏။ လိစ္ဆဝိမင်းတို့ သည် ပြင်းစွာအမျက်ထွက်ကြ၍ ရထားအစီး ငါးရာတို့သို့ အသီး အသီး တက်စီးကြလျက် “မလ္လမင်းသား ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိကို လက်ရဖမ်းယူကုန်အံ့” ဟု စစ်ထွက်ခဲ့ကြလေကုန်၏။ ထိုအကြောင်း ကို မင်းချင်းတို့က မဟာလိလိစ္ဆဝိမင်းအား လျှောက်ထား ပြော ကြားကြလေသော် မဟာလိလိစ္ဆဝိမင်းသည် “အမောင်လိစ္ဆဝိ မင်းတို့... မလိုက်သွားကြလင့်၊ မှန်၏—ထိုဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိ သည် အမောင်တို့ လိစ္ဆဝိမင်းအားလုံးကို သတ်လိမ့်မည်” ဟု တားမြစ်စကား ပြောကြားလေ၏။ လိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်လည်း “ကျွန်ုပ်တို့သည် အဘယ်နည်းနှင့်မျှ သည်းခံ၍ မနေနိုင်ကုန်၊ လိုက်ကြမည်သာ” ဟု ပြောဆိုကြလေကုန်၏။

ထိုအခါ မဟာလိလိစ္ဆဝီမင်းသည် ကျောင်းနေဖက် သူငယ်ချင်း ဖြစ်၍ ဗန္ဓုလအကြောင်းကို ကောင်းစွာသိသူ ဖြစ်ရကား လိစ္ဆဝီမင်းများကို—

အမောင်လိစ္ဆဝီမင်းတို့...ထိုသို့ဖြစ်လျှင် (= မလိုက်ပဲ မနေနိုင်ကြလျှင်) အမောင်တို့သည် ဗန္ဓုလစီးနင်းသော ရထားဘီး ပုံတောင်း = အချက်တိုင်အောင် မြေသို့ မြင်ဝင်သွားသောအရပ်ကို မြင်ကြလျှင် ထိုမြင်ရာအရပ်မှပင် ပြန်ခဲ့ကြလော့။

ထိုအရပ်မှ မပြန်ခဲ့ကြလျှင် ရှေ့သို့ ဆက်၍လိုက်သော် မိုးကြိုးသံကဲ့သို့သော အသံကို ကြားကြရလိမ့်မည်၊ ထိုကြားရာ အရပ်မှ ပြန်ခဲ့ကြလော့။

ထိုအရပ်မှ မပြန်ခဲ့ကြလျှင် သင်တို့၏ ရထားဦးတို့၌ အပေါက်ကို မြင်ကြရလိမ့်မည်၊ ထိုမြင်ရာ အရပ်မှ ပြန်ခဲ့ကြလော့၊ ရှေ့သို့ဆက်၍ မလိုက်ကြကုန်လင့်—

ဟု မှာကြား ပြောဆိုလိုက်လေ၏။ လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် မဟာလိလိစ္ဆဝီမင်း ပြောဆိုသောစကားဖြင့် မပြန်နစ်ကြပဲ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိနေ့ဘက်သို့ လိုက်ကြလေကုန်၏။

မဇ္ဈိကာ စစ်သေနာပတိကတော်သည် လိစ္ဆဝီမင်းများ လိုက်လာသောရထားတို့ကို မြင်၍ “အို အရှင်... ရန်သူရထားများ လိုက်လာသည်တို့ကို မြင်ရပါသည်” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ဗန္ဓုလသည် “ရှင်မ...ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ရထားငါးရာတို့ကို ရထားတစီးတည်းကဲ့သို့ ထင်ရမြင်ရသောအခါ၌ ငါ့ကို ပြောကြားလော့” ဟု ဆိုလေ၏။

မဇ္ဈိကာသည် ရထားအားလုံး တစီးတည်းကဲ့သို့ ထင်ရမြင်ရသောအခါ၌ “အို အရှင်...ရထားဦး တခုတည်းကဲ့သို့ ထင်ရမြင်ရပါပြီ” ဟု ပြောကြားလေလျှင် ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ဤကြီးများကိုသင်ဆွဲထားလော့” ဟု မဇ္ဈိကာအား မြင်းကြီးများကို ပေး၍ ရထားပေါ်၌ ရပ်လျက်ပင် ဝိုင်းတထောင်

တင်လေးကို တင်လေ၏။ ရထာဘီးသည် ပုံတောင်း = အချက် တိုင်အောင် မြေသို့ မြှုပ်ဝင်၍ သွားလေ၏။ လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ထိုအရပ်ကို မြင်ကြရပါသော်လည်း မပြန်နှစ်ကြပဲ လိုက်မြဲလိုက်ကြ လေ၏။ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် အတန်ငယ် သွား၍ လေးညှို့ = လေးကြိုးကို ခတ်လေ၏ = ညှို့လေ၏။ ထိုလေးညှို့ = လေးကြိုး ကို ခတ်သော = ညှို့သော အသံသည် မိုးကြိုးသံကဲ့သို့ ဖြစ်လေ၏။ လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ထိုအရပ်မှလည်း မပြန်နှစ်ကြပဲ ရွှေသို့ချီတက် လိုက်မြဲ လိုက်ကြလေကုန်၏။ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် ရထာဘီး ထက်၌ ရပ်လျက်ပင် မြားတစင်းကို ပစ်လိုက်လေ၏။ ထိုမြားသည် ရထာဘီး၏ ရထာဘီးတို့ကို ဖောက်လျက် လိစ္ဆဝီမင်း ငါးရာတို့ကို ချပ်ဝတ်တန်းဆာ ဖွဲ့ချည်ရာ(ရင်ဝ)ဌာန၌ ထုတ်ချင်း ဖောက်၍ မြေသို့ ဝင်လေ၏။

လိစ္ဆဝီမင်းငါးရာတို့သည် မိမိတို့ မြားအမှန်ခံရသည်ကို မသိ ကြမူ၍ “ဟယ် ဗန္ဓုလ...ရပ်လော့” ဟု ပြောဆိုကြကာ လိုက်မြဲ လိုက်ကြလေကုန်၏။ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် ရထာဘီးကို အ နည်းငယ်ရပ်၍ “သင်လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် သေပြီးသူများသာ ဖြစ် ကြကုန်၏။ သေသူတို့နှင့် ငါ့အဖို့ရာ စစ်ထိုးရန် မရှိ” ဟု ဆိုလေ၏။ လိစ္ဆဝီမင်းတို့က “သေပြီး သူတို့မည်သည် ငါတို့ကဲ့သို့ မဟုတ် ကုန်” ဟု ပြောဆိုကြလေသော် “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် နောက်ဆုံးလိစ္ဆဝီ မင်း၏ ချပ်ဝတ်တန်းဆာကို ဖြေ၍ ကြည့်ကြလော့” ဟု ဗန္ဓုလ စစ်သေနာပတိက ဆိုလေ၏။

လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ဗန္ဓုလ၏ စကားအတိုင်း နောက်ဆုံး လိစ္ဆဝီမင်း၏ ချပ်ဝတ်တန်းဆာကို ဖြေ၍ ကြည့်ကြလေကုန်၏။ ထိုနောက်ဆုံးလိစ္ဆဝီမင်းသည် ချပ်ဝတ်တန်းဆာကို ဖြေလျှင် ဖြေ ချင်းပင် စုတိပြတ်ကြော သေလွန်တိမ်းလည်း၍ သွားလေတော့၏။ ထိုအခါ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် ကျန်သောလိစ္ဆဝီမင်းတို့ကို “သင်တို့အားလုံးပင် ဤနည်းအတူ သေပြီးသူများဖြစ်ကြ၏။ မိမိတို့ နန်းအိမ်တို့သို့ အမြန်ပြန်သွားကြ၍ စီမံသင့်သမျှ စီမံကြလျက် သား မယားများကို မှာထားသင့်သမျှ မှာထားဆုံးမပြီးမှ ချပ်ဝတ်တန်း

ဆာကို ဖြေကြလော့” ဟု နောက်ဆုံးသတိပေးစကား ပြောကြား
လေ၏။ လိစ္ဆဝိမင်းတို့သည် ဗန္ဓုလပြောသည့်အတိုင်း ပြုလုပ်ကြ
ပြီး အားလုံးပင် အသက်ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြလေကုန်၏။

ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည်လည်း မလ္လိကာကို သာဝတ္ထိပြည်သို့
ချမ်းသာစွာ ဆောင်ယူခဲ့လေ၏။ မလ္လိကာသည် တဆယ့်ခြောက်
ကြိမ်တိုင်တိုင် အစုံ အစုံသော သားတို့ကို မွေးဖွားခဲ့လေ၏။
အားလုံး သုံးကျိပ်နှစ်ယောက်သော သားတို့သည်လည်း အလွန်
ရဲရင့်ကြလျက် အားအစွမ်းနှင့် ပြည့်စုံသူများချည်း ဖြစ်ကြကုန်၏။
ခပ်သိမ်းသော အတတ်မျိုးတို့၏ အပြီးအဆုံးရောက် တတ်မြောက်
ကြသူများ ဖြစ်ကြကုန်၏။ သားတယောက် တယောက်လျှင်
လူစွမ်းကောင်းယောက်ျား တထောင်စီ တထောင်စီ အခြံအရံ
ရှိ၏။ ဖခင်ဖြစ်သူ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိနှင့် အတူတကွ မင်းနန်း
တော်သို့ သွားကြသည်ရှိသော် ထို ဗန္ဓုလနှင့် သားသုံးကျိပ်
နှစ်ယောက် အခြံအရံ လူစွမ်းကောင်းယောက်ျား သုံးသောင်း
နှစ်ထောင်တို့ဖြင့်ပင် မင်းယင်ပြင်တခုလုံး ပြည့်၍နေလေတော့၏။

ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိ တရားရုံး၌ တရားစီရင်ခြင်း

တနေ့သ၌ တရားလွှတ်ရုံးဝယ် မတရား အဆုံး အဖြတ်ခံရ၍
တရားရုံးကြသော လူများသည် ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိ လာလတ်
သည်ကို မြင်ကြ၍ သည်းစွာဟစ်အော် ကြွေးကြော်ကြကုန်လျက်
လွှတ်တော်တရားသူကြီးတို့၏ မတရား ဆုံးဖြတ်ကြသော အ
ကြောင်းကို ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိအား တိုင်ကြား ပြောဆိုကြ
လေ၏။ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် တရားလွှတ်ရုံးသို့ သွား၍
ထို တရားမှုခင်းကို တဖန် စစ်ဆေးပြီးလျှင် အရှင်ဖြစ်ထိုက်သူကို
သာ အရှင်ဖြစ်အောင် ဆုံးဖြတ်မှု တရားသဖြင့် ပြုလေ၏။ လူ
အပေါင်းသည် ကျယ်စွာသော အသံဖြင့် သာဓု ကောင်းကြီး
ပေးကြလေ၏။

ပသေနဒိကောသလမင်းကြီးသည် သာဓုကောင်းကြီး ပေးသံ
ကို ကြားရ၍ “ဤအသံကား အဘယ်အသံနည်း”ဟု မေးတော်

မူသဖြင့် ထိုအကြောင်းကို ကြားသိရလျှင် လွန်စွာနှစ်သက်အားရ တော်မူ၍ ထိုလွတ်ရုံးတရားသူကြီးအားလုံးတို့ကို ရာထူးချပြီးလျှင် ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိအားပင် တရားလွတ်ရုံးကို အပ်နှင်းလေ၏။ ဗန္ဓုလသည် ထိုအချိန်မှစ၍ တရားနှင့်အညီ အဆုံးအဖြတ်ပေး လေ၏။

ထိုအခါ ရာထူးကျတရားသူကြီးဟောင်းတို့သည် အနည်းငယ် မျှသော လက်ဆောင်တံစိုးကို မရကြသည်ဖြစ်၍ လာဘ်လာဘ နည်းပါးကုန်ရကား “ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် မင်းအဖြစ်ကို တောင့်တ၍ နေ၏” ဟု မင်းနန်းတော်၌ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ဂုံးတိုက်စကား ပြောကြားကြလေ၏။ ကောသလမင်းကြီးသည် ထို ရာထူးကျတရားသူကြီးဟောင်းတို့၏ ဂုံးတိုက်စကား ကြားသိရ၍ ယုံကြည်ပြီးလျှင် မိမိစိတ်ကို နှိပ်၍မရနိုင်လောက်အောင်ပင် ရှိ လေ၏။ “ဤဗန္ဓုလကိုဤသာဝတ္ထိပြည်အတွင်း၌ပင်သတ်စေခဲ့လျှင် ငါ့အား လူအပေါင်းတို့ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှု ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု တဖန် ကြံစည်၍ တဖက်လှည့် နည်းပရိယာယ်သုံးကာ မိမိ၏မင်းချင်း ယောက်ျားတို့ကို တိုင်းစွန့်ပြည်နား၌ သူပုန်ထစေပြီးသော် ဗန္ဓုလ စစ်သေနာပတိကို ခေါ်စေ၍ “အမောင်စစ်သေနာပတိ... ငါ၏ တိုင်းစွန့်ပြည်နား ပစ္စန္ဒရစ်အရပ်များသည် သူပုန်ဘေးကြောင့် ပျက်စီးလုမတတ်ရှိနေသည်၊ အမောင်စစ်သေနာပတိ၏ သားများ နှင့် အတူတကွ သွားရောက်၍ သူပုန်လူဆိုးတို့ကို ဖမ်းရမည်” ဟု အမိန့်ပေး စေလွှတ်၍ “ဤမြို့ပြင် အရပ်၌ပင် သားသုံးကျိပ် နှစ်ယောက်တို့နှင့်တကွ ဗန္ဓုလ၏ဦးခေါင်းများကိုဖြတ်၍ ယူဆောင် ခဲ့ကြရမည်” ဟု လျှို့ဝှက်အမိန့်ပေးကာ ထိုဗန္ဓုလသားအဖတို့နှင့် အတူတကွ အခြားလူစွမ်းကောင်း စစ်မိုလ်ကြီးတို့ကို ထည့်လိုက် လေ၏။

ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် ပစ္စန္ဒရစ်အရပ်သို့ ရောက်လတ် လျှင်ပင် “စစ်သေနာပတိကြီး လာပြီတဲ့” ဟု အယောင်ဆောင် မင်းချင်းသူပုန်များသည် တိမ်းရှောင် ထွက်ပြေးကြလေကုန်၏။ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိသည် ထိုပစ္စန္ဒရစ်အရပ်ကို လူနေစည်ကား

အောင် ခန့်ထားစီမံပြီးမှ ပြန်ခဲ့လေ၏။ ထိုနောက် မြို့မှ (သာဝတ္ထိ ပြည်မှ) မနီးမဝေးသောအရပ်၌ မင်းကြီးလျှိုဝှက်အမိန့်ပေးလိုက် သော လူစွမ်းကောင်း စစ်ဗိုလ်ကြီးတို့သည် သားသုံးကျိပ်နှစ် ယောက်တို့နှင့်တကွ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိ၏ ဦးခေါင်းများကို ဖြတ်ကြလေကုန်၏။

ထိုနေ့၌ကား မလ္လိကာစစ်သူကြီးကတော်သည် ရဟန်းငါးရာ တို့နှင့်တကွ အဂ္ဂသာဝကကြီးနှစ်ပါး (= အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်)တို့ကို ဆွမ်းတုဦးပေးကြရောက်ရန် ဖိတ် မန်အပ်ပြီးဖြစ်ကုန်၏။ ထိုအခါ မလ္လိကာအား နံနက်စောစောပင် “သားသုံးကျိပ်နှစ်ယောက်တို့နှင့်တကွ သင်၏အရှင်လင် ဗန္ဓုလ စစ်သေနာပတိ၏ ဦးခေါင်းများကို ဖြတ်အပ်လေပြီ” ဟု သဝဏ် လွှာကို ပို့ဆောင်ပေးအပ်ကြလေကုန်၏။ မလ္လိကာသည် ထို သတင်းကို ကြားသိရ၍ တဦးတယောက်သောသူအားမျှ တစုံ တရာ မပြောကြားပဲ သဝဏ်လွှာကို ရင်ခွင် (အင်္ကျီအိတ်အတွင်း)၌ ထား၍ အဂ္ဂသာဝကကြီးနှစ်ပါး အမှူးပြုသည့် ရဟန်းသံဃာကို သာလျှင် ဆွမ်းပြုစုလုပ်ကျွေးနေလေ၏။

ထိုအခါ မလ္လိကာ၏ အိမ်ဖော်မိန်းမများ ရဟန်းတို့အား ဆွမ်းလှူပြီး၍ ထောပတ်အိုးကို ယူဆောင်လာခဲ့ကြရာ မတော်တဆ မထေရ်မြတ်တို့၏ ရွှေမှောက်၌ ထောပတ်အိုးကြီး ကွဲသွားခဲ့လေ သည်။ တရားစစ်မှူးဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ် သည် “ကွဲပျက်ခြင်းသဘောရှိသော ဝတ္ထုဖြစ်၍ ကွဲပျက်သွားလေ ပြီ၊ ထွေရာလေးပါး စိတ်အကြံမများလင့်” ဟူ၍ မလ္လိကာအား မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။ မလ္လိကာသည် ရင်ခွင် (အင်္ကျီအိတ်တွင်း) မှ သဝဏ်လွှာကို ထုတ်၍ “အရှင်ဘုရား....သားသုံးကျိပ်နှစ်ယောက် တို့နှင့်တကွ အဖဖြစ်သူ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိ၏ ဦးခေါင်းများကို ဖြတ်အပ်လေပြီ ဟူသော ဤသဝဏ်လွှာကို တပည့်တော်မအား ပို့အပ်လာကြပါသည်။ တပည့်တော်မသည် ဤအကြောင်းကို ကြား၍သော်မှလည်း ထွေရာလေးပါး စိတ်အကြံ မများခဲ့ပါ။ ထောပတ်အိုးကွဲခြင်းကြောင့်ကား အဘယ်မှာလျှင် ထွေရာလေး

ပါးစိတ်အကြံများပါအံ့နည်း ဘုရား” ဟူ၍ ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်သည်” အနိမိတ္တမနညာတံ၊ မစ္စာနံ ဣမ ဇီဝိတံ—” ဤသို့အစရှိသော (သုတ္တန်ပါတ်ပါဠိတော်၊ ၃-မဟာဝဂ်၊ ၇-သလ္လသုတ်) တရားဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူ၍ နေရာမှထတော်မူကာ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွတော်မူလေ၏။

သံဃာတော်များကို ဆွမ်းပြုစုလုပ်ကျွေးပြီးနောက် မလ္လိကာသည် ချွေးမသုံးကျိပ်နှစ်ယောက်တို့ကို အခေါ်ခိုင်း၍ “ချွေးမတို့... သင်တို့၏ အရှင်သခင်လင်ယောက်ျားများသည် အပြစ်တစုံတရာ မရှိကြကုန်ပဲ မိမိ၏ ရှေးကံအကျိုးကို ရရှိကြလေပြီ၊ သင်တို့သည် မစိုးရိမ်၊ မပူဆွေး၊ မငိုကြွေးကြကုန်လင့်၊ ကောသလမင်းကြီး၏ အပေါ် စိတ်ပြစ်မှားခြင်းကိုလည်း မပြုကြကုန်လင့်” ဟူ၍ ဆုံးမစကား ပြောကြားလေ၏။ ကောသလမင်းကြီး၏ သူလျှိုယောက်ျားများသည် ထိုစကားကို ကြားကြ၍ မင်းကြီးထံ သွားရောက်ကြပြီးလျှင် မန္တလသားအဖတို့၏ အပြစ်မရှိသောအဖြစ်ကို ကြားလျှောက်ကြလေကုန်၏။ ကောသလမင်းကြီးသည် ထိတ်လန့်ခြင်း = သံဝေဂသို့ရောက်ရှိကာ မလ္လိကာ၏ နေအိမ်သို့ သွားရောက်၍ မလ္လိကာကို၎င်း၊ သူ၏ချွေးမ သုံးကျိပ်နှစ်ယောက်တို့ကို၎င်း သည်းခံစေကြောင်း တောင်းပန်စကား ပြောကြားပြီးလျှင် မလ္လိကာအား အလိုရှိရာ ဆု တခုခုကို ယူရန် ပြောကြားလေ၏။

မလ္လိကာသည် “အရှင်မင်းကြီး... ဘုရားကျွန်တော်မသည် ဆုယူပြီးသားပင်ဖြစ်ပါစေ” ဟု ပြန်ကြားလျှောက်ထား၍ မင်းကြီး ပြန်သွားလတ်သော် ကုဗ္ဗိးထမင်းကျွေးမွေးလှူဒါန်း (ဆွမ်းသွတ်) ပြီးနောက် ရေမိုးချိုးပြီးလျှင် မင်းကြီးထံမှောက်သို့ သွားရောက်ရှိခိုး၍ “အရှင်မင်းကြီး... အရှင်မင်းကြီးတို့သည် ကျွန်တော်မအား ဆုပေးအပ်ပြီး ဖြစ်ပါသည်၊ ကျွန်တော်မ၏ အဖို့ရာမှာလည်း အခြားဆုများဖြင့် အလိုမရှိပါ၊ ကျွန်တော်မ၏ ချွေးမသုံးကျိပ်နှစ်ယောက်တို့ကို၎င်း၊ ကျွန်တော်မကို၎င်း မိဖုရားအိမ်သို့ ပြန်သို့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူပါကုန်” ဟူ၍ ခွင့်ပန်စကား လျှောက်ထားလေလျှင်

ပသေနဒိ ကောသလမင်းကြီးသည် မလ္လိကာ၏ ခွင့်ပန်လျှောက် ထားချက်ကို ကျေနပ်စွာ လက်ခံတော်မူလေ၏။ မလ္လိကာသည် ချွေးမသုံးကျိပ်နှစ်ယောက်တို့ကို မိဖုရားအိမ်သို့ အသီး အသီး ပို့ဆောင်ပြီးနောက် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ကုသိနာရုံပြည် မိဖုရားအိမ်သို့ ပြန်သွားလေ၏။

(မလ္လိကာ၏ အကြောင်းအဆက်။ ။မလ္လိကာသည် ကုသိနာရုံပြည် မိဖုရားအိမ်၌ ကာလရှည်မြင့်စွာနေထိုင်၍ နောက်တချိန် မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အလောင်းတော်ကို မလ္လမင်းများ ကုသိနာရုံပြည်တွင်းသို့ ထမ်းဆောင်သယ်ယူလာကြသောသတင်းကို ကြားသိရလေလျှင် မိမိ၏ အရှင်သခင် လင်ယောက်ျားဖြစ်သူ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိကွယ်လွန်သော အချိန်မှစ၍ မသုံးဆောင်ပဲ သိမ်းဆည်းထားခဲ့သော မဟာလတာ တန်းဆာကို ထုတ်၍ “ဤမဟာလတာတန်းဆာဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ငါပူဇော်အံ့” ဟု ကြံစည်ကာ ထိုမဟာလတာတန်းဆာကို ပွတ်တိုက်၍ နံသာရေဖြင့် ဆေးကြောပြီးလျှင် အိမ်တံခါးဝက စောင့်မျှော်လျက်နေလေ၏။

ထိုမဟာလတာ တန်းဆာကား (သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာအလို) ၁-ဝိသာခါ၊ ၂-ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိကတော် မလ္လိကာ၊ ၃-ဒေဝဒါနိယ ခိုးသူ = ဤသုံးဦးတို့ အိမ်၌သာလျှင် ရှိ၏။ (ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာအလို) မြေပြင်အဝန်း၌ ၁-ဝိသာခါ၊ ၂-ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိကတော် မလ္လိကာ၊ ၃-ဗာရာဏသီသူဌေးသမီး = ဤသုံးယောက်သော မိန်းမတို့သည်သာလျှင် မဟာလတာတန်းဆာကို ရရှိကြကုန်၏။

မလ္လိကာသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အလောင်းတော် မိမိအိမ်တံခါးဝသို့ ဆိုက်ရောက်လတ်သော် “အမောင်တို့... မြတ်စွာဘုရား၏ ရုပ်ကလာပ်အလောင်းတော်ကို ခေတ္တချကြပါဦး” ဟု ပြောဆို၍ ထိုမိမိ၏ မဟာလတာတန်းဆာကို မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်၌ စွပ်၍ဝတ်၍ ပေးလေ၏။ ဦးခေါင်းတော်မှစ၍ စွပ်အပ် ဝတ်အပ်သော ထိုမဟာလတာတန်းဆာသည် ခြေတော်အပြင်တိုင်အောင် ဖုံးအုပ်မိလေ၏။ ရှေ့အဆင်းရှိသော မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်သည် ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့်ပြီးသော မဟာလတာတန်းဆာဖြင့် တန်းဆာဆင်အပ်သည်ရှိသော် အလွန်လျှင် တင့်တယ်လှပေ၏။

မလ္လိကာသည် ထိုသို့တင်တယ်လှသည်ကိုမြင်၍ အလွန်ကြည်ညိုသော စိတ်ဖြစ်၍ “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား...တပည့်တော်မ၏ အဖို့ရာ သံသရာဝဋ်၌ ကျင်လည်ရသမျှ ကာလပတ်လုံး အသီးအခြား အဆင်တန်းဆာ ဆင်မြန်းရသောကိစ္စဟူ၍ မဖြစ်ရ၊ မရှိရပါစေသတည်း။ အမြဲတစေ တပည့်တော်မ၏ ကိုယ်သည် အဆင်တန်းဆာ ဝတ်ပြီးဆင်ပြီး ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါစေသား” ဟူ၍ ဆုတောင်းပတ္တနာမှ ပြုလေ၏။ ။ (သုတ် မဟာဝါအဋ္ဌကထာ၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်အဖွင့် စာမျက်နှာ ၁၈၉-မှ)။

မလ္လိကာသည် နောက်အခါ၌ စုတိပြတ်ကြော့ သေလွန်၍ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ နတ်သမီးဖြစ်၍ သူ၏ဆုတောင်းအတိုင်း အခြားနတ်တို့နှင့်မတူ ထူးခြား တောက်ပြောင်သော ရွှေရောင် အဆင်းရှိလျက် ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့် ပြီးသော အဝတ်၊ အဆင်တန်းဆာ၊ ဗိမာန်ရှင်တဦး ဖြစ်ရလေ၏။ (အကြောင်းအရာအကျယ်ကို ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၊ ၃-ပါးရိစ္ဆတ္တကဝဂ်၊ ၈-မလ္လိကာဝိမာနဝတ္ထုအဖွင့်မှ ထုတ်နုတ်မှတ်ယူရ၏)။

ပသေနဒိကောသလမင်းကြီးသည်လည်း ဗန္ဓုလ စစ်သေနာပတိ၏ တူဖြစ်သူ ဒိဃကာရာယန-မည်သောသူအား စစ်သေနာပတိရာထူးကို ဆက်လက်၍ ပေးလေသည်။ ထိုသို့ပင် ပေးအပ်ပါသော်လည်း ဒိဃကာရာယနသည် “ငါ၏ ဦးကြီးတော်ကို ဤမင်းသည် အပြစ်မဲ့ သတ်ခဲ့လေပြီ” ဟု အောက်မေ့ကာ ကောသလမင်းကြီးအား လက်စားချေနိုင်ရန် အခွင့်အပေါက်ကိုသာ ရှာလျက် နေထိုင်လေ၏။

ကောသလမင်းကြီးသည်လည်း အပြစ်မရှိပဲလျက် ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိကို သတ်စေပြီးသောအချိန်မှစ၍ နှလုံးမသာမယာခြင်း ပြင်းစွာဖြစ်၍ စိတ်သက်သာရာကို မရချေ။ မင်းစည်းစိမ်ကို မြန်ယှက်စွာ မခံစားနိုင်ချေ။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သာကီဝင်မင်းတို့၏ ပိုင်နက်ဖြစ်သည့် မေဒါဠုပနိဂုံး၌ နေထိုင်တော်မူဆဲ ဖြစ်၏။ ကောသလမင်းကြီးသည် မေဒါဠုပနိဂုံးသို့ သွားရောက်၍ ဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ကျောင်းတိုက်အရပ်မှ မနီးမဝေးသောအရပ်၌ သစ်ခက်တဲနန်း (ယာယီစံနန်း) ၌ နေထိုင်ပြီးလျှင် အနည်းငယ်မျှသော အခြံအရံဖြင့် “ဘုရားဖူးအံ့” ဟု ကျောင်းတိုက်သို့ သွားရောက်လျက် မင်းမြှောက်တန်းဆာငါးပါး

တို့ကို ဒီဃကာရာယနစစ်သေနာပတိအား ပေးအပ်ခဲ့၍ မင်းကြီး တဦးတည်းသာလျှင် ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့ ဝင်သွားလေ၏။

(ဤ၌-ကောသလမင်းကြီးက မင်းမြှောက်တန်းဆာငါးပါးကို ဒီဃ-ကာရာယနလက်သို့ ပေးအပ်လိုက်ခြင်းမှာ-(၁) “အလွန်အလေးပြုအပ် ရှိသောအပ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ အထံတော်သို့ ပြန်လွှင့်သောသဘော ရှိသည့် မင်း၏အသွင်ဖြင့် သွားရန်မသင့်” ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ၎င်း၊ (၂) “မိမိတဦးတည်း မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဆည်းကပ်ပြီးလျှင် မိမိစိတ်ကြိုက် ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာစကား ပြောကြားမည်” ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ၎င်း = ဤရည်ရွယ်ချက်နှစ်ပါးဖြင့် ပေးအပ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မှန်၏-မင်းမြှောက်တန်းဆာငါးပါးတို့ ပြန်လာလျှင် “အသင် ပြန်လော့” ဟု တဦး တယောက်ကိုမျှ ဆိုဖွယ်မရှိ၊ မင်းချင်းအားလုံး တို့သည်ပင် အလိုလို ပြန်ကြလေကုန်၏။

ကောသလမင်းကြီး တဦးတည်း ကျောင်းတော်သို့ ဝင်သွားသော အခါ ဒီဃကာရာယန၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ဤမင်းသည် ရှေးကလည်း ရဟန်းဂေါတမနှင့် နှစ်ဦးကြား (လေးနား) အတိုင်အပင် ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ငါ့ဦးကြီးတော် ဗန္ဓုလ စစ်သေနာပတိကို သားသုံးကျိပ်နှစ်ယောက်တို့ နှင့်တကွ ဖမ်းယူသတ်ဖြတ်စေခဲ့လေပြီ၊ ယခုလည်း နှစ်ဦးကြား (လေး နား) အတိုင်အပင်ကို တိုင်ပင်လို၏၊ အသို့နည်း ငါ့ကိုများ ဖမ်းယူ သတ်ဖြတ်စေဦးအံ့လော့” ဟု အမျက်၏ အစွမ်းဖြင့် စိတ်အကြံအစည် ဖြစ်ရှိလေ၏။

ထိုအခါ ဒီဃကာရာယန စစ်သေနာပတိသည် မင်းကြီး ဂန္ဓ-ကုဋိကျောင်းတော်သို့ ဝင်လေလျှင် မင်းမြှောက်တန်းဆာ ငါးပါး တို့ကို ယူဆောင်ခဲ့၍ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘ မင်းသားကို အနိုင်အထက်ပြောဆို ကာ ထိုနေရာ၌ပင် မင်းမြှောက်၍ ကောသလမင်းကြီး အတွက် မြင်းတစီး၊ သန်လျက်တခု၊ အလုပ်အကျွေး မောင်းမတယောက် ကိုသာ ထားခဲ့၍ “မင်းကြီးသည် အသက်ရှင်လိုလျှင် မလိုက်ခဲ့ နှင့်” ဟု ပြောဆိုမှာထားပြီးလျှင် ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသားအား ထီးဖြူကို ဆောင်းမိုးခေါ်ယူကာ သာဝတ္ထိပြည်သို့သာ ပြန်သွားလေ၏။

ကောသလမင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်နှင့် အတူတကွ ချစ် ဖွယ်စကား ပြောကြားပြီး၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရှိခိုးပြီး ကျောင်း တိုက်မှ ထွက်လေသော် စစ်တပ်ကို မမြင်မတွေ့ရတော့ပဲ ထိုမောင်း

မငယ်ကို မေး၍ ထိုအကြောင်းကို ကြားသိရလေလျှင် “ငါသည် တူတော်အဇာတသတ်မင်းကို စစ်ကုခေါ်ငင်ကာ သာဝတ္ထိပြည်သို့ သွားရောက်၍ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာန်ကို ဖမ်းယူသတ်ဖြတ်မည်” ဟူသော အကြံဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ သွားသည်တွင် လမ်းခရီးအကြား၌ ဆန်ကွဲထမင်းကိုလည်း စားရ၏။ ရေနောက်ကိုလည်း သောက်ရ၏။ အလွန်သိမ်မွေ့နူးညံ့ခြင်း ပင်ကိုယ်ပကတိသဘောရှိသူဖြစ်ရကား ကောသလမင်းကြီးအဖို့ရာ ထိုအစာကြမ်း ရေကြမ်းသည် ကောင်းစွာ မကြေကျက်လေ။ မင်းကြီးသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ရောက်ပြန်ပါသော်လည်း အချိန်မဲ့၍ မြို့တံခါးများ ပိတ်တော့မှ ရောက်ရှိကာ “ငါသည် ယနေ့တညတာ မြို့ပြင်စရပ်မှာ အိပ်ပြီးလျှင် နတ်ဖြန်ကျမှ ငါတူအဇာတသတ်မင်းကို တွေ့ကြကုန်တော့အံ့” ဟု ကြံစည်ပြီးလျှင် မြို့ပြင်စရပ်တခု၌ အိပ်လေ၏။

ကောသလမင်းကြီးအား ညဉ့်အခါဝယ် (သလိပ်, သည်းခြေ, လေ) ဒေါသသုံးပါးတို့ ထကြွသောင်းကျန်းကြသဖြင့် အစာမကြေကျက်သော ရောဂါ နှိပ်စက်ဖိစီးလေရာ မင်းကြီးသည် နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်သာ အပြင်သို့ ထွက်နိုင်၏။ ထိုအခါမှစ၍ ခြေဖြင့် မသွားနိုင်တော့ပဲ ထိုမောင်းမငယ်၏ ရင်ခွင်၌ အိပ်၍ မိုးသောက်အားကြီး လင်းခါနီးအချိန်တွင် နတ်ရွာစံလေ၏။ ။ (ကောသလမင်းကြီး နတ်ရွာစံသော အချိန်မှာ အသက်ရှစ်ဆယ် အရွယ်ရှိလေပြီ။ ထိုအချိန်၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်လည်း သက်တော်ရှစ်ဆယ် အရွယ်တော်ရှိလေပြီ။ ။မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသပါဠိ၊ ဓမ္မစေတီယသုတ် စာမျက်နှာ ၃၂၀-မှ)။

မောင်းမငယ်သည် မင်းကြီးနတ်ရွာစံကြောင်း သိရှိလေလျှင် “ကျွန်တော်မ၏သခင် ကောသလဘုရင်မင်းကြီးသည် ကာသိတိုင်း, ကောသလတိုင်း = နှစ်တိုင်းတို့၌ မင်းပြုလုပ်ပြီးမှ ယခုအခါ သူတပါး၏ မြို့ပြင်ပဝယ် ကိုးကွယ်ရာမဲ့သူတို့နေရာ စရပ်အို၌ ကိုးကွယ်ရာမဲ့ နတ်ရွာစံယူ လျောင်းတော်မူရရှာပြီ” — ဤသို့စသည် ပြောဆိုမြည်တမ်းကာ ကျယ်စွာသောအသံဖြင့် ငိုကြွေးလေ၏။ လူအများကြားသိ၍ အဇာတသတ်မင်းအား ထိုအကြောင်းကို

လျှောက်ထားကြလေလျှင် အဇာတသတ်မင်းသည် လာလတ်၍ ကြည့်ရှုလေသော် ဦးကြီးတော်မှန်း သိပြီးလျှင် လာခဲ့သော အကြောင်းကို မေးမြန်းသိရှိပြီးနောက် ကြီးစွာသောအခမ်းအနားဖြင့် ဗုတ်ကြည်းသင်္ဂြိုဟ်မှုပြု၍ “ဝိဇ္ဇန္တုဘကို ဖမ်းယူပေအံ့” ဟု မြှီတော်၌ စည်လည်စေ၍ စစ်သည်မိုလ်ပါ စုရုံးစေလေ၏။

အဇာတသတ်မင်း၏ အမတ်တို့သည် အဇာတသတ်မင်း၏ ခြေတို့၌ ဦးတိုက်၍ “အရှင်မင်းကြီး... အရှင်မင်းကြီးတို့၏ ဦးကြီးတော် (=ကောသလမင်းကြီး) အသက်ရှင်ကာ ကျန်းမာနေလျှင် အရှင်မင်းကြီးတို့ သွားဖို့သင့်ပါ၏။ ယခုအခါ၌မူကား ညီတော် ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားသည်လည်း အရှင်မင်းကြီးတို့ကို အမှီပြု၍ ထီးမြှူစိုက်ဆောက် မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းငှါ ထိုက်တန်လှပါသည်” ဟု အသိဉာဏ်ပေးစကား လျှောက်ထား တားမြစ်ကြလေကုန်၏။

ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသားသည်လည်း မင်းအဖြစ်ကို ရပြီးနောက် ထိုရှေးကဖွဲ့ဘူးသည့် ရန်ငြိုးကို အမှတ်ရ၍ “အလုံးစုံသော သာကီဝင်မင်းတို့ကို ငါသတ်တော့အံ့” ဟု ကြံစည်ပြီးလျှင် များစွာသော စစ်သည်မိုလ်ပါအပေါင်းဖြင့် သာဝတ္ထိပြည်မှ ထွက်ခဲ့လေ၏။ ထိုနေ့၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မိုးသောက်ထအခါ သတ္တလောကကို ကြည့်ရှုတော်မူလေသော် ဆွေတော်မျိုးတော်အပေါင်း၏ ပျက်စီးအံ့သော ဘေးကို မြင်တော်မူ၍ “ဆွေမျိုးတို့အား ချီးမြှောက်ခြင်းအမှု ငါပြုသင့်၏” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်တော်မူပြီးလျှင် နံနက်အခါ ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူပြီးနောက် ဆွမ်းခံရာမှ ဗဲတော်မူခဲ့၍ ဝန္တကုဋိကျောင်းတော်၌ ခြင်္သေ့မင်းပမာ လက်ျာနံတောင်းဖြင့် လျောင်းတော်မူပြီးသော် ညနေချမ်းအခါ၌ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကာပိလဝတ်ပြည်နယ်သို့ ကြွတော်မူ၍ ကာပိလဝတ်ပြည်၏ အနီးအရိပ်ကျသော သစ်ပင်ရင်းတခု၌ ထိုင်နေတော်မူလေ၏။

ထိုသစ်ပင်မှ မနီးမဝေးအရပ်ဝယ် ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်း၏ နယ်စပ်၌ အရိပ်ထူထဲသော ပညောင်ပင်တပင်သည် ရှိ၏။ ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရ၍ ဆည်းကပ်ဝပ်လျှိုး ရှိခိုးပြီးလျှင် “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... အဘယ်ကြောင့် ဤ

သို့ပူပြင်းသောအခါ၌ ဤအရိပ်ကျသော သစ်ပင်ရင်း၌ နေတော် မူကြပါသနည်း၊ ရှင်တော်ဘုရား... တပည့်တော်၏ နယ်စပ်ဝယ် တည်ရှိသော ထိုအရိပ်ထူထဲသည့် ပညောင်ပင်ရင်း၌ ထိုင်နေ တော်မူပါကုန်ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလတ်သော် မြတ်စွာဘုရား ရှင်သည် “ရှိပါစေ မြတ်သောမင်းကြီး...၊ ဆွေမျိုးတို့၏ အရိပ် မည်သည် အေးမြလှဘိ၏” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ ထိုအခါ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာ မင်းသည် “ဆွေမျိုးတို့ကို စောင့်ရှောက်ရန် မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူသည် ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်အောက်မေ့ကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးပြီး၍ မိမိ၏တပ်ကို ရုပ် သိမ်းကာ သာဝတ္ထိပြည်သို့သာ ပြန်လေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင် သည်လည်း ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်၍ ဇေတဝန်ကျောင်းတော် သို့သာ ပြန်ကြွတော်မူလေ၏။

ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာမင်းသည် သာကီဝင်မင်းတို့၏ မိမိအပေါ် ရှေးကပြု ခဲ့သော အပြစ်ကို အမှတ်ရပြန်၍ ဒုတိယအကြိမ်မြောက် ရှေးနည်း အတူ ထွက်ခွာပြန်လေသော် ထိုအတူပင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူး မြင်ရ၍ တဖန်ပြန်နစ်ပြန်လေ၏။ တတိယအကြိမ်၌လည်း ကြီးစွာ သော စစ်တပ်ကြီးဖြင့် ထွက်ခွာ၍ ထိုအတူပင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရ၍ တဖန်ပြန်နစ်ပြန်လေ၏။

စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာမင်း ထွက်လတ်သော်ကား မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သာကီဝင်မင်းတို့၏ ရှေးကံဟောင်းကို ကြည့်ရှုတော်မူလေသော် ထိုသာကီဝင်မင်းတို့၏ အတိတ် တခု သော နေ့ရက်က မြစ်(=ချောင်း) တခုဝယ် အဆိပ်ကို လောင်း ထည့်ခဲ့ဘူးသော မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံ၏ မတားမြစ်နိုင် အောင် အကျိုးပေးခွင့် ဆိုက်ရောက်လာသည်ကို သိမြင်တော်မူ၍ ထို စတုတ္ထအကြိမ်၌ ကြွတော်မမူတော့ချေ။

ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာမင်းသည် “ငါသည် သာကီဝင်မင်းတို့ကို သတ်တော့ အံ့” ဟု များစွာသော စစ်သည်မိုလ်ပင် အပေါင်းဖြင့် ထွက်ခွာလေ ၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ ဆွေတော်မျိုးတော် သာကီဝင်မင်းတို့သည်

ကား သတ္တဝါတဖက်သားကို သတ်ဖြတ်ကြသူများ မဟုတ်ကုန်၊ မိမိတို့ပင် သေရကုန်သော်လည်း သူတပါးတို့ကို မသတ်ဖြတ်ကုန်၊ သို့ရကား ဆွေတော်မျိုးတော် သာကီဝင်မင်းတို့သည် “ငါတို့ကား လေးအတတ်ကို တဖက်ကမ်းခတ် တတ်မြောက်သူများ ဖြစ်ကြကုန်၏။ သို့သော်လည်း ငါတို့သည် သူတပါးကို သတ်ဖြတ်ရိုး ထုံးစံ မရှိကြကုန်၊ မိမိတို့၏ လေးအတတ်ကို ပြု၍သာ ရန်သူတို့ကို ပြေးစေကုန်အံ့” ဟု ကြံစည်ကြ၍ ချပ်ဝတ်တန်းဆာများ ဆင်ယင်ကြပြီးလျှင် ကပိလဝတ်ပြည်မှ ထွက်၍ စစ်ထိုးဟန်အမှု ပြုကြလေကုန်၏။ ထို သာကီဝင်မင်းတို့ ပစ်လွှတ်အပ်သော မြားတို့သည် ဝိဇ္ဇာတမင်း၏ စစ်သည်တော်များ အကြား အကြားမှ သွားလေကုန်၏။ ကာကြား နားပေါက်ကြား - စသည်တို့မှ အလျှိုအလျှို ထွက်၍ သွားလေကုန်၏။

ဝိဇ္ဇာတမင်းသည် ထိုအခြင်းအရာကို မြင်၍ တကယ်ပင် ပစ်လွှတ်သည် ဟု မှတ်ထင်ကာ “အချင်းတို့...သာကီဝင်မင်းတို့သည် ‘ငါတို့ကား သတ္တဝါတဖက်သားကို မသတ်ဖြတ်သူများ ဖြစ်ကုန်၏’ ဟု ပြောဆိုကြသည် မဟုတ်လော၊ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ယခုအခါ ငါ၏ စစ်သည်တော်သားများကို မြားဖြင့်ပစ်ခတ် ဖျက်ဆီးသတ်ဖြတ်ကြကုန်၏” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ထိုအခါ ဝိဇ္ဇာတမင်းကို မင်းချင်းတယောက်က “အရှင်...ပြန်၍များ မိမိစစ်တပ်ကို ကြည့်မိ၏လော” ဟု မေးလေသော် ဝိဇ္ဇာတမင်းသည် “အမောင်... သာကီဝင်မင်းတို့သည် ငါ၏ စစ်သည်တော် တပ်သားတို့ကို မြားဖြင့်ပစ်ခတ် ဖျက်ဆီးသတ်ဖြတ်ကြကုန်၏” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ထိုအခါ မင်းချင်းယောက်ျားက “အရှင်မင်းကြီးတို့ဖက်က စစ်သည်တပ်သား တယောက်မျှ ကျဆုံးသည်ဟူ၍ မရှိပါ၊ အကျွန်ုပ်တို့ကံတွန်းစကား လျှောက်ထားလိုပါသည်မှာ ယခုပင် အရှင်မင်းကြီး၏ စစ်သည်တပ်သားများကို ရေတွက်စေတော်မူပါကုန်လော့” ဟု ရဲရဲတင်းတင်း လျှောက်ထားသဖြင့် စစ်သည်တပ်သားများကို ရေတွက်စေသည်တွင် တယောက်မျှ ကျဆုံးသည်ကို မတွေ့ရချေ။

ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသည် ထိုအရပ်မှ အနည်းငယ် နောက်သို့ဆုတ် ပြီးလျှင် “အချင်းတို့...ငါတို့ သာကီဝင်မင်းများဟု ပြောဆိုသူ အားလုံးကို သတ်ဖြတ်ကြကုန်လော့၊ သို့သော် ငါ၏ အဖိုးဖြစ်သူ မဟာနာမသာကီဝင်မင်း၏ အနီး၌ တည်နေသော သာကီဝင် မင်းတို့အားကား အသက်ချမ်းသာ ပေးကြလော့” ဟု အမိန့်တော် မြတ် မှတ်လေ၏။ ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်း၏ စစ်သည်တပ်သားတို့က အပြင်း အထန် ချီတက်ထိုးခုတ်သတ်ဖြတ်ကြလေသော် သာကီဝင်မင်းတို့ သည် ကိုင်စရာ တွယ်စရာ တစုံတရာကိုမျှ မမြင်ကြရပဲ အချို့ သာကီဝင်တို့က မြက်ကိုကိုက်၍၊ အချို့သာကီဝင်တို့ကမူ ကျူပင်ကို ကိုင်၍ ရပ်တည်နေကြလေကုန်၏။ “သင်တို့သည် သာကီဝင်မင်း တို့ မဟုတ်ကြလော့” ဟု မေးအပ်ကုန်သည်ရှိသော် သာကီဝင်မင်း တို့မည်သည် သေကုန်သော်လည်း မုသားစကား ပြောကြားရိုး ထုံးစံ မရှိသောကြောင့် မြက်ကို ကိုက်၍ ရပ်တည်ကြသော သာကီ ဝင်မင်းတို့သည် “နော သာကော၊ တိဏံ = ကျွန်း မဟုတ်၊ မြက်တည်း” ဟု ပြောကြလေကုန်၏။ ကျူပင်ကို ကိုင်၍ ရပ်တည် ကြသော သာကီဝင်မင်းတို့သည် “နော သာကော၊ နဋ္ဌော = ကျွန်း မဟုတ်၊ ကျူပင်တည်း” ဟု ပြောကြလေကုန်၏။ ထိုသာကီ ဝင်များနှင့် မဟာနာမသာကီဝင်မင်း အနီး၌ တည်နေကြသော သာကီဝင်မင်းတို့သာ အသက်ချမ်းသာရာ ရကြကုန်၏။ ထိုသာကီ ဝင်မင်းတို့အနက် မြက်ကို ကိုက်၍ တည်နေကြသော သာကီဝင် တို့သည် တိဏသာကီဝင်မည်ကြလေသည်၊ ကျူပင်ကို ကိုင်၍ တည်နေကြသော သာကီဝင်တို့သည် နဋ္ဌသာကီဝင်တို့ မည်ကြ လေသည်။

ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘမင်းသည် ကြွင်းသော သာကီဝင်တို့ကို နို့စို့သူငယ် ကလေးများကိုသော်မှ မလွှတ်စေပဲ သတ်ဖြတ်စေကာ သွေး ချောင်းစီးစေလျက် ထို သာကီဝင်မင်းတို့၏ လည်ချောင်းသွေး ဖြင့် မိမိနေရာ ပျဉ်ချပ်ကို ဆေးကြောစေ၏။ ဤသို့လျှင် သာကီယ မင်းတို့၏ အနွယ်အဆက်သည် ဝိဇ္ဇုဇ္ဈဘကြောင့် ပြတ်ခဲ့လေ၏။

ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသည် ဖိုးတော်မဟာနာမသာင်မင်းကို အရှင်လက်ရဖမ်းယူစေ၍ ပြန်နစ်လာသည်ရှိသော် နံနက် ဝှဲတော်စာတည်ခင်းချိန်၌ “နံနက်စာ စာသုံးမှု ပြုပေအံ့” ဟု ကြံစည်ကာ တခုသော နေရာ၌ သက်၍ နံနက်စာဝှဲတော် တင်ဆက်လာသော အခါ၌ “ငါ့အဖိုးနှင့် အတူတကွ ဝှဲတော်စာ စားသုံးကြမည်” ဟု ဆို၍ ဖိုးတော်မဟာနာမသာင်မင်းကို အခေါ်ခိုင်းလေ၏။ အထူးအားဖြင့် မင်းမျိုးတို့သည် အသက်ကိုပင် စွန့်ရသော်လည်း ကျွန်မသားတို့နှင့် အတူတကွ ထမင်း မစားသုံးကြကုန်၊ ထို့ကြောင့် မဟာနာမမင်းသည် ရေအိုင်တခုကို ကြည့်ရှု၍ “ငါ့မြေး...ငါသည် ညစ်နွမ်းသောကိုယ်ရှိ၏၊ ရေချိုးဦးအံ့” ဟု ဆိုလေသော် ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသည် “ကောင်းပါပြီ အဖိုး... ရေချိုးတော်မူကြပါ” ဟု သာယာနူးညွတ် ခွင့်လွှတ်လေ၏။

မဟာနာမမင်းသည် “ဤ ဝိဇ္ဇန္တုဘကား အတူတကွ ထမင်း မစားလျှင် ငါ့ကို သတ်ချေတော့မည်၊ မိမိအလိုလို (=ငါ့ဘာသာ) ငါသေရခြင်းက မြတ်လှသေး၏” ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်ကာ ဆံတို့ကို ဖြေ၍ အဖျား၌ အထုံးပြုပြီးလျှင် ထိုဆံတို့၌ ခြေမနှစ်ဖက်တို့ကို သွင်းထား၍ ရေ၌ ဝှဲလေတော့၏။ မဟာနာမမင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးအရှိန်အဝါကြောင့် နဂါးပြည် ပူနွေးသောအခြင်းအရာကို ပြသဖြင့် နဂါးမင်းသည် “အကြောင်း အသို့နည်း” ဟု စူးစမ်းဆင်ခြင်လတ်သော် ထိုအကြောင်းကို သိရှိကာ မဟာနာမသာင်မင်းအထံသို့ လာ၍ ထိုမင်းကို မိမိပါးပျဉ်း၌ ထိုင်စေပြီးလျှင် နဂါးပြည်သို့ ပို့သွင်းယူဆောင်သွားလေ၏။ မဟာနာမသာင်မင်းသည် တဆယ့်နှစ်နှစ်ကြာ ထိုနဂါးပြည်၌ပင် နေလေ၏။

ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်း ပရိသတ်နှင့်တကွ ပျက်စီးခြင်း

ဝိဇ္ဇန္တုဘမင်းသည် “ငါ၏ အဖိုးသည် ယခုပင် လာလိမ့်မည်၊ ယခုပင် လာလိမ့်မည်” ဟု ငုံ့မျှော်လျက် ထိုင်နေလေ၏။ မဟာနာမသာင်မင်း (မလာသည်မှာ) အလွန်ကြာမြင့်မှ (= အလွန်ကြာမြင့်၍ မဟာနာမမင်း မလာတော့မှ) ရေအိုင် တခုလုံးကို

မွေ့နှောက်ရှာဖွေစေလေသည်။ ရေအိုင်၌ ရှာ၍ မတွေ့သောအခါ ပုန်းလှိုး၍ နေလိုနေငြား မင်းချင်းယောက်ျားတို့၏ အကြား အကြား ဆီမီးရောင်ဖြင့် ရှာဖွေကြည့်ရှုစေသော်လည်း မတွေ့မြင် ရတော့မှ “ငါ့အဖိုးသည် တိမ်းရှောင်ထွက်ပြေးသည် ဖြစ်လိမ့် မည်” ဟု အောက်မေ့ကာ စစ်တပ်နှင့်တကွ ဖဲခွါသွားလေ၏။

ဝိဇ္ဇုဇူဘမင်းသည် ညဉ့်အချိန်တိုင်မှ အစိရဝတီမြစ်သို့ ရောက် ၍ (မြို့တွင်းသို့ မဝင်နိုင်ပဲ) ထိုမြစ်ကမ်းနားမှာပင် ယာယီတဲနန်း ဆောက်လုပ်နေထိုင်လေ၏။ အချို့သော သူတို့သည် မြစ်အတွင်း သဲသောင်အပြင်၌ လျောင်းစက်ကြလေ၏။ အချို့သော သူတို့သည် ကြည်းကုန်းထက်၌ လျောင်းစက်ကြလေ၏။ မြစ်အတွင်း သဲ သောင်ပြင်ဝယ် လျောင်းစက်ကြသော သူတို့တွင်လည်း ရှေးက အကုသိုလ်မှု မပြုခဲ့သူတို့ ပါရှိကြကုန်၏။ မြစ်အပြင်ပ ကြည်းကုန်း ထက်ဝယ် လျောင်းစက်ကြသော သူတို့တွင်လည်း ရှေးက အကုသိုလ်မှု ပြုခဲ့သူတို့ ပါရှိကြကုန်၏။ ထိုသူ နှစ်မျိုးလုံးတို့ လျောင်းစက်ကြသောနေရာ၌ ခြံပုန်းပိုးရွကောင်တို့ ဆီးတားမရ နိုင်လောက်အောင်ပင် ထကြ သောင်းကျန်းကြကုန်၏။ ထိုသူ နှစ်မျိုးလုံးတို့ပင် “ငါ၏ လျောင်းစက်ရာနေရာ၌ ခြံပုန်းကောင် များ ထကြကုန်၏။ ငါ၏ လျောင်းစက်ရာနေရာ၌ ခြံပုန်းကောင် များ ထကြကုန်၏” ဟု ညည်းညူပြောဆို၍ နေရာမှ ထကြပြီးလျှင် ရှေးက အကုသိုလ်မှု မပြုခဲ့ကြသော သဲသောင်ပြင်နေ လူတို့သည် မြစ်မှတက်၍ ကြည်းကုန်းထက်ဝယ် အိပ်စက်ကြလေကုန်၏။ ရှေးက အကုသိုလ်မှု ပြုခဲ့ကြသော ကြည်းကုန်းနေ လူတို့သည် မြစ်အတွင်း သို့ဆင်း၍ သဲသောင်ပြင်ထက်ဝယ် အိပ်စက်ကြလေကုန်၏။

ထိုခဏ၌ မိုးကြီးတက်၍ တခဲနက်မိုးသီးမိုးပေါက်ကို ပြင်းထန် စွာ ရွာသွန်းချလိုက်လေသည်။ အစိရဝတီမြစ်ကမ်းပြည့်အောင် မိုးကျချောင်းရေကြီး သည်းစွာလာ၍ ဝိဇ္ဇုဇူဘမင်းကို (သူ၏) ပရိသတ်နှင့်တကွ သမုဒြာသို့သာလျှင် ပို့ဆောင်တိုက်မျောသွား လေ၏။ တယောက်မကျန် အားလုံးတို့သည်ပင် ငါးစာ လိပ်စာ ဖြစ်ကြလေကုန်၏။

သာကီဝင်မင်းတို့၏ ရှေးအကုသိုလ်ကံ

ထိုအခါ လူများအပေါင်းသည် “အချင်းတို့...သာကီဝင်မင်းတို့၏ သေရခြင်းကား မသင့်လျော်လိုက်လေ၊ ဤပုံ ဤပန်း ကလေး သူငယ်ကိုမျှမချန် သာကီဝင်မင်းတို့ကို ခုတ်ကာ ဖြတ်ကာ သတ်အပ်ကုန်၏ ဟူသော ဤ ဖြစ်ရပ်သည် မလျောက်ပတ်လှချေ တကား” ဟု စကားပြောဆိုကြလေကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုလူတို့ပြောဆိုကြသော စကားကို ကြားတော်မူ၍ “ရဟန်းတို့... ဤဘဝ ခန္ဓာကိုယ်အဖြစ်၌ သာကီဝင်မင်းတို့၏ ဤသို့ သေရခြင်းသည် မသင့်လျော်လှသော်လည်း ရှေးက ပြုအပ်ခဲ့သောမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံနှင့် ဆက်စပ်၍ ကြည့်ပါမူ ထိုသာကီဝင်မင်းတို့သည် အကြောင်းကံနှင့် သင့်လျောက်ပတ်သည့် သေခြင်းကို ရအပ်ပေပြီ” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ ရဟန်းတို့က “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... ထို သာကီဝင်မင်းတို့သည် ရှေးက အဘယ်သို့သော မကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ပါကုန်သနည်း” ဟု မေးလျှောက်ကြလေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ရဟန်းတို့... ထို ကွယ်လွန်သူ သာကီဝင်မင်းအားလုံးတို့သည် တခုသောဘဝဝယ် တပေါင်းတည်း တစိတ်တည်း ဖြစ်ရှိကြ၍ မြစ်ချောင်းတခု၌ အဆိပ်ကို ပစ်ချခဲ့ဘူးကြလေပြီ” ဟူ၍ သာကီဝင်မင်းတို့၏ ရှေးအကုသိုလ်ကံကို အကျဉ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူလေ၏။

တဖန် နောက်တနေ့၌ ဓမ္မသဘင်ဝယ် ရဟန်းတို့သည် “ငါ့ရှင်တို့...ဝိဇ္ဇာတမင်းသည် ဤမျှများလှစွာသော သာကီဝင်မင်းတို့ကို သတ်၍ ပြန်လာလတ်သော် မိမိ၏စိတ်နှလုံးအလို အထွတ်အထိပ်ရောက် မအောင်မြောက်မီပင် ဤမျှများလှစွာသော မိမိပရိသတ်ကို ယူဆောင်ကာ မဟာသမုဒ္ဒြားအတွင်း၌ ငါးစာ လိပ်စာ ဖြစ်ခဲ့လေပြီ” ဟု ဆွေးနွေးစကား ပြောကြားကြလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဓမ္မသဘင်သို့ ကြွလာတော်မူ၍ “ရဟန်းတို့... ယခုငါဘုရား ကြွလာသောအခါ အဘယ်စကားဖြင့် ညီမှုစည်းဝေး၍ နေကြကုန်သနည်း” ဟု မေးတော်မူ၍ “ဤမည်သောစကားဖြင့် ညီမှုစည်းဝေး၍ နေကြပါသည်” ဟု ရဟန်းတို့က လျှောက်

ထားအပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ရဟန်းတို့... ဤ သတ္တဝါတို့အား စိတ်နှလုံးအလို အထွတ်အထိပ်ရောက် မအောင် မြောက်မီပင် အိပ်ပျော်နေသော ရွာသူအားလုံးကို ကြီးစွာသော ရေအယဉ်သည် တိုက်မျော၍ သမုဒြာ၌ နစ်မြုပ်စေဘိသကဲ့သို့ သေမင်းသည် အိပ်ပျော်မေ့လျော့နေသူ လူအပေါင်း၏အသက်ကို ဖြတ်တောက်၍ အပေါ်လေးဘုံတည်းဟူသော သမုဒြာ၌ နစ်မြုပ် စေလေ၏” ဟု မိန့်တော်မူ၍ ဤဆိုလတ္တံ့သော တရားဂါထာကို ဟောကြားတော်မူ၏—

ပုပ္ဖါနိ ဟေဝ ပစိနန္တံ၊ ဗျာသတ္တမနသံ နရံ။
 သုတ္တံ ဂါမိ မဟောသောဝ၊ မစ္စု အာဒါယ ဂစ္ဆတိ။

ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတော်များ အိုချစ်သားတို့ ... ။
 ပုပ္ဖါနိ = ရနံလှိုင်ထုံ ပန်းမျိုးစုံတို့ကို။ ပစိနန္တံ ဣဝ =
 ကောင်းနိုးရာရာ အာသာမူးမူး ဆွတ်ခူးသောသူကဲ့သို့။
 ဗျာသတ္တမနသံ နရံ = ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို ခုံမင်
 ကြောင့်ကြ တပ်မက်သည့်လောဘဖြင့် မရသေးသည်ကို
 တောင့်တ ရပြီးသည်ကိုတွယ်တာ လွန်စွာကပ်ငြိသော
 စိတ်ရှိသူကို။ မဟောသော = ကြီးစွာသော ရေအယဉ်
 သည်။ သုတ္တံ ဂါမိ = အိပ်မောကျတုန်း ရွာနေသူလူအား
 လုံးကို။ အာဒါယ ဂစ္ဆတိ ဣဝ = သမုဒြာသို့ရောက်အောင်
 ယူဆောင်တိုက်မျော၍ သွားသကဲ့သို့။ မစ္စု = မစ္စုမည်
 လျှင်း ရှင်သေမင်းသည်။ အာဒါယ ဂစ္ဆတိ = အပေါ်လ်
 လေးဖြာ သမုဒြာသို့ရောက်အောင် ယူဆောင်တိုက်မျော၍
 သွားပေ၏။

ဒေသနာနိဂုံး ဆုံးလတ်သောအခါ၌ များစွာသောသတ္တဝါတို့
 သည် သောတာပတ္တိဖိုလ်စသည်တို့သို့ ရောက်ကြကုန်ရကား ဤ
 တရားဒေသနာသည် လူများအဖို့ရာ များစွာအကျိုးရသော တရား
 ဒေသနာ ဖြစ်လေသတည်း။

(မိတ္တဒုဗ္ဗိမည်သော) ဝိဇ္ဇုဒ္ဓါဘမင်းအကြောင်း ပြီး၏။

ကောသလမဇ္ဈိကာနှင့် ဗန္ဓုလမဇ္ဈိကာတို့အကြောင်း

သာဝတ္ထိမြည်၌ (၁) ကောသလမင်းကြီး၏ မိဖုရား မဇ္ဈိကာ၊ (၂) ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိကတော် မဇ္ဈိကာဟူ၍ မဇ္ဈိကာနှစ်ဦး ရှိလေသည်။ ထိုနှစ်ဦးတို့အနက် ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိကတော် မဇ္ဈိကာမှာ ကုသိနာရုံပြည် မဇ္ဈမင်း၏ သမီးတဦးဖြစ်ကြောင်း (အောက်စာမျက်နှာ ၂၄-က စ၍) အကျယ်ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်လေသည်။ ဤ၌ (၁) အမှတ်ပါ ကောသလမင်းကြီး၏ မိဖုရား မဇ္ဈိကာအကြောင်းကို သိသာရုံ ဖော်ပြပေအံ့—

ကောသလမင်းကြီး၏ မိဖုရားဖြစ်မည့် မဇ္ဈိကာသတို့သမီးသည် သာဝတ္ထိမြည်ဝယ် ပန်းသည်ကြီးတဦး၏ သမီးဖြစ်သည့်ပြင် လှပတင့်တယ်သော ရုပ်အဆင်း ရှေးဘုန်း ရှေးကံ အထူးတို့နှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်သည်။ ထိုသတို့သမီးသည် တဆယ့်ခြောက်နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်သောအခါ တနေ့သ၌ အဖော်သတို့သမီးများနှင့် အတူတကွ ပန်းခူးရန် ပန်းခြံသို့သွားသည်ရှိသော် မုယောမို့ဆုပ် သုံးခုတို့ကို ပန်းတောင်း၌ထည့်ကာ ယူဆောင်၍ သွားလေ၏။

ထိုသတို့သမီးသည် မြို့မှ ထွက်သောအခါ ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့ကို လွှတ်၍ ရဟန်းအပေါင်းခြံရံကာ မြို့တွင်းသို့ ကြွဝင်လာသော မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူးတွေ့ရ၍ အလွန်အလွန် သဒ္ဓါရွန်းစို ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိကာ မိမိယူဆောင် လာသော မုယောမို့ဆုပ် သုံးခုတို့ကို မြတ်စွာဘုရားရှင်အား လှူဒါန်း ဆက်ကပ်လေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးလေးဦးတို့ လှူဒါန်းအပ်သော သပိတ်ဖြင့် ထိုမဇ္ဈိကာ သတို့သမီး လှူဒါန်းအပ်သော မုယောမို့ဆုပ်သုံးခုကို အလှူခံတော်မူလေ၏။

မဇ္ဈိကာသတို့သမီးသည်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ခြေတော်အစုံတို့ကို ဦးခေါင်းဝပ်လျှိုး ရှိခိုးပြီးသော် ဘုရားဂုဏ်လျှင် အာရုံရှိသော နှစ်သက်ခြင်းပီတိကိုရယူကာ သင့်လျောက်ပတ်ရာအရပ်၌ ရပ်တည်နေလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဇ္ဈိကာသတို့သမီးကို ကြည့်ရှုတော်မူ၍ ပြုံးရွှင်တော်မူလေ၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်

က ပြုံးရွှင်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို မေးလျှောက်သည်တွင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤသတို့သမီးသည် ဤမုယောမို့ ဆုပ်သုံးခုတို့ကို လှူဒါန်းရသော ကောင်းမှု(= ပဌမ ဇောစေတနာ) အာနုဘော်ကြောင့် ဤယနေ့ပင်လျှင် ကောသလ မင်းကြီး၏ မိဖုရားခေါင်ကြီး ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု ပြုံးတော်မူခြင်း ၏ အကြောင်းကို အရှင်အာနန္ဒာအား ဖြေကြားတော်မူ၏။

မလ္လိကာ သတို့သမီးသည်လည်း ထိုစကားကို ကြားသိဝမ်း မြောက်ကာ ပန်းခြံသို့ အဖော်သတို့သမီးများနှင့် အတူတကွ သွား ရောက်လေ၏။ ထိုနေ့၌ပင် ကောသလမင်းကြီးသည် တူတော် အဇာတသတ်မင်းနှင့် စစ်ပြိုင်ကြရာ စစ်ရှုံးသဖြင့် ထွက်ပြေး တိမ်း ရှောင်ကာ မြင်းကိုစီး၍ လာလတ်သည်တွင် မလ္လိကာသတို့သမီး သီဆိုသော သီချင်းသံကိုကြား၍ တပ်နှစ်သက်သော စိတ်ရှိလျက် စီးတော်မြင်းကို ထိုပန်းခြံသို့ ရှေးရှုနှင်လေ၏။ အဖော်သတို့သမီး များသည် မင်းကြီးကို မြင်၍ ကြောက်လန့်ကြကာ တိမ်းရှောင် ပုန်းအောင်းကြသော်လည်း မလ္လိကာ သတို့သမီးသည်ကား မိဖုရားကြီးဖြစ်မည့် ဘုန်းကံပါရှိသူဖြစ်၍ မတိမ်းရှောင် မပုန်း အောင်းပဲ ရဲတင်းစွာလာလတ်၍ မြင်း၏ဇက်ကြိုးကို ဆီးကြိုဆွဲယူ လေ၏။

ကောသလမင်းကြီးသည် မြင်းကျောက်ကုန်း၌ ထိုင်နေရင်း ကပင် “ကာမပိုင်အရှင်သခင် လင်ယောက်ျားရှိသလော၊ မရှိဘူး လော” ဟု မေးတော်မူ၍ ကာမပိုင်အရှင်သခင် လင်ယောက်ျား မရှိသူဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိပြီးသော် မြင်းမှသက်ဆင်း၍ လေ၊ နေပူ တို့ဖြင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်လှရကား မလ္လိကာ၏ ရင်ခွင်၌ လျောင်း စက်ကာ တခဏမျှ အပန်းဖြေပြီးလျှင် မလ္လိကာသတို့သမီးကို မြင်း ကျောက်ကုန်းထက်သို့ တင်ဆောင်၍ စစ်သည်မိုလ်ပါအပေါင်း ခြံရံလျက် မြို့တော်သို့ ဝင်တော်မူပြီးသော် မလ္လိကာကို မိဖုရားအဖြစ် ပို့စေတော်မူလေ၏။ ညနေချမ်းအချိန်၌ မိဖုရားကြီးတို့ စီးသော ယာဉ်တော်ကို လွှတ်၍ ကြီးစွာသော အဆောင်အယောင် အခမ်း အနားဖြင့် မိဖုရားမှ တခမ်းတနားဆောင်ယူခဲ့ကာ ရတနာအစု

ရတနာ] ကောသလမဇ္ဈိကာနှင့် ဗန္ဓုလမဇ္ဈိကာတို့အကြောင်း ၄၇

အပုံပေါ်၌ထား၍ အဘိသိက်ရေချမ်း သွန်းဖျန်းတော်မူပြီးလျှင် မိဖုရားကြီးအဖြစ် တင်မြှောက်လေ၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ မဇ္ဈိကာသည် မင်းကြီးအလွန်တရာချစ်မြတ်နိုးအပ်သည့် မိဖုရားခေါင်ကြီးဖြစ်လာလေသည်။ ။ (ဤအကြောင်း အရာများကို ဇာတ်အဋ္ဌကထာ တတိယအုပ် သတ္တကနိပါတ် ၁၀-ကုမ္မာသပိဏ္ဍိဇာတ်အဖွင့် စာမျက်နှာ ၃၀၄-မှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြအပ်သည်)။

ဤသို့လျှင် ကောသလမင်းကြီး၏ မိဖုရား မဇ္ဈိကာသည် ပန်းသည်ကြီး၏ သမီးဖြစ်လေသည်။ ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိကတော် မဇ္ဈိကာသည် ကုသိနာရုံပြည် မလ္လမင်းတဦး၏ သမီးတော်ဖြစ်လေသည်။

ဤကား ကောသလမဇ္ဈိကာနှင့် ဗန္ဓုလမဇ္ဈိကာတို့အကြောင်းတည်း။

ဤတွင် အခဏ်း ၃၀-ပြီး၏။

အခန်း-၃၉

အာဇာနည်ဋီယသုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း

အခါတပါး၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အနီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ကျောင်း၌ ကိန်းအောင်း မွေ့လျော် နေတော်မူ၏။ ထိုအခါ တေရဋ္ဌ၊ ဝိရုဠက၊ ဝိရူပက္ခ၊ ကုဝေရဟူသော စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးလေးပါးတို့သည် သိကြားမင်း အတွက် အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ များပြားလှစွာသော ယက္ခနတ်စစ်သည်၊ ဂန္ဓဗ္ဗနတ်စစ်သည်၊ ကုမ္ဘဏ္ဍနတ်စစ်သည်၊ နဂါးနတ်စစ်သည်များကို (အသုရာရန်မှ တားမြစ်ရန်) အစောင့်အနေ လုံလောက်စွာ ချထားပြီးလျှင် ကုဝေရနတ်မင်းကြီး၏ နေရာ အာဇာနည်နတ်မြို့၌ နတ်မင်းကြီး လေးဦးတို့ စည်းဝေးညီမှုကြကာ ခုနစ်ဆူသော ဘုရားရှင်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ အာဇာနည်ဋီယပရိတ်ကို စီကုံးဖွဲ့ဆိုကြပြီးလျှင် “မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဓမ္မစက်၊ ငါတို့၏ အာဏာစက်ကို မလိုက်နာ ကျူးလွန်သူတို့အား ဤသို့ ဤသို့သော ဒဏ်ထားမှုကို ပြုကြကုန်အံ့” ဟု ကြွေးကြော်ကျေညာမှု ပြုကြ၍ မိမိတို့အတွက်လည်း အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ များပြားလှစွာသော ယက္ခနတ်စစ်သည်များ၊ ဂန္ဓဗ္ဗနတ်စစ်သည်များ၊ ကုမ္ဘဏ္ဍနတ်စစ်သည်များ၊ နဂါးနတ်စစ်သည်များကို အစောင့်အနေ လုံလောက်စွာ ချထားကြပြီးလျှင် သန်းခေါင်ယံအခါ၌ အလွန် နှစ်လို့ဖွယ်သော အဆင်းရှိကြလျက် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ယံ တခုလုံးကို မိမိတို့၏ ကိုယ်ရောင်ဖြင့် ထွန်းလင်း တောက်ပစေကြ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင် ထံတော်မှောက်သို့ သွားရောက်ဝပ်လျှိုး ရှိခိုးဦးညွတ်ကြကာ အပြစ်ခြောက်ပါး ကင်းလွတ်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေကြလေကုန်၏။

(နတ်တို့အဖို့ရာ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အနီးထံတော်ပါး ဆည်းကပ်ကြသောအခါ ထိုင်နေကြသည်ကား နည်းပါးလှ၏။ များသောအားဖြင့် ရပ်တည်၍သာ နေကြ၏။ ဤသုတ်၌ကား အာဇာနည်ဋီယပရိတ်ကို ရိုသေလေးစားသောအားဖြင့် ထိုင်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ။အဋ္ဌကထာ)။

စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး လေးပါးတို့နှင့် အတူတကွ ပါလာကြသော ထိုယက္ခနတ်တို့သည်လည်း အချို့က မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို

ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးကြ၍ အပြစ်ခြောက်ပါး ကင်းစင်ရာအရပ်၌ ထိုင်
နေကြကုန်၏။ အချို့က မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ
တသက်ပတ်လုံး အောက်မေ့ထိုက်သောစကားကို ပြောကြားပြီး
လျှင် အပြစ်ခြောက်ပါး ကင်းစင်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေကြကုန်၏။
အချို့က မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မူရာဘက်သို့ လက်အုပ်ကို ညွတ်
ကိုင်ပြီးလျှင် အပြစ်ခြောက်ပါး ကင်းစင်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေကြ
ကုန်၏။ အချို့က မိမိတို့၏ အမည်အနွယ်များကို ထုတ်ဖော်ပြော
ဆိုကြကာ အပြစ်ခြောက်ပါး ကင်းစင်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေကြကုန်၏။
အချို့က စကားမပြော တုဏှိဘောသာ ထိုင်နေကြကုန်၏။

ယင်းသို့ နတ်ပရိသတ်ကြီး ညီမှုစည်းဝေးမိသောအခါ ဝေသာ-
ဝဏ်နတ်မင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဤသို့ လျှောက်ထား
လေ၏—

“ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား ... တန်ခိုးကြီး
သော ယက္ခနတ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏အပေ၌ ကြည်
ညိုကြသည်လည်း ရှိပါသည်။ မကြည်ညိုကြသည်လည်း ရှိ
ပါသည်။ (ထို့အတူပင်) တန်ခိုး အလယ်အလတ်ရှိသော
ယက္ခနတ်၊ တန်ခိုးသေးငယ်သော ယက္ခနတ်တို့သည်လည်း
မြတ်စွာဘုရား၏ အပေ၌ ကြည်ညိုကြသည်လည်း ရှိပါ
သည်။ မကြည်ညိုကြသည်လည်း ရှိပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား ... ယက္ခနတ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏
အပေ၌ မကြည်ညိုကြသည်ကသာ များပါကုန်၏။
အကြောင်းသော်ကား—မြတ်စွာဘုရား...ရှင်တော်ဘုရား
သည် သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာကိုခိုးယူခြင်း၊ ကာမ
တရားတို့၌ ဖောက်ပြန်မှားယွင်းစွာ ကျင့်ကြံခြင်း၊ မဟုတ်
မမှန်စကား ပြောကြားခြင်း၊ သေအရက်ကို သောက်စား
ခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ဖို့ရန် တရားကို ဟောတော်မူပါ၏။
မြတ်စွာဘုရား...ယက္ခနတ်တို့သည် သူ့အသက်ကို သတ်
ခြင်းမှ မရှောင်ကြဉ်ကြသူကသာ များပါကုန်၏။ သူ့ဥစ္စာ
ကို ခိုးယူခြင်း၊ ကာမတရားတို့၌ ဖောက်ပြန်မှားယွင်းစွာ

ကျင့်ကြံခြင်း၊ မဟုတ်မမှန်စကား ပြောကြားခြင်း၊ သေ
 အရက်ကို သောက်စားခြင်းတို့မှ မရှောင်ကြဉ်ကြသူကသာ
 များပါကုန်၏။ ထိုဒုဿီလဖြစ်ကြသော ယက္ခနတ်တို့အဖို့
 ရာ ငါးပါးသီလအကျင့်မြတ်သည် မချစ်နှစ်သက်ဖွယ်သာ
 ဖြစ်၍ နေပါ၏။

မြတ်စွာဘုရား...မြို့စွန်ရွာဖျား တောကျောင်းများ၌ နေ
 ထိုင်ကြသည့် အရှင်ဘုရား၏ တပည့်သာဝက ရဟန်း
 တော် အများအပြား ရှိကြပါသည်။ ထိုမြို့စွန်ရွာဖျား တော
 အရပ်များဝယ် ဤဘုရားသာသနာ၌ မသဒ္ဓါမကြည်ညိုကြ
 သည့် တန်ခိုးကြီးလှသော ယက္ခနတ်ပေါင်းများစွာ အမြဲ
 နေထိုင်လျက် ရှိကြပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား...ထိုယက္ခနတ်
 များ သဒ္ဓါကြည်ညိုဖြစ်ရှိကြရန် ရှင်တော်ဘုရားသည် အာ-
 ဇ္ဇာနာဠိယ ပရိတ်အရံအတားကို ရဟန်းယောက်ျား၊
 ရဟန်းမိန်းမ၊ ဥပါသကာ ယောက်ျား၊ ဥပါသိကာမိန်းမ
 တို့၏ အကာအကွယ် အစောင့်အရှောက် ဖြစ်ခြင်းငှါ
 ယက္ခနတ်တို့ အညှဉ်းဆဲမခံရခြင်းငှါ ဣရိယာပထလေး
 ပါး၌ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ကြရခြင်းငှါ သင်ကြားပေးတော်
 မူပါလော့”—

ဤကဲ့သို့ လျှောက်ထားလေသည်။ ။ (ဤ၌ နတ်မင်းကြီးလေး
 ပါး လာရောက်ကြရာဝယ် ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးကား မြတ်စွာ
 ဘုရားရှင်နှင့် အထူး အကျွမ်းဝင်သည့်ပြင် စကား အလျောက်
 အဆိုလည်း လိမ္မာလှသောကြောင့် ထိုနတ်မင်းကြီးကသာ မြတ်
 စွာဘုရားကို လျှောက်ထားလေသည်)။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်
 ဆိတ်ဆိတ် နေတော်မူခြင်းဖြင့် ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီး တင်
 လျှောက်ချက်ကို လက်ခံတော်မူ၏။

ထိုအခါ ဝေဿဝဏ် နတ်မင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်
 လက်ခံတော်မူကြောင်း ကောင်းစွာသိ၍ ထိုအချိန်၌ ဤအာဇ္ဇာ-
 နာဠိယ ပရိတ်အရံအတားကို ရွတ်ဆိုလျှောက်ထားလေ၏။—

အာဠာနာဠိယပရိတ်အရံအတား

- (၁) ဝိပဿိဿ စ နမတ္ထု၊ စက္ခုမန္တဿ သိရိမတော။
သိဒ္ဓိဿပိ စ နမတ္ထု၊ သဗ္ဗဘူတာနုကမ္ပိနော။
- (၂) ဝေဿဘုဿ စ နမတ္ထု၊ နှာတကဿ တပဿိနော။
နမတ္ထု ကကုသန္ဓဿ၊ မာရသေနာပမဒ္ဓိနော။
- (၃) ကောဏာဂမနဿ နမတ္ထု၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဝုသီမတော။
ကဿပဿ စ နမတ္ထု၊ ဝိပ္ပမုတ္တဿ သဗ္ဗမိ။
- (၄) အင်္ဂီရသဿ နမတ္ထု၊ သကျပုတ္တဿ သိရိမတော။
ယော ဣမံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာပနူဒနံ။
- (၅) ယေ စာဝိနိဗ္ဗုတာ လောကေ၊ ယထာဘူတံ ဝိပဿိသုံ။
တေ ဇနာ အဝိသုဏာထ၊ မဟန္တာ ဝိတသာရဒါ။
- (၆) ဟိတံ ဒေဝမနုဿာနံ၊ ယံ နမဿန္တိ ဂေါတမံ။
ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နံ၊ မဟန္တာ ဝိတသာရဒါ။
- (၇) ယတော ဥဂ္ဂစ္ဆတိ သူရိယော၊ အာဒိစ္စော မဏ္ဍလီ မဟာ။
ယဿ စုဂ္ဂစ္ဆမာနဿ၊ သံဝရိပိ နိရုဇ္ဈတိ။
ယဿ စုဂ္ဂတေ သူရိယေ၊ ဒိဝသောတိ ပဝုစ္ဆတိ။
- (၈) ရဟဒေါပိ တတ္ထ ဂမ္ဘီရော၊ သမုဒ္ဒေါ သရိတောဒကော။
ဧဝံ တံ တတ္ထ ဇာနန္တိ၊ သမုဒ္ဒေါ သရိတောဒကော။
- (၉) ဣတော သာ ပုရိမာ ဒိသာ၊ ဣတိ နံ အာစိက္ခတိ ဇနော။
ယံ ဒိသံ အဘိပါလေတိ၊ မဟာရာဇာ ယသဿိ သော။
- (၁၀) ဂန္ဓဗ္ဗာနံ အဓိပတိ၊ တေရဋ္ဌောတိ နာမသော။
ရမတိ နစ္စဂိတေဟိ၊ ဂန္ဓဗ္ဗေဟိ ပုရက္ခတော။
- (၁၁) ပုတ္တာပိ တဿ မဟဝေါ၊ ဧကနာမာတိ မေ သုတံ။
အသိတိ ဒသ ဧကော စ၊ ဣန္ဒနာမာ မဟဗ္ဗလာ။
- (၁၂) တေ စာဝိ ပုဒ္ဓိံ ဒိသ္မာန၊ ပုဒ္ဓိံ အာဒိစ္စဗန္ဓုနံ။
ဒူရတောဝ နမဿန္တိ၊ မဟန္တာ ဝိတသာရဒါ။

- (၁၃) နမော တေ ပုရိသာဇည၊ နမော တေ ပုရိသုတ္တမ။
 ကုသလေန သမေက္ခယိ၊ အမနုဿာပိ တံ ဝန္တန္တိ။
 သုတံ နေတံ အဘိဏှသော၊ တသ္မာ ဧဝံ ဝဒေမယေ။
- (၁၄) ဇိနံ ဝန္တထ ဂေါတမံ၊ ဇိနံ ဝန္တာမ ဂေါတမံ။
 ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နံ၊ ဗုဒ္ဓံ ဝန္တာမ ဂေါတမံ။
- (၁၅) ယေန ပေတာ ပဝုစ္စန္တိ၊ ပိသုဏာ ပိဋ္ဌိမံသိကာ။
 ပါဏာတိပါတိနောလုဒ္ဓါ၊ စောရာ နေကတိကာ ဇနာ။
- (၁၆) ဣတော သာ ဒက္ခိဏာ ဒိသာ၊
 ဣတိ နံ အာစိက္ခတိ ဇနော။
 ယံဒိသံ အဘိပါလေတိ၊
 မဟာရာဇာ ယသသိ သော။
- (၁၇) ကုမ္ဘဏ္ဍာနံ အဓိပတိ၊ ဝိရုဇ္ဇော ဣတိ နာမသော။
 ရမတိ နစ္စဂိတေဟိ၊ ကုမ္ဘဏ္ဍေဟိ ပုရက္ခတော။
- (၁၈) ပုတ္တာပိ တဿ မဟဂေါ၊ ဧကနာမာတိ မေ သုတံ။
 အသိတိ ဒသ ဧကော စ၊ ဣန္ဒနာမာ မဟဗ္ဗလာ။
- (၁၉) တေ စာပိ ဗုဒ္ဓံ ဒိသ္မာန၊ ဗုဒ္ဓံ အာဒိစ္စမန္တုနံ။
 ဒူရတောဝ နမဿန္တိ၊ မဟန္တိ ဝိတသာရဒံ။
- (၂၀) နမော တေ ပုရိသာဇည၊ နမော တေ ပုရိသုတ္တမ။
 ကုသလေန သမေက္ခယိ၊ အမနုဿာပိ တံ ဝန္တန္တိ။
 သုတံ နေတံ အဘိဏှသော၊ တသ္မာ ဧဝံ ဝဒေမယေ။
- (၂၁) ဇိနံ ဝန္တထ ဂေါတမံ၊ ဇိနံ ဝန္တာမ ဂေါတမံ။
 ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နံ၊ ဗုဒ္ဓံ ဝန္တာမ ဂေါတမံ။
- (၂၂) ယတ္ထ စောဂ္ဂစ္ဆတိ သူရိယော၊ အာဒိစ္စော မဏ္ဍလီ မဟာ။
 ယဿ စောဂ္ဂစ္ဆမာနဿ၊ ဒိဝယောပိ နိရုဇ္ဈတိ။
 ယဿ စောဂ္ဂတေ သူရိယေ၊ သံဝရိတိ ပဝုစ္စတိ။

(၂၃) ရဟဒေါပိ တတ္ထ ဂန္ထိရော၊ သမုဒ္ဓေါ သရိတောဒကော။
ဧဝံ တံ တတ္ထ ဇာနန္တိ၊ သမုဒ္ဓေါ သရိတောဒကော။

(၂၄) ဣတော သာ ပစ္ဆိမာ ဒိသာ၊ ဣတိ နံ အာစိက္ခတိ ဇနော။
ယံ ဒိသံ အတိပါလေတိ၊ မဟာရာဇာ ယသသိ သော။

(၂၅) နာဂါနဉ္စ အဓိပတိ၊ ဝိရူပက္ခောတိ နာမသော။
ရမတိ နစ္စဂိတေဟိ၊ နာဂေဟေဝ ပုရက္ခတော။

(၂၆) ပုတ္တာပိ တဿ ဗဟဝေါ၊ ဧကနာမာတိ မေ သုတံ။
အသီတိ ဒသ ဧကော စ၊ ဣဉ္စနာမာ မဟဗ္ဗလာ။

(၂၇) တေ စာပိ ဗုဒ္ဓံ ဒိသ္မာန၊ ဗုဒ္ဓံ အာဒိစ္စဗန္ဓုနံ။
ဒူရတောဝ နမဿန္တိ၊ မဟန္တိ ဝိတသာရဒံ။

(၂၈) နမော တေ ပုရိသာဇည၊ နမော တေ ပုရိသုတ္တမ။
ကုသလေန သမေက္ခသိ၊ အမနုဿာပိ တံ ဝန္တန္တိ။
သုတံ နေတံ အတိဏှသော၊ တသ္မာ ဧဝံ ဝဒေမသေ။

(၂၉) ဇိနံ ဝန္တထ ဂေါတမံ၊ ဇိနံ ဝန္တာမ ဂေါတမံ။
ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နံ၊ ဗုဒ္ဓံ ဝန္တာမ ဂေါတမံ။

(၃၀) ယေန ဥတ္တရကုရုဂ္ဂေါ၊ မဟာနေရ သုဒဿနော။
မနုဿာ တတ္ထ ဇာယန္တိ၊ အမမာ အပရိဂ္ဂဟာ။

(၃၁) န တေ ဇိဇံ ပဝပန္တိ၊ နပိ နိယန္တိ နဂ်လာ။
အကဋ္ဌပါကိမံ သာလိံ၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ မာနုသာ။

(၃၂) အကဏံ အထုသံ သုဒ္ဓံ၊ သုဂန္ဓံ တဏှုလပ္ပလံ။
တုဏှိကိရေ ပစိတွာန၊ တတော ဘုဉ္ဇန္တိ ဘောဇနံ။

(၃၃) ဂါဝိံ ဧကခုရံ ကတွာ၊ အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ။
ပသုံ ဧကခုရံ ကတွာ၊ အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ။

(၃၄) ဣတ္ထိံ ဝါ ဝါဟနံ ကတွာ၊ အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ။
ပုရိသံ ဝါဟနံ ကတွာ၊ အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ။

- (၃၅) ကုမာရိ ဝါဟနံ ကတွာ၊ အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ။
ကုမာရိ ဝါဟနံ ကတွာ၊ အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ။
- (၃၆) တေ ယာနေ အဘိရုဟိတွာ၊
သဗ္ဗာ ဒိသာ အနုပရိယာယန္တိ။
ပစာရာ တဿ ရာဇိနော။
- (၃၇) ဟတ္ထိယာနံ အဿယာနံ၊ ဒိဗ္ဗံ ယာနံ ဥပဋ္ဌိတံ။
ပါသာဒါ သိဝိကာ စေဝ၊မဟာရာဇဿ ယသသိနော။
- (၃၈) တဿ စ နဂရာ အဟု၊
အန္တလိက္ခေ သုမာပိတာ။
အာဠာနာဠာ ကုသိနာဠာ ပရကုသိနာဠာ၊
နာဠသုရိယာ ပရကုသိဠနာဠာ။
- (၃၉) ဥတ္တရေန ကသိဝန္တော၊
ဇနောဃမပရေန စ။
နဝနဝုတိယော အဗ္ဗရအဗ္ဗရဝတိယော၊
အာဠကမန္တာ နာမ ရာဇဓာနီ။

ကုဝေရဿ ခေါ ပန မာရိသ မဟာရာဇဿ ဝိသာဏာ
နာမ ရာဇဓာနီ၊ တသ္မာ ကုဝေရော မဟာရာဇာ၊ ဝေဿဝ-
ဏောတိ ပဝုစ္စတိ။

- (၄၀) ပစ္စေသန္တော ပကာသေန္တိ၊
တတောလာ တတ္ထလာ တတောတလာ။
ဩဇသိ တေဇသိ တတောဇသိ၊
သုရော ရာဇော အရိဋ္ဌော နေမိ။
- (၄၁) ရဟဒေါပိ တတ္ထ ရေဏီ နာမ၊
ယတော မေဃာ ပဝဿန္တိ။
ဝဿာ ယတော ပတာယန္တိ၊
သဘာပိ တတ္ထ သာလဝတိ နာမ။

- (၄၂) ယတ္ထ ယက္ခာ ပယိရူပါသန္တိ၊ တတ္ထ နိစ္စဖလာ ရုက္ခာ။
နာနာ ဒိဇဂဏာ ယုတာ၊ မယူရကောဇ္ဇာဘိရုဒါ။
ကောကိလာဒိဟိ ဝဂ္ဂဟိ။
- (၄၃) ဇီဝဇ္ဇိဝကသဒ္ဓေတ္ထ၊ အထော ဩဠဝစိတ္တကာ။
ကုက္ကုဒ္ဓကာ ကုဠိရကာ၊ ဝနေ ပေါက္ခရသာတကာ။
- (၄၄) သုကသာဠိကသဒ္ဓေတ္ထ၊ ဒဏ္ဍမာဏဝကာနိ စ။
သောဘတိ သဗ္ဗကာလံ သာ၊ ကုဝေရနဠိနိ သဒါ။
- (၄၅) ဣတော သာ ဥတ္တရာ ဒိသာ၊ ဣတိ နံ အာစိက္ခတိ ဇနော။
ယံ ဒိသံ အဘိပါလေတိ၊ မဟာရာဇာ ယသသိ သော။
- (၄၆) ယက္ခာနဉ္စ အဓိပတိ၊ ကုဝေရော ဣတိ နာမသော။
ရမတိ နစ္စဂိတေဟိ၊ ယက္ခေဟေဝ ပုရက္ခတော။
- (၄၇) ပုတ္တာပိ တံဿ ဗဟဝေါ၊ ကေနာမာတိ မေ သုတံ။
အသိတိ ဒသ ဧကော စ၊ ဣန္ဒနာမာ မဟဗ္ဗလာ။
- (၄၈) တေ စာပိ ဗုဒ္ဓံ ဒိသ္မာန၊ ဗုဒ္ဓံ အာဒိစ္စပန္နုနံ။
ဒူရတောဝ နမဿန္တိ၊ မဟန္တံ ဝိတသာရဒံ။
- (၄၉) နမော တေ ပုရိသာဇည၊ နမော တေ ပုရိသုတ္တမ။
ကုသလေန သမေက္ခယိ၊ အမနုဿာပိ တံ ဝန္တန္တိ။
သုတံ နေတံ အဘိဏှသော၊ တသ္မာ ဧဝံ ဝဒေမေသ။
- (၅၀) ဇိနံ ဝန္တထ ဂေါတမံ၊ ဇိနံ ဝန္တာမ ဂေါတမံ။
ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နံ၊ ဗုဒ္ဓံ ဝန္တာမ ဂေါတမံ။
(ဤကား အာဇာနည်ယ ပရိတ်အရံအတားတည်း။)

ဝေဿစဏ်နတ်မင်းကြီးသည် “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား … ဤလျှောက်ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား ရဟန်းယောကျာ်း၊ ရဟန်းမိန်းမ၊ ဥပါသကာယောကျာ်း၊ ဥပါသိကာမိန်းမတို့၏ အကာအကွယ် အစောင့်အရှောက် ဖြစ်ခြင်းငှါ ယက္ခနတ်တို့ အညှဉ်းဆဲ မခံရခြင်းငှါ ဣရိယာပထလေးပါး၌ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ကြရခြင်းငှါ အာဇာနည်ယ ပရိတ်အရံအတား ဖြစ်ပါ

သည်။ မြတ်စွာဘုရား... ဤ အာဇာနည်နာဠိယ ပရိတ်အရံအတားကို ကောင်းစွာသင်ကြား လေ့လာထားသည့် ရဟန်းယောကျာ်းကို ဖြစ်စေ၊ ရဟန်းမိန်းမကိုဖြစ်စေ၊ ဥပါသကာယောကျာ်းကိုဖြစ်စေ၊ ဥပါသကာမိန်းမကိုဖြစ်စေ ယက္ခနတ်တဦးဦး ဝန္တဗ္ဗနတ်တဦးဦး ကုမ္ဘဏ္ဍနတ်တဦးဦး နာဂနတ်တဦးဦးသည် နှောက်ယှက် ဖျက်ဆီးလိုသော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ထံပါးကပ်ကာ လိုက်ပါ တည်နေလျှင် ထို ယက္ခနတ်သည် ရွာနိဂုံးတို့၌ အကျွန်ုပ်၏ အခွင့် အရေးဖြစ်သည့် အရိုအသေပြုခြင်း အလေးအမြတ်ပြုခြင်းများကို မရရား မြတ်စွာဘုရား ... ထို ယက္ခနတ်သည် အကျွန်ုပ်၏ အာဇာနည်မန္တာမည်သော မင်းနေပြည်၌ ဗိမာန်အိမ်ရာကို ၎င်း၊ အမြဲနေခြင်းကို ၎င်း မရရာ” — ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ထို နှောက်ယှက်ပူးကပ်သော ယက္ခနတ်၏ အခွင့်အရေးဆုံးရှုံးမှု အစ ရှိသည်ကို လျှောက်ထား၍ မင်း၏ အမိန့်အာဏာကို မနာခံ ဖိဆန်ကုန်သော လူဆိုး သူဆိုးများရှိသကဲ့သို့ စတုမဟာရာဇ နတ်မင်းကြီးတို့၏ အမိန့်အာဏာကို မနာခံ ဖိဆန်ကုန်သော ယက္ခနတ်ဆိုးများလည်းရှိကြောင်း၊ အကယ်၍ ထို ယက္ခနတ်ဆိုး များသည် ပရိသတ်လေးပါး (ရဟန်းယောကျာ်း၊ ရဟန်းမိန်းမ၊ ဥပါသကာယောကျာ်း၊ ဥပါသကာမိန်းမ) မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝက သာဝိကာတဦးဦးကို ပူးကပ်နှောက်ယှက်ခဲ့လျှင် ဣန္ဒနတ်၊ သောမနတ်၊ ဝရုဏနတ်-အစရှိသော နတ်စစ်သူကြီး (၃၀) သုံးကျိပ်ရှစ်ဦးတို့ကို “ဤဘီလူးသည် ဤသူကို ဖမ်းစားပူးဝင် နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲ ဆင်းရဲစေ၏၊ ပင်ပန်းစေ၏၊ ဤဘီလူးသည် မလွတ်လို” ဟူ၍ တိုင်တန်း ပြောဆိုရန်အကြောင်း လျှောက်ထား ပြီးလျှင် “အရှင်ဘုရား... အကျွန်ုပ်တို့သည် ကိစ္စပြုဖွယ် များကြွယ် သူများဖြစ်ကြပါ၍ ယခုအခါ အကျွန်ုပ်တို့သည် သွားပါကုန်တော့ အံ့” ဟူ၍ လျှောက်ထားခွင့်ပန်လေ၏။ ။ (ဤအာဇာနည်နာဠိယ သုတ် ပရိတ်အရံအတား၏ အနက်မြန်မာနှင့်တကွ ဝေဿဝဏ် နတ်မင်းကြီး၏ နောက်ဆက်တွဲ လျှောက်ထားချက် အကျယ်ကို ပါထိကဝဂ်ပါဠိတော်မြန်မာပြန်၊ စာမျက်နှာ ၁၇၇-မှစ၍ ကြည့်ရှု မှတ်ယူကုန်ရအံ့။)

“နတ်မင်းကြီးတို့...ယခုအခါ၌ သွားရန်အချိန်ကို သင်တို့ သိကုန်၏”ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ခွင့်ပြုစကား မိန့်ကြားတော် မူသောအခါ စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးလေးဦးတို့သည် နေရာမှ ထကာ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးလျက် အရိုအသေပြု၍ ထိုအရပ်၌ပင် ကွယ်ကြလေကုန်၏။ အခြံအရံဖြစ်သော ယက္ခနတ်တို့သည်လည်း လာစဉ်ကနည်းတူ အချို့က နေရာမှထကာ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးလျက် အရိုအသေပြု၍ ထိုအရပ်၌ပင် ကွယ်ကြလေကုန်၏။ အချို့က မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ တသက်ပတ်လုံး အောက်မေ့ထိုက်သောစကားကို ပြောကြားပြီးဆုံးစေပြီးလျှင် ထို အရပ်၌ပင် ကွယ်ကြလေကုန်၏။ အချို့က မြတ်စွာဘုရားရှိတော် မူရာဘက်သို့ လက်အုပ်ချီညွတ်ပြီးလျှင် ထိုအရပ်၌ပင် ကွယ်ကြ လေကုန်၏။ အချို့က မိမိတို့၏ အမည်အနွယ်များကို ထုတ်ဖော် ပြောဆိုကြကာ ထိုအရပ်၌ပင် ကွယ်ကြလေကုန်၏။ အချို့ကမူ စကားမပြော တုဏှိဘောသော ထိုအရပ်၌ပင် ကွယ်ကြလေကုန်၏။

နတ်မင်းကြီး လေးဦး လျှောက်ထားခဏ်း ပြီး၏။

ရဟန်းတို့အား မြတ်စွာဘုရားရှင်က တဖန်မြန်၍ ဟောကြားတော်မူခြင်း

ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုည၌လွန်မြောက် နောက် တနေ့သို့ ရောက်သောအခါ ရဟန်းတို့ကို ယမန်နေ့ည၌ ဖြစ်ရပ် အားလုံးကို (ရှေးဖော်ပြရာပါအတိုင်း) မိန့်တော်မူ၍ အာဇာနည်- ဝိယသုတ် ပရိတ်အရံအတားကို ဟောကြားတော်မူပြီးနောက်—

“ရဟန်းတို့ ... အာဇာနည်ယ ပရိတ်အရံအတားကို သင်ယူကြကုန်လော့၊ အဖန်ဖန် လေ့လာကြကုန်လော့၊ နှုတ် တက်အာဂုံ ဆောင်ကြကုန်လော့။ ရဟန်းတို့...အာဇာ- နည်ယပရိတ်အရံအတားသည် အကျိုးစီးပွားနှင့် စပ်ယှဉ် ၏။ ရဟန်း ယောက်ျား၊ ရဟန်းမိန်းမ၊ ဥပါသကာ ယောက်ျား၊ ဥပါသိကာမိန်းမတို့၏အကာအကွယ်အစောင့် အရှောက်ဖြစ်ခြင်းငှါ ယက္ခနတ်တို့ အညှဉ်းဆဲမခံရခြင်းငှါ

ဣရိယာပထလေးပါး၌ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ကြခြင်းငှါ ဖြစ်ပေ၏” —

ဟူ၍ တိုက်တွန်းအားပေးစကား မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

ပရိတ်ရွက်ရန် အစီအမံမှတ်ဖွယ်

ပရိတ်ရွတ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သက်ဆိုင်ရာပရိတ်ကို အနက်သဒ္ဓါ ပြည့်စုံစင်ကြယ်စွာ သင်ယူအပ်ပြီး ဖြစ်ရပေမည်၊ ပုဒ်များကို မယုတ်လျော့စေပဲ အပြည့်အစုံ သင်ယူအပ်ပြီး ဖြစ်ရပေမည်။ မှန်၏- အနက်နှင့်ပါဠိကို ချွတ်ယွင်းစေ၍ဖြစ်စေ (သို့မဟုတ်) အလုံးစုံ လေ့လာနိုင်နင်းမှု မရှိမူ၍ဖြစ်စေ ရွတ်ဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ပရိတ် သည် တန်ခိုးအာနုဘော် မကြီးနိုင်ချေ၊ အလုံးစုံ လေ့လာနိုင်နင်း မှုရှိ၍ ရွတ်ဆိုမှသာ တန်ခိုးအာနုဘော် ကြီးမြတ်နိုင်သည်။

လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရကို ရယူလိုမှုကြောင့် သင်ယူ၍ရွတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပရိတ်သည်လည်း လိုအပ်သောအကျိုးကို မပြီးစေနိုင်၊ သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်လိုမှုကို အဓိကထား၍ မေတ္တာတရား ရှေ့ သွားပြုကာ ရွတ်ဆိုမှသာလျှင် လိုအပ်သောအကျိုးကို ပြီးစေနိုင် ၏။ ။(ပါထိကဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ မျက်နှာ ၁၅၀-မှ)။

ပရိတ်ရွတ်ဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အလျင်လက်ဦး အာဇာနည် ဌိယသုတ်ကို မရွတ်ဆိုရ၊ မေတ္တသုတ်၊ ဇေတုသုတ်၊ ရတနသုတ်-ဤ သုတ်များကို ရှေးဦးစွာ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး ရွတ်ဆိုရာ၏။ ထိုသို့ ရွတ်သဖြင့် ပူးကပ်နေသော ယက္ခနတ်တို့ လွတ်လျင်လည်း ကောင်းပေ၏။ မလွတ်မှသာလျှင် အာဇာနည်ဌိယသုတ်ကို ရွတ်ဆို ရာ၏။

အာဇာနည်ဌိယသုတ်ကို ရွတ်ဆိုသောရဟန်းသည် မုံ့ညက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောမုံ့များ အသားများ ငါးဟင်းစသော အညှီ အဟောက်များကို မစားရာ၊ သုသာန်၌ မနေရာ၊ အကြောင်းကား ထိုအစာ ထိုဌာနများမှာ ယက္ခနတ်တို့ (= ဘီလူးတို့) နှစ်သက် အပ်သောအစာ နှစ်သက်အပ်သော နေရာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထို

ယက္ခနတ်(= ဘီလူး)တို့ ပူးဝင်နိုင်ခွင့် အလွယ်တကူနှင့် ရယူနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ပရိတ်ရွတ်မည့်နေရာကို နွားချေးအစိုဖြင့် လိမ်းကျံ၍ ထိုနေရာ၌ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော လိုင်စရာ(နေရာထိုင်)ကို ခင်းစေပြီးမှ ပရိတ်ရွတ်မည့်ရဟန်း ထိုင်နေရာ၏၊ ထိုပရိတ်ရွတ်မည့် ရဟန်းကလည်း စင်ကြယ်သောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ရပေမည်။

ပရိတ်ရွတ်မည့်ရဟန်းကို ကျောင်းမှ အိမ်သို့ ပင့်ဆောင်သူတို့သည် ခိုင်းကာ လက်နက်တို့ဖြင့် ဝန်းရံ၍ ပင့်ဆောင်ရာ၏။ ဟင်းလင်းအပြင် လွင်တီးခေါင်၌ထိုင်၍ ပရိတ်ကို မရွတ်ရာ၊ တံခါးမလေသာတံခါးတို့ကို ပိတ်၍ အိမ်တွင်း၌ထိုင်နေကာ အတွင်းအပြင် အစောင့်အရှောက် ဖြစ်စိမ့်သောငှါ လက်နက်စွဲသောသူများ ဝန်းခြံကာ မေတ္တာစိတ်ကို ရွှေ့သွားပြု၍ ရွတ်ဆိုရာ၏။ ဤကဲ့သို့ လက်နက်စွဲသူတို့ ဝန်းခြံခြင်းတည်းဟူသော အပြင်အပ အစောင့်အနေ၊ မေတ္တာစိတ်ကို ရွှေ့သွားပြုခြင်း တည်းဟူသော အတွင်းအစောင့်အနေများကို စီမံပြီး ရွတ်ဆိုမှသာလျှင် ယက္ခနတ် (= ဘီလူး)တို့ ပရိတ်ရွတ်ဆိုမှု၏ အန္တရာယ်ကို မပြုနိုင်ကြပဲရှိမည်။

ရှေးဦးစွာ သူနာကို သိက္ခာပုဒ်များကို ဆောက်တည်စေ၍ သီလ၌ တည်သောသူနာအား ပရိတ်ရွတ်ဆိုမှု အရံအတားကို ပြုရာ၏။ (ဤအစီအမံအတိုင်း ပရိတ်အရံအတား ပြုလုပ်လျှင် ယက္ခနတ်(= ဘီလူး)တို့ ပူးကပ်မှု ငြိမ်းအေးနိုင်ပေ၏)။

ဤနည်းဖြင့် ယက္ခနတ်(= ဘီလူး)တို့ ပူးကပ်မှု မငြိမ်းခဲ့သော် သူနာကိုကျောင်းတိုက်သို့ ယူဆောင်၍ စေတီယင်ပြင်၌ လျောင်းစက်စေလျက် မြတ်စွာဘုရားအား နေရာတော်ဖြင့် ပူဇော်မှုပြုလုပ်စေပြီးလျှင် ဆီမီးတို့ကို ညှိထွန်း၍ စေတီယင်ပြင်တော်ကို တံမြက်လှည်းပြီးနောက် ရှေးဦးအစီအမံအနေဖြင့် မင်္ဂလာဂါထာများကို ရွတ်ဆိုရမည်။ ထိုကျောင်းတိုက် (သို့မဟုတ် ထိုဂါမခေတ်) ၌ နေထိုင်ကြသည့် ရဟန်းအားလုံးတို့ စည်းဝေးဘို့ရန် “စေတီတော်ယင်ပြင်၌ ရဟန်းတော်အားလုံးတို့ စည်းဝေးကြရမည်” ဟု ကြွေး

ကြော်ရာ၏။ ကျောင်းတိုက်၏အနီးဖြစ်သော တောအုပ်အတွင်း၌ တောစိုးသစ်ပင် (= နတ်ရဲသစ်ပင်) ဟူ၍ ရှိလေသည်။ ထိုတောစိုးသစ်ပင်(=နတ်ရဲသစ်ပင်)၌ “အသင်နတ်ဘီလူးတို့၏လာရောက်ခြင်းကို ရဟန်းသံဃာသည် တောင့်တလင့်ဆို အလိုရှိ၏” ဟူ၍ တမန်လွှတ်ကာ ပြောကြားရာ၏။ ရဟန်းအားလုံး စည်းဝေးရာ အရပ်၌ ပူးဝင်သောနတ်ဘီလူးသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်နှင့် စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးတို့၏ အာဏာကို ကြောက်ရွံ့သဖြင့် မလာရောက်ပဲ မနေနိုင်။

ထို့နောင်မှ ဘီလူးဖမ်းသောသူနာကို “သင်သည် အဘယ်အမည်ရှိသူနည်း” ဟု မေးရာ၏။ (ဤ၌ ဘီလူးဖမ်းစားအပ်သောသူနာကို ဦးတည်သဖြင့် ဖမ်းစားတတ်သူ နတ်ဘီလူးကိုပင် မေးအပ်သည်ဖြစ်လေသည်)။ ဖမ်းစားသူနတ်ဘီလူးက မိမိအမည်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားလျှင် ထိုအမည်ဖြင့်ပင် ရဟန်းတို့က ဤဆိုလတ္တံ့သောအတိုင်း ပြောဆိုရမည်—

“အမောင် × × မည်သော နတ်ဘီလူး .. ပန်းနံ့သာစသည် ပူဖော်ရသော ကောင်းမှု၊ နေရာတော် ပူဖော်ရသောကောင်းမှု၊ ဆွမ်းလှူရသော ကောင်းမှုကုသိုလ်များ၏ အဖို့ဘာဝကို အမောင့်အား အမျှပေးဝေပါ၏။ ရဟန်းသံဃာတော်သည် အမောင့်အတွက် လက်ဆောင်ပဏ္ဍာ ဖြစ်ပါစေခြင်းငှါ မဟာမင်္ဂလာ ဂါထာများကို ရွတ်ဆိုဟောကြားအပ်ပါကုန်ပြီ။ ရဟန်းသံဃာတော်၌ ရှိသေလေးစားသောအားဖြင့် ဤ သူနာကို အမောင်သည် လွှတ်လော့” —

ဟူ၍ မေတ္တာစကားပြောကြားကာ လွှတ်စေရာ၏။ ဤကဲ့သို့ မေတ္တာစကား ပြောကြား၍မှ မလွှတ်ခဲ့သော် ဣန္ဒနတ်၊ သောမနတ်၊ ဝရုဏနတ်-အစရှိသော နတ်စစ်သူကြီး (၃၀) သုံးကျိပ်ရှစ်ဦးတို့အား “အသင်နတ်စစ်သူကြီးများ အသိပင်ဖြစ်ကြပါသည်။ ဤဘီလူးသည် ငါတို့၏ မေတ္တာရှေ့လား ပြောကြားချက်ကို မလိုက်နာပေ။ ငါတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အာဏာတော်အတိုင်း ပြုလုပ်ကြရပါ

တော့မည်”ဟု တိုင်ကြားပြောဆိုပြီးလျှင် ဤအာဇ္ဇာနာဠိယသုတ် ပရိတ်အရံအတား ရွတ်ဆိုမှုကို ပြုရာ၏။ ။ (ဤကား လူဝတ်ကြောင့် သူနာများအတွက် အစီအမံဖြစ်သည်)။

ရဟန်းဖြစ်သောသူနာကို ဘီလူးပူးကပ်လျှင် နေရာများကို ဆေးကြောသုတ်သင်၍ ရဟန်းအားလုံးစည်းဝေးရန် ကြွေးကြော်စေလျက် နံ့သာပန်းစသည် ပူဇော်ရသော ကောင်းမှုအဖို့ဘာဂကို အမျှပေးဝေပြီးလျှင် (အမျှပေးမေတ္တာရပ်၍ မရမှ) အာဇ္ဇာနာဠိယပရိတ်ကို ရွတ်ဆိုရာ၏။ ။(ဤကား ရဟန်းသူနာအတွက် အစီအမံဖြစ်သည်)။

သက္ကပဉ္စသုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း

အခါတပါး၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဂတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အရှေ့မျက်နှာ အဗ္ဗသဏ္ဍမည်သော ပုဏ္ဏားရွာ၏မြောက်အရပ်ဝယ် ဝေဒိယက တောင်ယံ နှံပင်ပေါက်ရောက်ရာ “ဣန္ဒသာလ”မည်သော လိုဏ်ဂူ၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူ၏။

(သရက်ပင်စဉ် ဥယျာဉ်အနီး၌ တည်သောရွာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုပုဏ္ဏားရွာ၏ အမည်သည် အဗ္ဗသဏ္ဍမည်တွင်လေသည်။ တောင်ခြေကိုပတ်လျက် နီလာပွတ်လုံးများပမာ အစီအရီ ပေါက်ရောက်သည့် သစ်ပင်အပေါင်း တောအရေးဖြင့် ဝန်းရံအပ်သောကြောင့် ထိုတောင်၏ အမည်သည် ဝေဒိယက မည်တွင်လေသည်။

ဂူ (နှင့်) လိုဏ်အထူးမှာ သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်နေသော တောင်ခေါင်းမျိုးကို ပါဠိလို ဂုဟာ(မြန်မာလို ဂူ)ဟု ခေါ်၍ ထိုတောင်ခေါင်းကို အင်းကတေ၊ အုတ်၊ ကျောက်၊ အသားတို့ဖြင့် နံရံတံခါးပေါက် ပန်းပြောက်စသည် ခြယ်လှယ်မွမ်းမံပြုပြင်အပ်သည်ကို ပါဠိလို လေဏ (မြန်မာလို လိုဏ်)ဟု ခေါ်ဆိုလေသည်။

ယခု မြတ်စွာဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူသော လိုဏ်မှာ (လိုဏ်မပြုမီ) ရှေးအခါက တောင်နှစ်လုံးတို့၏အကြားဝယ် အလိုလို သယံဇာတဖြစ်ပေါ်နေသော တောင်ခေါင်း ဂူဖြစ်သည့်ပြင် ထိုဂူ၏ အဝဝယ် နှံပင်လည်း ပေါက်ရောက်နေသောကြောင့် ပါဠိလို ဣန္ဒသာလဂုဟာ (မြန်မာလို ဣန္ဒသာလဂူ)ဟူ၍ မည်တွင်လေသည်။ နောက်အခါမှာမှ

ဒကာ ဒကာမတို့က ထိုဂူကို အုတ်၊ ကျောက်၊ အင်းကတေ၊ သစ်သားတို့ဖြင့် နံရံပတ်လည် တက်ကာ ဝင်တံခါး လေသောက်တံခါးများ တပ်ဆင်ကြလျက် အင်းကတေခြူးပန်း နွယ်ပန်းများ အဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်ကြပြီးလျှင် (လိက်ပြုလုပ်ကြပြီးလျှင်) မြတ်စွာဘုရားရှင်အား လှူဒါန်းကြလေသည်။ သို့ရကား မြတ်စွာဘုရားရှင် ယခုသီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူသော အချိန်မှာ လိက်ကြီးဖြစ်နေ၍ ဣန္ဒသာလလိက် (ဣန္ဒသာလလေဏ) ဟု ခေါ်ဆိုသင့်သော်လည်း ရှေးအမည်ဖြင့်ပင် ဣန္ဒသာလဂူ (ဣန္ဒသာလဂူဟာ) ဟူ၍သာ လူအများ အသိအမှတ် ပြုလေသည်။

သိကြားမင်းအား သေအံ့သော ပုဗ္ဗနိမိတ်ငါးပါး
ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်း

ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဒိယကတောင်ယံ နှံပင်ပေါက်ရောက်ရာ ဣန္ဒသာလလိက်ဂူ၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူသောအခါ သိကြားမင်း၏ အသက်တမ်း ကုန်ခါနီးပြီဖြစ်ရကား (၁-ပန်းများညှိုးခြင်း၊ ၂-အဝတ်များ ညစ်နွမ်းခြင်း၊ ၃-သက်ကတီး (ချိုင်း)ကြား တို့မှ ချွေးယိုထွက်ခြင်း၊ ၄-ရုပ်ရည်အဆင်း ဖောက်ပြန်ခြင်း = အရုပ်ဆိုးခြင်း၊ ၅-မိမိနေရာ၌ မမေ့လျော်ခြင်းတည်းဟူသော) သေအံ့သော ပုဗ္ဗနိမိတ် ငါးပါးတို့ကို မြင်၍ “ယခုအခါ ငါ၏အသက်တမ်းကား ကုန်ခဲ့လေပြီ” ဟု ကောင်းစွာဆင်ခြင် သိမြင်လေ၏။

သေနိမိတ်ငါးပါး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ အားနည်းသော ကုသိုလ်ကံကြောင့် နတ်ပြည်၌ဖြစ်ကြသော နတ်တို့သည် “ယခုအခါ ငါတို့သည် အဘယ်ဘုံဘဝ၌ ဖြစ်ကြမှာပါလိမ့်” ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်ကာ ကြောက်ရွံ့ကြ ထိတ်လန့်ကြကုန်၏။ အားကြီးသော ကုသိုလ်ကံ များမြတ်သော ကုသိုလ်ကံကြောင့် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကြသောနတ်တို့သည် မိမိတို့လှူဒါန်းခဲ့သော အလှူဒါန၊ စောင့်သုံးခဲ့သောသီလ၊ ပွားများခဲ့သော ဘာဝနာ ကောင်းမှု ကုသိုလ်ကံကို အစွဲပြုကာ “ငါတို့သည် ယခုအခါ အထက်နတ်ပြည်၌ စည်းစိမ်ကို ခံစားကြရကုန်တော့အံ့” ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်ကြလျက် မကြောက်ရွံ့ကြ မထိတ်လန့်ကြကုန်။

သိကြားနတ်မင်းသည်ကား ရှေးဖော်ပြရာပါ မိမိသေအံ့သော ပုဗ္ဗနိမိတ်ငါးပါးကို တွေ့မြင်ရသောအခါ ယူဇနာ တသောင်း ကျယ်ဝန်းသော တာဝတိံသာနတ်ပြည်၊ ယူဇနာတထောင် မြင့်သော ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်၊ ယူဇနာသုံးရာကျယ်ဝန်းသော သုဓမ္မာနတ်သဘင် = နတ်ဓမ္မာရုံကြီး၊ ယူဇနာ တရာမြင့်သော ပင်လယ်နတ်ကသစ်ပင်၊ အလျားယူဇနာခြောက်ဆယ် အနံယူဇနာ ငါးဆယ် အထုယူဇနာ တဆယ့်ငါးရှိသော ပဏ္ဍုကမ္မလာ မြကျောက်ဖျာ၊ နှစ်ကုဋေငါးသန်း အရေအတွက်ရှိသော ကခြေသည် နတ်သမီးများ၊ စတုမဟာရာဇ် တာဝတိံသာနတ်ပြည်နှစ်ထပ်၌ရှိသော မိမိ၏အခြေအရံ နတ်ပရိသတ်ကြီး၊ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်၊ စိတ္တလတာဥယျာဉ်၊ မိဿကဥယျာဉ်၊ ဖာရုသကဥယျာဉ်တည်းဟူသော နတ်ဥယျာဉ်ကြီးများ ဤသို့သောသိကြားစည်းစိမ်အားလုံးကိုကြည့်ရှုကာ “အိုး...ငါ၏ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ဤသိကြားစည်းစိမ်ကြီးကား ပျက်စီးခြင်းမလှ ပျက်စီးရတော့မည်တကား” ဟု စိုးရိမ်ပူဆွေး သေရအံ့သောဘေးမှ ကြောက်သွေးမွန်လျက် ရှိချေ၏။

ထို့နောင်မှ သိကြားမင်းသည် “ငါ၏နှလုံး၌ စူးဝင်နေသော ဤသောကမြားငြောင့်ကို နတ်ပယ်၍ ဤနတ်စည်းစိမ်ကို မြမြိုင်ကျည် တည်အောင်ပြုနိုင်မည့် တစုံတယောက်သော သာသနာပြင်ပ ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏား၊ မြဟ္မာများရှိလေသလား” ဟု စဉ်းစားကြည့်ရှုလေသော် တဦးတယောက်ကိုမျှ မတွေ့မမြင်ရပဲ တဖန်ဆက်၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်လေလျှင် “မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ငါ့ကဲ့သို့သော သိကြားနတ်မင်းအသိန်းတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပွားသည့် သောကမြားငြောင့်ကို နတ်ပယ်တော်မူခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ပါပေ၏” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို မြင်လေ၏။ ထိုသို့ စဉ်းစားဆင်ခြင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို မြင်သောအခါ သိကြားမင်း၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူးမြော်ရန် ထက်သန်သောအလိုဆန္ဒ ပြင်းပြစွာ ဖြစ်ရှိလေ၏။

ထိုအခါ သိကြားမင်းသည် “ယခုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် အဘယ်အရပ်၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူသနည်း” ဟု ကြည့်ရှု

ဆင်ခြင်လတ်သော် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဒိယကတောင်ယံ နှံ့ပင်ပေါက်ရောက်ရာ ဣန္ဒသာလလိုက်ဂူ၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူသည်ကို ကောင်းစွာသိမြင်၍ တာဝတိံသာနတ်တို့ကို “အချင်းနတ်အပေါင်းတို့....မြတ်စွာဘုရားသည် ယခုအခါ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဒိယကတောင်ယံ နှံ့ပင်ပေါက်ရောက်ရာ ဣန္ဒသာလလိုက်ဂူ၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူလျက်ရှိ၏။ အချင်းနတ်အပေါင်းတို့.... ငါတို့သည် ထိုမြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်ကြရမူ ကောင်းလေစွာ” ဟု ပြောဆိုလေလျှင် တာဝတိံသာနတ်တို့သည် “ကောင်းပါပြီ အရှင်သိကြားမင်း”....ဟု ဝန်ခံစကားပြောကြားကြလေ၏။

(ဤ၌။ ။ သိကြားမင်းသည် ရှေးလွန်ခဲ့သော နှစ်ရက် သုံးရက်ခန့်က မြတ်စွာဘုရားရှင် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်အတွင်း ထင်းရှူးဂန္ဓကုဋ်ကျောင်း (ကောသလမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုကျောင်း)၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူစဉ် အခြားသော နတ်ပရိသတ်မပါပဲ မိမိ၏ အခြံအရံမာတလိနတ်သား စသည်တို့နှင့်အတူတကွ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူးမြော်ရန် သွားရောက်ခဲ့လေသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ယခုအခါ သိကြားမင်း၏ ဉာဏ်ကား မရင့်သန်သေး၊ နှစ်ရက် သုံးရက် လွန်မြောက်မှ ငါဘုရား ဣန္ဒသာလဂူ၌နေစဉ် ပုဗ္ဗနိမိတ်ငါးမျိုးတို့ကို မြင်၍ သေရမည့်ဘေးမှ ကြောက်လန့်ကာ စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်နှစ်ဘုံ၌ရှိကြသော နတ်တို့နှင့် အတူတကွ ငါဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ ပြဿနာ (၁၄) တဆယ့်လေးရပ်တို့ကို မေးမြန်းလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် စပ်သော ပြဿနာကို ဖြေဆိုပြီးသောအဆုံး၌ ဤသိကြားမင်းသည် နတ်ပေါင်း (၈၀၀၀၀) ရှစ်သောင်းတို့နှင့် အတူတကွ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ပေလိမ့်မည်” ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစား သိရှိတော်မူသောကြောင့် သိကြားမင်း ဖူးမြော်ခွင့်မရရှိအောင် ဖလသမာပတ်ချမ်းသာဖြင့်သာ နေတော်မူခဲ့လေသည်။

ယခုအကြိမ်၌ကား သိကြားမင်းသည် “ရှေးလွန်ခဲ့သော သုံးရက်က နတ်ပရိသတ်မပါရှိပဲ ငါတဦးတည်း ဘုရားဖူးသွားရောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ငါ့အား မြတ်စွာဘုရားသည် ဖူးမြော်ခွင့်ကို မပြုအပ်ခဲ့ချေ။ ကေန္တပင်ငါ့အဖို့ရာ မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း ရှေးကောင်းမှု = ဥပနိဿယရှိမည်မထင်။ တဦးတယောက်သော သူ့အား မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း ရှေးကောင်းမှု = ဥပနိဿယရှိလျှင်ကား မြတ်စွာဘုရားသည် စကြဝဠာ အဆုံးတိုင်ရှိသော

ပရိသတ်အား တရားဟောတော်မူမြဲ ဖြစ်ချေသည်။ ကေန္တပင် နတ်နှစ်
 ပြည်မှ နတ်အများ ခေါ်၍ သွားရလျှင် ထိုနတ်များအနက်မှ တံဦး
 တယောက်အား မင်္ဂုလ်ရကြောင်း ရှေးကောင်းမှု = ဥပနိဿယ ရှိပေ
 လိမ့်မည်။ ထိုဥပနိဿယရှိသောနတ်ကို ရည်၍ မြတ်စွာဘုရားသည်
 တရားဟောတော်မူလိမ့်မည်။ ထိုတရားကို ကြားနာရလျှင် ငါသည်
 လည်း မိမိ၏ နှလုံးမသာယာမှုကို ငြိမ်းစေနိုင်ပေလိမ့်မည်ဟု ကြံစည်
 ဆင်ခြင်၍ တာဝတိံသာ နတ်တို့ကို အဖော်သဟဲဖြစ်ဖို့ရန် ဤကဲ့သို့
 ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုလေသည်-ဟု အထူးမှတ်ယူရာ၏။ ။(အဋ္ဌကထာမှ)။

ထို့နောက်မှ သိကြားမင်းသည် “စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာ
 နတ်နှစ်ရွာ၌ ရှိကြသော နတ်တို့ကို ခေါ်ဆောင်၍ ရထားဦးဖြင့်
 ပုတ်ခတ်သကဲ့သို့ ငါ့အဖို့ရာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဆည်းကပ်ရန်
 မသင့်လျော်ချေ။ ဤပဉ္စသိခနတ်သားကား မြတ်စွာဘုရားရှင်၏
 အလုပ်အကျွေး နတ်သားဖြစ်သည့်ပြင် အကျွမ်းဝင်သူလည်းဖြစ်၍
 သူ့အလိုရှိတိုင်း အလိုရှိတိုင်းသောခဏမှပင် မြတ်စွာဘုရားထံသို့
 သွားရောက်၍ ပြဿနာမေးလျှောက်ကာ တရားနာနေကျဖြစ်
 သည်။ ဤပဉ္စသိခနတ်သားကို အလျင်လက်ဦး စေလွှတ်၍ ဖူးမြော်
 ခွင့်ရအောင် ဆောင်ရွက်စေပြီးလျှင် ဤပဉ္စသိခနတ်သား မြတ်စွာ
 ဘုရားကို ဖူးမြော်ခွင့်ရအောင် ရွက်ဆောင်ပြုလုပ်ပြီးသောအခါမှ
 ငါသည် မြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ ဆည်းကပ်၍ ပြဿနာကိုမေး
 လျှောက်ပေအံ့” ဟု ကြံစည်စဉ်းစားပြီးလျှင် ဘုရားဖူးခွင့်ရအောင်
 ပြုလုပ်ရန် ပဉ္စသိခ နတ်သားကို “အမောင်ပဉ္စသိခ... ယခုအခါ
 မြတ်စွာဘုရားသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဒိယကတောင်ယံ နှံပင်
 ပေါက်ရောက်ရာ ဣန္ဒသာလလိုဏ်ဂူ၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်
 မူလျက်ရှိ၏။ အမောင်ပဉ္စသိခ... ငါတို့သည် ထိုမြတ်စွာဘုရားကို
 ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်ကြရမူ ကောင်းလေစွာ” ဟု ပြောဆိုလေလျှင်
 ပဉ္စသိခ ဝန္တဗ္ဗနတ်သားသည် “ကောင်းပါပြီ အရှင်သိကြားမင်း...”
 ဟု ဝန်ခံစကား ပြောကြား၍ ဗေလုဝပဏ္ဍာ-မည်သော နတ်စောင်း
 ကို ပိုက်ယူကာ သာယာလေးတွဲစွာ တီးခတ်သီဆိုလျက် အခြား
 နတ်တို့ကိုလည်း သိကြားနတ်မင်း သွားအံ့သောအချိန်ကို သိစေ
 ကာ သိကြားမင်း၏ အနီး၌ ရပ်တည်လေ၏။

ထိုသို့ ပဉ္စသီခနတ်သား၏ စောင်းသံ သီချင်းသံဖြင့် နတ်အများ စုဝေးပြီးသောအခါ သိကြားနတ်မင်းသည် တာဝတိံသာ နတ်တို့ ခြံရံအပ်လျက် ပဉ္စသီခနတ်သားကို ရွှေဆောင်ပြု၍ ခွန်အားကြီးသော ယောက်ျားသည် ကွေးသောလက်ကို ဆန့်သကဲ့သို့၎င်း၊ ဆန့်သောလက်ကို ကွေးသကဲ့သို့၎င်း ဤအတူပင် တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ ကွယ်ခဲ့၍ မဂတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အရှေ့အရပ်ရှိ အဗ္ဗသဏ္ဍမည်သော ပုဏ္ဏားရွာ၏ မြောက်အရပ် ဝေဒိယက တောင်၌ ထင်ရှားပေါ်လာလေ၏။

ထိုစဉ်အခါ ဝေဒိယကတောင်နှင့် အဗ္ဗသဏ္ဍ ပုဏ္ဏားရွာသည် နတ်တို့၏ အရောင်ဖြင့် တပြောင်ပြောင် တောက်ပလျက်ရှိ၏။ သို့ရကား ထက်ဝန်းကျင်ရွာတို့၌ နေကုန်သောလူတို့သည် “ယနေ့ ဝေဒိယကတောင်သည် တောက်လှချည့်တကား၊ ယနေ့ ဝေဒိယကတောင်သည် လောင်စလိလိ ရှိလှချည့်တကား၊ ယနေ့ ဝေဒိယက တောင်နှင့် အဗ္ဗသဏ္ဍပုဏ္ဏားရွာသည် အဘယ့်ကြောင့် အလွန်အလွန် တောက်ပြောင်ပါတိသနည်း” ဟု ပြောဆိုကုန်လျက် ထိတ်လန့်ကြ ကြက်သီးမွေးညှင်း တဖျဉ်းဖျဉ်းထလျက် ရှိကြကုန်၏။

(လူများ ပကတိ ညစာစားပြီးစအချိန် ရွာအလယ်၌ ကလေးများ ကစားနေကြစဉ် သိကြားမင်းသည် ဝေဒိယကတောင်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် လူအများ မြင်ကြ၍ ရှေး၌ ဆိုအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်း ပြောဆိုကြလေသည်။ ။ နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် သန်းခေါင်ယံ၌ မြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ ဆည်းကပ်ကြမြဲမေ့တာ ဖြစ်သော်လည်း သိကြားနတ်မင်းသည် သေဘေးမှ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့လှသောကြောင့် ပဌမယံ = ညဉ့်ဦးယံ၏ ရွှေပိုင်းအချိန်မှာပင် လာရောက်ခြင်းဖြစ်လေသည်။)

ထိုအခါ သိကြားနတ်မင်းသည် ပဉ္စသီခနတ်သားကို “အမောင် ပဉ္စသီခ... မြတ်စွာဘုရားတို့သည် ဈာန်ဝင်စားလေ့ရှိတော်မူကုန်၏။ ဈာန်၌ မွေ့လျော်တော်မူကုန်၏။ ထိုအခိုက် = ထိုအချိန်၌ တပါးတည်း ကိန်းအောင်းတော်မူကုန်၏။ (သို့ရကား) ငါကဲ့သို့သော လောဘ ဝေါသ မောဟမကင်းသူသည် ချဉ်းကပ်ရန်

မလွယ်ကူလှချေ၊ အမောင်ပဉ္စသီခ...သင်သည် မြတ်စွာဘုရားကို ရှေးဦးစွာ ခွင့်ပန်ပါလော့၊ အမောင်ခွင့်ပန်အပ်ပြီးသည့်နောက်မှ ငါတို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်ရပါမူ ကောင်းလေစွာ” ဟု ပြောဆိုလေလျှင် ပဉ္စသီခ နတ်သားသည် “ကောင်းပါပြီ အရှင်သိကြားမင်း...” ဟု ဝန်ခံစကား ပြောကြား၍ ရှေးခရီးသွားစဉ်က ပခုံး၌ လွယ်အပ်သော ဗေလုဝပဏ္ဍာ နတ်စောင်းကို တီးခတ်ရန် လက်ဝဲလက်၌ထားကာ ယူဆောင်၍ ဣန္ဒသာလလိုဏ်ဂူရှိရာသို့ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် “ဤမျှလောက်ဆိုက မြတ်စွာဘုရားသည် ငါနှင့် မဝေးလွန်း မနီးလွန်းဖြစ်၍ ငါ၏ စောင်းသံကိုလည်း ကြားတော်မူလိမ့်မည်” ဟု နှလုံးသွင်းကာ တခုသောနေရာ၌ ရပ်တည်လေ၏။

ပဉ္စသီခနတ်သား၏ စောင်းချင်းဂါထာများ

ယင်းသို့ ရပ်တည်ပြီးသော် ပဉ္စသီခနတ်သားသည် ဗေလုဝပဏ္ဍာ နတ်စောင်းကို တီးလေ၏၊ ဘုရားနှင့်စပ်သော၊ တရားနှင့်စပ်သော၊ သံဃာနှင့်စပ်သော၊ ရဟန္တာနှင့်စပ်သော၊ ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်သော ဤ(ဆိုလတ္တံ့သော)ဂါထာတို့ကိုလည်း သီဆိုလေ၏—

(မှတ်ချက်။ ။ဤပဉ္စသီခစောင်းချင်း ဂါထာများအနက်ကို (၁) နရိန္ဒာဘိသိရိသဒ္ဓမ္မဓဇမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု (၂) နရိန္ဒာဘိသိရိသဒ္ဓမ္မဇောတိပါလဓဇမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု (မင်းတုန်းမင်းတရား လှူဒါန်းသည့် တံဆိပ်တော် ၂-ရပ်နှင့်) ၃-နရိန္ဒာဘိဓဇအတုလဓိပတိသိရိပဝရမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု(သီပေါမင်းတရား လှူဒါန်းသည့် တံဆိပ်တော်) ဤတံဆိပ်တော်သုံးထပ်ရ ပဉ္စမသံဂါယနာအမျိုး ဖြစ်တော်မူသော ဆီးဘန်နီဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသားတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း ကဝိမဏ္ဍနမေဒနိကျမ်းမှ ထုတ်ဆောင်၍ ဤကျမ်း၌ ဖော်ပြအပ်ပေသည်။)

- (၁) ဝန္တေ တေ ပိတရံ ဘဒ္ဒေ၊ တိဗ္ဗရံ သူရိယဝတ္ထသေ။
ယေန ဇာတာသိ ကလျာဏီ၊ အာနန္ဒဇနနိ မမ။

သူရိယဝတ္ထသေ = နေလုလင်ဝင်း တက်သစ်ဆင်းနှင့် မယွင်းထပ်တူ ကိုယ်ရောင်ယူသေ။ ဘဒ္ဒေ = ဒိုအရှင်မ ...။ ယေန

တိဗ္ဗရဒေဝရာဇေန = အကြင်တိဗ္ဗရအမည်ရှိသော ခမည်းတော်
 နတ်မင်းကြောင့်။ တံ = သင်ချစ်နှမသည်။ ကလျာဏီ = နှာရ၊
 မံသ၊ သရ၊ အဋ္ဌိ၊ ပရိမဏ္ဍလ = ငါးဝကလျာ ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံ
 သည်။ ဟုတွာ = ဖြစ်၍။ ဇာတာ = ဖြစ်လာသည်။ အသိ =
 ထင်ရှား၏။ မမ = ဝါးမှည့်ရောင်ထင် ငါစောင်းရှင်၏။ အာနန္ဒ-
 ဇနနီ = နှစ်သက်ကြင်ကျမ်း ပိုက်ယမ်းပွေ့ဖက် နွှဲယှက်ခင်မွတ်
 ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သည်လည်း။ အသိ = ဖြစ်ပေတမုံ။ တေ =
 ရှင်မ သူရိယဝစ္ဆသ၏။ ပိတရံ = ခမည်းတော်ဖြစ်သော။ တံ
 တိဗ္ဗရံ = ထို တိဗ္ဗရဒေဝ ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မင်းကို။ အဟံ = ဗေလုဝ
 စောင်းရှင် ငါလုလင်သည်။ ကာရဏာ = သင့်ကိုလိုချင်ခြင်း ဟူ
 သော အကြောင်းကြောင့်။ ဝန္ဓေ = ရှိခိုး၏။

- (၂) ဝါတောဝ သေဒတံ ကန္ဓော၊ ပါနိယံဝ ပိပါသတော။
 အင်္ဂီရသိ ပိယာမေသိ၊ ဓမ္မော အရဟတာမိဝ။
- (၃) အာတုရဿဝ ဘောသဇ္ဇံ၊ ဘောဇနံဝ ဇိဗ္ဗတ္ထတော။
 ပရိနိဗ္ဗာပယ မံ ဘဒ္ဒေ၊ ဇလန္တမိဝ ဝါရိနာ။

အင်္ဂီရသိ = ကိုယ်ရောင်ထွန်းပ ရှန်းရှန်းလှသော သူရိယဝစ္ဆ-
 သာ...။ သေဒတံ = သေဒန္တာနံ = ကိုယ်၏ညစ်ကြေး ချွေးယို
 ကုန်သောသူတို့သည်။ ဝါတော = ဧဇဆော်သွင်း လေဖြည်း
 ညှင်းကို။ ကန္ဓော ဣဝ = တောင့်တလင့်ဆို လိုဘိ၏သို့။ ပိပါသ-
 တော = ပိပါသန္တဿ = ပန်းလူးခွေလိပ် ရေမွတ်သိပ်သောသူ
 သည်။ ပါနိယံ = သန့်မြိန်ချို သောက်ရေကိုလျှင်။ ကန္တံ ဣဝ =
 တောင့်တလင့်ဆို လိုဘိ၏သို့။ အရဟတာ = သံသရာရဟတ် ကန့်
 ကွပ်ဖျက်ဖြို မြတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဓမ္မော = လောကုတ္တရာ မြတ်ကိုး
 ဖြာကို။ ကန္ဓော ဣဝ = တောင့်တလင့်ဆို လိုဘိ၏သို့။

အာတုရဿ = ပန်းလျှိုးနှမ်း ကိုယ်မကျန်းသော သူသည်။
 ဘောသဇ္ဇံ = ရောဂါစွဲပြတ် ဆေးကောင်းမြတ်ကို။ ကန္တံ ဣဝ =
 တောင့်တလင့်ဆို လိုဘိ၏သို့။ ဇိဗ္ဗတ္ထတော = တေဇောပြောင်
 ပြောင် ဓာတ်မီးလောင်၍ ဝမ်းခေါင်ဟင်းလင်း စာမယွင်းရ မွတ်
 သိပ်လှသောသူသည်။ ဘောဇနံ = ဘောဇဉ်ငါးဖြာ အရသာကို။

ကန္တံ ဣဝ = တောင့်တလင့်ဆို လိုဘိ၏သို့။ မေ = မယာ = ငါ
 ပဉ္စသိ နတ်ဒေဝိန်သည်။ တံ = ရှင်မ သူရိယဝတ္ထုသာကို။ ပိယာ =
 ကမ္ဘာဆက်ဆက် စုံမက်မြတ်နိုးလိုသည်။ အသိ = ဖြစ်၏။ ဘဒ္ဒေ =
 ကိုယ်ရေကိုယ်သား ညွှံ့ကွားနုလှ ဒိုရှင်မ...။ ဇလန္တံ = အလှုံ
 ဝင်းရှိန် ထိန်တပြောင်ပြောင် စွယ်လောင်သည့် အရောင်ညီးညီး
 မီးပုံကြီးကို။ ဝါရိနာ = သီတာဇေယျ ရေချမ်းမြေ့ဖြင့်။ ပရိနိဗ္ဗာပေတိ
 ဣဝ = ငြိမ်းစေဘိ၏သို့။ တဝ = ရှင်မ၏။ ကာရဏာ = မာယာ
 သွယ်သွယ် ပြုံးရယ်ခြင်း-စသော အကြောင်းကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ =
 ဖြစ်သော။ ကာမရာဂပရိဋ္ဌာဟံ = တေဇောသံဝဇ္ဇ တူမမျှသည့်
 ရာဂတည်းဟူသော ပူပန်ခြင်းကို။ ပရိနိဗ္ဗာပယ = ရာဂကင်းထွေ
 ငြိမ်းပါစေလော့။

(၄) သီတောဒကံ ပေါက္ခရဏိံ၊ ယုတ္တံ ကိဉ္ဇက္ခရေဏုနာ။
 နာဂေါ ဃမ္မာဘိတတ္ထောဝ၊ ဩဂါဟေ တေ ထန္နဒရံ။

ဃမ္မာဘိတတ္ထော = နေမင်းတန်ဆောင် ဝင်းဝင်းပြောင်၍
 ပူလောင်ခြင်းဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော ကိုယ်ရှိသော။ နာဂေါ =
 ဆင်ပြောင်သည်။ ကိဉ္ဇက္ခရေဏုနာ = ပဒုမာရုံ ကြာဝတ်မုံဖြင့်။
 ယုတ္တံ = ပြည့်ထသော။ သီတောဒကံ = ရေနောက်မြို့နည် ကင်း
 ဝေးတည်လျက် ချမ်းကြည်စွာဘိ ရေသန့်ရှိသော။ ပေါက္ခရဏိံ =
 တာအပြန်ပြန် လေးထောင့်ကန်သို့။ ဩဂါဟေ ဣဝ = သက်ဆင်း
 လိုဘိ၏သို့။ တေ = ရှင်မသူရိယဝတ္ထုသာ၏။ ထန္နဒရံ = နတ်ပန်း
 ရနံ မွှေးပျံ့သင်းထုံ အစုံနှစ်ပါး ရင်ခွင်ကြားသို့။ ဩဂါဟေ =
 ရှေးရှုသက်ဝင် ဝပ်ချင်စွာတကား။

(၅) အတ္တက္ခိယောဝ နာဂေါ၊ ဇိတံ မေ တုတ္တတောမရံ။
 ကာရဏံ နပ္ပဇာနာမိ၊ သမ္ပတ္ထော လက္ခဏုရုယာ။

ဘဒ္ဒေ = ဒိုရှင်မ သူရိယဝတ္ထုသာ...။ အတ္တက္ခိယော = ချွန်း
 ကို လွန်ထသော။ (ဝါ) ချွန်းဖြင့်ချိတ်လည်း နှိပ်ခြင်းငှါမတတ်နိုင်
 ထသော။ နာဂေါ = ဆင်ပြောင်သည်။ မဒမဒ္ဒနေ = နား၊ မျက်စိ၊
 သို့ = သုံးရပ်ထို၌ စီးယိုသုန်သုန် မာန်ယစ်မုန်ကြောင့်။ တုတ္တ-
 တောမရံ = ခမိုးဦးကင်း နားရင်းမင်းတိုင် ချိတ်ကိုင်ရူးရူး မိန်းထူး

စိတ်သန် မြားလုံချွန်းတောင်းကို။ ဇိတံ = ကျင်နာမထင် အောင်
 မြင်ပြီးသည်ဖြစ်၍။ ကာရဏာကာရဏံ = အကောင်း၊ မကောင်း
 ကျိုးအကြောင်းကို။ နပ္ပဇာနာတိ ဣဝ = မသိနိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ =
 ပမာထို့တူ။ အဟံ = စောင်းမင်းသခင် ငါလုလင်သည်။ တေ =
 ရှင်မ၏။ လက္ခဏာရူပာ = လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသော ပေါင်
 ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္မတ္ထော = ရာဂဖြင့် ယစ်သည်
 ဖြစ်၍။ ကာရဏာကာရဏံ = အကောင်း၊ မကောင်း ကျိုး
 အကြောင်းကို။ နပ္ပဇာနာမိ = မသိနိုင်ပြီ။

(၆) တယိ ဂေမိတစိတ္တောသ္မိ၊ စိတ္တံ ဝိပရိဏာမိတံ။
 ပဋိဂန္တံ န သက္ကောမိ၊ ဝက်သက္ကောဝ အဗ္ဗုဇော။

သူရိယဝစ္ဆယေ = နေလုလင်တမျှ ထွန်းဝင်းပသည့် သူရိယ
 ဝစ္ဆယာ...။ အဟံ = စောင်းမင်းသခင် ငါလုလင်သည်။ တယိ =
 သင်နတ်အမိ၌။ ဂေမိတစိတ္တော = မက်မောတပ်ပြေ့ လွမ်းရှိန်
 ငွေ့လျက် အောက်မေ့သောစိတ်ရှိသည်။ အသ္မိ = ဖြစ်သည်တမို့။
 ကိမိဝ = အတန္တုကား။ ဝက်သက္ကော = သံများချိတ်ကို အစာ
 လို၍ မျိုမိသော။ အဗ္ဗုဇော = ငါးဖယ်၊ ငါးသိုင်း၊ ငါးရုံတိုင်း
 သည်။ ပဋိဂန္တံ = ထွေးပစ်တတန် တဖန်နစ်ခြင်းငှါ။ နသက္ကော-
 တိဣဝ = မစွမ်းနိုင်ပလေ နေရ၏သို့။ ဧဝံ = တထာ = ပမာထို့
 တူ။ မေ = မေလုဝစောင်းရှင် ငါလုလင်၏။ စိတ္တံ = မက်မော
 တပ်ပြေ့ လွမ်းရှိန်ငွေ့လျက် အောက်မေ့သောစိတ်သည်။ ဝိပရိ-
 ဏာမိတံ = တန်ရပ်မတည် ချာချာလည်၏။ အဟံ = ပဏ္ဍု-
 သခင် ငါလုလင်သည်။ ပဋိဂန္တံ = တဖန်ဆုတ်နစ် ကံမြစ်ခြင်းငှါ။
 န သက္ကောမိ = ဆည်းထပိုင်ပိုင် မတတ်နိုင်။

(၇) ဝါမူရု သဇ မံ ဘဒ္ဒေ၊ သဇ မံ မန္တလောစနေ။
 ပလိယဇ မံ ကလျာဏိ၊ ဧတံ မေ အဘိပတ္တိတံ။

ဝါမူရု = ဆယ်မီးကျိရှောင်း လွန်ပျော့ပျောင်းသည့် ရွှေ
 ချောင်းနှုန်းတိ ပေါင်လုံးရှိသော။ ဘဒ္ဒေ သူရိယဝစ္ဆယေ = အိုသူ-
 ရိယ ဝစ္ဆယာ...။ မံ = ဦးစွန်းငါးဖြာ နတ်သားငါကို။ သဇ =

အာလိင်္ဂံ = စုံမက် နှစ်သက် လည်ကိုဖက်လော့။ မန္တလော-
 စနေ = ဖြည်းဖြည်းညှင်းညှင်း မြော်တင်းရှုလေ့ရှိသော။ ဘဒ္ဒေ =
 အိုအရှင်မ....။ မံ = ဦးစွန်းငါးဖြာ နတ်သားငါကို။ သဇ = အာ-
 လိင်္ဂံ = ယုယပိုက်ပွေ့ ရှေ့ရင်ငွေ့ဖြင့် သိမ်မွေ့ငြိမ်သက် လည်ကို
 ဖက်လော့။ ကလျာဏိ = အညီငါးပါး အပြားခြောက်ဆယ် စွန်း
 ကယ်လေးခု စတုသဋ္ဌိ မှတ်ကြောင်းရှိသော သူရိယဝစ္ဆာသာ....။
 မံ = ဦးစွန်းငါးဖြာ နတ်သားငါကို။ ပလိဿဇ = အလုံးစုံသော
 အဖို့အားဖြင့် လည်ကိုဖက်လော့။ တေံ = ထိုသို့ ဖြည်းဖြည်းညှင်း
 ညှင်း လည်ကိုဖက်ခြင်းကို။ မေ = မယာ = ငါပဉ္စသိ နတ်ဒေဝိန်
 သည်။ အဘိပတ္ထိတံ = အကြိမ်များစွာ တောင့်တပါ၏။

- (၇) အပ္ပကော ဝတ မေ သန္တော၊
 ကာမော ဝေလ္လိတကေသိယာ။
 အနေကဘာဝေါ သမုပ္ပါဒိ၊
 အရဟန္တေ ဝ ဒက္ခိဏာ။

မေ = မမ = ဗေလုဝစောင်းရှင် ငါလုလင်၏။ ကာမော =
 ကာမရာဂသည်။ အပ္ပကော ဝတ = ရှင်မဘုန်းဟေ့ မတွေ့ခင်ဝယ်
 အနည်းငယ်သာလျှင်။ သန္တော = ဖြစ်ပါလျက်။ ဝေလ္လိတကေသိ-
 ယာ = ညွန့်ညွန့်ရှည်သွယ် နွယ်သောဆံရှိသော ရှင်မကြောင့်။
 အရဟန္တေ = ရဟန္တာသခင် အရှင်မြတ်၌။ ဒက္ခိဏာဇုဝ = သဒ္ဓါ
 ကြည်ဖြူ မြတ်သောအလှူကဲ့သို့။ အနေကဘာဝေါ = မတည်တံ့
 နိုင် ခွေယိုင်တုန်ဆတ် တိမ်းမတ်သောသဘောရှိသည်။ ဟုတွာ =
 ခါခါဖန်ဖန် ဖြစ်လာပြန်၍။ သမုပ္ပါဒိ = ဖြစ်လေတိ၏။

- (၉) ယံ မေ အတ္ထိ ကတံ ပုညံ၊ အရဟန္တေ သု တာဒိသု။
 တံ မေ သဗ္ဗင်္ဂကလျာဏိ၊ တယာ သဒ္ဓိံ ဝိပစ္စတံ။

သဗ္ဗင်္ဂကလျာဏိ = အညီငါးဖြာ လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသော
 သူရိယဝစ္ဆာသာ....။ မေ = မယာ = ညို့ခုနစ်ချောင်း ရှေ့စောင်း
 တော်ရှင် ငါသခင်သည်။ တာဒိသု = လာဘာလာဘ စသည်
 ရှစ်ဘန် လောကဓံ၌ သည်းခံကျေးဇူး အထူးရှိလှပေကုန်သော။
 အရဟန္တေ သု = ရဟန္တာသခင် အရှင်မြတ်တို့၌။ ကတံ =

ပစ္စည်းလေးရပ် ကပ်လှူကြည်နူး ပြုခဲ့ဘူးသော။ ယံ ပုညံ = သန့်ရှင်းဖြူစင် အကြင်ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ မေ = မမ = ညို့ ခုနစ်ချောင်း ရှေ့စောင်းတော်ရှင် ငါသခင်၏။ တံပုညံ = သန့်ရှင်းဖြူနစ် ပွတ်သစ်ခရုထိုကောင်းမှုသည်။ တယာ = ကလျာစုံလတ် သင်မိနတ်နှင့်။ သဒ္ဓိံ = မက္ခာလေတိ။ ဝိပစ္စတံ = ဝိပစ္စတု = ယခုမျက်မှောက် ခံစားလောက်အောင် ကျိုးရောက်မသွေ ပေးစေလို၏တည်း။

(၁၀) ယံ မေ အတ္ထိ ကတံ ပုညံ၊ အသ္မိံ ပထဝိမဏ္ဍလေ။
 တံ မေ သဗ္ဗင်္ဂကလျာဏိ၊ တယာ သဒ္ဓိံ ဝိပစ္စတံ။

သဗ္ဗင်္ဂကလျာဏိ = လုံးစုံလက္ခဏာ ပြည့်စုံလှသော သူရိယဝစ္ဆာသာ...။ အသ္မိံ ပထဝိမဏ္ဍလေ = မြေမျက်နှာစင် ဤအပြင်၌။ မေ = မယာ = ဥသျှစ်မှည့်ဝင်း စောင်းမင်းဆရာ လုလင်ငါသည်။ ကတံ = ပစ္စည်းလေးရပ် ကပ်လှူကြည်နူး ပြုခဲ့ဘူးသော။ ယံ ပုညံ = သန့်ရှင်းဖြူစင် အကြင်ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ = ရှိသည် တမ္မံ။ မေ = မမ = ဥသျှစ်မှည့်ဝင်း စောင်းမင်းဆရာ လုလင်ငါ၏။ တံ ပုညံ = သံသရာအဟို ကြည်ညိုပြုလစ် ပွတ်သစ်ခရု ထိုကောင်းမှုသည်။ တယာ = အင်္ဂါစုံလတ် သင်မိမြတ်နှင့်။ သဒ္ဓိံ = မက္ခာ ပေါင်းဖြစ်။ ဝိပစ္စတံ = ဝိပစ္စတု = ယခုမျက်မှောက် ခံစားလောက်အောင် ကျိုးရောက်မသွေ ပေးစေလို၏တည်း။

(၁၁) သကျပုတ္တောဝ ဈာနေန၊
 ဧကောဒိ နိပကော သတော။
 အမတံ မုနိ ဇိဂိသာနော၊
 တမဟံ သူရိယဝစ္ဆာသေ။

သူရိယဝစ္ဆာသေ = နေလုလင်အတူ ကိုယ်ရောင်ယူသော သူရိယဝစ္ဆာသာ...။ သကျပုတ္တော = ခမည်းတော်သုဒ္ဓေါဒန မယ်တော် မဟာမာယာ သာကီဝင်မင်း၏ သားဖြစ်တော်မူထသော။ ဈာနေန = နိဝရဏသင်္ဂြိုဟ် ထိုထို ဈာန်မြတ်ဖြင့်။ ဧကောဒိ = မရှိအဖော် ကိုယ်တော်ချည်းသာ ဣရိယာသိမ်မွေ့ နေလတ်လေ့ရှိ

ထသော။ နိပကော = ပညာဥသယံ ပြည့်စုံထသော။ သတော = မမေ့မလျော့ မပေါ့သတိရှိတော်မူထသော။ မုနိ = တရားဓမ္မရာဇ် သေဋ္ဌနင်း မြတ်စွာသည်။ အမတံ = အို၊ နာ၊ သေ၊ နေ ကင်း လွတ်ကြွေသား ဘုံရွှေသာထွဋ် အရိမဒ်ကို။ ဇိဂိသာနော ဣဝ = ဆန္ဒတော်ရှိ ရှာလေဘိသို့။ တံ = တိဗ္ဗရူသညးပွတ် သင်မိမြတ်ကို။ အဟံ = ဂန္ဓဗ္ဗနတ် ငါစောင်းတတ်သည်။ ဇိဂိသာမိ = ပတ်ပတ် ရှာဖွေ နေ့တိုင်းမွေ၏။

(၁၂) ယထာပိ မုနိ နန္ဓေယျ။ ပတွာ သဗ္ဗောမိမုတ္တမံ။
ဧဝံ နန္ဓေယျံ ကလျာဏိ၊ မိဿိဘာဝံ ဂတော တယာ။

ကလျာဏိ = သား၊ ရိုး၊ ရှယ်၊ ဆံ၊ ရေ = ငါးတန်ဖြင့် ကြန့် စုံလှသော သူရိယဝတ္ထသာ...။ မုနိ = ရဟန်းများတွင် တမ္ဗတ်ဘုန်း ရှိ မြတ်မုနိသည်။ ဥတ္တမံ = အကဲမရှိသော။ သဗ္ဗောမိ = ငါးရိန် နှိုင်းဘက် ဉာဏစက်သို့။ ပတွာ = ပိသုဒ္ဓိခုနစ်ပါး တရားစဉ်သင့် ရောက်သဖြင့်လျှင်။ နန္ဓေယျ ယထာ = အားရမ်းအပ်ပြည့် နှစ် သက်၏သို့။ ဧဝံ = တထာ = ပမာထို့တူ။ တယာ = တိဗ္ဗရူသညး ပွတ် သင်မိနတ်နှင့်။ မိဿိဘာဝံ = မကွာပေါင်းဖက် ရောယှက် မိသည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတော = ရောက်ပါတမူကား။ နန္ဓေယျံ = အဆတရာ ဝမ်းမြောက်ပါ၏။

(၁၃) သက္ကော စေမေ ဝရံ ဒဇ္ဇော၊ တာဝတိံသာနမိဿရော။
တာဟံ ဘဒ္ဒေ ဝရေယျာဟေ၊ ဧဝံ ကာမော ဒဇ္ဇော မမ။

အဟေ = အို သူရိယဝတ္ထသာ...။ တာဝတိံသာနံ = တာဝတိံသာ နတ်များစွာတို့ကို။ ဣဿရော = အစိုးရသော။ သက္ကော = ဆင်းရဲချမ်းသာ ပေးငှါပိုင်ပိုင် စွမ်းနိုင်လေငြား နတ်သိကြား သည်။ မေ = ဗေလုဝစောင်းရှင် ငါလုလင်အား။ ဝရံ = ဝရာနိ = နတ်ဒေဝရိန် မင်းစည်းစိမ်နှင့် ဂုဏ်ရှိန်ကြီးမြတ် သင်မိနတ်ဟု နှစ်ရပ်အပြား ဆုမြတ်များကို။ စေ ဒဇ္ဇော = နှစ်သက်ရာမူ အမောင် ယူဟု ကြည်ဖြူဆောက်နှင်း အကြွင်းမထား ကယ်ပေးငြားအံ့။ ဧဝံ = ဤသို့ပိုင်စား ပေးသနားသည်ရှိသော်။ အဟံ = ဦးစွန်း

ငါးဖြာ နတ်သားငါးပါးသည်။ တံ = သင်နတ်သမီး ရှုမငြီးကို။
 ဝရေယျံ = ဆုမြတ်တဆူ ယူပေရာ၏။ (ဒေဝရဇံ = နတ်ဒေဝရာဇ်
 မင်းအဖြစ်ကို။ န ဝရေယျံ = ဆုမြတ်တဆူ ငါမယူပေရာ)။ ဘဒ္ဒေ
 သူရိယဝစ္ဆသေ = နေရောင်တမျှ ထွန်းလင်းပသည့် သူရိယဝစ္ဆ-
 သာ...။ မမ = ဝန္တဗ္ဗနတ် ငါစောင်းတတ်၏။ ကာမော = သင်
 နတ်သမီး ရှုမငြီးကို လိုကြီးလိုလျက် တပ်မက်အပြင်း စွဲလမ်းခြင်း
 သည်။ ဧဝံ ဒဠော = ဤသို့ခိုင်လျက် မည်သူဖျက်လည်း မပျက်
 နိုင်ပဲ သံမှိုစွဲသို့ မြဲပလေ၏တည်း။

(၁၄) သာလံဝ န စိရံ ဖုလ္လံ၊ ပိတရံ တေ သုမေဓသေ။
 ဝန္တမာနော နမဿာမိ၊ ယဿာသေတာဒိသီ ပဇာ။

သုမေဓသေ = ပညာဆန်းကြယ် အဝန်းကျယ်သည့် အဘယ်
 သူရိယဝစ္ဆသာ...။ ယဿ ပိတုနော = အကြင် တိဗ္ဗရဒေဝ အဖ
 နတ်မင်း၏။ တောဒိသီ = ထိုသို့ သဘောရှိသော။ ပဇာ = သမီး
 ချောသည်။ အသိ = ပဋိသန် ဥပပတ် ဖြစ်လာလတ်၏။ နစိရံ =
 မကြာမြင့်မီ။ ဖုလ္လံ = ရင်းဖျားမလွတ် ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်သော။
 သာလံ ဣဝ = သန္တာအသွင် အင်ကြင်းပင်ကဲ့သို့။ တေ = အသရေ
 ခေါင်ထွဋ် သင်မိနတ်၏။ တံ ပိတရံ = ထိုတိဗ္ဗရဒေဝ အဖမည်း
 တော်ကို။ အဟံ = အလေး၊ အပေါ့၊ အလျော့၊ အတင်း၊ အပြင်း၊
 အသာ၊ အညံ့ပါသည် = ခုနစ်ဖြာသော စောင်းသံသခင် ငါလူ
 လင်သည်။ ဝန္တမာနော = ရှိခိုးသည်ဖြစ်၍။ နမဿာမိ = သင့်
 ကို ရလိုမှု ဦးညွတ်ခြင်းကို ငါပြု၏။ (ဤကား ပဉ္စသီခစောင်း
 ချင်း ၁၄-ဂါထာ ပါဠိ အနက်တည်း)။

ဤသို့ ပဉ္စသီခနတ်သား စောင်းတီး၍ သီချင်းဆိုလတ်သော်
 မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပဉ္စသီခနတ်သားကို “ပဉ္စသီခ...သင်၏
 စောင်းသံသည် သီချင်းသံနှင့် ကိုက်ညီပေ၏။ သီချင်းသံသည်လည်း
 စောင်းသံနှင့် ကိုက်ညီပေ၏။ သင်၏ စောင်းသံသည် သီချင်းသံကို
 မလွန်ပေ၊ သီချင်းသံသည်လည်း စောင်းသံကို မလွန်ပေ” —
 (စကားမဆုံးသေး) ဤကဲ့သို့ ချီးမွမ်းစကား မိန့်ကြားတော်မူလေ
 ၏။

(ဤ၌။ ။အဘယ်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သီချင်းသံနှင့် စောင်းသံကို ချီးမွမ်းတော်မူသနည်း၊ ထိုသီချင်းသံနှင့် စောင်းသံ၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အဖို့ရာ သာယာတပ်မက်ခြင်း ရှိသလော - ဟု မေးမြန်းဖွယ်ရှိ၏။ ။အဖြေကား - သာယာတပ်မက်ခြင်း အလျှင်း မရှိပါ။ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ = အင်္ဂါခြောက်ပါးရှိသော ဥပေက္ခာဖြင့် မုန်းချစ် မဟု လျစ်လျူရှုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဤသို့သော အရာ မျိုးတို့၌ အလိုရှိအပ်သောအာရုံ အလိုမရှိအပ်သောအာရုံ ဟူ၍သာ သိမှတ်တော်မူ၏။ ထိုအာရုံအပေါ်၌ တပ်မက်ခြင်း အလျှင်းမရှိချေ၊ (ထိုအကြောင်းကို သဋ္ဌာယစာနဝဂ္ဂသံယုတ် ကောဠိကသုတ်၊ သံ ၂- စာမျက်နှာ ၃၇၂-ကို ထောက်၍ သိရာ၏။)

အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် သီချင်းသံနှင့် စောင်းသံကို ချီးမွမ်းမှု ပြုတော်မမူခဲ့သော် ပဉ္စသိခနတ်သားသည် “ငါ့အား မြတ်စွာဘုရား သည် ခွင့်ပြုအပ်ပြီ” ဟူ၍ မသိနိုင်လေရာ၊ ထိုသို့ ဖြစ်ခဲ့သော် သိကြား မင်းသည် “ပဉ္စသိခနတ်သားအား မြတ်စွာဘုရားသည် ခွင့်မပြုအပ် ချေ” ဟု အောက်မေ့ကာ နတ်တို့ကို ခေါ်ဆောင်၍ ထိုနေရာမှပင် ပြန်နှစ်လေရာ၏။ ထိုသို့ ပြန်နှစ်သည်ရှိသော် ကြီးစွာသော ဆုံးရှုံးနှစ် နှာမှု ဖြစ်လေရာ၏။ ချီးမွမ်းစကား မိန့်ကြားတော်မူအပ်သော်ကား “ပဉ္စသိခနတ်သားအား မြတ်စွာဘုရားသည် ခွင့်ပြုတော်မူအပ်ပြီ” ဟု အောက်မေ့ကာ သိကြားမင်းသည် နတ်တို့နှင့် အတူတကွ မြတ်စွာ ဘုရားအထံသို့ ဆည်းကပ်၍ ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြီးလျှင် အဖြေ စကား မိန့်ကြားတော်မူသည့်အဆုံး၌ နတ်ပေါင်းရှစ်သောင်းတို့နှင့်တကွ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်လိမ့်မည်ဟု ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်တော် မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သီချင်းသံနှင့် စောင်းသံကို ချီးမွမ်းတော်မူလေသည်။)

ဤကဲ့သို့ ချီးမွမ်းတော်မူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် တဖန် ဆက်၍ ပဉ္စသိခနတ်သားကို “ပဉ္စသိခ ... သင်သည် ဘုရားနှင့် စပ်သော၊ တရားနှင့် စပ်သော၊ သံဃာနှင့် စပ်သော၊ ရဟန္တာတို့ နှင့် စပ်သော၊ ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော ဤစောင်းချင်း ဂါထာ တို့ကို အဘယ်အခါက သီကုံးထုံးဖွဲ့၍ ထားသနည်း” ဟု မေးတော် မူ၏။ ထိုအခါ ပဉ္စသိခနတ်သားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား ... အခါတပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးခါစ ဥရုဝေလတော နေရာ၌ရာမြစ်

ကမ်းပါးအနီး အဇပါလမည်သော ပညောင်ပင်၌ (ဘုရား ဖြစ်ပြီးနောက် ရှစ်ခုမြောက်သတ္တာဟဝယ်) စံပယ်မွေ့ လျော် နေတော်မူလျက် ရှိပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား...ထိုအခါ အကျွန်ုပ်သည် တိဗ္ဗရုနတ်မင်းကြီး၏သမီး ဘဒ္ဒါမည်သော သူရိယဝစ္ဆသာကို မေတ္တာသက်ဝင် ချစ်ကြင်နေပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား... ထို သူငယ်မသည် ကား ရထားထိန်း မာတလိ၏သား သိခဏ္ဍီမည်သော အခြားသူကို မေတ္တာ သက်ဝင် ချစ်ကြင်နေပါ၏။

မြတ်စွာဘုရား...အကျွန်ုပ်သည် ထိုသူရိယဝစ္ဆသာကို မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မရနိုင်သော အခါ ဗေလုဝပဏ္ဍု နတ်စောင်းကို ယူ၍ တိဗ္ဗရုနတ်မင်းကြီး၏ ဗိမာန်သို့ ချဉ်းကပ်လျက် ဗေလုဝပဏ္ဍုနတ်စောင်းကို တီးခဲ့ပါ၏။ ဘုရားနှင့်စပ်သော၊ တရားနှင့်စပ်သော၊ သံဃာနှင့် စပ် သော၊ ရဟန္တာတို့နှင့်စပ်သော၊ ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်သော ဤဂါထာတို့ကိုလည်း သီဆိုခဲ့ပါ၏—

- (၁) ဝန္တေ တေ ပိတရံ ဘဒ္ဒေ၊ တိဗ္ဗရုံ သူရိယဝစ္ဆသေ။
ယေန ဇာတာသိ ကလျာဏီ၊ အာနန္ဒဇနနိ မမ။ပ။
 - (၁၄) သာလံ န စိရံ ဗုလ္လံ၊ ပိတရံ တေ သုမေဓသေ။
ဝန္တမာနော နမဿာမိ၊ ယဿာသေတာဒိသိ ပဇာ။
- (၄င်း ၁၄-ဂါထာအနက် ရှေးက ရေးခဲ့ပြီ)။

မြတ်စွာဘုရား...ဤသို့ သီဆိုအပ်သည်ရှိသော် ဘဒ္ဒါ မည်သော သူရိယဝစ္ဆသာနတ်သမီးသည် အကျွန်ုပ်ကို—

“အရှင်...အကျွန်ုပ်သည် ထိုမြတ်စွာဘုရားကို မျက် မှောက်ထင်ထင် မဖူးမြင်ရဘူးပါ။ သို့သော်လည်း တာဝတိံ သာ နတ်တို့၏ သုဓမ္မာသဘင်၌ အကျွန်ုပ် က-နေစဉ် ထို မြတ်စွာဘုရားအကြောင်းကို ကြားခဲ့ရပါသည်။ အရှင်... သင်သည် ထိုမြတ်စွာဘုရားအကြောင်း ပြောဆိုချီးကျူး

သည့်အတွက် ယနေ့ အကျွန်ုပ်တို့၏ ပေါင်းဆုံရခြင်းသည် ဖြစ်စေလော့” —

ဟူ၍ ပြောဆိုပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် ထိုသူငယ်မနှင့်အတူ တိုမျှသာ ပေါင်းဆုံခဲ့ရပါသည်။ ထိုမှ နောက် ယခုတိုင်အောင် မပေါင်းဆုံရတော့ပါ” —

ဟူ၍ လျှောက်ထားလေ၏။

မြတ်စွာဘုရားထံသို့ သိကြားမင်း ဆည်းကပ်ခြင်း

ထိုအခါ သိကြားမင်း၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ပဉ္စသီခနတ်သား သည် မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြောဆိုလျက်ရှိ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ပဉ္စသီခနတ်သားနှင့် ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ပြောဆိုလျက်ရှိ၏” ဟု အကြံဖြစ်ပြီးလျှင် သိကြားမင်းသည် ပဉ္စသီခနတ်သားကို “အမောင်ပဉ္စသီခ... သင်သည် ငါ၏ကိုယ်စား မြတ်စွာဘုရားကို ‘မြတ်စွာဘုရား... နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည် အမတ်တို့နှင့်တကွ အခြံအရံပရိသတ်နှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို ဦးခေါင်းဖြင့် ရှိခိုးပါ၏’ ဟူ၍ လျှောက်ထားပေးပါလော့” ဟု မိန့်ဆိုလေ၏။ ပဉ္စသီခ နတ်သားသည် “ကောင်းပါပြီ အရှင်သိကြားမင်း...” ဟု သိကြားမင်း၏စကားကို ဖန်ခံပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား... နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည် အမတ်တို့နှင့်တကွ အခြံအရံ ပရိသတ်နှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို ဦးခေါင်းဖြင့် ရှိခိုးပါ၏” ဟူ၍ လျှောက်ဆိုလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ကောင်းပြီ ပဉ္စသီခ... နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည် အမတ်တို့နှင့်တကွ အခြံအရံပရိသတ်နှင့်တကွ ချမ်းသာစေသတည်း။ မှန်၏-နတ်, လူ, အသုရာ, နဂါး, ဝန္တုဗ္ဗနတ်တို့သည်၎င်း, အခြားသော သတ္တဝါအများတို့သည်၎င်း ချမ်းသာသူကို အလိုရှိကြသည်ချည်းသာ ဖြစ်ကုန်၏” ဟုမိန့်တော်မူ၏။ ။ (မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့သည် ဤသို့ တန်ခိုးကြီးနတ်တို့ကို ဤသို့ပင် မိန့်ဆိုတော်မူလေ့ရှိကုန်၏)။

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူသည်ရှိသော် သိကြားနတ်မင်းသည် ဣန္ဒသာလဂူသို့ဝင်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီးလျှင် အပြစ်လွတ်ရာ တခုသောနေရာ၌ ရပ်တည်လေ၏။ ပဉ္စသီခနတ်သားပါ အခြားတာဝတိံသာ နတ်တို့သည်လည်း ဣန္ဒသာလလိုဏ်ဂူသို့ဝင်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေစွာ ရှိခိုးကြပြီးလျှင် အပြစ်လွတ်ရာ တခုသောနေရာ၌ ရပ်တည်ကြလေ၏။

ထိုစဉ်အခါ ဣန္ဒသာလလိုဏ်ဂူသည် ပင်ကိုယ်က မညီမညာ ဖြစ်ပါလျက် ညီညာလာ၏။ ကျဉ်းမြောင်းသည်ဖြစ်ပါလျက် ကျယ်ဝန်းလာ၏။ နတ်တို့၏အရောင်ဖြင့် (မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ထက်ဝန်းကျင် အတောင်ရှစ်ဆယ်၏ အပြင်အပ) ဂူတွင်း၌ အမိုက်မှောင်ကွယ်ပျောက်၍ အလင်းရောင် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (မြတ်စွာဘုရား၏ ထက်ဝန်းကျင် အတောင်ရှစ်ဆယ်အရပ်၌ကား မြတ်စွာဘုရား၏ အရောင်တော်ကြောင့်ပင် အမိုက်မှောင်ကွယ်ပျောက်၏။ နတ်တို့၏အရောင်က မြတ်စွာဘုရားရှင်၏အရောင်ကို မလွှမ်းမိုးနိုင်ချေ)။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြားနတ်မင်းကို “ပြုဖွယ်ကိစ္စတွေ အလွန်များလှပါလျက် ကောသိယ အနွယ်ဖြစ်သော အရှင်သိကြား၏ ဤအရပ်သို့ လာနိုင်ခြင်းသည် အံ့ဖွယ်ရှိပေ၏။ မဖြစ်စဘူး အထူးဖြစ်ပေ၏” ဟူ၍ မိန့်ဆိုတော်မူလေလျှင် သိကြားနတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လိုသည်မှာ ကာလကြာမြင့်ပါပြီ။ သို့သော်လည်း တာဝတိံသာနတ်တို့၏ အချို့အချို့သော ပြုဖွယ်ကိစ္စတို့၌* ကြောင့်ကြစိုက်နေရပါသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် မချဉ်းကပ်နိုင်ပဲ ရှိခဲ့ရပါသည်” ဟု လျှောက်ထားလေ၏ (စကားဆက် မဆုံးသေးပါ)။

(ဤ၌ “တာဝတိံသာနတ်တို့၏ အချို့ချို့သော ပြုဖွယ်ကိစ္စ” ဟူသည် မှာ- နတ်တို့အဖို့ရာ သမီးဖြစ်သောနတ်၊ သားဖြစ်သောနတ်တို့သည် ရင်ခွင်၌ဥပပတ်ထင်ရှား ဘွားကနဲ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ အလုပ်အကျွေး နတ်မိဖုရားဖြစ်သည့် နတ်မိန်းမတို့သည် အိပ်ရာပေါ်၌ အထင်အရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ထိုနတ်မိဖုရားတို့အား အဆင်တန်းဆာ ပြုပြင်

ဆင်ယင်ပေးမည့် ရံ့ရွှေမောင်းမ နတ်မိန်းမတို့သည် အိပ်ရာကို ဝန်းရံ၍
 ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ဝေယျာဝစ္စ ဆောင်ရွက်ကြရမည့် အစေအပါး
 နတ်များသည် ဗိမာန်အတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၏။ ဖော်ပြရာပါ ထိုနတ်
 တို့အတွက် သူပိုင်သည် ငါဆိုင်သည်ဟူ၍ တရားဖြစ်မှု လုံးဝမရှိချေ။
 နတ်မင်းနှစ်ဦးတို့၏ ဘုံဗိမာန်နယ်စပ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော နတ်တို့
 အတွက်သာလျှင် သူပိုင်သည် ငါဆိုင်သည်ဟူ၍ အငြင်းအခုံတရား ဖြစ်
 ပွားကြကာ သိကြားမင်းထံ ကပ်ရောက်၍ အဆုံးအဖြတ်ခံကြလေသည်။

သိကြားနတ်မင်းသည် အနီးကပ်ဆုံးသော ဗိမာန်ရှင် နတ်မင်း၏
 ဥစ္စာအဖြစ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပေး၏။ အကယ်၍ အသစ်ဖြစ်သော နတ်
 သည် ဗိမာန်နှင့်ခန့်ခွဲ အနီးအဝေးချင်း တူမျှနေလျှင် “အကြင် နတ်မင်း၏
 ဗိမာန်ကိုကြည့်လျက် တည်၏။ ထိုနတ်မင်း၏ ဥစ္စာဖြစ်စေ” ဟု ဆုံးဖြတ်
 ချက်ချမှတ်ပေး၏။ အကယ်၍ အသစ်ဖြစ်သော နတ်သည် ဗိမာန်နှင့်ခန့်
 နှင့် အနီးအဝေးချင်းလည်း တူမျှ၍ မည်သည့် ဗိမာန်ကိုမျှ မကြည့်ပဲ ဖြစ်
 ပေါ်ခဲ့သော် ထိုနတ်ကို ဗိမာန်ရှင် နတ်မင်းနှစ်ဦးတို့၏ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံမှု
 ငြိမ်းစဲ ပြတ်တောက်ရန် မိမိပိုင်အဖြစ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပေး၏။ ဤ
 ကား ပြုဖွယ်ကိစ္စတည်း။ ထိုမှတစ်ပါး မြူးတူးပျော်ပါး ကစားမှုစသည်
 သည်လည်း နတ်တို့၏ ပြုဖွယ်ကိစ္စပင်ဖြစ်လေသည်။ ဤပြုဖွယ်ကိစ္စများကို
 ရည်၍ သိကြားမင်း လျှောက်ထားခြင်းဖြစ်လေသည်။ ။ (အဋ္ဌကထာမှ)။

တဖန်ဆက်၍ သိကြားမင်းသည် “မြတ်စွာဘုရား....အခါတစ်ပါး
 (= လွန်ခဲ့သော သုံးရက်ခန့်ကာလ) ၌ ရှင်တော်ဘုရားသည် သာ-
 ဝတ္ထိပြည် (ဇေတဝန် ကျောင်းတိုက်တော်အတွင်း ပသေနဒီ ကော-
 သလမင်း၏ ကောင်းမှုဖြစ်သော) သလဠဂန္ဓကုဋ် = နတ်တင်းသား
 တို့ဖြင့် ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးနေ
 တော်မူလျက် ရှိပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား....ထိုအခါ အကျွန်ုပ်သည်
 ရှင်တော်ဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် သာဝတ္ထိပြည်သို့ သွားရောက်ခဲ့ပါပြီ။
 မြတ်စွာဘုရား....ထိုစဉ်အခါ၌ ရှင်တော်ဘုရားသည် တခုသော
 သမာဓိ (ဖလသမာပတ်)ကို ဝင်စားနေတော်မူဆဲ ဖြစ်ပါ၏။
 ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီး၏ မိဖုရား “ဘူဇတိ” မည်သော နတ်သမီး
 သည် ရှင်တော်ဘုရားကို လက်အုပ်ချီ ရှိခိုးရပ်တည်လျက် ဝတ်ပြု
 နေပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား.... ထိုအခါ အကျွန်ုပ်သည် ဘူဇတိနတ်
 သမီးကို “နှမ...သင်သည် ငါ၏ကိုယ်စား မြတ်စွာဘုရားကို ‘မြတ်စွာ

ဘုရား... နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည် အမတ်တို့နှင့်တကွ အခြံအရံပရိသတ်နှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို ဦးခေါင်းဖြင့် ရှိခိုးပါ၏’ ဟူ၍ လျှောက်ထားပေးပါလော့” ဟု ပြောဆိုပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား... ဤသို့ပြောဆိုသောအခါ ထိုဘူဇတိ နတ်သမီးသည် အကျွန်ုပ်ကို “အရှင်သိကြားမင်း... မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် အခါမဟုတ်ပါ။ မြတ်စွာဘုရားသည် တပါးတည်း ကိန်းအောင်းလျက်ရှိပါသည်” ဟု ပြန်ကြားပြောဆိုပါသည်။ ထိုအခါ အကျွန်ုပ်သည် “နမ... ထိုသို့ဖြစ်လျှင် မြတ်စွာဘုရား ထိုသမာဓိ (= ဗလသမာပတ်) မှ ထုတော်မူသောအခါ ငါ၏စကားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ‘မြတ်စွာဘုရား... နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည် အမတ်တို့နှင့်တကွ အခြံအရံပရိသတ်နှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို ဦးခေါင်းဖြင့် ရှိခိုးပါ၏’ ဟူ၍ လျှောက်ထားပေးပါလော့” ဟု မှာတမ်းခဲ့ပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား... အသို့နည်း ထိုဘူဇတိနတ်သမီးသည် ရှင်တော်ဘုရားကို အကျွန်ုပ်၏ ကိုယ်စား လျှောက်ထားပါ၏လော့၊ ရှင်တော်ဘုရားသည် ထိုနတ်သမီး၏ စကားကို သတိရတော်မူပါ၏လော့” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် သိကြားမင်းကို “နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... ထိုနတ်သမီးသည် ငါဘုရားကို လျှောက်ပေ၏။ ထိုနတ်သမီး၏ စကားကို ငါဘုရားသည် သတိရပေ၏။ စင်စစ်သော်ကား ငါဘုရားသည် အရှင်သိကြားမင်း၏ ရဟားဘီးသံနှင့် (ပြိုင်လျက်ပင်) ထိုသမာပတ်မှ ထပေ၏” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

(ဤ၌ အထူးမှတ်ရန်မှာ - ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော် အတွင်း၌ (၁) ကရေရိကုဋီ-ခေါ်သော ကျောင်းတော်, (ထိုကျောင်းတော်၏ အဝဝယ် ရေခံတက်ပင်များ မဏ္ဍပ်သဖွယ် အကိုင်းအခက်ယှက်လျက် တည်ရှိလေသည်)။ (၂) ကောသမ္မကုဋီ-ခေါ်သော ကျောင်းတော်, (ထိုကျောင်းတော်၏ အဝဝယ် ကြို့ပင်ကြီး တည်ရှိလေသည်)။ (၃) ဂန္ဓကုဋီ-ခေါ်သောကျောင်းတော်, (နံ့သာသားတို့ဖြင့် ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းတော်)။ (၄) သလဋ္ဌာဂါရ - ခေါ်သော ကျောင်းတော် (= နတ်ထင်းသားတို့ဖြင့် ဆောက်လုပ်အပ်သော

ကျောင်းတော်) ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ကျောင်းတော်ကြီး ၄-ကျောင်းရှိလေသည်။ တကျောင်း တကျောင်းလျှင် တသိန်း တသိန်း ထိုက်တန်၏။ ထိုကျောင်းတော်ကြီး ၄-ကျောင်းတို့အနက် သလဋ္ဌာဂါရ ကျောင်းတော်ကို ပသေနဒိကောသလမင်းကြီး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းအပ်သည်။ ကျန်သော ကျောင်းတော်ကြီး ၃-ကျောင်းတို့မှာ အနာထပိဏ်သုဋ္ဌေး၏ ကောင်းမှုများဖြစ်လေသည်။ ။ဒီ-ဋ္ဌ ၂၊ မျက်နှာ ၁-မှ။

သက္ကပဉ္စသုတ်ကိုမဟောမီ သုံးရက်ခန့်က မြတ်စွာဘုရားရှင် သလဋ္ဌာဂါရ ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူစဉ် သိကြားမင်းသည် မြတ်စွာဘုရားထံသို့ အဖူးအမြော် လာရောက်လေသည်။ ထိုအချိန်၌ သိကြားမင်း၏ ဣန္ဒြေများ မရင့်ကျက်သေးသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြားမင်းကို အဖူးအတွေ့ မခံပဲ အချိန်ဖြင့်ပိုင်း၍ ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားနေတော်မူလေသည်။

ဘူဇတိနတ်သမီးမှာ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီး၏ နတ်မိဖုရားတဦးဖြစ်သည်။ ထိုဘူဇတိ နတ်သမီးသည် သောတာပတ္တိဖိုလ် သကဒါဂါမိဖိုလ်တည်း ဟူသော အောက်အရိယဖိုလ်နှစ်ပါးသို့ ရောက်ရှိသူ အရိယသင်္ခါကာဖြစ်သောကြောင့် ထိုနတ်သမီးအဖို့ရာ နတ်ပြည်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်ခြင်းမရှိ၊ ထို့ကြောင့်ပင် အမြဲတစေ မြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ ဆည်းကပ်လျက် လက်အုပ်ကို ဦးခေါင်း၌ တင်ထားပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးကာ ရပ်တည်ဝတ်ပြုလျက် နေလေ၏။

သိကြားမင်းသည် ဘူဇတိနတ်သမီးကို မှာထားပြီးနောက် “ယခုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ငါ့အား ဖူးမြော်ခွင့်ပြုတော်မမူ” ဟု ကြံစည်ကာ သလဋ္ဌာဂါရကျောင်းကို အရိုအသေပြု၍ ရထားကို ပြန်နှစ်ကာ နတ်ပြည်သို့ရှေးရှု မောင်းနှင်လေသည်။ ကျောင်းတော်ပရိဝဏ်တခုလုံး ရထားသံ လှမ်းဖုံးအပ်ရကား တူရိယာငါးမျိုးကဲ့သို့ ဖြစ်ရှိနေလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင် ရည်မှတ်ပိုင်းခြားအပ်သော အချိန်စေ့သဖြင့် ဖလသမာပတ်မှ ထတော်မူသောကာလနှင့် သိကြားမင်း ရထားကို ပြန်နှစ်ကာ နတ်ပြည်သို့ရှေးရှု မောင်းနှင်သောကာလ ပြိုင်မိလေသည်။ သို့ရကား မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သန္တာန်တော်၌ ဖလသမာပတ်မှ ထတော်မူသောအခါ သိကြားမင်း၏ ရထားဘီးသံကို အာရုံပြုဆင်ခြင်သော အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ရှိလေသည်။ ရထားသံကြောင့် ဖလသမာပတ်မှ ထတော်မူခြင်းမဟုတ်၊ ရည်မှတ်ပိုင်းခြားအပ်သော အချိန်

စေ့ရောက်သောကြောင့်သာ ဖလသမာပတ်မှ ထတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။ ဖလသမာပတ်မှ ထတော်မူချိန်နှင့် ရထားဘီးသံ ဖြစ်ပေါ်ချိန် ပြိုင်မိကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ သန္တာန်တော်၌ ဖလသမာပတ်မှ ထတော်မူသောအခါ ရထားဘီးသံကို ဆင်ခြင်သည့် အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သည်ဟု အထူးမှတ်ယူရ၏။ ။ ဒီ-ဋ္ဌ ၂၊ မျက်နှာ ၂၉၀-မှ)။

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသောအခါ နတ်ပြည်စည်ကားကြောင်း

သိကြားမင်းသည် တဖန်ဆက်၍ (မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသောအခါ နတ်ပြည်စည်ကားကြောင်းကို) မြတ်စွာဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားသည်မှာ--

“မြတ်စွာဘုရား အကျွန်ုပ်တို့ထက် အလျင်စောစွာ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကြသော နတ်တို့၏ မျက်မှောက်မှ “အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် မြတ်စွာဘုရားသခင်တို့ ပွင့်တော်မူကြသောအခါ အသုရာအပေါင်းတို့ ဆုတ်ယုတ်ကြလျက် နတ်အပေါင်းတို့ ပြည့်နှက်စည်ကားကုန်၏” ဟု ဤအကြောင်းကို အကျွန်ုပ်သည် ကြားနာသိမှတ်ခဲ့ရပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား....အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် လောက၌ ပွင့်တော်မူသောအခါမှစ၍ အသုရာအပေါင်းတို့ ဆုတ်ယုတ်ကြလျက် နတ်အပေါင်းတို့ ပြည့်နှက်စည်ကားနေကြောင်းကို အကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်နေရပါပြီဘုရား။

ဂေါပကနတ်သား ဝတ္ထု

မြတ်စွာဘုရား....ဤ ကပိလဝတ်ပြည်၌ပင်လျှင် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၌ ကြည်ညို၍ ငါးပါးသီလကို စောင့်ထိန်းလေ့ရှိသည့် ဂေါပိကာမည်သော သာကီဝင်မင်းသမီးသည် ရှိခဲ့ပါ၏။ ထို မင်းသမီးသည် မိန်းမ ဖြစ်ကြောင်းကို စက်ဆုပ်လျက် ယောက်ျားဖြစ်ကြောင်းကို ဖြည့်ကျင့်၍

ကိုယ်ခန္ဓာပျက်ကြွေ စုတေသည်မှ နောက်၌ ကောင်းသော လားရာ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ဝယ် အကျွန်ုပ်တို့၏သား အဖြစ်သို့ ရောက်လာပါ၏။ ထိုတာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ လည်း ထိုနတ်သားကို “ဂေါပကနတ်သား ဂေါပကနတ် သား” ဟူ၍ ခေါ်ကြပါကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရား...အခြား ရဟန်းသုံးပါးတို့သည်ကား ရှင်တော်ဘုရားအထံ၌ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ကြပါ လျက် ယုတ်နိမ့်သော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်(= ကခြေသည်နတ်) မျိုး၌ ဖြစ်လာပါကုန်၏။ ထိုနတ်တို့သည် ကာမဂုဏ်ငါးပါး တို့ဖြင့် ကုံလုံပြည့်စုံစွာ ခံစားပျော်ရွှင်ကြလျက် အကျွန်ုပ် တို့အား ခစားဖျော်ဖြေရန် သုဓမ္မာနတ်သဘင်သို့ လာ ရောက်ကြပါကုန်သည်။ အကျွန်ုပ်တို့အား ခစားဖျော်ဖြေ ရန် လာရောက်ကြသော ထိုနတ်တို့ကို ဂေါပကနတ်သား သည်—

“အရှင်တို့...သင်တို့သည် အဘယ်သို့ ဉာဏ်ဦးလှည့်၍ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နာခဲ့ကြပါသနည်း။ အကျွန်ုပ်သည်ကား ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၌ ကြည်ညို၍ ငါးပါးသီလမျှကို စောင့်ထိန်းလေ့ရှိသော မိန်းမငယ်ပင် ဖြစ်လင့်ကစား မိန်းမ ဖြစ်ကြောင်းကို စက်ဆုပ်လျက် ယောက်ျားဖြစ်ကြောင်းကို ဖြည့်ကျင့်သဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာပျက် ကြွေ စုတေသည်မှနောက်၌ ကောင်းသောလားရာ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ဝယ် နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း၏ သားအဖြစ်သို့ ရောက်လာပါ၏။ ဤတာဝတိံသာနတ် ပြည်၌လည်း အကျွန်ုပ်ကို “ဂေါပကနတ်သား ဂေါပက နတ်သား”ဟူ၍ ခေါ်ကြပါကုန်၏။

အရှင်တို့...သင်တို့သည်ကား မြတ်စွာဘုရား အထံ တော်၌ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ခဲ့ကြပါလျက် ယုတ်နိမ့် သော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မျိုး၌ ဖြစ်လာရကုန်၏။ အရှင်တို့...တရား ကျင့်ဖက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ယုတ်နိမ့်သော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မျိုး၌ဖြစ်နေ

ကြသည်ဟိုကို မြင်ရကုန်သော အကျွန်ုပ်တို့သည် မမြင်သင့်သော သဘောကို မြင်ရကုန်လေစွာတကား” —

ဟု သတိပေးစကား ပြောကြားပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား... ဂေါပကနတ်သားက သတိပေးစကား ပြောကြားအပ်ကုန်သော ထိုနတ်သား သုံးယောက်တို့အနက် နတ်သားနှစ်ယောက်တို့သည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ပဌမဈာန်သတိကို ရကြလျက် မြဟ္မပုရောဟိတဘုံသို့ ရောက်ကြပါသည်။ နတ်သား တယောက်သည်ကား ကာမဘုံ၌ပင် ပျော်၍ နေပါ၏” —

ဟူ၍ လျှောက်ထားလေသည်။ (သိကြားမင်း၏ လျှောက်ထားချက် မပြီးဆုံးသေးပါ)။

(ဤကား ဂေါပကနတ်သား ဝတ္ထုဖြစ်သည်။ ဤ ဂေါပကနတ်သား ဝတ္ထု၌ အထူးမှတ်သားရန်မှာ - ဤ ဂေါပကနတ်သားဝတ္ထုပါ သမဏနတ်သားသုံးယောက်တို့မှာ လူ့ ပြည်ရဟန်းဘဝတုန်းက စင်ကြယ်သော သီလရှိကြသူများ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ယုတ်နိမ့်သော ဂန္ဓဗ္ဗနတ် (= ကခြေသည်နတ်) မျိုး၌ ဖြစ်ကြရသနည်းဟူမူ ရှေး၌ဖြစ်သော ဘဝနိကန္တိကြောင့် ဟု ဖြေဆိုရာ၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့ - ထို သမဏနတ်သား သုံးဦးတို့သည် ရှေးကလည်း ထိုဂန္ဓဗ္ဗ (= ကခြေသည်) နတ်မျိုး၌ ဖြစ်ခဲ့ရပေါင်း များလှလေပြီ။ ထို့ကြောင့် ထိုကခြေသည် နတ်ဘဝ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော (ဘဝနိကန္တိ) တဏှာလောဘ၏ အစွမ်းကြောင့် ထိုကခြေသည် နတ်ဘဝ (= စတုမဟာရာဇ် နတ်ဘုံ)၌ ဖြစ်ကြရလေသည်။

ဂေါပကနတ်သား သတိပေးစကား ပြောကြားသော အခန်း၌ - ဂေါပကနတ်သားသည် ထို သမဏနတ်သား = ကခြေသည်သုံးယောက်တို့ကို မြင်လတ်သော် “ဤ ကခြေသည် နတ်သားတို့သည် အလွန်လျှင် တင့်တယ်ကြ လှပကြကုန်၏။ အဘယ်သို့သော ကုသိုလ်ကံကိုပြု၍ လာခဲ့ကြသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်ရှိသော် ရှေးဘဝက ရဟန်းများ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်ကို မြင်လေသည်။ ထို့နောင်မှ “ရဟန်းများဖြစ်ကြလျှင် ရှိပစေ၊ သီလတို့၌ ဖြည့်ကျင့်ခဲ့သူများ ဖြစ်ခဲ့ကြ၏လော” ဟု ဆက်၍ စူးစမ်းပြန်သော် “သီလတို့၌ ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ကြသူများ” ဟူ၍ သိမြင်လေသည်။ “သီလတို့၌ ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ကြ

လျှင် ရှိပစေ၊ ထိုသူတို့မှာ အခြား အထက်ဖြစ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးများ ရှိခဲ့သလော၊ မရှိခဲ့သလော” ဟု ဆင်ခြင်ပြန်သော် “ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်များ” ဟူ၍ သိမြင်လေသည်။ “ဈာန်ရ ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြလျှင် ရှိပစေ၊ အဘယ်အရပ်၌ နေကြသူများ ဖြစ်သနည်း” ဟု စူးစမ်းဆင်ခြင်ပြန်သော် “ငါ၏အိမ်၌ ဆွမ်းခံကိုယ်တော်များ” ဟူ၍ သိမြင်လေသည်။ “သီလ စင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည် နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်တို့တွင် မိမိတို့ အလိုရှိရာ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်နိုင်ကြကုန်၏။ ဤ ရဟန်းတို့သည်ကား အထက် နတ်ပြည်၌လည်း မဖြစ်ကြကုန်၊ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဤ ရဟန်းတို့သည်ကား ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ မဖြစ်ကြကုန်။ ငါတမူကား ထို ရဟန်းတို့၏ အဆုံးအမဩဝါဒ၌ တည်ခဲ့သောကြောင့် နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း၏ ရင်ခွင်၌ သားရင်းတယောက် ဖြစ်လာ ရ၏။ ဤရဟန်းတို့သည်ကား ယုတ်နိမ့်သော ဂန္ဓဗ္ဗ(=ကခြေသည်) နတ် မျိုး၌ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဤနတ်တို့သည် အဋ္ဌိဝေဓပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကုန်ရကား လိုမ့်၍ လိုမ့်၍ အပြင်းအထန် ထိုးဆွဲရိုက်နှက်သည့်အလား ပြောကြား သင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကုန်၏” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်ကာ “အရှင်တို့... သင်တို့သည် အဘယ်သို့ ဉာဏ်ဦးလှည့်ကြ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တရား တော်ကို နာခဲ့ကြပါသနည်း” — အစရှိသော စကားတို့ဖြင့် နာနာ ပြင်းပြင်း သတိပေးစကား ပြောကြားလေသည်။

ဤစကားရပ်၌ “အဋ္ဌိဝေဓပုဂ္ဂိုလ်များ” ဟူသော စကားနှင့်စပ်၍ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် စတုက္ကနိပါတ် တတိယပဏ္ဏာသက ၂-ကေသီဝဂ် ၃-ပတောဒသုတ် (အံ ၁၊ ၄၂၉-မျက်နှာ) လာ မြင်းလိမ္မာ ၄-မျိုးနှင့် ယောက်ျားလိမ္မာ ၄-မျိုးတို့ကို အကျဉ်းချုပ် မှတ်သားရာ၏—

မြင်းလိမ္မာ ၄-မျိုးဟူသည်မှာ.... (၁) ကြိမ်လုံးအရိပ်ကိုမြင်ရုံနှင့် ထိတ် လန့်ကြောက်ရွံ့ကာ လိမ္မာသော ဆာယာဒိဋ္ဌမြင်းလိမ္မာ, (၂) ကြိမ်လုံး အရိပ်ကိုမြင်သော်လည်း မလိမ္မာသေးပဲ အမွှေးကျွတ်အောင် ပုတ်ခတ် ရိုက်နှက်မှ ထိတ်လန့်ကာ လိမ္မာသော လောမဝေဓမြင်းလိမ္မာ, (၃) ရှေ့ နှစ်နည်းဖြင့် မလိမ္မာသေးပဲ အရေစုတ်အောင် ပုတ်ခတ်ရိုက်နှက် ထိုးဆွဲမှ ထိတ်လန့်ကာ လိမ္မာသော စမ္မဝေဓမြင်းလိမ္မာ, (၄) ရှေ့သုံးနည်းဖြင့် မလိမ္မာသေးပဲ အရိုးခိုက်အောင် ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ထိုးဆွဲမှ ထိတ်လန့်ကာ လိမ္မာသော အဋ္ဌိဝေဓ မြင်းလိမ္မာ = ဤကဲ့သို့ မြင်းလိမ္မာ ၄-မျိုးရှိ သကဲ့သို့—

ယောက်ျားလိမ္မာလည်း ၄-မျိုးပင်ရှိလေသည်။ ၄-မျိုးဟူသည်မှာ.... (၁) “ဤမည်သော မြို့ရွာဝယ် ဤမည်သော မိန်းမ၊ ယောက်ျားတို့

ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်ရှိနေသည်၊ (သို့မဟုတ်) စုတိပြတ်ကြော သေလွန်သည်တို့ ဟူသော သတင်းစကား ကြားရုံမျှဖြင့် ထိတ်လန့်သံဝေဂရရှိကာ ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာတို့ကို ရအောင်ကြိုးကုတ် အားထုတ်သော ယောက်ျားလိမ္မာ = ဆာယာဒိဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် (ပဌမမြင်းလိမ္မာနှင့် တူ၏)။

(၂) ပဌမနည်းဖြင့် ထိတ်လန့်သံဝေဂမရသေးပဲ ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ မိန်းမ၊ ယောက်ျား တဦးဦး ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်ရှိနေသည်ကို (သို့မဟုတ်) စုတိပြတ်ကြော သေလွန်သည်ကို မြင်ရမှ ထိတ်လန့်သံဝေဂရရှိကာ ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာတို့ကို ရအောင်ကြိုးကုတ် အားထုတ်သော ယောက်ျားလိမ္မာ = လောမဝေဓပုဂ္ဂိုလ် (ဒုတိယမြင်းလိမ္မာနှင့် တူ၏)။

(၃) ရွှေနှစ်နည်းဖြင့် ထိတ်လန့်သံဝေဂမရသေးပဲ မိမိ၏ဆွေမျိုးတဦးဦး ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်ရှိနေသည်ကို (သို့မဟုတ်) စုတိပြတ်ကြော သေလွန်သည်ကို မြင်ရမှ ထိတ်လန့်သံဝေဂရရှိကာ ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာတို့ကို ရအောင်ကြိုးကုတ် အားထုတ်သော ယောက်ျားလိမ္မာ = စမ္မဝေဓ ပုဂ္ဂိုလ် (တတိယမြင်းလိမ္မာနှင့် တူ၏)။

(၄) ရွှေသုံးနည်းဖြင့် ထိတ်လန့်သံဝေဂ မရသေးပဲ မိမိကိုယ်တိုင် ရောဂါကြီး အနာကြီး အစရှိသော ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ့ကြုံခံစားရမှ ထိတ်လန့်သံဝေဂရရှိကာ ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာတို့ကို ရအောင်ကြိုးကုတ် အားထုတ်သော ယောက်ျားလိမ္မာ = အဋ္ဌဝေဓ ပုဂ္ဂိုလ် (စတုတ္ထမြင်းလိမ္မာနှင့် တူ၏) = ဤသို့ ယောက်ျားလိမ္မာ ၄-မျိုး ရှိလေသည်။ (အကျယ်ကို ဖော်ပြရာပါ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ပိဋကမြန်မာပြန် ပဌမတွဲ၊ စာမျက်နှာ ၄၄၂-မှ ထုတ်ယူမှတ်သားရာ၏)။ ဤယောက်ျားလိမ္မာ ၄-မျိုးတို့တွင် စတုတ္ထ ယောက်ျားလိမ္မာကို ရည်စူး၍ “ဤနတ်တို့သည် အဋ္ဌဝေဓပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကုန်ရကား” — အစရှိသည်ဖြင့် ဂေါပကနတ်သား စဉ်းစားကြံစည်ခြင်းဖြစ်လေသည်။

သိကြားမင်းလျှောက်ထားသော စကားရပ်တွင် “ထိုနတ်သား သုံးယောက်တို့အနက် နတ်သားနှစ်ယောက်တို့သည် မျက်မှောက်တံဝဋ္ဌပင် ပဌမဈာန်သတိကိုရကြလျက် ဗြဟ္မပုရောဟိတဘုံသို့ ရောက်ကြပါသည်” ဟူသော စကားရပ်ဝယ် အကျယ်မှတ်သားဖွယ်ကား—ဂေါပက နတ်သားက သတိပေးစကား ပြောကြားသောအခါ ကခြေသည် နတ်သား သုံးဦးတို့အနက် နတ်သားနှစ်ဦးတို့သည် “က-ကြ သိ-ကြ တီးမှုတ်ကြသော ကခြေသည်တို့မည်သည် ဆုလာဘ်တို့သာ ရသင့်ပါ၏၊ ဤဂေါပက နတ်သားသည်ကား ငါတို့ကို တွေ့မြင်ရသောအချိန်မှစ၍ ခုံလောက်အတွင်း ဆားကိုပစ်ချအပ်ဘိသကဲ့သို့ တဖျစ်ဖျစ်အပြစ်တင်စကားကိုသာ ပြောကြားနေ၏၊ ဤဖြစ်ရပ်သည် အဘယ်သို့နည်း” ဟု ဆင်ခြင်ကြသည်

ရှိသော် ရှေးလူဖြစ်စဉ်ဘဝက မိမိတို့မှာ ရဟန်းများဖြစ်ခဲ့ကြသည်ကို၎င်း၊ စင်ကြယ်သောသီလ ရှိခဲ့ကြသည်ကို၎င်း၊ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်ကို၎င်း၊ ထိုဂေါပက နတ်သားအလောင်း=ဂေါပိကာ သာကီဝင် မင်းသမီး၏အိမ်၌ ဆွမ်းခံကိုယ်တော်များဖြစ်ခဲ့ကြသည်ကို၎င်း ကောင်းစွာထင်ထင် သိမြင်ကြ၍ “စင်ကြယ်သော သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည် ကာမာဝစရ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်တို့တွင် မိမိတို့နှစ်သက်ရာ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ငါတို့သည်ကား အထက်နတ်ပြည်၌၎င်း၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌၎င်း ဖြစ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ကြကုန်။ ငါတို့၏ အဆုံးအမဩဝါဒ၌ တည်သော ကြောင့် ဤမိန်းမငယ်သည် အထက်နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ၏။ ငါတို့ကား ရဟန်းများဖြစ်ကြကာ မြတ်စွာဘုရားရှင် အထံတော်၌ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သုံးကြပါကုန်လျက် (ရှေး ဘဝနိကန္တိတဏှာကြောင့်) ယုတ်နိမ့်သော ကခြေသည်နတ်မျိုး၌ ဖြစ်ကြရကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ငါတို့ကို ဤဂေါပကနတ်သားသည် ဤကဲ့သို့ နှိပ်ကွပ်စကား ပြောကြား၏” ဟူ၍ စဉ်းစားမိ သိရှိကြကာ ဂေါပကနတ်သား၏ သတိပေးစကားကို ကြားနာကြကုန်စဉ်ပင် (ထိုနတ်သားသုံးယောက်တို့အနက်) နတ်သားနှစ်ယောက်တို့သည် ပဌမဈာန်သတိကို ရရှိကြ၍ (=ပဌမဈာန်ကို ရရှိကြ၍) ထိုပဌမဈာန်ကို အခြေပါဒက ပြုကြလျက် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စဒုက္ခအနတ္တဟု ဆင်ခြင်သုံးသပ်ကြသဖြင့် အနာဂါမိဖိုလ်၌ (ထိုနေရာမှာပင်) တည်ကြလေကုန်၏။

ထိုအခါ ထိုနတ်သားတို့၏ လက်ရှိ တန်ခိုးသေးငယ်သော ကာမာဝစရ ကခြေသည်နတ်ခန္ဓာသည် အနာဂါမိဖိုလ်တည်းဟူသော လောကုတ္တရာဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဆောင်ထားခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ရကား ထိုခဏမှာပင် နတ်သက်ကြွစုတေ၍ (မဇ္ဈိမဖြစ်သော ပဌမဈာန်ကို ရရှိသူများ ဖြစ်သောကြောင့်) ရူပါဝစရ ပဌမဈာန်သုံးဘုံတို့တွင် ဗြဟ္မပုရောဟိတ ဗြဟ္မာဘုံ၌ ဖြစ်ကြလေ၏။ အထူးအားဖြင့် “ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာဘုံ၌ ဖြစ်ကြလေ၏” ဟု ဆိုသော်လည်း ထိုဗြဟ္မာနှစ်ဦးတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာသည် အထက် ဗြဟ္မပုရောဟိတဘုံ၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား ထိုတာဝတိံသာ နတ်ပြည် (သုဓမ္မာနတ်သဘင်) ၌ပင် ရပ်တည်ကြရင်း (ကခြေသည် နတ်ခန္ဓာကိုယ်ပျောက်၍) ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာ၏ ခန္ဓာကိုယ် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

အခြား ကခြေသည် (သမဏ) နတ်သားတဦးသည်ကား ထိုကခြေသည်နတ်ဘဝ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော တဏှာလောဘကို ပယ်ဖြတ်

ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်သောကြောင့် ထိုစတုမဟာရာဇ် ကာမာဝစရ ကခြေ
သည် နတ်ဘဝ၌ပင် ကျန်ရစ်လေတော့၏။ ။ဤကား ဂေါပကနတ်
သား ဝတ္ထုနှင့်စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်အကျယ်ကို အဋ္ဌကထာမှ ထုတ်နုတ်
ပြဆိုချက်တည်း။)

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည် ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော
အတိုင်း ဂေါပကနတ်သား၏ အကြောင်းအရာဝတ္ထုကို စကားပြေ
(= စုတ္တိယ) ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားပြီးလျှင်
ထိုအကြောင်းအရာကို တဖန်ထပ်၍ ဂါထာကြီး (၁၅) ဂါထာ
တို့ဖြင့် လျှောက်ထား၍ တဖန်ဆက်ကာ သုံးဂါထာတို့ဖြင့် ဤသ-
သနာနှင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို၎င်း မိမိတို့
သည်လည်း ထိုမြဟ္တာနှစ်ဦးတို့ရရှိသော လောကုတ္တရာ မဂ်ဖိုလ်ကို
ရရှိရန် မြတ်စွာဘုရားရှင် ထံတော်မှောက်သို့ ယခုရောက်ရှိလာ
ပါကြောင်းကို၎င်း မြတ်စွာဘုရားရှင်က အခွင့်ပြုတော်မူပါလျှင်
အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာ လျှောက်ထားလိုပါကြောင်းကို၎င်း
လျှောက်ထားပြန်လေသည်။ (ထိုဂါထာပါဠိနှင့် အနက်တို့ကို ပါဠိ
တော်နှင့် ပိဋကမြန်မာပြန်မှ ထုတ်ယူမှတ်သားကုန်ရာ၏။ ထို ၁၈-
ဂါထာတို့တွင် နောက်ဆုံးလျှောက်သည့် ဂါထာကိုသာ ဖော်ပြ
ပါတော့အံ့) —

တဿ ဓမ္မဿ ပတ္တိယာ၊ အာဂတမှာသိ မာရိယ။
ကတာဝကာသာ ဘဂဝတာ၊ ပဉ္စိ ပုစ္ဆေမု မာရိယ။

မာရိယ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား...။
(မယံ = အကျွန်ုပ်တို့သည်)။ တဿ ဓမ္မဿ = ထိုမြဟ္တာနှစ်ဦး
ရရှိသော လောကုတ္တရာတရားထူးသို့။ ပတ္တိယာ = ရောက်ကြ
ရကြပါခြင်းငှါ။ အာဂတာ = ရှင်တော်ထံမှောက် ယခုလာရောက်
ကြကုန်သည်။ အမှ = ဖြစ်ပါကုန်၏။ (အာသိ အနက်မရှိ၊ စကား
တန်းဆာမျှ)။ မာရိယ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာ
ဘုရား...။ မယံ = အကျွန်ုပ်တို့သည်။ ဘဂဝတာ = ဘုန်းတော်
သခင် ရှင်ပင်ဘုရားက။ ကတာဝကာသာ = ကရုဏာရှေးရှု
အခွင့်ပြုအပ်ကြပါကုန်မူ။ ပဉ္စိ = ပြဿနာကို။ ပုစ္ဆေမု = သံသယ

ကင်းဝေး သိလိုရေးဖြင့် မေးလျှောက်လိုကြပါကုန်သည်ဘုရား... ဟူ၍ ပြဿနာမေးလျှောက်ရန် ခွင့်ပန်လျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စိတ်သန္တာန်၌ “ဤသိကြားမင်းသည် ရှည်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး စင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိခဲ့၏၊ မည်သည့်ပြဿနာကို မေးသည်ဖြစ်စေ အကြောင်းနှင့် စပ်သော ပြဿနာ (= အကျိုးဖြစ်ထွန်းမည့်ပြဿနာ) ကိုသာ မေးပေလိမ့်မည်၊ အကြောင်းနှင့် မစပ်သော ပြဿနာ (= အကျိုးမဖြစ်ထွန်းမည့် ပြဿနာ) ကို မေးလိမ့်မည်မဟုတ်၊ ထိုသိကြားမင်းမေး၍ ငါဘုရား ဖြေဆိုလတ်သော် ထိုအဖြေကို လျင်မြန်စွာပင် သိပေလိမ့်မည်” ဟူ၍ အကြံတော် ဖြစ်ရှိလေ၏။

မဿလုလင်ဝတ္ထု

(ဤ၌ - “ဤသိကြားမင်းသည် ရှည်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး စင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိခဲ့၏” ဟူသောစကားနှင့် စပ်၍ သိကြားမင်း၏ ရှည်စွာသော အတိတ်ကာလကပင် စင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိခဲ့ပုံကို မဿလုလင်ဝတ္ထုဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြသည့်အတိုင်း အဋ္ဌကထာလာ “မဿလုလင် ဝတ္ထု” ကို အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြဦးအံ့—

ဤသိကြားမင်းကား မြတ်စွာဘုရားရှင် ပွင့်တော်မမူမီ မဂဓတိုင်းဝယ် မစလရွာ၌ မဿလုလင်ဖြစ်ခဲ့သော အချိန်မှ စ၍ပင် စင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိသူဖြစ်ခဲ့၏။ ချဲ့ဦးအံ့— ဤသိကြားမင်းသည် ထိုမစလရွာ၌ မဿလုလင် ဖြစ်ခဲ့သောအခါ တနေ့သ၌ စောစောထ၍ ရွာအလယ်တွင် လူအပေါင်းတို့၏ ရွာမှုကိစ္စပြုလုပ်ရာဌာနသို့ သွားရောက်၍ မိမိရပ်တည်နေရာအရပ်ကို ခြေဖျားဖြင့်ပင် မြေမှန်အမှိုက်သရိုက်များကို ဖယ်ရှားလျက် တလင်း စင်ကြယ် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိအောင် ပြုခဲ့လေသည်။ အခြား လူတယောက်သည် ထိုနေရာကို နှစ်သက်သဘောကျ၍ မဿလုလင် သုတ်သင်ရှင်းလင်းထားသော ထိုနေရာ၌ လာရောက်ရပ်တည်လေ၏။

မဿလုလင်သည် ထိုမျှဖြင့်ပင် သတိရ၍ ရွာအလယ်၌ ကောက်နယ်တလင်းမျှ ကျယ်ဝန်းသော အရပ်ကို သုတ်သင်၍ သံဖြူဖြန့်ခင်းလျက် ထင်းများကို သယ်ဆောင်၍ အေးသောအခါ၌ မီးဖိုလေသည်။

ရွာနေသူ ကြီးကြီး ငယ်ငယ် လူတို့သည် ထိုနေရာသို့ လာရောက်ကြကာ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ မီးလှူ၍ ချမ်းသာစွာ ထိုင်နေကြလေ၏။

ထိုနောက် တနေ့သ၌ မဃလုလင်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ငါတို့သည် မြို့ရောက်ကြသည်ရှိသော် မင်း၊မင်း၏ အမတ်စသော စည်းစိမ်ရှင်တို့ ကို မြင်ရကုန်၏။ ဤအထက် ကောင်းကင်ဝယ် လှည့်လည်နေသော လဗိမာန်တို့၌ လနတ်သား နေနတ်သားတို့ ထင်ရှားရှိကြောင်း လူ အပေါင်းတို့ ပြောဆိုကြ၏။ အဘယ်အမှုကို ပြု၍ ထိုမင်း၊မင်း၏ အမတ် စသောသူ လနတ်သား နေနတ်သားတို့သည် ထိုစည်းစိမ်တို့ကို ရရှိကြ ကုန်သနည်း” ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစားမှု ဖြစ်ရှိလာ၏။ ထိုနောက်မှ မဃ လုလင်သည် “တစုံတခု အခြားအမှုကို ပြု၍ ရကြလိမ့်မည်မဟုတ်၊ ဖြစ်စေ သော ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို ပြု၍သာ ထိုသူတို့သည် ထိုစည်းစိမ်တို့ကို ရရှိကြသည် ဖြစ်ကုန်ရာ၏” ဟု အမှန်အတိုင်း ကြံစည်စဉ်းစားမိ၍ “ငါ သည်လည်း ဤသို့သော စည်းစိမ်ကို ပေးစွမ်းနိုင်သည့် ဖြစ်စေသော ကောင်းမှု ကုသိုလ်ကိုသာ ပြုသင့်၏” ဟု ဆက်၍ တဖန် ကြံစည်စဉ်းစား မိပြန်လေ၏။

ထိုသို့ စဉ်းစားကြံစည်ပြီးနောက် မဃလုလင်သည် စောစောထ၍ ယာဂုကို သောက်ပြီးလျှင် ပဲခွပ်၊ ပုဆိန်၊ ပေါက်တူး၊ တင်းပုတ်လက်နက် များကို စွဲကိုင်လျက် လမ်းလေးဆုံသို့ သွားရောက်ကာ တင်းပုတ်=သံ တူကြီးဖြင့် ကျောက်ခဲများကို ထုနှက်ရိုက်ဖော် ထုတ်နုတ်၍ လမ်းဘေး အပသို့ လှိမ့်ချဖယ်ရှင်းလေ၏။ လှည်းများ ရထားများ ဝင်ရိုးနှင့် တိုက်မိ မည့် သစ်ပင်များကိုလည်း ခုတ် လှည်းပယ် ရှင်း လေ ၏။ မညီညွတ်သော လမ်းမြေအပြင်ကိုလည်း ညီညွတ်အောင် ပြုလုပ်လေ၏။ လမ်းလေးဆုံ၌ တည်းခိုရန် အရိပ်မဏ္ဍပ်စရပ်ကို ပြုလုပ်တည်ဆောက်လေ၏။ လေး ထောင့်ရေကန်ကိုလည်း တူးဖော်လေ၏။ အသွားခက်သော လမ်းခရီး များ၌ တံတား နင်းကြမ်းခင်း၍ ပေးလေ၏။ ဤနည်းဖြင့် နေ့အဖို့ရာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကိုပြု၍ နေဝင်သောအခါမှ အိမ်သို့ပြန်လာ၏။

ထိုမဃလုလင်ကို အခြားလူတယောက်က “အမောင်မဃ... အမောင် သည် နံနက်စောစောကပင် ရွာမှထွက်၍ ညချမ်းကာလမှ တောက ပြန်လာ၏။ အဘယ်အမှုကို အမောင်ပြုသနည်း” ဟု မေးလေလျှင် ထိုလူကို မဃလုလင်သည် “အို မိတ်ဆေ... အကျွန်ုပ်သည် ဖြစ်စေသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကိုပြုပါသည်။ နတ်ပြည်ရောက်ကြောင်း လမ်းကောင်း ကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းပါသည်” ဟု ဖြေကြားလေ၏။ တဖန်ဆက်၍

ထို မိတ်ဆွေလူနှင့် မဃလုလင်တို့ အပြန်အလှန် မေးကြ ဖြေကြပြန်သည်မှာ—

မိတ်ဆွေ။ ။အို အမောင်မဃ... ဖြူစင်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဟူသည်မှာ အဘယ်အရာကို ခေါ်ပါသနည်း။

မဃ။ ။မိတ်ဆွေ...သင်သည် ဖြူစင်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မသိဘူးလော။

မိတ်ဆွေ။ ။အိမ်း...ငါမသိပါ။

မဃ။ ။မြို့သို့ရောက်သောအခါ သင်သည် မင်း၊ မင်း၏ အမတ်ကြီး စသော = စည်းစိမ်ရှင်ကြီးများကို မြင်ဘူးသည်မဟုတ်လော။

မိတ်ဆွေ။ ။အိမ်း...မြင်ဘူးပါ၏။

မဃ။ ။ထိုမင်း၊ မင်း၏အမတ်ကြီးစသော = စည်းစိမ်ရှင်ကြီးများ သည် ဖြူစင်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ကြ၍ ထို မင်းအဖြစ်၊ မင်း၏ အမတ်ကြီးအဖြစ်စသော ရာထူးများကို ရအပ်လေသည်။ ငါ သည်လည်း ဤသို့သဘောရှိသည့် မင်းစည်းစိမ် အမတ်ကြီးစည်းစိမ်မျိုး အကျိုးပေးနိုင်သည့် ကောင်းမှုကို ပြုလုပ်ပါ၏။ သင်သည် လနတ်သား၊ နေနတ်သားဆိုသည်ကို ကြားဘူးပါ၏လော။

မိတ်ဆွေ။ ။အိမ်း...ကြားဘူးပါသည်။

မဃ။ ။ငါသည် အဲဒီ နတ်ရွာလမ်းကြောင်းကို သုတ်သင်နေ ပါ၏။

မိတ်ဆွေ။ ။အမောင်မဃ...ဤ သင်ယခုပြောသော ကုသိုလ် ကောင်းမှုကို အမောင် တယောက်သာ ပြုကောင်းပါသလော၊ အခြား သူ တဦးတယောက်ကမူ မပြုကောင်းဘူးလော။

မဃ။ ။အို မိတ်ဆွေ...ဤကောင်းမှုကို တဦး တယောက်အားမျှ (မပြုကောင်းဘူးဟု) တားမြစ်ချက်မရှိပါ။

မိတ်ဆွေ။ ။အမောင်မဃ...ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် နက်ဖြန်ခါ အမောင် တောသို့သွားသောအခါ ငါ့အားလည်း အသံပေးပါဦး” —

ဤကဲ့သို့ အပြန်အလှန် မေးကြဖြေကြ စကားအပေးအယူ ပြုကြ လေသည်။ နောက်တနေ့၌ မဃလုလင်သည် ထို မိတ်ဆွေယောက်ျားကို ခေါ်၍ တောသို့ သွားလေ၏။ ဤနည်းဖြင့် မစလရွာသား အားကောင်း

မောင်းသန် လုလင် (၃၃) သုံးကျိပ် သုံးယောက်တို့သည် မဆလုလင်၏ အတုလိုက်ကာ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုဖော်ပြုဖက်များသာ ဖြစ်ကြလေ ကုန်၏။

ထို မဆလုလင်နှင့်တကွ သုံးကျိပ်သုံးယောက်သော လူတို့သည် တူညီသော ကုသိုလ်ဆန္ဒရှိကြလျက် ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကို ပြုလုပ် ကြကာ လှည့်လည်ကျက်စား သွားလာနေထိုင်ကြကုန်၏။ ပြုလုပ်ကြပုံ မှာ - အကြင်အရပ်သို့ သွားရောက်ကြကုန်၏။ ထိုအရပ်၌ လမ်းခရီးကို သာယာညီညွတ်အောင် ပြုလုပ်ကြသော် တရက်တည်းဖြင့်ပင် ပြီးစီး အောင် အားစိုက်ခွန်စိုက် ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ ရေကန်ကို တူးဖော်ကြ သော်၎င်း၊ စရပ်ကို ဆောက်လုပ်ကြကုန်သော်၎င်း၊ တံတားနင်းကြမ်းကို ဖွဲ့ချည်တည်ဆောက်ကြသော်၎င်း တရက်တည်းဖြင့်ပင် ပြီးစီးအောင် အားစိုက်ခွန်စိုက် ပြုလုပ်ကြကုန်၏။

မစလရွာစား လူယုတ်မာ၏အကြံ

ထိုအခါ ထိုလူတို့၏ နေထိုင်ရာ မစလရွာစား၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ငါသည် ရှေးအခါက ထိုလူများ သေအရက်သောက်စားကြကုန်သော် ၎င်း၊ တယောက်နှင့်တယောက် ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းစသော ရာဇဝတ်မှုများ ပြုလုပ်ကြသော်၎င်း အသပြာကျပ် စသည်အားဖြင့်၎င်း၊ ဒဏ်တပ်သော အခွန်အတုတ်အားဖြင့်၎င်း (=သေအရက်ရောင်းရ၍ အသပြာတကျပ် နှစ်ကျပ်စသည်၊ ထိုသူများရာဇဝတ်မှုဖြစ်ပွား၍ ဒဏ်ငွေ စသည်အားဖြင့်) များစွာသောဥစ္စာကို ရရှိခဲ့၏။ ယခုအခါ ထိုလူများ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုသော အချိန်မှ အစပြု၍ ဤမျှသော အတိုးအပွား ဥစ္စာဟူ၍ မရှိတော့ချေ... ကိုင်း... ထိုလူများကို မင်း၏ ရွှေနန်းတော်၌ အထင်လုံများ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ဂုံးချောစကား ပြောကြားပေ တော့အံ့” ဟု အကြံအစည် ဖြစ်ရှိလေ၏။

မစလရွာစား လူယုတ်မာသည် ဤကဲ့သို့ ကြံစည်ပြီးလျှင် မဂမင်း ထံမှောက်သို့ သွားရောက်ဆည်းကပ်၍ “မြတ်သောမင်းကြီး... လူဆိုး သူဆိုးများကို တွေ့မြင်နေရပါသည်” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ မင်းကြီး က “အမောင်... အဘယ်အရပ်၌ တွေ့မြင်ရသနည်း” ဟု မေးမြန်းလတ် သော် ရွာစားလူယုတ်မာသည် “မြတ်သောမင်းကြီး... အကျွန်ုပ်၏ မစလရွာ၌ တွေ့မြင်နေရပါသည်” ဟု ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ၏။ “အမောင် ရွာစား... ဘယ်လို လူဆိုးသူဆိုးများ ဖြစ်ကြသနည်း” ဟု မင်းကြီးက မေးလေသော် ရွာစားလူယုတ်မာသည် “အရှင်မင်းမြတ်... ”

ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်ကြသော လူဆိုးသူဆိုးများ ဖြစ်ကြပါသည်” ဟု ဂုံးတိုက်စကား လျှောက်ထားလေ၏။ တဖန်ဆက်၍ မင်းကြီးက “ယခု ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်ကြသော လူဆိုး သူဆိုးများသည် အဘယ်အမျိုး အနွယ်ရှိကြသူများ ဖြစ်သနည်း” ဟု မေး၍ ရွာစားလူယုတ်မာက “အရှင်မင်းမြတ်... သူကြွယ်အမျိုးဇာတ် ရှိကြသူများဖြစ်ကြပါသည်” ဟု လျှောက်ထားလေလျှင် မင်းကြီးသည် “သူကြွယ်မျိုးဇာတ် ရှိသူတို့သည် အဘယ်အမှု ပြုနိုင်ကုန်ချိမ့်နည်း၊ မောင်မင်းသည် သိပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ငါ့အား စောစီးစွာ မလျှောက်ထားသနည်း” ဟု မေးလေ၏။ “မြတ်သောမင်းကြီး ... အကျွန်ုပ်သည် ထိုလူဆိုးသူဆိုးများ အနွယ်ရယ် ပြုမည်မှ ကြောက်လန့်သောကြောင့် စောစီးစွာ မလျှောက်ထား မိပါ။ ယခုအခါ အကျွန်ုပ်အပြစ် ပြုတော်မမူပါလင့်” ဟု လူယုတ်မာ ရွာစားက ယုံကြည်လောက်အောင် ပြောကြားလေလျှင် မင်းကြီးသည် “ဤ ရွာစားသည် ငါ့အား အခိုင်အမာစကား ရဲ့ဝံ့စွာ ပြောကြား ၏” ဟု ရွာစား (=သူကြီး) အား ယုံကြည်၍ “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ယခုပင် သွားလော့၊ သင့်ကိုယ်တိုင်ပင် ထိုလူဆိုး သူဆိုးများကို ဖမ်းဆောင်ယူ ခဲ့ရမည်” ဟု မိန့်ဆိုကာ စစ်သည်မိုလ်ပါကို အကူပေး၍ စေလွှတ်လိုက် လေ၏။

မသလုလင်တို့အဖွဲ့ အဖမ်းခံရခြင်း

ယုတ်မာသောရွာစား (=သူကြီး)သည် မစလရွာသို့ ပြန်သွား၍ တနေ့ပတ်လုံး တောအရပ်၌ ကုသိုလ်မူပြုလုပ်ကြပြီးလျှင် ညစာစားပြီး နောက် ရွာ၏အလယ်၌ စည်းဝေးထိုင်နေကြ၍ “နက်ဖြန်ခါ အဘယ် ကောင်းမှုကို ငါတို့ပြုကြရပါမည်နည်း၊ လမ်းခရီးကိုတည်း ညီညွတ်အောင် ပြုလုပ်ကြရမည်လော၊ ရေကန်ကိုတည်း တူးကြရမည်လော၊ တံတား နင်းကြမ်းကိုတည်း ဖွဲ့ချည်တည်ဆောက်ကြရမည်လော” ဟု တိုင်ပင် ဆွေးနွေးနေကြသည်သာဖြစ်သော ထိုမသလုလင်အဖွဲ့ပြုသည့် သုံးကျိပ် သုံးဦးသောလူတို့ကို ဝိုင်းရံ၍ “မလုပ်ကြနှင့်၊ မင်း၏အာဏာဖြစ်သည်” ဟု ပြောဆိုကာ ဖမ်းဆီးတုပ်နှောင်၍ မင်းထံသို့ ခေါ်ဆောင်သွားလေ၏။

ထိုအခါ ထိုလုလင်တို့၏ အိမ်ရှင်မိန်းမတို့သည် “မယ်မင်းတို့၏အရှင် သခင် လင်ယောက်ျားတို့ကို ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ကြသည့် လူဆိုးသူဆိုး များဟု ဖမ်းဆီးတုပ်နှောင် ခေါ်ဆောင်သွားအပ်ကုန်ပြီ” ဟုသော သတင်းစကားကို ကြားသိကြ၍ “အလွန်ကြာမြင့်စွာကပင် လိမ်လည် ကောက်ကျစ်သူများ ဖြစ်ကြလေသည်၊ ထိုမောင်တို့သည် ‘ကုသိုလ်

ကောင်းမှု ငါတို့ပြုကြသည်ဟု လိမ်လည်လှည့်ဖြား ပြောကြားကြကာ
 နေ့စဉ်နေ့စဉ် တော၌သာ နေထိုင်ကြကုန်၏။ အလုံးစုံသော အိမ်မှုကိစ္စ
 များ ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်ခဲ့ကုန်၏။ အိမ်၌ တစ်စုံတစ်ရာသော အကျိုးမျှ
 တိုးတက်ခြင်းမရှိချေ။ (သို့ရကား) တုပ်နှောင် ဖွဲ့ချည်အပ်ကုန်သည်မှာ
 လွန်စွာကောင်းလှ၏။ ဖမ်းဆီးအပ်ကုန်သည်မှာ လွန်စွာကောင်းလှ၏။
 (ဖွဲ့ချည်တုပ်နှောင် ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ခံရတာပဲ ကောင်းတယ်)”ဟု
 အပြစ်တင်စကား ပြောကြားကြကုန်၏။

ဆင်ကိုအနင်းခိုင်း၍ သတ်ရန်စီမံခြင်း

လူယုတ်မာရွာစား(=သူကြီး)သည်လည်း ထိုမဃလူလင်တို့ အဖွဲ့ကို
 ဖမ်းဆောင်၍ မင်းကြီးအား ပြသလေ၏။ မင်းကြီးသည် မစူးစမ်း မဆင်
 ခြင်ပဲသာလျှင် “ဆင်ကိုအနင်းခိုင်း၍ ထိုသူများကို သတ်စေကုန်လော့”
 ဟု အမိန့်ချမှတ်လေသည်။ ထိုမဃလူလင်အဖွဲ့ကို ဆင်ဖြင့်နှင်းသတ်မည့်
 နေရာသို့ ခေါ်ဆောင်အပ်လေလျှင် မဃလူလင်သည် ကျန်သောလူလင်
 တို့ကို “အမောင်တို့...ငါ့စကားကို လိုက်နာနိုင်ကြပါမည်လော”ဟု မေး
 မြန်းလေ၏။ ကျန်သောလူလင်တို့က “အမောင်မဃ...မောင့်စကားကို
 လိုက်နာကြစဉ်ပင် ဤယခု သေဘေးသို့ ငါတို့ရောက်ခဲ့ကြပြီ။ ဤသို့ပင်
 ဖြစ်သော်လည်း မောင့်စကားကို လိုက်နာမြဲ လိုက်နာကြပါကုန်အံ့။ အို
 အမောင်မဃ...အမောင်ပြောပါလော့။ အဘယ်အမှုကို ကျွန်ုပ်တို့ ပြုကြ
 ရမည်နည်း”ဟု ပြောဆိုကြလေလျှင် မဃလူလင်သည် “အိုအမောင်
 တို့.....ဤသံသရာဝဋ်အတွင်းဝယ် ကျင့်လည်ကုန်သောသူတို့ အဖို့အရာ
 ဤကဲ့သို့ ဘေးရောက်ကြမြဲဓမ္မတာ ဖြစ်ပါသည်။ အမောင်တို့သည်(ထိုလူ
 ယုတ်မာရွာစား(=သူကြီး)ပြောသည့်အတိုင်း) ခိုးသူတို့ ဧကန်စင်စစ်
 ဖြစ်ကြသလော”ဟု မေးမြန်းလေ၏။ ကျန်သောလူလင်တို့က “ငါတို့
 သည် ခိုးသူတို့မဟုတ်ကြပါကုန်”ဟု ပြန်ကြားပြောဆိုကြလေလျှင် မဃ
 လူလင်သည် “အမောင်တို့...သစ္စာဆိုမှုပြုခြင်းသည် ဤလောကကြီး၏
 မှီခိုရာကြီးဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမောင်တို့အားလုံးပင် ‘အကယ်၍
 အကျွန်ုပ်တို့သည် (ရွာစားသူကြီး ပြောသည့်အတိုင်း) ခိုးသူတို့မှန်ကြပါ
 လျှင် ဆင်တော်သည် ငါတို့ကို နင်းပါစေသတည်း။ အကယ်၍ ခိုးသူတို့
 မဟုတ်သည်မှန်ပါမူ ဆင်တော်သည် မနင်းပါစေသတည်း’ဟု သစ္စာ
 ဆိုမှုကို ပြုကြလော့”ဟု၍ အကြံပေးစကား ပြောကြားလေ၏။

ထိုသုံးကျိပ်သုံးယောက်သော လူလင်တို့သည် မဃလူလင်ပြောကြား
 သည့်အတိုင်း သစ္စာဆိုမှုပြုကြလေလျှင် ဆင်တော်သည် နင်းဖို့ရန်ဝေး

စွာ မဃလုလင်တို့အဖွဲ့အနီးသို့ ကပ်ရောက်ရန်ပင် မစွမ်းနိုင်ပဲ ကြောက်ရွံ့သောအသံကို ဟစ်အော်လျက် တိမ်းရှောင်ထွက်ပြေးလေ၏။ နောက်တဖန်ဆင်တော်ကို သံချွန်တပ်သော နားရင်းတုတ်၊ မိုန်း၊ ချွန်း တို့ဖြင့် ထိုးဆွဲထိန်းအုပ် တဖန်ကပ်ရောက်ရန် ပြုလုပ်ကြသော်လည်း မဃလုလင်တို့အဖွဲ့အနီးသို့ ကပ်ရောက်စေရန် မင်းချင်းဆင်ထိန်းများ မတတ်နိုင်ပဲ ရှိကြလေ၏။

“ဆင်တော်ကို မဃလုလင်တို့အဖွဲ့အနီးသို့ ကပ်ရောက်စေရန် မတတ်နိုင်ကြပါကုန်” ဟု မင်းချင်းတို့က မင်းကြီးအား လျှောက်ထားကြလေလျှင် မင်းကြီးသည် “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ထိုသူများ၏အထက်၌ ဖျာဖြင့် အုပ်ဖုံး၍ ဆင်တော်ကို နင်းစေကြရမည်” ဟု မိန့်ပြန်လေ၏။ မင်းကြီး၏ အမိန့်အတိုင်း မဃလုလင်တို့အထက်၌ ဖျာကို အုပ်ဖုံးအပ်လေသော် ဆင်တော်သည် ရှေးကထက် နှစ်ဆတိုး၍ ကြောက်ရွံ့သော အသံကို ဟစ်အော်လျက် တိမ်းရှောင်ထွက်ပြေးလေ၏။

မင်းကြီးအမြင်မှန်ရ၍ မဃလုလင်တို့အဖွဲ့ကို ရွာစားခန့်အပ်ကာ ဆုလာဘ်များစွာပေးခြင်း

မင်းကြီးသည် ထိုအကြောင်းကိုကြားသိ၍ ဂုံးချောသမား လူယုတ်မာ ရွာစား(=သူကြီး)ကို ရွှေတော်သို့ အခေါ်ခိုင်းပြီးလျှင် “အမောင်ရွာစား... ဆင်တော်က ထိုသူများကို မနင်းလိုဆိုပါတကား” ဟု မိန့်ကြားလေ၏။ ဂုံးချောသမား လူယုတ်မာ ရွာစား(=သူကြီး)က “မှန်ပါသည် အရှင်မင်းကြီး... ထိုသူတို့အနက် အကြီးအကဲဖြစ်သူ (မဃ)လုလင်သည် ဆင်မနင်းဝံ့သော မန္တာန်ကို တတ်သိသူဖြစ်ပါသည်။ ဤယခု ဆင်တော်မနင်းဝံ့ ခြင်းသည် မန္တာန်၏အာနုဘော်ဖြစ်ပါသည်” ဟု လျှောက်ထားလေလျှင် မင်းကြီးသည် မဃလုလင်ကို ရွှေတော်သို့ခေါ်စေ၍ “အမောင့်အား ဆင်မနင်းဝံ့သော မန္တာန်ရှိသတဲ့၊ မှန်သလား” ဟု မေးလေ၏။

ထိုအခါ မဃလုလင်က “အရှင်မင်းမြတ်... အကျွန်ုပ်မှာ ဆင်မနင်းဝံ့သော မန္တာန်မရှိပါ။ စင်စစ်သော်ကား အကျွန်ုပ်တို့သည် ‘အကယ်၍ ငါတို့သည် မင်းကြီး၏ ရန်သူလူဆိုးသူဆိုးများ ဖြစ်ကြပါလျှင် ဆင်တော်သည် နင်းပါစေသတည်း၊ မင်းကြီး၏ရန်သူ လူဆိုးသူဆိုးများ မဟုတ်ကြသည် မှန်ပါလျှင် ဆင်တော်သည် မနင်းပါစေသတည်း’ ဟု သစ္စာဆိုမှုကို ပြုကြပါသည်။ ဤယခု ဆင်တော်မနင်းခြင်းသည် သစ္စာဆိုမှု၏ အာနုဘော်ဖြစ်ပါသည်” ဟု လျှောက်ဆိုလေ၏။ ထိုအခါ မင်းကြီးက “အမောင်မဃ... အမောင်တို့သည် အဘယ်အမှုကို ပြုကြကုန်

သနည်း” ဟု မေးလေလျှင် မဃလုလင်သည် “အရှင်မင်းမြတ်... အကျွန်ုပ်တို့သည် မညီညွတ်သော ခရီးကို ညီညွတ်အောင် ပြုလုပ်ကြပါသည်။ လမ်းလေးဆုံ၌ လူသူလေးပါး နားနေအပန်းဖြေရန် စရပ်ကို တည်ဆောက်ကြပါသည်။ ရေကန်ကို တူးကြပါသည်။ တံတားနင်းကြမ်းကို ဖွဲ့ချည်တည်ဆောက်ကြပါသည်။ ဤသို့သဘောရှိသော ကောင်းမှုကုသိုလ်များကို ပြုကြကာ လှည့်လည်ကျက်စား သွားလာနေထိုင်ကြပါသည်” ဟူ၍ အကျယ်တဝင့် ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ၏။

“အမောင်မဃ...အမောင်တို့ကို ဤရွာစား(=သူကြီး)က အဘယ့်ကြောင့် ဂုံးချောစကား ပြောကြားသနည်း” ဟု မင်းကြီးက မေးလေလျှင် မဃလုလင်သည် “အရှင်မင်းကြီး...ဤရွာစား(=သူကြီး)သည် အကျွန်ုပ်တို့ မူးယစ်သောက်စား ပျော်ပါးမေ့လျော့နေသောအခါ ဤမည် ဤမည်သော ဥစ္စာများကို ရပါသည်။ အကျွန်ုပ်တို့ ယခုကဲ့သို့ မမေ့မလျော့သောအခါ ထိုဥစ္စာများကို ရရှိမှု အလျင်းပင်မရှိတော့ပါ၍ ဤအကြောင်းကြောင့် ဂုံးချောစကား ပြောကြားပါသည်” ဟုလျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မင်းကြီးသည် မဃလုလင်ကို “အမောင်မဃ... ဤဆင်တော်သည် တိရစ္ဆာန်ပင်ဖြစ်လင့်ကစား အမောင်တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို သိပေ၏။ ငါတို့ကား လူသားစင်စစ် ဖြစ်ပါလျက်လည်း အမောင်တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို မသိခဲ့ချေ။ အမောင်တို့၏ နေထိုင်ရာ မစလရွာကို အမောင်တို့အားပင် တဖန်ရှုပ်သိမ်းမှု မပြုပဲ အပိုင်စား ပေးသနားပါ၏။ ဤဆင်တော်သည်လည်း အမောင်တို့၏ ဆင်ပင်ဖြစ်စေ၊ ဂုံးချောသမား ရွာစားသူကြီးဟောင်းသည်လည်း အမောင်တို့၏ပင် ကျွန်ုပ်ဖြစ်စေ၊ ဤအခါမှစ၍ ငါ့အတွက်လည်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုလုပ်ကြပါ” ဟု ပြောဆို၍ ဥစ္စာများစွာကို ဆုလာဘ်အဖြစ် ပေးအပ်ကာ မဃလုလင်တို့ တဖွဲ့လုံးကို လွှတ်လိုက်လေ၏။

ထိုမဃလုလင်တို့အဖွဲ့သားများသည် မင်းကြီးပေးလိုက်သော ဥစ္စာကို ယူခဲ့ကြ၍ တယောက်တလှည့်စီ ဆင်ကိုစီးကြကာ သွားကြကုန်စဉ် “အမောင်တို့...ကုသိုလ်ကောင်းမှုမည်သည်ကို လာလတ္တံ့သော အနာဂတ် ဘဝအတွက် ပြုလုပ်အပ်ပေ၏။ ငါတို့အဖွဲ့မှာမူ ရေအတွင်း၌ ကြာညှိပန်း ပွင့်သကဲ့သို့ ဤယခုဘဝကိုယ်အဖြစ်၌ပင် ကောင်းကျိုးကို ပေးခဲ့လေပြီ။ ယခုအခါ ရှေးကထက်တိုး ဆတိုးလျှင် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုကြကုန်စို့” ဟု တိုင်ပင်စကား ပြောကြားကြကုန်၏။ တဖန်ဆက်၍

“အဘယ်သို့သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုကြမည်နည်း” ဟူ၍ ဆွေးနွေး တိုင်ပင်ကြပြန်လေလျှင် “လမ်းလေးဆင့်၌ အခိုင်အမာ ထာဝရပြု၍ လူများ အပေါင်း၏ အပန်းဖြေစရပ်ကြီး တဆောင် ဆောက်လုပ်ကြကုန်အံ့၊ အထူးအားဖြင့်ကား ငါတို့၏ အိမ်ရှင်မများနှင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အဖို့ရေစက်မပါအောင် ဆောက်လုပ်ကြကုန်အံ့၊ မှန်ပါပေသည် - ငါတို့ကို ‘လူဆိုးသူဆိုးများ’ ဟု ပြောဆိုကာ မတရား ဖမ်းဆောင်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် ငါတို့၏ အိမ်ရှင်မိန်းမများတွင် တယောက်မျှလည်း လွတ်မြောက်ဖို့ရန် အကြံအစည်ကိုမျှ မပြုကြပဲ ‘ကောင်းစွာဖွဲ့နှောင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ကောင်းစွာဖမ်းဆီးအပ်ကုန်ပြီ = အဖွဲ့အနှောင် ခံကြရဒါပဲ ကောင်းတယ်၊ အဖမ်းအဆီး ခံကြရဒါပဲ ကောင်းတယ်’ ဟု ဝမ်းမြောက်စကား ပြောကြား ထကြွခဲ့ကြလေကုန်ပြီ၊ သို့ရကား ထိုအိမ်ရှင်မိန်းမများအား ကုသိုလ်ကောင်းမှု အဖို့ဝေစုကို မပေးကြစတမ်း” ဟု သဘောတူ တိုင်ပင်ဆုံးဖြတ်ကြလေကုန်၏။

အပန်းဖြေစရပ်ကြီး ဆောက်လုပ်ကြခြင်း

ထိုသုံးကျိပ်လေးဦးသော “မဃလုလင်” အဖွဲ့သားတို့သည် မိမိတို့၏ အိမ်များသို့ ရောက်ရှိကြလေသော် ဆင်တော်အား နေ့စဉ်နေ့စဉ် ထမင်းတလုပ်စီ မြက်တဆုပ်စီ ပေးကြလေ၏။ ထိုထမင်းတလုပ်စီ မြက်တဆုပ်စီသည် ဆင်တော်အတွက် ဝမ်းပြည့်အောင် လုံလောက်လေသည်။ ထို “မဃလုလင်” အဖွဲ့သားတို့သည် တောသို့ဝင်၍ သစ်ပင်တို့ကို ခုတ်လှဲကြကုန်၏။ ခုတ်ပြီး ခုတ်ပြီးတိုင်းသော သစ်ပင်များကို ဆင်တော်သည် ဆွဲ၍ လှည်းလမ်းအနီး၌ ချထားလေ၏။ ထို “မဃလုလင်” အဖွဲ့သားတို့သည် သစ်ပင်များကို ရွှေ့ကြ၍ အပန်းဖြေစရပ်ကြီး တည်ဆောက်မှုကို စတင်အားထုတ်ကြလေကုန်၏။

မဃလုလင်၏ အိမ်၌ မသူဇာ၊ မသူဓမ္မာ၊ မစိတ္တာ၊ မနန္ဒာဟူ၍ မယားလေးယောက်တို့ ရှိကြလေသည်။ ထိုလေးယောက်တို့ အနက် သုဓမ္မာသည် လက်သမားဆရာကြီးကို “အိုဖခင်... ဤကိုမဃတို့ သူငယ်ချင်း သုံးကျိပ်လေးဦးတို့သည် နံနက်စောစောပင် တောသို့သွားကြ၍ ညချမ်းကာလမှ အိမ်သို့ ပြန်လာကြပါသည်။ အဘယ်အမှုကို ပြုကြပါသနည်း” ဟု မေးမြန်းလေ၏။ လက်သမား ဆရာကြီးက “အမိ... မဃလုလင်တို့ သူငယ်ချင်း သုံးကျိပ်လေးဦးတို့သည် အပန်းဖြေစရပ်ကြီး ဆောက်လုပ်နေကြပါသည်” ဟု ပြောလေလျှင် သုဓမ္မာသည် “အိုဖခင်... ကျွန်တော်မအားလည်း အပန်းဖြေစရပ်ကြီးအတွက် ကုသိုလ်ကောင်းမှု

အဖို့အစုပါအောင် ပြုလုပ်ပေးပါလော့” ဟူ၍ တောင်းပန်စကား ပြောကြားလေ၏။ ထိုအခါ လက်သမားဆရာကြီးက “အိုအမိ... အိမ်ရှင်မိန်းမတို့နှင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အဖို့ရေစက်မပါအောင် ဆောက်လုပ်ကြမည်” ဟု ထိုမဆုတို့ အဖွဲ့သားများက ပြောကြားကြပါသည်” ဟု ဆိုလေလျှင် သုဓမ္မာအိမ်ရှင်မသည် လက်သမားဆရာကြီးအား အသပြာ ရှစ်ကျပ် လက်ဆောင်တံစိုးပေး၍ “အိုဖခင်... တနည်းနည်းဖြင့် ကျွန်တော်မအတွက် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အဖို့ရေစက်ပါအောင် ပြုလုပ်ပေးပါလော့” ဟု တောင်းပန်စကား ပြောကြားလေ၏။

လက်သမားဆရာကြီးသည် “ကောင်းပြီ အမိ...” ဟု ပြောဆို၍ အလျင်လက်ဦး ပဲခုပ်=ခားမှ ပုဆိန်များကို ယူဆောင်လျက် ရွာအလယ်၌ ရပ်တည်ကာ “အမောင်တို့... အသိနည်း=ဘယ်နှယ်လဲ၊ ယနေ့ယခု အချိန်၌သော်လည်း ရွာမှ မထွက်ကြသေးဘူးလော” ဟု ကျယ်လောင် ဟစ်အော် နှိုးဆော်သော အသံကိုပြု၍ “အားလုံးသော အဖွဲ့သားများ ခရီးသို့ တက်ရောက်ကြပြီ” ဟု သိရှိလတ်သော် “အမောင်တို့... သင်တို့သည် သွားနှင့်ကြဦးလော့၊ ငါ့အဖို့ရာ နှောင့်နှေးဖွယ်ရာကိစ္စ တခု ရှိနေပါသည်” ဟု ပြောဆိုကာ ထိုအဖွဲ့သား သုံးကျိပ်လေးယောက်တို့ကို ရွှေကသွားနှင့်အောင် ပြုလုပ်၍ မိမိကမူ အခြားခရီးတခုသို့ သွား၍ အထွတ်ပြုလုပ်ရန် သင့်လျောက်ပတ်သော (=ပိန္နဲတိုင်ပြုလုပ်ရန် သင့်လျော်သော) သစ်ပင်ကို ခုတ်လှဲကာ ရွေ့၍ ချောပြေအောင် ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ရွာသို့ယူဆောင်ခဲ့၍ သုဓမ္မာအိမ်ရှင်မ၏ အိမ်၌ “ကျွန်ုပ်က ပေးလိုက်ပါ” ဟု ပြောဆိုသောနေ့၌ အိမ်မှထုတ်၍ ပေးလိုက်လော့” ဟု ပြောဆိုမှာတမ်း၍ ထားခဲ့လေ၏။

ထို့နောက် သစ်အဆောက်အဦများ စုဆောင်းခြင်းကိစ္စ ပြီးစီးလတ်သော် မြေတောင်းဝန်းခြင်း မြေသုတ်သင်ခြင်း အမှုမှစ၍ အကျည်ဖွဲ့ခြင်း=အောက်အခြေခံ အုတ်ခုံတည်ဆောက်ခြင်း၊ သည်တိုင်စိုက်ထူခြင်း၊ ထုပ်လျောက်တင်ခြင်း၊ (အထွတ်တင်သည့်အခါ တက်ရောက်ဖွယ်ရာ) ငြမ်းဖွဲ့ခြင်း အမှုများကို ပြုလုပ်ပြီးစီးလတ်လျှင် လက်သမားဆရာကြီးသည် အထွတ်တင်စရာငြမ်း၌ ထိုင်၍ အရပ်လေးမျက်နှာတို့မှ အခြင်ယနယ်များကို ချီမလျက် “အမောင်တို့... ငါတို့ တခုမေ့နေသည့် အရာရှိ၏” ဟု စကား စ-လိုက်လေ၏။ အဖွဲ့သားတို့က “အို လက်သမားဆရာကြီး... အဘယ်အရာကို မေ့နေပါသနည်း၊ သင် ဆရာကြီးသည် အလုံးစုံကိုပင် မေ့လျော့ဘိ၏” ဟု အပြစ်တင်စကား ပြောကြားကြ

လေလျှင် လက်သမားဆရာကြီးသည် (ထိုသူတို့ အပြစ် တင်ချက်ကို လျစ်လျူရှု၍) “အမောင်တို့... ဤ အခြင်ယနယ်များသည် အဘယ်၌ သွားရောက်ပေါင်းစုတည်ကြမည်နည်း၊ အခြင်ယနယ်များ ပေါင်းစု၍ တည်နေရာအတွက် (=ပိန္နဲတိုင်) မည်သည်ကို ရမှသင့်မည်” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ “အို လက်သမားဆရာကြီး... ယခု အချိန်ကျမှ အဘယ်က ရနိုင်မည်နည်း” ဟု ပြောကြလေလျှင် လက်သမားဆရာကြီးသည် “အမျိုးတို့၏ အိမ်၌ ရနိုင်ဖွယ်ရာရှိပါ၏၊ အိမ်ပေါက်စေ့ လှည့်လည်၍ မေးမြန်းကြပါလော့” ဟု ပြောဆိုလေ၏။

မဆလုလင် အဖွဲ့သားတို့သည် ရွာတွင်းသို့ဝင်၍ မေးမြန်းကြလေသော် သုဓမ္မာအမျိုးသမီးအိမ်၌ ရပ်တည်ကြ၍ “ဤအိမ်၌ အထွတ်ပြုရန် သစ်သားရှိသလော” ဟု မေးကြလေကုန်၏။ သုဓမ္မာအမျိုးသမီးက “ရှိပါသည်” ဟု ဆိုလေလျှင် မဆလုလင်အဖွဲ့သားတို့သည် “ယခု အဖိုးကို ယူပါလော့” ဟု ပြောဆိုကြလေ၏။ “တန်ဖိုးကို မယူလိုပါ၊ အကယ်၍ ကျွန်တော်အတွက်တာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအဖို့ ဝေစုကို ပြုကြပါလျှင် ဤအထွတ်ပြုရန် သစ်သားကို ပေးပါမည်” ဟု ဆိုလေလျှင် မဆလုလင်အဖွဲ့သားတို့သည် “အမောင်တို့... လာကြလော့၊ မာတုဂါမအားတော့ ဘယ်လိုနည်းဖြင့်မှ အဖို့ဝေစုကို မပြုနိုင်ကုန်၊ တောသို့ သွားရောက်၍ အထွတ်ပြုလောက်သော သစ်ပင်ကို ခုတ်လဲကုန်အံ့” ဟု ပြောဆိုကြကာ ရွာမှ ထွက်ခဲ့ကြကုန်၏။

ထိုအခါ လက်သမားဆရာကြီးက “အမောင် တို့... အသို့နည်း = ဘယ်နှယ်လဲ၊ အထွတ်ပြုရန်သစ်သားကို မရခဲ့ဘူးလော” ဟု မေးလေလျှင် မဆလုလင် အဖွဲ့သားတို့သည် ထိုအကြောင်းကို ပြန်ကြား ပြောဆိုကြလေကုန်၏။ လက်သမားဆရာကြီးသည် အထွတ်တင်ရန် (ဖွဲ့ချည်ထားသည့်) ငြမ်း၌ ထိုင်နေရင်းကပင် ကောင်းကင်ကို မော်ကြည့်၍ “အို အမောင်တို့... ယနေ့ နက္ခတ်အချိန် အလွန်ကောင်းလှပါသည်၊ ဤနက္ခတ် အချိန်မျိုးကို နောက်တနှစ်ကျော်မှ ရနိုင်ပါသည်၊ အမောင်တို့သည် လည်း သစ်အဆောက်အဦများကို ဆင်းဆင်းရဲရဲ ဆောင်ယူအပ်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ထို သစ်အဆောက်အဦများသည် တနှစ်လုံးလုံးထားခဲ့လျှင် ဤနေရာ၌ပင် ပုပ်၍ ဆွေး၍ သွားကြပေလိမ့်မည်။ နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော အခါဝယ် ထို သုဓမ္မာအမျိုးသမီးအတွက်လည်း တထောင့်တကွေးက ဗိမာန်စရပ် ဖြစ်ပါစေ၊ ထို သုဓမ္မာအမျိုးသမီးအိမ်က အထွတ်သစ်ကိုပင် ယူဆောင်ခဲ့ကြပါကုန်လော့” ဟု ပြောဆိုလေ၏။

သုဓမ္မာအမျိုးသမီးသည်လည်း ထိုမဿလုလင်အဖွဲ့သားတို့ တဖန် ပြန်၍ မလာကြမီပင် အထွတ်၏ အောက်အပြင်၌ “ဤစရပ်သည် သုဓမ္မာစရပ်မည်၏” ဟု အက္ခရာကမ္မည်းတို့ကို ထွင်းစေပြီးလျှင် ထိုနေရာကို အဝတ်အသစ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ဖုံးအုပ်၍ ထားနှင့်လေ၏။ စရပ်ဆောက်လုပ်သောသူတို့သည် လာကြ၍ “အို သုဓမ္မာ...အထွတ်ကို ယူဆောင်ခဲ့ပါလော့၊ ဖြစ်လိုရာရာ ဖြစ်ပါစေတော့၊ သင့်အားလည်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုအဖို့ရအောင် ပြုကြကုန်အံ့” ဟူ၍ ပြောဆိုကြလေ၏။ သုဓမ္မာအမျိုးသမီးသည် အထွတ်သစ်သားကို အိမ်မှထုတ်ဆောင်၍ “အမောင်တို့...အခြင်ယနယ် ရှစ်လုံးဖြစ်စေ တဆယ့်ခြောက်လုံးဖြစ်စေ တင်၍ မပြီးသေးမီ ဤ အဝတ်ကို မဖြေကြပါကုန်လင့်” ဟု မှာတမ်းပြောဆို၍ ပေးလိုက်လေ၏။

ထိုစရပ်ဆောက်လုပ်သော သူတို့သည် “ကောင်းပြီ” ဟု ဝန်ခံကြ၍ ယူဆောင်သွားကြပြီးလျှင် အခြင်ယနယ်တို့ကို တင်ပြီးမှ အုပ်ထားသောအဝတ်ကို ဖြေကြလေကုန်၏။ မျက်စိအမြင်စူးရှသောရွာကြီးသားလူတယောက်သည် အထက်သို့ မော်၍ ကြည့်ရှုလတ်သော် အက္ခရာကမ္မည်းတို့ကို မြင်လတ်၍ “အမောင်တို့...ဤအရာကား အဘယ်နည်း = ဘာနည်း” ဟု ပြောဆို၍ စာဖတ်တတ်သူ လူတယောက်ကို ခေါ်ပြုလေ၏။ ထိုစာဖတ်တတ်သူသည် “ဤစရပ်သည် သုဓမ္မာစရပ်မည်၏” ဟု ပြန်ကြားပြောဆိုလေ၏။

ထိုအခါ မဿလုလင်တို့အဖွဲ့သားများသည် “အမောင်တို့ ... ထိုအထွတ်ကို ဖယ်ရှားကြလော့၊ ငါတို့သည် အစမှ စ၍ စရပ်ကို ဆောက်လုပ်ကြပါလျက် အမည်မျှကိုလည်း မရကြကုန်၊ ဤ သုဓမ္မာအမျိုးသမီးသည် တတောင်မျှလောက်သော အထွတ်သစ်သားဖြင့် စရပ်တဆောင်လုံးကို မိမိအမည်ဖြင့် (ခေါ်တွင်ရအောင်) ပြုလုပ်စေ၏” ဟု ကျယ်လောင်စွာ ဟစ်အော် ပြောဆိုကြလေကုန်၏။ လက်သမားဆရာကြီးသည် ထိုလူတို့ ကျယ်လောင်စွာဟစ်အော် ပြောဆိုနေကြကုန်စဉ်ပင် အခြင်ယနယ်တို့ကို သွင်း၍ မယ်န (=ဗရစ်) များကို အပြီး ရိုက်နက်ကာ စရပ်ကြီးဆောက်လုပ်မှုကို ပြီးဆုံးစေလေ၏။

မဿလုလင်အဖွဲ့သားများသည် ဆောက်လုပ်ပြီးသော အပန်းဖြေစရပ်ကြီးကို သုံးပုံ သုံးပိုင်း ခွဲခြားကန်သတ်မှု ပြုကြကုန်၏- (၁) တပုံ တစဉ် မင်းအစိုးရများ နေထိုင်ရာအရပ်ကို ပြုကြကုန်၏၊ (၂) တပုံ

တစဉ် ဆင်းရဲသားများနေထိုင်ရာ အရပ်ကို ပြုကြကုန်၏။ (၃) တပုံ
တစဉ် မမာမကျန်းသူများ နေထိုင်ရာ အရပ်ကို ပြုကြကုန်၏။

စရပ်ကြီး၌ တာဝန်အသီးသီး ခွဲထားပုံ

အဖွဲ့သား သုံးကျိပ်သုံးယောက်တို့သည် ပျဉ်ချပ်အခင်း သုံးဆယ်
သုံးခုတို့ကို ခင်းထားကြ၍ မင်းကြီးပေးလိုက်သောဆင်အား “အမောင်
ဆင်တော်... ဧည့်သည်သည် လာရောက်၍ အကြင်သူ၏ ပျဉ်ချပ်အခင်း၌
ထိုင်နေ၏။ ထိုဧည့်သည်ကို ခေါ်ဆောင်၍ ပျဉ်ချပ်အခင်းရှင်၏ အိမ်သို့
သာ ပို့ပါလော့။ ထိုဧည့်သည်တော်၏ အတွက် ခြေဆုပ်လက်နယ်ပြုမှု
ခဲဖွယ်ဘောဇဉ် ကျွေးမွေးမှု အိပ်ရာနေရာ ပေးမှုတည်းဟူသော အလုံးစုံ
သော ဧည့်ဝတ်များသည် ပျဉ်ချပ်ရှင်၏သာ တာဝန်ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု
အချက်အမှတ်ပြုကာ သင်ကြားထားကြလေကုန်၏။ ဆင်တော်သည်
လာတိုင်း လာတိုင်းသော ဧည့်သည်ကို ခေါ်ဆောင်၍ ပျဉ်ချပ်အခင်း
ရှင်၏အိမ်သို့ ပို့ဆောင်လေ၏။ ပျဉ်ချပ်အခင်းရှင်သည် ဧည့်သည်၏
အတွက် ထိုနေ့အဖို့ရာ ပြုဖွယ်ဧည့်ဝတ်များကို အပြည့်အစုံပြုလုပ်လေ၏။

မဃလုလင်တို့အိမ်သားစု၏ ကုသိုလ်များ

(၁) မဃလုလင်သည် အပန်းဖြေ စရပ်ကြီးမှ မနီးမဝေးသော
အရပ်၌ ပင်လယ်ကသစ်ပင်ကို စိုက်ပျိုးစေ၏။ ထို ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏
အရင်း၌ ကျောက်ဖျာကြီးကိုလည်း ခင်းထားစေ၏။ (၂) မဃလုလင်
၏ နန္ဒာမည်သော အိမ်ရှင်မသည် စရပ်ကြီးမှ မနီးမဝေးသော အရပ်၌
ရေကန်ကြီးကို တူးဖော်စေ၏။ (၃) စိတ္တာမည်သော အိမ်ရှင်မသည်
စရပ်ကြီးမှ မနီးမဝေးသော အရပ်၌ ပန်းဥယျာဉ်ကို စိုက်ပျိုးစေ၏။

(၄) အိမ်ရှင်မ အကြီးဆုံးဖြစ်သူ သူ့ဇာသည်ကား ကြေးမုံ(မှန်)
ကို စိုက်ကံကံ မိမိကိုယ်ခန္ဓာ အတ္တဘောကို တန်းဆာဆင်လျက်သာ
(ကုသိုလ်မှု မပြုပဲ) အဝင့်ကြားကြား ကျက်စားလှည့်လည်၍သာ နေ
လေ၏။ မဃလုလင်သည် ထို မယားကြီးသူ့ဇာကို “ရှင်မသူဇာ...
သူမောအိမ်ရှင်မသည် အပန်းဖြေစရပ်ကြီးအတွက် အဖို့ဝေစုရသူဖြစ်ခဲ့
လေပြီ။ နန္ဒာအိမ်ရှင်မသည် ရေကန်ကြီးကို တူးဖော်စေခဲ့လေပြီ။ စိတ္တာ
အိမ်ရှင်မသည် ပန်းဥယျာဉ်ကြီး စိုက်ပျိုးစေခဲ့လေပြီ။ သင့်မှာကား
ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဟူ၍ တခုမျှ မရှိချေ။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု တခုခုကို
ပြုပါလော့ ရှင်မသူဇာ...” ဟု တိုက်တွန်းစကား ပြောကြားလေ၏။
သူဇာအိမ်ရှင်မကြီးသည် “အရှင်... အရှင်သည် ဘယ်သူ့ ကြောင့်

ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုပါသနည်း၊ အရှင် ပြုအပ်သော ကောင်းမှုသည် ကျွန်တော်မ၏ ကောင်းမှုပင် ဖြစ်သည်မဟုတ်လော” ဟု ပြောဆိုကာ မိမိကိုယ်ကို တန်းဆာဆင်ခြင်းအမှုကိုသာ ဦးစားပေးအားထုတ်လေ၏။

မဃလုလင်အဖွဲ့သားတို့၏ တမလွန်ဘဝ

မဃလုလင်သည် အသက်တမ်းအတိုင်း တည်နေ၍ ထိုဘဝမှ စုတေလတ်သော် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ သိကြားမင်းဖြစ်လေ၏။ ထိုအဖွဲ့ဝင် သုံးကျိပ်သုံးယောက်သော ရွာသားတို့သည်လည်း စုတေကြ၍ နတ်သား သုံးကျိပ်သုံးဦးတို့ ဖြစ်ကြပြီးလျှင် သိကြားမင်း၏ အနီးထံပါး၌ ဖြစ်ကြလေ၏။ (မဃလုလင်၏ ဇနီးအိမ်ရှင်မ လေးဦးတို့အနက် သုဓမ္မာ၊ စိတ္တာ၊ နန္ဒာဟူသော ဇနီးအိမ်ရှင်မသုံးဦးတို့သည်လည်း ထိုဘဝမှ စုတေကြလတ်သော် သိကြားမင်း၏ နတ်မိဖုရားကြီး သုံးဦးတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။ ဇနီး အိမ်ရှင်မအကြီးဆုံး သုဓမ္မာကား မဃလုလင်၏စကားကို နားမထောင်ပဲ ဝတ်စားပြင်ဆင် တန်းဆာဆင်ကာသာ မေ့လျော့စွာ နေခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုဘဝမှ စုတေလတ်သော် တောင်ကြားတစ်ခု၌ ဗျင်းအောက်မကလေး ဖြစ်၍ နေလေ၏)။

သိကြားမင်း၏ အသုံးအဆောင်များ

သိကြားမင်း၏ ဘုံဗိမာန် ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်သည် ယူဇနာ ခုနစ်ရာ အမြင့်ရှိ၏။ အောင်လံတံခွန်သည် ယူဇနာသုံးရာ အမြင့်ရှိ၏။ ပင်လယ်ကသစ်ပင်ကို စိုက်လှူခဲ့ခြင်း ကောင်းမှုရင်းကြောင့် ထက်ဝန်းကျင် ယူဇနာသုံးရာ အဝန်းကျယ်ပြန့်၍ တဆယ့်ငါးယူဇနာ လုံးပတ် ရှိသည့် (ယူဇနာတရာ အမြင့်ရှိသော) ပင်လယ်နတ်ကသစ်ပင်ကြီး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ လူဖြစ်စဉ်အခါ ပင်လယ်ကသစ်ပင်ရင်း၌ ကျောက်ဖျာကို ခင်းလှူခဲ့သော ကောင်းမှုကြောင့် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ဝယ်ပင်လယ်နတ်ကသစ်ပင်ရင်း၌ အလျားယူဇနာခြောက်ဆယ် (အနံယူဇနာငါးဆယ် အထူယူဇနာ တဆယ့်ငါးယူဇနာ) ရှိသော ပဏ္ဍုကမ္မလာ မြကျောက်ဖျာကြီး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

သုဓမ္မာအမျိုးသမီး၏အတွက် သစ်သား လှူဒါန်းခဲ့သောကောင်းမှုကြောင့် ယူဇနာသုံးရာရှိသော သုဓမ္မာနတ်သဘင် (=တရားခန်းမဆောင်ကြီး) ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ နန္ဒာ အမျိုးသမီး၏ ရေကန်တူးဖော် လှူဒါန်းခဲ့သော ကောင်းမှုကြောင့် ယူဇနာငါးဆယ် ကျယ်ပြန့်သော နန္ဒာမည်သော ရေကန်ကြီး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေ

သည်။ စိတ္တာအမျိုးသမီး၏ ပန်းဥယျာဉ် စိုက်ပျိုးလှူဒါန်းခဲ့သော ကောင်းမှုကြောင့် တာဝတိံသာနတ်ပြည်ဝယ် ယူဇနာခြောက်ဆယ် ကျယ်ပြန့်သော စိတ္တလတာမည်သော နတ်ဥယျာဉ်ကြီး ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

သိကြားနတ်မင်းသည် သုဓမ္မာနတ်သဘင် (=တရားခန်းမဆောင်) ဝယ် တယူဇနာရှိသော ရွှေပလ္လင်၌ ထိုင်နေလျက် သုံးယူဇနာရှိသော နတ်ထီးဖြူကြီးကို ဆောင်းမိုးအပ်လျက် သုံးကျိပ်သုံးဦးသော နတ်မူး တို့ဖြင့်၎င်း သုံးဦးသော နတ်မိဖုရားတို့ဖြင့်၎င်း နှစ်ကုဋေငါးသန်းသော ကခြေသည် နတ်သမီးတို့ဖြင့်၎င်း စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာ= နတ်ပြည်နှစ်ထပ်၌ရှိကြသော နတ်အပေါင်းတို့ဖြင့်၎င်း ခြံရံအပ်လျက် မိမိ၏ကြီးစွာသော သိကြားမင်းစည်းစိမ်ကို ကြည့်ရှုလေလျှင် သုဓမ္မာ နန္ဒာ၊ စိတ္တာဟူသော နတ်မိဖုရားကြီး သုံးယောက်တို့ကိုမြင်၍ “ဤ နတ်မိဖုရားကြီး သုံးယောက်တို့ကား ထင်ရှားကြကုန်ပြီ။ သူ့တယောက်သည်ကား အဘယ်တို့၌ ဖြစ်လေသနည်း” ဟု ကြည့်ရှုပြန်သော် “ဤ သူ့သည် ငါ့စကားကို မလိုက်နာခြင်းကြောင့် တောင်ကြား၌ ဗျိုင်းအောက်မကလေးဖြစ်၍ နေချေပြီ” ဟု မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်ရ၍ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ ဆင်းသက်ခဲ့၍ ထို သူ့ဇာဗျိုင်း အောက်မကလေး၏ အထံသို့ သွားလေ၏။

သူ့ဇာဗျိုင်းအောက်မသည် သိကြားမင်းကို မြင်လျှင်ပင် မှတ်မိ၍ မျက်နှာအောက်ချ နေရှာလေ၏။ သိကြားမင်းသည် “ဟယ်အမိုက်မကလေးသူဇာ...သင်သည် ယခုမှ အဘယ်ကြောင့် ဦးခေါင်းကို မချိဝံ့ဘိသနည်း၊ သင်သည် ငါ့စကားကို မလိုက်နာပဲ ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကိုသာ တန်းဆာဆင်လျက် အခါကို ကုန်လွန်စေခဲ့၏။ သုဓမ္မာအမျိုးသမီးအား၎င်း၊ နန္ဒာအမျိုးသမီးအား၎င်း၊ စိတ္တာအမျိုးသမီးအား၎င်း ကြီးစွာသော နတ်မိဖုရားစည်းစိမ်သည် ဖြစ်ခဲ့လေပြီ။ လာ လိုက်ခဲ့လော့၊ ငါတို့၏စည်းစိမ်ကို ကြည့်ရှုလော့” ဟု ပြောဆို၍ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပြီးလျှင် နန္ဒာနတ်ရေကန်ကြီး၌ လွတ်ထားခဲ့၍ ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်အတွင်း မူလထိုင်နေရင်း ရွှေပလ္လင်၌ ထိုင်မြဲ ထိုင်နေလေ၏။

ကခြေသည်နတ်သမီးတို့ သူ့ဇာဗျိုင်းမကို ပြက်ရယ်ပြုကြခြင်း

ကခြေသည် နတ်သမီးတို့သည် သိကြားမင်းကို “အရှင်သိကြားမင်း အဘယ်အရပ်သို့ ကြွသွားပါသနည်း” ဟု မေးကြလေ၏။ သိကြား

မင်းသည် ထိုအကြောင်းကို မပြောကြားလိုသော်လည်း ကခြေသည် နတ်သမီးတို့က အတင်းအကြပ် မေးမြန်းအပ်ရကား “သူ့ဇာ၏အထံသို့ ငါသွား၍နေပါ၏” ဟု ဖြေကြားလေ၏။ “အရှင်သိကြားမင်း...ရှင်မ သူ့ဇာသည် ယခုအခါ အဘယ်အရပ်၌ ဖြစ်နေပါသနည်း” ဟု ကခြေသည် နတ်သမီးတို့က တဖန်မေးမြန်းကြလေလျှင် သိကြားမင်းသည် “တောင် ကြားတခု၌ ဖြစ်၍နေပေ၏” ဟု ဖြေကြားလေ၏။ “ယခု အဘယ်မှာ နည်း” ဟု နတ်ကခြေသည်တို့က မေးကြလေလျှင် သိကြားမင်းသည် “နန္ဒာနတ်ရေကန်ကြီးထဲ၌ ငါလွှတ်၍ထားခဲ့သည်” ဟု ဖြေကြားလေ၏။

ကခြေသည်နတ်သမီးတို့သည် “ရှင်မတို့...လာ သွားကြစို့၊ ငါတို့၏ အရှင်မသူ့ဇာကို ကြည့်ရှုကြကုန်စို့” ဟု ပြောဆို တိုင်ပင်ကြပြီးလျှင် အလုံးစုံသော ကခြေသည်နတ်သမီးတို့ပင် ထိုနန္ဒာနတ်ရေကန်ကြီးသို့ သွားရောက်ကြလေကုန်၏။ သူ့ဇာဗျိုင်းမသည် ရှေးလူဖြစ်စဉ်ဘဝက အားလုံးတို့ထက် အကြီးအကဲဖြစ်ခဲ့၍ ထိုသူမတို့ကို မထိမဲ့မြင်မှု ပြုခဲ့လေ ပြီ၊ ယခုအခါ၌ ထိုကခြေသည်နတ်သမီးတို့သည်လည်း သူ့ဇာဗျိုင်းမကို တွေ့မြင်ကြလေလျှင် “အိုရှင်မတို့...ငါတို့၏အရှင် သခင်မသူ့ဇာ၏ ပုဇွန်လုံးကိုထိုးသည့် သံတံကျင်နှင့်တူသော နှုတ်သီးကို ကြည့်ကြကုန် လော့” ဤသို့စသည် ပြောဆိုကုန်လျက် ပြက်ရယ် ပြောင်လှောင်မှုကို ပြုကြလေကုန်၏။

သူ့ဇာဗျိုင်းမသည် အလွန်လျှင် ရှက်နိုးလှ နာကျည်းလှရကား သိကြားနတ်မင်းကို “အိုအရှင်သိကြားမင်း...ဤရွှေဗိမာန် ငွေဗိမာန် ပတ္တမြားဗိမာန်တို့သည်၎င်း၊ နန္ဒာရေကန်ကြီးသည်၎င်း ကျွန်တော်မ၏ အဖို့ရာ အဘယ်မှုစအံ့နည်း = ဘာ အသုံးကျမည်နည်း၊ အရှင်သိကြား မင်း...သတ္တဝါတိုင်း၏အဖို့ရာ မိမိမွေးဖွားရာ မြေအရပ်သည်သာလျှင် ချမ်းသာပါသည်၊ သို့ရကား ကျွန်တော်မကို (ဇာတိရပ်မြေဖြစ်သည့်) ထိုတောင်ကြား၌ပင် တဖန်ပြန်၍ လွှတ်ပါလော့” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ သိကြားမင်းသည် သူ့ဇာဗျိုင်းမကို ထိုတောင်ကြားအရပ်၌ လွှတ်၍ “ငါစကားကို လိုက်နာမည်လော” ဟု မေးလေလျှင် သူ့ဇာဗျိုင်းမသည် “လိုက်နာပါမည် အရှင်သိကြားမင်း...” ဟု ဖြေကြားလေ၏။ သိကြား မင်းက “ငါးပါးသီလတို့ကို ခံယူဆောက်တည်ပြီးလျှင် မကျိုးမပေါက် ရအောင် စောင့်ရှောက်လော့၊ နှစ်ရက်သုံးရက်ဖြင့်ပင် သင့်ကို ထိုနတ် သမီးတို့၏ အကြီးအကဲ တင်မြှောက်မည်” ဟု ပြောဆိုလေလျှင် သူ့ဇာ ဗျိုင်းမသည် သိကြားမင်း ပြောဆိုသည့်အတိုင်း လိုက်နာကာ ငါးပါး သီလကို ခံယူဆောက်တည်ကျင့်သုံးလေ၏။

သိကြားမင်းသည် နှစ်ရက်သုံးရက်လွန်သောအခါ “သုဇာဗျိုင်းမသည် သီလကိုစောင့်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ပါ၏လော” ဟု ထိုအရပ်သို့သွား၍ ငါးယောင်ဆောင်၍ ပက်လက် ပေါလော သုဇာဗျိုင်းမ၏ရှေ့၌ ရေစုန် မျှော၍လိုက်ပါလေ၏။ သုဇာဗျိုင်းမသည် “ငါးသေဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု ထိုငါးရှိရာသို့သွား၍ ဦးခေါင်း၌ ကိုက်ယူလေ၏။ ငါးသည် အမြီးကိုလှုပ်လေ၏။ သုဇာဗျိုင်းမသည် “ငါးအရှင်ထင်ပါ၏” ဟု အောက်မေ့ကာ ရေ၌တဖန် ပြန်၍လှုပ်လိုက်လေ၏။ သိကြားမင်းသည် ကောင်းကင်၌ ရပ်တည်၍ “သာဓု သာဓု သင်သည် သိက္ခာပုဒ်ကို ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ပေ၏။ ဤကဲ့သို့ သိက္ခာပုဒ်ကို မကျိုးမပေါက်ရအောင် စောင့်ရှောက်သောသင့်ကို နှစ်ရက်သုံးရက်ဖြင့်ပင် ကခြေသည် နတ်သမီးတို့၏ အကြီးအကဲဖြစ်အောင် ငါပြုပေအံ့” ဟု အားပေးစကား ပြောကြားကာ တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ပြန်သွားလေ၏။

သုဇာဗျိုင်းမ အိုးထိန်းသည်သမီး ဖြစ်ပြန်ခြင်း

သုဇာဗျိုင်းမ၏အသက်ကား နှစ်ပေါင်းငါးရာ ရှည်ကြာလေသည်။ တရက်မျှပင် ဝမ်းပြည့်အောင် အစာအာဟာရကို မရခွံချေ။ တနေ့ တခြား အသားအရေခေါင်းပါး ခြောက်သွေ့၍ ညှိုးနွမ်းသော်လည်း သုဇာဗျိုင်းမသည် ငါးပါးသီလကို မကျိုးမပေါက် စောင့်ရှောက်၍ ထိုဘဝမှ စုတေလတ်သော် ဗာရာဏသီပြည်ဝယ် အိုးထိန်းသည်အိမ်၌ အိုးထိန်းသည်၏သမီး ဖြစ်လေ၏။

သိကြားမင်းသည် “သုဇာသည် အဘယ်အရပ်၌ ဖြစ်လေသနည်း” ဟု ကြည့်ရှုလတ်သော် အိုးထိန်းသည်သမီးဖြစ်၍ နေသည်ကို မြင်၍ “ထိုအိုးထိန်းသည်အိမ်မှ ဤတာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ဆောင်ယူခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းချေ။ ထိုသုဇာအား ငါသည် အသက်မွေးကြောင်း ဥစ္စာကို ပေးပေအံ့” ဟု ကြံစည်၍ ရွှေသခွားသီးများ လှည်းအပြည့် တင်ဆောင်ပြီးလျှင် အိုးထိန်းသည်ရွာအလယ်၌ အဖိုးအိုအသွင်ဖြင့် ထိုင်နေပြီးသော် “သခွားသီးများကို ဝယ်ယူကြပါလော့” ဟု ကြွေးကြော် ဟစ်အော်လေ၏။

အရပ်လေးမျက်နှာ ရွာသူရွာသားတို့သည် အဖိုးအိုထံ လာရောက်ကြ၍ “အဖိုး...သခွားသီးကို ပေးပါလော့” ဟု အဝယ်စကား ပြောကြားကြလေသော် အဖိုးအိုသည် “အမောင်တို့ အမိတို့...ငါသည် သီလကို စောင့်သတိအားသာ သခွားသီးများကို ပေးနိုင်မည်။ အမောင်တို့ အမိတို့သည် သီလကို စောင့်ကြ၏လော” ဟု မေးမြန်းလေ၏။ ရွာသူ

ရွာသားတို့က “အဖိုး...ကျွန်တော်၊ ကျွန်တော်မတို့သည် သီလဆိုသည်မှာ မည်သည့် အရာဟူ၍မျှ မသိကြပါ။ တန်ရာတန်ဖိုးဖြင့်သာ သခွါးသီး များကို ပေးပါလော့” ဟု တောင်းခံစကား တဖန်ပြောကြားကြလေ သော် အဖိုးအိုသည် “သီလကို စောင့်သော သူတို့အားသာ ငါပေး နိုင်မည်” ဟု တင်းတင်းပင် ပြောဆိုလေ၏။ ထိုအခါ ရွာသူ ရွာသား အားလုံးတို့သည် “အချင်းတို့ ... လာ သွားကြစို့၊ ဤသခွါးသီးသယ် အဖိုးကြီးကား ဘယ်လိုအဖိုးကြီး ဖြစ်ဘိသနည်း (= ဘယ်လို အဖိုး ကြီးမှန်း မသိပါဘူး)” ဟု ရေရွတ်စကား ပြောကြားကြကာ ပြန်သွား ကြလေကုန်၏။

ထိုရွာသူ ရွာသားတို့ ပြန်လာကြသည်ကိုမြင်၍ အိုးထိန်းသည်သမီး သည် “မိခင် ဖခင်တို့...ရှင်တို့သည် သခွါးသီး ဝယ်ယူဖို့ရန် သွားကြပါ လျက် လက်အချည်းနှီး သခွါးသီးမပါ ပြန်လာကြသလော့” ဟု ဆီးကြို မေးမြန်းလေ၏။ ရွာသူ ရွာသားတို့က အိုးထိန်းသည်သမီးကို “ချစ် သမီး...သခွါးသီးသယ် အဖိုးကြီးကား ဘယ်လိုအဖိုးကြီးမှန်းမသိပါဘူး၊ ‘ငါသည် သီလစောင့်သူတို့အားသာ သခွါးသီးကို ပေးအံ့’ ဟု ပြောဆို နေဘိ၏။ ဤအဖိုးကြီး၏ သမီးများသည် သီလကိုစား၍ ဖြစ်ပွားလာကြ ကြီးပြင်းလာကြသည် ထင်ပါကုန်၏။ ငါတို့ကား သီလကိုပင် မည်သည့် အရာဟူ၍ မသိကြပါကုန်” ဟု ပြန်လည်ဖြေကြား ပြောဆိုကြလေလျှင် အိုးထိန်းသည်သမီးသည် “ငါ့အတွက်တာ ယူဆောင်လာအပ်သည် ဖြစ် လိမ့်မည်” ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ ထိုအရပ်သို့ သွားရောက်ပြီးလျှင် “အိုဖခင်...ကျွန်တော်မအား သခွါးသီးကို ပေးပါလော့” ဟု တောင်း ဆို ပြောကြားလေ၏။ သိကြားမင်း အဖိုးအိုက “ချစ်သမီး...သင်သည် သီလတို့ကို စောင့်ရှောက်ပါ၏လော့” ဟု မေးလေလျှင် အိုးထိန်းသည် သမီးသည် “အိုဖခင် ... ကျွန်တော်မသည် သီလတို့ကို မကျိုးမပေါက် အောင် စောင့်ရှောက်ပါ၏” ဟု ဖြေကြား ပြောဆိုလေ၏။ ထိုအခါ သိကြားမင်း = အဖိုးအိုသည် “ဤရွှေသား သခွါးသီးများကို ငါသည် သင့်အတွက်ပင် ဆောင်ယူအပ်ခဲ့ပေပြီ” ဟု ပြောဆိုကာ ထိုအိုးထိန်းသည် သမီးတို့၏ အိမ်တံခါးဝ၌ လှည်းနှင့်တကွ ထားခဲ့၍ တာဝတိံသာနတ် ပြည်သို့ ဖဲသွားလေ၏။

သူဇာအမျိုးသမီး အသုရာနတ်မင်းကြီး၏ သမီး ဖြစ်ပြန်ခြင်း

ထိုအိုးထိန်းသည် သမီးသည်လည်း အသက်ထက်ဆုံး ငါးပါးသီလကို မကျိုးမပေါက်ရအောင် စောင့်ရှောက်၍ ထိုဘဝမှ စုတေလတ်သော်

ဝေပစိတ္တိ အသုရာ နတ်မင်းကြီး၏ သမီးတော်ဖြစ်လေ၏။ ဗျိုင်းမ တဝ၊ အိုးထိန်းသည် သမီးဘဝတို့က စောင့်ရှောက်ခဲ့သော သီလ၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် အလွန်တင့်တယ် ကြည်ညိုဖွယ်သော အဆင်းရှိသူ တယောက် ဖြစ်လေ၏။ ဝေပစိတ္တိ အသုရာနတ်မင်းကြီးသည် “ငါ့သမီးတော်အတွက် ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပွဲသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပအံ့” ဟုအသုရာ နတ်တို့ကို စည်းဝေးစေလေ၏။

သိကြားမင်းသည် “ယခုအခါ သူ့ဇာသည် အတယ်အရပ်၌ ဖြစ်လေ သနည်း” ဟု ကြည့်ရှုလတ်သော် “အသုရာနတ်ဘုံ၌ ဖြစ်နေလေပြီ၊ ယနေ့ ထိုသူဇာအသုရာနတ်သမီးအတွက် ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပွဲသဘင် ဆင်ယင်ကြပေလိမ့်မည်” ဟု သိမြင်လတ်၍ “ယခုအခါ ငါသည်သူဇာ အသုရာနတ်သမီးကို တနည်းနည်းဖြင့် ရအောင် ယူဆောင်သင့်၏” ဟု ကြံစည်၍ အသုရာနတ်အသွင် ဖန်ဆင်း၍ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပွဲသို့ သွား ပြီးလျှင် အသုရာနတ်တို့၏ အလယ်၌ ရောနှောရပ်တည် နေလေ၏။

ဖခင်ဖြစ်သော ဝေပစိတ္တိ အသုရာနတ်မင်းသည် “ချစ်သမီး...သင် ချစ်သမီး၏ အရှင်သခင် လင်ဖြစ်သူကို ပြောဆိုလော့” ဟု ဆို၍ “ချစ် သမီးအလိုရှိသောသူ၏ အထက်၌ ပစ်လေလော့” ဟု ပြောဆိုကာ ထို သူဇာ နတ်သမီး၏လက်၌ ပန်းကုံးပန်းဆိုင်ကို နှင်းအပ်လေ၏။ သူဇာ အသုရာ နတ်သမီးသည် ထိုမှ ဤမှ ကြည့်ရှုလတ်သော် (အသုရာနတ် အသွင် ဖန်ဆင်းထားသော) သိကြားမင်းကိုမြင်၍ ရှေးရှေးဘဝတို့က အတူတကွ ဆက်ဆံပေါင်းသင်းနေထိုင်ခဲ့ခြင်း အကြောင်းရင်းကြောင့် အချစ်စိတ်ဓာတ် ပြင်းထန်စွာ ဖြစ်ပေါ် လတ်ရကား “ဤသူသည် ကျွန် တော်မ၏ အရှင်သခင် လင်ယောက်ျားတည်း” ဟု ပြောဆိုကာ သိကြား မင်း၏ အထက်၌ ပန်းကုံးပန်းဆိုင်ကို ပစ်ချလေ၏။

သိကြားမင်းသည် သူ့ဇာအသုရာ နတ်သမီးကို လက်ရုံး၌ တအားစွဲ ကိုင်၍ ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်လေ၏။ ထိုခဏ၌ အသုရာနတ်တို့သည် သိကြားမင်းဖြစ်ကြောင်းကို သိကြ၍ “အချင်းတို့...သိကြားအိုကို ဖမ်း ကြလော့၊ ဤသိကြားအိုကား ငါတို့၏ ရန်သူဖြစ်သည်၊ ငါတို့သည် ဤ သိကြားအိုအား သူ့ဇာအသုရာနတ်ကညာကို ဘယ်လိုနည်းဖြင့်မျှမပေး နိုင်ကြဘူး” ဟု ဟစ်အော်ကြွေးကြော်ကြကာ သိကြားမင်း၏ နောက်မှ လိုက်ကြလေ၏။

ဝေပစိတ္တိအသုရာ နတ်မင်းကြီးသည် အသုရာနတ်တို့ကို “ငါ့သမီးကို အဘယ်သူသည် ယူဆောင်အပ်သနည်း” ဟု မေးလေ၏။ အသုရာ နတ်

တို့က “မြတ်သောမင်းကြီး... သိကြားအိုသည် သူ့ဇာနတ်ကညာကို ယူဆောင်အပ်ပါပြီ” ဟု ပြောဆိုကြလေလျှင် ဝေပစိတ္တိအသုရာနတ်မင်းကြီးသည် “ငါမှကြွင်းသူ နတ်ဟူသမျှတို့တွင် ဤသိကြားမင်းသည်သာ အမြတ်ဆုံးဖြစ်ပေသည်။ အမောင်တို့... ဖယ်ရှားကြလော့” ဟု တားမြစ်စကား ပြောကြားလေ၏။ သိကြားမင်းသည် သူ့ဇာအသုရာနတ်သမီးကို တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ ယူဆောင်သွားပြီးလျှင် ကခြေသည် နတ်သမီးပေါင်း နှစ်ကုဋေငါးသန်းတို့၏ အကြီးအကဲ နတ်မိဖုရားကြီး အရာ၌ တင်မြှောက်ထားလေ၏။

သူ့ဇာ အသုရာ နတ်သမီးသည် သိကြားမင်းကို “အရှင်သိကြားမင်း... ကျွန်တော်မမူာ ဤတာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ အမိအဖမောင်ညီမ၊ အမ-ဟူ၍ မရှိပါ။ အရှင်သိကြားမင်း သွားလေရာရာ ကျွန်တော်မကို ခေါ်၍သာ သွားတော်မူပါလော့” ဟု ဆိုတောင်းမှုကို ပြုလေသည်။ သိကြားမင်းသည် “ကောင်းပါပြီ” ဟု ပဋိညာဉ်ဝန်ခံချက်ကို ပေးလေသတည်း။ ။ (ဤကား မဃလုလင် ဝတ္ထုတည်း)။

ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မစလရွာငယ်၌ မဃလုလင် ဖြစ်သောအခါမှ စ၍ သိကြားမင်း၏ စင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ကောင်းစွာ သိမြင်တော်မူသည်ဖြစ်၍ “ဤသိကြားမင်းသည် ရှည်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး စင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိခဲ့၏။ မည်သည့်ပြဿနာကို မေးသည်ဖြစ်စေ အကြောင်းနှင့် စပ်သောပြဿနာ (= အကျိုးဖြစ်ထွန်းမည့်ပြဿနာ) ကိုသာ မေးပေလိမ့်မည်။ အကြောင်းနှင့် မစပ်သော ပြဿနာ (= အကျိုးမဖြစ်ထွန်းမည့်ပြဿနာ) ကို မေးလိမ့်မည်မဟုတ်။ ထို သိကြားမင်း မေး၍ ငါဘုရား ဖြေဆိုလတ်သော် ထိုအဖြေကို လျှင်မြန်စွာပင် သိဖေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်တော်မူလေသည်။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြားမင်းကို—

“ပုစ္ဆ ဝါသဝ မံ ပဉ္စ၊ ယံ ကိဉ္စိ မနသိစ္ဆသိ။
တဿ တသေဝ ပဉ္စဿ၊ အဟံ အန္တံ ကရောမိ တေ။

ဝါသဝ = နတ်တို့သနင်း အို သိကြားမင်း... ။ တံ = သင် သိကြားမင်းသည်။ ယံ ကိဉ္စိ = အမှတ်မထင် အကြင် တစ်စုံတစ်ခုသော ပြဿနာကို။ မနသိ = သင်၏ စိတ်၌။

ဗုဒ္ဓသိ = တောင့်တလင့်ဆို မေးလို လျှောက်လို၏။ တံ
 ပဉ္စံ = ထို သင်မေးလိုရာ ပြဿနာကို။ မံ = လူသုံးပါးတို့
 ဆရာ ဘုရားငါကို။ ပုစ္ဆ = ယုံမှားပျောက်စေ သင်မေးပေ
 လော့။ အဟံ = လူသုံးပါးတို့ဆရာ ဘုရားငါသည်။ တေ
 = နတ်တို့သနင်း သင်သိကြားမင်းအား။ တဿ တဿဝ
 ပဉ္စဿ = ထိုထို အသင်မေးအပ် ပြဿနာ အရပ်ရပ်
 အတွက်။ အန္တိ ကရောမိ = သင့်သန္တာန်ဝယ် အဖန်ဖန်
 ဖြစ်ပွား ဝိစိကိစ္ဆာတရားကို ပယ်ရှားခုတ်ချိုင် အဆုံးတိုင်
 ပြေကင်းအောင် ဖြေရှင်းသုတ်သင်ပေအံ့” —

ဟူသော ဤဂါထာဖြင့် သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားတို့၏ ဖိတ်မန်စကား
 ကို မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

သိကြားမင်း ပြဿနာမေးလျှောက်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်
 ဖြေကြားတော်မူခြင်း

(၁) မြတ်စွာဘုရားရှင် ခွင့်ပြုတော်မူလတ်ရကား သိကြား
 နတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား…… ‘ရန်ငြိုးကင်းကုန်လျက်၊ ဒဏ်ကင်း
 ကုန်လျက်၊ ရန်သူကင်းကုန်လျက်၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကင်း
 ကုန်လျက်၊ အမျက်ထွက်ခြင်း ကင်းကုန်လျက် ငါတို့နေလို
 ပါကုန်၏ = နေကြရပါစေ’ ဟု နတ်၊ လူ၊ အသုရာ၊ နဂါး၊
 ဝဇ္ဇဗုဒ္ဓနတ်တို့နှင့်တကွ အခြားများစွာသော သတ္တဝါတို့
 သန္တာန်ဝယ် တောင့်တခြင်း ပြင်းစွာ ဖြစ်ရှိကြပါသည်။
 ယင်းသို့ ဖြစ်ရှိသော်လည်း ထိုသတ္တဝါတို့သည် ရန်ငြိုးရှိ
 ကုန်လျက်၊ ဒဏ်ရှိကုန်လျက်၊ ရန်သူရှိကုန်လျက်၊ စိတ်ဆင်း
 ရဲခြင်းရှိကုန်လျက်၊ အမျက်ထွက်မှုရှိကြကုန်လျက် နေကြရ
 ပါကုန်၏။ ဤသို့ နေကြရခြင်းသည် အဘယ်သံယောဇဉ်
 = အနှောင်အဖွဲ့ကြောင့်ပါနည်း မြတ်စွာဘုရား” —

ဟူသော ဤပြဿနာကို ရှေးဦးစွာ မေးလျှောက်လေ၏။ ထိုသို့ သိကြားမင်းက မေးလျှောက်အပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင် သည်—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... ‘ရန်ငြိုးကင်းကုန်လျက်၊ ဒဏ်ကင်းကုန်လျက်၊ ရန်သူကင်းကုန်လျက်၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ကင်းကုန်လျက်၊ အမျက်ထွက်ခြင်း ကင်းကုန်လျက် ငါတို့ နေလိုပါကုန်၏ = နေကြရပါစေ’ ဟု နတ်၊ လူ၊ အသုရာ၊ နဂါး၊ ဝန္ဓဗ္ဗနတ်တို့နှင့်တကွ အခြားများစွာသော သတ္တဝါတို့ သန္တာန်ဝယ် တောင့်တခြင်းပြင်းစွာဖြစ်ရှိပေ၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်ရှိသော်လည်း ထိုသတ္တဝါတို့သည် ရန်ငြိုးရှိ ကုန်လျက်၊ ဒဏ်ရှိကုန်လျက်၊ ရန်သူရှိကုန်လျက်၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိကုန်လျက်၊ အမျက်ထွက်မှု ရှိကုန်လျက် နေကြရကုန်၏။ ဤသို့ နေကြရခြင်းသည် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ = သံယောဇဉ် = အနှောင်အဖွဲ့နှစ်ပါးကြောင့် ဖြစ်၏” —

ဟူ၍ ဤ ပဌမပြဿနာကို ဖြေကြားတော်မူ၏။

(ဤ၌ - ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယနှင့် စပ်၍ မှတ်သားဖွယ် အထူးကို ပြဆို ဦးအံ့—

သုတပါးတို့၏ စည်းစိမ်ကို မနာလို မကြည်ဖြူ ငြူစူခြင်း သဘော သည် ဣဿာမည်၏။ ထို ဣဿာသည် (၁) သုတပါးတို့ရပြီး၊ ရလတ္တံ့ ဖြစ်သော စည်းစိမ်တို့၌ မနာလို မကြည်ဖြူ ငြူစူခြင်းသဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ (သတ္တဝါ တဦးတယောက် စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ရပြီးသည်ကို သို့မဟုတ် ရလိမ့်မည်ကို မြင်ရ ကြားရလျှင် မမြင်လို မကြားလို မရှုစိမ့်သောသူတို့ သန္တာန်၌ ဤ ဣဿာစေတသိက် ဖြစ်ပွားနေ၏-ဟု ဣဿာတရားဆိုး၏ သဘောလက္ခဏာကို တွေ့မြင်ရလျှင် သဘာဝဗေဒ အဘိဓမ္မာဉာဏ်ပညာ ဖြင့် ထို ဣဿာဖြစ်သူ၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဣဿာစေတသိက် အကုသိုလ် တရားဆိုးကို သိရှိရာ၏)။ ။ (၂) သုတပါးတို့၏ စည်းစိမ်၌ မမွေ့လျော်နိုင်ခြင်း ဝမ်းမမြောက်နိုင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ (သုတပါးတို့ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ရရှိသည်ကို မြင်သော်၎င်း ကြားသော်၎င်း ဝမ်းမမြောက် နိုင်ခြင်း မခံနိုင် မရပ်နိုင်ဖြစ်ခြင်းသည် ဣဿာတရားဆိုး၏ အလုပ်ကိစ္စ ဖြစ်၏)။ ။ (၃) သုတပါးတို့၏ စည်းစိမ်မှ မျက်နှာ လှဲတတ်သော

တရားဟူ၍ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဝယ် ထင်သော အခြင်းအရာ ပစ္စု-
 ပဋ္ဌာန် ရှိ၏။ (ဤဣဿာတရားဆိုး လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်း ခံနေရသောသူသည်
 သူတပါးတို့ စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံသည်ကို မြင်ရလျှင် ဝမ်းမြောက်
 ဝမ်းသာ မကြည့်နိုင်ပဲ မျက်နှာလှဲ၍သာ နေ၏။ ဣဿာတရား ဟူသော
 အကြောင်းကြောင့် သူတပါးတို့ စည်းစိမ်မှ မျက်နှာလှဲခြင်း တည်း
 ဟူသော အကျိုးတရားပေါ်လာရသည်။ ထို့ကြောင့် ယောဂီသုမုတ်များ
 ဣဿာတရားကို နစ်နောစွာဆင်ခြင် ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကြည့်ရှုလျှင် “ဣဿာ
 တရားဟူသည်မှာ သူတပါးတို့စည်းစိမ်မှ မျက်နှာလှဲတတ်သော တရား
 ပါတကား” ဟူ၍ ဉာဏ်ဝဋ် ထင်လာလေသည်။ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ၄-မျိုးတို့
 တွင် ဖလပစ္စုပဋ္ဌာန်တည်း) ။ ။ (၄) ဣဿာတရားသည် သူတပါး
 တို့၏ စည်းစိမ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရင်း = ပဒဋ္ဌာန် ရှိ၏။ (သူတ
 ပါးစည်းစိမ်ကို မြင်ရ၊ ကြားရမှ ဣဿာ ဖြစ်သည်။ မမြင်ရ၊ မကြားရလျှင်
 ဣဿာ မဖြစ်။ သို့ရကား သူတပါးတို့စည်းစိမ်သည် ဣဿာ တရားဆိုး
 ဖြစ်ပွားဖို့ရန် အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်ဟူလို)။
 (အဘိဋ္ဌ ၁၊ မျက်နှာ ၂၉၉-မှ)။

ဤဣဿာတရားဆိုး၏ မနာလိုခြင်း မကြည်ဖြူခြင်း = သဘော
 လက္ခဏာကို လူ့ ရဟန်း = နှစ်မျိုးလုံးတို့ဖြင့်ပင် ပြဆိုသင့်၏။ ချွဲဦးအံ -
 အချိုသောလူသည် လယ်လုပ်ခြင်း ကုန်သွယ်ခြင်း - စသည်တို့တွင်
 တပါးပါးသော အသက်မွေးမှုဖြင့် မိမိ၏ ယောကျ်ားတို့လုပ်ရည် အစွမ်း
 သတ္တိကိုမိမိ၍ လှည်း၊ ရထား၊ မော်တော်ကား - စသော အသက်မွှဲယာဉ်
 ကောင်းကိုသော်၎င်း ဆင်၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ နွား - စသော အသက်ရှိ ယာဉ်
 ကောင်းကိုသော်၎င်း စိန်၊ ရွှေ၊ ပတ္တမြားစသော ရတနာကောင်းကို
 သော်၎င်း ရရှိတတ်၏။ ထိုသူ၏ လာဘ်ရခြင်းကို မနာလို မရွံ့စိမ့်
 သော ဣဿာသမား အခြားလူတယောက်သည် ထိုသူလာဘ်ကောင်း
 ရခြင်းအတွက် ဘယ်နည်းနှင့်မှ မနှစ်သက်နိုင်သည့်ပြင် “ဤသူ
 သည် ဘယ်သောအခါ၌ ဤစည်းစိမ်မှ လျှောကျဆုတ်ယုတ်၍ အထီး
 ကျန်ကပ်ပါး ဆင်းရဲသားတယောက်ဖြစ်ကာ မချမ်းမသာ လှည့်လည်
 သွားလာရပါလိမ့်မည်နည်း” ဟု ထိုသူ၏ ပျက်စီးခြင်းကိုသာ အမြဲကြံစည်
 အောက်မေ့၍နေ၏။ တခုခုသော အကြောင်းကြောင့် ထိုစည်းစိမ်ရှင်
 သည် ထိုရရှိသော စည်းစိမ်မှ လျှောကျဆုတ်ယုတ်လျှင် ထိုဣဿာ
 သမားသည် လွန်စွာ အားရနှစ်သက်တတ်၏။

မနာလို မကြည်ဖြူ ခြင်း ဣဿာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ရှိသူ ရဟန်း
 တပါးသည်လည်း အခြားရဟန်းတော်တပါး မိမိ၏အကြားအမြင်ဗဟု-

သုတနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ကျမ်းဂန်ပေစာ သင်ကြားပို့ချခြင်း—အစရှိသည် တို့ကို အကြောင်းပြုကာ လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရနှင့် ပြည့်စုံနေသည်ကို မြင်ရလျှင် ဝမ်းမသာနိုင်ပဲ “ဘယ်သောအခါ၌ ဤရဟန်းသည် ဤ လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရစသည်မှ လျှောကျဆုတ်ယုတ်ပါလိမ့်မည်နည်း” ဟု ထိုရဟန်း၏ ပျက်စီးခြင်းကိုသာ ကြံစည်အောက်မေ့၍ နေတတ်ပေ၏။ အကြင်အခါ တခုခုသောအကြောင်းကြောင့် ထိုရဟန်းလာဘ်ပူဇော် သက္ကာရစသည်တို့မှ လျှောကျဆုတ်ယုတ်သည်ကို မြင်ရ၏။ ထိုအခါ ထိုဣဿာလွမ်းမိုးရဟန်းဆိုးသည် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်လေတော့၏။ ဤသို့လျှင် ဣဿာတရားဆိုးသည် သူတပါးတို့၏ စည်းစိမ်တို့၌ မနာလို မကြည်ဖြူ ငြူစုခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ ၁၊ မျက်နှာ ၄၁၅-မ)။

ဣဿာတရားဆိုးသည် သူတပါးတို့၏ပကတိအားဖြင့် ရရှိအပ်သော စည်းစိမ်ကို မြင်ရသည်ဖြစ်စေ ကြားရသည်ဖြစ်စေ မခံနိုင်တတ်၊ ထို စည်းစိမ်၏ ပျက်စီးခြင်းကိုသာ အလိုရှိတတ် တောင့်တတတ်၏။ “ဤမည် သောသူသည် ဤမည်သောစည်းစိမ်ကို ရလိမ့်မည်တုံ” ဟူသော သတင်း စကားကို ကြားရလျှင်လည်း မခံမရပ်နိုင်ပဲ ထိုသူ လာဘ်မရမှုကိုသာ အလိုရှိတတ် တောင့်တတတ်၏။ (လယ်တီဆရာတော်၏ ပရမတ္ထဒီပနီ ဋီကာ စေတသိက်ပိုင်း စာမျက်နှာ ၉၉-မ)။ ။ ဤကား ဣဿာနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်တည်း။

မိမိစည်းစိမ်ကို ဝန်တိုစေးနဲ့ နှမြောခြင်း သဘောသည် မစ္ဆရိယ မည်၏။ ထိုမစ္ဆရိယသည် (၁) ရပြီး ရလတ္တံ့ ဖြစ်သည့် မိမိစည်းစိမ်များကို လျှို့ဝှက်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ (မစ္ဆရိယ အကုသိုလ်တရားဆိုး လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သောသူသည် မိမိရပြီးစည်းစိမ် ရလတ္တံ့ ဖြစ်သော စည်းစိမ်များကို သူတပါးတို့အား အသိမပေးလို ဝန်တိုလျှို့ဝှက်တတ် ၏)။ ။ (၂) ထို မိမိစည်းစိမ်များ သူတပါးနှင့် ဆက်ဆံမည်ကို မခံနိုင် ခြင်း ရသရှိ၏။ (မစ္ဆရိယတရားဆိုး လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သောသူသည် မိမိစည်းစိမ်များကို သူတပါးတို့အား ခွဲခြမ်းပေးရမည်ဆိုလျှင် မခံနိုင် မရပ်နိုင် ဖြစ်တတ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းသည် မစ္ဆရိယ၏အလုပ်ကိစ္စ ဖြစ် သည်)။ ။ (၃) မပေးရက်လို တွန့်တိုခြင်း = ပစ္စုပဋ္ဌာန်ရှိ၏။ (တနည်း) မနေရမှု နှိုင်းထက်ယူသော် မီးပူ၌ထား ပုံအလားသို့ စပ်ခါးအမျက်ထွက် ခြင်း ပစ္စုပဋ္ဌာန်ရှိ၏။ (တနည်း) ယောက်မဖျားဖြင့် နည်းပါးဆိပ်ဆွန် ကော်သွန်ပေးကမ်း လှူဒါန်းပူဇော်ခြင်း ပစ္စုပဋ္ဌာန်ရှိ၏။ (မစ္ဆရိယ၏ သဘောကို ယောဂီသူမြတ်တို့ ဆင်ခြင်လတ်သောအခါ မပေးရက်လို

တို့တို့သောတရားဟူ၍ ထင်မြင်လာ၏။ သဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန်တည်း။
 (တနည်း) သူတဖက်သားတို့က အနိုင်အထက် မိမိစည်းစိမ်ကို လူယူ
 သောအခါ ပြင်းစွာ အမျက်ထွက်တတ်သော တရားပင်ဟု ဉာဏ်၌ ထင်
 လာ၏။ ကိစ္စပစ္စုပဋ္ဌာန်တည်း။ (တနည်း) မနေသာ၍ ပေးပြန်ပါလည်း
 ယောက်မဖျား ဇွန်းဖျားဖြင့် ဘုရားစူး ကျမ်းစူးလွတ် ပေးသည်ဆိုရုံမျှ
 ပေးတတ်သော တရားဟူ၍ ဉာဏ်၌ ထင်လာ၏။ ဖလပစ္စုပဋ္ဌာန်
 တည်း။ ။ (၄) မိမိစည်းစိမ်လျှင် နိုးစွာသောအကြောင်း = ပဒဋ္ဌာန်
 ရှိ၏။ ။ (အဘိဋ္ဌ ၁၊ စာမျက်နှာ ၂၉၉-မှ)။

မစ္ဆရိယ ၅-ပါး

ထိုမစ္ဆရိယသည် (၁) အာဝါသမစ္ဆရိယ = ကျောင်း၊ တိုက်တာ၊
 အရာမံ၊ တိုက်ခန်း၊ နေနေရာ၊ ညဉ့်နေရာ-အစရှိသော နေရာဌာန အမျိုး
 မျိုး၌ ဝန်တိုခြင်း၊ နှမြောခြင်း၊ (၂) ကုလမစ္ဆရိယ = အဆွေအမျိုး
 ဒါယကာတို့၌ သူတပါးတို့နှင့် ဆက်ဆံမည်ကို ဝန်တိုနှမြောခြင်း၊ (၃)
 လာဘမစ္ဆရိယ = ပစ္စည်းလေးဖြာ လာဘ်လာဘ၌ ဝန်တိုနှမြောခြင်း၊
 (၄) ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယ = ရုပ်ရည်အဆင်း၊ ဂုဏ်သတင်း၌ ဝန်တိုနှမြောခြင်း၊
 (၅) ဓမ္မမစ္ဆရိယ = ပရိယတ္တိဓမ္မ၌ ဝန်တိုနှမြောခြင်းဟူ၍ = ၅-ပါး အပြား
 ရှိ၏။

(၁) ထို ၅-ပါးတို့တွင် ကျောင်းတိုက်တခုလုံးကို၎င်း၊ ပရိဝုဏ် တခု
 ကို၎င်း၊ တိုက်ခန်းတခုကို၎င်း၊ နေနေရာ ညဉ့်နေရာ-စသည်တို့ကို၎င်း
 အာဝါသဟူ၍ခေါ်၏။ ထိုဖော်ပြရာပါ အာဝါသတို့၌ နေထိုင်သူတို့သည်
 ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရ၍ ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို ရရှိကုန်၏။ မစ္ဆရိယ
 သမား ရဟန်းသည် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်နှင့် ပြည့်စုံသည့် သီလဝန္တအခြား
 ရဟန်းတပါး ထိုအာဝါသ၌ လာရောက်နေထိုင်သည်ကို 'အလို့မရှိနိုင်၊
 ထိုသီလဝန္တရဟန်း လာရောက်နေထိုင်လျှင်လည်း မြန်မြန်သွားပါစေဟု
 ကြံစည်တောင့်တတတ်၏။ ဤသို့ ဝန်တိုခြင်း၊ နှမြောခြင်းသည် အာဝါသ
 မစ္ဆရိယမည်၏။ အထူးအားဖြင့်— ချွန်ရန်ငြင်းခုံမှု ပြုတတ်သောရဟန်း
 စသည်တို့ ထိုအာဝါသ၌ နေထိုင်မှုကို အလို့မရှိသောရဟန်းအားမှ
 အာဝါသမစ္ဆရိယ မဖြစ်ပေ။

(၂) အလုပ်အကျွေး ဒကာ ဒကမ ဆွေမျိုးများကို ကုလဟူ၍
 ခေါ်၏။ ထိုမိမိ၏ ပစ္စည်းလေးပါး ဒကာ ဒကမ၊ ဆွေမျိုးဒကာ ဒကမတို့
 အထံ၌ အခြားရဟန်းတပါး ချဉ်းကပ်ဆက်ဆံမှုကို အလို့မရှိခြင်းသည်
 ကုလမစ္ဆရိယမည်၏။ အထူးအားဖြင့်— ယုတ်မာသော ဒုဿိလပုဂ္ဂိုလ်

တို့ ချဉ်းကပ်ဆက်ဆံမှုကို အလိုမရှိခြင်းသည်ကား ကုလမစ္ဆရိယမဟုတ်ပေ။ မှန်၏— ထိုဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒကာ ဒကာမတို့၏ သဒ္ဓါတရား ပျက်စီးအောင် ကျင့်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဒုဿီလ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ချဉ်းကပ်ဆက်ဆံမှုကို အလိုမရှိခြင်းသည် ကုလမစ္ဆရိယ မဟုတ်ချေ။ သဒ္ဓါတရားကို စောင့်ရှောက်နိုင်သော သီလဝန္တရဟုန်း၏ ထိုဒကာ ဒကာမတို့အထံ၌ ဆက်ဆံချဉ်းကပ်မှုကို အလိုမရှိခြင်းသည်သာလျှင် ကုလမစ္ဆရိယမည်၏။

(၃) သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး = ပစ္စည်းလေးပါးကို လာဘ်လာဘဟု ခေါ်၏။ ထိုပစ္စည်းလေးပါးကို အခြားသီလဝန္တရဟုန်းတပါး ရရှိနေသည်ကို ‘မရပါစေသတည်း’ ဟု ကြံစည်သော ရဟန်းအား လာဘမစ္ဆရိယဖြစ်၏။ အထူးအားဖြင့်— ဒကာ ဒကာမများ သဒ္ဓါသဖြင့် လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းလေးပါးကို အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်တတ်သော ရဟန်း၊ လုံးဝမသုံးစွဲခြင်း၊ မကောင်းသဖြင့် သုံးစွဲခြင်းတို့ဖြင့် ဒကာ ဒကာမတို့ သဒ္ဓါဒေယျပစ္စည်းများကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ရဟန်း၊ ပုပ်သည် သိုးသည် တိုင်အောင် သူတပါးအား မပေးရက်သော ရဟန်းများရှိ၏။ ထိုရဟန်းမျိုးကိုမြင်၍ “ဤပစ္စည်းလေးပါးကို ဤရဟန်းမရရှိပဲ အခြား သီလဝန္တရဟုန်းတပါး ရရှိခဲ့သော် သုံးဆောင်ခြင်းသို့ ထောက်လေရာ၏။ ကောင်းလေရာ၏” ဟု ကြံစည်သော ရဟန်းအားကား လာဘမစ္ဆရိယ မဖြစ်။

(၄) ကိုယ်ရေအဆင်းနှင့် ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဝဏ္ဏဟု ခေါ်၏။ ထိုဝဏ္ဏနှစ်မျိုးတို့အနက် ကိုယ်ရေအဆင်း၌ ဝန်တိုခြင်း မစ္ဆရိယရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် “အခြားသူတယောက် ရုပ်ရည်အဆင်း တင့်တယ်ခြင်းရှိ၏၊ ကြည်ညိုဖွယ်ရှိ၏” ဟု ပြောဆိုအပ်လျှင် ထိုအကြောင်းကို လုံးဝမပြောဆိုလို၊ မိမိသာလျှင် တင့်တယ်လို လှပလို၏။ ဂုဏ်ကျေးဇူး တည်းဟူသော ဝဏ္ဏ၌ ဝန်တိုခြင်း မစ္ဆရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သူတပါး၏ သီလဂုဏ် ဓုတင်ဂုဏ် ပဋိပတ်ဂုဏ် အကျင့်ဂုဏ်များကို လုံးဝ မပြောလိုပဲရှိ၏။

(၅) ဓမ္မသည် ပရိယတ္တိဓမ္မ၊ ပဋိဝေဓဓမ္မ = မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တရားထူးဟူ၍ = ၂-မျိုးရှိ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် ပဋိဝေဓဓမ္မသည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်၏။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိတို့ရရှိသော ပဋိဝေဓတရားကို ဝန်စိတ်ကြကုန်၊ မိမိတို့ ရရှိအပ်သော ပဋိဝေဓတရားများကို သူနတ်ပြဟော သတ္တဝါအားလုံးတို့ ရကြသိကြရန် အလိုရှိကြကုန်၏။ ထိုမိမိသိရှိအပ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် = ပဋိဝေဓ တရားထူးကို “အခြားသူတို့ သိကြပါစေကုန်သတည်း” ဟု တောင့်တကြ အလိုရှိကြကုန်၏။ ပရိယတ္တိ

တရား၌သာလျှင် ဓမ္မမစ္ဆရိယမည်သည် ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုဓမ္မမစ္ဆရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိတတ်သိသော လျှို့ဝှက်ခဲခက်သည့် ပါဠိ အဋ္ဌကထာကို သူတပါးကို မသိစေလို၊ မိမိသာ သိလို၏။ အထူးအားဖြင့်— အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ပုဂ္ဂိုလ်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်၍ တရားတော်ကို ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်သောအားဖြင့်၎င်း၊ တရားတော်ကို စူးစမ်း ဆင်ခြင်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်သောအားဖြင့်၎င်း မိမိ တတ်သိသော လျှို့ဝှက်ခဲခက်သည့် ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းစာတရားကို သူတပါးအား မပေး၊ ထိုသူ၏ မပေးခြင်းသည်ကား ဓမ္မမစ္ဆရိယမဟုတ် ချေ။

ထိုစကားရပ်၌ လောကဝယ် အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရံခါ ရဟန်း ဖြစ်လိုက်၊ ရံခါ ပုဏ္ဏားဖြစ်လိုက်၊ ရံခါ တက္ကတန်းဖြစ်လိုက်နှင့် လျှပ်ပေါ် လော်လည် မတည်ကြည်သူဖြစ်၏။ အကြင်ရဟန်းသည် “ဤလျှပ်ပေါ် လော်လည် မတည်ကြည်သူကား အဆက်ဆက်က ဆင်းသက်လာသော သိမ်မွေ့ညံ့သည့် ပါဠိတော်ကို ကုသိုလ်စသော တရားကို အကုသိုလ် စသော တရားမျိုး ပြု၍သော်၎င်း မိမိကိုယ်တိုင်က လျှပ်ပေါ် လော်လည် မတည်ကြည်သူဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော တရားကို တိတ္ထိတို့ ဟောကြားအပ်သော တရားမျိုး ပြု၍သော်၎င်း လျှောက်လှက်ရှုပ်ထွေးအောင် ပြုပေလိမ့်မည်” ဟု လေးနက်စွာ ဆင်ခြင် ပြီးလျှင် မိမိတတ်သိသည့် လျှို့ဝှက်ခဲခက်သော ပရိယတ္တိဓမ္မကို ထိုသူ အား မပေး၊ ဤရဟန်းသည် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုစူးစမ်းဆင်ခြင်၍ တရားတော်ကို ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်သောအားဖြင့် မပေးသူမည်၏။ အကြင်ရဟန်း သည်ကား “ဤတရားသည် သိမ်မွေ့ညံ့သည့်လှ၏။ အကယ်၍ ဤပုဂ္ဂိုလ် သင်ယူတတ်မြောက်ခဲ့လျှင် မိမိကိုယ်ကို ရဟန္တာမဟုတ်ပဲ ရဟန္တာအနေ ရှင်လူတို့အား ပြောကြား၍ ပျက်စီးသွားပေလိမ့်မည်” ဟု ဆင်ခြင်စဉ်း စားပြီးလျှင် မိမိတတ်သိသည့် လျှို့ဝှက်ခဲခက်သော ပရိယတ္တိဓမ္မကို ထို သူအား မပေး၊ ဤရဟန်းသည် တရားတော်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်သောအားဖြင့် မပေးသူမည်၏။ ဤရဟန်း နှစ်မျိုးလုံးအားပင် ဓမ္မမစ္ဆရိယမဖြစ်ပေ၊ အကြင်သူသည် ကား “အကယ်၍ ဤသူသည် ဤတရားကို သင်ကြား တတ်မြောက် သွားလျှင် ငါတို့၏ အယူဝါဒကို ဖျက်ဆီးနိုင်သူ ဖြစ်သွားလိမ့်မည်၊ ငါတို့ ထက် သာလွန်သူ ဖြစ်သွားလိမ့်မည်” ဟု အောက်မေ့ကာ မိမိတတ်သိ သည့် ပရိယတ္တိဓမ္မကို သူတပါးအား မပေး၊ ထိုသူ၏ မပေးခြင်းသည်သာ ဓမ္မမစ္ဆရိယဖြစ်၏။

မစ္ဆရိယ ၅-ပါး၏ အပြစ်

ဤမစ္ဆရိယ ၅-ပါးတို့တွင်- (၁) အာဝါသမစ္ဆရိယကြောင့် သေပြီး သည့်နောက် ဘီလူးသော်၎င်း၊ ပြိတ္တာသော်၎င်း ဖြစ်ပြီးလျှင် (အာဝါ- သ၌ ငြိကပ်စွဲလမ်းမှု အလုံဆန္ဒ ယုတ်ညံ့မှုကြောင့်) ထိုမိမိဝန်တို့နှုမ္မာ ခဲ့သည့် အာဝါသ၏ အမှိုက်သရိုက်ကို ဦးခေါင်းဖြင့် ချီရွက်၍ လှည့် လည်ကာ နေရတတ်၏။

(၂) ကုလမစ္ဆရိယကြောင့် ထိုမိမိ၏ ဆွေမျိုး ဒကာ ဒကာမများ၊ ပစ္စည်းလေးပါး ဒကာ ဒကာမများ အိမ်၌ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အလှူ ပေးမှု မြတ်နိုးမှုစသည် ပြုလုပ်ကြသည်တို့ကို မြင်ရလျှင် “ဤဒကာ ဒကာမများသည် ငါနှင့် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားခဲ့လေပြီ” ဟု ကြံစည်ပူပန်သော ရဟန်းအား (စိတ်၏ပင်ပန်းခြင်းဖြင့် အလွန်ပူလောင်သော နှလုံးရှိရ ကား) သွေးသော်မူလည်း အန်တတ်၏၊ ဝမ်းသော်မူလည်း လား တတ်၏၊ အအူများသော်မူလည်း အပိုင်းအပိုင်းပြတ်လျက် အပသို့ ထွက်တတ်၏။

(၃) လာဘမစ္ဆရိယကြောင့် သံဃာ၏လာဘ်၌ဖြစ်စေ၊ ဂိုဏ်း၏ လာဘ်၌ဖြစ်စေ ဝန်တို့နှုမ္မာ၍ ပုဂ္ဂလိက အသုံးအဆောင်ကဲ့သို့ အောက် မေ့ကာ မိမိသာ သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် သေပြီးသည့်နောက် ဘီလူး သော်၎င်း၊ ပြိတ္တာသော်၎င်း၊ စပါးကြီးမြေကြီးသော်၎င်း ဖြစ်ရတတ်၏။

(၄) ရုပ်ရည်အဆင်း၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးသတင်းတို့၌ ဝန်တို့ခြင်း ဝဏ္ဏ- မစ္ဆရိယကြောင့် မိမိ၏ ရုပ်ရည်အဆင်း၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးသတင်းများကိုသာ ချီးမွမ်း၏။ သူတပါးတို့၏ ရုပ်ရည်အဆင်း၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးသတင်းများ၌ “ဤသူသည် ဘယ်လိုအဆင်း၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးသတင်း ရှိသနည်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုထိုအပြစ်ကို ပြောဆိုလျက် တမလွန်ဘဝ၌ အဆင်းမလှသူ ဖြစ်ရတတ်၏။

(၅) (မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တည်းဟူသော ပဋိဝေဓဓမ္မကား အရိယာ သူမြတ်တို့၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ဖြစ်သောတရား၊ ထိုအရိယာသူမြတ်တို့ သာ ရပိုင်သောတရားဖြစ်၏။ ထိုအရိယာသူမြတ်တို့သည်လည်း မစ္ဆရိယ အကုသိုလ်ကို အကြွင်းမဲ့ မဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်ပြီး ဖြစ်ကြသောကြောင့် ထို မိမိတို့ရရှိသိအပ်သော ပဋိဝေဓဓတရားကို ဝန်တို့တော်မမူကြကုန်။ သို့ရကား ဓမ္မမစ္ဆရိယ အရာ၌ ပုထုဇန်တို့၏ မိမိတို့တတ်သိသော ပရိယတ္တိဓမ္မ၌ ဝန်တို့ခြင်းကိုသာ ရအပ်ပေ၏)။ ယင်းပရိယတ္တိဓမ္မမစ္ဆရိယကြောင့် မိမိ

တတ်သိသော ပရိယတ္တိဓမ္မကို ဝန်တို့နှုမ္မာ၍ တစုံတယောက်သော သူအားမျှ တစုံတရာသော ပရိယတ္တိဓမ္မကို မပေးကမ်းသည့်အတွက် တမလွန်ဘဝ၌ ဉာဏ်ပညာထုံထိုင်း မှိုင်းအ-သူ ဒုပ္ပညပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ရ တတ်၏။

တနည်းကား - (၁) အာဝါသမစ္ဆရိယကြောင့် သံပူငရဲ၌ ကျက်ရ တတ်၏။ (သူတပါးတို့အား အာဝါသကြောင့် ရရှိမည့် စီးပွားချမ်းသာ ကို တားမြစ်ခဲ့သောကြောင့်တည်း)။ (၂) ကုလမစ္ဆရိယကြောင့် လာဘ်လာဘ လုံးဝကင်းမဲ့သူ ဖြစ်ရတတ်၏။ (ဒကာ ဒကာမတို့အိမ်၌ သူတပါးတို့ရရှိမည့် လာဘ်လာဘကို တားမြစ်ခဲ့သောကြောင့်တည်း)။ (၃) လာဘမစ္ဆရိယကြောင့် ဘင်ပုပ် (=မစင်) ငရဲ၌ ဖြစ်ရ၏။ (မစင်= ဘင်ပုပ်ငရဲသည် လုံးဝ သာယာဖွယ်ကင်းမဲ့သော ငရဲဖြစ်၏။ လာဘ- မစ္ဆရိယ ရဟန်းသည် သူတပါးတို့ လာဘ်လာဘဟူသော အကြောင်း ကြောင့် ရရှိမည့် သာယာဖွယ်ကို တားမြစ်ခဲ့သူ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို လာဘမစ္ဆရိယသမား ရဟန်းသည် သူတပါးတို့ လာဘ်လာဘကို အကြောင်းပြု၍ ရရှိမည့်သာယာဖွယ်ကို တားမြစ်ခဲ့သူဖြစ်သောကြောင့် လုံးဝ သာယာဖွယ် ကင်းမဲ့သော မစင်=ဘင်ပုပ်ငရဲ၌ ဖြစ်ရလေ၏)။ (၄) ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယကြောင့် သံသရာဘဝ ဖြစ်သမျှ၌ ရုပ်ရည်အဆင်း၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးသတင်း ဟူသော=ဝဏ္ဏနှစ်ပါးသည် အမည်မျှလောက်ပင် ထို ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယသမားအား မဖြစ်တော့ချေ။ ထို ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယသမား သည် သံသရာဘဝ၌ အရုပ်ဆိုးသူသာ ဖြစ်ရ၏။ အဆင်းဖောက်ပြန် အရုပ်ဆိုးသော သန္တာန်၌ များသောအားဖြင့် သိလ-စသော ဂုဏ် ကျေးဇူးသတင်းကောင်းတို့သည် ထောက်တည်ရာကိုမျှ မရနိုင်ပဲ ရှိကုန် ၏။ ထောက်တည်ရာမရှိ မှု ဂုဏ်ကျေးဇူးများလည်း ထို သူသန္တာန်ဝယ် ညဉ့်အခါ ပစ်အပ်သောမြှားကဲ့သို့ မထင်ရှား မဖြစ်ပွားပဲ နေတတ်ကုန် ၏။ (၅) ဓမ္မမစ္ဆရိယကြောင့် ပြာပူငရဲ၌ ဖြစ်ရတတ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ ၁၊ မျက်နှာ ၄၀၅-၆- တို့မှ)။

ဣဿာသည် သူတပါးစည်းစိမ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်၏။ မစ္ဆရိယသည် မိမိစည်းစိမ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်၏။ ဤသို့ အာရုံကွဲပြားကြသောကြောင့် ထို ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယတို့သည် တပေါင်းတည်း မဖြစ်နိုင်ကြကုန်။

လောက၌ တဦးနှင့် တဦး ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း ဒဏ်ယားခြင်း ရန်မှုခြင်း များသည် ဤ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယသံယောဇဉ် တရားဆိုး နှစ်မျိုးကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ ဤ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယသံယောဇဉ် နှစ်ပါးကို သောတာပတ္တိမဂ်

ဖြင့်သာ အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်နိုင်၏။ သို့ရကား သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ယင်း ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယသံယောဇဉ် နှစ်ပါးကို အကြွင်းမဲ့ မပယ်သတ်ရ သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး နတ်လူတို့သည် ရန်ငြိုးကင်းခြင်း - စသည် တို့ကို တောင့်တကြကုန်သော်လည်း ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း-စသည်တို့မှ မလွတ် နိုင်ကြပဲ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာသာ နေကြရကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “မျှားစွာ သော နတ်လူတို့သည် ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း-စသည်ကင်း၍ ဆင်းရဲမရှိ ချမ်း သာစွာ နေလိုကြပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း - စသည် မကင်းပဲ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာသာ နေကြရပါသနည်း” ဟူသော သိကြား မင်း၏ မေးမြန်းချက်ကို မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ သံယောဇဉ် အနှောင်အဖွဲ့နှစ်ပါးကြောင့်” ဟု ဖြေကြားတော်မူ၏။

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဖြေကြားတော်မူသော အခါ သိကြားနတ်မင်းသည် နှစ်လိုအားရစွာ မြတ်စွာဘုရား၏ တရား တော်ကို—

“ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... ဟောတော် မူသည့်အတိုင်း မှန်လှပါ၏။ ကောင်းသော စကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား... ဟောတော် မူသည့်အတိုင်း မှန်လှပါ၏။ ရှင်တော်ဘုရား၏ ဖြေကြား ချက်ကို ကြားနာရသောကြောင့် ဤ ပြဿနာ၌ အကျွန်ုပ် သည် ယုံမှားခြင်းကို လွန်မြောက်အပ်ပါပြီ။ အကျွန်ုပ်၏ သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်းသည် ကင်းကွာသွား ပါပြီ” —

ဟု ဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူလေ၏။

ပဌမ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၂) ဒုတိယ အမေး အဖြေ

ဤသို့လျှင် သိကြားနတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏တရားတော် ကို နှစ်လိုဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား... ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယသည်ကား အဘယ် တရားလျှင် အခြေခံဖြစ်ရာ (နိဒါန) အကြောင်း၊ တိုးတက်

ဖြစ်ပွားရာ (သမုဒယ) အကြောင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရာ (ဇာတိ) အကြောင်း၊ အမွန်အစဖြစ်ပွားရာ (ပဘဝ) အကြောင်း ရှိပါသနည်း (= အဘယ်တရားကြောင့် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ ဖြစ်သနည်းဟု မေးလိုရင်းဖြစ်သည်)။ အဘယ်တရားရှိသော် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယဖြစ်၍ အဘယ်တရားမရှိသော် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ မဖြစ်ပါသနည်း” —

ဟု နောက်ထပ်တဖန် ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြန်၏။ ထိုသို့ သိကြားမင်းက မေးလျှောက်အပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း … ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ တရားနှစ်ပါးသည်ချစ်အပ်သောသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ၊ မုန်းအပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရလျှင် အခြေခံဖြစ်ရာ (နိဒါန) အကြောင်း၊ တိုးတက်ဖြစ်ပွားရာ (သမုဒယ) အကြောင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရာ(ဇာတိ)အကြောင်း၊ အမွန်အစဖြစ်ပွားရာ(ပဘဝ) အကြောင်း ရှိပေ၏။ (= ချစ်အပ်သောသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရနှင့် မုန်းအပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ = ဤနှစ်ပါးကြောင့် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယသံယောဇဉ် ဖြစ်၏ဟု ဖြေလိုရင်း ဖြစ်သည်။) ချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ၊ မုန်းအပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရရှိသော် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယဖြစ်၏။ ချစ်အပ်သောသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ၊ မုန်းအပ်သောသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရမရှိသော် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယမဖြစ်” —

ဟူ၍ ဖြေကြားတော်မူ၏။

(ဤ၌။ ။မိမိပိုင်ဆိုင် သိမ်းဆည်းအပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရဖြစ်လျှင် ထိုဝတ္ထုက မနှစ်သက်ဖွယ်ဝတ္ထုပင် ဖြစ်လင့်ကစား ကိလေသာတို့၏ ဖောက်ပြန်စွာ ဖြစ်ခြင်းရှိသောကြောင့် ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရပင် ဖြစ်၍နေတော့၏။ သူတပါးပိုင်ဆိုင် သိမ်းဆည်းအပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရဖြစ်ခဲ့လျှင် ထိုဝတ္ထုက ကောင်းမြတ်သောဝတ္ထုပင် ဖြစ်လင့်ကစား အမျက်ထွက်သောသူ၏အဖို့ရာ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော

သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရပင် ဖြစ်၍နေတော့၏။ ။ဤကား သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့မှ ကောက်နုတ်ချက်တည်း။

မစ္ဆရိယသည်ချစ်နှစ်သက်အပ်သောသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရလျှင်အကြောင်း ရင်းရှိ၏။ (=ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရကြောင့် မစ္ဆရိယ ဖြစ်သည်ဟုဆိုလိုသည်)။ ဣဿာသည် မချစ်မနှစ်သက်အပ်သောသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရလျှင် အကြောင်းရင်းရှိ၏။ (=မချစ်မနှစ်သက်အပ်သောသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရကြောင့် ဣဿာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်)။

တနည်း ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ နှစ်ပါးလုံးပင် ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ၊ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ=နှစ်မျိုးလုံး လျှင် အခြေခံအကြောင်းရင်းရှိ၏။ (ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ၊ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ=နှစ်မျိုးလုံးကြောင့် ပင် ဣဿာလည်းဖြစ်၏။ မစ္ဆရိယလည်း ဖြစ်၏ဟုဆိုလိုသည်)။

ချဲ့ဦးအံ့—ရဟန်း၏အဖို့ရာ သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့်စသော ချစ်နှစ် သက်အပ် တောင့်တအပ် မြတ်နိုးအပ်သော သတ္တဝါတို့ ရှိကြ၏။ လူဖြစ် သောသူ၏ အဖို့ရာ သားသမီးစသော ဆင်မြင်းစသော ချစ်နှစ်သက်အပ် သော တောင့်တအပ် မြတ်နိုးအပ်သော သတ္တဝါတို့ ရှိကြ၏။ ထိုချစ်နှစ် သက်အပ်သော သတ္တဝါတို့ကို တခဏမျှပင် မမြင်ရလျှင် သည်းမခံနိုင် အောင်ရှိ၏။ ထိုရဟန်းဖြစ်သောသူ လူဖြစ်သောသူသည် မိမိမှတစ်ပါး အ ခြားရဟန်းတဦးဦး လူတဦးဦး ထိုကဲ့သို့ ချစ်နှစ်သက်အပ်သောသဒ္ဓိဝိဟာ ရိကတပည့်စသော သားသမီး ဆင်မြင်းစသော ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါကို ရရှိသည်ကို မြင်ရလျှင် မနာလို မကြည်ဖြူ ငြူမှု = ဣဿာကို ပြုတတ်၏။ “ဤ သင်၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့်စသည် သားသမီး ဆင် မြင်းစသည်ဖြင့် ငါတို့မှာ အလုပ်တခုရှိ၍ ထိုသူကို ငါတို့အား တခဏမျှ ပေးပါကုန်” ဟု ထိုချစ်အပ်သော သတ္တဝါကို အခြားသူတို့က တောင်း ခံအပ်လျှင် “မပေးနိုင်ပါ။ ထိုကျွန်ုပ်ချစ်အပ်သော တပည့်သားသမီး ဆင် မြင်းစသည်သည် ပင်ပန်းသော်မှ ပင်ပန်းလိမ့်မည်။ သို့မဟုတ် ပျင်းရိ သော်မှ ပျင်းရိလိမ့်မည်” ဤသို့စသည် ပြောဆို၍ ဝန်တိုမှု ပြုတတ်၏ = မစ္ဆရိယဖြစ်တတ်၏။ ဤကား ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါကြောင့် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ နှစ်ပါးစုံ ဖြစ်ပုံတည်း။

ရဟန်းတို့၏အဖို့ရာ သပိတ်သင်္ကန်းစသော ချစ်နှစ်သက်အပ်သော ပရိက္ခရာမျိုးရှိ၏။ လူ၏အဖို့ရာ အဆင်တန်းဆာစသော ချစ်နှစ်သက် အပ်သော အသုံးအဆောင်မျိုးရှိ၏။ ထိုအရာများသည် ချစ်နှစ်သက်

အပ်သော သင်္ခါရများ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုရဟန်း ထိုလူသည် မိမိမှတစ်ပါး အခြားရဟန်း အခြားလူမှာ ထိုကဲ့သို့ ချစ်နှစ်သက်အပ်သော ပရိက္ခရာ မျိုး အသုံးအဆောင်မျိုး ဖြစ်ရှိသည်ကို မြင်ရလျှင် “ထိုရဟန်း ထိုလူအား ဤသို့သော ပရိက္ခရာမျိုး အသုံးအဆောင်မျိုး မဖြစ်ရှိပါမူ ကောင်းလေ စွာ” ဟု မနာလိ မကြည်ဖြူ ငြူစူခြင်း = ဣဿာတရားကို ဖြစ်ပွားစေ၏။ ထိုချစ်နှစ်သက်အပ်သော ပရိက္ခရာမျိုး အသုံးအဆောင်မျိုးကို သူတစ်ပါး တို့က ခေတ္တခဏ ငှါးရမ်းအပ်လျှင်လည်း “ငါတို့သော်မှ ဤပစ္စည်း များကို မြတ်နိုးလှသောကြောင့် မသုံးဆောင်ရက်ပါကုန်၊ သင်တို့အား မပေးနိုင်ပါကုန်” ဟု ပြောဆိုကာ ဝန်တိုခြင်း = မစ္ဆရိယကို ပြုတတ်ကြ ကုန်၏။ ဤကား ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သင်္ခါရကြောင့် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ နှစ်ပါးစုံ ဖြစ်ပုံတည်း။

ထိုမှတစ်ပါး ရဟန်းဖြစ်စေလူဖြစ်စေ မိမိမချစ်မနှစ်သက်အပ်သော ဆိုအပ်ပြီးသည့် တပည့်ဆိုး သားဆိုးသမီးဆိုး ဆင်ဆိုး မြင်းဆိုးစသော သတ္တဝါ၊ မကောင်းသော သပိတ်သင်္ကန်းပရိက္ခရာအသုံးအဆောင်အဆင် တန်းဆာစသော သင်္ခါရများကို ရရှိပြီးနောက် ထိုရဟန်း ထိုလူ၏အဖို့ရာ ဖော်ပြရာပါ သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့သည် မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့ပင် ဖြစ်ကုန်သော်လည်း ကိလေသာတရားတို့၏ ဖောက်ဖောက် ပြန်ပြန် ဖြစ်ပွားတတ်သော သဘောရှိခြင်းကြောင့် (ချစ်နှစ်သက်အပ် သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့ကဲ့သို့ဖြစ်ရှိကြကာ) “ငါ့ကိုထား၍ အခြားမည်သူ တယောက်သည် ဤသို့သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့ကို ရနိုင်အံ့နည်း” ဟူ၍ မိမိကိုယ်ကို မြှောက်ပင့်သော အတ္တုက္ကံသန လောဘတရား ဖြစ်ပွားပြီး လျှင် ထိုလောဘကို အကြောင်းပြု၍ သူတစ်ပါးတို့ ထိုကဲ့သို့သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရကို ရရှိမည်ကို မနာလိ မကြည်ဖြူ ငြူစူမှု = ဣဿာကို ပြုတတ်၏။ (ဤဣဿာကား သူတစ်ပါးတို့ ရရှိလတ္တံ့ သော သမ္ပတ္တိကို အာရုံပြု၍ဖြစ် သော ဣဿာမျိုးတည်း)။ တနည်း-ရှေးဆိုအပ်ပြီးအတိုင်း မိမိကိုယ်ကို မြှောက်ပင့်သော အတ္တုက္ကံသန လောဘတရား ဖြစ်ပွားပြီးလျှင် ထို လောဘကိုပင် အကြောင်းပြု၍ သူတစ်ပါးမှာ ထိုကဲ့သို့သော အပိယသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ ဖြစ်ရှိသည်ကို မြင်၍လည်း “ထိုသူအား ဤသို့သဘောရှိသော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရမဖြစ်မူ ကောင်းလေစွာ” ဟု ငြူစူမှု မခံနိုင်မှု မနာလိမှု ဣဿာကိုလည်း ပြုတတ်၏။ (ဤဣဿာကား သူတစ်ပါးတို့ရဆဲ ရပြီးသော သမ္ပတ္တိကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ဣဿာမျိုးတည်း။ ဤနောက်နည်းကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသောကြောင့် မပြတော့ချေ။ ရှေ့ နည်းကိုသာ ဝက်ဝုတ္တိအားဖြင့် ဖော်ပြသည်။ ထိုအဋ္ဌကထာလာ ဝက်ဝုတ္တိ

စကားရပ်ကို ဇီကာနှင့် အဋ္ဌသာလိနိမူလဇီကာတို့ကို အမှီပြု၍ စကား
 ဖြောင့်အောင် ဤကျမ်း၌ ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုအပိုယ်ဖြစ်သောသတ္တဝါ၊
 သင်္ခါရတို့ကို သူတပါးတို့က တောင်းအပ်သည်ရှိသော် အခိုက်အတန့်
 တခဏမျှလည်း မပေးနိုင်ပဲ ဝန်တိုမှု = မစ္ဆရိယကို ပြုတတ်၏။ ဤကား
 မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့ကြောင့် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ
 နှစ်ပါးတို့ ဖြစ်ပုံတည်း။

ဒုတိယ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၃) တတိယ အမေး အဖြေ

ထိုနောက် သိကြားနတ်မင်းသည် ရှေးနည်းအတူ မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ တရားတော်ကို နှစ်လို ဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူပြီးလျှင် မြတ်
 စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား...ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းသည်ကား အဘယ်
 တရားလျှင် အခြေခံဖြစ်ရာ (နိဒါန) အကြောင်း၊ တိုးတက်
 ဖြစ်ပွားရာ (သမုဒယ) အကြောင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရာ
 (ဇာတိ) အကြောင်း၊ အမွန်အစဖြစ်ပွားရာ (ပဘဝ)
 အကြောင်း ရှိပါသနည်း၊ (= အဘယ်တရားကြောင့် ချစ်
 ခြင်း မုန်းခြင်း ဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးလိုရင်းဖြစ်သည်။
 အဘယ်တရားရှိသော် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းဖြစ်၍ အဘယ်
 တရားမရှိသော် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်း မဖြစ်ပါသနည်း” —

ဟု နောက်ထပ်တဖန် ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြန်၏။ ထိုသို့
 သိကြားမင်းက မေးလျှောက်အပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်
 သည်—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းသည်
 လိုချင်ခြင်း = ဆန္ဒ တဏှာဟူသော အခြေခံဖြစ်ရာ (နိဒါန)
 အကြောင်း၊ တိုးတက် ဖြစ်ပွားရာ(သမုဒယ) အကြောင်း၊
 ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်ရာ (ဇာတိ) အကြောင်း၊ အမွန်အစ
 ဖြစ်ပွားရာ (ပဘဝ) အကြောင်းရှိပေ၏။ (လိုချင်ခြင်း =
 ဆန္ဒ တဏှာကြောင့် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖြေလို

ရင်းဖြစ်သည်။)။ လိုချင်ခြင်း = ဆန္ဒ တဏှာရှိသော် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းဖြစ်၏။ လိုချင်ခြင်း = ဆန္ဒ တဏှာမရှိသော် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်း မဖြစ်” —

ဟူ၍ ဖြေကြားတော်မူ၏။

(ဤ၌။ ။ ဆန္ဒသည် (၁) ထိုထိုအာရုံကို မြင်လိုကြားလို နှမ်းရှုလို လျက်လို ထိုလို သိလိုမှု = ဆန္ဒစေတသိက် တည်းဟူသော ကတ္ထုကမ္ပ-တာဆန္ဒ၊ (၂) ထိုထို အာရုံကို သာယာတပ်မက် နှစ်သက်သောအားဖြင့် လိုချင်ခြင်း = လောဘ စေတသိက်တည်းဟူသော တဏှာဆန္ဒဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ လောဘ စေတသိက်ကို အရကောက်ယူရသော တဏှာဆန္ဒကို ဆိုလို၏။

တဏှာဆန္ဒ ၅-ပါး

ထိုတဏှာဆန္ဒသည် (၁) ကာမဝတ္ထုတို့ကို ရှာမှီးသောအားဖြင့်ဖြစ်သော တဏှာဆန္ဒ = ကာမဝတ္ထုတို့ကို ရှာဖွေသောအခါဖြစ်သည့် တဏှာဆန္ဒတည်းဟူသော ပရိယေသနဆန္ဒ၊ (၂) ကာမဝတ္ထုတို့ကို ရရှိခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော တဏှာဆန္ဒတည်းဟူသော ပဋိလာဘဆန္ဒ၊ (၃) ထိုကာမဝတ္ထုတို့ကို သုံးဆောင်သောအားဖြင့်ဖြစ်သော (ဝါ) သုံးဆောင်သောအခါဖြစ်သော တဏှာဆန္ဒတည်းဟူသော ပရိဘောဂဆန္ဒ၊ (၄) ထိုရရှိအပ်သော ကာမဝတ္ထုတို့ကို သိမှီးသိမ်းဆည်းစောင့်ရှောက်လုံခြုံစေသောအားဖြင့်ဖြစ်သော (ဝါ) သိမှီးသိမ်းဆည်း စောင့်ရှောက်လုံခြုံစေသော အခါဖြစ်သော တဏှာဆန္ဒ တည်းဟူသော သန္တိဓိဆန္ဒ၊ (၅) “ဤ မင်းမှုထမ်းများသည် ငါ့ကို စောင့်ရှောက်ဝန်းရံ ကာကွယ်ကြလိမ့်မည်” ဟု အောက်မေ့ကာ မင်းတို့၏ အမှုထမ်းများအား ဆုလာဘ်ရိက္ခာ ပေးကမ်း စွန့်ကြဲခြင်းမျိုးကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကာအကွယ် အစောင့်အရှောက်ရခြင်း စသော အကျိုးကို မြော်ကိုးကြံစည်၍ ပေးစွန့်သောအားဖြင့်ဖြစ်သော (ဝါ) ပေးစွန့်သော အခါဖြစ်သော တဏှာဆန္ဒတည်းဟူသော ဝိဿဇ္ဇနဆန္ဒဟူ၍ = ၅-ပါး အပြားရှိ၏။

“လိုချင်ခြင်း တဏှာဆန္ဒကြောင့် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းဖြစ်သည်” ဟု ရာဋ္ဌ ထိုထိုကာမဝတ္ထုများကို လိုချင်၍ ရရှိလျှင် ချစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ လိုချင်ပါလျက် မရရှိလျှင် မုန်းခြင်းဖြစ်သည်။)။

တတိယ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၄) စတုတ္ထ အမေးအဖြေ

ထိုနောက် သိကြားနတ်မင်းသည် ရှေးနည်းအတူ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နှစ်လိုဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား …… လိုချင်ခြင်း = တဏှာဆန္ဒသည် ကား အဘယ်တရားလျှင် အခြေခံဖြစ်ရာ (နိဒါန)အကြောင်း၊ တိုးတက်ဖြစ်ပွားရာ (သမုဒယ)အကြောင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရာ (ဇာတိ)အကြောင်း၊ အမွန်အစဖြစ်ပွားရာ (ပဘဝ) အကြောင်း ရှိပါသနည်း၊ (= အဘယ် တရားကြောင့် လိုချင်ခြင်း တဏှာဆန္ဒ ဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးလိုရင်းဖြစ်သည်)။ အဘယ်တရားရှိသော် လိုချင်ခြင်း = တဏှာဆန္ဒဖြစ်၍ အဘယ်တရားမရှိသော် လိုချင်ခြင်း = တဏှာဆန္ဒ မဖြစ်ပါသနည်း” —

ဟု နောက်ထပ်တဖန် ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြန်၏။ ထိုသို့ သိကြားနတ်မင်းက မေးလျှောက်အပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း……လိုချင်ခြင်း = တဏှာဆန္ဒသည် ဆုံးဆုံးဖြတ်ဖြတ်ကြံစည်ခြင်းတည်းဟူသော ဝိနိစ္ဆယ ဝိတက်လျှင် အခြေခံဖြစ်ရာ (နိဒါန) အကြောင်း၊ တိုးတက်ဖြစ်ပွားရာ (သမုဒယ) အကြောင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရာ (ဇာတိ) အကြောင်း၊ အမွန်အစ ဖြစ်ပွားရာ (ပဘဝ) အကြောင်းရှိပေ၏။ (= ဆုံးဆုံးဖြတ်ဖြတ် ကြံစည်ခြင်း = ဝိနိစ္ဆယ ဝိတက်ကြောင့် လိုချင်ခြင်း = တဏှာဆန္ဒ ဖြစ်ရသည်ဟု ဖြေလိုရင်းဖြစ်သည်)။ ဆုံးဆုံးဖြတ်ဖြတ် ကြံစည်ခြင်း = ဝိနိစ္ဆယ ဝိတက်ရှိသော် လိုချင်ခြင်း = တဏှာဆန္ဒဖြစ်၏။ ဆုံးဆုံး ဖြတ်ဖြတ် ကြံစည်ခြင်း = ဝိနိစ္ဆယ ဝိတက်မရှိသော် လိုချင်ခြင်း = တဏှာဆန္ဒမဖြစ်” —

ဟူ၍ ဖြေကြားတော်မူ၏။

(ဤအရာ၌။ ။ကြံစည်ခြင်း ဝိတက်အရ အမှတ်မထင် ဝိတက်ကို ကောက်ယူရမည်မဟုတ်၊ ဆုံးဆုံးဖြတ်ဖြတ် ကြံစည်တတ်သော ဝိတက်ကို သာလျှင် ကောက်ယူရမည်။ ဆုံးဖြတ်မှုသည်လည်း (၁) တဏှာဝိနိစ္ဆယ အပြား ၁၀၈-ပါးတည်းဟူသော တဏှာဖြင့် ဆုံးဖြတ်မှု = တဏှာဝိနိစ္ဆယ၊ (၂) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအပြား ၆၂-ပါးတည်းဟူသော ဒိဋ္ဌိဖြင့် ဆုံးဖြတ်မှု = ဒိဋ္ဌိ-ဝိနိစ္ဆယဟူ၍ = နှစ်ပါးရှိကြောင်း မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သည်။ ထိုသို့ ဟောတော်မူအပ်သော တဏှာဝိနိစ္ဆယဖြင့် ကောင်းသည်၊ ဆိုးသည် ချစ်နှစ်သက်ဖွယ်ရှိသည်၊ မရှိသည်များကို ပိုင်းပိုင်းပြတ်ပြတ် မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ မှန်၏ - ပစ္စည်းဝတ္ထု တခုတည်းပင် အချို့သူ၏ အဖို့ရာ အလိုရှိအပ်သောဝတ္ထုဖြစ်၍ အချို့သူ၏ အဖို့ရာ အလိုမရှိအပ်သော ဝတ္ထုဖြစ်၍ နေ၏။ (ဥပမာ) တီထွေး (= တီကောင်) သည် ပစ္စန္ဒရစ်မင်း များအဖို့ အလွန်အလိုရှိအပ်သော ဣဋ္ဌဝတ္ထုဖြစ်၍ မဇ္ဈိမတိုက် မင်းများ အဖို့မှာမူ အလွန်စက်ဆုပ်ရွံရှာအပ်သော အနိဋ္ဌဝတ္ထုဖြစ်၍ နေ၏။ သမင်သားသည် မဇ္ဈိမတိုက်မင်းများအဖို့ အလွန် အလိုရှိအပ်သော ဣဋ္ဌဝတ္ထုဖြစ်၍ ပစ္စန္ဒရစ်မင်းများ အဖို့မှာမူ အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌ ဝတ္ထုဖြစ်၍ နေသကဲ့သို့တည်း။ စင်စစ်သော်ကား တဏှာဝိနိစ္ဆယဖြင့် မဆုံးဖြတ်အပ် ရရှိအပ်သောဝတ္ထုပေါ်၌ “ဤရွှေ ဤမျှကား ရူပါရုံ အတွက်ဖြစ်စေ၊ ဤရွှေ ဤမျှကား သဒ္ဓါရုံအတွက်၊ ဂန္ဓာရုံအတွက်၊ ရသာရုံအတွက်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံအတွက်ဖြစ်စေ၊ ဤရွှေ ဤမျှကား ငါ့ အတွက် ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဤရွှေ ဤမျှကား သူတပါးအတွက် ဖြစ်လိမ့်မည် ဖြစ်ပစေ၊ ဤရွှေ ဤမျှကို သိမ်းဆည်း၍ထားမည်၊ ဤရွှေ ဤမျှကို သူတပါးအား ပေးမည်” ဟူ၍ ပိုင်းပိုင်းပြတ်ပြတ် ဆုံးဖြတ်နိုင်မှုသည် ဆုံးဆုံးဖြတ်ဖြတ် ကြံစည်ခြင်းတည်းဟူသော ဝိတက္ကဝိနိစ္ဆယကြောင့် ဖြစ်ရ၏။

ဆိုလိုရင်းကား - မိမိရရှိအပ်သော ဝတ္ထုပေါ်၌ ဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း ဝိတက်ဖြင့် ပိုင်းပိုင်းပြတ်ပြတ် ဆုံးဖြတ်သည်။ ယင်း ဆုံးဖြတ် အပ်ပြီးသော ဝတ္ထု၌ တဏှာဆန္ဒဖြင့် သာယာတပ်မက် နှစ်သက်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဆုံးဆုံးဖြတ်ဖြတ် ကြံစည်ခြင်း = ဝိနိစ္ဆယဝိတက်ကြောင့် လိုချင်ခြင်း တဏှာဆန္ဒဖြစ်ရသည်” ဟု မြတ်စွာဘုရား ဖြေကြားတော် မူသည်။

စတုတ္ထ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၅) ပဉ္စမ အမေး အဖြေ

ထိုနောက် သိကြားနတ်မင်းသည် ရှေးနည်းအတူ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နှစ်လိုဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား... ဆုံး ဆုံး ဖြတ် ဖြတ် ကြံစည်ခြင်း = ဝိနိစ္ဆယဝိတက်သည် အဘယ်တရားလျှင် အခြေခံဖြစ်ရာ (နိဒါန) အကြောင်း၊ တိုးတက်ဖြစ်ပွားရာ (သမုဒယ) အကြောင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရာ (ဇာတိ) အကြောင်း၊ အမွန်အစဖြစ်ပွားရာ (ပဘဝ) အကြောင်း ရှိပါသနည်း၊ (= ဝိနိစ္ဆယဝိတက်သည် အဘယ်တရားကြောင့် ဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးလိုရင်းဖြစ်သည်)။ အဘယ်တရားရှိသော် ဝိနိစ္ဆယဝိတက်ဖြစ်၍ အဘယ်တရားမရှိသော် ဝိနိစ္ဆယဝိတက် မဖြစ်ပါသနည်း” —

ဟု နောက်ထပ်တဖန် ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြန်၏။ ထိုသို့ သိကြားနတ်မင်းက မေးလျှောက်အပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း ... ဆုံး ဆုံး ဖြတ် ဖြတ် ကြံစည်ခြင်း = ဝိနိစ္ဆယဝိတက်သည် သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သည့် ပပဉ္စတရားနှင့် ယှဉ်သော သညာတရားအစုလျှင် အခြေခံဖြစ်ရာ(နိဒါန)အကြောင်း၊ တိုးတက်ဖြစ်ပွားရာ(သမုဒယ)အကြောင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရာ (ဇာတိ) အကြောင်း၊ အမွန်အစဖြစ်ပွားရာ (ပဘဝ) အကြောင်း ရှိပေ၏၊ (= ပပဉ္စသညာတရား အစုကြောင့် ဝိနိစ္ဆယဝိတက်ဖြစ်ရသည်ဟု ဖြေလိုရင်း ဖြစ်သည်)။ ပပဉ္စသညာတရား အစုရှိသော် ဝိနိစ္ဆယဝိတက်ဖြစ်၍ ပပဉ္စသညာတရား အစုမရှိသော် ဝိနိစ္ဆယဝိတက် မဖြစ်” —

ဟူ၍ ဖြေကြားတော်မူ၏။

(ဤ၌။ ။တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ=တရားသုံးပါးကို သံသရာ၌ ချဲ့ထွင် တတ်သောကြောင့် (တနည်း) ထို တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသောသူကို “တပ်မက်တတ်သူ၊ မာန်ယစ်သောသူ၊ အမှားနှလုံးသွင်းတတ်သူ” ဟူ၍ ထင်ရှားစွာပြတတ်သောကြောင့်(တနည်း)မာန်ယစ်သော အခြင်းအရာ မေ့လျော့သော အခြင်းအရာသို့ ရောက်စေတတ်သောကြောင့် ပပဉ္စ တရားဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ဤ၌ တဏှာပပဉ္စကို အလိုရှိအပ်၏။ ထို ပပဉ္စတရားနှင့် ယှဉ်သောသညာသည် ရူပသညာ၊ သဒ္ဓသညာ၊ ဂန္ဓသညာ စသည်ဖြင့် အာရုံအလိုက် ၆-ပါး=၆-စု ရှိလေသည်။ ထို သညာတရား အစုကြောင့် ဆုံးဆုံးဖြတ်ဖြတ် ကြံစည်ခြင်း ဝိနိစ္ဆယဝိတက် ဖြစ်လေ သည်)။

ပဉ္စမ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၆-၇-ဂ) ဆဋ္ဌ၊ သက္ကမ၊ အဋ္ဌမ အမေး အဖြေ

ထိုနောက် သိကြားနတ်မင်းသည် ရှေးနည်းအတူ မြတ်စွာ ဘုရား၏ တရားတော်ကို နှစ်လိုဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား... အဘယ်သို့ ကျင့်သော ရဟန်းသည် သံသရာ၌ ချဲ့ထွင်တတ်သည့် ပပဉ္စတရားနှင့် ယှဉ်သော သညာတရား အစု၏ ချုပ်ခြင်းအားလျော်၍ ထိုချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကို ကျင့်သည် မည်ပါ သနည်း”—

ဟု နောက်ထပ်တဖန် ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြန်၏။

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း

“(က) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း ... ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏။

(ခ) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...နှလုံးမသာခြင်း =
 ဒေါမနဿဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာ
 ခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာခြင်း ဟူ၍ = နှစ်ပါး
 အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏။

(ဂ) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...လျစ်လျူရှုခြင်း =
 ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော လျစ်လျူရှုခြင်း၊
 မမှီဝဲအပ်သော လျစ်လျူရှုခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအား
 ဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏။ (အကျဉ်း)။

(က) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း ... ‘ဝမ်းမြောက်
 ခြင်း = သောမနဿ ဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ဝမ်း
 မြောက်ခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သောဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူ၍ နှစ်ပါး
 အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏’ဟူသော ဤစကားကို
 (ငါဘုရား) မိန့်ဆိုခဲ့၏။ အဘယ်အကြောင်းကို စွဲ၍ ဤ
 စကားကို ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့သနည်းဟူမူ—ထိုဝမ်းမြောက်
 ခြင်းနှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤဝမ်းမြောက်ခြင်းကို မှီဝဲသော ငါ
 အား အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့
 ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏’ ဟု အကြင်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို သိငြား
 အံ့၊ ဤသို့သဘောရှိသော ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို မမှီဝဲအပ်။
 (= အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့
 ဆုတ်ယုတ်မည့် ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿဝေဒနာ
 မျိုးကို မမှီဝဲအပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿ
 ဝေဒနာခေါ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။ နောက်နှစ်ပါး၌လည်း
 ဤနည်းအတူ ဆိုလိုရင်းကို မှတ်ယူရ၏)။

ထိုဝမ်းမြောက်ခြင်းနှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤဝမ်းမြောက်ခြင်း
 ကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍
 ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကုန်၏’ ဟု အကြင်ဝမ်းမြောက်
 ခြင်းကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့သဘောရှိသော ဝမ်းမြောက်ခြင်း
 ကို မှီဝဲအပ်၏။ (= အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍
 ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားမည့် ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သော-

မနဿဝေဒနာမျိုးကို မှီဝဲအပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿဝေဒနာခေါ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။ နောက်ဒေါ-မနဿ ဥပေက္ခာတို့၌လည်း ဤနည်းအတူ ဆိုလိုရင်းကို မှတ်ယူရာ၏။

ထို မှီဝဲအပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿ-ဝေဒနာ၌ အကြင်ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်နှင့်လည်း တကွဖြစ်၏။ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရနှင့်လည်း တကွဖြစ်၏။ (သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿခေါ်သည်)။ အကြင် ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်လည်း မရှိ၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရလည်းမရှိ၊ (အဝိ-တက္ကအဝိစာရ သောမနဿခေါ်သည်)။ ထိုဝမ်းမြောက်ခြင်းနှစ်ပါးတို့တွင် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်လည်းမရှိ၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရလည်း မရှိသော ဝမ်းမြောက်ခြင်း (အဝိတက္ကအဝိစာရ သောမနဿ)သည် သာလွန်၍ မြင့်မြတ်၏။ (က-စကားရပ် အကျယ်)။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း.... ‘ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သောဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏’ဟူသော ဤစကားကို ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းကိုစွဲ၍ ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။ (က-စကားရပ်၏ နိဂုံး)။

(ခ) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း.... ‘နှလုံးမသာခြင်း = ဒေါမနဿဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏’ဟူသော ဤစကားကို ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။ အဘယ်အကြောင်းကိုစွဲ၍ ဤစကားကို ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့သနည်းဟူမူ—ထို နှလုံးမသာခြင်း နှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤနှလုံးမသာခြင်းကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ဆုတ်ယုတ်

ကုန်၏'ဟု အကြင် နှလုံးမသာခြင်းကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော နှလုံးမသာခြင်းကို မမှီဝဲအပ်။

ထို နှလုံးမသာခြင်းနှစ်ပါးတို့တွင် 'ဤနှလုံးမသာခြင်း ကို မှီဝဲသောငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကုန်၏'ဟု အကြင်နှလုံးမသာ ခြင်းကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့သဘောရှိသော နှလုံးမသာခြင်း ကို မှီဝဲအပ်၏။

ထိုမှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာခြင်း = ဒေါမနဿဝေဒနာ၌ အကြင်နှလုံးမသာခြင်းသည် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက် နှင့်လည်း တကွဖြစ်၏၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရနှင့်လည်း တကွဖြစ်၏၊ (သဝိတက္ကသဝိစာရ ဒေါမနဿခေါ်သည်)။ အကြင်နှလုံးမသာခြင်းသည် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်လည်း မရှိ၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရလည်းမရှိ၊ (အဝိတက္ကအဝိစာရဒေါမနဿခေါ်သည်)။ ထိုနှလုံးမသာခြင်း နှစ်ပါး တို့တွင် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်လည်းမရှိ၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရလည်းမရှိသော နှလုံးမသာခြင်း (= အဝိတက္ကအဝိစာရဒေါမနဿ)သည် သာလွန်၍ မြင့်မြတ်၏။ (ခ-စကား ရပ် အကျယ်)။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... 'နှလုံးမသာခြင်း = ဒေါမနဿဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာ ခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာခြင်းဟူ၍ နှစ်ပါးအပြား အားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏' ဟူသော ဤ စကားကို ထို ဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းကိုစွဲ၍ ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။ (ခ-စကားရပ်၏ နိဂုံး)။

(ဂ) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... 'လျစ်လျူရှုခြင်း = ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော လျစ်လျူရှု ခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သောလျစ်လျူရှုခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြား အားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏'ဟူသော ဤစကားကို ငါ

ဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။ အဘယ်အကြောင်းကိုစွဲ၍ ဤစကားကို ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့သနည်းဟူမူ — ထို လျစ်လျူရှုခြင်း နှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤလျစ်လျူရှုခြင်းကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏’ ဟု အကြင် လျစ်လျူရှုခြင်းကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော လျစ်လျူရှုခြင်းကို မမှီဝဲအပ်။

ထိုလျစ်လျူရှုခြင်းနှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤလျစ်လျူရှုခြင်းကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကုန်၏’ ဟု အကြင် လျစ်လျူရှုခြင်းကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော လျစ်လျူရှုခြင်းကို မှီဝဲအပ်၏။

ထို မှီဝဲအပ်သော လျစ်လျူရှုခြင်း = ဥပေက္ခာဝေဒနာ၌ အကြင် လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်နှင့်လည်း တကွဖြစ်၏။ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရနှင့်လည်း တကွဖြစ်၏။ (သဝိတက္ကသဝိစာရ ဥပေက္ခာခေါ်သည်)။ အကြင်လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်လည်းမရှိ၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရလည်းမရှိ၊ (အဝိတက္ကအဝိစာရဥပေက္ခာ ခေါ်သည်)။ ထိုလျစ်လျူရှုခြင်း နှစ်ပါးတို့တွင် ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက်လည်း မရှိ၊ သုံးသပ်ခြင်း = ဝိစာရလည်း မရှိသော (= အဝိတက္ကအဝိစာရ) လျစ်လျူရှုခြင်းသည် သာလွန်၍ မြင့်မြတ်၏။ (ဂ - စကားရပ်အကျယ်)။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း..... ‘လျစ်လျူရှုခြင်း = ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော လျစ်လျူရှုခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သော လျစ်လျူရှုခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏’ ဟူသော ဤစကားကို ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းကို စွဲ၍ ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။ (ဂ - စကားရပ်၏ နိဂုံး)။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း..... ဤသို့ ကျင့်သော ရဟန်းသည် သံသရာ၌ ချွေထွင်တတ်သည့် ပပဇ္ဇတရားနှင့် ယှဉ်သော သညာတရားအစု၏ ချုပ်ခြင်းအားလျော်၍ ထိုချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကို ကျင့်သည် မည်ပေ၏” —

ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားတော်မူလေ၏။ ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ပြဿနာကို ဖြေကြားတော်မူလတ်သော် သိကြားနတ်မင်းသည် နှစ်လိုအားရစွာ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို—

“ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား.... ဟောတော်မူ သည့်အတိုင်း မှန်လှပါ၏။ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား....ဟောတော် မူသည့်အတိုင်း မှန်လှပါ၏။ ရှင်တော်ဘုရား၏ ဖြေကြား ချက်ကို ကြားနာရခြင်းကြောင့် ဤပြဿနာ၌ အကျွန်ုပ် သည် ယုံမှားခြင်းကို လွန်မြောက်အပ်ပါပြီ။ အကျွန်ုပ်၏ သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်းသည် ကင်းကွာသွား ပါပြီ” —

ဟု ဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူလေ၏။

(ဤ၌ အထူးမှတ်ဖွယ်ကို အဋ္ဌကထာမှ ထုတ်ဆောင်၍ ပြဋ္ဌာန်းအံ့—

ဤယခုပြဿနာ၌ သိကြားမင်းက နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့် ကို (ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနနည်းအားဖြင့်) မေးသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဝေဒနာသုံးပါး (ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း)ဖြင့် (ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနနည်းအားဖြင့်) ဖြေကြားတော်မူသည်။ ယင်းသို့ ဖြေကြားရာ၌ သောမနဿဝေဒနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဒေါမနဿဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း အားဖြင့် အဖြေသုံးချက် ထွက်သောကြောင့် ဤအဖြေသုံးချက်သို့ လိုက်၍ အဋ္ဌကထာ၌ သောမနဿပဉ္စာ၊ ဒေါမနဿပဉ္စာ၊ ဥပေက္ခာ ပဉ္စာဟူ၍ = ပြဿနာသုံးချက် ရေတွက်၍ ပြတော်မူသည်။

ဤ၌ - သိကြားမင်းက “အဘယ်သို့ ကျင့်သောရဟန်းသည် နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကို ကျင့်သည်မည်သနည်း” ဟု မေးလျှောက်ရာ

မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ဤသို့ ဤပုံ ကျင့်သောရဟန်းသည် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကို ကျင့်သည်မည်၏” ဟု ဖြေကြားတော်မူပေ “သိကြားမင်း... ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿဝေဒနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏” စသည်ဖြင့် ဖြေဆိုတော်မူချက်နှင့် စပ်၍ ဓမ္မသဘော ဟောတော်မူပုံ၌ မကျမ်းကျင်သူတို့အဖို့ရာ အမေးတပါး အဖြေတခြားကဲ့သို့ ထင်မှားဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသူတို့အဖို့ရာ အဋ္ဌကထာ၌—

“ဤခြောက်ခုမြောက်ပုစ္ဆာ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် သိကြားမင်းက မေးအပ်သည်ကိုပင် ဖြေအပ်သလော၊ မမေးအပ်သည်ကို ဖြေအပ်သလော။ အနုသန္ဓေ = စကားအဆက်အစပ်ရှိသည်ကိုပင် ဖြေကြားအပ်သလော၊ အနုသန္ဓေ = စကားအဆက်အစပ်မရှိသည်ကို ဖြေကြားအပ်သလော၊ (တနည်း) သိကြားမင်း မေးမြန်းချက်နှင့် ဘုရားရှင်ဖြေကြားချက်သည် စကားချင်း ဆက်စပ်မိ၏လော၊ မဆက်စပ်မိသလော” ဟု အမေးတပါး အဖြေတခြားကဲ့သို့ ထင်မှားကာ စောဒက၏ မေးပုံကို ဖော်ပြလေသည်။

အဖြေကား— ဤပုစ္ဆာဝယ် ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနနည်း = ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ဦးတည်၍ အကျင့်ပဋိပတ်ကို မေးမြန်းသောနည်းဖြင့် သိကြားမင်းက နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ပဋိပတ်ကို မေးသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကလည်း ထိုနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ပေါင်းများစွာရှိသည့်အနက် သိကြားမင်း၏ အလိုအဇ္ဈာသယနှင့် လိုက်လျောညီညွတ်စွာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းဖြစ်သည့် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာတရားအဦးမူ၍ ဟောကြားတော်မူလိုရကား ဝေဒနာသုံးပါးကို အားထုတ်တော်မူ တရားစတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် သိကြားမင်းမေးအပ်သည့် “နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့် ပဋိပတ်ကိုပင်” မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ဝေဒနာသုံးပါးကို အဦးမူ၍ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်းကို” ဖြေကြားတော်မူအပ်ရကား သိကြားမင်း မေးမြန်းချက်နှင့် ဘုရားရှင် ဖြေကြားချက်သည် စကားချင်း ဆက်စပ်မိ၏။ (ဤကား အဖြေအကျဉ်းတည်း)။

အကျယ်အဖြေကား— နတ်တို့အဖို့ရာ ရုပ်တရားထက် နာမ်တရားက သာလွန်၍ ထင်ရှား၏။ နာမ်တရားတွင်လည်း ဝေဒနာသည် သာလွန်၍ ထင်ရှား၏။ အကြောင်းသော်ကား နတ်တို့မှာ ကရုဇကာယခေါ်သော

ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောသည် လူများထက် အပြန်ပြန် နူးညံ့လှ သိမ်မွေ့လှ၏။ သာလွန်မြင့်မြတ်သော ကုသိုလ်ကံ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ အလွန်လေးတံ့ချိုမြိန် သိမ်မွေ့လှသော နတ်သုဒ္ဓါကိုပင် ကြေကျက်စေနိုင်သောကြောင့်၎င်း ကမ္မဇတေဇော = ဝမ်းမီးဓာတ်သည် အားကြီးလှ၏။ ယင်းသို့ ကရဇကာယခေါ်သော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောက လူများထက် အပြန်ပြန်နူးညံ့သိမ်မွေ့လှသောကြောင့်၎င်း၊ ကမ္မဇတေဇော = ဝမ်းမီးဓာတ်က အားကြီးလှသောကြောင့်၎င်း အစာအာဟာရ တကြိမ်မျှကိုပင် လွန်၍ မတည်နိုင်ကြကုန်။ တနပ်စာမျှ နတ်သုဒ္ဓါကို မစားကြရလျှင် ဒုက္ခဝေဒနာ ပြင်းထန်စွာ ဖြစ်ရှိပြီးလျှင် လောလောပူသည့် ကျောက်ပြားပေါ်၌ တင်ထားအပ်သော ထောပတ်ခဲကဲ့သို့ ထိုနတ်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောသည် ကြေမွပျက်စီး၍ သွားရလေသည်။

ဤအချက်ကို ထောက်ဆသဖြင့် နတ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဒုက္ခဝေဒနာသည် အလွန်ထင်ရှားလှ၏။ ထို့အတူပင် လွန်ကဲမြင့်မြတ် ကောင်းမွန်လှသော အာရုံတို့၌ အဆင့်ဆင့် အနှိပ်အကွပ်မရှိ ဖြစ်ပေါ်ရသော သုခဝေဒနာ၊ သန္တပဏီတသဘောရှိသော ဥပေက္ခာ ဝေဒနာသည်လည်း အလွန်ထင်ရှားလှ၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သိကြားမင်းအတွက် သောမနဿဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ တည်းဟူသော ဝေဒနာသုံးပါး ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ဟောကြားအားသစ်တော်မူလေသည်။

ဆက်၍ ချဲ့ဦးအံ့ - ကမ္မဋ္ဌာန်း = တရားနှလုံး ကျင့်သုံးသိမ်းဆည်းခြင်းသည် ၁-ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း = ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း ရုပ်တရားကို ဦးတည်၍ ဝိပဿနာနှလုံး ကျင့်သုံးခြင်း၊ ၂-နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း = နာမ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း နာမ်တရားကို ဦးတည်၍ ဝိပဿနာနှလုံး ကျင့်သုံးခြင်း ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် မြတ်စွာဘုရားသည် ရုပ်တရား ထင်ရှားသော ဝေနေယျသတ္တဝါအား အကျဉ်းနှလုံးသွင်းနည်းအားဖြင့်သော်၎င်း၊ အကျယ်နှလုံးသွင်းနည်းအားဖြင့်သော်၎င်း စတုဓာတုဝတ္ထာန်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို (များသောအားဖြင့်) အကျယ်ဖွင့်ပြလျက် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူ၏။ နာမ်တရား ထင်ရှားသော ဝေနေယျသတ္တဝါအား နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူ၏။ ယင်းသို့ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူသည်ရှိသော် ထိုနာမ်တရား၏ တည်ရာဖြစ်သော ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြပြီးမှသာ ဟောကြားတော်မူ၏။ (သို့ရကား သိကြားမင်းအား နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို

ဟောကြားတော်မူရာဝယ် ရှေးဦးစွာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို တစိတ်တဒေသ အားဖြင့် ဖော်ပြဟောကြားပြီးမှသာ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကျယ်ဟော ကြားတော်မူ၏။ ပါဠိတော်၌ကား နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟောကြားတော်မူ သည်ကိုသာ ဒေသနာအစဉ် တင်ထားအပ်၏ဟု မှတ်ယူရ၏။

နတ်တို့မှာကား နာမ်တရား ထင်ရှားပေါ်လွင်သောကြောင့် ထို နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အနေအားဖြင့် ဝေဒနာသုံးပါးတို့ကို တရားစ-တော်မူ ၏။ ချဲ့ဦးအံ့—နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအရာ၌ အစအဦး အားထုတ်ခြင်း နှလုံး သွင်းခြင်းသည် ၁-ဖဿ၏အစွမ်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ၂-ဝေဒနာ ၏အစွမ်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ၃-စိတ်၏အစွမ်းအားဖြင့် နှလုံး သွင်းခြင်း ဟူ၍ = သုံးမျိုးရှိလေသည်။ (ဤသို့ ခွဲခြမ်းဝေဘန်ရသည်မှာ တရားအလုပ် စ၍ အားထုတ်ခြင်း လေ့လာခြင်း၌သာ ဖြစ်သည်။ စတင် အားထုတ်လေ့လာ၍ နာမ်တရားများ သဘောပိုင်နိုင်လာပြီးနောက် သမ္မသနညဏ် = အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ-ဟု သုံးသပ်သော ဉာဏ်အလုပ် သည်ကား အလုံးစုံသော တရားတို့ကိုပင် သိမ်းဆည်းပြီး၍ ဖြစ်လေ သည်။)

ချဲ့ဦးအံ့—(၁) အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကျဉ်းအား ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အကျယ်အားဖြင့် ဖြစ်စေ သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသည်ရှိသော် ထို ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စိတ်စေတသိက်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ခြင်း သဘောဖြစ်သည့် ထိုအာရုံကို တွေ့ထိလျက်ဖြစ်ပွားသော ဖဿနာမ် တရားသည် ထင်ရှား၏။ (၂) အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုအာရုံ၏အရသာ ကို ခံစားလျက်ဖြစ်ပွားသော ဝေဒနာနာမ်တရားသည် ထင်ရှား၏။ (၃) အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုအာရုံကို ပိုင်းပိုင်းဖြတ်ဖြတ် သိတတ်သော ဝိညာဏ်သည် ထင်ရှား၏။

ဖဿပဋ္ဌမကတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရခြင်း

ထိုပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးတို့တွင် (၁) မိမိဉာဏ်၌ ဖဿနာမ်တရား ထင်ရှား သောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း (ထို ထင်ရှားသည့် ဖဿနာမ်တရားတခုကိုသာ သိမ်းဆည်းရမည်မဟုတ်၊ စင်စစ်ကား) “ဩ ... ထို ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ဖဿတရားသက်သက်သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ထို ဖဿနှင့် အတူတကွ တွဲဖက်လျက် ထို အာရုံ၏ အရသာကို ပိုင်နိုင်စွာ ခံစားတတ်သည့် ဝေဒနာတရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ ထို အာရုံကို မှတ်သားတတ်သည့် သညာတရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ အာရုံ၌ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို စေ့ဆော်တိုက်တွန်းပေးတတ်သော စေတနာတရားသည်လည်း ဖြစ်၏။

အာရုံကို ပိုင်းပိုင်းဖြတ်ဖြတ် သိတတ်သော ဝိညာဏ်တရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ (ဝါ) ဖြစ်စွာတကား” ဟူ၍ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ စိတ်တည်းဟူသော ဖဿပဉ္စမကတရား (စိတ်မှနောက်ပြန်ရေတွက်လျှင် ဖဿလျှင် ၅-ခုမြောက် ရှိသော တရားအစု) တို့ကိုပင်လျှင် ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းရလေသည်။

(၂) မိမိဉာဏ်၌ ဝေဒနာတရား ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း (ထိုထင်ရှားသည့် ဝေဒနာတရားတခုကိုသာ သိမ်းဆည်းရမည် မဟုတ်၊ စင်စစ်ကား) “ဩ...ထို ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ဝေဒနာတရားသက်သက် သာ ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ထို ဝေဒနာနှင့် အတူတကွ ထိုအာရုံကို တွေ့ထိ တတ်သော ဖဿတရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ မှတ်သားတတ်သည့် သညာ တရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ စေ့ဆော်တိုက်တွန်းပေးတတ်သော စေတနာ တရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ အာရုံကို ပိုင်းပိုင်းဖြတ်ဖြတ် သိတတ်သော ဝိညာဏ်တရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ (ဝါ) ဖြစ်စွာတကား” ဟူ၍ ဖဿပဉ္စမကတရားတို့ကိုပင်လျှင် ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းရလေသည်။

(၃) မိမိဉာဏ်၌ စိတ်ဝိညာဏ်တရား ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်း (ထို ထင်ရှားသည့် ဝိညာဏ်=စိတ်တရားတခုကိုသာ သိမ်းဆည်း ရမည် မဟုတ်၊ စင်စစ်ကား) “ဩ...ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စိတ်ဝိညာဏ် တရားသက်သက်သာ ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ထို ဝိညာဏ်နှင့် အတူတကွ ထို အာရုံကို တွေ့ထိတတ်သော ဖဿတရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ ခံစား တတ်သည့် ဝေဒနာတရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ မှတ်သားတတ်သည့် သညာတရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ စေ့ဆော် တိုက်တွန်းပေးတတ်သော စေတနာတရားသည်လည်း ဖြစ်၏။ (ဝါ) ဖြစ်စွာတကား” ဟူ၍ ဖဿ- ပဉ္စမကတရားတို့ကိုပင် ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းရလေသည်။

ထိုသို့ ဖဿပဉ္စမကတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလေ့လာပြီးသော ယောဂီ သူမြတ်သည် “ဤ ဖဿပဉ္စမကတရားတို့သည် အဘယ်တရား၌ မှီကြ သနည်း” ဟု ဆက်၍ စူးစမ်းဆင်ခြင်ရ၏။ ထိုသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်သည် ရှိသော် “ဤ ဖဿပဉ္စမကတရားတို့သည် ဝတ္ထုခေါ်ဆို ဤ ကရဇခန္ဓာ ကိုယ်အတ္တဘော၌ မှီကြကုန်၏” ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိမြင်လာ၏။ ထို ဝတ္ထုခေါ်ဆို ကရဇခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော ဟူသည်လည်း တရားကိုယ် အားဖြင့် ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့သာလျှင် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် မှီတတ် သော ဖဿပဉ္စမကတရား မှီရာဝတ္ထုခေါ်သည့် ကရဇကောယအတ္တဘော =ဤနှစ်ပါးတို့အနက် “မှီရာဝတ္ထုဖြစ်သော ကရဇခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော

သည် ရုပ်တရားပါတကား၊ မှီတတ်သော ဖဿပဋ္ဌမကတရားအစုကား နာမ်တရားပါတကား” ဟု နာမ်၊ ရုပ်တရား နှစ်ပါးမျှကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မြင်လာလေ၏။ ဤ နာမ်၊ ရုပ်တရား နှစ်ပါးတို့တွင်လည်း ရုပ် သည် ရူပက္ခန္ဓာတည်း၊ နာမ်သည် ခန္ဓာလေးပါးတို့တည်း၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါးမျှသာဖြစ်၏။ မှန်၏—နာမ်၊ ရုပ် နှစ်ပါးမှလွတ်သော ခန္ဓာ ဟူ၍ မရှိ၊ ခန္ဓာငါးပါးမှလွတ်သော နာမ်ရုပ်ဟူ၍လည်း မရှိချေ။

ထို ယောဂီသုမြတ်သည် “ဤခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရှိကြသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်ရပြန်၏။ ထိုသို့ ဆင်ခြင်သည် ရှိသော် “ဤ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ-စသည်လျှင် အကြောင်းရှိကုန်၏။ (ဝါ) အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ-စသည်ကြောင့် ဤ ခန္ဓာငါးပါးတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏” ဟု အမှန်အတိုင်း သိမြင်လာ၏။ ထို့ နောင်မှ ထိုယောဂီသုမြတ်သည် “ဤ ခန္ဓာအစဉ်သည် အကြောင်း တရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ဖြစ်စွာတကား၊ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားမှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ သတ္တဝါဟူ၍ မရှိပါတကား၊ သက်သက် သင်္ခါရတရားတို့၏ အစုအပုံမျှသာ ဖြစ်စွာတကား” ဟူ၍ အကြောင်းနှင့် တကွသော နာမ်ရုပ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်ပိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်ပြီးလျှင် ထို သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသော အကြောင်းနှင့် တကွသော နာမ်၊ ရုပ်တရား နှစ်ပါး၏အစွမ်းဖြင့် လက္ခဏာရေးသုံးပါး တင်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ်အတိုင်း အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဟု အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်သုံးသပ်လျက် လှည့်လည် နေထိုင်တော်မူလေ၏။ (ဤစကား ရပ်ဖြင့် ဗလဝဝိပဿနာကို ပြသည်)။

ထိုသို့ ဗလဝဝိပဿနာသို့ ရောက်ရှိသော ယောဂီသုမြတ်သည် “ငါ ယနေ့ပင် မဂ်ဖိုလ်ရတော့မည်ဟဲ့၊ ငါယနေ့ပင် မဂ်ဖိုလ်ရတော့မည်ဟဲ့” ဟု မဂ်ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားကို လိုလားတောင့်တလျက် ဝိပဿနာအလုပ်ကို ဆက်လက် အားထုတ်လေရာ မဂ်ဖိုလ်ရရန် လျော်ကန်သင့်မြတ်သော နေ့၌ သပ္ပာယ်ဖြစ်သောဥတု၊ သပ္ပာယ်ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ သပ္ပာယ်ဖြစ်သော ဘောဇဉ်အစာ၊ သပ္ပာယ်ဖြစ်သောတရားနာရခြင်း = ဤသပ္ပာယ် လေးပါး ကိုရ၍ တင်ပလွှင်ခွေ တထိုင်တည်းဖြင့် ထိုင်နေလျက်ပင် မိမိ၏ဝိပဿ- နာအလုပ်ကို အထွတ်အထိပ် (ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာ) သို့ ရောက်စေ၍ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေတော့၏။

ဤသို့လျှင် ဖဿတရား ထင်ရှားသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝေဒနာတရား ထင်ရှား သောပုဂ္ဂိုလ်၊ စိတ်ဝိညာဏ်တရား ထင်ရှားသောပုဂ္ဂိုလ် = ဤပုဂ္ဂိုလ်

သုံးမျိုးတို့အတွက် အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား မြတ်စွာ ဘုရားရှင် ဟောကြားအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်၏။

ဤယခု သက္ကပဉ္စသုတ်၌ကား မြတ်စွာဘုရားသည် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောတော်မူရာ ဝေဒနာသုံးပါးကို ဦးတည်၍ ဟောတော်မူ၏။ မှန်၏— ဤသိကြားမင်းအမှူးပြုသော နတ်အပေါင်းတို့အဖို့မှာ ဖဿကို ဦး တည်၍ဖြစ်စေ၊ စိတ်ဝိညာဏ်ကို ဦးတည်၍ဖြစ်စေ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားအပ်လျှင် (ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်းကဲ့သို့) ထင်ရှားမည်မဟုတ်၊ အမိုက်မှောင်ကဲ့သို့သာ ထင်ပေမည်။ နတ်တို့အဖို့ရာ ဝေဒနာတရားတို့၏ ဖြစ်ပေါ်ပုံ ထင်ရှားသောကြောင့် ဝေဒနာကို ဦးတည်၍ ဟောမှသာ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ထင်ရှားနိုင်မည်။

ခွဲဦးအံ့— သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာတို့၏ဖြစ်ပုံသည် ထင်ရှားလှ၏။ သုခဝေဒနာဖြစ်ပေါ်သောအခါ တကိုယ်လုံး ချောက်ချား၊ လွှမ်းမိုး၊ ပြန့် နှံ့၊ ယိုစီးစေလျက် အကြိမ်တရာ စစ်အပ်ပြီးသော ထောပတ်ကို စားစေ သကဲ့သို့၎င်း၊ အကြိမ်တရာ ချက်အပ်ပြီးသောဆီကို လိမ်းစေသကဲ့သို့၎င်း၊ ရေကြည်အိုးအလုံးတထောင်ဖြင့် ပူလောင်ခြင်းကို ငြိမ်းစေသကဲ့သို့၎င်း “ဩ ... ချမ်းသာစွာ၊ ဩ... ချမ်းသာစွာ” ဟု ဝေဒနာရှင်ကို ဝမ်းမြောက် စကား မြက်ကြားစေလျက်သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ဒုက္ခ- ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်သောအခါမှာလည်း တကိုယ်လုံးကို ချောက်ချား၊ လွှမ်းမိုး၊ ပြန့်နှံ့၊ ယိုစီးစေလျက် လောလောပူသော သံတောခဲကို ခန္ဓာ ကိုယ်တွင်း သွင်းလိုက်သကဲ့သို့၎င်း၊ သံရည်ပူကျဲဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း သွန်းလိုက် လောင်းလိုက် သကဲ့သို့၎င်း၊ မြက်ခြောက် သစ်ပင်ခြောက်တို့ ပြည့်နှက်နေသော တောအတွင်း၌ ထင်းမီးစည်းကြီးကို ပစ်သွင်းလိုက် သကဲ့သို့၎င်း “ဩ... ဆင်းရဲလှဘိ၏၊ ဩ... ဆင်းရဲလှဘိ၏” ဟု ဝေဒနာ ရှင်ကို ဂယောင်ဂယမ်း မြည်တမ်းပြောဆိုစေလျက်သာ ဖြစ်ပေါ်လာ လေသည်။ ဤသို့လျှင် သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ=ဤဝေဒနာနှစ်ပါး တို့၏ဖြစ်ပုံသည် ထင်ရှားလှ၏။

ဥပေက္ခာဝေဒနာကား ပြရန်ခဲယဉ်း၏။ အမိုက်မှောင်ဖြင့် လွှမ်းမိုး ထားအပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထိုဥပေက္ခာဝေဒနာသည် သုခဒုက္ခဝေဒနာတို့ ကင်းကွာလတ်သော် သက်သာမှုလည်းမဟုတ် မသက်သာမှုလည်းမဟုတ် ပဲ အလယ်အလတ် မထင်မရှား လျစ်လျူခံစားမှုသဘောသည် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာမည်၏ဟု အနုမာန မှန်းဆသောနည်းအားဖြင့် မှတ်ယူသော ယောဂီ၏အဖို့ရာ ထင်ရှား၍လာ၏။ ဥပမာအားဖြင့် ကျောက်ဖျာပေါ်

သို့တက်၍ ပြေးသော သမင်၏နောက်သို့ ဖဝါးခြေထပ် ထက်ကြပ်လိုက် ပါလာသော သားမုဆိုးသည် ကျောက်ဖျာ၏ ဤမှာဖက်၌ တက်သော ခြေရာ ထိုမှာဖက်၌ သက်ဆင်းသောခြေရာကို ကြည့်ရှုတွေ့မြင်၍ ကျောက်ဖျာအလယ်၌ ခြေရာကို မမြင်ရသော်လည်း “ဤအရပ်မှ တက်သည်၊ ဤအရပ်မှ သက်ဆင်းသည်၊ သို့ရကား ကျောက်ဖျာအလယ်၌ ဤအရပ်ဖြင့် သွားလိမ့်မည်” ဟု အနုမာန မှန်းဆသောနည်းအားဖြင့် ကျောက်ဖျာအလယ်၌ သမင်သွားသည့်အရပ်ကို မှတ်ယူသကဲ့သို့ ဤအတူ ကျောက်ဖျာပေါ်သို့ တက်ရာအရပ်၌ ခြေရာကဲ့သို့ သုခဝေဒနာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှား၏။ ကျောက်ဖျာမှ သက်ဆင်းရာအရပ်၌ ခြေရာကဲ့သို့ ဒုက္ခဝေဒနာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှား၏။ “ဤအရပ်မှတက်၍ ဤအရပ်မှသက်၍ အလယ်၌ ဤသို့သွားလေသည်” ဟု အနုမာန မှန်းဆသောနည်းအားဖြင့် မှတ်ယူခြင်းကဲ့သို့ သုခဒုက္ခဝေဒနာတို့ ကင်းကွာလတ်သော် “သက်သာမှုလည်းမဟုတ် မသက်သာမှုလည်း မဟုတ်ပဲ အလယ်အလတ်မထင်မရှား လျစ်လျူခံစားမှုသဘောသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာမည်၏” ဟု အနုမာန မှန်းဆသောနည်းအားဖြင့် မှတ်ယူသိမ်းဆည်းသော ယောဂီ၏အဖို့ရာ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ထင်ရှား၍လာ၏။

ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြားမင်းအား ရှေးဦးစွာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပြီးမှ နောက် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာသုံးပါး၏အစွမ်းဖြင့် ခွဲခြမ်းထုတ်ဖော်၍ ဟောပြတော်မူ၏။ ဤသို့ ရှေးဦးစွာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုတော့ပြီးမှ နောက်၌ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာသုံးပါး၏အစွမ်းဖြင့် ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ဟောကြားတော်မူခြင်းမှာ ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌သာ မဟုတ်သေး၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ် သတိပဋ္ဌာနသုတ်၊ စူဠတဏှာသင်္ခယသုတ်၊ မဟာတဏှာသင်္ခယသုတ်၊ စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ်၊ ရဋ္ဌပါလသုတ်၊ မာဂဏှိယသုတ်၊ ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ်၊ အာနေဉ္စသပ္ပါယသုတ်တို့နှင့်တကွ ဝေဒနာသံယုတ်တခုလုံး၌လည်း ဤနည်းအတူ ဟောပြတော်မူသည်။ ဤသို့လျှင် များစွာသော သုတ္တန်တို့၌ ရှေးဦးစွာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပြီး၍ နောက်၌ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာသုံးပါး၏အစွမ်းဖြင့် ခွဲခြမ်းထုတ်ဖော်၍ ဟောပြတော်မူ၏။ ထိုထိုဖော်ပြရာပါ သုတ်များ၌ကဲ့သို့ပင် ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌လည်း သိကြားမင်းအမျိုးပြုသည့် နတ်အပေါင်း တည်းဟူသော ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဇ္ဈာသယအလိုက် ရှေးဦးစွာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပြီးမှ နောက်၌ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာသုံးပါး၏အစွမ်းဖြင့် ခွဲခြမ်းထုတ်ဖော်၍ ဟောပြတော်မူ၏။

“ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာ၏အာရုံမျှဖြစ်၍ ချိုးအပ်လေပြီ။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ မတင်အပ်သည် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဤကား အဋ္ဌကထာ၌ အထူးဖွင့်ပြချက်တည်း။ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်ပြချက်သည် လျှို့ဝှက်ခဲကပ်သော အဓိပ္ပါယ်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော်၏ ဆိုလိုရင်းအနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ဤသို့သိအပ်၏—

“သိကြားမင်းအမှူးပြုသော နတ်အပေါင်းတို့အား ထိုသူတို့၏ အဇ္ဈာသယအလိုက် ရှေးဦးစွာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပြောပြီးမှ နောက်၌ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာသုံးပါး၏ အစွမ်းဖြင့် ခွဲခြမ်းထုတ်ဖော်၍ ဟောပြောတော်မူ၏” ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ ပါဠိတော်ဝယ် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟောပြောချက် လုံးဝမပါရှိသောကြောင့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က “ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မြတ်စွာဘုရားရှင် အဘယ်သို့ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ပါဠိတော်၌ မတွေ့ရပါတကား။ မထင်ပါတကား” ဟူ၍ မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား— သိကြားမင်းအမှူးပြုသော နတ်အပေါင်းတို့မှာ နာမ်တရားထင်ရှားသော ဝေဒနယျတို့ဖြစ်ကြသည်။ ထိုနာမ်တရားတွင်လည်း ဝေဒနာတရား အထူးသဖြင့် ထင်ရှားသော ဝေဒနယျတို့ ဖြစ်ကြသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်လည်း နာမ်တရား ထင်ရှားသော သတ္တဝါတို့အတွက် ရုပ်တရား = ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သာမန် မျှသာ သိသာရုံ ရှေးဦးစွာ ဟောပြောပြီးမှ နာမ်တရား = နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကျယ်ဟောပြောတော်မူလေ့ရှိသည်။ သို့ရာကား ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြားမင်းအမှူးပြုသော နတ်အပေါင်းတို့က နာမ်တရားထင်ရှားသော ဝေဒနယျတို့ ဖြစ်သည့်အတွက် ထိုသူတို့အား ရှေးဦးစွာ ရုပ်တရား = ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပြောရာဝယ် အကျယ်မဟောပြောဘဲ ဝေဒနာ၏အာရုံဖြစ်သော ရုပ်တရားများမျှလောက်ကိုသာ “ဤတရားစုသည် ရုပ်တရားများဖြစ်သည်” ဟု သာမန်အကျဉ်းဆုံး ချုံး၍ ဟောပြောတော်မူပြီးနောက်မှ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ ဝေဒနာသုံးပါးကို အကျယ်အားဖြင့် ဟောပြောတော်မူသည်။ သို့ရာကား ဤသက္ကပဉ္စသုတ်ဝယ် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာကို မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝေဒနာ၏အာရုံဖြစ်သော ရုပ်မျှလောက်ကိုသာ သာမန်အကျဉ်းဆုံး ချုံး၍ ဟောအပ်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ မတင်အပ်ဘဲ ရှိလေသည်” ဤကဲ့သို့ ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။

ယခုအခါ ရှေးဖော်ပြရာပါ ဝေဒနာသုံးပါး ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ် ပြသည့် (က) စကားရပ် (ခ) စကားရပ် (ဂ) စကားရပ်တို့၌

အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ ဖွင့်ပြအထူးမိန့်မှာချက်ကို အတတ်နိုင်ဆုံး အကျဉ်း ချုံး၍ ရေးသားပြဆိုတော့မည်—

(က) စကားရပ်။ ။ပဌမစာခေါင်းပါ “အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်မည့် (မမှီဝဲအပ်သော) ဝမ်းမြောက်ခြင်း” ဟူသည်မှာ ကာမဂုဏ်၌မှီသော ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿ ဝေဒနာဖြစ်သည်။ ဤသောမနဿဝေဒနာကို ဂေဟသိတသောမနဿ ဝေဒနာဟု ခေါ်၏။ (အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ၊ ဓမ္မသဘော = ဤ ၆-ပါးသော ကာမတရားအစု = ကာမဂုဏ်များကို ကာမတဏှာ၏ နေအိမ်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်သောကြောင့် ဂေဟဟူ၍ခေါ်၏။ ထိုဂေဟမည်သော ကာမတရားအစု = ကာမဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော တဏှာနှင့် ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် (တွဲဖက်၍) ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း သောမနဿဝေဒနာကို ဂေဟသိတသောမနဿဝေဒနာ ခေါ်၏။ ဤဂေဟသိတသောမနဿဝေဒနာကို မှီဝဲလျှင် (= ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်ပွားစေလျှင်) အကုသိုလ်တရားတို့သာ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တနေ့တခြား ဆုတ်ယုတ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဂေဟသိတသောမနဿဝေဒနာကို မမှီဝဲအပ် = မမှီဝဲကောင်းဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

(က) စကားရပ်။ ။ဒုတိယစာခေါင်းပါ “အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားမည့် (မှီဝဲအပ်သော) ဝမ်းမြောက်ခြင်း” ဟူသည်မှာ နေက္ခမ္မ၌မှီသော (= နေက္ခမ္မသိတ) ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿဝေဒနာ ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ရှင်ရဟန်းပြုခြင်း၊ ပဌမဈာန်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဝိပဿနာတို့နှင့်တကွ ခပ်သိမ်းသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ထိုထိုအိမ်ရာအနှောင်အဖွဲ့ နှိပ်ရဏ-စသော ဆန့်ကျင်ဖက်တရားတို့မှ လွတ်မြောက်သောကြောင့် နေက္ခမ္မဟူ၍ ခေါ်၏။ ယင်းရှားစေဦးအံ့— “သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ ငါထွက်မြောက်ရတော့မည်” ဟု ရည်ရွယ်မှန်းထားကာ ရှင်ရဟန်းပြုဖို့ရန် ရဟန်းတို့ထံသို့ သွားသောသူ သွားရောက်ပြီး ရှင်ရဟန်းပြုသောသူ၊ ရှင်ရဟန်းပြုပြီးလျှင် စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၌ ကြံကြံ ခိုင်ကျည်တည်သောသူ၊ ထိုစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို စင်ကြယ်စွာ ကျင့်ကြံသောသူ၊ ဓုတင်ပဋိပတ်တို့ကို ဆောက်တည်ကျင့်ကြံသောသူ၊ ကသိုဏ်းပရိကံ စီမံပွားများအားထုတ်သူ၊ ယင်းသို့ ပွားများအားထုတ်သဖြင့် ရူပါဝစရပဌမဈာန်စသည်ကို ရသောသူ၊ ထိုဈာန်ကို အခြေပါဒပြု၍ ဝိပဿနာတရားပွားများသောသူ၏ ပဋိပတ်လုပ်ငန်းရပ်များကို နေက္ခမ္မဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ယင်းနေက္ခမ္မလုပ်ငန်းရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော

ဝမ်းမြောက်ခြင်း = သောမနဿဝေဒနာကို နေက္ခမ္မသိတသောမနဿ
 ဝေဒနာဟု ခေါ်၏။ ယင်းနေက္ခမ္မသိတသောမနဿဝေဒနာကို မှီဝဲလျှင်
 (=ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်ပွားစေလျှင်) အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍
 ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားလေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုနေက္ခမ္မသိတ
 သောမနဿဝေဒနာကို မှီဝဲအပ်၏ = မှီဝဲကောင်း၏ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား
 ဟောကြားတော်မူသည်။

(ဤ၌။ ။ မှီဝဲအပ်သော ဂေဟသိတသောမနဿဝေဒနာသည် ၆-ဒွါရမှ
 ထင်လာသော ဣဋ္ဌအာရုံ ၆-ပါးတို့ကို သာယာတပ်မက်သော တဏှာလောဘနှင့်
 တွဲဖက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သောမနဿဝေဒနာဖြစ်၍ အာရုံအပြားသို့လိုက်၍
 ၆-ပါးပင် အပြားရှိလေသည်။ မှီဝဲအပ်သော နေက္ခမ္မသိတသောမနဿဝေဒနာ
 သည်လည်း ရှင်ရဟန်းပြုရန် ရဟန်းတို့ထံ သွားရောက်သည်မှအစ လောကီ
 လောကုတ္တရာ ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်တို့ကို ရရှိသည်တိုင်အောင်
 ဤအတွင်းဝယ် ဣဋ္ဌအာရုံ ၆-ပါးတို့ကို အာရုံပြုကာ နေက္ခမ္မပဋိပတ်လုပ်ငန်းရပ်
 တို့ကို ပွားများအားထုက်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သည့်
 သောမနဿဝေဒနာဖြစ်၍ အာရုံအပြားသို့လိုက်၍ ၆-ပါးပင် အပြားရှိလေ
 သည်။ ထို့ကြောင့် ကျမ်းဂန်ဓမ္မနယ်ပယ်၌ “ဂေဟသိတသောမနဿဝေဒနာ
 ၆-ပါး၊ နေက္ခမ္မသိတသောမနဿဝေဒနာ ၆-ပါး”ဟူ၍ စကားတွင်ကျယ်လျက်
 ရှိသည်။ နောက်ဖော်ပြလတ္တံ့သော ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့၌
 လည်း ဂေဟသိတ ၆-ပါး၊ နေက္ခမ္မသိတ ၆-ပါးဟူ၍ သုံးနှုန်းခေါ်ဆိုရာဝယ်
 ဤနည်းအတူပင် အာရုံ ၆-ပါးသို့လိုက်၍ ခေါ်ဆိုသည်ဟု ဓမ္မဝေါဟာရ၌
 ကျမ်းကျင်လိမ္မာကုန်ရာ၏။)

(က) စကားရပ်။ ။ တတိယစာခေါင်း၌ “မှီဝဲအပ်သော နေက္ခမ္မ-
 သိတ သောမနဿဝေဒနာသည် (၁) သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿ =
 ဝိတက်ဝိစာရနှင့်တကွဖြစ်သော သောမနဿ (ရဟန်းပြုရန် ရဟန်းတို့
 ထံသို့ သွားရောက်သည်မှအစ ပဌမဈာန်ကို ရသည်တိုင်အောင် ဤ
 အတွင်းဖြစ်ပွားသမျှသော နေက္ခမ္မသိတသောမနဿ) ဝေဒနာ၊ (၂)
 အဝိတက္ကအဝိစာရ သောမနဿ = ဝိတက်ဝိစာရနှင့်မယှဉ်သော သော-
 မနဿ (ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်တို့၌ ပါရှိသော နေက္ခမ္မသိတ သော-
 မနဿ) ဝေဒနာဟူ၍ = နှစ်မျိုးရှိရာ (၂) အမှတ်ပြု အဝိတက္ကအဝိစာရ
 သောမနဿ ဝေဒနာသည် သာလွန်၍ မြင့်မြတ်၏”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤတတိယ စာခေါင်းပါ စကားရပ်စုဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည်
 အဘယ်ကို ဟောကြားအပ်သနည်းဟူမူ— နှစ်ဦးသော ရဟန်းတို့၏
 အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဟောကြားတော်မူအပ်သည်။ ချဉ်းအံ့ - (က) တဦး
 သောရဟန်းသည် သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿဝေဒနာ (=ကမာ-

ဝစရသောမနဿဝေဒနာနှင့် ရူပါဝစရပဋ္ဌမဈာန် သောမနဿဝေဒနာ) ၌ ဝိပဿနာအလုပ် အားထုတ်သည်ရှိသော် “ဤသောမနဿဝေဒနာသည် အဘယ်၌မှီသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်လေ၏။ ထိုသို့ဆင်ခြင်လတ်သော် ကရုဇကာယတည်းဟူသော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော၌ မှီ၏ဟု ပိုင်းခြားသိမြင်လာလေ၏။ ထို့နောက် အောက်စာမျက်နှာ (၁၃၅) မှစ၍ ပြဆိုခဲ့သောနည်းအတိုင်း တရားအလုပ် ဆက်လက်ပွားများ အားထုတ်လေလျှင် အစဉ်သဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေ၏။

(ခ) အခြား ရဟန်းတပါးသည် အဝိတက္ကအဝိစာရသောမနဿဝေဒနာ(ရူပါဝစရဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်တို့နှင့်ယှဉ်သော သောမနဿဝေဒနာ) ၌ ဝိပဿနာအလုပ် အားထုတ်သည်ရှိသော် ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေသည်။ ထိုရဟန်းနှစ်ပါးတို့ နှလုံးသွင်းသိမ်းဆည်းအပ်, သုံးသပ်အပ်သော သောမနဿဝေဒနာတို့အနက် ပဋ္ဌမရဟန်း နှလုံးသွင်း သိမ်းဆည်းအပ်, သုံးသပ်အပ်သော (အာရုံဖြစ်သည့်) သဝိတက္ကသဝိစာရ သောမနဿ ဝေဒနာထက် ဒုတိယရဟန်း နှလုံးသွင်း သိမ်းဆည်းအပ်, သုံးသပ်အပ်သော (အာရုံဖြစ်သည့်) အဝိတက္ကအဝိစာရ သောမနဿဝေဒနာက သာလွန်မြင့်မြတ်၏။ ထိုဝေဒနာနှစ်ပါးကို အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တွင်လည်း ပဋ္ဌမရဟန်း၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော (အာရမ္မဏိကဖြစ်သည့်) သဝိတက္ကသဝိစာရဝိပဿနာထက် ဒုတိယရဟန်း၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော (အာရမ္မဏိကဖြစ်သည့်) အဝိတက္ကအဝိစာရ ဝိပဿနာက သာလွန် မြင့်မြတ်၏။ ပဋ္ဌမ ရဟန်းရရှိသည့် သဝိတက္ကသဝိစာရ သောမနဿ ဖလသမာပတ်ထက် ဒုတိယရဟန်း ရရှိသည့် အဝိတက္ကအဝိစာရ သောမနဿဖလသမာပတ်က သာလွန်မြင့်မြတ်လှ၏။ ထို့ကြောင့် “အဝိတက္ကအဝိစာရ သောမနဿဝေဒနာသည် သာလွန် မြင့်မြတ်၏” ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ဤကား (က) စကားရပ်၌ မှတ်ဖွယ်အထူးတည်း။

(ခ) စကားရပ်။ ။ ပဋ္ဌမစာခေါင်းပါ “အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်မည့် (မမှီဝဲအပ်သော) နှလုံးမသာခြင်း = ဒေါမနဿဝေဒနာ” ဟူသည်မှာ ဂေဟသိတဒေါမနဿဝေဒနာ ဖြစ်သည်။ ဂေဟသိတ ဒေါမနဿဝေဒနာဟူသည်လည်း မျက်စိ, နား, နှာ, လျှာ, ကိုယ်, စိတ်ဟူသော ခြောက်ဒွါရတို့၌ အလိုရှိအပ် တောင့်တ အပ်သော အဆင်း, အသိ, အနံ့, အရသာ, အတွေ့အထိ, မွေ-

သဘော=ဤခြောက်ပါးသော ကာမဝတ္ထု တရားအစု=ကာမဂုဏ်တို့ကို တောင့်တတိုင်း မရသဖြင့် “ငါ့မှာ ဤကာမတရားတို့ကို မရလေခြင်း” ဟု နှလုံးပူပန်သောသူ ရပြီးသော ကာမဝတ္ထု တရားအစုတို့ ပျက်စီးချုပ်ပျောက်ရာ၌ “ငါ့မှာ ရှိရင်းစွဲ ကာမတရားအစုတို့ ပျက်စီးချုပ်ပျောက်ကုန်ပြီတကား” ဟု နှလုံးပူပန်သောသူတို့၏ သန္တာန်၌ ကာမဝတ္ထု တရားအစုကို မှီ၍ (အာရုံပြု၍) ဖြစ်သော နှလုံးမသာခြင်း=ဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်သည်။

ယင်း ဂေဟသိတဒေါမနဿဝေဒနာကို မှီလျှင် (= ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်စေလျှင်) အကုသိုလ်တရားတို့သာ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တနေ့တခြား ဆုတ်ယုတ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဂေဟသိတဒေါမနဿဝေဒနာကို မမှီဝဲအပ်=မမှီဝဲကောင်းဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

(ခ) စကားရပ်။ ။ဒုတိယစာခေါင်းပါး “အကုသိုလ် တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားမည့် (မှီဝဲအပ်သော) နှလုံးမသာခြင်း= ဒေါမနဿဝေဒနာ” ဟူသည်မှာ နေက္ခမ္မသိတဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်သည်။ နေက္ခမ္မသိတဒေါမနဿဝေဒနာဟူသည်လည်း ရှေး၌ ဆိုအပ်ခဲ့သည့် ရှင်ရဟန်းပြုရန် ရဟန်းတော်တို့ထံ သွားရောက်ခြင်း စသော နေက္ခမ္မအလုပ် ဝိပဿနာဘာဝနာ အလုပ် အနုဿတိဘာဝနာ အလုပ်-စသည်ကို အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်၏ သန္တာန်ဝယ် အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ၊ ဓမ္မသဘော ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးတို့၏ မမြဲသောသဘော ဖောက်ပြန်ပျက်စီးချုပ်ပျောက်သော သဘောကို ပိုင်းခြားသိမြင်ပြီးနောက် အတိတ်က ဖြစ်သော အာရုံခြောက်ပါး တရားများ၊ ယခုဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အာရုံခြောက်ပါး တရားများ=ဤတရားအားလုံးတို့သည် မမြဲသော သဘောတို့ပါတကား၊ ဆင်းရဲသော သဘောတို့ပါတကား၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးဟတ်သော သဘောတို့ပါတကား ဟု အမှန်အတိုင်း ဝိပဿနာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် သိမြင်သောအခါ ထိုအာရုံခြောက်တန် ရုပ်နာမ်နှစ်ဝသင်္ခါရုဒုက္ခမှ လွတ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသော လောကုတ္တရာ အရိယဖိုလ်တရားတို့၌ လိုလားတောင့်တမှု ပိဟာခေါ်သော သိမ်မွေ့သော လောဘတရား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

(ဤ၌) ။ “လောကုတ္တရာ အရိယဖိုလ်တရားတို့၌ လိုလားတောင့်တမှုပိဟာခေါ်သော သိမ်မွေ့သော လောဘတရား ဖြစ်ပေါ်လာ၏” ဟူရာဝယ် ကေန်တိုက်ရိုက် လောဘတရားက အရိယဖိုလ်ကို အာရုံပြု၍ တောင့်တသည်ဟု ဆိုလိုသည်

မဟုတ်၊ မှန်၏- လောဘကဲ့သို့သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဆိုထားဘိ၊ ဉာဏ-
 ဝိပွယ်သုတ် ကုသိုလ်များကပင်သော်လည်း လောကုတ္တရာတရားကို လုံးဝ တိုက်ရိုက်
 အာရုံ မပြုနိုင်ချေ။ အမှန်စင်စစ်သော်ကား “အရိယဖိုလ်တို့သည် ဤသို့
 ဤသို့သော အာနုဘော်ထူး ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိကုန်၏” စသည်ဖြင့် တဆင့်ကြား၍
 ဖြစ်စေ၊ ကျမ်းဂန်စာပေ သင်ကြားခြင်း၊ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတရား
 ပွားများခြင်း အစွမ်းသတ္တိကြောင့် ထင်ရှားလာသော လောကုတ္တရာတရားတို့၏
 အခြင်းအရာ အာကာရသဘောသွားကို မှတ်သားတတ်သည့် ဉာဏ်ပညာ၌ တည်၍
 ဖြစ်စေ အနုမာန မှန်းဆသောအားဖြင့် လောကုတ္တရာ အရိယဖိုလ်တရားတို့ကို
 တောင့်တကြံလေသည်။ တိုက်ရိုက်ဖော်ပြရလျှင် အလွန်မွန်မြတ် သိမ်မွေ့သော
 ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏ ပညတ်များသည်လည်း ထို တရားတို့ကဲ့သို့ပင်
 မွန်မြတ်သိမ်မွေ့သော သဘောရှိကုန်၏။ သို့ရာကား ပုထုဇန်သုတ်တို့ မိမိတို့ မရသေး
 မသိသေးသော ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို တိုက်ရိုက် အာရုံပြု၍
 တောင့်တနိုင်ကြသည် မဟုတ်၊ ထိုတရားတို့၏ ဈာန်ဟူသောပညတ်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊
 နိဗ္ဗာန်ဟူသောပညတ် (အလွန်သိမ်မွေ့လှသည့်ပညတ်) တို့ကို အာရုံပြု၍သာ ထိုဈာန်၊
 မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို ရော်ရမ်းမှန်းဆ အနုမာနအားဖြင့်သာ တောင့်တ
 ကြရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ ယခုအရာ၌ ပုထုဇန်ယောဂီရဟန်းတို့ တဆင့်ကြား
 =သုတပရိယတ်အားဖြင့် သိရှိအပ်သည့် လောကုတ္တရာ အရိယဖိုလ်တရားတို့ကို
 ရော်ရမ်းမှန်းဆ၍ ထို အရိယဖိုလ်တရားတို့၏ “လောကုတ္တရာ အရိယဖိုလ်” ဟူသော
 ပညတ်ကိုသာ အာရုံပြု၍ လိုလားတောင့်တမှု ပိဟာခေါ်သော သိမ်မွေ့သော
 လောဘတရားကို ဖြစ်စေကြသည်ကိုပင် “လောကုတ္တရာ အရိယဖိုလ်တရားတို့၌
 လိုလားတောင့်တမှု ပိဟာခေါ်သော သိမ်မွေ့သော လောဘတရား ဖြစ်ပေါ်လာ
 ၏” ဟု ရေးသားဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ။(သိမ်မွေ့စွာ)။

ထိုသို့ လောကုတ္တရာ အရိယဖိုလ်တရားတို့၌ လိုလားတောင့်တမှု
 ပိဟာခေါ်သော သိမ်မွေ့သော လောဘတရား ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ထို
 လောကုတ္တရာ အရိယဖိုလ်တရားတို့ကို ရရှိနိုင်ရန် ဝိပဿနာတရားကို
 မနေမနား ပွားများကြိုးကုတ် အားထုတ်ပါလျက် အရိယဖိုလ်သို့မရောက်
 နိုင်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်ဝယ် “ဩ ... ငါကား ဤပက္ခ
 ဤလ၊ ဤနှစ်ပတ်လုံး ဝိပဿနာတရား မနေမနား ပွားများကြိုးကုတ်
 အားထုတ်ပါလျက် ငါတောင့်တသည့် အရိယဖိုလ်သို့ မရောက်နိုင်စွာ
 တကား” ဟု အဖန်ဖန် စိုးရိမ်ပူပန်သောအခါ ဖြစ်ပွားသော နှလုံး
 မသာခြင်း = ဒေါမနုဿဝေဒနာကို နေက္ခမ္မသိတဒေါမနုဿဝေဒနာဟု
 ခေါ်၏။ ယင်း နေက္ခမ္မသိတဒေါမနုဿဝေဒနာကို မှီဝဲလျှင် (=ထပ်
 တလဲလဲ ဖြစ်စေလျှင်) ထို ဒေါမနုဿဝေဒနာမှ ဥပနိဿယပစ္စည်းကိုရ၍
 အကုသိုလ်တရားများ ဆုတ်ယုတ်ကာ ကုသိုလ်တရားတို့ တနေ့တခြား
 တိုးပွားလာလေသည်။ ထို့ကြောင့် ထို နေက္ခမ္မသိတဒေါမနုဿဝေဒနာကို
 ဝိပဿနာတရား၏ ကောင်း၏ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

(ခ) စကားရပ်။ ။ တတိယစာခေါင်းပါ “သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ၊ အဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ” ဟူရာ၌ ဒေါမနဿဝေဒနာ မှန်က ကေန်မုချ သဝိတက္ကသဝိစာရတမျိုးသာ ဖြစ်သော်လည်း ယောဂီ ရဟန်း၏ စွဲမှတ်ယူဆချက်အားဖြင့် ဂေဟသိတဒေါမနဿဝေဒနာကို သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ၊ နေက္ခမ္မသိတဒေါမနဿဝေဒနာကို အဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿဝေဒနာဟူ၍ ခွဲခြား ဟောကြားတော်မူအပ် လေသည်။

ခွဲခြားအံ့—ဤသာသနာတော်၌ ယောဂီရဟန်းသည် ဥပစာရဈာန်ကို အခြေပါဒ်ပြု၍ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ပဌမဈာန်စသည်တို့ကို အခြေပါဒ်ပြု၍ ဖြစ်စေ မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ဝိပဿနာတရားကို ပျားများ ကြိုးကုတ် အားထုတ်လေရာ ထိုမဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို မရနိုင်သည်ရှိသော် ဒေါမနဿ = နှလုံးမသာယာခြင်း ဝေဒနာများ ဖြစ်ပွားလာတတ်သည်။ ထိုသို့ ဒေါမနဿဝေဒနာတရား ဖြစ်ပွားလာသောအခါ အခြေပါဒ်ဖြစ် သော ဥပစာရဈာန်တရား၊ ပဌမဈာန်စသော ဈာန်တရားတို့ကို ဖလူပစာရအားဖြင့် ဒေါမနဿဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ အကြင်ယောဂီ ရဟန်းသည်ကား ထိုသို့ နှလုံးမသာယာမှု = ဒေါမနဿဝေဒနာတရား ဖြစ်ပွားသော်လည်း လုံ့လဝီရိယကို မလျှော့ချပဲ အစဉ်သဖြင့် ဝိပဿနာ အလုပ် ကြိုးကုတ်အားထုတ်လေရာ မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို ရရှိလာ၏။ ထိုသို့ ရရှိလာသော မဂ်ဖိုလ်တရားများကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဒေါမနဿ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။

ယောဂီ ရဟန်းသည် နှလုံး မသာယာမှု = ဒေါမနဿဝေဒနာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော သဝိတက္ကသဝိစာရတရား အဝိတက္ကသဝိစာရတရား တို့ကို သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ၊ အဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿဟူ၍ မှတ်ယူပြီးလျှင် “ငါသည် အဘယ်နံ့ရောအခါ၌ သဝိတက္ကသဝိစာရ ဒေါမနဿတရား၊ အဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿတရားများ၌ ဝိပဿနာ အလုပ် အားထုတ်နိုင်ပါမည်နည်း” ဟူ၍၎င်း၊ သဝိတက္ကသဝိစာရ ဒေါမနဿတရားကို အကြောင်းပြု၍ ရရှိသောဖိုလ်တို့ကို သဝိတက္က သဝိစာရဒေါမနဿဖလသမာပတ်ဟူ၍၎င်း၊ အဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ တရားကို အကြောင်းပြု၍ ရရှိသော ဖိုလ်တို့ကို အဝိတက္ကသဝိစာရ ဒေါမနဿဖလသမာပတ်ဟူ၍၎င်း မှတ်ယူပြီးလျှင် “ငါသည် အဘယ် နံ့ရောအခါ၌ သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿဖလသမာပတ်၊ အဝိတက္က သဝိစာရဒေါမနဿဖလသမာပတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ပါမည်နည်း” ဟူ၍၎င်း ကြံစည်စဉ်းစားပြီးလျှင် သုံးလကြာ ကျင့်ရသော = တေမာသိကပဋိပဒါ၊

ခြောက်လကြာ ကျင့်ရသော = ဆမာသိကပဋိပဒါ၊ ကိုးလကြာကျင့်ရသော = နဝမာသိကပဋိပဒါ = ဤအကျင့်ပဋိပဒါသုံးမျိုးကို အစဉ်သဖြင့် အရယူကျင့်ကြံလေ၏။

ပဌမရှေးဦးစွာ တေမာသိကပဋိပဒါ = သုံးလကျင့်စဉ်ကို ယူပြီးလျှင် ပဌမတလအတွင်း၌ ညဉ့်သုံးယံတွင် တစ်ယံ ဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်၍ နှစ်ယံအိပ်စက်ခွင့်ကို ပြုလေသည်။ မဇ္ဈိမလ = ဒုတိယလအတွင်း၌ ညဉ့်သုံးယံတွင် နှစ်ယံဝိပဿနာအလုပ် အားထုတ်၍ တစ်ယံအိပ်စက်ခွင့်ကို ပြုလေသည်။ ပစ္ဆိမလ = တတိယလအတွင်း၌ ကား လုံးဝအိပ်စက်ခွင့် မပြုတော့ပဲ ညဉ့်သုံးယံပတ်လုံး ရဟန်းတရား အားထုတ်၍ စင်္ကြံလျှောက်ခြင်း ထိုင်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် မျှတစေ၏။ ဤနည်းဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရလျှင် ကောင်း၏။ ရလျှင် ရ၊ ဤနည်းဖြင့်မှ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရနိုင်ခဲ့သော် လို့လကို မလျှော့ချပဲ ဆမာသိကပဋိပဒါ = ခြောက်လကျင့်စဉ်ကို ယူပြန်လေ၏။

ထိုသို့ ဆမာသိကပဋိပဒါ = ခြောက်လကျင့်စဉ်ကို ယူပြီးလျှင် (ပဌမနှစ်လ၊ ဒုတိယနှစ်လ = အလယ်နှစ်လ၊ တတိယနှစ်လ = အဆုံးနှစ်လဟု = အချိန်သုံးပိုင်းထား၍) ရှေးနည်းအတိုင်း ကျင့်ပြန်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရနိုင်ပြန်သော် လို့လကို မလျှော့ချပဲ နဝမာသိကပဋိပဒါ = ကိုးလကျင့်စဉ်ကို ယူပြန်လေ၏။

ထိုသို့ နဝမာသိကပဋိပဒါ = ကိုးလကျင့်စဉ်ကို ယူပြီးလျှင် (ပဌမသုံးလ၊ ဒုတိယသုံးလ = အလယ်သုံးလ၊ တတိယသုံးလ = အဆုံးသုံးလဟု = အချိန်သုံးပိုင်းထား၍) ပဌမသုံးလအတွင်း၌ ညဉ့်သုံးယံတွင် တစ်ယံ ဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်၍ နှစ်ယံအိပ်စက်ခွင့်ကို ပြုလေသည်။ ဒုတိယသုံးလ = အလယ်သုံးလအတွင်း၌ ညဉ့်သုံးယံတွင် နှစ်ယံ ဝိပဿနာအလုပ် အားထုတ်၍ တစ်ယံသာ အိပ်စက်ခွင့်ကို ပြုလေသည် (= အိပ်စက်လေသည်)၊ တတိယသုံးလ = အဆုံးသုံးလ၌ ကား လုံးဝအိပ်စက်ခွင့် မပြုတော့ပဲ (= လုံးဝမအိပ်စက်တော့ပဲ) ညဉ့်သုံးယံပတ်လုံး ရဟန်းတရား အားထုတ်၍ စင်္ကြံလျှောက်ခြင်း ထိုင်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် ခန္ဓာကိုယ်ကိုမျှတစေ၏။ ဤနည်းကျင့်ကြံ၍မှ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရနိုင်သော ယောဂီရဟန်း၏သန္တာန်ဝယ် “ငါသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် အတူတကွ ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာကို ဖိတ်ကြားခြင်းငှါ မရအပ်လေစွာတကား” ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်ရှိသော် ရွာနီးလှိုက်ကျောင်း = ဂါမန္တပဗ္ဗာရ၌ သီတင်းသုံးသော မဟာသီဝမထေရ်မြတ်၏ သန္တာန်၌ကဲ့သို့ နှလုံးမသာ

ယာမူ=ဒေါမနဿဝေဒနာတရား ဖြစ်ပွားလာတတ်၏။ မျက်ရည်အယဉ် တို့ တသွင်သွင် ယိုစီးကျလာတတ်ကုန်၏။

မဟာသီဝမထေရ်ကြီးဝတ္ထု

သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် မဟာသီဝ—မည်သော မထေရ်မြတ်ကြီးသည် ဂိုဏ်းကြီး တဆယ့်ရှစ်ဂိုဏ်း=ရဟန်းတော်ပေါင်း တဆယ့်ရှစ်သင်းတို့ ကို စာပေပို့ချနေထိုင်တော်မူ၏။ ထိုမထေရ်မြတ်ကြီး၏ အဆုံးအမ သြဝါဒ၌ တည်ကြ၍ ရဟန်းတော်ပေါင်း သုံးသောင်းတို့ အရဟတ္တဖိုလ် သို့ ရောက်တော်မူကြပြီး ဖြစ်လေသည်။ ထိုအခါ တပည့်ရဟန္တာပေါင်း သုံးသောင်းတို့အနက် ရဟန္တာတပါးသည် “ငါ၏သန္တာန်မှာ သီလ-စ သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကား မနှိုင်းယှဉ်နိုင်လောက်အောင်ပင် မြား မြောက်လှကုန်၏။ ငါ၏ဆရာ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏သီလ-စသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကား အဘယ်သို့နည်း” ဟု ဆင်ခြင်လေလျှင် ပုထုဇန်သာ ဖြစ်ရှိနေသေးသည်ကို မြင်၍ “ဩ...ငါတို့၏ဆရာ မဟာသီဝမထေရ်မြတ် ကြီးသည် သူတပါးတို့၏ မှီခိုကိုးစား အားထားရာသာဖြစ်၍ မိမိ၏ မှီခိုကိုးစား အားထားရာဖြစ်ဖို့ရန်ကား မတတ်နိုင်ရှာချေ။ ငါသည် ငါတို့ ဆရာ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီးအား အဆုံးအမ သြဝါဒကို ပေးပေ အံ့” ဟု ကြံစည်၍ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ဈာန်ယာဉ်စီး၍ ကြွသွားပြီး ကျောင်းတိုက်၏အနီး၌ သက်ဆင်း၍ နေ့သန်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေတော် မူသော ဆရာဖြစ်သူ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီးအထံသို့ ဆည်းကပ် လျှက် အရိုအသေ ဝတ်ပြုပြီးသော် အပြစ်လွတ်ရာ တနေရာ၌ ထိုင်နေ လေ၏။

ထို့နောက် ဆရာတပည့်နှစ်ပါး အပြန်အလှန် အာလာပ, သလ္လာပ စကား ပြောကြားတော်မူကြသည်မှာ—

(ဆရာ) ငါ့ရှင် ပိဏ္ဍပါတိက=ပိဏ္ဍပါတ်ခုတင်ဆောင် သင်သည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် လာရောက်သနည်း၊ (ရှေးမထေရ်တို့သည် ဝိပဿနာတရား အားထုတ်သောတပည့်များကို ပိဏ္ဍပါတိက=ပိဏ္ဍပါတ် ခုတင်ဆောင်ငါ့ရှင်—ဟူ၍ ချစ်မြတ်နိုးစွာ ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်)။

... (တပည့်) အနုမောဒနာတရားတပုဒ် သင်ယူရန် လာရောက်ပါသည် အရှင်ဘုရား....။

(ဆရာ) အခွင့်ရနိုင်မည် မဟုတ်ချေ ငါ့ရှင်....။

(တပည့်) “ယနေ့ အဘယ်အရပ်သို့ ငါ့ဆွမ်းခံသွားရပါမည်နည်း” ဟု ကြံစည်စဉ်းစားရာ တန်ဆောင်းဝန်း၌ အရှင်ဘုရား ရပ်တည်သော အခါ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား....။

(ဆရာ) ထိုနေ့ထု၌ အခြားရဟန်းများ ပြဿနာမေးလျှောက်ကြ သည် ငါ့ရှင်....။

(တပည့်) ဆွမ်းခံကြရာ လမ်းခရီး၌ မေးမြန်းပါရစေ အရှင် ဘုရား....။

(ဆရာ) ထိုနေ့ထု၌လည်း အခြားရဟန်းများ ပြဿနာ မေး လျှောက်ကြသည် ငါ့ရှင်... ။

(တပည့်) သင်္ကန်းကို နှစ်ထပ်ပြု၍ ဝတ်ရာအရပ်၊ ၎င်းရုံရာအရပ်၊ သပိတ်ကို(ဆွမ်းခံခါနီး) အိတ်မှထုတ်ရာဌာန၊ ရွာတိုင်း၌ ဆွမ်းခံလှည့် လည်ပြီး၍ (မြို့တိုင်း၊ ရွာတိုင်း) ဆွမ်းစားရပ်၌ ယာဂုသောက်တော် မူသောအခါ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား....။

(ဆရာ) ထိုနေ့ထု၌လည်း အဋ္ဌကထာ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေး မြန်းကြသောမထေရ်များ မိမိတို့ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်ကြသည် ငါ့ရှင်....။

(တပည့်) မြို့ရွာတိုင်းမှ ဆွမ်းခံပြီး၍ ထွက်ကြွလာသော အခါ၌ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား....။

(ဆရာ) ထိုအချိန်မှာလည်း အခြားရဟန်းများ ပြဿနာ မေး လျှောက်ကြသည် ငါ့ရှင်....။

(တပည့်) ဆွမ်းခံပြီး၍ ရွာမှ ကျောင်းသို့အပြန် လမ်းခရီးအကြား ၌ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား....။

(ဆရာ) ထိုအချိန်မှာလည်း အခြားရဟန်းများ ပြဿနာ မေး လျှောက်ကြသည် ငါ့ရှင်....။

(တပည့်) ကျောင်းတိုက်သို့ရောက်၍ ဆွမ်းစားကျောင်း၌ ဆွမ်း စားခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံးသောအခါ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား....။ (ပ)၊ နေ့သန့်ရာအရပ်ဝယ် ခြေဆေးသောအခါ၌ မေးမြန်းပါရစေ အရှင် ဘုရား....။ မျက်နှာသစ်သောအခါ၌ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား....။

(ဆရာ) ထိုအချိန်မှာလည်း အခြားရဟန်းများ ပြဿနာ မေးလျှောက်ကြသည် ငါ့ရှင်....ထိုအချိန်မှစ၍ နောက်တနေ့ နေအရက် တက်သည်တိုင်အောင် အခြားအခြားရဟန်းများထို့ အကြားမလပ်အောင် ပြဿနာမေးလျှောက်ကြသည် ငါ့ရှင်....။

(တပည့်) အရက်တက်၍ ဒန်ပူကိုစားပြီးလျှင် မျက်နှာသစ်ရန် ကြံသွားသောအခါ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား....။

(ဆရာ) ထိုအချိန်မှာလည်း အခြားရဟန်းများ ပြဿနာ မေးလျှောက်ကြသည် (အခွင့်မရနိုင်ဘူး) ငါ့ရှင်... ။

(တပည့်) မျက်နှာသစ်ပြီး၍ ကျောင်းတွင်းသို့ ပြန်လာသောအခါ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား။

(ဆရာ) ထိုအချိန်မှာလည်း အခြားရဟန်းများ ပြဿနာမေးလျှောက်ကြသည် (အခွင့်မရနိုင်ဘူး)ငါ့ရှင်....။

(တပည့်) ကျောင်းတွင်းသို့ဝင်၍ ထိုင်နေသောအခါ မေးမြန်းပါရစေ အရှင်ဘုရား....။

(ဆရာ) ထိုအချိန်မှာလည်း အခြားရဟန်းများ ပြဿနာမေးလျှောက်ကြသည် (အခွင့်မရနိုင်ဘူး)ငါ့ရှင်....။

(တပည့်) အရှင်ဘုရား.....တကယ်ဆိုလျှင် မျက်နှာသစ်ပြီး၍ ကျောင်းတွင်းသို့ဝင်လျက် ထက်ဝယ်တင်ပလွင်ခွေ သုံး၊ လေးကြိမ်မျှ ပြောင်းလဲကာ ကိုယ်ငွေကို ယူကြပြီးလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်း ကျင့်သုံးမှုပြုကြသော အရှင်ဘုရားထို့အဖို့ရာ အခွင့်ရနိုင်သောအချိန် ရှိသင့်ပါသည်။ ဤအတိုင်းသာဆိုလျှင် အရှင်ဘုရားတို့သည် သေရမည့်အချိန်ကိုလည်း မရနိုင်ကြတော့ဘူးလော၊ အရှင်ဘုရား....အရှင်ဘုရားတို့သည် မှီရာ တံကဲပျဉ်နှင့် တူတော်မူကြကုန်၏၊ သူတပါး၏ မှီရာသာဖြစ်၍ မိမိ၏ မှီခိုအားထားရာ ဖြစ်ကြရန်ကား မတတ်နိုင်ကြကုန်၊ တပည့်တော်အား အရှင်ဘုရားထို့အထံမှ အနုမောဒနာတရား သင်ကြားဖို့ရန် အမှန်စင်စစ် အလိုမရှိပါဘုရား....။(ဤကဲ့သို့) တပည့်ရဟန္တာမထေရ်မြတ်သည် သတိပေးစကား ပြောကြားလျှောက်ထား၍ ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကာ ကြံသွားတော်မူလေ၏။

မဟာသီဝမထေရ်ကြီး တောထွက်ခြင်း

မဟာသီဝမထေရ်ကြီးသည် “ဤရဟန်း၏အဖို့ရာ ပရိယတ်ဖြင့် ပြုဖွယ် ကိစ္စမရှိ၊ စင်စစ်သော်ကား ဤရဟန်းသည် ငါ့အတွက်တာ ဆုံးမနှိပ်ကွပ် ကြောင်း ချွန်းတောင်းသဖွယ် ဖြစ်ပေအံ့ဟု ရည်ရွယ်ကာ လာရောက် လေသည်”ဟု အမှန်အတိုင်း စဉ်းစားသိရှိ၍ “ယခုအခါ တောထွက် သွားရန်အခွင့် မဖြစ်နိုင်သေးပေ၊ မိုးသောက်ထအခါမှ ငါတောထွက်၍ သွားပေအံ့”ဟု ကြံစည်၍ သပိတ်သင်္ကန်းများကို အနီး၌ အသင့်ထား ပြီးလျှင် တနေ့ပတ်လုံး၎င်း၊ ပဌမယံနှင့် မဇ္ဈိမယံပတ်လုံး၎င်း ကျမ်းဂန် စာပေပို့ချ၍ မိုးသောက်ယံရောက်သောအခါ မထေရ်တပါး ပါဠိသင်ပြီး၍ ထွက်လတ်သော် အသင့်ပြင်ထားသော သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူဆောင်၍ ထိုပါဠိသင်သော မထေရ်နှင့် အတူတကွပင် (စာသင်သော ရဟန်းတပါး အသင့်ဖြင့်) ထွက်ခဲ့လေ၏။

စာသင်ဖို့ရန် အသင့်ရောက်ရှိထိုင်နေကြသော တပည့်ရဟန်းတို့သည် “ငါတို့ဆရာ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်သည် တစုံတရာ ကိုယ်လက်သုတ်သင် ရန်ကိစ္စဖြင့် ခေတ္တအပြင်သို့ ထွက်သွားသည်”ဟူ၍သာ အောက်မေ့ မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ အတူတကွ ထွက်ကြသွားသော ပါဠိသင်သည့် မထေရ်ကလည်း “ဆရာတူ ရဟန်းတပါးပင်”ဟု မှတ်ထင်လေသည်။ (မိမိ၏ဆရာ မဟာသီဝမထေရ်ဟူ၍ မသိချေ)။

မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီးသည်ကား “ငါ့ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်အား အရဟတ္တဖိုလ်မည်သည် အဘယ်မှာ ရခဲအံ့နည်း၊ နှစ်ရက်သုံးရက်ဖြင့်ပင် ငါသည် အရဟတ္တဖိုလ်ရောက် ကျင့်ဆောက်ကြိုးကုတ် အားထုတ်ပြီးလျှင် ပြန်လာအံ့”ဟူ၍ ကြံစည်စဉ်းစားတော်မူ၍ တပည့်များအား ပန်ကြားမှု ပြုတော်မမူပဲ ဝါဆိုလဆန်း တဆယ့်သုံးရက်နေ့၌ တောထွက်ကြသွား တော်မူ၍ ဂါမန္တပဗ္ဗာရ=ရွာနီးလိုက်ကျောင်းသို့ ကြွသွားတော်မူလျက် စကြိုထက်သို့ တက်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံး ကျင့်သုံးတော်မူလေရာ ထိုနေ့၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရယူဖို့ရန် မတတ်နိုင်ပဲ ရှိလေ၏။ လပြည့်ဥပုသ်နေ့သို့ ရောက်လတ်သော် “ဩ .. ငါသည် နှစ်ရက်သုံးရက်ဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို အရယူမည်ဟု လာခဲ့၏။ သို့သော် အရယူခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပါတကား၊ (ဝါတွင်းသုံးလတို့ကို သုံးရက်လောက်မျှ နှလုံးထားတော်မူကာ) သီတင်းကျွတ်လပြည့် = မဟာပဝါရုဏာနေ့တိုင်လျှင် သိရောပေါ့”ဟု အားတင်းကြံစည်တော်မူကာ ထိုနှစ်ဝါတွင်း ထိုကျောင်း၌ပင် ဝါကပ်၍ ရဟန်းတရား ပွားများကြိုးကုတ် အားထုတ်ပါသော်လည်း အရဟတ္တ- ဖိုလ်ကို ရယူဖို့ရန် မတတ်နိုင်ပဲ ရှိပြန်လေ၏။

သီတင်းကျွတ်လပြည့် မဟာပဝါရဏာနေ့သို့ ရောက်လတ်သော် “ဩ...ငါသည် နှစ်ရက်သုံးရက်ဖြင့် အရယူမည်ဟု လာခဲ့၏။ ဝါတွင်း သုံးလဖြင့်လည်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို အရယူခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပါတကား၊ ငါ၏ သီတင်းသုံးဖော် သံဃာတော်တို့သည်ကား ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာ (= အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ ဖိတ်ကြားမှု = ပဝါရဏာ)ကို ပြုတော်မူကြ၏”ဟူ၍ ကြံစည်စဉ်းစားတော်မူလေ၏။ ထိုသို့ ကြံစည်သောအခါ မထေရ်မြတ်ကြီးမှာ မျက်ရည်အယဉ်တို့ တသွင်သွင် ယိုစီး၍ ကျလာကုန်၏။

ထို့နောက် “ညောင်စောင်း=ခဋ္ဌင်၌ လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား =ဣရိယာပုထ်လေးပါးတို့ဖြင့် အလှည့်အလည် နေထိုင်သော ငါ့အဖို့ရာ မဂ်ဖိုလ်တရားများ ဖြစ်ပွားလိမ့်မည် မဟုတ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက် သေးသမျှ ငါသည် ညောင်စောင်း=ခဋ္ဌင်၌ ကျောက်(ကျောပြင်)ကို မဆန့်တော့အံ့၊ ခြေတို့ကိုလည်း မဆေးကြောတော့အံ့”ဟု ကြံစည်တော် မူ၍ ညောင်စောင်း=ခဋ္ဌင်ကို သင့်လျော်ရာနေရာ၌ ထောင်၍ထားလေ ၏။ နောက်တဖန် ဝါတွင်းသို့ ရောက်ခဲ့ပြန်ပြီ။ သို့သော် မဟာသီဝမထေရ် မြတ်ကြီးကား အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရယူဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်သေးပဲသာလျှင် ရှိချေ၏။ နှစ်အလိုအားဖြင့် နှစ်ဆယ့်ကိုးနှစ်(ပဝါရဏာအလိုအားဖြင့် ပဝါရဏာပြုရသည့် အကြိမ်ပေါင်း နှစ်ဆယ့်ကိုးကြိမ်)တို့၌ မျက်ရည် အယဉ်တို့ တသွင်သွင် ယိုစီး၍ ကျလာကုန်၏။

ရွာသားသူငယ်တို့သည် မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ ခြေတော် နှစ်ဖက်တို့၌ ကွဲအက်သောနေရာများကို ဆူးတို့ဖြင့် ချုပ်စပ်၍ ပေးကြ ကုန်၏။ တယောက်နှင့် တယောက် မြူးထူးကျီစယ် ပြက်ရယ်မှုပြုကြ သော အခါမှာလည်း “အရှင်မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ ခြေများ ကဲ့သို့ ငါတို့ခြေများသည်လည်း ကွဲအက်သည်သာ ဖြစ်ပါစေကုန် သတည်း”ဟု မြူးထူးကျီစယ် ပြက်ရယ်မှု ပြုကြလေသည်။

နတ်သမီး သတိပေး၍ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း

မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီးသည် နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်မြောက် သီတင်း ကျွတ်လပြည့် မဟာပဝါရဏာနေ့၌ မှီရာတံကပျဉ်ချုပ်ကိုမီ၍ ရပ်တည် တော်မူလျက် “ငါ့အဖို့ရာ ရဟန်းတရား အားထုတ်ခဲ့သည်မှာ ယခုအခါ အနှစ်သုံးဆယ် ရှိခဲ့လေပြီ။ သို့စေကာမူ ငါသည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်နိုင်သေးပါတကား။ ငါ့အဖို့ရာ ဤ ယခုဘဝ၌ ဧကန္တပင် မဂ် ဖိုလ်တရားများ ဖြစ်ပွားနိုင်မည် မဟုတ်ချေ၊ ဩ...ငါသည် သီတင်းသုံး

ဖော် အရှင်မြတ်တို့နှင့် အတူတကွ ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာကို ပြုခွင့်မရတော့
ချေတကား” ဟု စဉ်းစားကြံစည်တော်မူလေ၏။ ထိုသို့ကြံစည်စဉ်ပင်လျှင်
မထေရ်မြတ်၏ သန္တာန်၌ နှလုံးမချမ်းသာမှု = ဒေါမနဿဝေဒနာတရား
တရိပ်ရိပ် ဖြစ်ပွားလာလေတော့၏။ မျက်ရည်အယဉ်တို့ တသွင်သွင်
ယိုစီး၍ ကျလာကုန်၏။

ထိုအခါ မထေရ်မြတ်၏ မနိုးမဝေးအရပ်၌ နတ်သမီးတယောက်
သည် တရွှပ်ရွှပ် ငိုကြွေးလျက် ရပ်တည်လာ၏။ မထေရ်မြတ်ကြီးက
“ဤအရပ်၌ လာရောက်ငိုကြွေးသူကား အဘယ်သူနည်း” ဟု မေးလေ
လျှင် နတ်သမီးသည် “အရှင်ဘုရား... တပည့်တော်မသည် နတ်သမီး
ဖြစ်ပါသည်ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ တဖန် မထေရ်မြတ်ကြီးက
“အဘယ်ကြောင့် တရွှပ်ရွှပ် ငိုကြွေးနေသနည်း” ဟု မေးမြန်းတော်
မူလေလျှင် နတ်သမီးသည် “အရှင်ဘုရား ... ငိုကြွေးသောသူသည်
မဂ်ဖိုလ်တရားကို ဖြစ်ပွားစေနိုင်လိမ့်မည်လားဟု (အရှင်ဘုရားကို အတု
ယူကာ) တပည့်တော်မသည်လည်း တမဂ်တဖိုလ်၊ နှစ်မဂ်နှစ်ဖိုလ်တို့ကို
ဖြစ်စေအံ့ဟု ကြံစည်အောက်မေ့ကာ ငိုကြွေးနေပါသည်ဘုရား...” ဟု
ပြက်ရယ်စကား လျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မထေရ်မြတ်ကြီးသည် “အို မဟာသီဝမထေရ်... နတ်သမီး
ငယ်များကသော်လည်း သင်နှင့် ဖက်ပြိုင်ကာ ပြက်ရယ်မှု ပြုကြလေပြီ၊
သင့်အဖို့ရာ ဤကဲ့သို့ နတ်သမီးငယ်တို့က ပြက်ရယ်မှု အပြုခံရခြင်းသည်
လျော်ကန်သင့်မြတ်ပါအံ့လော (ရှက်ဖွယ်လိလိ မဟုတ်ပါလော)” ဟု
သံဝေဂကြီးစွာ ဖြစ်ရှိကာ သမ္ပပ္ပဓာန်လုံ့လကို ရှေးကထက် ထက်သန်
စေလျက် ဝိပဿနာတရားကို ပွားများကြိုးကုတ် အားထုတ်တော်မူ၍
ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် လေးပါးတို့နှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရယူတော်မူလေ
၏။ (=ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာဖြစ်တော်မူလေ၏—ဟု ဆိုလိုသည်)။

မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီးသည် “ကိုင်း ... ယခုအခါ ငါသည်
အနည်းငယ် ဣရိယာပထ မျှတရုံ ကျောဆန့်လျောင်းစက်ဦးအံ့” ဟု
ကြံစည်၍ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို သုတ်သင်ပြီးလျှင် ထောင်ထားသော
ညောင်စောင်းကို တဖန်ခင်းပြီးနောက် သောက်ရေ သုံးရေများကို
တည်ထားတော်မူ၍ “ငါသည် နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်ကြာ မဆေးကြော
ရသောခြေများကို ယခုမှ ဆေးရတော့အံ့” ဟု ကြံစည်တော်မူ၍
စောင်းတန်းဦး ပျဉ်ချပ်၌ ထိုင်နေတော်မူလေ၏။

သိကြားမင်း လာရောက်၍ ခြေဆေးပေးခြင်း

မထေရ်မြတ်ကြီး၏ တပည့်များသည်လည်း “ငါတို့၏ဆရာ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ဘုရား ရဟန်းတရား ပွားများကြိုးကုတ် အားထုတ် တော်မူရန် ကြွသွားတော်မူသည်မှာ အနှစ်သုံးဆယ်တင်းတင်း ရှိခဲ့လေပြီ။ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ဖြစ်စေရန် စွမ်းနိုင်ပြီလော၊ မစွမ်းနိုင်ပြီလော” ဟု ဆင်ခြင်ကြသည်ရှိသော် “ယခုအခါ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၍ ခြေဆေးရန် စောင်းတန်းဦး ပျဉ်ချုပ်၌ ထိုင်နေတော်မူပြီ” ဟု သိမြင်ကြ၍ “ငါတို့ဆရာသည် ငါတို့ကဲ့သို့သော တပည့်များ ထင်ရှားတည်ရှိနေကြပါလျက် ကိုယ်တိုင်ပင် ခြေတို့ကို ဆေးကြောလိမ့်မည်ဟူသော ဤ အချက်သည် အကြောင်းမဟုတ်ချေ၊ (=ကိုယ်တိုင် ခြေဆေးဖို့ရန် အကြောင်းမရှိ) ၊ ငါ ဆေးကြောပေးပေအံ့၊ ငါ ဆေးကြောပေးပေအံ့” ဟု ပြောဆိုကြကာ တပည့်ရဟန္တာ သုံးသောင်းလုံးတို့ပင် ကောင်းကင် ခရီးဖြင့် ကြွသွားကြ၍ ရှိသေစွာ ရှိခိုးကြလျက် “အရှင်ဘုရား...တပည့်တော်များ ခြေဆေး၍ ပေးကြပါမည်ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားကြလေ၏။

ထိုအခါ မဟာသီဝမထေရ်ကြီးသည် မိမိ၏ တပည့်များကို “ငါ့ရှင်တို့...ငါ၏ခြေများကို မဆေးမကြောပဲ ထားရှိခဲ့သည်မှာ အနှစ်သုံးဆယ်တင်းတင်း ပြည့်ခဲ့လေပြီ။ ငါသည်ပင်လျှင် ဆေးကြောပေအံ့” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည်လည်း စဉ်းစားဆင်ခြင်လတ်သော် “ငါ၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူသော မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီးသည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးဖြစ်၍ ‘ခြေဆေး၍ ပေးကြကုန်အံ့’ - ဟု လာရောက်ကြသည့် တပည့်ရဟန္တာပေါင်း သုံးသောင်းတို့အား ခြေဆေးခွင့်ကို ပေးတော်မူချေ၊ ငါကဲ့သို့သော အလုပ်အကျွေး ဒါယကာတယောက် ထင်ရှားတည်ရှိနေပါလျက် ငါ့အရှင်မြတ်ကြီးသည် ကိုယ်တိုင်ခြေဆေးဖို့ရန် အကြောင်းမရှိ၊ ငါသည်ပင် သွားရောက်၍ ဆေးကြောပေးပေအံ့” ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်၍ သူ့စာနတ်မိဖုရားနှင့် အတူတကွ ရဟန်းတော်ပေါင်း သုံးသောင်း၏ အနီးထံပါး၌ ထင်ရှားဖြစ်လာလေ၏။ သိကြားမင်းသည် သူ့စာအသုရာ နတ်သမီးကို ရှေ့မှထား၍ “ဖယ်ရှားတော်မူကြပါ အရှင်ဘုရားတို့... မာတုဂါမ ပါလာပါသည်” ဟု လျှောက်ထားကာ ခွင့်ပြုစေ၍ မဟာသီဝမထေရ်မြတ်သို့ ဆည်းကပ်ရှိခိုးလျက် ရှေ့မှ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်နေပြီးလျှင် “ခြေများကို ဆေးကြောပေးပါရစေဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

မဟာသီဝမထေရ်မြတ်က “ကောသိယနွယ်ဖွား ဒါယကာသိကြား... ငါ၏ ခြေများကို မဆေးမကြာပဲ တားရှိခဲ့သည်မှာ ယခုအခါ အနှစ် သုံးဆယ်တင်းတင်း ပြည့်ခဲ့လေပြီ။ နတ်တို့အဖို့ရာမှာလည်း ပင်ကိုယ် ပကတိအားဖြင့်ပင် လူတို့၏ ကိုယ်နံ့မည်သည် စက်ဆုပ်ဖွယ် ဖြစ်ပေ၏။ ယူဇနာတရာ၌ တည်နေကြသော နတ်တို့အားပင်သော်လည်း လည် ပင်း၌ ဆွဲချိတ်အပ်သော အကောင်ပုပ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ရှိချေ၏။ ငါသည်ပင် လျှင် ဆေးကြောပေအံ့” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူလေလျှင် သိကြားနတ်မင်း သည် “အရှင်ဘုရား... ယခု အရှင်ဘုရား မိန့်ကြားသည့် ပကတိကိုယ် အနံ့သည် တပည့်တော်များအဖို့မှာ မထင်ရှားပါ။ အရှင်ဘုရားတို့၏ သီလတည်း ဟူသော ရနံ့ကောင်းသည်ကား ကာမာဝစရနတ်ပြည် ခြောက်ထပ်ကိုပင် ကျော်လွန်၍ အထက်ဘဝင်သို့တိုင်ရောက်၍ တည်နေ ပါ၏။ သီလတည်းဟူသောရနံ့ထက် သာလွန်သည့် အခြားရနံ့ကောင်း မည်သည် မရှိပါ။ အရှင်ဘုရား...၊ အရှင်ဘုရားတို့၏ သီလတည်းဟူသော ရနံ့ကြောင့် တပည့်တော်များ မနေသာပဲ လာရောက်ကြရပါသည် ဘုရား” ဟု လျှောက်ထား၍ လက်ဝဲလက်ဖြင့် မထေရ်မြတ်၏ ဖမ္မက် အစပ်၌ မြဲမြံစွာဆုပ်ကိုင်၍ လက်ျာလက်ဖြင့် ခြေဖဝါးအပြင်ကို ပွတ် တိုက်ဆေးကြော သုတ်သင်ပေးလေ၏။ ထိုအခါ မထေရ်မြတ်၏ ခြေ တော်တို့မှာ ကလေးသူငယ်၏ ခြေများကဲ့သို့ နုထွတ်နီတေး၍ နေလေ ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် သိကြားနတ်မင်းသည် မထေရ်မြတ်၏ခြေတို့ကို ဆေးကြောပြီးလျှင် ရိုသေမြတ်နိုးရှိခိုး၍ နတ်ပြည်သို့သာလျှင် ပြန်သွား လေ၏။ ။ဤကား မဟာသီဝမထေရ်ကြီး၏ ဝတ္ထုတည်း။

ဤသို့လျှင် “ငါသည် သီတင်းသုံးဖော်အရှင်မြတ်တို့နှင့် အတူတကွ ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာကို ပြုဖို့ရန် အခွင့်မရချေတကား”ဟု ဆင်ခြင်သော ယောဂါဝစရရဟန်း၏ သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာသော နှလုံးမချမ်းသာ မှု=ဒေါမနဿဝေဒနာကို အမှီပြု၍ ထိုယောဂီရဟန်း၏ စွဲလမ်းမှတ်ထင် ချက်၏ အစွမ်းဖြင့် ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်သော ဥပစာရဈာန် ပဌမ ဈာန်-စသည်ကို၎င်း၊ ဝိပဿနာကို၎င်း၊ မဂ်ကို၎င်း၊ ဖိုလ်ကို၎င်း (ထိုက် သက်ရာရာ ကာရဏပစာ ဖလပစာအားဖြင့်) သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမန- သဿဟူ၍၎င်း၊ အဝိတက္ကအဝိစာရဒေါမနဿဟူ၍၎င်း မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်၏ဟု ကောင်းစွာသိမှတ်ရာ၏။

ထိုစကားရပ်၌ ယောဂါဝစရ ရဟန်းတပါးသည် သဝိတက္ကသဝိစာရ- ဒေါမနဿဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်သော ဥပစာရဈာန် (သို့မဟုတ်) ပဌမဈာန် တရား၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုဆင်ခြင်မှုကို ဖြစ်စေလတ်သည်

ရှိသော် ဤဒေါမနဿတရားစုသည် အဘယ်၌ မှီသနည်းဟု စူးစမ်း ဆင်ခြင်လျှင် ဝတ္ထုခေါ်သော ဤကရုဇကိယံခန္ဓာ၌ မှီ၏ဟူ၍ သိမြင် လာလေ၏—ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် အောက်စာမျက်နှာ(၁၃၆)ဖဿပဉ္စမ ကအခန်း၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းအတိုင်း အစဉ်သဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေ၏။

အခြား ယောဂါဝစရရဟန်းတပါးသည် အဝိတက္ကအဝိစာရဒေါမန- ဿဟူ၍ခေါ်ဆိုအပ်သော ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်-စသော တရား အစ၌ အနိစ္စဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုဆင်ခြင်မှုကို ဖြစ်စေလတ်သည် ရှိသော် ရှေး၌ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းအတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေ ၏။

ထိုသို့ ယောဂါဝစရရဟန်းတော်နှစ်ပါး အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ကျင့် ဆောက်ကြိုးကုတ် အားထုတ်တော်မူကြရာဝယ် ထိုရဟန်းတို့နှလုံးသွင်း အပ်သော (ဝိပဿနာ၏အာရုံဖြစ်သည့်) ဒေါမနဿ ခေါ်ဆိုရသော တရားတို့တွင်လည်း သဝိတက္ကသဝိစာရ ဒေါမနဿတရားထက် အဝိ- တက္ကအဝိစာရဒေါမနဿတရားက သာလွန်၍ မြင့်မြတ်ပေ၏။ သဝိ- တက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ ဝိပဿနာထက်လည်း အဝိတက္ကအဝိစာရ- ဒေါမနဿဝိပဿနာက သာလွန်၍ မြင့်မြတ်ပေ၏။ သဝိတက္ကသဝိစာရ- ဒေါမနဿဖလသမာပတ်ထက်လည်း အဝိတက္ကအဝိစာရဒေါမနဿ ဖလ- သမာပတ်က သာလွန်၍ မြင့်မြတ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင် သည် “ထိုနှလုံးမသာခြင်း နှစ်ပါးတို့တွင် ကြံစည်ခြင်း=ဝိတက်လည်း မရှိ၊ သုံးသပ်ခြင်း=ဝိစာရလည်းမရှိသော နှလုံးမသာခြင်း (=အဝိ- တက္ကအဝိစာရ ဒေါမနဿ)သည် သာလွန်၍မြင့်မြတ်၏”ဟူ၍ (အောက် စာမျက်နှာ ၁၃၀-၌) ဟောကြားတော်မူလေသည်။

ဤကား (ခ)စကားရပ်စု၌ မှတ်ဖွယ်အထူးတည်း။

(ဂ) စကားရပ်။ ။ပဌမစာခေါင်းပါ “ အကုသိုလ် တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်မည့် (မမှီဝဲအပ်သော) လျစ်လျူ ရှုခြင်း=ဥပေက္ခာ” ဟူသည်မှာ ဂေဟသိတဥပေက္ခာဖြစ်သည်။ ဂေဟ- သိတဥပေက္ခာဟူသည်လည်း မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်ဟူ သော=ခြောက်ဒွါရတို့၌ အလိုရှိအပ် တောင့်တအပ်သော အဆင်း၊ အသိ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ၊ ဓမ္မသဘော=ဤခြောက်ပါးသော အာရုံတို့ ထင်လတ်သည်ရှိသော် တင်လဲစိုင့်(=ထန်းလျက်ခဲ)၌ နားမိ သော ယင်ကောင်ကဲ့သို့ အဆင်း-စသောအာရုံ၌ ကိလေသာတို့ကို

မလွန်မြောက်နိုင်ပဲ (ထိုအာရုံတို့ကိုပင် သာယာဖွယ်တွေဟူ၍ ရှုကြည့်ရကား) ထိုအာရုံတို့၌ပင် အဖြည့်ခက်အောင် အခွါခက်အောင် ငြိကပ် တွယ်တာသောအားဖြင့် ဖြစ်ပွားသည့် ကာမဝတ္ထု တရားအစုကို မှီ၍ အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော လျစ်လျူရှုမှု=ဥပေက္ခာဖြစ်သည်။

ယင်း ဂေဟသိတဥပေက္ခာကို မှီဝဲလျှင် (=ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်စေလျှင်) အကုသိုလ်တရားတို့သာ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တနေ့တခြား ဆုတ်ယုတ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဂေဟသိတဥပေက္ခာကို မမှီဝဲအပ်= မမှီဝဲကောင်းဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

(ဂ) စကားရပ်။ ။ ဒုတိယစာခေါင်းပါး “အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားမည့် (မှီဝဲအပ်သော) လျစ်လျူရှုခြင်း=ဥပေက္ခာ” ဟူသည်မှာ နေက္ခမ္မသိတဥပေက္ခာဖြစ်သည်။ နေက္ခမ္မသိတဥပေက္ခာ ဟူသည်လည်း မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်ဟူသော=ခြောက်ဒွါရတို့၌ အလိုရှိအပ်၊ အလိုမရှိအပ်၊ တောင့်တအပ်၊ မတောင့်တအပ်သော ဣဋ္ဌ၊ အနိဋ္ဌဖြစ်သည့် အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ၊ ဓမ္မသဘော=ဤခြောက်ပါးသော အာရုံတို့ ထင်လတ်သည် ရှိသော် အလိုရှိအပ် တောင့်တအပ်သော ဣဋ္ဌအာရုံ၌ လောဘတရားကို မဖြစ်ပွားစေပဲ၊ အလိုမရှိအပ် မတောင့်တအပ်သော အနိဋ္ဌအာရုံ၌လည်း ဒေါသတရားကို မဖြစ်ပွားစေပဲ၊ ထိုဣဋ္ဌ၊ အနိဋ္ဌအာရုံ=နှစ်ပါးစုံ၌ပင် မညီမညွတ်ကြည့်ရှုမှု=မောဟတရားကိုလည်း မဖြစ်ပွားစေပဲ ထင်လာတိုင်း သော အာရုံခြောက်ပါး တရားအစုတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမတရား အစုပါတကားဟု အမှန်အတိုင်း ရှုဆင်ခြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပွားသည့် ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သည်။ (တနည်း) ဝေဒနာသဘောရှိသော တကြမဇ္ဈတ္တတာ ဥပေက္ခာသည်လည်း ဤအရာ၌ ဥပေက္ခာမည်၏။ (ဤဥပေက္ခာအရာ၌ လျစ်လျူရှု၍ ခံစားမှု ဝေဒနုပေက္ခာ၊ ထိုထိုဣဋ္ဌအနိဋ္ဌအာရုံတို့၌ အလယ်အလတ် စိတ်ထားမှု တကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ နှစ်ပါးလုံးကိုပင် ဥပေက္ခာအရ ယူရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။)

သို့ရကား ရှင်ရဟန်းပြုရန် ရဟန်းတို့ထံ သွားသည်မှအစ ဝိပဿနာတရား အားထုတ်သောအခါ၊ အနုဿတိတရား ပွားများသောအခါ၊ ပဌမဇျာန် ဒုတိယဇျာန် တတိယဇျာန် စတုတ္ထဇျာန်တို့ကို ရသောအခါများ၌ ဖြစ်သော နေက္ခမ္မသိတဥပေက္ခာ ၆-ပါးကိုမှီဝဲလျှင် (=ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်စေလျှင်) အကုသိုလ်တရားတို့ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့တိုးပွားလေသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုနေက္ခမ္မသိတဥပေက္ခာကို မှီဝဲအပ်၏=မှီဝဲကောင်း၏ ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

(ဂ) စကားရပ်။ ။တတိယစာခေါင်း၌ “မှီဝဲအပ်သော နေက္ခမ္မသိတဥပေက္ခာသည် (၁) သဝိတက္ကသဝိစာရဥပေက္ခာ (=ရဟန်းပြုရန် ရဟန်းတို့ထံသို့ သွားရောက်သည်မှအစ ဝိပဿနာပွားများသောအခါ၊ အနုဿတိတရား ပွားများသောအခါ၊ ပဌမဈာန်ကိုရရှိသောအခါ ဖြစ်ပေါ်သော လျစ်လျူရှုမှု)၊ (၂) အဝိတက္ကအဝိစာရ ဥပေက္ခာ (=ဒုတိယဈာန်စသည်ကိုရသောအခါ ဖြစ်ပေါ်သော လျစ်လျူရှုမှု) ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိရာ (၂) အမှတ်ပြု အဝိတက္ကအဝိစာရဥပေက္ခာသည် သာလွန်၍ မြင့်မြတ်၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤစကားရပ်ဖြင့် ယောဂါဝစရ ရဟန်းနှစ်ပါးတို့၏ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ ချဲ့ဦးအံ့--(က) တဦးသောရဟန်းသည် သဝိတက္ကသဝိစာရဥပေက္ခာတရား၌ ဝိပဿနာအလုပ် အားထုတ်သည်ရှိသော် “ဤဥပေက္ခာသည် အဘယ်ကိုမှီသနည်း” ဟု စူးစမ်းဆင်ခြင်လေလျှင် “ကရဇကောယတည်းဟူသော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တတော၌ မှီ၏” ဟု ပိုင်းခြားသိမြင်လာလေ၏။ ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် အောက်စာမျက်နှာ (၁၃၅) မှစ၍ ပြဆိုခဲ့သော နည်းအတိုင်း တရားအလုပ် ဆက်လက်ပွားများ အားထုတ်လေလျှင် အစဉ်သဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေ၏။

(ခ) အခြား ရဟန်းတပါးသည် အဝိတက္ကအဝိစာရ ဥပေက္ခာ (ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့နှင့် ယှဉ်သောဥပေက္ခာ)၌ ဝိပဿနာအလုပ် အားထုတ်သည်ရှိသော် ရှေး၌ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေ၏။

ထိုရဟန်းနှစ်ပါးတို့ နှလုံးသွင်းသိမ်းဆည်းအပ်၊ သုံးသပ်အပ်သော ဥပေက္ခာတို့အနက် ပဌမရဟန်း နှလုံးသွင်း သိမ်းဆည်းအပ်၊ သုံးသပ်အပ်သော (အာရုံဖြစ်သည့်) သဝိတက္ကသဝိစာရ ဥပေက္ခာထက် ဒုတိယရဟန်း နှလုံးသွင်းသိမ်းဆည်းအပ်၊ သုံးသပ်အပ်သော (အာရုံဖြစ်သည့်) အဝိတက္က အဝိစာရ ဥပေက္ခာက သာလွန်မြင့်မြတ်၏။ ထိုဥပေက္ခာနှစ်ပါးကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တိုင်လည်း ပဌမရဟန်း၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော (အာရမ္မဏိကဖြစ်သည့်) သဝိတက္ကသဝိစာရ ဥပေက္ခာဝိပဿနာထက် ဒုတိယရဟန်း၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော (အာရမ္မဏိကဖြစ်သည့်) အဝိတက္ကအဝိစာရ ဥပေက္ခာဝိပဿနာက သာလွန်မြင့်မြတ်၏။ ပဌမရဟန်းရရှိသည့် သဝိတက္ကသဝိစာရ ဥပေက္ခာ

ဖလသမာပတ်ထက် ဒုတိယရဟန်းရရှိသည့် အဝိတက္ကအဝိစာရ ဥပေက္ခာ ဖလသမာပတ်က သာလွန်မြင့်မြတ်လှ၏။ ထို့ကြောင့် “အဝိတက္က အဝိစာရ ဥပေက္ခာသည် သာလွန်မြင့်မြတ်၏” ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ဤကား (ဂ) စကားရပ်စဉ် မှတ်ဖွယ်အထူးတည်း။

သိကြားမင်း သောတာပန်တည်ခြင်း

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းအတိုင်း သောမနဿဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ = ဤဝေဒနာ သုံးရပ်လုံး၌ပင် အရဟတ္တဖိုလ်အထွတ်တပ်ကာ အကျယ်ဟောပြောတော်မူ၍ —

“နတ်တို့သနင်းသိကြားမင်း... ဤသို့ကျင့်သော ရဟန်းသည် သံသရာ၌ ချဲ့ထွင်တတ်သည့် ပပဉ္စတရားနှင့်ယှဉ်သော သညာတရားအစု၏ ချုပ်ခြင်းအားလျော်၍ ထိုချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကို ကျင့်သည်မည်ပေ၏” —

ဟု ဒေသနာတော်မြတ် နိဂုံးကမ္မတ် အဆုံးသတ်တော်မူလေသည်။ သိကြားမင်းသည်ကား သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။

ဘုရားရှင်တို့၏ ဥက္ကဋ္ဌဆန္ဒတော်

မှန်၏—ဘုရားရှင်တို့၏ အလိုဆန္ဒတော်သည် ယုတ်ညံ့သောဟူ၍ မရှိ၊ အမြဲတစေ ဥက္ကဋ္ဌ မြတ်သောဆန္ဒတော်သာ ဖြစ်၏။ ဝေနေယျသတ္တဝါတယောက်အားဖြစ်စေ၊ အများအားဖြစ်စေ တရားတော်ကို ဟောတော်မူကြလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်အထွတ်တပ်၍သာ (အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ပဋိပတ်ကို ဖော်ပြ၍သာ) ဟောကြားတော်မူကြကုန်၏။ ဝေနေယျသတ္တဝါတို့သည်ကား မိမိ မိမိတို့၏ သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း ရှေးကောင်းမှု = ဥပနိဿယ၌ တည်ကြ၍ အချို့သောတာပန်ဖြစ်ကြ၍ အချို့သကဒါဂါမ်၊ အချို့ အနာဂါမ်၊ အချို့ရဟန္တာဖြစ်ကြလေသည်။

ဥပမာအားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ခမည်းတော်မင်းကြီးနှင့် တူတော်မူ၏။ ဝေနေယျသတ္တဝါတို့သည် မင်းသားများနှင့် တူကြ၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့ - ခမည်းတော်မင်းကြီးသည် ပွဲတော်စာ စားသုံးသော အခါ မိမိ၏ စားသုံးနေကျ ပမာဏအတိုင်း ထမင်းလုပ်ကို ဆုပ်၍ ထုတ်၍ မင်းသားတို့အား ကျွေးမွေးခွံ့၍ ပေးလေသည်။ မင်းသားတို့

သည် ထိုခမည်းတော်မင်းကြီး ကျွေးမွေးခံ့၍ ပေးသော ထမင်းလုပ်မှု မိမိတို့ ခံတွင်း ဆံ့သလောက်သာ ထမင်းလုပ်ကို စားသုံးကြကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ခမည်းတော်မင်းကြီးသည် ကိုယ်တော်၏ ကြီးမြတ်သော ဥက္ကဋ္ဌဆန္ဒတော်အတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ် အထွတ်တပ်ကာ တရားဒေသနာထမင်းလုပ်ကို ဝေနေယျသတ္တဝါတည်းဟူသော မင်းသားတို့အား ကျွေးမွေးခံ့၍ ပေးလေသည်။ ဝေနေယျသတ္တဝါတည်းဟူသော မင်းသားတို့သည်ကား မိမိ မိမိတို့၏ မဂ်ဖိုလ် ရကြောင်း ရှေးကောင်းမှု = ဥပနိဿယတည်းဟူသော ခံတွင်းဆံ့သလောက်သာ မြတ်စွာဘုရား ကျွေးမွေးခံ့၍ ပေးသော တရားဒေသနာ ထမင်းလုပ်ကြီးမှ အချို့သောတာပတ္တိဖိုလ်မျှကို ခံယူစားသုံးနိုင်ကြလေသည်။ အချို့ သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အချို့ အနာဂါမိဖိုလ်၊ အချို့ အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ခံယူစားသုံးကြလေသည်။ သိကြားမင်းသည်ကား မိမိ၏ ဥပနိဿယ ခံတွင်းဆံ့သလောက်သာ သောတာပန် ဖြစ်လေသည်။

သိကြားမင်း သိကြားဘဝအသစ်ကို ရရှိခြင်း

သိကြားမင်းသည် သောတာပန်အရိယာဖြစ်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ရှေ့တော်မှောက်၌ပင် နတ်သက်ကြွ စုတေ၍ သိကြားနတ်မင်းဘဝအသစ်ကို တဖန် ရရှိပြန်လေ၏။

အထူးမှတ်ရန်ကား—နတ်သက်ကြွ စုတေသော နတ်တို့အဖို့ရာ ကိုယ်ခန္ဓာအတ္တဘောကို (လူတို့မှာကဲ့သို့) သယ်ယူပို့ဆောင် သင်္ဂြိုဟ်ရသောဟူ၍ မရှိ။ ထိုနတ်တို့ စုတေသောအခါ ကိုယ်ခန္ဓာအတ္တဘောသည် ဆီမီးညွန့် ငြိမ်းပျောက်သကဲ့သို့ ငြိမ်း၍ပျောက်၍ သွားလေ၏။ မှန်၏—အမိဝမ်းခေါင်း ကိန်းအောင်းသန္ဓေ တည်နေကြသော လူတို့မှာ စုတေသောအခါ ရှေးဦးစွာ ကမ္မဇရုပ်ချုပ်လေသည်။ ကမ္မဇရုပ် နောက်ဆုံးချုပ်ရာ စုတိစိတ်မှနောက် စိတ္တက္ခဏဆယ့်ခုနစ်ချက်ခန့်လောက် အချိန်မှာ စိတ္တဇရုပ်များ ချုပ်ပျောက်လေသည်။ အာဟာရဇရုပ်များလည်း ဗဟိဒ္ဓုဩဇာအထောက်အပံ့ မရတော့သဖြင့် ကာလအနည်းငယ်အတွင်းမှာပင် ချုပ်ပျောက်ကြလေသည်။ ဥတုဇရုပ် အဆက်ဆက်ကား ကာလရှည်ကြာစွာ သန္ဓာန်ဆက်၍ ဖြစ်နေလေသေးသည်။ နတ်တို့မှာကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ချေ။ မှန်၏—ထိုနတ်တို့မှာ ဥပဂတ်ပဋိသန္ဓေတည်နေကြသူများ ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မဇရုပ်ချုပ်ကွယ်လျှင်ပင် ကျန်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်တို့သည်လည်း ထိုကမ္မဇရုပ်နှင့် တပါတည်းပင် ချုပ်ကွယ်ကြလေသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုနတ်များ စုတေသောအခါ လူ့ပြည်လူသားတို့ကဲ့သို့ ကိုယ်ခန္ဓာအတ္တဘောကို သယ်ယူပို့ဆောင်သင်္ဂြိုဟ်ရသောဟူ၍ အလျင်းပင် မရှိတော့ချေ၊ စုတေသော နေရာမှာပင် ဆီမီးတောက်ငြိမ်းသကဲ့သို့ တခါတည်း ငြိမ်းပျောက်ချုပ်ကွယ်၍ သွားလေတော့၏။

ဤအရာ၌။ ။လူတို့မှာ စုတေပြီးနောက် ဥတုဇရုပ်ကောင်ကြီး ကာလရှည်စွာ ကျန်ရှိရစ်၍ နတ်တို့မှာ ထိုကဲ့သို့ ဥတုဇရုပ်ကောင်ကြီး မကျန်ရစ်မှုကို ပဋိသန္ဓေကာလ လူ့ဘဝခန္ဓာကိုယ် နတ်ဘဝခန္ဓာကိုယ်တို့ ဖြစ်ကြပုံကို နစ်နစ်နော့နော့ ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုမှ သဘောကျ ကျေနပ် နိုင်သည်။ ဆင်ခြင်စဉ်းစားကြည့်ရှုရန်မှာ—

(၁) လူများမှာ ပဋိသန္ဓေ တည်နေသောဓာတ်ဝယ် ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသကကလာပ်၊ ဝတ္ထုဒသကကလာပ်တည်းဟူသော =ဤကမ္မဇရုပ်ကလာပ် သုံးမျိုးတို့ ပရမာနုမြူကလေး သုံးခုခန့်မှစ၍ ဘဝအိမ် တည်ဆောက်ကြလေသည်။ကမ္မဇကလာပ်ရုပ်များ၊ (မိမိအချိန် ကျရောက်၍ ဖြစ်ပေါ်သော)စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်များ၊ ဥတုဇရုပ်ကလာပ် များ၊ အာဟာရဇရုပ်ကလာပ်များတို့ ဌီဓာသို့ ရောက်တိုင်း ရောက် တိုင်းမှာ ထိုကလာပ်များအတွင်း၌ ပါရှိသော တေဇောဓာတ် တည်းဟူသော ဥတုတခုတခုစီက ဥတုဇရုပ်ကလာပ် တခုစီ တခုစီကို ဖြစ်ပွားစေပြန်သဖြင့် တချိန်ထက်တချိန် ခန္ဓာအိမ်ကြီးထွားလာသော အခါ တကိုယ်လုံးမှာ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်က နေရာကို အလျင်လက်ဦး ယူထားသကဲ့သို့ အာဝါသိက အိမ်နေသဖွယ်ဖြစ်၍နေလေ၏။ ကျန်သော ကမ္မဇ၊ စိတ္တဇ၊ အာဟာရဇရုပ်တို့မှာ ဧည့်သည်အာဂန္တုသဖွယ် ဖြစ်၍ နေလေ၏။ ထို့ကြောင့် လူများမှာ၎င်း၊ ဂဗ္ဘသေယျက ပဋိသန္ဓေတည် နေကြသော သတ္တဝါတို့မှာ၎င်း စုတေသောအခါ ဧည့်သည်အာဂန္တု သဖွယ်ဖြစ်သည့် ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်တို့ ချုပ်ပျောက် ကွယ်ပကြသော်လည်း အာဝါသိက အိမ်ရှင်သဖွယ်ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ် တို့မှာ သန္တာန်ဆက်ကာ ကာလမြင့်ကြာ ဖြစ်ကြသဖြင့် ဥတုဇရုပ် အလောင်းကြီး ကျန်ရစ်ကာ အခါမြင့်ရှည် တည်နေလေသည်။

(၂) နတ်တို့မှာမူ ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေ တည်နေစအချိန်မှာပင် ရသင့် ရထိုက်သော ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်တို့က တပြိုင်နက်တည်း သုံးဂါဝုတ်မျှ ပမာဏရှိသည့် ကိုယ်ဒြပ်ကြီး ဖြစ်ရှိလာအောင် နေရာအနှံ့ မူလ (၆)တည် ဖြစ်ရှိကြ၍ ထိုကမ္မဇရုပ်တို့က တကိုယ်လုံး နေရာယူပြီး အာဝါသိက အိမ်ရှင်သဖွယ်ဖြစ်၍ နေလေသည်။ ကျန်သော စိတ္တဇ၊

ဥတုဇ၊ အာဟာရဇရုပ်တို့မှာမူ ဧည့်သည်အာဂန္တုသဖွယ် အာဝါသိက ကမ္မဇရုပ်တို့၏အကြား၌ နေရာယူကာ ဖြစ်ပွားကြရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပပတ်မျိုးဖြစ်ကြသည့် နတ်ဗြဟ္မာတို့ စုတေသောအခါ အိမ်ရှင်အာဝါသိကသဖွယ်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့ ချုပ်ပျောက်ကွယ်ပ ကြလျှင်ပင် အာဂန္တုဧည့်သည်သဖွယ်ဖြစ်သည့် စိတ္တဇ၊ ဥတုဇ၊ အာဟာရဇရုပ်တို့သည်လည်း ထိုကမ္မဇရုပ်တို့နှင့် တပါတည်း ချုပ်ပျောက်ကွယ်ပ ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် နတ်ဗြဟ္မာတို့ စုတေသောအခါ ဥတုဇရုပ် အလောင်းကြီး မကျန်ရစ်ပဲ ရှိလေတော့သည်။ ။ ဤအချက်ကား နက်နဲသော သဘောဖြစ်သည်။ ရုပ်ဝီထိဖြစ်စဉ် နာမ်ဝီထိဖြစ်စဉ်ကို သေချာစွာ လေ့လာလိုက်စားမှ ဤအချက်ကို နှစ်သက်ကျေနပ်စွာ လက်ခံနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ။ ဤကား အထူးမှတ်ရန်တည်း။

သိကြားမင်းမှာ နတ်သက်ကြွ စုတေပြီးနောက် ထိုဣန္ဒသာလ လိုဏ်ဂူအတွင်း တရားနာနေသော နေရာမှာပင် သိကြားဘဝအသစ် တဖန်ဖြစ်ပြန်သောကြောင့် ကြွင်းသောနတ်တို့သည် သိကြားမင်း စုတေ၍ သိကြားမင်းပင် ပြန်၍ဖြစ်လာကြောင်းကို မသိရှိကြကုန်။ သိကြားမင်းသည်ကား ကိုယ်တိုင်နတ်သက်ကြွ စုတေရသူဖြစ်သော ကြောင့်၎င်း၊ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်ကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင် ဖြစ်တော် မူသောကြောင့်၎င်း ထိုသို့ သိကြားမင်းစုတေ၍ သိကြားမင်းပင် ပြန်၍ဖြစ်လာကြောင်းကို သိကြားမင်းနှင့် ဘုရားရှင် ဤနှစ်ဦးတို့သာ သိရှိကြလေကုန်၏။

ဆဋ္ဌ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၉, ၁၀, ၁၁) နဝမ၊ ဒသမ၊ ကောဒသမ အမေး အဖြေ

ထို့နောက် သိကြားနတ်မင်းသည် “မြတ်စွာဘုရားသည် ငါ့အား သောမနဿဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာ-ဝေဒနာတို့ကို ဖြေဆို၍ ပြီးဆုံးရာ သုံးဌာနတို့၌ ထောပတ်စိုင် ထောပတ်ခဲမှ ထောပတ်အကြည်ကို ထုတ်နုတ်ယူအပ်သည့်အလား အကြောင်းဖြစ်သော ပဋိပတ်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ် ရောက်ဆိုက်အပ် သော လောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်တရားကိုသာလျှင် ဟောကြားတော် မူအပ်ပေ၏။ ဤ လောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်တရားကိုလည်း ငှက်ကဲ့သို့ ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်၍ ရယူခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သည် မဟုတ်

ချေ၊ ဤလောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်တရားအစု၏ (ရရှိရန်) အကြောင်း ဖြစ်သော ရွှေအဖို့ဝယ် လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် အကျင့်ပဋိပတ် သည် ထင်ရှားရှိ၏။ ငါသည် ယခုအခါ၌ အထက် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရရှိနိုင်ရန်) ရွှေအဖို့ဝယ် လိုက်နာကျင့်သုံး ရမည့် အကျင့်ပဋိပတ်ကို မေးမြန်းပေတော့အံ့” ဟူ၍ ကြံစည်စဉ်း စားပြီးနောက် ထိုရဟန္တာဖြစ်ကြောင်း ရွှေပိုင်း ပုဗ္ဗဘာဝအကျင့် ပဋိပတ်ကို မေးမြန်းလိုရကား—

“မြတ်စွာဘုရား... အဘယ်သို့ ကျင့်သော ရဟန်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ကျင့်သည် မည်ပါသနည်း” -

ဟု နောက်ထပ်တဖန် ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြန်လေ၏။ ထိုသို့ သိကြားနတ်မင်းက မေးလျှောက်အပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရား ရှင်သည်—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... (I) ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့်၊ မမှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့်ဟူ၍ နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... (II) နှုတ်အကျင့် = ဝစီသမာစာရကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော နှုတ်အကျင့်၊ မမှီဝဲ အပ်သော နှုတ်အကျင့်ဟူ၍ = နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... (III) ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ရှာမှီးခြင်း၊ မမှီဝဲ အပ်သော ရှာမှီးခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏။

(I) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... ‘ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့်၊ မမှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့် ဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအား ဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏’ ဟူသော ဤစကားကို ငါဘုရား

မိန့်ဆိုခဲ့၏။ အဘယ် အကြောင်းကို စွဲ၍ ဤ စကားကို ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့သနည်း ဟူမူ—ထို ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရနှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤ ကိုယ်အကျင့်ကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏’ ဟု အကြင် ကာယသမာစာရကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရကို မမှီဝဲအပ်။ (အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်မည့် ကိုယ်အကျင့် မျိုးကို မမှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရ ခေါ်၏-ဟု ဆိုလိုသည်။ နောက်နှစ်ပါး၌လည်း ဤနည်း အတူ ဆိုလိုရင်းကို မှတ်ယူရာ၏)။

ထို ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရ နှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤ ကိုယ်အကျင့်ကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကုန်၏’ ဟု အကြင်ကာယသမာစာရကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရကို မှီဝဲအပ်၏။ (အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားမည့် ကိုယ်အကျင့်မျိုးကို မှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရ ခေါ်၏-ဟု ဆိုလိုသည်။ နောက်နှစ်ပါး၌လည်း ဤနည်းအတူ ဆိုလိုရင်းကို မှတ်ယူရာ၏)။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း.... ‘ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့်၊ မမှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့် ဟူ၍ = နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏’ ဟူသော ဤစကားကို ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းကို စွဲ၍ ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။

(၂၂) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း.... ‘နှုတ်အကျင့် = ဝစီသမာစာရကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော နှုတ်အကျင့်၊ မမှီဝဲအပ်သော နှုတ်အကျင့် ဟူ၍ = နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏’ ဟူသော ဤစကားကို ငါဘုရား မိန့်

ဆိုခဲ့၏။ အဘယ် အကြောင်းကို စွဲ၍ ဤစကားကို ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့သနည်းဟူမူ—ထို နှုတ်အကျင့် = ဝစီသမာစာရ နှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤ နှုတ်အကျင့်ကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ် ကုန်၏’ ဟု အကြင် ဝစီသမာစာရကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော နှုတ်အကျင့် = ဝစီသမာစာရကို မမှီဝဲ အပ်။

ထိုနှုတ်အကျင့် = ဝစီသမာစာရနှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤနှုတ် အကျင့်ကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ် ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကုန်၏’ဟု အကြင် ဝစီသမာစာရကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော နှုတ် အကျင့် = ဝစီသမာစာရကို မှီဝဲအပ်၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... ‘နှုတ်အကျင့် = ဝစီ- သမာစာရကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော နှုတ်အကျင့်၊ မမှီဝဲ အပ်သော နှုတ်အကျင့်ဟူ၍ = နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏’ဟူသော ဤစကားကို ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းကို စွဲ၍ ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။

(III) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... ‘ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ရှာမှီးခြင်း၊ မမှီဝဲ အပ်သော ရှာမှီးခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ငါ ဘုရား ဟော၏’ဟူသော ဤစကားကို ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။ အဘယ် အကြောင်းကို စွဲ၍ ဤစကားကို ငါဘုရား မိန့်ဆို ခဲ့သနည်းဟူမူ—ထို ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာ နှစ်ပါး တို့တွင် ‘ဤ ရှာမှီးခြင်းကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ် တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏’ဟု အကြင်ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာကို သိငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာကို မမှီဝဲအပ်။

ထို ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာနှစ်ပါးတို့တွင် ‘ဤရှာမှီး ခြင်းကို မှီဝဲသော ငါ့အား အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်

၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကုန်၏'ဟု အကြင် ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာကို သိကြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာကို မှီဝဲအပ်၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း.... 'ရှာမှီးခြင်း = ပရိယေသနာကိုလည်း မှီဝဲအပ်သော ရှာမှီးခြင်း၊ မမှီဝဲအပ်သော ရှာမှီးခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏' ဟူသော ဤ စကားကို ထို ဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းကို စွဲ၍ ငါဘုရား မိန့်ဆိုခဲ့၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း.... ဤသို့ ကျင့်သော ရဟန်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ကျင့်သည်မည်၏”—

ဟူ၍ ဖြေကြားတော်မူလေ၏။ ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ပြဿနာကို ဖြေကြားတော်မူလတ်သော် သိကြားနတ်မင်းသည် နှစ်လိုအားရစွာ မြတ်စွာဘုရား၏တရားတော်ကို—

“ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း မှန်လှပါ၏၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား... ဟောတော်မူသည့်တိုင်း မှန်လှပါ၏၊ ရှင်တော်ဘုရား၏ ဖြေကြားချက်ကို ကြားနာရခြင်းကြောင့် ဤပြဿနာ၌ အကျွန်ုပ်သည် ယုံမှားခြင်းကို လွန်မြောက်အပ်ပါပြီ၊ အကျွန်ုပ်၏ သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်းသည် ကင်းကွာသွားပါပြီ”—

ဟု ဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူလေ၏။

(ဤအရာဝယ် မှတ်ဖွယ်အထူးကား— အောက်ဖြစ်သော ဆဋ္ဌသုတ္တမ၊ အဋ္ဌမပြဿနာများ၌ သိကြားမင်းက ပပဉ္စသညာတရားအစု၏ ချုပ်ခြင်းအား လျှောက်ပတ်၍ ထိုသို့ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ပဋိပတ်ကို မေးအပ်သော မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုပပဉ္စသညာတရားနှင့် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ပဋိပတ်၏ အခြေခံအကြောင်း ဖြစ်သော ဝေဒနာသုံးပါးကို သေဝိတဗ္ဗ = မှီဝဲအပ်သော ဝေဒနာ၊ အသေဝိတဗ္ဗ = မမှီဝဲအပ်သော ဝေဒနာအားဖြင့် နှစ်ပါးစီခွဲခြား၍ ဟောကြားတော်မူအပ်လေသည်။ ထိုသို့ ဟောကြားရာ၌ မမှီဝဲအပ်သော

ဝေဒနာတရားကား နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းအကျင့်မဟုတ်၊ မှီဝဲအပ်သော
 ဝေဒနာတရားသာလျှင် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သည်။ သို့
 ရကား မမှီဝဲအပ်သော ဝေဒနာတရားအစုမှာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း
 အကျင့်မဟုတ်၍ (ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်ကို မသိသော စောဒကပုဂ္ဂိုလ်
 များအဖို့) ထိုမမှီဝဲအပ်သော ဝေဒနာတရားအစုကို မဟောကြားသင့်-ဟူ
 ၍ ထင်မှားဖွယ်ရှိသော်လည်း ပြဿနာရှင်သိကြားမင်း၏ အလိုအဇ္ဈာ-
 သယအားလျော်စွာ မမှီဝဲအပ်သောဝေဒနာ = သံကိလေသတရားကို
 ပယ်ရှားနိုင်မှ မှီဝဲအပ်သောဝေဒနာ = ဖြူစင်သော ဝေါဒါနတရားတို့
 ပြည့်စုံလုံလောက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် မမှီဝဲအပ်သောဝေဒနာ = သံကိ-
 လေသတရားအစုကို ပယ်ရှားရှောင်ကြဉ်နိုင်ရန် (နှင့်) မှီဝဲအပ်သော
 ဝေဒနာ = ဖြူစင်သော ဝေါဒါနတရားအစုကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း ပဋိပဒါ
 တရား အပြည့်အစုံဖြစ်ရန်အတွက် မမှီဝဲအပ်သောဝေဒနာ၊ မှီဝဲအပ်သော
 ဝေဒနာ = နှစ်ပါးစုံကို ဟောကြားတော်မူသကဲ့သို့—

ဤယခု ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ပြဿနာ၌လည်း မမှီဝဲအပ်သော
 ကာယသမာစာရ၊ မမှီဝဲအပ်သော ဝစီသမာစာရ၊ မမှီဝဲအပ်သော ပရိ-
 ယေသနာတရားအစုတို့မှာ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလပင် မဟုတ်သော်
 လည်း မမှီဝဲအပ်သည့် ထိုတရားသုံးမျိုးကို ပယ်ရှားနိုင်မှ မှီဝဲအပ်သော
 ကာယသမာစာရ၊ မှီဝဲအပ်သောဝစီသမာစာရ၊ မှီဝဲအပ်သော ပရိယေ-
 သနာ ဤဖြူစင်သောဝေါဒါန တရားအစုတို့ ပြည့်စုံလုံလောက်နိုင်သည်။
 ထို့ကြောင့် ညစ်ညူးသော သံကိလေသတရားအစုဖြစ်သည့် ထိုမမှီဝဲ
 အပ်သည့် တရားသုံးမျိုးတို့ကို ပယ်ရှားရှောင်ကြဉ်နိုင်ရန် (နှင့်) ဖြူစင်
 သော ဝေါဒါနတရားအစုဖြစ်သည့် ထိုမှီဝဲအပ်သည့် တရားသုံးမျိုးတို့ကို
 ဖြည့်ကျင့်ခြင်း ပဋိပဒါတရား အပြည့်အစုံဖြစ်ရန်အတွက် ပြဿနာရှင်
 သိကြားမင်း၏ အလိုအဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ မမှီဝဲအပ် မှီဝဲအပ်သည့်
 ကာယသမာစာရ၊ ဝစီသမာစာရ၊ ပရိယေသနာသုံးမျိုးတို့ကို အစုံအစုံ
 ဟောကြားတော်မူသည်။

ဆိုလိုရင်းမှာ—မမှီဝဲအပ် မှီဝဲအပ်သည့် တရားအစုံလိုက် ဟောမှသာ
 လျှင် သိကြားမင်း၏ အလိုအဇ္ဈာသယနှင့်လည်း လျော်လျောက်ပတ်
 သည်။ မမှီဝဲအပ်သောတရားတို့ကို ပယ်ရှားရှောင်ကြဉ်နိုင်မှ မှီဝဲအပ်
 သောတရားတို့ကို အောင်မြင်ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ကျင့်နိုင်သည်။ (ဤတရား
 ဤတရားစုကား မမှီဝဲအပ်သောတရားစုတည်း—ဟု မသိလျှင် ထိုတရား
 တို့ကို ရှောင်ကြဉ်နိုင်မည်မဟုတ်၊ ထိုသို့မရှောင်ကြဉ်နိုင်က မှီဝဲအပ်သော
 တရားစုကို အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်နိုင်မည်မဟုတ်)။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာ

ဘုရားသည် ရှေးပြဿနာ၌၎င်း၊ ယခုပြဿနာ၌၎င်း၊ လာမည့်ကုန္ဒိယ-
သံဝရပြဿနာ၌၎င်း မမှီဝဲအပ်၊ မှီဝဲအပ်သည့် တရားအစုံ အစုံကို ဟော
ကြားတော်မူသည် ဖြေဆိုတော်မူသည်—ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။

ဤယခုပြဿနာ၏ အဖြေစကားရပ်ဝယ် မှီဝဲအပ်သော ကာယသမာ-
စာရ၊ ၎င်းဝစီသမာစာရ၊ ၎င်းပရိယေသနာ ဤတရားသုံးမျိုးသာလျှင်
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလဖြစ်သည်။ မမှီဝဲအပ်သော ကာယသမာစာရ-
စသည်သုံးမျိုးတို့ကား ပါတိမောက္ခသံဝရသီလမဟုတ်၊ ပယ်ရှား ရှောင်
ကြဉ်ရမည့် သံကံလေသတရားစုကို ပြုလို၍သာ သိကြားမင်း၏ အလို
အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ ဟောကြားတော်မူအပ်လေသည်။

မှီဝဲအပ်သည့်ကာယသမာစာရ-စသော တရားသုံးမျိုးတည်းဟူသော
သီလအကြောင်းကို ပြောဆိုလိုက ကမ္မပထနှင့်စပ်၍သော်၎င်း၊ ပညတ်
တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်နှင့်စပ်၍သော်၎င်း ပြောဆိုရာ၏။ ပြောဆို
ပုံမှာ—

(၁) မမှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့်=ကာယသမာစာရဟူသည်မှာ သ
အသက်ကိုသတ်ခြင်း=ပါဏာတိပါတ၊ သူဥစ္စာကိုခိုးယူခြင်း=အဒိန္နာ-
ဒါန၊ သူ့အိမ်ရာကိုပြစ်မှားခြင်း= ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ-ဤအကုသိုလ်
ကာယကံသုံးမျိုးတို့ဖြစ်သည်။ (ဤကား ကမ္မပထအားဖြင့် ပြောဆိုပုံ
တည်း)။ ကာယဒွါရ၌ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပညတ်တော်မူအပ်သည့်
သိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူးခြင်းသည် မမှီဝဲအပ်သောကိုယ်အကျင့်=
ကာယသမာစာရမည်၏။ (ဤကား သိက္ခာပုဒ်အားဖြင့် ပြောဆို
ပုံတည်း)။

မှီဝဲအပ်သော ကိုယ်အကျင့် = ကာယသမာစာရဟူသည်မှာ သ
အသက်ကိုသတ်ဖြတ်မှု = ပါဏာတိပါတဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း=
ပါဏာတိပါတဝိရတီ၊ သူဥစ္စာကိုခိုးယူမှု=အဒိန္နာဒါနဒုစရိုက်မှ ရှောင်
ကြဉ်ခြင်း = အဒိန္နာဒါနဝိရတီ၊ သူ့အိမ်ရာကိုပြစ်မှားမှု = ကာမေသု-
မိစ္ဆာစာရမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း= ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဝိရတီ-ဤကုသိုလ်
ကာယကံသုံးမျိုးတို့ ဖြစ်သည်။ (ဤကား ကမ္မပထအားဖြင့် ပြောဆိုပုံ
တည်း)။ ကာယဒွါရ၌ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပညတ်တော်မူအပ်သည့်
သိက္ခာပုဒ်တို့ကို မလွန်ကျူးပဲ စောင့်ထိန်းခြင်းသည် မှီဝဲအပ်သော
ကိုယ်အကျင့်=ကာယသမာစာရ မည်၏။ (ဤကား သိက္ခာပုဒ်အားဖြင့်
ပြောဆိုပုံတည်း)။ (နောက်ဖြစ်သော ဝစီသမာစာရ၌လည်း နည်းတူပင်
ဖြစ်သည်။ စကားအသွားအလာကို ကြည့်ရှု၍ ဤကား ကမ္မပထ

အားဖြင့် ပြောဆိုပုံတည်း၊ ဤကား သိက္ခာပုဒ်အားဖြင့် ပြောဆိုပုံ တည်းဟု ခွဲခြားသိမှတ်ကုန်ရာ၏။)

(ii) မုသာဝါဒ-အစရှိသော ဝစီဒုစရိုက်လေးပါး၊ ဝစီဒွါရ၌ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပညတ်တော်မူအပ်သည့် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူးခြင်းများသည် မမှီဝဲအပ်သော နှုတ်အကျင့်=ဝစီသမာစာရမည်၏။ မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း-စသော ဝစီသုစရိုက်လေးပါး=ကုသိုလ် ဝစီကံလေးပါး၊ ဝစီဒွါရ၌ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပညတ်တော်မူအပ်သည့် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို မလွန်ကျူးခြင်း စောင့်ထိန်းခြင်းသည် မှီဝဲအပ်သော နှုတ်အကျင့်=ဝစီသမာစာရ မည်၏။

(iii) ရှာမိုးခြင်း=ပရိယေသနာဟူသည်ကား ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် ရှာမိုးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုရှာမိုးခြင်း=ပရိယေသနာကို ကာယ-သမာစာရ၊ ဝစီသမာစာရ နှစ်ပါးတို့ကို ယူလိုက်(=ဆိုလိုက်)လျှင်ပင် ယူပြီး(=ဆိုပြီး)ဖြစ်သော်လည်း “အာဇီဝဋ္ဌမကသီလမည်သည် ကောင်းကင်၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ထိုကာယဒွါရ၊ ဝစီဒွါရ နှစ်ပါး၌ပင် ဖြစ်သော ကြောင့်” ထိုအာဇီဝဋ္ဌမကသီလကိုပြဆိုရန် ထိုရှာမိုးခြင်း=ပရိယေသနာ တရားကို သီးခြား ဟောကြားတော်မူအပ်လေသည်။ ထိုရှာမိုးခြင်း=ပရိယေသနာဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ပစ္စည်းကို ရှာမိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဗျာပါရလုံ့လပင်တည်း။

(က) ထိုရှာမိုးခြင်း=ပရိယေသနာအရာ၌ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် ပါသရာသိသုတ်ဝယ် အကျယ်ဟောကြားတော်မူအပ်သော(အချုပ်အားဖြင့်) မိမိကိုယ်တိုင်က ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်းသဘော=ဖြစ်ခြင်းသဘော၊ အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘော၊ စုတိပြတ်ကြော သေလွန်ပျက်ဆုံးခြင်း သဘော-စသည်ရှိသူဖြစ်ပါလျက် ထိုသို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်းသဘော =ဖြစ်ခြင်းသဘော၊ အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘော၊ စုတိပြတ်ကြော သေလွန်ပျက်ဆုံးခြင်းသဘော-စသည်ရှိသည့် သားသမီး၊ မယား၊ ကျွန်ယောက်ျား၊ ကျွန်မိန်းမ၊ သိုး၊ ဆိတ်၊ ကြက်၊ ဝက်၊ ဆင်၊ နွား၊ မြင်း၊ မြည်း-စသော သက်ရှိဝတ္ထု၊ ရွှေ၊ ငွေဥစွာရတနာစသော သက်မဲ့ ဝတ္ထုတို့ကို ရှာမိုးခြင်းတည်းဟူသော မမြတ်သောရှာမိုးခြင်း=အနုရိယ-ပရိယေသနာသည် မမှီဝဲအပ်သော အသေဝိတဗ္ဗရှာမိုးခြင်း မည်၏။ ။ မိမိကိုယ်တိုင်က ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း-စသည် သဘောရှိနေသူဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း-စသည် သဘောရှိသော တရားအစ၌ အပြစ်ကို မြင်၍ ထိုပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း-စသည် သဘောကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို

ရှာမှီးခြင်းတည်းဟူသော မြတ်သောရှာမှီးခြင်း = အရိယပရိယေသနာ သည် မှီဝဲအပ်သော သေဝိတဗ္ဗရှာမှီးခြင်း မည်၏။ (အကျယ်ကို ပါသရာသိသုတ်၌ ကြည့်ရှု မှတ်ယူရာ၏)။

(ခ) တနည်း ၁-ကုဟနာ = အံ့ဖွယ်သရဲဖြစ်စေ၍ လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်း၊ ၂-လပနာ = မြောက်ပင်ပြောဆို၍ လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်း၊ ၃-နေမိတ္တိကတာ = အရိပ်နိမိတ်စကား ပြောကြား၍ လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်း၊ ၄-နိပ္ပေသိကတာ = မလှုပ်မနေနိုင်အောင် ပိကြိတ်နှိပ်စက်ပြောဆို၍ လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်း၊ ၅-လာဘေနုလာဘနိဇီဝိသနတာ = မိမိက အလျင်လက်ဦး လာဘ်ကိုပေး၍ ဒကာတို့ထံမှ လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်း = ဤ ၅-ပါးသော ရှာမှီးခြင်းသည်၎င်း၊ (ပျို + ပဏ် + သူရာ + ပြည့်တန်းဆာ + လင်ကွာ + ရဟန်းမ။ မကျက်စားအပ် အရပ် ၆-ပါး သတိထား-ဟူသောအတိုင်း) အပျိုကြီးအိမ်၊ ပဏ္ဍုက်အိမ်၊ သေတင်းကုတ် = အရက်ဆိုင်၊ ပြည့်တန်းဆာမအိမ်၊ လင်ကွာမိန်းမ မုဆိုးမအိမ်၊ ရဟန်းမိန်းမကျောင်း ဤ ၆-ပါးသော အဂေါစရဌာနတို့၌ လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်းသည်၎င်း၊ ရှေး၌ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အနေသန = မအပ်သောရှာမှီးခြင်း ၂၁-ပါးတို့ဖြင့် လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်းသည်၎င်း မမြတ်သောရှာမှီးခြင်း = အနရိယပရိယေသနာပင်ဖြစ်၍ မမှီဝဲအပ်သော အသေဝိတဗ္ဗရှာမှီးခြင်း မည်၏။ ။ ကုဟနာ-စသော ၅-မျိုး၊ အဂေါစရဌာန ၆-မျိုး၊ အနေသန ၂၁-မျိုးတို့ကို ရှောင်ကြဉ်၍ ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်းဖြင့် တရားနှင့်အညီ လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်းသည် မြတ်သောရှာမှီးခြင်း အရိယပရိယေသနာဖြစ်၍ မှီဝဲအပ်သော = သေဝိတဗ္ဗရှာမှီးခြင်း မည်၏။

ဤအရာဝယ် “မမှီဝဲအပ်” ဟူ၍ ဟောကြားအပ်သော ကာယ-သမာဓာရ-စသည်ကို ရှေ့ပိုင်းအဖို့ဝယ် ပါဏာတိပါတ-စသော ဒုစရိုက်မှုတို့အတွက် လက်နက်၊ အဆိပ်-စသော အဆောက်အဦကို ရှာမှီးသော အခါမှစ၍၎င်း လုံ့လကိုပြုသောအခါမှစ၍၎င်း ထိုဒုစရိုက်မှုအကျိုးငှါ သွားသောအခါမှစ၍၎င်း မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်းသည်သာတည်း။ “မှီဝဲအပ်၏” ဟူ၍ ဟောကြားတော်မူအပ်သော ကာယသမာဓာရ-စသည်ကို အစမှပင်စ၍ မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း၏။ မစွမ်းနိုင်သူ ဖြစ်ပါမူကား ကာယသုစရိုက်စသည်ကို ငါပြုအံ့ဟူ၍ စိတ်ကိုသော်မူလည်း ဖြစ်စေရာ၏။ မှန်၏ - ကောင်းသောအမှု၌ “ငါပြုမည်” ဟု စိတ်ကိုမျှပင် ဖြစ်စေသောသူသည် အကြောင်းအပေါင်း ညီညွတ်လတ်သော် ထိုထိုကောင်းမှု၌ အားသစ်သောလုံ့လကို ပြုဖြစ်၍ အကျင့်ပဋိပတ်၏ အထွတ်အထိပ်ကို ရယူနိုင်လေသည်။

တနည်းကား—(၁) သံဃာသင်းခွဲရန် စသည်အတွက် အားထုတ်သော ဒေဝဒတ်-အစရှိသောသူတို့၏ ကိုယ်အကျင့်=ကာယသမာစာရကဲ့သို့သော ကိုယ်အကျင့်မျိုးကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း။ တနေ့တနေ့လျှင် နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် ရတနာသုံးရပ်ကို ဆည်းကပ်ရန်သွားခြင်း စသောအားဖြင့်ဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်စသည်တို့၏ ကိုယ်အကျင့်=ကာယသမာစာရကဲ့သို့သော ကိုယ်အကျင့်မျိုးကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း၏။ (၂) လူသတ်လေးသမားများကို စေလွှတ်ခြင်းစသည်ဖြင့် နှုတ်မြှောက်စကား ပြောကြားကြသူ ဒေဝဒတ်အစရှိသော သူတို့၏ နှုတ်အကျင့်=ဝစီသမာစာရကဲ့သို့သော နှုတ်အကျင့်မျိုးကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း။ ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြောကြားခြင်းစသည်ဖြင့်ဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်စသည်တို့၏ နှုတ်အကျင့် = ဝစီသမာစာရကဲ့သို့သော နှုတ်အကျင့်မျိုးကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း၏။ (၃) မမြတ်သော ရှာမိုးမှုကို ရှာမိုးကြလည့် ဒေဝဒတ် စသော သူတို့၏ ရှာမိုးခြင်း=ပရိယေသနာကဲ့သို့သော ရှာမိုးခြင်းကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း။ မြတ်သောရှာမိုးမှုကိုသာ ရှာမိုးတော်မူကြလည့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်စသည်တို့၏ ရှာမိုးခြင်း=ပရိယေသနာကဲ့သို့သော ရှာမိုးခြင်းကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း၏။

ဤ ပါတိမောက္ခသံဝရပြဿနာ၌လည်း သိကြားမင်းမေးအပ်သော ပုစ္ဆာမှာ တချက်တည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း မြတ်စွာဘုရား ဖြေကြားတော်မူချက်မှာ ကာယသမာစာရ, ဝစီသမာစာရ, ပရိယေသနာဟူ၍ အဖြေသုံးချက် ထွက်ရှိသောကြောင့် ပြဿနာသုံးချက်ဟူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်မြတ် ရေတွက်ပြတော်မူလေသည်။

ဤ ပြဿနာ၏အဖြေ နိဂုံးပါ “ဤသို့ ကျင့်သော ရဟန်းသည်” စသော စကားဝါကျဖြင့် “နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... ဤသို့လျှင် မမှီဝဲအပ်သော ကာယသမာစာရ, ဝစီသမာစာရ, ပရိယေသနာ = ဤသုံးပါးကို ပယ်ရှားရှောင်ကြဉ်၍ မှီဝဲအပ်သော ကာယသမာစာရ, ဝစီသမာစာရ, ပရိယေသနာ = ဤ သုံးမျိုးတို့ ပြည့်စုံလုံလောက်ရန် ကျင့်ကြံသော ရဟန်းသည် အထွတ်အမြတ် အကြီးအကဲ ဖြစ်သည့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလအလို့ငှါ ကျင့်ကြံသော ရဟန်းမည်၏” ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ရှေ့ပိုင်းအကျင့် ပဋိပတ်ကို ဖြေကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။)

နဝမ, ဒသမ, ကောဒသမ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၁၂) ဣန္ဒြိယသံဝရ အမေးအဖြေ

ဤသို့လျှင် သိကြားနတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နှစ်လိုဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား...အဘယ်သို့ကျင့်သော ရဟန်းသည် ဣန္ဒြိယသံဝရ = ဣန္ဒြေစောင့်စည်းခြင်း သီလကို ကျင့်သည် မည်ပါသနည်း” —

ဟု နောက်ထပ်တဖန် ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြန်လေ၏။ ထိုသို့ သိကြားနတ်မင်းက မေးလျှောက်အပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...မျက်စိဖြင့်သိအပ်သော အဆင်းမျိုးစုံ ရူပါရုံကိုလည်း မှီဝဲအပ်သောရူပါရုံ၊ မမှီဝဲအပ်သောရူပါရုံ ဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရားဟော၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...နားဖြင့် သိအပ်သော အသံမျိုးစုံ သဒ္ဓါရုံကိုလည်း မှီဝဲအပ်သောသဒ္ဓါရုံ၊ မမှီဝဲအပ်သောသဒ္ဓါရုံဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရားဟော၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...နှာခေါင်းဖြင့် သိအပ်သော အနံ့မျိုးစုံ ဝန္ဓာရုံကိုလည်း မှီဝဲအပ်သောဝန္ဓာရုံ၊ မမှီဝဲအပ်သော ဝန္ဓာရုံ ဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရားဟော၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...လျှာဖြင့် သိအပ်သော အရသာမျိုးစုံ ရသာရုံကိုလည်း မှီဝဲအပ်သောရသာရုံ၊ မမှီဝဲအပ်သော ရသာရုံဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရားဟော၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...ကိုယ်ဖြင့် သိအပ်သော အတွေ့မျိုးစုံ ဖောဠဗ္ဗာရုံကိုလည်း မှီဝဲအပ်သောဖောဠဗ္ဗာ-

ရုံ၊ မမှီဝဲအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအား ဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏။

နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... စိတ်ဖြင့် သိအပ်သော ရုပ်နာမ်မျိုးစုံ ဓမ္မာရုံကိုလည်း မှီဝဲအပ်သောဓမ္မာရုံ၊ မမှီဝဲ အပ်သောဓမ္မာရုံဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ငါဘုရား ဟော၏” —

ဟူ၍ အကျဉ်းဥဒ္ဓေသ အဖြေစကားကို ဟောကြားတော်မူအပ် လေလျှင် သိကြားနတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား... ရှင်တော်ဘုရား အကျဉ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဤတရားတော်၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်အားဖြင့် အကျွန်ုပ် ဤသို့ သိပါ၏—

မြတ်စွာဘုရား... မျက်စိဖြင့် သိအပ်သော အကြင်သို့ သဘောရှိသော အဆင်းမျိုးစုံ ရူပါရုံကို မှီဝဲသောသူအား အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ် ယုတ်ကုန်ငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော မျက်စိဖြင့်သိအပ် သော အဆင်းမျိုးစုံ ရူပါရုံကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း။ အကြင်သို့ သဘောရှိသော မျက်စိဖြင့် သိအပ်သော အဆင်းမျိုးစုံ ရူပါရုံကို မှီဝဲသောသူအား အကုသိုလ် တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကုန်ငြား အံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော မျက်စိဖြင့် သိအပ်သော အဆင်းမျိုးစုံ ရူပါရုံကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း၏။

မြတ်စွာဘုရား... နားဖြင့် သိအပ်သော အကြင်သို့ သဘောရှိသော အသံမျိုးစုံ သဒ္ဓါရုံကို မှီဝဲသော သူအား (ပ)၊ နှာခေါင်းဖြင့် သိအပ်သော အကြင်သို့ သဘော ရှိသော အနံ့မျိုးစုံ ဂန္ဓာရုံကို မှီဝဲသောသူအား၊ (ပ)၊ လျှာဖြင့်သိအပ်သော အကြင်သို့ သဘောရှိသော အရသာ မျိုးစုံ ရသာရုံကို မှီဝဲသောသူအား၊ (ပ)၊ ကိုယ်ဖြင့်သိ

အပ်သော အကြင်သို့ သဘောရှိသော အတွေ့မျိုးစုံ ဖောဋ္ဌ-
ဗ္ဗာရုံကို မှီဝဲသောသူအား၊ (၁)၊ စိတ်ဖြင့် သိအပ်သော
အကြင်သို့ သဘောရှိသော ရုပ်နာမ်မျိုးစုံ ဓမ္မာရုံကို မှီဝဲ
သောသူအား အကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွား၍ ကုသိုလ်
တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်ကုန်ငြားအံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော
စိတ်ဖြင့်သိအပ်သော ရုပ်နာမ်မျိုးစုံ ဓမ္မာရုံကို မမှီဝဲအပ်
မမှီဝဲကောင်း။ အကြင်သို့ သဘောရှိသော စိတ်ဖြင့်သိအပ်
သော ရုပ်နာမ်မျိုးစုံ ဓမ္မာရုံကို မှီဝဲသောသူအား အကုသိုလ်
တရားတို့ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားကုန်ငြား
အံ့၊ ဤသို့ သဘောရှိသော စိတ်ဖြင့်သိအပ်သော ရုပ်နာမ်
မျိုးစုံ ဓမ္မာရုံကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း၏။

မြတ်စွာဘုရား ... ရှင်တော်ဘုရား အကျဉ်းအားဖြင့်
ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဤ တရားတော်၏ အနက်
အဓိပ္ပါယ်ကို အကျယ်အားဖြင့် ဤသို့ သိသော အကျွန်ုပ်
သည် ရှင်တော်ဘုရား၏ ဖြေကြားချက်အကျဉ်းကို ကြားနာ
ရခြင်းကြောင့် ဤပြဿနာ၌ ယုံမှားခြင်းကို လွန်မြောက်
အပ်ပါပြီ၊ အကျွန်ုပ်၏ သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်း
သည် ကင်းကွာသွားပါပြီ” —

ဟူ၍ လျှောက်ထားလေ၏။

(ဤ၌ အထူးမှတ်ရန်ကား— သိကြားမင်းသည် အောက်က သော-
မနဿ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပေက္ခာ၊ ကာယသမာစာရ၊ ဝစီသမာစာရ၊ ပရိ-
ယေသနာပြဿနာတို့၏ အကျဉ်း အကျယ်ဖြစ်သော အဖြေစကားကို
ကြားနာအပ်ပြီး ဖြစ်လေသောကြောင့် “ဤ ဣန္ဒြိယသံဝရ၏ အကျယ်
ဖြစ်သော အဖြေစကားသည်လည်း ဤကဲ့သို့ ဖြစ်သင့်၏” ဟု ထိုးထွင်း
သိမြင်သော ပဋိဘာန်ဉာဏ်ပညာတရား ထင်ရှားဖြစ်ရှိရကား မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်က အကျဉ်းဥဒ္ဓေသ အဖြေကို ဟောကြားလိုက်လျှင်ပင်
အကျယ်နိဒ္ဓေသအဖြေစကားရပ်ကို ဖော်ပြရာပါအတိုင်း လျှောက်ထား
လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်လည်း သိကြားမင်းအား လျှောက်ထားခွင့်
ပြုတော်မူကာ ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူလေသည်။ ချဲ့ဦးအံ့ — အဖြေ

စကား လျှောက်ထားလိုသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အပြည့်အစုံ မလျှောက်ဆိုနိုင်သောသူအား၎င်း၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အပြည့်အစုံ လျှောက်ပင်လျှောက်ဆိုနိုင်သော်လည်း အဖြေစကား မလျှောက်ထား လိုသောသူအား၎င်း မြတ်စွာဘုရားသည် လျှောက်ထားဖြေဆိုခွင့် ပြုတော်မူ။ ဤယခု သိကြားမင်းသည်ကား အဖြေစကားကို လျှောက် လည်း လျှောက်ထားလို၏။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အပြည့်အစုံလျှောက် လည်း လျှောက်ဆိုနိုင်သူဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သိကြားမင်းအား မြတ်စွာ ဘုရားသည် လျှောက်ထားဖြေဆိုခွင့် ပြုတော်မူ၏။

မှီဝဲအပ်သော ရူပါရုံ၊ မမှီဝဲအပ်သော ရူပါရုံ-စသည်၌—

(၁) အကြင် အဆင်းရူပါရုံကို ကြည့်ရှုသော ရဟန်း၏ သန္တာန်၌ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတရားတို့ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အဆင်းရူပါရုံကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း မကြည့်ရှုအပ် မကြည့်ရှု ကောင်း။ အကြင် အဆင်းရူပါရုံကို ကြည့်ရှုသော ရဟန်း၏ သန္တာန်၌ အသုဘသည်ာသော်မူလည်း ဖြစ်နိုင်ငြားအံ့၊ သဒ္ဓါတရားသော်မူလည်း ဖြစ်နိုင်ငြားအံ့၊ အနိစ္စသည်ာကို ရခြင်းသော်မူလည်း ဖြစ်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အဆင်းရူပါရုံကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း ကြည့်ရှုအပ် ကြည့်ရှု ကောင်း၏။

(၂) ဆန်းကြယ်လှစွာ အက္ခရာ၊ ပုဒ်၊ ဗျည်းရှိသော အကြင်အသံ သဒ္ဓါရုံကိုလည်း နားထောင်သော ရဟန်း၏ သန္တာန်၌ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတရားတို့ ဖြစ်ပွားကုန်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အသံသဒ္ဓါရုံမျိုးကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း နားမထောင်အပ် နားမထောင်ကောင်း။ အိုးထိန်းသည်ကျွန်မတို့ သီချင်းသံပင် ဖြစ်လင့်ကစား အကြောင်းတရား အကျိုးတရားကိုမိသည့် အကြင်အသံကို နားထောင်သောရဟန်း၏ သန္တာန်၌ သဒ္ဓါတရား ဖြစ်ပွားနိုင်ငြားအံ့၊ သံသရာဝဋ်၌ ငြီးငွေ့ခြင်း နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်သော်မူလည်း ဖြစ်နိုင်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အသံသဒ္ဓါရုံမျိုးကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း နားထောင်အပ် နားထောင်ကောင်း၏။

(၃) အကြင်အနံ့ဂန္ဓာရုံကို နမ်းရှူသောရဟန်း၏ သန္တာန်ဝယ် ရာဂ-အစရှိသော ကိလေသာတရားတို့ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အနံ့ဂန္ဓာရုံကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း မနမ်းရှူအပ် မနမ်းရှူကောင်း။ အကြင်ဂန္ဓာရုံကို နမ်းရှူသောရဟန်း၏ သန္တာန်ဝယ် အသုဘသည်ာ စသည်ကိုရခြင်း ဖြစ်နိုင်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အနံ့ဂန္ဓာရုံမျိုးကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း နမ်းရှူအပ် နမ်းရှူကောင်း၏။

(၄) အကြင်အရသာ(=ရသာရုံ)ကို လျက်သော စားသော ရဟန်း၏သန္တာန်ဝယ် ရာဂ-အစရှိသော ကိလေသာတရားတို့ ဖြစ်ကုန် ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အရသာမျိုးစုံ ရသာရုံကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း မလျက်အပ် မလျက်ကောင်း။ အကြင်အရသာမျိုးစုံ ရသာရုံကို လျက် သောရဟန်း၏ သန္တာန်ဝယ် အာဟာရပဋိကူလသညာကိုမူလည်း ရနိုင် ငြားအံ့၊ လျက်ခြင်းစားခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ကာယဗလကို အမှီပြု၍ အရိယဘုံသို့ တက်ရောက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ငြား အံ့၊ မဟာသီဝမထေရ်၏တူ သီဝသာမဏေကဲ့သို့ စားသုံးစဉ်မှာပင် ကိလေသာကုန်ခန်းမှု ဖြစ်နိုင်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အရသာမျိုးစုံ ရသာ- ရုံကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း စားသုံးအပ် စားသုံးကောင်း၏။ (ဤ၌ ဆွမ်းစားစဉ် ကိလေသာကုန်ခန်းသော မဟာသီဝမထေရ်၏တူ သီဝ- သာမဏေဝတ္ထုကိုဋီကာကလည်း မဖွင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ တတ်နိုင်သလောက် ရှာဖွေပါသော်လည်း သီဝသာမဏေဝတ္ထုကို မတွေ့ရ၊ ဆွမ်းစားစဉ် ကိလေသာကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်သည့် ဘာဂိနေယျသံဃရက္ခိတ သာ- မဏေဝတ္ထုကိုသာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ ပဌမအုပ် သီလနိဒ္ဒေသအဖွင့် စာမျက်နှာ ၄၃-၌ တွေ့ရှိရပါသည်။)

(၅) အကြင်အတွေ့အထိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို တွေ့ထိသောရဟန်း၏ သန္တာန်ဝယ် ရာဂ-အစရှိသော ကိလေသာတရားတို့ ဖြစ်ပွားကုန်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အတွေ့အထိမျိုးစုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း မတွေ့ထိအပ် မတွေ့ထိကောင်း။ အကြင်အတွေ့အထိ (မှီဝဲသင့်သော) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို ရဟန်းကိစ္စမပြီးသေးမီ တွေ့ထိသောရဟန်း၏ သန္တာန် ဝယ် အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်စသည်တို့၏ သန္တာန်၌ကဲ့သို့ အာသဝေါ တရားတို့၏ ကုန်ခန်းခြင်းသည်၎င်း၊ ဝိရိယကို ကောင်းစွာ ချီးမြှောက် အပ်သည်၎င်း၊ နောင်လာနောက်သား ရဟန်းများကိုလည်း မြင်အပ် သည်ကို အတုလိုက်ခြင်း(=ဒိဋ္ဌာနုဂတိ)ကို ဖြစ်ဝေခြင်းဖြင့် ချီးမြှောက် အပ်သည်၎င်း ဖြစ်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော အတွေ့အထိမျိုးစုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း တွေ့ထိအပ် တွေ့ထိကောင်း၏။

အထူးမှတ်ရန်မှာ— အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်သည် အနှစ်သုံးဆယ် တို့ပတ်လုံး ညောင်စောင်း၌ ကျောက်ဆန်တော်မမူ၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂ- လ္လာန်မထေရ်သည်လည်း ထို့ အတူပင်။ အရှင်မဟာကဿပ မထေရ် သည် အနှစ်တရာနှစ်ဆယ်တို့ပတ်လုံး ညောင်စောင်း၌ ကျောက် ဆန် တော်မမူ။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် အနှစ်ငါးဆယ်တို့ပတ်လုံး၊ အရှင်ဘဒ္ဒိယမထေရ်သည် အနှစ်သုံးဆယ်တို့ပတ်လုံး၊ အရှင်သောဏ

မထေရ်သည် တဆယ့်ရှစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ အရှင်ရဋ္ဌပါလမထေရ်သည် ဆယ့်နှစ်နှစ်တို့ကာလပတ်လုံး၊ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် တဆယ့်ငါးနှစ်တို့ပတ်လုံး၊ အရှင်ရာဟုလာမထေရ်သည် ဆယ့်နှစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ အရှင်ဗာကုလမထေရ်သည် အနှစ်ရှစ်ဆယ်တို့ပတ်လုံး၊ (မောနေယျ အကျင့်ကို ကျင့်သူ) အရှင်နာလကမထေရ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်တိုင်အောင် ညောင်စောင်း၌ ကျောက် ဆန်တော်မူ။

(၆) အကြင်(စိတ်ဖြင့်သိအပ်သော) ရုပ်နာမ်မျိုးစုံ ဓမ္မာရုံတို့ကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်သော ရဟန်း၏ သန္တာန်ဝယ် ဣဂ-အစရှိသော ကိလေသာတရားတို့ ဖြစ်ပွားကုန်ကြားအံ့။ အကြင်ဓမ္မာရုံတို့ကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်သော ရဟန်း၏သန္တာန်ဝယ် “သူတပါးတို့၏ဥစ္စာအသုံးအဆောင်များသည် ငါ့ဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်ပါမူ ကောင်းလေစွာ” — ဤသို့ အစရှိသည် အတိဇ္ဈာစသော အခြင်းအရာဖြင့် အကြင်ဓမ္မာရုံတို့သည် ထင်ကုန်ကြားအံ့။ ထိုသို့သော ဓမ္မာရုံတို့ကို မမှီဝဲအပ် မမှီဝဲကောင်း နှလုံးမသွင်းအပ် နှလုံးမသွင်းကောင်းကုန်။

အကြင်ဓမ္မာရုံတို့ကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်သော ရဟန်း၏ သန္တာန်ဝယ် “ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ” — ဤသို့ စသည် မေတ္တာဗြဟ္မစိုရ်စသော အခြင်းအရာအစွမ်းဖြင့် မနောဒွါရဝယ် ထင်လာသော ဓမ္မာရုံတို့သည်၎င်း၊ မထေရ်မြတ်သုံးဦးတို့၏ မနောဒွါရဝယ် ထင်လာသော အကြင်ဓမ္မာရုံတို့သည်၎င်း ရှိကုန်၏။ ထိုသို့သော ဓမ္မာရုံတို့ကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း နှလုံးသွင်းအပ် နှလုံးသွင်းကောင်းကုန်၏။

မထေရ်မြတ်သုံးပါးဝတ္ထု

မထေရ်မြတ်သုံးပါးတို့သည် ဝါဆိုဝါကပ်မည့်နေ့၌ “ကာမဝိတက် အစရှိသော အကုသိုလ်အကြံအစည်များကို မကြံစည်ကြစတမ်း” ဟု ကတိကဝတ်ကိုထား၍ ကျောင်းတိုက်အရာမတခုဝယ် ဝါဆိုတော်မူကြကုန်လေ၏။

ထို့နောက် သီတင်းကျွတ်လပြည့် ပဝါရဏာနေ့၌ သံဃမထေရ်သည် အငယ်ဆုံးမထေရ်ကို “ငါ့ရှင်... ဤဝါတွင်းသုံးလ ကာလအတွင်းဝယ် အဘယ်မျှသော အရပ်၌ စိတ်အား ပြေးသွားဖြစ်ပွားခွင့်ကို ပေးအပ်သနည်း” ဟု မေးလေ၏။ ထိုအခါ အငယ်ဆုံးမထေရ်က “အရှင်ဘုရား... တပည့်တော်သည် ဤဝါတွင်းသုံးလ ကာလအတွင်းဝယ် ကျောင်းပရိ-

ဝုဏ်အပိုင်းအခြားမှ အပြင်အပ၌ စိတ်အား ပြေးသွားဖြစ်ပွားခွင့်ကို မပေးခဲ့ပါ”ဟူ၍ ဖြေကြားလျှောက်ထားလေ၏။ ဤ၌ “ကျောင်းပရိ-
 ဝုဏ်အပိုင်းအခြားမှ အပြင်အပ၌ စိတ်အား ပြေးသွားဖြစ်ပွားခွင့်ကို မပေးခဲ့ပါ”ဟူသော အဖြေစကားရပ်ဖြင့် “ပရိဝုဏ်အတွင်းသို့ ရောက်လာ
 သော ရူပါရုံစသည်ကိုသာ အာရုံပြု၍ ဤဝါတွင်းသုံးလအတွင်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှလွတ်သော စိတ်သည် တရံတခါ ဖြစ်ဘူးပါ၏။ ပရိဝုဏ်၏
 အတွင်း၌လည်း ဝိသဘာဝဖြစ်သော ရူပါရုံစသည်တို့ လုံးဝမရှိပါ။ ထို့
 ကြောင့် အာရုံလှေ့ပြား ပြန်နဲ့ သောဝိတက်၏အစွမ်းအားဖြင့် မိမိစိတ်ကို အပြင်အပသို့ ထွက်ခွင့်မပေးခဲ့ပါ”ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြ
 သည်။

တဖန် သံဃမထေရ်ကြီးက ဒုတိယသံဃမထေရ်ကို “ငါ့ရှင်... ဤ
 ဝါတွင်းသုံးလအတွင်းဝယ် အဘယ်မျှသောအရပ်၌ သင့်စိတ်အား ပြေး
 သွားဖြစ်ပွားခွင့်ကို ပေးအပ်ခဲ့ပါသနည်း”ဟု မေးပြန်လေသော် ဒုတိယ
 သံဃမထေရ်က “အရှင်ဘုရား...တပည့်တော်သည် ဤဝါတွင်း သုံးလ
 ကာလအတွင်းဝယ် မိမိနေသောကျောင်းခန်းအတွင်းမှ အပြင်အပသို့
 စိတ်အား ပြေးလွှား ထွက်သွားခွင့်ကို မပေးခဲ့ပါ”ဟူ၍ လျှောက်ထား
 လေ၏။

ထိုအခါ မထေရ်ငယ်နှစ်ပါးလုံးကပင် သံဃမထေရ်ကြီးကို “အရှင်
 ဘုရား... အရှင်ဘုရားတို့သည်လည်း ဤဝါတွင်းသုံးလအတွင်းဝယ်
 အဘယ်မျှသောအရပ်၌ မိမိစိတ်အား ပြေးသွားဖြစ်ပွားခွင့်ကို ပေးအပ်ခဲ့
 ပါသနည်း”ဟု မေးကြလေသော် သံဃမထေရ်ကြီးက “ ငါ့ရှင်တို့...
 ငါသည် ဤဝါတွင်းသုံးလ ကာလအတွင်းဝယ် မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းမှ
 အပြင်အပသို့ စိတ်အား ပြေးလွှား ထွက်သွားခွင့်ကို မပေးခဲ့ပါ”ဟူ၍
 ဖြေကြားတော်မူလေ၏။ မှန်၏—မထေရ်ကြီးသည် မိမိပြုဖွယ်ကိစ္စအလုံး
 စုံကို ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဦးမူသဖြင့်သာလျှင် ပြုကျင့်တော်မူလေသည်။
 ထိုအခါ မထေရ်ငယ်နှစ်ပါးတို့က “အရှင်ဘုရား .. အရှင်ဘုရားတို့သည်
 ပြုနိုင်ခဲ့သောအမှုကို ပြုတော်မူအပ်ပါပေ၏”ဟု ချီးမွမ်းစကား လျှောက်
 ထားကြလေသည်။ ဤမထေရ်မြတ်သုံးပါးတို့၏ မနောဒွါရဝယ် ထင်
 လာသော ဓမ္မာရုံမျိုးကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း နှလုံးသွင်းအပ် နှလုံးသွင်း
 ကောင်းပေ၏။ ဤကား အထူးမှတ်သားရန်တည်း။)။

ဒွါဒသမ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၁၃) အနေကဓာတုအမေးအဖြေ

ဤသို့လျှင် သိကြားနတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏တရားတော်ကို နှစ်လိုဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား……အလုံးစုံသော သမဏ၊ ဗြာဟ္မဏတို့သည် တူသောအဆုံးအမ၊ တူသောအကျင့်၊ တူသောအယူ၊ တူသောပြီးဆုံးရာ ရှိပါကုန်သလော” —

ဟု နောက်ထပ်တဖန် ပြဿနာကို မေးလျှောက်ပြန်လေ၏။ ထိုသို့ သိကြားနတ်မင်းက မေးလျှောက်အပ်လေသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း……အလုံးစုံသောသမဏ၊ ဗြာဟ္မဏတို့သည် တူသောအဆုံးအမ၊ တူသောအကျင့်၊ တူသောအယူ၊ တူသောပြီးဆုံးရာ မရှိကြကုန်” —

ဟု ဖြေကြားတော်မူ၏။

(ဤ၌။ ။ သိကြားမင်းသည် ရှေးအခါ (အရိယာမဖြစ်မီ) မိမိကြားအပ်ပြီးသော များစွာသောသမဏ၊ ဗြာဟ္မဏခေါ်ဆို ထိုထိုဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားသော အဆုံးအမ၊ အကျင့်၊ အယူ၊ ပြီးဆုံးရာများကို ယခု အရိယာဖြစ်သောအခါ၌ အနှစ်သာရမရှိသော အနေဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိရှိကာ ထိုမတူထူးခြား အမျိုးမျိုးကွဲပြားသော ထိုသူတို့၏ အဆုံးအမ၊ အကျင့်၊ အယူ၊ ပြီးဆုံးရာ၏ အကြောင်းကို မေးလိုသဖြင့် ဤပြဿနာကို စချီမေးလျှောက်လေသည်။)

တဖန် သိကြားမင်းသည် ဆက်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား……အလုံးစုံသော သမဏ၊ ဗြာဟ္မဏတို့သည် အဘယ့်ကြောင့် တူသောအဆုံးအမ၊ တူသောအကျင့်၊ တူသောအယူ၊ တူသော ပြီးဆုံးရာ မရှိကြပါသနည်း”

ဟု မေးလျှောက်ပြန်လေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်လည်း သိကြားမင်းကို—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း...များစွာသောသတ္တဝါ အပေါင်းတည်းဟူသော ဤသတ္တလောကကြီးသည် များသောနှလုံးသွင်း အဇ္ဈာသယဓာတ်, အမျိုးမျိုးသောနှလုံးသွင်း အဇ္ဈာသယဓာတ် ရှိပေ၏။ (သတ္တဝါအပေါင်းသည် တယောက်နှင့်တယောက် နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ချင်း မတူညီကြ-ဟု ဆိုလိုသည်)။ မတူထူးခြား များသောနှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ရှိသော သတ္တလောက၌ သတ္တဝါတို့သည် အကြင် အကြင် အဇ္ဈာသယဓာတ်ကို စွဲလမ်းကုန်၏။ ထိုထိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ကိုသာ လျှင် ပြင်းထန်မြဲမြံစွာ စွဲလမ်းကြ၍ ‘ဤငါ၏ အယူသာ မှန်၏၊ တပါးသောသူတို့၏ အယူသည် အချည်းနှီးသာ တည်း’ဟု ပြောဆိုကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အလုံးစုံသော သမဏ, မြာဟဗ္ဗဏတို့သည် တူသော အဆုံးအမ, တူသော အကျင့်, တူသောအယူ, တူသောပြီးဆုံးရာ မရှိကြကုန်” —

ဟု ဖြေကြားတော်မူ၏။

(ဤ သတ္တဝါအပေါင်းသည် တယောက်နှင့်တယောက် နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ချင်း မတူကြချေ။ တယောက်က သွားလိုလျှင် တယောက်က ရပ်လို၏။ တယောက်က ရပ်လိုလျှင် တယောက်က အိပ်လို၏။ အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ချင်း တူညီကြသည့် သတ္တဝါနှစ်ယောက် မည်သည်ကို လောက၌ ရခဲလှ၏။ ဤသို့ ဣရိယာပုထ်မှပင် အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ချင်း မတူညီကြသော သတ္တဝါတို့သည် အယူ, အကျင့်, အဆုံးအမဝါဒ၌ အတယ်မှာ တူညီနိုင်ကုန်အံ့နည်း။ မတူညီကြသည် သာလျှင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဤပြဿနာ၌ “သတ္တဝါတို့ အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ချင်း မတူသောကြောင့် အဆုံးအမ, အကျင့်, အယူ, ပြီးဆုံးရာချင်း မတူညီပဲ ရှိကြသည်” ဟု ဖြေတော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်။)

တေရသမ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

(၁၄) အစ္စန္ဒနိဋ္ဌာ အပေး အဖြေ

တဖန်ဆက်၍ သိကြားမင်းသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား... အလုံးစုံသော သမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့ သည်ပင် ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော မှီခိုအားထား ရာ = နိဗ္ဗာန်တရား ရှိကြပါသလော၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန် မြောက်သော ယောဂကုန်ရာ = နိဗ္ဗာန်တရား ရှိကြပါသ လော၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော = နိဗ္ဗာန်တရား အလို့ငှါ အရိယမဂ်တည်းဟူသော မြတ်သော အကျင့်မှန် ကို ကျင့်ကြံကြပါကုန်သလော၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက် သော ပြီးဆုံးရာ = နိဗ္ဗာန်တရားရှိကြပါကုန်သလော” —

ဟု မေးလျှောက်လေသည်။ (လောက၌ သမဏ၊ မြာဟ္မဏအမည်ခံ ဝါဒရှင် အားလုံးတို့သည်ပင် ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်ကို ရရှိကြပါကုန်သ လော၊ ထိုဝါဒရှင်အားလုံးတို့သည်ပင် နိဗ္ဗာန်ကိုရရှိရန် အရိယ မဂ် အကျင့်မှန်ကို ကျင့်ကြံကြသူတို့ ဖြစ်ပါသလော-ဟု မေး လျှောက်လိုရင်း ဖြစ်သည်)။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြားမင်းကို—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... အလုံးစုံသော သမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့သည်ပင် ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော မှီခို အားထားရာ = နိဗ္ဗာန်တရား မရှိကြကုန်၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော ယောဂကုန်ရာ = နိဗ္ဗာန်တရားမရှိကြ ကုန်၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော = နိဗ္ဗာန်တရား အလို့ငှါ အရိယမဂ်တည်းဟူသော မြတ်သော အကျင့်မှန်ကို ကျင့်ကြံကြသည် မဟုတ်ကုန်၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက် သော ပြီးဆုံးရာ = နိဗ္ဗာန်တရား မရှိကြကုန်” —

ဟု ဖြေကြားတော်မူ၏။ (လောက၌ သမဏ၊ မြာဟ္မဏအမည်ခံ ဝါဒရှင်အားလုံးတို့သည် အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ချင်း မတူညီကြ သောကြောင့် အဆုံးအမ၊ အကျင့်သီလ၊ အယူ၊ ပြီးဆုံးရာချင်း မတူညီစွာ ရှိကြသည်။ ထိုသို့ မတူညီကြသော ဝါဒရှင်အားလုံးတို့

သည် အဘယ်မှာလျှင် ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်ကို အတူအညီ ရရှိနိုင်ကြ ကုန်အံ့နည်း၊ မရနိုင်ကြသည်သာ။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သိကြားမင်းအား “ဒါယကာသိကြားမင်း... သမဏ၊ မြာဟ္မဏ အမည်ခံ ဝါဒရှင်အားလုံး အတူအညီ ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်ကို မရရှိ ကြကုန်၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ်အကျင့်မှန်ကို ကျင့်ကြံ ကြသူတို့သာ ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်ကို ရရှိကြသည်” ဟုဖြေတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။

ထို့နောက်မှ သိကြားမင်းသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို နောက် ဆုံးပြဿနာ မေးလျှောက်သောအားဖြင့်—

“မြတ်စွာဘုရား... အဘယ့်ကြောင့် အလုံးစုံသော သမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့သည် ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက် သော မှီခိုအားထားရာ = နိဗ္ဗာန်တရား မရှိကြပါကုန် သနည်း၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော ယောဂကုန် ရာ = နိဗ္ဗာန်တရား မရှိကြပါကုန်သနည်း၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော = နိဗ္ဗာန်တရားအလို့ငှါ အရိယမဂ် တည်းဟူသော မြတ်သော အကျင့်မှန်ကို ကျင့်ကြံကြသည် မဟုတ်ပါကုန်သနည်း၊ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော ပြီးဆုံးရာ = နိဗ္ဗာန်တရား မရှိကြပါကုန်သနည်း” —

ဟု မေးလျှောက်လေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြား မင်းကို—

“နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... တဏှာကို ကုန်ခန်း စေတတ်သော အရိယမဂ်ဖြင့် ကိလေသာမှ လွတ်ကုန် သော ရဟန်းတို့သည် (တနည်းတဏှာ၏ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်၌ အရိယမဂ်ဖြင့် ညွတ်ကုန်သောရဟန်းတို့သည်) ပျက်စီးခြင်း ကို လွန်မြောက်သော အားထားမှီခိုရာ = နိဗ္ဗာန်တရား ရှိကြကုန်၏။ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော ယောဂ ကုန်ရာ = နိဗ္ဗာန်တရား ရှိကြကုန်၏။ ပျက်စီးခြင်းကို လွန် မြောက်သော = နိဗ္ဗာန်တရားအလို့ငှါ အရိယမဂ်တည်း

ဟူသော မြတ်သော အကျင့်မှန်ကို ကျင့်ကြံကြသည်မည် ကုန်၏။ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော ပြီးဆုံးရာ = နိဗ္ဗာန်တရား ရှိကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အလုံးစုံသော သမဏ၊ ပြာဟ္မဏတို့သည် ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော မှီခို အားထားရာ = နိဗ္ဗာန်တရား မရှိကြကုန်။ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော ယောဂကုန်ရာ = နိဗ္ဗာန်တရား မရှိကြကုန်။ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော = နိဗ္ဗာန်တရား အလို့ငှါ အရိယမဂ်တည်းဟူသော မြတ်သော အကျင့်မှန်ကို ကျင့်ကြံကြသည်မဟုတ်ကုန်။ ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော ပြီးဆုံးရာ = နိဗ္ဗာန်တရားမရှိကြကုန်” —

ဟု ဖြေကြားတော်မူ၏။ (အမြတ်ဆုံးအရိယာဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားရှင်နှင့် အရိယာဖြစ်သော သိကြားမင်းတို့ ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်မှုနှင့်စပ်၍ အရိယဝေါဟာရ အရိယဘာသာဖြင့် မေးကြ ဖြေကြသောအရာဖြစ်၍ ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်သော အင်ကြင်းပင်ကြီးအလား ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြိုင်ဖြိုင်ရိုင်ရိုင် ရှိလှပါ၏။ အရိယာမဟုတ်ကြသေးသည့် ငါတို့ပုထုဇန်များ နားမျက်စိဖြင့် နားမလည်နိုင်အောင် ရှိလှပါ၏။ ဆိုလိုရင်းမှာ—“သိကြားမင်း...တဏှာကို ကုန်ခန်းစေတတ်သည့် အရိယမဂ်ဖြင့် ကိလေသာ ခပ်သိမ်းတို့မှ အပြီးတိုင် လွတ်မြောက်ကြသည့် (= တဏှာသင်္ခယဝိမုတ္တ) ရဟန္တာ ရဟန်းတို့သာလျှင် ဧကန်စင်စစ် ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်ကို ရရှိကြသောကြောင့် သမဏ၊ ပြာဟ္မဏအမည်ခံ ဝါဒရှင်တိုင်း နိဗ္ဗာန်ကို မရနိုင်ကြ-ဟု ငါဘုရား ဖြေဆိုခြင်းဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏)။

ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်သည် ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်လျှင် အပြီးအဆုံးရှိသောကြောင့် အမေးအဖြေနှင့်စပ်၍ ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်အမေးအဖြေပြီးဆုံးက ပြဿနာအားလုံး ပြီးဆုံးလေတော့၏။

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဖြေကြားတော်မူသော အခါ သိကြားနတ်မင်းသည် နှစ်လိုအားရစွာ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို—

“ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား... ဟောတော်မူသည့် အတိုင်း မှန်လှပါ၏။ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား... ဟောတော်မူသည့် အတိုင်း မှန်လှပါ၏။ ရှင်တော်ဘုရား၏ ဖြေကြားချက်ကို ကြားနာရသောကြောင့် ဤပြဿနာ၌ အကျွန်ုပ်သည် ယုံမှားခြင်းကို လွန်မြောက်အပ်ပါပြီ။ အကျွန်ုပ်၏ သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်းသည် ကင်းကွာသွားပါပြီ” —

ဟု ဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူလေ၏။

စုဒ္ဓသမ အမေး အဖြေ ပြီး၏။

ဤသို့လျှင် နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နှစ်လိုဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဤသို့ လျှောက်ထားလေ၏—

“မြတ်စွာဘုရား... တဏှာသည် ရောဂါလည်း မည်ပါ၏။ အိုင်းအမာလည်း မည်ပါ၏။ ငြောင့်တံသင်းလည်း မည်ပါ၏။ တဏှာသည် ဤသတ္တဝါအပေါင်းကို ထိုထိုဘဝ၌ ဖြစ်စေရန် ဆွဲငင်ပါ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည် မြတ်သော ဘဝ၊ ယုတ်သော ဘဝသို့ ရောက်ရပါ၏။

မြတ်စွာဘုရား... ဤသာသနာတော်မှအပ အခြားသော သမဏ၊ မြာဟ္မဏအမည်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အထံ၌ အကျွန်ုပ်မေးခွင့်ကိုမျှ မရခဲ့သော ပြဿနာတို့ကို ရှင်တော်ဘုရားသည် အကျွန်ုပ်အား ဖြေကြားတော်မူပါပေ၏။ အကျွန်ုပ်၏ သန္တာန်ဝယ် ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး ကိန်းအောင်း၍ လာခဲ့သော သို့လော သို့လော တွေးတော ယုံမှားခြင်း ငြောင့်တံသင်းကိုလည်း ရှင်တော်ဘုရားသည် နတ်ပယ်တော်မူအပ်ပါပြီ” —

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်နှင့် သိကြားမင်းတို့ အပြန်အလှန် မိန့်ဆို လျှောက်ထားကြသည်မှာ—

(ဘုရား) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း.....သင်သည် ဤပြဿနာများကို အခြားသော သမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့ကို မေးဘူးသည်ကို မှတ်မိပါ၏လော။

(သိကြား) မှတ်မိပါသည် မြတ်စွာဘုရား။

(ဘုရား) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း.....ထိုသမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့က အဘယ်သို့ မြေကြားကြသနည်း၊ အကယ်၍ သင့်အဖို့ရာ ဝန်မလေးပါမူ ပြောကြားစေချင်၏။

(သိကြား) မြတ်စွာဘုရားဖြစ်စေ၊ မြတ်စွာဘုရားကဲ့သို့ သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ ထိုင်နေရာအရပ်၌ အကျွန်ုပ်၏အဖို့ရာ လျှောက်ထားပြောကြားရန် ဝန်မလေးပါဘုရား.....။

(ဘုရား) နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း....ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ပြောကြားလော့။

(သိကြား) မြတ်စွာဘုရား.....“ ဆိတ်ငြိမ်ရာ တော ကျောင်းနေပုဂ္ဂိုလ်တို့” ဟူ၍ အကျွန်ုပ် မှတ်ထင်ယုံကြည်ရ သော သမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့ထံ ချဉ်းကပ်၍ ဤပြဿနာ တို့ကို အကျွန်ုပ် မေးဘူးပါ၏။ အကျွန်ုပ် မေးအပ်သော ထိုသမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့သည် မမြေကြားနိုင်ကြသည့်ပြင် အကျွန်ုပ်ကိုပင် တဖန်ပြန်၍ “အရှင်သည် အဘယ်အမည် ရှိသူပါနည်း” ဟု မေးမြန်းကြပါသည်။ ထိုသမဏ၊ မြာဟ္မဏ တို့က မေးအပ်သည်ဖြစ်၍ အကျွန်ုပ်သည် “အရှင်တို့..... အကျွန်ုပ်ကား သိကြားနတ်မင်းတည်း” ဟု မြေကြားပါ၏။ ထိုအခါ ထိုသမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့သည် အကျွန်ုပ်ကိုပင် “နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း....အရှင်သည် အဘယ်သို့ သောကံကိုပြု၍ ဤသိကြားနေရာသို့ ရောက်ပါသနည်း” ဟု ထပ်၍ မေးကြပြန်ပါသည်။ ထိုအခါ မိမိကြားဘူးသင်ဘူး သည့်အတိုင်း သိကြားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းခုနစ်

ပါး တရားကို ထိုသမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့အား အကျွန်ုပ်
 ဟောပါ၏။ ထိုသူတို့သည် ထိုမျှဖြင့်ပင်လျှင် “ငါတို့သည်
 သိကြားနတ်မင်းကိုလည်း မြင်ရလေပြီ၊ ငါတို့ မေးမြန်း
 အပ်သော ပြဿနာကိုလည်း သိကြားနတ်မင်းသည်
 ရှင်းလင်းဖြေကြားခဲ့လေပြီ” ဟု ထိုသမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့
 သည် အားရဝမ်းသာ ဖြစ်ရှိကြပါကုန်သည်။ စင်စစ်
 အားဖြင့် ထိုသမဏ၊ မြာဟ္မဏတို့သည် အကျွန်ုပ်၏ တပည့်
 များသာလျှင် ဖြစ်ကြပါကုန်၏။ အကျွန်ုပ်သည်ကား ထို
 သူတို့၏တပည့် မဖြစ်ပါ။ မြတ်စွာဘုရား.....အကျွန်ုပ်
 သည်ကား အပါယ်လေးပါးသို့ ကျရောက်ခြင်း သဘော
 မရှိသော၊ ကိန်းသေမြဲသော၊ အထက်မဂ်သုံးပါးလျှင်
 လားရာရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝက သော-
 တာပန်အရိယာ ဖြစ်ပါ၏” ဟူ၍ လျှောက်ထားလေ၏။

ဝမ်းမြောက်မှုကို ရရှိခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြားနတ်မင်းကို “နတ်တို့
 သနင်း သိကြားမင်း....သင်သည် ဤယခုမှ ရှေးအခါက ဤသို့
 သဘောရှိသော နှစ်သက်ခြင်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းမျိုး ရဘူးသည်ကို
 မှတ်မိပါ၏လော” ဟု မေးတော်မူ၏။ သိကြားနတ်မင်းက “မြတ်စွာ
 ဘုရား....အကျွန်ုပ်သည် ဤယခုမှ ရှေးအခါက ဤသို့သဘောရှိ
 သော နှစ်သက်ခြင်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းမျိုး ရဘူးသည်ကို မှတ်မိ
 ပါ၏” ဟု လျှောက်ထားလေလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သိကြား
 နတ်မင်းကို “နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း....ဤယခုမှ ရှေးအခါက
 ဤသို့သဘောရှိသော နှစ်သက်ခြင်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းမျိုး ရဘူး
 သည်ကို သင်အဘယ်သို့ မှတ်မိသနည်း” ဟု မေးမြန်းလတ်သော်
 သိကြားနတ်မင်းသည်—

“အရှင်ဘုရား....ရှေး၌ဖြစ်ဘူးသည်ကား တာဝတိံသာ
 နတ်တို့နှင့် အသုရာနတ်တို့ စစ်ပွဲကြီးဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ မြတ်စွာ
 ဘုရား....ထိုစစ်ပွဲ၌ တာဝတိံသာနတ်တို့က အောင်နိုင်၍
 အသုရာနတ်တို့က ရှုံးကြပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား.....

ထိုစစ်ကို အောင်နိုင်သောကြောင့် စစ်နိုင်သော အကျွန်ုပ်၏သန္တာန်မှာ “ယခုအခါ တာဝတိံသာနတ်တို့၏ အစာအာဟာရ၊ အသုရာနတ်တို့၏ အစာအာဟာရဟူ၍ = နှစ်မျိုးရှိရာ ဤနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် တာဝတိံသာနတ်တို့ ချည်းသာ သုံးဆောင်ကြရကုန်တော့မည်”ဟု နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်ရှိပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား...အကျွန်ုပ်၏ ထို နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို ရရှိခြင်းသည် တုတ်၊ ဓားလက်နက် ကိုင်ဆောင်ရသော ချမ်းသာမျိုး ဖြစ်ပါ၏။ သံသရာဝဋ်၌ ငြီးငွေ့ရန်၊ တပ်မက်ခြင်းကင်းရန်၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ ချုပ်ငြိမ်းရန်၊ ရာဂစသည် ငြိမ်းရန်၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိရန်၊ သစ္စာလေးပါးကို သိရန်၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။

မြတ်စွာဘုရား.....ရှင်တော်ဘုရား၏ တရားတော်ကို ကြားနာရ၍ အကျွန်ုပ် ဤယခုအခါရရှိသော နှစ်သက်ခြင်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းမျိုးကသာ တုတ်၊ ဓားလက်နက် မကိုင်ဆောင်ရသော ချမ်းသာခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါ၏။ စင်စစ် သံသရာဝဋ်၌ ငြီးငွေ့ရန်၊ တပ်မက်ခြင်းကင်းရန်၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ ချုပ်ငြိမ်းရန်၊ ရာဂစသည် ငြိမ်းရန်၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိရန်၊ သစ္စာလေးပါးကို သိရန်၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် ဖြစ်ပါသည်”—

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

တဖန် ဆက်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း... သင်သည် အဘယ်အကျိုးထူးကို မြင်၍ ဤသို့ သဘောရှိသော နှစ်သက်မှု ဝမ်းမြောက်မှုမျိုး ရခြင်းကို ချီးကျူး ပြောဆိုပါသနည်း” ဟု မေးမြန်းတော်မူသဖြင့် သိကြားနတ်မင်းသည် ဤဆိုလတ္တံ့သောအတိုင်း ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ၏—

“မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် ခြောက်ပါးသော အကျိုးထူးတို့ကို မြင်၍ ဤသို့ သဘောရှိသော နှစ်သက်မှု ဝမ်းမြောက်မှုမျိုး ရခြင်းကို ချီးကျူးပြောဆိုပါ၏။ အကျိုးထူး ခြောက်ပါးတို့မှာ—

(၁) ဣဓေဝ တိဋ္ဌမာနဿ၊ ဒေဝဘူတဿ မေ သတော။
ပုနရာယု စ မေ လဒ္ဓေါ၊ ဧဝံ ဇာနာဟိ မာရိယ။

မာရိယ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား...။ မေ = မဃဝ-ဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်။ ဣဓေဝ = ဤဣန္ဒြိယာလ လိုက်ဌာန၌ပင်။ တိဋ္ဌမာနဿ = သောက ငြိမ်းကြောင်း တရားကောင်းကို နှစ်ထောင်းကြည်ဖြူ နာယူတည်နေလျက်။ ဒေဝဘူတဿ = နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။ သတော = သန္တဿ = ဖြစ်သော။ မေ = မဃဝ-ဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်။ ပုန = ဘဝအသစ် အဖြစ်တဖန်။ အာယု စ = လူနှစ်အနေ သုံးကုဋေခြောက်သန်း ဝဏန်းပွားတက် တာဝတိံသာ နတ်သက်ကိုလည်း။ လဒ္ဓေါ = ကံတပါးကြောင့် စံစားဖို့ရန် လျော်ကန်သင့်မြတ် ရရှိအပ်ပါပြီ။ (ဤစကားရပ်ဖြင့် သိကြားမင်းသည် မိမိ၏ နတ်သက်ကြော့ စုတေပြီးနောက် တဖန် သိကြားနတ်မင်း ဖြစ်လာပြန်သည်ကို ထင်စွာ ဖော်ပြသည်)။ မာရိယ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား...။ တံ = အရှင်ဘုရားသည်။ ဧဝံ = ဤသို့။ ဇာနာဟိ = သတိစွဲချပ် သိမှတ်တော်မူပါဘုရား...။

မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် ရှေးဦးစွာသော ဤအကျိုးထူးကို မြင်၍ ဤသို့သဘောရှိသော နှစ်သက်မှု ဝမ်းမြောက်မှုမျိုး ရခြင်းကို ချီးကျူးပြောဆိုပါ၏။

(၂) စုတာဟံ ဒိဝိယာ ကာယာ၊ အာယံ ဟိတွာ အမာနုသံ။
အမူဠော ဂပ္ပမေသာမိ၊ ယတ္ထ မေ ရမတီ မနော။

မာရိယ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား...။ အဟံ = မဃဝ-ဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်။ ဒိဝိယာ ကာယာ = နတ်၌ဖြစ်သော ဤခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောမှ။ စုတော = နတ်သက် လျှော့ကြော့ စုတေလတ်သည် ရှိသော်။ အမာနုသံ အာယံ = လူနှစ်အနေ

သုံးကုဋေ ခြောက်သန်း ဂဏန်းပြည့်နှက် တာဝတိံသာ နတ်သက်ကို။ ဟိတွာ = စွန့်လွှတ်ပြီးလျှင်။ အမူဠော = မတွေ့ဝေဘိ သတိရှိလျက်။ ယတ္ထ = အကြင်မင်းနှင့်ပုဏ္ဏား သူကြွယ်အားဖြင့် ကြီးမားဖွံ့ဖြိုး မြင့်မြတ်သော အမျိုး၌။ မေ = အကျွန်ုပ်၏။ မနော = စိတ်သည်။ ရမတိ = မွေ့လျော်နှစ်ခြိုက် ပျော်ပိုက်ပါ၏။ တတ္ထ = ထိုအကျွန်ုပ်၏ စိတ်နှလုံး ရှင်ပြုံးမွေ့လျော်ရာ မဟာကုလ မင်းမျိုးစသည် တို့၌။ ဂဗ္ဘိ = ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်းသို့။ ယောမိ = ဆင်းရဲကင်းစွာ ရောက်ရပါအံ့။

(အမူဠော ဂဗ္ဘိယောမိ = မတွေ့ဝေဘိ သတိရှိလျက် အမိဝမ်း ခေါင်း ကိန်းအောင်းသန္ဓေ တည်နေရပါလိမ့်မည် - ဟူသော စကားရပ် ဖြင့် အရိယသာဝကတို့မှာ အန္ဓပုထုဇန်များမှာကဲ့သို့ တေ့တေ့ဝေဝေ သေရခြင်း၊ သတိသမ္ပဇင်ကင်းလျက် အမိဝမ်းသို့သက်ရခြင်း အလျင်း မရှိပဲ မတွေ့မဝေသေရခြင်း၊ သတိသမ္ပဇင်ယှဉ်လျက် အမိဝမ်းသို့သက်ရ ခြင်း ဖြစ်သည် - ဟု ပြဆိုသည်။ အရိယသာဝကတို့သည် ဂတိမြဲသော ကြောင့် လူ့ ရပ်နတ်ရွာ ကောင်းရာသုဂတိဘဝတို့၌သာလျှင် ဖြစ်ကြ ကုန်၏။ ထို သုဂတိဘဝတို့တွင်လည်း လူ့ ဘဝတို့၌ ဖြစ်ကြရကုန်သည် ရှိသော် မြတ်သောမင်းမျိုး ပုဏ္ဏားမျိုးတို့၌သာလျှင် ပဋိသန္ဓေ တည်နေ ကြလေသည်။ သိကြားမင်း၏ စိတ်သန္တာန်မှာလည်း ထိုကဲ့သို့ပင် အလို ရှိလေသည်။)

မြတ်စွာဘုရား ... အကျွန်ုပ်သည် နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော ဤ အကျိုးထူးကို မြင်၍ ဤသဘောရှိသော နှစ်သက်မှ ဝမ်းမြောက် မှုမျိုး ရခြင်းကို ချီးကျူးပြောဆိုပါ၏။

(၃) သွာဟံ အမူဠပညဿ၊ ဝိဟရံ သာသနေ ရတော။
ဉ္ဇယေန ဝိဟရိဿာမိ၊ သမ္ပဇောနော ပဋိဿတော။

မာရိသ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ပြင်းတော်မူသော မြတ်စွာ ဘုရား...။ အမူဠပညဿ = မတွေ့ဝေဘိ သဗ္ဗညုတဉာဏ် ပညာရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏။ သာသနေ = သုံးပါးသိက္ခာ သာသနာတော်၌။ ရတော = မွေ့လျော် နှစ်ခြိုက် ပျော်ပိုက်သည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရံ = ဝိဟရန္တော =

ဣရိယာပထ မျှတကြံ့ခိုင် နေထိုင်ပါသော။ သွာဟံ =
 သော အဟံ = မဃဝ-ဟု နာမတွင်ခေါ် ထိုတပည့်တော်
 သည်။ သမ္ပဇာနော = ကောင်းစွာမြော်မြင် သမ္ပဇဉ်
 ရှိသည် ဖြစ်၍။ ပဋိဿတော = မမေ့မလျော့ မပေါ့မတန်
 ထက်သန်သော သတိရှိသည်ဖြစ်၍။ ဉ္ဇယေန = အရိယာ
 အဖြစ်နှင့် စင်စစ်လျော်ညီစွာ။ ဝိဟရိဿာမိ = တရားနှင့်
 မွေ့လျော် နေစံပျော်ရပါလတ်အံ့။

မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် သုံးခုမြောက်ဖြစ်သော ဤ
 အကျိုးထူးကို မြင်၍ ဤသို့သဘောရှိသော နှစ်သက်မှု ဝမ်းမြောက်
 မှုမျိုး ရခြင်းကို ချီးကျူးပြောဆိုပါ၏။

(၄) ဉ္ဇယေန မေ စရတော စ၊ သမ္မောမိ စေ ဘဝိဿတိ။
 အညာတာ ဝိဟရိဿာမိ၊ သွေဝ အန္တော ဘဝိဿတိ။

မာရိသ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာ
 ဘုရား...။ ဉ္ဇယေန = အရိယာအဖြစ်နှင့် စင်စစ်လျော်
 ညီစွာ။ စရတော = တရားအလုပ် အားထုတ်ကျင့်ကြံ
 သော။ မေ = မဃဝ-ဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်၏သန္တာန်
 ။ သမ္မောမိ = သကဒါဂါမိ မည်ရှိခေါ်တွင် အထက်
 မဂ်ဉာဏ် အမြင်သည်။ စေ ဘဝိဿတိ = အကယ်၍တိ
 ဖြစ်ရှိတုံငြားအံ့။ အညာတာ = အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ် အရ-
 ဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို သိရန်စိတ်ထား လိုလားသည် ဖြစ်၍။
 ဝိဟရိဿာမိ = တရားအလုပ် အားထုတ်ကြံ့ခိုင် နေထိုင်
 ရပါအံ့။ သွေဝ = သော ဧဝ = ထို သကဒါဂါမိမဂ်ဉာဏ်
 ကို ရသည့် လူ့ဘဝသည်ပင်။ အန္တော = လူ့အဖြစ်ကိုရ
 နောက်ဆုံးဘဝသည်။ ဘဝိဿတိ = ကေနစင်စစ် ဖြစ်ပါ
 လိမ့်မည်ဘုရား။

မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် လေးခုမြောက်ဖြစ်သော ဤ
 အကျိုးထူးကို မြင်၍ ဤသို့သဘောရှိသော နှစ်သက်မှု ဝမ်းမြောက်
 မှုမျိုး ရခြင်းကို ချီးကျူးပြောဆိုပါ၏။

(၅) စုတာဟံ မာနုဿာ ကာယာ၊ အာယံ ဟိတွာန မာနုဿံ။
ပုန ဒေဝေါ ဘဝိဿာမိ၊ ဒေဝလောကမိ ဥတ္တမော။

မာရိသ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာ
ဘုရား။...အဟံ = မဃဝ-ဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်။
မာနုဿာ ကာယာ = လှည့်ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော
မှ။ စုတော = လျှောက်ပြတ်ကြွေ စုတေလတ်သည်
ရှိသော်။ မာနုဿံ အာယံ = လှည့်ဖြစ်သော အသက်ကို။
ဟိတွာန = စွန့်လွှတ်ပြီးလျှင်။ ဒေဝလောကမိ = တာ-
ဝတိံသာ နတ်တို့ရွာ၌။ ဥတ္တမော ဒေဝေါ = နတ်တကာ
ထက်မြတ် သိကြားနတ်မင်းသည်။ ဘဝိဿာမိ = ကံ
ကောင်းထောက်မ ဖြစ်ရပါလတ်အံ့။

မြတ်စွာဘုရား ... အကျွန်ုပ်သည် ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော ဤ
အကျိုးထူးကို မြင်၍ ဤသို့သဘောရှိသော နှစ်သက်မှု ဝမ်းမြောက်
မှုမျိုး ရခြင်းကို ချီးကျူးပြောဆိုပါ၏။

(၆) တေ ပဏီတတရာ ဒေဝါ၊ အကနိဋ္ဌာ ယသဿိနော။
အန္တိမေ ဝတ္တမာနမိ၊ သော နိဝါသော ဘဝိဿတိ။

မာရိသ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာ
ဘုရား...။ အကနိဋ္ဌာ = ဘဝင်ခေါ်ငြား အကနိဋ္ဌ-
ဘုံသားဖြစ်ကုန်သော။ တေ ဒေဝါ = မိုးနတ်အရိယာ ထို
မြဟ္မာတို့သည်။ ပဏီတတရာ = အသက်ပညာ အစဖြာ
သား သင်္ချာများပြား ကျေးဇူးအားဖြင့် အခြားသောနတ်
မြဟ္မာတို့ထက် ဆတက်ကဲချွန် သာလွန်မြင့်မြတ်ကြကုန်၏။
ယသဿိနော = များသောအခြံအရံ ရှိကြကုန်၏။ မေ =
မဃဝ-ဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်၏။ အန္တိမေ = နောက်
ဆုံးကြိုရ ဘုံဘဝသည်။ ဝတ္တမာနမိ = ဖြစ်လတ်သော်။
သော = ထို အကနိဋ္ဌ မြဟ္မာဘုံသည်။ နိဝါသော =
နေရာသည်။ ဘဝိဿတိ = ကေနစင်စစ် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်
ဘုရား။

မြတ်စွာဘုရား ... အကျွန်ုပ်သည် ခြောက်ခုမြောက်ဖြစ်သော ဤ အကျိုးထူးကို မြင်၍ ဤသို့ သဘောရှိသော နှစ်သက်မှု ဝမ်းမြောက်မှုမျိုး ရခြင်းကို ချီးကျူးပြောဆိုပါ၏။

(ဤ၌ အကျိုးထူး ၆-ပါးတို့မှာ—(၁) ဤယခု ဣန္ဒြေသဘာဝလိုက်ကုဋ် တရားနာရ၍ သောတာပန်အရိယာဖြစ်ပြီးလျှင် ထိုနေရာ၌ပင် နတ် သက်ကြေ စုတေကာ သိကြားနတ်မင်း တဖန်ဖြစ်ရခြင်း၊ (၂) ထို သိကြားဘဝမှ စုတေလတ်သော် လူ့ပြည်လောကဝယ် မိမိစိတ်နှလုံး မေ့လျော့နှစ်သက်ရာ မင်းမျိုးစသည်၌ သတ္တကုတ္တုပရမသောတာပန် အဖြစ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ မတွေ့မဝေ တည်နေရခြင်း၊ (၃) ထိုသို့ ဘဝ ပဋိသန္ဓေ တည်နေရသော်လည်း မေ့လျော့ခြင်းမရှိပဲ အရိယာအဖြစ်နှင့် ညီလျော်စွာ တရားအလုပ် အားထုတ်နေထိုင်ခြင်း၊ (၄) ယင်းသို့ တရားအလုပ် အားထုတ်နေထိုင်သဖြင့် သကဒါဂါမိမဂ်ညာဏ်ကို ရရှိကာ လူ့ဘဝ အဆုံးသတ်ရခြင်း၊ (၅) သကဒါဂါမိအရိယာ အဖြစ်ဖြင့် လူ့ဘဝမှ စုတေလတ်သော် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ တဖန် သိကြား နတ်မင်း ဖြစ်ရခြင်း၊ (၆) ထို သိကြားဘဝ၌ အနာဂါမိမဂ်ကို ရရှိပြီး လျှင် ထို သိကြားဘဝမှ စုတေလတ်သော် ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌဂါမိ အနာဂါမိအရိယာဖြစ်၍ အဝိဟာဘုံ အတပ္ပါဘုံ သုဒဿာဘုံ သုဒဿိဘုံ အကနိဋ္ဌဘုံတည်းဟူသော သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာ့ဘုံ ၅-ဘုံတို့၌ အစဉ် အတိုင်း ဖြစ်ရှိကာ နောက်ဆုံး အကနိဋ္ဌဘုံ၌ ရဟန္တာဖြစ်၍ ဘဝဇာတ် သိမ်း ငြိမ်းရမည်ဖြစ်ခြင်း=ဤကား အကျိုးထူး ၆-ပါးတို့တည်း။

ဤ သိကြားမင်းသည် ၆-ခုမြောက် အကျိုးထူးအရ အနာဂါမိ အရိယာ သိကြားမင်းဘဝမှ စုတေလတ်သော် အဝိဟာဘုံ၌ မဟာကပ် တထောင်၊ ထိုဘဝမှ စုတေ၍ အတပ္ပါဘုံ၌ မဟာကပ်နှစ်ထောင်၊ ထိုဘဝမှ စုတေ၍ သုဒဿာဘုံ၌ မဟာကပ်လေးထောင်၊ ထိုဘဝမှ စုတေ၍ သုဒဿိဘုံ၌ မဟာကပ်ရှစ်ထောင်၊ ထိုဘဝမှ စုတေ၍ အကနိဋ္ဌ (ဘဝဂ်) ဘုံ၌ မဟာကပ်ပေါင်းတသောင်းခြောက်ထောင် = ဤသို့ အားဖြင့် မဟာကပ်ပေါင်း သုံးသောင်းတထောင်တို့ကာလပတ်လုံး ဗြဟ္မာ့အသက် ဗြဟ္မာ့စည်းစိမ်ကို ခံစားသုံးဆောင်ရလတ္တံ့။ (၁) သိကြားမင်း၊ (၂) အနာထပိဏ်သုဋ္ဌေးကြီး၊ (၃) ဝိသာခါဒါယိ- ကာမကြီး= ဤ အရိယာကြီးသုံးဦးတို့သည် ဘဝအသက်တမ်းချင်း တူမျှကြကုန်၏။ ဤ သုံးဦးတို့နှင့်တူသည့် ချမ်းသာသုခအဖို့ရသော ဝဏ္ဏဘိရတသတ္တဝါတို့မည်သည် မရှိကုန်။

မြတ်စွာဘုရား...အကျွန်ုပ်သည် ဤအကျိုးထူး ခြောက်ပါးတို့ကို မြင်၍ ဤသို့ သဘောရှိသော နှစ်သက်မှု ဝမ်းမြောက်မှုမျိုး ရခြင်းများကို ချီးကျူးပြောဆိုပါ၏” —

ဤကဲ့သို့ သိကြားမင်းသည် အကျိုးထူးခြောက်ပါးတို့ကို မြင်၍ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှု ရခြင်းကို ချီးကျူးစကား လျှောက်ထားပြောဆိုပြီးနောက် ဂါထာ (၆) ဂါထာတို့ဖြင့် “မိမိသည် ရှေးက ဆိတ်ငြိမ်ရာတောကျောင်းနေ သမဏ၊ မြာဟ္မဏအမည်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ထံ ဤပြဿနာတို့ကို လျှောက်ထားပါသော်လည်း မဖြေကြားနိုင်ကြပဲ မိမိကသာ သိကြားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်ကောင်း ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားခဲ့ရကြောင်း” (ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အတိုင်း) လျှောက်ထားပြီးနောက်—

တဏှာသလ္လဿ ဟန္တာရံ၊ ဗုဒ္ဓံ အပ္ပဋ္ဌိပုဂ္ဂလံ။
အဟံ ဝန္တေ မဟာဝီရံ၊ ဗုဒ္ဓမာဒိစ္စမန္တုနံ။

တဏှာသလ္လဿ = တဏှာခေါ်လျှင်း ငြောင့်တံသင်းကို။ ဟန္တာရံ = ဓမ္မဒေသနာ ဂါထာမန်းမှတ် မန္တာန်စုပ်၍ ပယ်နှုတ်တော်မူတတ်ပေထသော။ ဗုဒ္ဓံ = သစ္စာလေးပါး မြတ်တရားကို ပိုင်းခြားထင်ထင် ကိုယ်တော်တိုင်သိမြင်၍ လူရှင်တို့အား ဟောကြားတော်မူထသော။ အပ္ပဋ္ဌိပုဂ္ဂလံ = အတုမဲ့ခေါ်ဆို ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်ဖြစ်တော်မူထသော။ မဟာဝီရံ = ကြီးမားမြင့်မြတ်သည့် ဝီရိယဓာတ်ရှိတော်မူထသော။ အာဒိစ္စမန္တုနံ = နေနတ်သားလည်း ဂေါတမ အနွယ်၊ မြတ်စွာဘုရားလည်း ဂေါတမအနွယ်ဖြစ်၍ နွယ်တော်ဝံသ တူညီမျှ၍ အာဒိစ္စမည်လျှင်း နေနတ်မင်း၏ ဆွေရင်းမျိုးချာ ဖြစ်ပါထသော။ (ဝါ) အာဒိစ္စမန္တုနံ = နေနတ်သား၏ ဖဖွားနတ်ကျော် လောကုတ္တရာခမည်းတော် ဖြစ်တော်မူထသော။ ဗုဒ္ဓံ = သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ အမည်ရသည့် လောကထွတ်ထွား မြတ်ဘုရားကို။ အဟံ = မဃဝ-ဟု နာမသမုတ်

အကျွန်ုပ်သည်။ ဝန္ဓေ = ဝန္ဓာမိ = လက်စုံမိုး၍ ရှိခိုးပါ၏ ဘုရား။

ယံ ကရောမသိ မြဟ္မာနော၊ သမံ ဒေဝေဟိ မာရိသ။
တဒဇ္ဇ တုယံ ဒဿာမ၊ ဟန္တ သာမံ ကရောမ တေ။

မာရိသ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာ ဘုရား...။ မယံ = အကျွန်ုပ်တို့သည်။ ပုဗ္ဗေ = ရှေးအခါ၌။ ဒေဝေဟိ = အပေါင်းများစွာ နတ်တကာတို့နှင့်။ သမံ = အတူတကွ။ မြဟ္မာနော = မြဟ္မာမင်းအား။ ယံ = အကြင် ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးခြင်းကို။ ကရောမသိ = ပြုခဲ့ပါကုန်၏။ တံ = ထိုရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးခြင်းကို။ ဒဇ္ဇ = ဤယနေ့မှ နောက်ကာလ၌။ တုယံ = အရှင်ဘုရားအား။ ဒဿာမ = သဒ္ဓါရှေးရှု ပေးလှကြပါကုန်အံ့။ ဟန္တ = ယခု။ တေ = ရှင်တော်ဘုရားအား။ သာမံ = ကိုယ်တိုင်ပြုစု ရှိခိုးခြင်း လုံ့လမှုကို။ ကရောမ = သဒ္ဓါလုလု ပြုကြပါကုန်၏ ဘုရား။

တွမေဝ အသိ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ တုဝံ သတ္ထာ အနုတ္တရော။
သဒေဝကသ္မိံ လောကသ္မိံ၊ နတ္ထိ တေ ပဋိပုဂ္ဂလော။

မာရိသ = ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူသော မြတ်စွာ ဘုရား...။ တွမေဝ = အရှင်ဘုရားသည်သာလျှင်။ သမ္ဗု-
ဒ္ဓေါ = ခပ်သိမ်းသောတရားတို့ကို ပိုင်းခြားသိမြင် ဘုရား
ရှင်သည်။ အသိ = ဖြစ်တော်မူပါ၏။ တုဝံ = အရှင်ဘုရား
သည်။ အနုတ္တရော သတ္ထာ = သာလွန်မြင့်မြတ် လူနတ်တို့၏
ဆရာသည်။ အသိ = ဖြစ်တော်မူပါ၏။ သဒေဝကသ္မိံ =
နတ်မြဟ္မာနှင့်တကွသော။ လောကသ္မိံ = သတ္တလောက
၌။ တေ = အရှင်ဘုရားနှင့်။ ပဋိပုဂ္ဂလော = သရီရဂုဏ်
ဓမ္မဂုဏ်ဖြင့် နှိုင်းပုံစံယူ အတူဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။
နတ္ထိ = တစိုးတစီ မရှိပါဘုရား။

ပဉ္စသိနေတံသားအား သိကြားမင်း ဆုပေးခြင်း

သိကြားမင်းသည် ဤဖော်ပြရာပါ သုံးဂါထာတို့ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုးမှု ချီးမွမ်းထောမနာမှု ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ပဉ္စသိခဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားကို—

“အမောင်ပဉ္စသိခ...အမောင်သည် မြတ်စွာဘုရားကို ရှေးဦးစွာ ခွင့်ပန်ပေးသည့်အတွက် ငါတို့သည် အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ထိုဘုရားသခင်ကို ဖူးမြင်ရန် ချဉ်းကပ်ကြရပါကုန်၏။ (သို့ရကား) အမောင်သည် ငါ့အပေါ်မှာ ကျေးဇူးဥပကာရ များလှသူ ဖြစ်ပါပေ၏။ ငါသည် သင့်အား သင့်အဖရာထူး(ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မင်းရာထူး)၌ လည်း ထားပေအံ့။ သင်သည် ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မင်း ဖြစ်ရပေတော့မည်။ ကောင်းမြင်းလက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသော သင်အလွန် တောင့်တအပ်သည့် သူရိယဝတ္ထုသာ နတ်သမီးကို လည်း သင့်အား ငါပေးအံ့” —

ဟူ၍ ကျေးဇူးတင်စကား ဆုပေးစကား ပြောကြားလေ၏။

ထို့နောက် သိကြားနတ်မင်းသည် (နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိလျက် သူငယ်ချင်းတယောက်က သူငယ်ချင်းတယောက်ကို မိမိလက်ဖြင့် သူငယ်ချင်း၏လက်၌ ပုတ်ခတ်သကဲ့သို့) မိမိလက်ဖြင့် မြေကို ပုတ်၍ “နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ” ဟုသုံးကြိမ် ဥဒါန်းကျူးရင့်လေ၏။

(ဤ၌။ ။ သိကြားမင်းသည် “ငါကား ဤမြေကြီး၌ တည်နေလျက် ဤအံ့ချိုးထိုက်သော လောကုတ္တရာတရားကို ရအပ်ပေပြီ” ဟု ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ခြစ်လှသောကြောင့်၎င်း၊ “ဤမဟာပထဝီမြေကြီး၌ ဤမျှငလောက် အံ့ဩချီးမွမ်းဖွယ်ရာ ဘုရားရတနာ ဖြစ်ပွင့်တော်မူပါကကား” ဟု အံ့ဩချီးမွမ်းစိတ် ပြင်းစွာဖြစ်လှသောကြောင့်၎င်း မြေကြီးကို မိမိလက်ဖြင့် ပုတ်ခတ်လေသည်။)

ဤအမေးအဖြေနှင့် တကွဖြစ်သော တရားဒေသနာတော်ကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သည် ရှိသော် “ဖြစ်ခြင်း

သဘောရှိသော တရားအလုံးစုံသည် ချုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏” ဟု သိကြားနတ်မင်း၏သန္တာန်ဝယ် ကိလေသာမြို့အညစ်အကြေးကင်းသော တရားမျက်စိ (= သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်) သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လေ၏။ တပါးသော ရှစ်သောင်းသောနတ်တို့၏ သန္တာန် ဌလည်း တရားမျက်စိ (= သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်) သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လေ၏။

သက္ကပဉ္စာ-ဟု ခေါ်တွင်ကြောင်း

ဤသို့ နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်း တောင်းပန်အပ်သော ပြဿနာတို့ကို မြတ်စွာဘုရား ဖြေကြားတော်မူအပ်သောကြောင့် ဤ တရားဒေသနာတော်၏ အမည်သည် သက္ကပဉ္စာ ဟူ၍ သာလျှင် တွင်လေသတည်း။

သက္ကပဉ္စာသုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း ပြီး၏။

ဤတွင် အခဏ်း ၃၉-ပြီး၏။

အခန်း - ၄၀

အပရိဟာနိယ (ကြီးပွားကြောင်း) တရားတို့ကို
ဟောကြားတော်မူခြင်း

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် (ရှေး၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း) ပဌမ
မောဓိ=ရှေ့ပိုင်း ဝါတော်နှစ်ဆယ်ကို ထိုထိုမြို့ရွာတို့၌ ဝါကပ်
သီတင်းသုံးတော်မူကာ သတ္တဝါတို့ကို တရားရေအေး အမြှိုက်
ဆေး တိုက်ကျွေးတော်မူပြီး၍ ပစ္စိမမောဓိခေါ်သော နောက်ပိုင်း
နှစ်ဆယ့်လေးဝါတို့ကို သာဝတ္ထိပြည်၌သာ ဝါကပ်သီတင်းသုံး
တော်မူ၍ ဝါကျွတ်သောအခါ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ (ရှေး
ဖော်ပြရာပါ) ခရီးအဝန်းသုံးပါးဖြင့် ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူကာ
ကျွတ်ထိုက်သော ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အား တရားရေအေး
အမြှိုက်ဆေးကို တိုက်ကျွေးတော်မူလေသည်။ ထိုသို့ တိုက်ကျွေး
အပ်သည့်တရားရေအေး အမြှိုက်ဆေးတို့ကား ကျယ်ဝန်းများပြား
လှ၍ ဤ (မဟာဗုဒ္ဓဝင်) ကျမ်း၌ အပြည့်အစုံ မဖော်ပြနိုင်ပါ။
မဟာသမုဒြာရေ၏ ဆားငန်အရသာကို သိရှိရန် ရေအထုများ
စွာမှ ရေကြည် တပေါက်နှစ်ပေါက်ခန့်ကို ထုတ်ယူပြသ သုံးစွဲစေ
သော ယောက်ျားကဲ့သို့ အကျွန်ုပ်တို့သည်လည်း ထိုများစွာသော
တရားဒေသနာအစုမှ ဓမ္မအရသာကို စာဖတ်ပရိသတ်တို့ သိရှိရုံမျှ
ဖော်ပြသောအနေဖြင့် အနည်းငယ်မျှသော သုတ္တန်များကိုသာ
ရေးသား ဖော်ပြခဲ့ရပါသည်။ ကျယ်ဝန်းများပြားလှသော တရား
ဒေသနာတို့ကို လေ့လာလိုက်စား မှတ်သားနာယူလိုသော သူ
တော်စင်တို့သည် ဝိဇ္ဇကတ်တော် မြန်မာပြန် ကျမ်းဂန်များကို
(အဋ္ဌကထာ ဋီကာနှင့် ညှိနှိုင်း၍) လေ့လာသုံးသပ် ကြည့်ရှု မှတ်
သားကုန်ရာ၏။ အကျွန်ုပ်တို့သည်ကား မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိ-
နိဗ္ဗာန် စံဝင်ခါနီး (၄၄) လေးဆယ့်လေးဝါခန့် အချိန်မှစ၍
ဖြစ်သော တရားဒေသနာ အဋ္ဌပုတ် အကြောင်းအရာတို့ကိုသာ
ရေးသားဖော်ပြပါတော့အံ့—

ဘုန်းတော်ခြောက်စုံ ကျေးဇူးဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော
မြတ်စွာဘုရားသည် အခါတပါး(ဝါတော် ၄၄-ဝါခန့် ရပြီးတော်

မူသောအချိန်)၌ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏အနီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ကျောင်း ၌ ကိန်းအောင်းမွေလျော် စံနေတော်မူဆဲ ဖြစ်၏။ (တောင်ထွတ် တို့၌ လင်းတများ နားနေကြသည် များသောကြောင့် တနည်း လင်းတငှက်တို့နှင့်တူသော တောင်ထွတ်များ အများအပြား ရှိ သောကြောင့် ထိုတောင်ကို ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ဟူ၍ ခေါ်၏)။

ထိုအခါ အဇာတသတ်မင်းသည် ဝေသာလီပြည် လိစ္ဆဝီ= ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို စစ်ခင်းနှိမ်နင်းရန် သွားလိုရကား “ငါသည် ဤသို့ တန်ခိုး အာနုဘော်ကြီးကုန်သော ဤဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို မျိုးမြတ်အံ့၊ ဖျက်ဆီးအံ့၊ ပျက်စီးပြုန်းတီးစေအံ့” ဟူ၍ မင်းမာန်စကား ကြီးဝါး ပြောဆိုလျက် ရှိ၏။ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကား—

ရာဇဂြိုဟ်ပြည်နှင့် ဝေသာလီပြည် = ဤနှစ်ပြည်တို့၏ အကြား၌ ဝင်္ဂါမြစ်ကြီး (အရှေ့ အနောက် စီးသွား) ခြားလျက် ရှိလေသည်။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ကား ဝင်္ဂါမြစ်၏ တောင်ဘက်၌ တည်ရှိလေသည်။ ထိုဝင်္ဂါမြစ်၏ အနီး၌ (ပဇ္ဇနဂါမ-ခေါ်) လှည်းဆိပ် ရွာကြီးတရွာ ရှိလေသည်။ (ယနေ့ အိန္ဒိယတိုင်းသားတို့ “ပါဠနား”ဟု ခေါ် သော မြို့ကြီးသည် ထိုစဉ်က ထိုရွာပင် ဖြစ်တန်ရာ၏)။ ထိုပဇ္ဇန- ဝါမ (= လှည်းဆိပ်ရွာ) ကို အမှီပြု၍ ယူဇနာဝက်သည် အဇာတ- သတ် မင်း၏ အာဏာစက်ပြန့်နှံ့ရာဌာန ဖြစ်၏။ ယူဇနာဝက်သည် လိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ အာဏာစက်ပြန့်နှံ့ရာဌာန ဖြစ်၏။

ထိုပဇ္ဇနရွာ (= လှည်းဆိပ်ရွာ) ၌ တောင်ခြေမှ အဖိုးများစွာ ထိုက်သော ဥစ္စာဘဏ္ဍာ ထွက်ပေါ်သက်ဆင်းလာလေသည်။ ထိုအကြောင်းကို ကြားသိရ၍ “ယနေ့သွားမည်၊ နတ်ဖြန်သွားမည်” ဟု အဇာတသတ်မင်း စီမံခန့်ခွဲနေစဉ်ပင် လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ညီညွတ်ဝမ်းမြောက်ကြကုန်လျက် အလျင်လက်ဦး သွားရောက် ကြ၍ အလုံးစုံသော အဖိုးထိုက်တန်သည့် ဘဏ္ဍာများကို သိမ်းယူ ကြလေကုန်၏။ အဇာတသတ်မင်းသည် နောက်မှလာရောက်၍ ထိုသတင်းကို ကြားသိရလေလျှင် အမျက်ထွက်ကာ ပြန်သွား လေ၏။

လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် နောက်တနှစ်၌လည်း ထိုအတူပင် ပြုလုပ် ကြကုန်၏။ ထိုအခါ အဇာတသတ်မင်းသည် ရန်ငြိုးကြီးစွာ ဖြစ်ရှိလတ်ရကား “ငါသည် ဤသို့ တန်ခိုး၊ အာနုဘော်ကြီးကုန် သော ဤဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို မျိုးဖြုတ်အံ့၊ ဖျက်ဆီးအံ့၊ ပျက်စီးပြိုနင်းတီး စေအံ့” ဟု လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား = ဣရိယာပုထ်လေးပါးလုံး ၌ပင် ဤစစ်စကားကိုသာ ပြောကြားရုံမျှမက “သွားရောက်ရန် စီမံကြလော့” ဟုပင် မိမိ၏ စစ်သည် ရဲမက် ဗိုလ်ပါ အပေါင်းကို အာဏာထား အမိန့်ပေးလေသည်။

ထို့နောက်မှတဖန် အဇာတသတ်မင်းသည် “စစ်သည်ဗိုလ်ပါ ရဲမက်အပေါင်းနှင့် စစ်ထိုးရခြင်းသည် ဝန်လေးလှ၏။ ပျက်စီးမှု၊ အကျိုးမပြီး အချည်းနှီးပစ်ခတ်ထိုးခုတ်မှု တခုမျှ မရှိချေ။ (ပစ်ခတ် ထိုးခုတ်တိုင်း ပျက်စီးကြသည်သာ ဖြစ်၏)။ စင်စစ်သော်ကား ပညာရှိတဦးတယောက်နှင့် တိုင်ပင်၍ ပြုလုပ်လျှင် အပြစ်မရှိ၊ မြတ်စွာဘုရားနှင့်တူသော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်လည်း လောက၌ မရှိ၊ ယခုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ငါ၏မြို့ဦး ဝိဇ္ဇာကုဋ်တောင် ကျောင်း၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူဆဲ ရှိ၏။ ကိုင်း....ငါသည် ပညာရှိအမတ်တယောက်ယောက်ကို စေလွှတ်၍ မေးလျှောက် ဦးအံ့၊ ငါသွားသဖြင့် အကယ်၍ တစုံတရာ အကျိုးရှိမည်ဖြစ်လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် ဆိတ်ဆိတ်သာ နေတော်မူလိမ့်မည်၊ အကျိုးမဲ့ ဖြစ်မည်ဆိုလျှင်ကား ‘မင်းကြီးအဖို့ရာ ထိုအရပ်သို့ သွားသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း’ ဟု မိန့်ကြားတော်မူလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်ပြီးလျှင် ဝဿကာရပုဏ္ဏားကို—

“ပုဏ္ဏား....သင်သွားလော့၊ သင်သည် မြတ်စွာဘုရား ထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်၍ ငါ၏စကားဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို ဦးခိုက်ရှိခိုးလော့၊ အနာကင်းကြောင်း ရောဂါကင်းကြောင်း ကျန်းမာကြောင်း သန်စွမ်းကြောင်း ချမ်းသာစွာနေရကြောင်းများကို လျှောက်ထားမေးမြန်း လော့— ‘မြတ်စွာဘုရား.... ဝေဒေဟီမိဖုရား၏သား မဂဓ တိုင်းရှင် အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏

ခြေတော်တို့ကို ရှိခိုးဦးခိုက်လိုက်ပါ၏။ အနာကင်းကြောင်း ရောဂါကင်းကြောင်း ကျန်းမာကြောင်း သန်စွမ်းကြောင်း ချမ်းသာစွာနေကြောင်းများကို မေးလိုက်ပါ၏’ဟု သင် လျှောက်လေလော့။

ထို့ပြင် ‘မြတ်စွာဘုရား.....အဇာတသတ်မင်းသည် ဝေသာလီပြည် လိစ္ဆဝီ = ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို စစ်ခင်းနှိမ်နင်းရန် သွားလိုသည်ဖြစ်၍ ‘ငါသည် ဤသို့ တန်ခိုး၊ အာနုဘော် ကြီးကုန်သော ဤဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို မျိုးဖြုတ်အံ့၊ ဖျက်ဆီးအံ့၊ ပျက်စီးပြိုနင်းတီးစေအံ့’ဟု မင်းမာန်တက်ကြွား ကြီးဝါး ပြောဆိုလျက် ရှိပါသည်’ ဟူ၍လည်း လျှောက်ထားလေ လော့။ မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူသည့်အတိုင်း ကောင်းစွာမှတ်သား၍ ငါ့အား ပြန်ကြားလော့။ မြတ်စွာ ဘုရားတို့မည်သည် ချွတ်ယွင်းသောစကားကို မိန့်ကြား တော်မမူကြကုန်” —

ဟု မိန့်ဆိုလေ၏။ ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် “ကောင်းပါပြီ အရှင် မင်းကြီး...”ဟု ဝန်ခံကာ ရထားတပ်ကြီးဖြင့် မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူရာ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ကျောင်းတိုက်သို့ သွား ရောက်၍ မြတ်စွာဘုရားထံတော်မှောက်သို့ ချဉ်းကပ်လျက် မြတ်စွာဘုရားနှင့်အတူ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ နှုတ်ဆက်စကား ပြောကြားပြီးဆုံးစေပြီးနောက် အပြစ်လွတ်ရာ တခုသောနေရာ၌ ထိုင်နေပြီးသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“အရှင်ဂေါတမ..... အဇာတသတ်မင်းသည် အရှင် ဂေါတမ၏ ခြေတော်တို့ကို ဦးခိုက်ရှိခိုးလိုက်ပါ၏။ အနာ ကင်းကြောင်း ရောဂါကင်းကြောင်း ကျန်းမာကြောင်း သန်စွမ်းကြောင်း ချမ်းသာစွာ နေကြောင်းများကိုလည်း မေးလျှောက်လိုက်ပါ၏။ အရှင်ဂေါတမ....အဇာတသတ် မင်းသည် ဝေသာလီပြည် လိစ္ဆဝီ ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို စစ်ခင်း နှိမ်နင်းရန် သွားလိုသည်ဖြစ်၍ ‘ငါသည် ဤသို့ တန်ခိုး၊ အာနုဘော်ကြီးကုန်သော ဤဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို မျိုးဖြုတ်အံ့၊

ဖျက်ဆီးအံ့၊ ပျက်စီးပြိုနိုးတီးစေအံ့’ဟု မင်းမာန်တက်ကြွား
ကြိုးဝါးပြောဆိုလျက် ရှိပါသည်” —

ဟူ၍ လျှောက်ထားလေ၏။

မင်းတို့၏ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး

ထိုစဉ်အခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို
ယပ်ခပ်လျက် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ နောက်တော်၌ ရပ်တည်နေဆဲ
ဖြစ်၏။ (ဤ၌ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် ဝတ်ကို အဦးမူသဖြင့်
မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ယပ်ခပ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ စင်စစ်သော်
ကား မြတ်စွာဘုရားရှင်အဖို့ရာ မခံသာအောင် အေးမှု၊ ပူမှုဟူ၍
မရှိချေ။ ဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူရာ ထိုအခါ၌ ဘုရားရှင်တို့၏ကုသိုလ်
ကောင်းမှု အာနုဘော်ကြောင့် ဥတုသည် အချမ်းအပူ မျှတလျက်
သာရှိ၏)။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပုဏ္ဏားလျှောက်ထားသော
စကားကို ကြားသိတော်မူလေလျှင် ပုဏ္ဏားနှင့် တစုံတရာ ပြော
ကြားတိုင်ပင်မှု ပြုတော်မမူပဲ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်နှင့်သာ အတုံ့
အလှယ်စကား မိန့်ကြားတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ —

(၁) ပဌမ ကြီးပွားကြောင်းတရား

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ....ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မကြာမကြာ
စည်းဝေးကုန်၏လော၊ အကြိမ်များစွာ စည်းဝေးကုန်၏လော၊
သင်ချစ်သား အဘယ်သို့ ကြားရသနည်း။

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား..... “ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မကြာ
မကြာ စည်းဝေးကုန်၏၊ အကြိမ်များစွာ စည်းဝေးကုန်၏”ဟု
အကျွန်ုပ် ကြားသိရပါသည်။

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မကြာမကြာ
စည်းဝေးကုန်လျက် အကြိမ်များစွာ စည်းဝေးနေကြသမျှ ကာလ
ပတ်လုံး ဝဇ္ဇီမင်းတို့၏အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏၊ ဆုတ်ယုတ်
ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(ဤ၌။ ။တနေ့လျှင် သုံးကြိမ်ကျ စည်းဝေးကြလျှင်၎င်း၊ အကြား အကြား၌ စည်းဝေးကြလျှင်၎င်း မကြာမကြာ စည်းဝေးကြသည် မည်၏။ “ငါတို့သည် ယမန်နေ့ကလည်း စည်းဝေးခဲ့ကြပြီ၊ ရှေးနေ့ကလည်း စည်းဝေးခဲ့ကြပြီ၊ တဖန် ယနေ့ အဘယ်အကျိုးငှါ စည်းဝေးကြကုန်အံ့နည်း၊ (မစည်းဝေးကြပါနှင့်စို့)” ဟု ဆုတ်နှစ်ခြင်းသို့ မရောက်ကြလျှင် အကြိမ်များစွာ စည်းဝေးကြသည် မည်၏။

မကြာမကြာ စည်းဝေးခြင်း၊ မစည်းဝေးခြင်း၌ အကျိုးအပြစ်ကား— (က) မကြာမကြာ မစည်းဝေးကြလျှင် တူရူအရပ် အထောင့် အရပ်တို့မှ လာသော သတင်းစကားကို မကြားကြရကုန်၊ ထိုသို့ မကြားရသောကြောင့် “ဤမည်သော ရွာ၊ နိဂုံးနယ်စပ်များ ချောက်ချားနှောက်ယှက် ပျက်စီးလျက်ရှိသည်၊ ဤမည်သောအရပ်၌ လူဆိုးသူဆိုးတို့ ထကြွသောင်းကျန်းကြသည်” ဟူ၍ မသိနိုင်ကြကုန်၊ လူဆိုးသူဆိုးများကလည်း “မင်းများ မေ့လျော့နေကြသည်” ဟု သိရှိကြကာ ရွာ၊ နိဂုံးစသည်တို့ကို လူယက်တိုက်ဖျက် နှိပ်စက်ကြကုန်လျက် တိုက်နယ်အလုံးကို ဖျက်ဆီးကြကုန်၏။ ဤသို့ဖြစ်လတ်သော် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မင်းပြုလုပ်သောသူတို့အဖို့ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ဖြစ်လေတော့၏။

(ခ) မကြာမကြာ စည်းဝေးကြလျှင်ကား ထိုထိုသတင်းစကားကို ကြားသိရကုန်၏။ ထိုသို့ ကြားသိရသောကြောင့် ဝစ်သည်မိုလ်ပါကို စေလွှတ်၍ ရန်သူတို့အား နှိမ်နင်းမှုကို အချိန်မီ ပြုလုပ်နိုင်ကုန်၏။ လူဆိုး သူဆိုးတို့သည်လည်း “မင်းများသည် မမေ့မလျော့ကြကုန်၊ ငါတို့သည် အသင်းအဖွဲ့လိုက် လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ကြကုန်တော့” ဟု တိုင်ပင်ကာ လူစုခွဲ၍ ထွက်ပြေးကြကုန်၏။ ဤသို့ဖြစ်လတ်သော် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းပြုလုပ်သူတို့၏ ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းသည် ဖြစ်လေတော့၏။

(၂) ဒုတိယ ကြီးပွားကြောင်းတရား

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အညီအညွတ် စည်းဝေးကုန်၏လော၊ အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြွကုန်၏လော၊ ဝဇ္ဇီတိုင်းရေးပြည်ရာကိစ္စများကို အညီအညွတ် ဆောင်ရွက်ကုန်၏လော၊ သင်ချစ်သား အဘယ်သို့ ကြားရသနည်း။

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား..... “ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အညီအညွတ် စည်းဝေးကုန်၏၊ အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြွ

ကုန်၏။ ဝဇ္ဇီတိုင်းရေးပြည်ရာကိစ္စများကို အညီအညွတ် ဆောင်ရွက်ကုန်၏” ဟု အကျွန်ုပ် ကြားသိရပါသည်။

(ဘုရား) ချစ်သား အာနန္ဒာ....ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အညီအညွတ် စည်းဝေးကုန်လျက် အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြကုန်လျက် ဝဇ္ဇီတိုင်းရေးပြည်ရာကိစ္စများကို အညီအညွတ် ဆောင်ရွက်နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ဝဇ္ဇီမင်းတို့၏အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(ဤ၌။ ။ စည်းဝေးဖို့ရန် အချက်ပေးစဉ်၊ ခေါင်းလောင်းတီးခတ်လိုက်လျှင် “ယနေ့ ငါ့မှာ အခြားကိစ္စတစ်ခုရှိသည်။ မင်္ဂလာမူတရု ရှိနေသည်” - ဤသို့စသည် ဆင်ခြေစကား ပြောကြားကြကာ ပြန်လွှင့်မှု အစည်းအဝေးမတက်မှု ပြုလုပ်ကြလျှင် အညီအညွတ်စည်းဝေးကြသည်မမည်။ အချက်ပေးစဉ်သံ၊ ခေါင်းလောင်းသံကို ကြားရလျှင်ပင် ထမင်းစားနေဆဲသူများ၊ တန်းဆာဆင်နေဆဲသူများ၊ အဝတ်ဝတ်နေဆဲသူများပင်သော်လည်း စား၍တဝက်တပြက်၊ တန်းဆာဆင်၍ တဝက်တပြက်၊ အဝတ်ဝတ်နေ၍ တဝက်တပြက်နှင့်ပင် စည်းဝေးကြလျှင် အညီအညွတ်စည်းဝေးကြသည် မည်၏။

အားလုံးညီမှု စည်းဝေးကြ၍ ကြံစည်ထိုင်ပင်သင့်သမျှကို ကြံစည်ထိုင်ပင်ကြလျက် ပြုလုပ်သင့်သမျှကို တညီတညွတ်တည်း ပြုလုပ်ကြပြီးလျှင် တပေါင်းတည်း(=တပြိုင်နက်) အစည်းအဝေးပြုရာဌာနမှ မထကြလျှင် အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြသည်မမည်။ ဤကဲ့သို့ မညီမညွတ် တချို့က ထ၍ တချို့က ချန်နေရစ်ခဲ့ကြလျှင် ထ၍သွားကြသော မင်းတို့၏သန္တာန်ဝယ် “ငါတို့သည် အရေးမကြီးသည့် အပြင်အပစကားမျှကိုသာ ကြားရကုန်၏။ ငါတို့ ထလာပြီးနောက် ယခုအခါမှ အရေးကြီးသည့် အဆုံးအဖြတ်စကား ဖြစ်ရစ်တော့မည်” ဟု စိတ်ဝမ်းကွဲပြားဖွယ် အကြံမှား အစည်မှား ဖြစ်တတ်သည်။

ထိုင်ပင်ဆွေးနွေး စည်းဝေး၍ပြီးလျှင် အားလုံးတညီတညွတ်တည်း စည်းဝေးရာဌာန(=ခန်းမဆောင်)မှ ထွက်ကြထကြမှသာ အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြသည်မမည်၏။ (တနည်း) “ဤမည်သောအရပ်တို့၌ ရွာစပ်နယ်စပ်များ၊ ချောက်ချားနှောက်ယှက် ပျက်စီးလျက် ရှိသည်၊ လူဆိုး သူဆိုးများ တကြသောင်းကျန်းလျက် ရှိကြသည်” ဟု သတင်းစကား ကြားသိရ၍ “ဤရန်သူများကို အဘယ်သူသွားရောက်၍

နိမိနင်းမည်နည်း”ဟု တိုင်ပင်စကား ပြောကြားလတ်သော် “ငါအလျှင် သွားမည်၊ ငါအလျှင်သွားမည်”ဟု ပြောဆို၍ သူ့ထက်ငါဦးအောင် သွားကြလျှင်လည်း အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြသည်မည်၏။

မင်းတဦးဦး၏ အလုပ်ကိစ္စ ဆုတ်ယုတ်နေလျှင် ကျန်သောမင်းများ က သားများ၊ ညီများကို စေလွှတ်၍ ထိုမင်း၏ အလုပ်ကိစ္စကို ကူညီ ထောက်ပံ့ကြလျှင်၎င်း၊ ညွှန်သည်မင်းများ ရောက်ရှိလာလျှင် “ဤ မည်သော မင်း၏အိမ်သို့ သွားရောက်တည်းခိုပါ၊ ဤမည်သောမင်း၏ အိမ်သို့ သွားရောက်တည်းခိုပါ”ဟု တာဝန်တိမ်းရှောင်သည့်စကား မပြောကြားကြပဲ မင်းအားလုံးပင် တပေါင်းတည်း ညီညွတ်စွာ ချီးမြှောက်ပြုစုကြလျှင်၎င်း၊ မင်းတဦးဦးမှာ မင်္ဂလာကိစ္စဖြစ်စေ ရောဂါတခုခုဖြစ်စေ အခြားသောသုခဒုက္ခ ကိစ္စတခုခုဖြစ်စေ ဖြစ်ပေါ် လာလျှင် မင်းအားလုံးပင် ထိုကိစ္စ၌ အဖော်သဟဲအဖြစ် ကူညီဆောင် ရွက်ကြလျှင်၎င်း ဝဇ္ဇီတိုင်းရေးပြည်ရာများကို အညီအညွတ်ဆောင်ရွက် ကြသည် မည်၏။

(၃) တတိယ ကြီးပွားကြောင်းတရား

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ.....ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မပညတ်ခဲ့ သော အရာကို မပညတ်ပဲ ရှိကုန်၏လော၊ ပညတ်ပြီးသောအရာကို မပယ်ဖျက်ပဲ ရှိကုန်၏လော၊ ပညတ်ထားသမျှသော ရှေးဟောင်း ဝဇ္ဇီကျင့်ထုံးတို့ကို လိုက်နာကျင့်သုံးကုန်၏လော၊ သင်ချစ်သား အဘယ်သို့ ကြားရသနည်း။

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား....“ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မပညတ် ခဲ့သောအရာကို မပညတ်ကုန်၊ ပညတ်ပြီးသောအရာကို မပယ်ဖျက် ကုန်၊ ပညတ်ထားသမျှသော ရှေးဟောင်းဝဇ္ဇီကျင့်ထုံးတို့ကို လိုက်နာကျင့်သုံးကုန်၏”ဟု အကျွန်ုပ် ကြားသိရပါသည်။

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ.....ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မပညတ်ခဲ့ သော အရာကို မပညတ်ကြပဲ ပညတ်ပြီးသောအရာကို မပယ်ဖျက် ကြပဲ ပညတ်ထားသမျှသော ရှေးဟောင်းဝဇ္ဇီကျင့်ထုံးတို့ကို လိုက် နာကျင့်သုံးနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ဝဇ္ဇီမင်းတို့၏အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(ဤ၌။ ။ ရှေးမင်းများလက်ထက်က မကောက်ယူဘူးသော အခွန် အတုတ် ငွေဒဏ်စသည်ကို ကောက်ယူကြလျှင် မပညတ်သောအရာကို ပညတ်ကြသည် မည်၏။ ရှေးမင်းတို့လက်ထက်က အစဉ်အဆက် ဆင်းသက်လာသော အခွန်အတုတ် ငွေဒဏ်စသည်ကို မကောက်ယူကြ လျှင် ပညတ်ပြီးသောအရာကို ပယ်ဖျက်ကြသည် မည်၏။ “ဤသူကား လူဆိုးသူဆိုးတည်း” ဟု ဖမ်းယူအပ်နှံလတ်သော် မစစ်မဆေးပဲ သတ်ရန် ဖြတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြလျှင် ရှေးဟောင်းဝဇ္ဇီကျင့်ထုံးကို မလိုက်နာ မကျင့် သုံးကြသည် မည်၏။ ရှေးမင်းတို့ မပညတ်ခဲ့သောအရာကို အသစ်တဖန် ပညတ်ကြသော မင်းတို့၏ တိုင်းနိုင်ငံ၌ အခွန်သစ်စသည်တို့ဖြင့် အနှိပ် စက်ခံရကုန်သော တိုင်းသူပြည်သားတို့သည် “ငါတို့သည် အလွန်အမင်း အနှိပ်အစက် ခံနေရကုန်၏။ ဤမျှမတရားသောမင်းတို့၏ နိုင်ငံ၌ အဘယ် သူ နေလိမ့်မည်နည်း” ဟု ညည်းတောင်းစိတ်ပျက်ကြကာ ပစ္စန္ဓရစ်သို့ ဝင်ရောက်၍ ကိုယ်တိုင်ပင် လူဆိုး သူဆိုးများ ဖြစ်ကြ၍သော်၎င်း၊ သို့မဟုတ် လက်ရှိလူဆိုးသူဆိုးတို့၏ အပင်းအသင်း ဖြစ်ကြ၍သော်၎င်း ဇနပုဒ်တိုက်နယ်ကို လုယက်တိုက်ဖျက် ပုတ်ခတ်ကြလေကုန်၏။

ရှေးမင်းတို့လက်ထက်က အစဉ်အဆက် ဆင်းသက်လာသော အခွန် အတုတ် ငွေဒဏ်စသည်ကို မကောက်ယူကြသော ပညတ်ပြီးသော အရာကို ပယ်ဖျက်ကြသည့် မင်းတို့၏ ဥစ္စာကျီကြများ တနေ့တခြား လျော့ပါးဆုတ်ယုတ်လေ၏။ ထိုအခါ ဆင်၊ မြင်း၊ စစ်သည်ဗိုလ်ပါ၊ မောင်းမမိသံ - စသော သူတို့သည် ရမြဲတိုင်းသော စားနပ်ရိက္ခာ လာဘ်သပ်ပကာကို မရကြကုန်ရကား အစွမ်းအားမှ ဆုတ်ယုတ်ကြကုန် ရကား စစ်မထိုးနိုင် မခစားနိုင်ကြပဲ ရှိကြရကုန်၏။

ရှေးဟောင်းဝဇ္ဇီကျင့်ထုံးကို မလိုက်နာမကျင့်သုံးကြသော မင်းတို့၏ နိုင်ငံ၌ လူတို့သည် “ငါတို့၏ သားကို အဖကို ညီကို အစ်ကိုကို ခိုးသူ မဟုတ်ပါပဲလျက် ခိုးသူဟု ပြုလုပ်ကြကာ ဤမင်းတို့သည် သတ်ခဲ့ကြ ဖြတ်ခဲ့ကြလေပြီ” ဟု အမျက်ထွက်ကြ၍ ပစ္စန္ဓရစ်သို့ ဝင်ရောက်ပြီးလျှင် ကိုယ်တိုင်ပင် လူဆိုးသူဆိုးများ ဖြစ်ကြ၍၎င်း၊ သို့မဟုတ် လက်ရှိလူဆိုး သူဆိုးတို့၏ အသင်းအပင်း သူငယ်ချင်းများ ဖြစ်ကြ၍သော်၎င်း ဇနပုဒ်တိုက်နယ်ကို လုယက်တိုက်ဖျက် ပုတ်ခတ်ကြလေကုန်၏။ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းပြုလုပ်သောသူတို့အဖို့ ဆုတ်ယုတ် ခြင်း ဖြစ်လေတော့၏။

ရှေးမင်းတို့ ပညတ်ခဲ့သောအရာကိုသာ ပညတ်ကြသော မင်းတို့၏ တိုင်းနိုင်ငံဦးကား “ရာဇဝင်စဉ်ဆက် ဆင်းသက်လာသည်ကိုသာ မင်းတို့ သည် ပြုလုပ်ကြသည်။ အသစ်တဖန် ပညတ်ကြသည်မဟုတ်”ဟု အောက်မေ့ကြကာ တိုင်းသားပြည်သူ လူအပေါင်းတို့သည် ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြစ်ကြလျက် လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ခြင်း-စသော မိမိတို့၏ အလုပ်များကို ပြည့်စုံစေကြကုန်၏။

ပညတ်ပြီးသောအရာကို မပယ်ဖျက်ကြပဲ ရှေးမင်းတို့လက်ထက်က အစဉ်အဆက် ဆင်းသက်လာသော အခွန်အတုတ်-စသည်ကို ကောက် ယူကြသော မင်းတို့၏ ဥစ္စာကျိကြများသည် တနေ့တခြား တိုးပွား လေ၏။ ထိုအခါ ဆင်၊ မြင်း၊ စစ်သည်ဗိုလ်ပါ၊ မောင်းမိဿ-စသော သူတို့သည် ရှိမြဲတိုင်းသော စားနပ်ရိက္ခာ လာဘ်သပ်ပကာကို ရကြကုန် ရကား ကိုယ်အား ဉာဏ်အား နှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံကြကာ စစ်ထိုးနိုင်ကြ ခစားလုပ်ကျွေးနိုင်ကြလေကုန်၏။

ရှေးအခါက ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် “ဤသူကား သူခိုးဖြစ်ပါသည်”ဟု ခေါ်ဆောင်၍ ပြုလာလျှင် “ထိုခိုးသူကို ဖမ်းကြလော့”ဟု လွယ်လွယ် ကူကူ ပေါ့ပေါ့စားစား မပြောကြားကြပဲ တရားစစ်ဆေးသူ အမတ် ကြီးတို့ထံ အပ်နှံကြကုန်၏။ ထိုအမတ်ကြီးတို့သည် ထိုသူကို စိစစ်စစ်စစ် မေးမြန်းကြပြီးလျှင် ခိုးသူမဟုတ်က လွတ်လိုက်ကြ၏။ အကယ်၍ ခိုးသူဟု အမှတ်ရှိကြလျှင် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်က မကောင်းမှုမှ ကြောက် ကြသောကြောင့် တစုံတရာ ဆုံးဖြတ်စကား မပြောကြားကြပဲ တရား ဆုံးဖြတ်သူ အမတ်ကြီးတို့အား အပ်နှင်းပေးပို့ကြကုန်၏။ ထိုအမတ်ကြီး တို့ကလည်း စစ်ဆေးမေးမြန်းကြ၍ ခိုးသူမဟုတ်က လွတ်လိုက်ကြ၏။ အကယ်၍ ခိုးသူဟု အမှတ်ရှိကြ ယူဆကြလျှင် နီတိကျမ်းဆောင် သူခမိန်တို့ထံ ပေးပို့အပ်နှံကြကုန်၏။ ထိုသူခမိန်တို့ကလည်း စစ်ဆေး မေးမြန်းကြ၍ ခိုးသူမဟုတ်က လွတ်လိုက်ကြ၏။ အကယ်၍ ခိုးသူဟု အမှတ်ရှိကြ ယူဆကြလျှင် (အဆက်ဆက်ဆောင်အပ်သည့် အမျိုးကြီး ရှစ်ပါးတို့၌ ဖြစ်ပွားကြ၍ အဂတိလေးပါးမှ ရှောင်ရှားကြသည့်) ခုံအဖွဲ့ ဝင် လူကြီးရှစ်ဦးတို့ထံ အပ်နှံကြပြန်၏။ ထိုလူကြီးတို့ကလည်း ရှေးနည်း အတိုင်း၍ စစ်သူကြီးအား အပ်နှင်းကြကုန်၏။ စစ်သူကြီးမှတစ်ဆင့် အိမ်ရှေ့မင်း၊ အိမ်ရှေ့မင်းမှတစ်ဆင့် မင်းကြီးအား အပ်နှင်း၏။ မင်းကြီး သည် စစ်ဆေးမေးမြန်း၍ ခိုးသူမဟုတ်က လွတ်လိုက်၏။ အကယ်၍ ခိုးသူစင်စစ် ဖြစ်နေခဲ့လျှင် အစဉ်အဆက် ဆင်းသက်လာသော ဓမ္မသတ် ကျမ်းကို ဖတ်စေ၏။

ထိုကျမ်း၌ “အကြင်သူသည် ဤမည်သောအမှုကိုပြုအံ့၊ ထိုသူအား ဤမည်သောဒဏ် ပေးရမည်” ဟု အတိအလင်း ရေးသားထားအပ် လေသည်။ မင်းကြီးသည် ထိုသူ၏အမှုကို ထိုဓမ္မသတ်ကျမ်းနှင့် ညှိနှိုင်း ပြီးမှ ထိုအမှုအား လျော်သောဒဏ်ကို ချမှတ်တော်မူလေသည်။

ဤသို့လျှင် ဤဖော်ပြရာပါ ရှေးဟောင်းဝဇ္ဇီကျင့်ထုံးကို လိုက်နာ ကျင့်သုံးကြသော မင်းတို့အား လူတို့သည် မကဲ့ရဲ့ကြပဲ “မင်းများသည် ရှေးဟောင်းကျင့်ထုံးအတိုင်း အမှုကို ဆုံးဖြတ်ကြလေသည်၊ ဤမင်း တို့အား အပြစ်မရှိ၊ ဤမင်းတို့၏ အပြစ်မဟုတ်၊ ငါတို့၏ အပြစ်သာ ဖြစ်ချေသည်” ဟု အောက်မေ့ကျေနပ်ကြကာ မမေ့မလျော့ မိမိတို့၏ အလုပ်များကို ရိုးသားစွာ ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ ဤသို့ ပြုလတ်သော် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းပြုလုပ်သော သူတို့အဖို့ တိုးတက် ကြီးပွားခြင်း ဖြစ်လေတော့၏။

(၄) စတုတ္ထ ကြီးပွားကြောင်းတရား

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အသက်ကြီး သော ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို အရိုအသေပြုကုန်၏လော၊ အလေးပြုကုန်၏ လော၊ မြတ်နိုးကုန်၏လော၊ ပူဇော်ကုန်၏လော၊ ထို အသက်ကြီး သူတို့၏ စကားကိုလည်း နာယူသင့်သည် ဟု ထင်မှတ်ကြကုန်၏ လော၊ သင်ချစ်သား- အဘယ်သို့ ကြားသိရသနည်း။

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား...“ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အသက် ကြီးသော ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို အရိုအသေပြုကုန်၏၊ အလေးပြုကုန်၏၊ မြတ်နိုးကုန်၏၊ ပူဇော်ကုန်၏၊ ထို အသက်ကြီးသူတို့၏ စကားကို လည်း နာယူသင့်သည်ဟု ထင်မှတ်ကြကုန်၏” ဟု အကျွန်ုပ် ကြား သိရပါသည်။

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အသက်ကြီး သော ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို အရိုအသေပြုကုန်လျက် အလေးပြုကုန်လျက် မြတ်နိုးကုန်လျက် ပူဇော်ကုန်လျက် ထိုအသက်ကြီးသူတို့၏ စကား ကိုလည်း နာယူသင့်သည် ဟု ထင်မှတ်ကြ၍ နေကြသမျှကာလ ပတ်လုံး ဝဇ္ဇီမင်းတို့၏အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏၊ ဆုတ်ယုတ် ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(ကောင်းသောဥပကာရအထူး ကျေးဇူးပြုသည်ကို အရိုအသေ ပြု၏ဟု ခေါ်၏။ “ဤ သူတို့ကား ငါတို့၏ ကျောက်ထီးအတူ အလေး မအပ်သောသူတို့တည်း” ဟု အလေးမသောစိတ်ကို အဖန်ဖန်ဖြစ်စေ၍ ပြုလုပ်သည်ကို အလေးပြု၏ဟု ခေါ်၏။ စိတ်ပါလက်ပါ ချစ်ခင်စွာ ပြုမှုသည်ကို မြတ်နိုး၏ဟု ခေါ်၏။ မာန်မာန နှိမ်ချ၍ ပြုမှုသည်ကို ပူဇော်၏ဟု ခေါ်၏။ ထိုသူတို့ထံ တနေ့လျှင် ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ် ဆည်းကပ်၍ ပြောဆိုအပ်သည်ကို နာကြားမှုကို “ထိုသူတို့၏ စကားကို နာကြားသင့်သည်ဟု မှတ်ယူခြင်း” ဟု ခေါ်၏။

ဤကဲ့သို့ အသက်ကြီးသော မင်းတို့၏အပေါ်မှာ အရိုအသေပြုခြင်း စသော အမှုကို မပြုကြသော အဆုံးအမခံယူရန် ထိုအသက်ကြီးသော မင်းတို့ထံ မဆည်းကပ်ကြသော မင်းပျိုမင်းလွင်များမှာ ထိုအသက်ကြီးသော မင်းတို့က ဥပေက္ခာပြု လျစ်လျူရှုကာ အစွန့်အပစ်ခံကြရကုန်သည်ဖြစ်၍ အဆုံးအမ ဩဝါဒကို မရရှိကြပဲ မြူးထူးပျော်ပါးကစားမှုမေ့ကြကုန်လျက် မင်းစည်းစိမ်မှ ဆုတ်ယုတ်ဆုံးရှုံးကြကုန်၏။

အသက်ကြီးသော မင်းတို့၏ အပေါ်မှာ အရိုအသေမှု - စသည်ကို ပြုကြသော မင်းတို့အား အသက်ကြီးသော မင်းတို့သည် “ဤ အမှုကို ပြုသင့်၏။ ဤ အမှုကို မပြုသင့်” ဟု ရှေးအစဉ်အလာ ကျင့်ထုံးများကို ပြောကြားကြကုန်၏။ စစ်ရေး ကြုံလာလျှင်လည်း “ဤသို့ ဝင်သင့်၏။ ဤသို့ ထွက်သင့်၏” စသည်ဖြင့် နည်းလမ်းဥပါယ်ကို ပြုကြကုန်၏။ ထိုမင်းတို့သည် ထိုအသက်ကြီးသော မင်းတို့က ဆုံးမနည်းညွှန်အပ်ကုန်ရကား ဆုံးမသည့်အတိုင်း ကျင့်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ မင်းအစဉ်အဆက် = ရာဇဝင်ကို ကာလမြင့်ရှည် တည်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်စွမ်း ရှိကြလေကုန်၏။

(၅) ပဉ္စမ ကြီးပွားကြောင်းတရား

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ ... ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အမျိုးသမီးကြီး အမျိုးသမီးငယ်တို့ကို အတင်းဆွဲငင်၍ အနိုင်အထက် မသိမ်းပိုက်ပဲ ရှိကြ၏လော၊ သင်ချစ်သား အဘယ်သို့ ကြားသိရသနည်း။

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား... “ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အမျိုးသမီးကြီး အမျိုးသမီးငယ်တို့ကို အတင်းဆွဲငင်၍ အနိုင်အထက် မသိမ်းပိုက်ကြကုန်” ဟု အကျွန်ုပ် ကြားသိရပါသည်။

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ ... ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် အမျိုးသမီးကြီး အမျိုးသမီးငယ်တို့ကို အတင်းဆွဲငင်၍ အနိုင်အထက် မသိမ်းပိုက်ကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ဝဇ္ဇီမင်းတို့၏ အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(ဤ၌။ ။ အိမ်ရှင်မ အမျိုးသမီးကြီးများနှင့် သမီးပျိုများကို “ငါ မင်းပဲ” ဟု အတင်းဆွဲငင်၍ အနိုင်အထက် သိမ်းပိုက်ကြသော မင်းတို့၏ နိုင်ငံ၌ လူတို့သည် “ငါတို့အိမ်မှာ သားသယ်မိခင်တို့ကို၎င်း၊ တံတေး၊ နှပ်-စသည်တို့ကို မရွံ့မရှာ ခံတွင်းဖြင့် စုတ်ယူဖယ်ရှားကြကာ တမြတ်တနိုး ပြုစုမွေးကျွေးသုတ်သင် ကြီးပွားစေခဲ့ရသော သမီးပျိုများကို၎င်း ဤ မင်းတို့သည် အနိုင်အထက် သိမ်းပိုက်ကြ၍ မိမိနန်းအိမ်၌ နေစေကြကုန်၏” ဟု အမျက်ထွက်ကြကာ ပစ္စန္ဒရစ်သို့ ဝင်ရောက်ကြပြီးလျှင် ကိုယ်တိုင်ပင် လူဆိုး သူဆိုးများဖြစ်ကြ၍သော်၎င်း၊ လက်ရှိ လူဆိုး သူဆိုးတို့၏ အပင်းအသင်း သူငယ်ချင်းဖြစ်ကြ၍သော်၎င်း ဇနပုဒ် တိုက်နယ်ကို လုယက်တိုက်ဖျက် ပုတ်ခတ်ကြလေကုန်၏။ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းပြုလုပ်သော သူတို့အဖို့ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ဖြစ်လေတော့၏။

အိမ်ရှင်မ အမျိုးသမီးကြီးများနှင့် သမီးပျိုများကို အနိုင်အထက် မသိမ်းပိုက်ကြသော မင်းတို့၏ နိုင်ငံ၌ကား လူတို့သည် စိုးရိမ်ကြောင့် ကြခြင်း ကင်းကြလျက် မိမိတို့ဆိုင်ရာ အလုပ်ကိစ္စများကို ရှက်ဆောင် ပြုလုပ်ကြကာ မင်း၏ဥစ္စာဘဏ္ဍာကျိကြကို တိုးပွားစေကြကုန်၏။ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းပြုလုပ်သောသူတို့အဖို့ တိုးတက်ကြီးပွားခြင်း ဖြစ်လေတော့၏။

(၆) ဆဋ္ဌ ကြီးပွားကြောင်းတရား

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မြို့တွင်းမြို့ပြင်ရှိ ရှေးဝဇ္ဇီမင်းတို့၏ နတ်ကွန်း (= စေတီ) များကို အရိုအသေပြု ကုန်၏လော၊ အလေးပြုကုန်၏လော၊ မြတ်နိုးကုန်၏လော၊ ပူဇော်ကုန်၏လော၊ ထို နတ်ကွန်းတို့အား ရှေးကပေးမြဲ၊ ပြုမြဲဖြစ်သော တရားနှင့် လျော်သည့် ဗလိနတ်စာကိုလည်း မဆုတ်ယုတ်စေပဲ ရှိကုန်၏လော၊ သင်ချစ်သား အဘယ်သို့ ကြားသိရသနည်း။

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား... “ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မြို့တွင်း မြို့ပြင်ရှိ ရှေးဝဇ္ဇီမင်းတို့၏ နတ်ကွန်း (=စေတီ) များကို အရိုအသေပြုကုန်၏၊ အလေးပြုကုန်၏၊ မြတ်နိုးကုန်၏၊ ပူဇော်ကုန်၏၊ ထိုနတ်ကွန်းတို့အား ရှေးကပေးမြဲ ပြုမြဲဖြစ်သော တရားနှင့်လျော် သည့် ဗလိနတ်စာကိုလည်း မဆုတ်ယုတ်စေကုန်” ဟု အကျွန်ုပ် ကြားသိရပါသည်။

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မြို့တွင်းမြို့ပြင်ရှိ ရှေးဝဇ္ဇီမင်းတို့၏ နတ်ကွန်း(=စေတီ) များကို အရိုအသေပြုကြ လျက် အလေးပြုကြလျက် မြတ်နိုးကြလျက် ပူဇော်ကြလျက် ထို နတ်ကွန်းတို့အား ရှေးကပေးမြဲ ပြုမြဲဖြစ်သော ဗလိနတ်စာကို လည်း မဆုတ်ယုတ်စေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ဝဇ္ဇီမင်းတို့ အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏၊ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(မြို့တွင်း မြို့ပြင်ရှိ ရှေးခဟောင်းနတ်ကွန်း(=စေတီ) များကို ရိုသေ လေးမြတ်ပူဇော်မှု မပြုကြပဲ ရှေးကပေးမြဲ ပြုမြဲဖြစ်သော တရားနှင့် ညီလျော်သည့် ဗလိနတ်စာကို ဆုတ်ယုတ်စေကြ=မပေးကြသော မင်း တို့အား နတ်တို့သည် အစောင့်အနေ ကောင်းစွာချထားမှုကို မပြုကြ ကုန်၊ မဖြစ်သေးသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖြစ်စေရန် မစွမ်းနိုင်ကြသော် လည်း ဖြစ်နေဆဲရှိသော ချောင်းဆိုးနာ ခေါင်းခဲနာ-စသည်တို့ကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်၏။ စစ်ရေးစစ်ပွဲ ကြုံလတ်သော် အဖော်သဟာ မဖြစ် ကြကုန်၊ ထိုသို့ ဖြစ်လတ်သော် မင်းတို့အဖို့ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ဖြစ်လေ တော့၏။

တရားနှင့်ညီလျော်သည့် ဗလိနတ်စာကို မဆုတ်ယုတ်စေကြ=ပေးမြဲ ပေးကြ ပြုမြဲပြုကြသော မင်းတို့အားကား နတ်တို့သည် အစောင့်အနေ ကောင်းစွာချထားမှု ပြုကြကုန်၏၊ မဖြစ်သေးသော ချမ်းသာသုခကို ဖြစ်စေရန် မစွမ်းနိုင်ကြသော်လည်း ဖြစ်နေဆဲရှိသော ချောင်းဆိုးနာ ခေါင်းခဲနာ-စသည်တို့ကို လျင်စွာပျောက်ကင်းစေကုန်၏။ စစ်ရေးစစ်ပွဲ ကြုံလတ်သော် စစ်ဦး၌ မိမိဖက်က စစ်သည်ဗိုလ်ပါက် နှစ်ဆတက် သုံးဆတက်(တဖက်ရန်သူတို့)ထင်မြင်စေခြင်း၊ ထို တဖက်ရန်သူတို့အား ကြောက်မက်ပူပန်အဖြစ်ကို ပြုခြင်း-စသည်ဖြင့် သဘောသဟာ ဖြစ်ကြ ကုန်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်လတ်သော် မင်းတို့အဖို့ တိုးတက် ကြီးပွားခြင်း ဖြစ်လေတော့၏။

(၇) သတ္တမ ကြီးပွားကြောင်းတရား

(ဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ ... ဝဇ္ဇီတိုင်းသို့ မကြွလာသေးသော ရဟန္တာတို့ ကြွလာခြင်းငှါ၊ ကြွရောက်လာပြီးသော ရဟန္တာတို့လည်း ဝဇ္ဇီတိုင်း၌ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းငှါ ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် ရဟန္တာတို့အား တရားနှင့်အညီ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်လျက် လုံခြုံစေမှုကို ကောင်းစွာ စီမံပေးကုန်၏လော။ သင် ချစ်သား အဘယ်သို့ ကြားသိရသနည်း။

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား... “ဝဇ္ဇီတိုင်းသို့ မကြွလာသေးသော ရဟန္တာတို့ ကြွလာခြင်းငှါ၊ ကြွရောက်လာပြီးသော ရဟန္တာတို့လည်း ဝဇ္ဇီတိုင်း၌ ချမ်းသာစွာနေရခြင်းငှါ ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် ရဟန္တာတို့အား တရားနှင့်အညီ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ကြလျက် လုံခြုံစေမှုကို ကောင်းစွာ စီမံပေးကုန်၏” ဟု အကျွန်ုပ် ကြားသိရပါသည်ဘုရား။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ ... ဝဇ္ဇီတိုင်းသို့ မကြွလာသေးသော ရဟန္တာတို့ ကြွလာခြင်းငှါ၊ ကြွရောက်လာပြီးသော ရဟန္တာတို့လည်း ဝဇ္ဇီတိုင်း၌ ချမ်းသာစွာနေရခြင်းငှါ ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် ရဟန္တာတို့အား တရားနှင့်အညီ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ကြလျက် လုံခြုံစေမှုကို ကောင်းစွာ စီမံပေးနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ဝဇ္ဇီမင်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(ဤ၌။ ။ အလိုမရှိအပ်သည့် အန္တရာယ်များ မရောက်အောင် ပြုလုပ်ပေးမှုကို စောင့်ရှောက်မှု၊ ကာကွယ်မှုဟု ခေါ်၏။ အလိုရှိအပ်သော အရာဝတ္ထုများ မပျက်စီးအောင် ထိန်းသိမ်းမှုကို လုံခြုံစေမှုဟုခေါ်၏။ ထိုသို့ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်လုံခြုံစေရာ၌ စစ်သည်ဗိုလ်ပါတပ်ကြီးဖြင့် ဝန်းရံ၍ စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် ရဟန်းတို့အဖို့ရာ တရားနှင့်အညီ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်လုံခြုံစေခြင်း မမည်။ စင်စစ်သော်ကား ကျောင်းတိုက်၏ အနီးဖြစ်သော တော၌ သစ်ပင်များကို မခုတ်လှည်းအောင်၊ မှုဆိုးများ သားကောင်တို့ကို ဖမ်းဆီးပစ်ခတ် သတ်ဖြတ်မှုမပြုအောင်၊ ကျောင်းတိုက် အနီး ရေကန်များ၌ လူများ ငါးတို့ကို မဖမ်းယူအောင် ပြု

လုပ်ပေးခြင်းသည် တရားနှင့်အညီ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်လုံခြုံစေခြင်း မည်၏။

“တုံ့ထွံ့ကာမာ၊ စသည်မှာ၊ စိတ်သာမှတ်သားစွဲ” ပါဠိဘာသာ၌ ကတ္တု၊ ကရဏတ္တု၊ ကာတုကာမော-စသည်ဖြင့်၎င်း၊ မြန်မာဘာသာ၌ ပြုခြင်းငှါ၊ ပြုလိုသည်ဖြစ်၍-စသည်ဖြင့်၎င်း ဟောကြားရေးသားလျှင် သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်၏ မနုသာဝဝတ္ထာပိတခေါ်သော စိတ်နှလုံးသွင်းကို ဖော်ပြသည်။

ထို့ကြောင့် ဤ၌ “မကြွလာသေးသော ရဟန္တာတို့ ကြွလာခြင်းငှါ၊ ကြွရောက်လာပြီးသော ရဟန္တာတို့လည်း ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းငှါ” ဟု သော စကားရပ်ဖြင့် “ငါတို့နိုင်ငံသို့ ဘယ်လိုနည်းဖြင့် မလာရောက်ကြ သေးသော ရဟန္တာများ လာရောက်ကြပါမည်နည်း၊ ဘယ်လိုနည်းဖြင့် ကြွရောက်လာပြီးသော ရဟန္တာတို့ ချမ်းသာစွာ နေကြရပါမည်နည်း” ဟု ၍ ထိုဝဇ္ဇီမင်းတို့၏ သန္တာန်၌ နှလုံးသွင်း စိတ်ဖြစ်ပုံကို ပြဆိုသည်။

ထိုစကားရပ်၌ မကြွလာသေးသော ရဟန္တာတို့ ကြွလာခြင်းကို အလိုမရှိကြသော မင်းတို့သည် သဒ္ဓါတရားမရှိသူ ရတနာသုံးပါး၌ မကြည်ညိုသူများ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုမျှသာမကသေး ထိုမင်းများသည် မိမိတို့နိုင်ငံသို့ ရဟန်းတော်များ ရောက်ဆိုက်လာသောအခါ ခရီးဦးကို မကြိုကြကုန်၊ သွားရောက်၍ ဖူးဖွေမှု မပြုကြကုန်၊ အစေ့အစပ်စကား မပြောကြားကြကုန်၊ ပြဿနာကို မမေးလျှောက်ကြကုန်၊ တရားကို မနာ ကြကုန်၊ အလှူဒါနကို မပေးကြကုန်၊ အနုမောဒနာတရား မနာကြား ကြကုန်၊ ထိုရဟန်းတို့အတွက် နေရာထိုင်ခင်း အလျှင်းမစီမံကြကုန်။ ထိုအခါ ထိုမင်းတို့အဖို့ရာ “ဤမည်သောမင်းသည် သဒ္ဓါတရားမရှိ၊ ရတနာသုံးပါး၌ မကြည်ညို၊ ရဟန်းတော်များ မိမိနိုင်ငံသို့ ရောက်ဆိုက် လာသောအခါ ခရီးဦးကြိုဆိုမှုကို မပြု၊ (ပ)၊ နေရာထိုင်ခင်း အလျှင်း မစီမံချေ” ဟူ၍ မကောင်းသတင်း ပြန့်နှံ့ကျော်စောလေ၏။ ထို အကြောင်းကိုကြား၍ ရဟန်းတို့သည် ထိုမင်း၏မြို့တံခါးဖြင့် ခရီးမသွား ကြတော့ကုန်၊ မတတ်သာ၍ မြို့တံခါးအနီးမှ ခရီးသွားကြသော်လည်း မြို့တွင်းသို့ မဝင်ကြတော့ကုန်၊ ဤသို့ဖြစ်လတ်သော် မလာရောက်သေး သော ရဟန္တာတို့၏ မလာရောက်ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်လေတော့၏။

ကြွရောက်လာပြီးသောရဟန်းတို့ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရမှု မရှိလျှင် လည်း မသိ၍ လာရောက်ကြသောရဟန်းတို့ပင် “ငါတို့သည် ဤမြို့၌ နေကုန်အံ့ဟု ကြံစည်၍ လာမိကြကုန်၏။ သို့သော်လည်း ဤမင်းတို့

ဤနည်းအတိုင်းသာ ကျင့်ကြံနေကြလျှင် အဘယ်သူသည် နေတော့အံ့
နည်း”ဟု ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုကာ ထွက်သွားကြလေကုန်၏။ ဤသို့ မလာ
သေးသောရဟန်းတို့ မလာရောက်ကြလျှင်၎င်း၊ ကြွရောက်လာပြီးသော
ရဟန်းတို့ ဆင်းရဲစွာ နေကြရကုန်လျှင်၎င်း ထိုအရပ်ဒေသသည် ရဟန်း
တို့၏နေရာ မဟုတ်တော့ချေ။ ထိုအခါ နတ်တို့အစောင့်အရှောက်ဟူ၍
မရှိတော့ချေ။ နတ်တို့စောင့်ရှောက်မှု မရှိလတ်သော် ဘီလူးတို့သည်
အခွင့်ရကြလေကုန်၏။ ထိုဘီလူးများ ပြောများလတ်သော် မဖြစ်သေး
သော အနာရောဂါ (=မဖြစ်ဘူးသောအနာရောဂါ) ကို ဖြစ်စေကြ
ကုန်၏။ သီလရှိသူပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို ဖူးမြော်ခြင်း ပြဿနာမေးလျှောက်
ခြင်း စသည်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုလည်း
မဖြစ်ပွားတော့ချေ။ ထိုသို့ဖြစ်လတ်သော် မင်းတို့အဖို့ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း
ဖြစ်လေတော့၏။ ။ဤမှ အပြန်အားဖြင့် တိုးတက်ကြီးပွားခြင်းကို
ရှေးနည်းကို မှီး၍ သိအပ်၏။)

ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဂဓတိုင်းအမတ်ကြီးဖြစ်သူ
ဝဿကာရပုဏ္ဏားကို—

“ပုဏ္ဏား....အခါတပါး၌ (=တချိန်က)ငါဘုရားသည်
ဝေသာလီပြည် သာရန္တဒနတ်ကွန်း၌ နေစဉ် ဝဇ္ဇီမင်းတို့
အား ဤအပရိဟာနိယ(=ကြီးပွားကြောင်း)တရား ခုနစ်
ပါးတို့ကို ဟောကြားခဲ့လေပြီ။

ပုဏ္ဏား.... ဤအပရိဟာနိယ (=ကြီးပွားကြောင်း)
တရားခုနစ်ပါးတို့သည် ဝဇ္ဇီမင်းတို့၌ တည်၍ ဝဇ္ဇီမင်းတို့
သည်လည်း ဤအပရိဟာနိယတရား ခုနစ်ပါး တို့ကို
ကောင်းစွာ ကျင့်သုံးနေကြသမျှကာလပတ်လုံး ဝဇ္ဇီမင်းတို့
အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်း
မရှိပေ”—

ဟု မိန့်ဆိုတော်မူလေ၏။ ထိုအခါ ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်ကို—

“အရှင်ဂေါတမ....အပရိဟာနိယတရား တပါးပါးနှင့်
ပြည့်စုံလျှင်ပင် ဝဇ္ဇီမင်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပါ၏။

ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပါ။ အပရိဟာနိယတရား ခုနစ် ပါးလုံးတို့နှင့် ပြည့်စုံကြပါမူကား အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာ ရှိပါအံ့နည်း။

အိုအရှင်ဂေါတမ ... အဇာတသတ်မင်းသည် (၁) ဖြားယောင်းမှုကိုဖြစ်စေ (၂) အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲစေ မှုကိုဖြစ်စေ မပြုလုပ်ပဲ စစ်ထိုးကာမျှဖြင့် ဝဇ္ဇီတိုင်းကို သိမ်း ပိုက်နိုင်ဖွယ်မရှိပါ။

အိုအရှင်ဂေါတမ ... ကိုင်း... အကျွန်ုပ်တို့သည် ယခု အခါ သွားပါကုန်အံ့။ အကျွန်ုပ်တို့သည် များသောကိစ္စ များသောပြုဖွယ်ရှိသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ —

ဟု လျှောက်ထားလေလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝဿကာရ ပုဏ္ဏားကို “ပုဏ္ဏား...ယခုအခါ၌ သွားရန်အချိန်ကို သင်သိ၏ (= သွားရန်မှာ သင်၏အလိုအတိုင်းပင် ဖြစ်၏)” ဟု ခွင့်ပြုစကား မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။ ထိုအခါ ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် မြတ်စွာ ဘုရား၏ စကားကို အလွန်နှစ်သက်စွာ ခံယူ၍ ဝမ်းမြောက်စွာ ချီးကျူးပြီးနောက် နေရာမှထကာ ပြန်သွားလေ၏။

(မြတ်စွာဘုရားရှင် ပွင့်တော်မမူမီ ထိုနေရာ၌ သာရန္တဒနုတ်ဘီလူး၏ နေထိုင်ရာနတ်ကွန်းစေတီဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုနောက် ဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူလာ သောအခါ ထိုနေရာ၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်အတွက် ကျောင်းတိုက် ဆောက် လုပ်လှူဒါန်းကြသဖြင့် ထိုကျောင်းတိုက်သည် သာရန္တဒနုတ်ကွန်း ကျောင်းတိုက်ဟု အမည်တွင်လေသည်။

ပုဏ္ဏားပြန်၍ ပြောကြားသောစကားရပ်၌—(၁) ဖြားယောင်းမှု ဟူသည်မှာ “ငါတို့အဖို့ရာ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံမှုပြုသဖြင့် အကျိုးမရှိပါ။ ယခု အခါ ညီညွတ်ကြပါစို့” ဟု ငြိမ်းချမ်းရေးစကား ပြောဆိုကာ ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊ ရွှေ၊ ငွေ-စသော လက်ဆောင်ပစ္စည်းများကို ပို့ဆက်၍ ချီးမြှောက် မှု (= ရန်သူ၏စိတ်ကို မိမိအလိုပါအောင် ဆွဲယူမှု) ပြုခြင်းကို ခေါ်ဆို သည်။ ဤကဲ့သို့ သင်္ဂြိုဟ်ချီးမြှောက်မှု = ဖြားယောင်းမှုကို ပြုပြီးမှ ရင်း နှီးခင်မင် အကျွမ်းဝင်လာသောအခါ အလွယ်တကူနှင့် ဖမ်းယူသိမ်း ပိုက်နိုင်မည်-ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ (၂) အမှတ်ပါ စကားရပ်ဖြင့် ဝဇ္ဇီ မင်းများကို အချင်းချင်းစိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပြုလုပ်၍လည်း ဖမ်း

ယူသိမ်းပိုက်နိုင်မည်-ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုဖော်ပြ၏။ ဤနည်းလမ်းဥပါယ် (၂) ရပ်ကို ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဟောကြားချက်ဖြင့် နည်းမှီးရ၍ လျှောက်ဆိုလေသည်။ ဤ၌ မေး၊ ဖြေဖွယ်ရှိသည်ကား—

(မေး) မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကိုယ်တော်မြတ်က ဤကဲ့သို့ ဟောလိုက်လျှင် ဝဿကာရပုဏ္ဏားကြီး (ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို သိမ်းပိုက်ရန်) နည်းရသွားမည်ကို မသိဘူးလော။

(ဖြေ) မသိမဟုတ် သိပါ၏။

(မေး) သိတော်မူပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဟောတော်မူသနည်း။

(ဖြေ) ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို သနားစောင့်ရှောက်သဖြင့် ဟောကြားတော်မူ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ရွှေဉာဏ်တော်ဝယ် “ငါဘုရားမဟောကြားလျှင်လည်း အဇာတသတ်မင်းသည် နှစ်ရက်သုံးရက်အတွင်း သွားရောက်၍ ဝဇ္ဇီမင်းအားလုံးတို့ကို ဖမ်းယူသိမ်းပိုက် သတ်ဖြတ်လိမ့်မည်။ ဟောကြားလျှင်ကား (အကြမ်းနည်းမဖက်ပဲ) ဘေဒဥပါယ်ကို သုံးကာ ညီညွတ်နေသော လိစ္ဆဝီ=ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပြုလုပ်လျက် သုံးနှစ်ကြာမှ သွားရောက်၍ ဝဇ္ဇီမင်းအားလုံးတို့ကို ဖမ်းယူသိမ်းပိုက် သတ်ဖြတ်လိမ့်မည်။ ဤမျှ သုံးနှစ်ကြာ အသက်ရှည်နေခြင်းသည်လည်း ချီးမွမ်းအပ် မြတ်လှပေ၏။ မှန်၏-ဤမျှသုံးနှစ်ကြာ အသက်ရှင်ကြရကုန်လျှင်ပင် လိစ္ဆဝီ=ဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မိမိတို့၏ ထောက်တည်ရာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုလုပ်နိုင်ကြပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်သိမြင်ခြင်းဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို သနားစောင့်ရှောက်သဖြင့် ဟောကြားတော်မူ၏။

ဝေသာလီပြည် ပျက်စီးခြင်း

ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံတော်မှ ဖဲခွဲလေ၍ အဇာတသတ် မင်းထံသို့ ရောက်ရှိလေလျှင် အဇာတသတ် မင်းသည် ဝဿကာရပုဏ္ဏားကို “ဆရာ... မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဘယ်လိုများ မိန့်ကြားတော်မူလိုက်ပါသနည်း” ဟု မေးလေ၏။ ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် “အိုအရှင်မင်းမြတ်... ရဟန်းဂေါတမ၏ စကားအရဆိုလျှင် ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို အခြားနည်းလမ်းဖြင့် ဖမ်းဆီး သိမ်းပိုက်ရန် မစွမ်းနိုင်၊ စင်စစ်သော်ကား ဖြားယောင်းခြင်းဖြင့်

သော်၎င်း၊ အချင်းချင်းကွဲပြားအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်သော်၎င်း ဤနှစ်နည်းသာ ဖမ်းဆီးသိမ်းပိုက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၏”ဟု တင် လျှောက်လေ၏။

ထိုအခါ အဇာတသတ်မင်းသည် ဝဿကာရပုဏ္ဏားကို “ဖြား ယောင်းခြင်းဖြင့် (= ဖြားယောင်းသည့်နည်းကို သုံးလျှင်) ငါတို့ ၏ ဆင်၊ မြင်း စသည်တို့ ပျက်စီးကုန်ကြလိမ့်မည်။ စိတ်ဝမ်းကွဲပြား အောင် ပြုလုပ်ခြင်း = ဘေဒဥပါယ်ဖြင့်သာ ထိုဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို ဖမ်း ဆီးသိမ်းပိုက်ပေအံ့။ အဘယ်သို့ ပြုရမည်နည်း ဆရာ...”ဟု မေး လေ၏။ ဝဿကာရပုဏ္ဏားက “မြတ်သောမင်းကြီး... ထိုသို့ဖြစ် လျှင် အရှင်မင်းကြီးတို့သည် ဝဇ္ဇီမင်းများကို အကြောင်းပြု၍ မှူး မတ် မိုလ်ပါ ပရိသတ်အစုံအညီ၌ ဝဇ္ဇီမင်းများနှင့် စစ်ထိုးမည့် အကြောင်းစကား ပြောကြားတော်မူပါလော့။ ထိုအခါ အကျွန်ုပ် က ‘မြတ်သောမင်းကြီး... အရှင်မင်းကြီးမှာ ထိုဝဇ္ဇီမင်းတို့ဖြင့် (= ထိုဝဇ္ဇီမင်းများနှင့် စစ်ထိုးခြင်းဖြင့်) အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ထိုဝဇ္ဇီမင်းတို့သည် မိမိတို့၏ ဥစ္စာတို့ဖြင့် လယ်လုပ်ခြင်း၊ ကုန် သွယ်ခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ကြ၍ အသက်ရှင်ကြပါကုန်စေ’ဟု ပြောဆိုကာ (သဘောမတူသော အမူအရာဖြင့်) နေရာမှထ၍ သွားပါအံ့။ ထိုအခါ အရှင်မင်းကြီးတို့သည် ‘အချင်းတို့... ဤ ဝဿကာရပုဏ္ဏားက ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ငါစစ်ထိုးမည် ဟူသောစကားကို အဘယ်ကြောင့် တားမြစ်ရသနည်း’ဟု အမျက် ထွက်သည့်အဟန် မိန့်ဆိုတော်မူကြပါ။ ထို့ပြင်လည်း ကျွန်ုပ်က နေ့ခင်းကြောင်တောင်မှာပင် ဝဇ္ဇီမင်းတို့ထံ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ကို ပို့ဆက်ပါမည်။ ထိုလက်ဆောင်များကိုလည်း ဖမ်းယူစေ၍ အရှင်မင်းကြီးတို့သည် အကျွန်ုပ်အပေါ်မှာ အပြစ်တင်တော်မူ ကြပြီးလျှင် နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၊ ရိုက်ပုတ်ခြင်း- စသည်ကိုမပြုကြပဲ အကျွန်ုပ် ကို ခေါင်းတုံးရိတ်မှု သက်သက်ကိုသာ ပြုပြီးလျှင် မြို့မှ နှင်ထုတ် စေတော်မူပါကုန်လော့။ ထိုအခါ အကျွန်ုပ်သည် ‘သင့်မြို့တော်၌ တံတိုင်းများ ကျုံးများကို အခြားသူ ကြပ်မပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်၊ ငါ ကြပ်မပြုလုပ်အပ်ခဲ့သည်။ ငါသည် သင့်မြို့တော်၌ တံတိုင်းမီး

တား အားနည်းသောနေရာ၊ ကျုံးအပြင်ဝယ် ရေတိမ်သော နေရာ၊ ရေနက်သောနေရာများကို သိသူဖြစ်သည်။ ယခုအခါ မကြာမြင့်မီပင် ရန်သူမင်းများကို ခေါ်ဆောင်လာကာ ဝါသည် ထိုသင့် မြို့တော်တံတိုင်းနှင့် ကျုံးများကို ပျက်စီးအောင် ရွက်ဆောင်ကာ တဖြောင့်တည်း (မြေတပြင်တည်း) ဖြစ်သွားအောင် ပြုလုပ်ပေအံ့' ဟု ဆန့်ကျင်စကား ပြောကြားပါမည်။ ထိုအကြောင်းကို ကြားသိတော်မူလျှင် အရှင်မင်းကြီးတို့က အကျွန်ုပ်ကို 'ယခုအမြန် တိုင်းပြည်မှ ထွက်သွားရမည်' ဟု ပြည်နှင့်ဒဏ်စကား အပြင်း အထန် မိန့်ကြားတော်မူကြပါလော့" ဟု အကြံပေးစကား လျှောက်ထားလေ၏။ အဇာတသတ်မင်းသည်လည်း ပုဏ္ဏား အကြံပေးသမျှ အားလုံးကို ပြုလုပ်လေ၏။

လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ဝဿကာရပုဏ္ဏား ရာဇဂြိုဟ်မှထွက်လာကြောင်း သတင်းစကားကို ကြားသိကြ၍ "ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူဖြစ်၏။ သူ့အား ဝင်္ဂါမြစ် ဤဖက်ကမ်းသို့ ကူးသန်းခွင့်မပေးကြနှင့်" ဟု အပြင်းအထန် ကန့်ကွက်စကား ပြောကြားကြကုန်၏။ ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့အနက် အချို့သောလိစ္ဆဝီမင်းတို့က "ငါတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောကြားအပ်သောကြောင့် ထိုဝဿကာရပုဏ္ဏားကို အဇာတသတ်မင်းက ဤသို့ပြည်နှင့်ဒဏ်ခတ်အပ်သတဲ့" ဟု အမျက်ဖြေစကား တင်သွင်းပြောကြားအပ်သည်ရှိသော် လိစ္ဆဝီမင်းအားလုံးတို့သည် "အချင်းတို့...ထိုသို့ ဖြစ်လျှင် ပုဏ္ဏား လာပါစေ" ဟု သဘောတူစကား ပြောကြားကြလေ၏။

ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် သွားရောက်၍ လိစ္ဆဝီမင်းတို့ကို တွေ့မြင်ပြီးလျှင် "အဘယ့်ကြောင့် လာရောက်ကုန်သနည်း" ဟု လိစ္ဆဝီမင်းတို့က မေးအပ်သည်ရှိသော် ထိုအကြောင်းကို လျှောက်ထားလေ၏။ လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် "အနည်းငယ်မျှ မပြောပလောက်သော အကြောင်းဖြင့် ဤသို့စင်ကြီးလေးသော အပြစ်ဒဏ်ကို ပြုဖို့ရန်မသင့်ချေ" ဟု ပြောဆိုကြ၍ "ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ သင်၏ ရာထူးကား အဘယ်ရာထူးနည်း" ဟု မေးကြလေ၏။

ဝဿကာရပုဏ္ဏားက “အကျွန်ုပ်သည် တရားဆုံးဖြတ်သည့် အမတ်ကြီးဖြစ်ပါသည်” ဟု ပြောဆိုလေလျှင် လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် “သင့်အတွက်တာ ထိုတရားဆုံးဖြတ်သည့် အမတ်ကြီးရာထူးပင် ဖြစ်စေ” ဟု ပြောဆိုကြကာ ပုဏ္ဏားအား တရားဆုံးဖြတ်သည့် အမတ်ရာထူးကို ပေးကြလေကုန်၏။

ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် အလွန်အလွန် ကောင်းမွန်အောင် တရားဆုံးဖြတ်ပေးလေ၏။ လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့သည် ထိုပုဏ္ဏား၏ အထံ၌ အတတ်ကို သင်ယူကြကုန်၏။

စိတ်ဝမ်းကွဲအောင် ပြုလုပ်ခြင်း

ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် ဆရာတယောက် အလေးပြုလောက် အောင် ဂုဏ်ကျေးဇူး ကြီးမြောက်လာသူဖြစ်လတ်သော် တနေ့ သ၌ လိစ္ဆဝီမင်းတယောက်ကို ခေါ်၍ သင့်လျောက်ပတ်ရာအရပ် သို့ သွားပြီးလျှင် “အရှင်မင်း၏ လူငယ်များ လယ်ထွန်ကြပါ၏ လား” ဟု မေးလေ၏။ “လယ်ထွန်ကြပါသည် ဆရာ...” ဟု လိစ္ဆဝီမင်းက ပြောကြားလေလျှင် “နွားနှစ်ကောင် က-၍ ထွန်ကြသ လား” ဟု မေးပြန်လေ၏။ လိစ္ဆဝီမင်းကလည်း “ဟုတ်ပါသည် ဆရာ... နွားနှစ်ကောင်က-၍ ထွန်ကြပါ၏” ဟု ဖြေဆိုလေ၏။ ဤမျှသာ ပြောဆိုပြီး မိမိနေရာသို့ ပြန်လာခဲ့လေ၏။ (ဤကဲ့သို့ လိစ္ဆဝီမင်းတယောက်တည်း ခွဲခေါ်၍ အရေးကြီးသည့်စကား ပြောကြားသည့်ဟန် ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ထိုမင်းများ စိတ်ဝမ်းကွဲပြား အောင် ဘေဒဥပါယ်သုံးခြင်းတည်း)။ ထိုအခါ ထို (ပုဏ္ဏားနှင့် စကားပြောသည့်) လိစ္ဆဝီမင်းကို အခြားလိစ္ဆဝီမင်းတယောက်က “ဆရာကြီးက ဘာစကားကိုများ ပြောကြားသနည်း” ဟု မေး၍ ထိုအမေးခံ လိစ္ဆဝီမင်းက ပြန်ကြားပြောဆိုအပ်သည်ကို မယုံကြည် နိုင်ပဲ “ဤလိစ္ဆဝီမင်းသည် ငါ့အား ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာကို မပြော ချေ” ဟု အောက်မေ့အထင်လွဲကာ ထိုအမေးခံ လိစ္ဆဝီမင်းနှင့် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားလေ၏။

ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် အခြားတပါးသောနေ့၌ အခြား လိစ္ဆဝီမင်းတယောက်ကို သင့်လျောက်ပတ်ရာ အရပ်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားပြီးလျှင် “အရှင်မင်း... အဘယ်ဟင်းဖြင့် ပွဲတော်စာ စားသုံးခဲ့ပါသနည်း” ဟု ဤမျှသာမေး၍ ပြန်လာခဲ့လေ၏။ ထို လိစ္ဆဝီမင်းကိုလည်း အခြားလိစ္ဆဝီမင်းတယောက်က မေး၍ ထို အမေးခံလိစ္ဆဝီမင်း၏ အမှန်အတိုင်း ဖြေကြားချက်ကို မယုံကြည် နိုင်ပဲ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားလေပြန်၏။

ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် ထိုပြင် အခြားတပါးသောနေ့၌ လိစ္ဆဝီမင်းတယောက်ကို သင့်လျောက်ပတ်ရာအရပ်သို့ ခေါ်ဆောင် သွားပြီးလျှင် “အရှင်မင်းသား... အရှင်မင်းသားသည် အလွန် ဆင်းရဲသတုံး-ဆိုသည်မှာ မှန်ပါသလား” ဟု မေးလေ၏။ “အဘယ် သူက ဤကဲ့သို့ ပြောသနည်း” ဟု အမေးခံရသော လိစ္ဆဝီမင်းက မေးလေလျှင် “ဤမည်သောလိစ္ဆဝီမင်းက ပြောပါသည်” ဟု ဂုံး ချောစကား ပြောကြားလေ၏။ ယင်းသို့ ပုဏ္ဏား ဂုံးချောစကား ပြောကြားမှုကြောင့် ထိုလိစ္ဆဝီမင်းနှစ်ပါးတို့လည်း စေ့စပ်၍ မရ နိုင်အောင် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားကြလေ၏။

ပုဏ္ဏားသည် အခြားလိစ္ဆဝီမင်းတပါးကို သင့်လျောက်ပတ်ရာ အရပ်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားပြီးလျှင် “အရှင်သားသည် ကြောက် တတ်သတုံး-ဆိုသည်မှာ မှန်ပါသလား” ဟု မေးလေ၏။ “အဘယ် သူက ဤသို့ ပြောသနည်း” ဟု အမေးခံရသော လိစ္ဆဝီမင်းက ပြန်၍မေးလေလျှင် “ဤမည်သောလိစ္ဆဝီမင်းက ပြောပါသည်” ဟု ဂုံးချောစကား ပြောကြားလေ၏။ ထိုလိစ္ဆဝီမင်း နှစ်ပါးတို့လည်း စေ့စပ်၍မရနိုင်အောင် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားကြလေ၏။

ဝေသာလီတပြည်လုံး ပျက်ပြုန်းခြင်း

ဤနည်းဖြင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် အခြားလိစ္ဆဝီမင်းတဦး က မပြောဆိုအပ်သည်ကိုပင် အခြားလိစ္ဆဝီမင်းတဦးအား ပြော ကြားလျက် သုံးနှစ်ကာလဖြင့် ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့ကို အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲအောင်ပြုလုပ်၍ မင်းနှစ်ဦးတို့ အတူတကွ လမ်းခရီး

တခုဖြင့် မသွားနိုင်ကြအောင် ပြုလုပ်ပြီးလျှင် (မည်မျှ စိတ်ဝမ်းကွဲ ပြားကြသည်ကို သိသာအောင်) အစည်းအဝေး ဖိတ်ခေါ်သော စည်ကြီးကို လည်စေလေ၏။

လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် “ချမ်းသာကြွယ်ဝ အစိုးရသော မင်းတို့ သည် စည်းဝေးကြကုန်လော့၊ ငါတို့ကား ဆင်းရဲစွာလှ အစိုး မရသူများသာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ရဲရင့်သောမင်းတို့သည် စည်းဝေး ကြကုန်လော့၊ ငါတို့ကား သူရဲဘောနည်းသူများ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုစည်းဝေးရာ အရပ်သို့သွား၍ ငါတို့အဘယ်အမှုကို ပြုရကုန်အံ့ နည်း” ဟု မခံချင်သောစကား မကျေနပ်သောစကားကို ပြော ကြားကြကာ အစည်းအဝေး မတက်ရောက်ကြကုန်။

ဝေသာကာရပုဏ္ဏားသည် “ယခုအခါကား ဝေသာလီပြည် အလုံးကို သိမ်းပိုက်နိုင်ရာကာလဖြစ်ပါသည်။ အရှင်မင်းကြီးသည် လျင်မြန်စွာသာ စစ်ချီ၍ လာတော်မူပါလော့” ဟု အဇာတသတ် မင်းထံ လျှို့ဝှက်သတင်းစကားကို ပို့စေလေ၏။ အဇာတသတ် မင်းသည် ထိုသတင်းကို ကြားသိရလျှင်ပင် စစ်ချီစစ်တက်သော စည်ကို လည်စေ၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်မှ ထွက်ခဲ့လေ၏။

ဝေသာလီမင်းတို့သည် ထိုအကြောင်းကိုကြားရ၍ “ငါတို့သည် အဇာတသတ်မင်းအား ဂင်္ဂါမြစ်ကို ကူးဖို့ရန်ပင် အခွင့်မပေး ကုန်အံ့” ဟု ဆို၍ အစည်းအဝေးစည်ကြီးကို လည်စေပြန်ကုန်၏။ ထိုအကြောင်းကို ကြား၍လည်း လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် “ရဲရင့်သော မင်းတို့သည် သွားကြကုန်လော့”-ဤသို့ အစရှိသဖြင့် မကျေနပ် စကား ပြောကြားကြကာ အစည်းအဝေး မတက်ရောက်ကြကုန်။

တဖန် ဝေသာလီမင်းတို့သည် အဇာတသတ်မင်း ဂင်္ဂါမြစ် ဤဖက်ကမ်းသို့ ကူးမိသောအခါ “ငါတို့၏ မြို့တွင်းသို့ ဝင်ခွင့်ကို မပေးကြကုန်အံ့၊ မြို့တံခါးများကို ပိတ်၍ အခိုင်အမာရပ်တည်ကြ ကာ ခံစစ်ဆင်ကြကုန်အံ့” ဟု ဆို၍ အစည်းအဝေးစည်ကြီးကို လည်စေကြပြန်ပါသော်လည်း လိစ္ဆဝီမင်းတစ်ဦးမျှ အစည်းအဝေး မတက်ရောက်တော့ချေ။

အဇာတသတ်မင်းသည် မိမိ၏ စစ်တပ်ကြီးနှင့်တကွ အသင့် ဖွင့်ပြီးသောတံခါးများမှပင် ဝေသာလီပြည်တွင်းသို့ အလွယ်တကူ ဝင်ရောက်ကာ လိစ္ဆဝိမင်းအားလုံးတို့ကို အသက်ဆုံး ပျက်စီး ပြိုနင်းတီးစေပြီးလျှင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ စစ်နိုင်ကာ ပြန်သွားလေ ၏။ ။ ဤကား ဝေသာလီပြည် ပျက်စီးခြင်း အကြောင်းအရာ တည်း။

(ဤ “ဝေသာလီပြည် ပျက်စီးခြင်းအကြောင်းအရာ” ဖြစ်ရပ်များ ကား မြတ်စွာဘုရားရှင် နောက်ဆုံးပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမည့်နှစ်နှင့် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးငနောက် နှစ်နှစ်=ဤသုံးနှစ်ကာလ အတွင်း၌ဖြစ်သော ဖြစ်ရပ်များတည်း။ ဤ ဖြစ်ရပ်များကို စကား အလျဉ်းသင့်၍ အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြသည့်အတိုင်း ဤကျမ်း၌ ထုတ်ဖော် ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။ အသင် ဗုဒ္ဓဝင်စာတော်ဖတ် ပရိသတ် သူတော်စင်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဝဿကာရပုဏ္ဏားကြီးအား ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်ကျောင်း၌ ရာဇအပရိဟာနိယ (=မင်းတို့၏ ကြီးပွားကြောင်း)တရား ခုနစ်ပါးကို ဟောကြားတော် မူပြီးလျှင် ပုဏ္ဏားကြီး ထိုဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်ကျောင်းမှ ထွက်ခွါသွား သောအချိန်ကို မှန်းမျှော်အာရုံပြု၍ ထားစေလိုသည်။)

ရဟန်းတို့၏ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝဿကာရပုဏ္ဏားအား မင်းတို့၏ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူစဉ်က ပင် “ဤမင်းတို့ကြီးပွားကြောင်း တရားစကားသည် သံသရာဝဋ်မှ မလွတ်မြောက်စေပဲ သံသရာဝဋ်၌သာ မှီသောစကား ဖြစ်ချေ သည်။ စင်စစ်သော်ကား ငါဘုရား၏ သာသနာတော်၌ ဤ ကြီးပွားကြောင်း = အပရိဟာနိယတရားစကား ဟောကြားသင့် ပေ၏။ ထို သာသနာအတွက် ဟောကြားအပ်သည့် အပရိဟာ- နိယတရားစကားသည် သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်စေတတ်၍ ဝဋ်မှကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကိုမှီသော တရားစကားဖြစ်၏။ ယင်းတရား စကားကြောင့် သုံးပါးသိက္ခာ သာသနာသည် ငါဘုရားပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်ပြီးနောက် အခွန်ရှည်စွာ ကာလမြင့်ကြာ တည်ရစ်လိမ့် မည်” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်တော်မူခဲ့လေသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝဿကာရပုဏ္ဏား ပြန်သွား၍ မကြာမြင့်မီ အရှင်အာနန္ဒာကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ... သင်သွားချေ၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ကို အမှီပြုနေသော ရဟန်းအားလုံး တို့ကို ဓမ္မာရုံ၌ စုဝေးစေလော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာ သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံခဲ့၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ကို အမှီပြုနေသော ရဟန်းအားလုံးတို့ကို ဝေးသောကျောင်းတို့၌ နေကြသောရဟန်း တို့ထံ တန်ခိုးရှင်ရဟန်းတို့ကို စေလွှတ်၍၎င်း၊ နီးသောကျောင်း တို့၌ နေကြသော ရဟန်းတို့ထံ ကိုယ်တိုင် သွားရောက်၍၎င်း “အရှင်တို့... စည်းဝေးကြလော့၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်တို့၏ စည်းဝေးခြင်းကို အလိုရှိတော်မူ၏” ဟု လျှောက်ထားကာ ဓမ္မာရုံ ၌ စည်းဝေးစေပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင် ထံတော်မှောက်သို့ သွားရောက်ဝပ်လျှိုး ရှိခိုးပြီးကာ လျှောက်ပတ်သောနေရာ၌ ရပ် တည်ပြီးသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား... ရဟန်း အားလုံး စုဝေးမိကြပါပြီ၊ မြတ်စွာဘုရား... ယခု အခါ၌ ကြွတော် မူရန်အချိန်ကို မြတ်စွာဘုရားပင် သိတော်မူပါသည်၊ (= ကြွရန် မှာ ရှင်တော်ဘုရား၏ အလိုတော်အတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်)” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဓမ္မာရုံသို့ ကြွရောက်ပြီးလျှင် ခင်းထားအပ်သော နေရာ၌ ထိုင်တော်မူလျက် ရဟန်းတို့ကို “ရဟန်းတို့... သင်တို့အား ငါဘုရားသည် အပရိဟာနိယ (= ကြီးပွားကြောင်း) တရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောပေအံ့၊ ထိုတရားကို နာကြကုန်လော့၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းကြကုန်လော့၊ အကျယ် အားဖြင့် ငါဘုရား ဟောကြားပေအံ့” ဟု မိန့်တော်မူလတ်သော် ရဟန်းတို့သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု လျှောက် ထားဝန်ခံကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤ ဆိုလတ္တံ့သော (အပရိဟာနိယ) ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါးကို ဟောကြား တော်မူ၏—

(၁) ရဟန်းတို့ ... ရဟန်းတို့သည် မကြာမကြာ စည်းဝေး ကြလျက် အကြိမ်များစွာ စည်းဝေးနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်း မရှိပေ။

(၂) ရဟန်းတို့... ရဟန်းတို့သည် အညီအညွတ် စည်းဝေး ကုန်လျက် အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြွလျက် သံဃ ကိစ္စကို အညီအညွတ် ဆောင်ရွက်နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်း မရှိပေ။

(၃) ရဟန်းတို့...ရဟန်းတို့သည် ဘုရားရှင် မပညတ်ခဲ့သော အရာကို မပညတ်ကြပဲ ဘုရားရှင်ပညတ်ပြီးသောအရာကို မပယ် ဖျက်ကြပဲ ဘုရားရှင် ပညတ်ထားသမျှသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ကောင်းစွာဆောက်တည်၍ ကျင့် နေ ကြ သ မျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်း မရှိပေ။

(၄) ရဟန်းတို့ ... ရဟန်းတို့သည် ရဟန်းဝါရင့်ကုန်လျက် ရဟန်းသက်ကြီးကြသည့် သံဃဦးစီး မထေရ်ကြီး ရဟန်းတို့ကို အရိုအသေပြုကုန်လျက် အလေးပြုကုန်လျက် မြတ်နိုးကုန်လျက် ပူဇော်ကုန်လျက် ထိုမထေရ်ကြီးတို့၏ စကားကိုလည်း နာယူသင့် သည်ဟု ထင်မှတ်၍ နေကြသမျှကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၅) ရဟန်းတို့...ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာသော တဖန် ဘဝသစ်အကျိုးပေးတတ်သည့် တဏှာ၏အလိုသို့ မလိုက်ကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ် ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၆) ရဟန်းတို့...ရဟန်းတို့သည် တောကျောင်းတို့၌ (နေ ထိုင်ရန်) လိုလားသောစိတ်ရှိနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့ အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၇) ရဟန်းတို့ ... ရဟန်းတို့သည် မရောက်လာကုန်သေးသော သီလကို ချစ်မြတ်နိုးကြသည့် သီတင်းသုံးဖော်တို့ ရောက်လာကြခြင်းငှါ၊ ရောက်လာကုန်ပြီးသော သီလကို ချစ်မြတ်နိုးကြသည့် သီတင်းသုံးဖော်တို့ ချမ်းသာစွာ နေကြရခြင်းငှါ ကိုယ်စီ ကိုယ်ငှ သတိပြုနေသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

ရဟန်းတို့... ဤ ကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရား ခုနစ်ပါးတို့သည် ရဟန်းတို့၌ တည်နေကြ၍ ရဟန်းတို့သည်လည်း ဤကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ကျင့်သုံးနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။ (မြတ်စွာဘုရားရှင် မိန့်ကြားတော်မူသည့်စကား မပြီးဆုံးသေး)။

(ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည့် တရားခုနစ်ပါးတို့ကို “ပဌမ-ရဟန်းတို့၏ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး” ဟု ခေါ်၏။

(၁) ထို ခုနစ်ပါးတို့အနက် ရှေးဦးစွာသော အပရိဟာနိယတရား လာ “မကြာမကြာ စည်းဝေးကြမှု” မှာ ဝဇ္ဇီမင်းတို့အတွက် ဟောကြားအပ်သော ၁-အမှတ် အပရိဟာနိယတရား၌ ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့်တူ၏။

ဤ ပဌမ-အပရိဟာနိယတရား၌လည်း မကြာမကြာ မစည်းဝေးကြလျှင် ထိုထိုအရပ်တို့၌ ဖြစ်ပေါ်သောသတင်း ထိုထိုအရပ်တို့မှ လာရောက်သော ရဟန်းသံဃာနှင့်ဆိုင်ရာ သတင်းများကို မကြားကြရကုန်၊ ထိုသို့ သတင်းစကား မကြားရခြင်းကြောင့် “ဤမည်သော ကျောင်းတိုက်သိမ်သည် ရောယှက်လျက်ရှိ၏။ ထိုသို့ ရောယှက်ခြင်းကြောင့် ဥပုသ်၊ ပဝါရဏာများ မပြုလုပ်ပဲ ရပ်နားထားရ၏။ ဤမည်သောအရပ်၌ ရဟန်းတို့သည် ဆေးကုခြင်း တမန်မှုကို ပြုခြင်း စသည်များကို ပြုလုပ်နေကြကုန်၏။ အတောင်းအရမ်း ထူပြောကြကာ ပန်းပေးခြင်း-စသည်တို့ဖြင့် အသက်မွေးကြကုန်၏” - ဤသို့အစရှိသော အကြောင်းတို့ကို မသိနိုင်ကြကုန်။

ရဟန်းယုတ်တို့သည်လည်း “ရဟန်းသံဃာသည် မေ့လျော့၍နေ၏” ဟု အစုလိုက် အပေါင်းလိုက် ဖြစ်ရှိကြ အင်အားကြီးမားလာကြကာ သာသနာတော်ကို ဆုတ်နစ်စေကြလေကုန်၏။

မကြာမကြာ စည်းဝေးကြလျှင်ကား ထိုထိုသတင်းစကားကို ကြား သိကြရသောကြောင့် ရဟန်းသံဃာများကို စေလွှတ်ကာ သိမ်ကို ပြောင့်မတ်အောင် ပြုလုပ်ကြကာ ဥပုသ်၊ ပဝါရဏာကံ-စသည်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ကုန်၏။ မိစ္ဆာဇီဝမှပြင့် အသက်မွေးကြသည့် ရဟန်းယုတ်များ ပြောများရာ အရပ်၌ အရိယာသာဝကရဟန်းတော်တို့ကို စေလွှတ်၍ အရိယာဝံသတရားစကားကို ဟောကြားစေနိုင်ကုန်၏။ ရဟန်းယုတ်များ ကို ဝိနည်းမိရ်အရှင်မြတ်များကိုလွှတ်၍ နှိပ်ကွပ်စေနိုင်ကုန်၏။ ရဟန်း ယုတ်တို့သည်လည်း “ရဟန်းသံဃာသည် မမေ့မငလျှာ့ချေ၊ ငါတို့သည် အသင်းအပင်းဖွဲ့ကာ လှည့်လည်ရန် မစွမ်းနိုင်ကြကုန်” ဟု ပြောဆို ကြကာ အစွဲခံ၍ ကစဉ့်ကရဲ ပြေးသွားကြရလေကုန်၏။ ဤသို့ဖြစ်လတ် သော် ရဟန်းတို့အဖို့ရာ သိက္ခာသုံးပါး ကြီးပွားလေတော့၏။

(၂) ဒုတိယအပရိဟာနိယတရား၌ “အညီအညွတ် စည်းဝေးကြ သည်” ဟူသည်မှာ— စေတီတော်ကို သုတ်သင်ရန်ဖြစ်စေ၊ ဗောဓိအိမ် ဥပုသ်အိမ်များ မိုးရန်ဖြစ်စေ၊ ကတိကဝတ်ကို ထားဖို့ရန်ဖြစ်စေ၊ အဆုံး အမကိုပေးရန်ဖြစ်စေ၊ “သံဃာသည် စည်းဝေးပါလော့” ဟု စည်ကိုဖြစ် စေ၊ ခေါင်းလောင်းကိုဖြစ်စေ တီးအပ် နှက်အပ်သည်ရှိသော် “ငါ့မှာ သင်္ကန်းချုပ်ရန်ကိစ္စ ရှိနေသည်၊ ငါ့မှာ သပိတ်ဖုတ်ရန်ကိစ္စ ရှိနေသည်၊ ငါ့မှာ နဝကမ္မရှိနေသည်” ဟု ဤသို့စသည် ဆင်ခြေစကား ပြောကြား ကြကာ ပြန်လှည့်မှ အစည်းအဝေးမတက်မှ ပြုလုပ်ကြလျှင် အညီအညွတ် စည်းဝေးကြသည်မမည်။ ဖော်ပြရာပါ သင်္ကန်းချုပ်ခြင်း-အစရှိသော အလုံးစုံသော မိမိတို့၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကိစ္စများကို ပစ်ထားခဲ့၍ “ငါ အလျင်ရောက်အောင်သွားမည်၊ ငါ အလျင်ရောက်အောင်သွားမည်” ဟူသော နှလုံးသွင်းဖြင့် တပြိုင်နက် စည်းဝေးကြမှသာ အညီအညွတ် စည်းဝေးကြသည်မည်၏။

တိုင်ပင်ဆွေးနွေး စည်းဝေးကြပြီး ပြုသင့်သမျှကို ပြုလုပ်ကြပြီး နောက် တပေါင်းတည်း (= တပြိုင်နက်) အစည်းအဝေးပြုရာ၌မှ မထ ကြလျှင် အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြသည်မမည်။ ဤကဲ့သို့ မညီမညွတ် တချို့က-ထ၍ တချို့က-ချန်နေရစ်ခဲ့ကြလျှင် အလျင်လက်ဦး ထ၍ သွားကြသော ရဟန်းတို့၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ငါတို့သည် အရေး မကြီးသည့် အပြင်အပ စကားမျှကိုသာ ကြားခဲ့ရကုန်၏။ ငါတို့ ထလာ ပြီးနောက် ယခုအခါမှ အရေးကြီးသည့် အဆုံးအဖြတ်စကား ဖြစ်ရစ် တော့မည်” ဟု စိတ်ဝမ်းကွဲပြားဖွယ် အကြံများ အစည်များ အထင်များ အမြင်များ ဖြစ်တတ်သည်။

တိုင်ပင်ဆွေးနွေး စည်းဝေး၍ပြီးလျှင် အားလုံး တညီတညွတ်တည်း စည်းဝေးရာဌာန (=ခန်းမဆောင်)မှ ထွက်ကြ၊ ထကြမှသာ အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြသည်မည်၏။ (တနည်း) “ဤမည်သော အရပ်၌ ကျောင်းတိုက်သိမ်သည် ရောယုတ်လျက်ရှိ၏၊ ထိုသို့ရောယုတ်ခြင်းကြောင့် ဥပုသ်၊ ပဝါရဏာများ မပြုလုပ်နိုင်ပဲ ရပ်နားထားရ၏၊ ဤမည်သောအရပ်၌ ဆေးကုမှုစသည် ပြုလုပ်ကြသော ရဟန်းယုတ်များ ပြောများလျက်ရှိကြ၏” ဟူသော သတင်းစကားကို ကြားသိရ၍ “ထို ရဟန်းယုတ်တို့ကို အဘယ်သူ သွားရောက်၍ နှိမ်နင်းမည်နည်း” ဟု တိုင်ပင်စကား ပြောကြားလတ်သော် “ငါ အလျင်သွားမည်၊ ငါ အလျင် သွားမည်” ဟု ပြောဆို၍ သူ့ ထက်ငါ ဦးအောင် သွားကြလျှင်လည်း အညီအညွတ် အစည်းအဝေးမှ ထကြသည်မည်၏။

ထို့ပြင် အာဂန္တု ရဟန်းတပါးပါး လာရောက်သည်ကို မြင်လျှင် “ဤပရိဝုဏ်သို့ သွားပါလေ၊ ထိုပရိဝုဏ်သို့ သွားပါလေ၊ ဤရဟန်းကား အဘယ်သူနည်း” စသည်ဖြင့် တာဝန် တိမ်းရှောင်သည့် စကား မပြောကြားကြပဲ ရဟန်းအားလုံးတို့ အာဂန္တုကဝတ်ကို တညီတညွတ် ပြုကြလျှင်၎င်း၊ သပိတ်သင်္ကန်း ဟောင်းနွမ်းရိရှား ခေါင်းပါးသော ရဟန်းကို မြင်ကြလတ်သော် ထိုရဟန်းအတွက် ဆွမ်းခံလှည့်လည် သောဝတ်ဖြင့် သပိတ်သင်္ကန်းကို ရှာမှီးကြလျှင်၎င်း၊ သူနာရဟန်း အတွက် တညီတညွတ်တည်း ဆေးပစ္စည်းကို ရှာကြလျှင်၎င်း၊ ကိုးကွယ်ရာမဲ့သော သူနာရဟန်းကို “ဤမည်သော ပရိဝုဏ်သို့ သွားလေ၊ ဤမည်သော ပရိဝုဏ်သို့ သွားလေ” စသည်ဖြင့် တာဝန်တိမ်းရှောင်သည့် စကား မပြောကြားကြပဲ မိမိ မိမိတို့၏ ပရိဝုဏ်=ကျောင်းအရာမိမိ၌ ခေါ်ဆောင်ကြကာ ပြုစုကြလျှင်၎င်း၊ ဘုရားဟောဒေသနာ ကျမ်းစာ တခုခု ပါဠိအားဖြင့်သော်၎င်း၊ အနက်အားဖြင့်သော်၎င်း ပျောက်ပျက် တော့မည့်အဖြစ်မျိုးကို တွေ့ကြုံလာလျှင် ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သော ရဟန်းတပါးပါးကို ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့် ဝိုင်းဝန်း ချီးမြှောက်ကြ၍ ထိုဉာဏ်ကောင်းသော ရဟန်း ထိုကျမ်းကို ပါဠိ အနက် မပျောက်ပျက်အောင် သင်ကြားနိုင်ရန် ဝိုင်းဝန်းချီးမြှောက်ကြလျှင်၎င်း “သံဃာ့ကိုစွဲကို အညီအညွတ် ဆောင်ရွက်နေကြသည်” မည်၏။

(၃) တတိယ အပရိဟာနိယတရား၌ တရားနှင့်မညီသော ကတိကဝတ်အသစ်ကိုသော်၎င်း၊ သိက္ခာပုဒ်အသစ်ကိုသော်၎င်း ထားကြဖွဲ့ကြလျှင် ဘုရားရှင် မပညတ်ခဲ့သောအရာကို ပညတ်ကြသည် မည်၏။

ဝိနယ ပါရာဇိကပါဠိ စာမျက်နှာ ၃၃၆-လာ ၂-ကောသိယဝဂ္ဂ ၅-ခုမြောက် သိက္ခာပုဒ်ကို နိသီဒနသန္ဓတ သိက္ခာပုဒ်ဟူ၍၎င်း၊ ပုရာဏ-သန္ဓတသိက္ခာပုဒ်ဟူ၍၎င်း ခေါ်၏။ ထိုသိက္ခာပုဒ်၌ မြတ်စွာဘုရားရှင် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းဝယ် ကိန်းအောင်းနေတော်မူစဉ် တချိန်၌ ဘုရားရှင်က ရဟန်းတို့ကို “ရဟန်းတို့... ငါဘုရားသည် သုံးလပတ်လုံး တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်လိုသည်။ ငါဘုရားထံမှောက်သို့ ဆွမ်း ပို့သော ရဟန်းမှလွဲ၍ အခြားမည်သည့်ရဟန်းမျှ မလာရောက်ရ” ဟု မိန့်တော်မူထားသည်။ ထိုအခါ သာဝတ္ထိပြည်နေ သံဃာတော်များသည် “ငါ့ရှင်တို့... မြတ်စွာဘုရားသည် သုံးလပတ်လုံး တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်တော်မူလိုသည်။ မြတ်စွာဘုရားထံတော်မှောက်သို့ ဆွမ်း ပို့သောရဟန်းမှလွဲ၍ အခြားမည်သည့် ရဟန်းမျှ မသွားရောက်ရ။ မြတ်စွာဘုရားထံတော်မှောက်သို့ သွားရောက်သော ရဟန်းကို ပါစိတ်အာပတ်ကို ဒေသနာကြားစေရမည်။ (= သွားရောက်သော ရဟန်းမှန်က မည်သူ့မဆို ပါစိတ်အာပတ်ကို ဒေသနာကြားကြစတမ်း)” ဟူ၍ ကတိကဝတ် ထားကြလေသည်။ (အကြောင်းအရာအကျယ်ကို ပိဋကမြန်မာပြန် ထိုဝတ္ထု (ဝိမြန် ၃၊ စာမျက်နှာ ၃၅၅-၃၅၉) ၌ ကြည့်ရှုကုန်ရာ၏)။ ဤ သာဝတ္ထိပြည်နေ သံဃာတို့၏ “ဘုရားထံသို့သွားသော ရဟန်းမှန်က ပါစိတ်အာပတ်သင့်သည်ဟု မှတ်ယူကြစတမ်း၊ ပါစိတ်အာပတ်ကို ဒေသနာကြားကြစတမ်း” ဟူသော ကတိကဝတ်သည် ဓမ္မဝိနယနှင့် လုံးဝမညီ။ ဤသို့လျှင် ထိုသာဝတ္ထိပြည်နေ ရဟန်းတို့ကဲ့သို့ တရားနှင့် မလျော်ညီသော ကတိကဝတ်အသစ်ကို ထားခြင်း-စသည်ကို ပြုကြလျှင် “ဘုရားရှင် မပညတ်ခဲ့သော အရာကို ပညတ်ကြသည်” မည်၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် အနှစ်တရာမြောက် ဝယ် ဝေသာလီပြည်သား ဝဇ္ဇီပုတ္တကရဟန်းများကဲ့သို့ ဘုရားရှင်၏ ပညတ်ချက် သိက္ခာပုဒ်ကို ပယ်ဖျက်ကာ အဓမ္မဝတ္ထု ၁၀-ပါးကိုပြုခြင်း-စသည်အမှု ပြုလုပ်ကြလျှင် “ဘုရားရှင်ပညတ်ပြီးသောအရာကို ပယ်ဖျက်ကြသည်” မည်၏။ (ဝဇ္ဇီပုတ္တကရဟန်းတို့ အဓမ္မဝတ္ထု ၁၀-ပါးပြုကြပုံကို ပိဋကမြန်မာပြန် ဝိနယစူဠဝဂ္ဂပါဠိတော် (စာမျက်နှာ ၄၉၅-၅၁၅) သတ္တသတိကက္ခန္ဓက၌ ကြည့်ရှုကုန်ရာ၏)။

ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်အခါက အသင်္ဃီရဟန်း၊ ပုနဗ္ဗသုကရဟန်း တို့ကဲ့သို့ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကအာပတ်များ (= အာပတ်အငယ်စားများ) ကို လွန်ကျူးလို့သော စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍ လွန်ကျူးကြလျှင် “ဘုရား

ရှင် ပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ကောင်းစွာ ဆောက်တည်၍ ကျင့်ကြသည်” မမည်။

ပုရာဏသန္ဓတဝတ္ထုဝယ် အရှင်ဥပသေန (ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ညီ) ရဟန္တာမထေရ်ကဲ့သို့ တရားနှင့်မညီလျော်သည့် ကတိကဝတ်အသစ်မျိုး သိက္ခာပုဒ်အသစ်မျိုးကို မထားကြ မဖွဲ့ကြလျှင် “ဘုရားရှင် မပညတ်ခဲ့သောအရာကို မပညတ်ကြသည်” မည်၏။

အရှင်ယသ (ဒုတိယသံဂါယနာအမှုး) ရဟန္တာမထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ ဓမ္မဝိနယနှင့်အညီ သာသနာ(ဘုရားအဆုံးအမ)ကို ပြုကြလျှင် “ဘုရားရှင် ပညတ်ပြီးသောအရာကို မပယ်ဖျက်ကြသည်” မည်၏။

ပဌမသံဂါယနာ တင်ခါနီးအခါဝယ် သံဃအစည်းအဝေး၌ (ဘုရားရှင်က ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီးတွင် ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက(=အငယ်စား) သိက္ခာပုဒ်များကို ကိုယ်တော်မြတ်ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် သံဃာက အလိုရှိလျှင် ပယ်နုတ်နိုင်ကြောင်း ခွင့်ပြုခဲ့ချက်ရှိသော်လည်း) ထိုခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက(=အငယ်စား)သိက္ခာပုဒ်များကို မပယ်နုတ်ရန် ဥတ်ကမ္မဝါစာဖြင့် အခိုင်အမာ အဆိုတင်သွင်းသော အရှင်မဟာကဿပ(ပဌမသံဂါယနာဦးစီး) ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ အငယ်စားသိက္ခာပုဒ်များကိုပင် မပယ်နုတ်ပဲ မလွန်ကျူးကြပဲ လိုက်နာကျင့်သုံးကြလျှင် “ဘုရားရှင် ပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်များကို ကောင်းစွာ ဆောက်တည်၍ ကျင့်ကြသည်” မည်၏။

(၄) စတုတ္ထအပရိဟာနိယတရား၌ သံဃဦးစီး မထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို အရိုအသေမှု-စသည်မပြုကြပဲ ထိုမထေရ်ကြီးတို့ထံ အဆုံးအမခံယူရန် တနေ့လျှင် ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ် မဆည်းကပ်ကြသော ရဟန်းတို့အား သံဃဦးစီး မထေရ်ကြီးတို့သည် အဆုံးအမသြဝါဒကို မပေးကြကုန်၊ ဆရာစဉ်ဆက် ဆင်းသက်လာသော တရားစကားကို မဟောကြားကြကုန်၊ အနှစ်သာရဖြစ်သော လက်ဆုပ်တရားများကို သင်ကြား၍ မပေးကြကုန်။ ထိုသို့ သံဃဦးစီး မထေရ်ကြီးတို့က အစွန့်အပစ်ခံရသော ရဟန်းတို့သည် သီလ-စသော ကျေးဇူးတရား ငါးပါး၊ အရိယဥစ္စာခုနစ်ပါး-ဤသို့အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတရားတို့မှ ဆုတ်ယုတ်ကြ ဆုံးရှုံးကြကုန်၏။

သံဃဦးစီး မထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို အရိုအသေမှု-စသည်ပြုကြ၍ ထိုမထေရ်ကြီးတို့ထံ အဆုံးအမခံယူရန် တနေ့လျှင် ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်

ဆည်းကပ်ကြသော ရဟန်းတို့အားကား ထိုမထေရ်ကြီးတို့သည် အဆုံး အမ သြဝါဒကို ပေးကြကုန်၏။ “ဤသို့ ငါ့ရှင်သည် ရွှေသို့တက်ရာ၏။ ဤသို့ ငါ့ရှင်သည် နောက်သို့ ဆုတ်ရာ၏။ ဤသို့ ငါ့ရှင်သည် တူရူ ကြည့်ရှုရာ၏။ ဤသို့ ငါ့ရှင်သည် တစောင်းကြည့်ရှုရာ၏။ ဤသို့ ငါ့ရှင်သည် လက်ကုံးကွေးရာ၏။ ဤသို့ ငါ့ရှင်သည် လက်ကုံးဆန့်ရာ၏။ ဤသို့ ငါ့ရှင်သည် ဒုက္ခဋ္ဌိသပိတ်၊ သင်္ကန်းများကို ဝတ်ရုံဆောင်ယူရာ၏” ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆရာစဉ်ဆက် ဆင်းသက်လာသော တရားစကားကို ဟောကြားကြကုန်၏။ အနှစ်သာရဖြစ်သော လက်ဆုပ်တရားများကို လည်း သင်ကြား၍ ပေးကြကုန်၏။ ဓုတင်တဆယ့်သုံးပါး ကထာဝတ္ထု ဆယ်ပါးတို့ဖြင့် ကံမြစ်ကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် ထိုမထေရ်ကြီးတို့၏ အဆုံးအမသြဝါဒ၌ တည်ကြ၍ သီလအစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ဖြင့် ကြီးပွားကြကုန်လျက် အရိယဖိုလ်တည်းဟူသော ရဟန်းပြုရကျိုးသို့ ရောက်ဆိုက်ကြကုန်၏။

(၅) ပဉ္စမအပရိဟာနိယတရား၌ ပစ္စည်းလေးပါး ရလိမ့်မကြောင့် ဒါယကာတို့နောက်သို့ ဖဝါးခြေထပ် ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်ပါကြ၍ တရွာမှတရွာသို့ တမြို့မှတမြို့သို့ လှည့်လည်ကျက်စား သွားလာနေကြ လျှင် တဏှာ၏အလိုအကြိုက်သို့ လိုက်ပါကြသည် မည်ကုန်၏။ ထိုသို့ လိုက်ပါလျှင် ထိုရဟန်းတို့အဖို့ရာ သီလ-စသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ ဆုတ်ယုတ်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ တဏှာ၏အလိုသို့ မလိုက်ပါကြလျှင် သီလ-စသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ ပွားတိုးစည်ပင်ကုန်၏။

(၆) ဆဋ္ဌအပရိဟာနိယတရား၌ ကုပ်လုပ်လေးတာ အပြန်ငါးရာ ဝေးသောကျောင်းကို “တောကျောင်း” ဟု ခေါ်၏။ ထိုတောကျောင်း များ၌ နေထိုင်ရန် လိုလားတောင့်တမှု ရှိရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။ မှန်၏- မြို့ရွာနှင့်နီးကပ်သော ကျောင်းများ၌ ဈာန်ကိုဝင်စား၍ နေသော်လည်း ထိုဈာန်မှထလျှင်ပင် မိန်းမသံ၊ ယောက်ျားသံ၊ ကလေးသံ-စသည်ကို ကြားနေရ၏။ ယင်းသို့ ကြားနေရခြင်းကြောင့် ထိုရဟန်း၏အဖို့ရာ ရရှိပြီးသော လောကီဈာန်တရားများလည်း လျော့ကျပျက်စီးဆုံးရှုံး တတ်၏။

တောကျောင်း၌ကား အိပ်ရာမှနိုးလျှင်ပင် ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျား၊ ဥဒေါင်း-စသည်တို့၏ အသံများကို ကြားရ၏။ ယင်းသို့ ကြားရသော ကြောင့် တော၌ဖြစ်သော မွေ့လျော်ခြင်း နှစ်သက်ခြင်း = ပီတိတရားကို ရရှိကာ ထိုပီတိကိုပင် သုံးသပ်လျက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။

ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မြို့ရွာနီးသောကျောင်း၌ စျားနံဝင် စား၍နေသော ရဟန်းထက် တောကျောင်းဝယ် အိပ်၍နေသော ရဟန်းကို ချီးမွမ်းတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတောကျောင်းနေရဟန်း အဖို့ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ အလွယ်နှင့်ရောက်ဆိုက်ရန် အထောက်အပံ့ အကြောင်းများကို ရလွယ်မှုတည်းဟူသော အကျိုးကို မြော်တော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “တောကျောင်းတို့၌ နေထိုင်ရန် လိုလားသော စိတ်ရှိနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ” ဟု ဟောတော်မူ၏။

(၇) သတ္တမအပရိဟာနိယတရား၌ သီလကို ချစ်မြတ်နိုးကြသည့် သီတင်းသုံးဖော် အရှင်သူမြတ်တို့ မိမိတို့ကျောင်းတိုက်သို့ လာရောက် မှုကို အလိုမရှိကြသော ကျောင်းနေအာဝါသိက ရဟန်းတို့သည် သဒ္ဓါ တရား ခေါင်းပါးသူများ ရတနာသုံးပါး၌ မကြည်ညိုသူများသာ ဖြစ်ကြ ကုန်၏။ သို့ရာကား ထိုကျောင်းနေ အာဝါသိကရဟန်းတို့သည် မိမိတို့ ကျောင်းတိုက်သို့ ရောက်ဆိုက်လာကြသော အာဂန္တုရဟန်းတို့အား ခရီးဦးကြိုဆိုမှု၊ သပိတ်သင်္ကန်းကို ဆီးကြိုယူမှု၊ နေရာခင်းပေးမှု၊ ယပ်လေခပ်ပေးမှု-စသော ကျောင်းနေအာဝါသိကရဟန်းတို့ ပြုရမည့် ဝတ်တရားများကို မပြုကြကုန်။ ထိုအခါ ထိုအာဝါသိကရဟန်းတို့အဖို့ရာ “ဤမည်သော ကျောင်းနေရဟန်းတို့သည် သဒ္ဓါတရား ခေါင်းပါး သူများ၊ ရတနာသုံးပါး၌ မကြည်ညိုသူများဖြစ်ကြလျက် ကျောင်းတိုက် တွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာသော အာဂန္တုရဟန်းတို့အား ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် များကို မပြုကြကုန်” ဟု မကောင်းသတင်း ပြန့်နှံ့လေတော့၏။ ထို မကောင်းသတင်းကို ကြားကြရ၍ ရဟန်းတို့သည် ကျောင်းတိုက်တံခါး ဝမှ ခရီးသွားကြသော်လည်း ထိုကျောင်းတိုက်သို့ မဝင်ရောက်ကြကုန်။ ဤသို့ဖြစ်လတ်သော် မရောက်လာသေးသော လဇ္ဇီရဟန်းတို့၏ မရောက် လာမြဲ မရောက်လာခြင်းသာ ဖြစ်လေ၏။ ထိုမှတစ်ပါး ရောက်လာပြီး သော လဇ္ဇီရဟန်းကောင်းတို့အဖို့ရာ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရမှုမရှိလျှင် မသိ၍ လာရောက်ကြသော ရဟန်းတို့သည်လည်း “ငါတို့သည် နေထိုင် ကုန်အံ့ - ဟု လာရောက်ကြပါသည်။ ဤကျောင်းနေ ကျောင်းခံအာဝါ သိကရဟန်းတို့၏ ဤသို့ ဝတ်တရားမကျေ နေထိုင်ပုံနည်းဖြင့်ကား အဘယ်သူသည် နေတော့အံ့နည်း” ဟု ရှုတ်ချစကား ပြောကြားကြကာ ထွက်ခွါ၍ သွားကြကုန်၏။ ဤသို့ဖြစ်လတ်သော် ထိုကျောင်းတိုက်သည် အခြားလဇ္ဇီရဟန်းကောင်းတို့၏ မနေထိုင်ရာသာ ဖြစ်လေ၏။ ထိုအခါ ကျောင်းနေ အာဝါသိကရဟန်းတို့သည် လဇ္ဇီသီလဝန် အရှင်မွန် အရှင်

မြတ်တို့ကို ဖူးမြော်ခွင့် မရကြကုန်ရကား မိမိတို့၏ ယုံမှားသံသယ ပယ်ဖျောက်နိုင်မှုကို၎င်း၊ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာကို သင်ကြားပြသပေးမည့် ဆရာကောင်းကို၎င်း၊ ချိုမြိန်သော တရားစကား နာကြားရခြင်းကို၎င်း အလျင်းပင် မရကြတော့ကုန်၊ ထို့ကျောင်းနေ အာဝါသိကရဟန်းတို့ အဖို့ရာ မသင်ကြားရသေးသောတရားကို သင်ကြားရမှု သင်ကြားပြီး သောတရားကို ရွတ်ပွားသရဇ္ဈာယ်မှု ဟူ၍ အလျင်းပင် မရှိတော့ရကား သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတရားတို့သည် တနေ့တခြား လျော့ပါး ဆုတ်ယုတ်လေကုန်၏။

သီတင်းသုံးဖော် လဇ္ဇိရဟန်းကောင်းတို့ မိမိတို့ကျောင်းတိုက်သို့ လာရောက်ခြင်းကို အလို့ငှါကြ တောင့်တကြသော ကျောင်းနေ အာဝါ- သိကရဟန်းတို့သည်ကား သဒ္ဓါတရား ကြီးမားသူများ ရတနာသုံးပါး၌ ကြည်ညိုသူများ ဖြစ်ကြ၏။ သို့ရကား မိမိတို့ကျောင်းတိုက်သို့ ရောက် ဆိုက်လာကြသည့် သီတင်းသုံးဖော် လဇ္ဇိရဟန်းတော်တို့အား ခရီးဦး ကြိုဆိုမှု - စသည်ကို ပြုကြ၍ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို ခင်း၍ပေးကြ ကုန်၏။ ထိုအာဂန္တုလဇ္ဇိရဟန်းတို့ကို ပင့်ဆောင်၍ ဆွမ်းခံရွာသို့ ဝင် ကြကုန်၏။ မိမိတို့ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်ကြကုန်၏။ ချိုမြိန်သော တရားစကား နာကြားခွင့်ကို ရကြကုန်၏။ ထိုအခါ ထိုကျောင်းနေ အာဝါသိကရဟန်းတို့အဖို့ရာ “ဤမည်သောကျောင်းတိုက်၌ နေထိုင်ကြ သော ရဟန်းတို့သည် ဤသို့ ဤပုံ သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏။ ရတနာသုံးပါး၌ ကြည်ညိုကြကုန်၏။ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်နှင့် ပြည့်စုံကြ ကုန်၏။ သီတင်းသုံးဖော် အာဂန္တုလဇ္ဇိရဟန်းတော်တို့အား ချီးမြှောက် ကြကုန်၏” ဟူ၍ ကောင်းသောသတင်း ကျော်စောခြင်း ဖြစ်လေ၏။ ထိုသတင်းစကားကို ကြားရ၍ အဝေးမှလည်း လဇ္ဇိရဟန်းကောင်းတို့ သည် လာရောက်ကြကုန်၏။ ထိုအာဂန္တု လဇ္ဇိရဟန်းတော်တို့အား ကျောင်းနေအာဝါသိက ရဟန်းတို့သည် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ပြုကြ ကုန်၏။ အာဂန္တုလဇ္ဇိရဟန်းတော်တို့၏ အနီးသို့ ချဉ်းကပ်ကြကာ သိက္ခာဝါကြီးသော အာဂန္တုလဇ္ဇိရဟန်းကို ရှိခိုး၍ ရှိသေစွာ ထိုင်နေကြ ကုန်၏။ သီတင်းငယ်အာဂန္တုရဟန်း၏အနီး၌ မိမိတို့၏နေရာထိုင်များကို ယူဆောင်၍ ထိုင်နေကြကုန်၏။ ထိုသို့ ထိုင်နေကြပြီးသော် “အရှင်မြတ် တို့သည် ဤကျောင်းတိုက်၌ နေတော်မူကြမည်လော၊ သို့မဟုတ် ဆက်၍ ပင် ခရီးကြွချီတော်မူကြမည်လော” ဟု မေးကြကုန်၏။ အာဂန္တုရဟန်း က “ခရီးဆက်၍ သွားပါမည်” ဟု ပြောကြားလျှင် “ဤကျောင်းအိပ်ရာ နေရာသည် အရှင်တို့နှင့် သင့်လျော်လျောက်ပတ် သပ္ပာယ်ဖြစ်ပါသည်။

ဆွမ်းလည်း ရလွယ်ပါသည်”-ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆက်လက်နေချင်ဖွယ် စကားများကို ပြောကြား၍ သွားဖို့ရန် အခွင့်မပေးကြကုန်၊ အာဂန္တု ရဟန်းသည် ဝိနည်းခိုရ်ရဟန်းဖြစ်ခဲ့လျှင် ထိုရဟန်း၏အထံ၌ ဝိနည်းကို သင်ကြားသရဇ္ဈာယ်ကြကုန်၏။ သုတ္တန်ဆောင်ရဟန်း-စသည်ဖြစ်လျှင်လည်း ထိုရဟန်း၏အထံ၌ ထိုရဟန်းဆောင်သည့် ထိုထိုတရားစုကို သင်ကြားသရဇ္ဈာယ်ကြကုန်၏။ ထိုကျောင်းနေ အာဝါသိကရဟန်းတို့သည် အာဂန္တုလဇ္ဈိရဟန်းကောင်းတို့၏ အဆုံးအမသြဝါဒ၌ တည်ကြ၍ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လေးပါးတို့နှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ကြကုန်၏။ (=ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာဖြစ်ကြလေ၏-ဟု ဆိုလိုသည်)။ အာဂန္တုလဇ္ဈိရဟန်းကောင်းတို့သည် “ငါတို့ကား တရက် နှစ်ရက်မျှ နေကြကုန်အံ့-ဟု လာခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် ဤအာဝါသိက ရဟန်းတို့နှင့်အတူတကွ နေထိုင်ရသည်မှာ ချမ်းသာလှသောကြောင့် ဆယ်နှစ် ဆယ်နှစ်နှစ်ကာလရှည်ကြာ ငါတို့ နေထိုင်ကုန်အံ့”ဟု ဝမ်းမြောက်ဖွယ်စကား ပြောကြားကြကုန်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လတ်သော် ထိုရဟန်းတို့အဖို့ရာ သီလ-စသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတရားတို့ တိုးတက်ကြီးပွားခြင်းသာလျှင် ဖြစ်လေတော့၏။

ဒုတိယ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် တဖန်ဆက်၍ ရဟန်းတို့အား ဒုတိယ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူလိုရကား “ရဟန်းတို့...သင်တို့အား ငါဘုရားသည် ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှ တပါးသော အပရိဟာနိယ(= ကြီးပွားကြောင်း)တရားခုနစ်ပါးတို့ကိုလည်း ဟောဦးအံ့၊ ထိုတရားကို နာကြကုန်လော့၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းကြကုန်လော့၊ အကျယ်အားဖြင့် ငါဘုရား ဟောကြားပေအံ့” ဟု မိန့်တော်မူလတ်သော် ရဟန်းတို့သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...”ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤဆိုလတ္တံ့သော အပရိဟာနိယ (= ကြီးပွားကြောင်း) တရား ခုနစ်ပါးကို ဟောကြားတော်မူ၏—

(၁) ရဟန်းတို့... ရဟန်းတို့သည် ကိစ္စကြီးငယ်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်၍ မနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၂) ရဟန်းတို့....ရဟန်းတို့သည် စကားစမြည်ပြောဆိုခြင်း၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်၍ မနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်း မရှိပေ။

(၃) ရဟန်းတို့....ရဟန်းတို့သည် ထိုင်းရှိုင်းပျင်းရိလျက် အိပ် စက်မှု၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်၍ မနေကြသမျှ ကာလ ပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ။

(၄) ရဟန်းတို့..... ရဟန်းတို့သည် အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် စုရုံးနေထိုင်ခြင်း၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်၍ မနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ် ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ။

(၅) ရဟန်းတို့..... ရဟန်းတို့သည် မရှိသောဂုဏ်ကို ဖော်ပြ တတ်သည့် အလိုဆိုးမှ ကင်းကုန်လျက် အလိုဆိုးတို့၏ ဆွဲဆောင် ရာသို့ မလိုက်ကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွား ရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ။

(၆) ရဟန်းတို့.... ရဟန်းတို့သည် ယုတ်ညံ့သော အဆွေ ခင်ပွန်း အပေါင်းအသင်း မရှိကြမှု၌ ယုတ်ညံ့သူတို့၌ စိတ်မညွတ် ကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ။

(၇) ရဟန်းတို့.... ရဟန်းတို့သည် အနည်းငယ်သော တရား ထူးကို ရရှိမှုဖြင့် (အရဟတ္တဖိုလ်သို့မရောက်မီ) လမ်းခွတ်လပ်၌ ရပ် စဲ၍ မနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ။

ရဟန်းတို့....ဤကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရား ခုနစ်ပါးတို့သည် ရဟန်းတို့၌ တည်နေကြ၍ ရဟန်းတို့သည်လည်း ဤကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရားတို့ကို ကျင့်သုံး

နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိ ပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။ (တရားမဆုံးသေး)

(ဤဆိုအပ်ပြီးသည့် တရားခုနစ်ပါးတို့ကို “ဒုတိယ ရဟန်းတို့၏ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး” ဟုခေါ်၏။

(၁) ထိုခုနစ်ပါးတို့အနက် ရှေးဦးစွာသော အပရိဟာနိယတရား လာ “ကိစ္စကြီးငယ်” ဟူသည်မှာ— သင်္ကန်းစီရင်မှု၊ သင်္ကန်းချုပ်မှု အထပ်အလွှာ တင်မှု=နှစ်ထပ်သုံးထပ်စသည်ပြုမှု၊ အပ်ကျည်ပြုလုပ်မှု၊ သပိတ်အိတ်ချုပ်မှု၊ ပခုံးဖဲ့ချုပ်မှု၊ ခါးပန်းချုပ်မှု၊ ရေစစ်ချုပ်မှု၊ သပိတ် ခြေပြုလုပ်မှု၊ ခြေပွတ်အိုးခြမ်းပြုမှု၊ တံမြက်စည်း ပြုလုပ်မှုစသည်ကို ခေါ်၏။

အချို့သော ရဟန်းသည် ဖော်ပြရာပါ ကိစ္စကြီးငယ်တို့ကို ပြုလုပ် သည်ရှိသော် တနေ့ပတ်လုံး ထိုကိစ္စကြီးငယ်တို့ကိုသာ ပြု၍နေ၏။ ထိုကဲ့ သို့သော ရဟန်းမျိုးကို ရည်စူး၍ ဤသို့ ပယ်မြစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို ကိစ္စကြီးငယ်တို့ကို ပြုလုပ်သင့်သော အချိန်၌သာ ပြုလုပ်၍ စာသင် ချိန်၌ စာသင်သောရဟန်း၊ စာအံချိန်၌ စာအံသောရဟန်း၊ စေတီ ယက်ဏဝတ်ကို ပြုလုပ်သင့်သောအချိန်၌ ပြုလုပ်သောရဟန်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း တရား နှလုံးသွင်းသင့်သောအချိန်၌ နှလုံးသွင်းသောရဟန်း-ဤရဟန်း မျိုးသည်ကား “ကိစ္စကြီးငယ်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်၍ နေ သော ‘ရဟန်း’ မမည်ချေ။

(၂) မိန်းမ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးစကား၊ ယောက်ျား၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး စကား-စသည်အားဖြင့် မဂ်ဖိုလ်အား ကျေးဇူးမများသော စကားမျိုး ကိုသာ ပြောဆိုလျက် နေ့ညဉ့်ကို ကုန်စေသောရဟန်း၊ ဤသို့သော စကားမျိုး၌ အဆုံးအပိုင်းအခြား ထားမှုကို မပြုသော ရဟန်းမျိုးသည် “စကားစမြည် ပြောဆိုခြင်း၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်နေသော ရဟန်း” မည်၏။ ညဉ့်နေ့ဆက်ကာ တရားဟောသောရဟန်း၊ ပြဿနာ ကို ဖြေဆိုသော ရဟန်းသည်ကား “စကားနည်းသောရဟန်း၊ စကား ပြောဆိုမှု၌ အပိုင်းအခြားထားရှိကာ နှိုင်းနှိုင်းရှည်ရှည် ပြောဆိုသော ရဟန်း” မည်၏။ အကြောင်းကား- “သန္နိပတိတာနံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒွယံ ကရဏိယံ ဓမ္မိ ဝါ ကထာ၊ အရိယော ဝါ တုဏှိဘာဝေါ=ရဟန်း တို့... သင်ချစ်သားတို့အဖို့ရာ ပေါင်းဆုံစည်းဝေးမိကြလျှင် ပြုလုပ်ကြ ရမည့်ကိစ္စမှာ ၁-တရားဟောခြင်း၊ ၂-သမာပတ်ဝင်စားကာ ဆိတ်ဆိတ်

နေခြင်းဟူ၍ = နှစ်ပါးသာရှိ၏”ဟု (မ၊၁၊၂၁၇-မျက်နှာ၌) မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်တည်း။

(၃) တတိယအပရိဟာနိယတရား၌ သွားသော်၎င်း၊ ထိုင်သော်၎င်း၊ လျောင်းသော်၎င်း (ဝါ-သွားရင်း၊ ထိုင်ရင်း၊ လျောင်းရင်းပင်) ထိန်မိဒ္ဓတရား လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းက အိပ်သောရဟန်းသည် “ထိုင်းမှိုင်းပျင်းရိလျက် အိပ်စက်မှု၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်၍ နေသောရဟန်း” မည်၏။ ရဟန်းတို့ အလုပ်ကို ကြိုးစားအားထုတ်သဖြင့် ကရုဇခေါ်ဆို၍ ခန္ဓာကိုယ် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သောကြောင့် စိတ်အစဉ် တဝင်သို့သက်ရောက်သောရဟန်းသည်ကား “အိပ်စက်မှု၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်သောရဟန်း” မမည်။

(၄) စတုတ္ထအပရိဟာနိယတရား၌ အဖော်ရဟန်းတပါးရှိလျှင် မိမိက နှစ်ယောက်မြောက်ဖြစ်၍၎င်း၊ နှစ်ပါးရှိလျှင် သုံးယောက်မြောက်ဖြစ်၍၎င်း၊ သုံးပါးရှိလျှင် လေးယောက်မြောက်ဖြစ်၍၎င်း-ဤသို့စသည်ဖြင့် အဖော်ရဟန်းတို့နှင့် ရောနှောယှက်တင်၍သာ နေသောရဟန်းတပါးတည်းနေရလျှင် သက်သာရာမရသော ရဟန်းမျိုးသည် “အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် စုရုံးနေထိုင်ခြင်း၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်၍ နေသော ရဟန်း” မည်၏။ လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား = ဣရိယာပုထိလေးပါးတို့၌ အဖော်မမှီး တကိုယ်ထီး နေရမှ သက်သာရာရသော ရဟန်းသည် “အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် စုရုံးနေထိုင်ခြင်း၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် လုံ့လစိုက်၍ နေသောရဟန်း” မမည်။

(၅) ပဉ္စမအပရိဟာနိယတရား၌ မိမိက ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါလျက် မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို ဖော်ပြတတ်သောရဟန်းသည် အလိုဆိုးရှိသော ရဟန်းမည်၏။ ထိုမှ အပြန်အားဖြင့် အလိုဆိုးမှကင်းသော ရဟန်းကို သိအပ်၏။

(၆) ဆဋ္ဌအပရိဟာနိယတရား၌ မေတ္တာသက်ဝင် ချစ်ခင်အပ်သော သူသည် အဆွေခင်ပွန်း (မိတ်ဆွေ) မည်၏။ အတူတကွ သွားဖော်လာဖက် စားဖော် သောက်ဖက် ဖြစ်သောသူသည် အပေါင်း အသင်း (= သူငယ်ချင်း = သဟာယ်ချင်း) မည်၏။

(၇) သတ္တမအပရိဟာနိယတရား၌ “သီလစင်ကြယ်ရုံမျှဖြင့်၎င်း၊ ဝိပဿနာမျှဖြင့်၎င်း၊ စျာန်တရားမျှဖြင့်၎င်း၊ သောတာပန် အဖြစ်မျှဖြင့်၎င်း၊ သကဒါဂါမ်အဖြစ်မျှဖြင့်၎င်း၊ အနာဂါမ်အဖြစ်မျှဖြင့်၎င်း ရပ်စဲတန်

နား၍မနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ။

တတိယ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် တဖန်ဆက်၍ ရဟန်းတို့အား တတိယ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူလိုရ ကား “ ရဟန်းတို့... သင်တို့အား ငါဘုရားသည် ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှ တပါးသော အပရိဟာနိယ (=ကြီးပွားကြောင်း) တရား ခုနစ်ပါး တို့ကိုလည်း ဟောဦးအံ့၊ ထိုတရားကို နာကြကုန်လော့၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းကြကုန်လော့၊ အကျယ်အားဖြင့် ငါဘုရား ဟောကြား ပေအံ့” ဟု မိန့်တော်မူလတ်သော် ရဟန်းတို့သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံကြကုန်၏။ မြတ်စွာ ဘုရားသည် ဤဆိုလတ္တံ့သော အပရိဟာနိယ (=ကြီးပွား ကြောင်း) တရား ခုနစ်ပါးကို ဟောကြားတော်မူ၏—

(၁) ရဟန်းတို့... ရဟန်းတို့သည် ယုံကြည်ခြင်း = သဒ္ဓါ တရားနှင့် ပြည့်စုံကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီး ပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ။ ။

(၂) ရဟန်းတို့... ရဟန်းတို့သည် မကောင်းမှုမှရှုတ်ခြင်း = ဟိရိတရားရှိနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ (ပ)၊

(၃) မကောင်းမှုမှ ကြောက်ခြင်း = ဩတ္တပ္ပတရား ရှိနေကြ သမျှ ကာလပတ်လုံး၊ (ပ)၊

(၄) များသော အကြား အမြင် = ဗဟုသုတ ရှိနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ (ပ)၊

(၅) အားထုတ်အပ်သောလုံ့လ ရှိနေကြသမျှ ကာလပတ် လုံး၊ (ပ)၊

(၆) စွဲမြဲသော သတိနှင့် ပြည့်စုံနေကြသမျှ ကာလပတ် လုံး၊ (ပ)၊

(၇) ရဟန်းတို့...ရဟန်းတို့သည် ဝိပဿနာပညာနှင့် ပြည့်စုံ
နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ
ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

ရဟန်းတို့... ဤကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရား
ခုနစ်ပါးတို့သည် ရဟန်းတို့၌ တည်နေကြ၍ ရဟန်းတို့သည်လည်း
ဤ ကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရားတို့ကို ကျင့်သုံးနေ
ကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။
ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။ (တရားမဆုံးသေး)

(ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည့် တရားခုနစ်ပါးတို့ကို “တတိယ - ရဟန်းတို့၏
ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး” ဟု ခေါ်၏။

(၁) ထိုခုနစ်ပါးတို့အနက် ရှေးဦးစွာသော အပရိဟာနိယတရား
အရာ၌ သဒ္ဓါတရားသည် (က) အာဂမနိယသဒ္ဓါ (ခ) အဓိဂမသဒ္ဓါ
(ဂ) ပသာဒသဒ္ဓါ (ဃ) ဩကပ္ပနသဒ္ဓါဟူ၍ လေးမျိုးရှိ၏။ ထို လေး
မျိုးတို့တွင် (က) သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရရှိကြောင်း ကောင်းမြတ်သော
ပါရမီ၊ စာဂ၊ စရိယအကျင့်တရားတည်းဟူသော အာဂမနိယပဋိပဒါ
ကြောင့် ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ သန္တာန်၌ သူတပါးနည်းညွှန်း
ဥပဒေသမှကင်းလျက် ကြည်ညိုဖွယ်ရာဝတ္ထုကို မဖောက်မပြန် သက်ဝင်
ကာ ကြည်ညိုဖြစ်ပွားလာသော သဒ္ဓါတရားကို အာဂမနိယသဒ္ဓါတရား
ဟု ခေါ်၏။

(ခ) သစ္စာလေးပါးတရားကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း
ကြောင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပွားလာသော (သုရမ္မဋ္ဌ
အရိယာ၏ သဒ္ဓါတရားကဲ့သို့) မည်သူတဦးတယောက်မျှ ဖျက်ဆီး၍
မရသော သဒ္ဓါတရားသည် အဓိဂမသဒ္ဓါမည်၏။ (သုရမ္မဋ္ဌအရိယာ
အကြောင်းကို သံဃရတနာအခန်းသို့ ရောက်မှ ရေးသား ဖော်ပြ
ပေအံ့)။

(ဂ) မဟာကပ္ပိနမင်း-စသည်တို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါ
တရားကဲ့သို့ “ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ” ဟူ၍ ပြောဆိုအပ်သော် ထို
စကားမျှကို ကြားရလျှင်ပင် သူတပါးတို့က “မြတ်စွာဘုရားသည်
ဤသို့ ဤသို့သော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိ၏။ တရားတော်သည် ဤသို့ ဤသို့
သော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိ၏။ သံဃာတော်သည် ဤသို့ ဤသို့သော ဂုဏ်
ကျေးဇူးရှိ၏” စသည်ဖြင့် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို အကျယ်

ဖော်ပြ မပြောကြားရပဲ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည် ခပ်သိမ်းသောတရားတို့ကို ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်တော်မူပါပေစွာ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရတနာသုံးပါးတို့၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကြည်ညိုမှု သဒ္ဓါတရားသည် ပသာဒသဒ္ဓါမည်၏။ (အောက်က (တတိယတံ စာမျက်နှာ ၁၈၀-မှစ၍)ဖော်ပြခဲ့သော အနာထပိဏ်သုဋ္ဌေးတို့၏ သဒ္ဓါ တရားမျိုးတည်း)။

(ဆ) “ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ” ဟူ၍ သူတပါးက ပြောဆိုအပ် သော် ထို ရတနာသုံးပါး၏ဂုဏ်ကို ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင် ဆင်ခြင်ကြံစည် ပြီးမှ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ မျက်မှောက်ပြုရသည့်အလား မတုန်မလှုပ် သက်ဝင်ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားကို ဩကပ္ပနသဒ္ဓါဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤ ပဌမအပရိဟာနိယတရား၌ ပသာဒသဒ္ဓါနှင့် ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ=ဤ ၂-ပါးကို ယူရမည်။

(၂-၃) ဒုတိယ၊ တတိယ အပရိဟာနိယတရားတို့၌ မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်း စက်ဆုပ်ခြင်း=ဟိရိတရား၊ မကောင်းမှုမှ ထိတ်လန့်ကြောက် ရှံခြင်း=ဩတ္တပ္ပတရား=ဤ ၂-ပါးတို့၏ သဘောသွား ထူးခြားဟန်ကို ဤ ဆိုလတ္တံ့သော ဥပမာဖြင့် သိရာ၏— ၁-အေးမြ၍ မစင်အညစ် အကြေး လိမ်းထေးပေကျနေသော သံတောခဲ၊ ၂-ရဲရဲပြောင်ပြောင် မီးတောက်လောင်ထားသော သံတောခဲဟူ၍ = သံတောခဲ ၂-ခဲရှိရာ ပညာရှိသောသူသည် ၁-အမှတ်ပြုသံတောခဲကို မစင်လူးမည်မှ စက်ဆုပ် ရှံရှာသောကြောင့် မကိုင်ဝံ့၊ ၂-အမှတ်ပြု သံတောခဲကို ပူလောင်မည်မှ ကြောက်ရှံသောကြောင့် မကိုင်ဝံ့၊ ထို့အတူပင် သူတော်ကောင်းဖြစ် သော သူသည်လည်း ၁-မကောင်းမှုဒုစရိုက်၏ ယုတ်မာညစ်ညမ်းမှု သဘောတည်းဟူသော အညစ်အကြေးမှ စက်ဆုပ်ရှံရှာခြင်းတည်း ဟူသော ဟိရိတရားကြောင့် ထိုသံတောခဲနှင့်တူသော မကောင်းမှုဒုစရိုက် ကို မကိုင်ဝံ့ မပြုဝံ့ပဲ ရှောင်ဖဲလေသည်၊ ၂-ထိုမကောင်းမှု ဒုစရိုက်၏ မျက်မှောက်ဘဝ တမလွန်ဘဝတို့၌ ခံရမည့် အပြစ်ဘေးတည်းဟူသော ပူလောင်မည့်အရေးမှ ကြောက်လန့်ခြင်းတည်းဟူသော ဩတ္တပ္ပတရား ကြောင့် ထိုသံတောခဲနှင့်တူသော မကောင်းမှုဒုစရိုက်ကို မကိုင်ဝံ့ မပြုဝံ့ပဲ ရှောင်ဖဲလေသည်။

(၄) စတုတ္ထ အပရိဟာနိယတရား၌ “များသောအကြားအမြင်= ဗဟုသုတရှိသူ” ဟူရာဝယ် (၁) ပရိယတ္တိဗဟုသုတရှိသူ = ပိဋကတ် ကျမ်းဂန် အကြားအမြင်များစွာရှိသောပုဂ္ဂိုလ် (၂) ပဋိဝေဗေဟုသုတ

ရှိသ္မ = သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်သည့် လောကုတ္တရာမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် (အကြားအမြင်) များစွာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ဗဟုသုတ ပုဂ္ဂိုလ် = အကြားအမြင်များစွာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် ၂-မျိုးရှိရာ ဤအရာ၌ ပရိယတ္တိဗဟုသုတပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ယူရမည်။ ထို ပရိယတ္တိဗဟုသုတပုဂ္ဂိုလ် သည်လည်း ၁-နိဿယမုစ္စနကဗဟုသုတပုဂ္ဂိုလ် = နိဿယည်း လွတ်လောက်အောင် အကြားအမြင် အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ်၊ ၂-ပရိသုပဋ္ဌာကဗဟုသုတပုဂ္ဂိုလ် = ပရိသတ်မေးမြန်းနိုင်လောက်အောင် (ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီး ပြုလုပ်နိုင်လောက်အောင်) အကြားအမြင် အရည်အချင်း ဗဟုသုတနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ် ၃-ဘိက္ခုနောဝါဒကဗဟုသုတပုဂ္ဂိုလ် = ဘိက္ခုနီမတို့ကို ဆုံးမနိုင်သော ရဟန်းဟူ၍ သမ္မုတိပေးနိုင်လောက်အောင် အကြားအမြင် အရည်အချင်း ဗဟုသုတနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ (ဤပုဂ္ဂိုလ် ၃-မျိုး အကျယ်အဝန်းကို သမန္တပါသဒိကဝိနယအဋ္ဌကထာ ပါစိတ္တိယအဖွင့် ဩဝါဒဝဂ်(ဝိ-ဋ္ဌ ၂၊ ၅၄-မျက်နှာ)၌ ကြည့်ရှုမှတ်ယူရ၏)။ ၄-သဗ္ဗတ္တကဗဟုသုတပုဂ္ဂိုလ် = ရှေးဗဟုသုတ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးတို့ကဲ့သို့ ပိဋကသုံးပုံမှ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ရာပါ တစိတ်တဒေသမျှ အကြားအမြင်ရှိသမဟုတ်ပဲ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်မြတ်တို့ကဲ့သို့ ပိဋကသုံးပုံ အလုံးစုံ၌ ပြောဆို ဟောကြားနိုင်သော အကြားအမြင် အရည်အချင်း ဗဟုသုတနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ = လေးမျိုးရှိပြန်ရာ ဤ စတုတ္ထ အပရိဟာနိယတရားအရာ၌ လေးယောက်မြောက်ဖြစ်သော သဗ္ဗတ္တကဗဟုသုတပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူရမည်။ အကြောင်းကား - ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကမှသာ ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မ၊ ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မ = နှစ်ပါး၏ မူလရင်းဖြစ်သော ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မ၌ ကောင်းစွာတည်သောကြောင့်တည်း။

(၅) ပဉ္စမ အပရိဟာနိယတရား၌ “အားထုတ်အပ်သော လုံ့လ ဝီရိယရှိသ္မ” ဟူသော စကားရပ်ဝယ် ဝီရိယသည် ၁-ကာယိကဝီရိယ = ကိုယ်၌ရှိသောဝီရိယ၊ ၂-စေတသိကဝီရိယ = စိတ်၌ရှိသောဝီရိယဟူ၍ = ၂-ပါးရှိရာ ၁-ကာယသင်္ဂဏိကာခေါ်သည့် အပေါင်းအသင်းတို့နှင့် ရောထွေးယှက်တင် နေထိုင်မှုကို ပယ်ဖျောက်၍ လျှောင်း ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား = ဣရိယာပုတ်လေးပါးတို့၌ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုရှစ်ပါးကို ပြီးများကာ တကိုယ်ရေ တကာယ နေထိုင်ကြသော ရဟန်းတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်ပြီးသော ဝီရိယကို ကာယိကဝီရိယ ခေါ်၏။ ၂-စိတ္တသင်္ဂဏိကာခေါ်သည့် စိတ်၏အာရုံခြောက်ပါးတို့နှင့် ကိလေသာတရား တဖွားဖွားဖြစ်ပြီးကာ ရောထွေးယှက်တင် နေထိုင်မှုကို ပယ်ဖျောက်၍ ဈာန်သမာပတ်

ရှစ်ပါးကို လေ့လာဝင်စားကာ တကိုယ်ရေ တကာယ နေထိုင်ကြလျက် သွားသော အခါ၌ ဖြစ်သောကိလေသာအား ရပ်တည်သောအခါသို့ ရောက်ခွင့်ကို မပေး၊ ရပ်တည်သောအခါ၌ ဖြစ်သောကိလေသာအား ထိုင်သော အခါသို့ ရောက်ခွင့်ကို မပေး၊ ထိုင်သောအခါ၌ ဖြစ်သော ကိလေသာအား လျောင်းသောအခါသို့ ရောက်ခွင့်ကို မပေးပဲ ဖြစ်ရာ ဖြစ်ရာဌာန၌ပင် ကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်သောရဟန်းတို့၏ ဝီရိယကို စေတသိကဝီရိယ ခေါ်၏။ “ဖော်ပြရာပါ ကာယိကဝီရိယ၊ စေတသိက- ဝီရိယ=နှစ်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံ၍နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့ အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ” ဟု ဆိုလိုသည်။

(၆) ဆဋ္ဌ အပရိဟာနိယတရား၌ “စွဲမြဲသောသတိနှင့် ပြည့်စုံကြ သူများ” ဟူသည်မှာ မဟာဂတိဗ္ဗယ အဘယမထေရ်၊ ဒီဃဘာဏက အဘယမထေရ် တိပိဋကစူဠာဘယမထေရ်တို့ကဲ့သို့ လွန်ခဲ့သည့် အချိန် ကြာမြင့်စွာက ပြုခဲ့ပြောခဲ့သော ကာယကံမူ ဝစီကံမူတို့ကို မမေ့မပျောက် အောက်မေ့နိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်များကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ဖော် ပြအပ်သော ထိုမထေရ်သုံးပါးတို့အနက်—

၁-မဟာဂတိဗ္ဗယ အဘယမထေရ်သည် မိမိဖွားမြင်ပြီးနောက် ၅-ရက်မြောက်၌ မင်္ဂလာနို့ ထမင်း ကျွေးမွေးသောပုလဲလမ်းသဘင်ဝယ် နို့ ထမင်းခွက်မှ နို့ ထမင်းကိုစားဖို့ရန် နှုတ်သီးကိုဆန့်တန်းသည့်ကျိုးကို မြင်၍ “ဟဲ့ ဟဲ့” ဟူသောအသံကို ပြုခဲ့လေသည်။ ထို့နောက် ထိုသူငယ် သည် ရဟန်းဖြစ်၍ မထေရ်ကြီးဖြစ်သောအခါ တပည့်ရဟန်းတို့က “အရှင်ဘုရား.... အဘယ်အချိန်ကစ၍ ကာယကံမူ ဝစီကံမူများကို အောက်မေ့အမှတ်ရပါသနည်း” ဟု မေးလျှောက်အပ်လေလျှင် “မေး ဖွားပြီးနောက် ၅-ရက်မြောက်၌ ကျိုးကိုချောက်လှန်ရန် ‘ဟဲ့ ဟဲ့’ ဟု ပြုခဲ့ သောအသံမှစ၍ အမှတ်ရ၏ ငါ့ရှင်တို့....” ဟူ၍ မိန့်ကြားတော်မူသတည်း။

၂-ဒီဃဘာဏက အဘယမထေရ်ဖြစ်မည့်သူငယ် မေးဖွားပြီးနောက် ၉-ရက်မြောက်နေ့၌ မိခင်ဖြစ်သူသည် သားကို ချစ်မြတ်နိုးလှ၍ “နမ်းစုတ် မည်” ဟု သားမျက်နှာပေါ်သို့ ညွတ်လိုက်ရာ မိခင်ဖြစ်သူ၏ ဆံထုံးကြီး သည် ပြေ၍ကျလေ၏။ ထိုအခါ တပြည်သားမျှလော မုလေး (မြတ် လေး) ပန်းတို့သည် သူငယ်၏ရင်ပပ်ပေါ်၌ ကျရောက်ကုန်၍ ဆင်းရဲ နာကျင်မှုကို ဖြစ်စေကြလေသည်။ ထိုသူငယ်သည် ဒီဃဘာဏက အဘ- ယ မထေရ်ကြီးဖြစ်သောအခါ၌ တပည့်ရဟန်းတို့က “အဘယ်အချိန်က

စ၍ အမှတ်ရကြပါသည်။ အရှင်ဘုရား...” ဟု မေးလျှောက်အပ်လေလျှင် “မွေးဖွားပြီးနောက် ၉-ရက်မြောက်သောနေ့မှစ၍ အမှတ်ရ၏ ငါ့ရှင်တို့...” ဟု ဖြေကြားတော်မူလေ၏။

၃-တိပိဋကစူဠာဘယ မထေရ်မြတ်သည်ကား တပည့်ရဟန်းတို့က “အဘယ်မျှလောက် အောက်မေ့ မှတ်ဆောင်နိုင်ပါသနည်း အရှင်ဘုရား...” ဟု မေးလျှောက်အပ်လေလျှင် “အနုရာဇမြို့တော်၌ တံခါးမကြီး လေးပေါက်ရှိရာ တံခါးမကြီးသုံးပေါက်ကို ပိတ်ဆို့ ထား၍ လူတို့ကို တံခါးပေါက်တခုတည်းမှ အထွက်ခိုင်းလျက် ‘သင်သည် အဘယ်အမည်ရှိသနည်း၊ သင်သည် အဘယ်အမည်ရှိသနည်း’ ဟု တယောက်စီ တယောက်စီ လူစေ့မေးပြီး ထိုလူအားလုံးတို့ ပြောကြားဖြေဆိုသော အမည်များကို မှတ်သားထားပြီးနောက် ညနေချမ်း၌ တဖန် မြို့တွင်းသို့ အဝင်ခိုင်းပြီးလျှင် အသစ်မမေးရတော့ပဲ ထိုလူများ၏ အမည်များကို မမှားရအောင် ‘ဤသူကား ဤအမည်ရှိ၏၊ ဤသူကား ဤအမည်ရှိ၏’ ဟု သူ့ အမည်နှင့်သူ တပ်၍ ပြောနိုင်၏ ငါ့ရှင်တို့...” ဟု ဖြေကြားတော်မူလေ၏။

(၇) သတ္တမအပရိဟာနိယတရား၌ “ဝိပဿနာပညာ” ဟူသည် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကို သိမ်းဆည်းသိမြင်သော = ဥဒယဗ္ဗယပညာကို ဆိုလို၏။ တနည်း ၆, ၇-ဆဋ္ဌ, သတ္တမ အပရိဟာနိယ တရားတို့၌လာသော သတိ, ပညာဟူသော စကားနှစ်ရပ်ဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုကြသောရဟန်းတို့၏ ဝိပဿနာအဆောက်အဦဖြစ်သော သမ္မာသတိနှင့် ဝိပဿနာပညာကို ဆိုအပ်ကုန်၏။ (ဝိပဿနာရှုစဉ်အခါ ဖြစ်သော သတိနှင့်ပညာကို ယူလေဟု ဆိုလိုသည်)။ ဤကား မှတ်ဖွယ်အထူးတည်း။

စတုတ္ထ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရှေးနည်းအတူ တဖန်ဆက်၍ အပရိဟာနိယတရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူပြန်သည်မှာ—

(၁) ရဟန်းတို့... ရဟန်းတို့သည် မဂ်၏အကြောင်းဖြစ်သော အောက်မေ့မှု = သတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားများနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၂) ရဟန်းတို့... ရဟန်းတို့သည် မဂ်၏အကြောင်းဖြစ်သော ပညာ = ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ (၀)။

(၃) မဂ်၏ အကြောင်းဖြစ်သောလုံ့လ = ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ (၀)။

(၄) မဂ်၏အကြောင်းဖြစ်သော နှစ်သိမ့်မှု = ဝီတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ (၀)။

(၅) မဂ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှု = ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ (၀)။

(၆) မဂ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော တည်ကြည်မှု = သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ (၀)။

(၇) ရဟန်းတို့...ရဟန်းတို့သည် မဂ်၏အကြောင်း ဖြစ်သော လျစ်လျူရှုမှု = ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားများနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ။

ရဟန်းတို့... ဤကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရားခုနစ်ပါးတို့သည် ရဟန်းတို့၌ တည်နေကြ၍ ရဟန်းတို့သည်လည်း ဤကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရားတို့ကို ကျင့်သုံးနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျင်းမရှိပေ။ (တရားမဆုံးသေး)

(ဤဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါး ကြီးပွားကြောင်းတရားဖြင့် ဝိပဿနာ, မဂ်, ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော လောကီလောကုတ္တရာအရောဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်တရားတို့ကို ဟောတော်မူသည်)။

ပဉ္စမ ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရှေးနည်းအတူ တဖန်ဆက်၍ အပရိဟာနိယတရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူပြန်သည်မှာ —

(၁) ရဟန်းတို့...ရဟန်းတို့သည် မမြဲဟု သိမှတ်မှု = အနိစ္စ သညာကို ပွားများနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၂) ရဟန်းတို့...ရဟန်းတို့သည် အတ္တမဟုတ်ဟု သိမှတ် မှု = အနတ္တသညာကို ပွားများနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး၊(ပ)၊

(၃) မတင့်တယ်ဟု သိမှတ်မှု = အသုဘသညာကို ပွားများ နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး၊(ပ)၊

(၄) အပြစ်ကိုသိမှတ်မှု = အာဒိနဝသညာကို ပွားများနေကြ သမျှ ကာလပတ်လုံး၊(ပ)၊

(၅) ပယ်ဖို့ရန်သိမှတ်မှု = ပဟာနသညာကို ပွားများနေကြ သမျှ ကာလပတ်လုံး၊(ပ)၊

(၆) တပ်မက်ခြင်းကင်းရန်သိမှတ်မှု တပ်ခြင်းကင်းရာနိဗ္ဗာန် ကို သိမှတ်မှု = ဝိရာဂသညာကို ပွားများနေကြသမျှ ကာလပတ် လုံး၊(ပ)၊

(၇) ရဟန်းတို့ ... ရဟန်းတို့သည် ချုပ်ခြင်းကို သိမှတ်မှု (တနည်း)ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ကို သိမှတ်မှု = နိရောဓသညာကို ပွားများ နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

ရဟန်းတို့...ဤကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရား ခုနစ်ပါးတို့သည် ရဟန်းတို့၌ တည်နေကြ၍ ရဟန်းတို့သည်လည်း ဤကြီးပွားကြောင်း (= အပရိဟာနိယ) တရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ကျင့်သုံးနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန် သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။ (တရားမဆုံးသေး)

(ဤ၌။ ။အနိစ္စဟု အဖန်ဖန်ရှုသော အနုပဿနာပညာနှင့် တကွ ဖြစ်သောသညာသည် အနိစ္စသညာမည်၏။ အနတ္တသညာ-စသည်တို့၌ လည်း ဤနည်းအတူသာတည်း။ တေဘူမက သင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စဟူ၍ ရှုကြောင်းဖြစ်သောပညာ (=အနိစ္စဝိပဿနာ)သည် အနိစ္စာနုပဿနာ

မည်၏။ ထိုပညာနှင့်တကွဖြစ်သော သညာကို ပွားများလျှင် (=ဖြစ်စေလျှင်) ပညာကိုလည်း ပွားများအပ် (=ဖြစ်စေအပ်)သည်သာမည်၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “အနိစ္စသညာ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်လေသည်။ (တနည်း) သညာကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာပညာကိုသာ ညွှန်ပြဟောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အနတ္တသညာ-စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတူသာတည်း။

ဤသညာခုနစ်ပါး ကြီးပွားကြောင်းတရားတို့အနက် ရှေ့၅-ပါးသည် လောကီတို့သာဖြစ်၏။ နောက်နှစ်ပါးကား လောကီ၊ လောကုတ္တရာ အရောဖြစ်၏။ ဤကား အထူးမှတ်ရန်တည်း။

ရဟန်းတို့၏ ကြီးပွားကြောင်းတရား ၆-ပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် တဖန်ဆက်၍ ရဟန်းတို့အား ကြီးပွားကြောင်းတရား ၆-ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူလိုရကား “ရဟန်းတို့... သင်တို့အား ငါဘုရားသည် ကြီးပွားကြောင်းတရား ၆-ပါးတို့ကို ဟောပေအံ့။ ထိုတရားကို နာကုန်ဦးလော့၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းကုန်ဦးလော့၊ အကျယ်အားဖြင့် ငါဘုရား ဟောကြားပေအံ့” ဟု မိန့်တော်မူလတ်သော် ရဟန်းတို့သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု လျှောက်ထား ဝန်ခံကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤဆိုလတ္တံ့သော အပရိဟာနိယ (= ကြီးပွားကြောင်း) တရား ၆-ပါးကို ဟောကြားတော်မူ၏—

(၁) ရဟန်းတို့... ရဟန်းတို့သည် သီတင်း သုံးဖော်တို့၏ အပေါ်၌ မေတ္တာစိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော ကိုယ်အမှုအရာ (= ကာယကံ) ကို မျက်မှောက်၊ မျက်ကွယ် = နှစ်သွယ်လုံး၌ ရှေးရှုထင်စေကြသမျှ (= ဖြစ်စေကြသမျှ) ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၂) ရဟန်းတို့... ရဟန်းတို့သည် သီတင်း သုံးဖော်တို့၏ အပေါ်၌ မေတ္တာစိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော နှုတ်အမှုအရာ (= ဝစီကံ) ကို မျက်မှောက်၊ မျက်ကွယ် = နှစ်သွယ်လုံး၌ ရှေးရှုထင်စေကြသမျှ (= ဖြစ်စေကြသမျှ) ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၃) ရဟန်းတို့ ရဟန်းတို့သည် သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ အပေါ်၌ မေတ္တာစိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော စိတ်အမှုအရာ (= မနောကံ) ကို မျက်မှောက်, မျက်ကွယ် = နှစ်သွယ်လုံး၌ ရှေးရှုထင်စေကြသမျှ (= ဖြစ်စေကြသမျှ) ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၄) ရဟန်းတို့.....ရဟန်းတို့သည် တရားနှင့်အညီရသော ပစ္စည်းလေးရပ် = ဓမ္မိယလာဘ်ကို အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် သပိတ်အတွင်းရှိ ဆွမ်းမျှကိုသော်လည်း သီးခြားခွဲ၍ မသုံးဆောင်ပဲ သီလရှိသော သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် သက်ဆိုင်စေ၍ သုံးဆောင်ကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၅) ရဟန်းတို့....တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်မှ ကျွတ်လွတ်စေတတ်ကုန်သော, ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော, မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်အပ်ကုန်သော, သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော, မကျိုး, မပေါက်, မကျား, မပြောက်ကုန်သော သီလတို့ဖြင့် ရဟန်းတို့သည် မျက်မှောက်, မျက်ကွယ် = နှစ်သွယ်လုံး၌ပင် သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် သီလချင်းတူမျှလျက် နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

(၆) ရဟန်းတို့....နိဗ္ဗာန်သို့ဆောင်တတ်သော အကြင်အရိယ-ပညာသည် ထိုပညာကို လိုက်နာပြုကျင့်သူအား ဆင်းရဲစင်စစ်ကုန်ဖို့ရန် ဆောင်တတ်၏။ ထိုသို့သော အရိယပညာအားဖြင့် ရဟန်းတို့သည် မျက်မှောက်, မျက်ကွယ် = နှစ်သွယ်လုံး၌ပင် သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် ပညာချင်းတူမျှလျက် နေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ။

ရဟန်းတို့.....ဤကြီးပွားကြောင်း(= အပရိဟာနိယ) တရား ၆-ပါးတို့သည် ရဟန်းတို့၌ တည်နေကြ၍ ရဟန်းတို့သည်လည်း ဤကြီးပွားကြောင်း(= အပရိဟာနိယ) တရား ၆-ပါးတို့ကို ကျင့်

သုံးနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ကြီးပွားရန် သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန် အလျှင်းမရှိပေ-ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား သည် ရဟန်းတို့အား ကြီးပွားကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး ၅-စု၊ ခြောက်ပါး ၁-စု=ဤသို့ ခြောက်စုထား၍ ဟောကြားတော်မူ၏။

(၁-၂-၃) မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ပြုအပ်သမျှသော ကာယ-ကံ = ကိုယ်အမှုအရာအားလုံးကို မေတ္တာကာယကံဟူ၍ ခေါ်၏။ မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်သမျှသော ဝစီကံ = နှုတ်အမှုအရာအားလုံးကို မေတ္တာဝစီကံဟူ၍ ခေါ်၏။ မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သမျှ မနောကံ = စိတ်အမှု အရာအားလုံးကို မေတ္တာမနောကံဟူ၍ ခေါ်၏။

ပါဠိတော်၌ ဤ မေတ္တာကာယကံ၊ မေတ္တာဝစီကံ၊ မေတ္တာမနောကံတို့ကို ပရိသတ်လေးပါးတို့တွင် ရဟန်း ပရိသတ်က အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတို့နှင့် စပ်၍ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ သို့သော်လည်း မြတ်စွာ ဘုရား၏တရားတော်သည် ပရိသတ်လေးပါးတို့နှင့် ဆက် ဆံသောကြောင့် လူဝတ်ကြောင်တို့၌လည်း ဤ မေတ္တာ-ကာယကံ၊ မေတ္တာဝစီကံ၊ မေတ္တာမနောကံတို့ကို ရအပ် ကုန်၏။ ရပုံမှာ—

ရဟန်းတို့အဖို့ရာ မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းသည် မေတ္တာကာယကံမည်၏။ လူတို့အဖို့ရာ စေတီတော်ကိုဖူးမြော်ရန် ဗောဓိပင်ကိုရှိခိုးရန် သံဃာ တော်ကို ပင့်ဖိတ်ရန်သွားခြင်း၊ ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်လာ သော ရဟန်းကို မြင်လျှင် ခရီးဦး ကြိုဆိုခြင်း၊ သပိတ်ကို ဆီးကြိုယူငင်ခြင်း၊ နေရာခင်းခြင်း၊ ရဟန်းပြန်ကြွသောအခါ လိုက်၍ပို့ခြင်း—အစရှိသည်များသည် မေတ္တာကာယကံ မည်၏။

ရဟန်းတို့အဖို့ရာ မေတ္တာစိတ်ဖြင့် လိုက်နာကျင့်သုံး ရမည့် သိက္ခာပုဒ်များကို ပြောကြားပြခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း

တရား ဟောကြားပြသခြင်း၊ အခြားတရား ဟောပြော
ခြင်း၊ အချုပ်အားဖြင့် ပိဋကသုံးပုံကို သင်ကြားပြသ
ပို့ချပေးခြင်းသည် မေတ္တာဝစိကံမည်၏။ လူတို့အဖို့ရာ
“စေတီတော်ကို ဖူးမြော်ရန် သွားကြကုန်အံ့၊ ဗောဓိပင်ကို
ဖူးမြော်ရန် သွားကြကုန်အံ့၊ တရားနာ သွားကြကုန်အံ့၊
တရားနာမှု ပြုကြကုန်အံ့၊ ဆီမီး ရေချမ်း ပန်းပူဇော်မှု
ပြုကြကုန်အံ့၊ သုစရိုက်သုံးမျိုးတို့ကို ကောင်းစွာ ဆောက်
တည်၍ ကျင့်ကြကုန်အံ့၊ စာရေးတံဆွမ်း-စသည်တို့ကို
ပေးလှူကြကုန်အံ့၊ ဝါဆိုသင်္ကန်း လှူဒါန်းကြကုန်အံ့၊
ယနေ့ သံဃာတော်အား ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို ပေးလှူ
ကြကုန်အံ့၊ (သံဃာတော်တို့ကို ပင့်ဖိတ်ပြီးသောအခါ)
ခဲဖွယ်-စသည်တို့ကို စီမံကြကုန်လော့၊ နေရာတို့ကို ခင်းကြ
ကုန်လော့၊ သောက်ရေကို တည်ထားကြကုန်လော့၊
သံဃာတော်များကို ခရီးဦး ကြိုဆို၍ ပင့်ဆောင်ခဲ့ကြကုန်
လော့၊ ခင်းထားအပ်ပြီးသော နေရာ၌ ထိုင်စေကြကုန်
လော့၊ ထက်သန်သောဆန္ဒ ထက်သန်သောလုံ့လ ဖြစ်ရှိ
ကြကာ ဝေယျာဝစ္စကို ပြုကြကုန်လော့” ဤသို့စသည်
ပြောဆိုသောအခါ မေတ္တာဝစိကံ မည်၏။

ရဟန်းတို့အဖို့ရာ စောစောထ၍ ကိုယ်လက်သုတ်သင်
ကာ စေတီယင်္ဂဏဝတ်စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ဆိတ်
ငြိမ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေ၍ “ဤကျောင်းတိုက်၌ နေကြ
သော ရဟန်းတို့သည် ချမ်းသာကြပါစေ၊ ရန်ကင်းကြပါစေ၊
ဒေါသများပါဒ ကင်းကြပါစေ”-ဤသို့ ကြံစည်စဉ်းစား
နှလုံးထားခြင်းသည် မေတ္တာမနောကံမည်၏။ လူတို့
အဖို့ရာ “အရှင်မြတ်တို့သည် ချမ်းသာကြပါစေ၊ ရန်ကင်း
ကြပါစေ၊ ဒေါသများပါဒကင်းကြပါစေ”-ဤသို့ စသည်
ကြံစည်စဉ်းစား နှလုံးထားခြင်းသည် မေတ္တာမနောကံ
မည်၏။

သမ္ဗုဒ္ဓါမေတ္တာ, ပရမ္မုဒ္ဓါမေတ္တာ

(မုက်မှောက်မေတ္တာ, မုက်ကွယ်မေတ္တာ)

မုက်မှောက်ရှေ့တွင် မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ပြုအပ် ပြောအပ် ကြံအပ်သမျှသော အမှုအရာစုသည် သမ္ဗုဒ္ဓါမေတ္တာ မည်၏။ မုက်ကွယ်တွင် မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ပြုအပ် ပြောအပ် ကြံအပ်သမျှသော အမှုအရာစုသည် ပရမ္မုဒ္ဓါမေတ္တာ မည်၏။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် သီတင်းငယ်ရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်း ချုပ်မှု-စသည်တို့၌ ထေရ်ကြီးတို့က ကူညီဝိုင်းဝန်းပြုလုပ် ပေးမှုသည် ထေရ်ကြီးတို့၏ သမ္ဗုဒ္ဓါမေတ္တာကာယကံ = မုက်မှောက်မေတ္တာကာယကံ မည်၏။ သီတင်းငယ်တို့က ထေရ်ကြီးတို့အား ခြေဆေးပေးခြင်း, ရှိခိုးခြင်း, ယပ်လေ ခပ်ပေးခြင်း-စသော အရိုအသေပြုမှု အားလုံးသည် သီတင်းငယ်တို့၏ သမ္ဗုဒ္ဓါမေတ္တာကာယကံ မည်၏။ သီတင်းငယ်, ထေရ်ကြီး = နှစ်ဦးတို့ အထားမတော် သော သစ်ဘဏ္ဍာ-စသည်တို့ကို ထိုပစ္စည်းရှင် သီတင်း ငယ်, ထေရ်ကြီးတို့၌ မထီမဲ့မြင်မှု (အထင်သေးမှု) လုံးဝ မပြုပဲ မိမိပင် အထားမတော်သည့် ဘဏ္ဍာများကိုကဲ့သို့ တရိုတသေ သိမ်းဆည်းမှုသည် ပရမ္မုဒ္ဓါမေတ္တာကာယကံ = မုက်ကွယ်မေတ္တာကာယကံ မည်၏။

မုက်မှောက်ရှေ့တွင် စကားပြောဆိုသောအခါ “ဒေဝ မထေရ်သူမြတ်၊ တိဿမထေရ်သူမြတ်” ဤသို့စသည်ဖြင့် ချီးချီးမြှောက်မြှောက် ပြောကြားခြင်းသည် သမ္ဗုဒ္ဓါ- မေတ္တာဝစီကံ = မုက်မှောက် မေတ္တာဝစီကံ မည်၏။ ကျောင်းတိုက်၌မရှိသော ရဟန်းကိုမေးမြန်းလိုလတ်သော် “အကျွန်ုပ်တို့၏ ဒေဝမထေရ်သူမြတ်သည် အဘယ်မှာ နည်း၊ အကျွန်ုပ်တို့၏ တိဿမထေရ်သူမြတ်သည် အဘယ် မှာနည်း၊ အဘယ်အခါ၌ ကြွလာတော်မူပါမည်နည်း”

ဤသို့စသည်ဖြင့် မြတ်နိုးတနာ ပြောကြားမေးမြန်းခြင်း သည် ပရမ္မုခါမေတ္တာဝစိကံ = မျက်ကွယ်မေတ္တာဝစိကံ မည်၏။

မျက်မှောက်ထင်ထင် မေတ္တာအစေးတို့ဖြင့် ပြေပြစ်သော စိစွတ်သော မျက်လုံးတို့ကို ဖွင့်၍ အလွန်ကြည်လင်ရှင်ပျသောမျက်နှာဖြင့် ကြည့်ရှုသောအခါ ယင်းသို့ ကြည့်ရှုကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာစိတ်စေတနာသည် သမ္မုခါမေတ္တာမနောကံ = မျက်မှောက် မေတ္တာမနောကံ မည်၏။ (မေတ္တာအစေးဖြင့် ပြေပြစ်စိစွတ်သော မျက်လုံးတို့ကို ဖွင့်ခြင်း၊ ကြည်လင်ရှင်ပျသော မျက်နှာဖြင့် ကြည့်ရှုခြင်း များကား မေတ္တာကာယကံဖြစ်သည်)။ မျက်ကွယ်၌ “ဒေဝမထေရ်သူမြတ် တိဿမထေရ်သူမြတ်သည် ရောဂါ၊ အနာ ကင်းရှင်းတော်မူပါစေ” ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ပရမ္မုခါမေတ္တာမနောကံ = မျက်ကွယ် မေတ္တာမနောကံ မည်၏။

(၄) စတုတ္ထ အပရိဟာနိယတရား၌ “သီးခြားခွဲ၍ မသုံးဆောင်ပဲ” ဟူရာဝယ် သီးခြားခွဲမှုသည် ၁-အာမိသ (ပစ္စည်းလတ်လာတ)ကို သီးခြားခွဲမှု၊ ၂-ပုဂ္ဂိုလ်ကို သီးခြားခွဲမှုဟူ၍ = နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ၁-“ဤမျှကိုသာ ငါပေးဝေအံ့၊ ဤမျှကိုကား ငါမပေးဝေအံ့” ဤကဲ့သို့ စိတ်ဖြင့်ခွဲဝေမှုသည် အာမိသကို သီးခြားခွဲမှု မည်၏။ ၂-“ဤမည်သောရဟန်းအား ငါပေးမည်၊ ဤမည်သော ရဟန်းအားတော့ ငါမပေး” ဤကဲ့သို့ စိတ်ဖြင့် ခွဲဝေမှုသည်ကား ပုဂ္ဂိုလ်ကို သီးခြားခွဲမှု မည်၏။

ဤ စတုတ္ထအပရိဟာနိယတရားပါ “သီလရှိသော သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် သက်ဆိုင်စေ၍” ဟူသော စကားရပ်၌ သီလဝန္တသီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် သက်ဆိုင်စေ၍ သုံးဆောင်သော ရဟန်း၏ လက္ခဏာကား-အကြင်

အကြင် ကောင်းမွန်သောဆွမ်းကို ရအပ်၏၊ ထိုထိုရအပ်သည့် မွန်မြတ်သောဆွမ်းကို လာဘ်ဖြင့် လာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်းကို အဦးမူသဖြင့် လူတို့အားလည်း မပေး၊ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း လက်ဦးမစား၊ သံဃာအား ခွဲဝေပေးပြီးမှ ကျန်လျှင် မိမိစား၏၊ ခံယူစဉ်ကပင် “သံဃာနှင့်သက်ဆိုင်စေ” ဟူသော နှလုံးသွင်းဖြင့် ခံယူပြီးလျှင် ခေါင်းလောင်းကျောက်စည်ထိုး၍ စားသုံးရမည့် သံဃာလာဘ် သံဃိကဥစ္စာကဲ့သို့ ရှုကြည့်၏။ ဤအကျင့်ကို သာသနာတော်၌ သာရဏီယဝတ်အကျင့် ဟူ၍ ခေါ်၏။

သာရဏီယဝတ်အကျင့်နှင့် စပ်၍ သိမှတ်ဖွယ်

ဤ သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို အဘယ် ရဟန်းသည် ကျင့်နိုင်သနည်း၊ အဘယ်ရဟန်းသည် မကျင့်နိုင်သနည်း ဟူမူ—ရှေးဦးစွာ ဒုဿီလရဟန်းသည် မဖြည့်ကျင့်နိုင်၊ မှန်၏—ထို ဒုဿီလရဟန်း၏ဥစ္စာကို သီလဝန္တရဟန်းတော်တို့သည် အဘယ်နည်းဖြင့်မျှ မခံယူကြကုန်၊ ထို့ကြောင့် ဒုဿီလရဟန်းသည် ဤ သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို မဖြည့်ကျင့်နိုင်။

ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သောသီလရှိသော ရဟန်းသည်သာ ဖြည့်ကျင့်နိုင်၏၊ ထိုသီလဝန္တရဟန်းသည်လည်း ဤ သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို မကျိုးမပြတ်စေပဲ ဖြည့်ကျင့်ရ၏၊ ထို သာရဏီယဓမ္မအရာ၌ ဤ ဆိုလတ္တံ့သည်ကား ကျင့်ပုံတည်း—

အကြင်ရဟန်းသည် ရည်ညွှန်းပိုင်းခြားမှုကို ပြု၍ အမိအားဖြစ်စေ၊ အဖအားဖြစ်စေ၊ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်စသည်တို့အားဖြစ်စေ ပေးငြားအံ့၊ ထိုရဟန်းသည် ပေးသင့်သည်ကို ပေးသောရဟန်းသာ ဖြစ်၏၊ သူ၏ပေးခြင်းသည် သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း မဟုတ်ပေ၊ ပလိမောစကို သုတ်သင်ခြင်းဟူ၍သာ သာသနာတော်၌ ခေါ်၏။

မှန်၏ - သာရဏီယဝတ်အကျင့်သည် ပလိဗောဓ ကျွတ်လွတ်ပြီးသော ရဟန်းအားသာ သင့်၏။

သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို တကယ်ဖြည့်ကျင့်လိုသော ရဟန်းသည် ရည်ညွှန်းပိုင်းခြားမှုပြု၍ ပေးလိုလျှင် သူနာ ရဟန်း၊ သူနာပြုရဟန်း၊ အာဂန္တုရဟန်း၊ ခရီးသွား ရဟန်းနှင့် သင်္ကန်းကိုင်ပုံ သပိတ်ကိုင်ပုံ မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာသေးသည့် ရဟန်းသစ် = ဤသူများအား ပေးသင့် ၏။ ပေးနိုင်၏။ ထိုသူများအား ပေးပြီးနောက် (သပိတ်ထဲ ၌ ဆွမ်းကျွန်ရှိသေးလျှင်) မထေရ်ကြီး၏ နေရာမှ စ၍ (အနည်းငယ်သာ မပေးပဲ) ထေရ်ကြီးစသော ရဟန်းတို့ ခံယူလိုသလောက် ပေးရာ၏။ သပိတ်ထဲ၌ ဆွမ်းကျွန်မရှိ ခဲ့သော် (ဆွမ်းကျွန်၍ ဆွမ်းခံရန်အချိန်ရှိသေးသော်) တဖန် ဆွမ်းခံလှည့်လည်၍ မထေရ်ကြီး နေရာမှစ၍ (= ထေရ် ကြီးက စ၍ဟု ဆိုလိုသည်) ထို အရှင်မြတ်တို့ အလိုရှိအပ် သည့် မွန်မြတ်ရာရာဆွမ်းကို အလိုရှိသမျှ ပေးလှူပြီးမှ သပိတ်၌ ဆွမ်းကျွန်သေးလျှင် မိမိစားရာ၏။ (သပိတ်၌ လည်း ဆွမ်းမကျွန်၊ ဆွမ်းခံချိန်ကလည်း မရှိတော့လျှင် စိတ်မပျက်ရ၊ မိမိဖြည့်ကျင့်အပ်သော သာရဏီယဝတ် အကျင့်ကို အောက်မေ့ကာ ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်စွာ ပီတိ ပါမောဇ္ဇဖြင့် နေရာ၏)။ အထူးမှတ်ရန်ကား-ပါဠိတော်၌ “သီလရှိသော သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့်” ဟူ၍ ဝိသေသနဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့် ဒုဿီလ ရဟန်းအား မပေးခြင်းငှါလည်း အပ်ပါ၏။ ပေးလိုကလည်း သနား သဖြင့် ပေးနိုင်ပါ၏။ ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သောအနေဖြင့်ကား ပေးရန် မဟုတ်ပေ။

သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ပုံ အစီအရင်၌ ကောင်းစွာတတ်သိ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော သံဃပရိသတ် ၌ ဤ သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ရန် လွယ်ကူ၏။ သံဃပရိသတ်က ထိုအကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ပုံ အစီအရင်၌

မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာသော ပရိသတ်ဖြစ်လျှင် ဖြည့်ကျင့်ရန် မလွယ်ကူချေ၊ ဆင်းရဲလှဘိ၏။

ကောင်းစွာတတ်သိ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော သံဃပရိသတ်ဖြစ်က ဖြည့်ကျင့်ရန် လွယ်ကူချမ်းသာပုံမှာ - ထိုတတ်သိကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော သံဃပရိသတ်၌ အခြားမှ ဆွမ်းရသောရဟန်းသည် မခံယူချေ၊ အခြားမှ ဆွမ်းမရသော ရဟန်းကလည်း (ထိုဝတ်ကျင့်သောရဟန်း ပင်ပန်း ဆင်းရဲမှု မရှိစေရန်) အတိုင်းအရှည်ပမာဏနှင့် ယှဉ်၍ သာလျှင် ခံယူ၏။ အပိုအလျှံ မခံယူပေ၊ သို့ရကား တတ်သိ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော သံဃပရိသတ်ဖြစ်က ထိုသာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ရန် လွယ်ကူချမ်းသာလှ၏။ ထိုအကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ပုံ အစီအရင်၌ မတတ်သိ မလိမ္မာ မကျွမ်းကျင်သော သံဃပရိသတ်၌ကား အခြားမှ ဆွမ်းရခဲ့သော ရဟန်းကလည်း လောဘတိုက်ကာ ခံယူတတ်၏။ အခြားမှ ဆွမ်းမရသော ရဟန်းကလည်း အတိုင်းအရှည် ပမာဏထက် အပိုအလျှံ ခံယူတတ်၏။ ထိုအခါ အချိန်ရှိသမျှ ထပ်ခါထပ်ခါ ဆွမ်းခံရ၊ ရသမျှကလည်းကုန်၊ ဝတ်ကျင့်သော ရဟန်းမှာ ဆွမ်းဝတ်ရမှုနှင့် နေ့ဆက်ရက်ဆက် ကြိုရတတ်သောကြောင့် မတတ်သိ မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာသော သံဃပရိသတ်ဖြစ်က ထိုသာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ရန် မလွယ်ကူချေ၊ ဆင်းရဲလှဘိ၏။

ဆယ့်နှစ်နှစ်ကြာ ဖြည့်ကျင့်မှ အောင်မြင်ခြင်း

ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း ထပ်ခါထပ်ခါ ဆွမ်းခံ၍ ရတိုင်းရတိုင်းသောဆွမ်းကို သီတင်းသုံးဖော် သီလဝန္တရဟန်းတော်တို့အား လှူဒါန်းသော (ဝတ်ဖြည့်သည့်) ရဟန်းအဖို့ရာမှာလည်း ဆယ့်နှစ်နှစ် တင်းတင်း ပြည့်အောင် ဖြည့်ကျင့်မှ ဤသာရဏီယဝတ်အကျင့် ပြည့်စုံ

အောင်မြင်လေသည်။ ဆယ့်နှစ်နှစ်မပြည့်လျှင် မအောင်
မြင်နိုင်။

အကယ်၍ ဆယ့်နှစ်နှစ်ပြည့်သောနေ့၌ သာရဏီယ
ဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်းသည် ဆွမ်းဖြင့်
ပြည့်သောသပိတ်ကို ဆွမ်းစားကျောင်း၌ထား၍ ရေချိုးရန်
သွားနေစဉ် သံဃမထေရ်ကြီးက “ဤသပိတ်သည် အဘယ်
သူ၏ သပိတ်နည်း” ဟု မေး၍ အခြားရဟန်းတို့က “သာရ-
ဏီယဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်း၏ သပိတ်ဖြစ်
ပါသည်” ဟု လျှောက်ထားကြလေလျှင် သံဃမထေရ်ကြီး
သည် “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ထိုသပိတ်ကို ယူခဲ့ကြလော့” ဟု
မိန့်တော်မူကာ အလုံးစုံသောဆွမ်းကို ထေရ်စဉ်ဝါလိုက်
ပေးဝေဘုဉ်းပေး၍ အချည်းနှီးသောသပိတ်ကို ထားငြား
အံ့၊ ထိုနောက်မှ သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်
သော ရဟန်းသည် ဆွမ်းမရှိသည့် အချည်းနှီးသော
သပိတ်ကိုမြင်၍ “ငါ့အတွက်တာ လုံးဝမချန်ကြပဲ စားရက်
ကြပေကုန်၏” ဟု နှလုံးမသာယာမှုကို ဖြစ်စေခဲ့လျှင်
သာရဏီယဝတ်အကျင့် ပျက်လေတော့၏။ နောက်ထပ်
ဆယ့်နှစ်နှစ်ကြာ ဖြည့်ကျင့်ရပြန်၏။ မှန်၏ - ဤသာရဏီယ
ဝတ်အကျင့်သည် တိတ္ထိယပရိဝါသနှင့် တူ၏။ တကြိမ်
ကျိုးပြတ်လျှင် တဖန် အသစ်ထပ်၍ ဖြည့်ကျင့်ရပြန်၏။

အကြင်သာရဏီယ ဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်သော
ရဟန်းသည်ကား ထိုကဲ့သို့ သီတင်းသုံးဖော်တို့က မိမိ
မျက်ကွယ်တွင် ဘုဉ်းပေးကြ၍ သပိတ်အချည်းနှီးကို မြင်
လေလျှင် (ယခင်ရဟန်းကဲ့သို့ မဟုတ်ပဲ) “ဩ ... ငါ၏
သပိတ်အတွင်းရှိ ဆွမ်းကို မပန်မကြားကြပဲပင် သီတင်းသုံး
ဖော်အရှင်သူမြတ်တို့သည် ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်တော်မူကြ
ကုန်၏။ ငါ့အဖို့ရာ အရတော်လေစွာ” ဟု ဝမ်းမြောက်မှုကို
ဖြစ်စေ၏။ ထို ရဟန်း၏ သာရဏီယ ဝတ်အကျင့်သည်
ပြည့်စုံအောင်မြင်သည်မည်၏။

သာရဏီယဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ရခြင်းအကျိုး

ဤသို့ ဆယ့်နှစ်နှစ်ကြာ အောင်မြောက်စွာ သာရဏီယဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ပြီးသော ရဟန်း၏ သန္တာန်၌ ကာလမြင့်ကြာ ပွားအပ်သောဘာဝနာဖြင့် ခါတွက်ပယ် ဖျောက်အပ်သောကြောင့် မနာလိုမှု = ဣဿာတရား၊ ဝန်တိုမှု = မစ္ဆရိယတရားများ မဖြစ်ပေ(၁)၊ ထိုရဟန်းကို စွန့်ကြဲလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် စင်ကြယ်သူဖြစ်သောကြောင့် မြင်မြင်သမျှ လူအပေါင်းတို့ကလည်း ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်လေသည်(၂)၊ ထိုရဟန်းသည် ဒါနနှင့်စပ်၍ ကုသိုလ်ဆန္ဒပြင်းပြအားကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလှူဒါနက ဤဘဝ၌ပင် ပစ္စည်းကိုရမှုတည်းဟူသော အာနိသံသအကျိုးပေးခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် ပစ္စည်းလေးဖြာကို လွယ်ကူစွာ ရရှိ၏(၃)၊ သပိတ်အတွင်းရှိ ဆွမ်းဖြင့် ဆယ့်နှစ်နှစ်ကြာ မြတ်လှစွာသော ဝတ်အကျင့်ကို မပြတ်အောင် ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့သောကြောင့် ထိုရဟန်း၏ သပိတ်အတွင်းရှိ ဆွမ်းသည် သူတပါးတို့အား မည်မျှပင် ပေးငြားသော်လည်း မကုန်ခန်းနိုင် (၄)၊ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း မြတ်သော အလှူခံ သီတင်းသုံးဖော်တို့အား အကြီးအဦး ပုဂ္ဂိုလ်မှစ၍ ဆွမ်းအလှူဒါန ပေးလှူအပ်ခဲ့သောကြောင့် သံဃာတော်များ ပစ္စည်းဥစ္စာ ဘဏ္ဍာခွဲဝေပေးရာ၌ အကောင်းဆုံး အမြတ်ဆုံးသောဘဏ္ဍာကို ရရှိ၏ (၅)၊ လှူဖွယ်ဝတ္ထု၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ခွဲခြမ်းမှုမပြုပဲ မိမိအတွက် ငဲ့ကွက်လိုစိတ် ပိတ်မရှိပဲ ကာလရှည်စွာ ဒါနဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းဖြင့် ကြည်လင်စေအပ်သော စိတ်နှလုံးရှိခဲ့သောကြောင့် တစုံတရာသောဘေးရန် ဆာလောင် မွတ်သိပ်ခြင်းများ (ဒုဗ္ဗိက္ခဘေးများ) ဖြစ်ပွားရောက်ဆိုက်သောအခါ နတ်များက ထိုဘေးတို့မှ လွတ်မြောက်အောင် ကြောင့်ကြစိုက်ကူညီကြကုန်၏(၆)။

အကျိုးပြု ဝတ္ထုများ

(၁) သေနမည်သောတောင်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူသော တိဿမထေရ်သည် မဟာဂိရိ-မည်သောရွာကို ဂေါစရဂါမ်အမှီပြု၍ နေတော်မူ၏။ ထိုအခါ မထေရ်ငါးဆယ်တို့သည် နာဂဒီပ-စေတီတော်ကို ဖူးမြော်ရန် သွားကြသည်တွင် မဟာဂိရိရွာ၌ ဆွမ်းခံလှည့်လည်ကြ၍ တစုံတရာ တစိုးတစိမျှ မရရှိကြပဲ ရွာမှထွက်တော်မူခဲ့ကြကုန်၏။ အာဝါသိကဖြစ်သော ဖော်ပြရာပါ တိဿမထေရ်သူမြတ်သည် ဆွမ်းခံဝင်လတ်သော် ထိုမထေရ်ငါးဆယ်တို့ကို မြင်၍ “ဆွမ်းရတော်မူခဲ့ကြပါ၏လော အရှင်ဘုရားတို့...” ဟူ၍ မေးလေ၏။ “ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခဲ့ကြပါပြီ ငါ့ရှင်...” ဟူ၍ မထေရ်ငါးဆယ်တို့က အရိပ်အမြှက်မျှ မိန့်ဆိုကြလေလျှင် တိဿမထေရ်သူမြတ်သည် ထိုမထေရ်ငါးဆယ်တို့ ဆွမ်းမရခဲ့ကြောင်း ကောင်းစွာရိပ်မိ သိရှိတော်မူ၍ “အရှင်ဘုရားတို့... တပည့်တော် ပြန်လာသည်တိုင်အောင် ဤနေရာမှာပင် သီတင်းသုံးနေတော်မူနှင့်ကြပါဦး” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ မထေရ်ငါးဆယ်တို့က “ငါ့ရှင်... ငါတို့ငါးဆယ်လုံးမှာ သပိတ်စွတ်ရုံမျှသော ဆွမ်းကိုမျှလည်း မရခဲ့ကြပါကုန်၊ (သင်တပါးတည်း အဘယ်သို့ရနိုင်အံ့နည်း)” ဟု မိန့်ဆိုကြလေသော် တိဿမထေရ်သည် “အရှင်တို့ဘုရား... ရပ်ရွာ၌ အမြဲနေကြသည့် (နေဝါသိက) အာဝါသိကပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည် စွမ်းနိုင်ကြပါသည်ဘုရား၊ ဘုန်းအလွန်မကြီး၍ လာဘ်မများကြသူများပင် ဖြစ်လင့်ကစား ဆွမ်းရနိုင်သည့် ဆွမ်းခံလမ်းခရီးကို သိတတ်ကြပါသည်ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ မထေရ်ငါးဆယ်တို့သည် ထိုနေရာ၌ပင် စောင့်ဆိုင်းငံ့လင့်၍ နေတော်မူကြကုန်၏။

တိဿမထေရ်သည် မဟာဂိရိရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွဝင်တော်မူလေ၏။ ရွာအဝင်စ ပဌမလက်ဦးအိမ်၌ပင် အိမ်ရှင်

ဒါယိကာမကြီးသည် နွားနို့ဆွမ်းကို စီမံပြီး၍ တိဿမထေရ်ကို စောင့်မျှော်ရပ်တည်လျက်ရှိလေသည်။ ထို့နောက် မိမိအိမ်တံခါးဝသို့ ရောက်လျှင်ရောက်ခြင်းပင် တိဿမထေရ် မြတ်အား နွားနို့ဆွမ်းကို သပိတ်အပြည့်လောင်းလှူလိုက်လေ၏။

တိဿမထေရ်သည် ထိုဒါယိကာမကြီး လောင်းလှူလိုက်သော နွားနို့ဆွမ်းကို ယူဆောင်ခဲ့၍ မထေရ်ကိုယ်တံဆွားရောက်ပြီးလျှင် သံဃမထေရ်ကြီးကို “အလှူခံတော်မူကြပါ အရှင်ဘုရားတို့...” ဟု လျှောက်ဆိုလေ၏။ သံဃမထေရ်ကြီးသည် “ဤမျှများကြွယ် ငါးဆယ်သောငါတို့သည် သပိတ်စွတ်ရုံမျှ တစိုးတစိ မရရှိအပ်ခဲ့ချေ၊ ဤရဟန်းသည်ကား လျင်မြန်စွာ နွားနို့ဆွမ်းကို ယူဆောင်၍ လာပေ၏။ ဘယ်လိုသဘောနည်း” ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်ကာ အံ့ဩသောအမူအရာဖြင့် ကျန်သောရဟန်း (၄၉) လေး ကျိပ်ကိုးပါးတို့၏မျက်နှာကို ကြည့်ရှုလေ၏။ တိဿမထေရ် သူမြတ်သည် ကြည့်ပုံအခြင်းအရာဖြင့်ပင် မထေရ်ကြီး၏ စိတ်အကြံကို ရိပ်မိသိရှိတော်မူ၍ “အရှင်ဘုရား... တရားနှင့်အညီ ရအပ်သောဆွမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ယုံမှားသံသယ ကုက္ကုစ္စကင်းစွာသာ ခံယူတော်မူကြပါကုန်” ဟု လျှောက်ထားကာ အစ (သံဃမထေရ်ကြီး) မှ အစပြု၍ မထေရ်ငါးဆယ်လုံးတို့အား အလိုရှိသမျှ ပြည့်ဝအောင် ဆွမ်းလှူပြီးလျှင် နောက်ဆုံးမှ မိမိလည်း အလိုရှိသမျှ ပြည့်ဝအောင် နွားနို့ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်တော်မူလေ၏။

ထိုအခါ တိဿမထေရ်သူမြတ်ကို ဆွမ်းစားခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံးသောအခါ၌ မထေရ်ငါးကျိပ်တို့က “ငါ့ရှင်... သင်သည် အဘယ်အခါလောက်က လောကုတ္တရာတရားကို ထိုးထွင်းသိခဲ့ပါသနည်း” ဟု မေးမြန်းကြလေ၏။ “အရှင်ဘုရားတို့... တပည့်တော်မှာ လောကုတ္တရာတရားမရှိသေးပါဘုရား” ဟု တိဿမထေရ်က ပြန်ကြားလျှောက်ထား

လေလျှင် မထေရ်ငါးကျိပ်တို့က တဖန်“ငါ့ရှင်....ထိုသို့ဖြစ်
လျှင် သင်သည် လောကီဈာန်ကို ရရှိသူ = ဈာနလာဘီ
ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လေသလော”ဟု မေးမြန်းကြပြန်၏။ တိဿ
မထေရ်က “အရှင်ဘုရားတို့ မိန့်ကြားသည့် ထိုဈာန်တရား
လည်း တပည့်တော်မှာ မရှိပါဘုရား....”ဟု ပြန်ကြား
လျှောက်ထားလေလျှင် မထေရ်ငါးကျိပ်တို့က “ငါ့ရှင်....
ငါတို့ငါးကျိပ်လုံး သပိတ်စွတ်ရုံမျှ ဆွမ်းမရကြပါပဲလျက်
သင့်မှာမှ အလွန်မွန်မြတ်သော နွားနို့ဆွမ်းကို အလွယ်
တကူ ရရှိခြင်းသည် သင်၏တန်ခိုးပြာဋိဟာပင် မဟုတ်
လော”ဟု မိန့်ဆိုကြလေ၏။ ထိုအခါ တိဿမထေရ် သူ
မြတ်သည် သာရဏီယအကျင့်မှာ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ မဟုတ်
သောကြောင့်၎င်း၊ မထေရ်ငါးကျိပ်တို့၏ ယုံမှားသံသယ
ကို ပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့်၎င်း “အရှင်ဘုရားတို့....
တပည့်တော်သည် သာရဏီယဝတ်ကို အပြည့်အစုံ ဖြည့်
ကျင့်အပ်ခဲ့ပါပြီ၊ တပည့်တော်၏အဖို့ရာ ထိုသာရဏီယ
ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ပြီးသော အခါမှစ၍ သီတင်းသုံးဖော်
ရဟန်းတော်ပေါင်း တသိန်းပင်ဖြစ်လင့်ကစား ထိုရဟန်း
တော်တို့အား ဆွမ်းကိုလှူပါသော်လည်း သပိတ်အတွင်း
ရှိဆွမ်းသည် မကုန်နိုင်ပါဘုရား”ဟု ဖွင့်ဟဝန်ခံလျှောက်
ထားလေ၏။ မထေရ်ငါးကျိပ်တို့သည် “အို သူတော်
ကောင်း....ကောင်းစွာ ကောင်းစွာ၊ ဤတန်ခိုးပြာဋိဟာ
သည် သင်ကဲ့သို့သော သူတော်ကောင်းအား လျှောက်
ပတ်သင့်လျော်လှပါပေ၏”ဟု ဝမ်းမြောက်စကား မိန့်
ကြားတော်မူကြလေ၏။ ။ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား “ထို
ရဟန်း၏ သပိတ်အတွင်းရှိဆွမ်းသည် သူတပါးတို့အား
မည်မျှပင် ပေးငြားသော်လည်း မကုန်ခန်းနိုင်”ဟူသော
၄-အမှတ်ပြ အကျိုး၌ ဝတ္ထုသက်သေတည်း။

“လူအပေါင်းတို့က ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း”ဟူသော ၂-
အမှတ်ပြအကျိုး၊ “ပစ္စည်းလေးဖြာကို လွယ်ကူစွာရရှိခြင်း”

ဟူသော ၃-အမှတ်ပြု အကျိုးများအတွက်လည်း ဤဝတ္ထုပင် သက်သေဖြစ်၏။ သို့သော်လည်း ဤဝတ္ထု၌ သပိတ်အတွင်းရှိ ဆွမ်းမကုန်နိုင်မှုက အထူးသဖြင့် ထင်ရှားသောကြောင့် ဤဝတ္ထုကို ၄-အမှတ်ပြု အကျိုးအတွက် ဝတ္ထုသက်သေတည်းဟု အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

(၂) ဤအရှင်တိဿမထေရ်သည်ပင် စေတိယတောင်ကျောင်းဝယ် *ဂိရိဘဏ္ဍမဟာပူဇာသဘင် ကျင်းပရာ၌ အလှူပေးရာအရပ်သို့ ရောက်ရှိ၍ “ဤအလှူပေးရာဌာန၌ အကောင်းဆုံး အမြတ်ဆုံးသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကား အဘယ်ဝတ္ထုနည်း”ဟု သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့ကို မေး၍ ရဟန်းတို့က “ချောမွေ့နုညက်သော သက်န်းလျာအဝတ်နှစ်ထည်တို့သည် အကောင်းဆုံး အမြတ်ဆုံး လှူဖွယ်ဝတ္ထု ဖြစ်ပါသည်”ဟု လျှောက်ထားကြလေလျှင် တိဿမထေရ်သူမြတ်သည် “ထိုအဝတ်နှစ်ထည်တို့သည် ငါ့အား ရောက်ကြလိမ့်မည်”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူလေ၏။ ထိုစကားကိုကြား၍ အမတ်တယောက်သည် မင်းကြီးအား “ရဟန်းငယ်တပါးက ဤကဲ့သို့ ပြောကြားပါသည်”ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ မင်းကြီးသည်လည်း “ရဟန်းငယ်၏ သန္တာန်၌ ဤကဲ့သို့ စိတ်ဖြစ်သော်လည်း မထေရ်ကြီးတို့အားသာ ထိုချောမွေ့နုညက်သော သက်န်းလျာအဝတ်တို့သည် သင့်လျော်လျှောက်ပတ်ကုန်၏” ဟု ပြောဆိုကာ “မထေရ်ကြီးတို့အား ငါလှူအံ့”ဟု ကြံစည်၍ ထားရှိလေသည်။

* ဂိရိဘဏ္ဍမဟာပူဇာသဘင်—ဟူသည်မှာ စေတိယတောင်၌၎င်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းတကျွန်းလုံး၌၎င်း တယူဇနာမျှလောက်သော သမုဒြာ၌လည်း လှေတို့-စသည် တည်ထားပြုလုပ်ကြ၍ ဆီမီး၊ ပန်း၊ နံ့သာ-စသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ကျင်းပအပ်သော “ကျွန်းလုံးကျွတ်ပူဇော်ပွဲသဘင်ကြီး” ဖြစ်သည်။

ထို့နောက် ရဟန်းသံဃာတော်များ ထေရ်စဉ်ဝါလိုက် ရပ်တည်လတ်သော် မင်းကြီးကိုယ်တိုင် ဆက်ကပ်လှူဒါန်း သောအခါ ထိပ်ဦး၌ ထားရှိအပ်ပါကုန်သော်လည်း ထို အဝတ်နှစ်ထည်တို့သည် မင်းကြီး၏လက်သို့ မတက်ရောက် လာကြပဲ အခြားလှူဖွယ်ဝတ္ထုများသာ တက်ရောက်လာ ကြကုန်၏။ ရဟန်းငယ် အရှင်တိဿအား လှူဒါန်း သောအခါ၌ကား အံ့ဩဖွယ်ရာ ထိုအဝတ်နှစ်ထည်တို့ သည် မင်းကြီးလက်သို့ တက်ရောက်လာကုန်၏။

မင်းကြီးသည် ထိုအဝတ်နှစ်ထည်တို့ကို အရှင်တိဿ၏ လက်၌ ဆက်ကပ်လှူဒါန်း၍ အမတ်၏မျက်နှာကို ကြည့် လျက် ရဟန်းငယ်ဖြစ်သော အရှင်တိဿကို ထိုင်နေစေ ပြီးလျှင် လှူဖွယ်များကို ဆက်လက်လှူဒါန်း၍ သံဃာ တော်ကို လွှတ်လိုက်ပြီးနောက် ရဟန်းငယ်အရှင်တိဿ၏ အထံ၌ ထိုင်နေပြီးလျှင် “အရှင်ဘုရား...ဤတရားထူးကို အရှင်ဘုရားတို့သည် အဘယ်အခါက ရတော်မူခဲ့ကြပါ သနည်း”ဟု မေးလျှောက်လေ၏။ အရှင်တိဿမထေရ် သည် ပရိယာယ်အားဖြင့်သော်လည်း မိမိ၌ထင်ရှားမရှိ သော လောကုတ္တရာတရားကို ပြောကြားတော်မမူလို ရကား “မြတ်သောမင်းကြီး...ငါ့မှာ လောကုတ္တရာတရား ထင်ရှားမရှိသေးပါ”ဟု ရိုးသားစွာပင် ဖြေကြားတော်မူ လေ၏။ မင်းကြီးက “အရှင်ဘုရား...အရှင်ဘုရားတို့သည် မလှူမီ ရှေးအဖို့ကပင် ‘ထို အဝတ်နှစ်ထည်တို့သည် ငါ့အား ရောက်ကြလိမ့်မည်’ဟု မိန့်တော်မူခဲ့ကြသည် မဟုတ်လော”ဟု လျှောက်ထားလေလျှင် အရှင်တိဿ မထေရ်မြတ်သည် “မြတ်သောမင်းကြီး...အိမ်၊ ငါပြောခဲ့ သည် မှန်ပါ၏။ ငါကား သာရဏီယဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်းဖြစ်သည်။ ထိုသာရဏီယဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ပြီးသော အခါမှ စ၍ သံဃာအား လှူဖွယ်ဝတ္ထုတရားများကို ဝေဘန်ရာဌာန၌ အဦးအမြတ်ဖြစ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထု

ဘဏ္ဍာသည် ငါ့အားသာ ရောက်ရှိပေ၏” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ မင်းကြီးသည် “အရှင်ဘုရား.....ကောင်းစွာ ကောင်းစွာ၊ ဤတန်ခိုးပြာဋိဟာသည် အရှင်ဘုရားအား လျောက်ပတ်သင့်လျော်လှပါပေ၏” ဟု ပြောဆိုလျှောက်ထားကာ ရှိခိုး၍ ရွှေနန်းတော်သို့ ပြန်သွားလေ၏။ ။

ဤကား “သံဃာတော်များ ပစ္စည်းဥစ္စာ ဘဏ္ဍာခွဲဝေပေးရာဌာန၌ အကောင်းဆုံး အမြတ်ဆုံးသော ဘဏ္ဍာကို ရရှိ၏” ဟူသော ၅-အမှတ်ပြု အကျိုး၌ ဝတ္ထုသက်သေတည်း။

(၃) ထိုမှတစ်ပါး သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် ဗြာဟ္မဏတိဿ ဘေးကြီး ဆိုက်ရောက်သောအခါ၌ ဘာတရ-မည်သော ရွာနေသူလူအပေါင်းတို့သည် နာဂ-မည်သော ထေရီမကြီးအား (အသိမပေး) မပြောကြားကြပဲ ဗြာဟ္မဏတိဿသူပုန်ဘေးကြောင့် အရပ်တစ်ပါးသို့ ရှောင်ရှားပြေးသွားကြလေ၏။ နာဂ-ထေရီမကြီးသည် မိုးသောက်ထ အခါ၌ “ဘာတရရွာကြီးသည် အလွန်လျှင် အသံတိတ်ဆိတ်လှ၏၊ စုံစမ်းကြည့်လော့” ဟု ဘိက္ခုနီမငယ်တို့ကို ပြောဆိုစေလွှတ်လိုက်လေ၏။ ဘိက္ခုနီမငယ်တို့သည် သွားရောက်ကြ၍ ရွာနေသူ လူအားလုံးတို့ ထွက်ပြေးသွားကြကြောင်းကို သိရှိကြကာ ပြန်လာကြ၍ နာဂထေရီမကြီးအား ထိုအကြောင်းကို လျှောက်ထား ပြောကြားကြလေ၏။

နာဂထေရီမကြီးသည် ထိုအကြောင်းကို ကြားသိရလေလျှင် “ရှင်မတို့သည် ထိုရွာနေသူအားလုံးတို့၏ ထွက်ပြေးသွားကြသည်၏ အဖြစ်ကို ထွေရာလေးပါး အကြံများကာ မစိုးရိမ်ကြလင့်၊ မိမိတို့ဆိုင်ရာ ပါဠိသင်ခြင်း၊ အဋ္ဌကထာသင်ခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ် အားထုတ် နှလုံးသွင်းခြင်းတို့၌သာလျှင် လုံ့လကြီးကုတ် အားထုတ်ကြလော့” ဟု မိန့်ဆို၍ ဆွမ်းခံချိန်ကျရောက်သောအခါ၌ သင်္ကန်းရုံ၍ မိမိလျှင် တကျိပ်နှစ်ပါးမြောက်ရှိလျက် (မိမိနေထိုင်ရာ

ထေရီမတကျိပ်တပါးကို ခေါ်ဆောင်လျက်) ဘာတရရွာ တံခါးအနီးရှိ ပညောင်ပင်ကြီးအရင်း၌ ရပ်တည်လေ၏။ ပညောင်ပင်စောင့် နတ်မင်းသည် ထေရီမတကျိပ်နှစ်ပါး လုံးတို့အား ဆွမ်းအပြည့်အစုံ လှူဒါန်းပြီးလျှင် “အရှင်မ တို့……အရပ်တပါးသို့ မသွားကြပါလင့်၊ အမြဲတမ်း ဤ ပညောင်ပင်သို့သာ ကြွတော်မူခဲ့ကြပါလော့” ဟု ဖိတ်မန် စကား ပြောကြားလေ၏။

အထူးအားဖြင့် နာဂထေရီမကြီး၏ မောင်အငယ်ဖြစ် သော နာဂ-မည်သော မထေရ်တပါး ရှိလေသည်။ ထို နာဂမထေရ်သည် “ဘေးကား ကြီးလှ၏၊ ဤသီဟိုဠ်ကျွန်း၌ မျှတခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်၊ သမုဒြာတဖက်ကမ်းသို့ ငါသွား အံ့” ဟု ကြံစည်ကာ မိမိလျှင် တကျိပ်နှစ်ပါးမြောက်ဖြစ်၍ (မိမိနောက်ပါ ရဟန်းတကျိပ်တပါးကို ခေါ်ဆောင်ခဲ့၍) မိမိနေရာ ကျောင်းတိုက်မှ ထွက်လတ်သော် “အမကြီး နာဂထေရီကို တွေ့မြင်ပြီးမှ ငါသွားအံ့” ဟူသော အကြံဖြင့် ဘာတရရွာသို့ ကြွလာတော်မူခဲ့လေ၏။ နာဂထေရီမကြီး သည် “မထေရ်မြတ်များ လာရောက်ကြသည်” ဟူသော သတင်းစကားကို ကြားသိရ၍ မထေရ်တို့ထံ သွားရောက် ပြီးလျှင် “အရှင်တို့……အကြောင်းအသို့နည်း” ဟု မေး လျှောက်လေသော် နာဂမထေရ်သည် ထိုအကြောင်းကို ပြောကြားလေ၏။ နာဂထေရီမကြီးသည် “အရှင်တို့…… အရှင်တို့သည် ယနေ့တရက်တော့ဖြင့် ကျောင်းတိုက်၌သာ အပန်းဖြေ နားနေတော်မူကြ၍ နက်ဖြန်ကျမှ ကြွတော်မူ ကြပါကုန်လော့” ဟု တောင်းပန်စကား လျှောက်ထား လေ၏။ မထေရ်တကျိပ်နှစ်ပါးတို့သည် ကျောင်းတိုက်သို့ သွားရောက် နေထိုင်ကြလေကုန်၏။

နာဂထေရီမကြီးသည် နောက်တနေ့၌ ပညောင်ပင် ရင်းဝယ် ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခဲ့၍ နာဂမထေရ်ထံသို့ ဆည်း ကပ်လျက် “ဤဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူကြပါဘုရား” ဟု

လျှောက်ထားလေ၏။ နာဂမထေရ်မြတ်သည် “ထေရီမကြီး... အပ်စပ်မှ အပ်စပ်ပါရဲ့လား” ဟု မိန့်ကြားကာ ဆိတ်ဆိတ်သာ ရပ်တည်နေတော်မူလေ၏။ “မောင်ငယ်ဘုရား... ဤဆွမ်းကား တရားသဖြင့်ရအပ်သော ဆွမ်းဖြစ်ပါသည်။ အပ်လေသလော မအပ်လောဟု ကုက္ကုစ္စမှုလုံးဝမပြုပဲ ဘုဉ်းပေးတော်မူကြပါဘုရား” ဟု နာဂမထေရ်မကြီးက ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေလျှင် နာဂမထေရ်မြတ်သည် တဖန်ထပ်၍ “အပ်စပ်မှ အပ်စပ်ပါမည်လား ထေရီမကြီး...” ဟု အလှိုလှိုကုက္ကုစ္စကား မိန့်ကြားတော်မူပြန်လေသည်။

နာဂမထေရ်၏ ရဲရဲတောက် နှလုံးရည်

ထိုအခါ နာဂမထေရ်မကြီးသည် သပိတ်ကို ယူတည်၍ ကောင်းကင်သို့ ပစ်လိုက်လေ၏။ သပိတ်သည် ကောင်းကင်၌ တည်လေ၏။ နာဂမထေရ်သည် “ထန်းခုနစ်ဆင့်မျှ၌ တည်စေကာမူ ဘိက္ခုနီမ၏ ဆွမ်းပင်ဖြစ်ပါသည် ထေရီမကြီး...” ဟု မိန့်တော်မူ၍ “ဘေးမည်သည် အခါခပ်သိမ်း ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါ။ ဤ ဒုဗ္ဘိက္ခဘေး ငြိမ်းအေးလတ်သော် အရိယဝံသ ဓမ္မကထာစကား ပြောကြားသော ငါသည် မိမိကိုယ်ကို ‘အိုပိဏ္ဍပါတ်စုတင်ဆောင် ... ဘိက္ခုနီမ ဆွမ်းကို စားသုံး၍ မြာဟ္မဏတိဿဘေးကို သင်လွန်မြောက်ခဲ့ရလေပြီ’ ဟု မိမိစိတ်က ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲစကား အပြောကြားခံရသည်ဖြစ်၍ ကြံကြံခိုင်ကျည် ရပ်တည်နိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်။ မမေ့မလျော့သာ နေရစ်ကြလော့ ထေရီမတို့...” ဟု အပ္ပမာဒ ဩဝါဒစကား မိန့်ကြားတော်မူခဲ့၍ လမ်းခရီးသို့ တက်တော်မူလေ၏။

ပညောင်ပင်စောင့်နတ်သည်လည်း “အကယ်၍ နာဂမထေရ်သည် နာဂမထေရ်မကြီး၏ လက်မှ ဆွမ်းကို ခံယူသုံးဆောင်တော်မူခဲ့လျှင် ထို နာဂမထေရ်ကို ပြန်နစ်ဖို့ရန်

ငါမလျှောက်ထားအံ့၊ အကယ်၍ ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်
တော် မမူလျှင် ပြန်နှစ်ဖို့ရန် တောင်းပန်စကား ငါလျှောက်
ထားမည်” ဟု ကြံစည်လျက် ရပ်တည်နေရင်းက နာဂ
မထေရ်သူမြတ်၏ ထေရီမကြီး၏ ဆွမ်းကို မဘုဉ်းပေးပဲ
ခရီးဆက်လက်ကြွသွားခြင်းကို ပက်ပင်းပါ ဖူးမြင်ရသဖြင့်
ပညောင်ပင်ထက်မှ ဆင်းသက်၍ “သပိတ်ကို ပေးတော်
မူကြပါ အရှင်ဘုရားတို့...” ဟု လျှောက်ထားကာ မထေရ်
လက်မှ သပိတ်ကို ယူဆောင်လျက် နာဂမထေရ်ကို
ပညောင်ပင်ရင်းသို့ပင် ပင့်ဆောင်သွားပြီး နေရာကို ခင်း
ကျင်းပေး၍ ဆွမ်းလှူပြီးနောက် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်း ကိစ္စ
ပြီးပြီးသော နာဂမထေရ်မြတ်ကို ဤအရပ်၌ပင် နေထိုင်ရန်
တောင်းပန်လျှောက်ထားကာ မထေရ်မြတ်ထံမှ “နေထိုင်
မည်” ဟူသော ဝန်ခံချက်ကို ရယူပြီးလျှင် ရဟန်းမ-တကျိပ်
နှစ်ပါး၊ ရဟန်းယောက်ျား-တကျိပ်နှစ်ပါးတို့ကို ခုနစ်နှစ်
ကြာ ပြုစုလုပ်ကျွေးလေ၏။ ။ ဤကား “နတ်များက ထို
ဘေးတို့မှ လွတ်မြောက်အောင် ကြောင့်ကြစိုက် ကူညီကြ
ကုန်၏” ဟူသော ၆ - အမှတ်ပြုအကျိုး၌ ဝတ္ထုသက်သေ
တည်း။ ။ ဤဝတ္ထု၌ နာဂထေရီမကြီးသည် သာရဏီယ
ဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ပြီးသူ ဖြစ်လေသည်။ နာဂမထေရ်
အတွက်ကား သီလတန်ခိုးကြောင့်ပင် နတ်က ကြောင့်ကြ
စိုက်လေသည်။

(၅) ပဉ္စမအပရိဟာနိယတရား၌ “မကျိုး၊ မပေါက်၊
မကျား၊ မပြောက်သော သီလတို့” ဟူရာဝယ် ရဟန်းတို့
အဖို့ရာ ဥဒ္ဒေသ အစဉ်အလိုက် အာပတ်ခုနစ်ပုံတို့အနက်၊
လူသာမဏေတို့အဖို့ရာ ဆောက်တည်အပ်သော အစဉ်
အလိုက် သိက္ခာပုဒ်များရှိသည့်အနက် အစဉ်ဖြစ်စေ အဆုံး
၌ဖြစ်စေ သိက္ခာပုဒ်ပျက်စီးလျှင် ထိုသူ၏သီလသည် အစွန်း
အဖျား ကလနား၌ စုတ်ပြတ်သောအဝတ်ကဲ့သို့ ကျိုးပြတ်
သော သီလမည်၏။ အလယ်၌ သိက္ခာပုဒ်ပျက်စီးလျှင်

ထိုသူ၏ သီလသည် အလယ်၌ပေါက်သော အဝတ်ကဲ့သို့ ပေါက်သောသီလမည်၏။ အစဉ်အတိုင်း သိက္ခာပုဒ်နှစ်ပါး သုံးပါး ပျက်စီးလျှင် ထိုသူ၏ သီလသည် ကျော၌ဖြစ်စေ ဝမ်း၌ဖြစ်စေ ဖြစ်ပေါ်သော မတူသော အဆင်းဖြင့် ကျားသောနွားမကဲ့သို့ ကျားသောသီလမည်၏။ အကြား အကြား၌ သိက္ခာပုဒ်များ ပျက်စီးလျှင် နွားပြောက်မကဲ့သို့ ထိုရဟန်း၏သီလသည် ပြောက်သောသီလမည်၏။ ဆိုအပ်ပြီးသည့် အစဉ်ဖြစ်စေ အဆုံး၌ဖြစ်စေ သိက္ခာပုဒ်၏ပျက်စီးခြင်း၊ အလယ်၌ သိက္ခာပုဒ်ပျက်စီးခြင်း၊ အစဉ်အတိုင်း သိက္ခာပုဒ် နှစ်ပါးသုံးပါးပျက်စီးခြင်း၊ အကြားအကြား၌ သိက္ခာပုဒ်များ ပျက်စီးခြင်း = ဤလေးမျိုးသော ပျက်စီးခြင်းဖြင့် အလျှင်းပင် မပျက်စီးသော သီလတို့သည်သာ “မကျိုး၊ မပေါက်၊ မကျား၊ မပြောက်သော သီလတို့” မည်ကုန်၏။ (မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ ပဌမတွဲ၊ ပဌမပိုင်း၊ အနုဒီပနီ၊ စာမျက်နှာ-ပါး-ဖ-လည်းရှု)

ထို ဖော်ပြရာပါ ဂုဏ်လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသောသီလတို့သည် မဂ်ဖိုလ်၏ ဥပနိဿယည်း ပစ္စည်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေနိုင်ကုန်ရကား ထိုသီလနှင့် ပြည့်စုံသူသည် မိမိအလိုအတိုင်း လွတ်လပ်ချမ်းသာစွာ နေထိုင်နိုင်၍ တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်မှ ကျွတ်လွတ်စေတတ်သော သီလတို့မည်ကုန်၏။ အလွန်စင်ကြယ်သော သီလတို့ဖြစ်၍ ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိတို့ချီးမွမ်းအပ်သော သီလတို့မည်ကုန်၏။ “ငါသည် ဤသီလဖြင့် ထင်ရှားသောနတ် မထင်ရှားသောနတ် တံမျိုးမျိုးဖြစ်ရလို၏” ဟု တဏှာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ထိုနတ်ဘဝ၌ “မြဲ၏၊ ခိုင်၏၊ အခါခပ်သိမ်းဖြစ်နိုင်၏” ဟု ဒိဋ္ဌိဖြင့်ဖြစ်စေ မသုံးသပ်အပ်သောကြောင့်၎င်း၊ “ဤကား သင်၏ သီလတို့၌ အပြစ်တည်း” ဟု ဝိပတ္တိလေးပါးတို့တွင် တပါးပါးသော ဝိပတ္တိဖြင့်မျှ ပြ၍ သူတပါးတို့ မစွပ်စွဲမဖျက်ဆီးနိုင်သောကြောင့်၎င်း မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်

အပ်သောသီလ (= အပရာမဋ္ဌသီလ) တို့ မည်ကုန်၏။ ဥပစာရသမာဓိ, အပ္ပနာသမာဓိနှစ်ပါးတို့ကို လှလှကြီး ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် သမာဓိသံဝတ္တနိကသီလ (= သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော သီလ)တို့ မည်ကုန်၏။ ပုထုဇန်တို့၏ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလမှာ ကေန်စင်စစ် ထပ်မျှ ညီတူ မဖြစ်နိုင်၊ အရိယာတို့၏ သီလကသာလျှင် ကေန် စင်စစ် ထပ်မျှညီတူ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဤ ပဉ္စမအပရိ- ဟာနိယတရားအရာ၌ လောကုတ္တရာ မဂ်သီလကိုရည်၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သည်။ ထို့အတူပင် (၆) အမှတ်ပြု အပရိဟာနိယတရားအရာ၌လည်း လော- ကုတ္တရာ အရိယမဂ္ဂ သမ္မာဒိဋ္ဌိပညာကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သည်။ ။(ဤယခု အပရိဟာနိယ တရား ၆-ပါးတို့ကို (အံ ၂-၂၅၅၊ ဒီ ၃၊ ၂၀၂-တို့၌) သာရဏီယတရား ၆-ပါးဟူ၍လည်း မြတ်စွာဘုရား ဟော ကြားတော်မူအပ်၏)။

သီလ,သမာဓိ,ပညာ=တရားစကားကိုသာ
... များစွာ ဟောတော်မူခြင်း

ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဂိဇ္ဈကုဋ် တောင်ကျောင်း၌ ကိန်းအောင်းမွေ့လျော် နေတော်မူစဉ် (လာ မည့် တနှစ်လွန်မြောက် သုံးလရောက်လျှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော် မူတော့မည်ဖြစ်ရကား) ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရန် အချိန်နီး ကပ်လာပြီဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတို့ကို ဆုံးမတော်မူလတ်သည် ရှိသော် ဤဆိုလတ္တံ့သော တရားစကားကိုသာ ရဟန်းတို့အား အကြိမ်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏—

“ဤကား သီလတည်း၊ ဤကား သမာဓိတည်း၊ ဤကား ပညာ တည်း။ သီလ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောသမာဓိသည် များသော အကျိုး, အာနိသင်ရှိ၏။ သမာဓိ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောပညာ သည် များသောအကျိုး, အာနိသင်ရှိ၏။ ပညာ၌တည်၍ ဖြစ်စေ

အပ်သောစိတ်သည် ကာမာသဝ ဘဝါသဝ အဝိဇ္ဇာသဝ တည်း ဟူသော အာသဝတရားတို့မှ အရိပ်အမြွက်မျှ မကျန်ရအောင် ကောင်းစွာပင်လျှင် လွတ်မြောက်၏”ဟု ဟောတော်မူ၏။

အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ(သရက်ဥယျာဉ်)သို့ ကြွတော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ အလိုရှိသမျှ နေတော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ...လာ၊ သွားကြကုန်စို့၊ အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ(သရက်ဥယျာဉ်)သို့ သွားကြကုန်စို့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...”ဟု အရှင် အာနန္ဒာသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံ လျှောက်ကြားလေ၏။

(ဤ၌။ ။အရှင်အာနန္ဒာက မြတ်စွာဘုရားရှင် အနီးအပါး၌ အမြဲ တစေ နေတော်မူသောကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာကို မြတ်စွာဘုရားရှင် ခေါ်ဝေါ်မိန့်ကြားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်၌ ဘုရားရှင်ထံတော်ဝယ် နေသောရဟန်းများ မရှိသောကြောင့် မဟုတ်၊ မှန်၏—ထိုအချိန်၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံတော်ဝယ် နေသောရဟန်းတို့ကား အရေအတွက် အပိုင်းအခြား များလှပေ၏)။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံ ဝန်ခံစကား လျှောက်ကြားပြီးနောက် ရဟန်းတို့အား “ငါ့ရှင်တို့...သပိတ် သက်န်းကို ယူကြလော့၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ(သရက် ဥယျာဉ်)သို့ ကြွတော်မူလို၏”ဟု ပြောကြားနှိုးဆော်လေသည်။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းများစွာခြံရံလျက် အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ (သရက်ဥယျာဉ်)သို့ ကြွတော်မူ၍ မင်းကွန်း (= မင်းတဲ)၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထို အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ (သရက်ဥယျာဉ်)အတွင်း မင်းကွန်း (= မင်းတဲ)၌ နေတော်မူစဉ်လည်း ရှေးဖော်ပြရာပါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရန် အချိန်နီးကပ်လာပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတို့ကို ဆုံးမတော် မူလတ်သည်ရှိသော် ဤဆိုလတ္တံ့သော တရားစကားကိုသာ ရဟန်းတို့အား အကြိမ်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏—

“ ဤကား သီလတည်း၊ ဤကား သမာဓိတည်း၊ ဤကား ပညာတည်း။ သီလ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောသမာဓိသည် များသောအကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ သမာဓိ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သော ပညာသည် များသောအကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ ပညာ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောစိတ်သည် ကာမာသဝ ဘဝါသဝ အဝိဇ္ဇာသဝ တည်းဟူသော အာသဝတရားတို့မှ အရိပ်အမြွက်မျှ မကျန်ရအောင် ကောင်းစွာပင်လျှင် လွတ်မြောက်၏” ဟု ဤတရားစကားကိုသာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏။

(ဤ၌။ ။ “ဤကား သီလ, ဤကား သမာဓိ, ဤကား ပညာ” ဟူသော စကားရပ်ဝယ် သီလ, သမာဓိ, ပညာတို့အရ မဂ်၏အဆောက်အဦဖြစ်သော လောကီစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ, လောကီဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ, လောကီဝိပဿနာပညာတို့ကို ယူအပ်၏။

“သီလ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောသမာဓိ” ဟူရာ၌ သမာဓိအရ လောကုတ္တရာမဂ်သမာဓိ ဖိုလ်သမာဓိကို ကောက်ယူရာ၏။ ထိုမဂ်သမာဓိ, ဖိုလ်သမာဓိနှစ်ပါးတို့တွင် မဂ်သမာဓိသည် အရိယဖိုလ်တည်းဟူသော များမြတ်သောအကျိုးရှိ၏။ (အကျိုးရင်းကိုဖလ = အကျိုးဟုဆိုသည်)။ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ငြိမ်းအေးခြင်း တည်းဟူသော များမြတ်သောအာနိသင် ရှိ၏။ (အကျိုးဆက်အကျိုးဖျားကို အာနိသံသ = အကျိုးဆက်ဟု ဆိုသည်)။ နောက်၌လည်း ဤနည်းအတူတည်း။ ။ ဖိုလ်သမာဓိသည် ကိလေသာတို့ကို ပဋိပ္ပဿဒွိပဟာန်ဖြင့်ပယ်ခြင်းတည်းဟူသော အကျိုး ရင်း, ကိလေသာငြိမ်းအေးမှု = နိဗ္ဗုတိချမ်းသာသူခံကို ဖြစ်စေခြင်း တည်းဟူသော အကျိုးဆက်ရှိ၏။

“သမာဓိ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောပညာ” ဟူရာ၌ ပညာအရ လောကုတ္တရာ မဂ်ပညာ ဖိုလ်ပညာကို ကောက်ယူရာ၏။ ထိုပညာနှစ်ပါး၏ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက် များမြတ်ပုံမှာ သမာဓိနှင့် အလားတူဖြစ်၏။

“ပညာ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောစိတ်” ဟူရာ၌ ပညာအရ လောကီ ဝိပဿနာပညာ, ဈာန်သမာဓိနှင့်တကွဖြစ်သောပညာတို့ကို ကောက်ယူ ရာ၏။ စိတ်အရ လောကုတ္တရာ မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်တို့ကို ကောက်ယူရာ၏။ မဂ်စိတ်သည် သမုစ္ဆေဒပဟာန်အနေဖြင့်၎င်း ဖိုလ်စိတ်သည် ပဋိပ္ပဿဒွိ ပဟာန်အနေဖြင့်၎င်း အာသဝတရားတို့မှ အရိပ်အမြွက်မျှ အငွေ့အသက် မျှ မကျန်ရအောင် လွတ်မြောက်၏ - ဟုဆိုလိုသည်။)

နာဠန္ဒမြို့သို့ ကြွတော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အမ္မလဠိကာ (သရက်ဥယျာဉ်) ၌ အလိုရှိသမျှ နေတော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ...လာ၊ သွားကြကုန်စို့၊ နာဠန္ဒမြို့သို့ သွားကြကုန်စို့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု အရှင်အာနန္ဒာ သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံလျှောက်ကြား ပြီးနောက် ရဟန်းတို့ကို ရှေးနည်းအတူ ပြောကြားနှိုးဆော်တော် မူလေသည်။

အရှင်သာရိပုတ္တရာ ရဲရင့်သောစကားကို ဆိုခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် များစွာသော ရဟန်းအပေါင်း နှင့်အတူတကွ နာဠန္ဒမြို့သို့ ကြွရောက်တော်မူ၍ ပါဝါရိကသူဌေး၏ သရက်ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူ၏။

ထိုအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်သူမြတ် မြတ်စွာဘုရား ရှင်ထံတော်မှောက်သို့ လာရောက်ချဉ်းကပ် တုံ့ဝပ်ရိုကျိုး ရှိခိုးပြီး လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်နှင့် အပြန်အလှန် ရဲရဲတောက်စကား လျှောက်ထားမေးမြန်းတော်မူကြသည်မှာ—

(အရှင်သာရိပုတ္တရာ) မြတ်စွာဘုရား... သဗ္ဗညုတဉာဏ်အရာ၌ ရှင်တော်ဘုရားထက် သာလွန်၍ သိသော အခြားသမဏ၊ မြာဟ္မဏ မည်သည် ရှိလည်းမရှိခဲ့၊ ရှိလိမ့်မည်လည်း မဟုတ်၊ ယခုလည်း မရှိဟု ရှင်တော်ဘုရားအပေါ်၌ အကျွန်ုပ်သည် ဤသို့ ယုံကြည် လျက်ရှိပါသည်။

(ဗုဒ္ဓ) ချစ်သားသာရိပုတ္တရာ... သင်ချစ်သားသည် “မြတ်စွာ ဘုရား... သဗ္ဗညုတဉာဏ်အရာ၌ ရှင်တော်ဘုရားထက် သာလွန်၍ သိသော အခြားသမဏ၊ မြာဟ္မဏ မည်သည် ရှိလည်းမရှိခဲ့၊ ရှိလိမ့် မည်လည်း မဟုတ်၊ ယခုလည်း မရှိဟု ရှင်တော်ဘုရားအပေါ်၌ အကျွန်ုပ်သည် ဤသို့ ယုံကြည်လျက်ရှိပါသည်” ဟူသော ဤကြီး ကျယ်ခုံညားလှသောစကားကို ဆိုဘိ၏။ တိကျလှသောစကားကို ဆိုဘိ၏။ ခြင်္သေ့ဟောက်သံကဲ့သို့ ရဲရဲတောက်စကားကို ဆိုဘိ၏။

ချစ်သား သာရိပုတ္တရာ... အသို့နည်း ရှေးအခါက ပွင့်တော်မူကြပြီးသော အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် မြတ်စွာဘုရားသခင် အားလုံးတို့ကို “ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့သည် ဤသို့သောသီလ၊ ဤသို့သောသမာဓိ၊ ဤသို့သောပညာရှိကြကုန်၏၊ ဤသို့သောနေခြင်း၊ ဤသို့သောလွတ်မြောက်ခြင်း ရှိကြကုန်၏” ဟု ထိုအတိတ်မြတ်စွာဘုရားတို့၏ စိတ်ကို သင်၏စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိပါ၏လော။

(အရှင်သာရိပုတ္တရာ) မသိပါ မြတ်စွာဘုရား...။

(ဗုဒ္ဓ) ချစ်သားသာရိပုတ္တရာ... အသို့နည်း နောင်အနာဂတ်ကာလ၌ ပွင့်တော်မူကြမည့် အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် မြတ်စွာဘုရားသခင်အားလုံးတို့ကို “ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့သည် ဤသို့သောသီလ၊ ဤသို့သောသမာဓိ၊ ဤသို့သောပညာ ရှိကြလိမ့်မည်၊ ဤသို့သောနေခြင်း၊ ဤသို့သောလွတ်မြောက်ခြင်း ရှိကြလိမ့်မည်” ဟု ထိုအနာဂတ်မြတ်စွာဘုရားတို့၏ စိတ်ကို သင်၏စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိပါ၏လော။

(အရှင်သာရိပုတ္တရာ) မသိပါ မြတ်စွာဘုရား...။

(ဗုဒ္ဓ) ချစ်သားသာရိပုတ္တရာ... အသို့နည်း ယခုအခါ ပွင့်တော်မူဆဲဖြစ်သည့် အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ငါဘုရားကို “မြတ်စွာဘုရားသည် ဤသို့သောသီလ၊ ဤသို့သောသမာဓိ၊ ဤသို့သောပညာ ရှိတော်မူ၏၊ ဤသို့သောနေခြင်း၊ ဤသို့သောလွတ်မြောက်ခြင်း ရှိတော်မူ၏” ဟု ငါဘုရား၏စိတ်ကို သင်၏စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိပါ၏လော။

(အရှင်သာရိပုတ္တရာ) မသိပါ မြတ်စွာဘုရား...။

(ဗုဒ္ဓ) ချစ်သားသာရိပုတ္တရာ... ဤအရာဝယ် ပွင့်ပြီး၊ ပွင့်လတ္တံ့ ပွင့်ဆဲဖြစ်ကြသည့် အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် မြတ်စွာဘုရားသခင်တို့၏စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိနိုင်သော = စေတောပရိယဉာဏ်သည် သင်ချစ်သားမှာ မရှိပါပဲလျက် “မြတ်စွာဘုရား... သဗ္ဗညုတဉာဏ်အရာ၌ ရှင်တော်ဘုရားထက် သာလွန်၍ သိသော အခြားသမဏ၊ မြာဟ္မဏမည်သည် ရှိလည်း မရှိခဲ့၊ ရှိလိမ့်မည်

လည်း မဟုတ်၊ ယခုလည်း မရှိဟု ရှင်တော်ဘုရားအပေါ်၌ အကျွန်ုပ်သည် ဤသို့ ယုံကြည်လျက် ရှိပါသည်” ဟူသော ဤ ကြီးကျယ်ခံ့ညား တိကျပြတ်သား၍ ခြင်္သေ့ဟောက်သံကဲ့သို့ ရဲရဲ တောက်စကားကို အဘယ့်ကြောင့် သင်ချစ်သား ဆိုဘိသနည်း။

(အရှင်သာရိပုတ္တရာ) မြတ်စွာဘုရား... ပွင့်ပြီး၊ ပွင့်လတ္တံ့၊ ပွင့်ဆဲ ဖြစ်ကြသည့် အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် မြတ်စွာဘုရား သခင်တို့၏ စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိနိုင်သော = စေတောပရိယ ဉ္ဇဏ်သည် အကျွန်ုပ်မှာ မရှိပါ။ ထိုသို့ မရှိငြားသော်လည်း အကျွန်ုပ်သည် မျက်မှောက်သိဖြင့် ချင့်ချိန်နိုင်သော = ဓမ္မန္တယ ဉ္ဇဏ်ကို ရရှိထားပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား . . . ဥပမာသော်ကား ခိုင်ခံ့သောမြို့ရိုးအခြေနှင့် တကွ ခိုင်ခံ့သောတံတိုင်း၊ တုရိုက်တိုင်ရှိသော တံခါးတပေါက် တည်းသာရှိသော မင်း၏ တိုင်းစွန့် ပြည်ဖျားမြို့သည် ရှိရာပါ၏။ ထိုမြို့၌ လိမ္မာတတ်သိ ပညာရှိ၍ (မိမိ)မသိသောသူတို့ကို တားမြစ် လျက် သိသူတို့အားသာ ဝင်ခွင့်ပြုသော တံခါးစောင့်သည် ရှိရာ ပါ၏။ ထိုတံခါးစောင့်သည် ထိုမြို့၏ ထက်ဝန်းကျင်ပတ်၍ သွား သော (မြို့ပတ်)လမ်းကို လှည့်လည်ကြည့်ရှုလတ်သော် အယုတ်ဆုံး ကြောင်ကလေးတကောင် ထွက်လောက်ရုံမျှသော တံတိုင်းအစပ်၊ တံတိုင်း အပေါက်ကိုသော်မျှ မတွေ့မြင်ရသည်ဖြစ်ရာ၏။ ထိုအခါ ထိုတံခါးစောင့်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ်—

“ဤမြို့၌ ဝင်ကြထွက်ကြသမျှ ကြီးသော သတ္တဝါ အား လုံးတို့သည် ဤတံခါးဖြင့်သာ ဝင်ကြထွက်ကြကုန်၏”—

ဟု ဆင်ခြင်ဉ္ဇဏ် ဖြစ်လေရာသကဲ့သို့—

မြတ်စွာဘုရား... ဤအတူပင်လျှင် အကျွန်ုပ်သည် မျက်မှောက် သိဖြင့် ချင့်ချိန်နိုင်သော = ဓမ္မန္တယဉ္ဇဏ်ကို ရရှိထားပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား... အတိတ်အခါ ပွင့်တော်မူကုန်ပြီးသော အရဟံ ဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်အားလုံးတို့သည် စိတ် ကိုညစ်ညူးစေတတ် ပညာကို အားနည်းအောင် ပြုလုပ်တတ်သည့်

နိဝရဏတရား ငါးပါးတို့ကို ပယ်၍ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး တရား တို့၌ စွဲမြဲသောသတိ ကောင်းစွာတည်သော စိတ်ရှိကြကုန်လျက် နိဗ္ဗာန်ကိုသိကြောင်း ဗောဇ္ဈင်တရားခုနစ်ပါးတို့ကို ဟုတ်မှန်သော အတိုင်း ပွားများ၍ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူကြလေပြီ၊ (မြတ်စွာဘုရားတို့နှင့် သာ သက်ဆိုင်သော အရဟတ္တပင်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့ကို သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်ဟု ဆိုသည်)။

မြတ်စွာဘုရား ... နောင်အနာဂတ်အခါ ပွင့်တော်မူကြမည့် အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင် အားလုံးတို့ သည်လည်း စိတ်ကိုညစ်ညူးစေတတ် ပညာကိုအားနည်းအောင် ပြုလုပ်တတ်သည့် နိဝရဏတရား ငါးပါးတို့ကို ပယ်၍ သတိ ပဋ္ဌာန်လေးပါး တရားတို့၌ စွဲမြဲသောသတိ ကောင်းစွာတည် သော စိတ်ရှိကြကုန်လျက် နိဗ္ဗာန်ကိုသိကြောင်း ဗောဇ္ဈင်တရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟုတ်မှန်သောအတိုင်း ပွားများကြ၍ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူကြကာ ဘုရားဖြစ်တော်မူကြပေလိမ့်မည်။

မြတ်စွာဘုရား... ယခုအခါ ပွင့်တော်မူဆဲဖြစ်သော အရဟံ ဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ရှင်ပင်ဘုရားသည်လည်း စိတ်ကို ညစ်ညူးစေတတ် ပညာကို အားနည်းအောင် ပြုလုပ်တတ်သည့် နိဝရဏတရား ငါးပါးတို့ကို ပယ်၍ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး တရား တို့၌ စွဲမြဲသောသတိ ကောင်းစွာတည်သော စိတ်ရှိတော်မူလျက် နိဗ္ဗာန်ကိုသိကြောင်း ဗောဇ္ဈင်တရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟုတ်မှန် သောအတိုင်း ပွားများတော်မူ၍ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာ- သမ္မောဓိဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူကာ ဘုရားဖြစ်တော်မူ ပေ၏ဟု မျက်မှောက်သိဖြင့် ချင့်ချိန်နိုင်သော ဓမ္မန္တယဉာဏ်ကို အကျွန်ုပ်မှာ ရရှိထားပါသည်။ ။ (ဤကား အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်နှင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ရဲရဲတောက်စကား လျှောက်ထား မေးမြန်းတော်မူကြပုံတည်း)။

တော်တိုင်ပင် ကြွရောက်တော်မူလာလေပြီ။ ယနေ့ မြတ်စွာဘုရား ရှင်ကို ပင့်ဖိတ်ကာ ငါတို့တည်ဆောက်ပြီးစဖြစ်သည့် ဧည့်တည်း ရာစရပ်၌ အနုမောဒနာ မင်္ဂလာတရား ဟောကြားတော်မူစေ ကြမည်” ဟု ကြံစည်တိုင်ပင်ကြပြီးသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံတော် မှောက်သို့ သွားရောက်ဝပ်လျှိုး ရှိခိုးဦးညွှတ်ကြကာ အပြစ်လွတ် ရာ အရပ်၌ ထိုင်နေကြ၍ “မြတ်စွာဘုရား...ရှင်ပင်ဘုရားသည် တပည့်တော်များ တည်ထားဆောက်လုပ်ပြီးစဖြစ်သည့် ဧည့် တည်းရာ စရပ်ကို လက်ခံတော်မူပါဘုရား” ဟု တောင်းပန် လျှောက်ထားကြလေကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဆိတ်ဆိတ် နေတော်မူသဖြင့် လျှောက်ထားချက်ကို လက်ခံတော်မူလေ၏။

ထိုအခါ ပါဠိလိဂ္ဂာသား ဥပါသကာများသည် မြတ်စွာဘုရား ရှင် လက်ခံတော်မူသည်ကို သိကြ၍ နေရာမှထကာ မြတ်စွာဘုရား ရှင်ကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးကြပြီးလျှင် ဧည့်တည်းရာစရပ်သို့ သွား ရောက်ကြ၍ ထိုစရပ်၌ ခင်းနှိုးအပြည့်ခင်းခြင်း၊ နေရာထိုင်တို့ကို ပြင်ထားခြင်း၊ ရေပြည့်အိုးကြီး တည်ထားခြင်း၊ ဆီမီးညှိထွန်းခြင်း အမှုတို့ကို ပြုကြပြီးနောက် ရွာတွင်းရှိကလေးများကိုလည်း စော စောစီးစီး အစာကျွေးနှို့တိုက်၍ သိပ်ထားကြရန် စီမံကြပြီးသော် ဘုရားရှင်ထံတော်မှောက်သို့ တဖန်လာရောက်ဝပ်လျှိုး ရှိခိုးရပ် တည်ကြ၍—

“မြတ်စွာဘုရား... ဧည့်တည်းရာစရပ်ကို ခင်းနှိုးအပြည့် ခင်းပြီးပါပြီ။ နေရာထိုင်တို့ကိုလည်း ပြင်ထားပြီးပါပြီ။ ရေပြည့်အိုးကြီးကိုလည်း တည်ထားပြီးပါပြီ။ ဆီမီးကို လည်း ညှိထွန်းပြီးပါပြီ။ မြတ်စွာဘုရား... ယခု အခါ၌ ကြွတော်မူရန်အချိန်ကို ရှင်ပင်ဘုရား သိတော်မူပါသည် (= ကြွရန်မှာ ရှင်ပင်ဘုရား၏ အလိုတော်အတိုင်း ဖြစ်ပါ သည်)” —

ဟု တောင်းပန်စကား လျှောက်ထားကြလေကုန်၏။

(ဤ၌။ ။ လိစ္ဆဝီမင်း၊ မဂမင်းတို့၏ မင်းချင်းများသည် အမြဲ မပြတ် နယ်စပ်ဖြစ်သော ပါဠိလိဂ္ဂာ၌ လာရောက်ကြကာ ရွာနေလူများ

ကို မိမိတို့အိမ်မှ ဖယ်ရှားစေ၍ တလ လဝက်စသည် နေထိုင်ကြလေသည်။ ထိုရွာနေလူများသည် အမြဲမပြတ် နေထိုင်မှု ကြပ်တည်းကုန်ရကား “ထိုမင်းချင်းများ လာရောက်ကြသောအခါ နေထိုင်စရာဖြစ်စိမ့်မည်” ဟု တိုင်ပင်ညီညွတ်ကြ၍ ရွာအလယ်တွင် စရပ်ကြီးတဆောင် တည်ဆောက်ကြပြီးလျှင် နေရန် ထိုင်ရန် ဘဏ္ဍာထားရန် အခန်းများ သားနားသပ်ယပ်စွာ ပြုလုပ်ကြလေသည်။ ထိုညွှတ်တည်းရာစရပ်ကြီး ဆောက်လုပ်ပြီးစအချိန်တွင်ပင် မြတ်စွာဘုရားရှင် မိမိတို့ရွာသို့ ကြွရောက် တော်မူလာကြောင်း သတင်းကောင်းကြားသိရ၍ ဖော်ပြရာပါအတိုင်း အကြံဖြစ်ကာ သွားရောက်ပင့်လျှောက်ကြလေသည်။

ထိုရွာသားတို့သည် ပဌမဦးကား “မြတ်စွာဘုရားတို့သည် တော အရပ်၌ မွေ့လျော်တော်မူကြသဖြင့် ရွာတွင်း၌ နေရန် အလို့တော်ရှိ ချင်မှရှိမည်” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စိတ်အလိုတော်ကို မသိကြသည့် အတွက် ညွှတ်တည်းရာ စရပ်ကို မသုတ်သင် မပြင်ဆင်ကြပဲ ဘုရားရှင် ထံသို့ လာရောက်ကြလေသည်။ ယခုသော်မူ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စိတ် အလိုတော်ကို သိရ၍ အလျင်လက်ဦး သွားရောက်၍ ညွှတ်တည်းရာ စရပ်ကို ပြင်ဆင်ကြပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ပင့်လျှောက်ကြလေသည်။

ထိုသို့ ပင့်လျှောက်ကြသောအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ညချမ်း အခါ၌ သင်္ကန်းကို ပြင်ဝတ်တော်မူ၍ သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူတော် မူလျက် ရဟန်းအပေါင်းနှင့် အတူတကွ ညွှတ်တည်းရာစရပ်သို့ ကြွရောက်တော်မူပြီးလျှင် ခြေဆေးတော်မူ၍ ညွှတ်တည်းရာစရပ်သို့ ဝင်ပြီးသော် အလယ်တိုင်ကိုမှီလျက် အရှေ့အရပ်သို့ မျက်နှာမူကာ ထိုင်နေတော်မူလေ၏။ ရဟန်းအပေါင်းသည်လည်း ခြေဆေး၍ ညွှတ်တည်းရာစရပ်သို့ ဝင်ပြီးသော် အနောက်ဖက်နံရံကို မှီလျက် အရှေ့အရပ်သို့ မျက်နှာမူကာ မြတ်စွာဘုရားကိုသာလျှင် ရွှေထား၍ ထိုင်နေလေ၏။ ပါဠိလိရွာသား ဥပါသကာတို့သည်လည်း ခြေဆေးကြ၍ ညွှတ်တည်းရာစရပ်သို့ ဝင်ကုန်ပြီးသော် အရှေ့ဖက် နံရံကို မှီကုန်လျက် အနောက်အရပ်သို့ မျက်နှာမူကြကာ မြတ်စွာ ဘုရားကိုသာလျှင် ရွှေထား၍ ထိုင်နေကြလေကုန်၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိလိရွာသား ဥပါသကာများ ကို ဤဆိုလတ္တံ့သောအတိုင်း သီလပျက်စီးသူ၏အပြစ် ၅-ပါး၊

သီလရှိသူ၏အကျိုး ၅-ပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဟောကြားတော် မူလေ၏—

ဥပါသကာတို့...သီလမရှိသူ၏ သီလပျက်ခြင်း၌ ဤ ၅-ပါး သော အပြစ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ အဘယ် ၅-ပါးတို့နည်းဟူမူ—

(၁) ဥပါသကာတို့ ...ဤလောက၌ သီလမရှိသော သီလ ပျက်သောသူသည် မေ့လျော့ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် များစွာသော(ကြီးစွာသော) စည်းစိမ်ဆုံးရှုံးခြင်းသို့ ရောက်ရ၏။ ဤကား သီလမရှိသူ၏ သီလပျက်ခြင်း၌ ရှေးဦးစွာသော အပြစ် တည်း။

(၂) ဥပါသကာတို့... တဖန် ထို့ပြင်လည်း သီလမရှိသော သီလပျက်သောသူ၏ မကောင်းသော ကျော်စောသတင်းသည် ပြန်နံ့၍ထွက်၏။ ဤကား သီလမရှိသူ၏ သီလပျက်ခြင်း၌ နှစ်ခု မြောက်ဖြစ်သော အပြစ်တည်း။

(၃) ဥပါသကာတို့... တဖန် ထို့ပြင်လည်း သီလမရှိသော သီလပျက်သောသူသည် မင်းပရိသတ်, ရဟန်းပရိသတ်, ပုဂ္ဂိုလ် ပရိသတ်, သူကြွယ်ပရိသတ် အလယ်သို့ ချဉ်းကပ်လတ်သော် ကြောက်ကြောက်ရွံ့ရွံ့ မျက်နှာညှိုးငယ်လျက် ချဉ်းကပ်ရ၏။ ဤကား သီလမရှိသူ၏ သီလပျက်ခြင်း၌ သုံးခုမြောက်ဖြစ်သော အပြစ် တည်း။

(၄) ဥပါသကာတို့... တဖန် ထို့ပြင်လည်း သီလမရှိသော သီလပျက်သောသူသည် တွေ့တွေ့ဝေဝေဖြစ်လျက် သေရ၏။ ဤကား သီလမရှိသောသူ၏ သီလပျက်ခြင်း၌ လေးခုမြောက် ဖြစ်သော အပြစ်တည်း။

(၅) ဥပါသကာတို့...တဖန် ထို့ပြင်လည်း သီလမရှိသော သီလပျက်သောသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်ကြွ စုတေသည်မှနောက် ၌ မကောင်းသောလားရာ ပျက်စီး၍ ကျရောက်ရာ ငရဲ၌ဖြစ်ရ၏။ ဤကား သီလမရှိသောသူ၏ သီလပျက်ခြင်း၌ ငါးခုမြောက် ဖြစ်သော အပြစ်တည်း။

ဥပါသကာတို့... သီလမရှိသူ၏ သီလပျက်ခြင်း၌ အပြစ်တို့
သည် ဤ ၅-ပါးတို့တည်း။

သီလရှိသူ၏ အကျိုး ၅-ပါး

ဥပါသကာတို့... သီလရှိသူ၏ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌ ဤ ၅-ပါး
သော အကျိုးတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ အဘယ် ၅-ပါးတို့နည်းဟူမူ—

(၁) ဥပါသကာတို့... ဤလောက၌ သီလရှိသော သီလနှင့်
ပြည့်စုံသောသူသည် မမေ့မလျော့ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်
များစွာသော စည်းစိမ်အစုကို ရရှိ၏။ ဤကား သီလရှိသူ၏
သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌ ရှေးဦးစွာသော အကျိုးတည်း။

(၂) ဥပါသကာတို့... တဖန် ထိုပြင်လည်း သီလရှိသော
သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူ၏ ကောင်းသောကျော်စောသံတင်းသည်
ပြန့်နှံ့၍ ထွက်၏။ ဤကား သီလရှိသူ၏ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌
နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော အကျိုးတည်း။

(၃) ဥပါသကာတို့... တဖန် ထိုပြင်လည်း သီလရှိသော
သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည် မင်းပရိသတ်၊ ရဟန်းပရိသတ်၊
ပုဏ္ဏားပရိသတ်၊ သူကြွယ်ပရိသတ် အလယ်သို့ ချဉ်းကပ်လတ်
သော် မကြောက်မရွံ့ မျက်နှာမညှိုးငယ်ပဲ ချဉ်းကပ်ရ၏။ ဤကား
သီလရှိသူ၏ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌ သုံးခုမြောက်ဖြစ်သော အကျိုး
တည်း။

(၄) ဥပါသကာတို့... တဖန် ထိုပြင်လည်း သီလရှိသော
သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည် တွေဝေခြင်းအလျှင်းမရှိပဲ သေရ၏။
ဤကား သီလရှိသူ၏ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌ လေးခုမြောက်ဖြစ်
သော အကျိုးတည်း။

(၅) ဥပါသကာတို့... တဖန် ထိုပြင်လည်း သီလရှိသော
သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်ကြွေ စုတေသည်မှ
နောက်၌ ကောင်းသောလားရာ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ၏။ ဤကား

သီလရှိသူ၏ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌ ငါးခုမြောက်မြားသော အကျိုး တည်း။

ဥပါသကာတို့... သီလရှိသူ၏ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌ အကျိုး တို့သည် ဤ ၅-ပါးတို့ကည်း—ဟု ဖောကြားတော်မူ၏။

(ဤ၌—

“စည်းစိမ်လျှင်၊ သတင်းဆိုးနှင့်၊ ကြောင့်၌ မရံသာ၊ မသင်၊ တွေဝေ၊ သေရဲလား၊ ပြစ်ငါးပါး၊ မှတ်သား ခုတ်က။

စည်းစိမ်ရလျှင်၊ သတင်းလောင်းပြု၍၊ မှန်ပုံကံ၊ မသင်၊ တွေဝေ၊ သေရဲလား၊ ကျိုးငါးပါး၊ မှတ်သား သီလဝန်” —

ဟူသော ဤဆောင်ပုဒ်လင်္ကာကို အရအောင်တားရမ်း၊ ဤစာအုပ် တော်ကို လူတို့နှင့်စပ်၍ ဖောကြားအပ်သော်လည်း ရဟန်းတို့အတွက် လည်း ရအပ်သည်သာ၊ လူ၊ ရဟန်း နှစ်ဦးလုံးအတွက် ရအပ်ပုံမှာ —

လူဖြစ်သောသူသည် မိမိတတ်သိသော လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ခြင်း စသည်ဖြင့် အသက်မွေးမှု အပြစ်ကင်းစွာ ပြုနေရာမှ ကိုယ်ကျင့် သီလ ဖောက်ပြန်ကာ သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်း-စသည်ဖြင့် မေ့လျော့ လတ်သည်ရှိသော် မိမိပြုနေကျဖြစ်သည့် ထိုထိုလယ်ထွန်မှု၊ ကုန်သွယ်မှု စသည်ကို အချိန်မှန်မှန် မပြုလုပ်နိုင်တော့ချေ။ ထိုအခါ သို့သော်အဖို့ရာ အမြတ်အစွန်း မဆိုထားဘိ၊ အရင်းဥစ္စာပင်သော်လည်း ဆုံးရှုံးပျက်စီး သွားလေ၏။ ပြည့်ရှင်မင်းများက သားငါးလို့ မသတ်ရ-ဟု စည်းလည်း ကျေညာထားသော အခါမျိုး၌ ပါဏာတိပါတ=သူသက်သတ်မှုကို ပြုခဲ့မိသော်၎င်း၊ သူတပါးဥစ္စာကို ခိုးယူမှုပြုခဲ့သော်၎င်း မင်းပြစ်စိုးလေ သင့်ရောက်ကာ များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပျက်ပြုန်းဆုံးရှုံးခြင်းသို့ ရောက်ရလေ၏။ သီလမရှိသော သီလပျက်စီးသော ရှင်ရဟန်းသည် မေ့လျော့ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သီလပေးရူးမှုရူး၊ ဘုရား စကားတော်မှုရူး၊ ဈာန်တရားမှုရူး၊ အရိယဥစ္စာ ခုနှင်ပါးမှုရူး ပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်းသို့ ရောက်ရလေ၏။ (၁)

သီလမရှိသော သီလပျက်သော လူ၏အဖို့ရာ “ဤမည်သောအမျိုး၌ ဖြစ်သော ဤမည်သောသူသည် သီလမရှိ၊ ယုတ်မာသောလိလိကျင့် ရှိ၏၊ ပစ္စုပ္ပန်တမလွန် နှစ်တန်သောလောကမှ စွန့်ပစ်အပ်ပြီးသည့်ဖြစ်၏၊ စာရေးတံဆွမ်းမျှကိုလည်း လှူသူမဟုတ်၊ စေးနုကပ်ကပ်လှ၏” ဤသို့

စသည်ဖြင့် ပရိသတ်လေးပါးအလယ်၌ မကောင်းသော ကျော်စော
 သတင်းသည် ပြန့်နှံ့၍ထွက်၏။ သီလမရှိသော ရှင်ရဟန်း၏အဖို့ရာ
 လည်း “ဤမည်သော ရှင်ရဟန်းသည် သီလကို လုံခြုံအောင် မစောင့်
 ရှောက်နိုင်၊ ဘုရားစကားကို မသင်ကြား မနာယူနိုင်၊ ဘုရားရှင် စက်ဆုပ်
 အပ်သည့် ဆေးကုခြင်းအမှုစသည်တို့ဖြင့် အသက်မွေးသူ မိစ္ဆာဇီဝ
 သမားဖြစ်သည့်ပြင် အဂါရဝတရား ၆-ပါးတို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံသူဖြစ်၏”
 ဤသို့စသည်ဖြင့် ပရိသတ်လေးပါးအလယ်၌ မကောင်းသော ကျော်
 စောသတင်းသည် ပြန့်နှံ့၍ထွက်၏။ (၂)

သီလမရှိသော သီလပျက်သော လူဝတ်ကြောင်သည် “ကေနိပင်
 လူအများ စည်းဝေးရာဌာန၌ အချို့သောသူတို့သည် ငါ့အမှုကို သိကြ
 ပေလိမ့်မည်၊ ထိုအခါ ငါ့ကို နှိပ်ကြလိမ့်မည်” ဟူ၍၎င်း၊ “မင်းထံ
 စိုးမောက် ပို့ရောက်ပြသကြလိမ့်မည်” ဟူ၍၎င်း ကြောက်ကြောက်ရွံ့ရွံ့
 ပရိသတ်လေးပါးသို့ ချဉ်းကပ်ရ၏။ ပရိသတ်အလယ်သို့ ရောက်သော
 အခါလည်း မျက်နှာမလှ ပခုံးကျလျက် ဦးခေါင်းငိုက်ဆိုးက် (ပရိသတ်ကို
 မျှော်မကြည့်ဝံ့) မြေ၌သာ ရေးခြစ်၍ ထိုင်နေရ၏။ ရဲဝံ့စွာ စကားမဆို
 နိုင်ချေ။ သီလမရှိသော သီလပျက်သော ရှင်ရဟန်းသည်လည်း “ရဟန်း
 များစွာ စည်းဝေးနေကြသည်၊ ကေနိပင် ထိုရဟန်းတို့အထဲမှ ရဟန်း
 တပါးပါးသည် ငါ့အမှုကို သိပေလိမ့်မည်၊ ထိုအခါ ငါ့အား ဥပုသ်၊
 ပဝါရဏာ-စသော သံသကံများကို မြစ်တား၍ ရဟန်းအဖြစ်မှ လျှော
 ကျရွေစေကြကာ သာသနာမှ နှင်ထုတ်ကြပေလိမ့်မည်” ဟု အောက်မေ့
 ကာ ကြောက်ကြောက်ရွံ့ရွံ့ ရဟန်းပရိသတ်သို့ ချဉ်းကပ်ရ၏။ ရဲဝံ့စွာ
 စကားမဆိုနိုင်ချေ။ အထူးအားဖြင့် အချို့သော ဒုဿီလရဟန်းသည်
 မိမိက ဒုဿီလပင် ဖြစ်လင့်ကစား ဝင်ကြားခေါင်းထောင်ကာ လှည့်လည်
 ကျက်စားတတ်သေး၏။ ထိုဒုဿီလရဟန်းသည်ကား အပေါ်ယံက
 မည်မျှပင် ဝင်ကြားခေါင်းထောင်၍ နေစေကာမူ ထိုသူ၏ အတွင်းစိတ်
 အလိုအားဖြင့်ကား မျက်နှာမသာ လွန်စွာညှိုးငယ်လှသည်သာ ဖြစ်
 ပေ၏။ (၃)

ရှင်ရဟန်းဖြစ်စေ၊ လူဖြစ်စေ ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်၏အဖို့ရာ ပကတိ
 ကျန်းမာစဉ်အခါ၌ ဟန်လုပ်၍ တဝင်ကြားကြား သွားလာနေထိုင်နိုင်
 စေကာမူ သေရာညောင်စောင်း လျောင်းစက်ရသောအခါ၌ကား သူ၏
 ဒုဿီလအမှုတို့ကို ပြုလုပ်ရာဌာနများသည် ဆိုင်ရာဒွါရ၌ ထင်လာကုန်
 တော့၏။ ထိုသူသည် မျက်စိကိုဖွင့်၍ ဤလောကကိုကြည့်လိုက်၊ မျက်စိ
 ကိုမှိတ်၍ တမလွန်လောကကို ကြည့်လိုက်နှင့် အားကိုးရာမဲ့ဖြစ်၍ နေ

လေ၏။ ထိုသူအား အပါယ်လေးပါးတို့သည် ထင်ရှား၍ လာကုန်၏။ လုံမအရာဖြင့် ဦးခေါင်း၌ ထိုးစိုက်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်လေ၏။ ထိုသူသည် “တားကြပါ၊ မြစ်ကြပါ” တစာစာမြည်တမ်းလျက်သာ စုတိပြတ်ကြွ သေလွန်ရလေ၏။ ထို့ကြောင့် “တွေ့တွေ့ဝေဝေဖြစ်လျက် သေရ၏” ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်လေသည်။ (၄)။ ၅-ခုမြောက် အပြစ် ကား ဆင်ရှားပေါ်လွင်၏။ ဤကား သီလမရှိသူ၏ အပြစ် ၅-ပါးနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်တည်း။ သီလရှိသူ၏အကျိုး ၅-ပါးနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို လည်း ဆိုအပ်ပြီးသည်မှ အပြန်အားဖြင့် သိရ၏။)

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပါဠိလိဂ္ဂာသား ဥပါသကာ များကို ညဉ့်နက်သည်တိုင်အောင် ဒုဿီလ၏ အပြစ် ၅-ပါး သီလဝန္တ၏အကျိုး ၅-ပါးတို့မှတစ်ပါး အခြားသော တရားစကား ဖြင့်၎င်း၊ ဧည့်တည်းရာစရပ် အလှူနှင့်စပ်သော အနုမောဒနာ တရားစကားဖြင့်၎င်း အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက် တရားကို ဆောက်တည်ကြစေကာ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန်ရှင်လန်း စေပြီးလျှင် “ဥပါသကာတို့...ညဉ့်ဦးယံ လွန်လေပြီ၊ ယခုအခါ၌ သွားရန်အချိန်ကို သင်တို့သိကုန်၏ (= သွားရန်မှာ သင်တို့၏ အလို့အတိုင်းပင် ဖြစ်၏)” ဟု မိန့်ဆိုကာ ပြန်လွှတ်တော်မူလေ၏။

“ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု ပါဠိလိဂ္ဂာသား ဥပါသကာများ ဘုရားရှင်၏ မိန့်ဆိုချက်ကို ဝန်ခံစကား လျှောက်ထား ကြကာ မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးကြကာ ပြန်သွားကြ သောအခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိလိဂ္ဂာသား ဥပါသကာများ ပြန်သွား၍ မကြာမြင့်မီပင် ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ဝင်တော်မူလေ၏။

(ဤ၌။ ။ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ် အသီးအခြားမရှိ၊ စင်စစ်သော်ကား ထိုဧည့်တည်းရာစရပ်၌ပင် နံပါးတနေရာဝယ် တင်းထိမ်ကန့်လန့်ကာ ဝန်းရံကာ၍ “ဤနေရာ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အပန်းဖြေတော်မူလိမ့် မည်” ဟု ပါဠိလိဂ္ဂာသား ဥပါသကာများသည် စောစောကပင် ကြိုတင်၍ ခဋ္ဌင်ညောင်စောင်းကို ခင်းထားကြလေသည်။ မြတ်စွာဘုရား ရှင်သည် “လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား=ဣရိယာပုထ်လေးပါးတို့ဖြင့် ဧည့်တည်းရာစရပ်ကို အသုံးအစွဲပြုအပ်လျှင် ထိုဥပါသကာတို့အဖို့ရာ လွန်စွာအကျိုးကြီးပေလိမ့်မည်” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူ၍ ထိုခဋ္ဌင်ညောင်

စောင်း၌ လက်ျာနံတောင်းဖြင့် လျောင်းတော်မူကာ အပန်းဖြေတော် မူလေသည်။)

ပါဠိလိပုတ်ပြည် တည်ထောင်ဖန်ဆင်းခြင်း

ထိုစဉ်အခါ မဂဓတိုင်း အမတ်ကြီးများဖြစ်ကြသော သုနိဓ ပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့သည် ဝဇ္ဇိမင်းတို့ကို တားဆီး ပိတ်ဆို့ခြင်းငှါ ပါဠိလိရွာ၌ မြို့တည်ဆောက်လျက် ရှိကြကုန်၏။ ထိုအခါ များစွာသောနတ်တို့သည် ထောင်လိုက် ထောင်လိုက် (= တထောင်စီ တထောင်စီ) စုရုံး၍ ပါဠိလိရွာ၌ အိမ်ရာတို့ကို သိမ်းပိုက်လျက် ရှိကြကုန်၏။

တန်ခိုးကြီးသောနတ်တို့ အိမ်ရာသိမ်းပိုက်သော ရပ်ကွက်၌ တန်ခိုးကြီးသော မင်းနှင့်အမတ်ကြီးတို့၏ အိမ်ရာတည်ဆောက် ရန် မြို့နန်းတည်ဆောက်သူ ပညာရှိတို့၏ စိတ်တို့သည် ညွတ်ကြ ကုန်၏။ တန်ခိုးအလတ်စားနတ်တို့ အိမ်ရာသိမ်းပိုက်သော ရပ် ကွက်၌ တန်ခိုးအလတ်စား မင်းနှင့်အမတ်တို့၏ အိမ်ရာတည် ဆောက်ရန် မြို့နန်းတည်ဆောက်သူ ပညာရှိတို့၏ စိတ်တို့သည် ညွတ်ကြကုန်၏။ တန်ခိုးငယ်သောနတ်တို့ အိမ်ရာသိမ်းပိုက်သော ရပ်ကွက်၌ တန်ခိုးငယ်သော မင်းနှင့်အမတ်တို့၏ အိမ်ရာတည် ဆောက်ရန် မြို့နန်းတည်ဆောက်သူ ပညာရှိတို့၏ စိတ်တို့သည် ညွတ်ကြကုန်၏။

(ဤ၌။ ။ မြေကြွန်အတတ် တတ်သိကြသူ မြို့နန်းတည်ဆောက်သူ ပညာရှိတို့သည် မိမိတို့၏ အတတ်ပညာအာနုဘော်ဖြင့် အောက်မြေ အတွင်း အတောင်သုံးဆယ်ခန့်တိုင်အောင်သော အရပ်၌ “ဤမြေအရပ် ဝယ် နဂါးသိမ်းပိုက်ခြင်း ရှိသည်။ ဤမြေအရပ်ဝယ် ယက္ခနတ် သိမ်း ပိုက်ခြင်း ရှိသည်။ ဤမြေအရပ်ဝယ် ဘုတ်ပြိတ္တာသိမ်းပိုက်ခြင်း ရှိသည်။ ဤမြေအရပ်ဝယ် ကျောက်ဖျာရှိသည် သင်္ဃေတရှိသည်” ဟူ၍ သိမြင်ကြ ကုန်၏။ ထိုအခါ ထိုပညာရှိတို့သည် မိမိတို့၏ အတတ်ပညာ ဂါထာ မန္တာန်ကို မန်းမှုတ်ပြီးလျှင် နတ်တို့နှင့်တိုင်ပင်၍ တည်ဆောက်သည့် အလား မြို့နန်းကို တည်ဆောက်ကြလေသည်။

တနည်း--ထိုပညာရှိတို့၏ကိုယ်၌ နတ်များပူးဝင်ကြကာ ထိုထိုနေရာ တို့၌ နန်းအိမ်တို့ကို တည်ဆောက်ရန် စိတ်ကို ညွတ်စေကြကုန်၏။ ထို နတ်များသည် နန်းအိမ်ရာအတွက် ထောင့်လေးထောင့်က ပန္နက်တိုင် များ စိုက်နှက်သတ်မှတ်၍ နန်းအိမ်ရာကို ယူပြီးသောအခါမှ ထိုမြို့နန်း တည် ပညာရှိတို့၏ကိုယ်မှ ထွက်ကြကုန်၏။ သဒ္ဓါတရားရှိသူများ အတွက် သဒ္ဓါတရားရှိသောနတ်များက ထိုကဲ့သို့ ပူးဝင်၍ အိမ်ရာသတ် မှတ် သိမ်းပိုက်မှုကို ပြုကြလေသည်။ သဒ္ဓါတရား မရှိသူများအတွက် သဒ္ဓါတရား မရှိသောနတ်များက ထိုကဲ့သို့ ပူးဝင်၍ အိမ်ရာသတ်မှတ် သိမ်းပိုက်မှုကို ပြုကြလေသည်။ အကြောင်းကား--သဒ္ဓါတရားရှိသော နတ်တို့၏ ဇိတ်သန္တာန်ဝယ် “ဤနေရာ၌ သဒ္ဓါတရားရှိသူ လူတို့ သည် နေအိမ်တို့ကို တည်ဆောက်ကြကာ ရှေးဦးစွာ ရဟန်းသံဃာကို ပင့်ဖိတ် နေရာထိုင်ခင်းပေးကြပြီးလျှင် မင်္ဂလာတရား တိုးပွားစေကြ လိမ့်မည်၊ ထိုအခါ ငါတို့သည် သီလရှိသောရဟန်းတို့ကို ဖူးမြော်ခွင့်ကို ရကြပေလိမ့်မည်၊ ထိုအရှင်မြတ်တို့ ဟောကြားအပ်သည့် တရားစကား၊ အမေး အဖြေ၊ အနုမောဒနာတရားများကို နာကြားခွင့် ရကြပေလိမ့် မည်၊ လူများသည် အလှူဒါနကို ပေးလှူကြကာ ငါတို့အား ကောင်းမှု ကုသိုလ်အဖို့အစုကို အမျှပေးကြပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်စဉ်းစားမိကြ သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ပူးဝင်ကာ အိမ်နေရာကို သိမ်းပိုက်သတ်မှတ် ကြလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထောင်လိုက်ထောင်လိုက်(တထောင် စီ တထောင်စီ)စုရုံး၍ ပါဠိလိပုတ်၌ အိမ်ရာသိမ်းပိုက်ကြသော ထိုနတ်တို့ကို ဒိဗ္ဗစက္ခုရှေ့ဉာဏ်တော်ဖြင့် မြင်တော်မူသောအခါ ညဉ့်၏အဆုံး မိုးသောက်ယံ၌ လျောင်းစက်ရာမှ ထတော်မူ၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ ... အဘယ်သူများ သည် ပါဠိလိပုတ်၌ မြို့ကိုတည်ဆောက်နေကြသနည်း” ဟု မေး တော်မူ၍ “မြတ်စွာဘုရား...မဂဓတိုင်း အမတ်ကြီးများဖြစ်ကြသော သုနိဓပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့သည် ဝဇ္ဇိမင်းတို့ကို တား ဆီးပိတ်ဆို့ခြင်းငှါ ပါဠိလိပုတ်၌ မြို့ကို တည်ဆောက်နေကြပါ သည်” ဟု အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ....မဂဓတိုင်း အမတ်ကြီးများဖြစ်ကြသော သုနိပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့ ဝဇ္ဇီမင်းတို့ကို တားဆီးပိတ်ဆို့ခြင်းငှါ ပါဠိလိရွာ၌ မြို့ကို တည်ဆောက်နေကြသည်မှာ တာဝတိံသာနတ်တို့နှင့် တိုင်ပင်၍ တည်ဆောက်ကြသကဲ့သို့ ရှိချေ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ ထောင်လိုက် ထောင်လိုက် (တထောင်စီ တထောင်စီ) စုရုံး၍ ပါဠိလိရွာ၌ အိမ်ရာသိမ်းပိုက်ကြသော နတ်တို့ကို ငါဘုရားသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ဖြင့် မြင်ရ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ တန်ခိုးကြီးသောနတ်တို့ အိမ်ရာသိမ်းပိုက်သော ရပ်ကွက်၌ တန်ခိုးကြီးသော မင်းနှင့် အမတ်ကြီးတို့၏ အိမ်ရာတည်ဆောက်ရန် မြို့နန်းတည်ဆောက်သူ ပညာရှိတို့၏ စိတ်တို့သည် ညွတ်ကြကုန်၏။ တန်ခိုးအလတ်စားနတ်တို့ အိမ်ရာသိမ်းပိုက်သော ရပ်ကွက်၌ တန်ခိုးအလတ်စား မင်းနှင့်အမတ်တို့၏ အိမ်ရာတည်ဆောက်ရန် မြို့နန်းတည်ဆောက်သူ ပညာရှိတို့၏ စိတ်တို့သည် ညွတ်ကြကုန်၏။ တန်ခိုးငယ်သောနတ်တို့ အိမ်ရာသိမ်းပိုက်သော ရပ်ကွက်၌ တန်ခိုးငယ်သော မင်းနှင့်အမတ်တို့၏ အိမ်ရာတည်ဆောက်ရန် မြို့နန်းတည်ဆောက်သူ ပညာရှိတို့၏ စိတ်တို့သည် ညွတ်ကြကုန်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ....အရိယ (= အရိယန်) လူမျိုးတို့၏ စုဝေးနေထိုင်ရာ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရာ မြို့တကာတို့တွင် ဤ မြို့သစ်သည် ကုန်ထုပ်များကို ဖွင့်လှစ်ရောင်းချရာ “ပါဠိလိပုတ်”မည်သော အကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ချစ်သားအာနန္ဒာ ပါဠိလိပုတ်မြို့၌ မီးကြောင့်၎င်း၊ ရေကြောင့်၎င်း၊ အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲပြားမှုကြောင့်၎င်း = ဤ သုံးပါးသော အကြောင်းကြောင့် မြို့ပျက်ခြင်း အန္တရာယ်တို့ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” —

ဟူ၍ မိန့်တော်မူလေ၏။ ။(ပါဠိလိပုတ်ပြည် တစုသည် မီးသင့်လောင်သဖြင့် ပျက်စီးလိမ့်မည်။ တစုကို ဂင်္ဂါမြစ်က တိုက်မျောစား၍ သွားလိမ့်မည်၊ အခြားတစုကား ဂုံးချောသမားတို့၏ စကားကို ယုံကြည်မိသဖြင့် လူများအချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲပြား၍ ပျက်စီးလိမ့်မည်ဟု မိန့်တော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်)။ ။မြတ်စွာဘုရားသည် ဤကဲ့သို့ မိန့်တော်မူပြီးလျှင် မိုးသောက်ထအခါ ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းသို့ ကြွတော်မူ၍ မျက်နှာတော်သစ်ပြီးကာ ဆွမ်းခံချိန်ကို စောင့်ဆိုင်း၍ ထိုင်နေတော်မူ၏။

ထိုအခါ သုနိပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့သည် “ငါတို့၏အရှင် ဘုရင်အဇာတသတ်မင်းသည် ရဟန်းဂေါတမ၏ပစ္စည်းလေးပါး ဒါယကာတဦးဖြစ်သည်၊ ထိုအဇာတသတ်မင်းသည် ငါတို့ကို‘မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိလိပုတ်သို့ ကြွသွားတော်မူသတဲ့၊ အသင်တို့သည် ထိုမြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ သွားရောက်ခဲ့ကြ၏လော၊ မသွားရောက်ခဲ့ကြဘူးလော’ဟု မေးလိမ့်မည်။ ‘သွားရောက်ခဲ့ကြပါသည်’ဟု ပြောဆိုလျှင်လည်း ‘ဖိတ်ကြား၍ ဆွမ်းများ ဆက်ကပ်ခဲ့ကြ၏လော၊ မဆက်ကပ်ခဲ့ကြဘူးလော’ဟု မေးပေလိမ့်ဦးမည်။ ‘မဖိတ်မကြားမိကြပါ’ဟု ပြောဆိုလျှင်လည်း ငါတို့အပေါ် အပြစ်တင်၍ နှိပ်ပေလိမ့်ဦးမည်။ ငါတို့သည် ယခုလာရောက်ရာ ဤပါဠိလိပုတ်၌ မြို့သစ်တည်ဖန်ဆဲ ဖြစ်ကြလေသည်။ အထူးအားဖြင့် ရဟန်းဂေါတမ၏ ရောက်ရာ ရောက်ရာအရပ်တိုင်း၌ ကြက်သရေမဲ့သည့် ကာဠကဏ္ဍိသတ္တဝါတို့သည် (*)

* ကာဠကဏ္ဍိသတ္တဝါ—ဟူသည်မှာ မိမိကိုယ်တိုင်က မည်းနက်သည့် အကုသိုလ်တရား ပြောများသူဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ သူတပါးတို့အဖို့လည်း မည်းနက်သော အကုသိုလ်အကျိုး အကျိုးမဲ့ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်၎င်း “ကာဠကဏ္ဍိ=ဘုန်းကံအသရေမဲ့သူ”ဟူ၍ အများပညတ် ရအပ်သော အမည်ရှိသော သူတပါးတို့အား ဘေးဥပဒ်ကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ဘုန်းမဲ့ကံမဲ့သတ္တဝါတို့တည်း။ (လောသကတိသတို့ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတည်း)။

ကာဠကဏ္ဍိသတ္တဝါ အတ္တနာ ကဏ္ဍဓမ္မဗဟုသတာယ ပရေသဉ္စ ကဏ္ဍဝိပါကာနတ္ထနိဗ္ဗတ္တနိမိတ္တတာယ “ကာဠကဏ္ဍိ” တိ လဒ္ဒနာမာ ပရူပဒ္ဒဝကရာ အပ္ပေသက္ခသတ္တာ။ [သုတ်မဟာဝါဒီကာ၊ မျက်နှာ ၁၃၉-မှ]

ဖဲရှားကြမြဲဖြစ်သည်။ ငါတို့သည် ထိုရဟန်းဂေါတမကို ပင့်ဖိတ်ကြကာ မြို့သစ်နန်းတည် မင်္ဂလာစကား ဟောကြားကြစေအံ့” ဟု ကြံစည်ကြကာ မြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ သွားရောက်ကြ၍ လျှောက်ပတ်ရာအရပ်၌ ရပ်တည်ကြကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်နှင့် ဝမ်းမြောက်စဖွယ် အသက်ထက်ဆုံး အောက်မေ့ဖွယ်စကား ပြောကြားကြပြီးလျှင် “အရှင်ဂေါတမသည် ရဟန်းသံဃာနှင့်တကွ ယနေ့အဖို့ အကျွန်ုပ်တို့၏ဆွမ်းကို လက်ခံတော်မူပါ” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖိတ်မန်စကား လျှောက်ထားကြလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဆိတ်ဆိတ်နေသဖြင့် ပုဏ္ဏားတို့ ပင့်လျှောက်ချက်ကို လက်ခံတော်မူလေ၏။

ထိုအခါ မဂဓတိုင်းအမတ်ကြီးများဖြစ်ကြသော သုနိဓပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏လက်ခံတော်မူကြောင်းကို ကောင်းစွာသိကြ၍ မိမိတို့တည်းခိုအိမ်သို့ သွားရောက်ကြပြီးလျှင် ထိုအိမ်၌ မွန်မြတ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို စီမံစေပြီးသော် “အရှင်ဂေါတမ……အချိန်တန်ပါပြီ၊ ဆွမ်းပြင်ပြီးပါပြီ” ဟု မြတ်စွာဘုရားအား အချိန်တန်ကြောင်းကို လျှောက်ကြားစေကြကုန်၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် နံနက်အခါ၌ သင်္ကန်းကိုပြင်ဝတ်တော်မူ၍ သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူတော်မူလျက် ရဟန်းအပေါင်းနှင့် အတူတကွ မဂဓတိုင်းအမတ်ကြီးများဖြစ်ကြသော သုနိဓပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့၏ တည်းခိုအိမ်သို့ ကြွရောက်တော်မူ၍ ခင်းထားအပ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေတော်မူ၏။ သုနိဓပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့သည် မြတ်စွာဘုရားအမှူးရှိသောရဟန်းအပေါင်းကို မွန်မြတ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ဖြင့် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်၍ “တန်ပြီ” ဟု တားမြစ်သည်တိုင်အောင် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ လုပ်ကျွေးကြလေ၏။ ထို့နောက် သုနိဓပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့သည် မြတ်စွာဘုရား ဆွမ်းစားပြီး၍ သပိတ်မှ လက်တော်ကို ဖယ်ပြီးသောအခါ နိမ့်သောထိုင်စရာတစ်ခုကိုယူကြ၍ သင့်လျောက်ပတ်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေကြကုန်၏။

သင့်လျောက်ပတ်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေကြသော သုနိပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့ကို မြတ်စွာဘုရားသည် ဤဂါထာတို့ဖြင့် အနုမောဒနာ ပြုတော်မူ၏—

ယသ္မိံ ပဒေသေ ကပ္ပေတိ၊ ဝါသံ ပဏ္ဍိတဇာတိယော။
သီလဝန္တေတ္ထ ဘောဇေတွာ၊ သညတေ မြဟ္မစာရယော။ (၁)

ယာ တတ္ထ ဒေဝတာ အာသုံ၊ တာသံ ဒက္ခိဏမာဒိယော။
တာ ပူဇိတာ ပူဇယန္တိ၊ မာနိတာ မာနယန္တိ နံ။ (၂)

တတော နံ အနုကမ္ပန္တိ၊ မာတာ ပုတ္တံဝ ဩရသံ။
ဒေဝတာနုကမ္ပိတော ပေါသော၊ သဒါ ဘဒြာနိပဿတိ။ (၃)

မြဟ္မဏာ = သုနိနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏား အမတ်များတို့....။ ယသ္မိံ ပဒေသေ = အကြင်အရပ်၌။ ပဏ္ဍိတဇာတိယော = ပညာရှိငြား အမျိုးကောင်းသားသည်။ ဝါသံ = အိမ်ရာဆောက်လုပ် နေထိုင်ခြင်းကို။ ကပ္ပေတိ = ပြု၏။ ဧတ္ထ = ဤအရပ်၌။ သီလဝန္တေ = ကောင်းသော အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သော။ သညတေ = ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံး စောင့်သုံးကြကုန်သော။ မြဟ္မစာရယော = မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ကြံပေတတ် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို။ ဘောဇေတွာ = သဒ္ဓါရှေး ဆွမ်းကျွေးကြပြီးလျှင်။ (၁)

တတ္ထ = ထိုအိမ်ရာအရပ်၌။ ယာ ဒေဝတာ = အိမ်ရာစောင့်ကြပ် အကြင်နတ်တို့သည်။ အာသုံ = ထင်ရှားရှိကြကုန်၏။ တာသံ = အိမ်ရာစောင့်ကြပ် ထိုနတ်တို့အား။ ဒက္ခိဏံ = မိမိလှူရ အလှူ၏အဖို့ဘာဝကို။ အာဒိယော = အမျှနှုတ်ခွန်း မြက်ညှန်းလှစ်ခြေ ပေးဝေရာ၏။ ဧဝံ = ဤသို့ အမျှခွန်း ညှန်းမြက်သောထွေ ပေးဝေလတ်သည်ရှိသော်။ ပူဇိတာ = မိမိတို့က အမျှပေးလတ် ပူဇော်အပ်ကုန်သော။ တာ ဒေဝတာ = အိမ်ရာစောင့်ကြပ် ထိုနတ်တို့သည်။ နံ = ထိုအိမ်ရှင်ယောက်ျား အမျိုးသားကို။ ပူဇယန္တိ = ဘေးမရောက်အောင် စောင့်ရှောက်သောအားဖြင့် ပူဇော်တို့။

တဖန် ပူဇော်ကြပြန်ကုန်၏။ မာနိတာ = မလိနတ်စာ ပူဇာ သက္ကာရမူ ပြုလုပ်တုံလတ် မိမိကမြတ်နိုးအပ်ကုန်သော။ တာ ဒေဝတာ = အိမ်ရာစောင့်ကြပ် ထိုနတ်တို့သည်။ နံ = ထိုအိမ်ရှင်ယောက်ျား အမျိုးသားကို။ မာနယန္တိ = ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘေးရန်ကို တွန်းလှန်ပယ်ချိုးသဖြင့် မြတ်နိုးတုံတဖန် မြတ်နိုးကြပြန်ကုန်၏။ (၂)

တတော = ထို့ကြောင့်။ မာတာ = အမိသည်။ ဩရသံ ပုတ္တံ = ရင်၌ပွေ့ထား ကြီးပွားစေအပ်သော သားကို။ အနုကမ္မတိ ဣဝ = စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့။ ဒေဝတာ = အိမ်ရာစောင့်ကြပ် နတ်တို့သည်။ နံ = ထိုပညာရှိငြား အမျိုးကောင်းသားကို။ အနုကမ္မန္တိ = မေတ္တာရွှေ့ထား သနားစောင့်ရှောက်ကြကုန်၏။ ဒေဝတာနုကမ္မိတော = အိမ်စောင့်နတ်များ မေတ္တာထား၍ သနားစောင့်ရှောက်အပ်သော။ ပေါသော = ပညာရှိငြား အမျိုးသားသည်။ သဒါ = နေ့ည၌ဆက်ကာ ခပ်သိမ်းသောအခါ၌။ ဘဒြာနိ = ကောင်းမြတ်ချမ်းသာ မင်္ဂလာတို့ကို။ ပဿတိ = နှစ်သက်ဖွယ်အလား ကြားသိတွေ့မြင်ရလေ၏။ (၃)

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဂတိုင်းအမတ်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည့် သုနိဓပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့ကို ဤဂါထာတို့ဖြင့် အနုမောဒနာပြုတော်မူပြီးလျှင် နေရာမှထ၍ ကြွတော်မူ၏။

ထိုစဉ်အခါ သုနိဓပုဏ္ဏားနှင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားတို့သည် “ယနေ့ အရှင်ဂေါတမ ထွက်သွားရာ တံခါးကို ‘ဂေါတမတံခါး’ ဟု တွင်စေမည်။ အရှင်ဂေါတမ ကူးသွားရာ ဂင်္ဂါ မြစ်ဆိပ်ကို ‘ဂေါတမဆိပ်’ ဟု တွင်စေမည်” ဟူ၍ ကြံရွယ်ကြလျက် မြတ်စွာဘုရား၏နောက်မှ နောက်မှ အစဉ်တစိုက် လိုက်ကြလေကုန်၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရား ထွက်သွားရာတံခါးသည် “ဂေါတမတံခါး” ဟု အမည်တွင်လေ၏။ ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားသည်

ဂင်္ဂါမြစ်သို့ ကြွရောက်တော်မူ၏။ ထိုစဉ်အခါ၌ ဂင်္ဂါမြစ်သည် ကမ်းမှာနား၍ ကျီးသောက်နိုင်လောက်အောင်ပင် ကမ်းနှင့် အညီ ရေပြည့်လျက်ရှိ၏။

ကမ်းတဖက်မှ ကမ်းတဖက်သို့ သွားရောက်လိုသော အချို့သူ တို့သည် လှေကို ရှာကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် သစ်ဖောင်ကို ရှာ ကုန်၏။ အချို့သူတို့သည် ဝါးဖောင်ကို ဖွဲ့ကုန်၏။

ထိုအခါ အားရှိသောယောက်ျားသည် ကွေးသောလက်ကို ဆန့်သကဲ့သို့၎င်း၊ ဆန့်သောလက်ကို ကွေးသကဲ့သို့၎င်း ထို့အတူ ပင် မြတ်စွာဘုရားသည် ဂင်္ဂါမြစ်၏ဤမှာဖက်ကမ်းမှ ကွယ်တော် မူခဲ့၍ ထိုမှာဖက်ကမ်း၌ ရဟန်းအပေါင်းနှင့် အတူတကွ ထင်ရှား ဖြစ်တော်မူလေ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ကမ်းတဖက်မှ ကမ်းတဖက်သို့သွားရောက် လိုကုန်၍ အချို့က လှေကိုရှာလျက်၊ အချို့က သစ်ဖောင်ကို ရှာ လျက်၊ အချို့က ဝါးဖောင်ကို ဖွဲ့လျက်နေသော ထိုသူတို့ကို မြင်တော်မူ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤအကြောင်းအရာကို သိတော်မူ၍ ထိုအချိန်တွင် ဤဆိုလတ္တံ့သော ဥဒါန်းစကားကို ကျူးရင့်တော်မူ၏။—

ယေ တရန္တိ အဏ္ဏဝံ သရံ၊
သေတုံ ကတွာ ဝိသဇ္ဇ ပလ္လလာနိ။
ကုလ္လံ ဟိ ဇနော ဗန္ဓတိ၊
တိဏ္ဍာ မေခေဝိနော ဇနာ။

ယေ = အကြင်အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ အဏ္ဏဝံ = အပြောကျယ်လျက် နက်လည်းနက်စွာထသော။ သရံ = တဏှာတည်းဟူသောမြစ်ကြီးကို။ တရန္တိ = ကူးကြကုန်၏။ တေ = ထိုအရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သေတုံ = အရိယမဂ် တည်းဟူသော တံတားကို။ ကတွာ = ဆောက်လုပ်ကြ၍။ ပလ္လလာနိ = သံသရာခေတ် တဏှာမြစ်ဝယ် ကျွန်ုပ်ရန် အကြောင်း ကိလေသာညွှန်ပျောင်းတို့ကို။ ပဟာယ =

ပယ်စွန့်ကုန်လျက်။ တရန္တိ = ကူးသွားကြကုန်၏။ ဇနော
 ဟိ = မပြောပလောက် ဤဝင်္ဂါမြစ်မျှလောက်ကို ကူးမြောက်
 လိုတောင်း လူအပေါင်းသည်ကား။ ကုလ္လံ = ဖောင်ကို။
 ဗန္ဓတိ = ဖွဲ့၍နေရ၏။ မေဓာဝိနောဇနာ = ဘုရားပစ္စေက-
 ဗုဒ္ဓါ အရိယာသူတော်ကောင်း ပညာရှိအပေါင်းတို့သည်
 ကား။ တိဏ္ဍာ = ဖောင်မဖွဲ့လစ် တဏှာမြစ်ကို ရှစ်ရပ်
 သော မဂ်တံတားဖြင့် ကူးသွားတော်မူကြကုန်ပြီ။

အရိယသစ္စာလေးပါးကို ဟောကြားတော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာကို “ချစ်သား
 အာနန္ဒာ...လာ, သွားကြစို့၊ ကောဋိရွာသို့ သွားကြကုန်အံ့” ဟု
 မိန့်တော်မူ၏။ “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု အရှင်အာနန္ဒာ
 သည် မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံစကား လျှောက်ထား
 ၍ ရှေးနည်းအတူ ရဟန်းတို့ကို စည်းဝေးစေလေ၏။ ထိုအခါ
 မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းအပေါင်းနှင့်အတူတကွ ကောဋိရွာသို့
 ကြွရောက်တော်မူပြီးလျှင် ထိုရွာ၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ။
 (ဤ၌ မဟာပနာဒမင်း၏ ပြာသာဒ်စွန်းကျရာဌာန၌ တည်သော
 ရွာဖြစ်သောကြောင့် ထိုရွာ၏အမည်မှာ ကောဋိရွာဟု တွင်လေ
 သည်)။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့ကို ဤဆိုလတ္တံ့
 သောအတိုင်း အရိယသစ္စာလေးပါး တရားကို ဟောကြားတော်
 မူ၏—

“ရဟန်းတို့ ... အရိယသစ္စာလေးပါးတို့ကို လျော်ကန်စွာ မသိ
 ခြင်း ထိုးထွင်း၍မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားသည်၎င်း သင်ချစ်
 သားတို့သည်၎င်း ရှည်လျားလှစွာ ဤသံသရာကာလပတ်လုံး ဘဝ
 တခုမှ ဘဝတခုသို့ မရပ်မနား ပြေးသွားအပ်ခဲ့လေပြီ၊ ဘဝတခု၌
 ထပ်ခါထပ်ခါ မရပ်မတည် ကျင်လည်ခဲ့အပ်လေပြီ။ အဘယ်
 လေးပါးတို့ကို မသိခြင်းကြောင့်နည်း ဟူမူကား—

ရဟန်းတို့...ဆင်းရဲအမှန် (= ဒုက္ခအရိယသစ္စာ) ကို လျော်ကန်စွာမသိခြင်း ထိုးထွင်း၍မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားသည်၎င်း သင်ချစ်သားတို့သည်၎င်း ရှည်လျားလှစွာ ဤသံသရာ ကာလပတ်လုံး ပြေးသွားခဲ့ရလှလေပြီ၊ ကျင်လည်ခဲ့ရလှလေပြီ။ (၁)။ ရဟန်းတို့...ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်းအမှန် (= သမုဒယအရိယသစ္စာ) ကို (၁) (၂)။ ရဟန်းတို့... ဆင်းရဲချုပ်ရာအမှန် (= နိရောဓအရိယသစ္စာ) ကို (၁) (၃)။ ရဟန်းတို့... ဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ရောက်ကြောင်းလမ်းစဉ်အမှန် (= မဂ္ဂအရိယသစ္စာ) ကို လျော်ကန်စွာမသိခြင်း ထိုးထွင်း၍မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားသည်၎င်း သင်ချစ်သားတို့သည်၎င်း ရှည်လျားလှစွာ ဤသံသရာကာလပတ်လုံး ပြေးသွားခဲ့ရလှလေပြီ၊ ကျင်လည်ခဲ့ရလှလေပြီ။

ရဟန်းတို့...ယခုအခါ ငါဘုရားသည် ထိုဆင်းရဲအမှန် (= ဒုက္ခအရိယသစ္စာ) ကိုလျော်ကန်စွာသိအပ်ပြီ၊ ထိုးထွင်း၍လည်း သိအပ်ပြီ။ ထိုဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်းအမှန် (= သမုဒယအရိယသစ္စာ) ကို။ ယ။ ထိုဆင်းရဲချုပ်ရာအမှန် (= နိရောဓအရိယသစ္စာ) ကို။ ပ။ ထိုဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်းလမ်းစဉ်အမှန် (= မဂ္ဂအရိယသစ္စာ) ကို လျော်ကန်စွာသိအပ်ပြီ၊ ထိုးထွင်း၍လည်း သိအပ်ပြီ၊ ဘဝ၌တပ်မက်တတ်သော ဘဝတဏှာကို အကြွင်းမဲ့ အမြစ်ပြတ် ဖြတ်အပ်လေပြီ၊ ငါဘုရား၏ သန္တာန်ဝယ် ဘဝသစ်သို့ ဆွဲဆောင်တတ်သည့် ကြိုးနှင့်တူစွာဘဝတဏှာသည် ကုန်ခဲ့လေပြီ၊ ယခုအခါ ငါဘုရားအဖို့ရာ တဖန်ဘဝအသစ်၌ ဖြစ်ခြင်းမရှိတော့ပြီ” ဟု ဟောကြားတော်မူ၏။ ။ (ဤ၌ မဂ်၏ ရှေးအဖို့ လောကီဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းကို ပါဠိလို အနုဗောဓသိ၊ မြန်မာလို လျော်ကန်စွာသိခြင်းဟု ခေါ်၏။ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကိလေသာကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီး ဖောက်ထွင်းပြီး သိခြင်းကို ပါဠိလို ပဋိဝေဓသိ၊ မြန်မာလို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဟု ခေါ်၏)။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဤစကားကို မိန့်တော်မူပြီးလျှင် ဤဆိုလတ္တံ့သော စကားကိုလည်း မိန့်တော်မူပြန်၏—

“စတုန္ဒံ အရိယသစ္စာနံ၊ ယထာဘူတံ အဒဿနာ။
သံသိတံ ဒိဃမဒ္ဒါနံ၊ တာသု တာသေဝ ဇာတိသု။

ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတော်များ အိုချစ်သားတို့...။
စတုန္ဒံ = လေးပါးကုန်သော။ အရိယသစ္စာနံ = အရိယာ
အဖြစ်ကို စင်စစ်ပြုတတ်သည့် လေးရပ်သစ္စာ နက်နဲစွာ
တို့ကို။ ယထာဘူတံ = မဖောက်မပြန် အမှန် အတိုင်း။
အဒဿနာ = ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ဝေဘန်ထိုး
ထွင်း မသိမမြင်ခြင်းကြောင့်။ ဒိဃမဒ္ဒါနံ = ရှည်လျား
လှစွာ သံသရာကာလပတ်လုံး။ တာသု တာသေဝ ဇာတိ-
သု = ထိုထိုယုတ်မြတ် ဘဝဇာတ်တို့၌သာလျှင်။ သံသိ-
တံ = မရပ်မတည် ကျင်လည်အပ်ခဲ့လှလေပြီ။

တာနိ ဧတာနိ ဒိဋ္ဌာနိ၊ ဘဝနေတ္ထိ သမူဟတာ။
ဥစ္ဆိန္နံ မူလံ ဒုက္ခဿ၊ နတ္ထိ ဒါနိ ပုနတ္တဝေါ။

ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတော်များ အိုချစ်သားတို့...။
မယာ = လူသုံးပါးတို့၏ဆရာ ဘုရားငါသည်။ တာနိ
ဧတာနိ = ထိုလေးရပ်သစ္စာ နက်နဲစွာတို့ကို။ ဒိဋ္ဌာနိ =
ကိစ္စလေးထောက် အရဟတ္တဖိုလ် တိုင်ရောက်အောင် ပြီး
မြောက်ကုန်စင် သိမြင်အပ်ကုန်ပြီ။ ဘဝနေတ္ထိ = ဘဝ
လွန်ကြိုး တဏှာဆိုးကို။ သမူဟတာ = ကောင်းစွာ
ပယ်ဖျောက် နှပ်နှပ်ဖြတ်တောက်အပ်လေပြီ။ ဒုက္ခဿ =
စက်သံသာရ ဝဋ်ဒုက္ခ၏။ မူလံ = ဖြစ်စေတုံလျှင်း
အကြောင်းရင်းတဏှာလောဘကို။ ဥစ္ဆိန္နံ = အနုသယ
အမြစ်မကျန် ပယ်လှန် ဖြတ်တောက်အပ်လေပြီ။ မေ =
လူသုံးပါးတို့၏ ဆရာ ဘုရား ငါ၏ အဖို့ရာ။ ပုနတ္တဝေါ =
တဖန်ဘဝသစ်ဝယ် ဖြစ်ရခြင်းပဋိသန္ဓေသည်။ နတ္ထိ =
တစိုးတစိ မရှိတော့ပြီ” —

ဤတရားဂါထာကိုလည်း ဟောတော်မူပြန်၏။

ရတနာ]အထက်မဂ်လျှင်လားရာရှိသူတို့ကိုဟောတော်မူခြင်း ၂၉၁

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုကောဋိရွာ၌ နေတော်မူစဉ်လည်း ရှေးဖော်ပြရာပါအတိုင်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရန် အချိန်နီးကပ် လာပြီဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတို့ကို ဆုံးမတော်မူလတ်သည်ရှိ သော် ဤဆိုလတ္တံ့သော တရားစကားကိုသာ ရဟန်းတို့အား အကြိမ်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏—

“ဤကား သီလတည်း၊ ဤကား သမာဓိတည်း၊ ဤကား ပညာ တည်း။ သီလ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောသမာဓိသည် များသော အကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ သမာဓိ၌ တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သော ပညာသည် များသောအကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ ပညာ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောစိတ်သည် ကာမာသဝ ဘဝါသဝ အဝိဇ္ဇာသဝ တည်းဟူသော အာသဝတရားတို့မှ အရိပ်အမြှုပ်မျှ မကျန်ရ အောင် ကောင်းစွာပင်လျှင် လွတ်မြောက်၏” ဟု ဤတရား စကားကိုသာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏။

နာတိကရွာသို့ ကြွတော်မူ၍

ဆုတ်နှစ်ခြင်းသဘောမရှိ အထက်မဂ်လျှင်လားရာရှိသူတို့ကို ဟောတော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကောဋိရွာ၌ အလိုရှိသမျှ နေတော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ... လာ၊ သွားကြကုန်စို့၊ နာတိကရွာသို့ သွားရောက်ကြကုန်အံ့” ဟု မိန့် တော်မူ၏။ “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု အရှင်အာနန္ဒာ သည် မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံစကား လျှောက် ထား၍ ရှေးနည်းအတူ ရဟန်းတို့ကို စည်းဝေးစေလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းအပေါင်းနှင့် အတူတကွ နာတိက ရွာသို့ ကြွရောက်တော်မူပြီးလျှင် ထိုနာတိကရွာ အုတ်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ။ (ဤ၌ တဖက်ဆည်ကန်ကြီးတခုကို အမှီပြု၍ ဘကြီး၊ ဘထွေး (= ညီအစ်ကိုနှစ်ဦး) တို့၏ သားနှစ် ယောက်တို့ ဦးဆောင်တည်သော ရွာနှစ်ရွာတို့ ရှိကြ၏။ ထိုရွာ တို့ကို ဣတိကရွာ = ဆွေမျိုးရွာဟု ဆိုလိုလျက် ၉-အက္ခရာကို

န-အက္ခရာပြု၍ နာတိကရွာဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ထိုနာတိကရွာ နှစ်ရွာ ရှိကြသည့်အနက် တရွာ၌ အုတ်ကျောင်းတော်ဝယ် ဘုရားရှင် သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူသည်။)

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံ တော်မှောက်သို့ သွားရောက်မေးမြန်းလျှောက်ထားသည်မှာ—

“မြတ်စွာဘုရား... နာတိကရွာ၌ သာဠမည်သော ရဟန်းသည် စုတေသွားပါ၏။ ထိုရဟန်း၏ လားရာ = ဂတိကား အဘယ်ပါနည်း၊ တမလွန် ဘဝကား အဘယ် ပါနည်း။

မြတ်စွာဘုရား...နာတိကရွာ၌ နန္ဒာမည်သော ရဟန်း မိန်းမသည် စုတေသွားပါ၏။ ထိုရဟန်းမိန်းမ၏ လား ရာ = ဂတိကား အဘယ်ပါနည်း၊ တမလွန် ဘဝကား အဘယ်ပါနည်း။

မြတ်စွာဘုရား...နာတိကရွာ၌ သုဒတ္တမည်သော ဥပါ သကာသည် စုတေသွားပါ၏။ ထိုဥပါသကာ၏ လား ရာ = ဂတိကား အဘယ်ပါနည်း၊ တမလွန် ဘဝကား အဘယ်ပါနည်း။

မြတ်စွာဘုရား...နာတိကရွာ၌ သုဇာတာ မည်သော ဥပါသိကာမသည် စုတေသွားပါ၏။ ထိုဥပါသိကာမ၏ လားရာ = ဂတိကား အဘယ်ပါနည်း၊ တမလွန် ဘဝ ကား အဘယ်ပါနည်း။

မြတ်စွာဘုရား... နာတိကရွာ၌ ကုက္ကုဒ္ဓမည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ကာဠိမ္ဗမည်သော ဥပါသကာသည်။ ပ။ နိကဠမည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ ကဠိဿဟမည် သော ဥပါသကာသည် ။ပ။ တုဠမည်သော ဥပါသကာ သည်။ပ။ သန္တုဠမည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ ဘဒ္ဒ မည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ သုဘဒ္ဒမည်သော ဥပါ သကာသည် စုတေသွားပါ၏။ ထိုဥပါသကာ၏ လား

ရတနာ၁]အထက်မဂ်လျှင်လားရာရှိသူတို့ကိုဟောတော်မူခြင်း ၂၉၃

ရာ = ဂတိကား အဘယ်ပါနည်း၊ တမလွန်ဘဝကား အဘယ်ပါနည်း”—

ဤကဲ့သို့ မေးမြန်း လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရား အစဉ်အတိုင်း ဖြေကြားတော်မူသည်မှာ—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ သာဠမည်သော ရဟန်းသည် အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါကင်းသော ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သည့် အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်ပညာကို ယခုဘဝ၌ပင် ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ပြုလျက် ရောက်၍ နေသော ရဟန္တာပေတည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ.... နန္ဒာမည်သော ရဟန်းမိန်းမသည် အောက်ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း အဖို့ရှိသည့် သြရမ္ဘာဂိယသံယောဇဉ် ၅-မျိုးတို့ အကြွင်းမဲ့ကုန်ခြင်းကြောင့် ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေနေ၍ ထိုဘုံ၌သာ လျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည် ထိုဘုံမှ (အောက်ကာမဘုံသို့) ပြန်နစ်ခြင်း သဘောမရှိသော အနာဂါမ် အရိယာပေတည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ.... သုဒတ္တမည်သော ဥပါသကာသည် (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသတည်းဟူသော) သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့ သုံးမျိုးတို့ အကြွင်းမဲ့ကုန်သည့်ပြင် တပ်မက်ခြင်း = ရာဂ၊ အမျက်ထွက်ခြင်း = ဒေါသ၊ တွေဝေခြင်း = မောဟတို့ ခေါင်းပါးလှခြင်းကြောင့် ထိုလူ့ပြည်သို့ တကြိမ်သာ ပဋိသန္ဓေအနေလာ၍ ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြုလိမ့်မည်ဖြစ်သော သကဒါဂါမ် အရိယာပေတည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ.... သုဇာတာမည်သော ဥပါသိကာမသည် (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသတည်းဟူသော) သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့ သုံးမျိုးတို့

အကြွင်းမဲ့ ကုန်ခြင်းကြောင့် အပါယ်သို့ ကျခြင်းသဘော အလျှင်းမရှိသော ကိန်းသေမြဲသော အထက်မဂ်သုံးပါး လျှင် နောက်ဆုံး လားရောက်ရာရှိသော သောတာပန် အရိယာပေတည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ..... ကုက္ကုဒ္ဓမည်သော ဥပါသကာ သည်။ပ။ ကာဠိမ္မမည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ နိကုဒ္ဓ မည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ ကဋိဿဟမည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ တုဋ္ဌမည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ သန္တုဋ္ဌမည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ ဘဒ္ဒမည်သော ဥပါသကာသည်။ပ။ သုဘဒ္ဒမည်သော ဥပါသကာသည် အောက်ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း အဖို့ရှိသည့် ဩရုက္ခာဂိယသံယောဇဉ် ၅-မျိုးတို့ အကြွင်းမဲ့ကုန်ခြင်း ကြောင့် ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေနေ၍ ထိုဘုံ၌သာ လျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည့် ထိုဘုံမှ အောက်ကာမဘုံသို့ ပြန်နစ်ခြင်းသဘော မရှိသော အနာဂါမ် အရိယာပေ တည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ..... နာတိကရွာမှ စုတေသွားကြ သော ဥပါသကာ ငါးကျိပ်ကျော်တို့သည် အောက် ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်းအဖို့ရှိသည့် ဩရုက္ခာ- ဂိယသံယောဇဉ် ၅-မျိုးတို့ အကြွင်းမဲ့ကုန်ခြင်းကြောင့် ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေနေ၍ ထိုဘုံ၌သာလျှင် ပရိ- နိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည့် အောက်ကာမဘုံသို့ ပြန်နစ်ခြင်းသဘော မရှိသော အနာဂါမ် အရိယာတို့ပေတည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ.... နာတိကရွာမှ စုတေသွားကြသော ဥပါသကာ ကိုးကျိပ်ကျော်တို့သည် (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိ- ကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသ တည်းဟူသော) သံယောဇဉ် အနှောင်အဖွဲ့ သုံးမျိုးတို့ အကြွင်းမဲ့ကုန်သည့်ပြင် တပ်မက် ခြင်း = ရာဂ၊ အမျက်ထွက်ခြင်း = ဒေါသ၊ တွေဝေခြင်း = မောဟတို့ ခေါင်းပါးလှခြင်းကြောင့် ဤလူ့ပြည် သို့တကြိမ်

သာ ပဋိသန္ဓေအနေလၢၤၤ ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကို ပြုလိမ့် မည်ဖြစ်သော သကဒါဂါမ်အရိယာတို့ပေတည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ....နာတိကရွာမှ စုတေသွားကြသော ဥပါသကာ ငါးရာကျော်တို့သည် (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသ တည်းဟူသော)သံယောဇဉ်အနှောင် အဖွဲ့ သုံးမျိုးတို့ အကြွင်းမဲ့ကုန်ခြင်းကြောင့် အပါယ်သို့ ကျခြင်းသဘော အလျှင်းမရှိသော ကိန်းသေမြဲသော အထက်မဂ်သုံးပါးလျှင် နောက်ဆုံးလားရာရှိသော သော- တာပန်အရိယာတို့ပေတည်း။

ဓမ္မာဒါသ ဓမ္မပရိယာယ=ကြေးမုံတရားကို ဟောတော်မူခြင်း

ချစ်သားအာနန္ဒာ....ဤသေသွားသူ၏ လားရာ = ဂတိ နှင့် တမလွန်ဘဝ အကြောင်းအရာကို ပြောကြားမှုသည် တရားနှင့် ပြည့်စုံသူတိုင်း ကိုယ်တိုင်ပင် ပြုလုပ်နိုင်သော အမှုဖြစ်၍ ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင် ဆောင်ရွက်ရလောက် အောင် ခက်ခဲသော အံ့ဖွယ်အထူးအဆန်း မဟုတ်၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ....လူသေတိုင်း သေတိုင်းပင် မြတ်စွာ ဘုရားသို့ ချဉ်းကပ်၍ ဤအကြောင်းအရာကို မေးမြန်း နေကြလျှင် မြတ်စွာဘုရားအား ပင်ပန်းစေရုံမျှသာ ဖြစ် ရာ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ.... သို့ဖြစ်ရကား အကြင်ကြေးမုံတရား နှင့် ပြည့်စုံသော အရိယသာဝကသည် ပြောကြားလိုပါမူ “ငါသည် ငရဲဂတိကုန်ပြီးသူဖြစ်၏၊ တိရစ္ဆာန်ဂတိကုန်ပြီး သူ ဖြစ်၏၊ ပြိတ္တာဂတိကုန်ပြီးသူ ဖြစ်၏၊ ကြီးပွားချမ်းသာ ခြင်းကင်းရာ ဒုက္ခ၏မှီခိုရာ ဖရိုဖရဲပြုကွဲပျက်စီး၍ ကျရောက် ရာ အပါယဂတိကုန်ပြီးသူ ဖြစ်၏၊ ငါသည် သောတာပန် ဖြစ်ပြီ၊ ပျက်စီးကျရောက်ခြင်းသဘော မရှိပြီ၊ ကိန်းသေမြဲသူ ဖြစ်လေပြီ၊ အထက်မဂ်သုံးပါးလျှင် နောက်ဆုံးလားရာ ရောက်ရာရှိသူ ဖြစ်လေပြီ”ဟု မိမိကိုယ်တိုင်ပင် မိမိ

အကြောင်းကို ပြောကြားနိုင်ပေ၏။ ထိုကြေးမုံတရား မည်သော ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပေအံ့၊ ချစ်သား အာနန္ဒာ..... ကြေးမုံတရားမည်သော ထိုဒေသနာကား အဘယ်နည်း—

ချစ်သားအာနန္ဒာ.....ဤသာသနာတော်၌ အရိယာ- သာဝက(= ငါဘုရား၏တပည့်သား၊ တပည့်မ)သည် -

‘ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ဤသို့ ဤသို့သော အကြောင်း ကြောင့် အရဟံဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူပါပေ၏။ သမ္မာ- သမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်၊ သုဂတဂုဏ်၊ လောက- ဝိဒ္ဓဂုဏ်၊ အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်၊ သတ္ထာဒေဝ- မနုဿာနံဂုဏ်၊ ဗုဒ္ဓဂုဏ်၊ ဘဂဝါဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူ ပါပေ၏’ဟု ဘုရားမြတ်စွာ ရတနာ၌ ကျေးဇူးဂုဏ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင် တွေ့မြင်သိရှိကာ မတုန်မလှုပ် ကြည်ညို ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံ၏။ (၁)

‘မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော တရားတော် သည် အပြစ်ကင်းကွာ ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သဖြင့် သွာက္ခာတတာဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံပါပေ၏။ မျက်မှောက်ဘဝ အကျိုးရနိုင်သဖြင့် သန္တိကဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံပါ ပေ၏။ အခါမလင့် အကျိုးပေးတတ်သဖြင့် အကာလိက ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံပါပေ၏။ လာလှည့် ရှုလှည့် ကျင့်ကြံ လှည့်ဟု ဖိတ်ခေါ်ကာပြုထိုက်သဖြင့် ဧဟိပဿိကဂုဏ်နှင့် လည်း ပြည့်စုံပါပေ၏။ မိမိကိုယ်ထဲ စိတ်ထဲ၌ ဆောင်ယူ သွင်းထားထိုက်သဖြင့် ဩပနေယျိကဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ ပါပေ၏။ အရိယာပညာရှိတို့သာ ကိုယ်စီကိုယ်င သိနိုင် ခံစားနိုင်သဖြင့် ပစ္စတ္တံဝေဒိတဗ္ဗဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံပါ ပေ၏’ဟု တရားရတနာ၌ ကျေးဇူးဂုဏ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင် တွေ့မြင်သိရှိကာ မတုန်မလှုပ် ကြည်ညိုခြင်းနှင့် ပြည့်စုံ၏။ (၂)

‘မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သား သာဝက သံဃာတော် သည် အဓိသီလ, အဓိစိတ္တ, အဓိပညာ = သိက္ခာသုံးရပ် တည်းဟူသော အလွန်ကောင်းမြတ်သည့် ပဋိပတ်ဂုဏ်, အလွန်ဖြောင့်မတ်သည့် ပဋိပတ်ဂုဏ်, အလွန်သင့်မြတ်သည့် ပဋိပတ်ဂုဏ်, ရိုသေလေးစားအပ်သည့် ပဋိပတ်ဂုဏ် = ဤအကြောင်းဖြစ်သော ကျေးဇူးဂုဏ်လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသည့်ပြင် အစုံအားဖြင့် လေးစုံ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ရှစ်ပါး အရေအတွက်ရှိသော ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သား သာဝက သံဃာတော်သည် အရပ်ဝေးမှ ဆောင်လာ၍ သော်လည်း ပေးလှူပူဇော်ရန် ထိုက်တန်သောဂုဏ်, ဧည့်သည်တို့အတွက် စီမံထားသော ဝတ္ထုကိုသော်လည်း (ဧည့်သည်ကို ခေတ္တဆိုင်းထား၍) ပေးလှူပူဇော်ရန် ထိုက်တန်သောဂုဏ်, တမလွန်အတွက် ရည်မြော်သော အလှူကို ခံယူထိုက်သောဂုဏ်, လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးထိုက် သောဂုဏ်, သတ္တဝါအပေါင်းတို့၏ ကောင်းမှုပြုရန် အမြတ်ဆုံးသော လယ်မြေသဖွယ်ဖြစ်သောဂုဏ် = ဤ အကျိုးဂုဏ် ငါးပါးတို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူပါပေ၏’ဟု သံဃာရတနာ၌ ကျေးဇူးဂုဏ်တို့ကို ညွှန်ဖြင့် သက်ဝင် တွေ့မြင် သိရှိကာ မတုန် မလှုပ် ကြည်ညိုခြင်းနှင့် ပြည့်စုံ၏။ (၃)

တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်မှ ကျွတ်လွတ်စေတတ်ကုန်သော ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ် အပ်ကုန်သော သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော မကျိုး, မပေါက်, မကျား, မပြောက်ကုန်သော အရိယာတို့မြတ်နိုး အပ်သည့် သီလတို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။ (၄)

ချစ်သားအာနန္ဒာ...အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသည့် ကြေးမုံ တရား ၄-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အရိယသာဝကသည်ပြော ကြားလိုပါမူ “ငါသည် ငရဲဂတိကုန်ပြီးသူ ဖြစ်၏၊ တိရစ္ဆာန် ဂတိကုန်ပြီးသူဖြစ်၏၊ ပြိတ္တာဂတိ ကုန်ပြီးသူဖြစ်၏၊ ကြီးပွား

ချမ်းသာခြင်းကင်းရာ ဒုက္ခ၏မှီရာ ဖရိုဖရဲ ပြိုကွဲပျက်စီး၍ ကျရောက်ရာ အပါယဂတိ ကုန်ပြီးသူ ဖြစ်၏။ ငါသည် သောတာပန်ဖြစ်ပြီ၊ ပျက်စီးကျရောက်ခြင်းသဘော မရှိပြီ၊ ကိန်းသေမြဲသူ ဖြစ်လေပြီ။ အထက်မဂ် သုံးပါးလျှင် နောက်ဆုံး လားရောက်ရာ ရှိသူဖြစ်လေပြီ” ဟု မိမိကိုယ် တိုင်ပင် မိမိအကြောင်းကို ပြောကြားနိုင်ပေ၏။ ကြေးမုံ တရားမည်သော ထိုဒေသနာကားဤသည်ပင်တည်း” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုနာတိကရွာ အုတ်ကျောင်းတော်၌ နေတော်မူစဉ်လည်း ရှေးဖော်ပြရာပါအတိုင်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန် တော်မူရန် အချိန်နီးကပ်လာပြီဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတို့ကို ဆုံးမတော်မူလတ်သည်ရှိသော် ဤဆိုလတ္တံ့သော တရားစကား ကိုသာ ရဟန်းတို့အား ကြိမ်ဖန်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏။ —

“ဤကား သီလတည်း၊ ဤကား သမာဓိတည်း၊ ဤကား ပညာတည်း။ သီလ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သော သမာဓိသည် များသောအကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ သမာဓိ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ် သော ပညာသည် များသောအကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ ပညာ၌ တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သော စိတ်သည် ကာမာသဝ ဘဝါသဝ အဝိဇ္ဇာသဝတည်းဟူသော အာသဝတရားတို့မှ အရိပ်အမြွက်မျှ မကျန်ရအောင် ကောင်းစွာပင်လျှင် လွတ်မြောက်၏” ဟု ဤ တရားစကားကိုသာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏။

ဝေသာလီပြည် အပ္ပပါလီသရက်ဥယျာဉ်သို့ ကြွတော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နာတိကရွာ၌ အလိုရှိသမျှ နေတော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ ... လာ၊ သွားကြကုန်စို့၊ ဝေသာလီပြည်သို့ သွားရောက်ကြကုန်စို့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု အရှင် အာနန္ဒာသည် မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံစကား လျှောက်ထား၍ ရှေးနည်းအတူ ရဟန်းတို့ကို စည်းဝေးစေလေ

၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် များစွာသောရဟန်းအပေါင်းနှင့် အတူတကွ ဝေသာလီပြည်သို့ ကြွရောက်တော်မူပြီးလျှင် ထိုဝေသာလီပြည်ဝယ် အဗ္ဗပေါလီပြည့်တန်းဆာမ၏ သရက်ဥယျာဉ်အရာ၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။

ထိုအချိန်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်တော်ပါ ရဟန်းပေါင်းများစွာတို့အနက် ငါးရာမျှသော ရဟန်းတို့သည် အသက်အရွယ် နုနယ်သူများ ဖြစ်ကြသည့်ပြင် ရဟန်းပြု၍လည်း မကြာသေးသူများဖြစ်ကြ၏။ လုံ့လဝီရိယ လျော့ပါးသူများလည်း ဖြစ်ကြ၏။ မကြာမြင့်မီ အချိန်မှပင် အဗ္ဗပေါလီပြည့်တန်းဆာမသည်လည်း မြတ်စွာဘုရား ထံတော်မှောက်သို့ လာရောက်လိမ့်မည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ လာရောက်လျှင် အဗ္ဗပေါလီပြည့်တန်းဆာမကို ကြည့်ရှုရာ၌ ထိုရဟန်းငယ်ငါးရာတို့ သတိထားနိုင်ကြစိမ့်သောငှါ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့ကို ကြိုတင်၍ သတိပေးသောအနေဖြင့်—

“ရဟန်းတို့...ရဟန်းသည် သတိရှိလျက် ဆင်ခြင်လျက် နေရာ၏။ ဤကား သင်တို့အတွက် ငါဘုရားတို့၏ အဆုံးအမပေတည်း။

ရဟန်းတို့ ... အဘယ်သို့လျှင် ရဟန်းသည် သတိရှိရာ သနည်း။ ရဟန်းတို့... ဤ သာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ပြင်းစွာအားထုတ်လျက် ဆင်ခြင်လျက် သတိရှိလျက် ရုပ်ကိုယ်၌ ရုပ်ကိုယ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက် လောက၌ဖြစ်တတ်သော လိုချင်တပ်မက်ခြင်းနှင့် နှလုံးမသာခြင်းကို ပယ်ဖျောက်၍ နေ၏။ ပြင်းစွာအားထုတ်လျက် ဆင်ခြင်လျက် သတိရှိလျက် ခံစားမှု = ဝေဒနာတို့၌ ခံစားမှု = ဝေဒနာဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက် (ပ)။ စိတ်၌ စိတ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက် (ပ)။ သဘောတရားတို့၌ သဘောတရားဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက် လောက၌ဖြစ်တတ်သော လိုချင်တပ်မက်ခြင်းနှင့် နှလုံးမသာခြင်းကို ပယ်ဖျောက်၍ နေ၏။ ရဟန်းတို့... ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် သတိရှိပေ၏။

ရဟန်းတို့ ... အဘယ်သို့လျှင် ရဟန်းသည် ဆင်ခြင် သနည်း။ ရဟန်းတို့...ဤ သာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ရှေ့သို့တက်ရာ၌ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၌ ဆင်ခြင်လျက် ပြုလေ့ ရှိ၏။ တူရု (တည့်တည့်) ကြည့်ရာ တစောင်း ကြည့်ရာ၌ ဆင်ခြင်လျက် ပြုလေ့ရှိ၏။ ကွေးရာဆန့်ရာ၌ ဆင်ခြင်လျက် ပြုလေ့ရှိ၏။ ဒုကုဋ်, သပိတ်, သင်္ကန်းကို ဆောင်ရာ၌ ဆင်ခြင်လျက် ပြုလေ့ရှိ၏။ စားရာ, သောက်ရာ, ခဲရာ, လျက်ရာ၌ ဆင်ခြင်လျက် ပြုလေ့ရှိ၏။ ကျင်ကြီး, ကျင်ငယ် စွန့်ရာ၌ ဆင်ခြင်လျက် ပြုလေ့ရှိ၏။ သွားရာ, ရပ်ရာ, ထိုင်ရာ, အိပ်ရာ, နိုးရာ, ပြောရာ, ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ ဆင်ခြင်လျက် ပြုလေ့ရှိ၏။ ရဟန်းတို့...ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် ဆင်ခြင် လျက် နေရာ၏။

ရဟန်းတို့... ရဟန်းသည် သတိရှိလျက် ဆင်ခြင်လျက် နေရာ၏။ ဤကား သင်တို့အတွက် ငါဘုရားတို့၏ အဆုံး အမပေတည်း” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ဘုရားထံသို့ အဗ္ဗပါလီလာရောက်ဆည်းကပ်ခြင်း

အဗ္ဗပါလီပြည့်တန်းဆာမသည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဝေသာလီ ပြည်သို့ ဆိုက်ရောက်၍ မိမိ၏ သရက်ဥယျာဉ်၌ နေတော်မူကြောင်း ကို ကြားသိလေလျှင် အလွန်အလွန် ကောင်းမွန်သော ယာဉ်တို့ကို က-စေ၍ ကောင်းမွန်သော ယာဉ်ကို စီးလျက် အလွန်အလွန် ကောင်းမွန်သော အရံယာဉ်တို့နှင့်တကွ ဝေသာလီပြည်မှ ထွက်ခဲ့ ၍ မိမိအရာမ ဥယျာဉ်ဆီသို့ သွားလေ၏။ ယာဉ်ဖြင့် သွားသင့်သမျှ သော အရပ်ကို ယာဉ်ဖြင့် သွား၍ ယာဉ်မှ သက်ပြီးသော် ခြေလျှင် သာလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်၍ မြတ်စွာဘုရား ရှင်ကို ရှိခိုးပြီးလျှင် အပြစ်လွတ်ရာ တခုသောနေရာ၌ ထိုင်နေ လေ၏။

ယင်းသို့ အပြစ်လွတ်ရာ တခုသောနေရာ၌ ထိုင်နေသော အမ္မပါလီပြည့်တန်းဆာမကို မြတ်စွာဘုရားသည် တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက်၊ တရားကိုဆောက်တည်စေကာ၊ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန် ရှင်လန်းစေတော်မူ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက်၊ တရားကိုဆောက်တည်စေကာ၊ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန် ရှင်လန်းစေအပ်ပြီးသော အမ္မပါလီပြည့်တန်းဆာမသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား...ရှင်တော်ဘုရားသည် ရဟန်းအပေါင်းနှင့်တကွ နက်ဖြန်အဖို့ တပည့်တော်မ၏ဆွမ်းကို လက်ခံတော်မူပါ” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဆိတ်ဆိတ်နေသဖြင့် အမ္မပါလီ၏ ပင့်လျှောက်ချက်ကို လက်ခံတော်မူလေ၏။

ထိုအခါ အမ္မပါလီပြည့်တန်းဆာမသည် မြတ်စွာဘုရား လက်ခံတော်မူသည်ကို သိ၍ နေရာမှထကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးလျက် ဖဲခွါသွားလေ၏။

လိစ္ဆဝီမင်းတို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို အဖူးအမြော်လာရောက်ကြခြင်း

ဝေသာလီပြည်၌ နေကုန်သော လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဝေသာလီပြည်သို့ ဆိုက်ရောက်၍ အမ္မပါလီ၏ သရက်ဥယျာဉ်၌ နေတော်မူကြောင်းကို ကြားသိကြလေလျှင် အလွန်အလွန် ကောင်းမွန်သောယာဉ်တို့ကို က-စေကြ၍ ကောင်းမွန်သောယာဉ်တို့ကို စီးကြလျက် အလွန်အလွန် ကောင်းမွန်သော အရံယာဉ်တို့နှင့်တကွ ဝေသာလီပြည်မှ ထွက်ခွာကြလေကုန်၏။

ထို လိစ္ဆဝီမင်းတို့အနက် အချို့သော လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ညိုသောအဝတ်၊ ညိုသောတန်းဆာရှိကြ၍ ညိုသော အဆင်းအရောင် ရှိကုန်၏။ အချို့သော လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ဝါသောအဝတ်၊ ဝါသော တန်းဆာရှိကြ၍ ဝါသော အဆင်းအရောင် ရှိကုန်၏။ အချို့သော လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် နီသောအဝတ်၊ နီသော တန်းဆာရှိကြ၍ နီသောအဆင်းအရောင်ရှိကုန်၏။ အချို့သော

လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ဖြူသောအဝတ်၊ ဖြူသောတန်းဆာရှိကြ၍
ဖြူသောအဆင်းအရောင် ရှိကုန်၏။

(ဤ၌—လိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ ပကတိ အဆင်းကား ညိုသည်မဟုတ်၊
ညိုသောအဆင်းရှိသော နံ့သာပျောင်းကို လိမ်းကျံထားအပ်သော
ကြောင့် ထိုမင်းတို့၏ အဆင်းအရောင်သည် နီလာရောင်ထွက်ကာ ညို၍
နေကုန်၏။ ထိုမင်းတို့၏ ဝတ်စုံများမှာလည်း ညိုသော အဆင်းရှိသော
ဝတ်စုံများသာဖြစ်သည့်အပြင် ညိုသောအဆင်းရှိသော ကျောက်မျက်
ရတနာ ညိုသောပန်းတို့ဖြင့် ထိုမင်းတို့ကိုယ်မှာ တန်းဆာဆင်၍ ထား
အပ်ပေ၏။ ထိုမင်းတို့၏ ရထားများမှာလည်း နီလာကျောက်တို့ဖြင့်
ခြယ်စီအပ်၍ ညိုသောအဝတ်တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်အပ်ကုန်သည့်ပြင် ညိုသော
အလံတို့ကို တလူလူ လှိုင်ထူအပ်ကုန်လျက် ညိုသောချပ်ဝတ်တန်းဆာ
ဆင်ယင်အပ်သည့်မြင်းတို့ဖြင့် က-အပ်ကုန်၏။ ကြိမ်တံတို့မှာလည်း
ညိုသောအဆင်း ရှိကုန်၏။ ဤနည်းဖြင့် ကျန်သော ဝါသောအဆင်း၊
နီသောအဆင်း၊ ဖြူသောအဆင်းရှိရာတို့၌လည်း အနက်ကို သိအပ်၏)။

ထိုအခါ အဗ္ဗပါလီပြည့်တန်းဆာမသည် အသက်အရွယ် ငယ်
ကုန် ငယ်ကုန်သော လိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ ရထားတို့ကို မိမိရထားနှင့်
ဝင်ရိုး ဝင်ရိုးချင်း၊ ဘီး ဘီးချင်း၊ ထမ်းပိုး ထမ်းပိုးချင်း တိုက်ခိုက်
စေ၏။ ထိုအခါ ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် အဗ္ဗပါလီပြည့်တန်းဆာမ
ကို “ဟယ် အဗ္ဗပါလီ...မယ်မင်းသည် အသက်အရွယ် ငယ်ကုန်
ငယ်ကုန်သော လိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ ရထားတို့ကို မယ်မင်း၏ရထား
နှင့် ဝင်ရိုး ဝင်ရိုးချင်း၊ ဘီး ဘီးချင်း၊ ထမ်းပိုး ထမ်းပိုးချင်း
အဘယ့်ကြောင့် တိုက်ခိုက်စေဘိသနည်း” ဟု မေးမြန်းပြောဆိုကြ
ကုန်၏။ ထိုအခါ အဗ္ဗပါလီပြည့်တန်းဆာမသည် လိစ္ဆဝီမင်းတို့ကို
“အရှင့်သားတို့...ရဟန်းအပေါင်းနှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို
နက် ဖြန်ခါ ဆွမ်းဘုဉ်း ပေး ရန် အကျွန်ုပ် ပင့်ဖိတ်အပ်ခဲ့ပြီး
ထို့ကြောင့် တိုက်ခိုက်စေပါသည်” ဟု ပြန်ကြားပြောဆိုလေ၏။

ထိုအခါ လိစ္ဆဝီမင်းများက “ဟယ် အဗ္ဗပါလီ...ထိုဆွမ်းကို
အသပြာတသိန်းဖြင့် ငါတို့အား ပေးပါလော့” ဟု တောင်းခံ
စကား ပြောကြားကြလေလျှင် အဗ္ဗပါလီပြည့်တန်းဆာမသည်
“အရှင့်သားတို့...စားကျေး = တိုင်းခရိုင်နှင့်တကွ ဝေသာလီ

ပြည်ကိုပင် အကျွန်ုပ်အား ပေးကြစေကာမူ ထိုဆွမ်းကို အကျွန်ုပ် မပေးနိုင်ပါ” ဟု ရဲရဲတောက်စကား ပြန်ကြားပြောဆိုလေ၏။ ထိုအခါ လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် “ငါတို့ကို မိန်းမငယ်က နိုင်သွားလေပြီ အမောင်တို့...၊ ငါတို့ကို မိန်းမငယ်က နိုင်သွားလေပြီ အမောင်တို့...” ဟု ပြောဆိုကုန်လျက် လက်ဖျားကို ခါကြကုန်၏။

ထို့နောက် ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် အဗ္ဗပါလီပြည့်တန်းဆာမ၏ သရက်ဥယျာဉ်ရှိရာသို့ ရုထားတို့ကို မောင်းနှင်၍ သွားကြလေကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အစုလိုက် အငန်းလိုက် ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ လာနေကြသော ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့ကို အဝေးမှပင် မြင်တော်မူ၍ ရဟန်းတို့ကို—

“ရဟန်းတို့... တာဝတိံသာနတ်တို့ကို မမြင်ဘူးသော ရဟန်းတို့သည် လိစ္ဆဝီမင်းပရိသတ်ကို ကြည့်ရှုကုန်လော့၊ လိစ္ဆဝီမင်းပရိသတ်ကို အဖန်ဖန် ကြည့်ရှုကုန်လော့၊ လိစ္ဆဝီမင်းပရိသတ်ကို တာဝတိံသာနတ်ပရိသတ်နှင့် အတူထား၍ ကြည့်ရှုကုန်လော့”—

ဟု တိုက်တွန်းစကား မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

(ဤ၌—“လိစ္ဆဝီမင်းပရိသတ်ကို တာဝတိံသာနတ်ပရိသတ်နှင့်အတူ ထား၍ ကြည့်ရှုကုန်လော့” ဟူသော ဤမိန့်ကြားတော်မူချက်သည် ရဟန်းတို့ကို သုဘနိမိတ်ဟု စွဲယူရန် တိုက်တွန်းခြင်း မဟုတ်ပါပေ။ စင်စစ်သော်ကား “ဤလိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ ဣဿရိယမင်းစည်းစိမ်သည် နတ်စည်းစိမ်နှင့် တူလှပေ၏” ဟု (ဒါနကထာ၊ သီလကထာ၊ သဂ္ဂကထာ၊ ကာမာနံ အာဒိနဝကထာတည်းဟူသော) အနုပုဗ္ဗိကထာ—တရားဒေသနာ ဟောစဉ်တွင် သဂ္ဂကထာကို သို့သော တရားဒေသနာသာ ဖြစ်၏။ သို့သော်လည်း ထိုတရားနာရဟန်းတို့အနက် အချို့သော ရဟန်းတို့အဖို့ရာ ထိုစကားရပ်၌ သုဘနိမိတ်ဟု စွဲယူမလည်း ဖြစ်နိုင်လေရာ၏။ သို့ရကား ဤမိန့်ကြားတော်မူချက်၌—

“မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သုတ္တန်ရာပေါင်းများစွာတို့ဖြင့် စက္ခုစသည်တို့၏ ရူပါရုံ-စသည်တို့၌ သုဘနိမိတ်-စသည်စွဲယူမှုကို တားမြစ်တော်မူပါလျက် ဤအရာသို့ကျမှ အဘယ်ကြောင့် ကြီးစွာသောလုံ့လဖြင့် သုဘနိမိတ်ဟု စွဲယူရန် တိုက်တွန်းတော်မူပါသနည်း” ဟု မေးရန်ရှိ၏။

အဖြေကား—“ရဟန်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားတော်မူသောကြောင့်” တိုက်တွန်းတော်မူသည်။ ချဲ့ဦးအံ့—ထိုတရားနာရဟန်းပေါင်းများစွာတို့တွင် အချို့သောရဟန်းတို့သည် သမ္မာပဋိပတ်၌ ဆုတ်နှစ်သော လုံ့လဝီရိယရှိကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့အား ဣဿရိယမင်းစည်းစိမ်ဖြင့် ဖြားယောင်းသွေးဆောင်တော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ “မမေ့မလျော့ ရဟန်းတရားကို ပွားများကုန်သတို့အဖို့ရာ ဤသို့သော ဣဿရိယမင်းစည်းစိမ်ကို အလွယ်တကူ ရနိုင်ပေ၏” ဟု ညွှန်ပြတော်မူကာ (အရှင်နန္ဒမထေရ်အား အကျိုးစီးပွားကို လိုလားတော်မူသောကြောင့် နတ်ရွာ စည်းစိမ်ကို ပြတော်မူခြင်းကဲ့သို့ပင်) ဤ၌လည်း ရဟန်းတရား ပွားများကြိုးကုတ်အားထုတ်ကြစေရန် ဤကဲ့သို့ ဟောတော်မူသည်။

ထို့ပြင်လည်း “ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ စည်းစိမ်နှင့် ဆက်စပ်၍ ရဟန်းတို့အဖို့ရာ အနိစ္စလက္ခဏာ ထင်ရှားရန်လည်း” ထိုကဲ့သို့ ဟောတော်မူသည်။ ချဲ့ဦးအံ့—ထိုလိစ္ဆဝီမင်းအားလုံးတို့သည်ပင် နောက်အခါ မကြာမြင့်မီ အဇာတသတ်မင်း၏ တိုက်ဖျက်မှုကြောင့် ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ကြပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ပျက်စီးသောအခါ ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ မင်းအဖြစ်အသရေ စည်းစိမ်ကို မြင်၍ တည်ကြသော ရဟန်းတို့သည် (ယခု ဒိဋ္ဌထင်ထင် တွေ့မြင်ရသော ရဟန်းတို့သည် ထိုသို့ပျက်စီးသောအခါ၌) “ထိုသို့သဘောရှိသော ကြီးကျယ်ခမ်းနားလှသည့် မင်းအဖြစ်အသရေ စည်းစိမ်ကြီး၏သော်မှလည်း ပျက်စီးခြင်းသည် ထင်လင်းဘိ၏” ဟု အောက်မေ့ကြကာ အနိစ္စလက္ခဏာကို ပွားများကြ၍ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လေးပါးတို့နှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ကြပေလိမ့်မည်။ သို့ရကား ထိုရဟန်းတို့အဖို့ရာ အနိစ္စလက္ခဏာ ထင်ရှားရန် ဤကဲ့သို့ ဟောတော်မူသည်။ ။ (ဤကားအဖြေတည်း)။

ထိုအခါ ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် ယာဉ်ဖြင့်သွားသင့်သမျှသော အရပ်ကို ယာဉ်ဖြင့်သွား၍ ယာဉ်မှ သက်ကြပြီးသော် ခြေလျင်သာလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်ကြ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရှိခိုးကြပြီးလျှင် အပြစ်လွတ်ရာ တခုသောနေရာ၌ ထိုင်နေကြလေ၏။ ယင်းသို့ ထိုင်နေပြီးသော လိစ္ဆဝီမင်းတို့ကို မြတ်စွာဘုရားသည် တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက်၊ တရားကို ဆောက်တည်စေကာ၊ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန် ရှင်လန်းစေတော်မူ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက်၊ တရား

ကိုဆောက်တည်စေကာ၊ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန် ရှင်လန်းစေ အပ်ပြီးသော လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား...ရှင်တော်ဘုရားသည် ရဟန်းအပေါင်းနှင့်တကွ နက်ဖြန်အဖို့ တပည့်တော်တို့၏ ဆွမ်းကို လက်ခံတော်မူပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထားကြလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “လိစ္ဆဝီမင်းတို့... နက်ဖြန်အဖို့ အမွှပါလီ ပြည့်တန်းဆာမ၏ ဆွမ်းကို ငါဘုရား လက်ခံပြီးပြီ” ဟု မိန့်တော်မူလေလျှင် ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် “ငါတို့ကို မိန်းမငယ်က နိုင်သွားလေပြီ အမောင်တို့...၊ ငါတို့ကို မိန်းမငယ်က နိုင်သွားလေပြီ အမောင်တို့...” ဟု ပြောဆို ကုန်လျက် လက်ဖျားကို ခါကြကုန်၏။

ထိုနောက် လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူ အပ်သောတရားတော်ကို အလွန်နှစ်သက်၍ အနုမောဒနာပြုကြပြီးသော် နေရာမှထကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးကုန်လျက် ဖဲသွားကြလေကုန်၏။

(ဤ၌—“လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည် အမွှပါလီပြည့်တန်းဆာမက မြတ်စွာဘုရားအမှူးပြုသော ရဟန်းသံဃာကို ပင့်ဖိတ်အပ်ပြီးဖြစ်ကြောင်း (အမွှပါလီပြောဆိုချက်အရ) သိရှိကြပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ပင့်ဖိတ်ကြသနည်း” ဟု မေးမြန်းဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား— (၁) အမွှပါလီအပေါ်၌ မယုံကြည်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၂) ဒါယကာတို့ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့်ဝတ်ကို အဦးမူသောကြောင့်၎င်း ပင့်ဖိတ်ကြသည်။ ချဲ့ဦးအံ့— (၁) ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ သန္ဓာန်ဝယ် “ဤအမွှပါလီ ပြည့်တန်းဆာမသည် မိန်းမပေါ့ မိန်းမပျက် ဖြစ်ရကား မဖိတ်ကြဘဲ ခဲ့ပါပဲလျက်လည်း ဖိတ်ကြားခဲ့သည်ဟု ပြောလေရာ၏” ဟု ကြံစည် စဉ်းစားမိကြလေသည်။ (၂) ထို့ပြင်လည်း တရားနာပြီး၍ ပြန်သွားအံ့သောအခါ၌ ပင့်ဖိတ်၍ သွားခြင်းမည်သည်လည်း လူဒါယကာတို့၏ ဓမ္မဝတ်တပါး ဖြစ်လေသည်။ သို့ရကား အမွှပါလီအပေါ်၌ မယုံကြည်ခြင်း၊ ဒါယကာတို့၏ဝတ်ကို အဦးမူခြင်း = ဤအကြောင်း နှစ်ပါးကြောင့် ပင့်ဖိတ်ကြလေသည်။)

အဗ္ဗပေါလီသရက်ဥယျာဉ်ကို လှူဒါန်းခြင်း

ထိုအခါ အဗ္ဗပေါလီပြည့်တန်းဆာမသည် ထိုည၌လွန်မြောက် ပြီးနောက် မိမိအရာမ၌ မွန်မြတ်သောခဲဖွယ်၊ဘောဇဉ်ကို စီမံစေ ပြီးလျှင် “မြတ်စွာဘုရား...ဆွမ်းဘုဉ်းပေးချိန်တန်ပါပြီ၊ ဆွမ်းပြင် ပြီးပါပြီ” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်အား အချိန်တန်ကြောင်း ကြား လျှောက်စေလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် နံနက်အခါ၌ သင်္ကန်းကို ပြင်ဝတ်တော်မူ၍ သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူတော်မူလျက် ရဟန်းအပေါင်းနှင့် အတူတကွ အဗ္ဗပေါလီပြည့်တန်းဆာမ၏ အိမ် သို့ * ကြွရောက်တော်မူ၍ ခင်းထားအပ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေ တော်မူ၏။

(ဤ၌*(ခရားပွင့်အမှတ်ပြု)အဗ္ဗပေါလီ၏ အိမ်အရက်ကို ဝေသာလီပြည် အတွင်းမှာရှိသည့် ၎င်း၏အိမ်ကို မယူပဲ သရက်ဥယျာဉ်အတွင်း တနေ ယာ၌ ဆောက်လုပ်ထားအပ်သည့် တည်းခိုအိမ်ကိုယူမှသာလျှင် ဝိနည်း မဟာဝဂ္ဂပါဠိ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကလာ စကားရပ်နှင့်၎င်း၊ ဤသုတ်မဟာဝါ ပါဠိ ဤအခန်း ရှေ့နောက်စကားရပ်များနှင့်၎င်း ညီညွတ်ပေမည်။ မှန်၏—ဝိနည်း မဟာဝါ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက၌ အဗ္ဗပေါလီပြည့်တန်းဆာမ သည် မိမိ၏အရာမဥယျာဉ်အတွင်း တည်းခိုအိမ်၌ ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာတော်ကို ဆွမ်းဆက်ကပ်ပြီးနောက် မိမိပိုင် သရက်ဥယျာဉ်ကို ဗုဒ္ဓပမုခ ဘိက္ခုသံဃာအားလှူဒါန်းကြောင်း လာရှိသည့်ပြင် ဤသုတ် မဟာဝါ ဤအခန်းကျစာပိုဒ်အစ၌ “မိမိပိုင်အရာမအတွင်း၌ ဆွမ်းခဲဖွယ် ဘောဇဉ်တို့ကို စီမံစေကြောင်း” နှင့် နောက်၌လည်း “ဣမာဟံ ဘန္ဓေ အာရာမံ ဗုဒ္ဓပမုခဿ ဘိက္ခုသံဃဿ ဒမ္ပိ=မြတ်စွာဘုရား...အကျွန်ုပ် သည် ဤအရာမဥယျာဉ်ကို ဘုရားအမှူးရှိသော ရဟန်းသံဃာအား လှူပါ၏” ဟူ၍ ဣမ-ဟူသောပါဠိသဒ္ဒါ ဤ-ဟူသော မြန်မာသဒ္ဒါတို့ဖြင့် လျှောက်ထားလှူဒါန်းကြောင်း လာရှိသောကြောင့် ဤယခု အဗ္ဗပေါလီ ၏အိမ်အရက်ကို ဝေသာလီပြည်အတွင်းမှာရှိသည့် ၎င်း၏နေအိမ်ကို မယူပဲ သရက်ဥယျာဉ်အတွင်း တနေရာ၌ ဆောက်လုပ်ထားအပ်သည့် ၎င်းပိုင် တည်းခိုအိမ်ကို ယူသင့်ပေသည်)။

ထိုအခါ အဗ္ဗပေါလီပြည့်တန်းဆာမသည် မြတ်စွာဘုရားအမှူး ရှိသော ရဟန်းအပေါင်းကို မွန်မြတ်သော ဆွမ်းခဲဖွယ်ဘောဇဉ် တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သာဟတ္ထိကသက္ကစ္စမြောက် ဆက်ကပ်

ပြီးနောက် လျှောက်ပတ်သောနေရာ၌ ထိုင်ပြီးလျှင် “မြတ်စွာဘုရား...အကျွန်ုပ်သည် ဤအရာမဂ္ဂဥယျာဉ်ကို ဘုရားအမှူးရှိသော ရဟန်းသံဃာအား လှူပါ၏” ဟု မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထားလှူဒါန်းလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုအရာမဂ္ဂဥယျာဉ်ကို အလှူခံတော်မူပြီးလျှင် အဗ္ဗပေါလီပြည့်တန်းဆာမကို တရားစကား ဟောကြားပြီးနောက် နေရာမှထ၍ ကြွသွားတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုဝေသာလီပြည် အဗ္ဗပေါလီ သရက်ဥယျာဉ်၌ နေတော်မူစဉ်လည်း ရှေးနည်းအတူပင် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ = သိက္ခာသုံးပါး တရားစကားကိုသာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဟောကြားတော်မူလေ၏။

ဝေဠုဝရွာ၌ နောက်ဆုံးဝါ ကပ်တော်မူခြင်း

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အဗ္ဗပေါလီသရက်ဥယျာဉ်၌ အလိုရှိသမျှ နေတော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို ရှေးနည်းအတူပင် ဝေဠုဝရွာသို့ သွားရောက်ရန် မိန့်ကြားတော်မူ၍ များစွာသော ရဟန်းအပေါင်းနှင့်အတူတကွ ဝေသာလီပြည်၏ အနီးမှာပင်ရှိသော ဝေဠုဝရွာငယ်သို့ ကြွရောက်တော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုဝေဠုဝရွာငယ်၌ နေတော်မူစဉ် (နောက်ဆုံးလေးဆယ့်ငါးဝါမြောက် ဝါဆိုလပြည့်နေ့လောက်၌) ရဟန်းတို့ကို “ရဟန်းတို့ ... သွားကြကုန်လော့၊ သင်တို့သည် ဝေသာလီပြည်၏ ပတ်ဝန်းကျင် မိတ်ဆွေအသိအကျွမ်း ရဟန်းများရှိရာ ကျောင်းတိုက်၌ ဝါကပ်ကြကုန်လော့၊ ငါဘုရားမူကား ဤဝေဠုဝရွာငယ်၌ပင် ဝါကပ်ဆိုအံ့” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ ထိုအခါ ရဟန်းတို့သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံကြ၍ ဝေသာလီပြည်၏ ပတ်ဝန်းကျင် မိတ်ဆွေအသိ အကျွမ်း ရဟန်းများရှိရာ ထိုထိုကျောင်းတိုက်တို့၌ ဝါကပ်ကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည်ကား ထိုဝေဠုဝရွာငယ်၌ပင် ဝါကပ်တော်မူ၏။

(ဤ၌—ဝေဠုဝဂ္ဂာငယ်မှာ ထိုရဟန်းများစွာ နေထိုင်လောက်အောင် ကျောင်းလည်းမရှိ၊ ဆွမ်းလည်း မျှတမည် မဟုတ်။ ဝေသာလီပြည်၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ကား ကျောင်းတို့လည်း အလွန်များသည့်ပြင် ဆွမ်းပစ္စည်းလည်း ရလွယ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုရဟန်းတို့ ချမ်းသာစွာ ဝါကပ်နေနိုင်ကြရန် ဤကဲ့သို့ “ဝေသာလီပြည်၏ ပတ်ဝန်းကျင် မိတ်ဆွေ အသိ အကျွမ်း ရဟန်းများရှိရာ ကျောင်းတိုက်၌ ဝါကပ်ကြကုန်လော့” ဟု မိန့်တော်မူလေသည်။

ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “ရဟန်းတို့...သင်တို့အလိုရှိတိုင်း ချမ်းသာရာအရပ်သို့ သွားရောက်ကာ ဝါကပ်ကြကုန်လော့” ဟု အဘယ်ကြောင့် လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် လွတ်တော်မမူသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား— ထိုရဟန်းတို့ကို သနားစောင့်ရှောက်တော်မူသောကြောင့် လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် လွတ်တော်မမူ။ ချဲ့ဦးအံ့ - မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ငါဘုရားသည် ဆယ်လမျှသာ တည်နေပြီးလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံလိမ့်မည်၊ အကယ်၍ ဤရဟန်းများ အလွန်ဝေးသောအရပ်၌ သွားရောက်နေထိုင်ကြလျှင် ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံသောအခါ၌ ဖူးမြော်နိုင်ကြလိမ့်မည် မဟုတ်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ထိုရဟန်းတို့စိတ်သန္တာန်ဝယ် “မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော့မည်ဖြစ်တော်မူပါလျက် ငါတို့အား သတိမျှပေးတော်မမူချေ၊ အကယ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူမည်ကို ငါတို့ကြိုတင်သိရှိကြပါမူ ယခုလို ဝေးသောအရပ်၌ မနေမိကြကုန်လော့ဟု နှလုံးမသာယာမှု ဖြစ်လေရာ၏။ ဝေသာလီပြည်၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ဝါကပ်နေထိုင်ကြလျှင်ကား တလတလလျှင် ရှစ်ကြိမ်ရှစ်ကြိမ်ကျ လာရောက်ကြ၍ တရားနာကြရသဖြင့် ဘုရားရှင်အသုံးအမကို ရကြပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်ခြင်း ဖြစ်ရှိလေသည်။ သို့ရာကား ထိုရဟန်းတို့ကို သနားစောင့်ရှောက်တော်မူသောကြောင့် လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် (သွားလို့ရာသွားကြလော့) ဟု လွတ်တော်မမူ။

မြတ်စွာဘုရားအား ပရိနိဗ္ဗာန်စံလောက်အောင်
ကြမ်းတမ်းသောရောဂါကပ်လာခြင်း

ထို့နောက် ဝေဠုဝဂ္ဂာငယ်၌ ဝါကပ်တော်မူပြီးလျှင်ပင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ကိုယ်တော်၌ ကြမ်းတမ်းသော ရောဂါကပ်ရောက်လျက် သေလောက်အောင် ပြင်းထန်သော ဝေဒနာသည် ဖြစ်

ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုရောဂါဝေဒနာကို သတိ၊ သမ္မုဗ္ဗိ ကိုယ်တော်ယှဉ်လျက် ပင်ပန်းသည်ဟု မရေတွက်ပဲ သည်းခံတော်မူ၏။ ။ (ဤ၌ ရောဂါဝေဒနာ၏ အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊ အနတ္တသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား ရှုမြင် ဆင်ခြင်တော်မူခြင်းဖြင့် ထိုရောဂါဝေဒနာကို သည်းခံတော် မူသည်)။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ငါသည် အလုပ်အကျွေးတို့ကို အသိမပေးပဲ၊ ရဟန်းသံဃာကို မပန်ကြားပဲ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခြင်းငှါ မလျောက်ပတ်ချေ။ ငါသည် ဤယခု စွဲကပ် သော ရောဂါဝေဒနာကို အရဟတ္တဖလသမာပတ်၏ အခြေခံ ရှေ့ပိုင်း ဝိပဿနာဝီရိယ၊ ဖလသမာပတ္တိ ဝီရိယဖြင့် ပယ်ခွါ တွန်းလှန်၍ အသက်ရှည်စေနိုင်သော သမာပတ်ကို ဝင်စားလျက် နေရမူ ကောင်းလေစွာ” ဟု အကြံဖြစ်တော်မူ၏။ ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကြံစည်တော်မူသည့် အတိုင်း ထိုစွဲကပ် သော ရောဂါဝေဒနာကို အခြေခံ ရှေ့ပိုင်း ဝိပဿနာဝီရိယ၊ ဖလ သမာပတ္တိဝီရိယ = နှစ်ပါးတို့ဖြင့် ပယ်ခွါတွန်းလှန်၍ အသက် ရှည်စေနိုင်သော သမာပတ်ကို ဝင်စားလျက် နေတော်မူ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်၌ စွဲကပ်သော ထိုရောဂါ သည် ငြိမ်းလေ၏။

(ဤ၌— ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတ သန္တာန်အစဉ်ကိုလည်း ဇီဝိတသင်္ခါရ (ကံသည် ပြုပြင်အပ်သောဇီဝိတ)ဟု ခေါ်၏။ ထိုဇီဝိတမည်သော ရုပ်သက် နာမ်သက်ကို ကာလဆက်စည် ရှည်စေနိုင်သော ဖလသမာပတ် ကိုလည်း ဇီဝိတသင်္ခါရဟု ခေါ်၏။ ထိုဇီဝိတသင်္ခါရကိုပင် အာယုသင်္ခါရ ဟူ၍လည်းခေါ်၏။

ဤ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟတ္တသမာပတ်ကို (၁) မဂ္ဂါနန္ဒရ- ဖလသမာပတ်, (၂) ဝဠုနုဖလသမာပတ်, (၃) အာယုသင်္ခါရဖလ- သမာပတ် (တနည်း) အာယုပါလကဖလသမာပတ်ဟူ၍ = သုံးမျိုးခွဲခြား မှတ်သားသင့်၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် (၁) မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ္ဂဝီထိဝယ် အရဟတ္တမဂ်၏အခြားမဲ့၌ (မဂ်ဇော၏ အခါမလင့် အကျိုးပေးခြင်း

တည်းဟူသော အကာလိကဂုဏ်ကျေးဇူးသတ္တိကြောင့်) ဖြစ်သော ဖိုလ်
 ဇောသုံးကြိမ်ကို မဂ္ဂါနန္ဒရဖလသမာပတ်ဟူ၍ မှတ်ယူသင့်၏။ (၂)
 နောက်အခါ အလိုတော်ရှိသည့်အချိန်၌ အချိန်မရွေး ဝင်စားအပ်သော
 မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟတ္တဖလသမာပတ်ကို ဝဠုနုဖလသမာပတ်ဟူ၍
 မှတ်ယူသင့်၏။ (နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို အသုံးအစွဲပြုသော ဖလသမာပတ်
 ကို ဆိုလိုသည်)။ ဤဝဠုနုဖလသမာပတ်ကို မြတ်စွာဘုရားသည်
 တရားဒေသနာ ဟောတော်မူသောအခါ၌လည်း တရားနာပရိသတ်တို့
 သာဓုအနုမောဒနာ ခေါ် ဆိုနေခိုက် အားလပ်သောအချိန်ကလေးမှာပင်
 စိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်ရှင် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် ဝင်စားတော်မူကာ
 နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို သုံးစွဲခံစားတော်မူလေသည်။ အခြားတပါး အားလပ်
 ခွင့်ရသော အချိန်၌ကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိပြီ။

(၃) ဤယခု ဝေဠုဝဠာငယ်၌ ဝါကပ်တော်မူပြီးနောက် အသက်ကို
 ဖြတ်တောက်ခြွေနှိင်လောက်အောင် ပြင်းထန်ကြမ်းတမ်းသော ရောဂါ
 ဝေဒနာ ကပ်ရောက်လာသောအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဟာဗောဓိ
 ပင်၌ ဘုရားဖြစ်တော်မူခါနီးအခါကကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်ခမ္မ သင်္ခါရတို့၏ အနိစ္စ
 သဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘောများကို ရူပသတ္တက နာမသတ္တက
 နည်းတို့ဖြင့် လက္ခဏယာဉ် သုံးချက်တင်၍ အခြေခံဝိပဿနာတရား
 ပွားများတော်မူပြီးမှ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ကို ဝင်စားလုလတ်သော်
 “ဤမှနောက် ကဆုန်လပြည့်တိုင်အောင် ဆယ်လတို့ပတ်လုံး ဤရောဂါ
 ဝေဒနာတို့သည် မဖြစ်ပါစေကုန်သား” ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူပြီးမှ
 အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူလေသည်။ (ရူပသတ္တက
 နာမသတ္တကနည်းများအကြောင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်(ဒုတိယတွဲ ၂၅၃-၂၆၄)
 မှ ထုတ်နုတ်မှတ်သားကုန်ရာ၏)။ ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်၏ တန်ခိုး
 သတ္တိကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သန္တာန်တော်၌ ထိုသေလောက်သည့်
 ရောဂါဝေဒနာများ ဆယ်လတိုင်တိုင် မဖြစ်ပွားတော့ပဲ ငြိမ်းစဲနေကြ
 လေသည်။ သို့ဖြစ်ရကား ရူပသတ္တက နာမသတ္တကနည်းဖြင့် ပွားများ
 အပ်သော ဝိပဿနာကိုအခြေခံပြု၍ ယခုကဲ့သို့ ဝင်စားအပ်သော ဖလ
 သမာပတ်ကို (အသက်ရှည်အောင် ပြုပြင်နိုင်စွမ်းရှိသောကြောင့်) ဇီဝိတ
 သင်္ခါရဖလသမာပတ် (တနည်း) အာယုပါလကဖလသမာပတ် (တနည်း)
 အာယုသင်္ခါရဖလသမာပတ်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ထိုဖလသမာပတ်သုံးမျိုးတို့တွင် (၁) မဂ္ဂါနန္ဒရဖလသမာပတ်နှင့်
 (၂) ဝဠုနုဖလသမာပတ်နှစ်ပါးတို့ကို အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ ခဏိက
 ဖလသမာပတ်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းကြသည်။ (၃) အမှတ်ပြု ဖလ-

သမာပတ်ကိုကား ဇီဝိတသင်္ခါရ (တနည်း) အာယုသင်္ခါရဖလသမာပတ် ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းကြပါသည်။

ဤဝေဠုဝရွာငယ်၌ နောက်ဆုံး ဝါကပ်တော်မူပြီးနောက် အသက် တော်ကို ဖြတ်တောက်နိုင်လောက်အောင် ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ပွားလာသော ရောဂါဝေဒနာကို မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဖော်ပြရာပါ ဇီဝိတသင်္ခါရဖလသမာပတ် (တနည်း) အာယုသင်္ခါရဖလသမာပတ် (တနည်း) အာယုပါလကအရဟတ္တဖိုလ် သမာပတ်ဖြင့် ဟန့်တားပယ်ရှားတော်မူ လေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုရောဂါဝေဒနာသည် ကဆုန်လပြည့်တိုင်ရောက် အောင် မပေါ်တော့ပဲ ငြိမ်းစဲသွားလေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ “မြတ်စွာဘုရားသည် ဤအခါမှ ရှေးကာလက ဖလသမာပတ် ကို မဝင်စားဘူးလော” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-မဝင်စားသည် မဟုတ် ဝင်စားတော်မူပါ၏။ ထိုဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ်ကား ခဏိကသမာပတ်သာ ဖြစ်၏။ (ဝင်စားလိုသော ခဏမှပင် ဝိပဿနာ သာမန် အခြေခံ၍ ဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ်ဖြစ်၏ဟု ဆိုလို သည်)။ ဆက်ဦးအံ့-ခဏိကဖလသမာပတ်သည် သမာပတ်၏အတွင်း၌ သာလျှင် ရောဂါဝေဒနာကို ပယ်ခွါတွန်းလှန်နိုင်၏။ မှော်ရှိသော ရေအိုင်အတွင်း၌ ကျောက်ခဲအုတ်ခဲကို ပစ်ချလိုက်လျှင် ထိုကျောက်ခဲ အုတ်ခဲ ကျရောက်ချိန်ခဏလောက်သာ မှော်ရုံ၍ ထိုကျောက်ခဲအုတ်ခဲတို့ ရေထဲသို့ ကျရောက်သွားသောအခါ မှော်များသည် တဖန် လှမ်းမိုးမြဲ လှမ်းမိုးသကဲ့သို့ ထိုခဏိကဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားသောအခါမှာလည်း သမာပတ်ဝင်စားချိန်အတွင်း၌သာ ရောဂါဝေဒနာတို့ ခွါရုံ၍ သမာပတ် မှုထသောအခါ ရောဂါဝေဒနာများ တဖန်ပြန်၍ လှမ်းမိုးမြဲ လှမ်းမိုး လေသည်။

ယခု ဝေဠုဝရွာငယ်၌ အသက်တော်ကို ခြွေနိုင်လောက်သည့် ရောဂါ ဝေဒနာ စွဲရောက်သောအခါ ဝင်စားတော်မူအပ်သော ဖလသမာပတ် ကား ရူပသတ္တက နာမသတ္တကနည်းများဖြင့် ကြီးစွာသော မဟာ- ဝိပဿနာကို အခြေခံ၍ ဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ်ဖြစ်လေသည်။ ထိုဖလသမာပတ်ဖြင့် ရောဂါဝေဒနာကို အချိန်ကြာမြင့်စွာ ဖယ်ရှား ဟန့်တားထားနိုင်လေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အားကောင်းသော ယောက်ျားသည် ရေကန်တွင်းသို့ သက်ဆင်း၍ လက်ခြေတို့ဖြင့် တအားကုန်ဖယ်ရှားအပ်သော မှော်အစုသည် အချိန်အလွန်ကြာမြင့်မှ ရေပြင်ကို တဖန်ပြန်၍ ဖုံးလွှမ်းသကဲ့သို့ ဤအကူပင် ဖော်ပြရာပါ မဟာ-

ဝိပဿနာအခြေခံ၍ ဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ် (အာယုပါလက-
ဖလသမာပတ်)မှ ထသော မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်ခန္ဓာတော်မှာ
ထိုသေလောက်သည့် ရောဂါဝေဒနာများ ဆယ်လအချိန်ကြာမြင့်စွာ
ငြိမ်းစဲ၍ သွားလေသည်။

ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထို သေလောက်သောရောဂါ
စွဲကပ်သော နေ့၌ မဟာဗောဓိပလ္လင်ဝယ် ဘုရားဖြစ်ခါနီးတုန်းက
မဟာဝိပဿနာကို ပွားများတော်မူသကဲ့သို့ ရူပသတ္တက နာမသတ္တက
နည်းတို့ဖြင့် မဟာဝိပဿနာကို ပွားများ၍ ထို မဟာဝိပဿနာဖြင့်
ရောဂါဝေဒနာကို ချိတ်တော်မူပြီးလျှင် “ဆယ်လတိုင်တိုင် ဤရောဂါ
ဝေဒနာများ မဖြစ်ကြစေသား” ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူပြီးမှ အရဟတ္တ-
ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူလေသည်။ ထို ဇီဝိတသင်္ခါရခေါ်သည့်
အာယုပါလကဖလသမာပတ်ဖြင့် ပယ်ခွါအပ်သော ရောဂါဝေဒနာတို့
သည် ဆယ်လတိုင်တိုင် မဖြစ်ပွားတော့ပဲ ငြိမ်းစဲ၍ နေလေကုန်၏။

ထိုနောက် အနာရောဂါမှ ထမြောက်ပြီးသော မြတ်စွာဘုရား
သည် နာလန်ထ၍ မကြာမီ ကျောင်းမှထွက်တော်မူ၍ ကျောင်း
အရိပ်တွင် ခင်းထားအပ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေတော်မူ၏။ ထိုအခါ
အရှင်အာနန္ဒာသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်အထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်၍
ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးပြီးနောက် သင့်လျောက်ပတ်သော နေရာ၌
ထိုင်နေပြီးသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား ... အကျွန်ုပ်သည် မြတ်စွာဘုရား၏
ချမ်းသာတော်မူခြင်းကို တွေ့မြင်ရပါပြီ၊ မြတ်စွာဘုရား...
အကျွန်ုပ်သည် ရှင်တော်ဘုရား၏ ကျန်းမာတော်မူခြင်းကို
တွေ့မြင်ရပါပြီ၊ မြတ်စွာဘုရား...ယခု ဤသို့တွေ့မြင်ရသော်
လည်း ရှင်တော်ဘုရား မကျန်းမာခြင်းကြောင့် အကျွန်ုပ်
၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် လေးလံတောင့်တင်း နေသကဲ့သို့
ဖြစ်ပါသည်။ အကျွန်ုပ်၏ အဖို့ရာ အရပ်မျက်နှာတို့လည်း
မကွဲပြားပါကုန်၊ သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသော တရားတို့သည်
လည်း အကျွန်ုပ်၏ ဉာဏ်၌ မထင်လင်းပါကုန်။

မြတ်စွာဘုရား...ထိုသို့ဖြစ်သော်လည်း ရှင်တော်ဘုရား
သည် ရဟန်းသံဃာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တစုံတရာ မှာထား

ချက်ကို မြွက်ကြားတော်မမူရသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ရှင်တော်ဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလိမ့်မည် မဟုတ်ဟု အောက်မေ့နေသောကြောင့်သာ အကျွန်ုပ်၏ အဖို့ရာ အနည်းငယ် သက်သာခွင့် ရရှိပါတော့သည် ဘုရား” —

ဟူ၍ လျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို ဤ ဆိုလတ္တံ့သောအတိုင်း ဖြေရှင်းဟောကြားတော်မူ၏—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ ... ရဟန်းသံဃာသည် ငါဘုရား ထံမှ အဘယ်အရာကို မျှော်လင့်နေသေးသနည်း၊ ချစ်သား အာနန္ဒာ ... ငါဘုရားသည် အတွင်း၊ အပြင် မထားပဲ တရားကို ဟောခဲ့ပြီ၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ ... ငါဘုရား၏ အဖို့ရာ တရားအရာတို့၌ ဆရာ့လက်ဆုပ် ပြုလုပ်ထားသော လျှို့ဝှက်ချက်မရှိချေ။ ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ‘ရဟန်းသံဃာ ကို ငါသာလျှင် သိမ်းယူထားအံ့’ ဟူ၍၎င်း ‘ရဟန်းသံဃာ သည် ငါ့ကိုသာလျှင် အားကိုးရာ ရှိ၍နေစေ’ ဟူ၍၎င်း အကြင်သူ့မှာ ဤကဲ့သို့ လိုလားခြင်းရှိရာ၏။ ထိုသူသည် သာလျှင် ရဟန်းသံဃာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တစုံတရာမှာထား ချက်ကို မြွက်ဆိုရာ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ငါဘုရားမှာ မူကား ‘ရဟန်းသံဃာကို ငါသာလျှင် သိမ်းယူထားအံ့’ ဟူ၍၎င်း ‘ရဟန်းသံဃာသည် ငါ့ကိုသာ အားကိုးရာရှိ၍ နေစေ’ ဟူ၍၎င်း ဤသို့သော လိုလားချက်သည် လုံးဝမရှိ ချေ။ ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ထိုသို့ လိုလားချက်လုံးဝမရှိသော ငါဘုရားသည် ရဟန်းသံဃာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တစုံတရာ မှာထားချက်ကို အဘယ်မှာ မြွက်ဆိုတော့အံ့နည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ယခုအခါ ငါဘုရားသည် အိုမင်း ကြီးရင့်လှလေပြီ၊ အရွယ်လွန်၍ အဆုံးပိုင်းသို့ ရောက်နေ ချေပြီ၊ ယခု ငါဘုရား၏အသက်မှာ အနှစ်ရှစ်ဆယ်ရှိနေပြီ၊

ချစ်သားအာနန္ဒာ....လှည်းအိုကြီးသည် ဖွဲ့စည်းတုပ်နှောင်
 ခြင်းဖြင့် တည်တံ့သကဲ့သို့ ဤအတူပင် ငါဘုရား၏ ခန္ဓာ
 ကိုယ်သည်လည်း ဖွဲ့စည်းတုပ်နှောင်ခြင်းနှင့်တူသော
 အာယုပါလကမ္မလသမာပတ်ဖြင့် တည်တံ့လျက် ရှိ၏။
 ချစ်သား အာနန္ဒာ အကြင်အခါ မြတ်စွာဘုရားသည်
 အလုံးစုံသော အာရုံနိမိတ်တို့ကို နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်
 ၎င်း၊ အချို့သော (လောကီ) ဝေဒနာတို့ ချုပ်ခြင်းကြောင့်
 ၎င်း သင်္ခါရနိမိတ်ကို အာရုံမပြု (သင်္ခါရဆိတ်သည့် နိဗ္ဗာန်
 ကိုသာ အာရုံပြု) သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိသို့ ရောက်
 ၍နေ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ....ထိုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရား၏
 ခန္ဓာကိုယ်သည် သာလွန်၍ ချမ်းသာ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ....ထိုသို့ဖြစ်ရကား သင်ချစ်သားတို့
 သည် မိမိကိုယ်ကိုသာ မှီခိုရာပြု၍ မိမိမှတစ်ပါး ကိုးကွယ်ရာ
 မရှိပဲ မိမိသာလျှင် ကိုးကွယ်ရာရှိသည်ဖြစ်၍ နေကြကုန်
 လော့၊ တရားကိုသာ မှီခိုရာပြု၍ တရားမှတစ်ပါး ကိုးကွယ်
 ရာမရှိပဲ တရားသာလျှင် ကိုးကွယ်ရာရှိသည်ဖြစ်၍ နေကြ
 ကုန်လော့။ ချစ်သားအာနန္ဒာ....အဘယ်သို့လျှင် ရဟန်း
 သည် မိမိကိုယ်ကိုသာ မှီခိုရာပြု၍ မိမိမှတစ်ပါး ကိုးကွယ်ရာ
 မရှိပဲ မိမိသာလျှင် ကိုးကွယ်ရာရှိသည်ဖြစ်၍ နေသနည်း၊
 တရားကိုသာ မှီခိုရာပြု၍ တရားမှတစ်ပါး ကိုးကွယ်ရာမရှိပဲ
 တရားသာလျှင် ကိုးကွယ်ရာရှိသည်ဖြစ်၍နေသနည်းဟူမူ—

ချစ်သားအာနန္ဒာ....ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည်
 ပြင်းစွာအားထုတ်လျက် ဆင်ခြင်လျက် သတိရှိလျက် ရုပ်
 ကိုယ်၌ ရုပ်ကိုယ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက် လောက၌ ဖြစ်တတ်
 သော လိုချင်တပ်မက်ခြင်းနှင့် နှလုံးမသွင်းခြင်းကို ပယ်
 ဖျောက်၍ နေ၏။ ပြင်းစွာအားထုတ်လျက် ဆင်ခြင်လျက်
 သတိရှိလျက် ခံစားမှု = ဝေဒနာတို့၌ ခံစားမှု = ဝေဒနာ
 ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက် (ပ)။ စိတ်၌ စိတ်ဟု အဖန်ဖန်
 ရှုလျက် (ပ)။ သဘောတရားတို့၌ သဘောတရားဟု

အဖန်ဖန်ရှုလျက် လောက၌ ဖြစ်တတ်သော လိုချင်တပ်
မက်ခြင်းနှင့် နှလုံးမသာခြင်းကို ပယ်ဖျောက်၍ နေ၏။
ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် မိမိကိုယ်ကို
သာ မှီခိုရာပြု၍ မိမိမှတစ်ပါး ကိုးကွယ်ရာမရှိပဲ မိမိသာလျှင်
ကိုးကွယ်ရာရှိသည်ဖြစ်၍ နေ၏။ တရားကိုသာ မှီခိုရာပြု၍
တရားမှတစ်ပါး ကိုးကွယ်ရာမရှိပဲ တရားသာလျှင် ကိုးကွယ်
ရာရှိသည်ဖြစ်၍ နေ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... အကြင်ရဟန်းတို့သည် ယခုအခါ၌
ဖြစ်စေ ငါဘုရား ကွယ်လွန်သောအခါ၌ဖြစ်စေ မိမိကိုယ်
ကိုသာ မှီခိုရာပြု၍ မိမိမှတစ်ပါး ကိုးကွယ်ရာမရှိပဲ မိမိသာ
လျှင် ကိုးကွယ်ရာရှိသည်ဖြစ်၍၊ တရားကိုသာ မှီခိုရာပြု၍
တရားမှတစ်ပါး ကိုးကွယ်ရာမရှိပဲ တရားသာလျှင် ကိုးကွယ်
ရာရှိသည်ဖြစ်၍ နေကြမည်ဆိုလျှင် ထိုအလုံးစုံသော ရဟန်း
တို့သည် သိက္ခာသုံးပါး လိုလားကြသည့် ရဟန်းဟူသမျှ
တို့တွင် အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ် (= ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်) စင်စစ်
ဖြစ်ကြပေလိမ့်မည်” —

ဟု အရဟတ္တဖိုလ်အထွတ်တပ်၍ ဓမ္မဒေသနာတရား ဖြေရှင်း
ဟောကြားတော်မူ၏။

အဂ္ဂသာဝကနှစ်ပါး ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝေဠုဝရ္ဗာငယ်၌ နောက်ဆုံးဝါဆို
တော်မူ၍ ဝါကျွတ်လတ်သော် ထိုရွာငယ်မှ ထွက်ကြွတော်မူကာ
“သာဝတ္ထိပြည်သို့ သွားအံ့” ဟူ၍ ကြွလာတော်မူရင်း လမ်းစဉ်
အတိုင်း ပြန်၍လာခဲ့ရာ အစဉ်သဖြင့် သာဝတ္ထိပြည်သို့ ရောက်၍
ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်သို့ ဝင်တော်မူလေ၏။ (ထိုနေ့ကား
တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၈-ရက်နေ့လောက်ဖြစ်သည်)။

ထိုနေ့မှာပင် အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် မိမိ၏ အာယုသင်္ခါရ
ခုနစ်ရက်သာကျန်ရှိတော့ကြောင်း ဆင်ခြင်သိရှိတော်မူ၍ မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်ထံ ခွင့်ပန်ပြီးလျှင် ခုနစ်ရက်ခရီးဖြင့် ဖွားတော်မူရာ

ရာဇဂြိုဟ်ပြည်နယ် နာဠကရွာသို့ ကြွရောက်၍ မိမိဖွားတော်မူရာ တိုက်ခန်း၌ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့တွင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော် မူသည်။ (အကြောင်းအရာ အကျယ်ကို သံသရတနာအခန်းသို့ ရောက်မှ ဖော်ပြပေအံ့)။

အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဈာပနကိစ္စပြီးသောအခါ ညီတော် အရှင်စုန္ဒမထေရ် ဆောင်ယူခဲ့သော အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ သင်္ကန်း၊ သပိတ်-စသော ပရိဘောဂများ သာရိရိကဓာတ်တော် များကို မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိပြည်၌ စေတီတည်စေတော် မူပြီးနောက် သာဝတ္ထိပြည်မှ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကြွရောက်တော် မူသည်။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ရောက်တော်မူသောအခါ အရှင်မဟာ-မောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ် တန်ဆောင်မုန်း လကွယ်နေ့တွင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလေသည်။ (အကြောင်းအရာ အကျယ်ကို သံသ-ရတနာအခန်းသို့ ရောက်မှ ဖော်ပြပေအံ့)။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရာဇဂြိုဟ် ပြည်၌ အရှင်မဟာမောဂ္ဂ-လ္လာန်၏ သာရိရိကဓာတ်တော်များကို စေတီတည်ထားစေပြီး နောက် ခရီးဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူခဲ့ရာ အစဉ်သဖြင့် ဥက္က-စေလသို့ ရောက်တော်မူ၍ ထိုဥက္ကစေလမြို့ ဝင်မြစ်ဆိပ်၌ အဂ္ဂ-သာဝကနှစ်ပါး ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းနှင့်စပ်သော တရားဒေသနာ (သံ၊ ၃၊ ၁၄၁-မျက်နှာ ဥက္ကစေလသုတ်)ကို ဟောတော်မူ၍ ထို ဥက္ကစေလမြို့မှ တွက်ကြွတော်မူခဲ့ရာ အစဉ်သဖြင့် ဝေသာလီပြည် သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နံနက်အချိန် ဝေသာလီပြည် တွင်းသို့ ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူ၍ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် ဆွမ်းစားရာမှ ဖဲခွါခဲ့ပြီးသော် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ်သား အာနန္ဒာ...ထိုင်စရာအခင်းကို ယူခဲ့လော့၊ နေ့သန့်စင်နေခြင်းငှါ စာပါလစေတီသို့ သွားရောက်ကြကုန်အံ့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူချက်ကို ဝန်ခံစကား လျှောက်ထား

၍ ထိုင်စရာအခင်းကို ယူပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ နောက်မှ နောက်မှ အစဉ်လိုက်လေ၏။

နိမိတ်အရိပ်အရောင် ပြတော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် စာပါလစေတီသို့ ကြွရောက်၍ ပြင်ထားသောနေရာ၌ ထိုင်နေတော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရှိခိုး၍ အပြစ်ကင်းလွတ်လျောက်ပတ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေတော်မူ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို ထင်ရှားသော နိမိတ်အရိပ်အရောင်စကား မိန့်ကြားတော်မူသည်မှာ—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဝေသာလီပြည်သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ ဥဒေနစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ ဂေါတမကစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ သတ္တမ္မစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ ဗဟုပုတ္တစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ သာရန္တဒစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ စာပါလစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ...အမှတ်မထင် အကြင်တစ်စုံ တယောက်သောသူသည် (ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ) = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရားလေးပါးတို့ကို ပွားများထား၏။ လေ့ကျင့်ထား၏။ ယာဉ်ကဲ့သို့ပြုထား၏။ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထား၏။ ဆောက်တည်ထား၏။ ကောင်းစွာဆည်းပူး ကောင်းစွာအားထုတ်ထား၏။ ထိုသူသည် အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက်ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ...မြတ်စွာဘုရားသည်ကား (ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ) = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထားပြီးဖြစ်၏။ လေ့ကျင့်ထားပြီးဖြစ်၏။ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏။ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏။ ဆောက်တည်ထားပြီး ဖြစ်၏။ ကောင်းစွာ ဆည်းပူးထားပြီး

ကောင်းစွာ အားထုတ်ထားပြီး ဖြစ်၏။ ချစ်သားအာ-
 နန္ဒာ....သို့ရကား ငါဘုရားသည် အလိုတော်ရှိခဲ့သော်
 အာယုကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍
 ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ထင်ရှားသောနိမိတ် အရိပ်
 အရောင်ကို ဤသို့ပင် ပြပါသော်လည်း အရှင်အာနန္ဒာသည်ကား
 သဘောပေါက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် “မြတ်စွာဘုရား....
 လူအများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ နတ်လူတို့၏အကျိုး၊ စီးပွား
 နှင့် ချမ်းသာအလို့ငှါ လောကကို သနားစောင့်ရှောက်တော်မူပါ
 ရန် ရှင်တော်ဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါ
 လော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော
 မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်နေတော်မူပါ
 လော့”ဟု မြတ်စွာဘုရားကို မတောင်းပန်မိချေ၊ အခြားမာရ်နတ်
 အနှောက်အယှက်ခံရသော စိတ်ရှိသူကဲ့သို့ပင် အရှင်အာနန္ဒာ
 သည်လည်း ဖြစ်၍နေလေ၏။

(ဤ၌။ ။ဥဒေနဘီလူး၏ နတ်ကွန်းနေရာ၌ ဆောက်လုပ်အပ်သော
 ကျောင်းကို “ဥဒေနစေတီ”ဟုခေါ်သည်၊ ဂေါတမကစေတီ-စသည်တို့၌
 လည်း ဤနည်းအတူပင်တည်း။

ဤ၌-“ကပ္ပံ ဝါ တိဋ္ဌေယျ ကပ္ပိဝသေသံ ဝါ= ()ကပ်ပတ်လုံး
 ဖြစ်စေ ()ကပ်ထက်ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ နေနိုင်ပေ၏”ဟူသော စကား
 ရပ်ဝယ် ကပ်အရကို အဋ္ဌကထာဆရာတော် ဋီကာဆရာတော်တို့က
 (အာယု)ကပ်ခေါ်သော ထိုခေတ်လူတို့၏အသက်တမ်း = အနှစ်တရာကို
 တညီတညွတ်တည်း ယူတော်မူကြ၏။

မဟာသီမထေရ်သည်ကား “မြတ်စွာဘုရားတို့မှာ အရာမဟုတ်
 သည်၌ ကြုံးဝါးခြင်းမည်သည် မရှိ။ ထင်ရှားစေဦးအံ့--ဝေဠုဝရွာငယ်
 တုန်းက ဖြစ်ပေါ်သည့် သေလောက်သော ရောဂါဝေဒနာကို အာယု-
 ပါလကဗလသမာပတ်ဖြင့် ဆယ်လတို့ပတ်လုံး ဟန့်တားပယ်ခွါသကဲ့သို့
 ဤအတူ ဆပ်ခါထပ်ခါ ထိုအာယုပါလက ဗလသမာပတ်ကို ဝင်စား၍
 ဆယ်လဆယ်လတို့ပတ်လုံး ထိုရောဂါဝေဒနာကို ဟန့်တားပယ်ခွါလျက်
 ဤဘဒ္ဒကပ်ကမ္ဘာပတ်လုံး တည်နေနိုင်၏။ (ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အဘယ့်

ကြောင့် မတည်နေသနည်းဟူမူ)၊ ဥပါဒိန္နကရုပ်ခန္ဓာကိုယ် သက်ရှိ လူတို့၏ခန္ဓာကိုယ်မည်သည်ကို ဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြေခြင်း-စသော ဇရာ တရားသည် လှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်၏။ ဘုရားတို့သည်လည်း ဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြေခြင်း-စသည်သို့ မရောက်မီ လက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ အသက် တမ်း=အာယုကပ်ကို ငါးပုံပြု၍ စတုတ္ထအပုံပြည့်မြောက် ပဉ္စမအပုံသို့ ရောက်လျှင်ပင် လူများအပေါင်း ချစ်ခင်ကြည်ညို လေးစား မြတ်နိုး အပ်သည့်အချိန်၌သာ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံမြဲဓမ္မတာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထို့ပြင် လည်း ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓ မဟာသာဝကကြီးများ ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မူကြပြီး နောက် ကိုယ်တော်အထီးတည်းသော်၎င်း သို့မဟုတ် ရဟန်းငယ်၊ သာမဏေများ ခြံရံအပ်လျက်၎င်း မတင်မတယ် တည်ရှိနေရစ်လေရာ ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “ဩ...ဘုရားရှင်တို့၏ ပရိသတ်ကား ဖြစ်မှဖြစ်ရလေ” ဟု လူသူလေးပါး ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချဖွယ်ရာ ဖြစ်လေရာ၏။ ထို့ကြောင့် တည်နေတော်မမူ” ဟူ၍ အခိုင်အမာ မိန့်ဆို၏။ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်သော် လည်း ထိုမထေရ်၏ဝါဒကို မနှစ်သက်အပ်။ ကပ်အရ အာယုကပ်ဟူ၍ သာလျှင် ရှေးပကိဏ္ဍကဒေသနာ အဋ္ဌကထာ၌ အခိုင်အမာ မိန့်ဆိုအပ် ကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြအပ်လေသည်။ (ဒီဋ္ဌ ၂၊ ၁၄၄-၁၄၅-မှ)။

ဤမဟာသီဝမထေရ်၏ဝါဒကို သုတ်မဟာဝါဠိကာ ဆရာတော်မြတ် ကလည်း “ထိုမထေရ်၏ ဝါဒစကားရပ်ဝယ် ‘သက်ရှိလူတို့၏ ခန္ဓာကိုယ် မည်သည်ကို ဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြေခြင်း-စသော ဇရာတရားသည် လှမ်း မိုးနှိပ်စက်အပ်၏’—စသော စကားရပ်ဖြင့်ပင် ဇရာတရားကို တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ်ဖြင့် မတားနိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူပင် မရုဏတရားကိုလည်း တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်အစွမ်းဖြင့် မတားနိုင်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ရောက် နေသောကြောင့် ‘မြားပစ်ရာတခြား မြားကျရာတပါး’ ကဲ့သို့ ဖြစ်နေ သော ထိုမထေရ်၏ဝါဒထက် အဋ္ဌကထာစကားသည်သာလျှင် ခိုင်မာ လှ၏” ဟူ၍ မိန့်ဆိုအပ်လေသည်။ (ဒီဋ္ဌ ၂၊ ၁၄၉-မျက်နှာမှ)။

ဤ၌—မဟာသီဝမထေရ်ကား ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ နောက် ဆုံး=ပစ္ဆိမဘဝ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးလိုက်သောကံမှာ နှစ်ပေါင်းအသင်္ချေ အသက်ရှည်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိ ရှိသည်ကိုသာ နှလုံး ပိုက်တော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏ အာယုပါလက ဖလသမာပတ်၏ အသက်ဘေးရန်ကို တွန်းလှန်ပယ်ခွါနိုင်ကြောင်း ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် လာသောကြောင့် “ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာပတ်လုံး တည်နေနိုင်၏” ဟု ဆိုတော် မူလေသည်။ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်သော်လည်း ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေ ကျိုးပေးလိုက်သောကံသည် နှစ်ပေါင်းအသင်္ချေ အသက်ရှည်မှုကို ဖြစ်

စေနိုင်သောကံပင် ဖြစ်လင့်ကစား လူတို့၏အသက်တမ်းက နှစ်ပေါင်း အသင်္ချေ အသက်ရှည်သောကာလမျိုး (=အာယုကပ်မျိုး) ဖြစ်မှ နှစ်ပေါင်းအသင်္ချေ အသက်ရှည်စေနိုင်လေသည်။ လူတို့၏အသက်တမ်းက အနှစ်တရာတမ်းမျိုးဖြစ်နေလျှင် အာယုကပ်ကာလ အပိုင်းအခြား အရ အနှစ်တရာသာ အသက်ရှည်စေနိုင်လေသည်။ မှန်၏—ကံသည် ကာလ၊ ဥပဓိ၊ ပယောဂ၊ ဂတိတို့၏ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိသို့လိုက်၍ အကျိုး ပေးလေသည်။ တို့ကြောင့် ပကိဏ္ဍကဒေသနာ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ အာယုကပ်ကို ဖွင့်ပြကောက်ယူလေသည်။ တို့ကြောင့်ပင် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ၊ အရှင်မဟာဓမ္မပါလ-စသော အဋ္ဌကထာသစ်ဆရာတော် များ ဋီကာဆရာတော်များကလည်း အာယုကပ်ကိုသာ လက်ခံကောက် ယူတော်မူကြလေသည်။

မာရ်နတ် နှောက်ယှက်သောအခင်း၌ မှတ်ဖွယ်ကား—ဝိပလ္လာသ တရား=ဖောက်ပြန်စွာ ဖြစ်တတ်သောတရား (၁၂) ပါးရှိသည်။ (၁၂) ပါးဟူသည်မှာ—

အနိစ္စတရား၌ နိစ္စဟူ၍ဖြစ်သော ၁-သညာဝိပလ္လာသ၊ ၂-စိတ္တဝိပလ္လာသ၊ ၃-ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသဟူ၍ = သုံးပါး၊ ဒုက္ခတရား၌ သုခဟူ၍ ဖြစ်သော ၁-သညာဝိပလ္လာသ၊ ၂-စိတ္တဝိပလ္လာသ၊ ၃-ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသဟူ၍ = သုံးပါး၊ အနတ္တတရား၌ အတ္တဟူ၍ ဖြစ်သော ၁-သညာဝိပလ္လာသ၊ ၂-စိတ္တဝိပလ္လာသ၊ ၃-ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသဟူ၍ = သုံးပါး၊ အသုဘတရား၌ သုဘဟူ၍ဖြစ်သော ၁-သညာဝိပလ္လာသ၊ ၂-စိတ္တဝိပလ္လာသ၊ ၃-ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသဟူ၍ = သုံးပါး၊ ဤသို့ ဝိပလ္လာသတရား (၁၂) ပါးရှိသည်။

ထိုဝိပလ္လာသတရား (၁၂) ပါးလုံး ကင်းရှင်းပယ်ခွါပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ် ၏စိတ်ကို မာရ်နတ်သည် အနှောက်အယှက် မပေးနိုင်။ (ရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ဝတ္ထုကို ပြန်၍စဉ်းစားရာ၏)။ ထိုဝိပလ္လာသတရား (၁၂) ပါးလုံး မကင်းရှင်း မပယ်ခွါရသေးသော ပုထုဇန်ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ထိုဝိပလ္လာသတရား တို့မှ အချို့အဝက်ကိုသာ ပယ်ပြီးဖြစ်၍ အချို့အဝက် ကျန်ရှိနေသေးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စိတ်ကိုကား မာရ်နတ်သည် အနှောက်အယှက်ပေးနိုင်၏။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မှာ ဖော်ပြရာပါ ဝိပလ္လာသ (၁၂) ပါးတို့ အနက် ဒုက္ခတရား၌ သုခဟူ၍ဖြစ်သော သညာဝိပလ္လာသနှင့် စိတ္တဝိပလ္လာသ ၂-ပါး၊ အသုဘတရား၌ သုဘဟူ၍ဖြစ်သော သညာဝိပလ္လာသနှင့် စိတ္တဝိပလ္လာသ ၂-ပါး=ဤလေးပါးသော ဝိပလ္လာသတရားတို့ကို

မပယ်ရှားရသေး၊ (ကျန်ဝိပလ္လာသတရား ရှစ်ပါးတို့ကိုသာ ပယ်ရှားအပ် ပြီး ဖြစ်သည်)။ ထို့ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာ၏စိတ်ကို မာရ်နတ်သည် အနှောက်အယှက်ပေးနိုင်၏။

မာရ်နတ်သည် သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အနှောက်အယှက်ကို ပြုလုပ်လို သည်ရှိသော် အဘယ်သို့ပြုလုပ်သနည်းဟူမူ အဖြေကား- ကြောက်မက် ဖွယ်သော အဆင်း- ရူပါရုံကိုမူလည်း ဖန်ဆင်း၍ပြု၏။ ကြောက်မက် ဖွယ်သော အသံ- သဒ္ဓါရုံကိုသော်မူလည်း ဖန်ဆင်း၍ကြားစေ၏။ ထို အခါ ဝိပလ္လာသမကင်းကြသေးသော သတ္တဝါတို့သည် မာရ်နတ် ဖန်ဆင်း၍ ပြအပ်သော ထိုအဆင်းရူပါရုံကို မြင်၍သော်၎င်း အသံသဒ္ဓါရုံ ကို ကြား၍သော်၎င်း သတိလွတ်ကာ ခံတွင်းဖွင့်ဟလျက် နေကြကုန်၏။ ထိုသို့တို့၏ခံတွင်းမှ မာရ်နတ်သည် မိမိလက်ကိုသွင်း၍ နှလုံးသားကို ကြိတ်ချေသည့်အလား ဆုပ်ကိုင်၍ထားလေသည်။ ထိုအခါ ထိုသတ္တဝါ တို့သည် သတိသညာ လွတ်ကင်းကြကာ မိန်းမောတွေ့ဝေ နစ်မြော၍ နေကြလေသည်။ ဤနည်းဖြင့် သတ္တဝါတို့၏စိတ်ကို အနှောက်အယှက် ပြုလေသည်။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်အားကား ထိုမာရ်နတ်သည် ခံတွင်းမှ လက် ကိုသွင်း၍ နှလုံးသားကိုကြိတ်ချေသည့်အလား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်၊ စင်စစ်သော်ကား ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော အာရုံကို ပြုလေသည်။ ထိုမာရ်နတ်ပြုသော ကြောက်မက်ဖွယ်အာရုံကို မြင်ရ၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရား မိန့်ညွှန်ကြားသည့် စကား နိမိတ် အရိပ်အရောင်ကို မသိပဲ ရှိလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း။ (၁)။ သုံးကြိမ် မြောက်လည်း အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဝေသာလီပြည်သည် မွေ့လျော် ဖွယ်ရှိ၏။ ဥဒေနစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ ဂေါတမ- က စေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ သတ္တမ္မစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ ဗဟုပုတ္တစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ် ရှိ၏။ သာရန္တဒစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ စာပါလ စေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။

ချစ်သား အာနန္ဒာ... အမှတ်မထင် အကြင်တစ်စုံ
 တယောက်သောသူသည် (ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ)
 = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထား၏၊ လေ့
 ကျင့်ထား၏၊ ယာဉ်ကဲ့သို့ပြုထား၏၊ တည်ရာကဲ့သို့ပြုထား၏၊
 ဆောက်တည်ထား၏၊ ကောင်းစွာဆည်းပူး၊ ကောင်းစွာ
 အားထုတ်ထား၏၊ ထိုသူသည် အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်
 ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေ
 နိုင်ပေ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရားသည်ကား (ပြီး
 မြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ) = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား လေးပါးတို့ကို
 ပွားများထားပြီးဖြစ်၏၊ လေ့ကျင့်ထားပြီးဖြစ်၏၊ ယာဉ်
 ကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏၊ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏၊
 ဆောက်တည်ထားပြီးဖြစ်၏၊ ကောင်းစွာဆည်းပူးထားပြီး၊
 ကောင်းစွာအားထုတ်ထားပြီးဖြစ်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ...
 သို့ရကား ငါဘုရားသည် အလိုတော်ရှိခဲ့သော် အာယုကပ်
 ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေ
 နိုင်ပေ၏” —

ဟု ထင်ရှားသောနိမိတ် အရိပ်အရောင်စကား မိန့်ကြားတော်မူ
 လေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ထင်ရှားသောနိမိတ် အရိပ်အရောင်
 ကို ဤသို့ပင်ပြပါသော်လည်း အရှင်အာနန္ဒာသည်ကား သဘော
 ပေါက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် “မြတ်စွာဘုရား...လူ
 အများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ နတ်လူတို့၏ အကျိုး၊ စီးပွားနှင့်
 ချမ်းသာအလို့ငှါ လောကကို သနား စောင့်ရှောက်တော် မူပါရန်
 ရှင်တော်ဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့၊
 ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာ
 ဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်နေတော်မူပါလော့” ဟု
 မြတ်စွာဘုရားကို မတောင်းပန်မိချေ၊ အခြားမာရ်နတ်အနှောက်
 အယှက်ခံရသော စိတ်ရှိသူကဲ့သို့ပင် အရှင်အာနန္ဒာသည်လည်း
 ဖြစ်၍နေလေ၏။

(ဤ၌—“မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မာရ်နတ်နှောက်ယှက်ထားသည် ကို သိတော်မူလျက်ပင် အတယံကြောင့် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူပါသည်” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား - နောက်၌ “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့” - စသည်ဖြင့် (မာရ်နတ် အနှောက်အယှက်လွှတ်၍ သတိရလာသောအခါ) အရှင်အာနန္ဒာသည် တောင်းပန်လိမ့်ဦးမည်။ ထိုသို့တောင်းပန်သောအခါ “ချစ်သား အာနန္ဒာ...ထိုသို့ မတောင်းပန်ခြင်းသည် သင်၏ အပြစ်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။ သင်၏ ချိုယှင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏” - စသည်ဖြင့် အပြစ်တင်စကား မိန့်ကြားတော်မူကာ အရှင်အာနန္ဒာ၏ စိုးရိမ်သောကတရား ပါးအောင်ပြုတော်မူလိုသောကြောင့် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ ဤကား အဖြေတည်း။)

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ်သား အာနန္ဒာ... သင်သွားလော့၊ ယခုအခါ၌ သွားရန် အချိန်ကို သင်သိ၏” ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံပြီးလျှင် နေရာမှထကာ မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးလျက် မြတ်စွာဘုရားနှင့် မနီးမဝေး တခုသော သစ်ပင်ရင်း၌ ထိုင်နေလေ၏။

မာရ်နတ် တောင်းပန်ခြင်း

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာ ဗဲသွား၍ မကြာမြင့်မီ မာရ်နတ် အယုတ်သည် မြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်၍ တခုသော နေရာ၌ ရပ်တည်ပြီးသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဤဆိုလတ္တံ့သော အတိုင်း (ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရန်) လျှောက်ထားလေ၏—

“မြတ်စွာဘုရား...ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ယခုအခါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သောမြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့။ မြတ်စွာဘုရား...ယခု

အခါသည် ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရန် အချိန် တန်ပါပြီ။

မြတ်စွာဘုရား... ရှင်တော်ဘုရားသည် ဤစကားကို မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည်—‘မာရ်နတ်... ငါဘုရား၏ တပည့် ရဟန်းတို့သည် တတ်သိလိမ္မာ မရှိကြသေးသမျှ၊ ကောင်းစွာဆုံးမပြီး မဖြစ်ကြသေးသမျှ၊ မရဲရင့်ကြသေး သမျှ၊ အကြားအမြင် မများကြသေးသမျှ၊ တရားတော်ကို မဆောင်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ လောကုတ္တရာတရားနှင့် လျော် သော တရားကို မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ လျော်သော အကျင့်ကို မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ တရားနှင့်လျော်စွာ မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ မိမိတို့ဆရာဝါဒကို သင်ယူ၍ မပြော နိုင် မဟောနိုင် မပြနိုင် မတည်တံ့စေနိုင် မဖွင့်နိုင် မဝေ ဘန်နိုင် မပေါ်လွင်စေနိုင်ကြသေးသမျှ၊ ပေါ်ပေါက်လာ သော သူတပါး၏ဝါဒကို အကြောင်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာ နှိမ်နင်း၍ အံ့ဖွယ်ရှိသောတရားကို မဟောပြနိုင်ကြသေး သမျှကာလပတ်လုံး ငါဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမည် မဟုတ်’ဟု မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား...ယခုအခါ ရှင်တော်ဘုရား၏ တပည့် ရဟန်းတို့သည် တတ်သိလိမ္မာ ရှိကြပါပြီ၊ ကောင်းစွာဆုံး မပြီးဖြစ်ကြပါပြီ၊ ရဲရင့်ကြပါပြီ၊ အကြားအမြင်များကြပါပြီ၊ တရားတော်ကို ဆောင်နိုင်ကြပါပြီ၊ လောကုတ္တရာတရား နှင့် လျော်သော တရားကို ကျင့်နိုင်ကြပါပြီ၊ လျော်သော အကျင့်ကို ကျင့်နိုင်ကြပါပြီ၊ တရားနှင့်လျော်စွာ ကျင့်နိုင် ကြပါပြီ၊ မိမိတို့ဆရာဝါဒကို သင်ယူ၍ ပြောနိုင် ဟောနိုင် ပြနိုင် တည်တံ့စေနိုင် ဖွင့်နိုင် ဝေဘန်နိုင် ပေါ်လွင်စေနိုင် ကြပါပြီ၊ ပေါ်ပေါက်လာသော သူတပါး၏ ဝါဒကို အကြောင်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာနှိမ်နင်း၍ အံ့ဖွယ်ရှိသော တရားကို ဟောပြနိုင်ကြပါပြီ။

မြတ်စွာဘုရား... ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ယခုအခါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့။ မြတ်စွာဘုရား... ယခုအခါသည် ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရန် အချိန်တန်ပါပြီ။ (၁)

မြတ်စွာဘုရား... ရှင်တော်ဘုရားသည် ဤစကားကို မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည်— ‘မာရ်နတ်... ငါဘုရား၏ တပည့်ရဟန်းမိန်းမတို့သည် (၁)။ (၂)

ငါဘုရား၏ တပည့် ဥပါသကာတို့သည် (၁)။ (၃)

ငါဘုရား၏ တပည့်ဥပါသကာမတို့သည် တတ်သိလိမ္မာ မရှိကြသေးသမျှ၊ ကောင်းစွာဆုံးမပြီး မဖြစ်ကြသေးသမျှ၊ မရဲရင့်ကြသေးသမျှ၊ အကြားအမြင် မများကြသေးသမျှ၊ တရားစတင်ကို မဆောင်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ လောကုတ္တရာ တရားနှင့်လျော်သော တရားကို မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ လျော်သောအကျင့်ကို မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ တရားနှင့်လျော်စွာ - မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ မိမိတို့ဆရာဝါဒကို သင်ယူ၍ မပြောနိုင် မဟောနိုင် မပြုနိုင် မတည်တံ့စေနိုင် မဖွင့်နိုင် မဝေဘန်နိုင် မပေါ်လွင်စေနိုင်ကြသေးသမျှ၊ ပေါ်ပေါက်လာသော သူတပါး၏ဝါဒကို အကြောင်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာနှိမ်နင်း၍ အံ့ဖွယ်ရှိသောတရားကို မဟောပြုနိုင်ကြသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ငါဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမည်မဟုတ်’ဟု မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား... ယခုအခါ ရှင်တော်ဘုရား၏ တပည့် ဥပါသကာမတို့သည် တတ်သိလိမ္မာရှိကြပါပြီ၊ ကောင်းစွာ ဆုံးမပြီးဖြစ်ကြပါပြီ၊ ရဲရင့်ကြပါပြီ၊ အကြားအမြင်များကြပါပြီ၊ တရားစတင်ကို ဆောင်နိုင်ကြပါပြီ၊ လောကုတ္တရာနှင့်လျော်သော တရားကို ကျင့်နိုင်ကြပါပြီ၊ လျော်သော

အကျင့်ကို ကျင့်နိုင်ကြပါပြီ။ တရားနှင့်လျော်စွာ ကျင့်နိုင်
 ကြပါပြီ။ မိမိတို့ဆရာဝါဒကို သင်ယူ၍ ပြောနိုင် ဟောနိုင်
 ပြနိုင် တည်တံ့စေနိုင် ဖွင့်နိုင် ဝေဘန်နိုင် ပေါ်လွင်စေနိုင်
 ကြပါပြီ။ ပေါ်ပေါက်လာသော သူတပါး၏ ဝါဒကို
 အကြောင်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာနှိမ်နင်း၍ အံ့ဖွယ်ရှိသော
 တရားကို ဟောပြောနိုင်ကြပါပြီ။

မြတ်စွာဘုရား.... ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား
 သည် ယခုအခါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ ကောင်း
 သောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား
 သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့။ မြတ်စွာဘုရား.....
 ယခုအခါသည် ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရန်
 အချိန်တန်ပါပြီ။ (၄)

မြတ်စွာဘုရား.....ရှင်တော်ဘုရားသည် ဤစကားကို
 မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည် - ‘မာရ်နတ်.....ငါဘုရား၏
 မြတ်သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော ဤသာသနာတော်
 သည် ပညာရှိနတ်လူတို့ ကောင်းစွာပြုနိုင်သည့်တိုင်အောင်
 မပြည့်စုံသေးသမျှ၊ မစည်ပင်သေးသမျှ၊ မပြန့်ပွားသေး
 သမျှ၊ လူအများမသိသေးသမျှ၊ များစွာမဖြစ်ထွန်းသေးသမျှ
 ကာလပတ်လုံး ငါဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမည်
 မဟုတ်’ဟု မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား.....ယခုအခါ ရှင်တော်ဘုရား၏ မြတ်
 သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော ဤသာသနာတော်သည်
 ပညာရှိနတ်လူတို့ ကောင်းစွာ ပြုနိုင်သည်တိုင်အောင်
 ပြည့်စုံပါပြီ။ စည်ပင်ပါပြီ။ ပြန့်ပွားပါပြီ။ လူအများသိပါပြီ။
 များစွာဖြစ်ထွန်းပါပြီ။

မြတ်စွာဘုရား....ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား
 သည် ယခုအခါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ ကောင်း
 သောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာ

ဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပါလော့။ မြတ်စွာဘုရား...
ယခုအခါသည် ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရန်
အချိန်တန်ပါပြီ။ (၅)”—

ဟု လျှောက်ထားတောင်းပန်လေ၏။

(ဤ၌။ ။မာရ်နတ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးစ
ရှစ်ခုမြောက်သတ္တာဟဝယ် ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ကုန်း၌ပင် လာရောက်၍
“မြတ်စွာဘုရား...အရှင်ဘုရားတို့သည် ဘုရားဖြစ်ရန် ပါရမီတော်များကို
ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း ယခုအခါ ဘုရားဖြစ်တော်မူပါပြီ၊
သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ကို ထိုးထွင်းရရှိ သိအပ်ပါပြီ၊ အရှင်ဘုရား၏
အဖို့ရာ သတ္တလောကအကျိုးအတွက် တမြို့မှတမြို့သို့ တရွာမှတရွာသို့
လှည့်လည်ကျက်စား တရားဟောခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း” ဟု
စကားပလ္လင်ခံ၍ ဤယခု(အာယုသင်္ခါရလွတ်တော်မူသော)နေ့၌ကဲ့သို့ပင်
“မြတ်စွာဘုရား...ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ယခုအခါ
ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့” —စသည်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရန်
တောင်းပန်စကား လျှောက်ထားခဲ့လေသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့— မြတ်စွာဘုရားရှင် ဘုရားဖြစ်ပြီးစ သတ္တ-
သတ္တာဟ စံတော်မူပြီးနောက်အချိန်ဝယ် အဇပါလညောင်ပင်ရင်း၌
သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီးအား၎င်း၊ သိကြားနတ်မင်းအား၎င်း တရားဟော
ဖို့ရန် ဝန်ခံတော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရားကို သိရှိကာ မာရ်နတ်မင်း
သည် “ယခုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါတို့ကို တရားဟောပြော
ခြင်းဖြင့် ငါ၏နယ်ပယ်ကို လွန်မြောက်စေတော့မည်” ဟု နှလုံးမသာယာ
ဖြစ်ရှိကာ ရပ်တည်ရင်းကပင် “ကိုင်း...ယခုအခါ ငါသည် မြတ်စွာ
ဘုရားကို ဥပါယ်တမျှဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံစေအံ့၊ ဤသို့ပြုမူခြင်းဖြင့်
မြတ်စွာဘုရား၏ စိတ်နှလုံးအလို တမျိုးတမည် ပြောင်းလဲသွားကာ
ငါ၏စိတ်နှလုံးအလိုဆန္ဒ ပြည့်ဝပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်၍ ဘုရား
ထံမှောက် သွားရောက်ချဉ်းကပ်လျက် လျှောက်ပတ်ရာအရပ်၌ ရပ်တည်
ပြီးလျှင် ရှေးဖော်ပြရာပါအတိုင်း စကားပလ္လင်ခံ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်
မူရန် တောင်းပန်စကား လျှောက်ထားခဲ့လေသည်။

ထိုစဉ်အခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကလည်း ကိုယ်တော်မြတ်၏ တပည့်
သာဝက ရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာမတို့သည် တတ်
သိလိမ္မာမရှိကြသေးသမျှ၊ (ပ)ပေါ်ပေါက်လာသော သုတပါး၏ဝါဒကို
အကြောင်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာနှိမ်နင်း၍ အံ့ဖွယ်ရှိသောတရားကို

မဟောပြုနိုင်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ကိုယ်တော်မြတ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူမည်မဟုတ်ကြောင်း မိန့်တော်မူ၍ မာရ်နတ်၏လျှောက်ထား
 ချက်ကို ပယ်ချတော်မူခဲ့လေသည်။ ထိုအကြောင်းကို ရည်ရွယ်၍
 မာရ်နတ်မင်းသည် ယခုအခါ “မြတ်စွာဘုရား...ရှင်တော်ဘုရားသည်
 ဤစကားကို မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည်” —အစရှိသော စကားကို
 တင်ပြလျှောက်ထား တောင်းပန်လေသည်။)

ဤသို့လျှောက်သော် မြတ်စွာဘုရားသည် မာရ်နတ်
 အယုတ်ကို—

“ဟယ် မာရ်နတ်ယုတ်...သင် မကြောင့်ကြလင့်၊ မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းသည် မကြာမီ ဖြစ်လိမ့်မည်၊
 ဤနေ့မှ သုံးလလွန်သောအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိ-
 နိဗ္ဗာန်စံလိမ့်မည်” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် စာပါလစေတီ၌ နေ့တော်
 မူစဉ်ပင် သတိရှိလျက် ဆင်ခြင်တော်မူလျက် အာယုသင်္ခါရ
 (= အသက်ရှည်ရန် ပြုပြင်နိုင်သော အာယုပါလကဗလသမာ
 ပတ်)ကို လွှတ်တော်မူ၏။ ထိုအခါ ကြက်သီးမွေးညှင်းထလျက်
 ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ မြေငလျင်အကြီးအကျယ် တုန်လှုပ်လေ၏။
 တော်လည်းသံ(နတ်စည်)တို့သည်လည်း တဖြင့်ဖြင့် မြည်ဟည်း
 ကြကုန်၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤအကြောင်းအရာကို သိတော်
 မူ၍ ထိုအခိုက်ဝယ် ဤဥဒါန်းစကားကို ကျူးရင့်တော်မူ၏—

တုလမတုလဉ္စ သမ္ဘဝံ၊
 ဘဝသင်္ခါရမဝဿဇိ မုနိ။
 အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော၊
 အဘိန္ဒိ ကဝစမိဝတ္တသမ္ဘဝံ။

မုနိ = ဗုဒ္ဓမုနိဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ သမ္ဘဝံ = ပဝတ္ထအကျိုး၏ဖြစ်ပွားရာ အကြောင်းဖြစ်သော။ ဘဝသင်္ခါရံ = ကာမဘဝ စသည်ဖြစ်ရန် စီမံပြုပြင်တတ်သော။ တုလဉ္စ = ပိုင်းဖြတ်၍ရသည့် ကာမာဝစရက်ကို၎င်း။ အတုလဉ္စ = ပိုင်းဖြတ်၍မရသည့် မဟဂ္ဂုတ်ကံကို၎င်း။ အဝဿဇိ = အရိယမဂ်ဖြင့် ထွေးဟက်စွန့်ပစ်တော်မူပြီ။ အဇ္ဈတ္တရတော = ဝိပဿနာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ခန္ဓာပဉ္စက အဇ္ဈတ္တဝယ် လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်တင်လျက် ဆင်ခြင်ရှုမြော် မွေ့လျော်တော်မူသည်ဖြစ်၍။ သမာဟိတော = ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသောသမာဓိဖြင့် တည်ကြည်ခြင်း ရှိတော်မူသည်ဖြစ်၍။ ကဝစမိဝ = ချင်ဝတ်ကဲ့သို့။ အတ္တသမ္ဘဝံ = မိမိသန္တာန်ဝယ် ဖန်ဖန်ဖြစ်ပွား ကိလေသာတရားကို။ အဘိန္ဒြိ = မဂ်ဉာဏ်လေးပါး သန်လျက်ခင်းဖြင့် ပယ်ရှားဖျက်ဆီးတော်မူခဲ့လေပြီ။

(တနည်း) မုနိ = ဗုဒ္ဓမုနိဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ အတုလဉ္စ = မနှိုင်းရှည်အပ်ငြား နိဗ္ဗာန်တရားကို၎င်း။ သမ္ဘဝဉ္စ = အဖန်ဖန်ဖြစ်ပွား ဘဝသုံးပါးကို၎င်း။ တုလံ = တုလေန္တော = “ခန္ဓာငါးဝ သင်္ခါရကား အနိစ္စသာ မှန်လှစွာ၏၊ ခန္ဓာငါးတန် ချုပ်ရာမှန်သည့် နိဗ္ဗာန်မည်ငြား ဤတရားမူ ပျက်ငြားမရှိ မြဲလှတိ”ဟု နှိုင်းရှည့်သုံးသပ် ပညာမြတ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်ဖြစ်၍။ ဘဝသင်္ခါရံ = ဘဝအသစ် ဖြစ်ဖို့စီမံ ဘဝဂါမိကံကို။ အဝဿဇိ = အရိယမဂ်ဖြင့် ထွေးဟက်စွန့်ပစ်တော်မူပြီ။ (ကလံ အဝဿဇိ = ဘယ်ပုံဘယ်နည်း စွန့်ပစ်သနည်း ဟူမူ)။ အဇ္ဈတ္တရတော = ဝိပဿနာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ခန္ဓာပဉ္စက အဇ္ဈတ္တဝယ် လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်တင်လျက် ဆင်ခြင်ရှုမြော် မွေ့လျော်တော်မူသည်ဖြစ်၍။ သမာဟိတော = ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသောသမာဓိဖြင့် တည်ကြည်ခြင်း ရှိတော်မူသည်ဖြစ်၍။ ကဝစမိဝ = ချင်ဝတ်ကဲ့သို့။ အတ္တသမ္ဘဝံ = မိမိသန္တာန်ဝယ် ဖန်ဖန်ဖြစ်ပွား ကိလေသာတရားကို။ အဘိန္ဒြိ = မဂ်ဉာဏ်လေးပါး သန်လျက်ခင်းဖြင့် ပယ်ရှားဖျက်ဆီးတော်မူခဲ့လေပြီ။

အဓိပ္ပါယ်မှာ—သမထ,ဝိပဿနာ ဘဝနာနှစ်ပါး ပွားများ
 တော်မူသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် အရိယမဂ်လေးပါးကို ရတော်
 မူသည်။ စစ်မြေဦး၌ စစ်သူရဲကောင်းသည် မိမိကိုယ်ဝယ် အတင်း
 အကြပ် ဝတ်ဆင်၍ထားအပ်သော ချပ်ဝတ်ကို ထက်လှစွာသော
 သန်လျက်ဖြင့် ခုတ်ဖျက်၍ပစ်သကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း
 အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါး သန်လျက်ခင်းဖြင့် ကိလေသာတရား
 များကို အကြွင်းမဲ့ခုတ်ဖြတ် ဖျက်ဆီးတော်မူလေသည်။ ထိုကဲ့သို့
 ကိလေသာတရားတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖျက်ဆီးလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်
 နက် (ရေသောက်မြစ်ကိုဖြတ်လိုက်သော သစ်ပင်ကြီး၏အတွင်း
 ဝယ် ရှိရင်းစွဲဖြစ်သော သီးစေနိုင်သော သတ္တိတို့သည် ငြိမ်းစဲ
 သွားကာ မသီးစေနိုင်တော့သကဲ့သို့) မြတ်စွာဘုရား၏ သန္တာန်
 တော်ဝယ် အတိတ်သံသရာက လိုက်ပါခဲ့သော ဝဇ္ဇဂါမိ လောကီ
 ကံများသည်လည်း ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုး ပေးစွမ်းနိုင်သော
 သတ္တိများ ငြိမ်းစဲသွားကြကာ ပယ်ရှားပြီး ဖြစ်လေတော့၏ ဟု
 ဆိုလိုသည်။

(ဤ၌—“မြတ်စွာဘုရားသည် သတိရှိလျက် ဆင်ခြင်တော်မူလျက်
 အာယုသင်္ခါရကို စွန့်လွှတ်တော်မူ၏” ဟူသော စကားရပ်ဝယ်—

“သတိရှိလျက်” ဟူသော ဝိသေသနာဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်
 “ကာယ, ဝေဒနာ, စိတ္တ, ဓမ္မအားဖြင့် = လေးထွေပြားသည့် ခန္ဓာကိုယ်
 အတ္တဘောတည်းဟူသော ဒုက္ခဝန်ထုပ်ကြီးကို ငါဘုရားသည် ရှည်လျား
 လှစွာ သံသရာကာလပတ်လုံး ပင်ပန်းကြီးစွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့ရလေပြီ၊
 ယခုအခါ၌ကား ထမ်းဆောင်ရတော့မည် မဟုတ်၊ ဤဒုက္ခဝန်ထုပ်
 ကြီးကို မထမ်းဆောင်ဖို့ရန် စွန့်ပယ်နိုင်ဖို့ရန် ငါဘုရားသည် လေး
 အသင်္ချေ ကမ္ဘာတသိန်းကြာအောင် အရိယမဂ်၏ အဆောက်အဦ
 အဆူဆူသော ပါရမီကောင်းမှုတို့ကို ဆည်းစုအပ်ခဲ့လေပြီ၊ ထို ငါမြော်
 ကိုးတောင့်တသည့် အရိယမဂ်ကို ယခုအခါ ကောင်းစွာထိုးထွင်းသိမြင်
 ရရှိအပ်ခဲ့လေပြီ၊ ယင်းသို့ ရသောကြောင့်ပင် ဤကာယ, ဝေဒနာ, စိတ္တ,
 ဓမ္မအားဖြင့် လေးပါးသောတရားတို့ကို အသုဘ, ဒုက္ခ, အနိစ္စ, အနတ္တ
 အားဖြင့် ပိုင်းခြားထင်ထင် အမှန်အတိုင်း သိမြင်အပ်လေပြီ” ဟု သတိ
 လေးပါးကို သက်ဆိုင်ရာ ကာယ, ဝေဒနာ, စိတ္တ, ဓမ္မအာရုံတို့၌

ထားပြီးလျှင် သတိလက်မလွတ်ပဲ အာယုသင်္ခါရကို စွန့်လွှတ်တော် မူကြောင်း ပြဆိုသည်။

“ဆင်ခြင်တော်မူလျက်” ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင် သည် “ဤခန္ဓာဝန်ထုပ်ကြီးကို ထမ်းဆောင်နေရခြင်း၌ ၁-အတ္တဟိတ= မိမိအကျိုးစီးပွား၊ ၂-ပရဟိတ= သူတပါး၏အကျိုးစီးပွားဟူ၍ အကျိုး စီးပွား=နှစ်မျိုး နှစ်စားရှိရာဝယ် ငါဘုရား၏အတွက် ၁-အတ္တဟိတ= မိမိအကျိုးစီးပွားကို မဟာဗောဓိပင်ရင်းမှာပင် ပြီးဆုံးစေအပ်ခဲ့လေပြီ။ ဗုဒ္ဓဝေနေယျတို့ကို ဆုံးမချေချွတ်ခြင်းတည်းဟူသော ၂-ပရဟိတ= သူတပါးတို့၏အကျိုးစီးပွားကို ရှက်ဆောင်မှုကား မကြာမြင့်မီ လာမည့် သုံးလမြောက် (=ကဆုန်လပြည့်နေ့)၌ ပြီးဆုံးတော့မည်” ဟု ဗုဒ္ဓ ဉာဏ်တော်ဖြင့် အလုံးစုံကို ဆုံးဖြတ်ပြီးမှ အာယုသင်္ခါရလွှတ်တော် မူကြောင်းကို ပြဆိုသည်။

“မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုသင်္ခါရကို လွှတ်တော်မူ၏” ဟူရာဝယ် အာယုသင်္ခါရ-ဟူသည်ကား ရှေး၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတ သန္တာန်အစဉ်ကိုလည်း (ကံသည် ပြုပြင်အပ်သော တရား ဖြစ်သောကြောင့်) အာယုသင်္ခါရဟုခေါ်၏။ ရှေးဖော်ပြရာပါ အာယု ပါလကဖလသမာပတ်ကိုလည်း အသက်ရှည်အောင် ပြုပြင်စောင့်ရှောက် ပေးတတ်သောကြောင့် အာယုသင်္ခါရဟု ခေါ်၏။

ဤသို့ အာယုသင်္ခါရ နှစ်မျိုးရှိရာ ဤယခု “အာယုသင်္ခါရကို လွှတ် တော်မူ၏” ဟူသော စကားရပ်၌ အာယုသင်္ခါရအရ အာယုပါလကဖလ သမာပတ်ကို ကောက်ယူရာ၏။ ထို့ကြောင့် “အာယုသင်္ခါရကို လွှတ် တော်မူ၏” ဟူသည်မှာ— မြတ်စွာဘုရားသည် လက်ဖြင့် ခဲကို စွန့်လွှတ် သကဲ့သို့ အာယုသင်္ခါရကို စွန့်လွှတ်တော်မူသည်မဟုတ်၊ စင်စစ်သော် ကား “ငါဘုရားသည် ဤမှနောက် သုံးလတိုင်ရှိသာ (ကဆုန်လပြည့် နေ့တိုင်ရှိသာ) အာယုပါလကဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားတော့မည်၊ ထိုမှ နောက်၌ကား မဝင်စားတော့ဘူး” ဟု စိတ်တော်ကိုဖြစ်စေခြင်း= ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်တော်မူလိုက်ခြင်းကို အာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မူ ခြင်းဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ထိုသို့ “သုံးလမှ နောက်၌ အာယုပါလကဖလ သမာပတ်ကို ငါမဝင်စားတော့ဘူး” ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်လိုက်သဖြင့် ပင်လျှင် ထို အာယုပါလကဖလသမာပတ်ဖြင့် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော ဇီဝိတသန္တာန်အစဉ် တည်းဟူသော အကျိုးအာယုသင်္ခါရကို “ငါမဖြစ် စေတော့ဘူး” ဟူ၍ စွန့်လိုက်ပြီး ဆုံးဖြတ်လိုက်ပြီး ဖြစ်လေတော့၏။

ထိုသို့ အာယုသင်္ခါရကို စွန့်လွှတ်တော်မူလိုက်သောအခါ ကြောငွေ့တိုက် တသောင်းတိုင်အောင် မဟာပထဝီ ဤမြေကြီးသည် ၁-အရှေ့မှ အနောက်သို့ ယိမ်း၍တမျိုး၊ ၂-အနောက်မှ အရှေ့သို့ ယိမ်း၍တမျိုး၊ ၃-တောင်မှ မြောက်သို့ ယိမ်း၍တမျိုး၊ ၄-မြောက်မှ တောင်သို့ ယိမ်း၍တမျိုး၊ ၅-အောက်မှ အထက်သို့ တက်၍တမျိုး၊ ၆-အထက်မှ အောက်သို့ သက်၍တမျိုး = ဤသို့ ၆-မျိုးသော အခြင်းအရာဖြင့် ကိလေသာမကင်းသူများအဖို့ မွေးညှင်း၌ပျ ကြက်သီးထလျက် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ တုန်လှုပ်လေသည်။

ထိုသို့ အာယုသင်္ခါရကို စွန့်လွှတ်တော်မူလိုက်ပြီးသောအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စိတ်တော်အစဉ်ဝယ် “ငါဘုရားသည် ရှည်လျားလှစွာ သံသရာကာလပတ်လုံး ပင်ပန်းကြီးစွာ တမ်းဆောင်ခဲ့ရသော ခန္ဓာဝန်ထုပ်ကြီးကို ယခုအခါ မကြာမြင့်မီ သုံးလမြောက်လျှင် စွန့်ချုရတော့ပေမည်” ဟု ကြံစည်စဉ်းစား နှစ်သက်ခြင်း ဝမ်းမြောက်ခြင်း = ပီတိသောမနဿတရားတို့ တဖွားဖွား ဖြစ်လေတော့သည်။ သို့ရာကား (ဆီအိုးအတွင်းသို့ ဆီကို လောင်းထည့်သွန်းသောအခါ ပိုလျှံသောဆီများသည် ဆီအိုးအပေါ်သို့ လျှံ၍ တက်သကဲ့သို့) မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်၌ ဖြစ်ပွားသော ပီတိတရား သောမနဿတရားတို့သည် တကိုယ်လုံးလွှမ်းခြုံကာ ရင်တွင်းမဆုံပဲ အပေါ်သို့ လျှံ၍တက်သည့်အလား “တုလမတုလဉ္စ သမ္ဘဝံ”-အစရှိသော ဥဒါန်းဂါထာစကားကျူးရင့် ဖြစ်ပွားလာလေသည်။

ထိုသို့ ဥဒါန်းကျူးရင့်တော်မူသဖြင့်ပင် “မြတ်စွာဘုရားသည် ဖေရ်နတ်ကို ကြောက်၍ အာယုသင်္ခါရ လွှတ်သည်မဟုတ်” ဟူသော အနက်လည်း ပြီးလေ၏။ မှန်၏—ကြောက်ရွံ့သောသူအဖို့ရာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဥဒါန်းကျူးရင့်ခြင်းပင်သည် ဖေရ်။ ဟု မြတ်စွာဘုရား အာယုသင်္ခါရကို လွှတ်တော်မူသည်မှာ မည်သို့မျှ ဖေရ် မကြောက် “ခန္ဓာဝန်ကို စွန့်ချု၍ ဒုက္ခပထဝီသိမ်းရတော့မည်” ဟု ဗုဒ္ဓညာဏ်ဖြင့် သိမြင်တော်မူလျက် ဥဒါန်းကျူးရင့်ကာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ အာယုသင်္ခါရကို လွှတ်တော်မူလေသည်။

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာ၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ဒိုး... ဒိုးစွယ် ရှိပါပေစွာ၊ မဖြစ်စတုး အလူးဖြစ်ပါပေစွာ၊ ကြက်သီးမွေးညှင်းထစေလျက် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော ဤမြေ (ငလျင်) လှုပ်ခြင်းသည် ကြီးကျယ်လေစွာသာကား၊ အလွန်ကြီးကျယ်လေစွာ

တကား၊ တော်လည်းသံ (နတ်စည်) တို့သည်လည်း တမြို့မြို့ မြည်ဟည်းသွားကုန်၏။ အကြီးအကျယ် မြေ (ငလျင်) လှုပ်ခြင်း ၏ ဇနကအကြောင်းကား အဘယ်ပါလိမ့်နည်း၊ ဥပတ္တမ္မက အကြောင်းကား အဘယ်ပါလိမ့်နည်း” ဟု အကြံအစည် ဖြစ်ရှိ လေ၏။

ထိုနောက် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ထံတော်မှောက်သို့ သွားရောက်ဆည်းကပ်လျက် မြတ်စွာဘုရား ကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးပြီးသော် သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော နေရာ၌ထိုင်နေ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “အံ့ဖွယ်ရှိပါပေစွာ မြတ်စွာ ဘုရား...၊ မဖြစ်စဘူး အထူးဖြစ်ပါပေစွာ မြတ်စွာဘုရား...၊ ကြက်သီး မွေးညှင်း ထစေလျက် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော ဤမြေ (ငလျင်) လှုပ်ခြင်းသည် ကြီးကျယ်ပါပေစွာ၊ အလွန်ကြီးကျယ်ပါ ပေစွာ၊ တော်လည်းသံ (နတ်စည်) တို့သည်လည်း တမြို့မြို့ မြည်ဟည်းသွားကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရား...မြေ(ငလျင်)ပြင်းစွာလှုပ် ခြင်း၏ ဇနကအကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်း၊ ဥပတ္တမ္မက အကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်း” ဟု လျှောက်ထားမေးမြန်း လေ၏။

မြေ(ငလျင်)လှုပ်ခြင်း အကြောင်းရှစ်ပါး

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ် သားအာနန္ဒာ...မြေ (ငလျင်) ပြင်းစွာ လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း အထောက်အပံ့တို့ကား ရှစ်ပါးတို့ရှိကုန်၏။ ရှစ်ပါးတို့ ဟူသည် မှာ—

- (၁) ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဤ မဟာပထဝီမြေကြီးသည် ရေ၌ တည်၏၊ ရေသည် လေ၌ တည်၏၊ လေသည် ကောင်းကင်၌ တည်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ...လေပြင်းစွာ တိုက်ခတ်သောအခါ ထို လေပြင်းတို့သည် ရေကို လှုပ်စေကုန်၏၊ လှုပ်သော ရေသည် မြေကို လှုပ်စေ၏။ ဤကား မြေ (ငလျင်) ပြင်းစွာ လှုပ်ခြင်း၏ ရှေးဦးစွာသော အကြောင်းအထောက်အပံ့တည်း။

(၂) ချစ်သားအာနန္ဒာ တဖန် ထို့ပြင်လည်း တန်ခိုးရှင် ဖြစ်သော အဘိညာဏ်စိတ်၌ လေ့လာပြီးသော သမဏကဖြစ်စေ၊ မြာဟ္မဏကဖြစ်စေ၊ ကြီးသော တန်ခိုးအာနုဘော်ရှိသော နတ်က ဖြစ်စေ အားနည်းသော မြေကသိုဏ်းများနိဗ္ဗာန်သညာနှင့် အားကြီး သော ရေကသိုဏ်းများနိဗ္ဗာန်သညာတို့ကို ပွားများပြီးလျှင် ဤမြေကြီး ကို လှုပ်စေတတ်၊ တုန်လှုပ်စေတတ်၊ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်စေတတ်၊ သွက်သွက်ခါတုန်လှုပ်စေတတ်၏။ ဤကား မြေ (ငလျင်) ပြင်းစွာ လှုပ်ခြင်း၏ နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော အကြောင်းအထောက်အပံ့ တည်း။

(၃) ချစ်သားအာနန္ဒာ တဖန် ထို့ပြင်လည်း ဘုရား အလောင်းတော် တုသိတာနတ်ပြည်မှ စုတေ၍ သတိရှိလျက် သမ္မဇဉ်ရှိလျက် (= သတိသမ္မဇဉ်လက်မလွတ်ပဲ) အဓိဝမ်းတိုက်သို့ သက်ရောက်သောအခါ ဤမြေကြီးသည် လှုပ်တတ်၊ တုန်လှုပ်တတ်၊ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်တတ်၊ သွက်သွက်ခါတုန်လှုပ်တတ်၏။ ဤကားမြေ (ငလျင်) ပြင်းစွာလှုပ်ခြင်း၏ သုံးခုမြောက်ဖြစ်သော အကြောင်း အထောက်အပံ့တည်း။

(၄) ချစ်သားအာနန္ဒာ တဖန် ထို့ပြင်လည်း ဘုရား အလောင်း သတိရှိလျက် သမ္မဇဉ်ရှိလျက် (= သတိသမ္မဇဉ်လက် မလွတ်ပဲ) အဓိဝမ်းတိုက်မှ ဖွားမြင်သောအခါ ဤမြေကြီးသည် လှုပ်တတ်၊ တုန်လှုပ်တတ်၊ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်တတ်၊ သွက်သွက်ခါ တုန်လှုပ်တတ်၏။ ဤကား မြေ (ငလျင်) ပြင်းစွာလှုပ်ခြင်း၏ လေး ခုမြောက်ဖြစ်သော အကြောင်းအထောက်အပံ့တည်း။

(၅) ချစ်သားအာနန္ဒာ တဖန် ထို့ပြင်လည်း မြတ်စွာဘုရား သည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်ကို ရတော်မူ သောအခါ(ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါဟု ဆိုလိုသည်) ဤမြေ ကြီးသည် လှုပ်တတ်၊ တုန်လှုပ်တတ်၊ ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်တတ်၊ သွက်သွက်ခါတုန်လှုပ်တတ်၏။ ဤကား မြေ(ငလျင်) ပြင်းစွာ လှုပ်ခြင်း၏ ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော အကြောင်း အထောက်အပံ့ တည်း။

(၆) ချစ်သားအာနန္ဒာ = တဖန် ထို့ပြင်လည်း မြတ်စွာဘုရား အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဓမ္မစကြာတရား ဟောကြားတော်မူသောအခါ ဤမြေကြီးသည် လှုပ်တတ်၊ တုန်လှုပ်တတ်၊ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်တတ်၊ သွက်သွက်ခါ တုန်လှုပ်တတ်၏။ ဤကား မြေ(ငလျင်)ပြင်းစွာလှုပ်ခြင်း၏ ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော အကြောင်းအထောက်အပံ့တည်း။

(၇) ချစ်သားအာနန္ဒာ... တဖန် ထို့ပြင်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင် သတိရှိလျက် သမ္မုဇေရှိလျက် အာယုသင်္ခါရကို စွန့်လွှတ်တော်မူသောအခါ ဤမြေကြီးသည် လှုပ်တတ်၊ တုန်လှုပ်တတ်၊ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်တတ်၊ သွက်သွက်ခါ တုန်လှုပ်တတ်၏။ ဤကား မြေ(ငလျင်) ပြင်းစွာ လှုပ်ခြင်း၏ ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော အကြောင်းအထောက်အပံ့တည်း။

(၈) ချစ်သားအာနန္ဒာ... တဖန် ထို့ပြင်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင် ခန္ဓာနာမ်ရုပ် အကြွင်းမရှိသည့် ငြိမ်းချမ်းခြင်း သဘော = အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဘေဝိယံ ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူသောအခါ ဤမြေကြီးသည် လှုပ်တတ်၊ တုန်လှုပ်တတ်၊ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်တတ်၊ သွက်သွက်ခါ တုန်လှုပ်တတ်၏။ ဤကား မြေ(ငလျင်) ပြင်းစွာလှုပ်ခြင်း၏ ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော အကြောင်း အထောက်အပံ့တည်း။

ချစ်သား အာနန္ဒာ... မြေ(ငလျင်) ပြင်းစွာ လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း အထောက်အပံ့တို့ကား ဤရှစ်ပါးတို့ပေတည်း” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဝကားတော်အဆက်ကား မပြီးဆုံးသေးပါ။)

(ဤအရာ၌—

၁-ခတ်ချောက်ချားတင် ၂-တန်ခိုးရှင်တို့ တိညာဉ်စွမ်းအား ဖျာန်ကစားနှင့် ၃-မြတ်ဗျားဝိဇ္ဇာ ပရုဇမတို့ သန္ဓေယူ၍ ၄-ဖွားရာ တလှိုင် ၅-ဘုရားဖြစ်တည် ၆-မိန့်တစ်ဓမ္မစက် ၇-တချက်အာယု စွန့်လွှတ်မှုက ၈-အနုပါဒိ နိဗ္ဗာန်မှီ = ရှစ်လိမြေကြီး လှုပ်ကြောင်း တည်း” —

ဟူသော ဤလင်္ကာကို နှုတ်ရအောင်ထားပြီးမှ ဤဆိုလတ္တံ့ သော အဓိပ္ပါယ်ကို အထူးမှတ်ယူရာ၏။

၁ - ဓာတ်ချောက်ချားအင်

ဓာတ်ချောက်ချား၍လည်း မြေ (ငလျင်) တုန်လှုပ်၏။ ချဲ့ဦးအံ့— ကမ္ဘာလောကဓာတ်ကြီး၏အောက်မှ ယူဇနာပေါင်း (၉၆၀၀၀၀) ကိုး သိန်းခြောက်သောင်း အထူးရှိသော လေထုခံလျက်ရှိ၏။ ထိုလေထု၏ အထက်၌ ယူဇနာပေါင်း (၄၇၀၀၀၀) လေးသိန်းရှစ်သောင်းအထူးရှိသော ရေထုတည်၏။ ထိုရေထု၏အထက်၌ ယူဇနာပေါင်း (၂၄၀၀၀၀) နှစ် သိန်းလေးသောင်းအထူးရှိသော မြေထုတည်၏။ ထိုမြေထုတွင် အောက် ပိုင်း ယူဇနာပေါင်း (၁၂၀၀၀၀) တသိန်းနှစ်သောင်းကား သိလာမြေ= ကျောက်မြေဖြစ်၏။ အထက်ပိုင်း ယူဇနာပေါင်း (၁၂၀၀၀၀) တသိန်း နှစ်သောင်းကား ပံသုမြေဖြစ်၏။

ဓာတ်ချောက်ချား၍ အောက်ခံလေထုပကတိတွင် ထူးကဲ၍ လေပြင်း လေကြမ်း တိုက်ခတ်သောအခါ ဥက္ခေပကလေ-ဟုခေါ်သော (ပကတိ ရှိရင်းရေထုကိုခံသည့် လေကို ဖြတ်တောက်၍ မူလတည်နေရင်းဌာနမှ လွင့်ပါးစေတတ်သော) ဓာတ်ချောက်ချား၍ဖြစ်သည့် လေပြင်း လေ ကြမ်းများ တိုက်ခတ်ကြကာ ထိုဥက္ခေပကလေတို့က ရေထုကိုခံသော ပကတိမူမှန်လေထုကို ဖြတ်တောက်၍ ပစ်ကြ၏။ ထိုအခါ ကမ္ဘာရေထု သည် အောက်အဇ္ဈာကသာကောင်းကင်သို့ လျှောက်လေ၏။ ထိုကမ္ဘာ ရေထုအောက်သို့ လျှောက်သော် ကမ္ဘာမြေထုသည်လည်း အောက်သို့ လျှောက်လေ၏။ တဖန် (ဥက္ခေပကဓာတုက္ခေပကလေက ထိုကဲ့သို့ ဖြတ် တောက်တိုက်ခတ်၍ ကင်းစသွားသောအခါ) ရေထုကိုခံသော ကမ္ဘာလေ ထုသည် မိမိ၏စွမ်းအားဖြင့် (ရေစစ်မေကရိုက်အတွင်း၌ လေသည် ရေကို အောက်သို့မကျအောင် ဖွဲ့နှောင်ဆွဲဆောင်သကဲ့သို့) ကမ္ဘာရေထုကို ဖွဲ့နှောင်ဆွဲဆောင်၍ ယူပြန်၏။ ထိုအခါ ရေထုသည် အထက်သို့ တက် လာပြန်၏။ ထိုကမ္ဘာရေထု အထက်သို့ တက်လတ်သော် ကမ္ဘာမြေထု သည်လည်း အထက်သို့ တက်လေ၏။ ဤနည်းဖြင့် ဓာတုက္ခေပက ဥက္ခေပကလေ တိုက်ခတ်သောအခါ ကမ္ဘာရေထု တုန်လှုပ်သောကြောင့် ကမ္ဘာမြေထု(ငလျင်) တုန်လှုပ်၏။

ဤဓာတ်ချောက်ချား၍ မြေ(ငလျင်) တုန်လှုပ်ခြင်းကား ယခုအခါ တိုင်အောင်ပင် အကြားအကြားကာလ၌ ဖြစ်တတ်သည်သာတည်း။

ထိုသို့ဖြစ်သော်လည်း မဟာပထဝီ ဤမြေအထူက ထူထဲလှသောကြောင့် အောက်သို့သက်ခြင်း အထက်သို့တက်ခြင်းများ မထင်ရှားပဲရှိလေသည်။

၂-တန်ခိုးရှင်တို့ ဘိညာဉ်စွမ်းအား ဈာန်ကစားနှင့်

တန်ခိုးဣဒ္ဓိရှင်တို့၏ အဘိညာဉ်စွမ်းအားကြောင့်လည်း မြေ (ငလျင်) တုန်လှုပ်၏။ ထိုဣဒ္ဓိရှင်တို့ မြေ(ငလျင်) တုန်လှုပ်စေသောအခါ အာပေါကသိဏဈာန်ကို ဦးတည်ဝင်စား၍ တုန်လှုပ်စေကြရသည်။ ချဲ့ ဦးအံ—ထိုဣဒ္ဓိရှင်တို့၏ မြေကိုတုန်လှုပ်စေရာ၌ (၁) သိကြားမင်း၏ ဝေဇယန္တာပြာသာဒ်ကို တုန်လှုပ်စေသော အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်မြတ်ကဲ့သို့ သူတပါးတို့ကို ထိတ်လန့်သံဝေဂ ရစေလို၍လည်း တုန်လှုပ်စေတတ်၏။ (၂) သိကြားမင်း၏ ဝေဇယန္တာပြာသာဒ်ကိုပင် တုန်လှုပ်စေသော (မဟာနာဂမထေရ်၏တူ) သံဃရက္ခိတ သာမဏေ ကဲ့သို့ စုံစမ်းလို၍လည်း တုန်လှုပ်စေတတ်၏။ ၂-အချက်ကို ချဲ့၍ပြဦး အံ—

သံဃရက္ခိတ သာမဏေဝတ္ထု

(မဟာနာဂမထေရ်၏တူ) သံဃရက္ခိတ သာမဏေသည် သင်ဓုန်းဦး မှာပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ပြီးလျှင် * “ရှင်ရဟန်းပြုသော နေ့မှာပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်၍ သိကြားမင်း၏ ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်ကို

* ရှင်ပြုရန် ဆံချသောအခါ တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူ၍ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းလျက် နောက်ဆုံး ဆံဝန်းဆံအစုကို ရိတ်ချလိုက် သည်နှင့် တပြိုင်နက်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိခြင်းကို “=သင်ဓုန်း ဖျား=ဆံရိတ်ခြင်းကိစ္စအဆုံး၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်း” ဟူ၍ ဆိုသည်။ ဤကား (ခုရဂ္ဂေယေဝါတိ ခုရကမ္မပရိယောသာနေယေဝ၊ တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန် ဂဟေတွာ တံ ပရိဂ္ဂအုန္တော အန္တိမာယ ဧကသဝနိယာ ဝေါရောပနာယ သမကာလမေဝ စ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ) ဟူ၍ ဖွင့်သော သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပဌမအုပ်၊ စာမျက်နှာ ၁၂၈) ဖွင့်ချက်နှင့်အညီတည်း။

(တတ္ထ ခုရဂ္ဂေယေဝါတိ ဧကသောရောပနတ္ထံ ခုရခာရာယ အဂ္ဂေ သိသေ ဌပိတေ တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်မုခေန ဘာဝနံ အနုယုန္တော အရဟတ္တံပတွာ) ဟူ၍ ဖွင့်သော (သံ ဇ္ဇိ ၂၊ ၂၃၉) သံယုတ္တဋီကာအလို ဆံရိတ်ရန် သင်ဓုန်းသွားကို ဦးခေါင်းပေါ်၌ ချထားလိုက်လျှင်ပင် တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဦးမူကာ ဘာဝနာတရား ပွားများအားထုတ်လျက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို “သင်ဓုန်းဦး၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ခြင်း” ဟူ၍ ဆိုသည်။ သာရတ္ထဒီကာအလို (ခုရဂ္ဂေယေဝ=သင်ဓုန်းဖျား၌သာလျှင်) ဟု အနက်ပေး၍ သံယုတ်ဋီကာအလို (သင်ဓုန်းဦး၌သာလျှင်) ဟု အနက်ပေးရာ၏။

တုန်လှုပ်စေသည့် ရှင်ရဟန်းတပါးပါး ပေါ်ပေါက်ဘူးသလော” ဟု စဉ်းစား ဆင်ခြင်လတ်သော် တဦးတယောက်မျှ မပေါ်ပေါက်ဘူးသေးကြောင်း သိရ၍ “ငါသည် တုန်လှုပ်စေမည်” ဟု အဘိညာဉ်တန်ခိုးအစွမ်းဖြင့် ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်ဦးထိပ်၌ ရပ်တည်ပြီးလျှင် ခြေဖြင့် ကန်၍ တုန်လှုပ်အောင် ပြုလုပ်သော်လည်း တုန်လှုပ်စေခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ချေ။

ထိုအခါ သာမဏေကို သိကြားမင်း၏ ကခြေသည်နတ်သမီးများက “ချစ်သား သံဃရက္ခိတ.... သင်ချစ်သားသည် အပုပ်နှင့်ရောသောရနံ့ရှိသည့် ဦးခေါင်းရှိသူဖြစ်လျက် (=အလွန်အသက်အရွယ် ငယ်သူဖြစ်လျက်ဟု ဆိုလိုသည်) ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်ကို တုန်လှုပ်စေလိုဘိ၏။ ချစ်သား.... ပြာသာဒ်ကြီးကား ကြံ့ကြံ့ခိုင်ကျည် အလွန်တည်တံ့ပေသည်။ သင်ချစ်သားသည် အဘယ်မှာလျှင် တုန်လှုပ်စေနိုင်လိမ့်မည်နည်း” ဟု ပြောဆိုကြလေကုန်၏။

သံဃရက္ခိတသာမဏေသည် “ဤနတ်သမီးတို့ကား ငါနှင့်အတူ ပြက်ရယ်မှု ပြုကြကုန်၏=ငါ့ကိုပြက်ရယ်မှုကြကုန်၏။ ငါတမူကား သွန်သင်ပြသ ဆိုဆုံးမသည့် ဆရာ့နည်းကို မရသေးချေ။ ငါ၏ဆရာ သာမဗုဒ္ဓက မဟာနာဂထေရ်သည် ယခုအခါ အဘယ်အရပ်၌ နေတော်မူသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်လတ်သော် မဟာသမုဒြာအတွင်း၌ ရေလိုဏ်ကို ဖန်ဆင်း၍ နေသန်နေထိုင်တော်မူ၏” ဟု သိ၍ ထိုအရပ်သို့ သွားရောက်ကာ မထေရ်ကို ရှိခိုး၍ ရပ်တည်လေ၏။

ထိုအခါ သာမဏေကို မဟာနာဂထေရ်သည် “ချစ်သား သံဃရက္ခိတ.... အသို့နည်း ကောင်းစွာ မတတ်မြောက်သေးပဲ စစ်ပွဲဝင်ခဲ့သလော” ဟု မိန့်တော်မူကာ “ချစ်သား.... ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်ကို တုန်လှုပ်စေခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ခဲ့ဘူးလော” ဟု တိုက်ရိုက်ပင် မေးတော်မူလေ၏။ သံဃရက္ခိတသာမဏေက “အရှင်ဘုရား.... တပည့်တော်သည် ကောင်းစွာသင်ပြ ဆိုဆုံးမသည့် ဆရာ့နည်းကို မရသေးပါဘုရား” ဟု လျှောက်သောအခါ မဟာနာဂထေရ်သည် သာမဏေကို “ချစ်သား.... သင်ချစ်သားကဲ့သို့သော ဣဒ္ဓိရှင်တဦးကမှ မတုန်လှုပ်စေနိုင်လျှင် အခြားမည်သူတဦးတယောက်သည် တုန်လှုပ်စေနိုင်ချိမ့်မည်နည်း (ဟု အားပေးစကား မိန့်ကြားပြီးလျှင် ဆက်၍) ချစ်သား.... သင်ချစ်သားသည် ရေအပြင်၌ နွားချေးခြောက်ခဲ ပေါလောမျောသည်ကို မြင်ဘူးသည် မဟုတ်လော၊ ချစ်သား.... အိုးကင်း၌ မှိုကို ကြော်သောသူတို့သည်

အစွန် အဖျား ကလနားမှ လှည့်ကာ လှည့်ကာ ဖြတ်တောက်ခါယူကြ ကုန်၏။ ဤဥပမာဖြင့် သင်ချစ်သားသည် သိလေလော့” ဟု မိန့်တော် မူလေ၏။

သံဃရက္ခိတသာမဏေသည် “အရှင်ဘုရား.....ဤမျှလောက်ဖြင့် သင့်လျောက်ပတ်ပါလိမ့်မည်” ဟု လျှောက်ထားပြီးလျှင် “ဝေဇယန္တာ နန်းပြာသာဒ်ကြီးတည်ရာအရပ်သည် ရေတပြင်တည်း ဖြစ်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်၍ ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်သို့ ရှေးရှုကြရောက်လေ၏။ နတ်သမီးတို့သည် သာမဏေကို မြင်ကြ၍ “ပဌမအကြိမ် အရှက်ရ၍ သွားရပြီး သံဃရက္ခိတသာမဏေသည် တဖန်ထပ်၍ လာဘိ၏။ တဖန် ထပ်၍ လာဘိ၏” ဟု အထင်သေး အမြင်သေးစကား ပြောကြားကြ လေ၏။

သိကြားနတ်မင်းသည် “ငါ့သားနှင့် သင်တို့သည် ပြက်ရယ်စကား မပြောကြားကြလင့်၊ ယခုအခါ ထိုငါ့သားသည် ဆရာကောင်း (ဆရာနည်းကောင်း) ကို ရအပ်ခဲ့လေပြီ၊ ခဏအတွင်းမှာပင် ပြာသာဒ် ကြီးကို တုန်လှုပ်စေလိမ့်မည်” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ သံဃရက္ခိတသာမဏေ သည်လည်း ခြေမဖြင့် ဝေဇယန္တာပြာသာဒ်ထုပ်ကကို တို့လေ၏။ ပြာသာဒ်ကြီးသည် ရှေ့၊ နောက်၊ ဝဲ၊ ယာ = အရပ်လေးမျက်နှာ ယိမ်းနွဲ့ လေ၏။ နတ်သမီးတို့သည် “ချစ်သား...ပြာသာဒ်ကြီးအား ရပ်တည် ခွင့်ကို ပေးပါလော့၊ ချစ်သား...ပြာသာဒ်ကြီးအား ရပ်တည်ခွင့်ကို ပေးပါလော့” ဟု ဟစ်အော်မြည်တမ်းကြလေ၏။

သံဃရက္ခိတသာမဏေသည် ဝေဇယန္တာနန်းပြာသာဒ်ကြီးကို မူလ နေရာ၌ ထားရှိပြီးလျှင် ပြာသာဒ်ထက်၌ ရပ်တည်၍ ဤဆိုလတ္တံ့သော သုံးဂါထာတို့ဖြင့် ဥဒါန်းကျူးရင့်လေ၏—

- (၁) အဇ္ဇေဝါဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ အဇ္ဇ ပတ္တာသဝက္ခယံ။
အဇ္ဇ ကမ္မေမိ ပါသာဒံ၊ အဟော ဗုဒ္ဓဿုဋ္ဌာရတာ။
- (၂) အဇ္ဇေဝါဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ အဇ္ဇ ပတ္တာသဝက္ခယံ။
အဇ္ဇ ကမ္မေမိ ပါသာဒံ၊ အဟော ဓမ္မဿုဋ္ဌာရတာ။
- (၃) အဇ္ဇေဝါဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ အဇ္ဇ ပတ္တာသဝက္ခယံ။
အဇ္ဇ ကမ္မေမိ ပါသာဒံ၊ အဟော သံဃဿုဋ္ဌာရတာ။

(ဤသုံးဂါထာတို့၌ စတုတ္ထအပိုဒ်သာ ထူးသည်၊ ထို့ကြောင့် ထူးရာ ကိုဖော်ပြလျက် ပေါင်း၍ အနက်ယောဇနာပေအံ့)။

အဟံ = သံသရက္ခိတ မည်ရခေါ် ထေ့ ငါသာမဏေသည်။ အဇ္ဇေဝ = ဤနေ့မှာပင်လျှင်။ ပဗ္ဗဇိတော = ရှင်အဖြစ်သို့ စင်စစ်ဆိုက်မြောက် ရောက်ခဲ့လေပြီ။ အဇ္ဇ = ယနေ့။ အာသဝက္ခယံ = အာသဝေါလေးရပ် ကုန်ဆုံးပြတ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့။ ပတ္တော = သင်ခန်းဦးဝယ် အထူးဆိုက်မြောက် ရောက်ခဲ့လေပြီ။ အဇ္ဇ = ယနေ့။ ပါသာဒံ = သိကြားဗိမာန် ဝေဇယန်ဘုံထွတ် နန်းပြာသာဒ်ကို။ ကမ္မေမိ = ဆရာ့ထံမှ နည်းကောင်းရ၍ ခဏလျင်ထေ့ တုန်လှုပ်စေခဲ့၏။

၁။ ဗုဒ္ဓဿ = သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ အမည်ရသား သုံးလောကဆရာ ဘုရားရတနာ၏။ ဥဠာရတာ = ဂုဏ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ ကျေးဇူးကြီးမြတ်ခြင်းသည်။ အဟော = စုတ်သတ်ရှင်မော တဩ,ဩလျှင် အတောမသတ် လောကဓာတ်ဝယ် ပြောစမှတ်လက်ဖျစ်တီး၍ အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာတကား။

၂။ ဓမ္မဿ = နိယျာနိက မှန်မောလှသည့် ဓမ္မဆယ်ဖြာ တရားရတနာ၏။ ဥဠာရတာ = ဂုဏ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ ကျေးဇူးကြီးမြတ်ခြင်းသည်။ အဟော = စုတ်သတ်ရှင်မော တဩ,ဩလျှင် အတောမသတ် လောကဓာတ်ဝယ် ပြောစမှတ်လက်ဖျစ်တီး၍ အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာတကား။

၃။ သံဃဿ = ပရမတ္ထအရိယာ သံဃာရတနာ၏။ ဥဠာရတာ = ဂုဏ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ ကျေးဇူးကြီးမြတ်ခြင်းသည်။ အဟော = စုတ်သတ်ရှင်မော တဩ,ဩလျှင် အတောမသတ် လောကဓာတ်ဝယ် ပြောစမှတ်လက်ဖျစ်တီး၍ အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာတကား။

၃-မြတ်ဗျားဝိဇ္ဇန္တ ပရမေတို့ သန္ဓေယူခါ၊ (ပ)၊ ဂ-အနုပါဒိ နိဗ္ဗာန်မှ

၃-ဘုရားအလောင်းတော်များ ပဋိသန္ဓေ စံနေတော်မူသောအခါ၊ ၄-ဖွားမြင်တော်မူသောအခါ၊ ၅-ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ၊ ၆-ဓမ္မစကြာတရား ဟောကြားတော်မူသောအခါ၊ ၇-အာယုသင်္ခါရလွှတ်တော်မူသောအခါ၊ ၈-အနုပါဒိသေသပရိနိဗ္ဗာန် ငင်စံတော်မူသောအခါ ဤအခါများ၌လည်း မြေ(ငလျင်)တုန်လှုပ်၏။ ဤသို့ မြေ(ငလျင်)တုန်လှုပ်ခြင်း ရှစ်မျိုးကို သိမှတ်ရာ၏။

ထိုရှစ်မျိုးတို့တွင် ၁-မြေလှုပ်ခြင်းသည် ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ ဥက္ခေပကလေဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။ ။ ၂-မြေလှုပ်ခြင်းသည် တန်ခိုးရှင်၏ ဉာဏ်တန်ခိုး၊ ကမ္မဝိပါကဇတန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်၏။ ။ ၃-၄-မြေလှုပ်ခြင်းတို့သည် ဘုရားအလောင်းတော်၏ ကောင်းမှုတန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ။

၅-မြေလှုပ်ခြင်းသည် ပဋိဝေဉာဏ်တော်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ဖြစ်၏။ ။
 ၆-မြေလှုပ်ခြင်းသည် ဒေသနာဉာဏ်တော်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ဖြစ်၏။
 ထိုသို့ ဓမ္မစကြာတရား ဟောတော်မူသောအခါ ဒေသနာဉာဏ်တော်၏ အာနုဘော်ကြောင့်ဖြစ်သော မြေလှုပ်ခြင်းသည် မဟာပထဝီမြေကြီးက ကောင်းကြီးပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် ထို ၆-အမှတ်ပြ မြေလှုပ်ခြင်းကို “မြေကြီးက ကောင်းကြီးပေးသောအားဖြင့် ဖြစ်၏” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုအပ်လေသည်။ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်ပြချက်၌ မြေစောင့်နတ်၏ ကောင်းကြီးပေးခြင်းကိုပင် မြေကြီး၏ ကောင်းကြီးပေးခြင်းဟု ဌာနျူပစာအားဖြင့် ဖွင့်ပြချက်ဟု မှတ်ယူရာ၏။ ။ ၇-မြေလှုပ်ခြင်းသည် သင်္ခတတရားတို့ကို စက်ဆုပ်ငြီးငွေ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ဉာဏ်တော်အထူး၏ အာနုဘော်ကြောင့် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အာယုသင်္ခါရလွတ်သောအခါ သင်္ခတတရားတို့ကို စက်ဆုပ်ငြီးငွေ့သော အခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်တော်အထူး၏ အာနုဘော်ကြောင့် မြေလှုပ်ခြင်းကိုပင် ဤမဟာပထဝီမြေကြီး၏ သနားသောသဘောဖြင့် တည်သကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဤ ၇-အမှတ်ပြ မြေလှုပ်ခြင်းကို “မြေကြီးက သနားသောသဘောဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်းဖြစ်သည်” ဟု ဖွင့်ပြလေသည်။ ဤဖွင့်ပြချက်မှာလည်း မြေစောင့်နတ်၏ သနားခြင်းသဘောကို မြေကြီး၏ သနားခြင်းသဘောဟု ဌာနျူပစာအားဖြင့် ဖွင့်ပြချက်ဟု မှတ်ယူရာ၏။ ။ ၈-မြေလှုပ်ခြင်းမှာလည်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီး၌ ဖြစ်ပွားသော အလွန်ထက်မြက်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ်တော်၊ ထိုဝိပဿနာဉာဏ်တော် အခြေခံ၍ ဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ်တော်တို့၏ အစွမ်းဟုန်တို့ဖြင့် ထောက်ပံ့အပ်သော “ယနေ့ ငါဘုရား၏ လေးအသင်္ချေ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းကြာ ပါရမီကောင်းမှုတို့ကို ဆည်းစုကာ တောင့်တမျှော်လင့်ခဲ့သော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန အငြိမ်းဓာတ်ကြီး ပြီးစီးပြည့်စုံတော့မည်” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူသောအခါ အလွန်ဝမ်းမြောက်သော မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သန္တာန်တော်၌ ပီတိအဟုန်ပြန့်နှံ့ခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ဖြင့် အထူးပြန့်ပြောအံ့ဖွယ်ကောင်းသည့် သာဝကတို့နှင့် မဆက်ဆံသော ဉာဏ်တော်အထူး ဖြစ်ရှိလေသည်။ ထိုဉာဏ်တော်၏ တန်ခိုးကြောင့် မြေလှုပ်ခြင်းဖြစ်သည်ကိုပင် ထိုအချိန်ဝယ် ဤမြေကြီးကို ငိုကြွေးသောအခြင်းအရာသို့ ရောက်သကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ရှေးနည်းအတူ ဌာနျူပစာအားဖြင့် “မြေကြီးငိုကြွေးသောအားဖြင့် ဖြစ်သည်” ဟု ဖွင့်ပြတော်မူလေသည်။ အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာတို့ကို ဆက်စပ်ညှိနှိုင်း၍ ရေးသားဖော်ပြသည်။ ။

တရားရုံး စွဲစာ

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ခြေ(ဝေဖန်)လှုပ်ခြင်း အကြောင်း ရှစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူလိုက်လျှင်ပင် အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်သည် ပညာကြီးသူဖြစ်ကာ "ကောန္တပင် မြတ်စွာဘုရား သည် ယနေ့ အာယုသင်္ခါရကို ဣဝံတော်မူအပ်ပြီ" ဟု ရိပ်မိသိရှိ တော်မူလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်ကား အရှင် အာနန္ဒာ မထေရ် ကောင်းစွာ ရိပ်မိသိရှိကြောင်း ထိတော်မူသော်လည်း အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်အား ကောင်းပန်စကား လျှောက်ထား ခွင့်ကို ပေးတော်မမူပဲ (မြေဝလျှင်ဟုန်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းရှစ် ပါးမှ) တပါးသော ပရိသတ်ရှစ်ပါး၊ အတိဘာယတနုရှစ်ပါး၊ ပိမောက္ခရှစ်ပါးတို့ကို ဤဆိုလေတ္တံ့သောအတိုင်း ဆက်လက်၍ ဟောကြားတော်မူလေသည်။

“(ကောဗိဓရာတို့ အလိုအားဖြင့် “အလျှင်အမြန် အာယုသင်္ခါရလွတ်တော်မူကြောင်းကို မိန့်ကြား တော်မူလိုက်လျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်၏ သန္တာန်၌ သောက ကြီးစွာ ဖြစ်လေရာသောကြောင့် ထိုသောကဖြစ်မှုကို ပတ်ရှား တော်မူလိုသည့်အတွက် စကားရှည်ဖြင့်အောင် ပြုတော်မူလိုသည် ဖြစ်၍ ပရိသတ်ရှစ်ပါး၊ အတိဘာယတနုရှစ်ပါး၊ ပိမောက္ခရှစ်ပါး တို့ကို စကားတော် အယဉ်ဖြတ် ဆက်လက်၍ ဟောကြား တော်မူအပ်လေသည်” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူကြ၏)။—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ... ပရိသတ်အပြား ရှစ်ပါးရှိတုန်၏။ ရှစ်ပါး တို့ဟူသည်မှာ—

- မင်းပရိသတ်၊
- ပုဂ္ဂိုလ်ပရိသတ်၊
- သူဌေးသူကြွယ်ပရိသတ်၊
- ရဟန်းပရိသတ်၊
- စာတုပဟာရာဇ်နတ်ပရိသတ်၊
- တပတော်သာ နတ်ပရိသတ်၊
- မာရ်နတ်ပရိသတ်၊
- ဗြဟ္မာပရိသတ် = ဤ ရှစ်ပါးတို့ ပေတည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ငါဘုရားသည် အရာမကသော မင်းပရိ သတ် အစည်းအဝေးပွဲများသို့ တက်ရောက်ခဲ့ဘူးသည်ကို ကောင်း စွာမှတ်မိပေ၏။ ထိုမင်းပရိသတ်များ၌ ငါဘုရားသည် အတူတကွ တိုင်နေခဲ့ဘူး၊ ပြောဆိုခဲ့ဘူး၊ ဆွေးနွေးခဲ့ဘူး၏။ ထိုမင်းပရိသတ်

အစည်းအဝေး၌ ထိုမင်းတို့၏ အဆင်း၊ အသံကဲ့သို့ပင် ငါဘုရား၏ အဆင်း၊ အသံသည်လည်း ဖြစ်ပေ၏။ ငါဘုရားသည် ထိုမင်းတို့ကို တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက် တရားကို ဆောက်တည်စေကာ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန်ရှင်လန်းစေခဲ့၏။ ဤသို့ဟောပြောနေစဉ်၌လည်း ထိုမင်းတို့သည် ငါဘုရားကို ‘ဤယခု ဟောပြောနေသောသူကား အဘယ်သူနည်း၊ နတ်လောလူလော’ ဟု မသိကြကုန်။ ငါဘုရားသည် တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက် တရားကို ဆောက်တည်စေကာ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန်ရှင်လန်းစေပြီးလျှင် ကွယ်ခဲ့၏။ ဤသို့ ကွယ်သောအခါ၌လည်း ထိုမင်းတို့သည် ငါဘုရားကို ‘ဤယခု ကွယ်သွားသောသူသည် အဘယ်သူနည်း၊ နတ်လော လူလော’ ဟု မသိကြကုန်။

ချစ်သားအာနန္ဒာ ငါဘုရားသည် အရာမကသော ပုဏ္ဏား ပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲများသို့ တက်ရောက်ခဲ့ဘူးသည်ကို ကောင်းစွာ မှတ်မိပေ၏။ပ။

- သူဌေးသူကြွယ်ပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲများသို့။ပ။
- ရဟန်းပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲများသို့။ပ။
- စာတုမဟာရာဇ် နတ်ပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲများသို့။ပ။
- တာဝတိံသာနတ်ပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲများသို့။ပ။
- မာရ်နတ်ပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲများသို့။ပ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ ငါဘုရားသည် အရာမကသော မြဟ္မာ ပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲများသို့ တက်ရောက်ခဲ့ဘူးသည်ကို ကောင်းစွာ မှတ်မိပေ၏။ ထို မြဟ္မာပရိသတ်များ၌ ငါဘုရားသည် အတူတကွ ထိုင်နေခဲ့ဘူး၊ ပြောဆိုခဲ့ဘူး၊ ဆွေးနွေးခဲ့ဘူး၏။ ထိုမြဟ္မာပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲ၌ ထိုမြဟ္မာတို့၏ အဆင်း၊ အသံကဲ့သို့ပင် ငါဘုရား၏ အဆင်း၊ အသံသည်လည်း ဖြစ်ပေ၏။ ငါဘုရားသည် ထိုမြဟ္မာတို့ကို တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက် တရားကို ဆောက်တည်စေကာ တရားကျင့်သုံးရန်

ထက်သန်ရှင်လန်းစေခဲ့၏။ ဤသို့ ဟောပြောနေစဉ်၌လည်း ထို မြဟ္မာတို့သည် ငါဘုရားကို ‘ဤယခု ဟောပြောနေသောသူကား အဘယ်သူနည်း၊ နတ်လော လူလော’ဟု မသိကြကုန်။ ငါဘုရား သည် တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက် တရား ကို ဆောက်တည်စေကာ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန်ရှင်လန်း စေပြီးလျှင် ကွယ်ခဲ့၏။ ဤသို့ ကွယ်သောအခါ၌လည်း ထိုမြဟ္မာ တို့သည် ငါဘုရားကို ‘ဤယခု ကွယ်သွားသောသူသည် အဘယ် သူနည်း၊ နတ်လော လူလော’ဟု မသိကြကုန်။

ချစ်သား အာနန္ဒာ....ပရိသတ်တို့သည်ကား ဤ ရှစ်ပါးတို့ပေ တည်း” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စကားတော် အဆက်ကား မပြီးဆုံးသေးပါ)။

(ဤ၌—“အရာမကသော မင်းပရိသတ်အစည်းအဝေးပွဲများ” ဟု သည်မှာ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးနှင့် (ဘုရားဖြစ်ပြီး) ပဌမအကြိမ် တွေ့ဆုံ သော (မဟာဗုဒ္ဓဝင် ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ ၅၇၉-မှစ၍ ဖော်ပြခဲ့သည့်) အစည်းအဝေးပွဲမျိုး၊ ကပိလဝတ်နေပြည်တော်သို့ ပဌမအကြိမ်ကြွတော် မူသောအခါ ဆွေတော် မျိုးတော်မင်းအပေါင်းတို့နှင့် တွေ့ဆုံသော (မဟာဗုဒ္ဓဝင် တတိယတွဲ စာမျက်နှာ ၇၀-မှစ၍ဖော်ပြခဲ့သည့်) အစည်း အဝေးပွဲမျိုး၊ သုန္ဒကုတ္တဝတ္ထု သစ္စကဝတ္ထု-စသည်၌ လိန္ဒဝီမင်းအပေါင်း တို့နှင့် တွေ့ဆုံသော (မဟာဗုဒ္ဓဝင် တတိယတွဲ စာမျက်နှာ ၄၃၄-မှစ၍ ဖော်ပြခဲ့သည့်) အစည်းအဝေးပွဲမျိုးကို ဆိုလိုသည်။ ထိုမင်းပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲမျိုးကား ဤစကြဝဠာမှာသာ မဟုတ်၊ အခြားစကြ- ဝဠာတိုက်တို့၌လည်း ရစကောင်း၏။

“ထိုမင်းတို့၏ အဆင်း၊ အသံကဲ့သို့ပင် ငါဘုရား၏ အဆင်း၊ အသံ သည်လည်း ဖြစ်ပေ၏” ဟုရာ၌ ထိုမင်းတို့ကား အချို့မှာ ဖြူသောကိုယ်ရေ အဆင်း ရှိကြ၏။ အချို့မှာ မည်းနက်သောကိုယ်ရေအဆင်း ရှိကြ၏။ အချို့မှာ ကြမ်းပိုးကျောက်ကုန်းရောင်အဆင်း ရှိကြကုန်၏။ မြတ်စွာ ဘုရားရှင်သည်ကား ရွှေရောင်အဆင်း ဝါဝင်းသောကိုယ်ရေအဆင်း ရှိတော်မူသည်သာဖြစ်၏။ “ထိုမင်းတို့၏ အဆင်းကဲ့သို့ပင် ငါဘုရား၏ အဆင်းသည်လည်း ဖြစ်ပေ၏” ဟူသော ဤစကားဝယ် “အဆင်း” ဟူသော စကားရပ်ကို ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကို စွဲ၍ ဟောတော်မူအပ်၏။ ဆက်ဦးအံ့—ထိုအစည်းအဝေး၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် တောင်သူ

လူရိုင်းကြီးနှင့် တူတော်မူသည် မဟုတ်၊ ပတ္တမြား နားချောင်း သွယ်
 ပျောင်းစိုလပ် တန်းဆာဆင်အပ်သည်လည်း မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏
 ပကတိအသွင်တော်ဖြင့်ပင် ထိုင်နေတော်မူ၏။ ထို မင်းတို့သည်ကား
 မိမိတို့နှင့် တူသောပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကိုသာ ဖူးမြင်ကြရလေသည်။ ။
 (ဤအချက်ကို ရည်မှန်း၍ ရှေးပညာရှင်တို့သည် ဓမ္မပတိချွတ်ခမ်း
 ဘုရားပုံပန်းသဏ္ဍာန်တော်ကို ဖူးမြင်ကြလေသည်)။ ။

“ထိုမင်းတို့၏ အသံကဲ့သို့ ငါဘုရား၏ အသံသည်လည်း ဖြစ်ပေ၏”
 ဟူရာ၌ ထိုမင်းတို့မှာ အချို့က ကွဲပြားသော အသံရှိကြ၍ အချို့က
 အိုမင်းသော အသံရှိကြလျက် အချို့က ကျိုးသံကဲ့သို့သော အသံရှိကြ
 လေသည်။ မြတ်စွာဘုရားကား ဗြဟ္မာမင်း၏အသံကဲ့သို့သော အင်္ဂါ
 ရှစ်ဖော်နှင့်ပြည့်စုံသည့် အသံ ရှိတော်မူသည်သာ ဖြစ်၏။ ဤ “အသံတူမ”
 ဟူသော စကားရပ်ကို ဘာသာစကား အသံတပါးကို ရည်ညွှန်း၍
 မိန့်တော်မူအပ်လေသည်။ အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် မင်းတို့နေရာ
 ရာဇပလ္လင်၌ ထိုင်နေတော်မူလျက် တရားဟောတော်မူခဲ့လျှင် ထိုနား
 ထောင်သတို့၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် မင်း၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အသွင်ဖြင့်ပင်
 ထင်မြင်ကြကာ “ယနေ့ ငါတို့မင်းကြီးသည် ချိုမြိန်သောအသံဖြင့်
 ပြောဆိုပေ၏” ဟု အကြံအစည် ဖြစ်ရှိလေသည်။ မြတ်စွာဘုရား တရား
 ဟောပြီး၍ ဖဲသွားတော်မူလတ်သော် တဖန် လာလတ်သော မင်းကို
 မြင်ကြလျှင် တို့သို့ မိမိတို့၏ မင်းအစစ်ကို မြင်ကြရမှ “ဤမင်းတို့နေရာ
 ရာဇပလ္လင်ပေါ်၌ ယခုပင်လျှင် မဂဘောသာဖြင့် (သို့မဟုတ် သီဟဠ-
 ဘာသာဖြင့်) ချိုမြိန်သော အခြင်းအရာဖြင့် တရားစကား ဟောပြော
 လျက် ကွယ်၍သွားသော ဤသူကား အဘယ်သူနည်း၊ နတ်လေလော၊
 သို့မဟုတ် လူလေလော” ဤကဲ့သို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြလေသည်။ ထိုသို့
 စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြသော်လည်း မြတ်စွာဘုရားမှန်း မသိကြကုန်။

ဤ၌ “ဤကဲ့သို့ မသိကြသောသူတို့အား အဘယ်အကျိုးငှါ
 မြတ်စွာဘုရားသည် တရားဟောတော်မူသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။
 အဖြေကား—တရားအသုံးဝါသနာ ဖြစ်ပါစေခြင်းငှါ ဟောတော်မူ၏
 ဟူပေ။ ချဲ့ဦးအံ့—ဤကဲ့သို့ တရားဟောသူကိုလည်း မည်သမှန်းမသိပဲ၊
 တရားသဘောကိုလည်း နစ်နစ်နော့နော့ မသိရှိပဲ နာကြားအပ်သော
 တရားတော်ပင် ဖြစ်လင့်ကစား တရားတော်၏ သွာက္ခာတတာ-အစရှိ
 သော အလွန်ကောင်းမြတ်သည့် ကျေးဇူးဂုဏ်ကြောင့် တရားနာသူ၏
 အဖို့ရာ နောက်အနာဂတ်အခါ၌ မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း ကောင်းမြတ်သော

ဥပနိဿယည်း ပစ္စည်းဖြစ်နိုင်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် နောက်အခါတရား အထုံဝါသနာ ရပါစိမ့်သောငှါ ဟောတော်မူ၏။

“အရာမကသော ပုဏ္ဏားပရိသတ် အစည်းအဝေးပွဲများ”-သည် အတွက်လည်း သောဏဒန္တ ပုဏ္ဏားအစည်းအဝေး၊ ကုဋဒန္တပုဏ္ဏား အစည်းအဝေး—စသည်အားဖြင့်၎င်း အခြားစကြဝဠာ၌ ဖြစ်သော အစည်းအဝေးအားဖြင့်၎င်း ဖြစ်သင့်သည်ကို မှတ်ယူရာ၏။

ဤ၌ “မြတ်စွာဘုရားသည် အဘယ်အကျိုးငှါ ဤပရိသတ်ရှစ်မျိုးကို ထုတ်ဆောင်ဟောပြောတော်မူပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား— ကိုယ်တော်မြတ်၏ မကြောက်ရွံ့ခြင်းကို ပြဆိုရန် ထုတ်ဆောင်ဟောပြော တော်မူ၏ဟူပေ။ ချဲ့ဦးအံ့—မြတ်စွာဘုရားသည် ဤ ပရိသတ်ရှစ်မျိုး အကြောင်းကို ထုတ်ဆောင် ဟောပြောတော်မူပြီးလျှင် “ချစ်သား အာနန္ဒာ...ဤ ပရိသတ်ရှစ်မျိုးလုံးသို့ ချဲ့ဦးကပ်သွားရောက်ကာ တရား ဟောတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားအဖို့ရာ ကြောက်ခြင်း၊ ရွံ့ခြင်း အလျှင်းပင် မရှိပေ။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် မာရ်နတ် တယောက် တည်း ယခုလာရောက်သည်ကို မြင်လတ်၍ “မြတ်စွာဘုရားသည် ကြောက်ရွံ့လေရာ၏” ဟု အဘယ်သူသည် ဤသို့သောအမှတ်သည်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ ထိုက်တန်အံ့နည်း၊ မထိုက်တန်သည်သာ။ ချစ်သား အာနန္ဒာ...မြတ်စွာဘုရားသည် မကြောက်မရွံ့ မတုန်မလှုပ်ပဲ သတိ ရှိလျက် သမ္မုဇဉ်တရားရှိလျက် အာယုသင်္ခါရကို လွှတ်တော်မူသည်” ဟု အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို ဖွင့်ဟမိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ ဤစကား ရပ်ကား သံဂါယနာမတင်အပ်သည့် ပကိဏ္ဍက ဓမ္မဒေသနာပါဠိဓမ္မပင် ဖြစ်လေသည်။ ထိုထိုအဋ္ဌကထာ၌ ထုတ်ဖော်ပြသအပ်လေသည်။

အဘိဘာယတန ရှစ်ပါး

ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် စကားတော်အယဉ် မပြတ် စေပဲ တဖန်ဆက်၍ ဤဆိုလတ္တံ့သောအတိုင်း အဘိဘာယတန ဈာန်ရှစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူပြန်လေသည်—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဆန့်ကျင်ဘက်တရားနှင့် အာရုံတို့ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ကြောင်း = အဘိဘာယတနဈာန်တရားတို့သည် ရှစ် ပါးတို့ ရှိကုန်၏။ ရှစ်ပါးတို့ဟူသည်မှာ—

တဦးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသညာရှိ၍ (အဇ္ဈတ္တရပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသညာကို ပွားပြီးနောက်ဟု ဆိုလိုသည်) အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ရှိသော ကောင်းသောအဆင်းရှိ မကောင်းသော အဆင်းရှိကြသည့် ငယ်သောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို အပ္ပနာဘာဝနာဖြင့်ရှု၏။ ထိုငယ်သောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုဈာန်မှထသောအခါ ထိုရုပ်တို့ကို “ငါသိသည်၊ ငါမြင်သည်”ဟု ဤသို့လည်း အမှတ်သညာရှိ၏။ ဤဈာန်ကား ပဌမ-အဘိဘာယဟန ဈာန်ပေတည်း။ (၁)။ ။ (စာဖတ်သူ သူတော်စင်...ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ဆိုင်ရာ တရားစကားဖြစ်၍ ရုတ်တရက်သော် နားမရှင်းမလင်းပဲ ရှိလိမ့်မည်။ စိတ်အားမလျော့ပါလင့်၊ အဓိပ္ပာယ် ရှင်းပြသောအခါ ကောင်းစွာ နားလည်လာပါလိမ့်မည်)။

အခြားတဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာ သညာရှိ၍ (ယင်းသို့ သညာရှိပြီးနောက်) အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ရှိသော ကောင်းသော အဆင်း၊ မကောင်းသော အဆင်းရှိကြသည့် ကြီးသောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို အပ္ပနာဘာဝနာဖြင့် ရှု၏။ ထိုကြီးသောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုဈာန်မှထသောအခါ ထိုရုပ်တို့ကို “ငါသိသည်၊ ငါမြင်သည်”ဟု ဤသို့လည်း အမှတ်သညာရှိ၏။ ဤဈာန်ကား ဒုတိယအဘိဘာယတန ဈာန်ပေတည်း။ (၂)

အခြားတဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာ သညာမရှိပဲ (ပရိကမ္မဘာဝနာသညာကိုမပွားတော့ပဲဟု ဆိုလိုသည်) အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ရှိသော ကောင်းသောအဆင်း၊ မကောင်းသောအဆင်းရှိကြသည့် ငယ်သောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မဘာဝနာသညာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာသညာတို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်းရှု၏။ ထိုငယ်သောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကိုလွှမ်းမိုး၍ အပ္ပနာဈာန်ကိုဝင်စား၏။ ထိုဈာန်မှထသော

အခါ ထိုရုပ်တို့ကို “ငါ့သိသည်၊ ငါ့မြင်သည်”ဟု ဤသို့လည်း အမှတ်သညာရှိ၏။ ဤဈာန်ကား တတိယအဘိဘာယတန ဈာန်ပေတည်း။ (၃)

အခြားတဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာ သညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ရှိသော ကောင်းသော အဆင်းရှိ၊ မကောင်းသော အဆင်းရှိကြသည့် ကြီးသောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မဘာဝနာ သညာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာသညာတို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်းရှု၏။ ထို ကြီးသောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုဈာန်မှ တသောအခါ ထိုရုပ်တို့ကို “ငါ့သိသည်၊ ငါ့မြင်သည်”ဟု ဤသို့လည်း အမှတ်သညာရှိ၏။ ဤဈာန်ကား စတုတ္ထအဘိဘာ- ယတနဈာန်ပေတည်း။ (၄)

အခြားတဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ရှိသော ညှိသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသညာနှစ်ပါးတို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်းရှု၏။ ဥပမာအားဖြင့် ညှိသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် အောက်မေ့ပန်းကဲ့သို့၎င်း ညှိသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ဗေဒနာသိပြည်ဖြစ် နှစ်ဖက်ချောအဝတ် ကဲ့သို့၎င်း ဤအတူဤအခြားတဦးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်ရှိ အဆင်းရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ရှိသော ညှိသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိ သည့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသညာနှစ်ပါး တို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်းရှု၏။ ထိုကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပ္ပနာ ဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုဈာန်မှတသောအခါ ထိုရုပ်တို့ကို “ငါ့သိ သည်၊ ငါ့မြင်သည်”ဟု ဤသို့လည်း အမှတ်သညာရှိ၏။ ဤဈာန် ကား ပဉ္စမအဘိဘာယတနဈာန်ပေတည်း။ (၅)

အခြားတဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓ

သန္တာန်၌ရှိသော ဝါရွှေသော အဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိ သည့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသညာ နှစ်ပါး တို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ရှု၏။ ဥပမာအားဖြင့် ဝါရွှေသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် မဟာလေ့ကားပန်းကဲ့သို့၎င်း ဝါရွှေ သောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ဗာရာဏသီပြည်ဖြစ် နှစ်ဖက်ချောအဝတ်ကဲ့သို့၎င်း ဤအတူ ဤအခြားတဦးသောပုဂ္ဂိုလ် သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာ သညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ရှိသော ဝါရွှေသော အဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသညာ နှစ်ပါးတို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ရှု၏။ ထို ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထို ဈာန်မှထသောအခါ ထိုရုပ်တို့ကို “ငါသိသည်၊ ငါမြင်သည်”ဟု ဤသို့လည်း အမှတ်သညာရှိ၏။ ဤဈာန်ကား ဆဋ္ဌအဘိဘာယ- တန ဈာန်ပေတည်း။ (၆)

အခြားတဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ရှိသော နီသော အဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင် ရှိသည့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသညာ နှစ်ပါးတို့ ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ရှု၏။ ဥပမာအားဖြင့် နီသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် မိုးဆွေပန်းကဲ့သို့၎င်း နီသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ဗာရာဏသီပြည်ဖြစ် နှစ်ဖက်ချော အဝတ်ကဲ့သို့ ၎င်း ဤအတူ ဤအခြားတဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်ရှိ အဆင်းရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ရှိသော နီသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသညာနှစ်ပါးတို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ရှု၏။ ထိုကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပ္ပနာဈာန် ကို ဝင်စား၏။ ထိုဈာန်မှ ထသောအခါ ထိုရုပ်တို့ကို “ငါသိသည်၊ ငါမြင်သည်”ဟု ဤသို့လည်း အမှတ်သညာရှိ၏။ ဤဈာန်ကား သတ္တမ အဘိဘာယတန ဈာန် ပေတည်း။ (၇)

အခြားတစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ရှိသော ဖြူသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသညာနှစ်ပါးတို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ရှု၏။ ဥပမာအားဖြင့် ဖြူသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် သောက်ရှူးကြယ်ကဲ့သို့၎င်း ဖြူသော အဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ဗာရာဏသီပြည်ဖြစ် နှစ်ဖက်ချော အဝတ်ကဲ့သို့၎င်း ဤအတူ ဤအခြားတစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ရှိ အဆင်းရပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာ သညာမရှိပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ရှိသော ဖြူသောအဆင်း၊ အသွေး၊ အရောင်ရှိသည့် ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ပရိကမ္မ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာ သညာ နှစ်ပါးတို့ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ရှု၏။ ထိုကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုဈာန်မှ ထသောအခါ ထိုရုပ်တို့ကို “ငါသိသည်၊ ငါမြင်သည်” ဟု ဤသို့လည်း အမှတ် သညာရှိ၏။ ဤဈာန် ကား အဋ္ဌမအဘိဘာယတန ဈာန်ပေ တည်း” (၈) ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စကား တော်အဆက်ကား မပြီးဆုံးသေးပါ။)။

(ဤ၌။ ။ အဘိဘာယတနဈာန်ဟူသည်မှာ—(အဘိဘု=) ဆန့် ကျင်ဘက်နိဝရဏတရားတို့ကို၎င်း အာရုံကို၎င်း လွှမ်းမိုးနိုင်နင်းသည့် + (အာယတန=) ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏အတွက် သုခအလှူတို့၏အကြောင်း ဖြစ်သောဈာန်ဟု ဆိုလိုသည်။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က အလွန်ဉာဏ်ကြီးမြတ် သူဖြစ်သည့်အတွက် အလွယ်တကူနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတရားတို့ကို လည်း ပယ်ရှားလွှမ်းမိုးနိုင်သည့်ပြင် ဈာန်၏အာရုံတို့ကိုလည်း ငယ် သော ကြီးသောမဟု အလွယ်တကူနှင့်ပင် နိုင်နင်းစွာ ရှုမှတ်ပွားများ၍ ရရှိအပ်သောဈာန်ကို အဘိဘာယတနဈာန်ဟူ၍ ခေါ်၏။

ထိုအဘိဘာယတနဈာန်ကို ရရှိအောင် အားထုတ်ရာ၌ အစပျိုး၍ ပွားများအားထုတ်သော ပရိကမ္မဘာဝနာအလုပ်မှာ မိမိ၏ကိုယ်တိုင်းရှိ အဇ္ဈတ္တရုပ်ကို အာရုံပြု၍ ပရိကမ္မဘာဝနာ အစပျိုးပွားများသည်လည်း ရှိ၏(၁)။ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်ရှိရုပ်ကို အာရုံပြု၍ ပရိကမ္မဘာဝနာ အစပျိုးပွားများသည်လည်း ရှိ၏ (၂)။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အဇ္ဈတ္တရုပ်၌ နီလကသိုဏ်းပရိကံကို ပြုလုပ်ပွားများ လိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆံပင်၌ဖြစ်စေ၊ သည်းခြေ၌ဖြစ်စေ၊ မျက် နက်ဝန်း၌ဖြစ်စေ နီလံ နီလံ နီလံ=အညို အညို အညိုဟု အဖန်ဖန် ပရိကမ္မဘာဝနာအလုပ်ကို အားထုတ်ရ၏။ ထိုအဇ္ဈတ္တရုပ်၌ ပီတကသိုဏ်း ပရိကံကို ပြုလုပ်ပွားများလိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အဆီခဲ၌ဖြစ်စေ၊ အရေ၌ဖြစ်စေ၊ လက်ဖမိုး ခြေဖမိုး၌ဖြစ်စေ၊ မျက်စိအတွင်း ဝါရွှေသော အရာအရပ်၌ဖြစ်စေ ပီတံ ပီတံ ပီတံ=အရွှေ အရွှေ အရွှေဟု အဖန်ဖန် ပရိကမ္မဘာဝနာအလုပ်ကို အားထုတ်ရ၏။ ထိုအဇ္ဈတ္တရုပ်၌ လောဟိတ ကသိုဏ်းပရိကံကို ပြုလုပ်ပွားများလိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အသား၌ ဖြစ်စေ၊ အသွေး၌ဖြစ်စေ၊ လျှာ၌ဖြစ်စေ၊ မျက်စိအတွင်း နီမြန်းရာအရပ်၌ ဖြစ်စေ လောဟိတံ လောဟိတံ လောဟိတံ=အနီ အနီ အနီဟု အဖန်ဖန် ပရိကမ္မဘာဝနာအလုပ်ကို အားထုတ်ရ၏။ ထိုအဇ္ဈတ္တရုပ်၌ သြဒါတ ကသိုဏ်းပရိကံကို ပြုလုပ်ပွားများလိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အရိုး၌ ဖြစ်စေ၊ သွား၌ဖြစ်စေ၊ လက်သည်း ခြေသည်း၌ဖြစ်စေ၊ မျက်ဖြူ၌ဖြစ်စေ သြဒါတံ သြဒါတံ သြဒါတံ=အဖြူ အဖြူ အဖြူဟု အဖန်ဖန် ပရိကမ္မ ဘာဝနာအလုပ်ကို အားထုတ်ရ၏။

ထိုအဇ္ဈတ္တရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသာ ပြည့်စုံနိုင်သည်။ အပ္ပနာဘာဝနာ မပြည့်စုံနိုင်။ ထိုအဇ္ဈတ္တရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာပြု၍ ရအပ်သော ကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံသည် ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံဖြစ်နိုင်လောက်အောင် မစင်ကြယ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုအဇ္ဈတ္တရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာအလုပ် အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပရိကမ္မသမာဓိ အားရှိသောအခါ ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံရရှိရန် အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓရုပ်တို့ကို ပြောင်း၍ တဖန် ဘာဝနာအလုပ် အားထုတ်ရပြန်သည်။ ထိုသို့ အားထုတ်သော အခါ ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံရရှိ၍ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိတို့သို့ ဆိုက် ရောက်ကာ ဈာန်တရားကို ရရှိလေသည်။

(၂) အမှတ်ပြ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာအလုပ် အားထုတ်သောယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ထိုဗဟိဒ္ဓရုပ်၌ပင် အာရုံနိမိတ် သုံးမျိုးထင်လာကာ ဘာဝနာသုံးမျိုး (ပရိကမ္မဘာဝနာ၊ ဥပစာရဘာဝနာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာ) ပြည့်စုံသဖြင့် ဈာန်တရားကို ရရှိလေ သည်။

ထိုဘာဝနာတို့၏ အာရုံနိမိတ်သည် ငယ်သည်လည်း ရှိ၏။ ကြီးသည် လည်းရှိ၏။ ငယ်သည်ဖြစ်စေ ကြီးသည်ဖြစ်စေ ဉာဏ်အလွန်ထက်မြက်

သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ငယ်သောအာရုံနိမိတ်ဖြစ်လျှင် (ဝမ်းမီးကောင်းသောသူသည် တယောက်ချို့မျှသော အစာထမင်းကို ရရှိလတ်သော် 'ဤထမင်း၌ စားဖွယ်ရာ ဘယ်လောက်များရှိ၍နည်း' ဟု အောက်မေ့ကာ ရှိသမျှအစာထမင်းကို စုရုံးပြီးလျှင် တလုပ်မျှသာပြု၍ အလျှင်အမြန် စားသောက်လေသကဲ့သို့) ဤအတူပင် ဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းသူဖြစ်ရကား "ဤအနည်းငယ်မျှသောအာရုံ၌ ခဲခဲယဉ်းယဉ်း နှလုံးသွင်း ဝင်စားဖွယ်ရာအဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း၊ ဤအာရုံ၌ အပွနာဈာန်ကို ရဖို့ရန်အလုပ်သည် ငါ့အဖို့ရာ ဝန်လေးသော အလုပ်မဟုတ်" ဟု အောက်မေ့ကာ ထိုအဆင်းရုပ် = အနည်းငယ်မျှသော အာရုံနိမိတ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပွနာဈာန်ကို ဝင်စားနိုင်၏။ = ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အလွယ်တကူနှင့်ပင် ရရှိကာ ဥပစာရဈာန်ကို ရပြီးသည်၏ အခြားမဲ့မှာပင် အပွနာဈာန်ကို ဖြစ်စေနိုင်လေသည်။ ထိုသို့ရရှိသောဈာန်ကို (ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတရားနှင့်အာရုံတို့ကို အလွယ်တကူနှင့် လွှမ်းမိုးနိုင်နင်း ဖြစ်ပွားလာသောကြောင့်) အဘိဘာယတနဈာန်ဟူ၍ ခေါ်၏။

ထိုဉာဏ်အလွန်ထက်မြက်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြီးသောအာရုံနိမိတ်ဖြစ်လျှင် (ဝမ်းမီးအလွန်ကောင်း၍ အစားကြီးသော ယောက်ျားသည် ခူးပြီးပြင်ပြီးသော ထမင်းပွဲကြီးတပွဲကို ရရှိလတ်သော် "အခြားထမင်းတပွဲပင် ရှိလင့်ဦးတော့၊ ငါ့အဖို့ရာ ထိုထမင်းပွဲသည် အဘယ်မူစအံ့နည်း = အရေးမလုပ် ကုန်အောင်စားနိုင်သည်သာ" ဟု အောက်မေ့ကာ ထိုထမင်းပွဲကို ကြီးကျယ်များပြားသောအနေ မရေမတွက်ပဲ အလွယ်တကူနှင့်ပင် ကုန်အောင်စားသုံးပစ်လိုက်သကဲ့သို့) ဤအတူပင် မိမိက ဉာဏ်အမြင်သန့်ရှင်းသူဖြစ်ရကား "ဤ ကြီးသောအာရုံ၌ ခဲခဲယဉ်းယဉ်း နှလုံးသွင်း ဝင်စားဖွယ်ရာ အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း၊ ဤအာရုံသည် ငါ့အဖို့ရာ နှလုံးမသွင်းနိုင်လောက်အောင် မဝင်စားနိုင်လောက်အောင် ကြီးကျယ်သော အာရုံ မဟုတ်၊ ဤအာရုံ၌ သမာဓိရအောင် ပြုလုပ်ဖို့ရန် ငါ့အဖို့ရာ ဝန်လေးဖွယ် အနည်းငယ်မျှမရှိ" ဟု အောက်မေ့ကာ ထိုကြီးကျယ်သော အာရုံနိမိတ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ အပွနာဈာန်ကို ဝင်စားနိုင်၏။ = ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အလွယ်တကူနှင့်ပင် ရရှိကာ ဥပစာရဈာန်ကို ရပြီးသည်၏ အခြားမဲ့မှာပင် အပွနာဈာန်ကို ဖြစ်စေနိုင်လေသည်။ ထိုသို့ရရှိသောဈာန်ကို (ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတရားနှင့် အာရုံတို့ကို အလွယ်တကူနှင့် လွှမ်းမိုးနိုင်နင်း ဖြစ်ပွားလာသောကြောင့်) အဘိဘာယတနဈာန်ဟူ၍ ခေါ်၏။

ရှေးဖော်ပြရာပါ အဘိဘာယတနဈာန်ရှစ်ပါးတို့အနက်--

၁-အမှတ်ပြ အဘိဘာယတနဈာန်မှာ ရှေးဦးစွာ အဇ္ဈတ္တရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာကို ထူထောင်ပြီးနောက်မှ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ရှိသည့် ကောင်းသောအဆင်းရှိ၊ မကောင်းသောအဆင်းရှိသော သေးငယ်သောကသိုဏ်းရုပ်၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုရရှိကာ အလွယ်တကူ လျင်မြန်စွာ ဥပစာရသမာဓိဈာန်၊ အပ္ပနာသမာဓိဈာန်ပေါက် ရောက်ရှိသောဈာန်ဖြစ်သည်။

၂-အမှတ်ပြ အဘိဘာယတနဈာန်မှာ ထို့အတူပင် ကြီးကျယ်သော ကသိုဏ်းရုပ်၌ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိပေါက် ရောက်ရှိသောဈာန်ဖြစ်သည်။

၃-အမှတ်ပြ အဘိဘာယတနဈာန်မှာ အဇ္ဈတ္တရုပ်၌ ပရိကမ္မဘာဝနာကို မထူထောင်ပဲ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ရှိသည့် ကောင်းသောအဆင်းရှိ၊ မကောင်းသော အဆင်းရှိသော သေးငယ်သောကသိုဏ်းရုပ်၌ ပရိကမ္မနိမိတ်အာရုံ၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အာရုံ၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ = ဤအာရုံသုံးမျိုး အစဉ်အတိုင်းရရှိကာ ပရိကမ္မဘာဝနာ၊ ဥပစာရဘာဝနာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာ = ဤဘာဝနာသုံးပါးတို့ အစဉ်အတိုင်း အလွယ်တကူ ပွားများပေါက်ရောက်ကာ ရရှိအပ်သောဈာန်ဖြစ်သည်။

၄-အမှတ်ပြ အဘိဘာယတနဈာန်မှာ ထို့အတူပင် ကြီးကျယ်သော ကသိုဏ်းရုပ်၌ ပေါက်ရောက်ရရှိအပ်သော ဈာန်ဖြစ်သည်။

၅-၆-၇-၈-အမှတ်ပြ အဘိဘာယတန ဈာန်လေးပါးတို့မှာ အလွန်သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သောအဆင်းရှိသည့် အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓ နီလ၊ ပီတ၊ လောဟိတ၊ ဩဒါတ = ဤကသိုဏ်းရုပ် လေးအာရုံတို့၌ အလွယ်တကူ ရရှိအပ်သော ဈာန်လေးပါးတို့ဖြစ်လေသည်။ အစဉ်အတိုင်းမှတ်ယူလေ။

ထိုအဘိဘာယတနဈာန်ရှစ်မျိုးတို့တွင် ရှေ့ဈာန်လေးပါးတို့၌ ဝိတက်စရိုက်ပြောများသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ငယ်သောကသိုဏ်းရုပ်ဈာန် လာရှိသည်။ မောဟစရိုက်ပြောများသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ကြီးသောကသိုဏ်းရုပ်ဈာန် လာရှိသည်။ ဒေါသစရိုက်ပြောများသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ကောင်းသောအဆင်းရှိသည့် ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန် လာရှိသည်။ ရာဂစရိုက်ပြောများသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် မကောင်းသော အဆင်းရှိသည့် ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန် လာရှိသည်။ မုန်၏-ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတို့အား ထိုကသိုဏ်းရုပ်လေးမျိုးတို့သည် အစဉ်အတိုင်း သပ္ပာယ်ဖြစ်ကြကုန်၏။

ဤအဘိဘာယတနဈာန်ရှစ်မျိုးတို့ကို မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကိုယ်တော်မြတ်မရပဲ မဝင်စားဘူးပဲ ဟောကြားတော်မူသည်မဟုတ်။ စင်

စစ်ကား ကိုယ်တော်တိုင်ရရှိ၍ အကြိမ်ကြိမ်ဝင်စားပြီးသည်တို့ကို ဟောကြားတော်မူလေသည်။ သာသနာပြင်ပ ဗာဟိရကဖြစ်သည့် အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖို့ရာ အလွန်ပြန့်ကျယ်ကြီးမားသည့် ကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံကို မြင်ရလျှင် “ဤအာရုံကြီးကား အဘယ်သို့သော အာရုံကြီးပေနည်း၊ သြကာသလောကကြီးတခုလုံး ဖုံးအုပ်လွှမ်းမိုးကာ ယူနေပါတကား” ဟု ကြောက်ရွံ့ခြင်း ထိတ်လန့်ခြင်း ဖြစ်လေရာ၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ အဖို့မှာမူ ထိုသို့ကြောက်ရွံ့ခြင်း ထိတ်လန့်ခြင်း အလျှင်းပင်မရှိချေ။ သို့ရာကား ကိုယ်တော်မြတ်၏ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်း ကင်းတော်မူခြင်းကို ပြဆိုရန် ဤအဘိဘာယတနုဗျာန်ရှစ်မျိုးတို့ကို အရှင်အာနန္ဒာအား ဟောကြားထုတ်ဖော် ပြသတော်မူ၏။

ဤအဘိဘာယတနုဗျာန်ရှစ်မျိုးတို့ကို ဟောကြားတော်မူပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤသို့ သဘောရှိသော အဘိဘာယတနုဗျာန် သမာပတ်တို့ကို ဝင်စားတော်မူ ထိုဗျာန်သမာပတ်တို့မှ ထတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ အဖို့ရာ ကြောက်ခြင်း ရှုံးရှားခြင်း အလျှင်းပင်မရှိချေ။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် မာရ်နတ်တယောက်တည်း ယခုလာရောက်သည်ကို မြင်လတ်၍ ‘မြတ်စွာဘုရားသည် ကြောက်ရွံ့လေရာ၏’ ဟု အဘယ်သူသည် ဤသို့သော အမှတ်သညာကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ ထိုက်တန်အံ့နည်း၊ မထိုက်တန်သည်သာ။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရားသည် မကြောက်မရွံ့ မတုန်မလှုပ်ပဲ သတိရှိလျက် သမ္မဇဉ်တရားရှိလျက် အာယုသင်္ခါရကို လွတ်တော်မူသည်” ဟု ဖွင့်ဟမိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ ဤစကား ရပ်ကား သံဂါယနာမတင်အပ်သည့် ပကိဏ္ဍက ဓမ္မဒေသနာ ပါဠိဓမ္မပင် ဖြစ်လေသည်။ ထိုကို အဋ္ဌကလာသိ၌ ထုတ်ဖော်ပြသအပ်လေသည်။

ဝိမောက္ခ ရှစ်ပါး

ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် စကားတော်အယဉ် မပြတ်စေပဲ တဖန်ဆက်၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်အား ဤဆိုလတ္တံ့သော အတိုင်း ဝိမောက္ခ (= လွတ်မြောက်ခြင်း) တရား ရှစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူပြန်လေသည်—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ ... လွတ်မြောက်ခြင်း = ဝိမောက္ခတရားတို့သည် ရှစ်ပါးရှိကုန်၏။ ရှစ်ပါးတို့ဟူသည်မှာ—

မိမိသန္တာန်၌ ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန်ရှိသည်ဖြစ်၍ ပြင်ပသန္တာန်၌ လည်း ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ရှု၏။ ဤကား ပဌမဝိမောက္ခတည်း။ (၁)

မိမိသန္တာန်၌ အဆင်းရုပ်ကို မရှုမူ၍ ပြင်ပသန္တာန်၌ ကသိုဏ်း ရုပ်တို့ကို ရှု၏။ ဤကား ဒုတိယဝိမောက္ခတည်း။ (၂)

တင့်တယ်၏ဟူ၍သာလျှင် နှလုံးသွင်း၏။ ဤကား တတိယ ဝိမောက္ခတည်း။ (၃)

ရူပသညာတို့ကို လုံးဝလွန်မြောက်၍ ပဋိသသညာတို့ လုံးဝ ချုပ်သည့်ပြင် နာနတ္ထသညာတို့ကို လုံးဝနှလုံးမသွင်းမူ၍ “ကောင်း ကင်သည် အဆုံးမရှိ” ဟု နှလုံးသွင်းလျက် အာကာသာနဇ္ဇာ- ယတနဈာန်သို့ ရောက်၍နေ၏။ ဤကား စတုတ္ထဝိမောက္ခ တည်း။ (၄)

အာကာသာနဇ္ဇာယတနဈာန်ကို လုံးဝလွန်မြောက်၍ “ဝိညာဏ်သည် အဆုံးမရှိ” ဟု နှလုံးသွင်းလျက် ဝိညာဏဇ္ဇာ- ယတနဈာန်သို့ ရောက်၍နေ၏။ ဤကား ပဉ္စမဝိမောက္ခတည်း။ (၅)

ဝိညာဏဇ္ဇာယတနဈာန်ကို လုံးဝလွန်မြောက်၍ “တစုံတခုမျှ မရှိ” ဟု နှလုံးသွင်းလျက် အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။ ဤကား ဆဋ္ဌမဝိမောက္ခတည်း။ (၆)

အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို လုံးဝလွန်မြောက်၍ နေဝသညာ- နာသညာယတနဈာန်သို့ ရောက်၍နေ၏။ ဤကား သတ္တမ ဝိမောက္ခတည်း။ (၇)

နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို လုံးဝလွန်မြောက်၍ သညာ, ဝေဒနာတို့၏ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်သို့ ရောက်၍ နေ၏။ ဤကား အဋ္ဌမဝိမောက္ခတည်း။ (၈)

ချစ်သားအာနန္ဒာ...လွတ်မြောက်ခြင်း = ဝိမောက္ခတရားတို့ သည် ဤရှစ်ပါးတို့တည်း” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စကားတော်အဆက်ကား မပြီးဆုံးသေးပါ။)

(ဤ၌— ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတရားစသည်တို့မှ ကောင်းစွာ လွတ်မြောက်သောကြောင့်၎င်း၊ အဖ၏ရင်ခွင်၌ သားငယ်သည် စိတ်ချ လက်ချ ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို ပစ်ချကာ အိပ်စက်သကဲ့သို့ သက်ဆိုင်ရာ ကသိုဏ်းရုပ်-စသောအာရုံ၌ အဖိအနှိပ် အပိတ်အပင်မရှိ ကျွတ်ကျွတ် လွတ်လွတ် ဖြစ်တတ်သောကြောင့်၎င်း ဝိမောက္ခဟူ၍ ခေါ်၏။

ဖော်ပြရာပါ ဝိမောက္ခရုပ်ပါးတို့တွင် ရွှေသုံးပါးကား ရူပါဝစရဈာန် တို့တည်း။ ထို့တွင် ၁-အမှတ်ပြ ဝိမောက္ခကား အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ် တို့၌ ပွားများ၍ရအပ်သော ရူပါဝစရဈာန်တို့တည်း။ ၂-အမှတ်ပြ ဝိမောက္ခကား ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်တို့၌ ပွားများ၍ရအပ်သော ရူပါဝစရ ဈာန်တို့တည်း။ ၃-အမှတ်ပြ ဝိမောက္ခကား အလွန်သန့်ရှင်းစင်ကြယ် သော နီလ၊ ပီတ၊ လောဟိတ၊ သြဒါတတည်းဟူသော ဝဏ္ဏကသိုဏ်းရုပ် တို့၌ ပွားများ၍ရအပ်သော ရူပါဝစရဈာန်တို့တည်း။ ဤ ၃-အမှတ်ပြ ဝိမောက္ခ၌ ဈာန်ကိုဝင်စားစဉ် အပ္ပနာဈာန်၏အတွင်း၌ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ် မှာ “တင့်တယ်၏” ဟု နှလုံးသွင်းမှု မရှိသော်လည်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ် အလွန်တင့်တယ်သော ဝဏ္ဏကသိုဏ်းဈာန်တို့ကို ဝင်စား၍နေလျှင်ပင် “တင့်တယ်၏” ဟု နှလုံးသွင်းကာ ဈာန်ဝင်စား၍ နေသည်မည်သော ကြောင့် “တင့်တယ်၏-ဟူ၍သာလျှင် နှလုံးသွင်း၏” ဟူ၍ ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်လေသည်။

၄-၅-၆-၇-အမှတ်ပြ ဝိမောက္ခတို့ကား အစဉ်အတိုင်း အရူပဈာန် လေးပါးတို့တည်း။ ထိုဈာန်တို့သည်လည်း ရူပသညာစသည်တို့မှ လွတ် မြောက်သောကြောင့်၎င်း၊ ဆိုင်ရာအာရုံ၌ အဖိအနှိပ် အပိတ်အပင်မရှိ ကျွတ်ကျွတ်လွတ်လွတ် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဝိမောက္ခတို့ မည်ကြ ကုန်၏။

၈-အမှတ်ပြ ဝိမောက္ခကား နိရောဓသမာပတ်တည်း။ ထိုနိရောဓ သမာပတ်သည် သညာ ဝေဒနာခေါင်းဆောင်သော နာမ်တရားအား လုံးနှင့် စိတ္တဇရုပ်တည်းဟူသော ရုပ်တစိတ်=ဤ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်သောကြောင့် ဝိမောက္ခမည်လေသည်။ မှန်၏-နိရောဓ- သမာပတ်ကို ဝင်စားနေခိုက် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးနှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့ အဖြစ်ရပ်စဲနေကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုနာမ်ခန္ဓာလေးပါး စိတ္တ- ဇရုပ်တို့မှ လွတ်မြောက်သည်ဟု ဆိုရလေသည်။

တေဘူမကဝဋ်တရား၌ ပျော်ပါးနှစ်ခြိုက်၍နေသော ဝဋ္ဋာဘိရတ ပုဂ္ဂိုလ်အချို့တို့၏အဖို့ရာ မိမိတို့က ဝဋ္ဋာဘိရတပုဂ္ဂိုလ်တွေ ဖြစ်နေသော

ကြောင့် ဝိမောက္ခတရားရှစ်ပါးတို့ကို ဝင်စားဖို့ မဆိုထားဘိ၊ ဝိမောက္ခ ဟူသော အသံမျှကို ကြားရလျှင်ပင် အလွန်ကြောက်လန့်ကြလေသည်။ မြတ်စွာဘုရား၏အဖို့မှာမူ ထိုဝိမောက္ခတရားတို့ကို ဝင်စား၍နေရလျှင် အလွန်ပင် ဝမ်းမြောက်၍ ကြောက်ရွံ့ခြင်း အလျှင်းရှိတော်မမူချေ။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်တော်မြတ်၏ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်း ကင်းတော် မူခြင်းကို ပြဆိုရန် ဤဝိမောက္ခရှစ်မျိုးတို့ကို အရှင်အာနန္ဒာအား ဟောကြားထုတ်ဖော် ပြသတော်မူ၏။

ဤဝိမောက္ခရှစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူပြီးနောက် မြတ်စွာ ဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဤ ဝိမောက္ခရှစ်ပါးတို့ကို ဝင်စားတော်မူ ထိုသမာပတ်တို့မှ ထတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏အဖို့ရာ ကြောက်ခြင်း ရွံရှားခြင်း အလျှင်းပင်မရှိချေ။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် မာရ်နတ်တယောက်တည်း ယခုလာရောက်သည်ကို မြင်လတ်၍ ‘မြတ်စွာဘုရားသည် ကြောက်ရွံ့လေရာ၏’ဟု အဘယ်သူ သည် ဤသို့သောအမှတ်သည်ကို ဖြစ်စေထိုက်အံ့နည်း၊ မဖြစ်စေထိုက် သည်သာ။ ချစ်သားအာနန္ဒာ...မြတ်စွာဘုရားသည် မကြောက်မရွံ့ မတုန်မလှုပ် သတိရှိလျက် သမ္မဇဉ်တရားရှိလျက် အာယုသင်္ခါရကို လွတ်တော်မူသည်”ဟု ဤပကိဏ္ဍက ဓမ္မဒေသနာစကားကိုလည်း မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။

အာယုသင်္ခါရလွတ်တော်မူကြောင်း အကျယ်မိန့်ကြားတော်မူခြင်း

ဤသို့ ဝိမောက္ခရှစ်ပါးတို့ကို ဟောကြားတော်မူပြီးသောအခါ မှာလည်း မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်အား တောင်းပန်စကား လျှောက်ထားခွင့်ကို ပေးတော်မမူသေးပဲ စကားတော်အယဉ်မပြတ်ဆက်ကာ ဤဆိုလတ္တံ့သော အကြောင်း အရာများကို မိန့်ကြားတော်မူပြန်လေသည်—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ..... ငါဘုရားသည် ဘုရားဖြစ်ပြီးစ (အဋ္ဌမသတ္တာဟဖြစ်သော) အခါတပါးဝယ် ဥရုဝေဋ္ဌတော နေရဉ္ဇရာမြစ်ကမ်းအနီး အဇပါလ = ဆိတ်ကျောင်းညောင်ပင် ရင်း၌ နေထိုင်စဉ် မာရ်နတ်ယုတ်သည် ငါဘုရားထံသို့ လာရောက် ရပ်တည်လျက် ငါဘုရားကို ဤသို့ လျှောက်ထားဘူးလေပြီ—

‘မြတ်စွာဘုရား....ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ယခုအခါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့။ မြတ်စွာဘုရား.... ယခု ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရန် အချိန်တန်ပါပြီ’—

ဟု လျှောက်ထားဘူးလေပြီ။ ချစ်သားအာနန္ဒာ....ဤသို့ လျှောက်ဆိုအပ်လေသော် ငါဘုရားသည် မာရ်နတ်ယုတ်ကို ဤဆိုလတ္တံ့ သောစကားကို မိန့်ကြားခဲ့ဘူး၏—

‘ဟယ်မာရ်နတ်....ငါဘုရား၏ တပည့်ရဟန်းတို့သည် တတ်သိလိမ္မာ မရှိကြသေးသမျှ၊ ကောင်းစွာ ဆုံးမပြီး မဖြစ်ကြသေးသမျှ၊ မရဲရင့်ကြသေးသမျှ၊ အကြားအမြင် မများကြသေးသမျှ၊ တရားတော်ကို မဆောင်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ လောကုတ္တရာတရားနှင့် လျော်သောတရားကို မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ လျော်သောအကျင့်ကို မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ တရားနှင့်လျော်စွာ မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ မိမိတို့ဆရာဝါဒကို သင်ယူ၍ မပြောနိုင် မဟောနိုင် မပြုနိုင် မတည်တံ့စေနိုင် မဖွင့်နိုင် မဝေဘန်နိုင် မပေါ်လွင်စေနိုင်ကြသေးသမျှ၊ ပေါ်ပေါက်လာသော သူတပါး၏ဝါဒကို အကြောင်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာနှိမ်နင်း၍ အံ့ဖွယ်ရှိသော တရားကို မဟောပြုနိုင်ကြသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ငါဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမည် မဟုတ်။’

ဟယ်မာရ်နတ်.....ငါဘုရား၏ တပည့်ရဟန်းမိန်းမတို့သည်၊ (ပ)၊

ဟယ်မာရ်နတ်.....ငါဘုရား၏ တပည့်ဥပါသကာတို့သည်၊ (ပ)၊

ဟယ်မာရ်နတ်.....ငါဘုရား၏တပည့် ဥပါသိကာမတို့သည် တတ်သိလိမ္မာမရှိကြသေးသမျှ၊ ကောင်းစွာဆုံးမပြီး

မဖြစ်ကြသေးသမျှ၊ မရဲရင့်ကြသေးသမျှ၊ အကြားအမြင်
မများကြသေးသမျှ၊ တရားတော်ကို မဆောင်နိုင်ကြသေး
သမျှ၊ လောကုတ္တရာတရားနှင့် လျော်သောတရားကို
မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊ လျော်သောအကျင့်ကို မကျင့်နိုင်
ကြသေးသမျှ၊ တရားနှင့်လျော်စွာ မကျင့်နိုင်ကြသေးသမျှ၊
မိမိတို့ဆရာဝါဒကို သင်ယူ၍ မပြောနိုင် မဟောနိုင် မပြု
နိုင် မတည်တံ့စေနိုင် မဖွင့်နိုင် မဝေဘန်နိုင် မပေါ်လွင်
စေနိုင်ကြသေးသမျှ၊ ပေါ်ပေါက်လာသော သူတပါး၏
ဝါဒကို အကြောင်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာနှိမ်နင်း၍ အံ့ဖွယ်
ရှိသောတရားကို မဟောပြုနိုင်ကြသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး
ငါတုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမည်မဟုတ်။

ဟယ်မာရ်နတ် ငါတုရား၏ မြတ်သောအကျင့်ဟု
ဆိုအပ်သော ဤ သာသနာတော်သည် ပညာရှိနတ်လူတို့
ကောင်းစွာ ပြုနိုင်သည်တိုင်အောင် မပြည့်စုံသေးသမျှ၊
မစည်ပင်သေးသမျှ၊ မပြန့်ပွားသေးသမျှ၊ လူအများ မသိ
သေးသမျှ၊ များစွာ မဖြစ်ထွန်းသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး
ငါတုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမည် မဟုတ်—

ဟု မိန့်ကြားခဲ့ဘူး၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ မာရ်နတ်ယုတ်သည် ယနေ့ ယခုပင်
စာပါလစေတီ၌ ငါတုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ လျှောက်ပတ်သော
နေရာ၌ ရပ်တည်ကာ ငါတုရားကို ဤဆိုလတ္တံ့သော စကားကို
လျှောက်ထားလာပြန်သည်—

‘မြတ်စွာဘုရား....ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား
သည် ယခုအခါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ ကောင်း
သောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား
သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ မြတ်စွာဘုရား....ယခု
ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရန် အချိန်တန်ပါပြီ။’

မြတ်စွာဘုရား ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဤစကားကို မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည် ‘ဟယ် မာရ်နတ်...ငါဘုရား၏ တပည့်ရဟန်းတို့သည် (ပ)။ ။ ငါဘုရား၏ တပည့် ရဟန်းမိန်းမတို့သည် (ပ)။ ။ ငါဘုရား၏ တပည့် ဥပါသကာတို့သည် (ပ)။ ။ ငါဘုရား၏ တပည့် ဥပါသိကာမတို့သည် (ပ)။ ။ ဟယ် မာရ်နတ်...ငါဘုရား၏ မြတ်သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော ဤ သာသနာတော်သည် ပညာရှိနတ်လူတို့ ကောင်းစွာ ပြုနိုင်သည်တိုင်အောင် မပြည့်စုံသေးသမျှ၊ မစည်ပင်သေးသမျှ၊ မပြန့်ပွားသေးသမျှ၊ လူအများမသိသေးသမျှ၊ များစွာ မဖြစ်ထွန်းသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ငါဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမည် မဟုတ်’ ဟု မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ဘူးပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား.... ယခုအခါ ရှင်တော်ဘုရား၏ မြတ်သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်သော ဤ သာသနာတော်သည် ပညာရှိနတ်လူတို့ ကောင်းစွာ ပြုနိုင်သည်တိုင်အောင် ပြည့်စုံပါပြီ၊ စည်ပင်ပါပြီ၊ ပြန့်ပွားပါပြီ၊ လူအများသိပါပြီ၊ များစွာ ဖြစ်ထွန်းပါပြီ။

မြတ်စွာဘုရား.... ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ယခုအခါ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလော့၊ မြတ်စွာဘုရား.... ယခု ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရန် အချိန်တန်ပါပြီ -

ဟု လျှောက်ထားလာပြန်သည်။ ချစ်သားအာနန္ဒာ ဤကဲ့သို့ မာရ်နတ်သား လျှောက်ထားလတ်သော် ငါဘုရားသည် မာရ်နတ်ကို—

‘ဟယ်မာရ်နတ်ယုတ်... သင်မကြောင့်ကြလင့်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်းသည် မကြာမီ ဖြစ်လိမ့်မည်။

ရတနာ] အရှင်အာနန္ဒာ တောင်းပန်လျှောက်ထားခြင်း ၃၆၁

ဤနေ့မှ သုံးလလွန်သောအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိ-
နိဗ္ဗာန် စံလိမ့်မည်’—

ဟု မိန့်ဆိုလိုက်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ...မြတ်စွာဘုရားသည် ယနေ့ စာပါလစေတီ
၌ နေစဉ် သတိရှိလျက် သမ္မုဗ္ဗင်္ဂရှိလျက် အာယုသင်္ခါရကို ယခုပင်
စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီ” —ဟု အာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မူလိုက်ကြောင်း
ကို အကျယ်မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

အရှင်အာနန္ဒာ တောင်းပန်လျှောက်ထားခြင်း

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူလတ်သော် အရှင်
အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား...လူအများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ
နတ်လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ချမ်းသာအလို့ငှါ လောက
ကို ငစောင့်ရှောက်တော်မူရန် ဘုန်းတော်ကြီးသောမြတ်စွာ
ဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့၊
ကောင်းသော စကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော
မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါ
လော့” —

ဟု တောင်းပန်လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်
သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ...တန်တော့၊
ယခုအခါမြတ်စွာဘုရားကို မတောင်းပန်နှင့်တော့၊ မြတ်စွာဘုရား
ကို တောင်းပန်ရန် ယခု အခါမဟုတ်တော့ပြီ”ဟု မြစ်ပယ်စကား
မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။ နှစ်ကြိမ်မြောက် အရှင်အာနန္ဒာက
ရှေးနည်းအတူ တောင်းပန် လျှောက်ထားသောအခါမှာလည်း
မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုအတူပင် မြစ်ပယ်စကား မိန့်ကြားတော်
မူလေ၏။ သုံးကြိမ်မြောက် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က ရှေးနည်း
အတူ တောင်းပန်လျှောက်ထားသောအခါ (မြတ်စွာဘုရားနှင့်
အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်တို့ အပြန်အလှန် မိန့်ကြား၊ လျှောက်ထား
ကြပုံမှာ) —

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ ... သင် ချစ်သားသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိဉာဏ်ကို ယုံကြည်သည် မဟုတ်ပါလော။

(အရှင်အာနန္ဒာ) ယုံကြည်ပါသည် မြတ်စွာဘုရား ...။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ...ထိုသို့ ယုံကြည်ပါလျက် သင်ချစ်သားသည် မြတ်စွာဘုရားကို အဘယ့်ကြောင့် သုံးကြိမ် တိုင်အောင် နှိပ်စက်တိသနည်း။

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား...အကျွန်ုပ်သည် ဤ စကားကို ရှင်တော်ဘုရား၏ မျက်မှောက်၌ပင် ကြားနာခဲ့ဘူး ခံယူခဲ့ဘူးပါ ၏- “ချစ်သားအာနန္ဒာ...အမှတ်မထင် အကြင် တစုံတယောက် သောသူသည် (ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ) = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထား၏၊ လေ့ကျင့်ထား၏၊ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြုထား၏၊ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထား၏၊ ဆောက်တည် ထား ၏၊ ကောင်းစွာ ဆည်းပူး, ကောင်းစွာ အားထုတ်ထား၏၊ ထိုသူသည် အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန် ချစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ...မြတ်စွာဘုရား သည်ကား (ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ) = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထားပြီး ဖြစ်၏၊ လေ့ကျင့်ထားပြီး ဖြစ်၏၊ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြုထားပြီး ဖြစ်၏၊ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထားပြီး ဖြစ်၏၊ ဆောက်တည်ထားပြီး ဖြစ်၏၊ ကောင်းစွာ ဆည်းပူးထားပြီး, ကောင်းစွာ အားထုတ်ထားပြီး ဖြစ်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... သို့ရကား ငါဘုရားသည် အလိုတော်ရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ် လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်ချစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏” ဟု ကြားနာခဲ့ဘူး, ခံယူခဲ့ဘူးပါသည်။ (ထိုကြောင့် သုံးကြိမ် တိုင်တိုင် တောင်းပန်လျှောက်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်ဘုရား....)။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ ... ထို တရားကို သင်ယုံ ကြည်သည် မဟုတ်လော။

(အရှင်အာနန္ဒာ) ယုံကြည်ပါသည် မြတ်စွာဘုရား...။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ ... မြတ်စွာဘုရားက ထင်ရှားသောနိမိတ် အရိပ်အရောင်ကို ဤသို့ ပြပါလျက် သင်သည် သဘောပေါက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ချေ။ “မြတ်စွာဘုရား...လူအများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ နတ်လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ချမ်းသာအလို့ငှါ လောကကိုစောင့်ရှောက်တော်မူရန် ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့၊ ကောင်းသော စကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့” ဟု မြတ်စွာဘုရားကို သင် မတောင်းပန်မိခဲ့ချေ။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... သို့ဖြစ်ရကား ဤသို့ မတောင်းပန်ခြင်းသည် သင်ချစ်သား၏ အပြစ်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏၊ သင်ချစ်သား၏ ချိုယွင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ ... သင်ချစ်သားသည် အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ထိုအခါက တောင်းပန်ခဲ့လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် သင်ချစ်သား၏ တောင်းပန်ချက်ကို နှစ်ကြိမ်သာလျှင် ငြင်းပယ်တော်မူလေရာ၏၊ သုံးကြိမ်မြောက်မှာမူ လက်ခံတော်မူလေရာ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ...သို့ဖြစ်ရကား ဤသို့ မတောင်းပန်ခြင်းသည် သင်ချစ်သား၏ အပြစ်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏၊ သင် ချစ်သား၏ ချိုယွင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။

ရှေးကလည်း နိမိတ်အရိပ်အရောင် ပြခဲ့ဘူးကြောင်း
မိန့်ကြား၍ သောကတရား ခေါင်းပါးစေခြင်း

(၁) ချစ်သားအာနန္ဒာ...အခါတပါး၌ ငါဘုရားသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်ခဲ့စဉ် သင်ချစ်သားကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ...ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... အမှတ်မထင် အကြင်တစ်စုံတယောက်သော သူသည် ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရားလေးဖါးတို့ကို ပွားများထား၏၊ လေ့ကျင့်ထား၏၊ ယာဉ်ကဲ့သို့

ပြုထား၏။ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထား၏။ ဆောက်တည်ထား၏။ ကောင်းစွာဆည်းပူး၊ ကောင်းစွာအားထုတ်ထား၏။ တို့သူသည် အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ...မြတ်စွာဘုရားသည်ကား ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရားလေးပါးတို့ကို ပွားများထားပြီး ဖြစ်၏။ လေ့ကျင့်ထားပြီး ဖြစ်၏။ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြုထားပြီး ဖြစ်၏။ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထားပြီး ဖြစ်၏။ ဆောက်တည်ထားပြီး ဖြစ်၏။ ကောင်းစွာ ဆည်းပူးထားပြီး၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်ထားပြီး ဖြစ်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... သို့ရကား ငါဘုရားသည် အလိုတော်ရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏”ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ဘူးပြီ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရားက ထင်ရှားသောနိမိတ်အရိပ်အရောင်ကို ဤသို့ပြပါလျက် သင်သည် သဘောပေါက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ချေ။ “မြတ်စွာဘုရား...လူအများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ နတ်လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ချမ်းသာအလို့ငှါ လောကကိုစောင့်ရှောက်တော်မူရန် ဘုန်းတော်ကြီးသောမြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့”ဟု မြတ်စွာဘုရားကို သင်-မတောင်းပန်မိခဲ့ချေ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... သင်ချစ်သားသည် အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ထိုအခါက တောင်းပန်ခဲ့လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် သင်ချစ်သား၏ တောင်းပန်စကားကို နှစ်ကြိမ်သာလျှင် ငြင်းပယ်တော်မူလေရာ၏။ သုံးကြိမ်မြောက်မှာမူ လက်ခံတော်မူလေရာ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... သို့ဖြစ်ရကား ဤသို့မတောင်းပန်ခြင်းသည် သင်ချစ်သား၏ အပြစ်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။ သင်ချစ်သား၏ ချီးယွင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။

(၂) ချစ်သားအာနန္ဒာ....အခါတပါး၌ ငါဘုရားသည် ထို ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဂေါတမ-မည်သော ပညောင်ပင်၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်ခဲ့စဉ်။(ပ)။

(၃) ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် စောရပပါတချောက်ကမ်းပါး၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်ခဲ့စဉ်။(ပ)။

(၄) ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ဝေဘာရတောင်၏နံပါး (စ- ရည်းပင်ပေါက်ရောက်ရာ) သတ္တပဏ္ဍိလိုက်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင် ခဲ့စဉ်။(ပ)။

(၅) ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင်လျှင် ဣသိဂိလိတောင်၏ နံပါး ကာဠသိလာအရပ်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်ခဲ့စဉ်။(ပ)။

(၆) ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ယင်းတိုက်တော သပ္ပသောဏ္ဍိက တောင်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်ခဲ့စဉ်။(ပ)။

(၇) ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် တပေါဒါရုံကျောင်း၌ သီတင်း သုံး နေထိုင်ခဲ့စဉ်။(ပ)။

(၈) ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ရှဉ့်နက်တို့ကို အစာကျွေးရာ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်ခဲ့စဉ်။(ပ)။

(၉) ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ဇီဝက၏သရက်ဥယျာဉ်၌ နေ ထိုင်ခဲ့စဉ်။(ပ)။

(၁၀) ထိုရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် မဒ္ဒကုန္တိအရပ် မိဂဒါဝုန်တော၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ်လည်း သင်ချစ်သားကို“ချစ်သားအာနန္ဒာ....ရာဇဂြိုဟ် ပြည်သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ၂-ဂေါတမ မည်သော ပညောင်ပင်သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ပ။ ၃-စောရပ- ပပါတချောက်ကမ်းပါးသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ပ။ ၄-ဝေဘာ- ရတောင်၏နံပါး စရည်းပင်ပေါက်ရောက်ရာ သတ္တပဏ္ဍိလိုက် သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ပ။ ၅-ဣသိဂိလိတောင်၏နံပါး ကာဠ- သိလာအရပ်သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ပ။ ၆-ယင်းတိုက်တော သပ္ပသောဏ္ဍိကတောင်၌သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ပ။ ၇-တ-

ပေါဒါရုံကျောင်းသည် မွေ့လျော်ဖွယ် ရှိ၏။ပ။ ၈-ရှဉ့်နက်တို့ကို အစာကျွေးရာ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ပ။ ၉-ဇီဝက၏သရက်ဥယျာဉ်သည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ပ။ ၁၀-မဒ္ဒ-ကုမ္ဘီအရပ် မိဂဒါဝုန်တောသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏။ ချစ်သား အာနန္ဒာ...အမှတ်မထင် အကြင် တစုံတယောက်သော သူသည် ပြီးမြောက်ခြင်း၏အခြေခံ = ဣဒ္ဓိပဒါတရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထား၏၊ လေ့ကျင့်ထား၏၊ ယာဉ်ကဲ့သို့ပြုထား၏၊ တည်ရာကဲ့သို့ပြုထား၏၊ ဆောက်တည်ထား၏၊ ကောင်းစွာ ဆည်းပူး၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်ထား၏၊ ထိုသူသည် အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရားသည်ကား ပြီးမြောက်ခြင်း၏အခြေခံ = ဣဒ္ဓိပဒါတရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထားပြီးဖြစ်၏၊ လေ့ကျင့်ထားပြီးဖြစ်၏၊ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏၊ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏၊ ဆောက်တည်ထားပြီးဖြစ်၏၊ ကောင်းစွာဆည်းပူးထားပြီး၊ ကောင်းစွာအားထုတ်ထားပြီးဖြစ်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ...သို့ရကား ငါဘုရားသည် အလိုတော်ရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏” ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ဘူးပြီ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ...မြတ်စွာဘုရားက ထင်ရှားသော နိမိတ်အရိပ်အရောင်ကို ဤသို့ပြပါလျက် သင်သည် သဘောပေါက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ချေ။ “မြတ်စွာဘုရား...လူအများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလိုငှါ နတ်လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ချမ်းသာအလိုငှါ လောကကို စောင့်ရှောက်တော်မူရန် ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့” ဟု မြတ်စွာဘုရားကို သင်-မတောင်းပန်မိခဲ့ချေ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ...သင်ချစ်သားသည် အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ထိုအခါက တောင်းပန်ခဲ့လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် သင်

ချစ်သား၏ တောင်းပန်စကားကို နှစ်ကြိမ်သာလျှင် ငြင်းပယ်
တော်မူလေရာ၏။ သုံးကြိမ်မြောက်မှာမူ လက်ခံတော်မူလေရာ၏။
ချစ်သားအာနန္ဒာ... သို့ဖြစ်ရကား ဤသို့မတောင်းပန်ခြင်းသည်
သင်ချစ်သား၏ အပြစ်သာလျှင်ဖြစ်ချေ၏။ သင်ချစ်သား၏ ချီး
ယွင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။

(က) ချစ်သားအာနန္ဒာ...အခါတပါး၌ ငါဘုရားသည် ဤ
ဝေသာလီပြည်၌ပင် ဥဒေနစေတီ၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ်လည်း သင်ချစ်
သားကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဝေသာလီပြည်သည် မွေ့လျော်
ဖွယ်ရှိ၏။ ဥဒေနစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ်ရှိပေ၏။ ချစ်သား
အာနန္ဒာ...အမှတ်မထင် အကြင်တစုံတယောက်သောသူသည် ပြီး
မြောက်ခြင်း၏အခြေခံ = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများ
ထား၏။ လေ့ကျင့်ထား၏။ ယာဉ်ကဲ့သို့ပြုထား၏။ တည်ရာကဲ့သို့
ပြုထား၏။ ဆောက်တည်ထား၏။ ကောင်းစွာဆည်းပူး၊ ကောင်း
စွာအားထုတ်ထား၏။ ထိုသူသည် အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်
လုံး ဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏။
ချစ်သားအာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရားသည်ကား ပြီးမြောက်ခြင်း၏
အခြေခံ = ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထားပြီးဖြစ်၏။
လေ့ကျင့်ထားပြီးဖြစ်၏။ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏။ တည်ရာ
ကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏။ ဆောက်တည်ထားပြီးဖြစ်၏။ ကောင်းစွာ
ဆည်းပူးထားပြီး၊ ကောင်းစွာအားထုတ်ထားပြီးဖြစ်၏။ ချစ်သား
အာနန္ဒာ...သို့ရကား ငါဘုရားသည် အလိုတော်ရှိခဲ့သော် အာယု
ကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေ
နိုင်ပေ၏” ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ဘူးပြီ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ...မြတ်စွာဘုရားက ထင်ရှားသောနိမိတ်
အရိပ်အရောင်ကို ဤသို့ပြပါလျက်လည်း သင်သည် သဘော
ပေါက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ချေ။ “မြတ်စွာဘုရား... လူအများ၏
စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ နတ်လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ချမ်းသာ
အလို့ငှါ လောကကို စောင့်ရှောက်တော်မူရန် ဘုန်းတော်ကြီး
သော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါ

လော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့”ဟု မြတ်စွာဘုရားကို သင်-မတောင်းပန်မိခဲ့ချေ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... သင်ချစ်သားသည် အကယ်၍ မြတ်စွာ ဘုရားကို ထိုအခါက တောင်းပန်ခဲ့လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် သင်ချစ်သား၏ တောင်းပန်စကားကို နှစ်ကြိမ်သာလျှင် ငြင်းပယ် တော်မူလေရာ၏။ သုံးကြိမ်မြောက်မှာမူ လက်ခံတော်မူလေရာ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... သို့ဖြစ်ရကား ဤသို့မတောင်းပန်ခြင်းသည် သင်ချစ်သား၏ အပြစ်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။ သင်ချစ်သား၏ ချီး ယွင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။

(ခ) ချစ်သားအာနန္ဒာ...အခါတပါး၌ ငါဘုရားသည် ဤ ဝေသာလီပြည်၌ပင် ဂေါတမစေတီ၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ်လည်း။(ပ)။

(ဂ) ဤဝေသာလီပြည်၌ပင် သတ္တမ္မစေတီ၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ် လည်း။(ပ)။

(ဆ) ဤဝေသာလီပြည်၌ပင် ဗဟုပုတ္တစေတီ၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ် လည်း။(ပ)။

(င) ဤဝေသာလီပြည်၌ပင် သာရန္တဒစေတီ၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ် လည်း။(ပ)။

(စ) ချစ်သားအာနန္ဒာ...ယနေ့ စာပါလစေတီ၌နေစဉ် ယခု ပင် သင်ချစ်သားကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဝေသာလီပြည်သည် မွေ့လျော်ဖွယ် ရှိပေ၏။ စာပါလစေတီသည် မွေ့လျော်ဖွယ် ရှိပေ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... အမှတ်မထင် အကြင်တစ်စုံ တယောက်သောသူသည် ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ = ဣဒ္ဓိပါဒ် တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထား၏။ လေ့ကျင့်ထား၏။ ယာဉ် ကဲ့သို့ပြုထား၏။ တည်ရာကဲ့သို့ပြုထား၏။ ဆောက်တည်ထား၏။ ကောင်းစွာဆည်းပူး၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်ထား၏။ ထိုသူသည် အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံး ဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏။ ချစ်သား အာနန္ဒာ...

မြတ်စွာဘုရားသည်ကား ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အခြေခံ = ဣဒ္ဓိပါဒ် တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများထားပြီးဖြစ်၏၊ လေ့ကျင့်ထားပြီး ဖြစ်၏၊ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြုထားပြီးဖြစ်၏၊ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုထားပြီး ဖြစ်၏၊ ဆောက်တည်ထားပြီးဖြစ်၏၊ ကောင်းစွာဆည်းပူးထားပြီး၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်ထားပြီး ဖြစ်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... သို့ရကား ငါဘုရားသည် အလိုတော်ရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ် လုံးဖြစ်စေ အာယုကပ်ထက် ပိုလွန်၍ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏” ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ပြီ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရားက ထင်ရှားသောနိမိတ် အရိပ်အရောင်ကို ဤသို့ ပြုပါလျက်လည်း သင်သည် သဘော ပေါက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ချေ။ “မြတ်စွာဘုရား... လူအများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ နတ်လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ချမ်းသာ အလို့ငှါ လောကကို စောင့်ရှောက်တော်မူရန် ဘုန်းတော်ကြီး သော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါ လော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး တည်တော်မူပါလော့” ဟု မြတ်စွာဘုရားကို သင်-မတောင်းပန်မိခဲ့ချေ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... သင်ချစ်သားသည် အကယ်၍ မြတ်စွာ ဘုရားကို ထိုအခါက တောင်းပန်ခဲ့လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် သင် ချစ်သား၏ တောင်းပန်စကားကို နှစ်ကြိမ်သာလျှင် ငြင်းပယ်တော် မူလေရာ၏။ သုံးကြိမ်မြောက်မှာမူ လက်ခံတော်မူလေရာ၏။ ချစ် သားအာနန္ဒာ... သို့ဖြစ်ရကား ဤသို့ မတောင်းပန်ခြင်းသည် သင်ချစ်သား၏ အပြစ်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။ သင်ချစ်သား၏ ချိုယွင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏။

(ဤ၌။ ။ (၁) မှစ၍ (၄) တိုင်အောင်သော အကြောင်းအရာစုကို မြတ်စွာဘုရားသည် “ငါဘုရားသည် ဤယခု စာပါလစေတီ၌သာ သင် ချစ်သားကို ထင်ရှားသောနိမိတ် အရိပ်အရောင်ပြသည် မဟုတ်သေး၊ အခြားတပါးသော အခါများကလည်း ပြခဲ့ဘူး ပြောခဲ့ဘူးပြီ၊ ထိုသို့ (၁၅) ကြိမ်တိုင် ပြခဲ့ဘူး ပြောခဲ့ဘူးသည် ထင်ရှားသောနိမိတ် အရိပ်

အရောင်ကိုလည်း သင်ချစ်သားသည် သဘောမပေါက်မရိပ်မိချေ၊ ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်းသည် သင်ချစ်သား၏ အပြစ်သာလျှင် ချိုယွင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏”ဟု ဤကဲ့သို့ အရှင်အာနန္ဒာ၏သန္တာန်ဝယ် စိုးရိမ်သောက တရား ပယ်ရှားတော်မူရန် အမျိုးမျိုးပင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်၏ အပေါ်၌ အပြစ်တင်ဖို့ရန် မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ ထို ၁၅-ဌာနတို့၌ မိန့်တော်မူစဉ်ကလည်း မာရ်နတ်နှောက်ယှက်ထားသောကြောင့် အရှင် အာနန္ဒာမထေရ်သည် သဘောမပေါက် မရိပ်မိပဲရှိရလေသည်ကို အထူး မှတ်သားရာ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သောသူအားလုံးတို့ နှင့် ရှင်လျက်ကွဲကွာခြင်း = နာနာဘာဝ, သေ၍ကွဲကွာခြင်း = ဝိနာဘာဝ, ဘဝခြားလျက်ကွဲကွာခြင်း = အညထာဘာဝကို ရှေး မဆွကပင် ငါဘုရား ဟောကြားအပ်ခဲ့ပြီမဟုတ်ပါလော။ ချစ်သား အာနန္ဒာ... ဤအရာ၌ အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း, ထင်ရှားဖြစ်ပေါ် ခြင်း, ပြုပြင်ပေးရခြင်းသဘောရှိ၍ ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသော တရားကို မပျက်စီးပါစေလင့်-ဟု လိုလားတောင့်တချက်အတိုင်း အဘယ်မှာ ရနိုင်အံ့နည်း၊ ဤသို့ရနိုင်ရန်အကြောင်း မရှိချေ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရားသည် အကြင် အာယု သင်္ခါရကို စွန့်လိုက် ထွေးအန်လိုက် လွှတ်လိုက် ပယ်လိုက် ပစ်လွှင့် လိုက် စွန့်လွှတ်လိုက်လေပြီ၊ ထို့ပြင် “မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုခြင်းသည် မကြာမီပင် ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဤနေ့မှနောက် သုံးလလွန် မြောက်သောအခါ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည်” ဟု ကေနမုချ စကားကိုလည်း မိန့်ဆိုလိုက်ပြီ။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုစွန့်ပယ်လိုက်သော အာယုသင်္ခါရကို အသက်ရှည်စေလိုသော ကြောင့် တဖန်ပြန်၍ ဖြစ်စေအံ့သော အကြောင်းသည် လုံးဝမရှိ တော့ချေ။ “ချစ်သားအာနန္ဒာ... လာ, သွားကြကုန်စို့၊ မဟာဝုန် တော ပြာသာဒ်ဆောင်ပေါက်သော ကျောင်းကြီးသို့ သွားကြ ကုန်စို့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာသည်လည်း “ကောင်း ပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု ဝန်ခံစကား လျှောက်ကြားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်အာနန္ဒာနှင့်အတူ မဟာ ဝုန်တော ပြာသာဒ်ဆောင်ပေါက်သော ကျောင်းကြီးသို့ ကြွသွား

တော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ... သင် သွားချေ၊ ဝေသာလီပြည်၌ အမှီပြု၍ နေကုန်သော ရဟန်းအား လုံးတို့ကို ညီမှုစည်းဝေးရာ = ဓမ္မာရုံ၌ စုဝေးစေလော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူချက်အတိုင်း ရဟန်းအားလုံးကို ညီမှုစည်းဝေးရာ = ဓမ္မာရုံ၌ စုဝေးစေပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင် ထံတော် မှောက်သို့ သွားရောက်ရှိခိုးရပ်တည်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား... ရဟန်းအပေါင်းသည် စုဝေးပြီးလျက်ရှိပါပြီ၊ ယခုအခါ ကြွတော်မူရန်အချိန်ကို မြတ်စွာဘုရား သိတော်မူပါသည် = ကြွရန်မှာ ရှင်တော်ဘုရား၏ အလိုတော်အတိုင်း ဖြစ်ပါသည်” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

သာသနာအရှည်တည်တံ့ရေးတရား ၃၇-ပါး

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ညီမှုစည်းဝေးရာ = ဓမ္မာရုံသို့ ကြွရောက်၍ ခင်းထားအပ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေတော်မူပြီးလျှင် ရဟန်းတို့ကို ဤသို့မိန့်တော်မူ၏—

“ရဟန်းတို့... ငါဘုရားသည် ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ ဟောအပ်သော တရားတော်တို့ကို သင်ချစ်သားတို့သည် ကောင်းစွာ သင်ယူ၍ မှီဝဲအပ်၊ ပွားများအပ်၊ အဖန်ဖန်လေ့ကျင့်အပ်ကုန်၏။ ယင်းသို့ မှီဝဲ၊ ပွားများ၊ အဖန်ဖန်လေ့ကျင့်အပ်သည်ရှိသော် ဤမြတ်သော အကျင့်တည်းဟူသော သာသနာတော်သည် အရှည်ခိုင်ခံ့လျက် ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ရာ၏။ ထိုသို့တည်တံ့ခြင်းသည် လူအများ၏ စီးပွား၊ ချမ်းသာအလို့ငှါ လောကကို စောင့်ရှောက်ရန်အလို့ငှါ နတ်လူတို့၏ အကျိုး၊ စီးပွား၊ ချမ်းသာအလို့ငှါ ဖြစ်လေရာ၏။

ထိုတရားတို့ကား အဘယ်နည်းဟူမူ ယင်းတရားတို့ကား (က) သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး (ခ) သမ္မပ္ပဓာန်လေးပါး (ဂ) ဣဒ္ဓိပေါဒိလေးပါး (ဃ) ဣန္ဒြေငါးပါး (င) မိုလ်ငါးပါး (စ) ဗောဇ္ဈင်

ခုနစ်ပါး (ဆ) အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော အရိယမဂ်တရားတို့ဖြစ်သည်။ (ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါးဟု ဆိုလိုသည်)။

ရဟန်းတို့... ငါဘုရားသည် ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်သိ၍ ဟောအပ်သော ဤ ၃၇-ပါး (ဗောဓိပက္ခိယ)တရားတို့ကို သင်ချစ်သားတို့သည် ကောင်းစွာသင်ယူ၍ မှီဝဲအပ်၊ ပွားများအပ်၊ အဖန်ဖန်လေ့ကျင့်အပ်ကုန်၏။ ယင်းသို့မှီဝဲ၊ ပွားများ၊ အဖန်ဖန်လေ့ကျင့်အပ်သည်ရှိသော် ဤမြတ်သောအကျင့်တည်းဟူသော သာသနာတော်သည် အရှည်ခိုင်ခံ့လျက် ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ရာ၏။ ထိုသို့ တည်တံ့ခြင်းသည် လူအများ၏ စီးပွား၊ ချမ်းသာအလို့ငှါ လောကကို စောင့်ရှောက်ရန် အလို့ငှါ နတ်လူတို့၏ အကျိုး၊ စီးပွား၊ ချမ်းသာအလို့ငှါ ဖြစ်လေရာ၏”ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့ကို ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြန်သည်မှာ—

“(ဟန္တ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ၊) = ရဟန်းတို့... သင်ချစ်သားတို့အား ယခုအခါ ငါဘုရား မိန့်မှာ ဦးအံ့။ (ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ) = ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့သည် ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိကုန်၏။ (အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ) = မမေ့သောသတိတရားဖြင့် ကိစ္စခပ်သိမ်း ပြီးစီးအောင် ပြည့်စုံအောင် အားထုတ်ကြကုန်လော့။ မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခြင်းသည် မကြာမီပင် ဖြစ်လိမ့်မည်။ ဤနေ့မှနောက် သုံးလလွန်မြောက်သောအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည်” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ဤစကားကို မိန့်ကြားတော်မူပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရားသည် တပါးသော ဤစကားကိုလည်း မိန့်ကြားတော်မူပြန်၏—

“ပရိပက္ခော ဝယော မယံ၊ ပရိတ္တံ မမ ဇီဝိတံ။
ပဟာယ ဝေါ ဂမိဿာမိ၊ ကတံ မေ သရဏမတ္တနော။

ဘိက္ခဝေ = ရဟန်းတော်များ အိုချစ်သားတို့...။
မယ့် = ငါဘုရား၏။ ဝယော = အရွယ်တော်သည်။ ပရိ-
ပတ္တော = အသက်ရှစ်ဆယ်ပြည့်၍ မှည့်ခဲ့ ရင့်ခဲ့လေပြီ။
မမ = ငါဘုရား၏။ ဇိဝိတံ = အသက်ကြွင်းသည်။
ပရိတ္တံ = သုံးလတာမျှ တည်နေရမည်ကြောင့် နည်းလှခဲ့
လေပြီ။ ဝေါ = သင်ချစ်သားတို့ကို။ ပဟာယ = မညှာ
မငဲ့ စွန့်ပစ်ခဲ့၍။ ဂမိဿာမိ = အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံ
ကြွမြန်းရတော့အံ့။ မေ = ငါဘုရားသည်။ အတ္တနော =
မိမိ၏။ သရဏံ = ကိုးကွယ်ရာကို။ ကတံ = ပြုအပ်ပြီးပြီ။

အပ္ပမတ္တာ သတိမန္တော၊
သုသီလာ ဟောထ ဘိက္ခဝေါ။
သုသမာဟိတသင်္ကပ္ပါ၊
သစိတ္တမနုရက္ခထ။

ဘိက္ခဝေါ = ရဟန်းတော်များ အိုချစ်သားတို့...။
အပ္ပမတ္တာ = ကုသိုလ်ဆယ်ပါး မြတ်တရား၌ မခြားနေ့ည
ကြီးလုံ့လသည့် အပ္ပမာဒတရား လက်ကိုင်ထားကြကုန်
လျက်။ သတိမန္တော = မမေ့မလျော့ မပေါ့မတန် ထက်
သန်သောသတိ ရှိကြကုန်လျက်။ သုသီလာ = ကောင်း
မြတ်ပြည့်စုံ လုံခြုံသောသီလ ရှိကုန်ကြသည်။ ဟောထ =
ကေနစ်စင်စစ် ဖြစ်ကြကုန်လော့။ သုသမာဟိတသင်္ကပ္ပါ =
ကောင်းစွာတည်ကြည် ကောင်းစွာကြံစည်ခြင်း ရှိကြကုန်
လျက်။ သစိတ္တံ = မိမိတို့၏စိတ်ကို။ အနုရက္ခထ =
ကိလေဆယ်ထောက် ရန်မနှောက်အောင် စောင့်ရှောက်
ကြကုန်လော့။

ယော ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ၊ အပ္ပမတ္တာဝိဟဿတိ။
ပဟာယ ဇာတိသံသာရံ၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတိ။

ဘိက္ခဝေါ = ရဟန်းတော်များ အိုချစ်သားတို့...။
ယော = အမှတ်မထင် အကြင်သူသည်။ ဣမသ္မိံ ဓမ္မ-

ဝိနယေ = တရားသဖြင့်ဆုံးမရာ ဤဓမ္မဝိနယသာသနာ၌။
 အပ္ပမတ္တော = အပ္ပမာဒတရား လက်ကိုင်ထားလျက်။
 ဝိဟဿတိ = လေးတန်ယာပထ မျှတကြံ့ခိုင် နေထိုင်
 ငြားအံ့။ သော = ထိုတရားလက်ကိုင် နေထိုင်သောသူ
 သည်။ ဇာတိသံသာရံ = အဖန်ဖန်ဖြစ်၍ ပြောင်းရွှေ့
 ကျင်လည်ရာ ဘဝသံသရာကို။ ပဟာယ = စွန့်ပယ်၍။
 ဒုက္ခဿ = စက်သံသာရ ဝဋ်ဒုက္ခ၏။ အန္တံ = ကမ္မတ်
 ပိတ်ဖုံး အပြီးအဆုံးကို။ ကရိဿတိ = မဂ်ဉာဏ်လေးဆိုင်
 အရပိုင်သဖြင့် ပြုနိုင်ပေလတ္တံ့။—

ဟူသော ဤစကားကိုလည်း မိန့်ကြားတော်မူပြန်၏။

ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ပြန်ကြည့်တော်မူခြင်း

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နံနက်အချိန်၌ သင်္ကန်းကို
 ဖြင့်ဝတ်တော်မူ၍ သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူဆောင်တော်မူကာ
 ဝေသာလီပြည်အတွင်းသို့ ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူပြီးလျှင် ဆွမ်း
 စားပြီးနောက် ဆွမ်းစားရာမှ ဖဲခွါတော်မူခဲ့၍ ဝေသာလီပြည်ကို
 ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ကိုယ်တော်ကိုပါ ပြန်လှည့်လျက် ကြည့်ရှု
 တော်မူပြီးလျှင် “ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤယခု ကြည့်ရှုခြင်းသည်
 ဝေသာလီပြည်ကို မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံးကြည့်ရှုခြင်း
 ဖြစ်ပေသည်။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... လာ၊ သွားကြစို့၊ ဘဏ္ဍာရွာသို့
 သွားရောက်ကြကုန်အံ့” ဟု အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို မိန့်ဆိုတော်
 မူလေ၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း “ကောင်းပါပြီ
 မြတ်စွာဘုရား...” ဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူချက်ကို
 ဝန်ခံစကား ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ၏။

(ဤ၌ အထူးမှတ်ရန်ကား—ပကတိလူများ၏ အရိုးတို့သည် အစွန်း
 ချင်းထိ၍ တည်ကုန်၏။ (တေ့ဆက်ဟု ဆိုလိုသည်)။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏
 အရိုးတို့သည် ချွန်းချွန်းချင်းချိတ်၍ တည်သကဲ့သို့ တည်ကြကုန်၏။
 (ချိတ်ဆက်ဟုဆိုလိုသည်။) မြတ်စွာဘုရားတို့၏ အရိုးတော်တို့သည်ကား
 ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ကုန်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏ အရိုးတော်တို့မှာ သံကြိုး
 သံခြေကျဉ်းများကဲ့သို့ အချင်းချင်း တစပ်တည်း ဖွဲ့စပ်တည်နေကြကုန်

၏။ (ကွင်းဆက်ဟု ဆိုလိုသည်)။ လက်မောင်းလက်ရုံး ရိုးဆက်အစရှိသည့် အရိုးဆက်ကြီး ၁၂-ပါး၊ လက်ချောင်းခြေချောင်း အရိုးဆက်ငယ်များကို ချန်၍ ကျန်သော (မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏) အရိုးဆက်တို့မှာ ကွင်းဆက်သာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့၏ ပကတိ ကိုယ်တော်အားသည် ကာဠာဝကခေါ်သော ပကတိဆင်ပြောင် ကုဋေ တထောင်အား မဇ္ဈိမပုရိသ ကုဋေတထောင်အား ပမာဏ ရှိလေသည်။

ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏ အရိုးတော်တို့မှာ ကွင်းဆက်ကသာ များသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ နောက်သို့ပြန်၍ ကြည့်တော် မူလိုသောအခါ၌ လည်တိုင်တော်ချည်းသက်သက် လှည့်၍မကြည့်ရနိုင်၊ စင်စစ်သော်ကား ဆင်ပြောင်ကြီးသည် နောက်သို့ပြန်၍ ကြည့်လိုလတ် သော် တကိုယ်လုံးပြန်လှည့်၍ ကြည့်သကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့သည် လည်း ကိုယ်တော်ကိုပါ ပြန်လှည့်၍ ကြည့်ရှုတော်မူကြရလေသည်။

ဤ အရာ၌ကား ဝေသာလီပြည် တံခါးဝ၌ ရပ်တည်တော်မူ၍ ဝေသာလီပြည်ကို ကြည့်ရှုတော်မူလိုသောစိတ် မြတ်စွာဘုရားရှင်သန္တာန် တော်၌ ဖြစ်လျှင်ပင် ဤ မဟာပထဝီမြေကြီးသည် “မြတ်စွာဘုရား.... ကမ္ဘာကုဋေထောင်ပေါင်းများစွာ ပါရမီတော်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော် မူခဲ့သော အရှင်မြတ်ဘုရားတို့သည် လည်တိုင်တော်ကို လှည့်၍ကြည့်ရှု ရမည့်ကံကို (လူသာမန်တို့ကဲ့သို့) ပြုတော်မူခဲ့ကြသည် မဟုတ်ပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထားပြောဆိုသည့်အလား အိုးထိန်းစက် (=အိုးလုပ်သူ တို့၏ အိုးပြုလုပ်သောဘီး) ပမာ ချာချာလည်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဝေသာလီပြည်ဖက်သို့ မျက်နှာတော်မူပြီးသားဖြစ်အောင် ပြုလုပ်လေ သည်။ ။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “ဤ ယခု ဝေသာလီပြည်ကို ကြည့်ရှုတော် မူခြင်းသည် နာဂါပလောကိတ=ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ကိုယ်တော်ကိုပါ လှည့်၍ ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း အဘယ်သို့ ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း” ဟု မေးရန် ရှိပြန်၏။ အဖြေကား—ထိုအချိန်၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဆင်ပြောင် ကြီးကဲ့သို့ ကိုယ်တော်ကိုပါ လှည့်၍ ကြည့်ရှုတော်မူလိုသည်၊ သို့သော် လည်း ကိုယ်တော်မြတ်၏ ကောင်းမှုတေဇော် အာနုဘော်ကြောင့် ကိုယ်တော်မြတ်ရပ်တည်ရာ မဟာပထဝီ ဤ မြေကြီးက သူ့အလိုလို လည်၍ ပေးရလေသည်။ သို့ရကား ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ကိုယ်တော် ကိုပါလှည့်၍ ကြည့်ရှုတော်မူလိုသော မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုတော်ကို အစွဲပြုကာ ဤယခု ဝေသာလီပြည်ကို ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းကို “နာဂါပ- လောကိတ = ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ကိုယ်တော်ကိုပါလှည့်၍ ကြည့်ရှု တော်မူခြင်း” ဟု ဟောဆိုအပ်လေသည်။

ဤ၌ မေးမြန်းဖွယ်ရှိလာပြန်သည်မှာ “ဤယခု ဝေသာလီပြည်မှ ထွက်သောအခါမှာသာ ထိုပြည်ကို နောက်ဆုံး ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား သာဝတ္ထိပြည်၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ နာဠန္ဒမြို့၊ ပါဠိလိရွာ၊ ကောဠိရွာ၊ နာတိကရွာငယ်တို့မှ ဤယခု နောက်ဆုံး ထွက်ကြွတော်မူသော အခါမှာလည်း ထိုပြည် ထိုမြို့ ထိုရွာများကို ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း အားလုံးသည်ပင် နောက်ဆုံး ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည် မဟုတ်လော၊ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ထိုပြည် ထိုမြို့ ထိုရွာတို့၌ကား အဘယ့်ကြောင့် ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ကိုယ်တော်ကိုပါ ပြန်လှည့်၍ ကြည့်တော်မူခြင်းမျိုးကို ကြည့်တော်မမူပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ် ရှိလာပြန်၏။

အဖြေကား—ထိုထို မြို့ပြ ပြည်ရွာတိုင်းမှာ ကိုယ်တော်ကိုပါပြန်လှည့်၍ ကြည့်ရှုတော်မူနေလျှင် ထိုသို့ ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းသည် အံ့ဩဖွယ် မဟုတ်တော့ချေ၊ ထို့ကြောင့် ထိုပြည် ထိုမြို့ ထိုရွာတို့၌ ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ကိုယ်တော်ကိုပါ ပြန်လှည့်၍ ကြည့်တော်မူမူကို ပြုတော်မမူချေ။

အဖြေတနည်း(လိစုဝိ)ကား ထိုအချိန်မှာ ဝေသာလီပြည် လိစုဝိ မင်းတို့အား ပျက်စီးရန်အချိန်အခါ နီးကပ်နေလေပြီ၊ ထိုအချိန်မှ နောက် သုံးနှစ်မြောက်အထက်၌ အဇာတသတ်မင်းဖျက်၍ ပျက်စီးကြ လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ “ဤသို့ ဆင်ပြောင်ကြီးပမာ ကိုယ်တော် ကိုပါ ပြန်လှည့်၍ ကြည့်ရှုတော်မူလျှင် ထိုလိစုဝိမင်းတို့သည် ဝေသာလီ ပြည် တံခါးဝ၌ ထို ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ကြည့်ရှုတော်မူရာဌာနကို “နာဂါပလောကိတ = ဆင်ပြောင် ပြန်ကြည့်” အမည်ရှိသော စေတီ တော်ကို တည်ထားကြ၍ နံသာပန်းစသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ကြလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ ပူဇော်ခြင်းသည် ထို လိစုဝိမင်းတို့အဖို့ရာ ကာလရှည်မြင့်စွာ စီးပွား၊ ချမ်းသာအလို့ငှါ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု ဆင်ခြင် အကျိုးထူးကို သိမြင်တော်မူသဖြင့် ထို လိစုဝိမင်းတို့အား သနားစောင့်ရှောက် ချီးမြှောက်တော်မူလိုသောကြောင့် ဝေသာလီပြည်ကိုသာ ဆင်ပြောင် ကြီးကဲ့သို့ ကိုယ်တော်ကိုပါ ပြန်လှည့်၍ ကြည့်တော်မူသည်။ ဤကား အခဖြေတည်း။

ဘဏ္ဍာရွာ၌ တရားဟောခြင်း

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းများစွာ ခြံရံလျက် ဘဏ္ဍာရွာသို့ ကြွရောက်တော်မူ၍ ထိုရွာ၌ သီတင်းသုံး နေတော်

မူ၏။ ထိုရွာ၌ နေတော်မူစဉ် မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့ကို ဤသို့မိန့်ကြား တရားဟောတော်မူ၏—

“ရဟန်းတို့ တရားလေးပါးတို့ကို အနုမောဓဉ္ဇဏ်၊ ပဋိဝေဓဉ္ဇဏ်တို့ဖြင့် လျော်ကန်စွာမသိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားသည်၎င်း သင်ချစ်သားတို့သည် ၎င်း ဤမျှရှည်လျားလှစွာ သံသရာကာလပတ်လုံး ကျင်လည်ပြေးသွား ကျက်စားခဲ့ရလှလေပြီ။ တရားလေးပါးတို့ ဟူသည်မှာ—

၁-ရဟန်းတို့ မြတ်သောအရိယသီလကို အနုမောဓဉ္ဇဏ်၊ ပဋိဝေဓဉ္ဇဏ်တို့ဖြင့် လျော်ကန်စွာမသိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားသည်၎င်း သင်ချစ်သားတို့သည်၎င်း ဤမျှရှည်လျားလှစွာ သံသရာကာလပတ်လုံး ကျင်လည်ပြေးသွား ကျက်စားခဲ့ရလှလေပြီ။

၂-ရဟန်းတို့....မြတ်သောအရိယသမာဓိကို (ပ)။ ။
၃-ရဟန်းတို့ မြတ်သောအရိယပညာကို (ပ)။ ။
၄-ရဟန်းတို့....မြတ်သော လွတ်မြောက်မှု = အရိယဝိမုတ္တိကို အနုမောဓဉ္ဇဏ်၊ ပဋိဝေဓဉ္ဇဏ်တို့ဖြင့် လျော်ကန်စွာ မသိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ငါဘုရားသည်၎င်း သင်ချစ်သားတို့သည်၎င်း ဤမျှရှည်လျားလှစွာ သံသရာကာလပတ်လုံး ကျင်လည်ပြေးသွား ကျက်စားခဲ့ရလှလေပြီ။

ရဟန်းတို့....ငါဘုရားသည် ထို မြတ်သောအရိယသီလကို လျော်ကန်စွာသိအပ်ပြီ၊ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီ။ ထို မြတ်သောအရိယသမာဓိကို (ပ)၊ ထိုမြတ်သောအရိယပညာကို (ပ)၊ ထိုမြတ်သောလွတ်မြောက်မှု = အရိယဝိမုတ္တိကို လျော်ကန်စွာ သိအပ်ပြီ၊ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီ။ ဘဝ၌တပ်မက်ခြင်း = ဘဝတဏှာကို အမြစ်ပြတ် ဖြတ်အပ်ပြီ။ ဘဝသစ်သို့ ဆွဲဆောင်တတ်သော ကြိုးနှင့်တူစွာ

ဘဝတဏှာသည် ငါဘုရားသန္တာန်၌ ကုန်ခဲ့လေပြီ။ ယခု အခါ တဖန် ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်း မရှိတော့ပြီ”--

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့ကို ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြန်သည်မှာ--

“သီလံ သမာဓိ ပညာ စ၊ ဝိမုတ္တိ စ အနုတ္တရာ။
အနုဗုဒ္ဓါ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဂေါတမေန ယသသိနာ။

ဘိက္ခဝေါ = ရဟန်းတော်များ အိုချစ်သားတို့...။ အနု-
တ္တရာ = အတုမရှိ လွန်မြတ်ဘိသော။ သီလဉ္စ = အရိယ-
သီလကို၎င်း။ သမာဓိ စ = အရိယသမာဓိကို၎င်း။ ပညာ
စ = အရိယပညာကို၎င်း။ ဝိမုတ္တိ စ = အရိယဝိမုတ္တိကို
၎င်း။ ဣမေ ဓမ္မာ = ဤ တရားအစုတို့ကို။ ယသသိနာ =
များသောအခြံအရံရှိတော်မူသော။ ဂေါတမေန = ဂေါ-
တမနွယ်ဖွား ရှင်တော်ဘုရားသည်။ အနုဗုဒ္ဓါ = မဖောက်
မပြန် အမှန်အတိုင်း သိအပ်ကုန်ပြီ။

ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ အဘိညာယ၊ ဓမ္မမက္ခာသိ ဘိက္ခူနံ။
ဒုက္ခဿန္တကရော သတ္တာ၊ စက္ခုမာ ပရိနိဗ္ဗုတော။

ဣတိ = ဤသို့။ ဗုဒ္ဓေါ = သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ အမည်ရသည့်
လောကထွတ်ထား မြတ်ဘုရားသည်။ အဘိညာယ =
ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် အမှန်သိမြင်တော်မူ၍။ ဘိက္ခူနံ =
ရဟန်းတို့အား။ ဓမ္မံ = နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း တရား
ကောင်းကို။ အက္ခာသိ = ကရုဏာရှေ့ထား ဟောကြား
တော်မူလေပြီ။ စက္ခုမာ = ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သမန္တနှင့် မိသ၊
ဒိဗ္ဗာ = ငါးဖြာသောစက္ခုနှင့် တုမဲ့ကုံလုံ ပြည့်စုံတော်မူ
သော။ ပရိနိဗ္ဗုတော = ကိလေသာခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေး
တော်မူပြီးသော။ သတ္တာ = လူနတ်တို့ဆရာ မြတ်စွာဘုရား
သည်။ ဒုက္ခဿန္တကရော = ကိုယ်တော် သန္တာန် သို့
သန္တာန်ဝယ် သံသရာဝင်ဒုက္ခ ဟူသမျှတို့ လုံးဝပျက်ပြုန်း
ဆုံးအောင်ပြုတော်မူခဲ့လေပြီ”--

ဟူသော ဤစကားကိုလည်း မိန့်ကြားတော်မူပြန်၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုဘဏ္ဍာရွာ၌ နေတော်မူစဉ်လည်း ရှေးဖော်ပြရာပါအတိုင်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရန် အချိန်နီးကပ် လာပြီဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတို့ကို ဆုံးမတော်မူလတ်သည် ရှိသော် ဤ ဆိုလတ္တံ့သော တရားစကားကိုသာ ရဟန်းတို့အား အကြိမ်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏—

“ဤကား သီလတည်း၊ ဤကား သမာဓိတည်း၊ ဤကား ပညာ တည်း။ သီလ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သောသမာဓိသည် များသော အကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ သမာဓိ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သော ပညာ သည် များသောအကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ ပညာ၌တည်၍ ဖြစ်စေ အပ်သောစိတ်သည် ကာမာသဝ ဘဝါသဝ အပိဇ္ဇာသဝ တည်း ဟူသော အာသဝတရားတို့မှ အရိပ်အမြွက်မျှ မကျန်ရအောင် ကောင်းစွာပင်လျှင် လွတ်မြောက်၏” ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဘောဂမြို့၌ မဟာပဒေသလေးပါးကို ဟောကြားတော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဘဏ္ဍာရွာ၌ အလိုရှိသမျှ နေ တော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ.... လာ၊ သွားကြကုန်စို့၊ ယတ္ထိရွာ(ပ)၊ အဗ္ဗရွာ(ပ)၊ ဇမ္ဗုရွာ(ပ)၊ ဘောဂ မြို့သို့ သွားကြကုန်စို့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာ ဘုရား....” ဟု အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူချက်ကို ဝန်ခံစကား ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းများစွာ ခြံရံလျက် ဘောဂမြို့သို့ ကြွရောက်တော်မူ၍ ထိုဘောဂမြို့ အာနန္ဒစေတီ၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအာနန္ဒစေတီ၌ သီတင်းသုံးနေတော် မူစဉ် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့အား မဟာပဒေသ လေးပါး(= ဂုဏ်ကြီးသူတို့ကို ကိုးကား၍ ပြောဆိုသောတရား စကားတို့ကို အမှားအမှန် ဝေဘန်ဆုံးဖြတ်ရန်နည်းညွှန်းဥပဒေသ လေးပါး)တို့ကို ဟောကြားတော်မူသည်မှာ—

(၁) ရဟန်းတို့ ဤသာသနာ၌ တစ်စုံ တယောက်သော ရဟန်းသည် ဤသို့ပြောဆိုငြားအံ့—

“ငါ့ရှင်တို့....ငါသည် ဤတရားကို မြတ်စွာဘုရား မျက်
 မှောက်တော်မူ ကြားနာခဲ့ရ၊ ခံယူခဲ့ရပါ၏။ ဤကား တရား
 တော်ပါတည်း၊ ဤကား ဝိနည်းတော်ပါတည်း၊ ဤကား
 မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်ပါတည်း”ဟု ပြောဆို
 ငြားအံ့။

ရဟန်းတို့....ထိုရဟန်း၏ စကားကို အလွယ်တကူနှင့် လက်
 လည်းမခံသေးပဲ ပယ်လည်းမပယ်သေးပဲ ထိုရဟန်းပြောဆိုသော
 ပုဒ်များတို့ကို ကောင်းစွာမှတ်သား၍ သုတ်တရားတော်၌ သွင်း
 ၍ကြည့်ကြရမည်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌ နှီးနှောကြည့်ကြရမည်။

ယင်းသို့ သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်လတ်သော်၊ ဝိနည်း
 တရားတော်၌ နှီးနှော၍ကြည့်လတ်သော် ထိုရဟန်းပြောဆိုသော
 ပုဒ်များတို့သည် သုတ်တရားတော်၌လည်း မသက်ဝင်၊ ဝိနည်း
 တရားတော်၌လည်း မနှီးနှောမိကြလျှင် “ဤစကားသည် မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ စကားတော်စင်စစ် မဟုတ်ချေ၊ ဤရဟန်း၏ မှားယွင်း
 စွာ သင်ယူထားသော စကားသာ ဖြစ်ချေသည်”ဟု ဤအရာ၌
 ဆုံးဖြတ်ကြရမည်။ ရဟန်းတို့....ဤသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် ထိုစကားကို
 ပယ်ကြ ခွန့်ကြလေ။

သို့မဟုတ် သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်လတ်သော်၊ ဝိနည်း
 တရားတော်၌ နှီးနှော၍ကြည့်လတ်သော် ထိုရဟန်းပြောဆိုသော
 ပုဒ်များတို့သည် သုတ်တရားတော်၌လည်း သက်ဝင်၊ ဝိနည်း
 တရားတော်၌လည်း နှီးနှောမိခဲ့လျှင် “ဤစကားသည် မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ စကားတော်စင်စစ် ဖြစ်ပေသည်၊ ဤရဟန်း၏ ကောင်း
 စွာ သင်ယူထားသော စကားလည်း ဖြစ်ပေသည်”ဟု ဤအရာ၌
 ဆုံးဖြတ်ကြရမည်။ ရဟန်းတို့....ရှေးဦးစွာသော ဤမဟာပဒေသ
 ကို မှတ်သားထားကြကုန်လော့။

(၂) ရဟန်းတို့....ထို့ပြင် ဤသာသနာ၌ တစုံတယောက်သော
 ရဟန်းသည် ဤသို့ ပြောဆိုငြားအံ့—

“ဤမည်သော ကျောင်းတိုက်၌ အကြီးအမှူး မထေရ် နှင့်တကွသော သံဃာသည် နေထိုင်လျက်ရှိ၏။ ငါသည် ထိုသံဃာ၏မျက်မှောက်မှ ကြားနာခဲ့ရ၊ ခံယူခဲ့ရပါ၏။ ဤကား တရားတော်ပါတည်း၊ ဤကား ဝိနည်းတော်ပါတည်း၊ ဤကား မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်ပါတည်း” ဟု ပြောဆိုငြားအံ့။

ရဟန်းတို့... ထိုရဟန်း၏စကားကို အလွယ်တကူနှင့် လက်လည်းမခံသေးပဲ ပယ်လည်းမပယ်သေးပဲ ထိုရဟန်းပြောဆိုသော ပုဒ်မျည်းတို့ကို သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်ကြရမည်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌ နှီးနှောကြည့်ကြရမည်။

ယင်းသို့ သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်လတ်သော်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌ နှီးနှော၍ကြည့်လတ်သော် ထိုရဟန်းပြောဆိုသော ပုဒ်မျည်းတို့သည် သုတ်တရားတော်၌လည်း မသက်ဝင်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌လည်း မနှီးနှောမိကြလျှင် “ဤစကားသည် မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်စင်စစ် မဟုတ်ချေ၊ ထိုသံဃာ၏ မှားယွင်းစွာ သင်ယူထားသော စကားသာ ဖြစ်ချေသည်” ဟု ဤအရာ၌ ဆုံးဖြတ်ကြရမည်။ ရဟန်းတို့... ဤသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် ထိုစကားကို ပယ်ကြ စွန့်ကြလေ။

သို့မဟုတ် သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်လတ်သော်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌ နှီးနှော၍ကြည့်လတ်သော် ထိုရဟန်းပြောဆိုသော ပုဒ်မျည်းတို့သည် သုတ်တရားတော်၌လည်း သက်ဝင်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌လည်း နှီးနှောမိခဲ့လျှင် “ဤစကားသည် မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်စင်စစ် ဖြစ်ပေသည်၊ ထိုသံဃာ၏ ကောင်းစွာ သင်ယူထားသော စကားလည်း ဖြစ်ပေသည်” ဟု ဤအရာ၌ ဆုံးဖြတ်ကြရမည်။ ရဟန်းတို့... နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော ဤမဟာပဒေသကို မှတ်သားထားကြကုန်လော့။

(၃) ရဟန်းတို့... ထို့ပြင် ဤသာသနာ၌ တစ်စုံတယောက်သော ရဟန်းသည် ဤသို့ ပြောဆိုငြားအံ့—

“ဤမည်သော ကျောင်းတိုက်၌ အကြားအမြင်လည်း များကုန်သော၊ ပါဠိတော်ကိုလည်း နှုတ်ငုံဆောင်ကုန်သော၊ တရားတော် ဝိနည်းတော်ကိုလည်း ဆောင်ကုန်သော၊ ပါတိမောက်ကိုလည်း ဆောင်ကုန်သော များစွာသော မထေရ်ရဟန်းတို့သည် နေထိုင်လျက်ရှိကြပါ၏။ ငါသည် ထိုမထေရ်တို့၏ မျက်မှောက်မှ ကြားနာခဲ့ရ၊ ခံယူခဲ့ရပါ၏။ ဤကား တရားတော်ပါတည်း၊ ဤကား ဝိနည်းတော်ပါတည်း၊ ဤကား မြတ်စွာဘုရား၏အဆုံးအမတော်ပါတည်း” ဟု ပြောဆိုငြားအံ့။

ရဟန်းတို့...ထိုရဟန်း၏စကားကို အလွယ်တကူနှင့် လက်လည်းမခံသေးပဲ ပယ်လည်းမပယ်သေးပဲ ထိုရဟန်းပြောဆိုသော ပုဒ်များကို ကောင်းစွာမှတ်သား၍ သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်ကြရမည်။ ဝိနည်းတရားတော်၌ နှိုးနှောကြည့်ကြရမည်။

ယင်းသို့ သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်လတ်သော်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌ နှိုးနှော၍ကြည့်လတ်သော် ထိုရဟန်းပြောဆိုသော ပုဒ်များကိုသည် သုတ်တရားတော်၌လည်း မသက်ဝင်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌လည်း မနှိုးနှောမိကြလျှင် “ဤစကားသည် မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်စင်စစ် မဟုတ်ချေ၊ ထိုမထေရ်တို့၏ မှားယွင်းစွာ သင်ယူထားသော စကားသာ ဖြစ်ချေသည်” ဟု ဤအရာ၌ ဆုံးဖြတ်ကြရမည်။ ရဟန်းတို့...ဤသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် ထိုစကားကို ပယ်ကြ စွန့်ကြလေ။

သို့မဟုတ် သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်လတ်သော်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌ နှိုးနှော၍ကြည့်လတ်သော် ထိုရဟန်းပြောဆိုသော ပုဒ်များကိုသည် သုတ်တရားတော်၌လည်းသက်ဝင်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌လည်း နှိုးနှောမိခဲ့လျှင် “ဤစကားသည် မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်စင်စစ် ဖြစ်ပေသည်၊ ထိုမထေရ်တို့၏ ကောင်းစွာ သင်ယူထားသော စကားလည်း ဖြစ်ပေသည်” ဟု ဤအရာ၌ ဆုံးဖြတ်ကြရမည်။ ရဟန်းတို့...သုံးခုမြောက်ဖြစ်သော ဤမဟာပဒေသကို မှတ်သားထားကြကုန်လော့။

(၄) ရဟန်းတို့...ထို့ပြင် ဤသာသနာ၌ တစုံတယောက်
သောရဟန်းသည် ဤသို့ ပြောဆိုခြားအံ့—

“ဤမည်သော ကျောင်းတိုက်၌ အကြားအမြင်လည်း
များသော၊ ပါဠိတော်ကိုလည်း နှုတ်ငုံဆောင်သော၊
တရားတော် ဝိနည်းတော်ကိုလည်းဆောင်သော၊ ပါတိ-
မောက်ကိုလည်းဆောင်သော တဦးသော မထေရ်သည်
နေထိုင်လျက်ရှိပါ၏။ ငါသည် ထိုမထေရ်၏မျက်မှောက်မှ
ကြားနာခဲ့ရ၊ ခံယူခဲ့ရပါ၏။ ဤကား တရားတော်ပါတည်း၊
ဤကား ဝိနည်းတော်ပါတည်း၊ ဤကား မြတ်စွာဘုရား၏
အဆုံးအမတော်ပါတည်း” ဟု ပြောဆိုခြားအံ့။

ရဟန်းတို့...ထိုရဟန်း၏ စကားကို အလွယ်တကူနှင့် လက်
လည်းမခံသေးပဲ ပယ်လည်းမပယ်သေးပဲ ထိုရဟန်းပြောဆိုသော
ပုဒ်မျှည်းတို့ကို ကောင်းစွာမှတ်သား၍ သုတ်တရားတော်၌ သွင်း
၍ကြည့်ကြရမည်၊ ဝိနည်းတရားတော်၌ နှီးနှော၍ကြည့်ကြရမည်။

ယင်းသို့ သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်လတ်သော်၊ ဝိနည်း
တရားတော်၌ နှီးနှော၍ကြည့်လတ်သော် ထိုရဟန်းပြောဆိုသော
ပုဒ်မျှည်းတို့သည် သုတ်တရားတော်၌လည်း မသက်ဝင်၊ ဝိနည်း
တရားတော်၌လည်း မနှီးနှောမိကြလျှင် “ဤစကားသည် မြတ်စွာ
ဘုရား၏ စကားတော်စင်စစ် မဟုတ်ချေ၊ ထိုမထေရ်၏ မှားယွင်း
စွာ သင်ယူထားသော စကားသာ ဖြစ်ချေသည်” ဟု ဤအရာ၌
ဆုံးဖြတ်ကြရမည်။ ရဟန်းတို့...ဤသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် ထိုစကားကို
ပယ်ကြ စွန့်ကြလေ။

သို့မဟုတ် သုတ်တရားတော်၌ သွင်း၍ကြည့်လတ်သော်၊ ဝိနည်း
တရားတော်၌ နှီးနှော၍ ကြည့်လတ်သော် ထိုရဟန်းပြောဆိုသော
ပုဒ်မျှည်းတို့သည် သုတ်တရားတော်၌လည်း သက်ဝင်၊ ဝိနည်း
တရားတော်၌လည်း နှီးနှောမိခဲ့လျှင် “ဤစကားသည် မြတ်စွာ
ဘုရား၏ စကားတော်စင်စစ် ဖြစ်ပေသည်၊ ထိုမထေရ်၏ ကောင်း
စွာ သင်ယူထားသော စကားလည်း ဖြစ်ပေသည်” ဟု ဤအရာ၌

ဆုံးဖြတ်ကြရမည်။ ရဟန်းတို့...လေးခုမြောက်ဖြစ်သော ဤမဟာ-
ပဒေသကို မှတ်သားထားကြကုန်လော့။

ရဟန်းတို့...ဤမဟာပဒေသလေးပါးတို့ကို မှတ်သားထားကြ
ကုန်လော့ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ပြီးပြင်းမှတ်ဖွယ် ပကိဏ္ဍကအဓိပ္ပာယ်

(ဤအရာ၌ ပြီးပြင်း မှတ်ဖွယ် အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ညွှန်ပြ
သည့်အတိုင်း သိသာရုံ ဖော်ပြဦးအံ့—

ဤ၌ (၁) ဤယခု သုတ္တန်ပိဋကဉ္စလာသော မဟာပဒေသကြီး
လေးပါး၊ (၂) ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော်၌လာသော မဟာပဒေသကြီး
လေးပါး၊ (၃) “ကေ၊ ဝိဘဇ္ဇေ၊ ပဋိ၊ ဌ = လေးဝဗျာကရဏာ” ဟူသော
အတိုင်း အမေးပုစ္ဆာကို ဖြေဆိုကြောင်း အဖြေလေးမျိုး၊ (၄) ဝိနယ
လေးပါး၊ (၅) သင်္ဂါယနာသုံးတန် တည်းဟူသော ပြီးပြင်းမှတ်ဖွယ်
ပကိဏ္ဍကအဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်သိရှိရ၏။

၁-သုတ္တန်ပိဋကလာ မဟာပဒေသလေးပါး

ရှေးဖော်ပြအပ်ပြီးသောအတိုင်း သုတ္တန်ပိဋကလာ မဟာပဒေသ
လေးပါးတို့ကို သိရှိရ၏။

၂-ဝိနည်းပိဋကလာ မဟာပဒေသလေးပါး

ဝိနည်းပိဋကလာ မဟာပဒေသလေးပါးတို့ဟူသည်မှာ (ဝိနည်းမဟာ
ဝါပါဠိတော်၊ ၆-ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက၊ စာမျက်နှာ ၃၄၈-၉ တို့၌ လာသော)
“(က) ရဟန်းတို့...အကြင်အရာဝတ္ထုကို ငါဘုရားသည် ‘ဤအရာဝတ္ထု
သည် မအပ်’ ဟု မပယ်မြစ်အပ်၊ ထိုအရာဝတ္ထုသည် ဝိနည်းဒေသနာ
တော်နှင့် ညှိနှိုင်း၍ မအပ်စပ်သည်ဖက်သို့ ညီလျော်လျက် အပ်စပ်သည်
ဖက်ကို တားမြစ်ခဲ့လျှင် ထိုအရာဝတ္ထုသည် သင်ချစ်သားတို့အဖို့ရာ
မအပ်စပ်။ (ခ) ရဟန်းတို့... အကြင်အရာဝတ္ထုကို ငါဘုရားသည် ‘ဤ
အရာဝတ္ထုသည် မအပ်’ ဟု မပယ်မြစ်အပ်၊ ထိုအရာဝတ္ထုသည် ဝိနည်း
ဒေသနာတော်နှင့် ညှိနှိုင်း၍ အပ်စပ်သည်ဖက်သို့ ညီလျော်လျက် မအပ်
စပ်သည်ဖက်ကို တားမြစ်ခဲ့လျှင် ထိုအရာဝတ္ထုသည် သင်ချစ်သားတို့
အဖို့ရာ အပ်စပ်၏။ (ဂ) ရဟန်းတို့...အကြင်အရာဝတ္ထုကို ငါဘုရား
သည် ‘ဤအရာဝတ္ထုသည် အပ်စပ်၏’ ဟု ခွင့်မပြုအပ်၊ ထိုခွင့်မပြုအပ်

သောအရာဝတ္ထုသည် ဝိနည်းဒေသနာတော်နှင့် ညှိနှိုင်း၍ မအပ်စပ် သည့်ဖက်သို့ ညီလျော်လျက် အပ်စပ်သည့်ဖက်ကို တားမြစ်ခဲ့လျှင် ထို အရာဝတ္ထုသည် သင်ချစ်သားတို့အဖို့ရာ မအပ်စပ်။ (ဃ) ရဟန်းတို့... အကြင်အရာဝတ္ထုကို ငါတုရားသည် 'ဤအရာဝတ္ထုသည် အပ်စပ်၏'ဟု ခွင့်မပြုအပ်၊ ထိုခွင့်မပြုအပ်သော အရာဝတ္ထုသည် ဝိနည်းဒေသနာ တော်နှင့် ညှိနှိုင်း၍ အပ်စပ်သည့်ဖက်သို့ ညီလျော်လျက် မအပ်စပ်သည့် ဖက်ကို တားမြစ်ခဲ့လျှင် ထိုအရာဝတ္ထုသည် သင်ချစ်သားတို့အဖို့ရာ အပ်စပ်၏" ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဥပဒေသကြီး လေးချက် ဖြစ်သည်။

၃-အဖြေ လေးမျိုး

“ကေံ၊ ဝိဘဇ္ဇေ၊ ပဋိ၊ ဌ=လေးဝဗျာကရဏာ” ဟူသော လင်္ကာ ဆောင်ပုဒ်အတိုင်း (အမေးပုဂ္ဂိုလ်၏ သိလိုရေးဖြင့် မေးအပ်သော အနက်ကို ပဉ္စ=ပြဿနာ=အမေးဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအမေးကို ဖြေဆို ခြင်းကို ပဉ္စဗျာကရဏဟူ၍ ခေါ်သည်၊ ထိုအမေး အဖြေသည်) —

(က) ကေံသဗျာကရဏီယအမေး = တခွန်းတည်း တချက်တည်း ဖြေဆိုရမည့် အမေးမျိုး၊ ကေံသဗျာကရဏအဖြေ = တခွန်းတည်း တချက်တည်း ဖြေဆိုရသည့် အဖြေလည်း တမျိုး၊ (ဥပမာ “စက္ခုသည် အနိစ္စလော”ဟု မေးအပ်လျှင် “အိမ်း...ဟုတ်သည် စက္ခုသည် အနိစ္စ ဝည်း”ဟု တခွန်းတည်း တချက်တည်း ဖြေဆိုရသည်။ ဤအမေး၊ အဖြေမျိုးကို ကေံသဗျာကရဏီယအမေး၊ ကေံသဗျာကရဏအဖြေဟု ခေါ်၏)။

(ခ) ဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏီယအမေး = ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဖြေဆိုရမည့် အမေးမျိုး၊ ဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏအဖြေ = ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဖြေဆိုရသည့် အဖြေလည်း တမျိုး၊ (ဥပမာ “အနိစ္စတရားဟူသည် စက္ခုသာလျှင် လော”ဟု မေးအပ်လျှင် “အနိစ္စတရားကား စက္ခုတပါးသာလျှင်မဟုတ် ပေ၊ သောတလည်း အနိစ္စ၊ သာနလည်း အနိစ္စ၊ ဇိဝှါလည်း အနိစ္စ ဖြစ်သည်” ဤသို့စသည်ဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဖြေဆိုရသည်။ ဤအမေး၊ အဖြေမျိုးကို ဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏီယအမေး၊ ဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏအဖြေဟု ခေါ်၏)။

(ဂ) ပဋိပုစ္ဆာဗျာကရဏီယအမေး = မေးမြန်းသူကို တဖန်ပြန်၍ မေးပြီးမှ ဖြေဆိုရမည့်အမေးမျိုး၊ ပဋိပုစ္ဆာဗျာကရဏအဖြေ = မေးမြန်း

သူကို တဖန်ပြန်၍ မေးပြီးမှ ဖြေဆိုရသည့် အဖြေမျိုးလည်း တမျိုး၊ (ဥပမာ “စက္ခုကဲ့သို့ပင် သောတကို မှတ်ရပါမည်လော၊ သောတကဲ့သို့ပင် စက္ခုကို မှတ်ရပါမည်လော” ဟု မေးအပ်လျှင် ထိုမေးမြန်းသူကို တဖန် ပြန်၍ “အဘယ် အနက်သဘောကို ရည်စူး၍ မေးသနည်း” ဟု မေးရ ပြန်သည်။ ထိုမေးမြန်းသူက “မြင်မှုအနက်သဘောကို ရည်စူး၍ မေး ပါသည် = စက္ခုကဲ့သို့ပင် သောတသည်လည်း မြင်တတ်သလောဟု မေး ပါသည်” ဟုဆိုခဲ့လျှင် “နဟိ = မဟုတ်ပါ” ဟု ဖြေဆိုရသည်။ ထိုမေးမြန်း သူက “အနိစ္စအနက်သဘောကို ရည်စူး၍ မေးပါသည် = စက္ခုကဲ့သို့ပင် သောတသည်လည်း အနိစ္စဖြစ်သလော ‘ဟု မေးပါသည်’ ဟု ဆိုခဲ့လျှင် “အာမ = အိမ်း...ဟုတ်သည် စက္ခုကဲ့သို့ပင် သောတသည်လည်း အနိစ္စ ဖြစ်သည်” ဟု ဖြေဆိုရသည်။ ဤအမေး၊ အဖြေမျိုးကို ပဋိပုစ္ဆာဗျာ ကရဏီယအမေး၊ ပဋိပုစ္ဆာဗျာကရဏ အဖြေဟု ခေါ်၏)။

(သ) ဌပနီယအမေး = အဖြေမပေးပဲ လျှစ်လျူရှုကာ ထားရသော အမေးမျိုး၊ ဌပနီယအဖြေ = အဖြေစကားဟူ၍ သီးခြားမပြောရပဲ မဖြေ ပဲထားလိုက်ခြင်းသည်ပင် အဖြေမည်သော ဌပနီယ အဖြေမျိုးလည်း တမျိုး၊ (ဥပမာ အတ္တဒိဋ္ဌိနယ်ပယ်၌ ဇီဝ = လိပ်ပြာဟူသော ဝေါဟာရ၊ သရီရ = ကိုယ်ဟူသော ဝေါဟာရရှိသည်။ ထိုဇီဝ၊ သရီရ = နှစ်မျိုးလုံးပင် ပရမတ္ထအားဖြင့် တရားသားမရကောင်းသော အရာများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် “ဇီဝ = လိပ်ပြာသည်ပင် သရီရ = ကိုယ်မည်သလော (ဝါ) ဇီဝ = လိပ်ပြာနှင့် သရီရ = ကိုယ်ဟူသည် တခုတည်းလော” ဟု မေးခဲ့ လျှင် (လောက၌ မိန်းမမြို့သားဟူသည် မရှိချေး မရှိပါပဲလျက် “မိန်း မမြို့သားသည် အမိအပေါ်၌ ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ကျင့်ကြံပါ၏လော” ဟု မေးသောအမေးမျိုးကို အဖြေစကား မပြောကြားပဲ လျှစ်လျူရှု ကာသာ ထားလိုက်ရသကဲ့သို့ ဤအတူပင်) ယခုအမေး၌လည်း ဇီဝ = လိပ်ပြာဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် တရားသား မရကောင်းသော အရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ဤဇီဝ = လိပ်ပြာကို ရှိ၏ဟူ၍ ဘုရားရှင်မဟော” ဟု သိရှိကာ ထိုအမေးကို မဖြေပဲ ထားရ၏။ ထိုသို့မဖြေပဲ ထားလိုက် ခြင်းသည်ပင် အဖြေမည်လေတော့၏။ ဤအမေး၊ အဖြေမျိုးကို ဌပ- နီယအမေး၊ ဌပနီယအဖြေဟု ခေါ်၏)။ ဤသို့ အမေးလေးမျိုး၊ အဖြေလေးမျိုးရှိသည်။

(၄) ဝိနယ လေးပါး

၁-သုတ္တံ=ပိဋကသုံးပုံကို ခေါ်သည်။ ၂-သုတ္တာနုလောမ=ရှေးဖော်ပြရာပါ ဝိနည်း၌လာသော မဟာပဒေသလေးပါးနှင့် သုတ္တန်၌ လာသော မဟာပဒေသလေးပါးတို့ကို ခေါ်သည်။ ၃-အာစရိယဝါဒ=မြတ်စွာဘုရားရှင် သက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူစဉ်က ထိုထိုအရပ်ဒေသ၌ အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောအနေအားဖြင့် ဟောကြားအပ်သော ပကိဏ္ဍကဒေသနာတော်ကို (ပါဠိပိဋကကို ဖွင့်ပြဟောဆိုကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်) အဋ္ဌကထာဟု ခေါ်သည်။ ထိုအဋ္ဌကထာကို သံဂါယနာ မထေရ်မြတ်တို့သည် ရှေးဦးစွာ ပိဋကသုံးပုံကို သံဂါယနာတင်ပြီးနောက် ထိုပိဋကတော်၏ အနက်အဖွင့်အားလျော်စွာ ချပို့သင်ကြားရိုး=ဝါစနာမဂ္ဂသို့ တင်ထားအပ်လေသည်။ ထိုအဋ္ဌကထာ=ပကိဏ္ဍကဒေသနာကို ပင် (ဆရာတို့ ပါဠိပိဋကကို ဖွင့်ပြဟောဆိုကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်) အာစရိယဝါဒဟူ၍ ခေါ်သည်။ ယင်း အာစရိယဝါဒ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ပကိဏ္ဍကဒေသနာ=သုံးမည်ရသော စကားအစဉ်ကို အရှင်မဟာမဟိန္ဒ မထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူအပ်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းကို နောက်တချိန်၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းသား မထေရ်များသည် ဂိုဏ်းတပါးအယူနှင့် ရောယှက်ရှုပ်ထွေးမှုမရှိစေရန် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် အက္ခရာတင်ထားကြလေသည်။ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသမထေရ်မြတ်သည် ယင်းသီဟိုဠ်ဘာသာ အဋ္ဌကထာ(=မူလ ပကိဏ္ဍကဒေသနာ)ကိုပင် အထပ်ထပ် လာသော အများကို ချိုးလျက်၎င်း၊ သူပိဋက သူနေရာနှင့်သူ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ သံဝဏ္ဏနာ တို့ဖက်သန်လျက်၎င်း၊ အချို့အချို့နေရာတို့၌ သင့်လျော်ရာ ထေရဝါဒများကို(အတ္တနောမတိများကို)ဖော်ပြလျက်၎င်း (သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာကို မာဂဓိဘာသာပြန်ဆိုလျက်) အဋ္ဌကထာသစ်ကို ပြုစီရင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ဤယခု ဝိနယလေးပါး၌ ၃-ခုမြောက် အာစရိယဝါဒဟူသည်မှာ ယနေ့မျက်မြင် ညွှန်ပြရလျှင် အဋ္ဌကထာကိုပင် ညွှန်ပြရပေမည်။ ၄-အတ္တနောမတိ = သုတ္တံ, သုတ္တာနုလောမ, အာစရိယဝါဒတည်းဟူသော ရှေးသုံးပါးမှ ရရှိသောနည်းကိုယူလျက် ထိုရှေးသုံးပါးသို့ အစဉ်လျှောက်သော ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်ဝေဖန်ဆင်ခြင်၍ သိရှိအပ်သော အနက်သဘော(ထေရဝါဒ)များကို ခေါ်သည်။ ဤသို့ လျှင် သုတ္တံ, သုတ္တာနုလောမ, အာစရိယဝါဒ, အတ္တနောမတိ တည်းဟူသော ဝိနယလေးပါးကို သိမှတ်ရာ၏။

(၅) သံဂါယနာသုံးတန်

၁-အရှင်မဟာကဿပထေရ်ဦးစီး၍ ရဟန္တာငါးရာတို့ ပဌမအကြိမ် တင်အပ်သော ပဉ္စသတိကသံဂါယနာ၊ ၂-အရှင်မဟာယသထေရ် အကျိုးဆောင်လျက် ရဟန္တာခုနစ်ရာတို့ ဒုတိယအကြိမ်တင်အပ်သော သတ္တသတိကသံဂါယနာ၊ ၃-အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တမထေရ် ဦးစီး၍ ရဟန္တာတထောင်တို့ တတိယအကြိမ်တင်အပ်သော သဟဿိကသံဂါယနာ= ဤသို့အားဖြင့် တရားဝင် သံဂါယနာကြီး သုံးမျိုးရှိလေသည်။ ။ဤသို့ ရှေးဦးစွာ (၁) သုတ္တန်လာ မဟာပဒေသလေးပါး၊ (၂) ဝိနည်းလာ မဟာပဒေသလေးပါး၊ (၃) အမေး အဖြေလေးပါး၊ (၄) ဝိနယလေးပါး၊ (၅) တရားဝင် သံဂါယနာကြီးသုံးတန်ကို မှတ်သားရာ၏။

ထို့နောက်မှ (၁) “ဤကား တရားတော်ပါတည်း၊ ဤကား ဝိနည်းတော်ပါတည်း၊ ဤကား မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်ပါတည်း”ဟု တဦးတယောက်သောရဟန်းက မြတ်စွာဘုရားကိုဖြစ်စေ သံဃာကိုဖြစ်စေ မထေရ်အများကိုဖြစ်စေ မထေရ်တပါးကိုဖြစ်စေ ကိုးကား၍ ပြောဆိုသဖြင့် ဓမ္မဝိနယ ဟုတ်၊မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ရန် အခွင့်ကြုံလာလျှင် သုတ္တန်ကျမ်းလာ မဟာပဒေသလေးပါးတို့ဖြင့် နှိုင်းချိန်၍ ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်ရမည်။ ဤမဟာပဒေသလေးပါးတို့၌ ညီညွတ်သောစကားကိုသာ အမှန်ဟူ၍ မှတ်ယူရာ၏။ မညီညွတ်သော စကားဖြစ်ခဲ့လျှင် စကားရှင်ရဟန်းက မည်မျှပင် နှုတ်သရမ်း၍ မြည်တမ်းပြောဆိုစေကာမူ အမှန်ဟူ၍ မမှတ်ယူရ။

(၂) “ဤအမှုသည် အပ်စပ်၏၊ ဤအမှုသည် မအပ်စပ်”ဟူ၍ အပ်မှု၊ မအပ်မှုနှင့်စပ်၍ ဆုံးဖြတ်ဖွယ်အခွင့် ကြုံကြုံကံလာလျှင် ဝိနည်း မဟာဝါပါဠိတော်လာ မဟာပဒေသလေးပါးတို့ဖြင့် နှိုင်းချိန်၍ ဖြေရှင်း ဆုံးဖြတ်ရမည်။ (ထိုဝိနည်းကျမ်းလာ မဟာပဒေသလေးပါးတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကို ဝိနည်းအဋ္ဌကထာမှ ထုတ်ယူမှတ်သားရာ၏) ထိုဝိနည်းကျမ်းလာ မဟာပဒေသလေးပါးတို့ဖြင့် နှိုင်းချိန်ဆင်ခြင်ကြည့်၍ အပ်စပ်သည့်ဘက်သို့ ညီလျော်သောအမှုကိုမှ “ဤအမှုသည် အပ်စပ်၏”ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်ရ၏။ ထိုသို့ ဝိနည်းကျမ်းလာ မဟာပဒေသလေးပါးတို့ဖြင့် နှိုင်းချိန်ဆင်ခြင်ကြည့်၍ မအပ်စပ်သည့်ဘက်သို့ ညီလျော်နေသော အမှုမျိုးဖြစ်ခဲ့လျှင် “ဤအမှုသည် မအပ်စပ်”ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်ရ၏။

(၃) ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း တရားသဘောနှင့်စပ်၍ အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာပေါ်ပေါက်လာလျှင် အမေးလေးပါးနှင့် လိုက်လျောညီညွတ်အောင် အဖြေလေးမျိုးဖြင့် ဖြေဆိုရာ၏။

(၄) သုတ္တ-စသော ဝိနည်းလေးပါးတို့အနက် တဖက်ပုဂ္ဂိုလ်တင်ပြ ကိုးကားသော စကားသည် တရားဝင်သံဂါယနာကြီးသုံးတန်၌ တင်အပ်သည့် ပိဋကသုံးပုံတည်းဟူသော သုတ္တ-စကားဖြစ်ခဲ့လျှင် ထိုစကားကို မပယ်မြစ်အပ်၊ ထိုသုတ္တ-စကားကို ပယ်မြစ်လျှင် ဘုရားရှင်ကိုပင် ပယ်မြစ်အပ်သည် မည်လေတော့၏။ တဖက်ပုဂ္ဂိုလ်တင်ပြသော စကားသည် သုတ္တာနုလောမဖြစ်ခဲ့လျှင် ထိုစကားကို သုတ္တ-ခေါ်သော ပိဋက ပါဠိတော်နှင့်ညီညွတ်မှသာ လက်ခံမှတ်ယူရာ၏။ မညီညွတ်လျှင် မမှတ်ယူရာ။ အာစရိယဝါဒ = ပကိဏ္ဍကဒေသနာ = အဋ္ဌကထာကိုလည်း အဋ္ဌကထာဆိုတိုင်း ကေန်မှန်ပြီဟု မမှတ်ယူရာ၊ ယင်း အာစရိယဝါဒ = ပကိဏ္ဍကဒေသနာ = အဋ္ဌကထာမှာလည်း ပမာဒပါဌ ပမာဒလေခ (=မေ့လျော့၍ ရှုတ်ဆိုမှု မေ့လျော့၍ ရေးသားမှု) အနေအားဖြင့် တရံတခါ ပါဠိပိဋကနှင့် မနီးနှောမိသောအရာလည်း ရှိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအာစရိယဝါဒကိုလည်း သုတ္တ-ခေါ်သော ပါဠိတော်နှင့် ညီနိုင်၍ ညီညွတ်မှသာ အမှန်ဟု မှတ်ယူရာ၏။ ပမာဒပါဌ ပမာဒလေခဖြစ်၍ သုတ္တ = ပါဠိတော်နှင့် မညီညွတ်လျှင် အမှန်ဟု မမှတ်ယူရာ။ အတ္တနောမတိ (=ထိုထိုမထေရ်တို့၏ အယူအဆဝါဒ)ကား အလုံးစုံအောက် အားနည်းလှ၏။ ထိုအတ္တနောမတိကိုလည်း သုတ္တ = ပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်မှသာ အမှန်ဟု မှတ်ယူရာ၏။ မညီညွတ်လျှင် အမှန်ဟု မမှတ်ယူရာ။

(၅) ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတယောက် ကိုးကားတင်ပြသော ပါဠိသည် “သံဂါယနာတင် ပါဠိဖြစ်ပါသည်”ဟု ဆိုစေကာမူ ရှေးဖော်ပြရာပါ တရားဝင် သံဂါယနာကြီးသုံးရပ်၌ တင်အပ်သည့် ပါဠိဖြစ်မှသာ ပမာဏဂရ အလေးပြု၍ မှတ်ယူရာ၏။ ဤသံဂါယနာကြီးသုံးတန်၌ မတင်အပ်သည့် သုတ္တန်မျိုးဖြစ်က ကဲ့ရဲ့အပ်သည့် သုတ္တသာဖြစ်၍ အမှန်ဟု မမှတ်ယူရာ။ ။ဤကား ပြီးပြမ်းမှတ်ဖွယ် ပကိဏ္ဍက အဓိပ္ပါယ်တည်း။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုဘောဂမြို့ အာနန္ဒစေတီ၌ နေတော်မူစဉ်လည်း ရှေးဖော်ပြရာပါအတိုင်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရန် အချိန်နီးကပ်လာပြီဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတို့ကို ဆုံးမတော်မူ

လတ်သည်ရှိသော် ဤဆိုလတ္တံ့သော တရားစကားကိုသာ ရဟန်း
လှိုအား အကြိမ်များစွာ ဟောကြားတော်မူ၏—

“ဤကား သီလတည်း၊ ဤကား သမာဓိတည်း၊ ဤကား
ပညာတည်း။ သီလ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သော သမာဓိသည်
များသောအကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ သမာဓိ၌ တည်၍ဖြစ်စေအပ်
သော ပညာသည် များသောအကျိုး၊ အာနိသင်ရှိ၏။ ပညာ၌
တည်၍ဖြစ်စေအပ်သော စိတ်သည် ကာမာသဝ ဘဝါသဝ
အဝိဇ္ဇာသဝတည်းဟူသော အာသဝတရားတို့မှ အရိပ်အမြွက်မျှ
မကျန်ရအောင် ကောင်းစွာပင်လျှင် လွတ်မြောက်၏”ဟု ဟော
တော်မူ၏။

စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်ဝတ္ထု

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဘောဂမြို့၌ အလိုရှိသမျှ
နေတော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ……လာ၊
သွားကြကုန်စို့၊ ပါဝါပြည်သို့ သွားကြကုန်စို့”ဟု မိန့်တော်မူ၏။
အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား”
ဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူချက်ကို ဝန်ခံစကား ပြန်ကြား
လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်း
များစွာ ခြံရံလျက် ပါဝါပြည်သို့ ကြွရောက်တော်မူ၍ ထိုပါဝါပြည်
ဝယ် စုန္ဒမည်သော ရွှေပန်းထိမ်သည်သား လှူဒါန်းဆောက်လုပ်
အပ်သော သရက်ဥယျာဉ်ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေတော်
မူ၏။

(ဤ၌။ ။စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားကား လွန်စွာကြွယ်ဝချမ်းသာ
သော သူကြွယ်တဦးဖြစ်သည်။ ထိုစုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားသည်
မြတ်စွာဘုရားရှင်အား ပဌမအကြိမ် ဖူးမြော်ရစဉ်ကပင် တရားတော်ကို
နာယူရ၍ သောတာပန်အရိယာဖြစ်ပြီးလျှင် မိမိပိုင် သရက်ပင်စဉ်
ဥယျာဉ်အတွင်း၌ ကျောင်းတိုက်ကြီးတည်ဆောက်ကာ လှူဒါန်းခဲ့
လေသည်။ ယခုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုသရက်ဥယျာဉ် ကျောင်း
တိုက်၌ နောက်ဆုံးသီတင်းသုံးနေတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။)

ကျောင်းတိုက်ဒါယကာ စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည် သားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ကြွရောက်တော်မူလာ၍ မိမိ၏ သရက်ဥယျာဉ် ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူကြောင်း သတင်း စကား ကြားသိလေလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင် ထံတော်မှောက်သို့ သွားရောက်ဝပ်လျှိုး ရှိခိုးဝတ်ပြုကာ အပြစ်လွတ်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်လည်း ကျောင်းတိုက်ဒါယကာ စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားကို တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက် တရားကို ဆောက်တည်စေကာ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန်ရှင်လန်းစေတော်မူ၏။ တရားနာပြီးသောအခါ စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား...ရှင်တော်ဘုရားသည် ရဟန်းသံဃာနှင့်တကွ နက်ဖြန်ကောင်းမှုကုသိုလ်အလို့ငှါ တပည့်တော်၏ဆွမ်းကို လက်ခံတော်မူပါ” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူသဖြင့် စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သား၏ လျှောက်ထားပင့်ဖိတ်ချက်ကို လက်ခံတော်မူ၏။

စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင် လက်ခံတော်မူသည်ကို သိ၍ နေရာမှထကာ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးလျက် အရိအသေပြုပြီးလျှင် ဗဲခွါသွားခဲ့၍ ထိုည၌လွန်မြောက်ပြီးနောက် မိမိနေအိမ်၌ မွန်မြတ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၎င်း ‘သုကရမဒ္ဒဝ’ ဟု ခေါ်သည့် မကြီးလွန်း မငယ်လွန်း အလယ်အလတ်ဖြစ်သော တောဝက်၏ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော အသားများကို၎င်း* ကောင်းစွာ ချက်ပြုတ် စီရင်စေပြီးလျှင် “မြတ်စွာဘုရား....ဆွမ်းဘုဉ်းပေးချိန်တန်ပါပြီ၊ ဆွမ်းပြင်၍ ပြီးပါပြီ” ဟု ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရန် အချိန်တန်ကြောင်း မြတ်စွာဘုရားအား ကြားလျှောက်စေလေ၏။

(ဤ၌။ ။ *နွားနို့ အရသာငါးမျိုး ကျိုချက်ပြုတ်နည်း အစီအရင်ဖြင့် ကောင်းစွာစီရင်အပ်သော နူးညံ့သောထမင်းကို သုကရမဒ္ဒဝဟု ဧကေဆရာတို့က ဆိုကြကြောင်းနှင့် ရသာယာန အစီအရင်ဖြင့် ကောင်းစွာ စီရင်ထားသော စားဖွယ်တမျိုးကို သုကရမဒ္ဒဝဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ထိုစားဖွယ်အထူးကို စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားသည် “မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူခြင်း မဖြစ်လေရာ” ဟု ကြံစည်

အောက်မေ့ကာ စီရင်အပ်၏ဟူ၍ ကေစိဆရာတို့က ဆိုကြကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖော်ပြထား၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နံနက်အချိန်၌ သင်္ကန်းကို မြင်ဝတ်တော်မူ၍ သပိတ်၊ သင်္ကန်းကို ယူဆောင်တော်မူလျက် ရဟန်းသံဃာနှင့်အတူ စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သား၏ နေအိမ်သို့ ကြွရောက်၍ ခင်းထားအပ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေတော်မူ၏။

ထိုသို့ ထိုင်နေတော်မူပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရားသည် စုန္ဒ ရွှေပန်းထိမ်သည်သားကို “စုန္ဒ...သင်စီရင်ထားသည့် နူးညံ့သော တောဝက်သားဖြင့် ငါဘုရားကို လုပ်ကျွေးလော့၊ သင် စီရင်ထား သည့် အခြားခဲဖွယ် ဘောဇဉ်များဖြင့် ရဟန်းသံဃာကို လုပ်ကျွေး လော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားသည် မြတ်စွာဘုရားမိန့်ကြားချက်ကို “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံ၍ မြတ်စွာ ဘုရားရှင်အမိန့်အတိုင်း မိမိစီရင်ထားသည့် နူးညံ့သော တော ဝက်သားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပြုစုလုပ်ကျွေးလေ၏။ မိမိစီရင် ထားသည့် အခြားခဲဖွယ် ဘောဇဉ်များဖြင့် ရဟန်းသံဃာကို ပြုစုလုပ်ကျွေးလေ၏။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီး လျှင်ပင် စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားကို “စုန္ဒ ... သင်၏ ကြွင်းကျန် သော နူးညံ့သော တောဝက်သားကို တွင်း၌ မြှုပ်လိုက်လော့၊ စုန္ဒ... မြတ်စွာဘုရားကိုထား၍ နတ်၊ မာရ်နတ်၊ မြဟ္မာနှင့်တကွ သော နတ်လောက (နှင့်) သမဏဗြာဟ္မဏ၊ မင်းများ၊ လူများနှင့် တကွသော ဤလူ့လောကဝယ် ထိုနူးညံ့သော တောဝက်သားကို စားလျှင် ကောင်းစွာ အစာကြေအံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ငါဘုရား မမြင် မတွေ့ရချေ” ဟု ရဲရဲတောက်စကား မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သားသည် မြတ်စွာဘုရားမိန့်ကြားချက်ကို “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံ၍ မြတ်စွာ

ဘုရားရှင်အမိန့်အတိုင်း ထိုကြွင်းကျန်သော နူးညံ့သော တော
 စက်သားကို တွင်း၌ မြှုပ်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ ချဉ်း
 ကပ်၍ ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးဦးညွတ်ကာ အပြစ်လွတ်ရာအရပ်၌ ထိုင်
 နေလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်
 သားကို တရားစကား ဟောကြားညွှန်ပြတော်မူကာ နေရာမှ
 ထ၍ ကြွသွားတော်မူလေ၏။

ထိုနောက် စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သား၏ ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေး
 တော်မူပြီးသောအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်မှာ ကြမ်း
 တမ်းသော အနာရောဂါကပ်ရောက်လျက် သေလောက်အောင်
 ပြင်းထန်သော ဝမ်းသွေးသွန်သည့် ရောဂါဝေဒနာများ ဖြစ်ပွား
 လာကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထို ဝေဒနာတို့ကို သတိ
 ရှိလျက် ဆင်ခြင်လျက် ပင်ပန်းသည်ဟု မရေတွက်ပဲ သည်းခံတော်
 မူ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို
 “အာနန္ဒာ...လာ၊ သွားကြစို့၊ ကုသိနာရုံပြည်သို့ သွားရောက်ကြ
 ကုန်စို့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာသည်လည်း “ကောင်း
 ပါပြီ မြတ်စွာဘုရား....” ဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားချက်ကို
 လျှောက်ထားဝန်ခံလေ၏။

(ဤ၌။ ။စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်သား၏ ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်
 မူခြင်းကြောင့် မြတ်စွာဘုရားမှာ ဝမ်းသွေးသွန်သောရောဂါ ဖြစ်သည်
 မဟုတ်၊ စင်စစ်ကား ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးသောအခါ၌ ဝမ်းသွေးသွန်သော
 ရောဂါဖြစ်သည်ကိုသာ ဆိုလိုသည်။ အကယ်၍ ထိုဆွမ်းကို မဘုဉ်းပေး
 ရမီ ထို ဝမ်းသွေးသွန်သည့်ရောဂါ ဖြစ်ပွားခဲ့လျှင် ယခု အခြေအနေ
 ထက်ပင် မသွားနိုင် မလာနိုင်အောင် အလွန်အလွန် ရောဂါဝေဒနာ
 ကြမ်းတမ်းလေရာ၏။ ယခုမူ ထို ပြေပြစ်နူးညံ့သော စုန္ဒ၏ တောဝက်
 သားဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူရသောကြောင့် သက်သာတန်သလောက်
 သက်သာစွာ ရောဂါဝေဒနာဖြစ်ပွားလေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ကုသိနာ
 ရုံပြည်သို့ ရောက်အောင် ခြေလျင်ကြွတော်မူနိုင်လေသည်။)

သောကရေ ဆောင်စေတော်မူခြင်း

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် လမ်းခရီးမှဖဲ၍ တခုသောသစ်ပင် ရင်းသို့ ချဉ်းကပ်တော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ငါဘုရား၏ ဒုက္ခဋ္ဌ (= ၂-ထပ်) သက်န်းကြီးကို လေးထပ်ခေါက်၍ ခင်းပေးလော့၊ ချစ်သား အာနန္ဒာ.... ငါဘုရား ပင်ပန်းလာပြီ၊ ထိုင်ဦးအံ့” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား....” ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံ၍ ဒုက္ခဋ္ဌသက်န်းကြီးကို လေးထပ်ခေါက်၍ ခင်းပေးလေ၏။ ထိုခင်းပြီးသော နေရာ၌ ထိုင်နေတော်မူပြီးသောအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်နှင့် အရှင် အာနန္ဒာတို့ အပြန်အလှန် မိန့်ဆိုလျှောက်ထားတော်မူကြသည်မှာ—

(ဗုဒ္ဓ) ချစ်သားအာနန္ဒာ.... သောကရေကို ဆောင်ချေ = ခပ်ချေလော့၊ ချစ်သား အာနန္ဒာ.... ငါဘုရားသည် ရေသောက် တော်မူလို၏၊ ငါဘုရား ရေသောက်အံ့။ (၁)

(အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား လှည်းအစီး ငါးရာတို့ ယခုပင် ချောင်းကို ဖြတ်ကူးသွားကြပါသည်၊ ထိုသို့ လှည်းများ ဖြတ်ကူးထားသောကြောင့် ထို အနည်းငယ်သော ချောင်းရေ သည် ချောက်ချား နောက်ကျလျက် စီးနေပါ၏၊ မြတ်စွာဘုရား.... ကကုစာမြစ်သည် မဝေးလှတော့ပါ၊ ထိုမြစ်သည် ကြည်လင်သော ရေရှိပါ၏၊ ချိုမြိန်သောရေ အေးမြသောရေ ညွှန်ကင်းသော ရေရှိပါ၏၊ ဆိပ်ကမ်းလည်းသာယာ မွေ့လျော်ဖွယ်ရာလည်းရှိပါ ၏၊ ဤကကုစာမြစ်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ရေကိုလည်း သောက် တော်မူရပါလိမ့်မည်၊ ကိုယ်တော်ကိုလည်း အေးမြအောင် ပြုတော် မူရပါလိမ့်မည်။

(ဗုဒ္ဓ) ချစ်သားအာနန္ဒာ.... သောကရေကို ဆောင်ချေ = ခပ်ချေလော့၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ငါဘုရားသည် ရေသောက် တော်မူလို၏၊ ငါဘုရား ရေသောက်အံ့။ (၂)

• (အရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား....လှည်းအစီးငါးရာတို့ ယခုပင် ချောင်းကို ဖြတ်ကူးသွားကြပါသည်။ ထိုသို့ လှည်းများ ဖြတ်ကူးထားသောကြောင့် ထိုအနည်းငယ်သော ချောင်းရေသည် ချောက်ချားနောက်ကျလျက် စီးနေပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား....ကကုစာမြစ်သည် မဝေးလှတော့ပါ။ ထိုမြစ်သည် ကြည်လင်သောရေရှိပါ၏။ ချိုမြိန်သောရေ အေးမြသောရေ ညွှန်ကင်းသောရေ ရှိပါ၏။ ဆိပ်ကမ်းလည်းသာယာ မွေ့လျော်ဖွယ်ရာလည်းရှိပါ၏။ ဤကကုစာမြစ်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ရေကိုလည်း သောက်တော်မူရပါလိမ့်မည်။ ကိုယ်တော်ကိုလည်း အေးမြအောင်ပြုတော်မူရပါလိမ့်မည်။

(ဗုဒ္ဓ) ချစ်သားအာနန္ဒာ.... သောက်ရေကို ဆောင်ချေ = ခပ်ချေလော့၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ....ငါဘုရားသည် ရေသိပ်လှပြီ (= ရေသောက်တော်မူလိုလှပြီ)၊ ငါဘုရား ရေသောက်အံ့။(၃)

ဤသို့ သုံးကြိမ်တိုင် မြတ်စွာဘုရားရှင်က သောက်တော်ရေ အလိုရှိကြောင်း မိန့်မြွက်တော်မူလေလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား....” ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံ၍ သပိတ်ကိုယူဆောင်ကာ ထိုချောင်းငယ်ရှိရာသို့ သွားရောက်လေ၏။ ထိုအခါ လှည်းများဖြတ်ကူးထားသောကြောင့် ချောက်ချားနောက်ကျလျက် စီးနေသော ထိုချောင်းရေ အနည်းငယ်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ် ချဉ်းကပ်ရောက်ရှိလျှင်ပင် အံ့ဩဖွယ်ရာ ကြည်လင်သန့်ရှင်း နောက်ကျခြင်းကင်းလျက် စီးလေ၏။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်—

“အိုး....မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုး၊ အာနုဘော် ကြီးမြတ်တော်မူခြင်းသည် အံ့ဖွယ်ရှိပါပေစွာ၊ မဖြစ်ဘူးမြဲ ဖြစ်ပါပေစွာ၊ လှည်းများဖြတ်ကူးထားသောကြောင့် ချောက်ချားနောက်ကျလျက် စီးနေသော ဤချောင်းရေ အနည်းငယ်သည် ငါချဉ်းကပ်ရောက်ရှိလျှင်ပင် ကြည်လင်သန့်ရှင်း နောက်ကျခြင်းကင်းလျက် စီးလေ၏” —

ဟု အံ့ဩစိတ်ဝင် ဆင်ခြင်စဉ်းစားပြီးလျှင် သပိတ်ဖြင့် သောက်ရေကို ခပ်ယူကာ မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဤသို့ လျှောက်ထားလေ၏—

“မြတ်စွာဘုရား.... ရှင်တော်ဘုရား၏ တန်ခိုး၊ အာနုဘော်ကြီးမြတ်တော်မူခြင်းသည် အံ့ဖွယ်ရှိပါပေစွာ၊ မဖြစ်ဘူးမြဲ ဖြစ်ပါပေစွာ၊ မြတ်စွာဘုရား....ယခုပင် လှည်းများ မြတ်ကူးထားသောကြောင့် ချောက်ချား နောက်ကျလျက် စီးနေသော ထိုချောင်းရေ အနည်းငယ်သည် အကျွန်ုပ် ချဉ်းကပ်ရောက်ရှိလျှင်ပင် ကြည်လင်သန့်ရှင်း နောက်ကျခြင်းကင်းလျက် စီးဆင်းနေပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် သောက်ရေကို သုံးဆောင်တော်မူပါလော့၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် သောက်ရေကို သုံးဆောင်တော်မူပါလော့”—

ဟု လျှောက်ထားကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်အား သောက်တော်ရေကို ဆက်ကပ်လေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သောက်ရေကို သုံးဆောင်တော်မူလေ၏။

ဝဋ်တော် ၁၂-ပါး အကြောင်း

(ဤအရာ၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ “ဝဋ်တော် ၁၂-ပါးအကြောင်း” ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ကြားညှပ်၍ ဖော်ပြဦးအံ့—

(၁) ပဌမဝဋ်တော်။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်းတော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် မုနာဠိ-မည်သော သေသောက်ကြူးဖြစ်၍ သုရဘိ-အမည်တော်ရှိသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်ကို “ဤသူကား လူသူလေးပါး ဆိတ်ကွယ်ရာ အရပ်၌ ကာမလိုက်စား မွေ့လျော် ပျော်ပါး၍ တရားမရှိ ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ဘိ၏” ဟု စွပ်စွဲစကား ပြောမှားတော်မူခဲ့လေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကြောင့် ငရဲ၌ နှစ်ပေါင်းများစွာ ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားခဲ့ရပြီး ဤယခုနောက်ဆုံး=ပစ္စိမဘဝ ဘုရားဖြစ်

တော်မူသောအခါ လူသူအများ အထင်မှားအောင် သုန္ဒရီပရိပိုင်မ၏ စွပ်စွဲခြင်းကို ခံတော်မူရလေသည်။ ဤကား ပဌမဝဋ်တော်တည်း။

(၂) ဒုတိယဝဋ်တော်။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်းတော် ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် သဗ္ဗာဘိဘူ-အမည်တော်ရှိသော ပစ္စေက-ဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်၏ နန္ဒ-မည်သောတပည့်သာဝကဖြစ်ခဲ့၍ ထိုသဗ္ဗာဘိ-ဘူပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်ကို “သီလမရှိ သူယုတ်မာသာ ဖြစ်ဘိ၏” ဟု စွပ်စွဲစကား ပြောမှားခဲ့လေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကြောင့် အနှစ်တသောင်းကြာ ငရဲ၌ ဒုက္ခ ဝေဒနာကို ခံစံခဲ့ရပြီး လူဖြစ်သောဘဝများစွာတို့၌လည်း လူသူလေးပါး တို့၏ မဟုတ်မတရား စွပ်စွဲသည်ကို ခံခဲ့ရ၍ ဤယခုနောက်ဆုံး = ပစ္စိမ ဘဝ ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ ပရိသတ်ဗိုလ်ပုံအလယ်၌ စိဉ္စမာန် မိန်းမယုတ်၏ မဟုတ်မတရား စွပ်စွဲခြင်းကို ခံတော်မူရလေသည်။ ဤ ကား ဒုတိယဝဋ်တော်တည်း။

(၃) တတိယဝဋ်တော်။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်း တော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် လူအများ လေးစားကော်ရော် ပူဇော် အပ်သော ဗေဒင်သုံးရပ် ကမ်းဆုံးခပ်အောင် တတ်မြောက်သူ ပုဏ္ဏား ပါမောက္ခဆရာကြီးဖြစ်၍ တပည့်လုလင်ငါးရာတို့ကို မဟာဝုန်တော၌ ဗေဒင်ကျမ်းများကို သင်ကြားပို့ချ ပြသနေစဉ် အဘိညာဉ်တန်ခိုးရှင် ဘိမ-မည်သောရသေ့သူမြတ် ထိုအရပ်သို့ ကြွထောက်လာသည်ကို မြင် ရ၍ (ကြည်ညိုရမည့်အစား နှလုံးသွင်း မှားယွင်းကာ) “ဤရသေ့ကား ကာမစည်းစိမ်ကိုခံစားသူ ရသေ့စဉ်းလဲဖြစ်သည်” ဟု စွပ်စွဲစကား တပည့်တို့ကို ပြောကြားလေရာ ထိုတပည့်ငါးရာတို့သည်လည်း ဆရာကြီး စကားကို အားရဝမ်းသာ လက်ခံကြကာ မြို့ရွာအတွင်း ဆွမ်းခံကြနေ သော ထိုဘိမရှင်ရသေ့ကို “ဤရသေ့ကား ကာမစည်းစိမ်ကို ခံစားသူ ရသေ့စဉ်းလဲဖြစ်သည်” ဟု အိမ်တိုင်းအိမ်တိုင်းရှိ လူများအား ပြောကြား ကြလေသည်။

ထိုအကုသိုလ်ကံ အကျိုးဆက်ကြောင့် ထိုတပည့် ငါးရာတို့သည် နောက်ဆုံးဘဝ ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်အခါ တပည့်ရဟန်းငါးရာဖြစ် လာကြကာ သုန္ဒရီပရိပိုင်မ (တိတ္ထိတို့သတ်၍) သေခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် လူအများ၏ မဟုတ်မတရား စွပ်စွဲမှုခြင်းကို ခံရ လေသည်။ သာဝကတို့ကို အစွပ်စွဲခံရခြင်းသည်လည်း ကိုယ်တော်မြတ်ကို အစွပ်စွဲခံရသည်သာ မည်လေသည်။ ဤကား တတိယဝဋ်တော်တည်း။

(၄) စတုတ္ထဝဋ်တော်။ ။မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်းတော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် မိကွဲဖတူဖြစ်သောညီငယ်ကို ဥစ္စာကို လိုချင်တပ်မက်သောကြောင့် သတ်ဖြတ်၍ တောင်ချောက်ကြား၌ ပစ်ချ ရှိမျှမက ကျောက်တုံးဖြင့် တဖန်ထပ်၍ ဖိညှပ်ကြိတ်ချေမှု ပြုခဲ့လေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကြောင့် နောက်ဆုံးပစ္စိမဘဝ ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါဝယ် ရှင်ဒေဝဒတ် ကျောက်မောင်းဆင်၍ ပစ်ချသည်ကို ခံရ၍ ခြေမတော်ကို ကျောက်ချပ်ကျောက်လွှာ စင်ထွက်လာကာ သွေးစိမ်းတည်အောင် အထိအခိုက်ခံတော်မူရလေသည်။ ဤကား စတုတ္ထ ဝဋ်တော်တည်း။

(၅) ပဉ္စမဝဋ်တော်။ ။မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်းတော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် အမြော်အမြင် အဆင်အခြင်နည်းပါး ကစားလေလွင့် မသင့်စနိုး သူငယ်ဆိုး (လမ်းသူရဲ) ဖြစ်၍ လမ်းခရီးမဝယ် မြူးထူးပျော်ပါး ကစားနေစဉ် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တပါးကို မြင်ရလျှင် (ကြည်ညိုရမည့် အစား နှလုံးသွင်းလဲမှားကာ) လမ်းခရီး၌ ရှိသည့် ကျောက်ခဲများကို ကောက်ယူကာ ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်ကို ပစ်ခတ်ပြစ်မှားလေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကြောင့် နောက်ဆုံးပစ္စိမဘဝ ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ ကိုယ်တော်မြတ်ကို အသေသတ်ဖို့ရန် ရှင်ဒေဝဒတ်က လူသတ်လေးသမားများ စေလွှတ်သည်ကို ခံတော်မူရလေသည်။ ဤကား ပဉ္စမဝဋ်တော်တည်း။

(၆) ဆဋ္ဌဝဋ်တော်။ ။မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်းတော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် ဆင်ထိန်းယောက်ျားဖြစ်ခဲ့၍ ဆွမ်းခံကြွဝင်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တပါးကို ဆင်ဖြင့်နှင်းသတ်တော့မည့်ဟန် အဖန်ဖန် ခြောက်လှန့်ခဲ့လေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံ အကျိုးဆက်ကြောင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ဝယ် အရက်များစွာသောက်၍ အကြမ်းစိတ် အရိုင်းစိတ် ပေါက်နေသော နာဠာဂီရိ ဆင်က ကိုယ်တော်မြတ်ကို နင်းသတ်ရန် ရှေးရှုချဉ်းကပ်လာသည်ကို ခံတော်မူရလေသည်။ ဤကား ဆဋ္ဌဝဋ်တော်တည်း။

(၇) သတ္တမဝဋ်တော်။ ။မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်းတော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် ပြည့်ရှင်မင်းဖြစ်၍ မင်းမာန်တက်ကာ

(ဒုစရိုက်မှုကို မစဉ်းစားပဲ) ယောက်ျားတယောက်ကို ကိုယ်တိုင်ပင် လှ ဖြင့်ထိုးဆွ သတ်ဖြတ်ခဲ့လေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကြောင့် ငရဲ၌ အနှစ်များ စွာ ကျက်ခဲ့ရပြီးလျှင် ဤနောက်ဆုံး = ပစ္စိမဘဝ၌ (ရှင်ဒေဝဒတ် ကျောက်မောင်းဆင်၍ ချံ့သောအခါ ကျောက်လွှာကျောက်ချပ် ခြေမ တော်၌ ထိခိုက်၍ သွေးစိမ်းတည်သော အနာရောဂါကို ကုစားရန် အတွက်) ဆရာဇီဝက ခြေမတော်ကို ဓားဖြင့် ခွဲသည်ကို ခံတော်မူရ လေသည်။ ဤကား သတ္တမဝဋ်တော်တည်း။

(၈) အဋ္ဌမဝဋ်တော်။ ။မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်း တော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် တခုသောတံငါရွာ၌ တံငါသားငယ် ဖြစ်၍ မိမိဆွေမျိုးတံငါတို့က ငါးတို့ကို ရက်ရက်စက်စက် သတ်ဖြတ်ကြ သည်ကို မြင်ရသောအခါ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ရှိခဲ့လေသည်။ (ကိုယ် တိုင် သတ်သည် မဟုတ်)။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကြောင့် ဤနောက်ဆုံး = ပစ္စိမဘဝ ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ ဦးခေါင်းကိုက်ရောဂါ မကြာ ခဏ ဖြစ်သည်ကို ခံတော်မူရလေသည်။ (ရှေးအခါက ငါးတို့ကို ရက် ရက်စက်စက် သတ်ခဲ့ကြသော ဆွေမျိုးတံငါတို့သည်ကား ယခုအခါ သာကီဝင်မင်းများ ဖြစ်လာကြ၍ ဝိဋ္ဌဋ္ဌုဘ၏ ဥပစ္စေဒက အသတ် အဖြတ် ခံကြရလေသည်။)။ ဤကား အဋ္ဌမဝဋ်တော်တည်း။

(၉) နဝမဝဋ်တော်။ ။မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်းတော် ဖြစ်စဉ် ဖုဿမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ တပည့်သာဝက ရဟန်းတော်တို့ကို “သင်တို့သည် မုယောကို ခဲကြ၊ စားကြလော့၊ သလေး ဆွမ်းတို့ကို မစားကြကုန်လင့်” ဟု ရေရွတ်စကား ပြောမှားခဲ့လေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကြောင့် ဤနောက်ဆုံး = ပစ္စိမဘဝ ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ ဝေရဉ္စာပြည်၌ ဝေရဉ္စာပုဏ္ဏား လျှောက်ထားပင့်ဖိတ်ချက်အရ ဝါကပ်တော်မူစဉ် ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး မုယောမှန်ကိုသာ ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်တော်မူရလေသည်။ ဤကား နဝမဝဋ်တော်တည်း။

(၁၀) ဒသမဝဋ်တော်။ ။မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်း တော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် လက်ငွေ့သမား ဖြစ်တော်မူ၍ အခြား လက်ငွေ့သမားတဦးကို ခါးခိုးကျိုးအောင် ရိုက်ချိုးထိုးသတ်ခဲ့လေ သည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကြောင့် ဤနောက်ဆုံး =
 ပစ္စိမဘဝ ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ ခါးတော်ညောင်းညာ နာကျင်
 ကိုက်ခဲခြင်း ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံတော်မူရလေသည်။ ဤကား ဒသမဝဋ်
 တော်တည်း။

(၁၁) ကောဒသမဝဋ်တော်။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်း
 တော်ဖြစ်စဉ် တခုသောဘဝဝယ် ဆေးဆရာဖြစ်ခဲ့၍ ဆေးဖိုးဝါးခ မပေး
 လိုသော သူဌေးသားတယောက်ကို ဝမ်းလားဆေး တိုက်ကျွေးခဲ့
 လေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကြောင့် ဤနောက်ဆုံး =
 ပစ္စိမဘဝ ဘုရားဖြစ်တော်မူ၍ ယခု ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီးအခါ
 သွေးဝမ်းသွန်သည့် ရောဂါဝေဒနာ ကိုယ်တော်မြတ်မှာ စွဲကပ်လာရ
 လေသည်။ ဤကား ကောဒသမဝဋ်တော်တည်း။

(၁၂) ဒွါဒသမဝဋ်တော်။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အလောင်း
 တော်ဖြစ်စဉ် ကဿပမြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်၌ ဇောတိပါလ
 မည်သော ပုဏ္ဏားလုလင်ဖြစ်ခဲ့၍ ကဿပမြတ်စွာဘုရားကို “ဤဦးပြည်း
 ရဟန်းအဖို့ရာ သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်သည် အဘယ်မှာဖြစ်နိုင်အံ့နည်း၊
 သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ဟူသည်မှာ အလွန်တရာရခဲ့သော တရားဖြစ်
 သည်” ဟု နှုတ်ဖြင့် ပြစ်မှား ပြောကြားခဲ့လေသည်။

ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကြောင့် ဤနောက်ဆုံး =
 ပစ္စိမဘဝဝယ် တောထွက်၍ ဘုရားဖြစ်ရန် ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်တော်
 မူသောအခါ အခြားတပါးသော ဘုရားအလောင်းတို့မှာ ရက်၊ လ
 အနည်းငယ်သာ ထိုက်သည်အလျောက် ကျင့်ကြရသော်လည်း ဤ
 အကျွန်ုပ်တို့၏ မြတ်စွာဘုရားရှင် အလောင်းတော်မှာမူ ဖော်ပြရာပါ
 ဝေဝိပါဏ် ဝဋ်တော်လိုက်မှုကြောင့် ခြောက်နှစ်ကြာအောင် ဒုက္ကရစရိ-
 ယာကို ကျင့်တော်မူရလေသည်။ ဤကား ဒွါဒသမဝဋ်တော်တည်း။ ။
 ဤဝဋ်တော် ၁၂-ပါးအကြောင်းကို ခုဒ္ဒကနိကာယ် ထေရာပဒါနပါဠိ
 ၃၉-အဝဋ္ဌဖလဝဂ္ဂ၊ ၁၀-ပုဗ္ဗကမ္မပိလောတိက ဗုဒ္ဓအပဒါန်၊ စာမျက်နှာ
 ၃၊ ၃၄၆-၌ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင်ပင် ဟောကြားတော်မူ
 အပ်သည်။)

ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသား ဝတ္ထု

ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင် သောက်တော်ရေ သုံးဆောင်ပြီး သစ်ပင်ရင်း၌ ထိုင်နေတော်မူစဉ်အခါ ကာလာမ - အန္ဓယ်ဖြစ်သည့် အာဠာရဂိုဏ်းဆရာကြီး၏ တပည့်ဖြစ်သူ ပုတ္တုသမည်သော မလ္လမင်းသားသည် ကုသိနာရုံမှ ပါဝါပြည်သို့ ခရီးသွားဆဲဖြစ်၏။ ထို ပုတ္တုသ - မလ္လမင်းသားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင် တခုသော သစ်ပင်ရင်း၌ ထိုင်နေတော်မူသည်ကို မြင်လတ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင် ထံတော်မှောက်သို့ သွားရောက်ရှိခိုးကာ အပြစ်လွတ်သော နေရာ၌ ထိုင်နေပြီးသော် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား....အံ့ဖွယ်ရှိပါပေစွာ၊ မြတ်စွာဘုရား.... မဖြစ်ဘူးမြဲ ဖြစ်ပါပေစွာ၊ ရဟန်းတို့သည် ငြိမ်သက်သော သမာပတ်ဖြင့် နေတော်မူကြပါပေစွာတကား။

မြတ်စွာဘုရား ... ရှေး၌ ဖြစ်ဘူးသည်မှာ—ကာလာမ အန္ဓယ်ဖြစ်သည့် အာဠာရဂိုဏ်းဆရာကြီးသည် ခရီးသွားစဉ် လမ်းမမှ ဖဲ၍ လမ်း၏အနီး တခုသောသစ်ပင်ရင်း၌ နေ့သန့်စင်ရန် ထိုင်နေပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား ထိုအခါ ငါးရာမျှသော လှည်းတို့သည် ကာလာမအန္ဓယ်ဖြစ်သည့် အာဠာရ- ရိုဏ်းဆရာကြီးအနီး၌ ကပ်လျက် ကပ်လျက် ဖြတ်သန်းသွားကြပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား....ထိုအခါ ယောက်ျားတယောက်သည် ထိုလှည်းငါးရာ၏ နောက်မှ နောက်မှ လိုက်ပါလာလတ်သော် ကာလာမအန္ဓယ်ဖြစ်သော အာဠာရဂိုဏ်းဆရာကြီး ထံသို့ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင်—

(ဒါယကာ) အရှင်ဘုရား....ဤ အနားမှ ဖြတ်သန်းသွားသော လှည်းအစီး ငါးရာတို့ကို မြင်တော်မူလိုက်ပါသလော။

(အာဠာရ) ဒါယကာ....ငါမမြင်လိုက်ပေ။

(ဒါယကာ) အရှင်ဘုရား....အသို့နည်း (= ဘယ့်နှယ်လဲ) ထိုလှည်းများ၏ အသံကို ကြားလိုက်ပါ၏လော။

(အာဠာရ) ဒါယကာ... အသံကိုလည်း ငါ မကြား
လိုက်ပေ။

(ဒါယကာ) အရှင်ဘုရား...အသို့နည်း (= ဘယ့်နှယ်
လဲ) ထိုအချိန်၌ အရှင်ဘုရားသည် အိပ်ပျော်နေပါသလော။

(အာဠာရ) ဒါယကာ ... ငါ အိပ်ပျော်နေသည်လည်း
မဟုတ်ပေ။

(ဒါယကာ) အရှင်ဘုရား...အသို့နည်း (= ဘယ့်နှယ်
လဲ) ထိုအချိန်၌ အရှင်ဘုရားသည် စိတ်သညာရှိနေပါ၏
လော။

(အာဠာရ) ဒါယကာ ထိုအချိန်၌ ငါသည် စိတ်သညာ
လည်း ရှိနေပေ၏။

(ဒါယကာ) အရှင်ဘုရား ... အရှင်ဘုရားသည် အနီး၌
ကပ်လျက် ကပ်လျက် ဖြတ်သန်းသွားကြသော လှည်းအစီး
ငါးရာတို့ကို စိတ်သညာရှိ၍ နိုးကြားနေပါလျက် မြင်လည်း
မမြင်လိုက်ရ၊ အသံကိုလည်း မကြားလိုက်ရဟုဆိုတော်မူ၏။
သို့သော်လည်း အရှင်ဘုရား၏ ဒုကုဋ်သင်္ကန်း၌ မြဲမှုန်တွေ
အလိမ်း အလိမ်း ကပ်နေသည် မဟုတ်ပါလော။

(အာဠာရ) ဒါယကာ...အိမ်း ဟုတ်ပေ၏။

မြတ်စွာဘုရား...ထိုကဲ့သို့ အာဠာရဂိုဏ်းဆရာကြီးနှင့်
ဒါယကာတို့ အပြန်အလှန် မေး၊ ဖြေစကား ပြောကြား
ကြပြီးသောအခါ ထိုယောကျ်ားသည်—

“အိုး...အံ့စွယ်ရှိပါပေစွာ၊ အိုး...မဖြစ်ဘူးမြဲ ဖြစ်ပါပေ
စွာ၊ ရဟန်းတို့သည် ငြိမ်သက်သောသမာပတ်ဖြင့် နေ
တော်မူကြပါပေစွာ၊ ဤအာဠာရဆရာကြီးသည် မိမိအနီး၌
ကပ်လျက် ကပ်လျက် ဖြတ်သန်းသွားကြသော လှည်း
အစီးငါးရာတို့ကို စိတ်သညာရှိ၍ နိုးကြားနေပါလျက် မြင်
လည်း မမြင်လိုက်ပဲရှိတုံတိ၏၊ အသံကိုလည်း မကြားလိုက်
ပဲ ရှိတုံတိ၏” —

ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစားလျက် ကာလာမအန္ဓယ် ဖြစ်သော အာဠာရဂိုဏ်းဆရာကြီးအပေါ်၌ လွန်ကဲသော ကြည်ညိုခြင်းကို လျှောက်ကြားပြီးလျှင် ဖခင်၏သွားပါသည်” —

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသားကို “ပုတ္တုသ...ယခု ငါဘုရား မေးမြန်းမည့်စကားကို သင်မည်သို့မှတ်ထင်သဘောကျသနည်း၊ (၁) တဦးသောသူသည် အနီး၌ ကပ်လျက် ကပ်လျက် ဖြတ်သန်းသွားကြသော လှည်းအစီးငါးရာတို့ကို စိတ်သညာရှိ၍ နိုးကြားနေပါလျက် မြင်လည်း မမြင်ရာ၊ အသံကိုလည်း မကြားရာ။ (၂) အခြားတဦးသောသူသည်ကား စိတ်သညာရှိ၍ နိုးကြားနေပါလျက် မိုးရွာ၍ တချွန်းချွန်း မိုးခြိမ်းစဉ် လျှပ်စစ်များပြက်၍ မိုးကြိုးပစ်စဉ် မြင်လည်း မမြင်ရာ၊ အသံကိုလည်း မကြားရာ။ ထိုသူနှစ်ဦးတို့တွင် အဘယ်သူ၏အမှုသည် ပြုဖို့ရန်လည်း သာလွန်၍ ခဲယဉ်းသနည်း၊ ဖြစ်ဖို့ရန်လည်း သာလွန်၍ ခဲယဉ်းသနည်း” ဟု မေးမြန်းတော်မူလေလျှင် ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား...လှည်းအစီးငါးရာဖြစ်စေ၊ ခြောက်ရာဖြစ်စေ၊ ခုနစ်ရာ။ပ။ ရှစ်ရာ၊ ကိုးရာ၊ တထောင်ဖြစ်စေ၊ လှည်းအစီး တသိန်းပင်ဖြစ်စေ အဘယ်ပြုနိုင်အံ့နည်း၊ = အနီး၌ကပ်လျက် ဖြတ်သန်းသွားကြသော ထိုလှည်းများကို မမြင်ပဲ မကြားပဲ နေနိုင်သူ၏ အမှုသည် ခဲယဉ်းသည်ဟု မဆိုသာပါ။ စင်စစ်သော်ကား မိုးရွာ၍ တချွန်းချွန်း မိုးခြိမ်းစဉ် လျှပ်စစ်များပြက်၍ မိုးကြိုးပစ်စဉ် စိတ်သညာရှိ၍ နိုးကြားနေပါလျက် မြင်လည်းမမြင်ပဲ အသံကိုလည်း မကြားပဲ နေနိုင်သူ၏ အမှုသည်သာလျှင် ပြုဖို့ရန်လည်း သာလွန်၍ ခဲယဉ်းလှပါ၏၊ ဖြစ်ဖို့ရန်လည်း သာလွန်၍ ခဲယဉ်းလှပါ၏” ဟု ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသားကို—

“ပုတ္တုသ...အခါတပါး၌ ငါဘုရားသည် အာတုမမြို့ကောက်ရိုးတဲကျောင်းဝယ် သီတင်းသုံးနေလျက်ရှိ၏။ ထို

အခါ မိုးရွာ၍ တချုန်းချုန်းမိုးခြိမ်းစဉ် လျှပ်စစ်များပြက်၍ မိုးကြိုးပစ်သောကြောင့် ကောက်ရိုးတဲကျောင်း၏ အနီး၌ နွားလား လေးကောင်နှင့် လယ်သမားညီနောင် နှစ်ယောက်တို့သည် သေကြလေကုန်၏။

ပုတ္တုသ...ထိုအခါ များစွာသော လူအပေါင်းသည် အာတုမမြို့မှ ထွက်လာကြ၍ ထိုနွားလား လေးကောင်နှင့် လယ်သမားညီနောင် နှစ်ယောက်တို့ သေနေရာအရပ်သို့ ချဉ်းကပ်သွားရောက်ကြ၏။ ပုတ္တုသ... ထိုအခါ ငါဘုရားသည် ကောက်ရိုးတဲကျောင်းမှ ထွက်၍ ထိုတဲကျောင်း၏ အနီး ဖင်းလင်းအပြင် လွင်တီးခေါင်၌ စကြိုသွားလျက် နေ၏။ ပုတ္တုသ...ထိုအခါ ထိုများစွာသော လူအပေါင်း ထည်းမှ ယောက်ျားတယောက်သည် ငါဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ ငါဘုရားကို ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးပြီးသော် အပြစ်လွတ်ရာ အရပ်၌ ရပ်တည်နေ၏။ ပုတ္တုသ...ထိုအခါ ငါဘုရားနှင့် ထိုယောက်ျားတို့ အပြန်အလှန် မေး၊ ဖြေ ပြောကြားကြသည်မှာ—

(ဗုဒ္ဓ) ဒါယကာ...ဤလူများ အပေါင်းသည် အဘယ့်ကြောင့် စုဝေးနေသနည်း။

(ဒါယကာ) မြတ်စွာဘုရား...မိုးရွာ၍ တချုန်းချုန်း မိုးခြိမ်းစဉ် လျှပ်စစ်များပြက်၍ မိုးကြိုးပစ်သောကြောင့် နွားလားလေးကောင်နှင့် လယ်သမား ညီနောင်နှစ်ယောက်တို့ သေဆုံးသွားကြပါသည်။ ဤအကြောင်းကြောင့် လူများအပေါင်း စုဝေးနေကြပါ၏။

(ဒါယကာ) မြတ်စွာဘုရား... အရှင်ဘုရားသည်ကား အဘယ်အရပ်မှာ ရှိနေပါသနည်း။

(ဗုဒ္ဓ) ဒါယကာ...ငါဘုရားသည် ဤအရပ်၌ပင် ရှိနေပေ၏။

(ဒါယကာ) မြတ်စွာဘုရား...အသို့နည်း(= ဘယ့်နှယ်လဲ) မြင်တော်မူလိုက်ပါ၏လော။

(ဗုဒ္ဓ) ဒါယကာ... ငါဘုရားသည် မမြင်လိုက်ပေ။

(ဒါယကာ) မြတ်စွာဘုရား...အသို့ပါနည်း (= ဘယ့်နှယ်လဲ) အသံကိုကော ကြားတော်မူလိုက်ပါ၏လော။

(ဗုဒ္ဓ) ဒါယကာ... အသံကိုလည်း ငါဘုရား မကြားလိုက်ပေ။

(ဒါယကာ) မြတ်စွာဘုရား... အသို့ပါနည်း (= ဘယ့်နှယ်လဲ) ထိုအချိန်၌ ရှင်တော်ဘုရားသည် အိပ်ပျော်နေပါသလော။

(ဗုဒ္ဓ) ဒါယကာ...ငါအိပ်ပျော်နေသည်လည်း မဟုတ်ပေ။

(ဒါယကာ) မြတ်စွာဘုရား... အသို့နည်း (= ဘယ့်နှယ်လဲ) ထိုအချိန်၌ ရှင်တော်ဘုရားသည် စိတ်သညာရှိနေပါ၏လော။

(ဗုဒ္ဓ) ဒါယကာ... ထိုအချိန်၌ ငါဘုရားသည် စိတ်သညာလည်း ရှိနေပေ၏။

(ဒါယကာ) မြတ်စွာဘုရား... ရှင်တော်ဘုရားသည် မိုးရွာ၍ တချွန်းချွန်း မိုးခြိမ်းစဉ် လျှပ်စစ်များပြက်၍ မိုးကြိုးပစ်စဉ် စိတ်သညာရှိ၍ နိုးကြားနေပါလျက် မြင်လည်းမြင်တော်မမူလိုက်ပဲ အသံကိုလည်း ကြားတော်မမူလိုက်ပဲ ရှိပါသလော။

(ဗုဒ္ဓ) ဒါယကာ...အိမ်း ဟုတ်ပေ၏။

ပုတ္တုသ...ထိုကဲ့သို့ ငါဘုရားနှင့် ထိုဒါယကာတို့ အပြန်အလှန် မေး၊ ဖြေစကား ပြောကြားကြပြီးသောအခါ ထိုဒါယကာသည်—

“အိုး...အံ့ဖွယ်ရှိပါပေစွာ၊ အိုး...မမြစ်ဘူးမြဲ မြစ်ပါပေစွာ၊ ရဟန်းတို့သည် ငြိမ်သက်သောသမာပတ်ဖြင့် နေတော်မူကြပါပေစွာ။ ဤ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မိုးရွာ၍ တချန်းချန်း မိုးခြိမ်းစဉ် လျှပ်စစ်များပြက်၍ မိုးကြိုးပစ်စဉ် စိတ်သညာရှိ၍ နိုးကြားနေပါလျက် မြင်လည်း မမြင်လိုက်ပဲ ရှိတုံ၏၊ အသံကိုလည်း မကြားလိုက်ပဲ ရှိတုံ၏” —

ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစားလျက် ငါဘုရားအပေါ်၌ လွန်ကဲသော ကြည်ညိုခြင်းကို လျှောက်ကြားပြီးလျှင် ငါဘုရားကို ရှိခိုး၍ အရိုအသေပြုလျက် ဖခွါသွားလေသည်” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသား၏ ထူးခြားသော သဒ္ဓါ၊ စေတနာ

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူလတ်သော် ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား...အကျွန်ုပ်သည် ကာလာမအန္ဓယ်ဖြစ်သော အာဠာရဂိုဏ်းဆရာကြီးအပေါ်၌ ကြည်ညိုနေသော သဒ္ဓါတရားကို လေ့ပြင်းမှန်တိုင်း၌မူလည်း တစုံတခုကို လွင့်တိသကဲ့သို့ လွင့်ပစ်လိုက်ပါ၏၊ ရေစီးသန်သော မြစ်၌ မူလည်း တစုံတခုကို မျှောတိသကဲ့သို့ မျှောပစ်လိုက်ပါ၏။

မြတ်စွာဘုရား ... အလွန် နှစ်သက်ဖွယ် ရှိပါပေစွာ၊ မြတ်စွာဘုရား...အလွန် နှစ်သက်ဖွယ် ရှိပါပေစွာ၊ မြတ်စွာဘုရား...လောကဥပမာအားဖြင့် မှောက်၍ ထားအပ်သော ဝတ္ထုကို လှန်လိုက်သကဲ့သို့၎င်း၊ ဖုံးအုပ်ထားသော အရာဝတ္ထုကို ဖွင့်လှစ်လိုက်သကဲ့သို့၎င်း၊ မျက်စိသည်လမ်းမှားသောသူအား လမ်းမှန်ကို ပြောကြားလိုက်သကဲ့သို့၎င်း ‘မျက်စိအမြင်ရှိသော သူတို့သည် အဆင်း အမျိုးမျိုးတို့ကို မြင်ကြပေလိမ့်မည်’ ဟု အမိုက်မှောင်၌ ဆီမီးတန်ဆောင်ကို ထွန်းညှိထားသကဲ့သို့၎င်း ထို့အတူပင် မြတ်စွာဘုရားသည် အကျွန်ုပ်အား များစွာသောအကြောင်းဖြင့် တရား

တော်ကို ထင်ရှားစွာဟောပြောတော်မူအပ်ပါပေပြီ။ မြတ်စွာဘုရား ... အကျွန်ုပ်သည် မြတ်စွာဘုရားကို၎င်း၊ တရားတော်ကို၎င်း၊ ရဟန်းသံဃာတော်ကို၎င်း ကိုးကွယ်လည်းလျောင်း ပုန်းအောင်းရာဟူ၍ သိမှတ်ဆည်းကပ်ပါ၏။ ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အကျွန်ုပ်ကို ယနေ့ကစ၍ အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး သရဏဂုံတည်သူ ဥပါသကာဟူ၍ မှတ်ယူတော်မူပါလော့” —

ဟု လျှောက်ထားကာ သရဏဂုံ ခံယူလေ၏။

ထို့နောက် ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသားသည် မင်းချင်းယောက်ျား တယောက်ကို ခေါ်၍ “အမောင်...ငါ၏ ရွှေအဆင်းရှိသော မင်္ဂလာပွဲထိုင် အဝတ်ချော (ဝတ်လဲတော်) အစုံကို ဆောင်ယူခဲ့လော့” ဟု စေခိုင်းကာ ထို မင်းချင်းယောက်ျား ယူဆောင်၍ ရောက်ရှိလာသောအခါ ပုတ္တုသ - မလ္လမင်းသားသည် “မြတ်စွာဘုရား...ရွှေအဆင်းရှိသော ဤ မင်္ဂလာပွဲထိုင် အဝတ်ချောအစုံကို ရှင်တော်ဘုရားသည် အကျွန်ုပ်ကို သနားသမှု အကြောင်းပြု၍ ကရုဏာရှေးရှု အလှူခံတော်မူပါ” ဟု လျှောက်ထား ပြီးလျှင် ရွှေအဆင်းရှိသော ထို မင်္ဂလာပွဲထိုင်အဝတ်ချော အစုံကို မြတ်စွာဘုရားအား ဆက်ကပ်လေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ပုတ္တုသ ... ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အဝတ်တထည်ကို ငါဘုရားအား လှူလော့၊ ကျန်သော အဝတ်တထည်ကို အာနန္ဒာအား လှူလော့” ဟု မိန့်တော်မူသဖြင့် ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသားသည် မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူချက်အတိုင်း တထည်ကို မြတ်စွာဘုရားအား လှူ၍ ကျန်တထည်ကို အရှင်အာနန္ဒာအား လှူဒါန်းလေ၏။

(ဤ၌— “အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် ထို ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသား လှူဒါန်းသော အဝတ် တထည်ကို အလှူခံတော်မူသလော့” ဟု မေးလျှင် “အလှူခံတော်မူ၏” ဟု ဖြေရာ၏။ “အဘယ်ကြောင့် အလှူခံတော်မူသနည်း၊ အလုပ်အကျွေးရာထူးကို လက်ခံစဉ်က (ယူလေးသွယ်၊ ပယ်လေးတန်) ဆုရှစ်တန်တွင် မြတ်စွာဘုရားအား လှူဒါန်းအပ်သည့်

သင်္ကန်း-စသည်ကို မိမိအား မပေးရန် ဆုတခုအနေဖြင့် ယူခဲ့သည်
‘မဟုတ်လော’ ဟူငြားအံ့၊ အဖြေကား—

(၁) အလုပ်အကျွေး ဥပဋ္ဌာကကိစ္စ အထွတ်အထိပ် အပြီးအဆုံးသို့
ရောက်ပြီဖြစ်သောကြောင့် အလှူခံတော်မူသည်။ ချဲ့ဦးအံ့ — အရှင်
အာနန္ဒာသည် အလုပ်အကျွေးရာထူးကို လက်ခံစဉ်က ဤသို့သော
မြတ်စွာဘုရားအား လှူဒါန်းအပ်သည့် သင်္ကန်း - စသောလာဘ်ကို
မိမိအား မပေးရန် ပယ်စွန့်သော ဆုတခုအနေဖြင့် ယူခဲ့ပြီးမှ ထိုအလုပ်
အကျွေး ဥပဋ္ဌာကရာထူးကို လက်ခံခဲ့သည်မှန်သော်လည်း အရှင်
အာနန္ဒာ၏အဖို့ရာ ထိုအလုပ်အကျွေး ဥပဋ္ဌာကကိစ္စကား အပြီးအဆုံး
အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ခဲ့လေပြီ၊ ထို့ကြောင့် အလှူခံတော်မူ၏။

(၂) ထို့ပြင်လည်း အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် “အရှင်အာနန္ဒာကား
မြတ်စွာဘုရားကို နှစ်သက်အားရ ကျေနပ်လောက်အောင် ပြုစုနိုင်သည်
မထင်၊ ၂၅-နှစ်ကြာ အရိပ်ပမာ ပြုစုခဲ့ပါလျက် ထိုအရှင်အာနန္ဒာသည်
မြတ်စွာဘုရား အထံတော်မှ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မရအပ်ချေ” ဟု ပြောဆို
ကုန်လေရာ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ အလွဲလွဲ အမှားမှား ပြောကြားရန်အခွင့်
ကို ပယ်ဖြတ်လိုသောကြောင့်လည်း အလှူခံတော်မူ၏။

(၃) တနည်းကား—“အာနန္ဒာသည် ထိုအဝတ်ထည်ကို ခံယူပြီး
လျှင်လည်း မိမိကိုယ်တိုင် ဝတ်ရုံသုံးဆောင်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ ငါဘုရား
အားသာလျှင် ပူဇော်မှုကို ပြုပေလိမ့်မည်။ စင်စစ်သော်ကား ပုတ္တုသ-
မလ္လမင်းသားသည် အာနန္ဒာမထေရ်အား ပူဇော်လျှင် သံဃာတော်ကို
လည်း ပူဇော်အပ်သည် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်၊ ဤနည်းဖြင့် ထိုပုတ္တုသ-
မလ္လမင်းသား အဖို့ရာ ကြီးစွာသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အစုကြီး
ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဆင်ခြင်သိမြင်တော်မူ
သောကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်အား တထည်ကို လှူစေတော်
မူသည်။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း ထိုအကြောင်းကြောင့်ပင်
အလှူခံတော်မူသည်။ ။(ဤကား အထူးမှတ်ရန်တည်း)။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပုတ္တုသ - မလ္လမင်းသားကို
တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေလျက် တရားကို
ဆောက်တည်စေကာ တရားကျင့်သုံးရန် ထက်သန်ရှင်လန်း
စေတော်မူ၏။ ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသားသည်လည်း မြတ်စွာဘုရား
ရှင်က တရားစကားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်စေအပ်လျက်

တရားကို ဆောက်တည်အပ်စေကာ တရားကျင့်သုံးရန်ထက်သန် ရှင်လန်းစေအပ်ပြီးရကား နေရာမှထကာ မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေ မြတ်နိုး ရှိခိုးအရိုအသေပြုပြီးလျှင် ဖွဲ့ခါသွားလေ၏။

ထိုနောက် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် ပုတ္တုသ-မလ္လမင်းသား ဖွဲ့သွား၍ မကြာမြင့်မီပင် ရွှေအဆင်းရှိသော အဝတ်ချော အစုံကို မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်၌ ဆက်ကပ်တင်လွှမ်းပေးလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ပြုံးပြုံးပြက်တောက်ပသော ပကတိကိုယ်တော် ၌ ဆက်ကပ်တင်လွှမ်းလိုက်သောအခါ ထို အဝတ် အစုံသည် အရောင်အဝါကင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားလေ၏။ ဤ အကြောင်းကို အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က တအံ့တဩ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို လျှောက်ထားသောအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်ကို—

“အာနန္ဒာ....ဤစကားသည် မှန်ပေ၏။ အာနန္ဒာ....ဤ စကားသည် မှန်ပေ၏။ နှစ်ပါးသော အခါတို့၌ မြတ်စွာ ဘုရား၏ ကိုယ်တော်သည် အလွန်လျှင် စင်ကြယ်၏။ အရေ အဆင်းတော်သည် အလွန်လျှင် ပြုံးပြုံးပြက် တောက်ပ၏။ နှစ်ပါးသော အခါတို့ဟူသည်မှာ—

အာနန္ဒာ....၁-မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်ကို ရတော်မူသောအခါနှင့် ၂-ခန္ဓာ အကြွင်းမရှိ ငြိမ်းခြင်းသဘော = အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန ဓာတ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူသော ညဉ့်အခါတို့ ဖြစ်သည်။

ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ဤ နှစ်ပါးသောအခါ၌ မြတ်စွာ ဘုရား၏ကိုယ်တော်သည် အလွန်လျှင် စင်ကြယ်၏။ အရေ အဆင်းတော်သည် အလွန်လျှင် ပြုံးပြုံးပြက် တောက်ပ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ ယနေ့ ညဉ့်သန်းလွဲ = ပစ္စိမယံ၌ ကုသိနာရုံပြည် မြို့ဝင်ခါနီး လမ်းကွေ့ မလ္လမင်းတို့၏ အင်ကြင်းဥယျာဉ်ဝယ် အင်ကြင်းပင်အစုံတို့၏ အကြား၌

မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံခြင်းသည် ဖြစ်လိမ့်မည်”—

ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် “အာနန္ဒာ....လာ၊ သွားကြစို့၊ ကကုဓာ မြစ်သို့ သွားကြကုန်စို့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား....” ဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံလျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် များစွာသော ရဟန်းသံဃာနှင့်တကွ ကကုဓာမြစ်သို့ ရောက်တော်မူ၍ ထိုမြစ်၌ သက်ဆင်းလျက် ရေချိုးတော်မူ၊ သောက်တော်မူပြီးနောက် တဖန် ပြန်တက်ပြီးလျှင် ထို မြစ်ကမ်းအနီးရှိ သရက်တောသို့ ချဉ်းကပ်တော်မူ၍ (ထိုအချိန်၌ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ရေသနပ်တော်ကို ညှစ်ကာ ကျန်ရစ်သဖြင့် ကိုယ်တော်၏ အနီး၌ တည်ရှိသော အရှင်စုန္ဒမထေရ်ကို) “ချစ်သားစုန္ဒ.... ငါဘုရား၏ ဒုကုဋ်သင်္ကန်း (၂-ထပ်သင်္ကန်း)ကြီးကို လေးထပ်ခေါက်၍ ခင်းပေးလော့၊ ချစ်သားစုန္ဒ.... ငါဘုရား ပင်ပန်း၏၊ လျောင်းစက်ဦးအံ့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်စုန္ဒ မထေရ်သည်လည်း “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား....” ဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံစကား လျှောက်ထားပြီးလျှင် ဒုကုဋ်သင်္ကန်းကြီးကို လေးထပ်ခေါက်၍ ခင်းပေးလေ၏။ ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားသည် လကျာခြေပေါ်၌ လက်ဝဲခြေတော်ကို စဉ်းငယ်လွန်ကာ တင်ထား၍ သတိရှိလျက် ဆင်ခြင်လျက် (မည်သည့်အချိန်၌ ထမည်ဟု) ဥဋ္ဌာနသညာကို နှလုံးသွင်းပိုင်းခြားလျက် လကျာနံတောင်းဖြင့် မြတ်သောလျောင်းစက်ခြင်းကို ပြုတော်မူ၏။ အရှင်စုန္ဒသည်ကား ထိုအရပ်၌ပင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ မျက်မှောက်တော်၌ ထိုင်နေလေ၏။

ဆွမ်းနှစ်မျိုး အကျိုးတူညီကြောင်း

ဤမျှသောအချိန်ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အနီးထံတော်မှောက်သို့ ရောက်ရှိလာလေပြီ၊ ထို

အခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို ဤသို့ အမှာတော်စကား မိန့်ကြားတော်မူလေ၏—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ... တစုံတယောက်သော သူသည် ‘အချင်းစုန္ဒ...သင်၏ဆွမ်းကို နောက်ဆုံးဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူရ၏။ ထို့ကြောင့် သင့်အဖို့ရာ လာဘ်ကောင်းလေစွာ၊ အရမတော်လေစွာ’ ဟု ပြောဆိုလျက် ရှေ့ပန်းထိမ်သည်၏သား စုန္ဒ၏ နှလုံးမသာခြင်းကို ဖြစ်စေသော်မူ ဖြစ်စေပေလိမ့်မည်။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ထိုသို့ဖြစ်စေခဲ့လျှင် သင်ချစ်သားတို့သည် စုန္ဒ၏ နှလုံးမသာခြင်းကို ဤသို့မြေဖျောက်ကြရမည်—

‘ဒကာစုန္ဒ...သင်၏ဆွမ်းကို နောက်ဆုံးဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် သင့်အဖို့ရာ လာဘ်ကောင်းလေစွာ၊ အရတော်လေစွာ။ ဒကာစုန္ဒ... မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်မှောက်တော်မှ ဤစကားကို ငါတို့ ကြားနာလိုက်ရ ခံယူလိုက်ရ၏။ အဘယ်သို့ ခံယူလိုက်ရသနည်းဟူမူ—

‘အခြားဆွမ်းတို့ထက် အကျိုးအာနိသင် ကြီးမားကုန်လျက် အချင်းချင်းတူမျှ၍ အကျိုးဝိပါက် တူမျှကုန်သော ဤဆွမ်းနှစ်မျိုးတို့သည် ရှိကုန်၏။ အဘယ်နှစ်မျိုးတို့နည်းဟူမူ— (၁) အကြင်ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်ကို ရတော်မူ၏။ ဤဆွမ်းလည်းတမျိုး၊ (၂) အကြင်ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ခန္ဓာကြွင်း မရှိသောငြိမ်းခြင်းသဘော = အနုပါဒိသေသာနိဗ္ဗာနဘေတဝ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူ၏။ ဤဆွမ်းလည်းတမျိုး = အခြားဆွမ်းတို့ထက် အကျိုးအာနိသင်ကြီးမားကုန်လျက် အချင်းချင်းတူမျှ၍ အကျိုးဝိပါက်တူမျှကုန်သော ဆွမ်းနှစ်မျိုးတို့ဟူသည် ဤဆွမ်းတို့ပင်တည်း’—

ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်မှောက်တော်မှ ဤစကားကို
 ငါတို့ ကြားနာလိုက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ရွှေပန်းထိမ်သည်
 သား ဒကာစုန္ဒသည် အသက်ရှည်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်
 သော ကံကို ဆည်းပူးရပေပြီ၊ အဆင်းလှခြင်းကို ဖြစ်စေ
 တတ်သော ကံကို ဆည်းပူးရပေပြီ၊ ချမ်းသာခြင်းကို ဖြစ်
 စေတတ်သောကံကို ဆည်းပူးရပေပြီ၊ အခြံအရံများခြင်းကို
 ဖြစ်စေတတ်သောကံကို ဆည်းပူးရပေပြီ၊ နတ်ပြည်သို့
 ရောက်စေတတ်သော ကံကို ဆည်းပူးရပေပြီ၊ အကြီးအကဲ
 ဖြစ်စေတတ်သော ကံကို ဆည်းပူးရပေပြီ—

ဟု ဟောကြား၍ ရွှေပန်းထိမ်သည်သား စုန္ဒ၏ နှလုံး
 မသာခြင်းကို ဖြေဖျောက်ကြရမည်—

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဤအကြောင်း
 အရာကို သိတော်မူ၍ ထိုအခိုက်ဝယ် ဤဥဒါန်းဂါထာကို ကျူး
 ရင့်တော်မူ၏—

ဒဒတော ပုညံ ပဝဇုတိ၊
 သံယမတော ဝေရံ န စိယတိ။
 ကုသလော စ ဇဟာတိ ပါပကံ၊
 ရာဂဒေါသမောဟက္ခယာ သ နိဗ္ဗုတော။

ဒဒတော = သဒ္ဓါကြည်ဖြူ ပေးလှူသောသူ၏ (အဖို့
 ရာ)။ ပုညံ = ဖြူစင်လှစွာ ကောင်းမှု တရားသည်သာ။
 ပဝဇုတိ = တနေ့တခြား တိုးပွားစည်ပင်၏။ သံယမ-
 တော = ကိုယ်နှုတ်နှလုံး စောင့်သုံးထိန်းချုပ်သူ၏ (အဖို့
 ရာ)။ ဝေရံ = ပါဏာတိပါတ-စသည်ထွေပြား ရန်ငါး
 ပါးသည်။ န စိယတိ = သီလတန်ခိုး ပယ်နှိမ်ချိုးသဖြင့်
 မတိုးမပွားနိုင်။ ကုသလော စ = ဝိပဿနာ ဉာဏ်ပညာ
 အစ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တိုင်အောင်သော ပညာဉာဏ်နှင့်
 လောက်ငံကုံလုံ ပြည့်စုံသောသူသည်ကား။ ပါပကံ =
 ယုတ်မာညစ်ဆိုး ကိလေသာမျိုးကို။ ဇဟာတိ = အမြစ်

မကျန် ပယ်လှန်စွန့်ပစ်၏။ သ-သော = ထိုဒါန, သီလ, သမထ, ပညာ = ဤလေးဖြာနှင့် ကောင်းစွာ လောက်လုံ ပြည့်စုံသောသူသည်။ ရာဂဒေါသမောဟက္ခယာ = ရာဂ, ဒေါသ, မောဟခပင်း အကြွင်းမဲ့ကုန်ခြင်းကြောင့်။ နိဗ္ဗာ- တော = ကိလေသာဇာတ်သိမ်း၍ ငြိမ်းအေးရလေပြီ။

(ဤ၌။ ။ သုဇာတာလှူသောဆွမ်း (= နိဗ္ဗာနဆွမ်း) နှင့် စုန္ဒ လှူသော တောဝက်ပျိုသားဆွမ်း = ဤဆွမ်းနှစ်မျိုးတို့ အကျိုးပေး တူညီသောအားဖြင့် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူရာဝယ် ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၏—

“မြတ်စွာဘုရားသည် သုဇာတာလှူသော ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေး၍ ထိုနေ့မှာပင် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူ၏။ ထိုဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေး တော်မူသောအချိန်မှာ မြတ်စွာဘုရား၌ ရာဂ, ဒေါသ, မောဟမကင်း သေးချေ။ ယခု စုန္ဒလှူသောဆွမ်းကိုကား ရာဂ, ဒေါသ, မောဟ ကင်း ပြီးသော အချိန်၌ ဘုဉ်းပေးတော်မူအပ်လေသည်။ ထိုဆွမ်းနှစ်မျိုးတို့ သည် အဘယ်ကြောင့် အကျိုးပေးချင်း တူမျှကြကုန်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား - (က) ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း၏ အကြောင်းအဖြစ် တူမျှ သောကြောင့်၎င်း, (ခ) သမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်း အဖြစ် တူမျှသောကြောင့်၎င်း, (ဂ) နောက်အချိန်ဝယ် အောက်မေ့ပုံ ချင်း တူမျှသောကြောင့်၎င်း ဆွမ်းနှစ်မျိုးတို့ အကျိုးပေးပုံချင်း တူမျှ ကြလေသည်။ (ဤ၌ ဆွမ်းနှစ်မျိုးကို အဦးမူသဖြင့် ဆွမ်းအလှူဒါန နှစ်မျိုးကို ဆိုသည်ဟု အထူးမှတ်ယူရာ၏)။

(က) ချဲ့ဦးအံ့—မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သုဇာတာလှူသောဆွမ်း ကို ဘုဉ်းပေး၍ သဉ္ဇပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့် ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလေသည်။ = ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ စုန္ဒ လှူသောဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေး၍ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့် ခန္ဓပရိ- နိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလေသည်။ သုဇာတာလှူသော ပဏီတဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရသဖြင့် ထိုဆွမ်းမှ အာဟာရပစ္စည်းအထောက်အပံ့ ရရှိ ကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်သန္တာန်တော်၌ ပဏီတရုပ်တို့ ဖြစ်လေသည်။ ထိုပဏီတရုပ်တို့ကို မှီရာရရှိသောကြောင့် ကိုယ်တော်မြတ်သန္တာန်၌ဖြစ် သည့်ဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပါဒ် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တော်တည်းဟူသော

ဓမ္မကာယသည် အလွယ်ဖြင့်သာလျှင် ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်နိုင်၏ = ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံရ၏။ စုန္ဒလှူသော ပဏိတဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရာသဖြင့် ထိုအတူပင် ဘောဇနသပ္ပာယ် ပြီးမြောက်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် အလွယ်ဖြင့်ပင်လျှင် ခန္ဓာတို့ကို ပယ်စွန့်နိုင်၏ = ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံရ၏။ သို့ရာကား ကိလေသာကို ပယ်စွန့်ခြင်း = ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်၊ ခန္ဓာကိုပယ်စွန့်ခြင်း = ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန် = ဤပရိနိဗ္ဗာန်နှစ်ပါးတို့ အလွယ်တကူဖြင့် ပြီးမြောက်ကြောင်းအနေအားဖြင့် ဆွမ်းနှစ်ပါးတို့ တူညီကြသောကြောင့် အကျိုးပေးပုံချင်း တူမျှကြလေသည်။

(ခ) မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်မည့်နေ့၌ သုဇာတာလှူသော ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်း အရေအတွက်ရှိသော ဒေဝသိကဝဋ္ဋနုသမာပတ် (နေ့စဉ်ဝင်စားမြဲ သမာပတ်) တို့ကို ဝင်စားသုံးဆောင်တော်မူ၏။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမည့်နေ့၌လည်း ထိုအတူပင် စုန္ဒလှူသောဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်း အရေအတွက်ရှိသော ဒေဝသိကဝဋ္ဋနုသမာပတ် (=နေ့စဉ်ဝင်စားသုံးဆောင်မြဲ သမာပတ်) တို့ကို ဝင်စားသုံးဆောင်တော်မူ၏။ ထိုဆွမ်းတို့ကို ဘုဉ်းပေးတော်မူရသောကြောင့် ထိုသမာပတ်တို့ကို ချမ်းသာလွယ်ကူစွာ ဝင်စားတော်မူနိုင်လေသည်။ သို့ရာကား ထိုကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်း အရေအတွက်ရှိသော ဒေဝသိကဝဋ္ဋနုသမာပတ်တို့ကို ဝင်စားနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းအဖြစ် တူမျှသောကြောင့် ထိုဆွမ်းနှစ်မျိုးတို့ အကျိုးပေးပုံချင်း တူမျှကြလေသည်။

ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်းသော သမာပတ်တော်များ

ဤ၌ ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်းအရေအတွက်ရှိသော ဒေဝသိကဝဋ္ဋနုသမာပတ် (=နေ့စဉ်ဝင်စားသုံးဆောင်မြဲသမာပတ်) တို့ကို သံယုတ်ဋီကာ ပဌမအုပ် သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တဋီကာ ၆-ဗြဟ္မသံယုတ်၊ ၂-ဒုတိယဝဂ္ဂ၊ ၅-ပရိနိဗ္ဗာန်သုတ်အဖွင့်၊ စာမျက်နှာ ၂၅၁-၂၅၂-တို့၌လာသောအတိုင်း ဖော်ပြဦးအံ့—

ကေစိဝါဒအလို။ ။ မြတ်စွာဘုရားသည် နေ့စဉ်နေ့စဉ် မဟာကရုဏာ သမာပတ်တော်ကို အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသန်းနှစ်သိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်တော်ကိုလည်း အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသန်းနှစ်သိန်းပင် ဝင်စားတော်မူသည်။ သို့ရာကား ၂-ရပ်ပေါင်း

ဒေဝသိကဝဠုနုသမာပတ် (နေ့စဉ် ဝင်စား သုံးဆောင်မြဲ သမာပတ်) ပေါင်း ကုဋေနှစ်သန်းလေးသိန်း ဖြစ်သည်။ ။(တနည်း) မြတ်စွာ ဘုရားတို့မှာ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်ပွားမှုအထံ့သည် လျင်မြန်လှ၏။ သမာပတ် တို့၌ လေ့လာနိုင်နင်းမှုကား အထွတ်အထိပ်ရောက်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် သမာပတ်ကို ဝင်စားခြင်း၊ သမာပတ်မှထခြင်းတို့မှာ စိတ္တက္ခဏနှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် အနည်းငယ်မျှဖြင့် ပြည့်စုံကုန်၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ရှင်သည် ရူပါဝစရသမာပတ် ၅-ပါး၊ အရူပါဝစရသမာပတ် ၄-ပါး၊ အပ္ပမညာသမာပတ် ၁-ပါး၊ နိရောဓသမာပတ် ၁-ပါး၊ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် ၁-ပါး = ဤသို့အားဖြင့် သမာပတ် ၁၂-မျိုးတို့ကို နေ့စဉ်နေ့စဉ် တမျိုး တမျိုးလျှင် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်းကျစီ နံနက်အခါ၌ ဝင်စား တော်မူ၏။ (ထို့ကြောင့် နံနက်အခါ၌ သမာပတ်ပေါင်း ကုဋေတသန်း နှစ်သိန်း ဖြစ်လေသည်)။ နေ့လွဲအခါ၌လည်း ထိုအတူပင် ဝင်စားတော် မူရကား နှစ်ရပ်ပေါင်းလျှင် ဒေဝသိကဝဠုနုသမာပတ် (=နေ့စဉ် ဝင်စားသုံးဆောင်မြဲသမာပတ်)တို့ ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်းဖြစ် လေသည်။ ။ဤကား ကေစိဝါဒအလိုတည်း။

အပရောဓါဒအလို။ ။မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နေ့စဉ်နေ့စဉ် အရဟတ္တဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စား လိုလျှင် ရှေးဦးစွာ ဝိပဿနာရူဆင်ခြင်ရမြဲ ဓမ္မတာဖြစ်သည်။ (=ဝိပဿနာဝိထိ ရှေးဦးစွာဖြစ်ပြီးမှ ဖလသမာပတ်ဝိထိဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်)။ ထိုသို့ ဝိပဿနာရူဆင်ခြင်ရာဝယ် မြတ်စွာဘုရားရှင်မှာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ပါးကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာရူတော်မူခြင်း အလေ့ အလာရှိတော်မူသည်။ (အောက် မဟာဗုဒ္ဓဝင် ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ ၃၃၄-၆-ဘုရားဖြစ်ခဏ်း မဟာဝဇီရဝိပဿနာကို ပြန်လည် သတိပြု စေချင်သည်)။ သို့ဖြစ်ရကား မြတ်စွာဘုရားသည် ဖလသမာပတ် (=အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်)ကို ဝင်စားတော်မူလိုလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ရပ်တို့တွင် အနုလောမအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာကိုဝိပဿနာ ရှုပြီးလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်းဝင်စားတော် မူသည်။ ထို့အတူ သင်္ခါရကို ဝိပဿနာရှုပြီးလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏ်ကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖလသမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်း၊ နာမ်ရုပ်ကို ဝိပဿနာရှု၍ သဠာယတနကိုဝိပဿနာရှု၍၊ ဖဿကို၊ ဝေဒနာကို၊ တဏှာကို၊ ဥပါဒါန်ကို၊ ဘဝကို၊ ဇာတိကို၊ ဇရာ မရဏကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖလသမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေ

တသိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ ပေါင်းလျှင် အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ရပ်ကို အဦးမူ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသန်းနှစ်သိန်း ဖြစ်လေသည်။

ထို့အတူပင် ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သမာပတ်အားဖြင့် ဇရာမရဏ ကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်း၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဇာတိကို ဝိပဿနာရှု၍ ။ပ။ ဘဝကို၊ ဥပါဒါန်ကို၊ တဏှာကို၊ ဝေဒနာကို၊ ဖဿကို၊ သဠာယတနကို၊ နာမ်ရုပ်ကို၊ ဝိညာဏ် ကို၊ သင်္ခါရကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်း၊ အဝိဇ္ဇာကို ဝိပဿနာရှု၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ် ပေါင်း ကုဋေတသိန်း ဝင်စားတော်မူသည်။ ပေါင်းလျှင် ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ရပ်ကို အဦးမူ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေ တသန်းနှစ်သိန်း ဖြစ်လေသည်။ နှစ်ရပ်ပေါင်း လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင် နေ့စဉ်နေ့စဉ် ဝင်စားတော်မူအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ပေါင်းကား ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်း ဖြစ် လေသည်။ ။ဤကား အပရောဂါဒအလိုတည်း။

ဤ၌—“ဖော်ပြရာပါ ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်းလေးသိန်းသော ဝဋ္ဋနု သမာပတ်တို့ကို နေ့စဉ်နေ့စဉ်ပင် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဝင်စားတော်မူအပ် ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဘုရားဖြစ်မည့်နေ့နှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမည့် နေ့တို့၌ ဝင်စားအပ်သော ထိုသမာပတ်တို့ကို အထူးပြု၍ ဆိုရသနည်း” ဟု မေးခဲ့သော် “အခြားနေ့တို့၌ ရိုးရိုးတန်းတန်းပင် ထိုသမာပတ်တို့ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ဘုရားဖြစ်မည့်နေ့နှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမည့်နေ့ တို့၌ကား ထူးခြား၍ ရူပသတ္တက (=ရုပ်တရား၌ခုနစ်ပါးသောအခြင်း အရာ)၊ နာမသတ္တက(=နာမ်တရား၌ ခုနစ်ပါးသော အခြင်းအရာ)= ဤ၁၄-ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရောစပ်နှောက်မှု ချေပြီးမှ မဟာ- ဝိပဿနာကို အဦးမူသဖြင့် ထိုသမာပတ်တို့ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်နေ့တို့၌ ဝင်စားအပ်သော ထိုသမာပတ်တို့ကို အထူး ပြု၍ ဆိုရသည်” ဟု ဖြေဆိုရာ၏။ ဤစာပိုဒ်စကားရပ်ကား သုတ်မဟာ- ဝါဠိကာမ္မ။

(ဂ) ဆက်ဦးအံ့—သုဇာတာ သူဌေးကတော်သည် ဘုရားဖြစ်ပြီး သည့် နောက်အချိန်၌ “ငါ ဆနာနိ့ဆွမ်း လှူခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပညောင်ပင်စောင့် ရုက္ခစိုးနတ်မင်း မဟုတ်ဘူးတဲ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်ကား ဘုရားလောင်းတဲ့၊ ထိုဘုရားလောင်းသည် ငါလှူသော ထိုဆနာနိ့ဆွမ်း

ကို ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်တော်မူ၍ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီတဲ့၊ ထိုမြတ်စွာဘုရားရှင်အဖို့ရာ သတ္တဌာန စံနေတော်မူစဉ် ၄၉-ရက်ပတ်လုံး ထိုငါလှူသော နို့သနာဆွမ်းဖြင့် မျှတတော်မူခြင်းဖြစ်သတဲ့” ဟူသော သတင်းစကားကို ကြားသိလေသည်။ ဤသတင်းစကားကောင်းကို ကြားသိရ၍ “ငါ့အဖို့ရာ အရတော်လေစွာ” ဟု အဖန်ဖန်အောက်မေ့သော သုဇာတာသုဋ္ဌေးကတော်၏ သန္တာန်ဝယ် အလွန်အားကြီးသော နှစ်သက်ခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း=ပီတိ၊ သောမနဿတရားများ အဖန်ဖန် ဖြစ်ပွားလေသည်။ ရှေ့ပန်းထိမ်သည်သား စုန္ဒ၏ သန္တာန်၌လည်း မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီး နောက်အချိန်၌ “ငါသည် နောက်ဆုံးဆွမ်းကို မြတ်စွာဘုရားအား လှူဒါန်းအပ်ပြီတဲ့၊ ငါ၏ ဆွမ်းနှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် တရားအပေါင်း၏ ဦးထိပ်သဖွယ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ယူအပ်ပြီတဲ့၊ ငါ့ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ခတ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူသတဲ့” ဟု သတင်းစကား ကြားသိရ၍ “ငါ့အဖို့ရာ အရတော်လေစွာ” ဟု အဖန်ဖန် အောက်မေ့လတ်သည်တွင် အလွန်အားကြီးသော နှစ်သက်ခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း=ပီတိ၊ သောမနဿတရားများ အဖန်ဖန်ဖြစ်ပွားလေသည်။ ဤသို့ အလှူရှင်နှစ်ဦးတို့၏ အောက်မေ့ပုံချင်း တူမျှသော ကြောင့်လည်း ဆွမ်းနှစ်မျိုးတို့ အကျိုးပေးပုံချင်း တူမျှကြလေသည်။ (ဤကား အထူးမှတ်ဖွယ်တည်း)။

ကုသိနာရုံပြည်သို့ ရောက်ခြင်း

ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ...လော၊ သွားကြစို့၊ ဟိရညဝတီမြစ်၏ ဟိုမှာဖက်ကမ်း ကုသိနာရုံပြည် မြို့ဝင်ခါနီး လမ်းကွေ့ မလ္လမင်းတို့၏ အင်ကြင်း ဥယျာဉ်သို့ သွားကြကုန်စို့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင် မိန့်ကြားချက်ကို ဝန်ခံစကား လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် များစွာသော ရဟန်းသံဃာနှင့် အတူတကွ ဟိရညဝတီမြစ်၏ ဟိုမှာဖက်ကမ်း ကုသိနာရုံပြည် မြို့ဝင်ခါနီး လမ်းကွေ့ မလ္လမင်းတို့၏ အင်ကြင်းဥယျာဉ်သို့ ကြွရောက်ပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အာနန္ဒာ...အင်ကြင်းပင်အစုံတို့၏ အကြား၌ မြောက်အရပ်သို့ ဦးခေါင်းပြုကာ ညောင်

စောင်းကို ခင်းလော့၊ အာနန္ဒာ...ငါဘုရား ပင်ပန်းလှ၏၊ လျောင်းစက်အံ့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း “ကောင်းပါပြီ . မြတ်စွာဘုရား...” ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံ၍ မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူချက်အတိုင်း အင်ကြင်းပင် အစုံတို့၏ အကြား၌ မြောက်အရပ်သို့ ဦးခေါင်းပြုကာ ညောင်စောင်းကို ခင်းလေ၏။ မြတ်စွာဘုရား ရှင်သည်လည်း လက်ျာခြေပေါ်၌ လက်ဝဲခြေကို စဉ်းငယ်လွန်ကာ တင်ထား၍ သတိရှိလျက် ဆင်ခြင်လျက် လက်ျာနံတောင်းဖြင့် မြတ်သော လျောင်းစက်ခြင်းကို ပြုတော်မူ၏။

(ဤအရာဝယ် မှတ်ဖွယ်အထူးကို ပြဆိုဦးအံ့—

ဤယခု ပါဝါပြည်မှ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ကြွချီတော်မူရာဝယ် အခြံအရံ ရဟန်းသံဃာကား မရေမတွက်နိုင်အောင်ပင် များလှ၏။ ချဲ့ဦးအံ့— ဝေဠုဝ ရွာငယ်၌ ဝေဒနာကိုချီတော်မူသောအခါမှ စ၍ “မကြာမြင့်မီ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလိမ့်မည်” ဟု သတင်းကြားကြ၍ ထိုထိုအရပ်မှလာရောက်ကြသော ရဟန်းတို့အနက် ရဟန်းတပါးမျှ အရပ်တပါးသို့ ဖဲသွားသောမည်သည် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရဟန်းသံဃာကား မရေမတွက်နိုင်အောင်ပင် များလှ၏။

ကုသိနာရုံပြည် အင်ကြင်းဥယျာဉ်အတွင်းဝယ် ညောင်စောင်းခင်းမည့်နေရာ၏ ဦးခေါင်းဖက်=မြောက်ဖက်၌ အင်ကြင်းပင်တတန်း၊ ခြေရင်းဖက်=တောင်ဖက်၌ အင်ကြင်းပင်တတန်းရှိ၏။ ထိုအင်ကြင်းပင်နှစ်တန်းတွင်လည်း ခေါင်းရင်းဖက်က အင်ကြင်းပင်ပျိုတပင်၊ ခြေရင်းဖက်က အင်ကြင်းပင်ပျိုတပင် ရှိလေသည်။ ၎င်းကို အင်ကြင်းပင်အစုံဟူ၍ ခေါ်ဆိုလေသည်။ တနည်း—အင်ကြင်းပင်အစုံဟူသည် အမြစ်ချင်း၊ ပင်စည်ချင်း၊ အကိုင်းအခက်အရွက်ချင်း အချင်းချင်းဖွဲ့စပ်လျက်တည်သော အင်ကြင်းပင်အစုံတည်း။ ထိုဥယျာဉ်အတွင်း မင်းတို့၏ အိပ်ရာညောင်စောင်း ရှိလေသည်။ ထိုညောင်စောင်းကိုပင် မြတ်စွာဘုရားရှင်က အခင်းခိုင်း၍ အရှင်အာနန္ဒာကလည်း ခင်း၍ပေးလေသည်။

“အာနန္ဒာ...ငါဘုရား ပင်ပန်းလှ၏၊ လျောင်းစက်အံ့” ဟူသော ဤစကားရပ်ဝယ် မြတ်စွာဘုရား၏ ပကတိကိုယ်တော်အားသည် ပကတိရိုးရိုးဆင် ကုဋေတထောင်အား ရှိ၏၊ ဆဒ္ဒန်ဆင် ဆယ်စီးအား ရှိ၏။

မဇ္ဈိမပုရိသ ကုဋေတသောင်းအား ရှိ၏။ ထိုအလုံးစုံသော အားအစွမ်းသည်ပင် စုန္ဒ၏ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးပြီးနောက် ဝမ်းသွေးသွန်သော ရောဂါဖြစ်သည့် အချိန်ကစ၍ ပြာစစ်=ရေစစ်၌ လောင်းထည့်အပ်သော ရေကဲ့သို့ ကုန်ခန်းလေတော့သည်။ ပါဝါပြည်မှ ကုသိနာရုံပြည်သည် သုံးဂါဝုတ်သာ ဝေးကွာ၏။ ဤအတွင်းဝယ် အကြိမ်ပေါင်း ၂၅-ထောက် နားနေတော်မူကာ ကြီးစား၍ ကြွတော်မူလာသော်လည်း နေဝင်စည်းစဉ်အချိန်ကျမှ ကုသိနာရုံပြည် အင်ကြင်းဥယျာဉ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ ဤသို့လျှင် ရောဂါသည် အလုံးစုံသော ကျန်းမာခြင်းကို နှိမ်နင်းလွှမ်းမိုး၍ တက်လာလေသည်။ ဤအကြောင်းကို ပြတော်မူသကဲ့သို့ “အာနန္ဒာ ... ငါဘုရား ပင်ပန်းလှ၏။ လျှောင်းစက်အံ့” ဟု တလောကလုံး ထိတ်လန့်ဖွယ်စကား မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။

မေးဖွယ်ရှိပြန်သည်မှာ— “အဘယ့်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဤသို့စင်ကြီးစွာသော လုံ့လဖြင့် ကုသိနာရုံသို့ ကြွတော်မူလာသနည်း၊ အခြားနေရာများ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် မစံနိုင်ဘူးလော” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား— ပရိနိဗ္ဗာန် မစံနိုင်ရာအရပ်ဟူ၍ မရှိပါ။ စင်စစ်သော်ကား အကြောင်းသုံးပါးတို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ကုသိနာရုံပြည်သို့ ကြီးစား၍ ကြွတော်မူလာလေသည်။

(၁) ချဲ့ဦးအံ့— ဤဆိုလတ္တံ့သော အကြောင်းသုံးပါးကို မြတ်စွာဘုရားရှင် သိမြင်တော်မူလေသည်။ သိမြင်တော်မူပုံမှာ “ငါဘုရားသည် ကုသိနာရုံပြည်မှတစ်ပါး အခြားအရပ်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခဲ့သော် မဟာသုဒဿနသုတ္တန်ကြီးကို ဟောဖို့ရန် အဋ္ဌပုတ် ဖြစ်လိမ့်မည်မဟုတ်။ ကုသိနာရုံပြည်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမှသာလျှင် နတ်ပြည်၌သာ ခံစားသင့်သည့် ကြီးစွာသော စည်းစိမ်ကို လူ့ပြည်၌ပင် ငါဘုရားအလောင်း ခံစားအပ်ခဲ့ပုံကို ဖော်ပြသည့် မဟာသုဒဿနသုတ်ကို နှစ်ဘာဏဝါရ(သံဂါယနာတင်သောအခါ နှစ်ကြိမ်ရွတ်ဆိုရသည့်) အတိုင်းအရှည်ပမာဏရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့် ဟောကြားရလိမ့်မည်။ ငါဘုရား၏အထံမှ ထိုမဟာသုဒဿနသုတ္တန်ကြီးကို ကြားနာကြရ၍ များစွာသော လူအပေါင်းတို့သည် ကုသိလ်ကောင်းမှုကို ပြုရကောင်းသည်ဟု အောက်မေ့ကြပေလိမ့်မည်” ဟု သိမြင်တော်မူလေသည်။ ဤကား အကြောင်းတပါး—

(၂) ထို့ပြင်လည်း “ကုသိနာရုံပြည်မှတစ်ပါး အခြားဌာန၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်လျှင် ငါဘုရားကို သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်သည် ဖူးမြော်ခွင့်ရလိမ့်မည်မဟုတ်။ ထိုသုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်သည်လည်း ဗုဒ္ဓဝေနေယျသာ ဖြစ်သည်။

သာဝကဝေနေယျ မဟုတ်ချေ၊ သို့ရကား ထိုသုဘဒ္ဓပရိဗိုဇ်ကို သာဝက
 တို့သည် ဆုံးမချေချွတ်ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ကုန်။ ကုသိနာရုံပြည်၌
 ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်လျှင်ကား ထိုသုဘဒ္ဓပရိဗိုဇ်သည် ငါဘုရားကို ဆည်း
 ကပ်၍ ပြဿနာကို မေးလျှောက်လိမ့်မည်၊ အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာကို
 ဖြေဆိုသည့်အဆုံး၌လည်း သရဏဂုံတည်၍ ငါဘုရားအထံ၌ ရှင်၊ ရဟန်း
 အဖြစ်ကို ရယူပြီးလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူလျက် ငါဘုရားအသက်ရှိ
 စဉ်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိ၍ ပစ္ဆိမသာဝက = နောက်ဆုံး
 တပည့် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” ဟု သိမြင်တော်မူလေသည်။ ဤသည်လည်း
 အကြောင်းတပါး၊—

(၃) ထို့ပြင်လည်း “ကုသိနာရုံပြည်မှတပါး တခြားဌာန၌ ငါဘုရား
 ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံလျှင် ဓာတ်တော်များဝေဘန်ရာ၌ ခိုက်ရန်ကြိုးစွာ ဖြစ်ရှိ
 ကာ သွေးချောင်းစီးအံ့ကဲ့သို့ ဖြစ်လိမ့်မည်။ ကုသိနာရုံပြည်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံလွန်လျှင်ကား ဒေါဏပုဏ္ဏားသည် ထိုခိုက်ရန်မှုကို ငြိမ်းအေးစေ၍
 ဓာတ်တော်များကို ဝေဘန်ပေးလိမ့်မည်” ဟု သိမြင်တော်မူလေသည်။
 ဤသည်လည်း အကြောင်းတပါး—

ဖော်ပြရာပါ ဤအကြောင်းသုံးပါးတို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်
 ဤကဲ့သို့ ကြိုးစား၍ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ကြွလာတော်မူလေသည်။ ။
 ဤကား အဖြေတည်း။

အင်ကြင်းပင်နှင့် နတ်တို့က ပူဇော်ကြခြင်း

ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာနညောင်စောင်း၌ လျောင်း
 စက်တော်မူသောအခါ အင်ကြင်းပင်အစုံတို့သည် အခါမဲ့ပွင့်သော
 ပန်းတို့ဖြင့် ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်ကြလျက် ရှိကုန်၏။ ထိုအင်ကြင်းပင်
 တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့်အနေဖြင့် ပန်းပွင့်တို့ကို
 မြတ်စွာဘုရားရှင်ကိုယ်တော်ထက်သို့ မပြတ်မစဲ ကြဲဖြန့်ကြလေ
 ကုန်၏။

မန္ဒာရဝမည်သော နတ်ပန်း(= ထင်ရှားပန်း) တို့သည်လည်း
 ကောင်းကင်မှ ကျလာကုန်၏။ ထိုနတ်ပန်းတို့ကိုလည်း နတ်တို့
 သည် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့်အနေဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်
 ကိုယ်တော်ထက်သို့ မပြတ်မစဲ ကြဲဖြန့်ကြလေကုန်၏။

နတ်၌ဖြစ်သော စန္ဒကူးနံ့သာမှုန့်တို့သည်လည်း ကောင်းကင်မှ ကျလာကုန်၏။ ထိုစန္ဒကူးနံ့သာမှုန့်တို့ကိုလည်း နတ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့်အနေဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်တော်ထက်သို့ မပြတ်မစဲ ကြဲဖြန့်ကြလေကုန်၏။

နတ်တူရိယာတို့ကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့် အနေဖြင့် ကောင်းကင်၌ တီးမှုတ်လျက် ရှိကုန်၏။ နတ်သီချင်းသံတို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့်အနေဖြင့် ကောင်းကင်၌ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိကုန်၏။

အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်မှု

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ....အင်ကြင်းပင်အစုံတို့သည် အခါမဲ့ ပွင့်သော ပန်းတို့ဖြင့် ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်ကြလျက် ရှိကုန်၏။ ထိုအင်ကြင်းပင်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့် အနေဖြင့် ပန်းပွင့်တို့ကို မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်တော်ထက်သို့ မပြတ်မစဲ ကြဲဖြန့်ကြလေကုန်၏။

မန္တာရဝမည်သော နတ်ပန်း(=ထင်ရှားပန်း)တို့သည်လည်း ကောင်းကင်မှ ကျလာကုန်၏။ ထိုနတ်ပန်းတို့ကိုလည်း နတ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့်အနေဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်တော်ထက်သို့ မပြတ်မစဲ ကြဲဖြန့်ကြလေကုန်၏။

နတ်၌ ဖြစ်သော စန္ဒကူးနံ့သာမှုန့်တို့သည်လည်း ကောင်းကင်မှ ကျလာကုန်၏။ ထိုစန္ဒကူးနံ့သာမှုန့်တို့ကိုလည်း နတ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့်အနေဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်တော်ထက်သို့ မပြတ်မစဲ ကြဲဖြန့်ကြလေကုန်၏။

နတ် တူရိယာတို့ကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့်အနေဖြင့် ကောင်းကင်၌ တီးမှုတ်လျက် ရှိကုန်၏။

နတ်သီချင်းသံတို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်
သည့်အနေဖြင့် ကောင်းကင်၌ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိကုန်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ.... ဤမျှလောက် ပူဇော်မှုဖြင့် မြတ်စွာ
ဘုရားကို အရိုအသေပြုသည် မမည်သေး၊ အလေးအမြတ်
ပြုသည်၊ မြတ်နိုးသည်၊ ပူဇော်သည်၊ ပသသည် မမည်သေး။
ချစ်သားအာနန္ဒာ....ရဟန်းယောကျာ်းဖြစ်စေ၊ ရဟန်းမိန်း
မဖြစ်စေ၊ ဥပါသကာယောကျာ်းဖြစ်စေ၊ ဥပါသိကာမိန်းမ
ဖြစ်စေ အမှတ်မထင် အကြင်သူသည် လောကုတ္တရာတရား
နှင့် လျော်သောတရားကို ကျင့်လျက်နေ၏။ လျော်သော
အကျင့်ကို ကျင့်လျက်နေ၏။ တရားနှင့်လျော်စွာ ကျင့်
လျက်နေ၏။ ထိုသူသည် အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်ခြင်းဖြင့်
မြတ်စွာဘုရားကို အရိုအသေပြုသည် မည်၏။ အလေးပြု
သည်၊ မြတ်နိုးသည်၊ ပူဇော်သည်၊ ပသသည်မည်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... သို့ရကား ဤသာသနာတော်၌
လောကုတ္တရာတရားနှင့် လျော်သောတရားကို ကျင့်လျက်
နေကုန်အံ့၊ လျော်သောအကျင့်ကို ကျင့်လျက်နေကုန်အံ့၊
တရားနှင့်လျော်စွာ ကျင့်လျက်နေကုန်အံ့ဟု ဤသို့ နှလုံး
သွင်းလျက် သင်တို့ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ရမည်”-

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

(ဤ၌။ ။အင်ကြင်းပင်တို့က မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ကြရာဝယ်
ဘုမ္မစိုးနတ်တို့က ထိုအင်ကြင်းပင် အကိုင်းအခက်တို့ကို လှုပ်ချ၍
ပူဇော်ကြသည်ဟု မှတ်ယူရ၏။

မန္တာရဝနတ်ပန်းတို့ဟူသည် နန္ဒာရေကန်၌ဖြစ်သော ပန်းတို့တည်း။
ထို နတ်ပန်းတို့သည် အရွက်ပမာဏမှာ သစ်ရွက်ထီးခန့်ပမာဏ ရှိကြ
လျက် ပြည်တောင်းကြီးခန့်ပမာဏ ဝတ်ဆံဝတ်မှုန်ကို ယူကြကုန်၏။
မန္တာရဝနတ်ပန်းတို့သာ မဟုတ်ကုန်သေး၊ ပင်လယ်ကသစ်ပန်း အစရှိ
သော အခြား နတ်ပန်းတို့သည်လည်း ရွှေပန်းတောင်းများအပြည့်
စကြဝဠာအနားရေ၌ တည်ကြသောနတ်များ၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌
တည်ကြသောနတ်များ၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ တည်ကြသော ဗြဟ္မာများက

ပစ်ချပူဇော်အပ်ကြသဖြင့် ကောင်းကင်မှ မပြတ်မစဲ တသဲသဲကျလျက် ရှိကုန်၏။

နတ်၌ဖြစ်သော စန္ဒကူးမုန့်တို့ ကျလာသည်ကိုဆိုခြင်းမှာ မှတ်နိုင်ရုံ ဥပလက္ခဏ နည်းပြမျှသာဖြစ်သည်။ စင်စစ်ကား နတ်စန္ဒကူးမုန့်များသာ မဟုတ်ကုန်သေး။ နဂါးပြည် ဂဠုန်ပြည် လူ့ပြည်၌ဖြစ်သော စန္ဒကူး မုန့်များ အခြားအခြားသော အကျော် စမှာ နံ့သာနီ စသော အလုံးစုံသော နတ်နံ့သာမုန့်များ ဆေးဒန်းမြင်းသိလာမုန့် မျက်စဉ်းဓာတ် ကျောက်မုန့် ရွှေမုန့် ငွေမုန့်များ အလုံးစုံသော နတ်နံ့သာ အထုံအခိုး များသည်လည်း ရွှေကြုတ်ငွေကြုတ်စသည်အပြည့် ဖော်ပြရာပါ နတ် ဗြဟ္မာတို့က ပစ်ချပူဇော်အပ်ကြသဖြင့် ကောင်းကင်မှ မပြတ်မစဲ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်ထက်၌ တသဲသဲ ကျလျက်ရှိကုန်၏။

နတ်တူရိယာတို့ဖြင့် ပူဇော်ခမ်း၌လည်း စကြဝဠာတိုက်တသောင်း၌ ရှိကြသည့် နတ်၊ နဂါး၊ ဂဠုန်၊ လူတို့၏ အလုံးစုံသော တူရိယာမျိုး များကို ဤ စကြဝဠာတိုက်၌ စုပေါင်းကြကာ ကောင်းကင်၌ တီးမှုတ် ကြ၏ဟု မှတ်ယူရာ၏။

အလွန်ကြီးစွာသော နတ်ပန်းကုံးကြီး

နတ်သီချင်းသံတို့ ကောင်းကင်၌ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိကုန်၏-ဟူရာဝယ် အကျယ်အဓိပ္ပာယ်ကား--ဝရုဏ၊ ဝါရုဏ မည်ကြသည့် အသက်ရှည်သော နတ်များရှိကြလေသည်။ ထိုနတ်တို့သည် “အလောင်းတော်နတ်သား သည် လူ့ပြည်၌ဖြစ်၍ ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်” ဟူသော သတင်းကိုကြားကြ ရ၍ “ပဋိသန္ဓေယူသော နေ၌ အလောင်းတော်ကို ပူဇော်ရန် ပန်းကုံးကို ယူဆောင်သွားကြမည်” ကြံကြလျက် ထို အချိန်ကပင် ပန်းကုံးကို စတင် သီကုံးကြလေသည်။ ထိုနတ်တို့ ပန်းကုံး သီကုံးနေကြစဉ်ပင် “ဘုရားအလောင်းသည် မယ်တော်ဝမ်း၌ ဖြစ်လေပြီ” ဟု ကြား၍ အခြား နတ်များက “သင်တို့သည် အဘယ်သူအတွက် သီကုံးကြ သနည်း” ဟု မေးမြန်းပြောဆိုအပ်ကုန်ရကား “နတ်ပန်းကုံးကား ယခု တိုင်ပင် သီကုံး၍ မပြီးသေး၊ မယ်တော်ဝမ်းမှ ဖွားသန့်သော နေ၌ ယူဆောင်သွားရောက် ပူဇော်ကြရတော့အံ့” ဟု ပြောဆိုကြကုန်၏။

တဖန် “ဘုရားအလောင်းတော် ဖွားသန့်တော်မူပြီးပြီ” ဟူသော သတင်းစကား ကြားသိကြရပြန်သော် “တောထွက်တော်မူသော နေ၌ သွားရောက်ပူဇော်ကြကုန်အံ့” ဟု ပြောဆိုကြကုန်၏။ နှစ်ဆယ့်ကိုးနှစ်

ကြာ လူ့ဘောင်၌နေ၍ “ယနေ့ ဘုရားအလောင်းတော် တောထွက်
 တော်မူပြီ” ဟူသော သတင်းစကား ကြားသိကြရပြန်သော် “ဘုရား
 ဖြစ်တော်မူသောနေ့၌ သွားရောက်ပူဇော်ကြကုန်အံ့” ဟု ပြောဆိုကြ
 ကုန်၏။ ခြောက်နှစ်ကြာ ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်တော်မူ၍ “ယနေ့ ဘုရား
 ဖြစ်တော်မူပြီ” ဟူသော သတင်းစကား ကြားသိကြရပြန်သော်လည်း
 “ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောကြားတော်မူသောနေ့၌ သွားရောက်ပူဇော်
 ကြကုန်အံ့” ဟု ပြောဆိုကြပြန်၏။ “ခုနစ်ရက် ခုနစ်လီ မဟာဗောဓိ
 မဏ္ဍိုင်အနီး၌ သတ္တဌာန စံနေတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ ဣသိပတန=
 မိဂဒါဝုန်တောသို့ ကြွရောက်တော်မူကာ ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောကြား
 တော်မူပြီးပြီ” ဟူသော သတင်းစကား ကြားသိကြရပြန်သော်လည်း
 “ရေမီးအစုံအစုံ တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြတော်မူသောနေ့၌ သွားရောက်
 ပူဇော်ကြကုန်အံ့” ဟု ပြောဆိုကြပြန်၏။ “ယနေ့ ရေမီးအစုံအစုံ
 တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြတော်မူပြီ” ဟူသော သတင်းစကား ကြားသိ
 ကြရပြန်သော်လည်း “အဘိဓမ္မာတရားဟောပြီး၍ တာဝတိံသာနတ်
 ပြည်မှ သက်ဆင်းတော်မူသောနေ့၌ ပူဇော်ကြကုန်အံ့” ဟု ပြောဆိုကြ
 ပြန်၏။ “ယနေ့ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သက်ဆင်းတော်မူပြီ”
 ဟူသော သတင်းစကား ကြားသိကြရပြန်သော်လည်း “အာယုသင်္ခါရ
 လွှတ်တော်မူသောနေ့၌ သွားရောက်ပူဇော်ကြကုန်အံ့” ဟု ပြောဆိုကြ
 ပြန်၏။ “ယနေ့ အာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မူပြီ” ဟု အခြားနတ်တို့
 ပြောကြား၍ သတင်းစကား ကြားသိကြရသောအခါမှာလည်း “ပန်း
 ကုံးကြီးကလည်း ပြီးပင်မပြီးနိုင်သေး၊ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသောနေ့၌
 သွားရောက်ပူဇော်ကြရတော့အံ့” ဟု ပြောဆိုကြကုန်၏။

ယခု နောက်ဆုံး သတင်းအနေဖြင့် “ယနေ့ မြတ်စွာဘုရားသည်
 အင်ကြင်းပင်ပျို အစုံတို့၏ အကြား၌ သတိ၊ သမ္မဇဉ် ယှဉ်တော်မူလျက်
 လကျာနံတောင်းဖြင့် မြတ်သော လျောင်းစက်မှုသို့ ကပ်ရောက်တော်
 မူလေပြီ၊ မိုးသောက်အားကြီး လင်းခါနီးအချိန်၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်
 မူလိမ့်မည်၊ သင်တို့သည် အဘယ်သူအတွက် ဤ ပန်းကုံးကြီးကို သီကုံး
 ၍ နေကြသနည်း” ဟု အခြားနတ်တို့ပြောဆို၍ မြတ်စွာဘုရား ပရိ-
 နိဗ္ဗာန် စံတော်မူတော့မည့် သတင်းစကား ကြားသိကြရသော်ကား
 ထို ဝရုဏ၊ ဝါရုဏ-မည်သော သက်တမ်းရှည်နတ်တို့သည်—

“ဤ အမှုသည် အဘယ်မည်သောအမှုနည်း (= ဘယ်နှယ်ဟာလဲ)
 မြတ်စွာဘုရားအလောင်းတော်သည် ယနေ့ပင် မယ်တော်ဝမ်း၌ ပဋိ-
 သန္ဓေ ယူနေတော်မူပြီ၊ ယနေ့ပင် မယ်တော်ဝမ်းမှ ဖွားသန့်တော်မူပြီ၊

ယနေ့ပင် တောထွက်တော်မူပြီ၊ ယနေ့ပင် ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီ၊ ယနေ့ပင် ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောတော်မူပြီ၊ ယနေ့ပင် ရေမီးအစုံအစုံ တန်ခိုး ပြာဠိဟာကို ပြတော်မူပြီ၊ ယနေ့ပင် တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သက်ဆင်း တော်မူပြီ၊ ယနေ့ပင် အာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မူပြီ၊ ယနေ့ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူတော့မည်တဲ့ (=ခုပဲ သန္ဓေယူ၊ ခုပဲ ဖွားတော်မူ၊ ခုပဲ တောထွက်၊ ခုပဲ ဘုရားဖြစ်၊ ခုပဲ တရားဦးဟော၊ ခုပဲ တန်ခိုးပြာဠိဟာပြု၊ ခုပဲ နတ်ပြည်မှဆင်း၊ ခုပဲ အာယုသင်္ခါရလွှတ်၊ ခုပဲ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူတော့မည်တဲ့)။ တကယ်ဆိုလျှင် နောက်တနေ့ ယာဂုသောက်ရုံ ကာလတိုင်ရုံ ဆိုင်းငံ့တည်နေတော်မူသင့်ပါသည်။ ဤသို့ အချိန်တို တောင်းစွာဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရမည်မှာ ပါရမီတော်ဆယ်ပါးကို အထုတ်အထိပ်ရောက် ဖြည့်ကျင့်တော်မူ၍ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက် တော်မူသော ယောကျ်ားမြတ် အဖို့ရာ မသင့်လျော်စွာတကား” — ဟု ညည်းတားပြောဆိုကြကာ သီကုံး၍မပြီးသေးသော ပန်းတို့ကိုပါ ယူဆောင်ခဲ့ကြ၍ ဘုရားရှင်ထံမှောက်သို့ လာရောက်ကြသည်တွင် ဤ စကြဝဠာတိုက်အတွင်း၌ နေရာကို မရရှိကြသဖြင့် စကြဝဠာတိုက်၏ အနားရေး၌ပင်လျှင် ထိုပန်းကုံးကြီးကို ကောင်းကင်၌ တွဲလျားဆွဲချိတ် ကြကာ ထို စကြဝဠာအနားရေးမှာပင် ပြေးသွားကြကုန်လျက် တဦး လက်မှ တဦးလက်သို့ ပြောင်းရွှေ့ တွဲယှက်ကြ၍၎င်း၊ တဦးလည်မှ တဦးလည်သို့ ပြောင်းရွှေ့ ဖက်ရမ်းကြကုန်၍၎င်း ရတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို အာရုံပြုကြလျက် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ မဟာပုရိသလက္ခဏာတော်ကြီး ၃၂-ပါး၊ ဇရာင်ခြည်တော် ၆-ပါး၊ ပါရမီတော် ၁၀-ပါး၊ အဖြစ်တော် (=ဇာတ်တော်) ၅၅၀၊ ဗုဒ္ဓညဏ်တော် ၁၄-ပါးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ သီချင်းကဗျာ ဂါထာဂီတိများကို ပျောင်းအိန္ဒြေချို ဖွဲ့ဆိုကြ၍ ထိုထို သီချင်းကဗျာ ဂါထာဂီတိ အဆုံး အဆုံး၌ “မဟာယသော = များသော အခြံအရံ ကျော်စောသတင်းရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားပါတကား၊ မဟာယသော = များသော အခြံအရံ ကျော်စောသတင်းရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားပါတကား” ဟု ချီးမွမ်းထောမနာစကား နှုတ်မြွက်ပြော ကြားကြလေသည်။ ဤသည်ကိုပင် ရည်၍ ပါဠိတော်၌ “နတ်သီချင်းသံ တို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်သည့်အနေဖြင့် ကောင်းကင်၌ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိကုန်၏” ဟု ဟောတော်မူအပ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန် ညောင်စောင်း၌ လျောင်းတော်မူ ရင်းကပင် မြေအပြင်မှ စကြဝဠာအနားရေးတိုင်၊ စကြဝဠာအနား ရေးမှ ဗြဟ္မာပြည်တိုင် စည်းဝေးနေသော နတ် ဗြဟ္မာ ပရိသတ်၏

ကြီးစွာသော လုံ့လဥဿာဟကို မြင်တော်မူ၍ အရှင်အာနန္ဒာအား ထို အကြောင်းကို မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ ဤသို့ နတ် ဗြဟ္မာ တို့၏ ကြီးစွာသော အာမိသပူဇာကို ပြုတော်မူပြီးနောက် ထိုအာမိသပူဇာဖြင့်လည်း ကိုယ်တော်မြတ်အား အမြတ်ဆုံး အကောင်းဆုံး ပူဇော်သည် မမည် သေးကြောင်းနှင့် ဓမ္မပူဇာဖြင့် ပူဇော်မှသာ အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်ခြင်းဖြင့် ပူဇော်အပ်သည်မည်ကြောင်း ဆက်လက် ဟောကြားတော်မူလေသည်။ ထို စကားရပ်၌ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကား “ချစ်သားအာနန္ဒာ...အင်္ဂါရှစ်ပုံ ပြည့်စုံစေကာ ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား ခြေတော်ရင်း၌ ဝပ်စင်း ကျောက်ဆစ်တံတားခင်းလျက် ဘုရားဆုကို ပန်ခွဲ လေးအသင်္ချေ ကမ္ဘာတသိန်းကြာ ပါရမီတို့ကို ဖြည့်ခဲ့သော ငါဘုရားသည် ပန်း၊ နံ့သာ၊ တူရိယာ၊ နတ်သီချင်းတို့ဖြင့် အပူဇော်ခံဖို့ရန် ရည်သန်၍ ဆုပန်ခွဲသည်မဟုတ်၊ ပါရမီတို့ကို ဖြည့်ခဲ့သည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဤနတ်ပန်းနံ့သာ၊ တူရိယာ၊ နတ်သီချင်းတို့ဖြင့် ငါဘုရားကို ပူဇော်ခြင်းသည် အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်ခြင်းဖြင့် ပူဇော်အပ်သည်မမည်။ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ဖြင့် ပူဇော်မှသာ အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်ခြင်းဖြင့် ပူဇော်အပ်သည်မည်၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ မေးမြန်းဖွယ်ရှိလာပြန်သည်မှာ “မြတ်စွာဘုရားသည် အခြားနေရာများ၌ နှမ်းကြပ်ပွင့်ကလေး တပွင့်မျှကိုပင် ယူဆောင်ကာ ဘုရားဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ဆင်ခြင်၍ ပူဇော်လျှင်ပင် ဘုရားဉာဏ်ဖြင့် မပိုင်းခြားနိုင်လောက်အောင် အကျိုးကြီးမြတ်ကြောင်း ချီးမွမ်းဟောကြားတော်မူပါလျက် ဤယခုအရာ၌ကျမှ သို့စင်ကြီးမြတ်သော ပူဇော်မှုကို အဘယ်ကြောင့် ပယ်မြစ်တော်မူပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၏။

အဖြေကား--ပရိသတ်ကို ချီးမြှောက်တော်မူလိုသောကြောင့်၎င်း၊ သာသနာအရှည် တည်တံ့ခြင်းကို အလိုတော်ရှိသောကြောင့်၎င်း ပယ်မြစ်တော်မူသည်။ ချွဲဦးအံ့—အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဤသို့ ပယ်တော်မူလျှင် နောက်အခါဝယ် (တရားတော်၌) သီလလာသော အရာ၊ သမာဓိလာသော အရာတို့၌ သီလ၊ သမာဓိကို ဖြည့်ကျင့်ကြလိမ့် မည်မဟုတ်၊ ဝိပဿနာလာသော အရာ၌ ဝိပဿနာတရားကို အားထုတ်ကြတော့မည်မဟုတ်ပဲ အလုပ်အကျွေး ဒကာ၊ ဒကာမတို့ကို ပန်း၊ နံ့သာစသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ဖို့ရန်သာ ဟောပြု ဆောက်တည်စေကြ၍ အာမိသပူဇာမှုကိုသာ ပြုစေလျက် နေကြပေလိမ့်မည်။ အာမိသပူဇာဟု သည်မှာလည်း သုံးပါးသိက္ခာ သာသနာကို တရက်မျှ ယာဂုတကြိမ် သောက်ချိန်လောက်မျှဆောင်ထားခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သည်မဟုတ်။ မှန်၏-

မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်ကြီးနှင့် တူသော ကျောင်းတိုက်ပေါင်း အထောင်သည်၎င်း၊ မဟာစေတီနှင့် တူသော စေတီဆူရေ အထောင် သည်၎င်း သာသနာကို အရှည်အကြာ ဆောင်ထားနိုင်သည်မဟုတ်။ စင်စစ်သော်ကား တည်ဆောက်လှူဒါန်းပူဇော်သူ၏ လှူနတ်နိဗ္ဗာန် ချမ်းသာသုံးတန် ရဖို့ရန် ဥပနိဿယအကြောင်းသာ ဖြစ်သည်။

ကောင်းစွာကျင့်ကြံခြင်း = သမ္မာပဋိပတ်သည်သာ မြတ်စွာဘုရားအား သင့်လျော်သော ပူဇော်ခြင်းဖြစ်သည်။ မှန်၏-ထိုကောင်းစွာကျင့်ခြင်း တည်းဟူသော ဓမ္မပူဇာကိုသာ မြတ်စွာဘုရားကလည်း တောင့်တတော် မူအပ်လေသည်။ ထို ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်းတည်းဟူသော ဓမ္မပူဇာ သည်သာ သာသနာကို အခွန်ရှည်စွာ ဆောင်ထားခြင်းငှါလည်း စွမ်း နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ဤသို့ ဟောတော်မူအပ်လေ သည်။ (အာမိသပူဇာ အကျိုးမရှိ၍ ဟောတော်မူသည် မဟုတ်)။ ဤကား အဖြေတည်း။

လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သောပဋိပတ် = အကျင့်

ဤ၌ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ခေါ်သော လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအား လျော်သောအကျင့် = ပဋိပတ်ကို ကျင့်သုံးခြင်းသည်ပင် မြတ်စွာဘုရားကို အမြတ်ဆုံး ပူဇော်ခြင်းဖြစ်လေသည်။ ထို ဓမ္မာနုဓမ္မအကျင့်ပဋိပတ် = လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော အကျင့်ဟူသည်မှာ သရဏဂုံ သီလ မှစ၍ ဂေါတြဘုံတိုင်အောင်သော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ = မဂ်၏ရှေ့အဖို့ (ရှေ့ ပိုင်း) ၌ ဖြစ်သည့် အကျင့်များဖြစ်လေသည်။

ထို့ကြောင့် အကြင်ရဟန်းသည် အဂါရဝတရား ခြောက်ပါးတို့၌ တည်၍ မြတ်စွာဘုရား ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်များကို လွန် ကျူးငြားအံ့၊ မအပ်သော ရှာမှီးခြင်းဖြင့် ပစ္စည်းလေးဖြာ ဖွေရှာ၍ အသက်မွေးငြားအံ့၊ ထိုရဟန်းသည် ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ကို မကျင့်သော ရဟန်းမည်၏။ အကြင်ရဟန်းသည်ကား မိမိအတွက် မြတ်စွာဘုရား ပညတ်ထားသည့် အားလုံးသော သိက္ခာပုဒ်တည်းဟူသော ဘုရားစည်း ကမ်း ဘုရားတမျဉ်းကြိုးကို အဏုမြူလည်း မလွန်ကျူး၊ ဤရဟန်းသည် ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ကို ကျင့်သော ရဟန်းမည်၏။ ရဟန်းမိန်းမ၌လည်း ဤနည်းအတူတည်း။

အကြင်ဥပါသကာသည် ပါဏာတိပါတ = သူ့ အသက်ကိုသတ်ခြင်း - စသော ဝေရတရားငါးပါး (မိမိအပေါ် ရန်သူပမာ မကောင်းကျိုးကို

သာ ပေးတတ်သည့်အမှုငါးပါး) အကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးတို့ကို ဆောက်တည်ကျင့်ကြံခြင်းအံ့။ ဤဥပါသကာသည် ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ကို မကျင့်သော ဥပါသကာမည်၏။ အကြင်ဥပါသကာသည်ကား သရဏဂုံ သုံးပါး၊ ငါးပါးသီလ၊ ဆယ်ပါးသီလတို့ကို လျှို့ဝှက်အောင် စောင့်ထိန်း ဖြည့်ကျင့်၏။ တလ တလ၏အတွင်း အဖိတ်နေ့လေးရက်၊ ဥပုသ်နေ့လေး ရက်အားဖြင့် = ရှစ်ရက်သီတင်း ဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်းအမှုကို ပြု၏။ စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းလှူဒါန်းလေ့ရှိ၏။ ရတနာသုံးပါးကို နှံသာပန်းတို့ဖြင့် ပူဇော်၏။ မိဖန္ဒရ်ပါး၊ တရားစောင့်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏခေါ်တွင် သူတော်စင် တို့ကို ပြုစုလုပ်ကျွေး၏။ ထိုဥပါသကာသည် ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ကို ကျင့် သော ဥပါသကာမည်၏။ ဥပါသိကာ ဒါယိကာမ၌လည်း ဤနည်း အတူ တည်း။

ဤဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ခြင်းသည် နိရုဓိသ ပူဇော်လည်းမည်၏။ ဤနိရုဓိသ အမည်ရသည့် အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်ခြင်းသည်သာ သာသနာကို အခွန်ရှည်စွာ တည်တံ့အောင် ဆောင်ထားနိုင်၏။ ရဟန်းယောက်ျား၊ ရဟန်းမိန်းမ၊ ဥပါသကာ ယောက်ျား၊ ဥပါသိကာမိန်းမဟူသော = ဤပရိသတ်လေးပါးတို့ မြတ် စွာဘုရားရှင်ကို ဤနိရုဓိသပူဇော်ဖြင့် ပူဇော်၍နေကြသမျှ ကာလပတ် လုံး ဘုရားရှင်သာသနာတော်သည် ကောင်းကင်အလယ်၌ လပြည့် ဝန်းကဲ့သို့ ထွန်းလင်းတင့်တယ်လိမ့်မည် ကေန်ဖြစ်သတည်း။)

ဥပဝါဏမထေရ်

ထိုအခါဝယ် အရှင်ဥပဝါဏမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားကို သပ်ခပ်လျက် မြတ်စွာဘုရား၏ ရွှေတော်၌ ရပ်တည်နေဆဲရှိ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်ဥပဝါဏမထေရ်ကို “ရဟန်း... ဖဲသွားလော့၊ ငါဘုရားရွှေ၌ ရပ်မနေလင့်” ဟု မိန့်တော်မူကာ ဖဲ သွားစေတော်မူ၏။ အရှင်ဥပဝါဏ မထေရ်သည်လည်း တခွန်း တည်းသောစကားတော်ဖြင့်ပင် ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းကိုချ၍ အပြစ် လွတ်ရာအရပ်၌ ရပ်တည်နေလေ၏။

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ဤ အရှင်ဥပဝါဏသည် ကာလရှည်မြင့်စွာ (ပဌမဗောဓိ = ဝါတော် နှစ်ဆယ်အတွင်းက) မြတ်စွာဘုရားရှင် ထံတော်ပါး၌ နေ၍ အနီး၌

အမြဲရှိသော အလုပ်အကျွေး ဖြစ်ခဲ့ဘူးပါလျက် မြတ်စွာဘုရားသည် ဤယခုနောက်ဆုံး ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီးကာလ၌ ‘ရဟန်း... ဖဲသွားလော့၊ ငါဘုရားရှေ့၌ ရပ်မနေလင့်’ ဟု မိန့်လျက်ဖဲစေတော် မူ၏။ ထိုသို့ ဖဲစေရာ၌ အကြောင်းအဘယ်သို့ရှိသနည်း” ဟု အကြံ အစည်ဖြစ်ရှိကာ အရှင်အာနန္ဒာသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား... ဤအရှင်ဥပဝါဏသည် ကာလ ရှည်မြင့်စွာ ရှင်တော်ဘုရား ထံတော်ပါး၌နေ၍ အနီး၌ အမြဲရှိသော အလုပ်အကျွေး ဖြစ်ခဲ့ဘူးပါလျက် ရှင်တော် ဘုရားသည် ဤယခုနောက်ဆုံး ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီး ကာလ၌ ‘ရဟန်း... ဖဲသွားလော့၊ ငါဘုရားရှေ့၌ ရပ်မနေ လင့်’ ဟု မိန့်လျက် ဖဲစေတော်မူခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ဖဲစေရာ၌ အကြောင်းအဘယ်သို့ ရှိပါသနည်း” —

ဟု မေးမြန်းလျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “အာနန္ဒာသည် ဥပဝါဏ ရဟန်းမှာ အပြစ်ရှိ၍ ဖဲစေသည်ဟု မှတ်ထင်နေ၏။ ယခုအခါ ငါ ဘုရားသည် ဥပဝါဏ ရဟန်း၏ အပြစ်မရှိသောအဖြစ်ကို ပြော ကြားပေအံ့” ဟု -ကြံစည်တော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ် ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ ... စကြဝဠာပေါင်း တိုက် တ သောင်းတို့၌ ရှိနေသော နတ်မြဟ္တာ အပေါင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် (အသညသတ်မြဟ္တာနှင့် အရူပမြဟ္တာတို့ကို ထား၍) များသောအားဖြင့် စည်းဝေး လာကြကုန်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ကုသိနာရုံပြည် ၌ အင်ကြင်းဥယျာဉ်၏ ထက်ဝန်းကျင် တဆယ့်နှစ်ယူဇနာ အတွင်း၌ တန်ခိုးကြီးသောနတ်တို့ဖြင့် မတွေ့မထိ မပြည့် သော အရပ်ဒေသမည်သည် သားမြီးဖျား တထောက်မျှ ပင် မရှိချေ။ (က)

ချစ်သားအာနန္ဒာ... နတ်တို့သည် ဥပဝါဏရဟန်းကို ငါတို့ကား မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် အဝေးမှ လာခဲ့ရ

ကုန်၏။ အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်
 တို့သည် လောက၌ တရံတခါသာ ပွင့်တော်မူကြကုန်၏။
 မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းသည် ယနေ့ည၌
 သန်းလွဲ = ပစ္စိမယံ၌ပင် ဖြစ်တော့မည်။ တန်ခိုးကြီးသော
 ဤဥပဝါဏရဟန်းကလည်း မြတ်စွာဘုရား ရှေ့တော်၌
 ကွယ်လျက်ရပ်တည်နေတိ၏။ ငါတို့သည် ဤယခုနောက်
 ဆုံးကာလ၌ မြတ်စွာဘုရားအား ဖူးမြော်ခွင့်ကို မရကြ
 တော့ပါကား’ ဟု ကဲ့ရဲ့စကား ပြောကြားနေကြ၏။
 (ထို့ကြောင့် ငါဘုရားသည် ဥပဝါဏရဟန်းကို ဖယ်ရှား
 စေသည်) (ခ)”—

ဟု ရှင်းလင်းမိန့်ဆိုတော်မူ၏။

(ဤ၌ မှတ်ဖွယ်အထူး ပြဆိုဦးအံ့—(က) စကားရပ်ဝယ် မြတ်စွာ
 ဘုရားရှင်နှင့် အနီးကပ်ဆုံးသောအရပ်၌ သားမြီးဖျားတထောက်မျှ
 သော အရပ်မှာပင် သိမ်မွေ့သော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကို ဖန်ဆင်း၍
 တကျိပ်စီ တကျိပ်စီသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ ရပ်တည်နေကြလေသည်။
 ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့၏ အပြင်ဖက်၌ နှစ်ကျိပ်စီ နှစ်ကျိပ်စီ ထို့အပြင်ဖက်၌
 သုံးဆယ်စီ သုံးဆယ်စီ ထို့အပြင်ဖက်၌ လေးဆယ်စီ လေးဆယ်စီ
 ထို့အပြင်ဖက်၌ ငါးဆယ်စီ ငါးဆယ်စီ ထို့အပြင်ဖက်၌ ခြောက်ကျိပ်စီ
 ခြောက်ကျိပ်စီသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ ရပ်တည်နေကြလေသည်။ ထိုနတ်
 ဗြဟ္မာတို့သည် အချင်းချင်းလက်ဖြင့်ဖြစ်စေ ခြေဖြင့်ဖြစ်စေ အဝတ်ဖြင့်
 ဖြစ်စေ မထိပါးကြကုန်။ “ဖယ်လော့၊ ငါ့ကို မထိပါးလင့်” ဟု ပြောဆို
 ရမည့် အခြင်းအရာမည်သည် မရှိချေ။

(ခ) စကားရပ်ဝယ် အရှင်ဥပဝါဏမထေရ်သည် ပင်ကိုယ်ကပင်
 ဆင်ပေါက်ငယ်ပမာ ကိုယ်ခန္ဓာကြီးသူ ဖြစ်သည့်ပြင် ပံသုကုသကံန်းကို
 ရုံ၍ထားပြန်ရကား အလွန်ကြီး ကြီးသကဲ့သို့ ဖြစ်တော်မူကာ မြတ်စွာ
 ဘုရားရှင်၏ရှေ့တော်၌ ဖုံးလွှမ်းပိတ်ကွယ်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေလေသည်။
 သို့ရကား နတ်ဗြဟ္မာများသည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ရှေ့မျက်နှာတော်
 ကို ဖူးမြော်ခွင့် မရကြသည့်အတွက် ထိုကဲ့သို့ ကဲ့ရဲ့ကြလေသည်။

ဤ၌ “နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် ဥပဝါဏမထေရ်၏ကိုယ်ကို ဖောက်ထွင်း၍
 မြတ်စွာဘုရားမျက်နှာတော်ကို ဖူးမြင်ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ဘူးလော” ဟု
 မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား—အိမ်း...မတတ်နိုင်ကြပေ။ မှန်၏—နတ်

ဗြဟ္မာတို့သည် ပုထုဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာ ဖောက်ထွင်း၍ မြင်နိုင်ကုန်၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဖောက်ထွင်း၍ မမြင်နိုင်ကြကုန်။ အထူးအားဖြင့် ဥပဝါဏမထေရ်မှာ တန်ခိုးအရှိန်အဝါ ကြီးမြတ်လှသူဖြစ်သောကြောင့် ထိုမထေရ်၏အနီးသို့ ကပ်ရောက်ခြင်းငှါပင် မစွမ်းနိုင်ကြကုန်။

ဤ၌ “အခြားတပါးသော ရဟန္တာတို့သည် ဥပဝါဏမထေရ်လောက် တန်ခိုးအရှိန်အဝါ မကြီးကြပဲ အဘယ်ကြောင့် ဥပဝါဏမထေရ်သာ ထိုကဲ့သို့ တန်ခိုးအရှိန်အဝါ ကြီးမြတ်တော်မူရသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ ပြန်၏။ အဖြေကား - ကဿပမြတ်စွာဘုရားရှင် စေတီတော်၌ အစောင့် အရှောက်နတ် ဖြစ်ခဲ့ဘူးသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ တန်ခိုးအရှိန်အဝါ ကြီးမြတ်တော်မူသည်။

စေတီတော်စောင့်နတ်

ချဲ့ဦးအံ့ - လွန်ခဲ့သော ကိုးဆယ့်တကမ္ဘာထက်က ဝိပဿီမြတ်စွာ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူလတ်သော် တခဲနက်သော ရွှေတုံးကြီး နှင့်တူသည့် သာရီရိက (တဆူတည်းသော) ဓာတ်တော်အတွက် စေတီ တည်ထားကြလေသည်။ (အထူးကား သက်တော်ရှည်မြတ်စွာဘုရားတို့ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြလျှင် သာရီရိကဓာတ်တော်သည် တဆူတည်းသာ ကြွင်းကျန်၍ စေတီတော်တဆူသာလျှင် လူတို့တည်ထားကိုးကွယ်ကြမြဲ ဓမ္မတာဖြစ်သည်)။ လူများသည် ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား၏ တဆူတည်း သော သာရီရိကဓာတ်တော် ကိန်းစံရာ စေတီတော်ကို အလျား တတောင် အနံတလွှာ အထူနှစ်လက်မရှိသော ရွှေသားစတီအုတ်တို့ဖြင့် အင်္ဂုလမြေညက်အစား ဆေးဒန်း၊ မြင်းသီလာမှုန့်တို့ကို အသုံးပြု၍ ၎င်း၊ ရေအစား နှမ်းဆီကို အသုံးပြု၍ ၎င်း တယူဇနာအမြင့်ရှိအောင် တည်ထားကြလေကုန်၏။

ထို့နောက် ဘုမ္မစိုးနတ်တို့က တယူဇနာမြင့်အောင် ထပ်ဆင့်တည်ကြ ပြန်လေသည်။ ထို့နောက် အာကာသစိုးနတ်တို့က တယူဇနာမြင့်အောင် ထပ်ဆင့်တည်ကြပြန်လေသည်။ ထို့နောက် ဥဏှဝလာဟကနတ်တို့က တယူဇနာမြင့်အောင်၊ အဗ္ဘဝလာဟကနတ်တို့က တယူဇနာမြင့်အောင်၊ စတုမဟာရာဇ်နတ်တို့က တယူဇနာမြင့်အောင်၊ ထို့နောက် တာဝတိံသာ နတ်တို့က တယူဇနာမြင့်အောင် ထပ်ဆင့်တည်ကြပြန်လေသည်။ ဤသို့ လျှင် ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ တဆူတည်းသော သာရီရိကဓာတ်တော် ကိန်းစံရာ စေတီတော်သည် ခုနစ်ယူဇနာအမြင့် ရှိလေသည်။

လူအများတို့ ပန်း၊ နံ့သာ၊ အဝတ်သင်္ကန်း စသည်တို့ကို ယူဆောင်၍ စေတီတော်ကို ပူဇော်ရန် လာရောက်ကြလျှင် စေတီတော်စောင့်နတ် မင်းသည် ထိုပူဇော်ဖွယ်ဝတ္ထုတို့ကို ယူဆောင်၍ ထိုလူများမြင်ကြစဉ်ပင် စေတီတော်ကို ပူဇော်ပေးလေသည်။

ထိုအခါက ဤယခု အရှင်ဥပဝါဏမထေရ်အလောင်းသည် ပုဏ္ဏား သူဌေးတဦးဖြစ်၍ ရွှေရောင်အဆင်း ဝါဝင်းသော အဝတ်သင်္ကန်း တထည်ကို ယူဆောင်၍ စေတီတော်ကို ပူဇော်ရန် လာရောက်လေ၏။ စေတီတော်စောင့်နတ်သည် ထိုသူ၏လက်မှ အဝတ်သင်္ကန်းကို ယူ၍ စေတီတော်ကို ပူဇော်ပေးလေသည်။ ပုဏ္ဏားသူဌေးသည် ထိုနတ်ကို မြင်၍ ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိရကား “ငါသည်လည်း နောက်အခါ၌ ဤသို့သဘောရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ စေတီတော်၌ အစောင့်နတ်မင်း ဖြစ်ရပါလို၏” ဟု ဆုတောင်းမှု ပြုခဲ့၍ ထိုဘဝမှ စုတေလတ်သော် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်လေ၏။

ထိုသူ နတ်ပြည်၊ လူ့ပြည်၌ ကျင်လည်စဉ်ပင် ကဿပမြတ်စွာဘုရား လောက၌ ပွင့်ထွန်းတော်မူ၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခဲ့လေသည်။ ထို ကဿပမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သာရီရိကဓာတ်တော်သည်လည်း (သက် တော်ရှည်ဘုရားဖြစ်၍) တဆူသာ ကြွင်းကျန်ရစ်လေသည်။ ထိုတဆူ တည်းသော သာရီရိကဓာတ်တော်ကို ယူဆောင်ကြ၍ မင်းနှင့်တကွ လူအပေါင်းတို့သည် တယူဇနာအဝန်းအဝိုင်းအမြင့်ရှိသော စေတီတော် ကို တည်ထားကြလေသည်။ ဥပဝါဏမထေရ်၏အလောင်းဖြစ်သော ထိုသူသည် ထိုကဿပမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ စေတီတော်၌ အစောင့် နတ်မင်းဖြစ်၍ သာသနာတော်ကွယ်ပလတ်သော် နတ်ပြည်၌ တဖန် ဖြစ်ပြီးလျှင် အကျွန်ုပ်တို့ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပွင့်ထွန်းတော်မူလာသော အခါ နတ်ပြည်မှ စုတေခဲ့၍ မြတ်သောအမျိုး၌ ပဋိသန္ဓေ ယူနေလျက် တောထွက်ကာ ရဟန်းပြုပြီးလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ဆိုက်တော်မူ ခဲ့လေသည်။

ဤသို့လျှင် ကဿပမြတ်စွာ စေတီတော်၌ အစောင့်နတ်မင်းဖြစ်၍ လာခဲ့သောကြောင့် အရှင်ဥပဝါဏမထေရ်သည် တန်ခိုးအရှိန်အဝါ ကြီးမြတ်တော်မူသည်။ ဤကား အဖြေတည်း။)

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “အရှင်ဥပဝါဏကို အပြစ်ရှိ၍ ဖယ်ရှားစေသည် မဟုတ်၊ နတ်တို့က ကဲ့ရဲ့သောကြောင့် ဖယ်ရှား

စေရကြောင်း”ကို မိန့်တော်မူလေလျှင် အရှင်အာနန္ဒာသည် တဖန်ဆက်၍ မြတ်စွာဘုရားကို—

“ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား.....ရှင်တော်ဘုရားသည် နတ်မြဟ္မာများကို အဘယ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ရှိနေကြသည်ကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်တော်မူမိပါသနည်းဘုရား”—

ဟု လျှောက်ထားမေးမြန်းလေ၏။ (နတ်မြဟ္မာတို့သည် ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမည်ကို သည်းခံနိုင်စွမ်းရှိကြပါ၏လော့ဟု မေးလိုရင်းဖြစ်သည်။) ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နတ်မြဟ္မာတို့သည် မခံနိုင်ကြသည့်အဖြစ်ကို ပြတော်မူလို၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မြတ်ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ....ကောင်းကင်၌ မြေပြင်ဟု အမှတ်ရှိလျက် တည်နေသောနတ်တို့သည် “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလိမ့်မည်တကား၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလိမ့်မည်တကား၊ ပညာမျက်စိရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ လောကမှ ကွယ်ပျောက်တော်မူလိမ့်မည် တကား” ဟု ဆံပင်တို့ကို ဖြန့်၍ ငိုကြွေးကြကုန်၏။ လက်မောင်းတို့ကို မြှောက်၍ ငိုကြွေးကြကုန်၏။ ကမ်းပါးပြတ်၌ ကျသကဲ့သို့ လဲကျကုန်၏။ ရှေးရှုလူးလှိမ့်ကုန်၏။ ထိုထို ဤဤ လူးလှိမ့်ကုန်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ....မြေပြင်၌ မြေပြင်ဟုအမှတ်ရှိလျက် တည်နေသော နတ်တို့သည် ‘ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလိမ့်မည်တကား၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလိမ့်မည်တကား၊ ပညာမျက်စိ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ လောကမှ

ကွယ်ပျောက်တော်မူလိမ့်မည် တကား' ဟု ဆံပင်တို့ကို ဖြန့်၍ ငိုကြွေးကြကုန်၏။ လက်မောင်းတို့ကို မြောက်၍ ငိုကြွေးကြကုန်၏။ ကမ်းပါးပြတ်၌ ကျသကဲ့သို့လဲကျကုန်၏။ ရှေးရှုလူးလိမ့်ကုန်၏။ ထိုထို ဤဤ လူးလိမ့်ကုန်၏။

ကာမရာဂကင်းပြီးသော နတ်တို့သည်ကား 'ပြုပြင် ရသော သင်္ခါရတရားတို့သည် မမြဲသောသဘော ရှိကုန်၏။ ဤပြုပြင်ရသော သင်္ခါရတရားထည်း၌ ထိုမြဲမှုသဘောကို အဘယ်မှာ ရနိုင်ပါအံ့နည်း = မရနိုင်သည်သာတည်း' ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်လျက် သည်းခံနိုင်ကုန်၏" —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

(ဤစကားရပ်တွင် “ကောင်းကင်၌ မြေပြင်ဟု အမှတ်ရှိလျက် တည်နေသော နတ်တို့” - ဟူသည်မှာ ပကတိကောင်းကင်ကို မြေပြင် ဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်း၍ ထိုဖန်ဆင်းအပ်သော မြေပြင်၌ မြေပြင်ဟုအမှတ် ပြုလျက် တည်နေကြသောနတ်တို့ဟု ဆိုလိုသည်။ “မြေပြင်၌ မြေပြင်ဟု အမှတ်ရှိလျက် တည်နေသောနတ်တို့” ဟူသည်မှာလည်း ပကတိရှိရင်းစ ဖြစ်သော ဤ မဟာပထဝီမြေကြီး၌ မိမိတို့၏ကိုယ်ကို ဆောင်စွမ်းနိုင် လောက်အောင် တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့် မြေအသစ်ဖန်ဆင်း၍ ထို ဖန်ဆင်းအပ်သော မြေပြင်၌ မြေပြင်ဟု အမှတ်ပြုလျက် တည်နေကြ သော နတ်တို့ဟု ဆိုလိုသည်။

ပကတိမြေကြီးကား ကြမ်းတမ်း၍ နတ်တို့၏ ပကတိကိုယ်ကား သိမ်မွေ့နူးညံ့လှသောကြောင့် ပကတိမြေကြီးသည် နတ်တို့၏ကိုယ်ကို ဆောင်ထားခြင်းငှါ မတတ်နိုင်၊ ထို ပကတိမြေပေါ်၌ နတ်တို့၏ ပကတိ ကိုယ် ရပ်တည်လိုက်လျှင် မြေကြီးပေါ်၌ ထောပတ်စိုင် ထောပတ်ခဲကို ချထားသကဲ့သို့ စိမ့်၍စိမ့်၍ ဝင်သွား၏။ ထို့ကြောင့် တချိန်က မြတ်စွာ ဘုရားရှင်ထံသို့ ဟတ္ထက - မည်သော ဗြဟ္မာတဦး လာရောက်ရပ်တည်ရာ ရပ်တည်၍ မဖြစ်နိုင် မြေထဲသို့ စိမ့်၍စိမ့်၍ ဝင်သွားသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ဟတ္ထက...သင်၏ ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော အတ္တဘောဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းလော့” ဟု နည်းပေးစကား မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤယခု အခန်း၌လည်း နတ်တို့သည် ပကတိမြေကြီးအပေါ်၌ ရပ်တည်ရန် မစွမ်းနိုင်ကြ၍ မိမိတို့၏ အတ္တဘောကို ဆောင်နိုင်လောက်အောင်

ပကတိမြေကို နူးညံ့လှစွာ ဖန်ဆင်းပြီးမှ ထို မြေပေါ်၌ လူးလှိမ့်
ငိုကြွေးမှု ပြုကြလေသည်။

သံဝေဂရစေမည့် ဌာနလေးပါး

ထို့နောက် ဆက်၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား...အရပ်မျက်နှာတို့၌ ဝါကပ်၍ ဝါ
ကျွတ်ပြီးသော ရဟန်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ကြရန်
ရှေးအခါက ကြွလာကြပါကုန်၏။ ထိုသို့ ကြွလာသော ကြည်ညို
မြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်သည့် ရဟန်းတို့ကို ရှေးအခါက တပည့်တော်များ
ဖူးမြော်ခွင့်၊ ဆည်းကပ်ခွင့်ကို ရခဲ့ပါကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရား...ရှင်
တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသွားပြီး နောက်အခါ၌ကား
ကြည်ညိုမြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်သည့် ရဟန်းတို့ကို ရှေးအခါကလို တပည့်
တော်များ ဖူးမြော်ခွင့်၊ ဆည်းကပ်ခွင့်ကို ရကြတော့မည် မဟုတ်ပါ
ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်က ရဟန်းတို့သည် ၁-ဝါဆိုရက်
နီးကပ်သောအခါ ကမ္မဋ္ဌာန်းသင်ယူရန်အတွက် ဘုရားရှင်ရှိရာသို့
လာရောက်၍ စည်းဝေးကြသည် တကြိမ်၊ ၂-ဝါကျွတ်သောအခါ
မိမိတို့သင်ယူအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သဖြင့် ရရှိသော
မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို လျှောက်ထားရန် ဘုရားရှင်ရှိရာသို့ လာ
ရောက်၍ စည်းဝေးကြသည် တကြိမ် = ဤသို့ အခါနှစ်ပါးတို့၌
ရဟန်းတို့ စည်းဝေးကြလေသည်။ ဘုရားရှင်လက်ထက်မှာကဲ့သို့
ပင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌လည်း ၁-ဝါဆိုရက်နီးကပ်သောအခါ ဤမှာ
ဖက်ကမ်းနေ ရဟန်းတို့သည် လောဟပါသာဒပြာသာဒ်၌ စည်း
ဝေးကြ၍ ထိုမှာဖက်ကမ်း (= မဟာဝါမဖက်ကမ်း)နေ ရဟန်း
တို့သည် ကာကဓဏ္ဍတိဿမင်းကြီး ဆောက်လုပ်သော တိဿ
ကျောင်းတိုက်ကြီး၌ စည်းဝေးကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့တွင် ဤမှာ
ဖက်ကမ်းနေ ရဟန်းတို့သည် အမှိုက်စွန့်ရန်တောင်း၊ တံမြက်စည်း
များကို ယူဆောင်ကြကာ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ လာ
ရောက်စုဝေးကြ၍ မဟာစေတီ၌ အင်္ဂုတေမှု လိုအပ်သလို အင်္ဂု-
တေ တေးဖာမှု၊ ထုံးသင်္ကန်း စသည်ကပ်မှု)များ ပြုလုပ်ကြပြီးလျှင်

“ဝါကျွတ်သောအခါ လာရောက်ကြ၍ လောဟပါသာဒပြာသာဒ်
 ၌ စည်းဝေးကြကုန်လော့” ဟု တိုင်ပင်ညီညွတ်ကြကာ မိမိ မိမိတို့
 နေရာ၌ တံမြက်လှည်းမှု အမှိုက်စွန့်မှု-စသောဝတ်ကို ပြုကြပြီးလျှင်
 မိမိတို့ ချမ်းသာရာအရပ်၌ ဝါကပ်သီတင်းသုံးတော်မူကြလေသည်။
 ၂-ဝါကျွတ်သောအခါ တဖန်လာရောက်ကြ၍ လောဟပါသာဒ
 ပြာသာဒ်အတွင်း ပဉ္စနိကာယတန်ဆောင်းဝန်း “နိကာယ်ငါး
 ခဏ်း တန်ဆောင်းဝန်း” ၌ စည်းဝေးကြကာ ပါဠိသင်သော
 ရဟန်းတို့က ပါဠိတော်ကို သရဇ္ဈာယ်ကြ၍ အဋ္ဌကထာသင်သော
 ရဟန်းတို့က အဋ္ဌကထာကို သရဇ္ဈာယ်ကြလေသည်။ ပါဠိကို
 ဖြစ်စေ၊ အဋ္ဌကထာကိုဖြစ်စေ မှားယွင်း၍ သရဇ္ဈာယ်သော
 ရဟန်းကို “ငါ့ရှင်သည် အဘယ်ဆရာ၏ အထံ၌ သင်ယူအပ်
 သနည်း” ဟု မေးမြန်းစိစစ်၍ ဖြောင့်မှန်အောင်ပြုလုပ်ကာ ရုတ်အံ
 သင်ကြားစေကြလေ၏။ ထိုမှာဖက်ကမ်း(= မဟာဝါမဖက်ကမ်း)
 နေ ရဟန်းတို့သည်လည်း တိဿကျောင်းတိုက်ကြီး၌ ဤအတူပင်
 ပြုလုပ်ကြကုန်၏။

ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်က နှစ်ပါးသော
 အခါတို့ဝယ် စည်းဝေးကြသော ရဟန်းတို့အနက် ဝါဆိုဦးအခါ
 ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူ၍သွားပြီးလျှင် ဝါကျွတ်သောအခါ မိမိရရှိ
 သော မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထားရန်
 လာရောက်ကြသည့် ရဟန်းတို့ကိုရည်၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်
 သည် ရှေးဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း မြတ်စွာဘုရားကို လျှောက်
 ထားလေသည်။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်ကား ဝတ်အကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသူ
 ဖြစ်သောကြောင့် သီတင်းကြီးရဟန်း ကြွလာသည်ကို မြင်လျှင်
 မည်သည့်အခါမျှ မာန်မာနခက်ထန်၍ ထိုင်မနေ၊ ခရီးဦးကြိုဆို၍
 သီတင်းကြီး အာဂန္တုရဟန်း၏ လက်မှ ထီး၊ သပိတ်၊ သင်္ကန်း
 များကို ဆီးကြိုယူပြီးလျှင် ထိုင်စရာအင်းပျဉ်ကို ခါ၍ နေရာပေး
 လေသည်။ ထိုနေရာ၌ သီတင်းကြီးရဟန်း ထိုင်နေပြီးလတ်သော်
 ရှိခိုးဝတ်ပြုပြီးမှ ထို အာဂန္တုသီတင်းကြီး ရဟန်းအတွက် ရသင့်

သောကျောင်းကို သုတ်သင်ရှင်းလင်း၍ ပေးလေသည်။ သီတင်း
ငယ် အာဂန္တုရဟန်းကို မြင်လျှင်လည်း ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မမူပဲ
ထို အာဂန္တုရဟန်းအနီး၌ ရပ်တည်၍ ပြုသင့်သမျှသော ဝတ်များ
ကို ပြုတော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်
ထို မိမိပြုနေကျဖြစ်သည့် ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်များ မယုတ်လျော့မှုကို
တောင့်တလင့်ဆို အလိုရှိတော်မူသည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်
အား ထိုကဲ့သို့ လျှောက်ကြားလေသည်။

လိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “အာနန္ဒာကား ‘ကြည်ညို
မြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်သည့် ရဟန်းတို့ကို ငါဖူးမြော်ခွင့် ရတော့မည်
မဟုတ်’ဟု ကြံစည်ပူပန်နေ၏။ ယခုအခါ အာနန္ဒာအား ငါဘုရား
သည် ကြည်ညိုမြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်သည့် ရဟန်းတို့ကို ဖူးမြော်ခွင့်
အလွယ်နှင့် ရနိုင်မည့်ဌာနကို ကြားပေအံ့။ ယင်းအရပ်၌ နေလတ်
သော် ထိုထိုဤဤ မလှည့်လည်ရပဲ ကြည်ညိုမြတ်နိုးဖွယ်ဖြစ်သည့်
ရဟန်းတို့ကို အလွယ်နှင့် ဖူးမြော်ခွင့် ရပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်
ဆင်ခြင်တော်မူပြီးလျှင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသော
အမျိုးကောင်းသားအဖို့ရာ ဖူးမြော်ထိုက်၍ ယင်းသို့ ဖူး
မြော်သသူအား သံဝေဂရစေမည့် ဌာနတို့သည် လေးပါး
ရှိကုန်၏။ လေးပါးတို့ဟူသည်မှာ—

(၁) ချစ်သားအာနန္ဒာ လုမ္ဗိနီအင်ကြင်းတောဌာန
သည် “ဤဌာန၌ မြတ်စွာဘုရား ဖွားမြင်တော်မူ၏” ဟု
ကြံစည် အောက်မေ့ကာ သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသော
အမျိုးကောင်းသားအဖို့ရာ ဖူးမြော်ထိုက်၍ ယင်းသို့ ဖူး
မြော်သသူအား သံဝေဂရစေမည့် ဌာနတပါးဖြစ်သည်။

(၂) ချစ်သားအာနန္ဒာ မဟာဗေဓိ မဏ္ဍိုင်ဌာန
သည် “ဤဌာန၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံးသော
သမ္မာသမ္မောမိဗ္ဗဏ်တော်ကို ရတော်မူ၏” ဟု ကြံစည်
အောက်မေ့ကာ သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသော အမျိုး

ကောင်းသားအဖို့ရာ ဖူးမြော်ထိုက်၍ ယင်းသို့ ဖူးမြော်သ သူအား သံဝေဂရစေမည့် ဌာနတပါးဖြစ်သည်။

(၃) ချစ်သားအာနန္ဒာ...မိဂဒါဝုန် တောအရပ်သည် “ဤဌာန၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော တရားတော်ဓမ္မစက်ကို ဟောမြွက်လည်စေတော်မူ၏” ဟု ကြံစည်အောက်မေ့ကာ သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံသော အမျိုး ကောင်းသား အဖို့ရာ ဖူးမြော်ထိုက်၍ ယင်းသို့ဖူးမြော် သသူအား သံဝေဂရစေမည့် ဌာနတပါးဖြစ်သည်။

(၄) ချစ်သားအာနန္ဒာ...ကုသိနာရုံပြည် အရပ်သည် “ဤဌာန၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ခန္ဓာကြွင်းမရှိသော ငြိမ်း ခြင်းသဘော = အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့် ပရိ- နိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူ၏” ဟု ကြံစည်အောက်မေ့ကာ သဒ္ဓါ တရားနှင့် ပြည့်စုံသော အမျိုးကောင်းသားအဖို့ရာ ဖူး မြော်ထိုက်၍ ယင်းသို့ ဖူးမြော်သသူအား သံဝေဂရစေမည့် ဌာနတပါးဖြစ်သည်။

ချစ်သားအာနန္ဒာ...သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံသော အမျိုး ကောင်းသား အဖို့ရာ ဖူးမြော်ထိုက်၍ ယင်းသို့ ဖူးမြော် သသူအား သံဝေဂရစေမည့် ဌာနတို့သည် ဤလေးပါးတို့ ပေတည်း။

ချစ်သားအာနန္ဒာ ... သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းယောကျ်ား၊ ရဟန်းမိန်းမ၊ ဥပါသကာယောကျ်ား၊ ဥပါသကာမိန်းမများသည် “၁-ဤ လုမ္ဗိနီဌာန၌ မြတ်စွာ ဘုရား ဖွားမြင်တော်မူ၏” ဟူ၍၎င်း “၂-ဤ မဟာဗေဒိ ဌာန၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာ- သမ္မောဓိဉာဏ်ကို ရတော်မူ၏” ဟူ၍၎င်း “၃-ဤ မိဂဒါဝုန် ဌာန၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော တရား တော်ဓမ္မစက်ကို ဟောမြွက်လည်စေတော်မူ၏” ဟူ၍၎င်း “၄-ဤ ကုသိနာရုံဌာန၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ခန္ဓာကြွင်း

မရှိသော ငြိမ်းခြင်းသဘော = အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန ဓာတ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူ၏” ဟူ၍၎င်း ကြံစည် အောက်မေ့ကြလျက် လာရောက်ကြလိမ့်မည်။ ချစ်သား အာနန္ဒာ....စေတီပုထိုးတို့ကို ဖူးမြော်ရန် သွားလာလှည့် လည်ကြသော သူတို့သည် ကြည်ညိုသော စိတ်ရှိလျက် သေကြကုန်လျှင် ထိုသူအားလုံးတို့သည် ကိုယ်ခန္ဓာပြတ် ကြွေ စုတေသည်မှ နောက်ကာလ၌ ကောင်းသောလားရာ နတ်ရွာသုဂတိသို့ ရောက်ရှိကြလိမ့်မည်” —

ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။

အရှင်အာနန္ဒာ၏ အသေးစိတ် မေးလျှောက်ခွန်း

ထိုနောက် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က အသေးစိတ်မေးလျှောက် ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်က အသေးစိတ်ဖြေကြားတော်မူပုံမှာ—

(ရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား....အကျွန်ုပ်တို့သည် မာတုဂါမ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အဘယ်သို့ ကျင့်သုံးရပါမည်နည်း။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ....မတွေ့မမြင်ရအောင်ကျင့် သုံးရမည်(= မကြည့်နှင့်ဟု ဆိုလိုသည်)။

(မာတုဂါမကို မကြည့်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးသော ကျင့်ထုံး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလို၏။ မှန်၏—တံခါးပိတ်၍ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ နေ သော ရဟန်းသည် တံခါးဝ၌ လာရောက်ရပ်တည်သော မာတုဂါမကို မမြင်ရသေးသမျှ ကေနပ်ပင် လောဘမဖြစ်၊ စိတ်မတုန်လှုပ်ချေ၊ မြင်မှ သာလျှင် တပ်မက်ခြင်း စိတ်တုန်လှုပ်ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “မကြည့်နှင့် အာနန္ဒာ....” ဟု အကောင်းဆုံး ကျင့်ထုံးကို ဟောကြား ဖြေဆိုတော်မူလေသည်။)

(ရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား....တွေ့မြင်ခဲ့သော် အဘယ်သို့ ကျင့်သုံးရပါမည်နည်း။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ....စကားမပြောပဲ နေရမည် (= စကားမပြောနှင့် အာနန္ဒာ....ဟု ဖြေတော်မူလိုရင်း ဖြစ် သည်)။

(ဆွမ်းကို ယူ၍ လာရောက်ရပ်တည်သောအခါ-စသည်တို့၌ မာတုဂါမကို မမြင်၍ မဖြစ်၊ မြင်ရပါလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ မြင်သောအခါ အဘယ်သို့ ကျင့်သုံးရမည်နည်းဟု ရှင်အာနန္ဒာက မေးလျှောက်သည်။ ။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က သန်လျက်ကို စွဲကိုင်၍ “ငါနှင့်စကားပြောလျှင် ဤနေရာမှာပင် သင့်ဦးခေါင်းကို တောင်းလောင်းပြတ်ကြောအောင် ဖြတ်ခြေရလိမ့်မည်” ဟု ပြောဆိုရပ်တည်လာသော ရန်သူယောကျ်ားနှင့်သော်၎င်း၊ “ငါနှင့်စကားပြောလျှင် ဤနေရာ၌ပင် သင့်အသားကို ကျွတ်ကျွတ်ဝါး၍ ငါစားရလိမ့်မည်” ဟု ပြောဆို ရပ်တည်လာသော ဘီလူးမနှင့်သော်၎င်း စကားပြောဆိုခြင်းက တော်သေး=မြတ်သေး၏၊ မှန်၏-ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်းကြောင့် တဘဝမှာသာ ပျက်စီးခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ အပါယ်လေးဘုံ၌ မပိုင်းခြားနိုင်သော ဒုက္ခကို ခံစားရမှုကား မဖြစ်နိုင်ချေ။ မာတုဂါမနှင့် အာလာပ=အစဦးစွာပြောဆိုခြင်း၊ သဗ္ဗာပ=ထပ်ခါထပ်ခါ (စကားလက်ဆုံကျ၍) ပြောဆိုခြင်းမျိုး ဖြစ်၍ လတ်လျှင် အကျွမ်းဝင်မှု ရင်းနှီးမှု=ဝိဿာသဖြစ်၏၊ ဝိဿာသဖြစ်လျှင် ရာဂသို့သက်ဆင်းမှုဖြစ်၏၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် သီလပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်၍ အပါယ်သို့ကျကာ ဆင်းရဲဒုက္ခကြီးစွာ ခံစားရ၏၊ ထို့ကြောင့် “စကားမပြောနှင့် အာနန္ဒာ...” ဟု ဟောကြားဖြေဆိုတော်မူလေသည်။ ။

(ရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား.... (မလွဲသာ၍) စကားပြောရသော် အဘယ်သို့ ကျင့်သုံးရပါမည်နည်း။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ....အမိရင်း = စသည်ကဲ့သို့ အမှတ်သတိထား၍ ပြောဆိုရမည်။

(အကယ်၍ မာတုဂါမက “ယနေ့ အဘယ်နေ့ပါနည်း” ဝေည်ဖြင့် နေ့ကို မေးလျှင်၎င်း၊ သီလကို တောင်းလျှင်၎င်း၊ တရားဟောဖို့ရန် တောင်းပန်စကား လျှောက်ကြားလျှင်၎င်း၊ ပြဿနာမေးလျှောက်လျှင်၎င်း ထိုသို့သော အခါမျိုး၌ ဖြေကြားရမည်မှာ ရဟန်းတို့ပြုရမည့် ကိစ္စပင်ဖြစ်သည်။ ဤသို့သော အခါမျိုး၌ မဖြေမကြား စကားမဆိုလျှင် “ဤရဟန်းကား အအကြီးပါ၊ ဤရဟန်းကား နားထိုင်းသူကြီးပါ၊ စားပြီးလျှင် ခံတွင်းပိတ်၍ ဆိတ်ဆိတ်နေဘိ၏” ဟု ကဲ့ရဲ့စကား အပြောကြားခံရတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့သော အခါမျိုး၌ ကေန်ပင် ပြောဆိုရပါလိမ့်မည်။ ဤသို့ “မလွဲသာ၍ စကားပြောရသော် အဘယ်သို့ ကျင့်သုံးရပါမည်နည်း” ဟု ရှင်အာနန္ဒာက မေးလျှောက်လေသည်။ ။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ထေ တုမေ ဘိက္ခုဝေ မာတုမတ္တိသု

မာတုစိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေထ၊ ဘဂိနိမတ္တိယု ဘဂိနိစိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေထ၊ ဓိတုမတ္တိယု
ဓိတုစိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေထ = ချစ်သားရဟန်းတို့... လာကြကုန်လော့၊ သင်
ချစ်သားတို့သည် အမိမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော (အမိအရွယ်ရှိသော)
မာတုဂါမတို့၌ အမိရင်းပမာ မေတ္တာစိတ်ကို ထားရှိကြကုန်လော့၊
အစ်မ၊ နှမမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော (အစ်မအရွယ်၊ နှမအရွယ်ရှိသော)
မာတုဂါမတို့၌ အစ်မရင်း၊ နှမရင်းပမာ မေတ္တာစိတ်ကို ထားရှိကြကုန်
လော့၊ သမီးမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော (သမီးအရွယ်ရှိသော) မာတုဂါမ
တို့၌ သမီးရင်းပမာ မေတ္တာစိတ်ကို ထားရှိကြကုန်လော့” ဟူ၍ (သံ ၂၊
၃၂၉ = သဗ္ဗာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ သဗ္ဗာယတနသံယုတ်၊ ၁၃၊
၃-ဂဟပတိဝဂ်၊ ၄-ဘာရဒွါဇသုတ်၌) လာသော အဆုံးအမ ဩဝါဒကို
ရည်ညွှန်းတော်မူ၍ “ချစ်သားအာနန္ဒာ... အမိရင်းစသည်ကဲ့သို့ အမှတ်
သတ်ထား၍ ပြောဆိုရမည်” ဟု ဟောကြားဖြေဆိုတော်မူလေသည်။

(ရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား... ရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံ
တော်မူသွားသောအခါ တပည့်တော်များသည် ရှင်တော်ဘုရား
၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အဘယ်သို့ ဆောင်
ရွက်ရပါမည်နည်း။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတု-
ဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို ပူဇော်မှု၌ သင်ချစ်သားတို့ ကြောင့်ကြ
မစိုက်ကုန်လင့်၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ငါဘုရား လေးနက်စွာတိုက်
တွန်း၏ - သင်ချစ်သားတို့သည် မြတ်သော အကျင့်၌သာ အားစိုက်
ကြကုန်လော့၊ မြတ်သော အကျင့်၌ မမေ့မလျော့ ပြင်းစွာအားထုတ်
ကြလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ စိတ်ကို စေလွှတ်၍ နေကြကုန်လော့။ ချစ်သား
အာနန္ဒာ... မြတ်စွာဘုရား၌ အလွန်ကြည်ညိုကုန်သော မင်းပညာ
ရှိ၊ ပုဏ္ဏားပညာရှိ၊ သူဌေးသူကြွယ်ပညာရှိတို့သည် မြတ်စွာဘုရား
၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်အား ပူဇော်မှုကို ပြုကြလိမ့်မည်။

(ရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား... ထိုမင်းပညာရှိ၊ ပုဏ္ဏားပညာ
ရှိ၊ သူဌေးသူကြွယ်ပညာရှိတို့သည် ရှင်တော်ဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်
ကလာပ်တော်၌ အဘယ်သို့ ဆောင်ရွက်အပ်ပါသနည်း (= ရှင်
တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသောအခါ ထိုမင်း၊ ပုဏ္ဏား၊

သူဌေးသူကြွယ် ပညာရှိတို့သည် ကေနပ် အကျွန်ုပ်ကို ‘အရှင် အာနန္ဒာဘုရား....တပည့်တော်များသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်၌ အဘယ်သို့ ဆောင်ရွက်ကြပါမည်နည်း’ဟု မေးကြပါလိမ့်မည်။ ထိုသူတို့အား တပည့်တော်သည် အဘယ်သို့ စကားတို့ = အဖြေပေးရပါမည်နည်း-ဟု မေးလိုရင်းဖြစ်သည်။)။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ....စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ ဆောင်ရွက်သကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်၌ ဆောင်ရွက်အပ်ပေ၏။

(ရှင်အာနန္ဒာ) မြတ်စွာဘုရား.... စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ အဘယ်သို့ ဆောင်ရွက်ကြပါသနည်း။

(မြတ်စွာဘုရား) ချစ်သားအာနန္ဒာ....စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို ကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်သစ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ကြရသည်။ (ထိုကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်သစ်မှာ အလွန်နူးညံ့လှသောကြောင့် ဆီကို မစုပ်မယူနိုင်၊ ဝါဂွမ်းစိုက်ကသာ ဆီကို စုပ်ယူနိုင်သည်ဖြစ်သောကြောင့်) ကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်သစ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ပြီးနောက် ဝါဂွမ်းနုဖြင့် တဖန်ရစ်ပတ်ကြရပြန်သည်။ ဝါဂွမ်းနုဖြင့် ရစ်ပတ်ပြီးနောက် ကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်သစ်ဖြင့် တဖန်ရစ်ပတ်ကြရပြန်သည်။ ကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်သစ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ပြီးနောက် ဝါဂွမ်းနုဖြင့် တဖန်ရစ်ပတ်ကြရပြန်သည်။ ဤနည်းအတိုင်း ပုဆိုးအစုံငါးရာတို့ဖြင့် စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို ရစ်ပတ်ပြီးလျှင် ဆီနှင့်တကွသော (ဆီထည့်ထားသော) ရွှေတလား = ရွှေခေါင်း၌ထည့်၍ အခြားရွှေတလားဖုံး = ရွှေခေါင်းဖုံးဖြင့် ဖုံးအုပ်ပြီးသော် အလုံးစုံသော နံ့သာထင်းတို့ကို ထင်းပုံပြု၍ စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို မီးသင်္ဂြိုဟ်ကြရ၏။ လမ်းလေးခုဆုံရာ၌ စကြဝတေးမင်း၏ စေတီကို တည်ထားကြကုန်၏။ ချစ်သား အာနန္ဒာ....ဤဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ ဆောင်ရွက်ကြရ၏။

စေတီ တည်ထားရမည်

ချစ်သားအာနန္ဒာ... စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်၌ ဆောင်ရွက်ကုန်သကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ် တော်၌လည်း ဆောင်ရွက်အပ်ပေ၏။ လမ်းလေးခုဆုံရာ၌ မြတ်စွာ ဘုရား၏ စေတီတော်ကို တည်ထားအပ်ပေ၏။ ထိုစေတီတော်၌ အကြင်သူတို့သည် ပန်းကိုဖြစ်စေ နံ့သာကိုဖြစ်စေ နံ့သာမှုန့်ကိုဖြစ် စေ တင်လှူမှုလည်း တင်လှူကြလိမ့်မည်၊ ရှိခိုးမှုလည်း ရှိခိုးကြ လိမ့်မည်၊ စိတ်ဖြင့်မှုလည်း ကြည်ညိုကြလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ပြုခြင်းသည် ရှည်မြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး ထိုသူတို့အဖို့ရာ စီးပွား၊ ချမ်းသာ အလို့ငှါ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

စေတီထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤ (ဆိုလတ္တံ့သော) ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတို့ သည် စေတီတည်ထိုက်ကုန်၏။ လေးမျိုးတို့ဟူသည်မှာ—

- ၁။ အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် မြတ်စွာ ဘုရားသခင်ကို စေတီတည်ထိုက်၏၊
- ၂။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါကို စေတီတည်ထိုက်၏၊
- ၃။ မြတ်စွာဘုရား၏ သာဝက(အရိယာ) ကို စေတီ တည်ထိုက်၏၊
- ၄။ စကြဝတေးမင်းကို စေတီတည်ထိုက်၏။—

ဤလေးမျိုးတို့ဖြစ်သည်။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... အဘယ်သို့သော အကျိုးထူးကို စွဲ၍ အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်ကို စေတီတည် ထိုက်သနည်းဟူမူကား—ချစ်သား အာနန္ဒာ... “ဤစေတီသည် ကား အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်၏ စေတီ တော်တည်း” ဟု လူအများတို့သည် မိမိစိတ်ကို သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည် ညိုစေကြကုန်၏။ ထိုလူတို့သည် ထိုစေတီတော်၌ သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည် ညိုကြပြီးသော် ကိုယ်ခန္ဓာပြတ်ကြွေ စုတေသည်မှ နောက်၌

ကောင်းသောလားရာ နတ်ရွာသို့ ရောက်ရကုန်၏။ ချစ်သား အာနန္ဒာ... ဤအကျိုးထူးကို စွဲ၍ အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်ကို စေတီတည်ထိုက်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... အဘယ်သို့သော အကျိုးထူးကို စွဲ၍ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါကို စေတီတည်ထိုက်သနည်းဟူမူကား— ချစ်သား အာနန္ဒာ... “ဤစေတီသည်ကား ကိုယ်တိုင် သစ္စာလေးပါး တရား ထူးကို သိမြင်တော်မူသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်၏ စေတီတော် တည်း” ဟု လူအများတို့သည် မိမိစိတ်ကို သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည်ညို စေကြကုန်၏။ ထိုလူတို့သည် ထိုစေတီတော်၌ သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည်ညိုကြပြီးသော် ကိုယ်ခန္ဓာပြတ် ကြွေ စုတေသည်မှ နောက်၌ ကောင်းသောလားရာ နတ်ရွာသို့ ရောက်ရကုန်၏။ ချစ်သား အာနန္ဒာ... ဤအကျိုးထူးကို စွဲ၍ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါကို စေတီတည် ထိုက်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... အဘယ်သို့သော အကျိုးထူးကိုစွဲ၍ မြတ် စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝက (အရိယာ)ကို စေတီတည်ထိုက်သ နည်းဟူမူကား— ချစ်သားအာနန္ဒာ... “ဤစေတီသည်ကား အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ထိုဘုရားသခင် တပည့် သာဝက အရိယာ၏ စေတီတော်တည်း” ဟု လူအများတို့သည် မိမိစိတ်ကို သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည်ညိုစေကြကုန်၏။ ထိုလူတို့သည် ထို စေတီတော်၌ သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည်ညိုကြပြီးသော် ကိုယ်ခန္ဓာပြတ် ကြွေ စုတေသည်မှနောက်၌ ကောင်းသောလားရာ နတ်ရွာသို့ ရောက်ရကုန်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤအကျိုးထူးကိုစွဲ၍ မြတ်စွာ ဘုရား၏ တပည့်သာဝက အရိယာကို စေတီတည်ထိုက်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... အဘယ်သို့သော အကျိုးထူးကိုစွဲ၍ စကြဝတေးမင်းကို စေတီတည်ထိုက်သနည်းဟူမူကား— ချစ်သား အာနန္ဒာ... “ဤစေတီသည်ကား တရားစောင့်သော ထိုတရား မင်း (= စကြဝတေး)၏ စေတီတည်း” ဟု လူအများတို့သည် မိမိစိတ်ကို သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည်ညိုစေကြကုန်၏။ ထိုလူတို့သည် ထို စေတီ၌ သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည်ညိုကြပြီးသော် ကိုယ်ခန္ဓာပြတ်ကြွေ

စုတေသည်မှနောက်၌ ကောင်းသောလားရာ နတ်ရွာသို့ရောက်ရ ကုန်၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤအကျိုးထူးကိုစွဲ၍ စကြဝတေး မင်းကို စေတီတည်ထိုက်၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ စေတီတည်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား ဤဆိုအပ်ပြီးသော လေးမျိုးတို့ပေတည်း။

ဤကား အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က အသေးစိတ် မေးလျှောက်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်က အသေးစိတ် ဖြေကြားတော်မူပုံတည်း။

(ဤ၌ မေးဖွယ်ရှိသည်မှာ—“မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အဘယ်ကြောင့် အိမ်ရာတည်ထောင် လှူဘောင်၌နေ၍ စုတေသေလွန်သော စကြဝတေး မင်း၏ စေတီတည်ထိုက်သောအဖြစ်ကို ခွင့်ပြုတော်မူ၍ သီလဝန္တ ပုထုဇန်ရဟန်း၏ အတွက်မူ အဘယ်ကြောင့် စေတီတည်ထိုက်သောအဖြစ် ကို ခွင့်ပြုတော်မူပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား—“အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်မည်မဟုတ်သောကြောင့် ခွင့်ပြုတော် မမူ”ဟု အကျဉ်းဖြေရာ၏။ အကျယ်ကား—သီလဝန္တပုထုဇန် ရဟန်းတို့ အတွက် စေတီကို ခွင့်ပြုတော်မူအပ်လျှင် (အခြားဌာနကို မဆိုထားဘိ) သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာပင် စေတီတို့၏နေရာ မရှိလောက်အောင်ပင် မြားမြောက်လေရာ၏။ အခြားဌာနတို့၌လည်း ထိုအတူပင်တည်း။ သို့ ရကား သီလဝန္တပုထုဇန်ရဟန်းတို့အတွက် စေတီကို ခွင့်ပြုတော်မူခဲ့လျှင် စေတီတော်တွေ အလွန်အလွန် များနေ၍ ထိုစေတီများမှာ အံ့ဩဖွယ် ဖြစ်မည်မဟုတ်သောကြောင့် ခွင့်ပြုတော်မမူ။ စကြဝတေးမင်းကား တဦးတည်းသာဖြစ်၍ ထိုစကြဝတေးမင်း၏ စေတီသည် အံ့ဩဖွယ်ဖြစ် နိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် စကြဝတေးမင်း၏ စေတီတည်ထိုက်သော အဖြစ်ကို ခွင့်ပြုတော်မူသည်။ သီလဝန္တပုထုဇန်ရဟန်းအတွက် စေတီ တည်ထိုက်မှုကို ခွင့်မပြုအပ်သော်လည်း ထိုပုထုဇန်သီလဝန္တရဟန်းအား ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်သော ရဟန်းအားကဲ့သို့ပင် ကြီးစွာသော ပူဇော်သက္ကာ- ရမှုကို ပြုရန် သင့်လှ အပ်စပ်လှသည်သာဖြစ်၏။ ဤကား အဖြေတည်း။)။

အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများ

ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်က မေးလျှောက်အပ်သမျှကို အသေး စိတ် ဖြေကြားတော်မူပြီးသောအခါ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ် သည်—

“မြတ်စွာဘုရားသည် ငါ့အား သံဝေဂရစေမည့် ဌာနလေးပါးကိုလည်း ဟောကြားအပ်ပြီးပြီ၊ စေတီတော်ကို ဖူးမြော်ရန် လှည့်လည်ခြင်း၏ အကျိုးရှိသော အဖြစ်ကိုလည်း ဟောကြားအပ်ပြီးပြီ၊ မာတုဂါမများအပေါ်၌ ကျင့်သုံးရန် နှင့်စပ်၍ မေးမြန်း လျှောက်ထားချက်ကိုလည်း ဖြေကြားအပ်ပြီးလေပြီ၊ ကိုယ်တော်မြတ်၏ ဥတုဇရပ်ကလာပ်တော်၌ စိမ့်ပူဇော်ရမည့် လုပ်ငန်းရပ်များကိုလည်း ဟောကြားအပ်ပြီးလေပြီ၊ စေတီထိုက်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတို့ကိုလည်း ဟောကြားအပ်ပြီးလေပြီ၊ ဧကန်ပင် ယနေ့ မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလိမ့်မည်” —

ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစားလေသည်။ ထိုသို့ဆင်ခြင်စဉ်းစားသော အရှင်အာနန္ဒာ၏ စိတ်သန္တာန် (= စိတ်အစဉ်) ဝယ် အားကြီးသော နှလုံးမချမ်းသာမှု (= စိတ်မချမ်းသာမှု) ဖြစ်ရှိလေသည်။ ထိုအခါ မထေရ်မြတ်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “မြတ်စွာဘုရား၏ အနီး၌ ငိုကြွေးခြင်းသည် အလွန်မချမ်းသာဖွယ်ဖြစ်သည်။ သို့ရကား တနေရာသို့ သွားရောက်၍ ငါ၏နှလုံးပူပန်မှုကို ပါးအောင်ပြုရတော့မည်” ဟု အကြံအစည် ဖြစ်ပြီးနောက် အရှင်အာနန္ဒာသည် *ကျောင်းတွင်းသို့ ဝင်၍ တံခါးတိုင်ကို မှီပြီးလျှင် “ငါသည် သိက္ခာသုံးပါး အကျင့်တရားကို ကျင့်နေဆဲ (= သေက္ခ) ပုဂ္ဂိုလ်မျှသာ ဖြစ်၍ အထက်မဂ်သုံးပါး အလို့ငှါ ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိချေသေး၏။ ငါ့အား အစဉ်သနားစောင့်ရှောက်တော်မူသော ဆရာသခင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်လည်း မကြာခင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည်အောက်မေ့ကာ သည်းစွာငိုကြွေးလျက် ရပ်တည်နေလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့ကို “ရဟန်းတို့... အာနန္ဒာ အဘယ်မှာနည်း” ဟု မေးတော်မူ၍ ရဟန်းတို့က “မြတ်စွာဘုရား... ဤအရှင်အာနန္ဒာသည် ကျောင်းတွင်းသို့ဝင်၍ တံခါးတိုင်ကို မှီပြီးလျှင် ‘ငါသည် သိက္ခာသုံးပါး အကျင့်တရားကို ကျင့်နေဆဲ (= သေက္ခ) ပုဂ္ဂိုလ်မျှသာ ဖြစ်၍ အထက်မဂ်သုံးပါး အလို့ငှါ

* ဤ၌ ကျောင်းဟူသည် ညီမှုရာတန်ဆောင်းဝန်းကို ဆိုလိုသည်။

ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိချေသေး၏၊ ငါ့အား အစဉ်သနား စောင့်ရှောက် တော်မူသော ဆရာသခင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်လည်း မကြာခင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပေလိမ့်မည်’ ဟု ငိုကြွေးလျက် ရပ်တည်နေပါ သည်” ဟု လျှောက်ထားကြလေလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတပါးကို “ရဟန်း သွားလော့၊ သင်သည် ငါဘုရား၏ စကားဖြင့် ‘ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ... သင့်ကို မြတ်စွာဘုရားသည် ခေါ် တော်မူ၏’ ဟု အာနန္ဒာကို ခေါ်ချေလော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ထိုရဟန်း၏ သွားရောက် ခေါ်ငင်ချက်အရ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်သူမြတ် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်၍ လျှောက် ပတ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေလတ်သော် မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင် အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“တန်တော့ ချစ်သားအာနန္ဒာ... မစိုးရိမ်မပူဆွေးလင့်၊ မငိုကြွေးလင့်၊ ‘ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သောသူ အားလုံးတို့နှင့် ရှင်ကွဲကွဲကွာခြင်း = နာနာဘာဝ၊ သေကွဲကွဲကွာခြင်း = ဝိနာဘာဝ၊ ဘဝခြားလျက် ကွဲကွာခြင်း = အညယဘာဝ ကို ‘ရှေးမဆွကပင် ငါဘုရား ဟောကြားအပ်ခဲ့ပြီမဟုတ် လော။’- ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤအရာ၌ အသစ်ဖြစ်ပေါ် လာခြင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ပေးရခြင်းသဘော ရှိ၍ ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသောတရားကို မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်ပင် ဖြစ်လင့်ကစား ‘မပျက်စီးပါစေလင့်’ ဟု လိုလားတောင့်တချက်အတိုင်း အဘယ်မှာ ရနိုင်အံ့နည်း၊ ဤသို့ ရနိုင်ရန်အကြောင်း မရှိချေ။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... သင်ချစ်သားသည် မြတ်စွာဘုရား ၏ စီးပွား၊ ချမ်းသာကို လိုလားလျက် မျက်မှောက် မျက် ကွယ် ခြားနားခြင်းမရှိပဲ ပြုအပ်သည့် အတိုင်းမသိများပြား စွာသော မေတ္တာကာယကံဖြင့် ကြာမြင့်စွာသော ကာလ ပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရားကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခဲ့လေပြီ၊ မြတ်စွာ ဘုရား၏ စီးပွား၊ ချမ်းသာကို လိုလားလျက် မျက်မှောက် မျက်ကွယ် ခြားနားခြင်းမရှိပဲ ပြုအပ်သည့် အတိုင်းမသိ

များပြားစွာသော မေတ္တာဝစီကံဖြင့် ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရားကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခဲ့လေပြီ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ စီးပွားချမ်းသာကို လိုလားလျက် မျက်မှောက်မျက်ကွယ် ခြားနားခြင်းမရှိပဲ ပြုအပ်သည့် အတိုင်း မသိ များပြားစွာသော မေတ္တာမနောကံဖြင့် ကြာမြင့်စွာ သော ကာလပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရားကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခဲ့ လေပြီ။ ချစ်သားအာနန္ဒာ ... သင်ချစ်သားသည် ကုသိုလ် ကောင်းမှုကို များစွာပင် ပြုပြီးသူဖြစ်၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ် ကို အားထုတ်ရစ်လော့၊ လျင်စွာပင် ရဟန္တာဖြစ်ပေ လိမ့်မည်” —

ဟု သောကပျောက်ရေး အားပေးတရား ဟောကြားတော်မူ လေ၏။

(ဤ၌။ ။ အရှင်အာနန္ဒာ၏ မြတ်စွာဘုရားရှင်အပေါ်၌ ပြုအပ်သော မေတ္တာကာယကံ - ဟူသည်မှာ မေတ္တာရွှေ့ထား၍ ပြုလုပ်အပ်သော မျက်နှာသစ်တော်ရေ၊ ဒန်ပူဆက်ကပ်ခြင်း - စသော ကာယကံမှ အား လုံးတည်း။ မေတ္တာဝစီကံ - ဟူသည်မှာ မေတ္တာရွှေ့ထား၍ မျက်နှာတော် သစ်ရန် အချိန်တန်ပါပြီဘုရား - စသည်ဖြင့် လျှောက်ထားခြင်း - စသော ဝစီကံမှအားလုံးတည်း။

တနည်းကား အဆုံးအမ သြဝါဒကို ကြားနာရ၍ “သာဓု ဘန္တေ = သာဓုပါ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု လျှောက်ထားခြင်းသည်လည်း မေတ္တာ- ဝစီကံသာလျှင် ဖြစ်၏။ မေတ္တာမနောကံဟူသည်မှာ စောစောထ၍ ကိုယ်လက်သုတ်သင်ပြီးလျှင် ဆိတ်ငြိမ်ရာ၌ ထိုင်နေလျက် “မြတ်စွာဘုရား သည် အနာရောဂါ ကင်းတော်မူပါစေ၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်း ကင်း တော်မူပါစေ၊ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာတော်မူပါစေ” ဟု ဖြစ်စေအပ် သော မနောကံတည်း)။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် တနေရာရာ၌ ခေါက်လိပ်၍ တည်နေသော မဟာပထဝီမြေကြီးကို ဖြန့်လိုက်သောယောက်ျား ကဲ့သို့၎င်း၊ တွန့်လိပ်၍တည်နေသော ကောင်းကင်ကြီးကို ချွေထွင် သော ယောက်ျားကဲ့သို့၎င်း၊ ယူဇနာပေါင်း တသိန်းခြောက် သောင်းလေးထောင် အစောက်ရှိသော စကြဝဠာတောင်ကြီးကို

အောက်သို့သက်စေသော ယောက်ျားကဲ့သို့၎င်း၊ ယူဇနာပေါင်း တသိန်းခြောက်သောင်းရှစ်ထောင် အစောက်ရှိသော မြင်းမိုရ် တောင်မင်းကို မြှောက်ချီသော ယောက်ျားကဲ့သို့၎င်း၊ ယူဇနာ တရာ အမြင့်အပြန့်ရှိသော ဇမ္ဗူသပြေပင်ကို ပင်စည်၌ကိုင်၍ လှုပ်လိုက်သော ယောက်ျားကဲ့သို့၎င်း အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး စကားကို ဟောကြားတော်မူလိုရကား ရဟန်း တို့ကို—

“ရဟန်းတို့....ရှေးကာလ၌ ပွင့်တော်မူကြသော အရဟံ ဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်တို့၏ အလုပ် အကျွေးတို့သည်လည်း ငါဘုရား၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သူ အာနန္ဒာကဲ့သို့သာ ဂုဏ်ကျေးဇူး အတိုင်းအရှည် ရှိခဲ့ကြ လေပြီ။

ရဟန်းတို့....နောက်ကာလ၌ ပွင့်တော်မူကြမည့် အရဟံ ဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်တို့၏ အလုပ် အကျွေးတို့သည်လည်း ငါဘုရား၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သူ အာနန္ဒာကဲ့သို့သာ ဂုဏ်ကျေးဇူး အတိုင်းအရှည် ရှိကြ လိမ့်မည်။

ရဟန်းတို့....အာနန္ဒာသည် ပညာရှိပေ၏၊ ထက်မြက် သောဉာဏ် ရှိပေ၏၊ ‘ဤအခါကား မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ခြင်းငှါ ရဟန်းတို့ ချဉ်းကပ်ရန် အခါတည်း၊ ဤ အခါကား ရဟန်းမိန်းမတို့ ချဉ်းကပ်ရန် အခါတည်း၊ ဤ အခါကား ဥပါသကာ (= ဒါယကာ)တို့ ချဉ်းကပ်ရန် အခါတည်း၊ ဤ အခါကား ဥပါသိကာ (=ဒါယိကာမ)တို့ ချဉ်းကပ်ရန် အခါတည်း၊ ဤ အခါကား မင်းနှင့် အမတ် ကြီးတို့ တိတ္ထိနှင့်တိတ္ထိတပည့်တို့ ချဉ်းကပ်ရန် အခါတည်း’ ဟု သိပေ၏။ ။ (ဤစကားရပ်ဝယ် ပစ္စုပ္ပန်အနေအား ဖြင့် အခြားစကြဝဠာတိုက်၌ အစိန္တေယျမြတ်စွာဘုရားမှ တပါး အခြားဘုရားတဆူ ပွင့်ထွန်းနေဆဲမရှိသောကြောင့်

‘ရဟန်းတို့...ယခုအခါ ပွင့်တော်မူကြဆဲဖြစ်သည့်’ - အစရှိသော ပစ္စုပ္ပန်ဝါရကို မဟောအပ်သတည်း။)

အရှင်အာနန္ဒာ၏ အံ့ဖွယ်ဂုဏ်လေးပါး

ရဟန်းတို့...အာနန္ဒာ၌ မဖြစ်ဘူးမြဲဖြစ်သော ဤ အံ့ဖွယ်ဂုဏ်လေးပါးတို့ ထင်ရှားရှိကုန်၏။ လေးပါးတို့ဟူသည် မှာ—

(၁) ရဟန်းတို့ ရဟန်းပရိသတ်သည် အကယ်၍ အာနန္ဒာကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လျှင် ထိုပရိသတ်သည် ဖူးမြော်ရသဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ထိုပရိသတ်၌ အာနန္ဒာသည် အကယ်၍ တရားဟောလျှင် ယင်းသို့ ဟောကြားအပ်သော တရားဖြင့်လည်း ထိုပရိသတ်သည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ရဟန်းတို့...အာနန္ဒာသည် တရားဟောမှုကို ရပ်နား၍ ဆိတ်ဆိတ် နေသည်တိုင်အောင် ရဟန်းပရိသတ်သည် တရားနာ၍ မရောင့်ရဲနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ဤသည်လည်း အံ့ဖွယ်တပါး။)

(၂) ရဟန်းတို့...ရဟန်းမိန်းမပရိသတ်သည် အကယ်၍ အာနန္ဒာကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လျှင် ထိုပရိသတ်သည် ဖူးမြော်ရသဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ထိုပရိသတ်၌ အာနန္ဒာသည် အကယ်၍ တရားဟောလျှင် ယင်းသို့ ဟောကြားအပ်သော တရားဖြင့်လည်း ထိုပရိသတ်သည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ရဟန်းတို့ အာနန္ဒာသည် တရားဟောမှုကိုရပ်နား၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်တိုင်အောင် ရဟန်းမိန်းမ ပရိသတ်သည် တရားနာ၍ မရောင့်ရဲနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ဤသည်လည်း အံ့ဖွယ်တပါး။)

(၃) ရဟန်းတို့...ဥပါသကာပရိသတ်သည် အကယ်၍ အာနန္ဒာကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လျှင် ထိုပရိသတ်သည် ဖူးမြော်ရသဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ထိုပရိသတ်၌ အာနန္ဒာသည် အကယ်၍ တရားဟောလျှင် ယင်းသို့

ဟောကြားအပ်သော တရားဖြင့်လည်း ထိုပရိသတ်သည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ရဟန်းတို့... အာနန္ဒာသည် တရားဟောမှုကို ရပ်နား၍ ဆိတ်ဆိတ် နေသည်တိုင်အောင် ဥပါသကာပရိသတ်သည် တရားနာ၍ မရောင့်ရဲနိုင်သည် သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ဤသည်လည်း အံ့ဖွယ်တပါး)။

(၄) ရဟန်းတို့ ... ဥပါသိကာ ဒါယိကာမပရိသတ်သည် အကယ်၍ အာနန္ဒာကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လျှင် ထိုပရိသတ်သည် ဖူးမြော်ရသဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ထိုပရိသတ်၌ အာနန္ဒာသည် အကယ်၍ တရားဟောလျှင် ယင်းသို့ ဟောကြားအပ်သော တရားဖြင့်လည်း ထိုပရိသတ်သည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ရဟန်းတို့... အာနန္ဒာသည် တရားဟောမှုကို ရပ်နား၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်တိုင်အောင် ဥပါသိကာ ဒါယိကာမပရိသတ်သည် တရားနာ၍ မရောင့်ရဲနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ဤသည်လည်း အံ့ဖွယ်တပါး)။

ရဟန်းတို့ ... အာနန္ဒာ၌ မဖြစ်ဘူးမြဲဖြစ်သော အံ့ဖွယ်ဂုဏ်တို့ကား ဤလေးပါးတို့တည်း။ (မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူချက်ကား မပြီးဆုံးသေးပါ)။

(ဤ၌။ ။ ဘုရားဖူးရန် လာရောက်ကြသော ပရိသတ်လေးပါးလုံးပင် ရှင်အာနန္ဒာထံသို့ လာရောက်ကြလေသည်။ ထိုပြင်လည်း “အရှင်အာနန္ဒာသည် ထက်ဝန်းကျင် ကြည်ညိုဖွယ်ကို ဆောင်တော်မူသတဲ့၊ အဆင်းတော်တင့်တယ် ရှုချင်ဖွယ်ရှိသတဲ့၊ ဗဟုသုတများကြွယ်သံဃာကို တင့်တယ်တော်မူစေသတဲ့” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်၏ ဂုဏ်သတင်းတို့ကို ကြား၍လည်း လာရောက်ကြလေသည်။ ထိုပရိသတ်အားလုံးပင် ရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို တွေ့မြင်ကြရသောအခါ “ငါတို့၏ အကြားနှင့် လက်တွေ့မျက်တွေ့ ညီညွတ်ပါပေသည်” ဟု နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ကြလေသည်။ ။ တရားဟောမှု— ဟူသည်မှာလည်း ပဋိသန္ဓာရ=အစေ့အစပ် တရားစကားဖြစ်သည်။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သူမြတ်သည် မိမိထံမှောက် ရောက်ရှိလာသော ရဟန်းပရိသတ်ကို “ငါ့ရှင်... ခုံကျန်းပါ၏လော၊ ဣရိယာပဏ မျှတပါ၏

လော၊ ယောနိသောမနသိကာရဖြင့် ရဟန်းတို့အလုပ်ကို အားထုတ် ကျင့်ကြံနိုင်ပါ၏လော၊ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့အပေါ်၌ ပြုဖွယ်ရှိသောဝတ် များကို ဖြည့်စွမ်းနိုင်ကြပါ၏လော” -- ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပဋိသန္ဓာရ= အစေ့အစပ် တရားစကား မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ ဘိက္ခုနီပရိသတ် ၌ ထိုထက်ထူး၍ “နမတို့...ဂရုခံရှစ်ပါး တရားတို့ကို ဆောက်တည်၍ ကျင့်ကြပါ၏လော” ဟု ပဋိသန္ဓာရ=အစေ့အစပ်စကား မိန့်ကြားတော် မူလေသည်။ ဥပါသကာ ဒါယကာတို့ မိမိထံမှောက် လာရောက်ကြလျှင် “ဒါယကာ...သင်၏ ဦးခေါင်း၊ အင်္ဂါ မနာကျင်ပဲရှိပါ၏လော၊ သင်၏ သား သမီး ညီများ ရောဂါဘယ ကင်းရှင်းကြပါ၏လော” ဟု ဤကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓာရအမှုကို ပြုတော်မမူ၊ စင်စစ်သော်ကား “ဒါယကာတို့... သရဏဂုံသုံးပါး ငါးပါးသီလတို့ကို လုံခြုံအောင် စောင့်ရှောက်ကြပါ၏ လော၊ တလလျှင် ရှစ်ကြိမ်ကျ ဥပုသ်သီတင်း စောင့်သုံးခြင်းအမှုကို ပြုကြပါ၏လော၊ မိဖတို့အပေါ်၌ ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်း ကျင့်ဝတ်ကို ဖြည့် ကျင့်ကြပါ၏လော၊ တရားစောင့်သော ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏား သူမြတ်များကို ပြုစုလုပ်ကျွေးကြပါ၏လော” ဤကဲ့သို့သာ ဥပနိသိန္ဒကထာ=အနီးသို့ လာရောက်ဆည်းကပ်သူတို့အား ဟောကြားမြဲ တရားစကား မိန့်ကြား တော်မူလေသည်။ ဥပါသကာ ဒါယကာမတို့လာလျှင်လည်း ထိုနည်း အတူပင်တည်း။

စကြဝတေးမင်း၏ အံ့ဖွယ်ဂုဏ်လေးပါး

ရဟန်းတို့...စကြဝတေးမင်း၌ မဖြစ်ဘူးမြဲဖြစ်သော ဤ အံ့ဖွယ်ဂုဏ်လေးပါးတို့ ထင်ရှားရှိကုန်၏။ လေးပါးတို့ ဟူသည်မှာ—

- (၁) ရဟန်းတို့...မင်းပရိသတ်သည် အကယ်၍ စကြဝတေးမင်းကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လျှင် လိုပရိသတ်သည် ဖူးမြော်ရသဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ထို ပရိသတ်၌ စကြဝတေးမင်းသည် အကယ်၍ စကားပြောလျှင် ယင်းသို့ ပြောဆိုအပ်သော စကားဖြင့်လည်း ထို ပရိသတ်သည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ရဟန်းတို့...စကြဝတေးမင်းသည် စကားပြောမှုကိုရပ်နား၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်တိုင်အောင် မင်းပရိသတ်သည် မရောင့်ရဲနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ဤသည်လည်း အံ့ဖွယ်တပါး။)

(၂) ရဟန်းတို့...ပုဏ္ဏားပရိသတ်သည်၊ (ပ)၊

(၃) ရဟန်းတို့...သူဌေးသူကြွယ် ပရိသတ်သည်၊(ပ)၊

(၄) ရဟန်းတို့...သူတော်သူမြတ် ပရိသတ်သည် အကယ်၍ စကြဝတေးမင်းကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လျှင် ထိုပရိသတ်သည် ဖူးမြော်ရသဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ထိုပရိသတ်၌ စကြဝတေးမင်းသည် အကယ်၍ စကားပြောလျှင် ယင်းသို့ ပြောဆိုအပ်သော စကားဖြင့်လည်း ထိုပရိသတ်သည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ရဟန်းတို့... စကြဝတေးမင်းသည် စကားပြောမှုကိုရပ်နား၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်တိုင်အောင် သူတော်သူမြတ် ပရိသတ်သည် မရောင့်ရဲနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ဤသည်လည်း အံ့ဖွယ်တပါး)။ (ဤလေးပါးတို့ပင်တည်း)။

ရဟန်းတို့...ဤအတူပင် အာနန္ဒာ၌ မဖြစ်ဘူးမြဲဖြစ်သော ဤအံ့ဖွယ်ဂုဏ်လေးပါးတို့ ထင်ရှားရှိကုန်၏။ လေးပါးတို့ဟူသည်မှာ—

(၁) ရဟန်းတို့... ရဟန်းပရိသတ်သည် အကယ်၍ အာနန္ဒာကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လျှင် ထိုပရိသတ်သည် ဖူးမြော်ရသဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ထိုပရိသတ်၌ အာနန္ဒာသည် အကယ်၍ တရားဟောလျှင် ယင်းသို့ ဟောကြားအပ်သော တရားဖြင့်လည်း ထိုပရိသတ်သည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ရဟန်းတို့... အာနန္ဒာသည် တရားဟောမှုကို ရပ်နား၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်တိုင်အောင် ရဟန်းပရိသတ်သည် တရားနာ၍ မရောင့်ရဲနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ဤသည်လည်း အံ့ဖွယ်တပါး)။

(၂) ရဟန်းတို့...ရဟန်းမိန်းမပရိသတ်သည်၊ (ပ)၊

(၃) ရဟန်းတို့...ဥပါသကာ ဒါယကာ ပရိသတ်သည်၊ (ပ)၊

(၄) ရဟန်းတို့... ဥပါသိကာ ဒါယိကာမပရိသတ်သည် အကယ်၍ အာနန္ဒာကို ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လျှင် ထိုပရိသတ်သည် ဖူးမြော်ရသဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ထိုပရိသတ်၌ အာနန္ဒာသည် အကယ်၍ တရားဟောလျှင် ယင်းသို့ဟောကြားအပ်သော တရားဖြင့်လည်း ထိုပရိသတ်သည် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။ ရဟန်းတို့... အာနန္ဒာသည် တရားဟောမှုကို ရပ်နား၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်တိုင်အောင် ဥပါသိကာ ဒါယိကာမပရိသတ်သည် တရားနာ၍ မရောင့်ရဲနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ဤသည်လည်း အံ့ဖွယ်တပါး)။

ရဟန်းတို့... အာနန္ဒာ၌ မဖြစ်ဘူးမြဲဖြစ်သော အံ့ဖွယ်ဂုဏ်တို့ကား ဤလေးပါးတို့တည်း” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

(ဤစကားရပ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို စကြဝတေးမင်းနှင့် ဥပမာပြုတော်မူသည်။ ထိုစကားရပ်ဝယ် စကြဝတေးမင်းထံ ချဉ်းကပ်လာသော မင်းပရိသတ်အရ အဘိသိက်သွန်းပြီးသောမင်း၊ အဘိသိက်မသွန်းရသေးသောမင်း အားလုံးကိုပင် ယူရမည်။ ထိုမင်းတို့သည် “စကြဝတေးမင်းကား ရုပ်ဆင်းတင့်တယ် ရှုချင်ဖွယ် ကြည်ညိုဖွယ်ရှိလျက် ကောင်းကင်ဖြင့်လှည့်လည်ကာ ပြည်ရေးပြည်ရာများကို ဆုံးမစီရင်တော်မူသည့် တရားကိုစောင့်သော မေ့ရောင်မင်းဖြစ်သတဲ့” ဟူသော စကြဝတေးမင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ကြားကြ၍ လာရောက်ဖူးမြော်ကြသည်တွင် “အကြားနှင့်အမြင် ညီညွတ်ပါပေသည်” ဟု နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ကြလေသည်။

စကြဝတေးမင်းသည် မင်းပရိသတ်များ မိမိထံမှောက် လာရောက်ကြလျှင် “အမောင်တို့... အသို့နည်း (=ဘယ့်နည်းလဲ) ရာဇဓိဆယ်ပါး မင်းကျင့်တရားကို ဖြည့်စွမ်းကြပါ၏လော၊ ရာဇပဝေဏီ အစဉ်အဆက်ကို မပျက်ရအောင် စောင့်ရှောက်ကြပါ၏လော” ဟု အစေ့အစပ်စကားပြောကြားလေသည်။ ပုဏ္ဏားပရိသတ်များ မိမိထံမှောက် လာရောက်ကြလျှင် “ဆရာတို့... အသို့နည်း (=ဘယ့်နည်းလဲ) ဗေဒင်ကျမ်းများကို ပို့ချကြပါ၏လော၊ ဆရာတို့ထံ အန္တေဝါသိကတပည့်များသည် ဗေဒင်

ကျမ်းများကို သင်ကြားကြပါ၏လော၊ အလှူကို၎င်း၊ အဝတ်သစ်တို့ကို
၎င်း၊ (အညှိအဝါရောင်) ကြောင်သောနို့ စား နွားမများကို၎င်း ရကြ
ပါ၏လော” ဟု အစေ့အစပ်စကား ပြောကြားလေသည်။ သူဌေးသူကြွယ်
ပရိသတ်များ မိမိထံမှောက် လာရောက်ကြလျှင် “အမောင်တို့...အသို့
နည်း (=ဘယ်နှယ်လဲ) အမောင်တို့အဖို့ရာ မင်းမျိုးများမှ မတရား
ဒဏ်ဖြင့်ဖြစ်စေ မတရားသော အခွန်အတုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း
ခြင်း ကင်းပါ၏လော၊ အချိန်မှန်မှန် မိုးရွာသွန်းပါ၏လော၊ ကောက်
စပါးများကော သန်ထွားကုံလုံ ပြည့်စုံကြပါ၏လော” ဟု အစေ့
အစပ်စကား ပြောကြားလေသည်။ သူတော်သူမြတ် ပရိသတ်များ မိမိ
ထံမှောက် လာရောက်ကြလျှင် “အရှင်တို့...အသို့နည်း ရဟန်းတို့အသုံး
အဆောင်များ ရလွယ်ကြပါ၏လော၊ ရဟန်းတရား၌ မမေ့မလျော့ပဲ
နေနိုင်ကြပါ၏လော” ဟု အစေ့အစပ်စကား ပြောကြားလေသည်။

မဟာသုဒဿနသုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား (အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို)
မိန့်ကြားတော်မူပြီးလတ်သော် အရှင်အာနန္ဒာသည် မြတ်စွာဘုရား
ရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား...ရှင်တော်ဘုရားသည် ကျေးတောကျ
၍ မြို့လက်မျှသာဖြစ်သော ဤ(ကုသိနာရုံ)မြို့သိမ် မြို့ငယ်၌
ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မမူပါလင့်၊ မြတ်စွာဘုရား...အခြား
တပါးသော စမ္မာပြည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် သာဝတ္ထိပြည်
သာကေတပြည် ကောသမ္မိပြည် ဗာရာဏသီပြည်ကြီးတို့
သည် ရှိကြပါကုန်၏၊ ထိုပြည်ကြီးများ၌ မြတ်စွာဘုရား
သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါ။ ထိုပြည်ကြီးများ၌ ရှင်တော်
ဘုရားကို အလွန်ကြည်ညိုကြသည့် မင်းသူဌေး ပုဏ္ဏား
သူဌေး သူကြွယ်သူဌေးတို့သည် များစွာရှိကြပါသည်၊ ထို
သူဌေးများသည် ရှင်တော်ဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်
တော်ကို ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ ပူဇော်ကြပါလိမ့်မည်”—

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ... ‘ကျေးတောကျ၍ မြို့လက်မျှသာဖြစ်သော မြို့သိမ် မြို့ငယ်’ ဟု ဤသို့ မဆိုလင့်၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤသို့ မဆိုလင့်။”

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ရှေး၌ဖြစ်ဘူး အကြောင်းထူးကား တရားစောင့်သော တရားနှင့်အညီမင်းပြုသော သမုဒြာလေးစင်းအပိုင်း အခြားရှိသည့် လေးကျွန်းလုံးကို အစိုးရသော မဟာသုဒဿန စကြဝတေးမင်းသည် ရှိ၏။ ထိုမင်းသည် ရန်အပေါင်းကို အောင်နိုင်လျက် တိုင်းနိုင်ငံကို တည်ငြိမ်စေသည့်ပြင် (စကြဝတေးမင်းတို့ဆိုင်ရာ) ရတနာခုနစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤကုသိနာရုံမြို့သည် ထိုစဉ်အခါက မဟာသုဒဿနစကြာမင်း၏ ကုသာဝတီအမည်ရှိသော နေပြည်တော် ဖြစ်ခဲ့ဘူး၏။ အရှေ့အနောက် အလျား တဆယ့်နှစ်ယူဇနာရှိ၏။ တောင်မြောက်အနံ ခုနစ်ယူဇနာရှိ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ကုသာဝတီ နေပြည်တော်သည် ပြည့်စုံကြွယ်ဝ၏။ စည်ပင်ဝပြော၏။ များသောလူဦးရေရှိ၏။ လူမျိုးစုံတို့ဖြင့် ပြွမ်း၏။ အစားအစာပေါများ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဥပမာအားဖြင့် ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏ အာဇ္ဇကမန္တာမည်သော နတ်မြို့တော်သည် ပြည့်စုံကြွယ်ဝသကဲ့သို့၊ စည်ပင်ဝပြောသကဲ့သို့၊ များသောနတ်ဦးရေရှိသကဲ့သို့၊ နတ်ဘီလူးမျိုးစုံတို့ဖြင့် ပြွမ်းသကဲ့သို့၊ အစားအစာ ပေါများသကဲ့သို့ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤအတူပင် ကုသာဝတီနေပြည်တော်သည် ပြည့်စုံကြွယ်ဝ၏။ စည်ပင်ဝပြော၏။ များသောလူဦးရေရှိ၏။ လူမျိုးစုံတို့ဖြင့် ပြွမ်း၏။ အစားအစာ ပေါများ၏။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ကုသာဝတီ နေပြည်တော်သည် ဆင်သံ၊ မြင်းသံ၊ ရထားသံ၊ စည်ကြီးသံ၊ မုရိုးစည်သံ၊ စောင်းသံ၊ သီချင်းသံ၊ ခရုသင်းသံ၊ စည်းဝါးသံ (ကြေးနင်းခွက်ခွင်းသံ)၊ “စားလှည့်ပါသောက်လှည့်ပါ ခဲလှည့်ပါ- ဟု ဖိတ်မန္တကပြုသော” = ဖိတ်ခေါ်သံ ဖိတ်ကြားသံ = ဤအသံဆယ်မျိုးတို့ဖြင့် နေ့ရောညဉ့်ပါ မစဲမဆိုတ်သည်သာဖြစ်၏။

(ဤ၌။ ။အခြားသောမြို့များ၌ “အမှိုက်စွန့်ကြကုန်လော့၊ ပေါက်
တူး ယူကြကုန်လော့၊ ခြင်းတောင်းယူကြကုန်လော့၊ အရပ်တပါး သွား
ကြကုန်စို့ ၊ ဆန်ထုပ်ကို ယူကြကုန်လော့၊ ထမင်းထုပ်ကို ယူကြကုန်လော့၊
ကာ၊ လက်နက်များကို စစ်တိုက်သွားရန် ပြင်ဆင်ကြကုန်လော့” — ဤ
သို့သော အမင်္ဂလာ အသံတို့သာ ဖုံးအုပ်၍နေ၏။ ကုသာဝတီနေပြည်
တော်၌ကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ချေ။ “စားလှည့်ပါ သောက်လှည့်ပါ ခဲ
လှည့်ပါ” — ဤသို့အစရှိသော ဖိတ်မန္တကပြုသည့် မင်္ဂလာရှိသောအသံ
တို့ဖြင့်သာ နေ့ရောညဉ့်ပါ မခဲမဆိတ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။)။

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ကုသာဝတီ နေပြည်တော်သည် တံတိုင်း
ခုနစ်ထပ်တို့ဖြင့် ရံအပ်ပေ၏” — ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်သည် နှစ်ဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည်ရှိသော မဟာ-
သုဒဿနသုတ္တန်ကြီးကို (အကျယ်ကို သုတ်မဟာဝါပါဠိတော်
မြန်မာပြန်၌ ကြည့်ရှုလေ) ဟောကြား ပြီးဆုံးစေတော်မူပြီးလျှင်
အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မြတ်ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ... သင်သွားချေလော့၊ ကုသိနာရုံ
ပြည်သို့ ဝင်ပြီးလျှင် ‘ဝါသေဠအန္ဓယ်ဖြစ်သော မလ္လမင်း
တို့... ယနေ့ညဉ့်သန်းလွဲ ပစ္ဆိမယံ၌ပင် မြတ်စွာဘုရား၏
ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းသည် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဝါသေဠ
အန္ဓယ်ဖြစ်သော မလ္လမင်းတို့... လာကြကုန်လော့၊ လာကြ
ကုန်လော့။ ‘ငါတို့၏ နယ်ပယ်အတွင်း၌ မြတ်စွာဘုရား
ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါလျက် ငါတို့သည် နောက်ဆုံး
ကာလ၌ မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ခွင့် မရလိုက်ကြ’ ဟု
နောက်အခါ နှလုံးမသာ မဖြစ်ကြကုန်လင့်’ ဟူ၍ ကုသိနာရုံ
ပြည်သား မလ္လမင်းတို့အား ပြောကြားချေလော့” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း “ကောင်း
ပါပြီ မြတ်စွာဘုရား...” ဟု ဝန်ခံစကား လျှောက်ထားပြီးလျှင်
အဖော်ရဟန်းတပါးနှင့်အတူတကွ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ဝင်လေ၏။

(ဤ၌ — “မြတ်စွာဘုရား ကြွရောက်တော်မူလာကြောင်းကို ထိုမလ္လ
မင်းတို့ မသိကြဘူးလော့” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား— မသိမဟုတ်
သိကြပါ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ရောက်တော်မူလေရာ အရပ်ဒေသ

တိုင်းမှာပင် သဒ္ဓါတရားရှိသောနတ်များ၊ ဥပါသကာများ၏ ရှေ့မှကြိုကာ ကြီးစွာသော ကြွေးကြော်သံ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်သံသည် ဖြစ်မြဲ ဓမ္မတာပင်။ သို့သော် မလ္လမင်းတို့ကား တစုံတခု ပြုရန်ကိစ္စဖြင့် စည်းဝေးနေကြသောကြောင့် မလာရောက်တည့်နိုင်ပဲ ရှိကြလေသည်။ ထိုအင်ကြင်းဥယျာဉ်အတွင်း၌ မြတ်စွာဘုရားကို ရည်ညွှန်း၍ ဆောက်လုပ်အပ်သောကျောင်း မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ရဟန်းသံဃာတော် အရေအတွက်ကလည်း များလှသောကြောင့်၎င်း “ထိုမလ္လမင်းများ လာရောက်ကြ၍ ရဟန်းသံဃာအတွက် နေရာထိုင်ခင်း ခင်းကျင်းစီမံ လှူဒါန်းကြလိမ့်မည်” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူ၍ ထိုမင်းတို့ထံ အချိန်မဟုတ်သော အကာလ=ညဉ့်အခါ၌သော်လည်း မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်အာနန္ဒာကို စေလွှတ်တော်မူလေသည်။ ယင်းသို့ စေလွှတ်တော်မူရာမှာလည်း “အဘယ့်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် နောက်ဆုံးအခါ၌ ကိုယ်တော်၏ အကြောင်းအရာသတင်းစကားကို ငါတို့အား မပြောကြားစေဘိသနည်း—ဟု ထိုမလ္လမင်းတို့ နှလုံးမသာယာမှု မဖြစ်ပါစေလင့်” ဟု ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဖော်ပြရာပါအတိုင်း မှာကြား၍ အရှင်အာနန္ဒာကို သတင်းစကား သွားရောက်ပို့စေတော်မူလေသည်။)

မလ္လမင်းတို့ ရှိခိုးခြင်း

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သူမြတ် ကုသိနာရုံပြည်သို့ ဝင်ကြသွားတော်မူသောအခါ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းတို့ကား မင်းကိစ္စတခုဖြင့် မင်းကွန်း = လွှတ်တော်ရုံး၌ တစုတရုံးတည်း စုရုံးစည်းဝေးနေဆဲဖြစ်ကြသည်။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာသည် မလ္လမင်းတို့၏ လွှတ်တော်ရုံးသို့ ကြွရောက်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင် မှာကြားတော်မူလိုက်သည့်အတိုင်း—

“ဝါသေဠအန္ဓယ်ဖြစ်သော မလ္လမင်းတို့... ယနေ့ညဉ့် သန်းလွဲ ပစ္စိမယံ၌ပင် မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော် မူခြင်းသည် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဝါသေဠ အန္ဓယ်ဖြစ်သော မလ္လမင်းတို့... လာကြကုန်လော့၊ လာကြကုန်လော့။ ‘ငါတို့၏ နယ်ပယ်အတွင်း၌ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော် မူပါလျက် ငါတို့သည် နောက်ဆုံးကာလ၌ မြတ်စွာဘုရား

ကို ဖူးမြော်ခွင့် မရလိုက်ကြ' ဟု နောက်အခါ နှလုံးမသာ မဖြစ်ကြကုန်လင့်” —

ဟု မလ္လမင်းတို့အား ပြောကြားတော်မူလေ၏။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်၏ စကားကို ကြားကြရလျှင် မလ္လမင်း တို့သည်၎င်း၊ ထိုမင်းတို့၏ သားသမီး ချွေးမ မိဖုရားတို့သည်၎င်း အလွန်ကြေကွဲ ဝမ်းနည်းကြလျက် စိတ်ဆင်းရဲကုန်သည်ဖြစ်၍ “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလိမ့်မည်တကား၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန် စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလိမ့်မည်တကား၊ ပညာမျက်စိ ရှိတော် မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ လောကမှ ကွယ် ပျောက်တော်မူလိမ့်မည်တကား” ဟု ဆံပင်တို့ကိုဖြန့်၍ ငိုကြွေး ကုန်၏၊ လက်မောင်းတို့ကို မြှောက်၍ ငိုကြွေးကုန်၏၊ ကမ်းပါး ပြတ်၌ ကျသကဲ့သို့ လဲကျကုန်၏၊ ရှေးရှု၊ လူးလှိမ့်ကုန်၏၊ ထိုထို ဤဤ လူးလှိမ့်ကုန်၏။

ထိုအခါ မလ္လမင်းတို့သည်၎င်း၊ ထိုမင်းတို့၏ သားသမီး ချွေးမ မိဖုရားတို့သည်၎င်း အလွန်ကြေကွဲ ဝမ်းနည်းကြလျက် စိတ်ဆင်းရဲ ကုန်သည်ဖြစ်၍ အင်ကြင်းဥယျာဉ်သို့ သွားရောက်ကြကာ အရှင် အာနန္ဒာမထေရ်ထံသို့ ချဉ်းကပ်ကြလေ၏။ ထိုအခါ အရှင် အာနန္ဒာ၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ်—

“ငါသည် ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများကို တယောက်စီ တယောက်စီ မြတ်စွာဘုရားရှင်အား ဖူးမြော် ကန်တော့စေလျှင် မလ္လမင်းတို့ ကန်တော့၍ မပြီးသေးမီပင် ဤညဉ့်သည် ကုန်ဆုံးသွားလိမ့်မည်၊ ငါသည် ကုသိနာရုံ ပြည်သား မလ္လမင်းများကို အမျိုးတူ အစုလိုက် အစုလိုက် ထား၍ ‘မြတ်စွာဘုရား... ဤမည်သောမလ္လမင်းသည် သား သမီး မိဖုရား အမတ် ပရိသတ်နှင့်တကွ ရှင်တော်ဘုရားကို ခြေတော်ဦးခိုက်လျက် ကန်တော့ပါသည်’ ဟု လျှောက်ကာ

လျှောက်ကာ မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ကန်တော့စေရပါမူ
ကောင်းလေစွာ” —

ဟု အကြံဖြစ်ရှိပြီးနောက် အရှင်အာနန္ဒာသည် မိမိကြံစည်ဆင်
ခြင်မိသည့်အတိုင်း ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများကို အမျိုးတူ
အစုလိုက် အစုလိုက်ထား၍ “မြတ်စွာဘုရား... ဤမည်သောမလ္လ
မင်းသည် သားသမီး မိဖုရား အမတ် ပရိသတ်နှင့်တကွ ရှင်တော်
ဘုရားကို ခြေတော်ဦးခိုက်လျက် ကန်တော့ပါသည်” ဟု လျှောက်
ကာ လျှောက်ကာ ကန်တော့စေလေ၏။ ဤနည်းဖြင့် အရှင်
အာနန္ဒာသည် ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများကို မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်အား ရှိခိုးကန်တော့စေရာ ညဉ့်ဦးယံ၌ပင်လျှင် ပြီးဆုံး
လေ၏။

သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ဝတ္ထု

ထိုအခါ သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်သည် ကုသိနာရုံပြည်၌ တည်းခိုနေထိုင်
ဆဲရှိ၏။ ထိုသုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်သည် “ယနေ့ညဉ့် သန်းလွဲ ပစ္စိမယံ၌
ရဟန်းမြတ်ဂေါတမ၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းသည် ဖြစ်လိမ့်မည်တဲ့” ဟု
သတင်းစကား ကြားသိလေ၏။ ထိုအခါ သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်၏ စိတ်
သန္တာန်ဝယ်—

“အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်တို့
သည် လောက၌ တရံတခါသာ ပွင့်တော်မူကြကုန်၏ - ဟု
အသက်အရွယ် ကြီးရင့်ကြသော ဆရာ၊ ဆရာ့ဆရာဖြစ်ကြ
သည့် ပရိမိုဇ်ဆရာကြီးများ ပြောကြားသောစကားကို ငါ
ကြားရဘူးသည်။ ယနေ့ညဉ့် သန်းလွဲ ပစ္စိမယံ၌ပင်လျှင်
ရဟန်းမြတ်ဂေါတမ၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်းသည် ဖြစ်ပေလိမ့်
မည်၊ ငါ့သန္တာန်မှာလည်း ဤယုံမှားတခု ဖြစ်ပေါ်လျက်
ရှိ၏။ ‘ဤယုံမှားကို ငါပယ်ဖျောက်နိုင်အောင် ရဟန်း
ဂေါတမသည် ငါ့အား တရားဟောခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၏’ ဟု

ငါသည် ရဟန်းမြတ်ဂေါတမအပေါ်၌ အကြွင်းမဲ့ ယုံကြည်၏” —

ဟု အကြံအစည် ဖြစ်ရှိလေသည်။

သုဘဒ္ဒ၏ အတိတ်အကြောင်း

ဤယခု သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ဟူသည်မှာ ဥပကနှင့် စာပါတို့၏သား သုဘဒ္ဒလည်းမဟုတ်။ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက် အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်ကြီး ပါဝါပြည်မှ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ရဟန်းများစွာဖြင့် ကြွရောက်လာတော်မူသောအခါ နောက်ပါရဟန်းတို့အထဲမှ “မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီဖြစ်၍ ငါတို့ ပြုလုပ်လိုရာ လွတ်လပ်စွာ ပြုလုပ်ကြရတော့မည်” ဟု ရိုင်းပြရင့်သီးသည့်စကား ပြောကြားသော တောထွက်သုဘဒ္ဒရဟန်းကြီးလည်း မဟုတ်ချေ။ စင်စစ်သော်ကား ဤယခု သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ဟူသည်မှာ အလွန်ထင်ရှားသည့် ပုဏ္ဏားသူဌေးမျိုးမှ ပရိမိုဇ်ရဟန်းပြုသည့် မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံး ဝေနေယျဖြစ်သော အဝတ်ဝတ်သည့် ပရိမိုဇ်ရဟန်းတဦး ဖြစ်လေသည်။

ထိုနောက်ဆုံး ဗုဒ္ဓဝေနေယျဖြစ်သည့် သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် ဤယနေ့ (ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီး) မှကပ်၍ အဘယ့်ကြောင့် ဤဖော်ပြရာပါ အကြံအစည်မျိုး ဖြစ်ရသနည်းဟူမူ နောက်ဆုံးအချိန်မှ အကျွတ်တရားရနိုင်သည့် ဥပနိဿယပစ္စည်းရှေးကောင်းမှုကို ဆည်းပူးခဲ့သောကြောင့် ဤယနေ့ နောက်ဆုံး ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီးမှ ဤဖော်ပြရာပါ အကြံအစည် ဖြစ်ရလေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့—ရှေးအခါ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုလုပ်ဆည်းပူးစဉ်က ညီအစ်ကိုနှစ်ဦးတို့ ရှိကြလေသည်။ ထိုညီအစ်ကို နှစ်ဦးသားတို့သည် တပေါင်းတစည်းတည်း ကောက်စပါးကို ပြုလုပ်ကြလေသည်။ ထိုသူနှစ်ယောက်တို့တွင် အစ်ကိုကြီးဖြစ်သူ၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “တကြိမ် တကြိမ်ပြုလုပ်အပ်သော ကောက်စပါး၌ ငါသည် ကောက်ဦးကိုးကြိမ် အလှူဒါန ပြုသင့်၏” ဟုအကြံဖြစ်ရှိလေသည်။

အစ်ကိုကြီးဖြစ်သူသည် ထိုသို့အကြံဖြစ်ရှိသည့်အတိုင်းကောက်စပါး စိုက်ပျိုးကြံချသောအခါ မျိုးစပါးထဲမှ အဦးအဖျားကိုယူ၍ မျိုးဦးဒါန ပေးလှူပြီးနောက် ကောက်စပါးပင်များ ကောက်သားဝင်သောအခါ (= ဖုံးသော လုံးသောအခါ) “ငါ့ညီ... ယခု ကောက်ပင်များ ကောက်သားဝင်သောအခါမှာ ကောက်သား နို့ရည်ကို ဖောက်ထုတ်၍ ကောက်သားဦးအလှူဒါန ပြုကြစို့လား” ဟု တိုင်ပင်စကား ပြောကြားလေသော် ညီဖြစ်သူသည် “အစ်ကိုကြီး... အစ်ကိုကြီးသည်ကား ကောက်နုကလေးများကို ဖျက်ဆီးလိုဘိ၏တကား” ဟု ကန့်ကွက်စကား ပြောကြားလေ၏။

အစ်ကိုကြီးဖြစ်သူသည် ညီဖြစ်သူက မိမိအလိုသို့ မလိုက်ပါမည်ကို ကောင်းစွာရိပ်မိ သိရှိ၍ လယ်ခင်းကို တယောက်တဝက်စီ ခွဲဝေပြီးလျှင် မိမိအဖို့ ရရှိသော လယ်ခင်းမှ ကောက်သားကိုခွဲ၍ နို့ရည်ကို ထုတ်ပြီးလျှင် ထောပတ်၊ ဆီဦးတို့နှင့် ရောစပ်၍ ကောက်သားဦး အလှူဒါန ကို ပေးလှူလေသည်။ မှုံဆန်းပြုလုပ်လောက်သောအခါ မှုံဆန်းအလှူဒါန ကို ပေးလှူလေသည်။ ကောက်စပါးတို့ရင့်၍ ရိတ်သောအခါမှာလည်း ရှေးဦးရိတ်သော ကောက်ဆုပ်တို့ကို ယူ၍ ရိတ်ဦး အလှူဒါနကို ပေးလှူလေသည်။ ကောက်လှိုင်းထုံးဖွဲ့သော အခါမှာလည်း ရှေးဦးစွာ ထုံးဖွဲ့သော ကောက်လှိုင်းများကို ထုတ်ယူ၍ ကောက်လှိုင်းဦး အလှူဒါနကို ပေးလှူလေသည်။ ကောက်လှိုင်းတို့ကို တပေါင်းတည်း စုပုံသောအခါမှာလည်း အဦးအစကိုယူ၍ ကောက်ပုံဦး အလှူဒါနကို ပေးလှူလေသည်။ ကောက်ပုံမှထုတ်၍ နယ်သော အခါမှာလည်း နယ်ဦး အလှူဒါန ကို ပေးလှူလေသည်။ နယ်ပြီးသော ကောက်စပါးများကို လှေ့ပြီးလျှင် တလင်းအပြင်၌ စပါးပုံပြုလုပ်သောအခါ အဦး အစကို ယူ၍ စပါးပုံဦးအလှူဒါန ကို ပေးလှူလေသည်။ ကောက်နယ်တလင်းမှ ကျိအတွင်းသို့ ထည့်သွင်းသောအခါမှာလည်း အဦးအစကိုယူ၍ ကျိဦးအလှူဒါနကို ပေးလှူလေသည်။ ဤသို့လျှင် အစ်ကိုကြီးဖြစ်သူသည် ကောက်စပါး

တကြိမ် တကြိမ် စိုက်ပျိုးရာ၌ ကိုးကြိမ် ကိုးကြိမ် အဦးဒါန ကို လှူဒါန်းလေသည်။

ညီဖြစ်သောသူသည်ကား မိမိစိုက်ပျိုးအပ်သော ကောက်စပါး များ အားလုံး ရိတ်သိမ်းပြီး၍ ကျိကြအတွင်း သွင်းပြီးနောက်မှ ထိုကျိကြမှထုတ်၍ အလှူဒါန ပြုလေသည်။

ထိုညီနောင် နှစ်ယောက်တို့တွင် အစ်ကိုကြီးဖြစ်သူသည် ဤ ဘုရားသာသနာဝယ် အညာသိကောဏ္ဍည မထေရ် ဖြစ်လာလေ သည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် “အဘယ်သူအား ငါသည် တရားဦး ဟော ရပါမည်နည်း” ဟု ဆင်ခြင်ကြည့် ရှုတော် မူလေသော် “အညာသိကောဏ္ဍညသည် ကောက်စပါး တကြိမ်စိုက်ပျိုးရာ၌ ကိုးကြိမ် “အဦးဒါန”ကို ပေးလှူခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ဤဓမ္မစကြာ တရားဦးကို အဦးဒါနရှင်ဖြစ်သူ ထိုအညာသိကောဏ္ဍညအား ငါဘုရား ဟောကြားပေအံ့” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်တော်မူ၍ သူခပ် သိမ်းတို့၏ အလျင်လက်ဦး ဓမ္မစကြာတရားထူးကို ဟောကြား တော်မူလေသည်။ ထိုအညာသိကောဏ္ဍညသည် မြဟ္မာပေါင်း တဆယ့်ရှစ်ကုဋေတို့နှင့် အတူတကွ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည် လေသည်။

ညီဖြစ်သောသူသည်ကား နောက်ချန်၍ နောက်ကာလမှ အလှူဒါနကို ပေးလှူသောကြောင့် ဤဘုရားရှင်ပွင့်ထွန်းတော် မူသောအခါ သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီးမှ ရှေး၌ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း ကြံစည်ဆင်ခြင်မိ၍ မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန် အလိုရှိလာလေသည်။ (ဤကား သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်၏ အတိတ်အကြောင်းဝတ္ထုတည်း)။ (ဒီဋ္ဌ ၂၊ မျက်နှာ ၁၇၉-၁၈၀-တို့မှ)

သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်သည် ပါရမီကောင်းမှု ကုသိုလ်၏လှုံ့ဆော် ချက်အရ ထိုသို့ကြံစည်ပြီးသောအခါ အချိန်ကိုမဆွဲပဲ ထိုခဏ မှာပင် အင်ကြင်းဥယျာဉ်သို့ သွားရောက်၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ် ထံသို့ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် မထေရ်မြတ်ကို—

“အို အရှင်အာနန္ဒာ...အရဟံဂုဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ
 ဂုဏ်ရှင် ဘုရားသခင်တို့သည် လောက၌ တရံတခါသာ
 ပွင့်တော်မူကြကုန်၏-ဟု အသက်အရွယ်ကြီးရင့်ကြသော
 ဆရာ, ဆရာ့ဆရာဖြစ်ကြသည့် ပရိမိုဇ်ဆရာကြီးများ ပြော
 ကြားသောစကားကို ကျွန်ုပ်ကြားရဘူးပါသည်။ ယနေ့ည၌
 သန်းလွဲ ပစ္စိမယံ၌ပင်လျှင် ရဟန်းမြတ်ဂေါတမ၏ ပံရိ-
 နိဗ္ဗာန် စံခြင်းသည် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်၊ အကျွန်ုပ်၏သန္တာန်
 မှာလည်း ဤယုံမှားတခု ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိပါ၏၊ ‘ဤ
 ယုံမှားကို ငါပယ်ဖျောက်နိုင်အောင် ရဟန်းမြတ်ဂေါတမ
 သည် ငါ့အား တရားဟောခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၏’ ဟု
 အကျွန်ုပ်သည် ရဟန်းမြတ်ဂေါတမအပေါ်၌ အကြွင်းမဲ့
 ယုံကြည်ပါ၏။ အိုအရှင်အာနန္ဒာ...အကျွန်ုပ်တောင်းပန်
 ပါ၏၊ အကျွန်ုပ်သည် ရဟန်းမြတ်ဂေါတမကို ဖူးမြော်ခွင့်
 ရပါလိုသည်” —

ဟု တောင်းပန်စကား လျှောက်ထားလေ၏။

ဤသို့ လျှောက်ထားလေသော် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မြတ်
 သည် “ဤသာသနာပြင်ပ မာဟိရကအယူရှိကြသော တိတ္ထိတို့
 မည်သည် မိမိအယူကိုသာ စွဲမြဲစွာ ယူတတ်ကြ၏၊ ထိုသုဘဒ္ဓပရိ-
 မိုဇ်၏ မိစ္ဆာအယူကို စွန့်ပယ်ဖို့ရန် မြတ်စွာဘုရား တရားများစွာ
 ဟောကြားတော်မူနေပါလျှင် ကိုယ်တော်မြတ်၏ကိုယ်နှုတ်ပင်ပန်း
 နွမ်းနယ်ရုံသာ ရှိပေလိမ့်မည်၊ ဤသုဘဒ္ဓပရိမိုဇ်သည် မိမိ၏
 မိစ္ဆာအယူကို စွန့်ပယ်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း
 ပကတိအားဖြင့်ပင် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်တော်မူဆဲ ဖြစ်လေသည်” ဟု
 ကြံစည်ဆင်ခြင်တော်မူပြီးလျှင် သုဘဒ္ဓပရိမိုဇ်ကို—

“ငါ့ရှင်သုဘဒ္ဓ...ခွင့်မပြုနိုင်ပါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်
 ပင်ပန်းတော်မူလျက်ရှိ၏၊ မြတ်စွာဘုရားကို မညှဉ်းဆဲ
 ပါလင့်” —

ဟု ပြန်ကြားတော်မူလေ၏။

သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်သည် “ငါ့အား ဤအရှင်အာနန္ဒာသည် ခွင့်မပြုချေ၊ သို့သော် အလိုရှိသောသူမည်သည်ကား သူ့အလိုလိုက်၍ ပြုလုပ်ထိုက်ပေသည်”ဟု ကြံစည်ပြီးလျှင် နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း ရှေးနည်းအတူ တောင်းပန်စကား လျှောက်ထားလေ၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း ရှေးနည်းအတူပင် ပြန်ကြားတော်မူလေ၏။ သုံးကြိမ်မြောက်လည်း သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်သည် ရှေးနည်းအတူ တောင်းပန်စကား လျှောက်ထားပြန်လေသော် ရှေးနည်းအတူပင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း ပြန်ကြားတော်မူလေ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်နှင့် အရှင်အာနန္ဒာစကားပြောဆိုနေသည်ကို ပကတိနားဖြင့်ပင် ကြားသိတော်မူလေလျှင် သုဘဒ္ဒအတွက်ပင် လုံ့လကြီးစွာဖြင့် ကုသိနာရုံပြည်သို့ ကြွလာတော်မူခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ……တားမြစ်ရန် မသင့်၊ သုဘဒ္ဒကို မတားမြစ်ပါလင့်။ ချစ်သားအာနန္ဒာ……သုဘဒ္ဒသည် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ခွင့် ရပါစေလော့။ သုဘဒ္ဒသည် ငါဘုရားကို မေးမြန်းလျှင် ထိုမေးမြန်းသမျှသည် ညှဉ်းဆဲလို၍မဟုတ်ပဲ သိလို၍မေးခြင်းသာ ဖြစ်လိမ့်မည်၊ သူမေးသည်ကို ငါဘုရား ဖြေကြားလိုက်လျှင် ထိုအဖြေကို လျှင်မြန်စွာ သူသိပေလိမ့်မည်”——

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာသည် သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ကို “ငါ့ရှင် သုဘဒ္ဒ…… မြတ်စွာဘုရားသည် သင့်အား ခွင့်ပြုတော်မူနေပြီ၊ သွားပေတော့”ဟု ခွင့်ပြုစကား မိန့်ကြားလေ၏။ ထိုအခါ သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်သည် မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ဆည်းကပ်၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ နှုတ်ဆက်စကား ပြောကြား၍ ဝမ်းမြောက်ဖွယ် အမှတ်ရဖွယ်စကားကို ပြီးဆုံးစေလျက် အပြစ်လွတ်ရာနေရာ၌ ထိုင်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဤသို့ လျှောက်ထားမေးမြန်းလေ၏——

“အို အရှင်မြတ်ဂေါတမ... အကြင် သမဏ၊ မြာဟ္မဏ အမည်ခံပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တပည့်အပေါင်းနှင့်လည်း ပြည့်စုံ ကုန်၏၊ ဂိုဏ်းနှင့်လည်း ပြည့်စုံကုန်၏၊ ဂိုဏ်းဆရာလည်း ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ထင်ရှားကျော်စောကုန်၏၊ အယူဝါဒ တီထွင်သူတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ သူတော်ကောင်းဟု လူ အများက သမုတ်ထားသူများ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဤသူတို့ကား အဘယ်သူတို့နည်းဟူမူ (၁) ပူရဏကဿပ (၂) မက္ခလိဂေါသာလ (၃) အဇိတကေသကမ္မလ (၄) ပကုဇကစ္စာယန (၅) ဗေလဋ္ဌ၏သား သဗ္ဗယနှင့် (၆) နာဂု၏ သား နိဂဏ္ဌတို့ပင်တည်း။

ထိုသူအားလုံးကိုသည်ပင် မိမိတို့၏ ဝန်ခံချက်အတိုင်း တရားအားလုံးကို သိကြပါကုန်သလော၊ သို့မဟုတ် ထိုသူ အားလုံးတို့သည်ပင် မိမိတို့ ဝန်ခံချက်အတိုင်း တရား အားလုံးကို မသိကြကုန်သလော၊ သို့မဟုတ် အချို့က သိ၍ အချို့က မသိပဲရှိကြပါကုန်သလော” —

ဟု မေးလျှောက်လေ၏။

(ဤ၌ - သုဘဒ္ဒ၏ မေးလိုရင်းမှာ... “မြတ်စွာဘုရား... ပူရဏကဿပ အစရှိသော တိတ္ထိဂိုဏ်းဆရာကြီး ခြောက်ဦးတို့သည် အသီး အသီး ‘ငါတို့ကား သဗ္ဗညု = ခပ်သိမ်းသောတရားကို သိသူများဖြစ်ကြသည်’ ဟု ဝန်ခံကြပါသည်။ သူတို့၏တပည့်ဖြစ်သူ လူအများကလည်း - သူတို့ကို တကယ်သူတော်ကောင်းကြီးများဟု အသိအမှတ် ပြုကြပါသည်။ ထို တိတ္ထိဂိုဏ်းဆရာကြီး ခြောက်ဦးတို့သည် သူတို့၏ ဝန်ခံချက်အတိုင်း တကယ်ပင် ခြောက်ဦးလုံးပင် သဗ္ဗညုဘုရားများ ဖြစ်ကြပါသလော၊ သို့မဟုတ် ခြောက်ဦးလုံးပင် သဗ္ဗညုဘုရား မဟုတ်သူများ ဖြစ်ကြပါ သလော၊ သို့မဟုတ် တချို့က သဗ္ဗညုဘုရားဟုတ်၍ တချို့က သဗ္ဗညု ဘုရား မဟုတ်သူများ ဖြစ်ကြပါသလော။ ။ သဗ္ဗညုဘုရားများဖြစ်ခဲ့ လျှင် သူတို့ဟောပြောအပ်သော အယူဝါဒ တရားစကားများသည် သံသရာ ဝဋ်မှ ထွက်ခြောက်စေတတ်သည့် နိဗ္ဗာန်ကတရားများသာ ဖြစ်ပေမည် ထိုသူတို့ ဟောပြောအပ်သော အယူဝါဒ တရားစကားများသည် အားလုံးပင် နိဗ္ဗာန်ကတရားချည်း ဖြစ်ပါသလော၊ သို့မဟုတ်

အားလုံးပင် နိယျာနိကတရား မဟုတ်သည်ချည်း ဖြစ်ပါသလော၊
သို့မဟုတ် တချို့တရားက နိယျာနိကတရားဖြစ်၍ တချို့တရားက
နိယျာနိကတရားမဟုတ်ပဲ ရှိပါသလော-ဟု မေးလျှောက်လိုရင်း
ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ မေးလျှောက်သောအခါ မြတ်စွာဘုရား၏ ကုသိနာရုံ
ပြည်သို့ ကြွလာတော်မူခြင်းကပင် “ပဌမယံ၌ မလ္လမင်းတို့အား
တရားဟောမည်၊ ပြီးလျှင် မဇ္ဈိမယံ၌ သုဘဒ္ဒအား တရားဟော
မည်၊ ပြီးလျှင် ပစ္ဆိမယံ၌ ရဟန်းသံဃာကို အဆုံးအမ = သြဝါဒ
ပေး၍ မိုးသောက်အားကြီး လင်းခါနီး၌ ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်
စံမည်” ဟူသော ရည်ရွယ်တော်မူချက်ဖြင့် ကြွလာတော်မူခြင်း
ဖြစ်ရကား ထို တိတ္ထိဂိုဏ်းဆရာကြီးတို့တရား၏ နိယျာနိကတရား
မဟုတ်ကြောင်း ဟောပြောသဖြင့် သုဘဒ္ဒအဖို့ရာ တစ်စုံတရာအကျိုး
ရှိမည် မဟုတ်သောကြောင့်၎င်း၊ ထိုသို့ဟောပြောနေရန် အချိန်အခါ
အခွင့်ပင် မရှိတော့သောကြောင့်၎င်း မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်
သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ကို တကယ်ပင် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်စေမည့်
အဋ္ဌဂီတမဂ်တည်းဟူသော မဇ္ဈိမပဋိပဒါ တရားဒေသနာကို
ဟောပြောတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍—

“ချစ်သားသုဘဒ္ဒ.....မမေးလင့်၊ ‘ထိုသူအားလုံးတို့
သည်ပင် မိမိတို့၏ ဝန်ခံချက်အတိုင်း တရားအားလုံးကို
သိကြပါကုန်သလော၊ သို့မဟုတ် ထိုသူအားလုံးတို့သည်ပင်
မိမိတို့ဝန်ခံချက်အတိုင်း တရားအားလုံးကို မသိကြကုန်
သလော၊ သို့မဟုတ် အချို့ကသိ၍ အချို့ကမသိပဲ ရှိကြပါ
ကုန်သလော’ ဟူသော ဤအမေးကို လွတ်ရာဖယ်ရှား
ထားလိုက်ဦးလော့။

ချစ်သားသုဘဒ္ဒ.....သင့်အား ငါဘုရားသည် နိဗ္ဗာန်
ရောက်ကြောင်း တရားကောင်းကိုသာလျှင် ဟောအံ့၊
ထိုတရားကို သင်နာလော့၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းလော့၊
အကျယ်အားဖြင့် ငါဘုရား ဟောကြားပေအံ့” —

ဟု မိန့်တော်မူ၍ သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်က “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာဘုရား....”ဟု ဝန်ခံစကား လျှောက်ထားလေလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဤဆိုလတ္တံ့သော တရားစကားကို ဟောကြားတော်မူလေ၏—

“ချစ်သားသုဘဒ္ဒ...အကြင်ဓမ္မဝိနယ (= တရားသဖြင့် ဆုံးမရာ) သာသနာ၌ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော အရိယမဂ်တရားသည် မရှိ၊ ထိုအရိယမဂ်တရားမရှိသော သာသနာ၌ သောတာပန် ရဟန်းသည်လည်း မရှိ၊ ဒုတိယအဆင့် သကဒါဂါမ်ရဟန်းသည်လည်း မရှိ၊ တတိယအဆင့် အနာဂါမ်ရဟန်းသည်လည်း မရှိ၊ စတုတ္ထအဆင့် ရဟန္တာ ရဟန်းသည်လည်း မရှိ။

ချစ်သားသုဘဒ္ဒ... အကြင်ဓမ္မဝိနယ (= တရားသဖြင့် ဆုံးမရာ) သာသနာ၌ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော အရိယမဂ်တရားသည်ရှိ၏၊ ထိုအရိယမဂ်တရားရှိသော သာသနာ၌ သောတာပန်ရဟန်းသည်လည်း ရှိ၏၊ ဒုတိယအဆင့် သကဒါဂါမ်ရဟန်းသည်လည်း ရှိ၏၊ တတိယအဆင့် အနာဂါမ်ရဟန်းသည်လည်း ရှိ၏၊ စတုတ္ထအဆင့် ရဟန္တာ ရဟန်းသည်လည်း ရှိ၏။

ချစ်သားသုဘဒ္ဒ... ငါဘုရား၏ တရားသဖြင့် ဆုံးမရာ ဤဓမ္မဝိနယသာသနာ၌ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော အရိယမဂ်တရားသည် ထင်ရှားရှိပေ၏၊ ဤအရိယမဂ်တရား ထင်ရှားရှိရာ ငါဘုရား၏ ဓမ္မဝိနယသာသနာ၌ သာလျှင် သောတာပန်ရဟန်းသည် ရှိပေ၏၊ ဤအရိယမဂ်တရား ထင်ရှားရှိရာ ငါဘုရား၏ ဓမ္မဝိနယသာသနာ၌ သာလျှင် ဒုတိယအဆင့် သကဒါဂါမ်ရဟန်းသည် ရှိပေ၏၊ ဤအရိယမဂ်တရား ထင်ရှားရှိရာ ငါဘုရား၏ ဓမ္မဝိနယသာသနာ၌ သာလျှင် တတိယအဆင့် အနာဂါမ်ရဟန်းသည် ရှိပေ၏၊ ဤအရိယမဂ်တရား ထင်ရှားရှိရာ ငါ

ဘုရား၏ ဓမ္မဝိနယသာသနာ၌သာလျှင် စတုတ္ထအဆင့် ရဟန္တာရဟန်းသည် ရှိပေ၏။

ဤငါဘုရား၏ ဓမ္မဝိနယသာသနာတော်မှတစ်ပါးသော အယူဝါဒ(=သာသနာ)တို့သည် တရားကိုသိမြင်ကြသည့် (မဂ္ဂဋ္ဌအရိယာလေးယောက်, ဖလဋ္ဌအရိယာလေးယောက်, မဂ်လေးပါးကိုရဖို့ရန် အားထုတ်ဆဲဖြစ်သည့် ဝိပဿနာလေးယောက်တည်းဟူသော) = ရဟန်းမြတ် တကျိပ်နှစ်ယောက်တို့မှ ဆိတ်သုဉ်းကုန်၏။

ချစ်သားသုဘဒ္ဒ....ဤဖော်ပြရာပါ ရဟန်းမြတ် တကျိပ်နှစ်ယောက်တို့သည် မှန်စွာ အဆင့်ဆင့်ဟောပြောလျက် နေကြကုန်သည်ရှိသော် လောကသည် ရဟန္တာတို့မှ မဆိတ်မသုဉ်းသည်သာ ဖြစ်လေရာ၏။

ချစ်သားသုဘဒ္ဒ.....ငါဘုရားသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရှာလိုသည်ဖြစ်၍ နှစ်ဆယ့်ကိုးနှစ်အရွယ်က ရဟန်းပြုခဲ့၏။ ချစ်သားသုဘဒ္ဒ....ငါ့ရဟန်းပြုသည်မှစ၍ အနှစ်ငါးဆယ်ကျော်ခဲ့လေပြီ။ ဤငါဘုရား၏ သာသနာတော်မှအပ၌ အရိယမဂ်တရား၏ ရှေ့ပိုင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာကို ပွားများသောသူသည်လည်း မရှိချေ၊ သောတာပန်ရဟန်းသည်လည်း မရှိချေ၊ ဒုတိယအဆင့် သကဒါဂါမ်ရဟန်းသည်လည်း မရှိချေ၊ တတိယအဆင့် အနာဂါမ်ရဟန်းသည်လည်း မရှိချေ၊ စတုတ္ထအဆင့် ရဟန္တာရဟန်းသည်လည်း မရှိချေ။

ဤငါဘုရား၏ ဓမ္မဝိနယသာသနာတော်မှ တစ်ပါးသော အယူဝါဒ(=သာသနာ)တို့သည် တရားကို သိမြင်ကြသည့် ရှေးဖော်ပြရာပါ ရဟန်းမြတ် တကျိပ်နှစ်ယောက်တို့မှ ဆိတ်သုဉ်းကုန်၏။ ချစ်သားသုဘဒ္ဒ....ဤရဟန်းမြတ် တကျိပ်နှစ်ယောက်တို့သည် မှန်စွာ အဆင့်ဆင့် ဟောပြောကြလျက် နေကြကုန်သည်ရှိသော် လောက

သည် ရဟန္တာတို့မှ မဆိတ်မသုဉ်းသည်သာ ဖြစ်လေ
ရာ၏” -

ဟု တရားစကား ဟောကြားတော်မူလေ၏။

သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်ရဟန်းပြု၍ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်က တရားစကား ပြောကြားတော်
မူလတ်သည်ရှိသော် သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို
“မြတ်စွာဘုရား...အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ရှိပါပေစွာ၊ မြတ်စွာဘုရား...
အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ရှိပါပေစွာ၊ ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာ
ဘုရား.....လောကဥပမာအားဖြင့် မှောက်၍ ထားအပ်သော
ဝတ္ထုကို လှန်လိုက်သကဲ့သို့၎င်း၊ ဖုံးအုပ်ထားသော အရာဝတ္ထုကို
ဖွင့်လှစ်လိုက်သကဲ့သို့၎င်း၊ မျက်စိလည် လမ်းမှားသောသူအား
လမ်းမှန်ကို ပြောကြားလိုက်သကဲ့သို့၎င်း ‘မျက်စိအမြင်ရှိသော
သူတို့သည် အဆင်းအမျိုးမျိုးတို့ကို မြင်ကြပေလိမ့်မည်’ ဟု အခိုက်
မှောင်၌ ဆီမီးတန်ဆောင်ကို ထွန်းညှိထားသကဲ့သို့၎င်း ထို့အတူ
ပင် မြတ်စွာဘုရားသည် အကျွန်ုပ်အား များစွာသောအကြောင်း
ဖြင့် တရားတော်ကို ထင်ရှားစွာ ဟောပြောတော်မူအပ်ပါပေပြီ၊
မြတ်စွာဘုရား...ထိုအကျွန်ုပ်သုဘဒ္ဒသည် မြတ်စွာဘုရားကို၎င်း၊
တရားတော်ကို၎င်း၊ ရဟန်းသံဃာတော်ကို၎င်း ကိုးကွယ်
လည်းလျောင်း ပုန်းအောင်းရာဟူ၍ သိမှတ်ဆည်းကပ်ပါ၏။
မြတ်စွာဘုရား...အကျွန်ုပ်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ အထံတော်၌
ရှင်အဖြစ်၊ ရဟန်းအဖြစ်ကို ရပါရစေ” ဟု လျှောက်ထား
တောင်းပန်လေ၏။

ထိုသို့ လျှောက်ထားတောင်းပန်သောအခါ မြတ်စွာဘုရား
ရှင်က—

“ချစ်သားသုဘဒ္ဒ... ဤသာသနာတော်မှ တပါးသော
အယူရှိသည့် တိတ္ထိဖြစ်ဘူးသောသူသည် ဤဓမ္မဝိနယ
သာသနာတော်၌ အကယ်၍ ရှင်အဖြစ်၊ ရဟန်းအဖြစ်ကို
ရယူလိုမှ လေးလံတို့ပတ်လုံး ပရိဝါသိကျင့်သုံးရသည်။

လေးလလွန်သောအခါ ရဟန်းတို့သည် ကျေနပ်သော စိတ်ရှိကြလျှင် ရှင်ပြု၍ပေးကြလိမ့်မည်၊ ရဟန်းအဖြစ်သို့ မြှင့်တင်ပေးကြလိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း ဤအရာ၌ ငါဘုရားသည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခြားနားချက် (= ဤသူကား တိတ္ထိယပရိဝါသ် ကျင့်သုံးထိုက်သူဖြစ်သည်၊ ဤသူကား တိတ္ထိယပရိဝါသ် ကျင့်သုံးထိုက်သူ မဟုတ် - ဟူသော အချက်)ကို လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်အပ်ပေ၏” —

ဟူ၍ မိန့်တော်မူလေလျှင် သုဘဒ္ဒပရိပိုဇ်သည်—

“မြတ်စွာဘုရား... ဤသာသနာတော်မှ တပါးသော အယူရှိသည့် တိတ္ထိဖြစ်ဘူးသော သူတို့သည် ဤဓမ္မဝိနယ သာသနာတော်၌ အကယ်၍ ရှင်အဖြစ်၊ ရဟန်းအဖြစ်ကို ရယူလိုကြမူ လေးလတို့ပတ်လုံး ပရိဝါသ်ကျင့်သုံးကြရ သည်ဖြစ်လျှင် လေးလလွန်သောအခါ ရဟန်းတို့သည် ကျေနပ်သောစိတ်ရှိကြ၍ ရှင်ပြု၍ပေးကြ၊ ရဟန်းအဖြစ်သို့ မြှင့်တင်၍ ပေးကြမည်ဖြစ်လျှင် အကျွန်ုပ်သည် လေးနှစ် ပတ်လုံး တိတ္ထိယပရိဝါသ်ကို ကျင့်သုံးပါမည်၊ လေးနှစ် လွန်သောအခါ ရဟန်းတို့သည် ကျေနပ်သောစိတ်ရှိတော် မူကြပါလျှင် ရှင်ပြုပေးတော်မူကြပါစေ၊ ရဟန်းအဖြစ်သို့ မြှင့်တင်ပေးတော်မူကြပါစေ” —

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “ချစ်သားအာနန္ဒာ.....သို့ဖြစ်လျှင် သုဘဒ္ဒကို ရှင်၊ ရဟန်းပြုပေးလိုက်လော့”ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်လည်း “ကောင်းပါပြီ မြတ်စွာ ဘုရား....”ဟု လျှောက်ထားဝန်ခံလေ၏။

ထိုအခါ သုဘဒ္ဒပရိပိုဇ်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို“ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ....သင်တို့သည် ဤသာသနာတော်ဝယ် မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်မှောက်တော်၌ တပည့်အဖြစ်ဖြင့် အဘိသိက်သွန်းခြင်းကို ရရှိပါပေကုန်၏၊ ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ....သင်တို့သည် လာဘ်ကောင်း

ပါပေကုန်စွာ၊ အရတော်ပါပေကုန်စွာ”ဟု လျှောက်ထားပြောဆိုလေ၏။

(တိတ္ထိတို့၏အယူဝါဒ၌ ဆရာဖြစ်သူက အကြင်တပည့်ကို “ဤသူကို ရှင်ပြုပေးလိုက်၊ ဤသူကို ဆုံးမလိုက်၊ ဤသူကို ကံမြစ်လိုက်=အနုသာသနီစကား ပြောကြားလိုက်”ဟု မိမိကိုယ်စား တာဝန်လွှဲစကား ပြောကြား၏။ ထိုတာဝန်လွှဲစကား အပြောအကြားခံရသော တပည့်သည် ဆရာဖြစ်သူက မိမိရာထူး၌ ထားအပ်သည် မည်လေသည်။ သို့ရကား တပည့်ဖြစ်သောသူအဖို့ရာ “ဤသူကို ရှင်ပြုပေးလိုက်၊ ဤသူကို ဆုံးမလိုက်၊ ဤသူကို ကံမြစ်လိုက်”ဟု ဆရာဖြစ်သူက မိန့်ကြားသည့် တာဝန်လွှဲစကားများသည် ကြီးမားသောလာဘ်ကြီးတခု ဖြစ်လေသည်။ သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်သည် ထိုတိတ္ထိတို့၏ အယူဝါဒအတိုင်း အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို ဤကဲ့သို့ ပြောကြားလေသည်။)

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်ကို သင့်လျော်ရာနေရာ၌ ခေါ်ဆောင်သွား၍ ရေဗူးမှ ရေဖြင့် ဦးခေါင်းကို ဆွတ်ပြီးလျှင် တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူ၍ ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ပယ်ရိတ်ခြင်း၊ သင်္ကန်းတို့ကို ဝတ်စေခြင်း၊ သရဏဂုံ ပေးခြင်းတည်းဟူသော ရှင်ပြုမှုကိစ္စ သုံးရပ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ပြုပေးပြီးလျှင် သုဘဒ္ဒသာမဏေကို မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံတော်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားလေ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သုဘဒ္ဒသာမဏေအား ထိုခဏမှာပင် ပဉ္စင်းခံပေးစေ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ဟောကြားတော်မူလေသည်။ သုဘဒ္ဒရဟန်းသည် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူ၍ အင်ကြင်းဥယျာဉ်အတွင်း ဆိတ်ငြိမ်ရာ တခုသောနေရာ၌ စကြိုသွားခြင်း ဣရိယာပုထ်တခုတည်းဖြင့် မနေမနား တရားအားထုတ်လေရာ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မမူမီ ထိုည၌မှာပင် ပဋိသန္ဓိဒါပတ္တရဟန္တာဖြစ်၍ ဘုရားရှင်ထံ မှောက်သို့ လာရောက်ရှိခိုး၍ ထိုင်နေလေ၏။

အရှင်သုဘဒ္ဒသည် အာသဝေါကုန်ခန်းရဟန္တာတို့တွင် တပါးအပါအဝင်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံး = ပစ္ဆိမ မျက်မှောက်တပည့်သာဝက ဖြစ်လေသတည်း။

(နောက်ဆုံး=ပစ္စိမ မျက်မှောက်သာဝက-ဟူရာ၌— (၁)အကြင် သူသည် မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ် ရှင်သာမဏေအဖြစ် ကို ရယူ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးသည့်နောက်မှ ရဟန်းအဖြစ်ကို ရယူကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား သင်ကြားအားထုတ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏။ ထိုသူသည်လည်း နောက်ဆုံး=ပစ္စိမ မျက်မှောက်တပည့်သာဝကမည်၏။ (၂) အကြင်သူသည် မြတ်စွာ ဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ် ရှင်အဖြစ်, ရဟန်းအဖြစ်ကို ရယူ၍ မြတ် စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးသည့်နောက်မှ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား သင်ကြားအားထုတ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏။ ထိုသူသည်လည်း နောက်ဆုံး=ပစ္စိမ မျက်မှောက်တပည့်သာဝကပင်မည်၏။ (၃) အကြင် သူသည် မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ပင် ရှင်အဖြစ်ကိုလည်း ရယူ, ရဟန်းအဖြစ်ကိုလည်းရယူ, ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကိုလည်း သင်ကြား အားထုတ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးသည့်နောက်မှ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏။ ထိုသူသည်လည်း နောက်ဆုံး=ပစ္စိမမျက် မှောက်တပည့်သာဝကပင်မည်၏။ ဤယခု အရှင်သုဘဒ္ဒရဟန်းသည် ကား မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ပင် ရှင်အဖြစ်ကို ရယူ, ရဟန်းအဖြစ်ကိုလည်း ရယူ, ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကိုလည်း သင်ကြားအား ထုတ်၍ မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်မှာပင် အရဟတ္တဖိုလ် သို့လည်း ရောက်ဆိုက်သူ ဥက္ကဋ္ဌနောက်ဆုံး=ပစ္စိမ မျက်မှောက်တပည့် သာဝကဖြစ်သည်ကို အထူးမှတ်ယူရာ၏။)

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ဝတ္ထု

ဤဆိုအပ်ပြီးသော သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်၏ အကြောင်းအရာဝတ္ထု စကားအစဉ်သည် သုတ်မဟာဝါပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ လာရှိသော စကားအစဉ် ဖြစ်လေသည်။ ဓမ္မပဒကျမ်းလာ သုဘဒ္ဒ ပရိမိုဇ်၏ အကြောင်းအရာဝတ္ထု စကားအစဉ်ကိုလည်း ဤ၌ အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြဦးအံ့—

မြတ်စွာဘုရားရှင် မလ္လမင်းတို့၏ အင်ကြင်းဥယျာဉ်အတွင်း ပရိနိဗ္ဗာန်ညောင်စောင်း၌ လျောင်းယော်မှုစဉ် ဤသုဘဒ္ဒပရိမိုဇ် သည် “ငါကား ပြဿနာသုံးရပ်တို့၌ မိမိ၏ ယုံမှားသံသယကို ပရိမိုဇ်ဆရာကြီးများကိုသာ မေးမြန်း၍ ရဟန်းမြတ်ဂေါတမကိုမူ ‘အသက်အရွယ် ငယ်သူဖြစ်သည်’ ဟူသော အမှတ်ဖြင့် အထင်

သေးကာ မမေးခဲ့မိချေ၊ ယခုလည်း ထိုရဟန်းမြတ်ဂေါတမ၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်ရန် အချိန်နီးကပ်လာလေပြီ၊ ယခု မမေးလိုက်မိလျှင် နောက်တချိန်၌ ငါ့အဖို့ရာ ရဟန်းမြတ်ဂေါတမအား မမေးလိုက်မိခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် နှလုံးမသာယာမှု ဖြစ်လေရာ၏” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်မိကာ မြတ်စွာဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူရာ မလ္လမင်းတို့၏ အင်ကြင်းဥယျာဉ်သို့ သွားရောက်၍ အရှင်အာနန္ဒာအား ဘုရားကို ဖူးမြော်ခွင့်ပြုရန် လျှောက်ထားလေရာ အရှင်အာနန္ဒာက ရှေးဖော်ပြရာပါအတိုင်း တားမြစ်အပ်ပါသော်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ချစ်သားအာနန္ဒာ... သုဘဒ္ဓကို မတားမြစ်ပါလင့်၊ ငါဘုရားကို အမေးပုစ္ဆာပြုသနာ မေးလျှောက်ပါစေ” ဟု ခွင့်ပြုစကား မိန့်ကြားတော်မူလတ်သည်တွင် တင်းထိမ်ကန့်လန့်ကာ အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်၍ - ညောင်စောင်းတော်အောက်က ထိုင်နေပြီးလျှင်—

“အိုရဟန်းမြတ်.... အသို့နည်း (= ဘယ့်နှယ်လဲ) ၁-ကောင်းကင်၌ ခြေရာမည်သည် ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါသလော၊

၂-ဤဘုရားမြတ်စွာ သာသနာတော်မှ အပြင်အပ တိတ္ထိတို့၏အယူဝါဒ၌ ကိလေသာကို ငြိမ်းစေတတ်သည့် ရဟန်းသူမြတ်များ ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါသလော၊

၃-မဖောက်မပြန် မပျက်မစီးပဲ အမြဲတည်သော သင်္ခါရတို့မည်သည် ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါကုန်၏လော” —

ဟူ၍ ဤအမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာသုံးချက်တို့ကို မြတ်စွာဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားမေးမြန်းလေသည်။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သုဘဒ္ဓပရိမိုဇ်အား ထိုသုံးမျိုးလုံးပင် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း မရှိနိုင်ကြောင်း ဖြေကြားတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ ဤဆိုလတ္တံ့သော ဂါထာတို့ဖြင့် တရားကို ဟောကြားတော်မူလေသည်—

အာကာသေဝ ပဒံ နတ္ထိ၊ သမဏော နတ္ထိ ဗာဟိရေ။
ပပဇ္ဇာဘိရတာ ပဇာ၊ နိပ္ပပဇ္ဇာ တထာဂတာ။ (၁)

သုဘဒ္ဒ = ချစ်သားသုဘဒ္ဒ...။ အာကာသေ = အဇဇာ
 ပြင် မိုးကောင်းကင်၌။ ပဒံ = တဦးတယောက်၏ ခြေရာ
 မည်သည်။ နတ္ထိ = မရှိကေန် စင်စစ်မှန်၏။ နတ္ထိ ဣဝ =
 မရှိကေန် စင်စစ်မှန်သကဲ့သို့။ ဗာဟိရေ = ဤသာသနာ
 တော်မှ အပြင်အပ တိတ္ထိတို့၏အယူဝါဒ၌။ သမဏော =
 ကိလေသာခပ်သိမ်းကို အေးငြိမ်းစေတတ် ရဟန်းမြတ်
 တကျိပ်နှစ်ပါးသည်။ နတ္ထိ = မရှိကေန် စင်စစ်မှန်၏။
 ပဇာ = လူနတ်မြဟွာ သတ္တဝါအပေါင်းသည်။ ပပဉ္စာဘိ-
 ရတာ = တဏှာ,မာန,ဒိဋ္ဌိအား သုံးထွေပြားသည့် ပပဉ္စ
 တရား၌သာ ပျော်ပါးနှစ်ခြိုက်၍နေပေ၏။ တထာဂတာ
 = ဘုရားရှင်တို့သည်။ နိပ္ပပဉ္စာ = ဗောဓိညောင်မင်း ပင်
 ခြေရင်း၌ပင် အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ပြီးကြ၍ ပပဉ္စတရား လား
 လားမျှ ရှိတော်မမူကြကုန်။

အာကာသေဝ ပဒံ နတ္ထိ၊ သမဏော နတ္ထိ ဗာဟိရေ။
 သင်္ခါရာ သဿတာ နတ္ထိ၊ နတ္ထိ ဗုဒ္ဓါနမိဋ္ဌိတံ။ (၂)

သုဘဒ္ဒ = ချစ်သားသုဘဒ္ဒ...။ အာကာသေ = အဇ-
 ဇာပြင် မိုးကောင်းကင်၌။ ပဒံ = တဦးတယောက်၏
 ခြေရာမည်သည်။ နတ္ထိ = မရှိကေန် စင်စစ်မှန်၏။ နတ္ထိ
 ဣဝ = မရှိကေန် စင်စစ်မှန်သကဲ့သို့။ ဗာဟိရေ = ဤ
 သာသနာတော်မှ အပြင်အပ တိတ္ထိတို့၏အယူဝါဒ၌။
 သမဏော = ကိလေသာခပ်သိမ်းကို အေးငြိမ်းစေတတ်
 ရဟန်းမြတ်တကျိပ်နှစ်ပါးသည်။ နတ္ထိ = မရှိကေန် စင်
 စစ်မှန်၏။ သဿတာ = မဖောက်မပြန် မပြိုမကွ မြဲသော
 သဘောရှိကုန်သော။ သင်္ခါရာ = ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရ
 တရားတို့သည်။ နတ္ထိ = တစိုးတစိ မရှိကေန် စင်စစ်မှန်
 ကုန်၏။ ဗုဒ္ဓါနံ = သဗ္ဗညုထွတ်တင် ဘုရားရှင်တို့၏
 (သန္တာန်၌)။ ဣဋ္ဌိတံ = တဏှာတည်းဟူသော တုန်လှုပ်
 ခြင်း၊ မာနတည်းဟူသော တုန်လှုပ်ခြင်း—စသည်တို့တွင်

တပါးပါးသော တုန်လှုပ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ = မရှိကေန် စင်စစ်မှန်၏။

ဤတရားဒေသနာ ဝါထာနိဂုံး ဆုံးသောအခါ၌ သုဘဒ္ဓပရိ- မိုဇ်သည် အနာဂါမိဖိုလ်၌ တည်လေ၏။ ထိုအခိုက် မြတ်စွာ ဘုရား၏အနီး၌ ရောက်ဆိုက်သော ပရိသတ်အဖို့ရာလည်း အကျိုး ရှိသော တရားဒေသနာ ဖြစ်လေ၏။

ဤကား ဓမ္မပဒကျမ်း၌လာသော သုဘဒ္ဓပရိမိုဇ်၏ အကြောင်း အရာဝတ္ထုတည်း။ ။ ဤအရာ၌ သုဘဒ္ဓပရိမိုဇ်သည် သုတ်မဟာ- ဝါ ပါဠိတော်လာ ပြဿနာကို မေးမြန်းလျှောက်ထား၍ မြတ်စွာ ဘုရား၏ ဖြေကြားချက်ကို နာယူပြီးနောက် ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ပြဿနာသုံးချက်ကို ဆက်၍လျှောက်ထား မြတ်စွာဘုရား၏ ဖြေ ကြားချက်ကို နာယူ၍အဆုံး အနာဂါမ်အရိယာဖြစ်ပြီးလျှင် သုတ် မဟာဝါပါဠိတော်လာအတိုင်း သရဏဂုံခံယူကာ ရှင်,ရဟန်း အဖြစ်ကို တောင်းခံရယူ၍ ရဟန်းတရားအားထုတ်သဖြင့် ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မမူမီ အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ကာ မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံးပစ္ဆိမ မျက်မှောက် သာဝကဖြစ်လေသည်ဟု မှတ်ယူလျှင် ကျမ်းဂန်နှစ်ရပ် မဆန့်ကျင်ပဲ စကားချင်းစပ်မိ၏။

မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံး ဩဝါဒစကားတော်

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နောက်ဆုံး = ပစ္ဆိမ တပည့်သာဝက ဖြစ်သူ သုဘဒ္ဓပရိမိုဇ် ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသောအခါ ရဟန်းသံဃာ အား နောက်ဆုံးဩဝါဒပေးတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်ကို (တရားနားခံပြုကာ) ဤဆိုလတ္တံ့သောအတိုင်း မိန့် ကြားတော်မူလေသည်။ မိန့်ကြားတော်မူပုံမှာ—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ ... သင်ချစ်သားတို့၏ စိတ်သန္တာန်မှာ ‘တရားစကားတော်သည် ဟောကြားသောဆရာဘုရားမှ ကင်း ကွာခဲ့လေပြီ’ (= ဟောကြားသူဆရာဘုရားမှ ကင်းကွာသော တရားစကားတော်ဖြစ်ခဲ့လေပြီ)၊ ငါတို့၏ ဆရာဘုရားသည် မရှိ

တော့ပြီ'ဟု ဤသို့သော ထင်မှတ်မှု အားငယ်မှု ဖြစ်သော်မူ ဖြစ်လေရာ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဤအရာကို ဤသို့ မထင်မှတ်ထိုက်ပေ။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... လေးဆယ့်ငါးဝါ ကာလကြာအောင် ငါဘုရား ဟောကြားပညတ်အပ်သော တရားတော်၊ ဝိနည်းတော်သည် ငါဘုရားကွယ်လွန်သောအခါ၌ သင်ချစ်သားတို့၏ ဆရာဘုရားပင် ဖြစ်ပေ၏။ (က)

ချစ်သားအာနန္ဒာ... ယခုအခါ ရဟန်းတို့သည် အချင်းချင်း တပါးက တပါးကို 'အာဂုသော = ငါ့ရှင်' ဟူသော စကားဖြင့် ကြီး၊ ငယ် မရွေး ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ ငါဘုရား ကွယ်လွန်သောအခါ၌ကား ဤကဲ့သို့ မခေါ်ဝေါ် မပြောဆိုကြလင့်။ ချစ်သားအာနန္ဒာ... မထေရ်ကြီးဖြစ်သော ရဟန်းက သီတင်းငယ် ဖြစ်သော ရဟန်းကို အမည်ဖြင့်ဖြစ်စေ အနွယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ 'အာဂုသော = ငါ့ရှင်' ဟူသော စကားဖြင့်ဖြစ်စေ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြရမည်။ သီတင်းငယ်ဖြစ်သော ရဟန်းသည်ကား မထေရ်ကြီး ဖြစ်သော ရဟန်းကို 'ဘန္တေ = အရှင်ဘုရား....' ဟူ၍သော်၎င်း 'အာယသ္မာ = သက်တော်ရှည်အရှင်....' ဟူ၍သော်၎င်း ဤသို့သာ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြရမည်။ (ခ)

ချစ်သားအာနန္ဒာ သံဃာတော်သည် ငါဘုရား ကွယ်လွန်သောအခါ၌ အသေးအနပ် သိက္ခာပုဒ်များကို ပယ်နုတ်လိုခဲ့သော် ပယ်နုတ်လေလော့။ (ဂ)

ချစ်သားအာနန္ဒာ ငါဘုရား ကွယ်လွန်သောအခါ၌ ဆန္ဒရဟန်းအား 'ဗြဟ္မဒဏ်ပေးအပ်၏ = ပေးရမည်' ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က "မြတ်စွာဘုရား... ဗြဟ္မဒဏ်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း" ဟု လျှောက်ထားမေးမြန်းလေလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် "ချစ်သားအာနန္ဒာ... ဆန္ဒရဟန်းသည် သူပြောဆိုလိုရာစကားကို ပြောဆိုနိုင်၏။ သို့ရာတွင် ရဟန်းတို့ကမူ ထိုဆန္ဒရဟန်းကို မပြောဆိုအပ် မဆုံးမအပ် မကံမြစ်အပ်၊ ဤကား ဗြဟ္မဒဏ်တည်း" ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (ဃ)

(ဤ သြဝါဒစကားရပ်တို့တွင် (က) မှတ်စကားရပ်၌—

ချစ်သားအာနန္ဒာ....ငါတုရားသည် ယခုသက်တော်ထင်ထင် တည်ရှိ
နေစဉ် သင်ချစ်သားတို့အား “ဤအပြစ်ကား ပေါ့သောအပြစ်ဖြစ်သည်။
ဤအပြစ်ကား လေးသောအပြစ် ဖြစ်သည်။ ဤအပြစ်ကား ကုစား၍
ရကောင်းသောအပြစ်ဖြစ်၍ ဤအပြစ်ကား ကုစား၍ မရကောင်းသော
အပြစ်ဖြစ်သည်။ ဤအပြစ်ကား လောကဝဇ္ဇအပြစ် = နေကန် အကုသိုလ်
ဖြစ်သော အပြစ်ဖြစ်၍ ဤ အပြစ်ကား ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇ = ဘုရားပညတ်ချက်
အရသာ အပြစ်ဖြစ်သည်။ ဤမည်သောအာပတ်သည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ အထံ၌
ထနိုင် ငြိမ်းနိုင်၏။ ဤအာပတ်သည် ဂိုဏ်း၏အထံ၌ ထနိုင် ငြိမ်းနိုင်၏။
ဤ အာပတ်သည် သံသရာအထံ၌သာ ထနိုင် ငြိမ်းနိုင်၏” ဤသို့ အစ
ရှိသည်ဖြင့် အာပတ်ခုနစ်ပုံနှင့် စပ်၍ သက်ရောက်လာသောအကြောင်း
ဝတ္ထုများ၌ မဟာဝဂ္ဂ စူဠဝဂ္ဂခန္ဓက ပရိဝါရတို့နှင့်တကွသော ဥဘတော-
ဝိဘင်း = ဘိက္ခုဝိဘင်း၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်းတည်းဟူသော ဝိနည်းတရား
တော် (ဝိနည်း ၅-ကျမ်းပါဠိတော်)ကို ပကိဏ္ဍကဒေသနာ အဋ္ဌကထာ
နှင့်တကွ ဟောကြားအပ်ခဲ့လေပြီ။ ထိုအလုံးစုံသော ဝိနည်းပိဋကတ်
သည် ငါတုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်သောအခါ သင်ချစ်သားတို့အတွက်
ဆရာဘုရားကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ပြီးစေရစ်လိမ့်မည်။

ချစ်သားအာနန္ဒာ....ငါတုရားသည် ယခု သက်တော်ထင်ထင် တည်ရှိ
နေစဉ် သင်ချစ်သားတို့အား “ဤ တရားတို့သည် သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး
တို့တည်း။ သမ္မပ္ပဓာန်လေးပါးတို့တည်း။ ဣဒ္ဓိပါဒ်လေးပါးတို့တည်း။
ဣန္ဒြေငါးပါးတို့တည်း။ ဗိုလ်ငါးပါးတို့တည်း။ ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးတို့တည်း။
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတို့တည်း” ဟု ထိုထိုအခြင်းအရာဖြင့် ဤ ဗောဓိပက္ခိယတရား
သုံးဆယ့်ခုနစ်ပါးတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ဝေဘန်ကာ ဝေဘန်ကာ သုတ္တန်
ပိဋကတ်ကို ဟောကြားအပ်လေပြီ။ ထိုအလုံးစုံသော သုတ္တန်ပိဋကတ်
သည်လည်း ငါတုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်သောအခါ သင်ချစ်သားတို့
အတွက် ဆရာဘုရားကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ပြီးစေရစ်လိမ့်မည်။

ဤတွင်သာမကသေး ယခု ငါတုရား သက်တော်ထင်ထင် တည်ရှိ
နေစဉ် “ဤ တရားတို့သည် ခန္ဓာငါးပါးတို့တည်း။ အာယတနတဆယ့်
နှစ်ပါးတို့တည်း။ ဓာတ်တဆယ့်ရှစ်ပါးတို့တည်း။ သစ္စာလေးပါးတို့တည်း။
ဣန္ဒြေနှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့တည်း။ ဟိတ်ကိုးပါးတို့တည်း။ အာဟာရလေးပါး
တို့တည်း။ ဖဿခုနစ်ပါးတို့တည်း။ ဝေဒနာ ခုနစ်ပါး၊ သညာ ခုနစ်ပါး၊
စေတနာခုနစ်ပါး၊ စိတ်ခုနစ်ပါးတို့တည်း။ ထိုတရားတို့တွင်လည်း ဤရွှေ

ဤမျှတို့ကား ကာမာဝစရတရားတို့တည်း၊ ဤရှေ့ ဤမျှတို့ကား ရူပါဝစရတရားတို့တည်း၊ ဤရှေ့ ဤမျှတို့ကား အရူပါဝစရတရားတို့ တည်း၊ ဤရှေ့ ဤမျှတို့ကား ဝဋ်တရား၌ အကျုံးဝင်ကြ၍ ဤရှေ့ ဤမျှတို့ကား ဝဋ်တရား၌ အကျုံးမဝင်ကြကုန်၊ ဤရှေ့ ဤမျှတို့ကား လောကီတရားတို့ဖြစ်၍ ဤရှေ့ ဤမျှတို့ကား လောကုတ္တရာတရားတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဤ ခန္ဓာအစရှိသော တရားများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ဝေဘန်ကာ ဝေဘန်ကာ သမန္တပဋ္ဌာန်း ၂၄-ကျမ်းရှိသည့် အနန္တနယပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးဖြင့် နောက်ဆုံးအထွတ်ထပ် တန်းဆာဆင် အပ်သော အဘိဓမ္မာပိဋကကို ဟောကြားအပ်လေပြီ။ ထိုအလုံးစုံသော အဘိဓမ္မာပိဋကသည်လည်း ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်သောအခါ သင် ချစ်သားတို့အတွက် ဆရာဘုရားကိုစွဲကို ရှက်ဆောင် ပြီးပေးရစ်လိမ့်မည်။ ဤသို့လျှင် ငါဘုရားသည် ဘုရားဖြစ်သည်မှ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်သည် တိုင်အောင် လေးဆယ့်ငါးဝါ ကာလတို့ပတ်လုံး ဟောကြားအပ်သော ဤ ဓမ္မဝိနယတရားတော်မြတ်အစုသည် ပိဋကအားဖြင့် သုံးသွယ် နိကာယ်အားဖြင့် ငါးဖြာ၊ အင်္ဂါအားဖြင့် ကိုးတန်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့် ရှစ်သောင်းလေးထောင် ဤသို့ မြားမြောင်လှသော အပြားရှိပေ၏။ ဤ ဖော်ပြရာပါ ဘုရားပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်ဟု ခေါ်ဆိုထိုက် သည့် ဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်ကား ထင်ရှားစွာတည် လျက်ပင် ရှိကုန်၏။ ငါဘုရားတဆူတည်းသာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံသေးသည်။ ယခု ငါဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်မှာ သင်ချစ်သားတို့ကို ငါဘုရား တဆူတည်းသာ ဆုံးမနေ၏၊ ကံမြစ်နေ၏။ ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလတ် သော် ဤ ဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့သည် ငါဘုရား အရာ၌ တည်ရစ်ကြကာ သင်ချစ်သားတို့ကို ဆုံးမရစ်ကြပေလိမ့်မည်။ ကံမြစ်ရစ်ကြပေလိမ့်မည်” —

ဟု အကြောင်းပေါင်းများစွာ ဖော်ပြလျက် မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်း သံဃာကို ဆုံးမတော်မူလေသည်။ အားပေးစကား မိန့်ကြားတော် မူလေသည်။

(ခ) မှတ်စကားရပ်ဖြင့် ကိုယ်တော်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီး နောက်အခါ၌ ရဟန်းသံဃာတို့ လိုက်နာရန် စာရိတ္တကို ညွှန်ပြတော် မူသည်။

(ဂ) အမှတ်ပြ စကားရပ်၌ “အသေးအနပ် သိက္ခာပုဒ်များကို နှုတ်ပယ်ကြ”ဟု ကေန် တခွန်းတည်းသောစကား မိန့်ကြားတော်မူပုံ

အဘယ့်ကြောင့် “ပယ်နုတ်လိခဲသော် ပယ်နုတ်လေလော့” ဟု နှစ်ခွစကား မိန့်ကြားတော်မူသည်—ဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေကား—အရှင် မဟာကဿပမထေရ်၏ သဒ္ဓါအား ပညာအားတို့ကို မြင်တော်မူသောကြောင့် နှစ်ခွစကား မိန့်ကြားတော်မူသည်။ ချွဲဦးအံ—မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကိုယ်တော်မြတ်က “ပယ်နုတ်ကြ” ဟု ကေန်တခွန်းတည်းသော စကားကို မိန့်ကြားတော်မူစေကာမူ သံဂါယနာတင်သောအခါ အရှင် မဟာကဿပသည် ဘယ်နည်းဖြင့်မျှ ပယ်နုတ်လိမ့်မည်မဟုတ်ကြောင်းကို ကောင်းစွာသိမြင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် “ပယ်နုတ်လိခဲသော် ပယ်နုတ်လေလော့” ဟု နှစ်ခွစကား မိန့်ကြားတော်မူသည်။ (ဤကား အထူးမှတ်ရန်တည်း)။

ထိုသို့ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို မိန့်ကြားတော်မူပြီးသော အခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့ကို—

“ရဟန်းတို့ တစုံတယောက်သော ရဟန်း၏ စိတ် သန္တာန်ဝယ် ‘ဘုရားဟုတ်လေသလော မဟုတ်သလော၊ တရားကောင်း ဟုတ်လေသလော မဟုတ်သလော၊ သံဃာစစ် ဟုတ်လေသလော မဟုတ်သလော၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မဂ်အစစ် ဟုတ်လေသလော မဟုတ်သလော၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်း ဟုတ်လေသလော မဟုတ်သလော’ ဟု ဘုရား၌ဖြစ်စေ တရားတော်၌ဖြစ်စေ သံဃာတော်၌ဖြစ်စေ မဂ်၌ဖြစ်စေ အကျင့်၌ဖြစ်စေ ယုံမှား တွေးတောမှု ဖြစ်ရှိငြားအံ့၊ ရဟန်းတို့... ငါဘုရားကို ခေးကြကုန်လော့။ ‘မြတ်စွာဘုရားသည် ငါတို့မျက်မှောက်၌ ထင်ရှားရှိခဲ့ပါလျက် ငါတို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ရှေ့တော်၌ ပြန်၍မေးခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ကြပါကား’ ဟု သင်ချစ်သားတို့သည် နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်း မဖြစ်ကြစေကုန်လင့်” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ဤသို့ မိန့်တော်မူလတ်သော် ရဟန်းတို့သည် ဆိတ်ဆိတ်သာ နေကြကုန်၏။ နှစ်ကြိမ်မြောက် ထပ်၍ မိန့်တော်မူသောအခါမှာလည်း ထိုအတူ ဆိတ်ဆိတ်သာ နေကြကုန်၏။ သုံးကြိမ်မြောက် မိန့်တော်မူသောအခါမှာလည်း ထိုအတူပင်

ဆိတ်ဆိတ်သာ နေကြသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့ကို—

“ရဟန်းတို့...သင်တို့သည် ‘ငါတို့ကား ဘုရားအထံ၌ ရှင်ရဟန်းပြုကြသူများ ဖြစ်သည်၊ ငါတို့၏ပစ္စည်းလေးပါး တို့မှာလည်း မြတ်စွာဘုရား၏ ဥစ္စာတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထို ငါတို့သည် ဤမျှကြာအောင် ယုံမှားမှုကို မပြုကြပဲ ယခုနောက်ဆုံး ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီးအခါမှ ယုံမှား မှုကို ပြုရန်မထိုက်’ဟု အောက်မေ့ကြကာ ဘုရား၌ ရိုသေ သဖြင့် မမေးကြသည်မူလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ရဟန်းတို့... ထိုသို့ ဖြစ်ခဲ့လျှင် အဖော်ရဟန်း အချင်းချင်းကိုမူလည်း မိမိ၏ ယုံမှားတွေ့တော့ချက်ကို ပြောကြားလော့” —

ဟု မိန့်တော်မူပြန်၏။ ဤသို့ပင် မိန့်တော်မူသော်လည်း ထိုရဟန်း တို့သည် ဆိတ်ဆိတ်သာလျှင် နေကြလေကုန်၏။

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို—

“မြတ်စွာဘုရား...လက်ဖျစ်တီး၍ အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ၊ မြတ်စွာဘုရား...မဖြစ်စဘူး အထူးဖြစ်ပါပေစွာ၊ မြတ်စွာ ဘုရား ... ဤ ရဟန်းသံဃာထည်း၌ ‘ရဟန်းတပါးမျှ၏ သန္တာန်မှာပင် မြတ်စွာဘုရား၌ဖြစ်စေ တရားတော်၌ဖြစ် စေ သံဃာတော်၌ဖြစ်စေ မဂ်၌ဖြစ်စေ အကျင့်၌ဖြစ်စေ ယုံမှားတွေ့တော့ခြင်း အလျင်းမရှိ’ဟူ၍ အကျွန်ုပ်ယုံကြည် ပါသည်ဘုရား” —

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရှင် အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“ချစ်သားအာနန္ဒာ...သင်ချစ်သားသည် ယုံကြည်ခြင်း ကြောင့်သာလျှင် ဤသို့ဆိုပေ၏။ ချစ်သားအာနန္ဒာ...ဤ ရဟန်းသံဃာထည်း၌ ရဟန်းတပါးမျှ၏ သန္တာန်မှာပင် မြတ်စွာဘုရား၌ဖြစ်စေ တရားတော်၌ဖြစ်စေ သံဃာတော် ၌ဖြစ်စေ မဂ်၌ဖြစ်စေ အကျင့်၌ဖြစ်စေ ယုံမှားတွေ့တော့

ခြင်း အလျှင်းမရှိကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရား၏ အဖို့ရာ သိပြီးပင်ဖြစ်ပေ၏။ (ယုံကြည်ချက်မျှသာ မဟုတ်ဟူလို)။

ချစ်သားအာနန္ဒာ....ဤရဟန်းငါးရာတို့အနက် နောက်ဆုံး (= အောက်ဆုံး)ဖြစ်သော ရဟန်းသည်ပင် အပေါ်ယံ သို့ ကျရောက်ခြင်းသဘော မရှိသော ကိန်းသေမြဲသော အထက်မဂ်သုံးပါးလျှင် နောက်ဆုံး လားရောက်ရာရှိသော သောတာပန်အရိယာ ဖြစ်ပေ၏ (အရှင်အာနန္ဒာကို ရည်ညွှန်းသည်)။—

ဟူ၍ မိန့်တော်မူပြီးလျှင် ရဟန်းတော်များကို နောက်ဆုံးဩဝါဒ ပေးတော်မူသောအားဖြင့်—

“ဟန္တ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ = ရဟန်းတို့...သင်ချစ်သားတို့အဖို့ရာ ယခု ငါဘုရား နောက်ဆုံး ဩဝါဒစကား မိန့်ကြားလိုသည်မှာ—ဝယမေဃာ သင်္ခါရာ = ပြုပြင်ပေးရသမျှ သင်္ခါရတရားတို့သည် ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိကြကုန်၏။ အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေဝ = သို့ရကား မမေ့သော သတိတရားဖြင့် သင်ချစ်သားတို့သည် ကိစ္စပြီးအောင် အားထုတ်ကြကုန်လော့”။—

ဟူ၍ မိန့်တော်မူ၏။ ဤသည်လျှင် မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံး ဩဝါဒမိန့်ခွန်းတော်ပေတည်း။ ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာနညောင်စောင်း၌ လျောင်းတော်မူရင်းကပင် ၄၅-ဝါ ကာလကြာ ဟောကြား ပေးဝေခဲ့သမျှသော ဩဝါဒအလုံးစုံကို အပ္ပမာဒတပုဒ်ထည်း၌ ထည့်သွင်း၍ နောက်ဆုံး ဩဝါဒ ပေးတော်မူလေသတည်း။

ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူခြင်း

ဗုဒ္ဓဝင်စာရူ သပ္ပုရိသန္ဓယ်ဝင် အိုသူတော်စင်...အသင်၏ စိတ်၌ တခု သဘိချစ်စေချင်သည်မှာ—မြတ်စွာဘုရားသည် “အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေဝ” ဟူသော စကားကို မိန့်ကြားတော်မူပြီး

နောက် တခွန်းတပါဒမျှ နှုတ်တော်အိန္နံ၍ မိန့်တော်မမူတော့ချေ။ အင်ကြင်းတောကြီး တခုလုံး တိတ်ဆိတ်၍ သွားလေပြီ။ မြတ်စွာ ဘုရားရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဖို့ရန် ပြင်ဆင်မှု ပရိကံစိတ်အလုပ်ကို သာ ပြုလုပ်တော်မူလေတော့သည်။ ကာယကံ၊ ပစိကံမဖက် မနောက် သက်သက်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံဖို့ရန် ပြင်ဆင်မှု = ပရိကံ ဘာဝနာစိတ် အလုပ်ကိုသာ ပြုလုပ်ပွားများတော်မူသည်မှာ—

ရှေးဦးစွာ ရူပါဝစရကြိယာပဋ္ဌမဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုဈာန်မှ ထပြီးသော် ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုဈာန်မှ ထပြီးသော် တတိယဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုဈာန်မှ ထပြီးသော် ရူပါဝစရကြိယာ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုဈာန်မှ ထပြီးသော် အရူပါဝစရကြိယာ အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုသမာပတ်မှ ထပြီးသော် ဝိညာဏဉ္စာယတနသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုသမာပတ်မှ ထပြီးသော် အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုသမာပတ်မှ ထပြီးသော် နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုနေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်မှ ထပြီးသော် သညာ ဝေဒနာတို့၏ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။

ထိုသို့ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူသောအခါ မြတ်စွာ ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်မှာ ထွက်လေ၊ ဝင်လေ = ထွက်သက်၊ ဝင်သက်နှစ်ပါးတို့ ချုပ်ငြိမ်း၍နေလေသည်။ ယင်းသို့ ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်မှာ ထွက်လေ၊ ဝင်လေနှစ်ပါးတို့ ချုပ်ငြိမ်းနေသည်ကို မြင်ရ၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်ကို “အရှင်အနုရုဒ္ဓါဘုရား... မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသွားပြီလော” ဟု စိုးရိမ်တကြီး မေးလျှောက်လေသည်။ ထိုအခါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်က “ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ ... မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသေးပါ။ သညာ ဝေဒနာတို့၏ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူလျက် ရှိပါသည်” ဟု ပြန်ကြားဖြေဆိုတော်မူလေ၏။

(ဤအရာ၌။ “အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင် နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားတော်မူနေသည်ကို အဘယ်သို့ သိသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား—အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရား ရှင်နှင့် အတူတကွ ထိုထိုရူပါဝစရဈာန်သမာပတ်လေးပါး အရူပါဝစရဈာန်သမာပတ်လေးပါးတို့ကို လိုက်ပါဝင်စားတော်မူသည်။ (=မြတ်စွာဘုရားရှင် ရူပါဝစရပဌမဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူသောအခါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည်လည်း ထိုဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင် ရူပါဝစရပဌမဈာန်မှ ထတော်မူသောအခါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည်လည်း ထိုဈာန်မှ ထတော်မူလေသည်။ ဤနည်းအားဖြင့်) အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်မှ ထတော်မူသည်တိုင်အောင် မြတ်စွာဘုရားနှင့် အတူတကွ လိုက်ပါဝင်စားတော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရား နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားတော်မူသောအခါမှ မိမိကချန်၍ နေရင်တော်မူခဲ့လေသည်။

ထို့ကြောင့် “ယခုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူနေဆဲ ဖြစ်၏။ နိရောဓသမာပတ်အတွင်း၌လည်း စုတိပြတ်ကြော သေလွန်ခြင်း=ပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်းမည်သည် အလျင်းမရှိ” ဟု သိတော်မူသည်။ ဤနည်းဖြင့် အရှင် အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင် နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားတော်မူနေသည်ကို သိတော်မူ၏။

ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားသည် သညာ ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်မှ ထတော်မူ၍ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုနေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်မှ ထတော်မူ၍ အာကိဉ္ဇညာယတနသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထို အာကိဉ္ဇညာယတနသမာပတ်မှ ထတော်မူ၍ ဝိညာဏဉ္ဇာယတနသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထို ဝိညာဏဉ္ဇာယတနသမာပတ်မှ ထတော်မူ၍ အာကာသာနဉ္ဇာယတနသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထို အာကာသာနဉ္ဇာယတနသမာပတ်မှ ထတော်မူ၍ ရူပါဝစရကြိယာ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထို စတုတ္ထဈာန်မှ ထတော်မူ၍ ထတိယဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထို တတိယဈာန်မှ ထတော်မူ၍ ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထို ဒုတိယဈာန်မှ ထတော်မူ၍ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။

(ဤ၌။ ။မြတ်စွာဘုရားသည် အသုဘပညတ်ဆယ်ပါး၊ ရှေ့ကသိုဏ်း ပညတ်ရှစ်ပါး၊ ကာယဂတာသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ကာယအစုပညတ်၊ အာနာပါနဿတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက်ပညတ်၊ မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာဟုဆိုအပ်သော ဗြဟ္မဝိဟာရတရားသုံးပါး၏ အာရုံ ဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သတ္တဝါပညတ်သုံးမျိုး၊ ပရိစ္ဆေဒါကာသ ပညတ်တပါး = ဤ နှစ်ဆယ့်လေးပါးသော အာရုံတို့၌ ရူပါဝစရကြိယာ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ထို နှစ်ဆယ့်လေးပါးတို့မှ (အသုဘ ပညတ်ဆယ်ပါးနှင့် ကာယအစုပညတ် = ဤ ဆယ့်တပါးကိုနှုတ်၍ ကျန်သော) တဆယ့်သုံးပါးသော အာရုံတို့၌ ရူပါဝစရကြိယာ ဒုတိယ ဈာန် တတိယဈာန်တို့ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ရှေ့ကသိုဏ်းပညတ် ရှစ်ပါး၊ ထွက်သက်ဝင်သက် ပညတ်တပါး၊ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ၏ အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သတ္တဝါပညတ်တပါး၊ ပရိစ္ဆေဒါ- ကာသပညတ်တပါး၊ အရူပအာရုံလေးပါး = ဤ တဆယ့်ငါးပါးသော အာရုံတို့၌ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူသည်။

ဤ စကားရပ်သည်လည်း အကျဉ်းစကားမျှသာ ဖြစ်သည်။ စင်စစ် သော်ကား ရှေ့ပြည်နိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူအံ့သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလုံးစုံသော ရှေး (ဆွမ်းနှစ်မျိုး အကျိုးတူညီကြောင်း၊ စာမုက်နာ ၂၀၃-၂၀၄) ၌ ဖော်ပြအပ်သည့် ကုဋေပေါင်း နှစ်သန်း လေးသိန်း အရေအတွက်ရှိသည့် ဝဋ္ဋနုသမာပတ်တို့ကို ဝင်စားတော်မူ၍ (အရပ် တပါး သွားအံ့သောသူသည် ဆွေမျိုးအပေါင်းကို လည်ဖက်နမ်းရှုပ် အားရအောင်စုတ်ပြီးမှ သွားသကဲ့သို့) အလုံးစုံသော သမာပတ်ချမ်းသာ ကို ဝ-လင်စွာ ခံစားသုံးဆောင်တော်မူပြီးမှ ရှေ့ပြည်နိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော် မူသည်-ဟု အထူးမှတ်ယူရာ၏။

တဖန် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပဌမဈာန်မှ ထတော်မူ၍ ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူပြန်၏။ ထို ဒုတိယဈာန်မှ ထတော် မူ၍ တတိယဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူပြန်၏။ ထို တတိယဈာန်မှ ထတော်မူ၍ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူပြန်၏။ ထို စတုတ္ထ ဈာန်မှ ထတော်မူပြီးနောက် ထို စတုတ္ထဈာန်၌ ပါရှိသော ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးတို့ကို တပါးစီ၎င်း နှစ်ပါးပေါင်း၍၎င်း ဆင်ခြင်တော်မူပြီးမှ ထို ပစ္စ- ဝေက္ခဏာ မဟာကြိယာဇောတို့၏ အဆုံးဝယ် အများကတ

ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်သော (သောမနဿသဟဂုတ် ဣဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက ပဌမမဟာဝိပါက်)ဘဝင်စိတ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံ ချုပ်ငြိမ်း ဒုက္ခဇာတ်သိမ်းတော်မူလေသတည်း။

(ဤ၌။ ။(၁)ဈာန်ကို ဝင်စားပြီးလျှင် ထိုဈာန်မှထ၍ ဘဝင်စိတ် သို့ သက်ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုဘဝင်စိတ်ခဏ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းကို ဈာနသမနန္တရပရိနိဗ္ဗာန်=ဈာန်၏အခြားမဲ့၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းဟုခေါ် ၏။ (၂) ဈာန်ကိုဝင်စားပြီးလျှင် ထိုဈာန်မှထ၍ ထိုဈာန်၌ပါရှိသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို အစိတ်စိတ်အားဖြင့်၎င်း၊ အပေါင်းအားဖြင့်၎င်း ဆင် ခြင်ပြီးမှ ထိုဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇော၏အဆုံးဝယ် ဘဝင်စိတ် သို့ သက်ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုဘဝင်စိတ်ခဏ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းကို ပစ္စဝေက္ခဏာသမနန္တရပရိနိဗ္ဗာန်=ပစ္စဝေက္ခဏာဇော၏အခြားမဲ့၌ ပရိ- နိဗ္ဗာန်စံခြင်းဟု ခေါ်၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ၂- အမှတ်ပြု ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေသည်ဟု အထူး မှတ်ယူရာ၏။)

ဤတွင် အခဏ်း ၄၀-ပြီး၏။

အခန်း - ၄၁

သံဝေဂကထာများ

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလတ်သည်ရှိသော် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်နှင့် တပြိုင်နက်ပင် မွေးညှင်းရှင်ယု ကြက် သီးထစေလျက် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ကြီးစွာသောမြေငလျင်လှုပ် ခြင်းသည် ဖြစ်လေ၏။ တော်လည်းသံ = နတ်ဧည့်တို့သည်လည်း တခြံခြံ မြည်ဟည်းလေကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလတ်သည်ရှိသော် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်နှင့် တပြိုင်နက်ပင် သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီး သည် ဤဆိုလတ္တံ့သော သံဝေဂဂါထာကို ရွတ်ဆိုလေ၏—

သဗ္ဗေဝ နိက္ခိပိဿန္တိ၊
ဘူတာ လောကေ သမုဿယံ။
ယတ္ထ တောဒိသော သတ္တာ၊
လောကေ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။
တထာဂတော ဗလပ္ပတ္တော၊
သမ္ဗုဒ္ဓေါ ပရိနိဗ္ဗုတော။

ယတ္ထ လောကေ = ဖြစ်လျှင်ပျက်ရ အကြင်လောက ကြီးထဲ၌။ သမ္ဗုဒ္ဓေါ = သစ္စာဥေယျ ဓမ္မခပင်း လင်းလင်း ထင်တင် ကိုယ်တော်တိုင်သိမြင်တော်မူသော။ ဗလပ္ပတ္တော = ကာယ, ဉာဏ ဗလစွမ်းဟုန် အားဆယ်စုံနှင့် ကုံလုံ ပြည့်ဝတော်မူသော။ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော = နှိုင်းပြိုင် စံယူ ပုဂ္ဂိုလ်တူရှိတော်မမူသော။ သတ္တာ = လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ ဆရာသခင် ဦးထိပ်တင်ကြီး ဖြစ်တော်မူသော။ တောဒိသော တထာဂတော = ဤသို့ရှုအပ် ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသော်မှ။ ပရိနိဗ္ဗုတော = ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူရချေသေး၏။ တတ္ထ လောကေ = ဖြစ်လျှင် ပျက်ရ ထိုလောကကြီးထဲ၌။ သဗ္ဗေဝ ဘူတာ = ရှိသမျှ ဥဿုံ သတ္တဝါအလုံးစုံတို့သည်ပင်လျှင်။ သမုဿယံ =

ရှင်နာမ်အစုဟူသော ဤခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကို။ နိက္ခိ-
ပိဿန္တိ = စုတိတိုင်လစ် ထိုချိန်ခေတ်ဝယ် စွန့်ပစ်ကြရကုန်
လိမ့်မည်တကား...။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလတ်သည်ရှိသော်
ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်နှင့် တပြိုင်နက်ပင် သိကြားနတ်မင်းသည်
ဤဆိုလတ္တံ့သော သံဝေဂဂါထာကို ရွတ်ဆိုလေ၏—

အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ၊ ဥပ္ပါဒဝယဓမ္မိနော။
ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ တေသံ ဝူပသမော သုခေါ။

သင်္ခါရာ = တေဘူမက သင်္ခါရတို့သည်။ ဝတ—ဧကန္တေ-
န = စင်စစ်ဧကန် အမှန်အားဖြင့်။ အနိစ္စာ = အမြဲမရှိကြ
ကုန်။ ဥပ္ပါဒဝယဓမ္မိနော = ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘော
ရှိကြကုန်၏။ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ = ဖြစ်ပြီး၍။ နိရုဇ္ဈန္တိ = ချုပ်
ပျောက်ကြကုန်၏။ တေသံ = ထိုတေဘူမက သင်္ခါရတို့၏။
ဝူပသမော = ချုပ်ရာငြိမ်းရာ မဟာအသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန်
ပရမတ်သည်။ သုခေါ = ချမ်းသာဧကန် စင်စစ်မှန်စွာ
တကား...။

တနည်း—သင်္ခါရာ = တေဘူမက သင်္ခါရတို့သည်။
(ယသ္မာ = အကြင်ကြောင့်၊ ထည့်)။ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ = ဥပါဒ်
ထင်ရှား ဖြစ်ပွားကြ၍။ နိရုဇ္ဈန္တိ = ဘင်ခဏသို့ရောက်
ချုပ်ပျောက်ကြကုန်၏။ (တသ္မာ = ထို့ကြောင့်)။ ဥပ္ပါဒ-
ဝယဓမ္မိနော = ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘောရင်းသာရှိ
ကုန်၏ (ခိုင်မြဲခြင်းသဘော အလျှင်း မရှိဟုဆိုလိုသည်)။
(ယသ္မာ = အကြင်ကြောင့်) ဥပ္ပါဒဝယဓမ္မိနော = ဖြစ်
ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘောရင်းသာရှိကြကုန်၏။ (တသ္မာ =
ထို့ကြောင့်)။ အနိစ္စာ ဝတ = မမြဲဧကန် မှန်လှကုန်စွာ
တကား။ တေသံ = ထိုတေဘူမက သင်္ခါရတို့၏။ ဝူပသ-
မော = ငြိမ်းရာအေးရာ မဟာအသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန်
ပရမတ်သည်။ သုခေါ = ချမ်းသာဧကန် စင်စစ်မှန်စွာ
တကား...။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလတ်သည်ရှိသော်
ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်နှင့် တပြိုင်နက်ပင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်
သည် ဤသံဝေဂဂါထာတို့ကို ရွတ်ဆိုတော်မူ၏—

နာဟု အဿာသပဿာသော၊
ဌိတစိတ္တဿ တာဒိနော။
အနေဇော သန္တိမာရဗ္ဗ၊
ယံ ကာလမကရီ မုနိ။

အာဂုသော = ငါ့ရှင်ဘုရား ရဟန်းများတို့...။ အနေ-
ဇော = ဘဝတဏှာ ဇောခပ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူပြီးသော။
ယံ-ဇော မုနိ = အကြင်ဗုဒ္ဓမုနိ တုမရှိသား ဤဘဝဆရာ
တို့မြတ်စွာသည်။ သန္တိ = အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဘေတံ
ကို။ အာရဗ္ဗ = ငါသွားတော့မည် ရည်ရွယ်တော်မူ၍။
ကာလံ အကရီ = ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလေပြီ။ ဌိတ-
စိတ္တဿ = လောကဓိလေ့ မုနိတိုင်းဂွေ့လည်း မရွေ့မယိုင်
ကြံ့ခိုင်သောစိတ်ရှိတော်မူထသော။ တာဒိနော = တာဒိ
ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူထသော။ တဿ မုနိနော =
ထိုဗုဒ္ဓမုနိ တုမရှိသား ဤဘဝဆရာ တို့မြတ်စွာ၏။ အဿာ-
သပဿာသော = ထွက်လေ၊ ဝင်လေ ဤနှစ်ထွေသည်။
နာဟု = သန္တိနိရော် ကိန်းစံပျော်၍ မပေါ်မဖြစ်တော့ပြီ
တကား...။

အသလ္လိနေန စိတ္တေန၊
ဝေဒနံ အဇ္ဈဝါသယံ။
ပဇ္ဇောတဿေဝ နိဗ္ဗာနံ၊
ဝိမောက္ခော စေတသော အဟု။

အာဂုသော = ငါ့ရှင်ဘုရား ရဟန်းများတို့...။ သတ္တာ
= ငါတို့ဆရာ ဘုရားမြတ်စွာသည်။ အသလ္လိနေန = တွန့်
ကိုညှိုးငယ်ခြင်း အလျှင်းမရှိသော။ စိတ္တေန = စိတ်တော်
ဖြင့်။ ဝေဒနံ = ကိုယ်တော်မြတ်၌ ရောက်ဆိုက်ကပ်လာ

ဒုက္ခဝေဒနာကို။ အဇ္ဈဝါသယိ = အဓိဝါသနခန္တိန္ဒလုံး
 ကိုယ်တော်သုံး၍ အပြုံးမပျက် မဖောက်ပြန် သည်းခံတော်
 မူခဲ့လေပြီ။ ပဇ္ဇောတဿ နိဗ္ဗာနံ ဣဝ = လောင်စာပြတ်
 ကင်း၊ မီးတောက်မီးလျှံ၏ ငြိမ်းခြင်းကဲ့သို့။ တဿ သတ္တု-
 နော = ထိုငါတို့ဆရာ ဘုရားမြတ်စွာ၏။ စေတသော
 ဝိမောက္ခော = တစုံတခုသောတရားဖြင့်မျှ မတားမြစ်အပ်
 စိတ်တော်မြတ်၏ အဖြစ်ဇာတ်ရုပ်သိမ်း အပြီးတိုင်ချုပ်ငြိမ်း
 လွတ်မြောက်ခြင်းသည်။ အဟု = ဖြစ်ခဲ့လေပြီတကား....။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလတ်သည်ရှိသော်
 ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်နှင့်တပြိုင်နက်ပင် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်
 သည် ဤသံဝေဂဂါထာကို ရွတ်ဆိုတော်မူ၏—

တဒါသိ ယံ ဘိဝံသနကံ၊ တဒါသိ လောမဟံသနံ။
 သဗ္ဗကာရဝရူပေတေ၊ သမ္မုဒ္ဓေ ပရိနိဗ္ဗုတေ။

အာဝုသော = ငါ့ရှင်ဘုရား ရဟန်းများတို့....။ သဗ္ဗာ-
 ကာရဝရူပေတေ = အလုံးစုံမြင့်မြတ် ချီးမွမ်းအပ်သည့်
 ကြောင်းရပ်ဖုံဖုံ ကျေးဇူးဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံထင်ရှားငါတို့ဆရာ
 ဘုရားသည်။ ပရိနိဗ္ဗုတေ = ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံချုပ်ငြိမ်း
 ဘုံဇာတ်သိမ်းတော်မူသည်ရှိသော်။ တဒါ = ထိုအခိုက်၌။
 ဘိဝံသနကံ = ကြောက်ဖွယ်ထန်ပြင်း မြေလှုပ်ခြင်းသည်။
 အာသိ = အထင်အရှား ဖြစ်ပွားခဲ့လေပြီတကား။ တဒါ =
 ထိုပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံသောအခိုက်၌။ လောမဟံသနံ = မွေး
 ညှင်းရှင်ပျ ကြက်သီးထဖွယ် ခြောက်သွယ်ထန်ပြင်း မြေ
 လှုပ်ခြင်းသည်။ အာသိ = အထင်အရှား ဖြစ်ပွားခဲ့လေပြီ
 တကား....။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလတ်သည်ရှိသော်
 ထိုမြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူရာအရပ်၌ ရှိကြသည့်
 ရာဂမကင်း ဒေါသမကင်းကြသေးသော ပုထုဇန် သောတာပန်
 သကဒါဂါမ်ရဟန်းတို့သည် “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား

သည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခဲ့လေပြီတကား၊
 ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာ
 ဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခဲ့လေပြီတ
 ကား၊ ပညာမျက်စိ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် (သတ္တ-
 လောက၏ မျက်စိသဖွယ် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်)
 အလွန်လျင်မြန်စွာ လောကမှ ကွယ်ပျောက်တော်မူခဲ့လေပြီ တ
 ကား...”ဟု ပြောဆိုကြကာ လက်မောင်းတို့ကို မြှောက်ချီ၍ ငို
 ကြွေးမြည်တမ်းကြကုန်၏။ ကမ်းပါးပြတ်၌ ကျသကဲ့သို့ လဲကျ
 ကုန်၏။ ရှေးရှု၊ လူးလိမ့်၊ ထိုထို ဤဤ လူးလိမ့်ကုန်၏။

ရာဂဒေါသကင်းပြီးသော အနာဂါမ်ရဟန်း ရဟန္တာရဟန်း
 တို့သည်ကား “ပြုပြင်ရသော သင်္ခါရတရားတို့သည် မမြဲသော
 သဘောရှိကုန်၏။ ဤပြုပြင်ရသော သင်္ခါရတရားထည်း၌ ထိုမြဲမှု
 သဘောကို အဘယ်မှာ ရနိုင်ပါအံ့နည်း = မရနိုင်သည်သာ
 တည်း”ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်လျက် သည်းခံနိုင်ကြကုန်၏။

ထိုအခါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် ရဟန်းတို့ကို—

“ငါ့ရှင်တို့.... တန်ကြလော့၊ မစိုးရိမ်မပူဆွေးကြလင့်၊ မငို
 ကြွေးကြလင့်၊ ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သောသူ အားလုံးတို့နှင့်
 ရှင်ကွဲကွဲကွာခြင်း = နာနာဘာဝ၊ သေကွဲကွဲကွာခြင်း =
 ဝိနာဘာဝ၊ ဘဝခြားလျက် ကွဲကွာခြင်း = အညထာဘာဝ
 ကို ရှေးမဆွကပင် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်ခဲ့ပြီ
 မဟုတ်လော့၊ ငါ့ရှင်တို့... ဤအရာ၌ အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာ
 ခြင်း၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ပေးရခြင်းသဘောရှိ၍
 ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသောတရားကို ‘မပျက်စီးပါစေလင့်’
 ဟု လိုလားတောင့်တချက်အတိုင်း အဘယ်မှာ ရနိုင်အံ့
 နည်း၊ ဤသို့ ရနိုင်ရန်အကြောင်း မရှိချေ။

ငါ့ရှင်တို့.... ‘အရှင်ကောင်း အရှင်မြတ်တို့သည် မိမိ
 တို့ကိုယ်တိုင်က သည်းမခံနိုင်ကြလျှင် ကြွင်းကျန်သော လူ
 အပေါင်းကို အဘယ်မှာလျှင် သက်သာစေနိုင်ကြလိမ့်မည်

နည်း’ဟု နတ်တို့ကပင် ကဲ့ရဲ့စကား ပြောကြားကြ ကုန်၏” —

ဟု သတိပေးသံဝေဂစကား မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်ကို “အရှင်အနုရုဒ္ဓါဘုရား... အရှင်ဘုရားသည် နတ်မြဟ္မာများကို အဘယ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ရှိနေကြသည်ကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မိပါသနည်း ဘုရား”ဟု မေးမြန်း လျှောက်ထားလေလျှင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ မထေရ်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ...ကောင်းကင်၌ မြေပြင်ဟု အမှတ် ရှိလျက် တည်နေသောနတ်တို့သည် ‘ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော် မူခဲ့လေပြီတကား၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော် မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိ- နိဗ္ဗာန် စံတော်မူခဲ့လေပြီတကား၊ ပညာမျက်စိ ရှိတော်မူ သော မြတ်စွာဘုရားသည် (တနည်း—သတ္တလောက၏ မျက်စိသဖွယ်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်) အလွန် လျင်မြန်စွာ လောကမှ ကွယ်ပျောက်တော်မူခဲ့လေပြီ တ ကား...’ဟု ပြောဆိုကြကာ ဆံပင်တို့ကို ဖြန့်၍ ငိုကြွေးကြ ကုန်၏၊ လက်မောင်းတို့ကို မြှောက်၍ ငိုကြွေးကြကုန်၏၊ ကမ်းပါးပြတ်၌ ကျသကဲ့သို့ လဲကျကုန်၏၊ ရှေးရှုလူးလှိမ့်၊ ထိုထို ဤဤ လူးလှိမ့်ကြကုန်၏။

ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ... မြေပြင်၌ မြေပြင်ဟုအမှတ်ရှိလျက် တည်နေသောနတ်တို့သည် ‘ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာ ဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခဲ့လေ ပြီတကား၊ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ် သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခဲ့လေပြီတကား၊ ပညာမျက်စိ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် (တနည်း—သတ္တလောက၏ မျက်စိ

သဖွယ်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်) အလွန်လျင်မြန်စွာ လောကမှ ကွယ်ပျောက်တော်မူခဲ့လေပြီတကား....’ ဟု ပြောဆိုကြကာ ဆံပင်တို့ကို ဖြန့်၍ ဝိုကြွေးကြကုန်၏။ လက်မောင်းတို့ကို မြောက်၍ ဝိုကြွေးကြကုန်၏။ ကမ်းပါးပြတ်၌ ကျသကဲ့သို့ လဲကျကုန်၏။ ရှေးရှု။ လူးလှိမ့်၊ ထိုထိုဤဤ လူးလှိမ့်ကြကုန်၏။

ကာမရာဂကင်းပြီးသော နတ်တို့သည်ကား ‘ပြုပြင်ရသော သင်္ခါရတရားတို့သည် မမြဲသောသဘောရှိကုန်၏။ ဤပြုပြင်ရသော သင်္ခါရတရားထည်း၌ ထိုမြဲမှုသဘောကို အဘယ်မှာရနိုင်ပါအံ့နည်း = မရနိုင်သည်သာတည်း’ ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်လျက် သည်းခံနိုင်ကုန်၏” —

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုနောက် အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်နှင့် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်တို့သည် ထိုည၌ကြွင်း မိုးသောက်ယံ (အနည်းငယ်သောအချိန်ကျန်)ကို “ငါ့ရှင်....နတ်နှင့်တကွသော လောကဝယ် ဖက်ပြိုင်မည့်သူမရှိ ငါတို့၏ဆရာ ဘုရားမြတ်စွာအားပင်သော်မှ ဤသေမင်းသည် မရှက်တုံသေး၏။ သာမန်လောကီထိုထို ဤဤ လူများအပေါင်းအားကား အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ရှက်လိမ့်မည်နည်း = မရှက်အံ့သည်သာတည်း” ဤသို့အစရှိသည့် သေခြင်းတရားနှင့်စပ်သော တရားစကားဖြင့် ကုန်လွန်စေကြကုန်၏။ မထေရ်နှစ်ပါး တရားစကား ပြောဆိုနေစဉ် မကြာမြင့်မီပင် အရုဏ်တက်၍လာလေတော့၏။

ထိုအခါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “သွားပါချေ ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ....ကုသိနာရုံပြည်သို့ ဝင်၍ မလ္လမင်းတို့အား ‘ဒိုဝါသေဋ္ဌန္ဓယ်ဖွား မလ္လမင်းများတို့.... မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေပြီ၊ ယခုအခါ၌ ဆောင်ရွက်ရန်မှာ သင်တို့၏ အလိုအတိုင်းပင်ဖြစ်သည်’ ဟု ပြောကြားချေလော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်သည်လည်း ကောင်းပါပြီဝန်ခံ၍ အဖော်ရဟန်းတပါးကို ခေါ်ဆောင်ကာ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ဝင်ကြွတော်မူလေ၏။

ထိုအချိန်၌ မလ္လမင်းများသည် “မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာဌာန၌ အဘယ်သို့သော ပန်း၊ နံ့သာ-စသည် ပူဇော် ဖွယ် ဖြစ်သင့်သည်၊ ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက် အဘယ်သို့ သော နေရာထိုင်ခင်း စီမံသင့်သည်၊ အဘယ်သို့သော ခဲဖွယ် တောဇဉ်များကို စီမံသင့်သည်” — ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် မြတ်စွာ ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်းနှင့် စပ်သော ပြုဖွယ်ကိစ္စဖြင့်ပင်လျှင် မင်း တဲ = လွတ်တော်၌ တိုင်ပင်ဆွေးနွေး စည်းဝေးလျက်ရှိနေကြ ကုန်၏။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများ၏ စည်းဝေးတိုင်ပင်ရာ လွတ်တော်သို့ သွားရောက် ပြီးလျှင် —

“အိုဝါသေဠန္တယ်ဖွား မလ္လမင်းများတို့... မြတ်စွာဘုရား ရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလေပြီ၊ ယခုအခါ၌ ဆောင်ရွက် ရန်မှာ သင်တို့၏ အလိုအတိုင်းပင်ဖြစ်သည်” —

ဟု မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဤစကားကို ကြား ကြကုန်သည်ရှိသော် မလ္လမင်းတို့သည်၎င်း ထိုမင်းတို့၏ သားသမီး ချွေးမ မိဖုရားတို့သည်၎င်း အလွန်ကြေကွဲ ဝမ်းနည်းကြလျက် စိတ် ဆင်းရဲကုန်သည်ဖြစ်၍ “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခဲ့လေပြီတကား၊ ကောင်း သောစကားကို မိန့်ကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခဲ့လေပြီတကား၊ ပညာ မျက်စိ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် (တနည်း— သတ္တလောက၏ မျက်စိသဖွယ်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်) အလွန် လျင်မြန်စွာ လောကမှ ကွယ်ပျောက်တော်မူခဲ့လေပြီတကား...” ဟု ပြောဆိုကြကာ အချို့က ဆံပင်တို့ကို ဖြန့်၍ ငိုကြွေးကြကုန်၏၊ လက်မောင်းတို့ကို မြှောက်၍ ငိုကြွေးကြကုန်၏၊ ကမ်းပါးပြတ်၌ ကျသကဲ့သို့ လဲကျကုန်၏၊ ရှေးရှုလူးလို့မို့၊ ထိုထို ဤဤ လူးလို့မို့ကြ ကုန်၏။

ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို ပူဇော်ကြခြင်း

ထိုအခါ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများသည် မင်းချင်း ယောက်ျားတို့ကို “အချင်းတို့...ထိုသို့မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူပြီဖြစ်ရကား ကုသိနာရုံပြည်၌ရှိသည့် ပန်း၊ နံ့သာကို ၎င်း၊ အတီးအမှုတ် = တူရိယာ အလုံးစုံကို၎င်း စုခဲ့ကြလော့” ဟု အမိန့်ပေးစကား ပြောကြားကြ၍ ပန်း၊ နံ့သာမျိုးစုံတို့ကို၎င်း၊ အတီး အမှုတ် = တူရိယာမျိုးစုံတို့ကို၎င်း၊ ပုဆိုးအစုံ (= ပိတ်ချောအုပ်) ငါးရာတို့ကို၎င်း ယူဆောင်ခဲ့ကြ၍ အင်ကြင်း ဥယျာဉ်အတွင်း မြတ် စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ရှိရာသို့ သွားရောက်ချဉ်းကပ် ကြပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို က-ခြင်း သီ-ခြင်း တီးမှုတ်ခြင်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပန်း၊ နံ့သာတို့ဖြင့်၎င်း အရိုအသေ ပြုကြ၊ အလေးပြုကြ၊ မြတ်နိုးကြ၊ ပူဇော်ကြလျက် ဗိတာန်မျက်နှာ ကြက်များကို ပြုလုပ်ကြက်ကြကာ တန်ဆောင်းဝန်းများကို အသစ် စီမံကြလျက် ထိုနေ့အဖို့ကို ကုန်လွန်စေကြကုန်၏။

ထိုအခါ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများသည် “မြတ်စွာ ဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို မီးသဂြိုဟ်ရန်မှာ ယနေ့ အချိန်အလွန်နှောင်းသွားလေပြီ၊ ငါတို့သည် ဥတုဇရုပ်ကလာပ် တော်ကို နက်ဖြန်ကျမှ မီးသဂြိုဟ်ကြကုန်စို့” ဟု ကြံစည်တိုင်ပင် ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ကြလေသည်။

ထို့နောက် မလ္လမင်းများသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ် ကလာပ်တော်ကို က-ခြင်း သီ-ခြင်း တီးမှုတ်ခြင်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပန်း၊ နံ့သာတို့ဖြင့်၎င်း အရိုအသေပြုကြ၊ အလေးပြုကြ၊ မြတ်နိုးကြ၊ ပူဇော်ကြလျက် ဗိတာန်မျက်နှာကြက်များကို ပြုလုပ်ကြက်ကြကာ တန်ဆောင်းဝန်းများကို အသစ်စီမံကြရင်းပင် နှစ်ရက်မြောက် သောနေ့ကိုလည်း ကုန်လွန်စေကြကုန်၏။ ထိုအတူ သုံးရက်မြောက် သောနေ့ လေးရက်မြောက်သောနေ့ ငါးရက်မြောက်သောနေ့ မြောက်ရက်မြောက်သောနေ့ကိုလည်း ကုန်လွန်စေကြကုန်၏။

ထို့နောက် ခုနှစ်ရက်မြောက်သောနေ့၌ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများသည်—

“ငါတို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို က-ခြင်း သိ-ခြင်း တီးမှုတ်ခြင်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပန်း၊နံ့သာတို့ဖြင့်၎င်း အရိုအသေပြုကြ၊ အလေးပြုကြ၊ မြတ်နိုးကြ၊ ပူဇော်ကြလျက် မြို့၏အပြင် တောင်ဖက်လမ်းဖြင့် မြို့၏အပြင် တောင်အရပ်သို့ ဆောင်ယူကြပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို မြို့၏တောင်ဖက်၌ပင် မီးသဂြိုဟ်ကြကုန်စို့” —

ဟု တိုင်ပင်ဆုံးဖြတ်ကြကုန်၏။

ထိုနောက် အကြီးအမှူး (အားကောင်း မောင်းသန်) မလ္လမင်းရှစ်ဦးတို့သည် ဦးခေါင်းဆေးကြ၍ အသစ်စက်စက် အဝတ်တို့ကို ဝတ်ဆင်ကြကုန်လျက် “မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို ငါတို့ချီမကုန်အံ့” ဟု ရည်ရွယ်ကာ တပြိုင်နက် ချီမကြသည်တိုင် ရုပ်ကလာပ်တော်ကို ကြွစေခြင်းငှါပင် မတတ်နိုင်ပဲ ရှိကြကုန်၏။ ထိုအခါ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများသည် အခြားမထေရ်ကြီးများ ထင်ရှားရှိကြသော်လည်း အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ရှိသည့်အရာဝယ် တေဒဂ်ရပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော်မူရကား “ဤအရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ငါတို့အား ထင်ရှားအောင် ဖြေကြားတော်မူနိုင်လိမ့်မည်” ဟု ယုံကြည်ချက်ပြင်းစွာ ရှိကြလျက် အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်ကို—

“အရှင်အနုရုဒ္ဓါဘုရား....ဤအကြီးအမှူး မလ္လမင်းရှစ်ဦးတို့သည် ဦးခေါင်းဆေးကြ၍ အသစ်စက်စက် အဝတ်တို့ကို ဝတ်ဆင်ကြကုန်လျက် ‘မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို ငါတို့ ချီမကုန်အံ့’ ဟု ရည်ရွယ်ကာ တပြိုင်နက် ချီမကြသော်လည်း ရုပ်ကလာပ်တော်ကို ကြွစေခြင်းငှါပင် မတတ်နိုင်ပဲ ရှိကြပါသည်။ အရှင် အနုရုဒ္ဓါဘုရား.... အကြောင်းအထောက်အပံ့ကား အဘယ်ပါနည်း” —

ဟု မေးလျှောက် ကြကုန်၏။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်က “ဝါသေဠန္ဒယ်စွား မလ္လမင်းများတို့... သင်တို့၏အလိုကားတမျိုး၊

နတ်တို့၏အလိုကားတမျိုး ဖြစ်၍နေ၏”ဟု မိန့်တော်မူလေလျှင် မလ္လမင်းတို့သည် “အရှင်အနုရုဒ္ဓါဘုရား...နတ်တို့၏အလိုကား အဘယ်သို့ပါနည်း”ဟု မေးလျှောက်ကြလေကုန်၏။ ထိုအခါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် မလ္လမင်းတို့ကို—

“ဝါသေဠန္တယ်ဖွား မလ္လမင်းများတို့...သင်တို့၏အလို ကား ‘ငါတို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ် တော်ကို က-ခြင်း သီခြင်း တီးမှုတ်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ပန်း၊ နံ့သာတို့ဖြင့်၎င်း အရိုအသေပြုကြ၊ အလေးပြုကြ၊ မြတ်နိုး ကြ၊ ပူဇော်ကြလျက် မြှို၏အပြင် တောင်ဖက်လမ်းဖြင့် မြှို၏အပြင် တောင်အရပ်သို့ ဆောင်ယူကြပြီးလျှင် မြတ်စွာ ဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို မြှို၏တောင်ဖက်၌ပင် မီးသဂြိုဟ်ကြကုန်အံ့’ဟု ဤသို့ဖြစ်၏။

ဝါသေဠန္တယ်ဖွား မလ္လမင်းများတို့...နတ်တို့၏အလို ကား ‘ငါတို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ် တော်ကို နတ်တို့၏ က-ခြင်း သီခြင်း တီးမှုတ်ခြင်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ နတ်ပန်း၊ နံ့သာတို့ဖြင့်၎င်း အရိုအသေပြုကြ၊ အလေးပြုကြ၊ မြတ်နိုးကြ၊ ပူဇော်ကြလျက် မြှို၏အပြင် မြောက်ဖက်လမ်း ဖြင့် မြှို၏မြောက်အရပ်သို့ ဆောင်ယူကြပြီးလျှင် မြောက်ဖက် တံခါးမှ မြှိုတွင်းသို့ သွင်းကြလျက် မြှိုလယ်လမ်းအတိုင်း ပင့်ဆောင်ကြကာ အရှေ့တံခါးမှထွက်၍ မြှို၏အရှေ့အရပ် မလ္လမင်းများ၏ *မကုဋ္ဌဗန္ဓန-မည်သော စေတီဌာန၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို မီးသဂြိုဟ် ကြကုန်အံ့’ဟု ဤသို့ဖြစ်၏” —

ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ မလ္လမင်းတို့သည်လည်း “အရှင်ဘုရား... နတ်တို့၏အလိုအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါစေလော့”ဟု လျှောက်ထားကြ ကုန်၏။

* မလ္လမင်းများ အဘိသိက်ခံသောအခါ မကိုဋ္ဌဖွဲ့ဆောင်ခြင်းစသည်ဖြင့် တန်းဆာဆင်ရာဖြစ်သော မင်းကုန်း=ဗိုလ်တဲကို ရှိသေလေးစားရာဌာနဖြစ် သောကြောင့် မကုဋ္ဌဗန္ဓနစေတီဟု ခေါ်ဆိုတတ်လေသည်။

ထိုစဉ်အခါ မလ္လမင်းတို့၏ ကုသိနာရုံပြည်ဝယ် အိမ်ဝင်း ခြံစပ်နှင့် အညစ်အကြေးစွန့်ရာ တံမြက်ချေးစွန့်ရာ အရပ်များပါ မကျန် မနွှာရဝနတ်ပန်း(= ထင်ရှားပန်း)တို့ဖြင့် ဒူးဆစ်မြုပ် လောက်အောင် ဖြန့်ခင်းထားလျက် ရှိပေ၏။

ထိုအခါ နတ်တို့သည်၎င်း၊ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းတို့ သည်၎င်း နတ်၊လူတို့၏ က-ခြင်း သိခြင်း တီးမှုတ်ခြင်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပန်း၊နံ့သာတို့ဖြင့်၎င်း အရိုအသေပြုကြ၊ အလေးပြုကြ၊ မြတ်နိုးကြ၊ ပူဇော်ကြလျက် မြို့၏အပြင် မြောက်ဖက်လမ်းဖြင့် မြို့၏မြောက် အရပ်သို့ ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်တော်ကို ဆောင်ယူကြပြီးလျှင် မြောက်ဖက်တံခါးမှ မြို့တွင်းသို့သွင်းကြလျက် မြို့လယ်လမ်းအတိုင်း ခမ်းနားစွာ ပင့်ဆောင်ကြလေကုန်၏။

ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးကတော် မဇ္ဈိကာက မဟာလတာတန်းဆာဖြင့် ပူဇော်ခြင်း

ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို မြို့လယ် လမ်းအတိုင်း ပင့်ဆောင်အပ်သည်ရှိသော် ဗန္ဓုလစစ်သူကြီး ကတော် မဇ္ဈိကာသည် “မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ် တော်ကို ပင့်ဆောင်လာကြပြီတဲ့” ဟူသော သတင်းစကားကို ကြားသိရ၍ မိမိ၏အရှင်လင် ဗန္ဓုလစစ်သူကြီး ကွယ်လွန်သည့် အချိန်မှစ၍ မဝတ်မဆင် မသုံးစွဲပဲ သိမ်းဆည်း၍ထားအပ်သော (ဝိသာခါ၏ အဆင်တန်းဆာနှင့် အလားတူဖြစ်သည့်) မဟာ- လတာတန်းဆာကို သိမ်းဆည်းရာမှ ထုတ်ဆောင်စေပြီးလျှင် “ဤတန်းဆာဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ငါပူဇော်ပေအံ့” ဟု ကြံရွယ် ကာ မြို့မှန်များကိုပွတ်သုတ်စေ၍ နံ့သာရေဖြင့် ဆေးကြောပြီးလျှင် မိမိ၏အိမ်တံခါးဝက အသင့်ရပ်တည် စောင့်မျှော်နေလေ၏။

ထိုမဟာလတာတန်းဆာကား (၁) ဝိသာခါ၏အထံ (၂) မဇ္ဈိကာ၏အထံ (၃) ဒေဝဒါနိယ-မည်သော ဒိုးသူ၏အိမ် = ဤသုံးဌာနတို့၌သာလျှင် ရှိ၏ဟူသတတ်။ ။ ထိုမဟာလတာတန်းဆာကိုပင် ယခုခေတ်အခါ၌ မဇ္ဈိကာ တန်းဆာဟု ခေါ်၏။

မလ္လိကာစစ်သူကြီးကတော်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော် မိမိအိမ်တံခါးဝသို့ ရောက်လတ်သည်ရှိသော် “အမောင်မင်းများတို့...မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို ခေတ္တခဏ ချထားကြပါဦး” ဟု တောင်းပန်ပြောဆို၍ ထိုမဟာလတာတန်းဆာကို မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကိုယ်တော်၌ စွပ်လိုက်ဝတ်လိုက်လေ၏။ ဦးခေါင်းတော်မှစ၍ စွပ်အပ်ဝတ်အပ်သော ထိုမဟာလတာတန်းဆာသည် ခြေဖဝါးတော်အပြင်သို့ တိုင်ရောက်လေသည်။ ရွှေရောင်အဆင်း ဝါဝင်းသော မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကိုယ်တော်သည် ရတနာခုနစ်ပါး ခြယ်စီအပ်သော မဟာလတာတန်းဆာဖြင့် တန်းဆာဆင်အပ်ရကား အလွန်ပင် တင့်တယ်လှပေ၏။

ထိုတင့်တယ်ပုံကို မြင်ရ၍ မလ္လိကာသည် သဒ္ဓါကြည်ညိုစိတ် တရိပ်ရိပ်ဖြစ်ရှိလျက် “မြတ်စွာဘုရား... သံသရာဝဋ်၌ ကျင်လည်ရသမျှ ကာလပတ်လုံး တပည့်တော်မအဖို့ရာ အသီးအခြား တန်းဆာဆင်ရခြင်းကိစ္စဟူ၍ မဖြစ်ရပါလို၊ တပည့်တော်မ၏ ဖြစ်လေရာရာ သံသရာဘဝကိုယ်ခန္ဓာသည် အမြဲတစေ တန်းဆာဆင်ပြီးဝတ်ပြီးကဲ့သို့သာလျှင် ဖြစ်ရပါလို၏” ဟု ဆုတောင်းပတ္တနာမှုကို ပြုလေ၏။ မလ္လိကာသည် နောက်အခါ၌ စုတိပြတ်ကြွေသေလွန်ပြီးနောက် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဆုတောင်းပြည့်ဝသော နတ်သမီး ဖြစ်လေသည်။ ထိုအကြောင်းအရာအကျယ်ကို (ဝိမာနဝတ္ထု ၉၊ စာမျက်နှာ ၁၅၀-မှစ၍) ၁-ဇုတ္တိဝိမာန၊ ၃-ပါရိစ္ဆတ္တကဝဂ်၊ ၈-မလ္လိကာဝိမာနဝတ္ထုအဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌ ကြည့်ရှုမှတ်ယူရ၏။

ထိုနောက်မှ မလ္လမင်းများသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ရုပ်ကလာပ်တော်ကို မဟာလတာတန်းဆာနှင့်တကွ ချီမကြ၍ အရှေ့တံခါးမှ ထုတ်ဆောင်ကြပြီးလျှင် မြို့၏ အရှေ့မျက်နှာ မလ္လမင်းများ၏ မကုဋ္ဌဗန္ဓနမည်သော စေတီဌာန၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်ရုပ်ကလာပ်တော်ကို ချထားကြကုန်၏။

ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်၌ ဆောင်ရွက်ကြပုံ

ထိုအခါ မလ္လမင်းတို့သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို “အရှင်အာနန္ဒာဘုရား...တပည့်တော်များသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်၌ အဘယ်သို့ ဆောင်ရွက်ကြပါမည်နည်း” ဟု မေးလျှောက်ကြကုန်၏။ “ဝါသေဠန္ဒယ်ဖွား မလ္လမင်းများတို့... စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ စီမံဆောင်ရွက်သကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်၌ စီမံဆောင်ရွက်အပ်ပေ၏” ဟု အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်က ပြန်ကြားမိန့်ဆိုတော်မူလေလျှင် မလ္လမင်းတို့သည် တဖန်ဆက်၍ “အရှင်အာနန္ဒာဘုရား... စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ အဘယ်သို့ စီမံဆောင်ရွက်ကြပါကုန်သနည်း” ဟု မေးမြန်းလျှောက်ထားကြကုန်၏။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် မလ္လမင်းတို့ကို—

“ဝါသေဠန္ဒယ်ဖွား မလ္လမင်းများတို့...စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို အသစ်စက်စက်အဝတ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ရကုန်၏။ အသစ်စက်စက်အဝတ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ပြီးလျှင် ဝါဂွမ်းနုဖြင့် ရစ်ပတ်ရပြန်ကုန်၏။ ဝါဂွမ်းနုဖြင့် ရစ်ပတ်ပြီးလျှင် တဖန် အသစ်စက်စက်အဝတ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ရပြန်ကုန်၏။ ဤနည်းအတိုင်း အဝတ်စုံငါးရာတို့ဖြင့် စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို ရစ်ပတ်ပြီးလျှင် ဆီနှင့်တကွ သော (=ဆီထည့်ထားသော) ရွှေတလား (=ရွှေခေါင်း) ၌ ထည့်၍ အခြားရွှေတလားဖုံး (= ရွှေခေါင်းဖုံး) ဖြင့် ဖုံးအုပ်ပြီးသော် နို့သာမျိုးစုံတို့ကို ထင်းပုံပြု၍ စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို မီးသဂြိုဟ်ရကုန်၏။ လမ်းမလေးခု (=လမ်းလေးခု) ဆုံရာ၌ စကြဝတေးမင်း၏ သံရီရခတ်များကို စေတီတည်ထားရကုန်၏။ ဝါသေဠန္ဒယ်ဖွား မလ္လမင်းများတို့... ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ စီမံဆောင်ရွက်ရကုန်၏။

ဝါသေဠန္တယ်ဖွား မလ္လမင်းများတို့...စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ စီမံဆောင်ရွက်ရသကဲ့သို့ပင် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်၌ စီမံဆောင်ရွက်အပ်ပေ၏။ လမ်းမလေးခု (= လမ်းလေးခု) ဆုံရာ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ်တော်များကို စေတီတော်တည်ထားအပ်ပေ၏။ ထိုစေတီ၌ အကြင်သူတို့သည် ပန်းကိုဖြစ်စေ နံ့သာကိုဖြစ်စေ နံ့သာမှုန့်ကိုဖြစ်စေ တင်လှူမှုလည်း တင်လှူကုန်ငြားအံ့၊ ရှိခိုးမှုလည်း ရှိခိုးကုန်ငြားအံ့၊ စိတ်ဖြင့် မူလည်း သဒ္ဓါရွန်းစို့ ကြည်ညိုကုန်ငြားအံ့၊ ထိုသူတို့၏ ထိုအပြုအမူများသည် ရှည်လျားစွာသော ကာလပတ်လုံး စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှါ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်” —

ဟု (အောက်၌)မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း ပြန်ကြားမိန့်ဆိုတော်မူလေ၏။

ထိုအခါ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများသည် “အချင်းတို့... ထိုသို့ဖြစ်လျှင် မလ္လမင်းတို့၏ ဝါဂွမ်းနုများကို စုခဲ့ကြကုန်လော့” ဟု မင်းချင်းယောကျာ်းတို့ကို အမိန့်ပေးစကား ပြောကြားကြလေကုန်၏။

ထိုနောက် မလ္လမင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်တော်ကို အရှင်အာနန္ဒာ ပြန်ကြားမိန့်ဆိုတော်မူသည့် အတိုင်း အသစ်စက်စက်အဝတ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ပြီးလျှင် ဝါဂွမ်းနုဖြင့် ရစ်ပတ်ကြကုန်၏။ ဝါဂွမ်းနုဖြင့် ရစ်ပတ်ပြီးလျှင် အသစ်စက်စက်အဝတ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ပြန်ကုန်၏။ ဤနည်းအတိုင်း အဝတ်စုံငါးရာတို့ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို ရစ်ပတ်ကြပြီးလျှင် ဆီနှင့်တကွသော (= ဆီထည့်ထားသော) ရွှေတလား (= ရွှေခေါင်း) ၌ ထည့်သွင်းကြ၍ ရွှေတလားဖုံး (= ရွှေခေါင်းဖုံး) ဖြင့် ဖုံးအုပ်ပြီးသော် နံ့သာမျိုးစုံတို့ကို ထင်းပုံပြု၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို ထိုထင်းပုံထက်၌ တင်ထားကြလေ၏။

မဟာကဿပမထေရ်ဝိဝိဇ္ဇာ

ထိုစဉ်အခါ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်သည် ပါဝါပြည်တွင်း၌ ဆွမ်းခံ လှည့်လည်တော်မူပြီးသော် “ကုသိနာရုံပြည်သို့ သွားပေအံ့” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်တော်မူကာ ရဟန်းငါးရာတို့နှင့် အတူတကွ ပါဝါပြည်မှ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ကြွလာတော်မူလျက် ရှိ၏။ ထိုအခါ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်သည် ခရီးမမှ ဖဲခွဲ၍ တခုသောသစ်ပင်ရင်း၌ ရဟန်းတို့နှင့် အတူတကွ ထိုင်နေတော်မူလေ၏။

ဤ၌ နေ့သန့်ရန် ထိုင်နေခြင်း မဟုတ်၊ အပန်းဖြေရန် ထိုင်နေခြင်းဖြစ်သည်ကို အထူးမှတ်ယူရာ၏။ ချွဲဦးအံ့— မထေရ်မြတ်၏ ပရိသတ်ရဟန်း အားလုံးပင် ဘုန်းကြီးသူ ချမ်းသာစွာကြီးပွားခဲ့ရသူများ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထိုရဟန်းတို့သည် မွန်းတည့်ရှိန်ရှိန် နေ့အချိန်၌ လောလောပူသည့် ကျောက်ဖျာအတူ အလွန် ပူပြင်းလှသော မြေအပြင်ဝယ် ခြေလျင်ကြွလာကြကုန်သဖြင့် အလွန်လျှင် ပင်ပန်းလျက် ရှိကြကုန်၏။

အရှင် မဟာကဿပမထေရ်မြတ်သည် ထိုရဟန်းတို့ အလွန်ပင်ပန်းကြသည်ကို မြင်တော်မူ၍ “ရဟန်းတို့သည် ပင်ပန်းကြလှ၏။ သွားရမည့် ခရီးသည်လည်း အဝေးကြီး မဟုတ်တော့ချေ။ အတန်ငယ် အပန်းဖြေ အပူအအိုက်ကို ငြိမ်းအေးစေပြီး ညနေချမ်းအချိန်ကျမှ ကုသိနာရုံပြည်သို့ အရောက်သွားကာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဖူးမြော်တော့မည်” ဟု ကြံစည်တော်မူကာ ခရီးမမှ ဖဲခွဲ၍ တခုသော သစ်ပင်ရင်း၌ သင်္ကန်းကြီးကို ခင်းပြီးလျှင် ရေဗူးမှရေဖြင့် လက်ခြေတို့ကို ဆွတ်ဖျန်းအေးချမ်းစေပြီး ခေတ္တအပန်းဖြေ နားနေတော်မူလေသည်။ ပရိသတ် ရဟန်းတို့သည်လည်း သစ်ပင်ရင်း၌ ထိုင်နေကြကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံး ကျင့်သုံးကြလျက် အချိုက ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးစကားကို ပြောကြားကြကာ ထိုင်နေလျက် ရှိကြကုန်၏။

ထိုအချိန်၌ တက္ကတွန်း တယောက်သည် ကုသိနာရုံပြည်မှ မန္ဒာရဝနတ်ပန်းပွင့်ကြီး တခုကို အရိုးငှါးတပ်ပြီးလျှင် ထီးကဲ့သို့ ဆောင်းမိုးယူဆောင်ကာ ပါဝါပြည်ဖက်သို့ လာလျက်ရှိ၏။ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်သည် ထို တက္ကတွန်းလာနေသည်ကို အဝေးမှပင် မြင်တော်မူ၍—

“တက္ကတွန်း၏ လက်အတွင်း၌ ဤ မန္ဒာရဝနတ်ပန်းပွင့်ကြီးကို လင်းလင်းထင်ထင် မြင်၍နေရ၏။ ဤ မန္ဒာရဝနတ်ပန်းမည်သည်ကို လှူပြည်ခရီး၌ အခါခပ်သိမ်း မြင်ရသည် မဟုတ်ချေ။ စင်စစ်သော်ကား တန်ခိုးရှင်တဦးဦး တန်ခိုးအစီအရင်ပြုသောအခါမျိုး၊ ဘုရားအလောင်းတော်များ မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်သောအခါမျိုး (= ပဋိသန္ဓေနေသောအခါမျိုး) စသည်တို့၌သာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်မြဲ ဖြစ်လေသည်။ ယနေ့ကား တန်ခိုးရှင်တဦး တယောက်မျှ တန်ခိုးအစီအရင်ကို ပြုအပ်သည်လည်း မဟုတ်၊ ငါ၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်တော်မူသည်လည်း မဟုတ်၊ မယ်တော်ဝမ်းမှ ဖွားမြောက်တော်မူသည်လည်း မဟုတ်၊ ယနေ့ ထို ငါ့ဆရာ မြတ်စွာဘုရား၏ သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်ကို ရတော်မူခြင်းလည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောတော်မူခြင်း၊ ယမိုက်ပြာဋိဟာပြတော်မူခြင်း၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သက်ဆင်းတော်မူခြင်း၊ အာယုသင်္ခါရကို လွှတ်တော်မူခြင်းများလည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား ငါ၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် အသက်အရွယ်တော်ကြီး ရင့်ခွဲလေပြီ၊ ဧကန်ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီ ဖြစ်လိမ့်မည်” —

ဟု ကြံစည်တော်မူပြီးနောက် “ထို တက္ကတွန်းကို မေးဦးမှပဲ” ဟု ဝိတ်တော်ဖြစ်ရှိကာ “အကယ်၍ ထိုင်နေရင်းကပင် မေးခဲ့လျှင် ငါ့ဆရာဘုရားအပေါ်၌ မရိုသေမှု ပြုရာရောက်ချေတော့မည်” ဟု စဉ်းစားတော်မူမိ၍ နေရာမှထကာ တည်နေရင်းအရပ်မှ အနည်း

ငယ်ဖလတ်၍ ဆဋ္ဌန့်ဆင်မင်းသည် ပတ္တမြားဦးခက်ကို ဆင်ရွက်
 ခြုံရုံသည်အလား မြတ်စွာဘုရားရှင် လဲလှယ်ပေးအပ်သည့် မိုး
 တိမ်ညိုအဆင်းရှိသော ပံသုကုသင်္ကန်းကို ခြုံရုံတော်မူ၍ လက်
 သည်းဆယ်ပွင့်ဖြင့် တင့်တယ်တောက်ပသောလက်အုပ်ကို ဦးထိပ်
 ထက်တင်ထားပြီးလျှင် ဘုရားရှင်၌ ပြုအပ်သောရိုးသေခြင်းဖြင့်
 တက္ကတွန်းဖက်သို့ မျက်နှာတော်မူကာ “ငါ့ရှင် ... ငါတို့ဆရာ
 မြတ်စွာဘုရားကို သင်သိပါသလော” ဟု မေးတော်မူလေ၏။

(ဤ၌— “အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိ-
 နိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းကို သိလျက်နှင့် မေးသလော၊ မသိသည်ဖြစ်၍
 မေးသလော” ဟု မေးမြန်းဖွယ်ရှိ၏။ ဤအမေးအတွက် မသိ၍ မေး
 သည်ဟု ယူဆသည့်ဖက်မှ အကြောင်းတင်ပြချက်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ
 တော်တို့ လက်ခံတော်မမူကြချေ။ အဋ္ဌကထာဆရာတော်များ လက်ခံ
 တော်မူသည့် အကြောင်းပြုဖြေဆိုချက်မှာ—

“ဤအရာ၌ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်ကို မသိရန်
 အကြောင်း အလျှင်းပင်မရှိချေ၊ စကြဝဠာတိုက်တသောင်း တသိမ့်သိမ့်
 တုန်လှုပ်ခြင်းစသော နိမိတ်ကြီးများဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူခြင်းကား အလွန်ထင်ရှားလှပေ၏။

စင်စစ် အကြောင်းမှန်သော်ကား အရှင်မဟာကဿပထေရ်၏ ပရိ-
 သတ်တွင် အချို့သောရဟန်းတို့က မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ကြဘူး၍
 အချို့သော ရဟန်းတို့ကမူ မဖူးမြော်ကြဘူးချေ၊ ထို ရဟန်းတို့အနက်
 ရှေးက ဖူးမြော်ကြဘူးသော ရဟန်းတို့ကလည်း (ဖူးမြော်ဘူး၍ပင်)
 ဖူးမြော်ချင်ကြကုန်၏၊ ရှေးက မဖူးမြော်ကြဘူးသော ရဟန်းတို့ကလည်း
 (မဖူးမြော်ကြဘူးသောကြောင့်ပင်) ဖူးမြော်ချင်ကြကုန်၏။

ယခုမမေး၍ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်ကို ကြိုတင်၍ မသိကြ
 လျှင် ရှေးက မဖူးမြော်ကြဘူးသော ရဟန်းတို့သည် အလွန်အလွန်
 ဖူးမြော်လိုကြသောကြောင့် ကုသိနာရုံပြည်သို့ ရောက်လျှင် “မြတ်စွာ
 ဘုရားရှင် အဘယ်မှာနည်း” ဟု မေးကြလိမ့်မည်၊ ယင်းသို့မေး၍
 “မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ” ဟူသောသတင်းစကားကို ကြား
 သိကြရသော် ဆောက်တည်နိုင်ကြလိမ့်မည် မဟုတ်၊ သင်္ကန်းသပိတ်
 တို့ကို စွန့်ပစ်ကြကာ သင်္ကန်းတထည်တည်းရှိကြ၍၎င်း၊ မကောင်းသဖြင့်
 ဝတ်၊ ရုံကြ၍၎င်း ရင်ပတ်တို့ကို ထုနှက်ကြကာ သည်းစွာငိုကြွေးကြလိမ့်

မည်။ ထိုသို့ ငိုကြွေးရာ၌ မြင်ကြသူ လူအပေါင်းတို့သည် “အရှင်မဟာ-
 ကဿပထေရ်နှင့် အတူတကွ ရောက်ကြသော ပံသုက္ကမုတင်ဆောင်
 ရဟန်းတို့သည် မိမိတို့ကိုယ်၌က မိန်းမများပမာ သည်းစွာငိုကြွေး
 ကြကုန်တိ၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် ငါတို့ကို အဘယ်မှာလျှင် သက်သာ
 စေနိုင်ကြလိမ့်မည်နည်း။ မသက်သာစေနိုင်ကြမည်သာတည်း” ဟု
 ကေနပ်ပင် ငါ၏အပေါ်၌ အပြစ်ပြကာ ပြောဆိုကြလိမ့်မည်။ ယခု ဤ
 နေရာကား လူသူလေးပါး တိတ်ဆိတ်သော တောကြီးဖြစ်သည်။ ဤ
 တောကြီးထဲ၌ ဟုတ်ဟုတ်ညားညား = လျှော်စွာတော်စွာ (= ထိုရဟန်း
 တို့စိတ်ရှိသလို) ငိုကြွေးကြကုန်သော် ငါ့အပေါ်၌ အပြစ်ကျဖွယ်မရှိချေ။
 အလျင်လက်ဦး ကြိုတင်၍ သတင်းစကားကို ကြားသိရလျှင် စိုးရိမ်မှု =
 သောကတရားသည်လည်း ခေါင်းပါးနိုင်၏” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူမိကာ
 အတူတကွ လိုက်ပါလာသော ရဟန်းတို့၏သန္တာန်၌ သတိတရား ဖြစ်ပါး
 စေခြင်းငှါ သိတော်မူလျက်ပင် မေးမြန်းတော်မူ၏။ — ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ အရှင်မဟာကဿပထေရ်မြတ်က မေးမြန်းတော်မူ
 လိုက်သောအခါ တက္ကတွန်းသည် “ငါ့ရှင် အိမ်း... သိပါ၏။
 ရဟန်းဂေါတမ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည်မှာ ယနေ့ ခုနစ်ရက်ရှိခဲ့ပြီ။ ထို
 ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုရာအရပ်မှ ဤမန္တာရဝနတ်ပန်းကို ငါယူလာခဲ့ပါ
 သည်” ဟု ပြန်ကြားပြောဆိုလေ၏။

ထိုအခါ အရှင်မဟာကဿပထေရ်၏ နောက်ပါရဟန်း
 ငါးရာတို့တွင် ရာဂမကင်းသေးသော အချို့ရဟန်းတို့သည် “ဘုန်း
 တော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူခဲ့လေပြီတကား။ ကောင်းသောစကားကို မိန့်ကြားတော်
 မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူခဲ့လေပြီတကား။ သတ္တလောက၏ မျက်စိသဖွယ်ဖြစ်တော်
 မူသောမြတ်စွာဘုရားသည် လောကမှ ကွယ်ခြင်းမလှ ကွယ်ပျောက်
 တော်မူခဲ့လေပြီတကား” ဟု ပြောဆိုကြကာ လက်မောင်းတို့ကို
 မြှောက်၍ ငိုကြွေးကြကုန်၏။ ကမ်းပါးပြတ်၌ ကျသကဲ့သို့ လဲကျ
 ကုန်၏။ ရှေးရှု လူးလှိမ့်၊ ထိုထို ဤဤ လူးလှိမ့်ကြကုန်၏။

ကံမရာဂကင်းပြီးသော ရဟန်းတို့သည်ကား “ပြုပြင်ရသော
 သင်္ခါရကရားတို့သည် မမြဲသောသဘောရှိကုန်၏။ ဤပြုပြင်ရသော

သင်္ခါရတရားထည်း၌ ထိုမြို့မှသဘောကို အဘယ်မှာ ရနိုင်ပါအံ့နည်း = မရနိုင်သည်သာတည်း”ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်ကြလျက် သည်းခံနိုင်ကုန်၏။

သုဘဒ္ဒတောထွက်ရဟန်းကြီး

ထိုစဉ်အခါ သုဘဒ္ဓမည်သော တောထွက်ရဟန်းကြီးသည် ထိုရဟန်းငါးရာ ပရိသတ်၌ ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ ရဟန်းတော်များ ထောက်တည်ရာမရ ငိုကြွေးကြသောအခါ ထိုသုဘဒ္ဒတောထွက်ရဟန်းကြီးသည် ရဟန်းတို့ကို—

“ငါ့ရှင်တို့...တန်ကြလော့၊ မစိုးရိမ် မပူဆွေး မငိုကြွေးကြလင့်၊ ယခုအခါ ငါတို့သည် ထိုရဟန်းကြီးမှ ကောင်းကောင်းကြီး လွတ်မြောက်ကြကုန်ပြီ၊ ထိုရဟန်းကြီးသည် ငါတို့ကို ‘ဤအရာသည် သင်တို့အဖို့ အပ်စပ်၏၊ ဤအရာသည် သင်တို့အဖို့ မအပ်စပ်’ဟု ချုတ်ချယ်ခဲ့၏၊ ယခုအခါ၌ ကား ငါတို့သည် အလိုရှိအပ်သောအရာကို ပြုကြရကုန်တော့အံ့၊ အလိုမရှိအပ်သောအရာကို မပြုလုပ်ပဲ နေနိုင်ကြရကုန်တော့အံ့” —

ဟု ရိုင်းပြရင့်သီးသောစကားကို ပြောကြားလေ၏။

သုဘဒ္ဒတောထွက်ရဟန်းကြီးအကြောင်း

(ဤအရာ၌ — “သုဘဒ္ဒရဟန်းကြီးသည် အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ ရိုင်းပြရင့်သီးသောစကားကို ပြောကြားဘိသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ “မြတ်စွာဘုရားရှင်အပေါ်၌ ရန်ငြိုး = အာသာတထားရှိသောကြောင့် ဤသို့ရိုင်းပြရင့်သီးသောစကားကို ပြောကြားဘိ၏” ဤကား အဖြေအကျဉ်းတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့—တချိန်က လူဖြစ်စဉ်ဝယ် ဆေတ္တာသည်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ထိုသုဘဒ္ဒတောထွက် ရဟန်းကြီးသည် သာယာသောစကား၊ ဆန်းကြယ်သောအတတ်ရှိ၍ မိမိတို့ဆရာအတတ်ဖြစ်သော ဆေတ္တာသည်အမှု၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာကြ

သည့် သား သာမဏေငယ်နှစ်ပါးနှင့်အတူတကွ အာတုမ မြို့၌ နေထိုင်ဆဲရှိလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရဟန်း တော်ပေါင်း (၁၂၅၀) တထောင်နှစ်ရာငါးကျိပ်တို့နှင့် အတူတကွ ကုသိနာရုံပြည်မှ အာတုမမြို့သို့ ကြွလာတော် မူသည်တွင် ထိုသုဘဒ္ဒတောထွက်ရဟန်းကြီးသည် ဘုရား ရှင်ကြွလာကြောင်း သတင်းစကား ကြားသိရ၍ “မြတ်စွာ ဘုရား အာတုမမြို့သို့ ရောက်လျှင် ယာဂုအလှူဒါနကြီးကို ပေးလှူအံ့” ဟု ကြံစည်ကာ သား သာမဏေငယ်နှစ်ပါး တို့ကို “ချစ်သားတို့...မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတော် ပေါင်း (၁၂၅၀) တထောင်နှစ်ရာငါးကျိပ်တို့နှင့် အတူ တကွ အာတုမမြို့သို့ ကြွလာတော်မူနေသတဲ့၊ ချစ်သားတို့... သွားကြကုန်လော့၊ သင်မုန်းအိတ်ကို ယူဆောင်ကြ၍ ခွက် ဖြင့်၎င်း၊ အိတ်ဖြင့်၎င်း အိမ်တိုင်း အိမ်တိုင်း လှည့်လည်ကုန် လော့၊ ဆား၊ ဆီ၊ ဆန်၊ ခဲဖွယ်များကို ရသမျှစုရုံး ဆောင်ယူ ခဲ့ကြကုန်လော့၊ မြတ်စွာဘုရား ရောက်ရှိတော်မူလာလျှင် ယာဂုအလှူဒါနကြီး ပေးလှူကုန်အံ့” ဟု ပြောဆိုစေလွှတ် လိုက်လေသည်။

သား သာမဏေငယ်တို့သည် ဖခင်တောထွက်ရဟန်း ကြီး ပြောဆိုတိုင်း ပြုလုပ်ကြလေကုန်၏။ မြို့သူမြို့သား လူ အများတို့သည် အသံသာယာ၊ ပညာဆန်းကြယ်သော ထိုသာမဏေငယ်နှစ်ပါးတို့ကို တွေ့မြင်ကြရ၍ ဆံမုတ်ဆိတ် ကို ပယ်ရိတ်ပြုပြင်လိုကြသူ မပြုပြင်လိုကြသူ အားလုံးတို့ သည်ပင် အပြုအပြင်ခိုင်းကြလေသည်။ ပြုပြင်ပြီးသော အခါ “ချစ်သားတို့... အဘယ်အရာဝတ္ထုကို ယူကြမည် နည်း” ဟု လူများက မေးကြလေသော် ထိုသာမဏေငယ် နှစ်ပါးတို့သည် “ငါတို့အဖို့ရာ အခြားတစ်ခုတရာသောဝတ္ထု ကိုမျှ အလိုမရှိပါ။ စင်စစ်သော်ကား ငါတို့ဖခင်ရဟန်း ကြီးသည် မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူသောအခါ ယာဂု အလှူ ပေးလှူလိုပါသည်” ဟု ပြောဆိုကြလေ၏။

ထိုစကားကို ကြားရ၍ လူတို့သည် တန်ရာတန်ကြေးကို မရေတွက်ကြပဲ လိုသာမဏောငယ်များ ဆောင်ယူနိုင်ကြသလောက် အားလုံးကို ပေးကြသည့်ပြင် သာမဏောငယ်များ မသယ်ယူနိုင်သည့် ဆန်, ဆီ, ဆား, ခဲဖွယ်များကိုလည်း မိမိတို့အိမ်မှ အစေအပါး လူများကို လိုက်ပါပို့စေကြကုန်၏။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင် အာတုမမြို့သို့ ရောက်၍ ကောက်ရိုးအုံကျောင်းသို့ ဝင်တော်မူလေလျှင် သုဘဒ္ဓတောထွက်ရဟန်းကြီးသည် ညနေချမ်းအခါ ရွာတံခါးသို့ သွားရောက်၍ လူများကို “ဒကာတို့... ငါသည် သင်တို့ထံမှ အခြားတစ်စုံတရာကိုမျှ မတောင်းတပါ။ ငါ့သားငယ်များ ယူဆောင်လာသည့် ဆန်, ဆီ, ဆား, ခဲဖွယ်များသည် ပင် သံဃာတော်အတွက် လောက်လောက်ငင ရှိပါသည်။ ဒကာတို့ကား ငါ့အား လက်အမှု အကူအညီကိုသာ ပေးကြပါလော့” ဟု ပြောဆိုခေါ်ငင်ခဲ့၍ “ဤဝတ္ထု၊ ဤဝတ္ထုများကိုလည်း ယူခဲ့ကြလော့” ဟု ခပ်သိမ်းသော အိုး, ခွက်, ယောက်မ, ခုံလောက်-စသော အဆောက်အဦများကို ယူခဲ့စေပြီးလျှင် မိမိ၏ကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ ခုံလောက်တို့ကို တည်ထားစေကာ သင်္ကန်းအညိုတထည်ကို ဝတ်၍ အခြားသင်္ကန်းအညိုတထည်ကို ရုံကာ “ဤအမှုကို ပြုကြလော့၊ ဤအမှုကို ပြုကြလော့” ဟု တညဉ့်လုံးလုံး ကိုယ်တိုင်ကြပ်မစီမံလျက် အသပြာတသိန်းတန် စွန့်လွှတ်ကာ ထပ်ထပ်သောယာဂ (= ဘောဇ္ဇယာဂ) နှင့် ပျားမို့ဆုပ်တို့ကို များစွာ စီမံစေလေ၏။ (ဘောဇ္ဇယာဂ = ထပ်ထပ်သောယာဂ ဟူသည်မှာ—ရှေးဦးစွာ ဝါး၍စားပြီးမှ သောက်အပ်သောယာဂအဖြစ်မျိုးဖြစ်သည်။ လိုယာဂ၌ ထောပတ်, ပျား, တင်လဲ, ငါး, အမဲ, ပန်းပွင့်ရည်, သစ်သီးရည်- စသည် ခဲဖွယ်မျိုးစုံကို တည့်သွင်းကျိုချက်အပ်လေသည်။ မြူးထူးပျော်ရွှင်

လိုသူတို့အဖို့ရာ ခေါင်းလိမ်းဆီ ပြစ်ကဲ့သို့ ဦးခေါင်းကို လည်း လိမ်းကျံနိုင်၍ မွေးကြိုင်သောရနံ့ ရှိလေသည်။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် စောစောထ၍ ကိုယ် လက်သုတ်သင်မှု ပြုတော်မူပြီးလျှင် ရဟန်းအပေါင်း မြီရံ လျက် ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူရန် အာတုမမြို့သို့ ရှေးရှု ကြွချီတော်မူလာလေ၏။ လူအပေါင်းတို့သည် သုဘဒ္ဒ တောထွက်ရဟန်းကြီးအား “မြတ်စွာဘုရားရှင် ဆွမ်းခံကြွ ဝင်တော်မူလာ၏။ အရှင်ဘုရားသည် အဘယ်သူ့အတွက် ယာဂကို စီရင်အပ်ပါသနည်း” ဟု ပြောကြားကြလေ၏။

သုဘဒ္ဒတောထွက် ရဟန်းကြီးသည် မိမိဝတ်ရုံမြဲတိုင်း သောသင်္ကန်းညှိကြီးများဖြင့်ပင် လက်တဖက်က ယောက် မ၊ ယောက်ချိုများကို စွဲကိုင်ကာ မြဟွာထိုင် ထိုင်လျက် (= လင်္ကျာဒူးဝန်းကို မြေ၌ချထားကာ ထိုင်လျက်) မြတ် စွာဘုရားကို ရှိခိုးပြီးလျှင် “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာ ဘုရား...ရှင်ပင်ဘုရားသည် တပည့်တော်၏ ဘောဇ္ဇ ယာဂဆွမ်းကို အလှူခံတော်မူပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထား ပင့်ဖိတ်လေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် (ဝိနည်း မဟာဝါ၊ ၆- ဘောသဇ္ဇက္ခန္ဓက ပိဋကတ်မြန်မာပြန်၊ မျက်နှာ ၃၅၂-၌လာ ရှိသောအတိုင်း) အကြောင်းအရာကို မေးမြန်းကြားသိ တော်မူ၍ ထိုတောထွက်ရဟန်းကို အကြောင်းပေါင်းများ စွာတို့ဖြင့် ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချတော်မူပြီးလျှင် ထိုအကြောင်းဝတ္ထု၌ (၁) အကပ္ပိယသမာဒါန သိက္ခာပုဒ် (= မအပ်စပ်သော အရာ၌ ဆောက်တည်စေသော ရဟန်း ပြုလုပ်စေသော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်စေ-ဟု ပညတ်သော သိက္ခာပုဒ်)နှင့် (၂) ခုရဘဏ္ဍပရိဟရဏသိက္ခာပုဒ် (= သင်ဓုန်းအိတ်ကို ဆောင်ယူသော ဆေတ္တာသည် ဖြစ်ဘူး သောရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်စေ-ဟု ပညတ်အပ်

သောသိက္ခာပုဒ်) ဤသိက္ခာပုဒ် နှစ်ပါးတို့ကို ပညတ်တော် မူပြီးလျှင်—

“ရဟန်းတို့...ကမ္ဘာကုဋေပေါင်းများစွာသော ကာလ တို့ပတ်လုံး အစာအာဟာရဘောဇဉ်ကို ရှာမှီးကုန်လျက် သာ သင်ချစ်သားတို့သည် အချိန်ကို ကုန်လွန်စေခဲ့ကြကုန် ပြီ၊ ဤယခု သုဘဒ်တောထွက်ရဟန်းကြီး လှူဒါန်းသည့် ယာဂုဆွမ်းကား ချစ်သားတို့အဖို့ရာ လုံးဝမအပ်စပ်သည့် မတရားသဖြင့် ဖြစ်သော ဘောဇဉ်ဖြစ်ချေသည်၊ ဤဘော ဇဉ်ကို စားသုံးသူတို့အဖို့ရာ ကိုယ်အဖြစ်ထောင်ပေါင်းများ စွာ အပါယ်လေးပါးတို့၌ ဖြစ်ကြရလိမ့်မည်၊ ချစ်သားတို့... ဖယ်ရှားကြလော့ မခံယူကြကုန်လင့်” —

ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် ဆွမ်းခံရွာသို့ရှေးရှု၊ ကြွသွားတော် မူလေ၏၊ ရဟန်းတပါးကမ္ဘာ ထိုသုဘဒ်တောထွက်ရဟန်း ကြီး၏ ယာဂုဆွမ်း အနည်းငယ်မျှကိုပင်သော်လည်း မခံ ယူအပ်တော့ချေ။

သို့ရကား သုဘဒ်ရဟန်းကြီးသည် နှလုံးမသာမယာ ဖြစ်ရှိကာ “ဤရဟန်းကြီးသည် ‘အလုံးစုံကို ငါသိ၏’ဟု ပြောဆိုလှည့်လည်၏၊ အကယ်၍ မခံယူလိုလျှင် တဦးတ ယောက်ကို စေလွှတ်၍ ပြောကြားသင့်၏၊ ဤယခု ကျိုးပြီး ချက်ပြီးသော အစာအာဟာရမည်သည် အကြာဆုံး ခံလှမှ ခုနစ်ရက်မျှသာ ခံနိုင်လေရာ ထားနိုင်လေရာ၏၊ ဤယခု ကျိုးပြီးချက်ပြီးသော အစာအာဟာရသည် အစိမ်းလိုက် ထားရှိလျှင် ငါ့အဖို့ရာ တသက်ပတ်လုံး စားသောက်နိုင် လေရာ၏။ ယခုမူ ထိုအလုံးစုံကို ရဟန်းကြီးသည် ဖျက်ဆီး အပ်လေပြီ၊ ဤရဟန်းကြီးသည် ငါ့အပေါ်မှာ အကျိုးမဲ့ကို လိုလားသူ = ရန်သူဖြစ်ချေသည်” ဟု ကြံစည်အောက်မေ့ ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်အပေါ်၌ ရန်ငြိုးဖွဲ့၍ “ဤရဟန်း ကြီးကား မြင့်မြတ်သောသာကီဝင်မင်းမျိုးမှ ရဟန်းပြုသည့် အထက်တန်းစား ပုဂ္ဂိုလ်တပါးဖြစ်သည်၊ တစုံတရာ ငါ

ပြောလျှင် ငါ့ကိုသာ ခြိမ်းခြောက်ပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံစည် တွေးတောပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင် သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်ကာလ၌ တစုံတရာမျှ မပြောဆိုဝံ့ခဲ့ချေ။

ထိုသုဘဒ္ဒိတောထွက်ရဟန်းကြီးသည် ယနေ့သော်ကား “မြတ်စွာ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ” ဟူသော သတင်းစကား ကို ကြားရ၍ သက်သာရာရသကဲ့သို့ ဖြစ်ရှိကာ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်လျက် ဤကဲ့သို့ ပြောဆိုလေသည်။

အရှင်မဟာကဿပ၏ စိတ်အကြံတော်

အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်သည် ထိုသုဘဒ္ဒိ ရဟန်း ကြီး၏ ရင့်သီးရိုင်းပြသောစကားကို ကြားရလေလျှင် နှလုံး သား၌ ရိုက်ပုတ်လိုက်သကဲ့သို့၎င်း၊ ဦးထိပ်ထက်၌ စက်မိုး ကြိုး ကျရောက်သကဲ့သို့၎င်း အောက်မေ့တော်မူလေ၏။ မထေရ်မြတ်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ဩ... မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်မှာ ခုနစ်ရက်မျှသာရှိသေးသည်။ ယနေ့ပင်လည်း ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ ရွှေရောင်အဆင်း ဝါ ဝင်းသောသရီရဓာတ် ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကြီး အထင် အရှား ရှိနေပေသေးသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကိုယ်တော် မြတ်ကြီး ပင်ပန်းဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ တည်ထောင်အပ်သည့် သာသနာတော်မြတ်ကြီး၌ သို့ကလောက်စဉ် လျင်မြန်စွာ ရဟန်းယုတ်တည်းဟူသော အမှိုက်သရိုက် ဆူးငြောင့် ခလုတ်များ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။ ဤရဟန်းယုတ်ကြီး ကား မဟန့်တားသဖြင့် ကြီးပွား၍များလာခဲ့လျှင် သူကဲ့ သို့ပင် အခြားတပါးသော ရဟန်းယုတ် အပင်းအသင်း အဖော်အပေါင်းတို့ကို ရရှိ၍ သာသနာတော်ကို ဆုတ် နှစ်စေနိုင်သည်” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူကာ ဓမ္မသံဝေဂ = တရားသံဝေ ကြီးစွာဖြစ်လေ၏။

ထို့နောက် မထေရ်မြတ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဤဆိုလတ္တံ့။
သောအတိုင်း ဓမ္မသံဂါယနာတင်ဖို့ရန် အကြံအစည်များ
ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလာလေသည်။ ဖြစ်ပွားပုံမှာ—

“အကယ်၍ ငါသည် ဤသက်ကြားတောထွက် ရဟန်း
အိုကြီးကို ဤအရပ်၌ပင် ပုဆိုးကြမ်းကိုဝတ်စေကာ ပြာဖြင့်
ကြဲဖျန်း၍ နှင်ထုတ်လိုက်မည်ဆိုပါက များစွာသော လူ
အပေါင်းတို့သည် ‘ရဟန်းဂေါတမ၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်
ထင်ရှားရှိနေစဉ်ပင် သူ၏တပည့်များ အငြင်းပွားကုန်ကြ
ပြီ’ ဟု ငါတို့အပေါ်၌ အပြစ်တင်ပြ ပြောဆိုကြလိမ့်မည်။
ငါကား အောင့်အည်း သည်းခံဦးမည်။

မှန်၏—မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော
တရားတော်များသည် မကုံးမသီအပ်သေးသည့် ပန်းပုံကြီး
သဖွယ် ဖြစ်ရှိနေပေသေးသည်။ ထိုတရားပန်းပုံကြီးဝယ်
လေတိုက်ခတ်အပ်သည့် မကုံးမသီရသေးသော ပန်းများ
သည် ကစဉ့်ကလျား လွင့်ပါးသွားနိုင်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့
အတူပင် ဤသုဘင်္ဂရဟန်းကြီးကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်ယုတ်
တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အချိန်အခါ လွန်၍ လွန်၍ သွားခဲ့
လျှင် ဝိနည်းဝိဇ္ဇာကတော်၌ သိက္ခာပုဒ် တခုစ နှစ်ခုစ
ပျောက်ပျက်ကုန်လိမ့်မည်။ သုတ္တန်ဝိဇ္ဇာကတော်၌ အမေး
အဖြေ တခုစ နှစ်ခုစ ပျောက်ပျက်ကုန်လိမ့်မည်။ အဘိဓမ္မာ
ဝိဇ္ဇာကတော်၌ ကာမာဝစရတရား၊ ရူပါဝစရတရား၊ အရူ-
ပါဝစရတရား၊ လောကုတ္တရာတရားတည်း ဟူသော တရား
တူးများ တပါးစ နှစ်ပါးစ ပျောက်ပျက်ကုန်ကြလိမ့်မည်။
ဤနည်းဖြင့် အစဉ်အတိုင်း သာသနာတော်၏ အရင်း
အမြစ်ဖြစ်သည့် သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ ဝိဇ္ဇာကတော်
များ ပျောက်ပျက်ကုန်လျှင် လောကဥပမာအားဖြင့်
သစ်ပင်၌ မိုးအုပ်မှီတွယ်နေသော မြေဘုတ်ဘီလူးသည် လို
သစ်ပင်၏ အကိုင်းအခက်များ ပျောက်ပျက်လျှင် ပင်စည်
ကိုမှီ၍ နေနိုင်သေး၏။ ပင်စည်ပျောက်ပျက်လျှင် အမြစ်ကို

မှီတွယ်၍ နေနိုင်သေး၏။ အမြစ် ပျောက်ပျက်လျှင်ကား လုံးဝ မှီရာမရှိတော့သကဲ့သို့ ထိုအတူ ငါတို့သည်လည်း မှီရာကင်းမဲ့သူများ ဖြစ်ကြပေတော့မည်။ (တနည်း-ဖခင် ဖြစ်သော မြေဘုတ်ဘီလူးသည် မိမိ၏သားငယ်ဖြစ်သော မြေဘုတ်ဘီလူးအား ကိုယ်ပျောက်ဆေးမြစ် တခုခုကို ပေး အပ်ထားလေရာ ထိုကိုယ်ပျောက်ဆေးမြစ် သတိလစ်၍ ဖြစ်စေ၊ အလှအယက်ခံရ၍ဖြစ်စေ ပျောက်ပျက်သော မြေ ဘုတ်ဘီလူးငယ်သည် ထောက်ရာတည်ရာ မရနိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူပင် ပိဋကတ်တော်များ ပျောက်ပျက်၍ သွားကုန် လျှင် ငါတို့သည်လည်း ထောက်ရာတည်ရာမရ ဖြစ်ကြပေ တော့မည်)။ သို့ရကား ငါတို့သည် ဓမ္မဝိနယသံဂါ- ယနာကို တင်ကြမည်၊ ဤသို့ သံဂါယနာတင်လျှင် ပန်းသီ ကြိုးဖြင့် ကောင်းစွာသီကုံးအပ်သည့်ပန်းများပမာ ဤဓမ္မ- ဝိနယသာသနာသည် မတုန်မလှုပ် မယိမ်းမယိုင် ကြံ့ခိုင် ပေလိမ့်မည်။

ဤသို့ ဓမ္မဝိနယသံဂါယနာတင်ဖို့ရန်ပင် မြတ်စွာဘုရား သည် ငါ့အား သုံးဂါဝုတ်သို့တိုင်တိုင် ကြွရောက်ကာ ခရီးဦးကြိုဆိုမှု ပြုတော်မူခဲ့လေသည်။ အဆုံးအမ ဩဝါဒ သုံးခဏ်းဖြင့် ရဟန်းပဉ္စင်းအဖြစ်ကို ပေးတော်မူခဲ့လေ သည်။ ကိုယ်တော်မြတ်မှ ဝတ်ရုံနေဆဲသင်္ကန်းကို ခွါတော် မူ၍ ငါ၏ကိုယ်၌ ဝတ်ရုံနေဆဲသင်္ကန်းနှင့် သင်္ကန်းချင်းလဲ လှယ်မှု ပြုတော်မူခဲ့လေသည်။ ကောင်းကင်၌ လက်တော် ကို လှုပ်ပြု၍ စန္ဒူပမအကျင့်ပဋိပတ်ကို ဟောတော်မူရာ မှာလည်း ငါ့ကို ကိုယ်တော်မျက်မှောက် သက်သေပြုကာ ဟောကြားတော်မူခဲ့လေသည်။ ငါ့အား သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် အလုံးစုံသော သာသနအမွေကို အပ်နှင်းတော်မူခဲ့လေ သည် (ကဿပသံယုတ်လာ ဩဝါဒသုံးသုတ်ကို ရည်ညွှန်း သည်)။ ငါ့သို့စင် ဘုရားရှင်သား ရဟန်းတပါး ထင်ရှား ရှိနေစဉ် ဤသူယုတ်မာသည် သာသနာ၌ ကြီးပွားခြင်းကို

မရစေလင့်။ အဓမ္မ = မတရား မထွန်းကားသေးမီ၊ တရား = ဓမ္မကို မတားမြစ်အပ်သေးမီ၊ အဝိနယ = ဘုရားရှင်အဆုံးအမ မဟုတ်သော အရာများ မထွန်းကားသေးမီ၊ ဝိနယ = ဘုရားရှင် အဆုံးအမ တရားတော်များ မတားမြစ်အပ်သေးမီ၊ အဓမ္မဝါဒီ = မတရား ပြောကြားသူတို့ အားမရှိသေးမီ၊ ဓမ္မဝါဒီ = တရားသည်ကို ပြောကြားသူတို့ အားမနွှံ့ကြသေးမီ၊ အဝိနယဝါဒီ = ဘုရားရှင်အဆုံးအမ မဟုတ်သော အရာများ ပြောကြားသူတို့ အားမရှိကြသေးမီ၊ ဝိနယဝါဒီ = ဘုရားရှင်အဆုံးအမ တရားတော်ကို ပြောဆိုဟောကြားလေ့ ရှိသူတို့ အားမနွှံ့ကြသေးမီ ငါသည် သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်း တရားတော်များကို သံဂါယနာတင်ပေအံ့။ ထိုသို့ သံဂါယနာတင်သည်ရှိသော် ရဟန်းတို့သည် မိမိတို့ စွမ်းနိုင်သလောက် တတ်နိုင်သလောက် ဉာဏ်ငုံနိုင်သလောက် သင်ယူကြ၍ အပ်၊ မအပ် = ဝိနည်း တရားစကား ပြောကြားဆွေးနွေးကြလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ဤသူယုတ်မာသည် မိမိအလိုလိုပင် အနှိပ်ခံရခြင်းသို့ ရောက်ရှိကာ ဦးခေါင်းတဖန် ထောင်ဝံ့တော့လိမ့်မည် မဟုတ်သည့်ပြင် ဘုရားရှင် သာသနာတော်သည်လည်း ပြည့်စုံစည်ပင် ဝပြောခြင်းသို့ ရောက်ပေလိမ့်မည်” —

ဤကဲ့သို့ ဓမ္မသံဂါယနာ တင်ဖို့ရန် အကြံအစည်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလာလေသည်။

မထေရ်မြတ်သည် “ငါ့သန္တာန်ဝယ် ဤသို့သော စိတ်အကြံ ဖြစ်ရှိသည်” ဟူ၍ ရဟန်းတပါးအားမျှ အခြားမည်သူတဦးတယောက်အားမျှ မိန့်ကြားတော်မမူပဲ ထိုစိုးရိမ်ပူဆွေး ဝိကြွေးကြသော ရဟန်းအပေါင်းကို ဤဆိုလတ္တံ့သော အတိုင်း သက်သာရာရအောင် တရားစကား ဟောကြားတော်မူလေသည်။ ဟောကြားတော်မူပုံမှာ—

“ငါ့ရှင်တို့... တန်ကြလော့၊ မစိုးရိမ်ပူဆွေး မဝိကြွေးကြကုန်လင့်၊ ‘ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သောသူ အားလုံးတို့နှင့် ရှင်

ကွဲကွဲကွာခြင်း = နာနာဘာဝ, သေကွဲကွဲကွာခြင်း =
ဝိနာဘာဝ, ဘဝခြားလျက်ကွဲကွာခြင်း = အညွှတ်ဘာဝ
ကို ရှေးမဆွကပင် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်ခဲ့ပြီ
မဟုတ်လော။ ငါ့ရှင်တို့... 'ဤအရာ၌ အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာ
ခြင်း, ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်း, ပြုပြင်ပေးရခြင်းသဘောရှိ၍
ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသောတရားကို 'မပျက်စီးပါစေလင့်'
ဟု လိုလားတောင့်တချက်အတိုင်း အဘယ်မှာ ရနိုင်အံ့
နည်း၊ ဤသို့ ရနိုင်ရန်အကြောင်း မရှိချေ'ဟု ဤစကားကို
မြတ်စွာဘုရားရှင် ကြိုတင်၍ ဟောတော်မူဘူးသည် မဟုတ်
ပါလော" —

ဟု သက်သာရာရအောင် တရားစကား ဟောကြားတော်မူလေ
သည်။

ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို မီးသင်္ဂြိုဟ်ကြခြင်း

ထိုစဉ်အခါ အကြီးအမှူး(အားကောင်းမောင်းသန်)မလ္လမင်း
လေးဦးတို့သည် ဦးခေါင်းဆေးကြ၍ အသစ်စက်စက်အဝတ်တို့ကို
ဝတ်ဆင်ကြကုန်လျက် "မြတ်စွာဘုရား၏ နံ့သာထင်းပုံကို ငါတို့
မီးတိုက်ကုန်အံ့"ဟု ရည်ရွယ်ကာ မီးတိုက်ကြသည်ရှိသော် မီးစွဲ
လောင်စေခြင်းငှါ မည်သည့်နည်းဖြင့်မျှ မတတ်နိုင်ပဲ ရှိကြကုန်၏။

(ဤ၌။ ။ စန္ဒကူးနံ့သာထင်းပုံကား သံတောင်တရားနှင့်ဆယ်အမြင့်
ရှိ၏။ မလ္လမင်းတို့သည် လေးယောက်မီးရှို့၍ မတောက်လေလျှင်
ရှစ်ယောက်, ဆယ်ခြောက်ယောက်, သုံးဆယ်နှစ်ယောက် တိုး၍ တိုး၍
မီးတောက်လောင်စေရန် အစုံအစုံသော မီးရှူးတိုင်ကြီးများကို ဝဲယာ
ကိုင်ယူကြကာ ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းတို့ဖြင့် ယပ်ကြ သားရေဖားဖိုတို့ဖြင့်
ဖိုကျပ်ထိုးကြ မီးတောက်လောင်ရန် အနည်းနည်းပြုလုပ်ကြသော်လည်း
မည်သည့်နည်းဖြင့်မျှ မီးစွဲလောင်စေခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ပဲ ရှိကြကုန်၏။

ခွဲဦးအံ့ - အသိတိမဟာသာဝကမထေရ်မြတ်ကြီးတို့၌ အထူးကြည်ညို
ကြ၍ ထိုမထေရ်မြတ်တို့၏ အလုပ်အကျွေး ဒကာရင်းချာ အိမ်ထောင်
ပေါင်း ရှစ်သောင်းတို့သည် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရှိကြလေသည်။ ထိုနတ်တို့
အနက် အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်၌ အထူးကြည်ညို၍ နတ်ပြည်၌

ဖြစ်ကြသော နတ်တို့သည် ထိုအစည်းအဝေး၌ “ငါတို့၏ ဆွမ်းခံ ကိုယ်တော်ကြီး အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်သည် အဘယ်မှာနည်း” ဟု ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ကြသည်တွင် ပါဝါပြည်မှ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ခရီး အကြား ကြွလာတော်မူနေသော မထေရ်မြတ်ကြီးကို မြင်ကြ၍ “ငါတို့၏ ဆွမ်းခံကိုယ်တော်ကြီး အရှင်မဟာကဿပမထေရ်သည် ရှိခိုးတော်မမူရသေးမီ ဤနံ့သာထင်းပုံကြီး မီးမစွဲလောင်ပါစေသား” ဟု အဓိဋ္ဌာန်မူ ပြုကြသောကြောင့် မီးမစွဲလောင်ပဲ ရှိရလေသည်။

ထိုအခါ မလ္လမင်းတို့သည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်ကို မီးမစွဲ လောင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို မေးလျှောက်ကြသဖြင့် အရှင် အနုရုဒ္ဓါမထေရ်က “ဝါသေဠန္ဒယံဖွား မလ္လမင်းများတို့... နတ်တို့၏ အလိုကား တမျိုးဖြစ်နေ၏” ဟု မိန့်တော်မူလေလျှင် မလ္လမင်းတို့ သည် “အရှင်ဘုရား... နတ်တို့၏အလိုကား အဘယ်သို့ပါနည်း” ဟု မေးလျှောက်ကြပြန်၏။ ထိုအခါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် မလ္လမင်းတို့ကို—

“ဝါသေဠန္ဒယံဖွား မလ္လမင်းများတို့... ‘အရှင်မဟာ- ကဿပသည် ပါဝါပြည်မှ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ငါးရာမျှ သော ရဟန်းသံဃာများနှင့်အတူ ကြွလာတော်မူလျက် ရှိ၏။ အရှင်မဟာကဿပသည် မြတ်စွာဘုရား၏ခြေတော် တို့ကို ဦးခိုက်၍ ရှိမခိုးရသေးမီ မြတ်စွာဘုရား၏ နံ့သာ ထင်းပုံသည် မီးမတောက်လောင်စေသတည်း’ ဟု နတ်တို့ ၏အလိုသည် ဖြစ်လျက်ရှိ၏” —

ဟု မိန့်တော်မူလေသော် မလ္လမင်းတို့သည် “အရှင်ဘုရား... နတ်တို့၏အလိုအတိုင်းသာ ဖြစ်ပါစေလော့” ဟု လျှောက်ထား ကြကုန်၏။

လူအပေါင်းတို့သည် ထိုအကြောင်းကို ကြားသိကြရ၍ “အို အချင်းတို့... မဟာကဿပအမည်တော်ရှိသော ရဟန်းတော်သည် ရဟန်းငါးရာတို့နှင့်အတူ တကွ ‘မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို ရှိခိုးအံ့’ ဟု လာနေသတဲ့၊ ထိုမဟာကဿပရဟန်းတော် မရောက် လာသေးလျှင် စန္ဒကူးနံ့သာထင်းပုံသည် မီးတောက်လိမ့်မည်

မဟုတ်ဘူးတဲ့၊ အချင်းကို.....ထိုမဟာကဿပရဟန်းတော်သည် အသားမည်းလေသလော၊ အသားဖြူဖြူလော၊ အရပ်တော်ရှည် ရှည်လော၊ အရပ်တော်တိုတိုလော၊ အဘယ်သို့သော အဆင်း အရောင် ပုံပန်းသဏ္ဍာန် ရှိလေသနည်း။ အချင်းတို့....ဤသို့ သဘောရှိသော ရဟန်းတော်တပါး ထင်ရှားရှိနေပါလျက် မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းမည်သည် အဘယ်သို့ ဖြစ်ပေမည်နည်း” ဟု ကြံစည်ကြ၍ အချိုက နံ့သာ၊ ပန်း-စသည် လက်စွဲကြလျက် ခရီးရင်ဆိုင် သွားကြလေ၏။ အချိုကမူ လမ်းခရီး များကို အဆန်းတကြယ် မွမ်းမံပြင်ဆင်ကြလျက် ကြွလာမည့်လမ်း ကို မြော်မှန်းရပ်တည်လျက် နေကြကုန်၏။

ထိုအခါ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်သည် ကုသိနာ ရုံပြည် မလ္လမင်းတို့၏ မကုဋ္ဌဗန္ဓန-မည်သော စေတီဌာန၌ စန္ဒကူးနံ့သာ ထင်းပုံသို့ ကြွရောက်ချဉ်းကပ်ပြီးနောက် သင်္ကန်းကို ပခုံးတဖက်၌ လက်ကန်တော့တင်ကာ လက်အုပ်ချိုပြီးလျှင် စန္ဒကူးနံ့သာထင်းပုံ ကို လက်ျာရစ် သုံးပတ်လှည့်လည်ကာ ဆင်ခြင်တော်မူလတ်သည် တွင် “ဤအရပ်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ဦးခေါင်းတော်ရှိ၏၊ ဤ အရပ်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်ရှိ၏” ဟု ကောင်းစွာ ပိုင်းပိုင်း ခြားခြား သိတော်မူ၍ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်၏ ခြေရင်းတော်၌ ရပ်တည်ပြီးလျှင် အဘိညာဏ်၏ အခြေပါဒကဖြစ်သော စတုတ္ထ ဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်မှထပြီးနောက် “အကန့်တထောင်တို့ ဖြင့် တန်းဆာဆင်အပ်သည့် စက်လက္ခဏာပါရှိသော မြတ်စွာ ဘုရား၏ ခြေတော်အစုံတို့သည် ဝါဂွမ်းစိုင် အထပ်အလွှာများနှင့် တကွ ပုဆိုးအစုံငါးရာတို့ကို၎င်း၊ ရွှေတလား = ရွှေခေါင်းကို၎င်း၊ စန္ဒကူးနံ့သာထင်းပုံကို၎င်း နှစ်ဖြာခွဲကာ ငါ၏ ဦးထိပ်ထက်၌ တည်လာပါစေကုန်သတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူလိုက်လေ၏။

အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်တပြိုင်နက်ပင် ပုဆိုးအစုံ ငါးရာတို့ကို နှစ်ဖြာ ခွဲလျက် တိမ်တိုက်ကြားမှ လပြည့်ဝန်းကြီး ပေါ်ထွန်းလာသည့် ပမာ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်အစုံတို့သည် ထွက်ပြု၍လာလေ ကုန်၏။ မထေရ်မြတ်သည် ပွင့်သစ်စ ကြာနိပန်းအသွေး နီတွေး

သော မိမိလက်တို့ကို ဖြန့်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ ရွှေရောင်အဆင်း ဝါဝင်းသော ခြေတော်အစုံတို့ကို ဖ မျက်တော်တိုင် မြဲစွာ ဆုပ်ကိုင်၍ မိမိ၏ဦးခေါင်း ဦးထိပ်ဖျားဝယ် တင်ထားမြတ်နိုး ရှိခိုးတော်မူလေ၏။

လူများအပေါင်းသည် ထိုအံ့ဖွယ်သရဲကို မြင်ကြရ၍ တပြိုင်နက်တည်းပင် သည်းစွာဟစ်အော် ကောင်းကြီးကြွေးကြော်ကြ၍ နံ့သာ၊ ပန်း-စသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ကြကာ မိမိတို့အလိုရှိတိုင်းပင် ရှိခိုးဦးညွတ်ကြလေ၏။ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်နှင့်အတူတကွ လိုက်ပါလာကြသော ရဟန်းငါးရာတို့သည်လည်း သင်္ကန်းကို ပခုံးတဖက်၌ လက်ကန်တော့တင်ကြကာ လက်အုပ်ချီပြီးလျှင် နံ့သာထင်းပုံကို လက်ျာရစ်သုံးပတ်လှည့်ပြီး၍ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို ဦးခိုက်ရှိခိုးကြလေ၏။

ဤသို့လျှင် အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်သည်၎င်း၊ လူများ အပေါင်းသည်၎င်း၊ ရဟန်းငါးရာတို့သည်၎င်း မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို အလိုရှိတိုင်း ဦးခိုက်ရှိခိုးပြီးကြလေလျှင် တဖန် အဓိဋ္ဌာန်ဖွယ်ကိစ္စ မရှိ၊ ပကတိအဓိဋ္ဌာန်ချက်ဖြင့်ပင် မထေရ် မြတ်၏ လက်တော်မှ လွတ်လျှင်ပင် ချိပ်ရည်အသွေး နီတွေးသော အဆင်းရှိသည့် မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်အစုံတို့သည် စန္ဒကူး ထင်းတုံး အစရှိသည်တို့တွင် တစုံတခုကိုမျှ မလှုပ်ရှားစေပဲ ရွှေတလား = ရွှေခေါင်းတော်အတွင်း တည်မြဲတိုင်းသော မူလ နေရာ၌ တဖန်ပြန်၍ တည်လေကုန်၏။ မှန်၏—မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်အစုံတို့ ရွှေတလား = ရွှေခေါင်းတော်မှ ထွက်သော အခါ ရွှေတလား = ရွှေခေါင်းတော်အတွင်းသို့ ပြန်ဝင်သော အခါများ၌ ဝါမျှင်တခုမျှ၊ အမြိတ် အဆာချည် မျှင် တပင် မျှ၊ ဆီကြည်တပေါက်မျှ၊ စန္ဒကူးနံ့သာထင်းတုံးတတုံးမျှ မူလတည်နေ ရာဌာနမှ လှုပ်ရှားသောမည်သည် မရှိ၊ အလုံးစုံသည်ပင် မူလ တည်နေမြဲဌာန၌ တည်နေကြသည်ချည်း ဖြစ်ပေ၏။

လဝန်းနေဝန်းတို့ ပေါ်ထွန်းထွက်ပြုပြီးနောက် ထိုလဝန်း နေဝန်းတို့ အတ္ထတောင်စွယ်သို့ ဝင်ကွယ်ကြသည့်အလား မြတ်စွာ

ဘုရားရှင်၏ မြေတော်တို့ ရွှေတလား = ရွှေခေါင်းတော်အတွင်း သို့ ဝင်ကွယ်ကြသောအခါ လူများအပေါင်းသည် သည်းထန်စွာ ငိုကြွေးကြလေ၏။ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသောအခါကထက် သာ လွန်စွာ သနားစဖွယ် ဖြစ်လေတော့၏။

အရှင်မဟာကဿပမထေရ်နှင့် ထိုရဟန်းငါးရာတို့ အလိုရှိ သမျှ ရှိခိုးပြီးလတ်သော် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ် တော်တည်ရာ စန္ဒကူးနံ့သာထင်းပုံသည် လူ့ပြည်လူသား တဦး တယောက်ကမျှ မီးမရှိရပဲ နတ်တို့၏အာနုဘော်ကြောင့် ထက် ဝန်းကျင်မှ တပြိုင်နက်တည်း မီးတောက်လောင်လေတော့၏။ (ယင်းကိုပင် တေဇောဓာတ်မီး လောင်ကျွမ်းသည်ဟု ခေါ်ဆို၏)။

တေဇောဓာတ်မီးလောင်ကျွမ်းသော မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်မှ အရေပါး၊ အရေထူ၊ အသား၊ အကြော၊ အစေးတို့၏ ပြာများ မှိုင်းများ မထင်မရှိပဲ သရီရဓာတ်တော်တို့ သည်သာလျှင် ကြွင်းကျန်ရစ်ကုန်၏။ လောကဥပမာအားဖြင့် မီးတောက်လောင်သော ထောပတ်ဆီတို့၏ ပြာများ မှိုင်းများ မထင်သကဲ့သို့တည်း။ ရုပ်ကလာပ်တော်ကို ရစ်ပတ်၍ထားသော ပုဆိုးအစုံငါးရာတို့တွင်လည်း အတွင်းအကျဆုံးပုဆိုးနှင့် အပြင် အကျဆုံးပုဆိုး ဤနှစ်ထည်တို့ကိုသာလျှင် မီးမလောင်ပဲ ရှိကုန်၏။

သရီရဓာတ်တော်များအကြောင်း

(ဤအရာ၌ ဗုဒ္ဓဝင်စာဖတ် ပရိသတ်တို့ အလူးမှတ်ရန်ကို ပြဆိုဦး အံ့— သက်ကော်ရှည်မြတ်စွာဘုရားများ၏ သရီရဓာတ်တော်၏ ဖရိုဖရဲ တဆူစီမကဲ့ပဲ ရွှေခဲရွှေတုံးကြီးပမာ တဆူတည်းသာ ကြွင်းကျန်ရစ် ကုန်၏။ အကျွန်ုပ်တို့၏ အစိန္တေယျ သုံးလောကထွတ်ထား မြတ်စွာဘုရား သည်ကား သက်တော်တိုတောင်းသော မြတ်စွာဘုရား ဖြစ်တော်မူသည့် အတွက် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမီကပင် “ငါဘုရားသည် မကြာမြင့်မီ တည်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံရမည်ဖြစ်သည်။ ငါဘုရား၏ သာသနာသည် အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာသို့ မပြန့်နှံ့ သေးချေ၊ သို့ရကား ငါဘုရား ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံယူလင့်ကစား ငါဘုရား၏ မှီညင်းစေခန့်မျှသော ဓာတ်တော်ကိုပင်လည်း ပင့်သောင်ကြကာ မိမိ မိမိတို့၏ နေထု၌

စေတီတော်တည်ထား၍ လူများအပေါင်းသည် နတ်ရွာသုဂတိသို့ လား
ရောက်ကြစေသတည်း” ဟု ရည်ရွယ်တော်မူကာ သရီရဓာတ်တော်များ
အဆူဆူကဲ့ပြားရန် အဓိဋ္ဌာန်တော်မူခဲ့လေသည်။

ဤ၌ ၁-အစိတ်စိတ် မကဲ့ပြားသော = အဝိပွကိဏ္ဍဓာတ်တော်၊
၂-အစိတ်စိတ် အဆူဆူကဲ့ပြားသော = ဝိပွကိဏ္ဍဓာတ်တော်ဟူ၍ ဓာတ်
တော် ၂-မျိုးပြားလေသည်။

ထို နှစ်မျိုးတို့တွင် ၁-စွယ်တော်လေးဆူ၊ ညှပ်ရိုးတော်နှစ်ဆူ၊ နဖူး
သင်းကျစ်တော်ဓာတ်တဆူ = ဤ ခုနှစ်ဆူသော ဓာတ်တော်တို့မှာ
သက်တော်ရှိစဉ် မူလပုံအသွင်အတိုင်း အစိတ်စိတ်မကဲ့ပြားပဲ တည်ရှိ
ရစ်သည့် အဝိပွကိဏ္ဍဓာတ်တော်များ ဖြစ်လေသည်။

၂-ထိုမှကြွင်းသော အရိုးတော်စသည်မှ ဖြစ်ပွားသော ဓာတ်တော်
များမှာ အစိတ်စိတ်အဆူဆူ ကဲ့ပြားသည့် ဝိပွကိဏ္ဍဓာတ်တော်များ ဖြစ်
လေသည်။ ထို ဓာတ်တော်များမှာ အချင့်အတုက် ပမာဏအားဖြင့်
၁၆-ပြည်သား (=တတင်းသား) ခန့် ကြွင်းကျန်ရစ်လေသည်။

ထို ဓာတ်တော်တို့အနက် (၁) အငယ်ဆုံး ဓာတ်တော်များမှာ
မုံညင်းစေ့ခန့် ပမာဏရှိ၍ မုလေးပန်း(=မြတ်လေးပန်း) ငုံနှင့် အဆင်း
တူကြလျက် အချင့်ပမာဏအားဖြင့် ၆-ပြည်သားခန့် ကြွင်းကျန်ရစ်ကြ
လေသည်။ (၂) အလတ်စားဓာတ်တော်များမှာ ဆန်ကျိုးခန့်ပမာဏ
ရှိ၍ ပုလဲအဆင်းနှင့် အဆင်းတူကြလျက် အချင့်ပမာဏအားဖြင့်
၅-ပြည်သားခန့် ကြွင်းကျန်ရစ်ကြလေသည်။ (၃) အကြီးစားဓာတ်
တော်များမှာ ပဲနောက်စေ့ခန့် ပမာဏရှိ၍ ရွှေအဆင်းနှင့် အဆင်းတူ
ကြလျက် အချင့်ပမာဏအားဖြင့် ၅-ပြည်သားခန့် ကြွင်းကျန်ရစ်ကြ
လေသည်။ ။ဤအကြောင်းအရာများကား သုတ်မဟာပါအဋ္ဌကထာ
နှင့် ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော် မျက်နှာ ၃၈၄၊ ဓာတုဘာဇနီဟာခဏ်း၌ လာရှိ
သည်။

ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို တေဇောဓာတ်မီး လောင်ကျွမ်း
ပြီးလတ်သော် ကောင်းကင်မှ မောင်းဖျားခန့် သလုံးမြင်းခေါင်း
ခန့် ထန်းလုံးခန့်မျှသော ရေအယဉ်ကြီးများ နတ်တို့အာနုဘော်
ကြောင့် ကျရောက်ကြကာ စန္ဒကူးနံ့သာထင်းပုံကို ငြိမ်းစေကြလေ
၏။ ပတ်ဝန်းကျင်၌ တည်ရှိသော အင်ကြင်းပင်တို့၏ ပင်စည်
အကြား သစ်ခွအကြားတို့မှလည်း ရေပန်းကြီးများ ဖျာထွက်၍

စန္ဒကူးနံသာထင်းပုံကို ငြိမ်းစေကြလေ၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတု-
ဇရုပ်ကလောင်တော်တင်ထားရာ စန္ဒကူးနံသာ ထင်းပုံကြီးကား
အလွန်ကြီးမား၏။ သံတောင်တရားနှစ်ဆယ်ခန့် မြင့်၏။ သို့ရကား
နံသာထင်းပုံ၏ ပတ်ဝန်းကျင်မှလည်း မြေအပြင်ကို ဖောက်ခွဲကာ
ထွန်တုံးဦးခန့် ပမာဏရှိသော ရေလုံးကြီးများ ပန်းတက်ကာ
နံသာထင်းပုံကို ငြိမ်းစေကြလေ၏။ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်း
များသည်လည်း ရွှေအိုးငွေအိုးများအပြည့်ထည့်၍ ယူဆောင်လာ
သော နံသာမျိုးစုံရေဖြင့် သွန်းလောင်းကြကာ အသွားရှစ်ချောင်း
ရှိသော ရွှေထွန်ခြစ် ငွေထွန်ခြစ်တို့ဖြင့် မွှေနှောကတ်ကြဖြန့်ကြ၍
စန္ဒကူးနံသာထင်းပုံကို ငြိမ်းစေကြကုန်၏။ ။ ဤ အရာ၌
အထူးအံ့ဖွယ်ကောင်းသော အချက်မှာ—နံသာထင်းပုံကို တေဇော
ဓာတ်မီးလောင်ကျွမ်းနေစဉ် ပတ်ဝန်းကျင်တည်ရှိသော အင်ကြင်း
ပင်တို့၏ အခက်ကြား အခွကြား အရွက်ကြားတို့မှ မီးလျှံများ
တဖွားဖွား တက်ကြသော်လည်း အရွက်၊ အခက်၊ အပွင့်များ
မီးလောင်သည်ဟူ၍ မရှိကြ။ ပိုးရွခြပုန်းများ မျောက်များသည်
လည်း မီးလျှံများ အကြားမှပင် အနေမပျက် လှည့်လည်ကျက်စား
သွားလာကြလေသည်။

သာဓုကိဋ္ဌနသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပခြင်း

ဤသို့ စန္ဒကူးနံသာထင်းပုံကို မီးငြိမ်းသတ်ကြပြီးနောက် မလ္လ
မင်းများသည် မင်းကွန်း = မင်းတဲ၌ ၁-တောင်ဇလပ် ၂-ကုက်-
မံ = မာလာကျိကျ။ ၃-လေးညှင်းပွင့် ၄-ပန်းညိုရွက် = ဤ
လေးမျိုးတို့ကို ကြိတ်၍ပြုအပ်သော နံသာဖြင့် ပြေပြစ်အောင်
လိမ်းကျံပတ်ဖျန်းမှုပြုကြ၍ ၁-ဇလပ်ပန်း ၂-မုလေးပန်း ၃-နေဇာ
ပန်း ၄-မာလာကျိကျ။ပန်း ၅-ပေါက်ပေါက်ပန်း = ဤပန်း
၅-မျိုးတို့ကို ကြဖြန့်ကြပြီးလျှင် ဗိတာန်မျက်နှာကြက် ဇွဲယွက်ကြ၍
ရွှေကြယ် ငွေကြယ်-စသည်စီခြယ်ကြကာ ထိုမင်းတဲ၌ နံသာဆိုင်း၊
ပန်းဆိုင်း၊ ရတနာဆိုင်းတို့ကို အပြိုင်ပြိုင် အရွဲရွဲ တွဲရွဲဆွဲကြ
ပြီးနောက် မင်းကွန်း = မင်းတဲမှသည် မကုဠဗန္ဓနစေတီအရောက်
တင်းထိမ်ကန်လန်ကာ ဖျာကာမှုကို ပြုကြ၍ ဗိတာန်မျက်နှာကြက်

ဖွဲ့ယှက်ကြကာ ရွှေကြယ်ငွေကြယ်စသည် စိခြယ်ကြလျက် ထိုနေရာ၌ လည်း နံ့သာဆိုင်း၊ ပန်းဆိုင်း၊ ရတနာဆိုင်းများကို အပြိုင်ပြိုင် အရွဲရွဲ ချိတ်ဆွဲကြပြီးလျှင် မြစိမ်းရောင်ဝါးတို့ဖြင့် အဆင်းငါးပါး ရှိသော အလံတံခွန်တို့ကို စိုက်ထူလွှင့်တင်ကြကာ ထက်ဝန်းကျင်မှ လေတဖျတ်ဖျတ် ခတ်အပ်သောကုက္ကားတို့ကိုလည်း ဝန်းရံစိုက်ထူ၍ သန့်ရှင်းပြေပြစ်သော လမ်းခရီးတို့၌ ငှက်ပျောပင်များ ရေပြည့်အိုးများ စိုက်ပျိုးတည်ထားစေကြလျက် မီးရှူးမီးတိုင်များကို မားမားထွန်းညှိစိုက်ထူကြပြီးလျှင် တန်းဆာစုံလင် ဆင်ယင်အပ်ပြီးသော မင်္ဂလာဆင်တော်၏ ကျောက်ကုန်းထက်၌ ဓာတ်တော်နှင့် တကွသော ရွှေခေါင်းကိုတင်ထားကြလေသည်။ ။ (ဤ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော်ကို မီးသဂြိုဟ်ရာဌာနကား မြို့၏အရှေ့ဖက် မကုဋမန္တနစေတီဖြစ်သည်။ မင်းကွန်း = မင်းတဲ မိုလ်တဲကား မြို့တွင်းမှာဖြစ်သည်ကို ညွှန်ဖျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှုသိမြင် ထားရာ၏)။

ထိုနောက်မှ မလ္လမင်းတို့သည် သရီရဓာတ်တော်များပါရှိသည့် ရွှေခေါင်းကို မင်္ဂလာဆင်တော်ထက် အသင့်တင်ကြပြီးနောက် ပန်း၊ နံ့သာ-စသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ကြလျက် သာဓုကီဋ္ဌနပွဲကြီးသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပ (တီးမှုတ် ကခုန် ပူဇော်ကြ) ကာ ကုသိနာရုံမြို့တွင်းသို့ သွင်းဆောင်ခဲ့ကြ၍ ထိုမြို့တွင်းဝယ် အသင့်ပြင်ဆင်ထားသော မင်းကွန်း = မိုလ်တဲအတွင်း သရဘမည်သောသားရဲအရုပ်ခံ (တနည်း - ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့်ပြီးသော) ပလ္လင်ပျံ၌ တင်ထားကြပြီးလျှင် ထို၏အထက်အထက်၌ ထီးဖြူတော်ကို အုပ်မိုး၍ထားကြလေသည်။

ထိုနောက် မလ္လမင်းတို့သည် သရီရဓာတ်တော်များ ထားရှိရာ မင်းကွန်းမိုလ်တဲလုံခြုံရေးအတွက် ရှေးဦးစွာ ဦးကင်းချင်း ထိလုမျှ ဆင်တပ်ကြီးကို ဝန်းရံချထားစေလေသည်။ ထို၏ အပြင်ဖက်မှ လည်ချင်းထိလုမျှ မြင်းတပ်ကြီးကို ဝန်းရံ ချထားစေလေသည်။ ထို၏ အပြင်ဖက်မှ ဦးစွန်းချင်းထိလုမျှ ရထားတပ်ကြီး၊ ထို၏ အပြင်ဖက်မှ လက်ရုံးချင်းထိလုမျှ ခြေလျင်တပ်ကြီး၊ ထို၏ အပြင်

ဖက်မှ အစွန်းချင်းထိလှမှု လေးသည်တော်တပ်ကြီး၊ လုံတပ်ကြီး များကို အထပ်ထပ်ဝန်းရံ ချထားစေကြလေသည်။ ဤသို့လျှင် မလ္လမင်းတို့သည် ထက်ဝန်းကျင် တယူဇနာအရပ်တိုင်တိုင် ချပ်မိန် ညှိကွန်ရက်ကို ဖွဲ့ယှက်အပ်သည့်အလား ပြုလုပ်ကြ၍ ခုနစ်ရက် ပတ်လုံး အစောင့်အနေများ ချထားကာ သာဓုကီဠန = သူတော် ကောင်းတို့၏ မြူးထူးပျော်ရွှင်မှု ဈာပနသဘင်ကို ကြီးကျယ်စွာ ဆင်ယင်ကျင်းပကြလေသည်။

ထိုမလ္လမင်းတို့သည် အဘယ့်ကြောင့် ဤသို့ ပြုလုပ် စီမံကြသ နည်းဟူမူ - ရှေးလွန်ခဲ့ပြီးသော နှစ်သတ္တိဟာ (= ၁၄-ရက်) တို့၌ ထိုမလ္လမင်းတို့သည် ရဟန်းသံဃာတော်အတွက် နေရာထိုင်ခင်း စီမံခြင်း၊ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များကို စီမံခြင်းကိစ္စကို ရှက်ဆောင်အား ထုတ်နေကြရသဖြင့် သာဓုကီဠနသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပခွင့် မရခဲ့ ကြချေ။ ထို့ကြောင့် ထိုမင်းတို့၏စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ဤယခုသတ္တိဟာ (= ခုနစ်ရက်) ပတ်လုံး ငါတို့သည် သာဓုကီဠန = သူတော် ကောင်းတို့၏ ဓမ္မသံဝေဂနှင့် စပ်သော မြူးထူးပျော်ရွှင်မှု ဈာပန သဘင်ကို ဆင်ယင်ကျင်းပကြကုန်အံ့၊ ငါတို့ မေ့လျော့ပျော်ရွှင် နေကြသည်ကို သိရှိ၍ တစုံတယောက်သောသူ လာရောက် ကာ သရီရဓာတ်တော်များကို ခိုးဆောင်သွားနိုင်ရန် အကြောင်း ရှိချေသည်။ ထို့ကြောင့် အစောင့်အနေကို လုံခြုံစွာ ချထားပြီးမှ ငါတို့ သာဓုကီဠနသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပကြမည်” ဟု ကြံစည် ဆင်ခြင်ခြင်း ဖြစ်ရှိခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုမလ္လမင်းတို့သည် ဤသို့ ပြုလုပ်စီမံကြလေသည်။

သရီရဓာတ်တော်များကို ဝေဘန်ခြင်း အကြောင်း

မဂတိုင်းရှင် ဘုရင်အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရားရှင် ကုသိနာရုံပြည်၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြောင်းကို ကြားသိလေ၏။ သတင်းစကား ကြားသိပုံ အကြောင်းအရာ အကျယ်မှာ—

ရှေးဦးစွာ အဇာတသတ်မင်း၏ အမတ်ကြီးများသည် မြတ်စွာ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြောင်းကို ကြားသိကြ၍ “မြတ်စွာ

ဘုရားစင်လျက် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလေပြီ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရားကို တဖန်အသက်ရှင်အောင် ဆောင်ပြန်ခြင်းငှါ ဘယ်နည်းဖြင့်မျှ မတတ်နိုင်ချေ = မဖြစ်နိုင်ချေ။ ပုထုဇန်တို့၏ သဒ္ဓါတရား အရာမှာလည်း ငါတို့မင်းကြီးနှင့် တူသောသူ တလူမျှ မရှိဖြစ်ချေသည်။ အကယ်၍ ငါတို့မင်းကြီးသည် ဤနည်းအတိုင်း (= ပကတိအနေအတိုင်း) ထိုသတင်းကို ကြားသိတော်မူရလျှင် ဧကန်ပင် ငါတို့မင်းကြီး၏ နှလုံးကား ကွဲချိမ့်မည်။ စင်စစ်သော်ကား ငါတို့သည် မင်းကြီးကို ရင်ကွဲနာဖြင့် နတ်ရွာမစံအောင် စောင့်ရှောက်သင့်လှသည်” ဟု ကြံစည်တိုင်ပင်ကြ၍ ရွှေခေါင်း = ရွှေတင်း သုံးလုံးတို့ကို ယူဆောင်ကြလျက် စတုမဓုအပြည့် ထည့်ကြပြီးလျှင် အဇာတသတ်မင်းကြီးထံ သွားရောက်ကြ၍—

“အရှင်မင်းကြီး... အကျွန်ုပ်တို့သည် မကောင်းသော အိပ်မက်ကို မြင်မက်အပ်ပါသည်။ ထိုအိပ်မက်ဆိုး မကောင်းကျိုးကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ရန်အတွက် အရှင်မင်းကြီးတို့သည် ဘွဲ့မြို့နှစ်ထပ် ဝတ်စုံတော်များဝတ်ကြပြီးလျှင် နှာခေါင်းဖုပေါ်ရုံမျှ (= နှာခေါင်းမျှကိုဖော်၍) စတုမဓု ရွှေတင်း၌ လျောင်းတော်မူမှ သင့်ပါမည်” —

ဟု လျှောက်ထားကြလေကုန်၏။ မင်းကြီးသည်လည်း အကျိုးလိုလားသည့် အမတ်တို့စကားကို ကြားရလျှင် “အမတ်တို့... သင်တို့ပြောသည့်အတိုင်း ဖြစ်ပစေ” ဟု ပြောဆိုလက်ခံကာ ဘွဲ့မြို့နှစ်ထပ် ဝတ်စုံတော်များ ဆင်ဝတ်၍ နှာခေါင်းမျှကိုသာ ဖော်ပြီးလျှင် စတုမဓုရွှေတင်း၌ လျောင်းတော်မူလေ၏။

ထိုအခါ အမတ်တယောက်သည် အဆင်တန်းဆာတို့ကိုချွတ်၍ ဆံပင်ဖားယားချပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ အရပ်မျက်နှာဖက်သို့ မျက်နှာမူလျက် (= ကုသိနာရုံပြည်ဖက်သို့ မျက်နှာမူလျက်) လက်အုပ်ကို ချိမြှောက်ပြီးလျှင် အဇာတသတ်မင်းကြီးကို—

“အရှင်မင်းကြီး..... သေခြင်းတရားမှ လွတ်သော သတ္တဝါမည်သည်မရှိပါ။ အကျွန်ုပ်တို့၏ အာယုဝခုန =

အသက်ရှည်ဆေးကြီး သဖွယ်လည်း ဖြစ်တော်မူသော၊
အရိုအသေပြုရာ စေတီတဆူလည်း ဖြစ်တော်မူသော၊
ကောင်းမှုမျိုးကို စိုက်ပျိုးကြံချရာ လယ်ယာမြေကောင်း
သဖွယ်လည်း ဖြစ်တော်မူသော၊ ရာဇအဘိသိက်သဘင်
ဆင်ယင်ရာ၌ မင်္ဂလာအဘိသိက်ရေချမ်း သွန်းဖျန်းရာ
လည်းဖြစ်တော်မူသော လူနတ်တို့၏ဆရာ ထိုဘုရားမြတ်စွာ
သည် ယခုအခါဝယ် ကုသိနာရုံပြည်၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံ
တော်မူခဲ့ပါပြီ” —

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ အဇာတသတ်မင်းသည် ထိုသတင်း
စကားကို ကြားသိလျှင်ကြားသိခြင်း တွေဝေမိန်းမော နစ်မျော၍
သွားလေတော့၏။ သောကအရှိန်မီး အဟုန်ကြီးလှသောကြောင့်
စတုမရတင်း၌ အဋ္ဌေတခြောင်းခြောင်း တထောင်းထောင်းလွတ်
လေ၏။ ထိုအခါ အမတ်တို့သည် အဇာတသတ်မင်းကို ပွေ့ချီကြ၍
ဒုတိယ စတုမရရွှေတင်း၌ ထည့်သွင်း လျောင်းစေကြလေကုန်၏။
အဇာတသတ်မင်းသည် တဖန် သတိရလာပြန်၍ “အမတ်တို့...
အဘယ်စကားကို သင်တို့ပြောကြားလိုက်ကြသနည်း” ဟု မေးလေ
၏။ “မြတ်သောမင်းကြီး...မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်
မူပြီ” ဟု အမတ်တို့က လျှောက်ထားကြလေလျှင် အဇာတသတ်
မင်းကြီးသည် တဖန် တွေဝေမိန်းမော နစ်မျောပြန်လေ၏။
စတုမရရွှေတင်း၌ အဋ္ဌေတခြောင်းခြောင်း တထောင်းထောင်း
လွတ်ပြန်လေ၏။ ထိုအခါ မင်းကြီးကို အမတ်တို့သည် ထိုဒုတိယ
ရွှေတင်းမှ ပွေ့ချီကြ၍ တတိယစတုမရရွှေတင်း၌ ထည့်သွင်း
လျောင်းစေကြလေကုန်၏။ မင်းကြီးသည် တဖန် သတိရလာပြန်၍
ရှေးနည်းအတူ မေးပြန်လေလျှင် ရှေးနည်းအတူပင် အမတ်တို့က
လျှောက်ထားကြ၍ ရှေးနည်းအတူပင် တွေဝေမိန်းမော နစ်မျော
ပြန်လေ၏။ ထိုအခါ မင်းကြီးကို စတုမရရွှေတင်းမှ ထုတ်ဆယ်
ပွေ့ချီ၍ နံသာရေမိုး ချိုးပေးပြီးလျှင် ဦးထိပ်ထက်၌ ရေစင်ရေချမ်း
များကို ဒိုးအလုံးလုံး သွန်းဖျန်း၍ ပေးကြလေကုန်၏။

အဇာတသတ်မင်းသည် သတိရလာ၍ နေရာမှ ထပြီးလျှင် နံ့သာမျိုးစုံဖြင့်ထုံအပ်သည့် မဟူရာကျောက်ရောင် ညိုမှောင်သော ဆံတို့ကို ဖရိုဖရဲ ကြဲဖြန့်၍ ရွှေပျဉ်ချပ်တနွန်း၊ ကျောက်ကုန်းထက်၌ ဖားယားချလျက် လက်ဖြင့် ရင်ကို ထုပြီးလျှင် သန္တာညွန့်ပုံမှ တွတ်တွတ်နီသောလက်ချောင်းတို့ဖြင့် ကောင်းစွာခင်းစီအပ်သော ရွှေတံကပျဉ်အဆင်းရှိသည့်ရင်ကို ချုပ်စပ်သည့်ပမာ မြဲမြံစွာကိုင်၍ သည်းထန်စွာငိုကြွေးလျက် သူရူး၏ပုံအဆင်းဖြင့် မြို့တွင်းမင်းလမ်း မသို့ သက်လေ၏။

အဇာတသတ်မင်းသည် တန်းဆာဆင်အပ်သော ကခြေသည် အပေါင်းခြံရံလျက် မြို့မှထွက်၍ ဇိဝက၏ သရက်ဥယျာဉ်ကျောင်း တိုက်သို့ သွားရောက်ကာ မြတ်စွာဘုရား တရားဟောတော်မူရာ နေရာကို ကြည့်ရှု၍—

“ဘုန်းတော်ကြီးမြတ်သော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား အရှင်ဘုရားသည် ဤနေရာ၌ ထိုင်နေ၍ တပည့်တော်အား တရားဟောခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော့၊ အရှင်ဘုရားတို့သည် (ဤနေရာ၌ တရားဟောတော်မူကြကာ) တပည့်တော်၏ သောက ငြောင့်တံသင်းကို ပယ်ရှင်းတော်မူခဲ့ကြသည် မဟုတ်ပါလော့၊ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားတို့ကို ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်သူ = သရဏဂုံတည်သူ ဥပါသကာတယောက်ဖြစ်ပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား...ယခုအခါ ၌ကား ရှင်တော်ဘုရားတို့သည် တပည့်တော်အား စကား တို့တခွန်းမျှ မြက်ညွန့်တော်မမူကြပါတကား” —

ဤကဲ့သို့ ပြောဆိုကာ သည်းစွာငိုကြွေး၍ “ရှင်တော်ဘုရား... တပည့်တော်သည် အခြားအခါ ဤသို့သော အချိန်မျိုး၌ ‘ရှင်တော် ဘုရားတို့သည် ရဟန်းများစွာ ခြံရံကုန်လျက် ဇမ္ဗူဒိပ်တခွင်ဝယ် ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူကြသတဲ့’ ဟူသော သတင်းစကားကို ကြားသိရသည်မဟုတ်ပါလော့၊ ယခုအခါမှာမူ တပည့်တော်သည် ရှင်တော်ဘုရားတို့အတွက်တာ မသင့်လျော်သောသတင်းစကား ကိုသာ ကြားသိရပါတော့သည်ဘုရား...” ဤသို့ အစရှိသော

လွမ်းဆွတ် တ-သ စကားများကိုလည်း ပြောကြား၍ ဂါထာ
ခြောက်ဆယ်မျှဖြင့် ဘုရားဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ပြီးလျှင်—

“ငါ့အဖို့ရာ ငိုကြွေးနေရုံမျှဖြင့် ကိစ္စမပြီးသေး၊ မြတ်စွာ
ဘုရား၏ ဓာတ်တော်များကို ဆောင်ယူစေရန်အရေးကား
ကြီးကျယ်စွာရှိသေး၏” —

ဟု ဆက်လက်ကြံစည် စဉ်းစားမိလေ၏။ ။ ဤကား အဇာ-
တသတ်မင်း မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြောင်း သတင်း
စကားကို ကြားသိပုံ အကျယ်တည်း။

ထိုနောက် မဂဓတိုင်းရှင် ဘုရင်အဇာတသတ်မင်းသည် မလ္လ-
မင်းများထံသို့ “ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများတို့ ... မြတ်စွာ
ဘုရားသည်လည်း အသမ္ဘိန္ဒုခတ္တိယန္ဓယ်ရိုး မင်းမျိုးဖြစ်တော်မူ၏၊
ငါသည်လည်း ထိုအတူ အသမ္ဘိန္ဒု ခတ္တိယန္ဓယ်ရိုး မင်းမျိုးဖြစ်၏၊
သို့ရကား ငါသည်လည်း မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ်တော်
များကို တစုတပုံ ရထိုက်၏၊ ငါသည်လည်း မြတ်စွာဘုရား၏
သရီရဓာတ်တော်များကို စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်အံ့” ဟု
သံတမန်လွတ်ကာ သဝဏ်လွှာပါးလိုက်လေ၏။

သံတမန်လွတ်ကာ သဝဏ်လွှာပါးပြီးနောက် “မလ္လမင်းများ
သည် အကယ်၍ ပေးကြလျှင် အပြစ်မရှိ ကောင်းလှဘိ၏၊ မပေး
ကြလျှင်ကား ရနိုင်သောနည်းဖြင့် သရီရဓာတ်တော်တို့ကို ငါ
ဆောင်ယူမည်ဟု ကြံစည်စဉ်းစား၍ အဇာတသတ်မင်းကိုယ်တိုင်
လည်း ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊ ခြေလျင်အားဖြင့် အင်္ဂါလေးပါးရှိသော
စစ်တပ်ကြီးကို ခင်းကျင်းစီစဉ်ကာ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်မှ ထွက်ခဲ့လေ
၏။ (၁)

အဇာတသတ်မင်းနည်းအတူပင် ဝေသာလီပြည်သား လိစ္ဆဝီ
မင်းများသည်၎င်း (၂)၊ ကဝိလဝတ်ပြည်သား သာကီဝင်မင်း
များသည်၎င်း (၃)၊ အလ္လကပ္ပပြည်သား ဗုလိ (ကာဗုလိ) မင်း
များသည်၎င်း (၄)၊ ရာမရွာသား ကောဠိယမင်းများသည်၎င်း
(၅)၊ သံတမန်လွတ်ကာ သဝဏ်လွှာပါးကြပြီးလျှင် “မလ္လမင်း

များသည် အကယ်၍ ပေးကြလျှင် အပြစ်မရှိ ကောင်းလှဘိ၏။ မပေးကြလျှင်ကား ရနိုင်သောနည်းဖြင့် သရီရဇာတ်တော်တို့ကို ငါတို့ဆောင်ယူကြမည်” ဟု ကြံစည်စဉ်းစားကြ၍ အင်္ဂါလေးပါး ရှိသော စစ်တပ်ကြီးကို ခင်းကျင်းစီစဉ်ကြကာ မိမိတို့ပြည်မှ ထွက် ခဲ့ကြလေ၏။

ဝေဠုဒီပတိုင်းသား ပုဏ္ဏားသည်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြောင်း ကြားသိလေလျှင် မလ္လမင်းများထံသို့ “ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများတို့...မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ခတ္တိယန္ဓယ်ရိုး မြတ်သောမင်းမျိုး ဖြစ်တော်မူ၏။ ငါသည်လည်း မြာဟ္မဏန္ဓယ်ရိုး မြတ်သောပုဏ္ဏားမျိုး ဖြစ်၏။ သို့ရကား ငါသည် လည်း မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဇာတ်တော်များကို တစုတပုံ ရထိုက် ၏။ ငါသည်လည်း မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဇာတ်တော်များကို စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်အံ့” ဟု သံတမန် စေလွှတ်ကာ သဝဏ်လွှာပါးပြီးလျှင် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မိမိအခြံအရံ ပရိသတ်နှင့်တကွ ထွက်ခဲ့လေ၏။ (၆)

ပါဝါပြည်သား မလ္လမင်းများသည်လည်း အဇာတသတ်မင်း နည်းအတူပင် သံတမန်လွှတ်ကာ သဝဏ်လွှာပါးကြ၍ အင်္ဂါ လေးပါးရှိသော စစ်တပ်ကြီးကို ခင်းကျင်းစီစဉ်ကြကာ ပါဝါပြည် မှ ထွက်ခဲ့ကြလေ၏။ (၇) (ဤခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းများအနက် ပါဝါပြည်သား မလ္လမင်းများသည် အခြားပြည်ထောင်မင်းများ ထက် ကုသိနာရုံပြည်နှင့် အလွန်နီးကပ်လှစွာ သုံးဝါဝုတ်မျှသာ ခရီးဝေးသည့် ပါဝါပြည်၌ နေကြပါလျက် မြတ်စွာဘုရားသည် လည်း ပါဝါပြည်သို့ ဝင်ပြီးမှ ကုသိနာရုံပြည်သို့ ကြွလာတော်မူခဲ့ ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အလျင်လက်ဦး မလာရောက်နိုင်ကြ သနည်း-ဟု မေးခဲ့သော် “ထို ပါဝါပြည်သား မလ္လမင်းများကား အခမ်းအနား အဆောင်အယောင် အခြားမင်းများထက် အလွန် ကြီးကျယ်ခမ်းနား များပြားလှသောကြောင့် ထို အခမ်းအနား ကြီးကျယ်စွာကို စီမံခန့်ခွဲနေကြရသဖြင့် နောက်ကျနေကြခြင်းဖြစ် သည်” ဟု ဖြေဆိုရာ၏။

ဤကဲ့သို့ ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းများက သံတမန် စေလွှတ်ကြကာ သဝဏ်လွှာပါးကြ၍ အင်္ဂါလေးပါးရှိသော စစ်တပ်ကြီးများဖြင့် လာရောက်ကြကာ “ငါတို့အား ဓာတ်တော်တို့ကိုမူလည်း ပေးကုန်လော့၊ ဓာတ်တော်များကို မပေးလိုကြမူ စစ်ကိုမူလည်း ထိုးကုန်လော့” ဟု အရေးဆိုကြကာ ကုသိနာရုံပြည်ကို ဝိုင်း၍ ထားကြလေသော် ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများသည်—

“ငါတို့သည် မြတ်စွာဘုရားထံ ပင့်လျှောက်လွှာပို့၍ ပင့်ကြသည်လည်း မဟုတ်၊ ကိုယ်တိုင်သွားရောက်၍ ပင့်ကြသည်လည်း မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား မြတ်စွာဘုရားသည် ကိုယ်တော်တိုင်သာ ကြွတော်မူလာ၍ သတင်းစကား ကြားရောက်သိစေတော်မူကာ ငါတို့ကို တမင်ခေါ်တော်မူစေခဲ့လေသည်။ သင်မင်းတို့သည်လည်း မိမိတို့၏ တိုင်းနိုင်ငံအတွင်း ဖြစ်ထွန်း ပေါ်ပေါက်သော ရတနာများကို ငါတို့အား ပေးကြမည် မဟုတ်၊ နတ်နှင့် တကွသော သတ္တလောကကြီးထဲ၌လည်း ဘုရားရတနာနှင့် တူသော ရတနာမည်သည် တစိုးတစီ မရှိချေ၊ ဤသို့သော အမြတ်ဆုံးဖြစ်သည့် ဘုရားရတနာကို ရရှိကြ၍ ငါတို့သည် ဘယ်နည်းဖြင့်မှ မပေးနိုင်ကြကုန်။ သင်တို့သည်သာ အမိန့်ကိုသောက်စို့ခဲ့ကြရသည် မဟုတ်၊ ငါတို့သည်လည်း အမိန့်ကို သောက်စို့အပ်ခဲ့ကြရသည်။ သင်တို့သာ ယောက်ျားများဖြစ်ကြသည် မဟုတ်၊ ငါတို့သည်လည်း ယောက်ျားများ ဖြစ်ကြသည်။ သင်တို့ ပြောဆိုသည့်အတိုင်း သူရုံးငါနိုင် အပြိုင်စစ်ထိုးမှု ဖြစ်စေတော့” —

ဟု ပြန်ကြားပြောဆိုကြကာ ငါတလူလူ မာန်မူကြ၍ သတင်းအသွားအပြန် ပို့သစေကြလေသည်။ အချင်းချင်း မာနလွှမ်းမိုးကြီးဝါးမှုကို ပြုကြလေသည်။ ။ (စစ်တိုက်ကြလျှင်ကား ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများကသာ အောင်နိုင်ကြမည် ဖြစ်၏။ အကြောင်းကား မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ်တော်များကို ဆည်းကပ်ပူဇော်ကြရန် လာရောက်ကြသော နတ်တို့သည် “နည်း

မှန်လမ်းကျအားဖြင့် သရီရဓာတ်တော်များသည် မလ္လမင်းတို့၏ ဥစ္စာတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏” ဟု အမှန်အတိုင်း ဆင်ခြင်အောက်မေ့ ကြကာ ထို မလ္လမင်းတို့၏ အပင်းအသင်း၌ တည်ကြလေကုန် သည်။ ထို့ကြောင့် စစ်တိုက်ကြလျှင် မလ္လမင်းများကသာ အောင်နိုင် ကြမည်ဖြစ်၏။

ဒေါဏပုဏ္ဏား ဓာတ်တော်များကို ခွဲဝေပေးခြင်း

ဤသို့ ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့နှင့် မလ္လမင်းတို့ အချင်းချင်း စစ်ပြိုင်အံ့သောစကား ပြောကြားကြလေလျှင် ဒေါဏပုဏ္ဏားသည် ထိုမင်းတို့၏ ခိုက်ရန်စကားကို ကြားသိရ၍ “ဤ မင်းများကား မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာဌာန၌ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံမှု ပြုကြဘိ၏။ ဤ အမှုသည် လုံးဝမသင့်လျော်ချေ။ ဤခိုက်ရန် ငြင်းခုံ မှုဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ ငါသည် ထိုခိုက်ရန်ငြင်းခုံမှုကို ငြိမ်းစေအံ့” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်၍ ထိုငြင်းခုံရာအရပ်သို့ သွားရောက်ကာ မြေကုန်း မြင့်တခု၌ ရပ်တည်ပြီးလျှင် နှစ်ဘာဏဝါရမျှ (= သံဂါယနာ တင်သောအခါ မထေရ်မြတ်တို့ နှစ်ကြိမ်ရွတ်ဖတ်ရသည့်ပါဠိအစု) အတိုင်းအရှည်ရှိသည့် ဒေါဏဝဇ္ဇိတ = ဒေါဏပုဏ္ဏား၏ ဘုရား ဂုဏ်တို့ကို ချီးမွမ်းကြီးဝါးချက် (မြတ်စွာဘုရား၏ အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံပုံ = ဟေတုသမ္ပဒါ၊ အကျိုးနှင့်ပြည့်စုံပုံ = ဖလသမ္ပဒါ၊ သတ္တဝါတို့အား ကျေးဇူးပြုမှုနှင့်ပြည့်စုံပုံ သတ္တုပကာရသမ္ပဒါ = ဤ သမ္ပဒါသုံးပါး အဝတ္ထာသုံးပါးနှင့်စပ်သော ဘုရားရှင်ဂုဏ် တို့ကို ချီးမွမ်းကြီးဝါးချက်) မည်သော တရားဂါထာအစုကို အားသွန်ရွတ်ဆို ပြောကြားလေ၏။

(ဤသို့ အားသွန်ရွတ်ဆို ကြီးဝါးနိုင်ရန်ပင် လွန်ခဲ့သော တချိန်က မြတ်စွာဘုရားသည် ဥက္ကဋ္ဌပြည်နှင့် သေတဗျမြို့တို့အကြား ခရီးကြွသွား တော်မူစဉ် “နောက်မှလိုက်လာသော ဒေါဏပုဏ္ဏားသည် ငါဘုရား၏ ခြေတော်ရာတို့ကို မမြင်ရမီအတွင်း ဤ ခြေတော်ရာများသည် မကွယ် မပျောက်ကြစေသား” ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူ၍ တခုသော သစ်ပင်ရင်း၌ တိုင်နေတော်မူခဲ့လေသည်။

ဒေါဏပုဏ္ဏားသည်လည်း “ဤခြေရာတို့ကား နတ်နှင့် တကွသော လောက၌ အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်၏ ခြေရာတို့ဖြစ်ကုန်သည်” ဟု မှတ်ယူ သိရှိကာ ခြေရာခံလိုက်၍ မြတ်စွာဘုရားအထံသို့ ဆည်းကပ်လေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ထိုဒေါဏပုဏ္ဏားအား တရားဟောတော်မူလေ သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဒေါဏပုဏ္ဏားသည် မြတ်စွာဘုရား၌ သဒ္ဓါတရား သက်ဝင်ကာ ဤဒေါဏဂဇိတမည်သော တရားဂါထာများကို အားသွန် ရွတ်ဆိုနိုင်လေသည်။ (ဤအကြောင်းအရာ အကျယ်ကို ပိဋကတ်တော် မြန်မာပြန် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် စတုက္ကနိပါတ် ပဌမပဏ္ဏာသက၊ ၄-စက္ကဝဂ်၊ ၆-ဒေါဏသုတ်၌ ကြည့်ရှုမှတ်ယူရ၏)။

ထိုသို့ ဒေါဏပုဏ္ဏားကြီး နှစ်ဘာဏဝါရမျှ ရွတ်ဆိုရာတွင် ပဌမဘာဏဝါရ၌ ထိုမင်းများကား အငြင်းပွားဆူညံနေကြသဖြင့် တပုဒ်မျှ မကြားမသိလိုက်ကြကုန်၊ ဒုတိယဘာဏဝါရ ပြီးဆုံးခါ နီးအချိန်တိုင်မှ “ဤအသံကား ဆရာကြီး၏အသံနှင့်တူစွာတကား၊ အချင်းတို့....ဤအသံကား ဆရာကြီး၏အသံနှင့် တူစွာတကား”ဟု ပြောဆိုကြကာ အားလုံးသောမင်းတို့သည် အသံတိတ်ငြိမ်သက် ၍ သွားကြလေသည်။ မှန်၏—ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းအပြင်၌ ထိုစဉ်အခါ အမျိုးကောင်းသား လုလင်များသည် များသောအားဖြင့် ဒေါဏ ဆရာကြီး၏တပည့်များသာ ဖြစ်ကြလေ၏။ တပည့် မဟုတ်သူကား မရှိသလောက်ပင် ရှားလှ၏။ ထိုအခါ ဒေါဏဆရာကြီးသည် ထိုမင်းများ မိမိစကားကို ကြားကြ၍ အသံတိတ် ဆိတ်ဆိတ်နေ ကြသည်ကို သိရှိကာ တဖန်ဆက်၍—

“အရှင်တို့....အကျွန်ုပ်၏ တခွန်းသောစကားကို နား ထောင်ကြပါဦး၊ အကျွန်ုပ်တို့၏ မြတ်စွာဘုရားမှာ သည်း ခံသောဝါဒ ရှိပါသည်။ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ် တော်များကို ခွဲဝေရေးကြောင့် စစ်ဖြစ်ရန် မသင့်လျော်ပါ။

အရှင်တို့....ငါတို့အားလုံးပင် တပေါင်းတည်း အညီ အညွတ် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ကြ၍ သရီရဓာတ်တော် များကို ရှစ်စုရှစ်ပုံ ခွဲဝေကြပါကုန်စို့။ မြတ်စွာဘုရားကို လူအများတို့ ကြည်ညိုကြပါသည်၊ ထိုလူများအတွက် အရပ်

မျက်နှာ မှာမှာဒေသတို့၌ စေတီပုထိုးများ အနံ့အပြား တည်ရှိကြပါစေ” —

ဟု ထိုမင်းတို့ကို ပြောကြားလေ၏။ ထိုအခါ မင်းများသည်လည်း ဒေါဏဆရာကြီး ပြောကြားချက်ကို သဘောကျ နှစ်သက်ကြကာ “ဆရာပုဏ္ဏား...သို့ဖြစ်လျှင် ဆရာကြီးသည်ပင် မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ်တော်တို့ကို ရှစ်စုရှစ်ပုံ အညီအမျှ ကောင်းစွာခွဲဝေပါ လော့” ဟု ဆိုကြကုန်၏။

ဒေါဏပုဏ္ဏားသည် “အရှင်တို့...ကောင်းပါပြီ” ဟု ထိုမင်းတို့ ပြောကြားချက်ကို ဝန်ခံ၍ ရွှေတလား = ရွှေတင်းကို ဖွင့်စေလေ ၏။ မင်းတို့သည် ရွှေတင်းအနီးသို့လာရောက်ကြ၍ ရွှေတင်း၌သာ မလှုပ်မလှက် ပကတိတည်နေသော ရွှေရောင် အဆင်းရှိသည့် ဓာတ်တော်များကို ဖူးမြော်ကြရလေလျှင်—

“သဗ္ဗညုထွတ်တင် ရှင်ပင်မြတ်ဘုရား... ရှေးအခါက ဆိုလျှင် တပည့်တော်များသည် အရှင်ဘုရားတို့၏ မဟာ- ပုရိသလက္ခဏာတော်ကြီးသုံးဆယ့်နှစ်ပါးတို့ဖြင့် တန်းဆာ ဆင်အပ်လျက် ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့ဖြင့် စီခြယ် အပ်သည့် လက္ခဏာတော်ငယ် ရှစ်ဆယ်တို့ဖြင့် တင့်တယ် တောက်ပသော ရွှေရောင်အဆင်း ဝါဝင်းသောကိုယ် တော်မြတ်ကို ဖူးမြော်ကြရပါသည်။ ယခုသော်ကား ရွှေ ရောင်အဆင်း ဝါဝင်းသော သရီရဓာတ်တော်များသာ ကြွင်းကျန်ကြပါတော့သည်။ မြတ်စွာဘုရား ... ဤသို့ဖြစ်ရ ခြင်းသည် အရှင်ဘုရားတို့ အဖို့ရာ မသင့်လျော်လှပါ ဘုရား” —

ဟု ပြောဆိုငိုကြွေးကြလေကုန်၏။

ထိုအခါ ဒေါဏပုဏ္ဏားသည် မင်းအများတို့မေ့လျော့ကြသော အဖြစ်ကို ရိပ်မိသိရှိကာ မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ျာစွယ်တော်ဓာတ် ကို နှိုက်ယူကာ မိမိ၏ဦးရစ်(= ခေါင်းပေါင်း)ကြား၌ ဝှက်ထား လိုက်လေ၏။ ထိုနောက် မင်းများသတိရလာကြသောအခါ သရီရ

ဓာတ်တော်များကို ရှစ်ပုံရှစ်စု ပြည်တောင်းဖြင့်ခြင်တွယ်၍ (တပုံလျှင် နှစ်ပြည်ကျစီ) ခွဲဝေလေ၏။ အလုံးစုံသော ဓာတ်တော်များသည် ပကတိပြည်တောင်းဖြင့် ဆယ့်ခြောက်ပြည် (= တတင်းသား) ရှိကြလေသည်။ ပြည်ထောင်မင်းတဦးတဦးလျှင် နှစ်ပြည်ကျ နှစ်ပြည်ကျစီ ရရှိကြလေသည်။

(သူခိုးလက်မှ သူဝှက်လုသည်-ဟုဘိသကဲ့သို့) ဒေါဏပုဏ္ဏားကြီး ဓာတ်တော်များကို ခွဲဝေပေးနေစဉ်ပင် သိကြားနတ်မင်းသည် “နတ်နှင့်တကွသော လူအပေါင်း၏ ယုံမှားကို ပယ်ဖျောက်ရန် အမှန်လေးချက် တရားနက်ကို ဟောမြှောက်တော်မူကြောင်း ကောင်းမြတ်သော ဥပနိဿယည်း ပစ္စည်းစင်စစ်ဖြစ်သည့် မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ျာစွယ်တော်မြတ်ကို အဘယ်သူသည် ရယူအပ်လေသနည်း” ဟု ကြည့်ရှုလတ်သော် ဒေါဏပုဏ္ဏားကြီး ဦးရစ် (= ခေါင်းပေါင်း) ကြား၌ ဝှက်ယူ၍ ထားအပ်သည်ကို ထင်ရှားစွာမြင်သိ၍ “ဤပုဏ္ဏားသည်လည်း လက်ျာစွယ်တော်မြတ်အား လျှောက်ပတ်သော ပူဇော်မှုကို ပြုနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ ထိုလက်ျာစွယ်တော်မြတ်ကို ငါပင့်ဆောင်ယူတော့အံ့” ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်ကာ ဦးရစ် (= ခေါင်းပေါင်း) ကြားမှ လက်ျာစွယ်တော်ဓာတ်ကို ပင့်ဆောင်ယူ၍ ရှေ့ပန်းတောင်း၌ ထားပြီးလျှင် နတ်ပြည်သို့ ပင့်ဆောင်လျက် ဣန္ဒာမဏိစေတီတော်အတွင်း ထည့်သွင်း ဌာပနာလေ၏။

ဒေါဏပုဏ္ဏားသည်လည်း သရီရဓာတ်တော်များကို ပြည်ထောင်မင်းတို့အား ခွဲဝေပေးပြီးလျှင် မိမိဦးရစ် ခေါင်းပေါင်း အကြား၌ ဝှက်၍ ထားသော လက်ျာစွယ်တော်ဓာတ်ကို စမ်းသပ်ရှာဖွေသော်လည်း မတွေ့မမြင်ရကား ခိုးဝှက်၍ ယူထားအပ်သောကြောင့် “အဘယ်သူသည် ငါ၏ စွယ်တော်ဓာတ်ကို ယူအပ်သနည်း” ဟု လည်း မမေးဝံ့၊ “ဆရာကြီး … ဆရာကြီးသည်ပင် ဓာတ်တော်များကို ခွဲဝေပေးအပ်သည် မဟုတ်လော၊ ဆရာကြီးသည် အဘယ်ကြောင့် ရှေးဦးကပင် မိမိ၏ ဓာတ်တော်များ အလိုရှိကြောင်းကို မစဉ်းစား မဆင်ခြင်ဘိသနည်း” ဟု မှီမိအပေါ်၌ အပြစ်တင်ကြမည်ကို ဆင်ခြင်စဉ်းစား

မိသောကြောင့် “ငါ့အားလည်း ဓာတ်တော်ဝေစုများ ပေးကြပါကုန်လော့” ဟူ၍လည်း မပြောဆိုဝံ့ချေ။ သို့ရကား “ဤဓာတ်တော်ခြင်သော ပြည်တောင်းသည်လည်း ဓာတ်တော်အလားရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်း ပြည်တောင်းဖြင့် ဓာတ်တော်များကို ခြင်တွယ်အပ်ခဲ့ကုန်ပြီ။ သို့ရကား ငါသည် ဤပြည်တောင်းကိုပင် စေတီပုထိုး တည်ထားကိုးကွယ်ရတော့မည်” ဟု ကြံစည် စဉ်းစားပြီးလျှင် ပြည်ထောင်မင်းတို့ကို—

“အရှင်တို့... အကျွန်ုပ်အား ဤဓာတ်တော်ခြင်သော ပြည်တောင်းကို ပေးကြပါလော့။ အကျွန်ုပ်သည်လည်း ဓာတ်တော်ခြင်သောပြည်တောင်းကို စေတီပုထိုး တည်ထား ကိုးကွယ်ပူဇော်ပါအံ့” —

ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ပြည်ထောင်မင်းတို့သည်လည်း ဒေါဏပုဏ္ဏားအား ဓာတ်တော်ခြင်သောပြည်တောင်းကို သဘောတူပေးကြလေကုန်၏။

မောရိယမင်းတို့ နောက်မှ ရောက်လာကြခြင်း

ပိပ္ပလိဝနတိုင်းသား မောရိယမင်းများသည်လည်း မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြောင်း သတင်းကြားသိကြ၍ အဇာတသတ်မင်းနည်းတူ သံတမန်စေလွှတ်ကာ သဝဏ်လွှာပါးကြ၍ အင်္ဂါလေးပါးရှိသော စစ်တပ်ကြီးဖြင့် ကုသိနာရုံပြည်အရောက် (နောက်ကျမှ) ချီတက်လာကြလေ၏။

ထိုအခါ ကုသိနာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများက “မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ်တော်အဖို့ဝေစုကား မရှိတော့ပြီ။ ပြည်ထောင်မင်းတို့အား သရီရဓာတ်တော်တို့ကို ခွဲဝေ၍ ပေးပြီးကုန်ပြီ။ ဤမီးသင်္ဂြိုဟ်ရာအရပ်မှ မီးသွေးကိုသာ ယူဆောင်ကြကုန်လော့” ဟုဆိုသဖြင့် မောရိယမင်းတို့သည် မီးသင်္ဂြိုဟ်ရာအရပ်မှ မီးသွေးကိုသာ ယူဆောင်ပြန်သွားကြလေကုန်၏။

ခေတ်တော်စေတီကို ပူဇော်ခြင်း

(၁) မဂဓတိုင်းရှင် ဘုရင်အဇာတသတ်မင်းသည် ရာဇ-
 ဂြိုဟ်ပြည်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရခေတ်တော်တို့ကို စေတီပုထိုး
 တည်ထားပူဇော်၏။ (၂) ဝေသာလီပြည်သား လိစ္ဆဝီမင်းများ
 သည် ဝေသာလီပြည်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရခေတ်တော်တို့ကို
 စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်ကြကုန်၏။ (၃) ကပိလဝတ်ပြည်
 သား သာကီဝင်မင်းများသည်လည်း ကပိလဝတ်ပြည်၌ မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ သရီရခေတ်တော်တို့ကို စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်
 ကြကုန်၏။ (၄) အလ္လကပူပြည်သား ကာဗုလီ မင်းများသည်
 လည်း မိမိတို့အလ္လကပူပြည်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရခေတ်တော်
 တို့ကို စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်ကြကုန်၏။ (၅) ရာမရွာ
 သား ကောဠိယမင်းများသည်လည်း မိမိတို့ရာမရွာ၌ မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ သရီရခေတ်တော်တို့ကို စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်
 ကြကုန်၏။ (၆) ဝေဠုဒီပတိုင်းသား ပုဏ္ဏားသည်လည်း မိမိ၏
 ဝေဠုဒီပတိုင်း၌ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရခေတ်တော်တို့ကို စေတီ
 ပုထိုး တည်ထားပူဇော်လေ၏။ (၇) ပါဝါပြည်သား မလ္လမင်း
 များသည်လည်း မိမိတို့ပါဝါပြည်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရခေတ်
 တော်တို့ကို စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်ကြကုန်၏။ (၈) ကုသိ-
 နာရုံပြည်သား မလ္လမင်းများသည်လည်း မိမိတို့ကုသိနာရုံပြည်၌
 မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရခေတ်တော်တို့ကို စေတီပုထိုး တည်ထား
 ပူဇော်ကြကုန်၏။ (၉) ဒေါဏပုဏ္ဏားသည်လည်း မိမိရသော
 ပြည်တောင်းကို စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်လေ၏။ (၁၀) ပိပ္ပ-
 လိဝနတိုင်းသား မောရိယမင်းများသည်လည်း မိမိတို့ရရှိခဲ့သည့်
 မီးသဂြိုဟ်ရာအရပ်မှ ပင့်ဆောင်ခဲ့သော မီးသွေးတို့ကို ပိပ္ပလိဝန
 တိုင်း၌ စေတီပုထိုး တည်ထား ပူဇော်ကြကုန်၏။ ဤသို့လျှင်
 သရီရခေတ် စေတီပုထိုးတော်မြတ် ရှစ်ဆူနှင့် ကိုးခုမြောက်
 ပြည်တောင်း စေတီပုထိုးတဆူ၊ ဆယ်ခုမြောက် မီးသွေးစေတီ
 ပုထိုး တဆူအားဖြင့် ဤစေတီ ပုထိုးတော် ဆယ်ဆူတို့ ထင်ရှား
 ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေသတည်း။

အဇာတသတ်မင်း စေတီတည်ထားခြင်း အကြောင်း

ထို စေတီပုထိုးတော် ဆယ်ဆူတို့အနက် အဇာတသတ်မင်း စေတီပုထိုးတော် တည်ထားပုံ အကြောင်းကို သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ ဇီကာတို့၌ အထူးဖွင့်ပြထားပုံကို ဤ၌ ရေးသား ဖော်ပြဦးအံ့—

အဇာတသတ်မင်းသည် သရီရဓာတ်တော်များ ဝေစုရယူပြီး နောက် ကုသိနာရုံပြည်နှင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အကြား နှစ်ဆယ့်ငါး ယူဇနာ ဝေးကွာသောခရီး တလျှောက်၌ အကျယ်အပြန့် ရှစ် ဥသဘရှိသောလမ်းကို ညီညွတ်အောင် ပြုစေပြီးလျှင် ကုသိနာရုံ ပြည်သား မလ္လမင်းတို့ မကုဋ္ဌဗန္ဓနစေတီနှင့် မြို့လယ်မင်းကွန်း = မိုလ်တမင်းတဲအကြား၌ ပူဇော်မှု ပြုကြသည့်နည်းတူ နှစ်ဆယ့်ငါး ယူဇနာ ဝေးကွာသော ခရီး၌ ကြီးစွာသောပူဇော်မှု ပြုလုပ် စေပြီးလျှင် လူအပေါင်းတို့ မငြီးငွေ့ မပျင်းရိစေခြင်းငှါ လမ်းခရီး တလျှောက် အလုံးစုံသောအရပ်တို့၌ ဈေးဆိုင်များကိုလည်း ဖြန့် ခင်းရောင်းချစေ၍ ရွှေတလား = ရွှေတင်း၌ ထည့်သွင်းအပ်သော ဝေစုရ ဓာတ်တော်များကို လှံတပ်ကြီးဖြင့် ဝန်းဝိုင်းခြံရံစောင့် ရှောက်ကာ ကြီးစွာသော အခမ်းအနားဖြင့် ဓာတ်တော်များကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ဖက်သို့ ပင့်ဆောင်လာခဲ့လေသည်။

ဓာတ်တော်များ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ မရောက်သေးမီပင် ကြို တင်၍ မိမိ၏ နိုင်ငံတော်အတွင်း၌ ယူဇနာငါးရာ အဝန်းအဝိုင်း ရှိသော လူထုပရိသတ်ကြီးကို စည်းဝေးစေလေသည်။ အဇာတ- သတ်မင်း၏ စစ်သည်မိုလ်ပါတို့သည် ဓာတ်တော်များကို ပင့် ဆောင်ကြကာ ကုသိနာရုံပြည်မှ သာဓုကီဋ္ဌနသဘင် ဆင်ယင် ကျင်းပ ထွက်ခဲ့ကြသည်တွင် လမ်းခရီးအကြား ရွှေအဆင်းရှိသော ပန်းတို့ ပွင့်သောနေရာတိုင်း နေရာတိုင်း၌ ဓာတ်တော်တို့ကို လှံ တပ်ကြီးအတွင်း၌ ထားရှိကာ ပူဇော်မှု ပြုကြလေ၏။ ထိုပန်းများ ကုန်သောအခါမှ ရွှေသို့ ခရီးဆက်ကြလေသည်။ ရထားဦးစွန်း တည်ရာအရပ်သို့ ရထားနောက်စွန်းရောက်ရှိလျှင် ထိုနေရာ၌ တထောက်နားကြကာ ခုနစ်ရက်ကြာ သာဓုကီဋ္ဌနသဘင် ဆင်

ယင်ကျင်းပကြလေသည်။ ဤနည်းဖြင့် ဓာတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်၍လာကြသော အဇာတသတ်မင်း၏ တိုင်းသားပြည်သူ ဗိုလ်လူတို့အဖို့ရာ အချိန်အခါကား ခုနစ်နှစ် ခုနစ်လ ခုနစ်ရက်တို့ပင် ကျော်လွန်ခဲ့လေကုန်ပြီ။

မိစ္ဆာအယူရှိကြသူများက “ရဟန်းဂေါတမ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်ချိန်မှစ၍ အဇာတသတ်မင်းသည် အနိုင်အထက်ပြုမှုကာ သာဓုကိဋ္ဌနသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပခြင်းဖြင့် ငါတို့ကို နှိပ်စက်ဖိစီးအပ်ကုန်ပြီ။ ငါတို့၏အလုပ်အကိုင်အားလုံး ပျက်စီးပြုန်းတီးကုန်လေပြီ” ဟု ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှု ပြုကြလေသည်။ ယင်းသို့ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှု ပြုကြသော မိစ္ဆာအယူရှိကြသူ လူပေါင်း ရှစ်သောင်းခြောက်ထောင်မျှတို့သည် ရတနာသုံးပါးအပေါ်၌ စိတ်ပြစ်မှား၍ အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ကြရလေသည်။

ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည် ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုတော်မူကြသည်တွင် “ရတနာသုံးပါး၌ စိတ်ပြစ်မှားကြ၍ လူအများ အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ကြ၏” ဟု သိမြင်တော်မူကြ၍ “ဓာတ်တော်များကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ အမြန်ရောက်အောင် ဆောင်စေရန် ဥပါယ်တမျဉ်ကို သိကြားနတ်မင်းကို ငါတို့ ပြုစေကြမည်” ဟု ကြံစည်တော်မူကြလျက် သိကြားနတ်မင်းထံ သွားရောက်ကြပြီးလျှင် ထိုအကြောင်းကို ပြောကြားကြ၍ “သိကြားနတ်မင်း... ဓာတ်တော်များကို ရာဇဂြိုဟ်သို့ အလျင်အမြန်ရောက်အောင် ဆောင်စေရန် ဥပါယ်တမျဉ်ကို ပြုပါလော့” ဟု မိန့်တော်မူကြလေ၏။ သိကြားမင်းသည်လည်း ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ကို—

“အရှင်ဘုရားတို့... အဇာတသတ်မင်းနှင့် အလားတူ သဒ္ဓါတရားရှိသူ ပုထုဇန် တလူမျှ မရှိပါ။ သူသည် တပည့်တော်၏ စကားကို လိုက်နာလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။ ဥပါယ်နည်းလမ်းကောင်း လျှောက်ထားလိုပါသည်မှာ—တပည့်တော်သည် မာရ်နတ် ဖန်ဆင်းအပ်သည်နှင့် အလားတူ ကြောက်မက်ဖွယ်သော အဆင်းများကို ဖန်ဆင်း၍ ပြုပါမည်။ ကြောက်မက်ဖွယ်သောအသံကို ဖန်ဆင်း၍ ကြား

စေပါမည်။ နတ်ဖမ်း နတ်ပူးသောရောဂါ ချေဆတ်သော
 ရောဂါ နှုတ်မြန်နာရောဂါတို့ကို ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းပါမည်။
 အရှင်ဘုရားတို့သည် အဇာတသတ်မင်းကို ‘မြတ်သော
 မင်းကြီး... ဓာတ်တော်ပူဇော်ပွဲ ရက်အရှည်ဆွဲလွန်းသော
 ကြောင့် နတ်များ အမျက်ထွက်ကုန်ပါပြီ၊ ဓာတ်တော်များ
 ကို လျင်မြန်စွာ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ရောက်အောင် ဆောင်
 စေပါလော့’ ဟု မိန့်ကြားတော်မူကြပါ။ ဤသို့ပြုမှသာ
 အဇာတသတ်မင်းသည် ဓာတ်တော်များကို လျင်မြန်စွာ
 ဆောင်စေပါလိမ့်မည်” —

ဟု အကြံပေးစကား လျှောက်ထားလေသည်။ ထို့နောက် သိကြား
 မင်းသည် မိမိလျှောက်ထားသမျှ အလုံးစုံကို စီမံဖန်ဆင်းလေ၏။

ရဟန္တာ မထေရ်မြတ်တို့သည်လည်း အဇာတသတ်မင်းထံသို့
 ကြွရောက်တော်မူကြ၍ “မြတ်သောမင်းကြီး... ဓာတ်တော်ပူဇော်ပွဲ
 ရက် အလွန်ဆွဲလွန်းသောကြောင့် နတ်များ အမျက်ထွက်ကုန်
 ပါပြီ၊ ဓာတ်တော်များကို လျင်မြန်စွာ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ရောက်
 အောင် ပင့်ဆောင်စေပါလော့” ဟု မိန့်တော်မူကြကုန်၏။ အဇာ-
 တသတ်မင်းသည် “အရှင်ဘုရားတို့... တပည့်တော်၏ စိတ်မှာ
 ဓာတ်တော်ပူဇော်ပွဲ ကျင်းပရ၍ မရောင့်ရဲ တင်းမတ်မိသေးပါ။
 သို့သော်လည်း ဓာတ်တော်များကို လျင်မြန်စွာ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့
 ရောက်အောင် ပင့်ဆောင်ကြကုန်လော့” ဟု လျှောက်ထား၍ ထို
 အတိုင်း အမြန်ပင့်ဆောင်ရန် မင်းချင်းတို့ကို အမိန့်ပေးလေသည်။
 ဤသို့လျှောက်ထား အမိန့်ပေးသည့်နေ့မှာ ကုသိနာရုံပြည်မှ
 ဓာတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်လာ၍ ခုနစ်နှစ် (နှင့်) ခုနစ်လပြည့်
 သောနေ့ဖြစ်သည်။ ထိုနေ့မှနောက် ခုနစ်ရက်မြောက်၌ ဓာတ်
 တော်များကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အရောက် ပင့်ဆောင်ကြလေသည်။
 ဤသို့ ပင့်ဆောင်အပ်သော ဓာတ်တော်များကိုယူ၍ အဇာ-
 တသတ်မင်းသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ စေတီပုထိုးကို တည်ထားလေ
 သည်။ အခြားသောမင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း မိမိ မိမိတို့၏ ဗိုလ်
 ပါအင်အားအလျောက် ဓာတ်တော်များကို၎င်း၊ ပြည်တောင်း

ရတနာ]လျှို့ဝှက်ခေတ်တော် ဌာပနာတိုက် တည်ထားခြင်း ၅၃၉

မီးသွေးများကို၎င်း မိမိတို့ပြည်၌ စေတီပုထိုးတည်ထား ပူဇော်ကြလေသည်။ ဤအကြောင်းကို ဒုတိယ၊ တတိယသံဂါယနာ တင်သောအခါ သံဂီတိကာရကမထေရ်မြတ်တို့သည် အောက်စာမျက်နှာ ၅၃၄ “ခေတ်တော်စေတီကို ပူဇော်ခြင်း” အခန်း၌ လာရှိသည့်အတိုင်း “မဂဓတိုင်းရှင် ဘုရင် အဇာတသတ် မင်းသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရခေတ်တော်တို့ကို စေတီပုထိုး တည်ထားပူဇော်၏” အစရှိသည်ဖြင့် မိန့်ဖော်ဟောကြားတော်မူကြလေကုန်၏။

အရှင်မဟာကဿပမထေရ်နှင့် အဇာတသတ်မင်းတို့ တိုင်ပင်ကြ၍
လျှို့ဝှက်သောခေတ်တော်ဌာပနာတိုက်ကြီး တည်ထားကြခြင်း

ခေတ်တော်ဝေစုဖြင့် မင်းပုဏ္ဏားတို့ မိမိတို့တိုင်းပြည်များ၌ စေတီပုထိုးများ တည်ထားပြီးကြလတ်သော် အရှင်မဟာကဿပမထေရ်သည် အနာဂတံသညာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုတော်မူ၍—

(၁) ထိုထိုစေတီများ၌ တည်ထားမြဲအတိုင်း တည်ရှိကြမည့် ခေတ်တော်များအတွက် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူရှိသူတို့ ဖျက်ဆီးကြမည့် အန္တရာယ်ကို၎င်း၊

(၂) လျှို့ဝှက်သော ခေတ်တော် ဌာပနာတိုက်ကြီး တည်ထားပါလျှင် နောက်အခါ၌ အသောကမင်းတရားသည် ထိုဌာပနာတိုက်ကြီးမှ ခေတ်တော်တို့ကို ထုတ်ယူပင့်ဆောင်၍ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းလုံးအနှံ့ ပြန့်အောင်ပြုလတ်သော် နတ်လူတို့အတွက် ကြီးစွာသော စီးပွား၊ ချမ်းသာကို ရွက်ဆောင်နိုင်လိမ့်မည် အဖြစ်ကို၎င်း—

ဤအကြောင်းနှစ်ရပ်ကို မြင်တော်မူ၍ အဇာတသတ်မင်းထံသို့ ကြွရောက်တော်မူပြီးလျှင် “မြတ်သောမင်းကြီး... လျှို့ဝှက်သော ခေတ်တော်ဌာပနာတိုက်တခု တည်ဆောက်ပြုလုပ်မှ သင့်လျော်မည်” ဟု လေးနက်စွာ မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။

အဇာတသတ်မင်းက “ကောင်းပါပြီ အရှင်ဘုရား...လျှို့ဝှက်အပ်သော ခေတ်တော်ဌာပနာတိုက်ကြီး တည်ဆောက်ရန် အမှုမှာ

တပည့်တော်၏ တာဝန်ရှိပါစေ၊ ကျန်သော ဓာတ်တော်များကို ကား အဘယ်သို့ ပင့်ဆောင်ရမည်နည်း” ဟု လျှောက်ထားလေလျှင် အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်မြတ်သည် “မြတ်သော မင်းကြီး... အခြားမင်းများ လက်ဝယ်ရောက်ရှိနေသည့် ဓာတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်ရန်မှာ သင်မင်းကြီး၏ တာဝန်မဟုတ်၊ ငါတို့၏ တာဝန်သာ ဖြစ်သည်” ဟု မိန့်တော်မူ၍ အဇာတသတ် မင်းကလည်း “ကောင်းပါပြီ အရှင်ဘုရား... အရှင်ဘုရားတို့သည် ဓာတ်တော်များကိုသာ ပင့်ဆောင်တော်မူကြပါ။ တပည့်တော်သည် ဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက်ကြီးကို တည်ဆောက်ပါမည်” ဟု သဘောတူစကား လျှောက်ထားဝန်ခံလေ၏။

ဤသို့ ဆရာ၊ ဒကာ တိုင်ပင် သဘောတူကြပြီးနောက် အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်မြတ်သည် ဓာတ်တော်ဝေစုရသော ထိုထို မင်းတို့ထံ ကြွသွား၍ အကြောင်းအကျိုး မိန့်ကြားတော်မူကာ ထိုထိုမင်းတို့၏ နန်းအိမ်၌ ကိုးကွယ်ပူဇော်လောက်ရုံမျှ ဓာတ်တော်များကို ချန်ထား၍ ကြွင်းသောဓာတ်တော်များကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ပင့်ဆောင်တော်မူခဲ့လေ၏။

အထူးအားဖြင့် ရာမရွာ၌ရှိသော ဓာတ်တော်များကို နဂါးတို့ သိမ်းဆည်းစောင့်ရှောက်ကြသဖြင့် ထိုဓာတ်တော်များအတွက် တာ အန္တရာယ်မရှိ ဖြစ်လေသည်။ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်သည် “နောက်အခါဝယ် သီဟိုဠ်ကျွန်း မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ မဟာစေတီတည်သောအခါ ထိုဓာတ်တော်များကို ယူဆောင်၍ ဌာပနာကြလိမ့်မည်” ဟု သိမြင်တော်မူ၍ ထိုဓာတ်တော်များကို မယူဆောင်ခဲ့ပဲ ကြွင်းသော ခုနစ်ပြည်ထောင်တို့မှ ဓာတ်တော်များကိုသာ ယူဆောင်တော်မူခဲ့၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အရှေ့တောင်ထောင့်အရပ်၌ ရပ်တည်တော်မူပြီးလျှင် “ဤအရပ်၌ ကျောက်များရှိလျှင် ကွယ်ပစေသတည်း၊ မြေသည် အလွန်စင်ကြယ်သည် ဖြစ်စေသတည်း၊ ရေမထ မပေါ် မထွက်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူလေ၏။

အဇာတသတ်မင်းသည် ထိုနေရာကို တူးစေပြီးလျှင် ထိုနေရာမှ ထုတ်ဖော်တူးယူအပ်သောမြေဖြင့်ပင် အုတ်များကို ပြုလုပ်စေ၍ အသိတိမဟာသာဝကကြီးတို့၏ စေတီတော်အဆူဆူကို တည်ထား ပြုလုပ်စေလေ၏။ “ဤအရပ်၌ မင်းကြီးသည် အဘယ်ကို ပြုစေ သနည်း” ဟု မေးသောသူတို့အားလည်း “မဟာသာဝကကြီး များ၏ စေတီတော်များ တည်ထားပြုလုပ်စေ၏” ဟူ၍သာ ဖြေ ကြားပြောဆိုကြရ၏။ တဦးတယောက်မျှ ဓာတ်တော်များ ဌာပနာ တိုက်ကြီး တည်ထားသည်ကို မသိရချေ။

ဓာတ်တော်များ ကြိုတ်အထပ်ထပ်၌ ထည့်သွင်းဌာပနာခြင်း

ထို တူးဖော်ရာမြေအရပ် အတောင်ရှစ်ဆယ်နက်လတ်သော် ကား အဇာတသတ်မင်းသည် အောက်အပြင်၌ ကြေးအခင်းကြီး ကို ခင်းစေ၍ ထိုကြေးအခင်းပေါ်၌ ထူပါရာမစေတီအိမ်ပမာဏ ရှိသော ကြေးနီတိုက်အိမ်ကြီးကို ပြုလုပ်စေပြီးလျှင် အဆင့်ဆင့် ငုံ့နိုင်လောက်သော စန္ဒကူးရွှေကြိုတ်ရှစ်လုံး၊ စန္ဒကူးရွှေစေတီ ရှစ်ဆူစသည်တို့ကို အသင့်စီမံ ပြုလုပ်စေလေသည်။

ထို့နောင်မှ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ်တော်များကို ရှေးဦး စွာ စန္ဒကူးရွှေ = စန္ဒကူးဝါကြိုတ်၌ ထည့်ပြီးလျှင် ထိုကြိုတ် ကိုလည်း အခြားစန္ဒကူးရွှေကြိုတ်၌ ထည့်စေလေသည်။ ထိုကြိုတ် ကိုလည်း အခြားစန္ဒကူးရွှေကြိုတ်၌ ထည့်စေလေသည်။ ဤနည်း ဖြင့် စန္ဒကူးရွှေ = စန္ဒကူးဝါကြိုတ် ရှစ်လုံးတို့ကို တလုံးတည်း ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ဤနည်းအတိုင်းပင် စန္ဒကူးရွှေ = စန္ဒကူးဝါကြိုတ် ရှစ်လုံးတို့ကို ၎င်းစန္ဒကူးရွှေ = စန္ဒကူးဝါစေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့် သွင်းစေလေသည်။

စန္ဒကူးဝါစေတီရှစ်ဆူတို့ကို စန္ဒကူးနီကြိုတ်ရှစ်လုံးတို့၌ ရှေး နည်းအတူ အဆင့်ဆင့်ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုစန္ဒကူးနီကြိုတ်ရှစ်လုံး တို့ကို စန္ဒကူးနီစေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့်သွင်းစေလေသည်။

တဖန် ထိုစန္ဒကူးနီစေတီရှစ်ဆူတို့ကို ဆင်စွယ်ကြိုတ်ရှစ်လုံး တို့၌ အဆင့်ဆင့် ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုဆင်စွယ်ကြိုတ် ရှစ်လုံး

တို့ကို ဆင်စွယ်စေတီရှစ်ဆူတို့၌ အဆင့်ဆင့် ထည့်သွင်းစေလေသည်။

တဖန် ထိုဆင်စွယ်စေတီရှစ်ဆူတို့ကို ရတနာခုနစ်ပါးစီခြယ်သော ကြတ်ရှစ်လုံးတို့၌ အဆင့်ဆင့်ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုကြတ်ရှစ်လုံးတို့ကို ရတနာခုနစ်ပါးစီခြယ်သော စေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့်သွင်းစေပြန်လေသည်။

တဖန် ထိုရတနာခုနစ်ပါးစီ စေတီရှစ်ဆူတို့ကို ရွှေကြတ်ရှစ်လုံးတို့၌ အဆင့်ဆင့်ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုရွှေကြတ်ရှစ်လုံးတို့ကို ရွှေစေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့်သွင်းစေပြန်လေသည်။

တဖန် ထိုရွှေစေတီရှစ်ဆူတို့ကို ငွေကြတ်ရှစ်လုံးတို့၌ အဆင့်ဆင့် ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုငွေကြတ်ရှစ်လုံးတို့ကို ငွေစေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့်သွင်းစေပြန်လေသည်။

တဖန် ထိုငွေစေတီရှစ်ဆူတို့ကို မြကြတ်ရှစ်လုံးတို့၌ အဆင့်ဆင့် ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုမြကြတ်ရှစ်လုံးတို့ကို မြစေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့်သွင်းစေပြန်လေသည်။

တဖန် ထိုမြစေတီရှစ်ဆူတို့ကို ပတ္တမြားနီကြတ်ရှစ်လုံးတို့၌ အဆင့်ဆင့် ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုပတ္တမြားနီကြတ်ရှစ်လုံးတို့ကို ပတ္တမြားနီစေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့်သွင်းစေပြန်လေသည်။

တဖန် ထိုပတ္တမြားနီစေတီရှစ်ဆူတို့ကို မသာရဂလ်ကျောက် (= ပတ္တမြားပြောက်) ကြတ်ရှစ်လုံးတို့၌ အဆင့်ဆင့်ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုပတ္တမြားပြောက်ကြတ်ရှစ်လုံးတို့ကို ပတ္တမြားပြောက်စေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့်သွင်းစေပြန်လေသည်။

တဖန် ထိုပတ္တမြားပြောက်စေတီရှစ်ဆူတို့ကို ဖလ်ကြတ်ရှစ်လုံးတို့၌ ထည့်စေပြီးလျှင် ထိုဖလ်ကြတ်ရှစ်လုံးတို့ကို ဖလ်စေတီရှစ်ဆူတို့၌ ထည့်သွင်းစေပြန်လေသည်။

အလုံးစုံသော ကြတ်,စေတီတို့၏ အထက်ဆုံး = အပြင်အကျဆုံး ဖလ်စေတီသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ ထူပါရာမစေတီမျှ ပမာဏ

ရှိ၏။ ထိုဖလ်စေတီ၏အထက်၌ ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့်ပြီးသော စေတီအိမ်ကို ဆောက်လုပ်စေ၏။ ထို၏အထက်၌ ရှေ့ဖြင့်ပြီးသော စေတီအိမ်၊ ထို၏အထက်၌ ငွေစေတီအိမ်၊ ထို၏အထက်၌ ကြေးနီ စေတီအိမ်ကို ဆောက်လုပ်စေ၏။

ထိုကြေးနီစေတီအိမ်၌ ရတနာခုနစ်ပါးတို့ကို သဲအဖြစ်ကြဲဖြန့်၍ ရေပန်း၊ ကြည်းပန်း = ကုန်းပန်းအထောင်တို့ကို ဖြန့်ကြဲပြီးလျှင် ငါးရာ့ငါးဆယ်ဇာတ်တော်များ၊ အသီတိမဟာသာဝကကြီးများ၊ ခမည်းတော်သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၊ မယ်တော်မဟာမာယာဒေဝီ၊ ဖွားဖက်တော်ခုနစ်ဦး-စသည် ထည့်သွင်းသင့်သမျှ အလုံးစုံတို့ကို ရွှေစင်ရုပ် သွန်းလုပ်ကာ ထည့်စေလေသည်။ ရေပြည့်သော ရွှေမြူတာအိုးငါးရာ၊ ငွေမြူတာအိုးငါးရာတို့ကိုလည်း တည်ထား စေလေသည်။ ရွှေတံခွန် အလံငါးရာတို့ကိုလည်း တလွင့်လွင့် စိုက်ထူစေလေသည်။ ရွှေဆီမီးခွက်ငါးရာ၊ ငွေဆီမီးခွက်ငါးရာတို့ကို ပြုလုပ်စေပြီးလျှင် နံသာဆီအပြည့်ထည့်၍ ထိုဆီမီးခွက်တို့၌ ဘွဲ့ဖြူ ချည်ဆီမီးစာများကို တည်ထားစေလေ၏။

ထိုနောက် အရှင်မဟာကဿပမထေရ်သည် “ပန်းများ မညှိုးကြပါစေကုန်သတည်း၊ နံသာများ မပြယ်ပျောက်ပါစေကုန် သတည်း၊ ဆီမီးများ မငြိမ်းပါစေကုန်သတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန် တော်မူ၍ ရွှေပြားဝယ်—

“နောက်အခါ၌ ဝိယဒါသ-မည်သော မင်းသားသည် ထီးဖြူတော်စိုက်ဆောက်၍ အသောက-မည်သော တရား မင်းဖြစ်လိမ့်မည်၊ ထို အသောကမင်းသည် ဤဇာတ်တော် များကို ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းအနှံ့ ပြန့်အောင်ပြုရစ်လိမ့်မည်” —

ဟု အက္ခရာတံဆိပ် ထွင်းထုရေးနှိပ်ကာ ထားစေတော်မူလေ၏။

အဇာတသတ်မင်းသည် အလုံးစုံသော အဆင်တန်းဆာ ရတနာတို့ဖြင့် ပူဇော်၍ အစဆုံးဖြစ်သည့် ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့် ပြီးသော စေတီအိမ်တံခါးမှ အစပြုကာ တံခါးများကို ပိတ်လျက် ထွက်ခဲ့လေ၏။ အဇာတသတ်မင်းသည် ကြေးနီစေတီအိမ်တံခါး

ကို ပိတ်ပြီးလျှင် တံခါးလှည့်ကြိုး၌ မင်းတံဆိပ်ခတ်နိုင်သော (သံကောက်)သေ့ကို ဖွဲ့ချည်၍ ထိုသေ့၌ပင် ကြီးစွာသော ပတ္တမြားတုံးကြီးကို ထားစေပြီးနောက် “နောင်သောအခါ မင်းဆင်းရဲသည် ဤပတ္တမြားရတနာကို ယူ၍ ထုခွဲရောင်းချပြီးသော် ဓာတ်တော်များအား ပူဇော်မှု ပြုရစ်စေသတည်း”ဟု ကမ္မည်းအက္ခရာတို့ကို ထွင်းထုရေးနိုင်ကာ ထားစေလေ၏။

ထိုနောက် သိကြားနတ်မင်းသည် ဝိသကြိုနတ်သားကို ခေါ်၍ “အမောင်ဝိသကြို.....အဇာတသတ်မင်းသည် ဓာတ်တော်များဌာပနာမှုကို အတတ်နိုင်ဆုံးပြု၍ ပြီးချေပြီ၊ အမောင်သွား၍ ဤဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက်ကြီး၌ အစောင့်အရှောက်ကို ချထားပါချေလော့”ဟု ပြောဆိုစေခိုင်းလေ၏။ ဝိသကြိုနတ်သားသည် ဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက်ရှိရာသို့ လာလတ်၍ လောလောပူလျက် ကြောက်မက်ဖွယ် မြင်ကွင်းရှိသည့် အချင်းချင်းထိစပ်သော ယန္တရားကို တပ်ဆင်လေသည်။ တပ်ဆင်ပုံမှာ—သစ်သားဘီလူးရုပ်များကို ဖလ်ရောင်အဆင်းရှိသော သန်လျက်ကိုယ်စီ စွဲကိုင်စေကာ ဓာတ်တော်တိုက် ပတ်ပတ်လည်၌ လေနှင့်တူသော အဟုန်ဖြင့် အစဉ်မပြတ် ပတ်ပတ်လှည့်လည်သော စက်ယန္တရားကို တပ်ဆင်ပြီးလျှင် မယ်နတခုတည်း = ခလုတ်တခုတည်းဖြင့် ဖွဲ့ချည်၍ ဝိသကြိုနတ်သားသည် နတ်ပြည်သို့ ပြန်သွားလေ၏။

အဇာတသတ်မင်းသည် တဖန်ဆက်၍ ဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက် ပတ်ဝန်းကျင်၌ အုတ်တိုက်ကျောင်း အခြင်းအရာဖြင့် ကျောက်တံတိုင်းဝန်းပတ်ပြီးလျှင် ထို၏အထက်၌ ကျောက်ဖျားကြီးတခုဖြင့် ပိတ်ဖုံး၍ မြေဖို့စေပြီးနောက် မြေကို အညီအညွတ်ပြုပြီးသော် ထို၏အထက်၌ ကျောက်စေတီတခု တည်ထားလေ၏။

ဤသို့ ဓာတ်တော်ဌာပနာမှု ပြုပြီးလတ်သော် အသက်အတိုင်း တည်နေတော်မူ၍ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူလေပြီ။ အဇာတသတ်မင်း တရားသည် လည်းကံအားလျော်စွာ လားရောက်လေပြီ။ ထိုစဉ်က လူများလည်း စုတိပြတ်ကြွ သေလွန်ကြလေပြီ။ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ကား

ဤသို့မမြဲခြင်းသဘော မခိုင်ခြင်းသဘော မသက်သာခြင်းသဘော ရှိကုန်စွာတကား.....။

အသောကမင်း စေတီအနွဲ့အပြား တည်ခြင်း

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက် သာသနာ နှစ်ပေါင်း နှစ်ရာကျော်ရောက်လတ်သောအခါ၌ ပိယဒါသမည် သော မင်းသားသည် ထီးဖြူတော်စိုက်ဆောက်၍ အသောက မည်သောတရားမင်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ထိုခတ်တော်များကို တူးဖော် ထုတ်ယူ၍ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းအနွဲ့ စေတီများ တည်ထားကိုးကွယ်လေ သည်။ အကြောင်းအရာ အကျယ်သော်ကား—

ထို အသောကမင်းတရားသည် နိဂြောဓသာမဏေကို အမှီပြု ကာ သာသနာတော်၌ သဒ္ဓါရွန်းစို ကြည်ညိုခြင်းပြင်းစွာ ဖြစ်၍ ရကား ကျောင်းပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် ဆောက်လုပ် စေပြီးလျှင် ရဟန်းသံဃာတော်ကို “အရှင်ဘုရားတို့...တပည့် တော်သည် ကျောင်းပေါင်း ရှစ်သောင်း လေးထောင်တို့ကို ဆောက်လုပ်ပြီးပြေစေအပ်ပါကုန်ပြီ၊ ခတ်တော်များကို အဘယ်မှ ရနိုင်ပါမည်နည်းဘုရား” ဟူ၍ မေးလျှောက်လေသည်။ ထိုအခါ ရဟန်းသံဃာအပေါင်းက—

“ မြတ်သောမင်းကြီး...မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရခတ် တော်များကို အရှင်မဟာကဿပမထေရ်နှင့်အဇာတသတ် မင်းတို့ လျှို့ဝှက်စွာ ဌာပနာထားသော ခတ်တော်တိုက် ကြီး ဌာပနာတိုက်ကြီး ရှိ၏-ဟု ငါတို့ ကြားသိကြရ၏၊ သို့သော် ဤမည်သောဌာန၌ ရှိ၏-ဟူ၍ကား ကွဲကွဲ ပြား ပြား မသိအပ်ချေ” —

ဟူ၍ မိန့်ဆိုအပ်လေသော် အသောကမင်းတရားသည် ခတ် တော်များရှိလိမ့်မည်အထင်နှင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ မူလပဌမ အဇာ- တသတ်မင်း တည်ထားသောစေတီကို ဖြိုဖျက်စေ၍ ထိုစေတီ အတွင်း၌ ခတ်တော်များကို မတွေ့မမြင်ရကား ထိုဖြိုဖျက်အပ် သောစေတီကို နဂိုရိပ်ကတိအတိုင်း ပြန်လည်တည်ထားပြီးလျှင်

ရဟန်းဇယောကျာ်း၊ ရဟန်းမိန်းမ၊ ဥပါသကာဇယောကျာ်း၊ ဥပါသိကာ မိန်းမတည်းဟူသော ပရိသတ်လေးပါးတို့ကို ပင့်ခေါ်ဆောင်၍ ဝေသာလီပြည်သို့ သွားရောက်လေသည်။

ထိုဝေသာလီပြည်၌ လိစ္ဆဝီမင်းများ မူလပဌမတည်ထားသော စေတီကိုဖြိုဖျက်စေ၍ ထိုစေတီအတွင်း၌လည်း ဓာတ်တော်များကို မတွေ့မမြင်ရကား ထိုစေတီပျက်ကို နဂိုရုပ်ကတိအတိုင်း ပြန်လည်တည်ထားပြီးလျှင် ပရိသတ်လေးပါးကို ပင့်ခေါ်ဆောင်၍ ကပိလဝတ်ပြည်သို့တဖန် သွားပြန်လေသည်။ ထိုကပိလဝတ်ပြည်၌လည်း ရှေးနည်းအတူ ဓာတ်တော်များကို မရရှိရကား ရာမရွာသို့ သွားရောက်ပြန်လေသည်။ ရာမရွာ၌ကား နဂါးတို့သည် စေတီတော်ကို ဖျက်ဆီးခွင့်မပေးကြကုန်၊ (အဘယ်သို့ပြုလုပ်ကြသနည်းဟူမူ) စေတီ၌ ဖြိုဖျက်ရန် ပေါက်ချလိုက်သော ပေါက်တူး ပေါက်ချွန်းများ အပိုင်းအပိုင်း ပြတ်၍သွားလေသည်။

ဤသို့လျှင် ရာမရွာ၌လည်း ဓာတ်တော်များကို မရရှိ၍ အစဉ်အတိုင်း အလ္လကပ္ပတိုင်း၊ ဝေဠုဒီပတိုင်း၊ ပါဝါပြည်၊ ကုသိနာရုံပြည်တို့သို့သွားရောက်၍ အလုံးစုံသော ထိုတိုင်းထိုပြည်တို့၌ မူလတည်ရင်း စေတီတို့ကို ဖြိုဖျက်၍ ဓာတ်တော်များကို မရရှိပဲသာလျှင် စေတီပျက်များကို နဂိုရုပ်ကတိအတိုင်း ပြန်လည်တည်ထားပြီးလျှင် တဖန် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ သွားပြန်လေသည်။

ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ရောက်သောအခါ ပရိသတ်လေးပါးတို့ကို စည်းဝေးစေ၍ “ဤမည်သောနေရာ၌ အဇာတသတ်မင်း ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာခဲ့သည်-ဟု ရှေးကကြားဘူးသူ တစုံတယောက် ရှိပါသလော”ဟု မေးလေ၏။ ထိုအစည်းအဝေး၌ အသက်တရာနှစ်ဆယ်နှစ်ရှိသော မထေရ်ကြီးတပါးသည် “မြတ်သောမင်းကြီး...ဤမည်သောနေရာ၌ ဓာတ်တော်များ ဌာပနာသည်ဟူ၍ကား ကေန်ကေ မသိရပါ။ အထူးမှာ ငါ၏ဖခင် မထေရ်ကြီးသည် ငါ့ကို ခုနစ်နှစ်သားအရွယ်ကာလတုန်းက ပန်းတောင်း ပန်းကပ်ကို ယူစေပြီးလျှင် ‘သာမဏေ...လာလော့၊ ဤမည်သောချုံအတွင်း၌ ကျောက်စေတီတဆူ ရှိ၏။ ထိုစေတီသို့

သွားကြကုန်စို့' ဟု ပြောဆိုကာ သွားရောက်ပူဇော်ကြပြီးနောက် ငါ့ဖခင်မထေရ်ကြီးက 'သာမဏေ.... ဤနေရာကို သတိတရ မှတ်ဆောင်ထားသင့်၏' ဟု မိန့်ဆိုဘူးပါသည်။ မြတ်သောမင်းကြီး.... ငါသည် ဤမျှလောက် သိပါ၏" ဟု ပြောဆိုလေ၏။

(ဤခွဲ-ကေဓိဆရာတို့က "ထိုအစည်းအဝေးမှာ ဈာန်အဘိညာဏ် တရားထူးရသောရဟန်းတို့ မပါရှိသောကြောင့် ဤမထေရ်ကြီးပြောသည်ကိုသာ အထူးဖော်ပြရသည်" ဟု ဆိုကြ၏။ အပရေဆရာတို့ကမူ "ဈာန်အဘိညာဏ်တရားထူးရသောရဟန်းတို့ မပါရှိမဟုတ် ပါရှိပါ၏။ သို့သော်လည်း ဂုဏ်အပ္ပိစ္ဆတာကျေးဇူးရှင်များဖြစ်ကြ၍ မိမိတို့ကိုယ်ကို လျှို့ဝှက်ကြကာ 'ဤသီတင်းကြီးမထေရ်၏ စကားကို အမှီပြု၍ စူးစမ်းရှာဖွေလျှင် ကေနပ်ပင် မင်းကြီး သိပေလိမ့်မည်' ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်တော်မူကြ၍ မပြောဆိုကြလေကုန်" ဟု မိန့်ဆိုကြ၏။ ။ဋီကာမှ)။

ထိုအခါ အသောက မင်းတရားသည် "ဤနေရာသည်ပင် အဇာတသတ်မင်း ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာရာဌာန စင်စစ် ဖြစ်တော့သည်" ဟု ပြောဆိုကာ ချုံနွယ်ပိပွေါင်းများကို ပယ်ရှားရှင်းလင်းစေ၍ ကျောက်စေတီကို၎င်း၊ ထိုအောက်မှမြေများကို၎င်း ဖယ်ရှားစေလတ်သော် အောက်အပြင်၌ အင်္ဂုတေမြေအခင်းကို ထင်လင်းတွေ့မြင်ရလေ၏။ ထိုနောင်မှ အင်္ဂုတေနှင့်အုတ်များကို ဖယ်ရှားထုတ်နုတ်ပြီးသော် အစဉ်သဖြင့် ဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက် ပရိဝုဏ်အတွင်း သက်ဆင်း၍ သဲအဖြစ်ခင်းထားသော ရတနာ ခုနစ်ပါးကို၎င်း၊ သန်လျက်ကိုယ်စီ လက်စွဲထားသော ယန္တရား စက်ရုပ်များ၊ မရပ်မနား လှည့်လည်နေကြသည်ကို၎င်း အံ့ဩဖွယ်ရာ တွေ့မြင်ရလေ၏။

အသောကမင်းတရားသည် နတ်ဝင်နတ်ထိန်းများကို ခေါ်စေ၍ ဗလိပူဇော်မှုပြုလုပ်စေသော်လည်း ယန္တရားစက်ရုပ်များ၏ အစအဆုံးကို မတွေ့နိုင်ပဲရှိရကား နတ်တို့အား ရှိခိုးဦးညွတ်လျက် "အကျွန်ုပ်သည် ဤဓာတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်၍ ကျောင်းပေါင်း ရှစ်သောင်း လေးထောင်တို့၌ သိုမှီးဌာပနာပြီးလျှင် ပူဇော်သက္ကာရမှု ပြုပါမည်။ အကျွန်ုပ်အား နတ်အများသည်

အန္တရာယ်အနှောက်အယှက်မှု မပြုကြပါကုန်လင့်” ဟုတောင်းပန် စကား ပြောကြားလေ၏။

သိကြားနတ်မင်းသည် ခရီးဒေသစာရီ လှည့်လည်ရင်းက ထို အခြင်းအရာကို မြင်လတ်၍ ဝိသကြိုနတ်သားကို ခေါ်ပြီးလျှင် “အမောင်ဝိသကြို ... အသောကမင်းတရားသည် ‘ဓာတ်တော် များကို ထုတ်ယူမည်’ ဟု ဌာပနာတိုက်ပရိဝုဏ်အတွင်း သက် ဆင်းလတ်ပြီ၊ အမောင်သွား၍ ယန္တရားရုပ်များကို ဖယ်ရှားပါ လေလော့” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ဝိသကြိုနတ်သားသည် ဦးစွန်း ငါးခုရှိသော သူငယ်၏ အသွင်ဖြင့် ထိုအရပ်သို့ လာရောက်၍ အသောကမင်း၏ ရှေ့မှောက်၌ လေးလက်စွဲကာ ရပ်တည်ပြီး လျှင် “မြတ်သောမင်းကြီး... ဤယန္တရားရုပ်များကို အကျွန်ုပ် ဖယ်ရှားပါမည်” ဟု ပြောဆိုလေသော် အသောကမင်းတရားက “ဖယ်ရှားပါ ချစ်သား...” ဟု အခွင့်ပြုစကား မိန့်ကြားလတ်သည် တွင် သူငယ်ပုံဟန် ဖန်ဆင်းထားသော ဝိသကြိုနတ်သားသည် မြှားကိုဆွဲကိုင်၍ ယန္တရားအစပ်၌ တချက်တည်း ပစ်လိုက်လေ၏။ ထိုအခါ အလုံးစုံသော ယန္တရားရုပ်များသည် ဖရိုဖရဲ ကြဲ၍ သွား လေကုန်၏။

ထိုအခါ အသောကမင်းတရားသည် တံခါးလှည့်ကြိုး၌ ဖွဲ့ချည် ထားသော မင်းတံဆိပ်ခတ်နှိပ်ထားသည့် သံကောက် (= သော့) ကို ဆွဲကိုင်ကြည့်လေ၏။ အဖိုးများစွာထိုက်သော ပတ္တမြားတုံးကို တွေ့မြင်ရပြီးနောက် တဖန် ရှေ့လှည့် ရေးထွင်းထားသည့်—

“နောင်အခါ မင်းဆင်းရဲသည် ဤပတ္တမြားရတနာကို ယူ၍ ထုခွဲရောင်းချပြီးသော် ဓာတ်တော်များအား ပူဇော် မှု ပြုရစ်စေသတည်း”—

ဟူသော အက္ခရာများကို တွေ့မြင်ရပြန်၍ အမျက်ထွက်ပြီးလျှင် “ငါ့သို့သောမင်းကို မင်းဆင်းရဲဟူ၍ မပြောဆိုသင့်” ဟု နှုတ်မြွက် ပြောဆိုကာ အဖန်ဖန်အားထုတ်၍ တံခါးများကို ဖွင့်စေပြီးသော် ဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက်အိမ်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လေ၏။

လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၂၁၀) နှစ်ရာတဆယ့်ရှစ်နှစ်ထက်က ထွန်းညှိတင်ထားခဲ့သော ဆီမီးများသည် ထွန်းညှိစကအတိုင်းပင် တောက်ပလျက် ရှိကြကုန်၏။ ကြာညှိပန်းများသည် ထိုခဏ၌ ယူဆောင်တင်လှူအပ်ကုန်သကဲ့သို့ လန်းဆန်းဆဲရှိကြကုန်၏။ ပန်းအခင်းသည်လည်း ထိုခဏ၌ ခင်းအပ်သကဲ့သို့ပင် လန်းဆန်းတင့်တယ်ဆဲရှိ၍ နေ၏။ နံ့သာများသည်လည်း ထိုခဏ၌ ကြိတ်၍ တင်လှူအပ်ကုန်သကဲ့သို့ပင် အနံ့မစဲ မခန်းခြောက်ပဲ ကြိုင်လှိုင်ဆဲ ရှိကြကုန်၏။

အသောကမင်းတရားသည် ရွှေပြားကို ကိုင်ယူ၍ အရှင်မဟာကဿပမထေရ် ရေးထိုးတော်မူစေခဲ့သည့်—

“နောက်အခါ၌ ပီယဒါသ-မည်သော မင်းသားသည် ထီးဖြူတော်စိုက်ဆောက်၍ အသောကမည်သော တရားမင်းဖြစ်လိမ့်မည်၊ ထိုအသောကမင်းသည် ဤဇာတ်တော်များကို ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းအနှံ့ ပြန့်အောင် ပြုရစ်လိမ့်မည်”—

ဟူသောစာတမ်းကို ဖတ်ရှုရ၍ အားရဝမ်းသာ ဖြစ်ရှိပြီးလျှင် “အိုအချင်းတို့... ငါ့ကို အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်ကြီးသည် ကောင်းစွာမြင်တော်မူအပ်လေပြီ” ဟု ပြောဆိုကာ လက်ဝဲလက်မောင်းကို ခွေ၍ လက်ျာလက်ဖြင့် လက်ခမောင်း တဖြောင်းဖြောင်း ခတ်လေတော့၏။

ထို့နောင်မှ အသောကမင်းတရားသည် ထိုနေရာ၌ ကိုးကွယ်ပူဇော်လောက်ရုံမျှ ဇာတ်တော်များကို ချန်ထား၍ ကြွင်းသော ဇာတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်ပြီးလျှင် ဇာတ်တော် အိမ်တို့ကိုလည်း ရှေးက ပိတ်သည့်နည်းအတိုင်း ပိတ်ပြီးမှ အလုံးစုံကို နဂိုရပကတီအတိုင်း အသစ်တဖန် မွမ်းမံတည်ဆောက်၍ ထို၏အထက်၌ ကျောက်စေတီကို တည်ထားစေပြီးသော် မိမိဆောက်လုပ်သော ကျောင်းတိုက်ပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့၏ အတွင်း၌ ဇာတ်တော်များကို စေတီတည်ထားလေသတည်း။

ဗုဒ္ဓရတနာခဏ်း နိဂုံး

ဗုဒ္ဓဝင်စာဖတ် ပရိသတ်သူတော်ကောင်းတို့... ဤတွင် (ဗုဒ္ဓရတနာ) အခဏ်းကို နိဂုံးအုပ်ပါတော့မည်။ အသင်ဗုဒ္ဓဝင် စာဖတ် ပရိသတ် သူတော်ကောင်းများသည် ဤဗုဒ္ဓရတနာခဏ်းကို ဖတ်ရှုကြရာ၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာနှင့်စပ်၍ အရေးကြီးသော (၁) ပဋိသန္ဓေယူတော်မူသည့်နေ့၊ (၂) ဖွားမြင်တော်မူသည့်နေ့၊ (၃) တောထွက်တော်မူသည့်နေ့၊ (၄) ဘုရားဖြစ်တော်မူသည့်နေ့၊ (၅) ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောကြားတော်မူသည့်နေ့၊ (၆) ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည့်နေ့၊ (၇) တေဇောဓာတ်မီးလောင်ကျွမ်းသည့်နေ့= ဤနေ့ကြီးခုနစ်နေ့ကို အထူးသတိချပ်မိကြပေလိမ့်မည်။

ထိုနေ့ကြီး ခုနစ်နေ့တို့မှာ (၁) မဟာသက္ကရာဇ် ၆၇-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့် ကြာသပတေးနေ့၌ ဘုရားအလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေ ယူတော်မူလေသည်။ (၂) မဟာသက္ကရာဇ် ၆၈-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့၌ ဖွားမြင်တော်မူလေသည်။ (၃) မဟာသက္ကရာဇ် ၉၇-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့် တနင်းလာနေ့၌ တောထွက်တော်မူလေသည်။ (၄) မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့၌ ဘုရားဖြစ်တော်မူလေသည်။ (၅) ၎င်းမဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့် စနေနေ့၌ ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောတော်မူလေသည်။ (၆) မဟာသက္ကရာဇ် ၁၄၈-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလေသည်။ (၇) ထိုနှစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂-ရက် တနင်္ဂနွေနေ့၌ တေဇောဓာတ်မီး လောင်ကျွမ်းလေသည်။

ဤနေ့ကြီးခုနစ်နေ့ကို အောက်ဓမ္မဆင်ခြင်ကာ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိသေမြတ်နိုး ရှိခိုးနိုင်ရန်အတွက် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ဤဆိုလတ္တံ့သော “ခုနစ်နေ့ဘုရားရှိခိုးလင်္ကာ” များကို ရေးသားဖွဲ့ဆိုတော်မူခဲ့ပါသည်။—

ခုနစ်နေ့ ဘုရားရှိခိုးလင်္ကာ

(၁) သုံးလူ ရှင်ပင်၊ ကျွန်ထိပ်တင်...။ သောင်းခွင်စကြဝဠာ၊ နတ်ဗြဟ္မာတို့၊ ညီညာရုံးစု၊ တောင်းပန်မှုကြောင့်၊ ရတနဂိုရ်၊ ရှန်းရှန်းစိုသည်၊

ဝါဆိုလပြေ၊ ကြက်မင်းနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့ကြည်ဖြူ၊ သန္ဓေယူသည်၊
နတ်လူငြိမ်းဘို့ ကိန်းပါကို-နတ်လူငြိမ်းဘို့ ကိန်းပါကို။

(၂) သန္ဓေယူခါ၊ ဆယ်လကြာသော်၊ မဟာသက္ကရာဇ်၊ ခြောက်
ဆယ့်ရှစ်ကြို၊ ကဆုန်လပြေ၊ သောကြာနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့စုံစီ၊ လူမွှိန်၌၊
မဟိလှိုက်ဆူ၊ ဖွားတော်မူသည်၊ နတ်လူအောင်မြို့ လမ်းပါကို-
နတ်လူအောင်မြို့ လမ်းပါကို။

(၃) ဖွားမြင်မြောက်သော်၊ ဆယ့်ခြောက်နှစ်ရှယ်၊ ပျိုနုနယ်၌၊
သုံးသွယ်ရွှေနန်း၊ သိမ်းမြန်းပြီးလစ်၊ ဆယ့်သုံးနှစ်လျှင်၊ ဘုန်းသစ်
လျှလူ၊ စံတော်မူ၍၊ ရွယ်မုန့်ဖြိုး၊ နှစ်ဆယ့်ကိုးဝယ်၊ လေးမျိုးနိမိတ်၊
နတ်ပြဟိတ်ကြောင့်၊ ရွှေစိတ်ငြင်ငြို၊ သံဝေပိုက၊ ဝါဆိုလပြေ၊ ကျားမင်း
နေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့ရဂုံ၊ တောရပ်လှူသည်၊ စုံမြိုင်ပင်ရိပ် ခမ်းမှာကို-
စုံမြိုင်ပင်ရိပ် ခမ်းမှာကို။

(၄) တောရပ်မြိုင်ပေါ်၊ ခြောက်နှစ်ပျော်၍၊ ခါတော်တပုံ၊ ပွင့်ချိန်
ကြိုက၊ ကဆုန်လပြေ၊ ဆင်မင်းနေ့ဝယ်၊ မြေပရမေ၊ ပလ္လင်ဗေထက်၊
ရွှေညောင်တော်ကြီး၊ ဗိတာန်ထီးနှင့်၊ မငြီးကြည်ဖြူ၊ နေတော်မူလျက်၊
ရန်မြို့ခပင်း၊ အမိုက်သင်းကို၊ အရှင်းပယ်ဖျောက်၊ အလင်းပေါက်က၊
ထွန်းတောက်ဘုန်းတော်၊ သောင်းလုံးကျော်သည်၊ သုံးဘော်လူတို့
ငြိမ်းပါကို - သုံးဘော်လူတို့ ငြိမ်းပါကို။

(၅) ဘုရားဖြစ်ခါ၊ မိဂဒါသို့၊ စကြာရွှေဖွား၊ ဖြန့်ချီသွား၍၊ ငါးပါး
ဝင်္ဂီ၊ စုံအညီနှင့်၊ မဟိအပေါင်း၊ တိုက်တသောင်းမှ၊ ခညောင်းကပ်လာ၊
နတ်ဗြဟ္မာအား၊ ဝါဆိုလပြေ၊ စနေနေ့ဝယ်၊ ကြွကြွလျှတက်၊
ဓမ္မစက်ကို၊ မိန့်မြွက်ထွေပြား၊ ဟောဖော်ကြားသည်၊ တရားနတ်စည်
ယွမ်းတယ်ကို - တရားနတ်စည် ယွမ်းတယ်ကို။

(၆) တရားနတ်စည်၊ ဆော်ယွမ်းလည်က၊ သုံးမည်တုံသိုက်၊
တသောင်းတိုက်ဝယ်၊ ကျွတ်ထိုက်သသူ၊ နတ်လူဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါကို၊
ခေမာသောင်သို့၊ ဖောင်ကူးတို့ဖြင့်၊ ဆောင်ပို့ပြီးခါ၊ ဝါလေးဆယ်ငါး၊
သက်ကားရှစ်ဆယ်၊ စုံပြည့်ကြွယ်က၊ ရာလေးဆယ်ရှစ်၊ သက္ကရာဇ်ဝယ်၊
နယ်မလ္လာတိုင်း၊ စံနှိုင်းမယုတ်၊ ကုသိန္ဒာရုံ၊ အင်ကြင်းစုံ၌၊ ကဆုန်
လပြေ၊ အင်္ဂါနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့နိဗ္ဗာန်၊ စံတော်မူသည်၊ ဝုန်းဆူသောင်းလုံး
ကျော်တယ်ကို - ဝုန်းဆူသောင်းလုံး ကျော်တယ်ကို။ (လပြေ-တို့မှာ
လပြည့်ဖြစ်သည်)။

(၇) နိဗ္ဗာန်ပြု၊ ရှုမအိသား၊ သိင်္ဂီရွှေလျော်၊ အလောင်းတော်ကို၊
 ထိုရော်ကဆုန်၊ လဆုတ်ကြံ့၍၊ ဂဠုန်နေဝယ်၊ ခိုးငွေမနေ့၊ ဓာတ်
 တေဇောလျှင်၊ ရှင်စောညာဏ်စက်၊ ခိဋ္ဌာန်ချက်ဖြင့်၊ လျှံတက်ကော်ရော်၊
 မီးပူဇော်သည်။ ။ မေ့တော်ရှစ်စိတ် ကြွင်းတယ်ကို-မေ့တော်ရှစ်စိတ်
 ကြွင်းတယ်ကို။ ။ (ဤ၌-မေ့တော်ရှစ်စိတ်ဆိုသော်လည်း ရှစ်စွတ်
 ဟုသာ မှတ်ယူရာ၏)။

ထိုခုနစ်နေ့၊ သာချမ်းမြေ့ကို၊ ဆွေ့ ဆွေ့ ကြည်ဖြူ၊ အာရုံယူလျက်၊
 သုံးလူတို့နတ်၊ မြတ်ထက်မြတ်သား၊ ကိုယ်တော်ဖျားကို၊ သုံးပါးမုန်စွာ၊
 ဝန္တနာဖြင့်၊ သဒ္ဓါဖြိုးဖြိုး၊ ကျွန်ရှိခိုးသည်။ ။ ကောင်းကျိုးခပ်သိမ်း
 ကြွယ်စေသော်။

ကြွက်-သန်၊ ပူး-ဖွား၊ ကျား-တောသွား၊ ဆင်-ဘုရားဖြစ်၊
 စက်လှစ်-နာဂ၊ နိဗ္ဗာန်-သီဟ၊ ဂရုဠ-ဓာတ်မီးလောင်။

(ရှေးပေါရာဏခုနစ်နေ့လင်္ကာ၊ ဆောင်)

ဤခုနစ်နေ့ဘုရားရှိခိုးလင်္ကာကို နှုတ်ရအာဂုံဆောင်ကြ၍ ဘုရားအာရုံ
 နှလုံး၌ ထုံနိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

အခဏ်း ၄၁-ပြီး၏။

ဤတွင်ရွှေ့ ဗုဒ္ဓရတနာအခဏ်း ပြီး၏။

ဓမ္မရတနာ

အခန်း-၄၂

ဤ ဓမ္မရတနာ (တရားရတနာ) အခန်း၌ မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး ပရိယတ္တိတရား ထိုပရိယတ်ဖြင့် ထင်ရှားဖော်ပြအပ်သည့် ပဋိပတ်တရား ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများ ဤသို့စသည် များစွာသောတရားတို့အနက် ရှေးဦးစွာ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးအပေါင်းတည်းဟူသော ဓမ္မရတနာ အကြောင်းကို မကျဉ်းမကျယ်မှတ်သိလွယ်ရုံ ဖော်ပြပါအံ့—

ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင်၌ ထင်ရှားရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်များမှာ အသင်္ချေယျ အပ္ပမေယျပင် ဖြစ်ပေ၏။ ထိုအသင်္ချေယျ အပ္ပမေယျ ဂုဏ်တော်တို့အနက်မှ လူ၊ နတ်၊ မြဟွာ သတ္တဝါတို့ အလွယ်တကူ မှတ်ယူကြည်ညိုနိုင်စေရန် ဥပလက္ခဏ နည်းပြအားဖြင့် ထိုထိုသုတ္တန်ပေါင်းများစွာတို့၌ အရဟံ - အစရှိသော ဂုဏ်တော်ကိုးပါးကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်ခဲ့လေသည်။ (တရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါး၊ သံဃဂုဏ်တော် ကိုးပါး ဟောကြားတော်မူရာ၌လည်း ဤနည်းအတူပင်တည်း။)

ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးပြုပါဠိ

ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော၊ သုဂတော၊ လောကဝိဒ္ဓု၊ အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ၊ သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ၊ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဘဂဝါ။

ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါး ဘာသာပြန်

(ဤဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါး တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါး၊ သံဃဂုဏ်တော်ကိုးပါးဆိုင်ရာ မြန်မာပြန် အနက်နိဿယတို့မှာ ထင်ရှားသော

ဆရာတော် တပါးတပါးလျှင် တမူ တမူကျစီ နိဿယ ပြန်ဆိုတော်
 မူခဲ့ကြပါသည်။ ထို နိဿယမူပေါင်းများစွာတို့အနက်မှ အနှစ်သာရ
 ပြည့်နှက်ပါလျက် စာဖတ်ပရိသတ်တို့၏ မျက်မှောက်သို့ မရောက်သေး
 သော (တနည်း-အရောက်အပေါက် နည်းပါးသေးသော) မြင်းခြံမြို့
 ၉-ဆောင်တိုက် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဝေဇယန္တာအုတ်ကျောင်း ဆရာတော်
 အရှင်ဝေပုဏ္ဏာဘိဇေဓထေရ် နိဿယမြန်မာပြန်ဆိုချက်ကို ဤကျမ်း၌
 ဦးတည်ဖော်ပြပါမည်)။—

ယော ဘဂဝါ=အကြင်ဘုန်းတော်နေဝန်း ထွန်းလင်း
 တောက်ပတော်မူသော အစိန္တေယျ မြတ်စွာဘုရားသည်။
 သမတိံသပါရမိယော = ဤကား အစ ဤမျှ အဆုံး
 ဝဏန်းကျုံးလည်း တောင်လုံးမြေစုဏ် အမှုန်မလောက်
 ကြားသော်ကြောက်အံ့သော ဆောက်ဦးသမ္ဘာရ အမျှ
 သုံးဆယ်သော ပါရမီတော်တို့ကို။ ပူရေတွာ = လောက
 ဓာတ်တရိုး၊ ဆွေတော်မျိုးနှင့် ကိုယ်ကျိုးစင်စစ် ဖြစ်စေအံ့
 ဟု ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍။ သဗ္ဗကိလေသေ = ဗျည်းသတ္တရိ
 မှတ်သိချက်မှန် နိ၊ လက်၊ နာမ်ကို ကိ၊ သန်မြောက်ကိန်း
 ထောင့်ငါးရာမှတ်ထိမ်းသော ခပ်သိမ်းသော ကိလေသာ
 တို့ကို။ ဘဗ္ဗိတွာ = ဝဇီရိန်စက်မျိုး မဂ်တန်ခိုးဖြင့်
 ဖျက်ချိုးတော်မူပြီး၍။ အနုတ္တရံ = မြဟွာ၊ နတ်၊ လူ
 သုံးဘုံသူတို့တွင် အတူမရှိသော။ သမ္မာသမ္မောဓိံ =
 ရှေ့ကြာပဒုံ နေအရုဏ်နှင့် ဆုံမိသဖြင့် ကောင်းစွာပွင့်
 သကဲ့သို့ လေးဆင့်မြောက်မဂ် ဉာဏ်ရောင်စက်နှင့် ပေါင်း
 ဖက်ရကား တရားလုံးစုံ ဆုံးကုန်မြင်မှု စပ်ယှဉ်၍ မတူနိုင်
 သော သဗ္ဗညုတရှေ့ဉာဏ်တော်ကို။ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ =
 ပစ္စဝေက္ခဏာဇော စောကာလွယ်ကူ ရတော်မူပြီ။ (ဝိသုဒ္ဓိ
 မဂ် မဟာဝိကာပဌမအုပ် စာမျက်နှာ ၂၁၉-နှင့်အညီ
 ထည့်အပ်သော အနိယတ်ဝါကျဖြစ်သည်)။

(၁) သော ဘဂဝါ = ထိုဘုန်းတော်နေရှိန် ထိန်တ
 ဝင်းဝင်း ထွန်းလင်းတောက်ပတော်မူသော အစိန္တေယျ
 မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣတိပိ = ဤသို့အတိတေက ပြိပေ

လှသော ကိလေသမာရ် ကိုယ်တွင်းရန်ကို ညွှန်ဝင်စီရိန် လက်နက်တော်ချိန်ပြီးလျှင် တရှိန်တည်းပစ်ခတ် အဆုံး တိုင်သတ်တော်မူခြင်း... (က)၊ ထက်ကြပ်မကွာ ဝါသနာ ဘာဂီ လာဝသီနှင့်တကွ ပါရမီလက်ရှိန် စက်ဝင်စီရိန်ဖြင့် တရှိန်တည်းပစ်ခတ်၍ သတ်အပ်သောကိလေသာရန်ဘေး ဝေးသည်ထက်ဝေးတော်မူခြင်း ... (ခ)၊ ပညာရှိယောင် သူတော်ယောင်သို့ ဆောင်ကုန်သသူ တပါးလူတို့သည် သူတပါးတို့ မနှစ်မြို့၍ ပြစ်ဖို့ကြမည် ကဲ့ရဲ့မည်ကို ကြံစည် စိုးရိမ်သဖြင့် အချိန်ကာလ ဌာနနီးဝေး ရွေးကာချယ်ကာ ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ ယုတ်မာညစ်ကျ မကောင်းပြုသကဲ့သို့ ဒုစရိုက်ကို ပြုထိုက်ရာသော ရဟောဌာန မောဟအဝိဇ္ဇာ မပိတ်ကာသဖြင့် ဆိတ်ကွယ်ရာကင်းတော်မူခြင်း... (ဂ)၊ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော ပုံတောင်းအချက် ဇရာ, မရဏ တည်းဟူသောအကွပ်နှင့်စပ်လျက် စဉ်ဆက်မကွာ တည် လစ်ပါသော သင်္ခါရာဒိဆယ်တန် သံသရာစက်အကန်တို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ပုဆိန်ဖြင့် တချိန်တည်းရိုက်ချိုး သွန်သွန် ကျိုးစေတော်မူခြင်း... (ဃ)၊ အာဏာ, ဇာတိ, ဇေတိ ဝိသယ အနန္တလောကဓာတ် နတ်နှင့်တကွသော လူသုံးဦး တို့ အဖူးအမြော် အပူဇော်ကို ခံတော်မူထိုက်ခြင်း... (င)၊ ယင်းသို့ အရိန် ဟတ, အာရကနှင့်, ရဟအဘာဝါ, အရာဟတ, ပစ္စယအရဟာဟူသော သဒ္ဓါအဘိဓာန် မဟာ တံဆိပ်ခံတော်မူသောကြောင့်လည်း။ အရဟံ = အရဟ - ဟူ သောဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား...။

(၂) သောဘဂဝါ = ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣတိဝိ = ဤသို့ လေးသစ္စာကို ဆရာမရှိ ကိုယ်တိုင်ပင်သိသော် လည်း မိမိသယမှူ သိတော်မူတိုင်း သူတပါးအား ထင် ရှားစေရန် မဝေဘန်နိုင်သောကြောင့် သမ္မုဒ္ဓ-ဟူသော အမည်မျှ လှစ်ချွေပြုရသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်ဘုရား (၁)၊ လေးသစ္စာကို ဆရာပြမှ သိပါသော်လည်း သိကပိုင်းခြား

သူတပါးကို ထင်ရှားစိမ့်ငှါ ဟောနိုင်စွာသောကြောင့် သမ္မာဗုဒ္ဓနာမံ ရွှေ့ဘွဲ့တော်ခံအပ်သော ရဟန္တာအရှင်မြတ်များ (၂၂) = ဤသို့အားဖြင့် နှစ်ပါးသော သာဝက၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ သမ္မာဗုဒ္ဓ၊ သမ္မုဒ္ဓတို့ထက် ဥက္ကဋ္ဌဂုဏ်ကြီး အစုံပြီးသဖြင့် ချီးမွမ်းအံ့ဩ၍မဆုံးမကုန် အလုံးစုံသော တရားမြတ်တို့ကို ဗုဓဓာတ် သံ၊ သမ္မာ ခြံရံကာပြည့်စုံစွာသောကြောင့်လည်း။ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါ = သမ္မာသမ္မုဒ္ဓ-ဟူသောဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား...။

(၃) သော ဘဂဝါ = ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣတိပိ = ဤသို့ အဘိတာနန္တရ ဘဝမှလျှင် စ၍ဟိတ်၊ ဖိုလ်တိတ်ထိုထိုက ကိုယ်၊ သူတထူးတို့၏ ဖြစ်ဘူးသော ခန္ဓာအစဉ်အသွင်၊ မျိုး၊ ဇာတ်၊ အာယုကပ်- စသည်တို့ကို တပ်အပ်မျက်မှောက် လိုရာကောက်၍ တလျှောက်တည်းသိတော်မူနိုင်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်တော်.... (က)၊ အနန္တစကြဝဠာ သတ္တဝါအတိုင်းမသိတို့၏ စုတိ၊ ပဋိသန် စုန်၊ အဆန်အားဖြင့် ခံစားစံစား ကံအလျောက်လားသည်တို့ကို ပိုင်းခြားထင်ထင် အကြွင်းမဲ့မြင်တော်မူခြင်း.... ကိုယ်ခန္ဓာတွင်းမျက်ကွင်းမျက်မှောင် မျက်တောင်မျက်ခန်း သားအရေဖုံးအပ်သော နှလုံးသည်းပွတ် အူကရွတ်တို့ကို လွတ်လွတ်တူရူ အနီးကပ်မြင်တော်မူခြင်း.... မြင်းမိုရ်တောင်လုံး ဖုံးအုပ်သောမုံညင်းစေ့ သိမ်မွေ့လှစွာ ပရမာနု မြှုတခုကိုပင် လှူရပ်နတ်ရွာ မြဟွာမိုးဖျား စက္ကဝါခြားသော်လည်း ပတ္တမြားလက်တင် အဝေးကပင် မြင်တော်မူခြင်း.... ယင်းသို့ဝေး၊ နီး အကြီး၊ အငယ် ကာကွယ်ဖုံးပိတ် တိမ်ရိပ်မိုးမှောင် ညဉ့်သန်းခေါင်နှင့် တောတောင်နံရံ အခံအတားတို့ကို ထွင်းဖောက်၍ တလျှောက်တည်းမြင်တော်မူသော ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တော်.... (ခ)၊ ကာမ၊ ဘဝ- စသည်လုံးစုံ အာသဝေါကုန်တော်မူခြင်း ... အမိတပရမ အသဒိသဖြစ်သော ပစိတပါရမီတော်အဟုန်ကြောင့် တစုံတယောက်

သောသူနှင့်မျှ မတူမတန် သယမ္ပုဓမ္မရာဇ် မင်းဆုံးဖြစ်
 တော်မူခြင်း တည်းဟူသော အာသဝက္ခယညဉ်တော်...
 (၈) ဤသို့ သုံးပါးဝိဇ္ဇာ ပု၊ ဒိ၊ အာ-နှင့် ဝိ၊ မာ၊ စေ၊ ဒိ၊
 အာ၊ ပု၊ ဣတွင်၊ ဒိ-ဟုတကြိမ် ရှစ်ပါးချိန်လျက် သိ၊ ဣန်၊
 ဘော၊ ဇာ၊ သတ်၊ စတ္တာဟူသော ပဉ္စာဒသ စရဏတို့နှင့်
 ပြည့်ဝစုံဟိတ် ဂုဏ်နိမိတ်ကြောင့်လည်း။ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော =
 ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န-ဟူသော ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါ
 ပေစွာတကား...။

(၄) သောဘဂဝါ = ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣတိပိ =
 ဤသို့ မဟာဇေယျခုံ ပြည်နိဗ္ဗာန်ရွှေဘုံသို့ လေးစုံသော
 မဂ်ညဉ်ဖြင့် တရံတခေါက် မပြန်ရောက်ပဲ တလျှောက်
 တည်းကြသွားတော်မူသော အကြောင်းကြောင့်၎င်း...
 (၁) ၊ ၁-ရိုးလည်းမရိုး ကျိုးလည်းမနပ် အပြစ်ထပ်သဖြင့်
 မချစ်အပ်သော စကားတစ်ခွန်း၊ ၂-ရိုးလည်းမရိုး ကျိုး
 လည်းမနပ် အပြစ်ထပ်သော်လည်း ချစ်အပ်သောစကား
 တစ်ခွန်း၊ ၃-ဖြောင့်မှန်ရိုးလျက် ကျိုးမနပ်သဖြင့် မချစ်
 အပ်သောစကားတစ်ခွန်း၊ ၄-ကျိုးကားမနပ် ဖြောင့်ရိုးမတ်
 သဖြင့် ချစ်အပ်သောစကားတစ်ခွန်း၊ ၅-ရိုးလည်း ရိုးမတ်
 အကျိုးနပ်လျက် မချစ်အပ်သောစကားတစ်ခွန်း၊ ၆-ရိုးလည်း
 ရိုးမတ် ကျိုးလည်းနပ်သဖြင့် ချစ်အပ်သောစကား တစ်ခွန်း =
 ယင်းသို့ လောကဝေါဟာ ပြောရာစကား ခြောက်ခွန်း
 ထားသည်တွင် အများတို့သည် မချစ်မည်ကို မြဲနည်ဆန်
 ကျိုး ကြံမစိုးပဲ ရိုးမတ်ဖြောင့်သား အကျိုးများသော
 စကားတော်နှစ်ခွန်းကိုသာ ပြညွှန်းသမှု မိန့်ဆိုခြင်းပြုတော်
 မူသောကြောင့်၎င်း... (၂) ။ ဆုဂဏော = ဆုဂဏ-ဟူသော
 ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား...။

(၅) သောဘဂဝါ = ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣတိပိ
 = ဤသို့ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ ခန္ဓသဏ္ဍာနပညတ်ဖြစ်သော သတ္တဝါ
 အပေါင်းတို့သည် ကောင်း၊မကောင်းသော ကုသိုလ်၊

အကုသိုလ် ထို၏အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါက်,ကဋတ္တာရုပ်
 ထို၏ အုပ်စည်းဆက်စပ် တပေါင်းတည်းဖြစ်တတ်သော
 ခပ်သိမ်းသော သတ္တလောကကို အာသယ,အနုသယ-
 သို့စသောအခြင်းအရာဖြင့် ကောင်းစွာ သိတော်မူတတ်
 သော အကြောင်းကြောင့်၎င်း... (၁)။ အနိန္ဒိယဗဒ္ဓ
 အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်အပေါင်း ၎င်းသတ္တလောက, သင်္ခါရ-
 လောကတို့ ဖြစ်ရာပျက်ရာ တည်ရာအနေ မြေပြင်ရေပြင်
 ကောင်းကင်သမုဒြာ စကြဝဠာမြင်းမိုရ် ထိုထို ဗိမာန်
 ဘုံဆောင် တောတောင်ပတ်ကိုး သုံးဆယ့်တဘုံ အလုံး
 စုံသော ဩကာသလောကကို ပရိမာဏအစဉ်အလာ
 သင်္ချာလင်းပြို့စာရင်းဖွဲ့၍ အကြွင်းမဲ့သိတော်မူတတ်သော
 အကြောင်းကြောင့်၎င်း... (၂)။ ဣန္ဒိယဗဒ္ဓ, အနိန္ဒိယဗဒ္ဓ=
 လောကနှစ်တန် ရုပ်နှင့်နာမ်တို့ တရံမလစ် ဖြစ်တတ်သော
 သင်္ခါရလောကကို သဘာဝ, ပစ္စယ, အနိစ္စ-သို့စသော
 အခြင်းအရာအားဖြင့် ပိုင်းခြားထင်ထင် အကြွင်းမဲ့ ကုန်စင်
 အောင် သိမြင်တော်မူတတ်သော အကြောင်းကြောင့်
 ၎င်း... (၃)။ လောကဝိဒ္ဓု=လောကဝိဒ္ဓု-ဟူသော ဂုဏ်တော်
 ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား...။

(၆) သော ဘဂဝါ = ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣတိဝိ
 = ဤသို့လျှင် တထောင်ဝါဒ ဆောင်ကာမျှဖြင့် ပါပစရိုက်
 မာနစိုက်သော ပရိမိုဇ်သစ္စကနှင့် ပေါက္ခရသာတိ-စသော
 လူယောက်ျား..., သူစိလောမ ခရလောမ အာဠဝကနှင့်
 ဒေဝရာဇာ မကဗြဟ္မာ-စသော နတ်ယောက်ျား...,
 စူဠောဒရ မဟောဒရ-စသော ဒေါသပွားစီး နဂါးကြီး
 တို့နှင့်တကွ စီးတော်ဆင် ခေပါလ-သို့စသော တိရစ္ဆာန်
 ယောက်ျား... = ထိုမယဉ်ကျေးသူ နတ်, လူ, တိရစ္ဆာန်
 မာန်တက်သမှု ရန်ဖက်ပြုသူတို့ကို အတုမရှိသော သီလ,
 သမာဓိ, ပညာ-သို့စသော ဒေသနာဖြင့် ကောင်းစွာ
 ယဉ်ကျေးအောင် အရေးပြုလုပ် ကောင်းစွာဟောကြား

ဆုံးမတတ်သော ဂုဏ်တော်ပုဒ်ကြောင့်လည်း။ အနုတ္တရော-
ပုရိသံဒမ္မသာရထိ = အနုတ္တရောပုရိသံဒမ္မသာရထိ-ဟူသော ဂုဏ်
တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား.....။

(၇) သော ဘဂဝါ = ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣတိပိ
= ဤသို့ နာယကဦးစီး လှည်းမှူးကြီးသည် သီးသီး
များစွာ လှည်းနောက်ပါတို့ကို ဝါဠု၊ စောရ၊ ဒုဗ္ဗိက္ခနှင့်၊
နိရုဒကဆိုး ကန္တာရအမျိုးမျိုးတို့မှ သည်ပိုးဆောင်ကြဉ်း၍
မင်းတို့နေပြည် ရပ်သာစည်၌ အတည်မြဲမြဲ ထာဝရကံ
အားဖြင့် ပျော်စံစေဖို့ အရောက်ပို့သကဲ့သို့ ထို့တူမခြား
ရှင်တော်ဘုရားလည်း သုံးပါးတို့သူ နတ်လူမြဟွာ ဝေနေ-
ယျာတို့အား သံသရာလမ်း ခရီးကြမ်း၌ ပင်ပန်းစွာဘိ ဇာတိ
ဇရာ ဗျာဓိမရဏ-ဤသို့စသော ဒုက္ခသစ္စာမျိုးအပေါင်းမှ
အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ခွါသော
အားဖြင့် ထုတ်ဆောင်၍ အောင်ဘုမ္မိနက် နိရောဓသစ္စာ
တည်းဟူသော ရှေ့နန်းထက်သို့ မဂ္ဂသစ္စာ ဝဲယာရှစ်စင်း
ထီးဖြူတော်ကျင်းပြီးလျှင် မင်းခမ်းအစဉ် သဘင်တော်မြတ်
ဝင်စံတော်မူစေတတ်သောကြောင့်လည်း။ သတ္တာ ဒေဝ-
မနုဿာနံ = သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ - ဟူသော ဂုဏ်တော်ထူး
ဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား.....။

(၈) သော ဘဂဝါ = ထို မြတ်စွာဘုရားသည်။
ဣတိပိ = ဤသို့ ဒုက္ခ၊ သမုဒယ၊ နိရောဓ၊ မဂ် = လေးချက်
သော သစ္စာတို့ကို သံသရာလမ်း စခန်းမြင့်ညောင်း ဘဝ
ပေါင်းတို့က ကောင်းစွာဆည်းပူးတော်မူခဲ့သော ပါရမီ
တော်အဟုန်ကြောင့် အင်စုံရလတ် ဉာဏ်အရဟတ်နှင့်
သဗ္ဗညုတ အတုလမှန်ကင်း ဉာဏ်တော်ရောင်လင်းပြီးလျှင်
မကြွင်းအနုမြူ ကိုယ်တော်လည်း သိတော်မူ၍ နတ်၊ လူ၊
မြဟွာ ဝေနေယျာတို့အား ပါရမီအလျောက် ချီးမြှောက်
လျှင်ဆော သိစေတော်မူတတ်သော သဘောကြောင့်

လည်း။ ဗုဒ္ဓေါ = ဗုဒ္ဓ-ဟူသော ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူး အပ်ပါပေစွာဟကား...။

(၉) သော ဘဂဝါ = ထို မြတ်စွာဘုရားသည်။
ဣတိပိ = ဤသို့ ၁-ငယ်စေလိုက ကိုယ်တော်မြတ်ကို သပ်
သပ်ပါယ်ပါယ် အနုမြူသဖွယ်မျှ ငယ်စွာဖန်ဆင်းတော်မူနိုင်
ခြင်း...။ ၂-ကြီးစေလိုက မြင်းမိုရ်တပြေး လွန်လိုသေးလည်း
လေးကျွန်းပတ်ဝိုက် တိုက်စကြဝဠာ နရက်ရွာက ဘဝင်
ပါကျုံး လောကဓာတ်အားလုံးကို ဖုံးအုပ်နိုင်အောင်
မြင့်ခေါင်ကြီးမားသော ကိုယ်တော်မြတ်ကို သပ္ပာယ်စွာ
ဖန်ဆင်းတော်မူနိုင်ခြင်း...။ ၃-မြေကိုဖောက်ထွင်း ရေကို
ခွင်းလျက် မြင်းမိုရ်၊ သတ္တရဗ္ဗန် ပတ်ခြံလျဉ်းစပ် အတွင်း
ရပ်၌သော်လည်း ကျဉ်းကျပ်ခြင်းမရှိ ပကတိမိုးပြင် တန်ခိုး
ဆင်၍ လျှိုးဝင်ပျံကြွတော်မူနိုင်ခြင်း...။ ၄-လိုတော်ရှိရာ
ရပ်မျက်နှာသို့ လျင်စွာခေါက်ခေါက် ကြွရောက်တော်မူနိုင်
ခြင်း...။ ၅-မိဋ္ဌာန်ရှင်ကြည် စိတ်သန်ရည်တိုင်း မည်သည်
မဆို အလိုတော်ရှိပြီးစီးခြင်း...။ ၆-ဗုဒ္ဓကိစ္စ ဘုရားဓမ္မတာ
ပြုထိုက်ရာတို့၌ လိုက်ပါအစိုးရတော်မူခြင်း...။ ၇-တန်ခိုး
ဣဒ္ဓိပါဒ် အရပ်ရပ်တို့၌ သုံးသပ်လေ့လာ နိုင်နင်းတော်
မူခြင်း၊ ၈-ပြုပြုသမျှ ကိစ္စထိုထို၌ စိတ်လိုကိုယ်စိုး တန်ခိုး
တော်၏ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်ခြင်း...။ ယင်းသို့ အဏိမာ၊
မဟိမာ၊ လသိမာ-အစဉ်လာသော မဟာဇောတိ လောကီ၊
တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ်ရှစ်မျိုးနှင့်တကွ အစိုးရခြင်းအရာ၌ ပမာမျှ
မရသော အသာဓာရဏအရိယိဒ် ဣဒ္ဓိတကာကို၏အထွတ်
အထိပ်ဖြစ်သော စိတ်တော်အလို ကိုယ်တော်ပါနိုင် သုံး
ခရိုင်၌ အဆုံးတိုင် စိုးအုပ်တော်မူနိုင်ခြင်းတည်းဟူသော
ဣဿရိယဘုန်းတော်... (၁)။ မဂ္ဂ၊ ဖလ၊ နိဗ္ဗာန-ဟူသော
နဝလောကုတ် တရားတော်အချုပ်သို့ အနုတ္တရ ဥက္ကဋ္ဌ
မြောက် ထင်ရှားစွာ ရောက်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော
ဓမ္မဘုန်းတော်... (၂)။ ဘုံမနုဿ ဥက္ကဋ္ဌ၌ အနုတ္တရဗျား

ဘုရားဘုန်းမြင့် ပွင့်တော်မူပြီ ပွင့်လာပြီဟု တညီတညာ ထက်မြဲဟောတိုင် စက္ကဝါမဆံ့ ပြန့်နှံ့ ကျော်စောလျက် လောကဓာတ်လုံး ညွတ်ရုံးနိဗ္ဗင် မဆိတ်ပြတ်ပဲ ပရိသတ် အခြံအရံများခြင်းတည်းဟူသော ယသဘုန်းတော်... (၃)၊ ဝစန၊ ရူပ၊ ဉာဏ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ် = လေးရပ်ရှိန်ဝေ အစိန္တေ ဖြစ်၍ ဧကတိံသ ကိန်းပြရုံးဖွဲ့ သုံးဆယ့်တစ်ခရိုင် ဘုံနေ ထိုင်သူတို့သည် ပြိုင်မည်၊ တုမည်ကိုမဆိုထား စကား လေသံ ကြံရုံမျှ မကြံစည်ကောင်း တပေါင်းတရုံး ဘုန်း တော်၊ ကံတော် ရွှေဉာဏ်တော်နှင့် အသံတော်စကား တော်၏ လွန်မြတ်ခြင်း...., အဆင်းတော် ရူပကာယ တူပမာမမျှသော ပူဇောရဟအထူးထူး လူသုံးဦးတို့ ဖူးမြော် ပူဇော်၍ မရောင့်ရဲနိုင်အောင် လွန်ကဲသော အသရေ ရှိတော်မူခြင်းတည်းဟူသော သိရိဘုန်းကော်... (၄)၊ ကိုယ်တော်မြတ်၏ အတ္တဟိတ အသဒိသဘောဂီ လောကီ ဖြစ်သော အစီးအပွါးတော်, ဘဝတောအုပ် မသော ရုတ်စေပဲ- လောကုတ္တရာဖြစ်သော အစီးအပွါးတော်...., သတ္တဝါဝေနေယျ အနန္တတို့၏ မဟန္တဘောဂီ လောကီ ဥစ္စာ လောကုတ္တရာအစီးအပွါး = ဤသို့အားဖြင့် များမြတ် သော အကျိုးအာနိသင်တို့ကို မငြင်မငြါ အလိုတော်ရှိရာ လိုက်ပါပြီးစီးတော်မူစေနိုင်ခြင်းတည်းဟူသော ကာမ ဘုန်းတော်... (၅)၊ လေးဆယ့်ငါးဝါ ပတ်လုံးကြာအောင် မေတ္တာလေ့ ညဉ့်နေ့မဟူ ပုရောဘတ္တ ပစ္စာဘတ္တ ပဌမ ယာမ်-စသည်တို့၌ ဘုရားအမှု ကိစ္စစုကို တခုမကျန် တရံ မယုတ် အားသွန်ထုတ်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ပယတ္တ ဘုန်းတော်... (၆)၊ ယင်းသို့ ဘဇိ၊ ဘဂီ၊ ဘင်္ဂီ၊ ဝိဘတ္တ- စသည်များစွာ ဂုဏ်တော်တို့ကြောင့်လည်း။ ဆဂဝါ = ဆဂဝါ-ဟူသော ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာ တကား...။

မကျဉ်းမကျယ် မှတ်သားရန် အဓိပ္ပါယ်

မြတ်စွာဘုရားရှင်၌ ဤဂုဏ်တော်ကိုးပါးမှတစ်ပါး မရေမတွက်နိုင်အောင် များစွာသောဂုဏ်ကျေးဇူးများ ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း လူ၊ နတ်၊ မြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ အလိုစရိုက်နှင့် လိုက်လျောရုံမျှ ထိုထိုသုတ္တန်များ၌ ဤဂုဏ်တော်ကိုးပါးကို မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူအပ်၏။ တနည်းအားဖြင့် ဤဂုဏ်တော်ကိုးပါးဖြင့်ပင် တပါးသောဂုဏ်တော်များကိုလည်း သိမ်းကျုံးသင်္ဂြိုဟ်သဘောတူရာပေါင်းယူနိုင်သောကြောင့် ဤဂုဏ်တော်ကိုးပါးကို ထိုထိုသုတ္တန်များ၌ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ ယခုအခါ ထိုဂုဏ်တော်ကိုးပါးနှင့်စပ်၍ မကျဉ်းမကျယ် မှတ်သားဖွယ်ကို ပြဆိုရေးသားပေအံ့—

(၁) အရဟံဂုဏ်တော်

ဤဂုဏ်တော်အရာ၌ ၁ - ဂုဏ်တော်နှင့် ၂ - ဂုဏ်တော် ရှင် မြတ်စွာဘုရားကို ရှေးဦးစွာ ခွဲခြား၍ သတိချပ်ထားရာ၏။ ၁ - ဂုဏ်တော်ဟူသည်မှာ—မြတ်စွာဘုရားရှင် ခန္ဓာအစဉ်ခြင်သန္တာန်တော်၌ တည်ရှိဖြစ်ပွားသည့် ဓမ္မသဘာဝ ကျေးဇူးများကို ခေါ်ဆို၍၊ ၂ - ဂုဏ်တော် ရှင် မြတ်စွာဘုရားဟူသည်မှာ—ထို ဓမ္မသဘာဝ ကျေးဇူးများ၏ ဖြစ်ပွားတည်ရှိရာ ခန္ဓာအစဉ် ဝိသေသခြင်သန္တာန်တော်ကို ခေါ်ဆိုလေသည်။

ထိုတွင် ဤ “အရဟံ” ဂုဏ်တော်အရာ၌ ကျေးဇူး ၅ - ချက် အနက်သဘောကို မှတ်ယူရာ၏။ ထိုအနက် ၅-မျိုးတို့မှာ—

(က) အရိ+ဟတ-မှ (တ) ကိုချေ၍ အရဟ-ဖြစ်လာသည်။ (အရိ = တထေဝင်ငါးရာ ကိလေသာ ရန်သူတို့ကို+ဟတ = လောကုတ္တရာမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ဝယ်သတ်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား - ဟု ဆိုလိုသည်)။ ထင်ရှားစေဦးအံ့—လောကသဘောအားဖြင့် ရန်သူဖြစ်သောသူသည် မိမိ၏အကျိုးမဲ့ကိုသာ ပြုသကဲ့သို့ ထိုအတူ တထေဝင်ငါးရာ ကိလေသာတရားတို့သည်လည်း မိမိဖြစ်ပွားရာပုဂ္ဂိုလ်၏ အကျိုးမဲ့ကိုသာ ပြုတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို

ကိလေသာတရားတို့သည် မိမိဖြစ်ပွားရာ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ရန်သူကြီးများသာ ဖြစ်ကြကား မြတ်စွာဘုရားအလောင်းတော်သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကိလေသာတို့သည် ဘုရားအလောင်းတော်၏ ရန်သူကြီးများသာ ဖြစ်ကြသဖြင့် အရိ = ရန်သူဟူသော အမည်ကို ရရှိကြလေသည်။

ထို့တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာရန်သူများကို မြတ်စွာဘုရားသည် မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင် အပရာဇိတပလ္လင်တော်၌ (ရှေးဖော်ပြရာပါ) မဟာဝဇီရဝိပဿနာတရား ပွားများတော်မူသဖြင့် ရရှိအပ်သော လောကုတ္တရာမဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် အစုလိုက် အစုလိုက် ပယ်သတ်တော်မူအပ်လေပြီ။ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာမဂ်လေးပါး ဓမ္မသဘာဝ ကျေးဇူးများသည် (အရိဟတ-ပုဒ်မှ နိရုတ္တိနည်းအရ ပြောင်းလဲလာသည်) အရဟံဂုဏ်တော် မည်၍ ထို အရဟံဂုဏ်တော် = လောကုတ္တရာမဂ်လေးပါးတို့ဖြစ်ပွားရာ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာတော်အစဉ်သည် အရဟံဂုဏ်တော်ရှင် ဖြစ်လေသည်။

(ခ) တနည်း အာရက - မှ (နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့်) အရဟ ဖြစ်လာသည်။ (အာရက = ကိလေသာရန်သူတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသောမြတ်စွာဘုရားဟု ဆိုလိုသည်)။ ထင်ရှားစေဦးအံ့-မြတ်စွာဘုရားသည် ရှေး (က-အမှတ်ပါ စကားရပ်) ၌ ပြအပ်ခဲ့သော အတိုင်း ကိုယ်တော်မြတ်၏ တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာရန်သူတို့ကို ဝါသနာအဋ္ဌေဓာတ်နှင့်တကွ လောကုတ္တရာမဂ်လေးပါးဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်တော်မူအပ်ခဲ့လေသည်။ ထို ပယ်သတ်အပ်ပြီးသော ဝါသနာအဋ္ဌေဓာတ်နှင့်တကွ တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာရန်သူတို့သည် ကိုယ်တော်မြတ်သန္တာန်၌ ဘယ်သော အခါမျှ မဖြစ်ကြ = မဥပါဒ်ကြတော့ပေ။ ကိုယ်တော်မြတ်မှ အဝေးကြီး ဝေးကွာကြလေတော့၏။ ကိုယ်တော်မြတ်သည်လည်း ထို ဝါသနာအဋ္ဌေဓာတ်နှင့်တကွသော တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ ရန်သူတို့မှ အဝေးကြီး ဝေးကွာတော်မူလေတော့၏။ ထို့ကြောင့် ဝါသနာအဋ္ဌေဓာတ်နှင့်တကွ ထို တထောင့်ငါးရာ

ကိလေသာ ရန်သူတို့မှ ဝေးကွာတော်မူခြင်းသည် အရဟံဂုဏ် တော်မည်၍ ထို ဂုဏ်တော်၏ဖြစ်ပွားရာ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာတော်အစဉ်သည် ဂုဏ်တော် ရှင် ဖြစ်လေသည်။ ဤဂုဏ်တော် ကား မဂ်လေးပါးကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးဂုဏ်တော် ဖြစ် လေသည်။

(ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော က-မှတ်, ခ-မှတ် အရဟံဂုဏ်တော်များအရ ရဟန္တာသာဝကအရှင်မြတ်များသည်လည်း တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ ရန်သူတို့ကို အမြစ်ပြတ် ပယ်သတ်တော်မူကြသောကြောင့် အရဟံဂုဏ် ရှင် ဖြစ်ထိုက်ကြသည် ဟု ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိသော်လည်း ထို သာဝက ရဟန္တာအရှင်မြတ်များမှာ ကိလေသာကိုသာပယ်၍ ဝါသနာအဇ္ဇေ ဓာတ်ကိုကား မပယ်သတ်နိုင်ကြသဖြင့် အရဟံဟူသောဂုဏ်ထူးကို မရ ရှိကြပဲ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကသာ မဂ်လေးပါးဖြင့် ဝါသနာအဇ္ဇေ ဓာတ် နှင့်တကွ ကိလေသာ ခပ်သိမ်းကို ပယ်သတ်တော်မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်သာ အရဟံဂုဏ်ထူးကို ရရှိတော်မူလေသည်။

ဝါသနာအဇ္ဇေဓာတ် ဟူသည်မှာ ကိလေသာကို ပယ်ပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်၏ သန္တာန်၌သော်လည်း ကိလေသာကို မပယ်ရ သေးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လုံ့လပယောဂနှင့်တူသည့် လုံ့လပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော (ခန္ဓာသန္တာန်ဝယ် ပုထုဇန်ဘဝက အဖန်ဖန်ဖြစ်ပွား ခဲ့သည့်) ကိလေသာတရားတို့က ခြင်းချန်၍ ထားခဲ့သော အစွမ်းသတ္တိထူး အထုံဓာတ်တမျိုးဖြစ်လေသည်။

ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်အခါက အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ-မည်သော ရဟန္တာမထေရ်မြတ်တပါးရှိလေသည်။ ထိုမထေရ်မြတ်သည် လွန်ခဲ့သော အခါက ဇာတ်ဝါဒ မာန်မာနခက်ထန်သည့် ပုဏ္ဏားမျိုး၌ ဘဝငါးရာ ဆက်၍ ဖြစ်ခဲ့လေရာ ထိုဇာတ်မာန်ကိလေသာဖြင့်ပင် မိမိတို့အမျိုးမှ တပါး အခြားအမျိုးများကို ဝသလ=သူယုတ်မာဟူ၍ ခေါ်ဆိုပြော ကြားခဲ့လေသည်။ ယခုနောက်ဆုံး ရဟန္တာဖြစ်သောဘဝ၌ ထိုဇာတ် မာန်ကိလေသာကို အမြစ်ပြတ်ပယ်ပြီး ဖြစ်သော်လည်း လွန်ခဲ့သော ဘဝများစွာက ထိုအရှင်၏သန္တာန်ဝယ် အဖန်ဖန်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဇာတ် မာန် ကိလေသာက အထုံအဇ္ဇေဝါသနာဓာတ် သတ္တိထူးတမျိုးကို ထို ခန္ဓာအစဉ်၌ ခြင်းချန်ထားခဲ့လေသောကြောင့် ထိုဝါသနာအဇ္ဇေဓာတ် ကြောင့်ပင် တော့သမျှသောလူများကို ဝသလ= ဟဲ့သူယုတ်မာဟု ရိုင်း

ပြဇ္ဇာ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုလေသည်။ ဤကဲ့သို့ အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆရဟန္တာ မထေရ်၏သန္တာန်၌ ဇာတိမာန်ကိလေသာပင်မရှိသော်လည်း ထိုကိလေ သာက ဤခန္ဓာအစဉ်ဝယ် ဝသလ=ဟဲသုယုတ်မာဟု ရိုင်းပြဇ္ဇာ ခေါ် ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်း အထုံအဇ္ဇေဇာတ် သတ္တိထူးတမျိုး ထားရှိခဲ့လေ သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ကိလေသာ၏ အထုံအဇ္ဇေဇာတ် သတ္တိထူးမျိုးကို ဝါသနာ ဟူ၍ ခေါ်သည်။

(ဂ) တနည်း-အ+ရဟ = နှစ်ပုဒ်ကိုပေါင်း၍အရဟံ = ဆိတ် ကွယ်ရာ၌ မကောင်းမှုကို ပြုတော်မမူသော မြတ်စွာဘုရား၊ (ဟနည်း) မကောင်းမှုကို ပြုလုပ်ရန် ဆိတ်ကွယ်ရာဟူ၍ပင် ရှိတော်မမူသော မြတ်စွာဘုရားဟုဆိုလိုသည်။ ထင်ရှားစေဦးအံ့- လောက၌ ပညာရှိယောင် သူတော်ယောင် ဟန်ဆောင်ကြသော မာလသုယုတ်တို့သည် (မိမိတို့ကိုယ်တိုင်က မာလသုယုတ်ဖြစ်၍ မကောင်းမှုကို မပြုဝံ့လည်း မနေနိုင်ကြ၊ သူတပါးတို့က မိမိတို့ကို တကယ့်ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတွေဟုလည်း အထင်ကြီးစေလို ကြသဖြင့်) လူသူတပါး ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမည်ကို ကြောက်ရွံ့ကြသော ကြောင့် ဆိတ်ကွယ်ရာ အခါကာလ၊ ဒေသကို ရွေးချယ်ကာ မကောင်းမှုကို ပြုကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားမှာမူကား တိုသို့ မဟုတ်ချေ၊ မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ပင် ထိုမကောင်းမှု ပြုလုပ်ရန် အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်သည့် ကိလေသာတို့ကို ဝါသနာနှင့် တကွ ပယ်သတ်တော်မူပြီးဖြစ်သောကြောင့် မကောင်းမှုပြုရန် ဆိတ်ကွယ်ရာဟူ၍ပင် အလျှင်းမရှိ၊ ထိုသို့မရှိသဖြင့် ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ မကောင်းမှုကိုပြုခြင်းလည်း အလျှင်းမရှိ။ သို့ရကား မကောင်းမှု ၏အခြေခံအကြောင်းတရားတို့ကို အမြစ်ပြတ် ပယ်သတ်တော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “မကောင်းမှုပြုရန် ဆိတ်ကွယ်ရာအရပ်ဟူ၍ပင် အလျှင်းမရှိခြင်း၊ ထိုသို့မရှိသဖြင့် ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ မကောင်းမှုကို ပြုမှု အလျှင်းမရှိခြင်းများ”သည် ဤ(ဂ)အမှတ်ပါ အရဟံဂုဏ် တော်မည်၍ ဘုရားဒြဗိတော်မှာ ထိုဂုဏ်တော် ရှင်ဖြစ်လေသည်။

(ဃ) တနည်း-အရ+ဟတမှ (နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့်) အရဟ ဖြစ်လာသည်။ (အရ = သံသရာစက်၏အကန့်တို့ကို + ဟတ = မှန်မှန်ညက်ညက် ရစရာမရှိအောင် ချိုးဖျက်ပြီးသော မြတ်စွာ

ဘုရားဟု ဆိုလိုသည်)။ ထင်ရှားစေဦးအံ့ - ကာမဘဝ, ရူပဘဝ, အရူပဘဝ = ဤဘဝသုံးပါးကို ဝဋ်ရထားကြီးဟူ၍ တင်စားခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တရားတို့ မပြတ်ဖြစ်ခြင်းကို သံသရာဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်သည်။ ထိုသံသရာကိုပင် ဝဋ်ရထားကြီး၌ တပ်ဆင်၍ထားအပ်သည့် ရထားဘီးကြီးဟူ၍ တင်စား ခေါ်ဆိုအပ်သည်။ (သံသရာစက်ဟူ၍လည်း ခေါ်၏)။ ထိုသံသရာစက် = ရထားဘီးမှာ အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာတည်းဟူသော ပုံတောင်း = အချက်ပါရှိလေသည်။ (အဝိဇ္ဇာနှင့်ဘဝတဏှာကို သံသရာစက် = ရထားဘီးကြီး၏ မူလအခြေတည် ဖြစ်သောကြောင့် ပုံတောင်း = အချက်ဟူ၍ တင်စား ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်)။ ကာမကုသိုလ်စေတနာ, ရူပကုသိုလ်စေတနာတည်းဟူသော ပုညာတိသင်္ခါရကို ကာမဘဝ, ရူပဘဝဝဋ်ရထားဘီးကြီးတို့၌ အသီး အသီး တပ်ဆင်၍ထားအပ်သည့် အကန့်အထောက်ဟူ၍ တင်စားခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ အကုသိုလ်စေတနာတည်းဟူသော အပုညာတိသင်္ခါရကို အပါယ်ဘဝဝဋ်ရထားဘီးကြီး၌ တပ်ဆင်၍ထားအပ်သည့် အကန့်အထောက်ဟူ၍ တင်စားခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ အရူပကုသိုလ်စေတနာတည်းဟူသော အာနေဉ္ဇာတိသင်္ခါရကို အရူပဘဝဝဋ်ရထားဘီးကြီး၌ တပ်ဆင်၍ထားအပ်သည့် အကန့်အထောက်ဟူ၍ တင်စားခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ ထိုသင်္ခါရသုံးပါးတို့ကို အရင်းမူလပိုင်းက အဝိဇ္ဇာ ဘဝတဏှာတည်းဟူသော အချက် = ပုံတောင်း အကြောင်းတရား, အဖျားပိုင်းက ဇရာမရဏတည်းဟူသော အကွပ်အကျိုးတရားတို့နှင့် ဆက်စပ်၍ နေသောကြောင့် သံသရာစက် = ရထားဘီးကြီး၏ အကန့်အထောက်အဖြစ်ဖြင့် တင်စားခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ ဇရာ, မရဏတရားနှစ်ပါးတို့ကိုကား ထိုထိုဘဝ၌ အဆုံးအစွန်းအနေဖြင့် ထင်ရှားသောကြောင့် သံသရာစက် = ရထားဘီးကြီး၏ အကွပ်အဖြစ်ဖြင့် တင်စားခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ ။ (အချုပ်အားဖြင့် ဤယခုပဌမနည်း၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ ၁၂-ရပ်တို့တွင် အဝိဇ္ဇာနှင့်တဏှာကို ပုံတောင်း = အချက်အဖြစ်ဖြင့်၎င်း, ဇရာနှင့်မရဏကို သံသရာစက် = ရထားဘီးကြီး၏ အကွပ်အဖြစ်ဖြင့်၎င်း, သင်္ခါရသုံးမျိုးတို့

ကို သံသရာစက် = ရထားဘီးကြီး၏ အကန့်အထောက်အဖြစ် ဖြင့်၎င်း၊ ကျန်သောပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါတရားတို့ကိုကား သံသရာ ဝဋ်ရထားလုံး = ရထားကိုယ်ထည်ကြီး အဖြစ်ဖြင့်၎င်း တင်စား ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။

အာသဝတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာတရား ဖြစ် ပွားရသည်။ အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်းကား အာသဝတရားတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုအာသဝတရားကို သံသရာစက် = ရထားဘီးကြီး ၏ အဝိဇ္ဇာ ဘဝတဏှာတည်းဟူသော ပုံတောင်း = အချက်၌ တပ်ဆင်လျှိုထိုး၍ထားအပ်သော ဝင်ရိုးအဖြစ်ဖြင့် တင်စားခေါ် ဆိုအပ်လေသည်။

ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာ၊ ဘဝတဏှာတည်းဟူသော အချက်ပုံ တောင်း၊ အဘိသင်္ခါရ သုံးပါးတည်းဟူသော အကန့်အထောက်၊ ဇရာမရဏ တည်းဟူသော အကွပ်ရှိလျက် အာသဝတည်းဟူ သော ဝင်ရိုးဖြင့် လျှိုထိုးပြီးလျှင် ဘဝသုံးပါး ဝဋ်ရထား၌ တပ်ဆင်၍ ထားအပ်သည့် အစမထင် သံသရာတစ်ခုကပင် မရပ်မတည် အမြဲလည်ခဲ့သော သံသရာစက် = ဝဋ်ရထားဘီး ကြီး၏ အဘိသင်္ခါရသုံးပါး အကန့်အထောက်များကို (နောက် ထပ် သံသရာစက်ကြီး မလည်နိုင်အောင်) မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ပင် ကာယိက၊ စေတသိက ဝိရိယနှစ်ထွေ ခြေတော်အစုံတို့ဖြင့် သီလတည်းဟူသော အောင်မြေခုံ၌ အစုံ ရပ်တည်တော်မူကာ သဒ္ဓါတရားတည်းဟူသော လက်ဖြင့် ကမ္မ- ကွယ်ကုသိုလ်ခေါ်သည့် မဂ်ဉာဏ်ပုဆိန်ကို မြဲမြံစွာ စွဲကိုင်တော် မူလျက် တခုမကျန် မှုန်မှုန်ညက်ညက် ဖြိုဖျက်ဖြတ်တောက်တော် မူအပ်လေသည်။

ထို့ကြောင့် မဂ်ဉာဏ်လေးချက်တည်းဟူသော ပုဆိန်ဖြင့် သံသ- ရာစက် = ဝဋ်ရထားဘီးကြီး၏ အကန့်အထောက် ဖြစ်သည့် အဘိသင်္ခါရသုံးမျိုးတို့ကို ပယ်ချိုးဖြတ်တောက်ခြင်းသည် ဤယခု (ဆ)အမှတ်ပြု အရဟံဂုဏ်တော်မည်၍ ဘုရားခြင်တော်မှာ ထို ဂုဏ်တော်ရှင်ဖြစ်လေသည်။

တနည်း—အစမထင်သော သံသရာဝဋ်ကို သံသရာစက်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ ထိုသံသရာစက်ဟူသည်မှာလည်း ပရမတ္ထ သဘာဝဓမ္မစစ်စစ်ကို ညွှန်ဖြင့်စေ့စပ်စွာ ကြည့်ရှုလျှင် ပဋိစ္စ- သမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ ၁၂-ရပ်တို့ပင် ဖြစ်လေသည်။

အဝိဇ္ဇာသည် မူလအခြေတည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုသံသရာ စက်ကြီး၏ အချက် = ပုံတောင်းဖြစ်လေသည်။ ဇရာ,မရဏနှစ် ပါးသည် ဘဝတရပ်၏ အဆုံးသတ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုသံသရာ စက်ကြီး၏ အကွပ်ဖြစ်လေသည်။ ကျန်သောအင်္ဂါ ၁၀-ပါးတို့ သည် အဝိဇ္ဇာလျှင် မူလအခြေတည်ရှိသောကြောင့်၎င်း, ဇရာမရ- ဏလျှင် အဆုံးသတ်ရှိသောကြောင့်၎င်း ထိုသံသရာစက်ကြီး၏ အကန့်အထောက်များ ဖြစ်ကြလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဂ်ညွှန်လေးချက် ဓားလက်နက်ဖြင့် ထိုသံသရာစက်၏ အကန့် များကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ဖျက်ဆီးတော်မူပြီး ဖြစ်လေသည်။ သို့ရကား မဂ်ညွှန်လေးချက် ဓားလက်နက်ဖြင့် သံသရာစက်၏ အကန့် ဆယ်တန့်သောတရားတို့ကို ပယ်ရှား ဖြတ်တောက်ခြင်း သည် ဤ(ဃ)အမှတ်ပါ အရဟံဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရားခြင်တော် မှာ ဂုဏ်တော် ရှင်ဖြစ်လေသည်။ "(ဤနောက်နည်းကိုပင် ရှေး ဂုဏ်တော်အနက်၌ ဖော်ပြအပ်ခဲ့သည်)"

(c) တနည်း—အရဟ = လူနတ်မြဟ္မာသတ္တဝါတို့၏ပူဇာ- ဝိသေသနှင့်တကွ လေးဝသောပစ္စည်းတို့ကို ခံယူတော်မူထိုက် သော မြတ်စွာဘုရားဟု ဆိုလိုသည်။ မှန်၏—မြတ်စွာဘုရား သည် လောက၌ အမြတ်ဆုံးသော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တော်မူသော ကြောင့် လူနတ်မြဟ္မာတို့၏ ပူဇာဝိသေသ လေးဝသောပစ္စည်း တို့ကို ခံယူတော်မူထိုက်လေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် မြတ်စွာဘုရား ရှင် ပွင့်ထွန်းတော်မူလာလျှင် တန်ခိုးကြီးသော နတ်လူတို့သည် အခြားတပါး၌ ပူဇော်မှု မပြုကြတော့ပဲ မြတ်စွာဘုရား၌သာ ပူဇော်မှု ပြုကြလေသည်။

ပြုကြပုံအမြက်မှာ သဟမ္ပတိမြဟ္မာကြီးသည် မြင်းမိုရ်တောင်မျှ ရှိသော ရတနာပန်းဆိုင်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ပူဇော်လေ

သည်။ ထိုမှတစ်ပါး အခြားသော နတ်လူများ မိမိသာရမင်း၊ ကောသလမင်းအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည်လည်း မိမိတို့စွမ်းအားရှိသမျှ မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ကြလေသည်။ ဤတွင်မျှမက သေး မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးသည့်နောက်မှာလည်း အသောကမင်းတရားသည် မြတ်စွာဘုရားကို ရည်စူး၍ ကိုးဆယ့်ခြောက်ကုဋေသောဥစ္စာကို စွန့်လွှတ်ကာ ဇမ္ဗူဒိပ်တကျွန်းလုံး၌ ကျောင်းတိုက်ကြီးပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်-စသည် တည်ထားကော်ရော် ပူဇော်လှူဒါန်းလေသည်။

သို့ရကား လူနတ်မြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်ကြောင်းဖြစ်သည့် အတုမရှိသော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ်ကျေးဇူးတို့မှာ ဤ(င) အမှတ်ပြု အရဟံဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရားခြင်တော်မှာ ဂုဏ်တော် ရှင်ဖြစ်လေသည်။ ။ (ဤအရဟံဂုဏ်တော် ၅-ချက်နှင့် ရှေးဖော်ပြရာပါအနက်ကို ဆက်စပ်တဖန် သုံးသပ်ဖတ်ရှုပါဦး)။

အရဟံဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၂) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်

သမ္မာ = မဖောက်မပြန် အမှန်အတိုင်း + သံ = ဆရာမကူ = သယမ္ဘုဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် + ဗုဒ္ဓ = ခပ်သိမ်းသော ဂေယျတရားတို့ကို သိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားဟု ဆိုလိုသည်။ ထင်ရှားစေဦးအံ့-မည်သည့်ဆရာ တဦးတယောက်ကမျှ ဟောပြောပြောကြား၍မဟုတ်ပဲ မိမိအလိုလို ကိုယ်တိုင်ထိုးထွင်း၍ သစ္စာဂေယျတရားတို့ကို သိသောဉာဏ်ကို သယမ္ဘုဉာဏ်ဟူ၍ခေါ်၏။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တို့မှာ သယမ္ဘုဉာဏ်ဖြင့်ပင် ဆရာမကူပဲ မိမိတို့ အလိုလို သစ္စာတရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်တော်မူကြသည့်အတွက် သမ္ဗုဒ္ဓဟူသောဂုဏ်ထူးကို ရရှိတော်မူကြသော်လည်း မိမိတို့သိပြီးသော သစ္စာတရားကို ဝေါဟာရ ပညတ်တင်ကာ သူတစ်ပါးတို့အား မဟောပြောနိုင်သောကြောင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဟူသောဂုဏ်ထူးကိုကား ရတော်မမူကြချေ။ အရိယာ သာဝကတို့မှာလည်း

ဟောပြုမည့်သူ ဆရာအထောက်အကူရမှ သစ္စာတရားတို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူကြကာ သူတပါးတို့အားလည်း ဆရာဘုရားဟောကြားသည့်နည်းအတိုင်း သစ္စာတရားတို့ကို ဟောပြုနိုင်ကြသည့်အတွက် သမ္မာဗုဒ္ဓဟူသော ဂုဏ်ထူးကို ရရှိကြ၍ သယမ္ဘုဉ္ဇာဏ်ဖြင့် သစ္စာတရားတို့ကို သိကြသည် မဟုတ်သောကြောင့် သမ္မုဒ္ဓ-ဟူသော ဂုဏ်ထူးကိုကား ရရှိတော်မမူကြချေ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့မှာကား ကိုယ်တိုင်ကလည်း သယမ္ဘုဉ္ဇာဏ်ဖြင့် သစ္စာပေယျ တရားတို့ကို သိမြင်တော်မူကြသောကြောင့် သမ္မုဒ္ဓဟူသော ဂုဏ်ထူး၊ တပည့်သာဝကတို့အားလည်း အာသယဓာတ်နှင့်လျော်စွာ ဝေါဟာရပညတ်တင်၍ ဟောပြုတော်မူနိုင်ကြသောကြောင့် သမ္မာဗုဒ္ဓဟူသော ဂုဏ်ထူး = ဤဂုဏ်ထူး နှစ်ရပ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ကာ “သမ္မာသမ္မုဒ္ဓ” ဟူသော ဂုဏ်တော်ကြီးကို ရရှိတော်မူကြလေသည်။

သို့ရကား ခပ်သိမ်းသော သစ္စာပေယျတရားတို့ကို မဖောက်မပြန် အမှန်အတိုင်း ဆရာမကူပဲ သိမြင်နိုင်သည့် သမ္မညတဉ္ဇာဏ်အထွတ်တပ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ မဂ်ဉ္ဇာဏ်တော်လေးရပ်တို့သည် သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဂုဏ်တော်မည်၍ ဘုရားခြင်တော်မှာ ဂုဏ်တော်ရှင် ဖြစ်လေသည်။ (ဂုဏ်တော်အနက်ကို ပြန်၍သုံးသပ်ရှုတ်ဖတ်လေပါဦး)။

သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၃) ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်တော်

ဝိဇ္ဇာသုံးပါး (တနည်း) ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး၊ စရဏတရား တဆယ့်ငါးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား-ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိဇ္ဇာသုံးပါးကို ဘယဘေရဝသုတ် (မ ၁၂၆-မျက်နှာ)၌ ဟောတော်မူသည်၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးကို အဗ္ဗဋ္ဌသုတ် (ဒီ ၁၂၄-မျက်နှာ) ၌ ဟောတော်မူသည်။ ထိုသို့ ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး နှစ်နည်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခြင်းမှာ တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏

အလိုအဇ္ဈာသယနှင့် လိုက်လျောညီထွတ်စွာ ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်လေသည်။

“ပု, ဒိ, အာ, ဝိ, မ, ဣဒ္ဓိ, ဒိဗ္ဗိ, ဝေ၊ မှတ်လေသုံး, ရှစ်-ဝိဇ္ဇာဖြစ်” ဟူသောလင်္ကာ (ဆောင်ပုဒ်) အတိုင်း ၁-ပုဗ္ဗေနိဝါသညဏ်၊ ၂-ဒိဗ္ဗစက္ခုညဏ်၊ ၃-အာသဝက္ခယညဏ်၊ ၄-ဝိပဿနာညဏ်၊ ၅-မနောမယိဒ္ဓိညဏ်၊ ၆-ဣဒ္ဓိဝိဇ္ဇေညဏ်၊ ၇-ဒိဗ္ဗသောတညဏ်၊ ၈-စေတောပရိယညဏ် = ဤကား ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတို့တည်း။ ထိုရှစ်ပါးတို့တွင် (ပု, ဒိ, အာ) ရှေ့သုံးပါးကို ဝိဇ္ဇာသုံးပါးဟူ၍ ခေါ်၏။

၁-ပုဗ္ဗေနိဝါသညဏ် = ရှေး၌ ဖြစ်ဘူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို အောက်မှေ့သိမြင်သောညဏ်။ ဤညဏ်တော်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ကိုယ်တော်မြတ်နှင့်တကွ သတ္တဝါတို့၏ အတိတ် ဖြစ်ရပ်များကို လင်းလင်းသိမြင်တော်မူကာ ဟောကြားတော်မူလေသည်။

၂-ဒိဗ္ဗစက္ခုညဏ် = နတ်မျက်စိကဲ့သို့ အဝေးအရပ်၌ တည်ရှိသောအဆင်း တစ်စုံတရာဖြင့် ဖုံးကွယ်ထားသောအဆင်း သိမ်မွေ့နူးညံ့သောအဆင်းတို့ကို လင်းလင်းသိမြင်သောညဏ်။

၃-အာသဝက္ခယညဏ် = အာသဝေါတရား လေးပါးတို့ အကြွင်းမဲ့ ကုန်ရာ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ညဏ်။

၄-ဝိပဿနာညဏ် = ရုပ်နာမ်မွေ့ သင်္ခါရတို့၏ အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘောတို့ကို ပေါ်လောထင်ထင် သိမြင်သော ညဏ်။

၅-မနောမယိဒ္ဓိညဏ် = ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ဈာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် အခြားသော မနောမယရုပ်ကိုယ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သောညဏ်။

၆-ဣဒ္ဓိဝိဇ္ဇေညဏ် = အရာအထောင်စသည် ဣဒ္ဓိရုပ် အမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းနိုင်သောညဏ်။

၇-ဒိဗ္ဗသောတညဏ် = နတ်တို့၏ နားကဲ့သို့ အဝေးအရပ်၌ တည်ရှိသောအသံ တစ်စုံတရာခြားကွယ်နေသောအသံ သိမ်မွေ့နူးညံ့

သော အသံအမျိုးမျိုးတို့ကို ပကတိနားဖြင့် ကြားသကဲ့သို့ပင် ကြားသိနိုင်သောဉာဏ်။

၈-စေတောပရိယဉာဏ် = သူတပါးတို့၏စိတ်ဖြစ်ဟန်ကို တဆယ့်ခြောက်ပါးသော အခြင်းအရာဖြင့် သိရှိသောဉာဏ်။

ဤဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတို့တွင် ၄-အမှတ်ပြု ဝိပဿနာဉာဏ်ကား ကာမာဝစရဉာဏ်တည်း။ ၃-အမှတ်ပြု အာသဝက္ခယဉာဏ်ကား လောကုတ္တရာဉာဏ်တည်း။ ကြွင်းသောခြောက်ပါးတို့ကား ရူပါဝစရကြိယာ အတိညာဏ်ဉာဏ်တို့တည်း။

“သီ၊ ဣန္ဒြိယံ၊ ဘော၊ ဇာ၊ သတ်၊ စတ္တာ၊ မှတ်ပါစရဏ” ဟူသော လင်္ကာ (ဆောင်ပုဒ်) အတိုင်း ၁-သီလသံဝရ၊ ၂-ဣန္ဒြိယသုဂုတ္တဒ္ဓါရတာ၊ ၃-ဘောဇနေ မတ္တညုတာ၊ ၄-ဇာဂရိယာနုယောဂ၊ ၅-၁၁-သုတော်ကောင်းတရားခုနစ်ပါး၊ ၁၂-၁၅ ရူပါဝစရကြိယာဈာန်လေးပါး = ဤကား စရဏတဆယ့်ငါးပါးတို့တည်း။

၁-သီလသံဝရ = ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို လုံခြုံစွာ စောင့်ထိန်းခြင်း။

၂-ဣန္ဒြိယသုဂုတ္တဒ္ဓါရတာ = မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်-ဟူသော ဣန္ဒြိယခြောက်ပါးတို့၌ အကုသိုလ်တရားတို့ မဝင်ရောက်မဖြစ်ပွားနိုင်အောင် သတိတည်းဟူသော တံခါးမိုလ် တံခါးမှူးကို ခန့်တား၍ လုံခြုံအောင်စောင့်ထိန်းခြင်း။

၃-ဘောဇနေ မတ္တညုတာ = ဆွမ်းကို ခံယူရာ သုံးဆောင်ရာတို့၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိခြင်း။ ဒါယကာ၏ သဒ္ဓါတရားက အားကြီး၍ လှူဖွယ်ဝတ္ထုအင်အားက နည်းနေလျှင် ထိုလှူဖွယ်ဝတ္ထုအင်အားကို ခုတ်၍ အနည်းငယ်ကိုသာ ခံယူခြင်း၊ လှူဖွယ်ဝတ္ထုကပင် အားကြီးသော်လည်း ဒါယကာ၏ သဒ္ဓါတရားက အားနည်းနေလျှင် ထိုသဒ္ဓါတရား အင်အားကို ခုတ်၍ အနည်းငယ်ကိုသာ ခံယူခြင်း၊ ဒါယကာ၏ သဒ္ဓါတရားကလည်း အားကြီး လှူဖွယ်ဝတ္ထုကလည်း အားကြီးနေလျှင် မိမိပမာဏကို နှိုင်းချိန်၍ မျှတရုံမျှ

ခံယူခြင်းများကို ခံယူရာ၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိခြင်းဟူ၍ ခေါ်၏။ စားသုံးသောအခါ လေးလုပ် ငါးလုပ် လျှော့၍ စားသုံးခြင်း ပစ္စ-ဝေက္ခဏာတင် ဆင်ခြင်၍ စားသုံးခြင်းများကို သုံးဆောင်ရာ၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိခြင်းဟူ၍ ခေါ်၏။

၄-ဇာဂရိယာနုယောဂ = နိုးချပ်မှုနှင့်ယှဉ်ခြင်း (= နိုးချပ်မှုကို အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်း)။ မအိပ်ဝဲနေရုံမျှကို နိုးချပ်မှုဟု မဆိုရ။ တနေ့လုံးနှင့် ညဉ့်အဖို့ရာ ယံသုံးပါးရှိရာဝယ် ပဌမယံနှင့် ပစ္ဆိမယံ ဤအချိန်များ၌ ထိုင်လျက် စကြိုသွားလျက် ရဟန်းတရား ပွားများ အားထုတ်ကာ မိမိ၏စိတ်ကို နီဝရဏ အကုသိုလ် တရားတို့မှ စင်ကြယ်အောင်အားထုတ်ခြင်းကို နိုးချပ်မှုနှင့်ယှဉ်ခြင်းဟူ၍ ခေါ်၏။ (တနေ့အဖို့ရာ ၂၄-နာရီရှိရာဝယ် ညဉ့် ၁၀-နာရီမှ သန်းခေါင်ကျော် ၂-နာရီတိုင်ရုံသာ ခန္ဓာကိုယ်အပန်းအနွမ်းပြေအောင် အိပ်စက်၍ ကျန်သော နာရီ ၂၀-တို့ပတ်လုံး ရဟန်းတရား ပွားများ အားထုတ်ခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။)

၅-၁၁-သုတော်ကောင်းတရား ခုနစ်ပါးတို့ဟူသည်မှာ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ၊ ဗာဟုဿစ္စ၊ ဝီရိယ၊ ပညာ = ဤတရားခုနစ်ပါးတို့တည်း။ (သ၊ သ၊ ဟိ၊ ဩ၊ စ္စ၊ ဝိ၊ ပေါ၊ မှတ်လော ခုနစ်ဖြော)။

၁၂-၁၅-(စတ္တာ) ရူပါဝစရဈာန် လေးပါးတို့ ဟူသည်မှာ စတုက္ကနည်း ရူပါဝစရဈာန်လေးပါးတို့တည်း။

(ဤ၌။ ။ သီလသံဝရ အစရှိသော တဆယ့်ငါးပါးသော တရားတို့ဖြင့် အရိယသာဝက-မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝကသည် ရှေးကတခေါက်မျှမရောက်ဘူးသော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့ ဖြောင့်မတ်စွာ ကေန သွားရောက်နိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုတရား တဆယ့်ငါးပါးတို့ကို စရဏဘုရား တဆယ့်ငါးပါးတို့ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ဝိဇ္ဇာတရားတို့သည် မျက်စိနှင့် တူကုန်၏။ စရဏတရားတို့သည် ခြေနှင့်တူကုန်၏။ မျက်စိသာရှိ၍ ခြေမရှိလျှင်၎င်း၊ ခြေသာရှိ၍ မျက်စိမရှိလျှင်၎င်း အလိုရှိရာအရပ်သို့ မရောက်နိုင်သကဲ့သို့ ဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော မျက်စိသာရှိ၍ စရဏဘုရားတည်းဟူသော ခြေမရှိလျှင်၎င်း၊ စရဏတရားတည်းဟူသော ခြေသာရှိ၍ ဝိဇ္ဇာတရားတည်းဟူသော မျက်စိမရှိလျှင်

ရင်း အလိဂ္ဂိရာ နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့ မရောက်နိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် အသိဉာဏ် ဝိဇ္ဇာမျက်စိ ကိုယ်ကျင့် စရဏတရားတည်းဟူသောခြေ နှစ်ပါးစုံအောင် ကျင့်ဆောင်ကြိုးကုတ် အားထုတ်ရာ၏။

ဤ၌- “ဝိဇ္ဇာတရား စရဏတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံမှုကို တပည့်သာဝက တို့၌လည်း ရအပ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကိုသာ ဝိဇ္ဇာ- စရဏသမ္ပန္န-ဟူသော ဂုဏ်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ် ရှိ၏။ အဖြေကား- ဤဝိဇ္ဇာတရား စရဏတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံမှုကို တပည့် သာဝကတို့၌လည်း ရအပ်ပါ၏။ သို့သော်လည်း မြတ်စွာဘုရား၏ ဝိဇ္ဇာတရားနှင့် ပြည့်စုံမှု စရဏတရားနှင့် ပြည့်စုံမှုသည် ပြဆိုလတံ့သော ဂုဏ်ကျေးဇူးအထူးကို ရွက်ဆောင်နိုင်၍ တပည့်သာဝကတို့၏ ဝိဇ္ဇာတရား နှင့်ပြည့်စုံမှု စရဏတရားနှင့် ပြည့်စုံမှုမှာ ထိုသို့ မရွက်ဆောင်နိုင်သော ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကိုသာ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န-ဟူသော ဂုဏ်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါ၏ဟူလို။

ထိုဝိဇ္ဇာဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း=ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ၊ စရဏတရားနှင့် ပြည့်စုံ ခြင်း=စရဏသမ္ပဒါနှစ်ပါးတို့တွင် မြတ်စွာဘုရား၏ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ပြည့်စေ၍ တည်၏(=ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါကြောင့် သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ် ရသည်ဟူလို)။ စရဏသမ္ပဒါသည် ကြီးမြတ်သောကရုဏာ ရှင်၏အဖြစ်ကို ပြည့်စေ၍ တည်၏ (=စရဏသမ္ပဒါကြောင့် မဟာ- ကရုဏာတရား ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်သည်ဟု ဆိုလို၏)။ ထိုသို့ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ ကြောင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင်၊ စရဏသမ္ပဒါကြောင့် မဟာကရုဏာတော် ရှင်ဖြစ်သောကြောင့်ပင် မြတ်စွာဘုရားသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် ခပ် သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးရှိသောအမှု မရှိသောအမှုကို သိတော် မူပြီးလျှင် မဟာကရုဏာဖြင့် အကျိုးမရှိမည့်အမှုကို ရှောင်ကြဉ်စေ၍ အကျိုးရှိမည့်အမှု၌ ယှဉ်စေတော်မူလေသည်။ ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်နှိုက်က ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ စရဏသမ္ပဒါဂုဏ် ရှင် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် ကိုယ်တော်မြတ် တည်ထား ဟောကြားအပ်သော သာသနာတော်သည် သံသရာဝဋ်မှ ကေနပ်ပင် ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်စေတတ်သည့်=နိယျာ- နိကသာသနာတော်ဖြစ်ရသည့်ပြင် ကိုယ်တော်မြတ်၏ တပည့်သာဝက များတို့ ကျင့်အပ်သော အကျင့်ပဋိပတ်သည်လည်း ဖြောင့်မတ် မှန်ကန်သော သမ္မာပဋိပတ် ဖြစ်ရလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဖော်ပြရာပါ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ၊ စရဏသမ္ပဒါတရား အစုသည် ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါဂုဏ်တော်မည်၍ ဘုရားခြင်တော်မှာ

ထိုဂုဏ်တော်ရှင် ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ကြီး ဖြစ်လေသည်။
(ဂုဏ်တော်အနက်ကို ပြန်၍သုံးသပ် ရွတ်ဖတ်လေပါဦး)။

ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၄) သုဂတဂုဏ်တော်

ဤသုဂတဂုဏ်တော်အတွက် အဋ္ဌကထာ၌ လေးချက်ဖွင့်ပြ
သည်။ ၎င်းတို့မှာ—(၁) သု = တင့်တယ်သော + ဂတ = သွား
ခြင်းဖြင့် သွားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ ဤ၌ အရိယမဂ်ကို
မြတ်စွာဘုရား၏ သွားခြင်းဟူ၍ ခေါ်ဆိုသည်။ ထိုအရိယမဂ်သည်
အပြစ်မရှိ စင်ကြယ်သောကြောင့် တင့်တယ်သည်။ သို့ရကား
မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အပြစ်မရှိစင်ကြယ်တင့်တယ်သော အရိယ
မဂ်တည်းဟူသော ဉာဏ်အသွားဖြင့် ဘေးကင်းရာနိဗ္ဗာန်အရပ်သို့
မငြိမကပ် သွားရောက်တော်မူတတ်သောကြောင့် သုဂတမည်
တော်မူ၏။ (ဤအလို အရိယမဂ်ကား ဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရား
ခြင်္စတော်ကား ဂုဏ်တော်ရှင် ဖြစ်လေသည်)။

(၂) သု = ကောင်းသော နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့ + ဂတ = ဉာဏ်
တော်အသွားဖြင့် ကြွသွားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ နိဗ္ဗာန်
တရားတော်မှာ ဒုက္ခသင်္ခါရမျိုး တစိုးတစိမရှိရကား ကေန်စင်စစ်
သုခသာလျှင်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ကေန်အကောင်း
ဆုံးဌာနဖြစ်လေသည်။ ထိုအကောင်းဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့
မဂ်ဉာဏ်လေးပါးဖြင့် တထိုင်တည်း သွားရောက်တော်မူသော
ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သုဂတမည်တော်မူလေသည်။
(ဤအလိုလည်း မဂ်ဉာဏ်လေးပါးတို့မှာ ဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရား
ခြင်္စတော်မှာ ဂုဏ်တော်ရှင် ဖြစ်လေသည်)။ ဤနှစ်နည်းလုံး
မှာပင် အရိယမဂ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ထင်ထင် အာရုံပြု
ခြင်းကိုပင် နိဗ္ဗာန်သို့သွားရောက်ခြင်းဟု ဆိုသည်။ ဤအရာမျိုးကို
ဉာဏဂတိ = ဉာဏ်ဖြင့်သွားခြင်းမျိုးဟုခေါ်၍ ခန္ဓာကိုယ်အထည်
ခြင်္စကြီး ရွာသို့ မြို့သို့ တောသို့ ထိုထိုအရပ်ဒေသတို့သို့ ရောက်၍
သွားခြင်းမျိုးကို ကာယဂတိ = ကိုယ်ဖြင့်သွားခြင်းမျိုးဟု ခေါ်၏။

(၃) သု-သမ္မာ = ကောင်းစွာ + ဂတ = နိဗ္ဗာန်သို့ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သွားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား။ ဤနည်း၌ ကောင်းစွာ သွားခြင်းဟူသည် ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ကိလေသာတရားတို့ဖြင့် အလွမ်းမိုးမခံရပဲ သွားခြင်းကို ဆိုသည်။ ထိုထိုမဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့ကို ကိုယ်တော်မြတ် သန္တာန်သို့ တဖန်ပြန်၍ မလာစေပဲ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားဟု ဆိုလိုသည်။

ဤဆိုအပ်ပြီး သုံးနည်းလုံးမှာပင် ပရမတ္ထ သဘာဝစစ်စစ်ကို ကြည့်ရှုလျှင် မဂ်လေးပါးဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခြင်း = နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ခြင်းဟူသော လိုရင်းအနက် တချက်တည်းပင် ထွက်ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဂုဏ်တော်အနက်၌ “မဟာဇေယျခုံ ပြည်နိဗ္ဗာန်ရွှေဘုံသို့ လေးစုံသောမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် တရံတခေါက် မပြန်ရောက်ပဲ တလျှောက်တည်း ကြွသွားတော်မူသောအကြောင်းကြောင့်၎င်း”ဟု (၁) အမှတ်ပြု ပဌမနည်း ပြန်ဆိုလေသည်။

(၄) သု-သမ္မာ = ကောင်းစွာ + ဂဒ = သင့်လျောက်ပတ်သောဌာန၌ သင့်လျောက်ပတ်သော စကားကို မြွက်ကြားမိန်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ (ဤနည်း၌ သုဂဒ-ဟု ဆိုလိုချက် ဒ-အက္ခရာကို တ-အက္ခရာပြု၍ သုဂတ-ဟု ဆိုလေသည်)။

“စကားခြောက်ခွန်း၊ လူဝယ်ထွန်း၊ လေးခွန်းကိုပယ်-နှစ်ခွန်းတယ်”ဟူသောအတိုင်း—

၁-မှန်လည်းမမှန် အကျိုးလည်းမရှိ သူတပါးလည်း မချစ်အပ်သော စကား(= သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ကို “ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ပြောအပ်သော စကားမျိုး)၊ ထိုစကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မမူ။

၂-မှန်ပင်မှန်သော်လည်း အကျိုးမရှိပဲ သူတပါးလည်း မချစ်အပ်သောစကား (= ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆုံးမလို၍

မဟုတ်ပဲ နှလုံးနာ၍ “ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ပြောအပ်သော စကားမျိုး)၊ ထိုစကားမျိုးကိုလည်း မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မမူ။

၃-မှန်လည်းမှန်၍ အကျိုးရှိပြီးလျှင် အပြောခံရသူ သူတပါးမူကား မချစ်အပ်သောစကား(=အပေါ်ယံငရဲသို့ ကျရောက်မည့် ဒေဝဒတ်ကို မဟာကရုဏာတော်ဖြင့် “အပေါ်ယံငရဲသို့ ကျရောက်မည့် ဒေဝဒတ်” ဟု ပြောအပ်သောစကားမျိုး)၊ ထိုစကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရားသည် အခါအခွင့်ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ ပြောသင့်က မိန့်ကြားပြောဆိုတော်မူ၏။

၄-မှန်လည်းမမှန် အကျိုးလည်းမရှိပဲလျက် သူတပါးတို့ ချစ်နှစ်သက်အပ်သောစကား(= ဗေဒင်ကျမ်းလာ အစီအမံအတိုင်း ပါဏာတိပါတ-စသည်အမှု ပြုလုပ်ခြင်းသည် နတ်ရွာသုဂတိသို့ ပို့ဆောင်နိုင်၏-ဤသို့စသည် ပြောဆိုအပ်သော စကားမျိုး)၊ ထိုစကားမျိုးကိုလည်း မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မမူ။

၅-မှန်ပင်မှန်သော်လည်း အကျိုးမရှိပဲ သူတပါးတို့ ချစ်နှစ်သက်အပ်သောစကား(=မှန်ကန်၍ တဦးနှင့်တဦး အချစ်ဆိတ်သည်း အမုန်းပွားမည့် ဂုံးတိုက်စကားမျိုး)၊ ထိုစကားမျိုးကိုလည်း မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မမူ။

၆-မှန်လည်းမှန် အကျိုးလည်းရှိ၍ သူတပါးတို့လည်း ချစ်နှစ်သက်အပ်သောစကား(= သင့်လျောက်ပတ်သော နေရာဌာန၌ ဟောကြားအပ်သော ဒါန၊ သီလ-စသည် တို့နှင့်စပ်သော တရားစကားမျိုး)၊ ထိုစကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရားသည် အခါအခွင့်ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ မိန့်ကြား ပြောဟောတော်မူ၏။

ဤကဲ့သို့ လောကဝယ် စကားခြောက်မျိုးရှိသည့်အနက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ၃-အမှတ်ပြု မှန်လည်းမှန်၍ အကျိုးရှိပြီးလျှင်

အပြောခံရသူ သူတပါးမူကား မချစ်အပ်သောစကားနှင့် ၆-အမှတ်ပြ မှန်လည်းမှန် အကျိုးလည်းရှိ၍ သူတပါးတို့လည်း ချစ်နှစ်သက်အပ်သောစကား ဤစကားနှစ်မျိုးကိုသာ မိန့်ကြား တော်မူလေသည်။ ယင်းသို့ မိန့်ကြားတော်မူအပ်သော စကား နှစ်မျိုးမှာလည်း ၃-အမှတ်ပြ မှန်၍ အကျိုးရှိပြီးလျှင် အပြောခံရ သူသာ မချစ်နှစ်သက်အပ်သောစကားပင် ဖြစ်လင့်ကစား အခြား သူများ နား၌ကြားလျှင်ကား လောက၏ စီးပွားချမ်းသာကို ရွက်ဆောင်နိုင်သောကြောင့် ကောင်းစွာအပြစ်မရှိ ပြောဆို မိန့်ကြားအပ်သည်သာ မည်လေသည်။

သို့ရကား ဤနည်းအရ မှန်၍ အကျိုးရှိပြီးလျှင် (သူတဖက်သား အပြောခံရသူများ) ချစ်နှစ်သက်အပ်သည်ဖြစ်စေ မချစ်မနှစ်သက် အပ်သည်ဖြစ်စေ ကောင်းစွာအပြစ်မရှိသော စကားနှစ်မျိုးကို မိန့်ကြားတော်မူခြင်းသည် ဂုဏ်တော်မည်၍ ဘုရားမြတ်တော်သည် ဂုဏ်တော်ရှင် ဖြစ်လေသည်။ (ဂုဏ်တော်အနက်နှင့် ပြန်၍ စပ်ဟပ် သုံးသပ်ကြည့်ပါလေ)။

အဘယရာဇကုမာရသုတ်အကျဉ်း

ရှေးဖော်ပြရာပါ စကားခြောက်မျိုးအကြောင်းကား မဇ္ဈိမ-နိကာယ် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ၁-ဂဟပတိဝဂ်၊ ၈-အဘယရာဇကုမာရ သုတ်၌ လာရှိသည်။ အကြောင်းအရာ အကျဉ်းချုပ်ကား—

အခါတပါး၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန် ကျောင်းဝယ် ကိန်းအောင်းမွေ့လျော် နေတော်မူစဉ် မိမိသာရ မင်းကြီး၏သား အဘယမင်းသားသည် မိမိ၏ဆရာ နာဠပုတ္တ တက္ကတွန်းဆရာကြီးထံသို့ သွားရောက်ရှိခိုး၍ အပြစ်လွတ်ရာ အရပ်၌ ထိုင်နေလေသည်။ ထိုအခါ နာဠပုတ္တဆရာကြီးက အဘယ မင်းသားကို—

“မင်းသား.... သင်သွားပါချေ၊ ရဟန်းဂေါတမ၏အပေါ် ၌ အယူဝါဒ အပြစ်ဒေါသ တင်ပြပါလေ၊ ယင်းသို့တင်ပြ လျှင် သင်မင်းသားအတွက် ‘အဘယမင်းသားသည်

အလွန်တန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးသည့် ရဟန်း ဂေါတမ၏ အပေါ်မှာပင် အယူဝါဒ အပြစ်ဒေါသ တင်ပြနိုင်ပါပေ၏’ ဟု အလွန်ကောင်းသော ကျော်စောသတင်း ပြန့်တက်ခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်” —

ဟု ပြောဆိုလေသည်။ အဘယမင်းသားက “အရှင်ဘုရား... အကျွန်ုပ်သည် ဘယ်လိုနည်းဖြင့် တန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးသော ရဟန်းဂေါတမ၏ အပေါ်၌ အယူဝါဒ အပြစ်ဒေါသ တင်ပြနိုင်လိမ့်မည်နည်း (= တင်ပြနိုင်မည် မဟုတ်ပါ)” ဟု လျှောက်ဆိုလေလျှင် နာဠပုတ္တဆရာကြီးသည် အဘယမင်းသားကို—

မင်းသား ... သင်သွားပါချေ။ ရဟန်းဂေါတမရှိရာသို့ သွားရောက်ပြီးလျှင် ရဟန်းဂေါတမကို “အရှင်ဘုရား ... မြတ်စွာဘုရားသည် သူတပါးတို့ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော စကားကို ပြောကြားရာပါသလော” ဟု မေးမြန်းပါလေ။ ထိုသို့ သင်က မေးမြန်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ရဟန်းဂေါတမက “မင်းသား... မြတ်စွာဘုရားသည် သူတပါးတို့ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သောစကားကို ပြောကြားရာ၏” ဟု အကယ်၍ သင့်အား ဖြေကြားခဲ့လျှင် သင်သည် ရဟန်းဂေါတမကို “အရှင်ဘုရား... ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အရှင်ဘုရား၏အဖို့ရာ ပုထုဇန် သူငါအများနှင့် ထူးခြားချက် အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း။ မှန်ပါသည်—ပုထုဇန် သူငါအများလည်း သူတပါးတို့ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော စကားကို ပြောကြားလေရာ၏” ဟု အယူဝါဒ အပြစ်တင်စကား ပြောကြားပါလေ (၁)။

ထိုသို့မဟုတ်ပဲ သင်က မေးမြန်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ရဟန်းဂေါတမက “မင်းသား... မြတ်စွာဘုရားသည် သူတပါးတို့ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော စကားကို မပြောကြားလေရာ” ဟု အကယ်၍ သင့်အား ဖြေကြားခဲ့လျှင်လည်း သင်သည် ရဟန်းဂေါတမကို “အရှင်ဘုရား... ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အရှင်ဘုရားသည် ရှင်ဒေဝဒတ်ကို ‘အပါယ်သို့ လားမည့် ဒေဝ-

ဒတ်, ငရဲသို့ လားမည့် ဒေဝဒတ်, ကမ္ဘာပတ်လုံး ငရဲ၌ တည်ရကျက်ရမည့် ဒေဝဒတ်, ကုစား၍မရသောဒေဝဒတ်' ဟု အဘယ့်ကြောင့် မိန့်ကြားအပ်ပါသနည်း။ ဆက်၍ လျှောက်ထားရပါလျှင် အရှင်ဘုရား၏ ထိုသို့ မိန့်ကြား သောစကားကြောင့် ရှင်ဒေဝဒတ်သည် အမျက်ထွက်ကာ နှလုံးမသာမယာ ဖြစ်ခဲ့ရပါပြီ” ဟု အယူဝါဒ အပြစ်တင် စကား ပြောကြားပါလေ (၂)။

မင်းသား....သင်မင်းသားကသာ ရဟန်း ဂေါတမကို ဤ ဖော်ပြရာပါ အစွန်းနှစ်ဖက် မလွတ်ထွက်နိုင်သော ပြဿနာကို မေးမြန်းအပ်ပါလျှင် ထိုရဟန်းဂေါတမသည် လည်ချောင်း၌ ငါးမျှားသံချိတ် ငြိချိတ်နေသောယောက်ျား ကဲ့သို့ မထွေးနိုင် မမျိုနိုင် ဖြစ်မည်ကေန္တပေ—

ဟု သင်ကြားပြောပြလေ၏။

(ဤ၌။ ။နာဠုပုတ္တဆရာကြီးသည် ဤ ပြဿနာကို လေးလကြာ စဉ်းစားပြီးမှ အဘယမင်းသားကို သင်ကြားပေးလေသည်။ ထင်ရှား စေဦးအံ့—မြတ်စွာဘုရားရှင် ပွင့်ထွန်းတော်မူမီအချိန်က တိတ္ထိဆရာကြီး ခြောက်ဦးတို့သည် ငါဘုရား ငါဘုရားဟု ဝါကြား ဝန်ခံကြသဖြင့် အဟုတ်ပင် ဘုရားအစစ်ထင်ကြကာ ၎င်းဆရာကြီးတို့ထံ၌ လူပေါင်း များစွာတို့ တပည့်ခံခဲ့ကြလေသည်။ မြတ်စွာဘုရား ထင်ရှားပွင့်ထွန်း တော်မူလာသော အချိန်မှစ၍ ၎င်းတိတ္ထိ ဆရာကြီးတို့၏ တပည့်ဖြစ်သူ လူပေါင်းများစွာတို့သည် အစုလိုက် အပြုံလိုက်ပင် ပါရမီကောင်းမှု ကုသိုလ်ထူးရှိကြသူများပီပီ မြတ်စွာဘုရားထံ၌ တပည့်ခံကြလေသည်။

ထိုအခါ နာဠုပုတ္တဆရာကြီးသည် “ရဟန်းဂေါတမကား ငါ့တပည့် များကိုခွဲ၍ ယူသွားလေပြီ၊ ကိုင်း....ငါသည် အကြင်ပြဿနာကို ရဟန်း ဂေါတမကို မေးလိုက်လျှင် ထို ရဟန်းဂေါတမသည် ငုတ်တုတ်မိုင် ထိုင် ရာက မထနိုင်လေရာ၊ ထို ပြဿနာတခုကို စီမံဦးမူပဲ” ဟု ကြံစည်ဆင် ခြင်ကာ မိမိ၏ဒကာ အဘယမင်းသားအိမ်မှ ဆွမ်းအပို့ခံကာ ဆွမ်း ကောင်းများကို စားလျက် များစွာသောပြဿနာတို့ကို စိတ်ကူးဖြင့်ပင် စီရင်ပြီးလျှင် “အင်း....ဤပြဿနာ၌ ရဟန်းဂေါတမသည် ဤမည်သော အပြစ်ကို တင်ပြလိမ့်မည်၊ ဤ ပြဿနာ၌ကျပြန်တော့ ဤမည်သော

အပြစ်ကို တင်ပြလိမ့်မည်” ဟု တွေးတော၍ ထိုပြဿနာအားလုံးကို အတည်မပြုပဲ ပယ်ရှားပြီးလျှင် လေးလလွန်သောအခါ ရှေးဖော်ပြရာပါ “သူတပါးတို့ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော စကားကို မြတ်စွာဘုရား ပြောကြားရာပါသလော” ဟူသော ပြဿနာကို သူ၏စိတ်တွင် သိမြင် လာလေသည်။

ထိုအခါ နာဠပုတ္တဆရာကြီး၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ဤ ပြဿနာ အတွက် အမေး၊ အဖြေ=နှစ်ရပ်လုံးမှာပင် ရဟန်းဂေါတမသည် အပြစ် ကို ဖော်ပြနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဤပြဿနာကား အလွန်လေးနက်သည့် ခါးပိုက်ဆောင်ပြဿနာ ဖြစ်လေသည်၊ အဘယ်သူများ ဤ ပြဿနာကို ယူဆောင်၍ ရဟန်းဂေါတမ၏ အပေါ်၌ အပြစ်ဒေါသ တင်ပြနိုင်ပါလိမ့် မည်နည်း” ဟု စဉ်းစားမိပြန်လေသည်။ ထို့နောင်မှ “အဘယမင်းသား သည် ပညာရှိသူဖြစ်၏၊ သူသည် ဤပြဿနာကို ယူဆောင်ကာ ရဟန်း ဂေါတမ၏ အပေါ်၌ အပြစ်ဒေါသ တင်ပြနိုင်လိမ့်မည်၊ သို့ရကား ထို အဘယမင်းသားကိုပင် ဤပြဿနာကို သင်ကြားစေမည်” ဟု ဆုံးဖြတ် ချက် ချမှတ်ကာ ယခု အဘယမင်းသား မိမိထံမှောက် လာရောက်သော အခါတွင် ဖော်ပြရာပါအတိုင်း သင်ကြားပြောဆိုပေးလေ၏။

ထိုသို့ နာဠပုတ္တဆရာကြီးက သင်ကြားပြောဆိုပေးသောအခါ အဘယမင်းသားသည် သူတပါးအပေါ်ဝယ် အပြစ်တင်လိုသော ဆန္ဒ ပြင်းပြသူဖြစ်သောကြောင့် “ကောင်းပါပြီ အရှင်ဆရာကြီး...” ဟု ဝန်ခံကာ နေရာမှထ၍ နာဠပုတ္တဆရာကြီးကို တရိုတသေ ရှိခိုးပြီးလျှင် ဘုရားရှင်သီတင်းသုံးတော်မူရာ ဝေဠုဝန်ကျောင်း တိုက်သို့ သွားရောက်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေစွာရှိခိုးပြီးနောက် အပြစ်လွှတ်ရာအရပ်၌ ထိုင်နေလျက် နေကို ကြည့်ရှုလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် နေဝင်ရန်အချိန် နီးကပ်ပြီဖြစ်၍ အဘယမင်းသား ၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် “ဤပြဿနာကို ငါ့ဆရာကြီးသည် လေးလ ကြာ စီရင်အပ်လေသည်၊ ထိုသို့စဉ် နက်နလှသော ပြဿနာ၌ အစွန်း တဖက်တဖက်ကို ယူဆောင်မေးဖြေနေရလျှင် ကြွင်းကျန် သော နေ့ပိုင်းအချိန်တိုကလေးသည် လောက်ငလိမ့်မည်မဟုတ်” ဟု အောက်မေ့ကာ “ယနေ့အဖို့ရာ မြတ်စွာဘုရား၏အပေါ်မှာ အပြစ်တင်ပြရန် အချိန်မရှိတော့ပေ၊ ငါသည် နက်ဖြန်ကျမှ မိမိ နန်းတော်ဝယ် မြတ်စွာဘုရား၏ အပေါ်မှာ အပြစ်ဒေါသ တင်ပြ

ရပေတော့မည်” ဟု ကြံစည်စဉ်းစားပြီးလျှင် အဘယမင်းသားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “မြတ်စွာဘုရား ... ရှင်ပင်ဘုရားသည် နက်ဖြန် ကောင်းမှုကုသိုလ်အလို့ငှါ ကိုယ်တော်မြတ်လျှင် လေးပါးမြောက်ရှိ၍ (ရဟန်းသုံးပါးနှင့်တကွ ရှင်တော်ဘုရားပါ ပေါင်းလေးပါး) တပည့်တော်၏ ဆွမ်းကို သည်းခံသာယာတော်မူပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထားပင့်ဖိတ်လေ၏။

(ဤ၌။ ။အဘယမင်းသား၏ စိတ်အကြံမှာ....(၁) ဘုရားနှင့် တကွ ရဟန်းများစွာကို ပင့်ဖိတ်လျှင် ရဟန်းအများ ထိုင်နေကြသည် ရှိသော် အနည်းငယ်မျှသော စကားကို ပေး၍ ပြဿနာကို မေးလျှင်ပင် ပုဂ္ဂိုလ်များနေသည့်အတွက် တယောက်တပေါက်ဆိုသကဲ့သို့ တခြားသူတို့နှင့် တခြားအကြောင်း တခြားဝတ္ထုများကို ဖော်ပြပြောကြားပေလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ငြင်းခုံမှုသော်၎င်း အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်သော်၎င်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ (၂) မြတ်စွာဘုရားတပါးတည်း ပင့်ဖိတ်ပြန်လျှင်လည်း “ဤ အဘယမင်းသားကား အလွန်ဝန်တိုစေးနဲ့သော သူပါတကား၊ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို နေ့စဉ်နေ့စဉ် ရဟန်းပေါင်းအရာ အထောင်နှင့်တကွ ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူသည်ကို အမြင်သားဖြစ်ပါလျက် ဘုရားတဆူတည်းကိုသာ ပင့်ဖိတ်ဘိ၏” ဟု ငါ၏အပေါ်မှာ ကဲ့ရဲ့မှု = ဂရဟာဘေး ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ရဟန်းသုံးပါးနှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရားပါ လေးပါးကို ပင့်သော်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြစ်နှစ်ပါး ဖြစ်ပွားလိမ့်မည်မဟုတ်” ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ရဟန်းသုံးပါး နောက်ပါထား၍ မြတ်စွာဘုရားပါ ပေါင်းလေးပါးကို ပင့်ဖိတ်လေသည်။)

မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ဆိတ်ဆိတ်နေသဖြင့် အဘယမင်းသား ပင့်လျှောက်ချက်ကို လက်ခံသာယာတော်မူလေသည်။ အဘယမင်းသားသည် မြတ်စွာဘုရား လက်ခံတော်မူသည်ကို သိ၍ နေရာမှ ထကာ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးအရိုအသေပြု၍ မိမိနန်းတော်သို့ ပြန်သွားလေ၏။

နောက်တနေ့ နံနက်ရောက်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင် အဘယမင်းသား၏ နန်းတော်သို့ (မင်းသား ပင့်လျှောက်ချက်အတိုင်း) ကြွရောက် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးလတ်သော် အဘယမင်းသားသည်

နိမ့်သော တနေရာ၌ ထိုင်နေလျက် မြတ်စွာဘုရားကို နာဠပုတ္တ ဆရာကြီး သင်ကြားပေးလိုက်သည့်အတိုင်း—

“မြတ်စွာဘုရား....သူတပါးတို့ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော စကားကို မြတ်စွာဘုရားသည် မိန့်ကြားတော်မူရာပါ သလော” —

ဟု မေးလျှောက်လေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အဘယ မင်းသားကို—

“အဘယမင်းသား....သင်ယခုမေးအပ်သော ပြဿနာ ၌ ‘မိန့်ကြားရာ၏’ ဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ ‘မမိန့်ကြားလေရာ’ ဟူ၍ ဖြစ်စေ တဖို့တစုတည်းဖြင့် ဖြေကြားမှု မဖြစ်နိုင်။ (= ဤ သို့သော စကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရားသည် မိန့်လည်း မိန့်ကြားလေရာ၏၊ မမိန့်လည်း မမိန့်ကြားလေရာ။ မိန့်ကြား ဟောဆိုမှုကြောင့် အကျိုးရှိမည်ကို မြင်လျှင် မိန့်ကြား ဟောဆိုလေရာ၏။ မိန့်ကြားဟောဆိုမှုကြောင့် အကျိုးရှိ မည်ကို မမြင်လျှင် = အကျိုးမရှိမည်ကိုသာ မြင်လျှင် ထို စကားမျိုးကို မိန့်ကြားတော်မူရာ)” —

ဟူ၍ မိန့်ကြားတော်မူကာ နာဠပုတ္တတက္ကတွန်းဆရာကြီး လေးလ ကြာ စီရင်အပ်သည့် ပြဿနာကို မိုးကြိုးစက်ဖြင့် တောင်ထွတ်ကို တချက်တည်းဖြိုဖျက်လိုက်သကဲ့သို့ စကားတခွန်းတည်းဖြင့် မှန်မှန် ညက်ညက် ချေဖျက်တော်မူလိုက်လေသည်။

ထိုအခါ အဘယမင်းသားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်အား အပြစ် ဒေါသ ဆံမြို့မှု မတင်ပြနိုင်တော့ပဲ—

“မြတ်စွာဘုရား....ဤပြဿနာ၌ တက္ကတွန်းဆရာကြီး အားလုံး ပျက်ပြုန်း ဆုံးရှုံးကုန်ကြပြီဘုရား” —

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားက “မင်းသား....သင် သည် အဘယ့်ကြောင့် ‘မြတ်စွာဘုရား....ဤပြဿနာ၌ တက္ကတွန်း ဆရာကြီးအားလုံး ပျက်ပြုန်းဆုံးရှုံးကုန်ကြပြီဘုရား’ ဟု ပြောဆိုဘိ သနည်း” ဟု မေးမြန်းတော်မူလေလျှင် အဘယမင်းသားသည်

မိမိနာဠုပုတ္တဆရာကြီးထံရောက်၍ ထိုဆရာကြီးက သင်ကြားပေးလိုက်သည့် (ရှေးဖော်ပြရာပါ) အကြောင်းအရာ အားလုံးကို ဖွင့်ဟလျှောက်ထားလေ၏။ (ရှေ့စာမျက်နှာ ၅၇၀-ကို ပြန်၍ ကြည့်ပါ)။

ထိုအချိန်၌ အသက်အရွယ်နုနယ် ငယ်လှသည့် ပက်လက်အိပ်ရုံ မျှသာအိပ်တတ်သော ကလေးသူငယ်တယောက်သည် အဘယမင်းသား၏ ပေါင်ပေါ်(ရင်ခွင်)ထက်၌ ထိုင်လျက်သားရှိနေ၏။ «(ထိုသို့ရှိနေအောင် တမင်ပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်လေသည်၊ မှန်၏—အမြက်ထောင်သော ဝါဒသမားများသည် တဖက်နှင့် တဖက် ဝါဒယှဉ်ပြိုင်မှု ပြုလုပ်ကြသည်ရှိသော် တစုံတခုသော သစ်သီးကိုဖြစ်စေ ပန်းပွင့်ကိုဖြစ်စေ စာအုပ်ကိုဖြစ်စေ လက်ဖြင့် စွဲကိုင်၍ နေထိုင်တတ်ကြလေသည်။ ထိုဝါဒသမားများသည် မိမိက နိုင်လျှင် တဖက်သားကိုလွှမ်းလွှမ်းမိုးမိုး ဖိ၍ပြောကြားကြကုန်၏။ မိမိက ရှုံးမည့်အရိပ်နိမိတ်ပေါ်လျှင် သစ်သီးကိုစားနေသည့် အယောင်၊ ပန်းပွင့်ကို နမ်းရှုနေသည့်အယောင်၊ စာအုပ်ကို ဖတ်နေသည့်အယောင်ပြုလုပ်ကြကာ ပြန်လွင့်သောအမှုအရာကို ပြကြကုန်၏။ ဤယခု အဘယမင်းသားသည်ကား “ဩ...ယခု ငါ ဝါဒပြိုင်ရမည့် မြတ်စွာဘုရားသည်ကား ဝါဒစစ်ပွဲ အကြိမ်ကြိမ် ဆင်နွှဲအောင်မြင်ပြီးသူ သူတပါးဝါဒကို နှိမ်နင်းနိုင်သူ ဖြစ်ပေသည်။ ငါက အောင်နိုင်လျှင် ကောင်းပါ၏။ အကယ်၍ ငါရှုံးမည့်အရိပ်ပေါ်လျှင် ဤသူငယ်ကို ဆိတ်၍ ဝိအောင်ပြုလုပ်မည်။ ထို့နောင်မှ ‘ဒိုအချင်းတို့...ဤကလေးကား ဝိလှဘိ၏။ ထကြပါဦးစို့၊ နောက်မှပဲ စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြပါစို့။’ ဟု စကားဖြန့်ဖို့ရန် ကြံစည်ထားလေသည်။ ထို့ကြောင့် သူငယ်ကိုပွေ့ချီကာ ထိုင်နေလေသည်။)။

မြတ်စွာဘုရားသည်ကား အဘယမင်းသားထက် အပြန်ပေါင်းအရာ အထောင်မက ဝါဒအရာ လိမ္မာတော်မူသည် ဖြစ်ရကား “ဤမင်းသား၏ ပေါင်ထက်မှာရှိသော ဤကလေးသူငယ်ကိုပင် ဥပမာပြု၍ ချင်း၏ဝါဒကို ဖြိုဖျက်တော်မူမည်” ဟု ကြံစည်စဉ်းစား

ဆင်ခြင်တော်မူပြီးလျှင် (အဘယမင်းသား ကလေးကို မဆိတ် ဖီပင်) —

အဘယမင်းသား... ယခု ငါဘုရား မေးမည့်စကားကို သင်အဘယ်သို့ မှတ်ထင်သဘောကျသနည်း (= သင် သဘောကျသည့်အတိုင်း ဖြေဆိုနိုင်ခွင့်ရှိသည်)။ အကယ် ၍ သင့်ပေါင်ပေါ်မှာ ယခုတင်ထားသော ဤကလေး သူငယ်သည် သင်ကပဲ မေ့လျော့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်စေ အထိန်းတော်ကပဲ မေ့လျော့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ သစ်သား ထင်းချောင်းကိုသော်၎င်း အိုးခြမ်းကွဲ ပုလင်းကွဲကိုသော် ၎င်း ကလေးအမိုက်ဖြစ်၍ ခံတွင်း၌ထည့်သွင်းသည်ဆိုကြ ပါစို့။ ထိုကလေးသူငယ်ကို သင်သည် အဘယ်သို့ ပြုမူ မည်နည်း—

ဟု မေးတော်မူလေ၏။ ထိုအခါ အဘယမင်းသားသည် မြတ်စွာ ဘုရားကို—

မြတ်စွာဘုရား ... တပည့်တော်သည် ထိုသူငယ်၏ ခံတွင်း၌ ထည့်သွင်းသည့် သစ်သားထင်းချောင်း (သို့ မဟုတ်) အိုးခြမ်းကွဲ၊ ပုလင်းကွဲကို အလျင်အမြန် ထုတ် ဆောင်ပစ်မည်သာ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား။ မြတ်စွာဘုရား... အကယ်၍များ စောစောစီးစီး အလျင်လက်ဦး ပဌမပိုင်း မှာ အလွယ်နှင့် ထုတ်ဆောင်၍ မပစ်နိုင်ခဲ့လျှင် လက်ဝဲ လက်ဖြင့် ကလေး၏ ဦးခေါင်းကို မြဲမြံခိုင်ခိုင် မလှုပ်နိုင် အောင် ပွေ့ကိုင်ပြီးလျှင် လက်ျာလက်ဖြင့် လက်ညှိုးကို ကွေးပြီးလျှင် သွေးသံရဲရဲဖြစ်နေစေကာမူ ထိုသစ်သားထင်း ချောင်း(သို့မဟုတ်) အိုးခြမ်းကွဲ၊ ပုလင်းကွဲကို ဆွဲထုတ်ယူ မည်ကေန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ထိုကလေး အပေါ်၌ တပည့်တော်၏ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ ကြီးမားစွာ ဖြစ်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်ဘုရား—

ဟုလျှောက်ထားလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် အဘယမင်းကို—

၁-အဘယမင်းသား... ဤအတူပင်လျှင် မှန်လည်း မမှန် အကျိုးလည်းမရှိ သူတပါးတို့လည်း မချစ်မနှစ်သက် အပ်သော စကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရားသည် မိန့်ကြား တော်မမူ။

၂-မှန်ပင်မှန်သော်လည်း အကျိုးမရှိ၍ သူတပါးတို့ လည်း မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော စကားမျိုးကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် မိန့်ကြားတော်မမူ။

* ၃-မှန်လည်းမှန် အကျိုးလည်းရှိ၍ အပြောခံရသူ သူ တပါးတို့ကမူ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော စကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရားသည် အခါအခွင့်ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ ပြော သင့်က (= ပြော၍အကျိုးရမည်ဖြစ်က) မိန့်ကြားပြောဆို တော်မူ၏။

၄-မှန်လည်းမမှန် အကျိုးလည်းမရှိပဲလျက် သူတပါးတို့ ချစ်နှစ်သက်အပ်သော စကားမျိုးကိုလည်း မြတ်စွာဘုရား သည် မိန့်ကြားတော်မမူ။

၅-မှန်ပင် မှန်သော်လည်း အကျိုးမရှိပဲ သူတပါးတို့ ချစ်နှစ်သက်အပ်သော စကားမျိုးကိုလည်း မြတ်စွာဘုရား သည် မိန့်ကြားတော်မမူ။

* ၆-မှန်လည်းမှန် အကျိုးလည်းရှိ၍ သူတပါးတို့လည်း ချစ်နှစ်သက်အပ်သော စကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရားသည် အခါအခွင့်ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ ပြောသင့်က (= ပြော၍ အကျိုးရမည်ဖြစ်က) မိန့်ကြားပြောဆိုတော်မူ၏။

အဘယမင်းသား...ထိုသို့ လေးခွန်းကို ရှောင်ပယ်၍ နှစ်ခွန်းကို မိန့်ကြား ပြောဆိုတော်မူခြင်းမှာ သတ္တဝါတို့ အပေါ်၌ ငါဘုရား၏ မေတ္တာ, ကရုဏာ ကြီးမားစွာဖြစ်ရှိ သောကြောင့်ဖြစ်သည်—

ဟု မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။ ။ (သူတပါးတို့ ချစ်နှစ်သက်အပ် သည်ဖြစ်စေ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သည်ဖြစ်စေ မှန်ကန်၍ အကျိုး

ရှိသောစကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားပြောဆိုတော်မူ၏-ဟု အချုပ်မှတ်ယူရာ၏။

(ဤအရာ၌။ ။၄-အမှတ်ပြ “မှန်လည်းမမှန် အကျိုးလည်းမရှိ ပဲလျက် သူတပါးတို့ ချစ်နှစ်သက်အပ်သောစကား” နှင့်စပ်၍ အဋ္ဌကထာ ၌ ဤစကားမှာ အဋ္ဌာနိယကထာ=ယုတ္တိမရှိ ပြောမိပြောရာ မဖြစ်နိုင် သည်ကို ပြောကြားသော စကားဖြစ်သည်ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် ဤ ဆိုလတ္တံ့သော တောသားအဖိုးအိုဝတ္ထုကို ထုတ်ဆောင်ပြထားသည်။ မဟုတ်အလို့ငှါ ထိုဝတ္ထုကို ဖော်ပြဦးအံ့-

တောသားအဖိုးအိုဝတ္ထု

တောကအဖိုးအိုတယောက် မြို့သို့လာရောက်၍ သေ တင်းကုပ် (= အရက်ဆိုင်)၌ သေသောက်နေသည်ကို လိမ်လည်လှည့်ဖြားလိုကြသည့် များစွာသောမြို့သား သေ သောက်ကြူးသမား(=အရက်သမား)တို့သည် သေသောက် ရာ ဌာန၌ တည်နေကြ၍ ထိုအဖိုးအိုနှင့် အတူတကွ သေ သောက်ကြ(= အရက်သောက်ကြ) လေသော် “ငါတို့ သည် ဤတောသားအဖိုးအို၏ အဝတ်, အရုံများကို၎င်း လက်၌ပါသော ဘဏ္ဍာစုကို၎င်း အလုံးစုံကို လှည့်ပတ်၍ ယူကြကုန်အံ့”ဟု ကြံစည်တိုင်ပင်ကြ၍ “ငါတို့သည် အသီး အသီး တဦးစီ မိမိကိုယ်တွေ့ အကြောင်းအရာ စကားကို ပြောကြားကြကုန်အံ့၊ မဟုတ်မမှန်ဘူး-ဟု ပြောကြားသော သူ (သို့မဟုတ်) ပြောစကားကို မယုံကြည်သောသူကို ကျွန်ပြု၍ သိမ်းယူကြစတမ်း”ဟု ကတိကဝတ်ပြုကြပြီးလျှင် အဖိုးအိုကိုလည်း “အဖိုး....အဖိုးတို့ကော ဤကတိကဝတ်ကို နှစ်သက်အပ်ပါ၏လော = သဘောတူပါ၏လော”ဟု မေးကြလေ၏။ အဖိုးအိုကလည်း “ ငါ့မြေးတို့....အိမ်း ကောင်းပြီ၊ ငါ့မြေးတို့ပြောသည့်အတိုင်း ဖြစ်ပါစေ”ဟု သဘောတူလက်ခံလိုက်လေသည်။

ထိုနောက်မှ မြို့သား သေသောက်ကြူး (= အရက် သမား)တယောက်က မိမိကိုယ်တွေ့အကြောင်းစကားကို

ပြောပြသည်မှာ—သူငယ်ချင်းတို့... ငါ့မိခင်မှာ ငါပဋိ-
 သန္ဓေ တည်ရှိနေစဉ် သီးသီးကိုစားလိုသည့် ချင်ခြင်းဖြစ်
 ရှိလေသည်။ ငါ့မိခင်သည် အခြား သီးသီးခူးပေးမည့်သူ
 ကို မရနိုင်သဖြင့် ငါ့ကိုပင် သီးသီးခူးဖို့ရန် စေလွှတ်လိုက်
 လေသည်။

အမိဝမ်းခေါင်း ကိန်းအောင်းနေသော ငါသည် သီး
 ပင်ရှိရာသို့ သွားရောက်၍ သီးပင်ထက်သို့ မတက်နိုင်
 ရကား ကိုယ်တိုင်ပင် မိမိကိုယ်ကို ခြေ၌ကိုင်၍ တင်းပုတ်
 ကိုကဲ့သို့ သစ်ပင်ထက်သို့ ပစ်လွှင့်လိုက်လေသည်။ ထိုနောင်
 မှ ငါသည် သစ်ပင်ထက်ဝယ် တကိုင်းမှ တကိုင်းသို့ လှည့်
 လည် ပြောင်းကူး သီးသီးတို့ကို ခူးပြီးလျှင် အောက်သို့
 မဆင်းနိုင်ရကား အိမ်သို့တဖန် ပြန်သွား၍ လှေကားကို
 ယူဆောင် သစ်ပင်၌ထောင်၍ ဆင်းခဲ့ပြီးမှ မိခင်ထံသို့
 သွား၍ သီးသီးများကို မိခင်အား ပေးခဲ့လေသည်။ ထိုငါ
 ခူးဆောင်ခဲ့သည့် သီးသီးများကား ကြီးထွားလှကုန်၏၊
 အိုးစရည်းကြီး (= အိုးတုတ်ကြီး) ခန့်ပမာဏရှိကုန်၏။

ထိုသီးသီးများထဲမှ ငါ့မိခင်သည် တထိုင်တည်းဖြင့်
 သီးသီး အလုံးခြောက်ဆယ်တို့ကို ချင်ခြင်းပြေအောင် စား
 အပ်လေကုန်သည်။ ငါ့ပုဆိုးခါးပုံ (ခါးပိုက်) တခုတည်း
 ဖြင့် ခူးဆောင်အပ်ခဲ့သော သီးသီးများ အနက်မှ ငါ့မိခင်
 စား၍ကျန်သော သီးသီးများမှာ ငါတို့ရွာ တရွာလုံးရှိ
 လူကြီးလူငယ် အားလုံးတို့ အတွက် ဖြစ်ကြလေသည်။ ငါတို့
 အိမ် ဧည့်ခန်းမှာ တဆယ့်ခြောက်တောင် ကျယ်ဝန်းလေ
 သည်။ ထိုဧည့်ခန်းထဲမှ ရှိရင်းစွဲ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ ကြီး
 ငယ်များကို ဖယ်ရှား၍ သီးသီးများကို ထားကြရာ အိမ်
 ခေါင်မိုးအထိ သီးသီးများဖြင့် ပြည့်၍ နေလေသည်။ ဧည့်
 ခန်းအတွင်းထားရှိရာမှ ပိုလျှံသော သီးသီးများကို အပြင်သို့
 ထုတ်ယူ၍ အိမ်တံခါးဝ၌ စုပုံ၍ထားရှိရာ အတောင်ရှစ်
 ဆယ်မြင့်သောတောင်တလုံးခန့် ပမာဏရှိလေသည်။ မိတ်

ဆွေတို့...အသို့နည်း (= ဘယ့်နှယ်လဲ) ဤယခုပြောပြခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်ကို ယုံကြည်နိုင်ကြပါကုန်၏လော-ဟု မေးလေ၏။

တောသားအဖိုးအိုသည် မတုန်မလှုပ် ဆိတ်ဆိတ်နေ၍ ကျန်သောမြို့သား သေသောက်ကြူး (= အရက်သမား) အားလုံးတို့ ဖြေကြားပြီးသည်၏ အဆုံး၌ မြို့သား သေသောက်ကြူးများက “ဘယ့်နှယ်တုန်း အဖိုး...ဤဖြစ်ရပ်ကို ယုံကြည်ပါ၏လော” ဟု မေးအပ်ရကား “ငါ့မြေးတို့...ဤကဲ့သို့ ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊ တိုင်းပြည်ကြီးကိုက ကြီးပေတာကိုး၊ တိုင်းပြည်က အလွန်ကြီးလေတော့ ယုံကြည်နိုင်ပါသည်” ဟု ဖြေကြားလေ၏။

ပဌမသေသောက်ကြူး (= အရက်သမား) ပြောဆိုသကဲ့သို့ပင် ကျန်သော သေသောက်ကြူး = အရက်သမား အားလုံးတို့ အလားတူ အကြောင်းကင်းမဲ့သောစကား (= ဖြစ်နိုင်ဖို့ရန် အကြောင်း မတန်သောစကား) များကို အသီးအသီး တယောက်တမျိုးစီ ပြောကြား၍ပြီးကြလေသော်-နောက်ဆုံး၌ တောသားအဖိုးအိုက—

ငါ့မြေးတို့...အဖိုး၏ ကိုယ်တွေ အကြောင်း အရာကို လည်း နားထောင်ကြပါဦး၊ မောင်တို့၏ မြို့က အိမ်များသာ ကြီးကျယ် ခမ်းနားကြသည်မဟုတ်ပါ၊ အဖိုးတို့၏ တောက အိမ်များလည်း ကြီးကျယ် ခမ်းနားလှပါသည်။ အထူးပြောလိုသည်ကား အဖိုးတို့၏အိမ်မှာ အခြားသော ယာခင်းများထက် ဝါခင်းက ပို၍ များပြားလှပါသည်၊ ကျယ်ဝန်းလှပါသည်။ ပယ်ပေါင်း (= ဧကပေါင်း) အရာများစွာ ကျယ်ဝန်းလှသော အဖိုးတို့၏ ထိုဝါခင်းကြီး အလယ်၌ ဝါပင်ကြီးတပင် ထူးထူးချွန်ချွန် အတောင်ရှစ်ဆယ်ခန့်မြင့်အောင် ပေါက်လျက် ရှိပါသည်။ ထိုဝါပင်ကြီး၏ ခက်မငါးဖြာ ရှိကြရာဝယ် ကျန်သောခက်မများက အသီးဟူ၍ လုံးဝမသီးကြပဲ အရှေ့ဖက်သို့ထွက်သော ခက်

မကြီးမှ ထူးထူးဆန်းဆန်း အိုးစရည်း (= အိုးတုတ်ကြီး) ခန့် လုံးပတ်ရှိသည့် ဝါသီးကြီးတလုံးတည်း သီးပါသည်။ ထိုဝါသီးကြီး၏ အစိတ်အမြွှာ ခြောက်စိတ် ခြောက်မြွှာတို့၌ ဝါပွင့်ခိုင်ကြီး ခြောက်ခိုင် ပွင့်ကြပါသည်။

အဖိုးသည် ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ပယ်ရိတ်၍ ရေမိုးချိုးနံ့သာ များလိမ်းကျံပြီးလျှင် ဝါခင်းသို့သွားရောက်၍ ထိုဝါပွင့်ခိုင်ကြီး ခြောက်ခိုင် အထူးတဆန်း ပွင့်နေကြသည်ကို မြင်ရလေလျှင် အားရဝမ်းသာစွာ ရပ်တည်ရင်းကပင် လက်ကို ဆန့်တန်းလှမ်း၍ ထိုဝါပွင့်ခိုင်ကြီး ခြောက်ခိုင်တို့ကို ခူးယူလိုက်ပါသည်။ ထိုထက်ထူးဆန်းသည်မှာ—ထိုဝါပွင့်ခိုင်ကြီး ခြောက်ခိုင်တို့သည် အဖိုး၏လက်သို့ ရောက်လျှင်ပင် ဝါပွင့်အသွင်ပျောက်၍ အားကောင်း မောင်းသန် ကျွန်ယောက်ျား ခြောက်ယောက်တို့ ဖြစ်လာကြလေသည်။ ထိုသူ ခြောက်ယောက်လုံးပင် ငါအဖိုးအိုကို တယောက်တည်း စွန့်ပစ်ထားခဲ့ကြ၍ အရပ်တပါး ပြေးသွားကြလေသည်။ ဤမျှအခါရှည်မြင့်ကြာအောင် ထိုငါ၏ ကျွန်ခြောက်ယောက်တို့ကို မတွေ့မမြင်ရပဲ ယနေ့မှပင် တွေ့မြင်ရကုန်တော့သည်။ ထို ကျွန်ခြောက် ယောက်တို့ ကား အခြားမဟုတ်ပေ။ အမောင်တို့ ခြောက်ယောက်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ သင်ကား နန္ဒ-မည်သော ကျွန်တည်း၊ သင်ကား ပုဏ္ဏ-မည်သောကျွန်တည်း၊ သင်ကား ဝခုမာန-မည်သော ကျွန်တည်း၊ သင်ကား စိတ္တ-မည်သောကျွန်တည်း၊ သင်ကား မင်္ဂလ-မည်သော ကျွန်တည်း၊ သင်ကား ပေါဠိယ-မည်သောကျွန်တည်းဟု ပြောဆိုကာ ထိုင်နေရာမှ လျင်စွာ ထ၍ ထိုင်နေကြသည့် ထိုမြို့သား သေသောက်ကြီး = အရက်သမား ခြောက်ဦးလုံးတို့ကိုပင် ဥသျှောင် ဆံထုံးတို့၌ မြီစွာဆွဲ၍ ရပ်တည်နေလေ၏။

မြို့သား သေသောက်ကြီး = အရက်သမားခြောက်ဦးတို့သည်လည်း ကျွန်တော်တို့သည် အဖိုး၏ ကျွန်များ

မဟုတ်ကြပါ” ဟူ၍လည်း မပြော နိုင် ကြ တော့ ကုန်၊
 (ပြောကြလျှင်လည်း မူလ ကတိကဝတ်စကားအရ ကျွန်
 များပင်ဖြစ်ကြပေမည်)။ ထိုနောင်မှ အဖိုးအိုသည် ထိုသူ
 ခြောက်ယောက်လုံးတို့ကို တရားရုံးသို့ ဆွဲငင်ခေါ်ဆောင်
 သွားကာ ကျွန်တံဆိပ် ခတ်နှိပ်စာရင်းတင်ပြီးလျှင် အသက်
 ထက်ဆုံး ကျွန်များပြုလုပ်၍ သုံးဆောင်လေ၏တဲ့။ ။ ဤကဲ့
 သို့သောစကားမျိုးကို မြတ်စွာဘုရားသည် သူတပါးတို့
 နားထောင်၍ အပြင်းပြေ စိတ်ရှင်လန်း နှစ်သက်နိုင်သော်
 လည်း မှန်လည်းမမှန် အကျိုးလည်း မရှိသောကြောင့်
 ဘယ်သော အခါမှာမှ မိန့်ကြားတော်မမူ။ ။မဋ္ဌ၊ ၃၊
 မျက်နှာ ၇၀, ၇၉-မှ)။

ထိုနောက် အဘယမင်းသားသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို “ဘုန်း
 တော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား.... မင်းပညာရှိ၊ ပုဏ္ဏားပညာရှိ၊
 သူဌေးသူကြွယ်ပညာရှိ၊ ရဟန်းပညာရှိတို့က ပြဿနာတို့ကို စီမံ
 ကြကာ မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ မေးလျှောက်ကြသော
 အခါ ‘ငါဘုရားကို ချဉ်းကပ်၍ ဤသို့ဤပုံ မေးမြန်းကြသော
 ထိုပညာရှိတို့အား ငါဘုရားသည် ဤသို့ဤပုံ ဖြေဆိုပေအံ့’ ဟူ၍
 ရှေးဦးမဆွကပင် မြတ်စွာဘုရား၏ စိတ်တော်ဝယ် ကြံစည်စဉ်း
 စားအပ်ပြီးဖြစ်ပါသလော၊ သို့မဟုတ် ထိုဖြေဆိုချက်သည် တခဏ
 ချင်း ရှင်တော်ဘုရား၏ ဉာဏ်တော်၌ ထင်မြင်လာပါသလော”
 ဟု မေးမြန်း လျှောက်ထားလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားက “အဘယ
 မင်းသား.... ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ဤအရာ၌ သင့်ကိုပင် တဖန် ငါပြန်၍
 မေးပေအံ့၊ သင်နှစ်သက်သဘောကျသည့်အတိုင်း ဖြေဆိုနိုင်သည်၊
 မင်းသား.... ယခု ငါဘုရားမေးမြန်းမည့်စကားကို သင်အဘယ်သို့
 မှတ်ထင် သဘောကျသနည်း၊ သင်သည် ရထားဖက်ဆိုင်ရာ
 အင်္ဂါကြီးငယ် အသွယ်သွယ်တို့၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူ ဖြစ်သည်
 မဟုတ်လော” ဟု မေးတော်မူသည်တွင် အဘယမင်းသားသည်
 “မှန်ပါသည် မြတ်စွာဘုရား အကျွန်ုပ်သည် ရထားဖက်

ဆိုင်ရာ အင်္ဂါကြီးငယ် အသွယ်သွယ်တို့၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူ ဖြစ်ပါသည်” ဟု ပြန်ကြားလျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က အဘယ့် မင်းသားကို “မင်းသား...ယခု ငါဘုရား မေးမြန်းမည့်စကားကို သင်အဘယ်သို့မှတ်ထင် သဘောကျသနည်း၊ အမှတ်မထင်အကြင်သူတို့က သင့်ထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ ‘ဤရထားဖက်ဆိုင်ရာ အင်္ဂါကြီးငယ် အစုကားအဘယ် အမည်ရှိပါသနည်း’ ဟု မေးမြန်းကြလျှင် သင်၏ စိတ်ဝယ် ‘အမှတ်မထင် အကြင်သူတို့က ငါ့ထံသို့ ချဉ်းကပ်ကြ၍ ဤသို့ ဤပုံ မေးမြန်းကြလျှင် ငါသည် ထိုသူတို့အား ဤသို့ ဤပုံ ဖြေဆိုပေအံ့’ ဟူ၍ ရှေးဦးမဆွကပင် ကြံစည်စဉ်းစားအပ်ပြီးဖြစ်သလော၊ သို့မဟုတ် ထိုဖြေဆိုချက်သည် တခဏချင်း သင်၏ ဉာဏ်၌ ထင်မြင်လာလေသလော” ဟု မေးမြန်းလေလျှင် အဘယ့်မင်းသားသည် “မြတ်စွာဘုရား... အကျွန်ုပ်သည်ကား ရထားအတတ်ဖက်ကမ်းခတ်အောင် တတ်မြောက်သူဟု ထင်ရှား ကျော်ကြားယူတယောက် ဖြစ်ပါသည်၊ ရထားဖက်ဆိုင်ရာ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူဖြစ်ပါသည်၊ ရထားဖက်ဆိုင်ရာ အင်္ဂါကြီးငယ် အသွယ်သွယ်တို့သည် အကျွန်ုပ်၏ အဖို့ရာ ကောင်းစွာ ထင်လင်းပြီးသားချည်း ဖြစ်ပါကုန်သည်၊ သို့ရကား ဤရထား၏ အင်္ဂါကြီးငယ်နှင့်စပ်၍ မေးအပ်သမျှသော ပြဿနာ၏ အဖြေများသည် အကျွန်ုပ်၏ ဉာဏ်၌ တခဏချင်း ထင်မြင်လာပါသည်” ဟု ဖြေကြားလျှောက်ထားလေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အဘယ့်မင်းသားကို “မင်းသား... ဤအတူပင်လျှင် မင်းပညာရှိ၊ ပုဏ္ဏားပညာရှိ၊ သူဌေးသူကြွယ်ပညာရှိ၊ ရဟန်းပညာရှိတို့က ပြဿနာတို့ကို စီမံကြကာ ငါဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ မေးလျှောက်ကြလေလျှင် ဤပြဿနာ၏ အဖြေသည် တခဏချင်းပင် ငါဘုရား၏ ဉာဏ်၌ ထင်မြင်လာပေ၏၊ ထိုသို့ ထင်မြင်လာခြင်းသည် အဘယ် အကြောင်းကြောင့်နည်းဟူမူ—မင်းသား... ငါဘုရားသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်းဟူသော ဓမ္မဓာတ်ကို ကောင်းစွာ ထိုးထွင်းသိအပ်

ရအပ်လေပြီ၊ ယင်းသည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တည်းဟူသော ဓမ္မဓာတ်ကို ကောင်းစွာ ထိုးထွင်းသိအပ်ရအပ်သောကြောင့်ပင် ဤပြဿနာများ၏ အဖြေများသည် ငါဘုရား၏ ဉာဏ်၌ တခဏချင်းပင် ထင်မြင်လာပေ၏” ဟု သာယာခွန်းညိမ့် မိန့်တော်မူလေလျှင် အဘယမင်းသားသည် သရဏဂုံခံယူကာ ထိုနေရာမှာပင် ဥပါသကာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလေ၏။ ။ဤကား အဘယရာဇကုမာရသုတ် အကျဉ်းချုပ်တည်း။

(ဤအဘယ မင်းသားသည် နောက်တချိန် သာသနာဝန်ထမ်း ရဟန်းပြုကာ ရဟန်းတရား ပွားများအားထုတ်သဖြင့် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာဖြစ်၍ ထက်သောပညာ ရှင်သောပညာ လျင်သောပညာ ကြီးသောပညာ ဆန်းကြယ်သောပညာ = ဤပညာ ၅-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်ကြောင်း (အပဒါနပါဠိ၊ ဒုတိယဘာဂ၊ စာမျက်နှာ ၁၅၇၊ ၉၊ ၁၆၀-၌) အကျယ်လာရှိသည်။ အလိုရှိသူတို့သည် ပိဋကတ်တော် မြန်မာပြန်မှ ကြည့်ရှုမှတ်ယူကုန်ရာ၏)။

သုဂတဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၅) လောကဝိဒ္ဓဂုဏ်တော်

လောက = ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော လောကကို (တနည်း) သတ္တလောက၊ သင်္ခါရလောက၊ သြကာသလောက တည်းဟူသော လောကသုံးပါးကို + ဝိဒ္ဓ = ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။

ဤလောကဝိဒ္ဓဂုဏ်တော်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ နှစ်နည်း ဖွင့်ပြ၏။ (၁) ပဌမနည်းမှာ လောကအရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို ကောက်ယူ၍ ထိုဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး-တည်းဟူသော လောကကို (က) ဒုက္ခသဘာဝအားဖြင့်၎င်း၊ (ခ) “ထိုခန္ဓာလောကကို ဤတဏှာ-စသော အကြောင်းတရားတို့သည် ဖြစ်စေကြကုန်၏” ဟု အကြောင်း သမုဒယအားဖြင့်၎င်း၊ (ဂ) “ထိုခန္ဓာလောက ဒုက္ခသဘောအစုသည် ဤနိရောဓသစ္စာ = နိဗ္ဗာန်တရား၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်း၏” ဟု ဒုက္ခနိရောဓအားဖြင့်၎င်း၊

(ဆ) “ ဤအရိယမဂ်တရားသည် ထိုဒုက္ခခန္ဓာလောက၏အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကေန စင်စစ်မှန်၏” ဟု ဒုက္ခနိရောဓုပါယအားဖြင့်၎င်း လေးဖက်လက်တန် ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလောကကို အကြွင်းမရှိ သိတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား-ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤပဌမနည်း၌ လောကအရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာကို ကောက်ယူ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာတည်းဟူသောလောကကို သိတော်မူရာ၌ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တရားသားသက်သက်ကိုသာ သိတော်မူသည်မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား ၁-ထိုဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရား သားတို့၏ ဒုက္ခသဘောကိုလည်း သိတော်မူ၏၊ ၂-ထိုခန္ဓာလောက ဒုက္ခသဘောအစုကိုဖြစ်စေတတ်သည့် တဏှာ-စသော အကြောင်း = သမုဒယတရားအစုကိုလည်း သိတော်မူ၏၊ ၃-ထိုခန္ဓာလောက ဒုက္ခသဘောအစု၏ချုပ်ရာ နိရောဓသစ္စာ = နိဗ္ဗာန်တရားကိုလည်း သိတော်မူ၏၊ ၄-ထို နိရောဓသို့ ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ် တည်းဟူသော မဂ္ဂသစ္စာကိုလည်း သိတော်မူ၏။ ဤသို့လျှင် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တရားသားသက်သက်မျှကိုသာ သိတော်မူသည် မဟုတ်ပဲ ထိုခန္ဓာလောကနှင့်စပ်၍ သိသင့်သိထိုက်သမျှသော ဒုက္ခသဘော၊ ဒုက္ခသမုဒယသဘော၊ ဒုက္ခနိရောဓသဘော၊ ဒုက္ခ-နိရောဓုပါယသဘော = ဤလေးပါး(လေးဖက်လက်တန်)တို့ဖြင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလောကကို ခပ်သိမ်းဥသယုံ စုံအောင်သိတော်မူတတ် သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် လောကဝိဒူမည်တော်မူ၏။ ဤပဌမနည်းအလို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလောကကို လေးဖက်လက်တန် ခပ်သိမ်းဥသယုံ ခြင်းရာစုံအောင် သိသောဉာဏ်တော်ကား လောက ဝိဒူဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရားခြံဖိတော်သည် ဂုဏ်တော်ရှင် ဖြစ် လေသည်။

(၂) ဤဆိုအပ်ပြီးသော ပဌမနည်းအရ လောကဝိဒူဂုဏ် တော်ကို သဘာဝအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပြုအပ်ပြီး ဖြစ်သော်လည်း လောကအရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလောကကိုသာ ပြုဆိုအပ်သဖြင့် မပြည့်စုံသေးရကား ထိုလောကအရကို အကြွင်းမဲ့ ပြည့်စုံအောင်

ပြလိုသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဒုတိယတနည်း မိန့်ဆိုတော်မူ ပြန်သည်။

ထိုဒုတိယနည်း၌ အဓိပ္ပါယ်မှာ-လောကသည် ၁-သတ္တ-လောက ၂-သင်္ခါရလောက ၃-ဩကာသလောကဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ လေသည်။ ဖြစ်တတ်ပျက်တတ်သော သဘော၊ ဖြစ်ရာပျက်ရာ သဘောကို လောကဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ အဘိဓမ္မာသဘာဝ အားဖြင့် သက်ရှိခန္ဓာတရားအစုကို ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓခန္ဓာဟူ၍ ခေါ်၏။ သက်မဲ့ခန္ဓာတရားအစုကို အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓခန္ဓာဟူ၍ ခေါ်၏။

၁-သက်ရှိ = ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဖြစ်သော ခန္ဓာအပေါင်း ခန္ဓာအစဉ်ကို (အဆင်း စသည်တို့၌ တပ်မက်တတ်သောကြောင့် = သတ္တ+ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ထို၏အကျိုးတရားတို့ ဖြစ်ပွားရာ ပျက်စီးရာ ဖြစ်သောကြောင့် = လောက = ဤသို့ အမည်နှစ်ပါးစပ်၍) သတ္တ လောကဟု ခေါ်ဆို၏။

၂-အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓဖြစ်သော သက်မဲ့ခန္ဓာအပေါင်း ခန္ဓာအစဉ်ကို (ဝါ) အနန္တစကြဝဠာ တုံ ဗိမာန်-စသည်များကို (တသ = ထိတ် လန့်ခြင်းမကင်းကြသေးသော ပုထုဇန် သောတာပန် သကဒါဂါမ် သတ္တဝါများ, ထာဝရ = ယင်းထိတ်လန့်ခြင်း ကင်းရှင်းကြံ့ခိုင် တည်တံ့ကြသော အနာဂါမ် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ = ဤသို့ တသ, ထာဝရအားဖြင့် နှစ်ထွေပြားကြသည့် သတ္တဝါများ၏ တည်နေ ရာဖြစ်သောကြောင့် ဩကာသ+ထိုသတ္တဝါများ၏ ဖြစ်ပွားပျက်စီး ရာ ဌာနဖြစ်သောကြောင့် လောက = ဤသို့ အမည်နှစ်ပါးကို စပ်၍) ဩကာသလောကဟု ခေါ်ဆို၏။

၂-ဖော်ပြရာပါ သက်ရှိဣန္ဒြိယဗဒ္ဓခန္ဓာ, သက်မဲ့အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓခန္ဓာ နှစ်မျိုးလုံးတို့ကိုပင် (အကြောင်းတရားတို့က ပြုပြင်အပ်သော ကြောင့် သင်္ခါရ+ဖြစ်တတ်ပျက်တတ်သောကြောင့် လောက = ဤသို့ အမည်နှစ်ပါးကိုစပ်၍) သင်္ခါရလောကဟု ခေါ်ဆို၏။ ထို ဖော်ပြရာပါ လောကသုံးပါးကို ပိုင်းခြားထင်ထင် အကြွင်းမဲ့ သိ မြင်တော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား-ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာလာရီတိုင်း အနည်းငယ် ချဲ့၍ ပြဋ္ဌာန်းအံ့—
 (၂) “ကော လောကော သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ
 = ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့သည်ပင် ဆိုင်ရာအကြောင်းတရား
 လျှင် အခြေခံတည်ရာရှိကြကုန်မူသည် တခုသော လောကမည်၏
 (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်၊ မျက်နှာ ၁၁၇)”-ဤသို့စသည်ဖြင့် လာရီသော
 အရာ၌ လောကအရ သင်္ခါရလောကကို ကောက်ယူရသည်။ (ဤ၌
 “ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့သည်”ဟု သတ္တလောက အသံပါရှိ
 သော်လည်း ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန ဓမ္မဒေသနာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အခြေတည်၍
 တရားသားကို ဟောကြားသော အရာဖြစ်သောကြောင့်၎င်း
 “ဆိုင်ရာအကြောင်းတရားလျှင် အခြေခံတည်ရာရှိကြမူ”သည် မုချ
 အားဖြင့် သင်္ခါရတို့၏ သဘောသာဖြစ်၍ သတ္တဝါ၏ သဘော
 မဟုတ်သောကြောင့်၎င်း ဤဒေသနာ၌ လောကအရ သင်္ခါရ-
 လောကကို ကောက်ယူရသည်။)။

မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုသင်္ခါရလောကသဘောကို ၁-ခပ်သိမ်း
 သော သင်္ခါရတို့၏ သက်ဆိုင်ရာအကြောင်းတရားလျှင် အခြေခံ
 တည်ရာရှိကြမူ အနေအားဖြင့် တခုသောသင်္ခါရလောကကို၎င်း၊
 ၂-နာမ်တရား ရုပ်တရားအနေအားဖြင့် နှစ်ပါးသော သင်္ခါရ-
 လောကတို့ကို၎င်း၊ ၃-ဝေဒနာသုံးပါး အနေအားဖြင့် သုံးပါး
 သော သင်္ခါရလောကတို့ကို၎င်း၊ ၄-အာဟာရလေးပါးအနေအား
 ဖြင့် လေးပါးသော သင်္ခါရလောကတို့ကို၎င်း၊ ၅-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ
 ငါးပါးအနေအားဖြင့် ငါးပါးသော သင်္ခါရလောကတို့ကို၎င်း၊
 ၆-အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါး အနေအားဖြင့် သင်္ခါရလောက
 ခြောက်ပါးတို့ကို၎င်း၊ ၇-ဝိညာဏဋ္ဌိတိခုနစ်ပါး အနေအားဖြင့်
 သင်္ခါရလောကခုနစ်ပါးတို့ကို၎င်း၊ ၈-လောကဓံရှစ်ပါး အနေ
 အားဖြင့် သင်္ခါရလောက ရှစ်ပါးတို့ကို၎င်း၊ ၉-သတ္တဝါသ
 ဘုံကိုးဝအနေအားဖြင့် သင်္ခါရလောကကိုးပါးတို့ကို၎င်း၊ ၁၀-ရုပ်
 အာယတနဆယ်ပါး အနေအားဖြင့် သင်္ခါရလောက ဆယ်ပါး
 တို့ကို၎င်း၊ ၁၁-အာယတန ဆယ့်နှစ်ပါး အနေအားဖြင့် သင်္ခါရ-
 လောက တဆယ့်နှစ်ပါးတို့ကို၎င်း၊ ၁၂-ဓာတ်တဆယ့်ရှစ်ပါး

အနေအားဖြင့် သင်္ခါရလောက တဆယ့်ရှစ်ပါးတို့ကို၎င်း-ဤသို့ အစရှိသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရလောကရှိသမျှကို ခြင်းရာကုန် အောင် သိမြင်တော်မူလေသည်။

(၁) မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သင်္ခါရလောကကို ကြွင်းမဲ့ကုန်စင် သိမြင်တော်မူသကဲ့သို့ သတ္တလောက = သက်ရှိခန္ဓာအပေါင်း ကိုလည်း ကြွင်းမဲ့ကုန်စင် သိမြင်တော်မူလေသည်။ မှန်၏-မြတ်စွာ ဘုရားသည် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ ၁-အာသယကိုလည်း ပိုင်းခြားသိမြင်တော်မူ၏၊ ၂-အနုသယကိုလည်း ပိုင်းခြားသိမြင် တော်မူ၏၊ ၃-စရိုက်ကိုလည်း ပိုင်းခြားသိမြင်တော်မူ၏၊ ၄-အဓိ- မုတ္တိကိုလည်း ပိုင်းခြားသိမြင်တော်မူ၏၊ ဉာဏ်ပညာမျက်စိဝယ် ကိလေသာမြူမှုန် နည်းပါးကြသော သတ္တဝါတို့ကို၎င်း၊ ဉာဏ်ပညာ မျက်စိဝယ် ကိလေသာမြူမှုန် များပြားကြသော သတ္တဝါတို့ကို၎င်း၊ သဒ္ဓါစသောဋ္ဌေငါးပါးတို့ ထက်မြက်သောသတ္တဝါ၊ နဲ့ နှေးသော သတ္တဝါတို့ကို၎င်း ကောင်းသော အခြင်းအရာ (=ကောင်းသော ပြုကေဟေ့သဘော ဝဋ်ကင်းခြင်းကို လိုလားသည့် ဆန္ဒသဘော) ရှိကြသော သတ္တဝါ၊ ထိုသဘောမရှိကြသော သတ္တဝါတို့ကို၎င်း သမ္မတ္တနိယာမ-ခေါ်သည့် မဂ်ဉာဏ်အမြင်ကို သိစေဖို့ရန် လွယ်ကူ ကြသည့် သဒ္ဓါ၊ ပညာရှိကြသော သတ္တဝါ၊ မရှိကြသော သတ္တဝါ တို့ကို၎င်း မဂ်ဖိုလ်၏အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည့် ကံ၊ ကိလေသ၊ ဝိပါက အပိတ်အပင် အဆီးအတားမှကင်းကြ၍ မဂ်ဖိုလ်ကိုရထိုက် သောသတ္တဝါ၊ ထိုအပိတ်အပင် အဆီးအတားရှိနေကြ၍ မဂ်ဖိုလ် ကို မရထိုက်သောသတ္တဝါတို့ကို၎င်း ပိုင်းခြားသိမြင်တော်မူ၏။

၁-အာသယ။ ။ သတ္တဝါတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကိန်းတည်ရာကို အာသယ-ဟူ၍ခေါ်၏။ သားသမင်သည် မိမိအလိုရှိရာ ဌာန၌ တနေ့လုံးကျက်စားပြီးသော် တဖန်ပြန်လာ၍ မိမိ၏နေရာ တော အုပ်၌ပင် ကိန်းတည်နေထိုင်လေသည်။ သို့ရကား တောအုပ်ကို သားသမင်၏ကိန်းတည်ရာ = အာသယဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်လေ သည်။ ထိုအတူ သတ္တဝါတို့၏ စိတ်ဓာတ်သည်လည်း ထိုထိုအာရုံ တို့၌ အာဂန္တုဇဉ်သည်သဘောဖြင့် လှည့်လည်ကျက်စား ဖြစ်ပွား

ပြီးနောက် အချို့ (ဝဇ္ဇနိဿိတ = သံသရာဝဋ်၌ရှိကြသော) သတ္တဝါတို့၏ စိတ်ဓာတ်မှာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရား၌ ကိန်းတည်နေထိုင်လေသည်။ အချို့ (ဝိဝဇ္ဇနိဿိတ = ဝဋ်ကင်းရာ၌ရှိကြသော + သုဒ္ဓ = စင်ကြယ်သော) သတ္တဝါတို့၏ စိတ်ဓာတ်မှာ ပညာတရား၌ ကိန်းတည်နေထိုင်ဖြစ်ပွားလေသည်။ သို့ရကား ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရားနှင့် ပညာတရား = ဤနှစ်ပါးတို့ကို သတ္တဝါတို့၏စိတ်ဓာတ် ကိန်းတည်ရာဖြစ်သောကြောင့် အာသယ-ဟူ၍ ခေါ်ဆိုလေသည်။

တဖန် ဒိဋ္ဌိအာသယမှလည်း ၁ - သဿတဒိဋ္ဌိအာသယ၊ ၂-ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအာသယဟူ၍ = နှစ်မျိုးပြားပြန်လေသည်။ ပညာအာသယသည်လည်း ၁-အနုလောမခန္တီခေါ်သော ဝိပဿနာပညာအာသယ၊ ၂-မဂ်ဉာဏ်တည်းဟူသော ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်အာသယဟူ၍ နှစ်မျိုးပြားပြန်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သတ္တဝါတို့၏ အာသယကို သိတော်မူရာ၌ ၁-ဤသတ္တဝါကား ဝဇ္ဇနိဿိတသတ္တဝါဖြစ်ပြီးလျှင် သဿတဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော အာသယရှိသူ ဖြစ်သည် (= ဤသတ္တဝါ၏စိတ်ဓာတ်သည် သဿတဒိဋ္ဌိ အမြဲကိန်းတည်နေသည်)၊ ၂-ဤသတ္တဝါကား ဝဇ္ဇနိဿိတ သတ္တဝါပင်ဖြစ်ပြီးလျှင် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော အာသယရှိသူဖြစ်သည် (= ဤသတ္တဝါ၏စိတ်ဓာတ်သည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အမြဲကိန်းတည်နေသည်)၊ ၃-ဤသတ္တဝါကား ဝိဝဇ္ဇနိဿိတသတ္တဝါ သုဒ္ဓသတ္တဝါဖြစ်ပြီးလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာတည်းဟူသော အာသယဓာတ်ရှိသူ ဖြစ်သည် (= ဤသတ္တဝါ၏စိတ်ဓာတ်သည် ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာ၌ အမြဲကိန်းတည်နေသည်)၊ ၄-ဤသတ္တဝါကား ဝိဝဇ္ဇနိဿိတသုဒ္ဓသတ္တဝါ ဖြစ်ပြီးလျှင် မဂ်ဉာဏ်တည်းဟူသော ယထာဘူတဉာဏ်အာသယရှိသူဖြစ်သည် (= ဤ သတ္တဝါ၏ စိတ်ဓာတ်သည် မဂ်ဉာဏ်ပညာ၌ အမြဲကိန်းတည်နေသည်)ဟူ၍ ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိမြင်တော်မူလေသည်။

၂-အနုသယ။ ။ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်ဝယ် မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မပယ်သတ်ရသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး သင့်လျော်လျောက်ပတ်

သောအကြောင်းကို ရရှိလျှင် ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင်အားဖြင့် အထင်အရှား ဖြစ်ပွားဖို့ရန် အဖန်ဖန် ကိန်းတည်ရှိနေသော ကိလေသာ မျိုးစေ့ဓာတ် ခုနစ်ပါးရှိလေသည်။ ထို ဓာတ်ခုနစ်ပါးတို့ကို အနုသယဓာတ်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ခုနစ်ပါးဟူသော်ကား ၁-ကာမရာဂါနုသယ = ကာမရာဂခေါ်သော လောဘကိလေသာ မျိုးစေ့ဓာတ်၊ ၂-ဘဝရာဂါနုသယ = ဘဝရာဂခေါ်သော လောဘကိလေသာမျိုးစေ့ဓာတ်၊ ၃-ပဋိဃာနုသယ = ဒေါသကိလေသာ မျိုးစေ့ဓာတ်၊ ၄-မာနာနုသယ = မာန်မာနကိလေသာမျိုးစေ့ဓာတ်၊ ၅-ဒိဋ္ဌာနုသယ = ဒိဋ္ဌိကိလေသာမျိုးစေ့ဓာတ်၊ ၆-ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ = ဝိစိကိစ္ဆာကိလေသာမျိုးစေ့ဓာတ်၊ ၇-အဝိဇ္ဇာနုသယ = မောဟကိလေသာမျိုးစေ့ဓာတ် ဤ ဓာတ်ခုနစ်မျိုးတို့ ပင်တည်း။

မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါတို့၏ အနုသယဓာတ်ကို ပိုင်းခြား သိမြင်တော်မူရာ၌ ဤ သတ္တဝါသည် ကာမရာဂါနုသယ မြောက် မြားအားကြီးသူ ဖြစ်သည်။ ဤ သတ္တဝါကား ဘဝရာဂါနုသယ မြောက်မြားအားကြီးသူ ဖြစ်သည်။ ဤ သတ္တဝါကား ပဋိဃာနုသယ၊ (ပ)၊ မာနာနုသယ၊ ဒိဋ္ဌာနုသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ မြောက်မြားအားကြီးသူ ဖြစ်သည်။ ဤ သတ္တဝါကား အဝိဇ္ဇာနုသယ မြောက်မြားအားကြီးသူ ဖြစ်သည်-ဟူ၍ ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိမြင်တော်မူလေသည်။

ဤ၌ အနုသယကိလေသာနှင့်စပ်၍ အဝတ္ထာ = အခိုက်အတန့် သို့ လိုက်၍ ကိလေသာ သုံးမျိုးရှိသည်ကို သတိပြုမှတ်ယူရာ၏။ သုံးမျိုးတို့ဟူသည်မှာ— (၁) အနုသယကိလေသာ = မျိုးစေ့ဓာတ်ကိလေသာ၊ (၂) ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ = ဥပါဒ် ဋီ ဘင် အားဖြင့် အထင်အရှား ဖြစ်ပွားထကြွလာသောကိလေသာ၊ (၃) ဝိတိက္ကမကိလေသာ = ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် ကျူးကျော်ထိပါးလာ သည်တိုင်အောင် ကြမ်းတမ်းလာသောကိလေသာ = ဤ သုံးမျိုး တို့ဖြစ်သည်။

ပုထုဇန် သတ္တဝါတယောက်သည် ဒါနကောင်းမှု ပြုနေသည် ဆိုကြပါစို့။ ထိုသို့ ဒါနကောင်းမှု ပြုနေ၍ မဟာကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ပွားနေခိုက်မှာပင်သော်လည်း ထိုပုထုဇန်သတ္တဝါ၏ သန္တာန် ဝယ် မဂ်ဖြင့် မပယ်သတ်ရသေးသောကြောင့် သင့်လျော်လျောက် ပတ်သော ဣဋ္ဌအာရုံ ကာမဂုဏ်နှင့် တွေ့ကြုံလျှင် ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင် အားဖြင့် လောဘတရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်မည့် ကာမရာဂ ခေါ် သော လောဘကိလေသာမျိုးစေ့ဓာတ်ကား ကိန်းတည်လျက်ပင် ရှိနေလေသည်။ ထို လောဘကိလေသာမျိုးစေ့ဓာတ်ကို ကာမ ရာဂါနုသယကိလေသာ = လောဘမျိုးစေ့ဓာတ်ကိလေသာဟူ၍ ခေါ်ဆိုလေသည်။ နောက်တချိန်ဝယ် မိမိအလိုရှိအပ်သော ဣဋ္ဌ- အာရုံ ကာမဂုဏ်နှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ ထို ကာမရာဂါနုသယ- ကိလေသာမှပင် အကြောင်းရင်းအခြေခံပြု၍ ကာမရာဂလောဘ ကိလေသာများ တရိပ်ရိပ် တဖွားဖွား ဖြစ်ပွားလာလေသည်။ ထို လောဘကိလေသာများကို ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာဟူ၍ ခေါ်ဆို လေသည်။ ထိုသို့ ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ ဖြစ်ပွားလာသောအခါ သတိသံဝေဂရရှိ၍ ယောနိသောမနသိကာရဖြင့် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ပယ်ရှားနိုင်က ထိုမျှဖြင့် ရပ်စဲသွားနိုင်၏။ ယောနိ- သောမနသိကာရကို မရပဲ အယောနိသောမနသိကာရ ဆက် လက်၍ အားကောင်းနေလျှင် ထိုသူ၏ သန္တာန်၌ ကာယကံ ကျူးလွန်မှု၊ ဝစီကံကျူးလွန်မှု = ပြုမှား၊ ပြောမှား အပြစ်များကို ဖြစ်ပွားစေလျက် ထို ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာထက် ရုန့်ရင်းကြမ်း တမ်းစွာသော လောဘကိလေသာ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုကဲ့သို့ ကာယကံကျူးလွန်မှု၊ ဝစီကံကျူးလွန်မှု = ပြုမှား၊ ပြော မှား အပြစ်များကို ဖြစ်ပွားစေလျက် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းစွာ ဖြစ် ပေါ်လာသော ထို လောဘကိလေသာကို ဝိတိက္ကမကိလေသာ ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤကား အခိုက်အတန့် = အဝတ္ထာအားဖြင့် လောဘကိလေသာသုံးမျိုး ပြားပုံတည်း။ ကြွင်းသောဒေါသ- စသည်တို့၌လည်း ဤ နည်းကိုမှီ၍ အခိုက်အတန့် = အဝတ္ထာ အားဖြင့် ကိလေသာသုံးပါးစီပြားပုံကို သိမှတ်ရာ၏။

၃-စရိတ။ ။စရိတ-ဟူသည် သုစရိတ် = ကောင်းမှု၊ ဒုစရိတ် = မကောင်းမှုတို့ကို ဆိုသည်။ တနည်း - ဤဘဝ၌ အဖြစ်များသော ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ သဒ္ဓါ၊ ဗုဒ္ဓိ = အသိဉာဏ်ပညာ၊ ဝိတက် = ဤ တရားခြောက်ပါးတို့ကို စရိတ်ခြောက်ပါး ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသည်။ (ဤ၌ အတိတ်သံသရာ ဘဝအဆက်ဆက်က ပါလာသော ကောင်းမှု အထုံဓာတ်၊ မကောင်းမှု အထုံဓာတ်ကို ဝါသနာဟု ခေါ်၍ ယခုဘဝ၌ အဖြစ်များသော ဖော်ပြရာပါ တရားခြောက်မျိုးကို စရိတ်ခေါ်၏ - ဟု ဝါသနာနှင့် စရိတ်တို့၏ အထူးကို သတိပြုရ၏)။

မြတ်စွာဘုရားသည် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ကို စရိတ်အားဖြင့် ဤသတ္တဝါသည် သုစရိတ် = ကောင်းမှု ပြောများသူ ဖြစ်၏၊ ဤ သတ္တဝါကား ဒုစရိတ် = မကောင်းမှု ပြောများသူ ဖြစ်၏။ ဤ သတ္တဝါသည် ရာဂစရိတ် ပြောများသူ ဖြစ်၏၊ ဤ သတ္တဝါကား ဒေါသစရိတ် ပြောများသူ၊ ဤ သတ္တဝါကား မောဟစရိတ် ပြောများသူ၊ ဤ သတ္တဝါကား သဒ္ဓါစရိတ် ပြောများသူ၊ ဤ သတ္တဝါကား ဗုဒ္ဓိစရိတ် ပြောများသူ၊ ဤ သတ္တဝါကား ဝိတက်စရိတ် ပြောများသူ ဖြစ်၏ဟု ပိုင်းခြားသိမြင်တော်မူသည့်ပြင် ထို သတ္တဝါတို့၏ စရိတ်များကို သဘာဝအားဖြင့်၎င်း ညစ်ညူးကြောင်း = သံကိလေသ၊ ဖြူစင်ကြောင်း = ဝေါဒါန အားဖြင့်၎င်း အကြောင်းရင်း = သမုဋ္ဌာန် အားဖြင့်၎င်း အကျိုးရင်း = ဖလ၊ အကျိုးဆက် = အာနိသံသနာအားဖြင့်၎င်း ဤသို့ စသော အပြားဖြင့် ပိုင်းခြားကုန်စင် သိမြင်တော်မူလေသည်။

၄-အဓိမုတ္တိ။ ။ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ကို အဓိမုတ္တိခေါ်၏။ ထိုအဓိမုတ္တိသည် (၁) ယုတ်ညံ့သော နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်တည်းဟူသော ပဏီနာမိမုတ္တိ၊ (၂) မြင့်မြတ်သော နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်တည်းဟူသော ပဏီတာမိမုတ္တိ-ဟူ၍ နှစ်မျိုးပြားလေသည်။ ယင်း အဓိမုတ္တိ = အဇ္ဈာသယဓာတ်ခံကြောင့်ပင် ယုတ်ညံ့သော နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ခံ ရှိကြသူများသည် မိမိတို့နှင့်

သဘောတူ ထိုယုတ်ညံ့သော နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ခံ ရှိသူတို့နှင့် ပေါင်းသင်းကြ၍ မြင့်မြတ်သော နှလုံးသွင်း အလို အဇ္ဈာသယဓာတ်ခံရှိကြသူများလည်း မိမိတို့နှင့် သဘောတူ ထို မြင့်မြတ်သော နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ခံ ရှိသူတို့နှင့် ပေါင်းသင်းကြလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါတို့၏ နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာ- သယဓာတ်ကို “ဤသတ္တဝါ၏ အဓိမုတ္တိ = နှလုံးသွင်း အလို အဇ္ဈာသယဓာတ်ကား ယုတ်ညံ့၏၊ ဤ သတ္တဝါ၏ အဓိမုတ္တိ = နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ကား မြင့်မြတ်၏၊ ထိုတွင်လည်း ဤသတ္တဝါ၏အဓိမုတ္တိ = နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ကား နံ့နွေး၍ ဤသတ္တဝါ၏ အဓိမုတ္တိ = နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယ ဓာတ်ကား ထိုထက် နံ့နွေးပြီးလျှင် ဤ သတ္တဝါ၏ အဓိမုတ္တိ = နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ကား ထိုထက် အထူးသဖြင့် နံ့နွေး၏”ဟု ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်တော်မူလေသည်။ မှန်၏- သတ္တဝါတို့အဖို့ရာ သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, သမာဓိ, ပညာတည်း ဟူသော ဣန္ဒြေငါးပါး အထက် အနံ့သို့လိုက်၍ အဓိမုတ္တိ = နှလုံးသွင်း အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်၏ ထက်မြက်မှု နံ့နွေးမှု = စသည် ဖြစ်ရလေသည်။

ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သက်ရှိခန္ဓာတည်းဟူသော သတ္တလောကကို အာသယလေးမျိုးအားဖြင့်၎င်း အနုသယခုနစ် မျိုးအားဖြင့်၎င်း စရိုက်သုံးမျိုး (= အဘိသင်္ခါရသုံးမျိုး) တနည်း စရိုက်ခြောက်မျိုးအားဖြင့်၎င်း အဓိမုတ္တိအားဖြင့်၎င်း - ဤသို့အစ ရှိသော ရှေးဖော်ပြရာပါ အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကြွင်းမဲ့ကုန်စင် သိမြင်တော်မူလေသည်။

(၃) မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သတ္တလောကကို ပိုင်းခြား ကုန်စင် သိမြင်တော်မူသကဲ့သို့ ဩကာသလောက = သက်မဲ့ခန္ဓာ စကြဝဠာ ဘုံဗိမာန် တောတောင်စသည်တို့ကိုလည်း ကြွင်းမဲ့ ကုန်စင် သိမြင်တော်မူလေသည်။

ထို စကားကို ချဲ့ပြီးအံ့—လောကဓာတ်တခုဟု ခေါ်ဆိုသော စကြဝဠာတိုက်ကြီး တခုမှာ ပတ်ဝန်းကျင် လေးမျက်နှာမှ ကျောက်တံတိုင်းကြီး ခတ်ထားသည့်ပမာ စကြဝဠာကျောက် တောင်ကြီး ဝိုင်းလျက်တည်ရှိလေသည် (=စက္က=လှည်းဘီးကြီး ရထားဘီးကြီးကဲ့သို့+ဝါဠု = ဝန်းဝိုင်း၍တည်နေသော ကျောက် တောင်ကြီး)။ ထိုစကြဝဠာကျောက်တောင်ကြီးဖြင့် ထက်ဝန်း ကျင်မှ ဝန်းရံအပ်သောကြောင့် လောကဓာတ်တခုကို စကြဝဠာ တိုက်ကြီးတခုဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။ ထို စကြဝဠာတိုက် လောကဓာတ်ကြီး တခုမှာ အရှေ့နှင့် အနောက်အားဖြင့်၎င်း တောင်နှင့်မြောက်အားဖြင့်၎င်း ယူဇနာပေါင်း (၁၂၀၃၄၅၀) တသန်းနှစ်သိန်းသုံးထောင်လေးရာ့ငါးဆယ် ကျယ်ပြန့်လေသည်။ အဝန်းအဝိုင်းအားဖြင့် ယူဇနာပေါင်း (၃၆၁၀၃၅၀) သုံးသန်း ခြောက်သိန်းတသောင်းသုံးရာ့ငါးဆယ် အဝန်းအဝိုင်း ရှိလေ သည်။

ထို စကြဝဠာ လောကဓာတ်တိုက်တခု၌ မြေကြီးအထူကား ယူဇနာပေါင်း (၂၄၀၀၀၀) နှစ်သိန်းလေးသောင်း ရှိလေသည်။ ထိုမြေထူတွင် အထက်ပိုင်းတဝက် = ယူဇနာပေါင်း တသိန်း နှစ်သောင်းမှာ- ပကတိမြေသားဖြစ်၍ အောက်ပိုင်းတဝက် = ယူဇနာပေါင်းတသိန်းနှစ်သောင်းမှာ ကျောက်သားမြေ ဖြစ်လေ သည်။

ထို မြေအထူကို ယူဇနာပေါင်း (၄၀၀၀၀၀) လေးသိန်းရှစ် သောင်း အထူရှိသော အောက်ရေထုက ခံထားလေသည်။ ထို ရေထုအောက်မှ ယူဇနာပေါင်း (၉၆၀၀၀၀) ကိုးသိန်းခြောက် သောင်းရှိသော လေထုက ခံလင့်လေသည်။ ထို လေထု၏ အောက်၌ကား အဆုံးအပိုင်း အခြားမရှိသော ကောင်းကင်ကြီး သာလျှင် ဖြစ်လေ၏။ ဤကား စကြဝဠာ လောကဓာတ်တခု၏ အောက်ခံအောက်ပိုင်း မြေတည်နေပုံတည်း။

ဤသို့တည်ရှိနေသော မြေပြင်၏အထက် ဗဟိုချက်မဝယ် သမု- ခြာအလယ်၌ ယူဇနာပေါင်း(၈၄၀၀၀)ရှစ်သောင်းလေးထောင်

ရေတွင်မြုပ်၍ ယူဇနာပေါင်း (၈၄၀၀၀) ရှစ်သောင်း လေးထောင်ပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်သော မြင်းမိုရ်တောင်ကြီး တည်ရှိလေသည်။

ထိုမြင်းမိုရ်တောင်၏ အပြင်ယံ ပဌမပတ်အနေဖြင့် ယူဇနာပေါင်း (၄၂၀၀၀)လေးသောင်းနှစ်ထောင် ရေတွင်မြုပ်၍ ထိုမျှ ယူဇနာပေါင်း လေးသောင်းနှစ်ထောင်ပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်သော ယုဂန္ဓိရ်တောင် တည်ရှိလေသည်။ (၁)

ထိုယုဂန္ဓိရ်တောင်၏ အပြင်ယံမှ ယူဇနာပေါင်းနှစ်သောင်း တထောင် ရေတွင်မြုပ်၍ ထိုမျှ ယူဇနာပေါင်း နှစ်သောင်း တထောင်ပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်သော ဤသရေတောင် တည်ရှိလေသည်။ (၂)

ထိုဤသရေတောင်၏ အပြင်ယံမှ ယူဇနာပေါင်း (၁၀၅၀၀) တသောင်းငါးရာ ရေတွင်မြုပ်၍ ထိုမျှ ယူဇနာပေါင်း (၁၀၅၀၀) တသောင်းငါးရာပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်သော ကရဝိကတောင် တည်ရှိလေသည်။ (၃)

ထိုကရဝိကတောင်၏ အပြင်ယံမှပတ်လျက် ယူဇနာပေါင်း (၅၂၅၀) ငါးထောင်နှစ်ရာငါးဆယ် ရေတွင်မြုပ်၍ ထိုမျှ ယူဇနာပေါင်း (၅၂၅၀) ငါးထောင်နှစ်ရာငါးဆယ်ပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်သော သုဒဿနတောင် တည်ရှိလေသည်။ (၄)

ထိုသုဒဿနတောင်၏ အပြင်ယံမှပတ်လျက် ယူဇနာပေါင်း (၂၆၂၅) နှစ်ထောင်ခြောက်ရာနှစ်ဆယ့်ငါးယူဇနာ ရေတွင်မြုပ်၍ ထိုမျှ ယူဇနာပေါင်း (၂၆၂၅) နှစ်ထောင်ခြောက်ရာနှစ်ဆယ့်ငါး ယူဇနာပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်သော နေမိန္ဒရတောင် တည်ရှိလေသည်။ (၅)

ထိုနေမိန္ဒရတောင်၏ အပြင်ယံမှပတ်လျက် ယူဇနာပေါင်း (၁၃၁၂) တထောင်သုံးရာတဆယ့်နှစ်ယူဇနာနှင့် နှစ်ဂါဝုတ် ရေတွင်မြုပ်၍ ထိုမျှပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်သော ဝိနတကတောင် တည်ရှိလေသည်။ (၆)

ထိုဝိနာတကတောင်၏ အပြင်ယံမှပတ်လျက် ယူဇနာပေါင်း (၆၅၆) ခြောက်ရာငါးဆယ့်ခြောက်ယူဇနာနှင့်တကွ ဂါဝုတ် ရေတွင် မြုပ်၍ ထိုမျှပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်သော အဿကဏ်တောင် တည်ရှိလေသည်။ (၇)

ထိုအလယ်ဗဟို မြင်းမိုရ်တောင်နှင့် တောင်ရံခုနစ်လုံးတို့၏ အကြားအကြား၌ သီဒါခေါ်သော မြစ်ကြီးခုနစ်တန် မြားလျက် မြားလျက် တည်ရှိလေသည်။

ထိုမြင်းမိုရ်တောင်၏ တောင်ဖက်မျက်နှာ သမုဒြာအတွင်း ပေါ်ထွန်း၍တည်နေသော ကျွန်းငယ်အရံငါးရာနှင့် တကွသော ကျွန်းကြီးကို ကျွန်းဦး၌ပေါက်သည့် သပြေပင်ကို အစွဲပြု၍ ဇမ္ဗူဒီပါ = လကျာတောင်ကျွန်းဟု ခေါ်သည်။

ထိုအတူ မြင်းမိုရ်တောင်၏ အနောက်ဖက်မျက်နှာ၌ ကျွန်းငယ် အရံငါးရာနှင့်တကွသော အပရဂေါယာန = အနောက်ကျွန်း၊ မြောက်ဖက်မျက်နှာ၌ ထိုအတူ ဥတ္တရကုရု = မြောက်ကျွန်း၊ အရှေ့ဖက်မျက်နှာ၌ ပုဗ္ဗဝိဒေဟ = အရှေ့ကျွန်းတို့ တည်ရှိကြလေသည်။

ဤဇမ္ဗူဒီပါ လကျာတောင်ကျွန်း၌ ဟိမဝန္တာတောင်ကြီးသည် ယူဇနာငါးရာမြင့်၍ အလျားအနံ ယူဇနာသုံးထောင် ကျယ်ပြန့်လေသည်။ တောင်ထွတ်ပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်အပ်လေသည်။

ဤဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းဦးသပြေပင်၏ ပမာဏမှာ — ပင်စည်အဝန်း တဆယ့်ငါးယူဇနာ၊ မြေပြင်မှ ခက်မအထိ ပင်စည်အမြင့် ယူဇနာ ငါးဆယ်၊ ခက်မကြီးများမှာလည်း ယူဇနာငါးဆယ်စီပင်ရှိကြ၍ ယူဇနာတရာ ပြန့်ကျယ်သော ရိပ်ဝန်းရှိလျက် အမြင့်ယူဇနာ မှာလည်း တရာပင်ရှိလေသည်။

ဇမ္ဗူဒီကျွန်းဦး သပြေပင်ပမာဏအတိုင်းပင် အသုရာပြည် (မြင်းမိုရ်တောင်အောက်၌ တည်ရှိသော ရှေးတာဝတိံသာနတ်ဟောင်းများနေရာ) မှာရှိသော သခွတ်ပင်၊ ဂဠုန်ပြည်မှာရှိ

သော လက်ပံပင်၊ အနောက်ကျွန်းဦးမှာရှိသော ထိန်ပင်၊ မြောက်
 ကျွန်းမှာတည်ရှိသော ပဒေသာပင်၊ အရှေ့ကျွန်းမှာ တည်ရှိသော
 ကုက္ကိုပင်၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှာတည်ရှိသော ပင်လယ်ကသစ်ပင်
 တို့သည်လည်း ပင်စည်လုံးပတ် တဆယ့်ငါးယူဇနာစီ၊ ပင်စည်
 အမြင့် ယူဇနာငါးဆယ်စီ၊ ခက်မကြီးများ ယူဇနာငါးဆယ်စီ၊
 အပြန်အကျယ် ယူဇနာ တရာစီ၊ အမြင့်ယူဇနာ တရာစီပင် ရှိကြ
 လေသည်။ ဤသည်တို့ကို ကမ္ဘာပတ်လုံးတည်မည့် သစ်ပင်ကြီး
 ခုနစ်ပင်တို့ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သည်။

စကြဝဠာတံတိုင်း ကျောက်တောင်ဝိုင်းကြီးမှာ ယူဇနာ
 (၇၂၀၀၀) ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင် သမုဒြာရေတွင်မြုပ်၍ ယူဇနာ
 (၇၂၀၀၀) ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင်ပင် ရေမှအထက် စွင့်စွင့်တက်
 (မြင့်)လျက် ဖော်ပြရာပါ လောကဓာတ်တခုကို ဝန်းရံပတ်လျက်
 တည်ရှိလေသည်။

(ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းသည် လှည်းဦးသဏ္ဍာန်၊ အပရဂေါယာန =
 အနောက်ကျွန်းသည် ကြေးမုံ(မှန်အပြင်)သဏ္ဍာန်၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟ = အရှေ့
 ကျွန်းသည် လ-ခြမ်းသဏ္ဍာန်၊ ဥတ္တရကုရု = မြောက်ကျွန်းသည် အင်းပျဉ်
 သဏ္ဍာန်(၄-ထောင်)ဖြစ်၍ ထိုထိုကျွန်းကြီးတို့နှင့် အရံကျွန်းငယ်၌ ဖြစ်
 ပွားတည်နေကြသော လူတို့၏ မျက်နှာမှာလည်း ထိုထိုကျွန်းသဏ္ဍာန်
 ပင်ဖြစ်၏-ဟု ဆရာတို့ ဆိုကြကုန်၏။ ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဠိကာ ပဌမ
 အုပ်၊ မျက်နှာ ၂၄၃-မှ)။

ထိုလောကဓာတ် စကြဝဠာတခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော လ-
 ဓိမာန်သည် ၄၉-ယူဇနာရှိ၏။ နေဓိမာန်သည် ယူဇနာ ၅၀-ရှိ၏။
 တာဝတိံသာနတ်ပြည်၊ အသုရာနတ်ပြည်၊ အဝိစိင်ရဲကြီး၊ ဇမ္ဗူဒီပါ
 ကျွန်း = ဤလေးဌာနတို့မှာ ယူဇနာ (၁၀၀၀၀) တသောင်းစီ
 ကျယ်ပြန့်ကုန်၏ (သောင်းလေးရပ်ခေါ်၏)။ အပရဂေါယာန =
 အနောက်ကျွန်းမှာ ယူဇနာ(၇၀၀၀)ခုနစ်ထောင်၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟ =
 အရှေ့ကျွန်းမှာ ထိုအတူ ယူဇနာ(၇၀၀၀)ခုနစ်ထောင်၊ ဥတ္တရကုရု
 = မြောက်ကျွန်းမှာ ယူဇနာ (၇၀၀၀) ရှစ်ထောင် ကျယ်ပြန့်လေ
 သည်။ ထိုဖော်ပြရာပါ အလုံးစုံသည် စကြဝဠာ တိုက်တခု

လောကဓာတ်တိုက်တခုမည်လေသည်။ လောကဓာတ်သုံးခုဆုံရာ
၌ လောကန္တရိုက်ငရဲကြီးများ ရှိလေသည်။

ထိုလောကဓာတ် စကြဝဠာတိုက်ကြီး တခုတခု၌ မြေအပြင်
ဝယ် လူ့ဘုံနှင့်စပ်လျက် တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံ၊ အသုရကာယ်ဘုံ
တည်းဟူသော အပါယ်သုံးဘုံ တည်ရှိ၍ အောက်မြေအတွင်း၌
ငရဲကြီးရှစ်ထပ်တို့ အရံဥဿဒ ငရဲငယ်များ ရံလျက် တည်ရှိလေ
သည်။ ငရဲ၊ တိရိစ္ဆာန်၊ ပြိတ်၊ အသုရာ = ဤလေးဖြာသောဘုံများကို
အပါယ်လေးဘုံ ခေါ်ဆိုလေသည်။

မြေအပြင်၌ လူ့ဘုံတည်ရှိ၍ ယုဂန်ထိပ်များ မြင်းမိုရ်ခါး၌ စတု-
မဟာရာဇ်နတ်ဘုံ၊ မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌ တာဝတိံသာနတ်ဘုံ
(ဤနတ်ဘုံနှစ်မျိုးကား မြေနှင့်စပ်ဆက်မှုရှိသည်)၊ ထို၏ အထက်
ကောင်းကင်၌ ယာမာနတ်ဘုံ၊ ထို၏အထက်၌ တုသိတာနတ်ဘုံ၊
ထို၏အထက်၌ နိမ္မာနရတီနတ်ဘုံ၊ ထို၏အထက်၌ ပရနိမ္မိတ-
ဝသဝတ္ထိနတ်ဘုံတို့ တည်ရှိလေသည်။ ဤဆိုအပ်ပြီးသော လူ့ဘုံနှင့်
နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်ကို ကာမသုဂတိခုနစ်ဘုံဟုခေါ်သည်။ အောက်
အပါယ်လေးဘုံနှင့် ဤကာမသုဂတိ ခုနစ်ဘုံတို့ကို ပေါင်း၍
ကာမ(၁၁)တဆယ့်တဆုံဟုခေါ်သည်။

ကာမာဝစရ နတ်ပြည် ခြောက်ထပ်၏ အထက်၌ မြဟ္မာပရိ-
သဇ္ဇာဘုံ၊ မြဟ္မာပုရောဟိတာဘုံ၊ မဟာမြဟ္မာဘုံ တည်းဟူသော
ရူပါဝစရ ပဌမဈာန်သုံးဘုံတို့ တပြင်တည်း တည်ရှိလေသည်။
ထို၏အထက်၌ ပရိတ္တာဘာဘုံ၊ အပ္ပမာဏာဘာဘုံ၊ အာဘဿ-
ရာဘုံတည်းဟူသော ရူပါဝစရ ဒုတိယဈာန် မြဟ္မာဘုံသုံးဘုံတို့
တပြင်တည်း တည်ရှိလေသည်။ ထို၏အထက်၌ ပရိတ္တသုဘာဘုံ၊
အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ၊ သုဘကိဏ္ဍာဘုံ တည်းဟူသော ရူပါဝစရ
တတိယဈာန် မြဟ္မာဘုံသုံးဘုံတို့ တပြင်တည်း တည်ရှိလေသည်။
ထို၏အထက်၌ ဝေဟပ္ဖိုလ်မြဟ္မာဘုံ၊ အသညသတ် မြဟ္မာဘုံ၊
(တပြင်တည်း တည်သည်။) ထို၏အထက်၌ အဝိဟာဘုံ၊ ထို၏
အထက်၌ အတပ္ပါဘုံ၊ ထို၏အထက်၌ သုဒဿာဘုံ၊ ထို၏အထက်
၌ သုဒဿီဘုံ၊ ထို၏အထက်၌ အကနိဋ္ဌဘုံတည်းဟူသော သုဒ္ဓါ-

ဝါသ မြဟ္မာဘုံ ငါးဘုံတို့ အဆင့်ဆင့်တည်ရှိကြလေသည်။ ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံ၊ အသညသတ်ဘုံနှင့် သုဒ္ဓါဝါသငါးဘုံ = ဤခုနစ်ဘုံတို့ကို ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်ဘုံ ခုနစ်ဘုံဟုခေါ်သည်။ ပေါင်းလျှင် ရူပါဝစရ မြဟ္မာဘုံ (၁၆) တဆယ့်ခြောက်ဘုံဖြစ်၏။

ထို ရူပါဝစရမြဟ္မာဘုံ (၁၆) တဆယ့်ခြောက်မှ အထက် ကောင်းကင်၌ အာကာသာနဉ္စာယတန (အရူပ) မြဟ္မာဘုံ၊ ထို၏ အထက်၌ ဝိညာဏဉ္စာယတန (အရူပ) မြဟ္မာဘုံ၊ ထို၏အထက်၌ အာကိဉ္စညာယတန (အရူပ) မြဟ္မာဘုံ၊ ထို၏အထက်၌ နေဝသညာနာသညာယတန (အရူပ) မြဟ္မာဘုံ = ဤ အရူပမြဟ္မာဘုံ လေးဘုံတို့ အဆင့်ဆင့် တည်ရှိကြလေသည်။ ရူပါဝစရ မြဟ္မာဘုံ (၁၆)ဘုံနှင့် ပေါင်းလျှင် မြဟ္မာဘုံ (၂၀)နှစ်ဆယ်ဖြစ်၏။ ထို မြဟ္မာဘုံ (၂၀)နှစ်ဆယ်နှင့် ကာမ (၁၁) တဆယ့်တဘုံ ပေါင်းသော် (၃၁) သုံးဆယ့်တဘုံဖြစ်၏။ ဤကား စကြဝဠာတိုက်တခု လောကဓာတ် တခု၌ (၃၁) သုံးဆယ့်တဘုံတို့ တည်နေဟန် အမြောက်တည်း။

-ဤသို့လျှင် အနန္တစကြဝဠာ အနန္တလောကဓာတ် တိုက်တည်း ဟူသော သြကာသလောကကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် အနန္တဉ္ဇာန်တော်ဖြင့် ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်တော်မူလေသည်။ ဤသို့ သတ္တလောက၊ သင်္ခါရလောက၊ သြကာသလောက တည်းဟူသော လောကသုံးပါးကို အကြွင်းမရှိ သိတော်မူတတ်သော ဉ္ဇာန်တော် ကား လောကဝိဒူဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရားခြံတော်ကား ဂုဏ်တော် ရှင်ဖြစ်လေသည်။ ဂုဏ်တော်အနက်ရင်းကို ပြန်၍ကြည့်ရှု ရာ၏။

လောကဝိဒူဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၆) အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော်

ဤအနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော်အရာ၌ အဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်)ဝယ် အနုတ္တရောအရ အနုတ္တရဂုဏ်တော်တပါး၊ ပုရိ-

သဒမ္မသာရထိအရ ဂုဏ်တော်တပါး = ဤသို့ ဂုဏ်တော်နှစ်ပါး ခွဲ၍တနည်း၊ နှစ်ပါးလုံးကိုပေါင်း၍ အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ ဂုဏ်တော်တပါး အနေအားဖြင့် တနည်း = ဤသို့ နှစ်နည်းဖွင့် သည့်အတိုင်း ဖော်ပြပေအံ့—

(က) အနုတ္တရဂုဏ်တော်။ ။ သီလအစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ ဖြင့် ကိုယ်တော်မြတ်ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သူ တလူမျှမရှိပဲ ကိုယ် တော်မြတ်ကသာ ထိုကျေးဇူးတို့ဖြင့် အလုံးစုံသော သတ္တလောက ကို လွှမ်းမိုးတည်တော်မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် အနု- တ္တရ မည်တော်မူလေသည်။ ချဲ့ဦးအံ့ - မြတ်စွာဘုရားသည် သီလ ဂုဏ်ကျေးဇူးအားဖြင့်လည်း အလုံးစုံသော လောကကို လွှမ်းမိုး (သာလွန်)၍ တည်တော်မူ၏။ သမာဓိဂုဏ်, ပညာဂုဏ်, ဝိမုတ္တိဂုဏ် ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ် ကျေးဇူးအားဖြင့်လည်း အလုံးစုံသော လောကကို လွှမ်းမိုး (သာလွန်)၍ တည်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် အလုံးစုံသော လောကထက် သာလွန်သော သီလ, သမာဓိ, ပညာ, ဝိမုတ္တိ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ်ကျေးဇူးတို့မှာ အနုတ္တရ ဂုဏ်တော် ဖြစ်၍ ဘုရားမြတ်တော်မှာ ဂုဏ်တော်ရှင်ဖြစ်လေသည်။

(ခ) ပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော်။ ။ ဆုံးမသင့်သော သတ္တဝါတို့ ကို ယဉ်ကျေးအောင်ဆုံးမတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား ဟု ဆိုလိုသည်။ (ပုရိသဒမ္မ = ဆုံးမသင့်သော သတ္တဝါတို့ကို + သာရ- ထိ = ယဉ်ကျေးအောင်ဆုံးမတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား)။ ဤ၌ ဆုံးမသင့်သော သတ္တဝါတို့ဟူသည် မယဉ်ကျေးကြသေး သဖြင့် ယဉ်ကျေးအောင်ဆုံးမထိုက်သော တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါ, လူ သတ္တဝါ, နတ်သတ္တဝါတို့တည်း။ ချဲ့ဦးအံ့ - မြတ်စွာဘုရားသည် အပလာလနဂါးမင်း၊ စူဠေဒရနဂါးမင်း၊ မဟောဒရနဂါးမင်း၊ အဂ္ဂိသိခနဂါးမင်း၊ ဓူမသိခနဂါးမင်း၊ အရဝါဠနဂါးမင်း၊ နေပါလ ဆင်မင်း-အစရှိသော တိရစ္ဆာန် သတ္တဝါတို့ကိုလည်း ယဉ်ကျေး အောင် အဆိပ်ကင်းအောင် ဆုံးမတော်မူပြီးလျှင် သရဏဂုံသီလ တို့၌ တည်စေတော်မူ၏။ နိဂဏ္ဌသား သစ္စကပရိမိဇ်, အဗ္ဗဠ လုလင်, ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားပဏ္ဍိတ်, သောဏဒန္တပုဏ္ဏား, ကုဋ-

ဒန္တပုဏ္ဏားစသော လူသတ္တဝါတို့ကို၎င်း၊ အာဠဝကဘီလူး သူစိ
လောမဘီလူး ခရလောမဘီလူး သိကြားမင်း-စသောနတ်သတ္တဝါ
တို့ကို၎င်း ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် လုံးဝမယဉ်ကျေးသေးသောသတ္တဝါတို့ကို
သာ ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူသည်မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်
သော်ကား သီလဝိသုဒ္ဓိရှိပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့အား ပဌမဈာန်
စသည်ကို ရရှိအောင် သောတာပန် အရိယာ စသည်တို့အား
အထက်ဖြစ်သော မဂ်တို့ကိုရရှိအောင် နည်းလမ်း အကျင့်ပဋိပတ်
ကို ဟောကြားညွှန်ပြတော်မူခြင်းဖြင့် အစိတ်အဝက် ယဉ်ကျေးပြီး
သော သတ္တဝါတို့ကိုလည်း အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် အထွတ်အထိပ်
ရောက် ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူသည်သာလျှင်တည်း။ ထို့
ကြောင့် ဤပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော်အရာ၌ “လုံးဝမယဉ်ကျေး
သေးသော သတ္တဝါတို့ကို အောက်အောက်ဖြစ်သော သီလ-စ
သော ဂုဏ်ကျေးဇူးသို့ ရောက်ရှိအောင်၊ အောက်အောက်ဖြစ်
သော ဂုဏ်ကျေးဇူးသို့ရောက်ရှိပြီးသော (အစိတ်အဝက်ယဉ်ကျေး
ပြီး) သတ္တဝါတို့ကိုလည်း အထက်အထက်ဂုဏ်ကျေးဇူးသို့ အရ-
ဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ရောက်ရှိအောင် ဆုံးမနည်းညွှန်တော်မူတတ်
သောမြတ်စွာဘုရား” ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါ
တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမနည်းညွှန်ပြတတ်သည့် ဒေသနာ
ဉာဏ်တော်သည် ပုရိသဒမ္မသာရထိ ဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ မြတ်စွာ
ဘုရား ခြံဖိတော်သည် ဂုဏ်တော်၌ရှင်ဖြစ်လေသည်။

တနည်း—အနုတ္တရောနှင့် ပုရိသဒမ္မသာရထိ နှစ်ရပ်ပေါင်း၍
အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ ဂုဏ်တော်တပါး အနေအားဖြင့်
မှတ်ယူရာ၏။ မယဉ်ကျေးသေးသော သတ္တဝါတို့ကို ယဉ်ကျေး
အောင် ဆုံးမမှုဝယ် အတုမရှိ သာလွန်မြင့်မြတ်တော်မူသော မြတ်
စွာဘုရား-ဟု ဆိုလို၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့ - ဆင်ဆရာ၊ မြင်းဆရာ၊
နွားဆရာတို့သည် ဆင်၊ မြင်း၊ နွား (မယဉ်ကျေးကြသည်) များကို
ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမကြသည် ဆိုရငြားသော်လည်း တနေရာ
တည်း တထိုင်တည်းဖြင့် ထိုဆင်၊ မြင်း၊ နွားတို့ကို အပြီးတိုင်

ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမနိုင်ကြသည် မဟုတ်ကြကုန်၊ နေ့ရက်လ ရှည်ကြာစွာ အကြိမ်ကြိမ်ဆုံးမ၍ ယဉ်ကျေးကြပြီဟု ဆိုရငြားသော် လည်း ထိုဆရာတို့ သင်ကြားဆုံးမအပ်သော ဆင်လိမ္မာ၊ မြင်း လိမ္မာ၊ နွားလိမ္မာတို့မှာ အပြီးတိုင်စင်စစ် လိမ္မာကြသည် မဟုတ် ကုန်၊ တရံတခါ စိတ်ဖောက်၍ ကသိ ကအောက် ပြုလုပ်တတ်ကြ လေသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်ကား သတ္တဝါတို့ကို ယဉ်ကျေး အောင် ဆုံးမရာဝယ် တနေရာတည်း တထိုင် တည်း ဖြင့် ပင် ဝိမောက္ခတရား ရှစ်ပါးရောက် ယဉ်ကျေးအောင် အရဟတ္တဖိုလ် ပေါက် ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူလေသည်။ ယင်းသို့ အရ-ဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ယဉ်ကျေးခြင်း အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ပြီး သော ဝေနေယျသတ္တဝါတို့မှာ ဘယ်သောအခါမှ စိတ်ဖောက်၍ ကသိကအောက် ပြုလုပ်ကြသောဟူ၍ မရှိတော့ပဲ အပြီးတိုင် ယဉ် ကျေးကြလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့် မယဉ်ကျေးသော သတ္တဝါ တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမမှုဝယ် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်သာ လျှင် အတုမရှိ သာလွန် မြင့်မြတ်တော်မူလေသည်။ သို့ရကား သတ္တဝါတို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမမှုဝယ် အတုမရှိ သာလွန် မြင့်မြတ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်တော် စသည်များ သည် အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ ဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရားမြတ် တော်မှာ ဂုဏ်တော်ရှင် ဖြစ်လေသည်။

အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၇) သတ္တာဒေဝမနုဿာနံဂုဏ်တော်

မျက်မှောက်ဘဝအကျိုး၊ တမလွန်ဘဝအကျိုး၊ နိဗ္ဗာန်တည်း ဟူသော ပရမတ္ထ အကျိုး = ဤအကျိုးသုံးမျိုးရရှိအောင် နတ်လူ တို့အား ထိုက်သည်အားလျော်စွာ သင်ကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော် မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားဟု ဆိုလိုသည်။ မှန်၏-မြတ်စွာဘုရား သည် သတ္တဝါတို့ကို ချင်းတို့၏ ဥပနိဿယ ကောင်းမှုကံ အကြောင်း အလျောက် အချို့ကို မျက်မှောက်ဘဝ အကျိုးရ အောင်၊ အချို့ကို တမလွန်ဘဝ အကျိုးရအောင်၊ အချို့ကို မျက် မှောက်ဘဝ တမလွန်ဘဝ အကျိုးနှစ်ပါးရအောင်၊ အချို့ကို

ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန် အကျိုးရအောင် သင်ကြားဟောပြု ဆိုဆုံးမတော် မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် နတ်လူတို့အား မျက်မှောက် အကျိုး၊ တမလွန်အကျိုး၊နိဗ္ဗာန်အကျိုး = ဤသုံးမျိုးရရှိအောင် သင်ကြား ဟောပြု ဆိုဆုံးမသော ဒေသနာဉာဏ်တော်-စသည်သည် သတ္တာ- ဒေဝမနုဿာနံ ဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရားဖြစ်သည် ဂုဏ်တော်ရှင် ဖြစ်လေသည်။

တနည်းကား—နတ်လူတို့၏ လှည်းမှူးကြီးသဖွယ် ဖြစ်တော်မူ သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ - မည် တော်မူလေသည်။ ထင်ရှားစေဦးအံ့—ရေမရှိသည့် အသွားရ ခက်သောခရီးကို ကန္တာရခေါ်၏ (ကံ = ရေကို, တာရ = လွန် သောခရီးဟု ဆိုလိုသည်)။ ကန္တာရဟူသောပုဒ်သည် ဝိပြိုဟ်ဝစ- နတ္ထပြုစဉ်အခါ ရေမရှိသော ခရီးခဲ = နိရုဒကကန္တာရကို ဟော သော်လည်း ရုပ်ပြီးသောအခါ သဒ္ဓါစည်းကမ်း သဒ္ဓါသဘောအရ ခရီးခဲသာမညကို ဟောလေသည်။ ထို့ကြောင့် ကန္တာရပုဒ်ကို ခရီး ခဲဟုသာ အနက်မြန်မာ ပြန်ဆိုရလေသည်။ ထိုခရီးခဲကား ၁- စောရကန္တာရ = လူဆိုးတို့ သောင်းကျန်း ထကြွသောခရီးခဲ, ၂-ဝါဠ- ကန္တာရ = ခြင်္သေ့ သစ်ကျား သားကောင်ရဲများ သောင်းကျန်းထ ကြွသောခရီးခဲ, ၃-ဒုဗ္ဗိက္ခကန္တာရ = အစာထမင်း မရှိခေါင်းပါး သောခရီးခဲ, ၄-နိရုဒကကန္တာရ = ရေမရှိသော ရေပြတ်သောခရီးခဲ, ၅-ယက္ခကန္တာရ = ဘီလူးစိုးအုပ်သောခရီးခဲဟူ၍ = ငါးမျိုးရှိလေ သည်။

လှည်းမှူး ယာဉ်မှူး ကုန်သည်မှူးသည် မိမိနှင့်အတူပါသော လှည်းကုန်သည် အပေါင်းကို ဖော်ပြရာပါခရီးခဲငါးမျိုးကို လွန် မြောက်ကျော်နင်းနိုင်ကြအောင် စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ ဘေးမဲ့ မြေသို့ရောက်အောင် ပို့ဆောင်သကဲ့သို့ ထိုအတူ မြတ်စွာဘုရား တည်းဟူသော လှည်းမှူး ကုန်သည်မှူးသည်လည်း ဘဝခရီးသွား သတ္တဝါအများတည်းဟူသော ကိုယ်တော်နှင့်အတူပါ ကုန်သည် အပေါင်းကိုကို ဇာတိခရီးခဲ, ဇရာခရီးခဲ, ဗျာဓိခရီးခဲ, မရဏခရီးခဲ, သောက, ပရိဒေဝ, ဒုက္ခ-ဒေါမနဿ, ဥပါယာသခရီးခဲ, ရာဂ

ခရီးခဲ၊ ဒေါသခရီးခဲ၊ မောဟ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒုစရိုက်ခရီးခဲကို လွန်မြောက်စေကာ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဘေးမဲ့မြေသို့ ရောက်စေတော်မူ ပို့ဆောင်တော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါတို့ကို နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေကြောင်း ပို့ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော တရားဒေသနာတော်သည် ဂုဏ်တော်ဖြစ်၍ ဘုရားဒြမ်တော်သည် ဂုဏ်တော်ရှင်ဖြစ်လေသည်။

(ဤသတ္တာဒေဝမနုဿာနံ - ဂုဏ်တော်၌ ဒေဝမနုဿာနံ = နတ်လူတို့၏-ဟု အထူးဆိုခြင်းကား ဥက္ကဋ္ဌ်-မြတ်သောသတ္တဝါ၊ ဘဗ္ဗ=ကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို ပိုင်းခြား၍ပြသောအနေဖြင့် ဟောဆိုခြင်းဖြစ်လေသည်။ စင်စစ်သော်ကား မြတ်စွာဘုရားသည် တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့ကိုလည်း အဆုံးအမ သြဝါဒကို ပေးသောအားဖြင့် ဘဝခရီးခဲကို လွန်မြောက်အောင် ပို့ဆောင်တော်မူသည်သာဖြစ်၏။ မှန်၏-တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နာရခြင်းဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း ကောင်းမှုဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံကြပြီးလျှင် ထိုသို့ ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်ပင် ဒုတိယဘဝ သို့မဟုတ် တတိယဘဝ၌ မဂ်ဖိုလ်ကို ရရှိကြလေသည်။ ဤအရာ၌ အဋ္ဌကထာဝယ် မဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တ=ဖားနတ်သားဝတ္ထုကို ဤသို့ ထုတ်ပြတော်မူအပ်သည်—

- မဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တ=ဖားနတ်သားဝတ္ထု

အခါတပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းအပေါင်းခြံရံလျက် စမ္မာပြည်ကို ဂေါစရဂါမ်ပြု၍ ဂဂ္ဂရာရေကန်၏အနီး ကျောင်းတိုက်ကြီး၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူဆဲ ဖြစ်၏။ တနေသ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် မိုးသောက်ထအခါ ဘုရားတို့ဓမ္မတာ မဟာကရုဏာသမာပတ်ကို ဝင်စား၍ ထိုသမာပတ်မှထပြီးလျှင် သတ္တလောကကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူလေသော် “ယနေ ငါဘုရား ညနေချမ်းအခါ၌ တရားဟောလျှင် ဖားငယ်တကောင်သည် ငါဘုရား၏ တရားသံ၌ အာရုံနိမိတ် ရယူနေစဉ် သူတပါးလုံ့လဖြင့် စုတ်ပြတ်ကြွ သေလွန်၍ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ပြီးလျှင် များစွာသောနတ်အခြံအရံဖြင့် ငါဘုရားအထံသို့ လူအများကြည့်ရှုစဉ် လာရောက်ပေလိမ့်မည်။ ထိုအစည်းအဝေး၌ များစွာသောသတ္တဝါတို့ သစ္စာလေးပါး တရားသိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြပေလိမ့်မည်” ဟု သိမြင်တော်မူပြီးနောက် နံနက်အခါ စမ္မာပြည်တွင်း ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူ၍ ဆွမ်းကိစ္စပြုပြီးလတ်သော် ကျောင်းတိုက်သို့တဖန် ပြန်ကြွတော်မူ

လာ၍ ရဟန်းတော်များ ဝတ်ပြုကြ၍ မိမိ မိမိတို့နေရာ နေသန့်ရာဌာနသို့ သွားကြလေလျှင် ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့ ဝင်၍ အရဟတ္တဖိုလ် သမာပတ်ချမ်းသာဖြင့် နေအဖို့(နေပိုင်း)အချိန်ကို ကုန်လွန်စေတော် မူ၏။

ညနေချမ်းအခါ၌ ပရိသတ်လေးပါးတို့ စုံညီစည်းဝေးကြလတ်သော် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်မှ ထွက်ကြ၍ ထိုခဏအား လျောက်ပတ်သော ပြာဋိဟာဖြင့် ဂဂ္ဂရာဇေကန်၏အနီးရှိ တရားမဏ္ဍပ်သို့ ဝင်တော်မူကာ ဗုဒ္ဓါသန ဓမ္မပလ္လင်၌ ထိုင်နေတော်မူလျက် ပရိသတ် လေးပါးတို့အား တရားဒေသနာမိုး စွေဖြိုးရွာသွန်းတော်မူလေ၏။

ထိုခဏ၌ ဖားငယ်တကောင်သည် ရေကန်မှတက်ခဲ့၍ “ဤအသံကား ဓမ္မကို ဟောဆိုအပ်သောအသံ ဖြစ်လေသည်” ဟု ဓမ္မဟူသောအမှတ် သညာဖြင့် တရားသံ၌ အာရုံနိမိတ်ကို ရယူကာ ပရိသတ်အစွန်အဖျား၌ ဝပ်လျက် နာယူနေလေသည်။ (ဤ၌ တိရစ္ဆာန်များမှာ လူတို့ကဲ့သို့ တရားသဘောကို နစ်နစ်ကာကာ ဝိညာဏ်သိ ပညာသိ အသိမျိုးဖြင့် မသိကြသော်လည်း “ဤအသံကား ဓမ္မသံ=တရားသံ၊ ဤအသံကား အဓမ္မသံ=မတရားသံ၊ ငါတို့ကို နှိပ်စက်ရန်မူမည့်အသံ” ဟူ၍ သညာသိ မျှဖြင့်ကား သိနိုင်ကြလေသည်။)

ထိုအခါ နွားကျောင်းသားတယောက်သည် ထိုအရပ်သို့ ရောက်လာ လျက် မြတ်စွာဘုရားရှင် တရားဟောနေတော်မူသည်ကို၎င်း၊ ပရိသတ် များ အလွန်ငြိမ်းချမ်းစွာ တရားနာနေကြသည်ကို၎င်း မြင်လတ်၍ ထို မြတ်စွာဘုရားနှင့် တရားနာပရိသတ်သို့ စိတ်အာရုံရောက်ရှိကာ မိမိ၌ ပါလာသော ဒုတ်နှင်တံ(ဒုတ်တံဖျာ)ကိုထောက်၍ အမှတ်တမဲ့ ရပ်တည် လေလျှင် ဖားငယ်ကိုမကြည့်မမြင်မိပဲ ထိုဖားငယ်၏ဦးခေါင်း၌ ဖိထောက် ၍ ရပ်တည်မိလေ၏။

ဖားငယ်သည် တရားဟူသောသညာဖြင့် သဒ္ဓါသန့်စင် ကြည်လင် သော စိတ်ရှိလျက် ထိုခဏမှာပင် သေလွန်၍ တာဝတိံသာနတ်ပြည်ဝယ် ဆယ်နှစ်ယူဇနာရှိသော ရွှေဗိမာန်၌ နတ်သားဖြစ်၍ အိပ်စက်ရာမှ နိုးလာသောသူကဲ့သို့ ထိုတာဝတိံသာနတ်ပြည်ဝယ် နတ်သမီးအပေါင်းတို့ ဝန်းရံအပ်သော မိမိကိုယ်ကို မြင်ရ၍ “ငါသည် အဘယ်အရပ်မှ လာ ရောက်ကာ ဤတာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်လာရှာသနည်း” ဟု စဉ်းစား ဆင်ခြင်လတ်သော် ရှေး(ဖား)ဘဝကို မြင်ပြီးလျှင် “ငါ့သို့စင် ဖား တိရစ္ဆာန်ပင်သော်လည်း ဤတာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်တုံ့သေး

၏။ ဤသို့စင် နတ်စည်းစိမ်ကြီးကိုလည်း ရတံ့ဘိသေး၏။ ငါသည် အဘယ် သို့သော ကုသိုလ်ကံကို ပြုခဲ့လေသနည်း” ဟုဆက်လက်၍ စူးစမ်းဆင်ခြင် ပြန်သည်တိုင် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်သံ၌ အာရုံနိမိတ်ယူခဲ့ခြင်းမှ တပါး အခြားကုသိုလ်ကံကို မမြင်ရချေ (=တရားတော်သံ၌ အာရုံ နိမိတ်ယူခဲ့ခြင်းတည်းဟူသော ကုသိုလ်ကံကိုသာ မြင်သိရလေသည်)။

ထိုဖားနတ်သားသည် ထိုခဏမှာပင် ဗိမာန်နှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူရာ ဂဂူရာရေကန်သို့ လာရောက်၍ ဗိမာန်မှသက်ဆင်း ပြီးလျှင် လူများအပေါင်း ကြည့်ရှုနေစဉ်ပင် များစွာသော နတ်သမီး အခြံအရံ ကြီးစွာသော နတ်၏အာနုဘော်ဖြင့် ဘုရားရှင်ထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ခြေတော်တို့ကို ဦးဖြင့်တိုက်လျက် လက်အုပ် ချီမိုး ရှိခိုးကာ ရပ်တည်လေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ဖားနတ်သားကို သိတော်မူလျက် ပင်လျှင် လူများအပေါင်း၏အဖို့ရာ ကံနှင့်ကံ၏အကျိုးကို၎င်း၊ ဘုရား ရှင်တို့၏ အာနုဘော်ကို၎င်း မျက်မှောက်ပြုနိုင်စိမ့်သောငှါ—

“ကော မေ ဝန္တတိ ပါဒါနိ၊ ဣဒ္ဓိယာ ယသသာ ဇလံ။
အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေန၊ သဗ္ဗာ ဩဘာသယံ ဒိသာ။

ဣဒ္ဓိယာ = တင့်တယ်ဖွံ့ဖြိုး နတ်တို့၏တန်ခိုးဖြင့်၎င်း။ ယသသာ = သင်္ချာများလျှံ နတ်သမီးအခြံအရံဖြင့်၎င်း။ ဇလံ = ဇလန္တော = ထွန်း လင်းတောက်ပြောင်လျက်။ သဗ္ဗာ ဒိသာ = ဝန်းကျင်ပတ်ချာ အလုံးစုံ သော အရပ်မျက်နှာတို့ကို။ အဘိက္ကန္တေန = အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းကြွယ်လှစွာသော။ ဝဏ္ဏေန = ပကတိတောက်ပြောင် ကိုယ် အဆင်းအရောင်ဖြင့်။ ဩဘာသယံ = ဩဘာသယန္တော = ထွန်းလင်း တောက်ပလျက်။ မေ = ငါဘုရား၏။ ပါဒါနိ = ရှေ့ကြာပဒံ ခြေတော် အစုံတို့ကို။ ဝန္တတိ = သဒ္ဓါရုံကျိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးဦးညွတ်လာသော သူသည်ကား။ ကော = ဘယ်နတ် ဘယ်လူ အဘယ်သူပေနည်း” —

ဟု မေးမြန်းတော်မူလေ၏။ ထိုအခါ ဖားနတ်သားသည် မိမိ၏ရှေးဘဝ စသည်ကို အထင်အရှား လျှောက်ထားလိုသည်ဖြစ်၍—

“မဏ္ဍုကောဟံ ပုရေ အာသိံ၊ ဥဒကေ ဝါဒိဂေါစရော။
တဝ ဓမ္မံ သုဏန္တဿ၊ အဝဓိ ဝစ္ဆပါလကော။

ဘန္တေ = ဘုန်းတော်နေဝန်း ထွန်းပတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား .. ။ အဟံ = မဏ္ဍုကဟု နာမတွင်ခေါ် တပည့်တော်သည်။ ပုရေ = ဒဏ်တာ-

နန္ဒရ ရှေးဘဝ၌။ ဝါရီဂေါစရော=ရေသည်သာလျှင် ကျက်စားရာ ရှိပေသော။ ဝါ—ရေထဲ၌သာ အခါရှည်လျား ကျက်စားလေ့ရှိပါသော။ ဥဒကေ မဏ္ဍုကော=ရေ၌ပေါက်ဖွား ဖားသုဇယ်သည် (ဥဒ္ဓုမာယိက ဖားစသည်ကဲ့သို့ ကုန်း၌ဖွားသောဖားမဟုတ်ဟု ဆိုလိုသည်)။ အာသိ* =ဖြစ်ခဲ့ပါပြီ။ တဝ=တရားဟောဖော် ရှင်တော်ဘုရား၏။ ဓမ္မ=မိန့်ဆို ညွှန်ပြ မြတ်ဓမ္မကို။ သုဏန္တဿ=တရားတော်သံ ကမ္မနိမိတ် စိတ်၌စွဲထင် နာယူစဉ်ပင်။ ဝစ္ဆပါလကော=နွားကျောင်းသားသည်။ မံ=တပည့် တော်ကို။ အဝဓိ=နှင်တံ (တံဖျာ) ဖြင့်ထောက် အသက်ပျောက်စေခဲ့ပြီ။

မုဟုတ္တံ စိတ္တပသာဒဿ၊ ဣဒ္ဓိ* ပဿ ယသဉ္စ မေ။
 အာနုဘာဝဉ္စ မေ ပဿ၊ ဝဏ္ဏံ ပဿ ဇုတိဉ္စ မေ။

ဘန္တေ = ဘုန်းတော်နေ့ရှိန် တထိန်ထိန်တောက်ပတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား...။ မေ=မဏ္ဍုက-ခေါ် တပည့်တော်၏။ မုဟုတ္တံ= အချိန်မကြာလှ တခဏမျှပင်။ စိတ္တပသာဒဿ=ရှင်ပင်ဟောဖော် တရားတော်၌ ကော်ရော်ရွန်းစို့ ကြည်ညိုခြင်းသဒ္ဓါတရား၏။ ဝါ— သဒ္ဓါတရားကြောင့်။ ဣဒ္ဓိဉ္စ=ဝန်းပတ်ကိုလုံ ပြည့်စုံသော နတ်စည်းစိမ် ကို၎င်း။ ယသဉ္စ=သင်္ချာများလျှံ အခြံအရံကို၎င်း။ ပဿ=ပဿာဟိ= ဆင်ခြင်သမှု ကြည့်ရှုကော်မူဘုရား။ မေ=မဏ္ဍုက-ခေါ် တပည့်တော် ၏။ အာနုဘာဝဉ္စ=လိုရာအဆင်း ပြည့်စုံခြင်း—အစရှိသော နတ်၏ သုံးဆောင်ဖွယ် အသွယ်သွယ်ကိုလည်း။ ပဿ=ပဿာဟိ=ဆင်ခြင်သမှု ကြည့်ရှုတော်မူဘုရား။ မေ=မဏ္ဍုက-ခေါ် တပည့်တော်၏။ ဝဏ္ဏဉ္စ =ကိုယ်ရေအဆင်း ပြည့်စုံခြင်းကို၎င်း။ ဇုတိဉ္စ=ဆယ့်နှစ်ယူဇနာတိုင် အောင် ပြန်နံ့ သောကိုယ်ရောင်ကို၎င်း။ ပဿ=ပဿာဟိ=ဆင်ခြင်သမှု ကြည့်ရှုတော်မူဘုရား။

ယေ စ တေ ဒိဃမဒ္ဓါနံ၊ ဓမ္မံ အသောသု ဂေါတမ။
 ပတ္တာ တေ အစလံ ဌာနံ၊ ယတ္ထ ဂန္ဓာ န သောစရေ။

ဂေါတမ=ဂေါတမနွယ်ဖွား ရှင်တော်ဘုရား...။ ယေ စ=ဘုန်းက ကြီးထူ အကြင်သူတို့သည်ကား။ ဒိဃမဒ္ဓါနံ=ရှည်မြင့်လှစွာ အခါပတ် လုံး။ တေ=ရှင်တော်ဘုရား၏။ ဓမ္မံ=မိန့်ဖော်ဟောကြား မြတ်တရားကို။ အသောသု=သဒ္ဓါရှင်အား နာကြားကြရကုန်ပြီ။ တေ=ဘုန်းက ကြီးထူ ထိုသည့်သူတို့သည်။ ယတ္ထ=အကြင်နိဗ္ဗာန်သို့။ ဂန္ဓာ=မဂ်ပညာ အစွမ်းပေါက်၍ မြန်းရောက်ကြရကုန်သည်ရှိသော်။ သတ္တာ=သတ္တဝါ တို့သည်။ န သောစရေ=စိုးရိမ်ခပ်သိမ်း ကင်းငြိမ်းကြရကုန်၏။ တံ

အစလံ ဌာနံ=မတုန်လှုပ် မဖောက်ပြန် ထိုနိဗ္ဗာန်အရပ်သို့။ ပတ္တာ= မဂ်ပညာအစွမ်းပေါက်၍ မြန်းရောက်ကြရကုန်သည်သာတည်း” —

ဟူသော ဤဂါထာတို့ဖြင့် ကြားလျှောက်လေသည်။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားသည် ဖားနတ်သားနှင့် ရောက်ဆိုင်လာ သော ပရိသတ်၏ ရှေးကုသိုလ်ရင်း ဥပနိဿယနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်တော်မူကာ သပ္ပာယ်ဖြစ်သော တရားဒေသနာအကျယ်ကို ဟောပြုလေလျှင် သတ္တဝါပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့ သစ္စာ လေးပါး တရားသိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြ၍ ဖားနတ်သားသည်လည်း သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ရှိခိုး၍ သုံးကြိမ် သုံးပတ် လကျာရစ် လှည့်ပြီးနောက် ရဟန်းသံဃာတော်အားလည်း လက်အုပ်ချီတင်မှု ပြုလုပ်ကာ များစွာသော နတ်သမီး ပရိသတ်နှင့်တကွ နတ်ပြည်သို့သာ ပြန်သွားလေ၏။

သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၈) ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်

သိသင့်သမျှညသို့ အလုံးစုံသော ဥပယုတရားတို့ကို ပိုင်းခြား ကုန်စင် သိမြင်တော်မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ဗုဒ္ဓ ဟူသော ဂုဏ်တော်ကြီးကို ရရှိတော်မူလေသည်။ တနည်း-သစ္စာ လေးပါး တရားတို့ကို ကိုယ်တိုင်လည်း သိမြင်၍ ဝေနေယျတို့ အားလည်း သိစေတော်မူတတ် = ဟောကြားတော်မူတတ်သော ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ဗုဒ္ဓဟူသော ဂုဏ်တော်ကြီးကို ရရှိတော်မူလေသည်။

ဤတွင် ရှေး (၂) အမှတ်ပါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-ဂုဏ်တော်နှင့် ယခု (၈) အမှတ်ပါ ဗုဒ္ဓ-ဂုဏ်တော် = နှစ်ရပ်တို့၏ အထူးမှာ သမ္မာ- သမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်အရ သစ္စာလေးပါးကို သိသော ဉာဏ်ကိုယူ၍ ဤဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူရာ၏။ တနည်း- ဉာဏ်တော်အရကောက် အတူထားလျှင်လည်း သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ- ဂုဏ်တော်ဖြင့် ကိုယ်တော်မြတ်သိသော ပဋိဝေဓဉာဏ်တော် အစွမ်းကို ပြသည်။ ဤ ဗုဒ္ဓ-ဂုဏ်တော်ဖြင့် ဝေနေယျတို့အား ဟော

ကြားသိစေသော ဒေသနာညွှန်တော်အစွမ်းကို ပြသည် - ဟု အထူးမှတ်ယူရ၏။

ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၉) ဘဂဝါဂုဏ်တော်

ဤဘဂဝါဂုဏ်တော်အတွက် မဟာနိဗ္ဗေသပါဠိတော်၌ လာသော နည်းအမျိုးမျိုး၊ အဋ္ဌကထာ၌လာသော ခြောက်နည်း၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဒီကာ၌လာသော ခုနစ်နည်း-ဤသို့ နည်းပေါင်းများစွာရှိသည့်အနက် ပါဠိတော်လာ ပဌမနည်း၊ အဋ္ဌကထာလာ တတိယနည်းဖြစ်သည့် “ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးရှိမှု” တည်းဟူသော အနက်သဘောဖြင့် ဘဂဝါဂုဏ်ကို နိဿယဆရာတော်များ ဖွင့်ဆိုရေးပြတော်မူကြလေသည်။ (ဘဂ = ဘုန်းတော်ခြောက်ပါး + ဝန္တု = ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား-ဟု ဆိုလိုသည်)။

၁-ဣဿရိယ, ၂-ဓမ္မ, ၃-ယသ, ၄-သိရီ, ၅-ကာမ, ၆-ပယတ္တတည်းဟူသော = ဘုန်းတော်ခြောက်ပါး (သာဝကတို့ထက်) ထူးခြားကဲလွန်စွာ ရှိတော်မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ဘဂဝါ-ဟူသော ဂုဏ်တော်ကြီးကို ရရှိတော်မူလေသည်။

၁-ဣဿရိယဘုန်းတော်။ ။ စိုးမိုးပိုင်သခြင်းကို ဣဿရိယဟူ၍ အကျဉ်းအားဖြင့် မှတ်ယူရ၏။ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်ခြင်းကို စိုးမိုးပိုင်သခြင်းဟူ၍ ခေါ်၏။ ထိုဣဿရိယဘုန်းတော်သည် ၁-လောကုတ္တရာ စိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်, ၂-လောကီစိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်ဟူ၍ = နှစ်မျိုးရှိလေသည်။

ထို နှစ်မျိုးတို့တွင် လောကုတ္တရာစိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်ဟူသည်မှာ မြတ်စွာဘုရားသည် ကိုယ်တော်မြတ်၏ စိတ်တော်ကို သူမတူတန်အောင် စိုးပိုင်တော်မူ၏။ ရေမီးအစုံအစုံ တန်ခိုးပြာဠိဟာကို ပြသတော်မူရာ၌ ရေအယဉ်ကို ဖြစ်စေရန်အတွက် အာပေါကသိဏ (အဓိဋ္ဌာန်၏အခြေခံ) ပါဒကဗျာန်ကို ဝင်စားတော်

မူရသည်။ ထို့နောင်မှ “ရေအယဉ်ဖြစ်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူသော အဓိဋ္ဌာန်ဇောစိတ်အစဉ် ဖြစ်သည် (= အဓိဋ္ဌာန်ဝီထိ ဖြစ်သည်)။ ထို့နောင်မှ တဖန် အဘိညာဏ်၏ အခြေခံ = အာပေါကသိဏပါဒကဏ္ဍာန်ကို ဝင်စားတော်မူရသည်။ ထို့နောင်မှ အဘိညာဏ်ဇောဝီထိ ဖြစ်ပေါ်လာကာ ကိုယ်တော်မြတ် အဓိဋ္ဌာန်တော်မူရာ ရူပကာယအစိတ်အပိုင်းမှ ရေအယဉ်တို့ တသွင်သွင် ဖြာစီး၍ ထွက်လာလေသည်။

ထိုသို့ ရေအယဉ်ဖြစ်ပေါ်ရန်အတွက် ဇောဝီထိလေးမျိုးတို့ဖြင့် ဖန်ဆင်းတော်မူပြီးနောက်မှ ကိုယ်တော်မြတ် အလိုတော်ရှိရာ ရူပကာယအစိတ်အပိုင်းမှ မီးအလုံ့ ဖြစ်စေရန်အတွက် တေဇောကသိဏ (အဓိဋ္ဌာန်၏ အခြေခံ)ပါဒကဏ္ဍာန်ကို ဝင်စားတော်မူရသည်။ ထို့နောင်မှ “မီးအလုံ့ ဖြစ်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူသော အဓိဋ္ဌာန်ဇောစိတ်အစဉ် ဖြစ်သည် (= အဓိဋ္ဌာန် ဝီထိ ဖြစ်သည်)။ ထို့နောင်မှ တဖန် အဘိညာဏ်၏အခြေခံ = ဟေဇောကသိဏပါဒကဏ္ဍာန်ကို ဝင်စားတော်မူရသည်။ ထို့နောင်မှ အဘိညာဏ်ဇောဝီထိ ဖြစ်ပေါ်လာကာ ကိုယ်တော်မြတ်အဓိဋ္ဌာန်တော်မူရာ ရူပကာယအစိတ်အပိုင်းမှ မီးအလုံ့များ တဖွားဖွား တဟုန်းဟုန်း ပေါ်ထွက်လာလေသည်။

အချုပ်အားဖြင့် ပြဆိုရလျှင် ရေအယဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ဝီထိလေးမျိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းတော်မူရသည်၊ မီးအလုံ့ ဖြစ်ဖို့ရန်လည်း ဝီထိလေးမျိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းတော်မူရသည်။ ထိုသို့ ဖန်ဆင်းတော်မူရာ၌ စိတ်တော်ကိုအစိုးရသော စိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်ရှင် ဖြစ်တော်မူသည့်အတွက် ပါဒကဏ္ဍာန်သမာပတ္တိဝီထိများ၌ ပါဒကဏ္ဍာန်ဇောများကို ကိုယ်တော်မြတ် အလိုတော်ရှိသလောက်အကြိမ်ဖြင့် ရပ်စဲစေတော်မူနိုင်သည်။ တဝီထိနှင့် တဝီထိအကြား ဘဝင်စိတ်များကိုလည်း နှစ်ကြိမ်မျှသာ ခြားစေတော်မူနိုင်သည်။ (အခြားသူတို့မှာ တဝီထိနှင့် တဝီထိတို့အကြား ဘဝင်စိတ်များ အပိုင်းအခြားမရှိ၊ ခြားချင်သလောက် ရှည်ကြာစွာ ခြားလေသည်)။ ဤကဲ့သို့ ပါဒကဏ္ဍာန်ဇောစိတ်များ ဘဝင်စိတ်များကို ကိုယ်တော်

မြတ်အလိုတော်ရှိသလောက်သာ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း၊ ဘဝင်ခြားစေနိုင်ခြင်းဖြင့် သူမတူတန်အောင် ကိုယ်တော်မြတ်၏ စိတ်တော်ကို အစိုးရတော်မူလေသည် (= စိတ်တော်ကို ကိုယ်တော်၏ အလိုတော်အတိုင်း လိုက်ပါဖြစ်ပွားစေတော်မူနိုင်လေသည်)။ ဤကား လောကီဈာန်သမာပတ်စိတ်တော်ကို အစိုးရတော်မူပုံဖြစ်သည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ကိုယ်တော်မြတ်၏ လောကုတ္တရာ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ကိုလည်း သူမတူတန်အောင် အစိုးရတော်မူလေသည်။ မှန်၏—လောကုတ္တရာစိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်ရှင် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့်ပင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝေနေယျတို့အား တရားဓမ္မ ဟောပြဆိုက်မှာပင် အနုသန္ဓေစကား တရပ်တရပ် အကြား၌ တရားနာဝေနေယျတို့က သာဓုအနုမောဒနာ ပြုနေကြသဖြင့် ကိုယ်တော်မြတ်အဖို့ရာ ဆိတ်ဆိတ်နေခွင့် (နားနေခွင့်) ရသော အချိန်ကလေးမှာပင် အခါကို ပိုင်းခြား၍ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူလေသည်။ တပါးသော အခါ၌ကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိ၊ အခွင့်ရ၍ အလိုတော်ရှိတိုင်း အချိန်မှာပင် အရဟတ္တဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူလေသည်။ (အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌသာလိနီမူလဋီကာမှ ဖော်ပြသည်)။ ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် လောကုတ္တရာစိတ်တော်ကိုလည်း အစိုးရတော်မူသည့် စိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်ရှင် ဖြစ်တော်မူလေသည်။

လောကီစိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်အရာ၌—

အဏိမာ မဟိမာ ဝါပိ၊ လဃိမာ ပတ္တိ ပါကမ္မံ။
ဤသိတာ ဝသိတာ စာပိ၊ ယတ္ထကာမာဝသာယိတာ။—

ဟူသော ဆောင်ပုဒ်ဂါထာအတိုင်း ဣဿရိယဘုန်းတော် (၈) မျိုးတို့ကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ဖွင့်ပြလေသည်။ (ဤ ဂုဏ်တော်နိဿရိယလည်း ထိုရှစ်မျိုးကို ဖော်ပြ၍ အနက်ယောဇနာထားသည်။ ဂုဏ်တော်အနက်ကို ပြန်၍ကြည့်ရှုသုံးသပ်ပါဦး)။ ထိုလောကီစိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်ရှစ်ပါးတို့မှာ— ၁-အဏိမာဘုန်းတော်, ၂-မဟိမာဘုန်းတော်, ၃-လဃိမာ ဘုန်းတော်, ၄-ပတ္တိ ဘုန်းတော်,

၅-ပါကမ္မဘုန်းတော်, ၆-ဤသိတာဘုန်းတော်, ၇-ဝသိတာဘုန်းတော်, ၈-ယတ္ထကာမာဝသာယိတာဘုန်းတော် = ဤရှစ်ပါးတို့ ဖြစ်သည်။

က-အဏိမာဘုန်းတော်။ ။ ငယ်စေလိုက ကိုယ်တော်မြတ်ကို သပ်သပ်ပါယ်ပါယ် အနုမြူသဖွယ်မျှ ငယ်စွာဖန်ဆင်းတော်မူနိုင်ခြင်းကို အဏိမာဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤအဏိမာဘုန်းတော်ကို ဗကမြဟ္မာကြီးနှင့် ကိုယ်ဖျောက်တန်း တန်ခိုးအစွမ်းပြတော်မူရာကာလ-စသည်တို့၌ အသုံးပြုတော်မူသည်။

ခ-မဟိမာဘုန်းတော်။ ။ ကြီးစေလိုက မြင်းမိုရ်တပြေး (ထို့ထက်) လွန်လိုသေးလျှင်လည်း လေးကျွန်းပတ်ဝိုက် တိုက်စကြဝဠာ နရက်ရွာနှင့် ဘဝဂ်ပါကျုံး လောကဓာတ်ကြီးတခုလုံးကို (ထို့ထက် ကြီးစေလိုကလည်း အလိုတော်ရှိသလောက်ပင်) ဖုံးအုပ်နိုင်အောင် မြင့်ခေါင်ကြီးမားသောကိုယ်တော်မြတ်ကို သပ္ပာယ်စွာ ဖန်ဆင်းတော်မူနိုင်ခြင်းကို မဟိမာဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤမဟိမာဘုန်းတော်ကို အသူရိန်နတ်ကြီး ဘုရားဖူးလာသောအခါ စသည်တို့၌ အသုံးပြုတော်မူသည်။

ဂ-လဿိမာဘုန်းတော်။ ။ စိတ်တော်၏ ပေါ့ပါးခြင်းကဲ့သို့ ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်တော်ကို ပေါ့ပါးအောင် ဖန်ဆင်းတော်မူနိုင်ခြင်းကို လဿိမာဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤလဿိမာဘုန်းတော်ကို ကောင်းကင်၌ မြေပြင်မှာကဲ့သို့ စကြိုကြွတော်မူသော အခါ-စသည်၌ အသုံးပြုတော်မူသည်။

ဃ-ပတ္တိဘုန်းတော်။ ။ အလိုတော်ရှိရာ အရပ်မျက်နှာသို့ လျှင်စွာခေါက်ခေါက် ရူပကာယကိုယ်တော်ပါ ကြွရောက်တော်မူနိုင်ခြင်းကို ပတ္တိဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဣဒ္ဓိမရှိသူ သာမန်လူတို့မှာ ထိုထိုဝေးခြား အရပ်တပါးသို့ စိတ်ကသာ သွားရောက်နိုင်ကြ၍ ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်ကား မပါနိုင် မရောက်နိုင်ချေ၊ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်ကား ဤပတ္တိဘုန်းတော်ရှင် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် စိတ်သွားရာကိုယ်ပါ အလိုတော်ရှိရာ အရပ်မျက်နှာသို့

လျင်စွာအခေါက်ခေါက် ရူပကာယကိုယ်ခန္ဓာကြီးပါ ကြွရောက်
တော်မူနိုင်လေသည်။ နတ်ပြည် မြဟ္မာ့ပြည်သို့ ကြွရောက်တော်
မူရာ၌ စိတ္တက္ခဏအတွင်းမှာပင် ရူပကာယ ကိုယ်ခန္ဓာတော်ပါ
ထိုနတ်ပြည် မြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်အောင် ဤပတ္တိဘုန်းတော်ကို
အသုံးပြုတော်မူသည်။

င- ပါကမ္မဘုန်းတော်။ ။ အဓိဋ္ဌာန်ရှင်ကြည် စိတ်သန်ရည်တိုင်း
မည်သည့် အရာမဆို အလိုတော်ရှိတိုင်း ပြီးစီးစေနိုင်ခြင်းကို
ပါကမ္မဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ရှေးဗုဒ္ဓရတနာ(၄၁-ပရိနိဗ္ဗာန်
စံတော်မူခဏ်း)ဝယ် ပရိသတ်ရှစ်မျိုးကို ဟောကြားတော်မူရာ၌
ပြဆိုအပ်သည့်အတိုင်း အခြားစကြဝဠာတိုက်သို့ ကြွရောက်၍ ထို
စကြဝဠာရှိ မင်းတို့၏အသွင်အပြင် ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ဖြင့် တရား
ဟောတော်မူသောအခါ-စသည်တို့၌ ဤပါကမ္မဘုန်းတော်ကြောင့်
အလိုတော်ရှိတိုင်းသော ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အသံစသည်တို့ ပြီးစီး
လေသည်။

စ- ဤသိတာဘုန်းတော်။ ။ သတ္တဝါတို့ကို အစိုးရတော်မူခြင်း
= ကိုယ်တော်၏အလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်ခြင်းကို ဤသိတာဘုန်း
တော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤ-ဤသိတာဘုန်းတော်ကြောင့်ပင် ဗုဒ္ဓကိစ္စ
ဘုရားဓမ္မတာ ပြုဆောင်တော်မူရာအဝဝတို့၌ ဝေနေယျသတ္တဝါ
တို့သည် ကိုယ်တော်၏ အလိုအကြိုက်သို့ လိုက်ပါလာကြရလေ
သည်။

ဆ- ဝသိတာဘုန်းတော်။ ။ တန်ခိုး အဘိညာဏ် ဈာန်သမာပတ်
အရပ်ရပ်တို့၌ လေ့လာနိုင်နင်းတော်မူခြင်းကို ဝသိတာဘုန်းတော်
ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤဝသိတာဘုန်းတော်ကြောင့်ပင် ဥရုဝေလနဂါး
ကြီးကို ဆုံးမတော်မူရာ အခါကာလ-စသည်တို့၌ အခိုးလွှတ်ခြင်း
အလုံ့လွှတ်ခြင်း-စသည် အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲရာဝယ် ထိုနဂါးကြီး
တို့၏ အလျင်လက်ဦး ကိုယ်တော်မြတ်က ထိုနဂါးကြီးများထက်
ကြီးမားသော အခိုးလွှတ်ခြင်း အလုံ့လွှတ်ခြင်း-စသည်ကို ပြုတော်
မူနိုင်လေသည်။

၉- ယတ္ထကာမာဝသာယိတာဘုန်းတော်။ ။ဈာန်ဝင်စားခြင်း တန်ခိုးပြခြင်း-စသော ကိစ္စဟူဟူသမျှကို ပြုတော်မူစဉ် ပြီးဆုံးစေလိုတော်မူရာကာလ ဌာနတို့၌ ပြီးဆုံးစေလိုသည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုကိစ္စတို့ကို ပြီးဆုံးစေနိုင်ခြင်းကို ယတ္ထကာမာဝသာယိတာ ဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤဘုန်းတော်ကြောင့်ပင် ရေမီး အစုံအစုံ တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြုတော်မူရာအခါ-စသည်တို့၌ အထက်ပိုင်းကိုယ်တော်အစိတ်မှ မီးအလျှံ၊ အောက်ပိုင်းကိုယ်တော်အစိတ်မှ ရေအယဉ်၊ (တဖန် ဝေနေယျတို့ ဖူးမြော်နေစဉ် ခဏအတွင်းမှာပင်) အောက်ပိုင်းကိုယ်တော်အစိတ်မှ မီးအလျှံ၊ အထက်ပိုင်းကိုယ်တော်အစိတ်မှ ရေအယဉ် တသွင်သွင် ပြောင်းလဲ၍နေအောင် ဖန်ဆင်းတော်မူလေသည်။

ဤရှစ်ပါးတို့ကို လောက၌ ထင်ရှားသည့် ဣဿရိယရှစ်ဖော် တန်ခိုးတော်ဟူ၍ခေါ်၏။ ထိုလောကီယဣဿရိယရှစ်ပါးတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏အဖို့ရာ ဣဒ္ဓိဝိအေဘိညာဏ်၌ အတွင်းဝင်သည့်ပြင် သူတပါးတို့နှင့်လည်း မဆက်ဆံအောင် သူမတူတန်ထူးကဲလှဘိ၏။ ဤ-ဣဿရိယရှစ်ဖော်နှင့်တကွ ရှေးဖော်ပြရာပါလောကီ၊ လောကုတ္တရာ စိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်တို့ကို (၁) အမှတ်ဣဿရိယဘုန်းတော်ဟု ခေါ်၏။

ဣဿရိယဘုန်းတော်ဖွဲ့ ဘုရားရှိခိုး

ပရမဉ္စ သကေ စိတ္တေ၊ အတ္ထိဿရိယ မတ္ထကံ။
 လောကီယာ အဏိမာဒီပိ၊ အဘိဿရ နမတ္ထုတေ။

အဘိဿရ = ဣဿရိယ ပုညဂုဏ်နှုန်း ရွှေဘုန်းတော်ရှင် မြတ်သခင်....။ တေ = ရှင်ပင်ဘုရားအား။ သကေ စိတ္တေ = ကိုယ်တော်မြတ်၏ နာမ်ခေတ်ဝိညာဏ် စိတ်သန္တာန်၌။ (ဝါ)သကေ စိတ္တေ = ဝိသယဇ္ဇတ္တ အမှတ်ပြုသား အရဟတ္တ ဖလဝိညာဉ် စိတ်အစဉ်၌။ ပရမံ = သူမတူတန် ကဲလွန်ထူးမြတ်လှစွာသော။ မတ္ထကံ = အထွတ်အဖူး ထိပ်ဦးတိုင်မြောက် ပေါက်ရောက်တော်မူ

ပြီးထသော။ ဣဿရိယဉ္ဇ = ဖလသမာပတ် ချမ်းသာမြတ်
ကို စိတ်ညွတ်ကာပင် ကြာမတင်ပဲ ဝင်စံနိုင်ရိုး ဝသီမျိုးဖြင့်
ပိုင်စိုးနိုင်နင်းတော်မူခြင်း တည်းဟူသော လောကုတ္တရာ
စိတ္တိဿရိယဘုန်းတော်သည်၎င်း။ လောကီယာ = လော-
ကတလ္လား ကျော်ထင်ရှားကုန်သော။ အဏိမာဒိပိ =
အဏိမာဒိ အစရှိသား ဣဿရိယရှစ်ဖော် လောကီတန်ခိုး
တော်တို့သည်၎င်း။ အတ္ထိ = သန္တိ = ထင်ရှားပုံသေ ရှိ
ကုန်ပေ၏။ အဘိဿရ = ဣဿရိယ ပုညဂုဏ်နှုန်း ရွှေ
ဘုန်းတော်ရှင် မြတ်သခင်....။ တေ = ရှင်ပင်ဘုရားအား။
မေ = ရုပ်နာမ်ပေါင်းချုပ် အကျွန်ုပ်၏။ နမော = တုပ်ဝပ်
ရိုကျိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးမာန်လျှော့ ကန်တော့ဦးညွတ်
ခြင်းသည်။ အတ္ထု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

၂-ဓမ္မဘုန်းတော်။ ။ဝါသနာ အဋ္ဌေအသက်နှင့် တက္ခ
တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာတို့ကို ပယ်ဖျောက် သတ်ဖြတ်နိုင်
သော မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ မဂ်လေးပါး ဖိုလ်လေးပါး နိဗ္ဗာန် =
ဤကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားတော်တို့ကို ဓမ္မဘုန်းတော်
ဟူ၍ ခေါ်၏။ သိသာထင်ရှားပြီ။

ဓမ္မဘုန်းတော်ဖွဲ့ ဘုရားရှိခိုး

သဝါသနသံကိလေသ-ပဟာယီ ဝီရ အတ္ထိ တေ။
နဝ လောကုတ္တရော ဓမ္မော၊ ဓမ္မဝန္တ နမတ္ထု တေ။

ဝီရ = သဗ္ဗညုတ ဉာဏသခင် မြတ်ရှင်ပင်....။ တေ =
ရှင်ပင်ဘုရားအား။ သဝါသန သံကိလေသပဟာယီ =
ဝါသနာအဋ္ဌေအသက်နှင့်တက္ခ တထောင့်ငါးရာ ကိလေ
သာတို့ကို ပယ်ခွါလတ်လတ် အကြွင်းမဲ့သတ်တတ်သော။
နဝလောကုတ္တရော = မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး၊ နိဗ္ဗာန်
အားဖြင့် = ကိုးပါးသင်္ချာ လောကုတ္တရာ တရားတော်
တည်းဟူသော။ ဓမ္မော = ဓမ္မနှုန်းခေါ် ရွှေဘုန်းတော်
သည်။ အတ္ထိ = ထင်ရှားပုံသေ ရှိပါပေ၏။ ဓမ္မဝန္တ =

ဓမ္မဂုဏ်နှုန်း ရွှေဘုန်းတော်ရှင် မြတ်သခင်...။ တေ = ရှင်
ပင်ဘုရားအား။ မေ = ရုပ်နာမ်ပေါင်းချုပ် အကျွန်ုပ်၏။
နမော = တုပ်ဝပ်ရိုကျိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးမာန်လျော့
ကန်တော့ဦးညွတ်ခြင်းသည်။ အတ္ထု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

၃-ယသဘုန်းတော်။ ။လောကသုံးရပ် နှံ့စပ်လွှမ်းခြုံသောဂုဏ်
ကျေးဇူး သတင်းတော်ကို ယသဘုန်းတော်ဟူ၍ခေါ်၏။ မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး သတင်းတော်များမှာ မဟုတ်မမှန်
လုပ်ကြံပြောဆိုရသည့် သတင်းမဟုတ်၊ တကယ်စင်စစ် အမှန်ပင်
ဖြစ်ရှိ၍ ရအပ်သောဂုဏ်သတင်းများသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်
လည်း အလွန်အမင်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်လှသည်။ အချိုသောသူ
တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများမှာ မှန်ပင်မှန်သော်လည်း ကာမ၊ ရူပ၊
အရူပ-တည်းဟူသော လောကသုံးရပ်လုံး မနှံ့စပ်ပဲ တစိတ်တဒေ
သသော လောက၌သာ နှံ့ရောက်လေသည်။ မြတ်စွာဘုရား၏
ဂုဏ်ကျေးဇူးသတင်းကား လောကသုံးရပ်လုံး နှံ့စပ်လွှမ်းခြုံ၍
-စည်ရှိလေသည်။ မှန်၏—ဤလူ့ပြည်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်
ကျေးဇူးတို့ကို သိရှိပြီး အရူပဈာန်သို့ ရောက်ရှိကာ အရူပဗြဟ္မာ
ဘုံသို့ ရောက်ရှိကြသောသတ္တဝါတို့အဖို့ ထိုအရူပဘုံ၌ မြတ်စွာ
ဘုရား၏ အရဟံ-အစရှိသော ကျေးဇူးဂုဏ်များကို အောက်မေ့
ကြည်ညိုနိုင်ကြသည်။ သို့ရကား မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်
သတင်းတို့မှာ အရူပဗြဟ္မာဘုံ၌လည်း နှံ့စပ်ကျော်ကြားလွှမ်းခြုံ
လေသည်။ ကာမဘုံ၊ ရူပဘုံတို့၌ကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိဖြစ်လေ၏။

ယသဘုန်းတော်ဖွဲ့ ဘုရားရှိခိုး

ယထာဘုစွဂတော ဇီရ၊
ယသော တိလောကဗျာပကော။
အတိသုဒ္ဓေါပိ တေ အတ္ထိ၊
ယသဝန္တ နမတ္ထု တေ။

ဇီရ = သဗ္ဗညုတ ဉာဏသခင် မြတ်ရှင်ပင်...။ တေ =
ရှင်ပင်ဘုရားအား။ ယထာဘုစွဂတော = အကြွား မပါ

အဝါမဖက် သက်သက်ဟုတ်မှန် ဂုဏ်နေကန်ကြောင့်
 ခြေမှန်မျက်မှောက် လက်တော်ရောက်ရအပ်သော။ တိ-
 လောကဗျာပကော = လောကသုံးရပ် ထုတ်ချင်းခတ်
 အောင် နှံ့စပ်ထင်ရှား ကျော်ကြားစွာထသော။ အတိ-
 သုဒ္ဓေါပိ = အလွန်အမင်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သည်လည်း
 ဖြစ်သော။ ယသော = သရီရ၊ ဓမ္မ ဂုဏ်နှစ်ဝ၏ ကျန
 ဟုတ်မှန် ဘဝဂလျံသား မဟန္တာဓိက ကလျာဏသတင်း
 ကျော်စောခြင်းသည်။ အတ္ထိ = ထင်ရှားပုံသေ ရှိပါပေ၏။
 ယသဝန္တ = ယသဂုဏ်နှုန်း ရွှေဘုန်းတော်ရှင် မြတ်
 သခင်...။ တေ = ရှင်ပင်ဘုရားအား။ မေ = ရုပ်နာမ်
 ပေါင်းချုပ် အကျွန်ုပ်၏။ နမော = တုပ်ဝင်ရှိကျိုး လက်
 အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးမာန်လျော့ ကန်တော့ဦးညွတ်ခြင်းသည်။
 အတ္ထု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

၄-သိရီဘုန်းတော်။ ။ ရူပကာယ ကိုယ်တော်မြတ်၏ နတ်လူတို့
 ဖူးမြော်၍ မဝနိုင်အောင် လှပတင့်တယ်မှု အသရေတော်ကို သိရီ
 ဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ရှေးဦးပြဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ ရူပကာယတော်မှာ သုံးဆယ်နှစ်ပါးသော မဟာပုရိသ
 လက္ခဏာတော်ကြီး ရှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာတော်ငယ် ရောင်
 ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့ဖြင့် လွန်စွာလွန်စွာ သပ္ပာယ်လှသဖြင့်
 ဖူးမြော်ကြသူ နတ်လူမြဟွာ သတ္တဝါတို့အဖို့ရာ အချိန်သာကုန်၍
 ပြန်သွားကြရသော်လည်း ဖူးမြော်၍ကား တင်းမတ်မိ အားမရ
 မဝနိုင်ပဲ ထပ်တလဲလဲ ဖူးမြော်ချင်ကြလျက်သာ ရှိလေသည်။

သိရီဘုန်းတော်ဖွဲ့ ဘုရားရှိခိုး

ဒဿနာရမ္မဇနာနံ၊ နယနာဘိပ္ပသာဒိကာ။
 သဗ္ဗင်္ဂံသိရီ အတ္ထိ၊ သိရီမန္တ နမတ္ထု တေ။

သိရီမန္တ = သိရီဂုဏ်နှုန်း ရွှေဘုန်းတော်ရှင် မြတ်
 သခင်...။ တေ = ရှင်ပင်ဘုရားအား။ ဒဿနာရမ္မဇနာနံ
 = ဖူးမြော်လိုမှု အားသစ်ပြုသား ပြောထုတ်လူ သတ္တဝါ

ဟူဟူသမျှတို့၏။ နယနာဘိပ္ပသာဒိကာ = ဖူးတိုင်းမြန်ရှက်
 မစွန့်ရက်အောင် မျက်စိအရသာ ဆောင်စွမ်းကာဖြင့် လွန်
 စွာ ရှန်းစို ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်သော။ သဗ္ဗင်္ဂ်သိရိ = မာတ္တိ" သ
 လက္ခဏာ သီတာနုဗျည်း ရှုမငြီးတို့ဖြင့် နုလည်းနုနယ် ကိုယ်
 အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ တင့်တယ်ခြင်းအသရေအစု တည်းဟူ
 သော သိရိဘုန်းတော်သည်။ အတ္ထိ = ထင်ရှားပုံသေ ရှိ
 ပါပေ၏။ သိရိမန္တ = သိရိဂုဏ်နှုန်း ရှေ့ဘုန်းတော်ရှင်
 မြတ်သခင်...။ တေ = ရှင်ပင်ဘုရားအား။ မေ = ရုပ်နာမ်
 ပေါင်းချုပ် အကျွန်ုပ်၏။ နမော = တုပ်ဝပ်ရိုကျိုး လက်အုပ်
 မိုး၍ ရှိခိုးမာန်လျှော့ ကန်တော့ဦးညွတ်ခြင်းသည်။ အတ္ထု =
 ဖြစ်ပါစေသတည်း။

၅-ကာမဘုန်းတော်။ ။ အလိုတော်ရှိသမျှ လုံးဝဥသံ အကုန်
 ပြီးစီးခြင်း (ယင်းသို့ ပြီးစီးခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော အဓိ-
 ဝမဆန္ဒတော်) ကို ကာမဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ မြတ်စွာဘုရား
 သည် သုမေဓာရှင်ရသေ့ဘဝကပင် “ဗုဒ္ဓေါ မောဓေယျံ = ငါကိုယ်
 တိုင်သစ္စာလေးပါး တရားဥသံကို သိမြင်ပြီးလျှင် ဝေနေယျတို့ကို
 လည်း သိစေနိုင်ရလို၏။ မုတ္တော မောဓေယျံ = ငါကိုယ်တိုင် သံသရာ
 ဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ပြီးလျှင် ဝေနေယျတို့ကိုလည်း ချေချွတ်နိုင်ရလို၏။
 တိဏ္ဍော တာရေယျံ = ငါကိုယ်တိုင် ဘဝသုံးခဏ်း ရေပြင်ကြမ်း
 ကို ကူးသန်းထုတ်ချောက် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော တဖက်ကမ်းသို့
 ရောက်ပြီးလျှင် ဝေနေယျတို့ကိုလည်း ဆယ်တင်နိုင်ရလို၏” ဟု
 တောင့်တတော်မူခဲ့လေသည်။ (ယင်း တောင့်တသောဆန္ဒတော်
 ကို အာဂမဆန္ဒတော်ဟူ၍ ခေါ်၏)။ ယင်းအာဂမ ဆန္ဒတော်
 ကြောင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်အထွတ်တပ်သော မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်
 တို့ကို ရရှိတော်မူကာ ကိုယ်တော်တိုင်က ဗုဒ္ဓ၊ မုတ္တ၊ တိဏ္ဍ =
 သစ္စာလေးပါး တရားဥသံကို သိမြင်ပြီးသူ၊ သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်
 လွတ်ပြီးသူ၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော တဖက်ကမ်းသို့ ကူးသန်း
 ထုတ်ချောက် ရောက်တော်မူပြီးသူ ဖြစ်လာလေသည်။

အချို့သော သူတို့မှာ စောစောပိုင်းက ကိုယ်ကျိုး၊ သူကျိုး = နှစ်မျိုးတို့ကို ပြည့်ဖြိုးစေရန် ရည်သန်တောင့်တသော ဆန္ဒရှိခဲ့သော်လည်း ကိုယ်ကျိုး ပြည့်စုံလာသောအခါ မူလရည်သန်ချက် နှစ်ဖက်လုံးပြည့်ဝအောင် သူတပါး၏အကျိုးကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့၏။ ကိုယ်ကျိုးပြည့်ဝရုံမျှဖြင့် အားရတင်းတိမ် ရောင့်ရဲ ရပ်စဲသွားတတ်ကြ၏။ မြတ်စွာဘုရားမှာမူ သဗ္ဗညုတဉာဏ် အထွတ်တပ်သည့် မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ကိုရရှိ၍ ကိုယ်တော်မြတ်၏ အကျိုး ပြည့်ဖြိုးပြီးမြောက်လာသောအခါ ထိုမဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်တို့၌ ပါရှိသော အဓိဂမဆန္ဒတော်၏ လှုံ့ဆော်တိုက်တွန်းချက်အရ ဝေနေယျတို့၏အကျိုးကိုလည်း မူလရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ပြည့်ဖြိုးအောင် ရွက်ဆောင်တော်မူလေသည်။ ရွက်ဆောင်သည့်အတိုင်းလည်း အဓိပတိ အာဂမဆန္ဒတော်၏ စွမ်းရည်သတ္တိကြောင့် ဝေနေယျတို့၏ သစ္စာလေးပါး တရားကိုသိခြင်း၊ သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော တဖက်ကမ်းသို့ ကူးသန်းထုတ်ချောက် ပေါက်ရောက်ခြင်းတည်းဟူသော အကျိုးတို့ ဖြိုးဖြိုးကုံလုံ ပြည့်စုံပြီးမြောက်လေသည်။ သို့ရကား ကိုယ်ကျိုး၊ သူကျိုး ဖြိုးဖြိုးကုံလုံ အလိုတော်ရှိသမျှ ပြီးစီး ပြည့်စုံခြင်း (ယင်းသို့ ပြည့်စုံခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အဓိဂမဆန္ဒတော်) တို့ကို ကာမဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ကာမဘုန်းတော်ဖွဲ့ ဘုရားရှိခိုး

အတ္တတ္ထံ ပရတ္ထံ ဝါပိ၊ ဝီရ ယံ အဘိပတ္တယိ။
 အတ္ထိ နိဗ္ဗတ္တိကာမောပိ၊ ကာမဝန္တ နမတ္ထု တေ။

ဝီရ = သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်သခင် မြတ်ရှင်ပင်...။ (တွံ = အရှင်ဘုရားသည်)။ ယံ အတ္တတ္ထံ ဝါ = အကြင်အမျိုးမျိုး ကိုယ်တော်မြတ်၏ အကျိုးကို၎င်း။ ယံ ပရတ္ထံ ဝါပိ = အကြင်အမျိုးမျိုး သူတပါး၏ အကျိုးကို၎င်း။ အဘိပတ္တယိ = “ဗုဒ္ဓေါ ဗောဓေယျံ၊ မုတ္တော မောဓေယျံ၊ တိတ္ထော တာရေယျံ” = အကြံသုံးပါး နှလုံးထား၍ လိုလားတောင့်တတော်မူခဲ့လေပြီ။ (တဿ အတ္တဿ = ထို

မိမိ သူတပါး ကျိုးနှစ်ပါး၏။ နိဗ္ဗတ္တိကာမောပိ = ရှယ်
 တိုင်းမဖောက် ခရီးရောက်အောင် ပြီးမြောက်ခြင်း၊ ယင်း
 ပြီးမြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမူလ အဓိဂမဆန္ဒတော်
 တည်းဟူသော ကာမဘုန်းတော်သည်။ အတ္ထိ = ထင်ရှား
 ပုံသေ ရှိပါပေ၏။ ကာမဝန္တ = ကာမ-ဂုဏ်နှုန်း ရွှေဘုန်း
 တော်ရှင် မြတ်သခင်....။ တေ = ရှင်ပင်ဘုရားအား။
 မေ = ရုပ်နာမ်ပေါင်းချုပ် အကျွန်ုပ်၏။ နမော = တုပ်ဝပ်
 ရိုကျိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးမာန်လျော့ ကန်တော့ ဦးညွတ်
 ခြင်းသည်။ အတ္ထု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

၆-ပယတ္တဘုန်းတော်။ ။ သူမတူတန် ထက်သန် ကြီးမြတ်လှ
 သည့် လုံ့လဝီရိယတော်ကို ပယတ္တဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ (မြတ်
 စွာ ဘုရားရှင်၏ နေ့စဉ် ဗုဒ္ဓကိစ္စကြီးငါးရပ်ကို မနားမနေ ရွက်
 ဆောင်တော်မူပုံကို အာရုံပြု၍ ကြည့်ပါ)။ ယင်းသို့ ဗုဒ္ဓကိစ္စကြီး
 ငါးရပ်ကို မနားမနေ ရွက်ဆောင်အားသစ်တော်မူသောကြောင့်
 ပင် အလုံးစုံသော သတ္တလောက၏ အလေးပြုအပ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်
 မြတ်အဖြစ်သို့ စင်စစ်ရောက်ဆိုက်တော်မူလေသည်။ ယင်းသို့ သတ္တ-
 လောကတခုလုံး၏ အလေးပြုအပ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ် အဖြစ်သို့
 စင်စစ်ဆိုက်ရောက်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော အခြေခံ သမ္မာ-
 ဝါယာမ မဂ္ဂင်ကို ပယတ္တဘုန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။

ပယတ္တဘုန်းတော်ဖွဲ့ ဘုရားရှိခိုး

ပယတ္တော သဗ္ဗလောကဿ၊
 ဂါရဝါပတ္တိဟေတုကော။
 ဝါယာမော သောပိ တေ အတ္ထိ၊
 ပယတ္တဝါ နမတ္ထု တေ။

ပယတ္တဝါ = ပယတ္တဂုဏ်နှုန်း ရွှေဘုန်းတော်ရှင် မြတ်
 သခင်....။ တေ = ရှင်ပင်ဘုရားအား။ သဗ္ဗလောကဿ =
 အလုံးစုံလောက ရှိသမျှနတ်လူအပေါင်း၏။ ဂါရဝါပတ္တိ-
 ဟေတုကော = စိုးခံသမှု အလေးပြုအပ်သည့် ဂရုဘွဲ့ယူ

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဆူ၏ အဖြစ်သို့ စင်စစ် ဆိုက်ရောက်ကြောင်း
 ကောင်းမြတ်သော အခြေခံဖြစ်သော။ ဝါယာမော =
 သမ္မပ္ပဓာန်ကိစ္စ တပ်စွမ်းလှသား ပဓာနသညာ သမ္မာ-
 ဝါယာမ မဂ္ဂင်တည်းဟူသော။ သောဝိ ပယတ္ထော =
 ပယတ္တနှုန်းခေါ် ထိုဘုန်းတော်သည်လည်း။ အတ္ထိ =
 ထင်ရှားပုံသေ ရှိပါပေ၏။ ပယတ္တဝါ = ပယတ္တဂုဏ်နှုန်း
 ရှေ့ဘုန်းတော်ရှင် မြတ်သခင်...။ တေ = ရှင်ပင်ဘုရား
 အား။ မေ = ရုပ်နာမ်ပေါင်းချုပ် အကျွန်ုပ်၏။ နမော =
 တုပ်ဝပ်ရိုကျိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးမာန်လျော့ ကန်တော့
 ဦးညွတ်ခြင်းသည်။ အတ္ထု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

ဘဂဝါဂုဏ်တော် ပြီး၏။

ဘုရားဂုဏ်တော်တို့နှင့်စပ်၍ ပြီးပြန်မှတ်ဖွယ် ပဏိဏ္ဍကအဓိပ္ပါယ်

ဤအရာ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်တို့မှာ အသင်္ချေယျ
 အပ္ပမေယျ များလှစွာ၏။ ထိုဂုဏ်တော်ပေါင်းများစွာတို့မှ လူနတ်
 မြဟွာ သတ္တဝါတို့ ဆောင်လွယ်မှတ်လွယ် ဉာဏ်ငုံလွယ်ရုံ ဂုဏ်
 တော်ကိုးပါး (တနည်း— ဆယ်ပါး) တို့ကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ထုတ်ပြ
 ခြင်းဖြစ်လေသည်။

ဂုဏ်တော်အကျဉ်းချုပ်

ထို အသင်္ချေယျ ဂုဏ်တော် (တနည်း—ဂုဏ်တော်ကိုးပါး၊
 ဆယ်ပါး) တို့ကို တဖန်ထပ်၍ အကျဉ်းချုပ်ပြန်လျှင် မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ ဂုဏ်တော်တို့သည် (၁) အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ = ကိုယ်
 တော်မြတ်၏ အစီးအပွား ပြည့်စုံခြင်းကို ဖော်ပြသောဂုဏ်၊ (၂)
 ပရဟိတပဋိပတ္တိ = ဝေနေယျတို့၏ အစီးအပွားဖြစ်အောင် ကျင့်
 ဆောင်ခြင်းကို ဖော်ပြသောဂုဏ်ဟူ၍ = နှစ်ပါးအပြားရှိကုန်၏။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိဂုဏ်သည် ၁-ပဟာန-
 သမ္ပဒါ = သံကိလေသတရားတို့ကို ပယ်ရှားခြင်းနှင့် ပြည့်စုံပုံကို
 ဖော်ပြသောဂုဏ်၊ ၂-ဗုဒ္ဓဏသမ္ပဒါ = ဉာဏ်တော် အမျိုးမျိုးနှင့်

ပြည့်စုံပုံကို ဖော်ပြသောဂုဏ်ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိပြန်သည်။ (အာနာသ-
ဝသမ္ပဒါ-စသည်တို့မှာ ထိုသမ္ပဒါနှစ်ပါး၌ အတွင်းဝင်နေသည်)။

ပရဟိတပဋိပတ္တိဂုဏ်သည် ခ-ပယောဂသမ္ပဒါ = လာဘ်
ပူဇော်သက္ကာရ စသည်တို့ကို ဝဲကွက်သောစိတ် အလျင်းမရှိပဲ
ဝေနေယျတို့အား ခပ်သိမ်းသော ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း
တရားတော်တို့ကို ညွှန်ပြဟောကြားတော်မူခြင်းတည်းဟူသော
ဝီရိယတော်၏ စင်ကြယ်ပြည့်စုံမှု၊ ၂-အာသယသမ္ပဒါ = ဆန့်ကျင်
ဖက်ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၌သော်လည်း အမြဲအစီးအပွားကို လို
လားတော်မူခြင်း သတ္တဝါတို့၏ ဉာဏ်ပညာရင့်ကျက်ချိန်ကို စိတ်
ရှည်ရှည် စောင့်ငံ့တော်မူခြင်းစသော ပရဟိတပဋိပတ္တိဖြစ်သည့်
အလိုတော်၏ စင်ကြယ်ပြည့်စုံမှုဟူ၍ = နှစ်ပါး ပြားပြန်သည်။
ပစ္စည်းလေးဖြာကို ခံယူခြင်းစသည်ဖြင့် ဝေနေယျတို့၏ အကျိုးကို
ကျင့်ခြင်းသည်လည်း ပရဟိတပဋိပတ္တိပင်မည်၏။ သို့ရကား ထို
အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ၊ ပရဟိတပဋိပတ္တိဂုဏ်တော်နှစ်ပါးတို့ကို ထင်
ရှားဖော်ပြသောအားဖြင့် ပါဠိတော်၌ အရဟံ-အစရှိသော ဂုဏ်
တော်ကိုးပါးတို့ကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူလေသည်။
ဂုဏ်တော်ကိုးပါးတို့ကို ဂုဏ်တော်နှစ်ပါးတို့၌ သိမ်းကျုံးသြိုဟ်
ယူငင်ပုံမှာ—

ဂုဏ်တော်ကိုးပါးတို့တွင် အရဟံ-ဂုဏ်တော်ဖြင့် ပဟာနသမ္ပ-
ဒါနှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ = ကိုယ်တော်
အကျိုး၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ထင်ရှားဖော်ပြသည်။ ။သမ္မာသမ္မုဒ္ဓ၊
လောကဝိဒူဂုဏ်တော်နှစ်ပါးတို့ဖြင့် ဉာဏသမ္ပဒါနှင့်စပ်၍ အတ္တ-
ဟိတသမ္ပတ္တိကို ထင်ရှားဖော်ပြသည်။ (ဤ၌ “လောကဝိဒူဂုဏ်
ပုဒ်ဖြင့်လည်း သမ္မာသမ္မုဒ္ဓအဖြစ်ကို ထင်ရှားပြအပ်သည်မဟုတ်
လော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား— ပြအပ်သည်မှန်ပါ၏။ သို့
သော်လည်း ထိုဂုဏ်တော်နှစ်ရပ်၏ ထူးခြားချက်ကား ရှိလေ
သည်။ ရှိပုံမှာ—သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်ဖြင့် သဗ္ဗညုတ ရွှေ
ဉာဏ်တော်၏ အာနဘော်ကို ထင်ရှားဖော်ပြအပ်သည်။ လောက-
ဝိဒူဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်ဖြင့်ကား အာသယာနသယဉာဏ်- စသည်

တို့၏ အာနုဘော်ကိုလည်း ထင်ရှားဖော်ပြအပ်သည်။ ထို့ကြောင့်
 ဂုဏ်တော်နှစ်ပါး ခွဲခြား၍ ဟောကြားအပ်လေသည်။ ဤကား
 အဖြေတည်း)။ ။ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်တော်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရား
 ၏ အလုံးစုံသော အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိကို ထင်ရှားဖော်ပြသည်။ ။
 သုဂတဂုဏ်တော်ဖြင့်ကား အကြောင်းရင်းမှစ၍ မြတ်စွာဘုရား၏
 အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ၊ ပရဟိတပဋိပတ္တိ နှစ်မျိုးလုံးကို ထင်ရှားဖော်
 ပြသည်။ ။အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်၊ သတ္တာဒေဝမနု-
 သာနံ ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် ပရဟိတပဋိပတ္တိကို ထင်ရှားဖော်ပြ
 သည်။ ။ဗုဒ္ဓဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်ဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင် သစ္စာ
 လေးပါး တရားတို့ကို သိခြင်းတည်းဟူသော အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ
 = ကိုယ်တော်မြတ် အစီးအပွား၏ပြည့်စုံခြင်း၊ ဝေနေယျတို့ကို
 လည်း ဟောကြားလှစ်ချွေ သိစေခြင်းတည်းဟူသော ပရဟိတ-
 ပဋိပတ္တိ = သူတပါးတို့၏ အစီးအပွားကိုကျင့်ခြင်း = ဤ နှစ်ပါး
 တို့ကို ထင်ရှားဖော်ပြသည်။ (ထို့ကြောင့်ပင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ကို
 ဟောတော်မူပြီးနောက် ဗုဒ္ဓဂုဏ်ကို ဟောတော်မူပြန်သည်။
 မှန်၏—သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်ဖြင့် ပဋိဝေဠာဏ်ကို ဖော်ပြ၍ ဗုဒ္ဓဂုဏ်
 ဖြင့် ဒေသနာဉာဏ်ကိုလည်း ဖော်ပြသည်)။ ။ဘဂဝါဂုဏ်တော်
 ဖြင့်လည်း အကြောင်းရင်းမှစ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ အလုံးစုံသော
 အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ၊ ပရဟိတပဋိပတ္တိ = နှစ်ပါးတို့ကို ထင်ရှား
 ဖော်ပြသည်။

တနည်း—မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့သည် အကျဉ်း
 ချုပ်အားဖြင့် ၁-ဟေတု = အကြောင်းဖြစ်သောဂုဏ်၊ ၂-ဖလ =
 အကျိုးဖြစ်သောဂုဏ်၊ ၃-သတ္တုပကာရ = သတ္တဝါတို့အား
 ကျေးဇူးပြုခြင်း = ပရဟိတပဋိပတ္တိဂုဏ်ဟူ၍ = သုံးမျိုးရှိကုန်၏။
 (ထိုဂုဏ်သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို အစဉ်အတိုင်း ဟေတုသမ္ပဒါ၊
 ဖလသမ္ပဒါ၊ သတ္တုပကာရသမ္ပဒါဟူ၍ ခေါ်၏)။ အရဟံ-အစ
 ရှိသော ဂုဏ်တော်ကိုးပါးတို့တွင် အရဟံဂုဏ်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်၊
 ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်၊ လောကဝိဒူဂုဏ် = ဤဂုဏ်လေးပါးတို့ဖြင့်
 ဖလသမ္ပဒါနှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ (ဖလ) ဂုဏ်တို့ကို ထင်ရှား

ဖော်ပြသည်။ အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်၊ သတ္ထာဒေဝ-
 မနုဿာနံဂုဏ်ပုဒ်တို့ဖြင့် သတ္ထုပကာရသမ္ပဒါနှင့်စပ်၍ မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ (သတ္ထုပကာရ) ဂုဏ်တို့ကို ထင်ရှားဖော်ပြသည်။ ဗုဒ္ဓ
 ဂုဏ်ပုဒ်ဖြင့် ဖလသမ္ပဒါ၊ သတ္ထုပကာရသမ္ပဒါ နှစ်ပါးတို့နှင့်စပ်၍
 မြတ်စွာဘုရား၏ (ဖလ၊ သတ္ထုပကာရ) ဂုဏ်တို့ကို ထင်ရှားဖော်
 ပြသည်။ သုဂတဂုဏ်၊ ဘဂဝါဂုဏ်ပုဒ်တို့ဖြင့်ကား သမ္ပဒါသုံးပါး
 လုံးနှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်သုံးမျိုးလုံး (ဟေတု၊ ဖလ၊
 သတ္ထုပကာရ)တို့ကို ထင်ရှားဖော်ပြသည်။ «(ဤနည်း ၂-ပါး
 တို့ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ ပဌမအုပ်၊ စာမျက်နှာ ၂၆၃, ၂၆၄-
 တို့မှ ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြသည်)။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ

ပါဠိစာပေကို ဖတ်ရုံသာဖတ်တတ်၍ မြန်မာစကားသက်သက်
 ကိုသာ တတ်သိသော ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာသူတော်စင်သည် ရှေး
 (အစ) ၌ ဖော်ပြအပ်သည့်အတိုင်း ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးတို့ကို
 ပါဠိမြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် အရကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ပြီးလျှင်
 ဂုဏ်တော်တရပ်တရပ်စီအတွက် နှေးလည်းမနှေးကန် မြန်လည်း
 မမြန်လွန်းစေပဲ နှုတ်မြွက်ရွတ်ဆိုကာ ထိုပါဠိမြန်မာစကားရပ်တို့၌
 ပါရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟံ-အစရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ကို
 ထပ်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင် ပွားများရာ၏။ ထိုသို့ အောက်မေ့
 ဆင်ခြင်ပွားများသော သူတော်စင်၏ သန္တာန်ဝယ် ထိုသို့ ဘုရား
 ဂုဏ်ကို အာရုံပြုအောက်မေ့သောအခါ၌ ရာဂသောင်းကျန်း
 ထကြွသောစိတ် ဒေါသသောင်းကျန်းထကြွသောစိတ် မောဟ
 သောင်းကျန်းထကြွသောစိတ်များ အစဉ်သဖြင့် မဖြစ်ပွားကြပဲ
 ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှန်သို့ သက်ရောက်သဖြင့် တွန့်ဆုတ်ခြင်း ပြန့်လွင့်
 ခြင်းများ ကင်းရှင်းသောကြောင့် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော
 သမထနိမိတ် ပဋိပတ်ဖြင့် အလွန်ဖြောင့်မတ်သော စိတ်အစဉ်သည်
 တသွင်သွင် ဖြစ်လေတော့၏။ ထိုသို့ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ပွားများ
 ဖန်များသဖြင့် ဘုရားဂုဏ်ကို အာရုံပြုသော ဘာဝနာအဆင့်ဆင့်

ရင့်၍ရင့်၍ လာသောအခါ နီဝရဏတရားများ ကိုယ်မှခွါပြီးသာ ဖြစ်လေကုန်၏။ ကိလေသာတရားတို့သည်လည်း ဖြစ်ပွားမှု ထကြွမှု မရှိပဲ အနယ်ထိုင်နေသည့်ပမာ ငြိမ်၍နေကုန်၏။ သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် အလွန်သန့်ရှင်း ထက်မြက်၍လာကုန်၏။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ အလေ့အလာများသောကြောင့် ဝိတက်၊ ဝိစာရတို့သည် လွန်လွန်ကဲကဲ မိမိတို့ဆိုင်ရာကိစ္စတို့ကို ရှက်ဆောင် ကြလျက် ဖြစ်ပွားကြကုန်၏။ ထိုအခါ မိမိ၏ အလုပ်မှန်ကို လွန်စွာ နှစ်သက်လျက် အားကြီးသောဝိတိတရား တဖွားဖွား ဖြစ်လာ လေ၏။ ယင်းဝိတိကြောင့် ကာယပဿဒ္ဓိ = ကိုယ်၏ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ = စိတ်၏ငြိမ်းချမ်းခြင်း = နှစ်ပါး အထူးသဖြင့် ဖြစ် ပွားကာ ကိုယ်စိတ်တို့၏ပူပန်မှု (= သိမ်မွေ့သော အခိုက်အတန့် ရှိသည့် ဥဒ္ဓစ္စနှင့်တကွသော ကိလေသာ) များလည်း ငြိမ်းစဲ အနယ်ထိုင်၍ သွားလေကုန်၏။ ယင်းသို့ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ငြိမ်း ချမ်းလှစွာသောကြောင့် သမာဓိ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော သုခတရား ခိုင်ခံ့သည်ထက်ခိုင်ခံ့စွာ ဖြစ်ပွားလာလေ၏။ သုခဖြင့် ပွားစည်းစိမ်ပြေရကား စိတ်အစဉ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ အလွန် အလွန် တည်ကြည်၍ နေလေတော့၏။

ဤသို့လျှင် အစဉ်သဖြင့် ရှေ့ပိုင်းဝယ် ဝိတက်အစရှိသော ဘာဝနာအလုပ်တရားတို့ တဆင့်ထက်တဆင့် ရင့်ကျက်ရင့်ကျက် ကာ ထက်မြက်သည်ထက် ထက်ထက်မြက်မြက် ဖြစ်ပွားကြ၍ တွန့်လည်းမတွန့်ဆုတ် ပြန့်လည်းမပြန့်လွင့်သဖြင့် အလယ်အလတ် မဇ္ဈိမသမထပဋိပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်ကာ သဒ္ဓါ-စသော ဣန္ဒြေ ငါးပါးတို့သည်လည်း မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာကိစ္စကို အညီအမျှ ပြုလုပ် ရှက်ဆောင်ကြသဖြင့် ရှေးကထက် အထူးထက်မြက်သောဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ဝီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ = ဤဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးတို့သည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကာမာဝစရဘာဝနာ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ စိတ္တ- ကွဏတချက်တည်းဝယ် ပြိုင်လျက်ဖြစ်ပေါ်လာကြ၍ ဥပစာရ ဈာန်ကိစ္စကို ပြီးစေကြလေသည်။ ဤသို့ ဖော်ပြရာပါ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးတို့ ကာမာဝစရဘာဝနာ မဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် တွဲယှဉ်

လျက် ဖြစ်ပွားလာသောအခါ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို “ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဥပစာရဈာန်ကိုရသောပုဂ္ဂိုလ်” ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။

(ဤ၌—“ဈာန်သည် ဥပစာရ ကာမာဝစရသမာဓိဈာန်မျှသာဖြစ်၍ အဘယ်ကြောင့် အပ္ပနာ (ရူပါဝစရ) ဈာန်သို့ မရောက်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-- ဘုရားဂုဏ်တော်တို့မှာ သဘာဝဓမ္မ= ပရမတ္ထဓမ္မများဖြစ်ကြကာ လွန်စွာနက်နဲသောကြောင့် အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ဟု အကျဉ်းချုပ် ပြောဆိုရာ၏။ မှန်၏--အလွန်နက်သောရေဥှိ လှေသည် ကြုံကြုံမတည်နိုင်သကဲ့သို့ သဘာဝဓမ္မ ပရမတ္ထဖြစ်၍ အလွန် နက်နဲသော ဘုရားဂုဏ်တော်အဖို့ဖို့ အာရုံ၌ စိတ်သည်လည်း ရူပါဝစရ အပ္ပနာ သမာဓိအနေဖြင့် မတည်နိုင်။

သဘာဝဓမ္မဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်များကို အရဟံ ဂုဏ်တော်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်-စသည်ဖြင့် တဇ္ဇာပညတ် (ပရမတ္ထ တရားတို့၏ အနုတ္တအမည်ပညတ်) နှင့် စပ်၍သာ အာရုံယူအပ်သည် မဟုတ်လော၊ အဘယ်ကြောင့် “သဘာဝဓမ္မ ပရမတ္ထအာရုံဖြစ်၍ အလွန်နက်နဲသောကြောင့်” ဟု အကြောင်းပြရသနည်း-ဟု ထပ်၍ မေးဖွယ်ရှိပြန်၏။ အဖြေကား--ရှေ့ပိုင်း (ဘာဝနာ နုစဉ်အချိန်) ၌ တဇ္ဇာပညတ်နှင့် စပ်၍သာ အာရုံကိုယူရသော်လည်း ဘာဝနာရင့်သန် ပွားစည်းလာသောအခါ ထိုတဇ္ဇာပညတ်ကို လွန်ကျော်၍ ပရမတ္ထ- သဘာဝ ဓမ္မအာရုံ၌သာ စိတ်သည် တည်လေတော့၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းပြရသည်။ ဤကား အဖြေတည်း။

တဖန်တပ်၍ “အချို့သော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်-အစရှိသော သဘာဝ- ဓမ္မ ပရမတ္ထအာရုံ၌ ဒုတိယအရူပဈာန် - စသော အပ္ပနာဈာန်များ ဖြစ်ပွားပြည့်စုံသည်မဟုတ်လော” ဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၏။ အဖြေကား-- ဖြစ်ပွားပြည့်စုံသည် မှန်၏။ ထို ဒုတိယအရူပဈာန်စသည်ကား တခုသော သဘောရှိသောအာရုံ၌ ဖြစ်ပွားပြည့်စုံကြသည်။ ဤ ဗုဒ္ဓါနုဿတိအာရုံ ကား အထူးထူး အပြားပြား များစွာသောအာရုံဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထို ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်-စသော အာရုံတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ မစောဒနာသင့် ပေ။ ဤကား အဖြေတည်း။

“ဤသို့ ထိုသော်လည်း ဆံပင်၊ မွေးညှင်း - စသော အထူးထူး အပြားပြားသော ကောဠာသတ္တိ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ် ၏သန္တာန်ဝယ် ဘာဝနာရင့်သန်လာသောအခါ တခုသော ကောဠာသတ္တိ ရူပါဝစရ ပဌမဈာန် အပ္ပနာဘာဝနာပေါက်ရောက်သကဲ့သို့ ထိုအတူ

ဤ ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းအရာ၌ အဘယ်ကြောင့် တခုသောဘုရားဂုဏ် အာရုံ၌ အပ္ပနာဇာနာဇာနာမပေါက်ပဲ ရှိရသနည်း” ဟု ထပ်ဆင့်မေးဖွယ် ရှိလာပြန်၏။ ဤ ဥပမာဆောင်မှုကား မညီညွတ်သော ဥပမာဆောင်မှု သာ ဖြစ်ချေသည်။ မှန်၏—ကာယဂတသတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဆံပင်၊ မွေးညှင်း-စသောအားဖြင့် ကောဋ္ဌာသများသော်လည်း ထိုကောဋ္ဌာသ အားလုံး၏ စက်ဆုပ်ဖွယ်သောအခြင်းအရာ တခုကိုသာ အာရုံယူ၍ အပ္ပနာဘာဝနာဇာနာ ဖြစ်ရလေသည်။ ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ကား ဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကပင် အထူးထူး အပြားပြား များသောသဘော ရှိသောကြောင့် ထို များသောသဘောဖြင့်ပင် ကာမာဝစရ ဥပစာရ- ဘာဝနာသာ ဖြစ်ရလေသည်။ “ဂုဏ်တော်အာရုံ တခုတည်း၌သာ ဖြစ်ပါတော့လော” ဟု ထပ်၍တဖန် စောဒနာပြန်ငြားအံ့၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ- ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် ပစ္စက္ခအားဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်များ ထင်၍ လင်း၍လာသောအခါ သဒ္ဓါတရား အားကြီးသည်ထက် အားကြီး၍ လာသောကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘယ်နည်းဖြင့်မှ ဘုရားဂုဏ် တခုတည်း၌ စိတ်ရပ်တည်၍ မနေနိုင်၊ ဤကား အဖြေတည်း။ ။ (ဤကား မေးဖွယ် ဖြေဖွယ်တည်း။)

ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာအကျိုး

ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာကို အခါခါကြိုးကုတ် အားထုတ် သော သူတော်စင်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၌ သူမတူတန် ရှိသေ ကျိုးနွံခြင်းရှိသူ ဖြစ်လေ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သဒ္ဓါတရားနှင့် အလားတူစွာ သဒ္ဓါတရား ကြီးထွားပြန့်ပြော ခြင်းသို့၎င်း၊ ဘုရားရှင်ဂုဏ်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့သော အားဖြင့် ဘာဝနာတရား ဖြစ်ပွားသောကြောင့် သတိတရား ကြီးထွားပြန့်ပြောခြင်းသို့၎င်း၊ ထိုအောက်မေ့အပ်သော ဘုရားရှင် ဂုဏ်တော်တို့က အလွန်နက်နဲလှ အထူးထူး အပြားပြား များလှ သောကြောင့် ပညာတရား ကြီးထွားပြန့်ပြောခြင်းသို့၎င်း၊ ထို အောက်မေ့အပ်သော ဘုရားရှင် ဂုဏ် တော် များ ကိုယ် နှိုက်က အလွန်ပြန့်ပြောကြီးမြတ်သည့် ကောင်းမှုမျိုးကို စိုက်ပျိုးကြံချရာ လယ်ယာမြေကောင်းကြီးသဖွယ်ဖြစ်သောကြောင့် ကုသိုလ်တရား တိုးပွား ပြန့်ပြောခြင်းသို့၎င်း ရောက်ရှိလေ၏။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဘာဝနာကိုယ်နှိုက်က ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် နုသောပီတိ၊ ရင့်သောပီတိတို့ ပြောများသောသူ ဖြစ်လေ၏။ ဘုရားဂုဏ်ကို အာရုံပြုသောသတိကိုယ်နှိုက်က ဘေးကြီးဘေးငယ် ကြောက်ခြင်းကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်နင်းသော တန်ခိုးသတ္တိရှိသောကြောင့် ဘေးကြီးဘေးငယ် = ကြောက်ခြင်းကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ကို သည်းခံပယ်ဖျောက်နိုင်သူ ဖြစ်လေ၏။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိကိုယ်နှိုက်က ပိန်းကြာဖက်၌ ရေကိုကဲ့သို့ သာရီရိကဒုက္ခ = ကိုယ်၌ ကျရောက်သော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ပယ်ရှားဆုတ်နစ်စေတတ်သောကြောင့် ဒုက္ခကို သည်းခံနိုင်စွမ်းသောသူ ဖြစ်လေ၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်နှင့် အတူတကွ နေထိုင်ရသည့် အမှတ်သညာကို ရရှိလေ၏။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဘာဝနာကုသိုလ်တရား၏ ဖြစ်ပွားကိန်းတည်ရာ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်ခန္ဓာသည် စေတီတိုက်အိမ်ကြီးကဲ့သို့ ပူဇော်အထူးကို ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်တန်လေ၏။ ထိုဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာအလုပ်ကို အားထုတ်သောသူ၏ စိတ်သည် အမြဲတစေ ဗုဒ္ဓဘူမိခေါ်သော သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်၌ ညွတ်၍နေလေ၏။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာအလုပ်ကို အားထုတ်ပွားများသောသူ၏ အဖို့ရာ ထိုဘာဝနာအစွမ်းဖြင့်ပင် အခါခပ်သိမ်း ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်များက စိတ်၌ အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဖြစ်ပေါ်ထင်မြင်၍ နေရကား သီလပျက်စီးရန် လွန်ကျူးအပ်သည့် (လွန်ကျူးရမည့်) = ပီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထု အာရုံနှင့် ကြိုက်ကြိုပေါင်းဆုံမိစေကာမူ မြတ်စွာဘုရားကို မျက်ဝါးထင်ထင် ဖူးမြင်နေရသူ၏ သန္တာန်မှာ ကဲ့သို့ဒုစရိုက်မှုမှရှက်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်း = ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပတရားတို့ အဖန်ဖန်ဖြစ်ပွားလေ၏။ (ပီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုကို မလွန်ကျူးမိတော့ချေ)။ ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာကို အခြေခံတည်ရာပြု၍ ဝိပဿနာတရား ပွားများအားထုတ်လျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို အလွယ်နှင့် ရနိုင်၏။ ပါရမီမပြည့်စုံ မလုံလောက်သေး၍ ယခုဘဝ မဂ်ဖိုလ်ကို မရလျှင်လည်း ကောင်းရာသုဂတိဘုံဘဝသို့ လားရောက်ရ၏။

ဤကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းလာ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ၏ အကျိုး
တည်း။ ထိုမှတစ်ပါး ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ၏ အကျိုးများကို ဝိဇ္ဇာ-
ကတ်တော်မြန်မာပြန် ထေရအပဒါန်ကျမ်း သုဘူတိထေရအပ-
ဒါန်မှ အကျယ်ထုတ်ဆောင် မှတ်ယူကုန်ရာ၏။

ဘုရားဂုဏ်တော် ကိုးပါး ပြီး၏။

တရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါး

သွာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော၊ သန္တိဋ္ဌိကော၊ အ-
ကာလိကော၊ ဧဟိပဿိကော၊ ဩပနေယျိကော၊ ပစ္စတ္တံ
ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ။ ။ (တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါး
ပါဠိ။)

ဘဂဝတာ = ဣဿရိယ-စသည်ခြောက်စုံ ဂုဏ်အသ-
ဒိသ ဝိသမကြောင့် တြိဘဝလုံး ညွတ်လွှာရုံးရသော ရွှေ
ဘုန်းတော်သခင် ဘုရားရှင်သည်။ အက္ခာတော = ဒေသ
နာဏှဏ် ဝေဘန်ပညတ် ဟောကြားတော်မူအပ်သော။
ဓမ္မော = သ-ပရိယတ် မဂ်၊ ဖိုလ်မြတ်နှင့် ဓာတ်အသင်္ခတာ
= ဆယ်ဖြာသောတရားတော်မြတ်သည်။ သွာက္ခာတော
= အာဒိကလျာဏ မဇ္ဈေကလျာဏ ပရိယောသာန-
ကလျာဏ ကေဝလသမ္ပဒံ သံသုဒ္ဓဂိုဏ်း ကရိုဏ်း နိဂ္ဂဟိတ်
ပိတ်၊ လွတ်၊ လေး၊ ပေါ့၊ တင်း၊ လျော့၊ ရှည်၊ တို၊ ဖြတ်၊ စပ်-
ဟုဆိုအပ်သော မဂ်ဓိုရ်သား ဘာသာအားဖြင့် = ဆယ်
ပါးသော ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိနှင့်ညီစွာ သဒ္ဓါခြောက်ချက် အနက်
ခြောက်နည်း မလည်းမလိပ် မပိတ်မကွယ် ဓိပ္ပာယ်တိမတ်
ပရိယတ်ကို လှည့်ပတ်ကောင်းမွန်စွာ ဟောကြားတော်မူ
ခြင်း(က)....၊ မဂ်၏ဌာန ဒွေအန္တကို ဆံမျှမကပ် မဇ္ဈိမပဋိ-
ပတ်ဖြင့် ပညတ်ဟောကြားတော်မူခြင်း....၊ ထို့ဖွယ်ပုပ်သိုး
လှောင်သည့်အိုးကို အားကြီးသွန်ထုတ် မီးဖြင့်ဖုတ်သို့
သမုစ္ဆေမြတ် မဂ်ဖြင့်သတ်ပြီး ပဿဒ္ဓိပဟာန် ဖိုမီးလျှံဖြင့်

တဖန်ပယ်သိမ်း ရန်မျှမရှိန်းစေရကား ငြိမ်းပြီးသော ကိ-
 လေသာ ရှိကြောင်းရာကို ကောင်းစွာပညတ်တော်မူခြင်း
 (ခ-ဂ).....၊ နိစ္စခုဝ ဝူပသမုတ် အမတုတ္တရော ပုဒ်သ-
 ဘောကို ဟုတ်သောအလျောက် ချီးမြှောက်ဟောကြား
 တော်မူခြင်း(ဆ).....၊ ယင်းသို့ - ကလျာဏတ္တယ သာတ္ထ၊
 သဗျဉ္ဇနာ အစဖြာလျက် သု-အာချာပုဒ် သုဠု + အက္ခာ
 အနက်လာနှင့်အညီ သွာက္ခာတတာ ဟူသော ဂုဏ်တော်
 ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား.....(၁)။

ဓမ္မော = မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် = ကိုးတန်ပရမတ် လော-
 ကုတ္တရာတရားတော်မြတ်သည်။ သန္နိဋ္ဌိကော = ကိလေ
 မှောင်ကို မဂ်ရောင်နေဝန်း ထွန်းခဲ့တိုင်းလျှင် ကိုယ်တိုင်
 ပင်တည့် သခင်ခိဏာ ရှင်ရိယာတို့ သဒ္ဓါလေးမြတ် ရှုမြင်
 အပ်သောကြောင့်၎င်း(၁).....၊ ပသဠုနက် သံ-ကထွက်နည်း
 မဂ်ယှဉ်သောအား ဖိုလ်ကားဟိတ်ခံ မြတ်နိဗ္ဗာန်မူ အာ-
 ရမ္မဏိက ဝိဇယရန်နှိပ် သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့် ခဲကြိတ်လှစွာ ငြိပေ
 လာသား ကိလေသာယုတ် ရန်အစုတ်ကို တမုဟုတ်ချင်း
 ခုတ်စဉ်းမြဲမြဲ အောင်ပွဲတော်ခံသောကြောင့်၎င်း (၂)
သန္နိဋ္ဌိကဟူသော ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါ
 ပေစွာတကား.....(၂)။

ဓမ္မော = အရိယမဂ်လေးပါး မြတ်တရားသည်။
 အကာလိကော = လက်ဖျစ်တတွက် လျှပ်တပြက်နှင့် မျက်
 တောင်တခတ် မတန်ရပ်ဝဲ ခဏတ္တယသမဂီ ညီမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်
 ဆိုရုံဆိုပြီး ဖိုလ်ဖလဋ္ဌာန် ပစ္စယုပ္ပန်ကို အနန္တရသတ္တိ ပေး
 နိုင်စွမ်းရှိသောကြောင့် အကာလိကဟူသော ဂုဏ်တော်ထူး
 ဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား.... (၃)။

ဓမ္မော = ရတနာမျိုးမြတ် ဖိုးမပြတ်နိုင်သည့် ကိုးရပ်
 သောလောကုတ္တရာတရားတော်သည်။ ဧဟိပဿိကော
 = ဆီးနှင်း၊ မြို့တိမ်၊ သူရိန်၊ မီးခိုး ရန်မျိုးနှင့်မကြိမ်ရသော
 နိဗ္ဗလ-လက္ခဏာ စကြာလ-မင်း၏ တင့်တယ်ခြင်း အသ

ရေကဲ့သို့၎င်း.....၊ ဝေပုလ္လတောင်ဖြစ် မဏိစစ်ဇောတိရ မနောဟရပတ္တမြားကဲ့သို့၎င်း....“ထင်ရှားလှစွာ ရှိစပါ၏။ လာလှည့်ပါကြ၊ ရှုလှည့်ကြ” ဟု ပြအံ့သော အစီအရင်ကို ထိုက်ခြင်းရှိရကား ဖော်ပသိကဟူသောဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား....(၄)။

ဓမ္မော = လောကုတ္တရာ မည်သာထင်ပေါ် တရား တော်သည်။ ဩပနေယျိကော = မဂ်လေးတန်ကား နိဗ္ဗာန်သာခေါင် ဘေးမဲ့သောင်သို့ ဖောင်တော်ယာဉ်တွင် ရိယာရှင်တို့ကို တင်ဆောင်ပို့ရန် ကူးတို့ခံ၏....၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဖိုလ်ကား ထိုရှင်များကို ထင်ရှားလျှင်ဆော့ မျက်မှောက် ပြုသောအားဖြင့် ဆောင်ပေသောကြောင့် ဩပနေယျိက ဟူသော ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတ ကား....(၅)။

ဓမ္မော = သင်္ခါရ၊ သတ္တ၊ ဩကာသ-ဟု လောကတို့ ထက် လွန်မြတ်၍ ထွက်ပေသော မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် = ကိုး တန်ဝိမုတ် လောကုတ္တရာ မည်တော်သာသား အရိယာ ဖြစ်ပွား မြတ်တရားသည်။ (ဝါ) မြတ်တရားကို။ ဝိညူဟိ = ဥဒ္ဓါဂ္ဂိတညူ အစမှသော နတ်လူမြဟ္မာ လေးသစ္စာကို ထင်စွာမြင်သိ ပညာရှိတို့သည်။ ပစ္စတ္တံ = ကိုယ်စီကိုယ်စီ ပါရမီရင်းနှီး ကြီးခဲ့သည့်လျောက် လက်ရောက်ထင်ရှား သိတရားကို အခြားသူထံ တရံတဆစ် ငှားရမ်း၍ မဖြစ် ရကား စင်စစ် အသီး အသီး မိမိတို့စိတ်၌။ ဝေဒိတဗ္ဗော = ပတ္တမြားလက်တင် ပြက်ပြက်မြင်၏သို့ ထင်ထင်ရှားရှား တရားဆီနှစ် ရောက်အပ် သိအပ် ခံစားအပ်သည်ဖြစ်သော ကြောင့် ပစ္စတ္တံဝေဒိတဗ္ဗဟူသော ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူး အပ်ပါပေစွာ တကား (၆)။ ။ (တရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါးအနက်။)

မကျဉ်းမကျယ် မှတ်သားရန်အဓိပ္ပာယ်

(၁) သွာက္ခာတဂုဏ်တော်

တရားတော်သည် ပရိယတ်တရား၊ မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး၊ နိဗ္ဗာန်အားဖြင့် ကိုးပါးသောလောကုတ္တရာတရား = ဤသို့ဆယ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတရားဆယ်မျိုးလုံးပင် ဤသွာက္ခာတဟူသော ပဌမဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြ၏။ ပြည့်စုံကြပုံမှာ—

ပရိယတ်တရားတော်သည် အစကောင်းခြင်း၊ အလယ်ကောင်းခြင်း၊ အဆုံးကောင်းခြင်း တည်းဟူသော ကောင်းခြင်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့်၎င်း၊ အနက်၊ သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့်၎င်း အသစ်ထည့်ရန်မလို အလုံးစုံ ပြည့်စုံလျက် နတ်ပယ်ရန်မရှိ ပကတိအားဖြင့်ပင် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သောကြောင့်၎င်း၊ သုံးပါးသိက္ခာ သာသနာတည်းဟူသော မြတ်သောအကျင့်၊ မဂ်တည်းဟူသောမြတ်သောအကျင့် ဤအကျင့်မြတ်နှစ်ပါးကို ထင်ရှားဖော်ပြတတ်သောကြောင့်၎င်း ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သောတရားတော်ဖြစ်သောကြောင့် သွာက္ခာတဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံလှပေ၏။

ထင်ရှားစေဦးအံ့— မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပရိယတ် တရားတော်သည် ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် တဂါထာမျှသော ပရိယတ်တရားတော်ပင် ဖြစ်လင့်ကစား ထိုတရားဒေသနာသည် ပဌမပိုဒ်ဖြင့် အစ၌ ကောင်းခြင်း = အာဒိကလျာဏဂုဏ်၊ ဒုတိယ တတိယ ပိုဒ်တို့ဖြင့် အလယ်၌ကောင်းခြင်း = မဇ္ဈကလျာဏဂုဏ်၊ နောက်ဆုံး စတုတ္ထပိုဒ်ဖြင့် အဆုံး၌ကောင်းခြင်း = ပရိယောသာနကလျာဏဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်သာဖြစ်၏။ ။ အနုသန္ဓေစကား တရပ် အဆက်အစပ်ရှိသော သုတ္တန်တခုမှာ နိဒါန်း = စကားဦး တရားခင်းတရားပျိုးဖြင့် အစ၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ နိဂုံးဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ ကျန်သောစကားရပ်စုဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်သာဖြစ်၏။ ။ အနုသန္ဓေစကား အဆက်အစပ်များသော သုတ္တန်တခုမှာ ပဌမအနုသန္ဓေ စကားရပ်ဖြင့် အစ၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ နောက်ဆုံး အနုသန္ဓေ စကားရပ်ဖြင့်

အဆုံး၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ ကျန်သော အနုသန္ဓေစကားရပ်တို့ဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်သာဖြစ်၏။ (ဤ ကား သုတ္တန်ပိဋကတရားတော်အတွက်တည်း။)

တနည်း— သုတ္တန်ဝိနယ ပိဋကနှစ်ပုံမှာလာရှိသော ပရိယတ် တရားတော် အားလုံးပင် သာဝတ္ထိ၊ ရာဇဂြိုဟ် ထိုထိုနိဒါန်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသည် (= တရားဟောရာဌာနကို နိဒါန်းဟုခေါ်သည်)၊ ထိုထိုသို့သော အကြောင်းအဋ္ဌပုတ်ရှိ၍ ဟောကြားအပ်သော တရားတော်များ ဖြစ်လေသည်။ သို့ရကား နိဒါန်း၊ အဋ္ဌပုတ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် အစ၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ သည်။ ဝေနေယျတို့၏ အလိုအဇ္ဈာသယနှင့် လိုက်လျောသော ကြောင့်၎င်း၊ ဟောကြားအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ ဟော တိုင်းဧကန် မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောကြောင့်၎င်း၊ အကြောင်း၊ ဥပမာတို့နှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့်၎င်း အလယ်၌ကောင်းခြင်းဂုဏ် နှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်။ ကြားနာသူ ဝေနေယျတို့အဖို့ရာ သဒ္ဓါ တရားကိုရရှိခြင်း၊ စကားတရပ်တရပ်၏ အဆုံးသတ် နိဂုံးနှင့်ပြည့်စုံ ခြင်းများကြောင့် အဆုံး၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်။

ပိဋကသုံးပုံ အလုံးစုံသော ပရိယတ္တိဓမ္မသည် အချုပ်အားဖြင့် သီလ၊ သမာဓိ၊ ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို ထင်ရှားဖော်ပြ၏။ ဘုရားစစ် ဘုရားမှန်၊ တရားစစ် တရားမှန်၊ သံဃာစစ် သံဃာမှန်တို့ကိုဝေဘန်ဖော်ပြ၏။ သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်၊ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်၊ သာဝကဗောဓိဉာဏ် = ဤဗောဓိဉာဏ်သုံး ပါးသို့ ဆိုက်ရောက်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော ပဋိပတ်မှန်ကို လည်း ထင်ရှားဖော်ပြ၏။ သို့ရကား ပိဋကသုံးပုံ အလုံးစုံသော ပရိယတ္တိတရားတော်သည် မိမိ၏ အနက်ဖြစ်သော သီလဖြင့် အစ၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ သမာဓိ ဝိပဿနာပညာ မဂ်ဖိုလ်တို့ဖြင့် အလယ်၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ နိဗ္ဗာန်ဖြင့် အဆုံး၌ကောင်းခြင်းဂုဏ် တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်သာဖြစ်၏။ တနည်း - သီလ သမာဓိဖြင့် အစ၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ ဝိပဿနာပညာ မဂ်တို့ဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့ဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်

တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်သာဖြစ်၏။ တနည်း - ဘုရားစစ်ဘုရားမှန်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အစဉ်ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ တရားစစ်တရားမှန်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ သံဃာစစ် သံဃာမှန်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အဆုံး၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်သာဖြစ်၏။ ပရိယတ်တရားတော်ကို ကြားနာ၍ ထိုပရိယတ်တရားတော်၌ ဟောပြောအပ်သည့်အတိုင်း လိုက်နာကျင့်ကြံလျှင် ဗောဓိဉာဏ်သုံးပါးကို အကျင့်အလိုက် ရောက်ဆိုက်နိုင်သောကြောင့် ယင်းသို့ ရောက်ဆိုက်အပ်သော သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ သာဝကဗောဓိဉာဏ်ဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်သာဖြစ်၏။

ဤပရိယတ်တရားတော်၌ လုပ်ငန်းစဉ် နှစ်ဆင့်ရှိသည်။ (၁) သက်ဝင်ယုံကြည်စွာ ကြည့်ရှုကြားနာခြင်း၊ (၂) ကြည့်ရှုရုံကြားနာရုံမျှဖြင့် ကိစ္စမပြီးသေး၊ ကြည့်ရှုကြားနာပြီးလျှင် ထိုတရားတော်၌ လာသောအတိုင်း ကျင့်ကြံခြင်း = ဤသို့ လုပ်ငန်းစဉ် နှစ်ရပ်ရှိသည်။ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှစ်ရပ်ကို အစဉ်အတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံး၍ ပဋိပတ်အကျိုး ပြီးမြောက်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။ သို့ရကား ဤပရိယတ် တရားတော်ကို အရဟတ္တဖိုလ်သို့ စိတ်ကဦးတည်၍ ကြားနာလျှင် (= သုတမယဉာဏ်ကို အဖန်ဖန်ဖြစ်စေလျှင်) နိဝရဏတရားတို့ကို ခွါနိုင်သောကြောင့် ယင်းသို့ကြားနာခြင်း (= သုတမယဉာဏ်) ဖြင့် အစဉ် ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ သုတမယဉာဏ်ဖြင့် အဖန်ဖန်ကြားနာပြီးနောက် လိုက်နာကျင့်ကြံလျှင်လည်း သမထချမ်းသာ = သမာဓိနှင့်ယှဉ်သောချမ်းသာ၊ ဝိပဿနာချမ်းသာ = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့်ယှဉ်သော ချမ်းသာတို့ကို ရှက်ဆောင်နိုင်သောကြောင့် လိုက်နာကျင့်ကြံခြင်းဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ ထိုသို့ကျင့်ကြံသည်ဖြစ်၍ ပဋိပတ်၏အကျိုး ပြီးမြောက်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရှက်ဆောင်နိုင်သောကြောင့် ပဋိပတ်၏အကျိုး (= အရဟတ္တဖိုလ်) ဖြင့် အဆုံး၌ကောင်းခြင်းဂုဏ်

နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ ဤသို့လျှင် အစ, အလယ်, အဆုံး = သုံးပါး အစုံ ကောင်းခြင်းဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံထင်ရှား ဟောကြားအပ်သောကြောင့် ပရိယတ်တရားတော်သည် သွာက္ခာတတာဂုဏ် ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်သော တရားတော်ဖြစ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပရိယတ်တရားတော်သည် သာသနဗြဟ္မစရိယ, မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ-တည်းဟူသော အကျင့်မြတ်နှစ်ပါးကို ထင်ရှားဖော်ပြလေသည်။ (ထိုဗြဟ္မစရိယနှစ်ပါးတို့တွင် သာမညအားဖြင့် သိက္ခာသုံးပါး, အလုံးစုံသော တန္တိဓမ္မတရားအစုကို သာသနဗြဟ္မစရိယဟု ခေါ်၍ ခပ်သိမ်းသောသိက္ခာတို့၏ အကြည်အနှစ်သဖွယ်ဖြစ်သော သိက္ခာသုံးပါးတို့ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်အပ်သော အရိယမဂ်တရားကို မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဟု ခေါ်၏)။ ယင်းသို့ အကျင့်မြတ်နှစ်ပါး ဗြဟ္မစရိယတရားတို့ကို ထင်ရှားထုတ်ဖော် ဟောပြတော်မူရာ၌လည်း အလွန်ကောင်းမြတ်လှသည့် အနက်သဘာဝနှင့်ပြည့်စုံသော ဗြဟ္မစရိယကို ထင်ရှားထုတ်ဖော် ဟောပြတော်မူ၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့-အကြင် ဆရာပြုလုပ်သူသည် ယာဂ, ထမင်း - စသည် မိန်းမ, ယောက်ျား-စသည်တို့၏ အကြောင်းအရာ အကျယ်နှင့်စပ်သော စကားမျိုးကိုသာ အသားကြီးပြုလုပ်ကာ တရားသဘောပြုလုပ်ကာ ဟောပြ၏။ ထိုသူဟောပြအပ်သော တရားသားကိုယ်နှိုက်က သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ခြင်းတည်းဟူသော အကျိုးလုံးဝမပါရှိသောကြောင့် ထိုသူ၏ ဟောပြချက်သည် အနက်နှင့် ပြည့်စုံသည်မမည်။ မြတ်စွာဘုရားသည်ကား ထိုသို့သောဟောပြချက်များကို လုံးဝပယ်ရှား၍ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး, သမ္မပ္ပဓာန်လေးပါး-စသည်တို့၏ အကြောင်းအရာ အကျယ်နှင့်စပ်သော တရားသားအပြည့်အဝပါရှိသည့် စကားမျိုးကိုသာ ဟောပြတော်မူ၏။ ထိုသို့ ဟောပြတော်မူသဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဒေသနာသည် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ခြင်း = နိဿရဏအကျိုးကို ပြီးပြီးကုံလုံ ပြီးစီးပြည့်စုံစေနိုင်၏။ သို့ရကား မြတ်စွာဘုရားသည် အလွန်ကောင်းမြတ်လှသည့် သဘာဝအနက်နှင့် ပြည့်စုံသော ဗြဟ္မ-

စရိယ = အကျင့်မြတ်ကို ဖော်ပြလျက်သာ တရားတော်ကို ဟောတော်မူလေသည်။

ဤတွင်မျှမကသေး—မြတ်စွာဘုရားသည် သဒ္ဓါပုဒ်များနှင့် ပြည့်စုံသော မြဟ္မစရိယ = အကျင့်မြတ်ကို ထင်ရှားထုတ်ဖော် ဟောပြောတော်မူ၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့— သဒ္ဓါပုဒ်များနှင့်စပ်၍ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဆယ်ပါး ဟူ၍ ခေါ်သည့် အရေးကြီးသော အချက်ကြီး ဆယ်ရပ်တို့ သိမှတ်ဖွယ်ရာ ရှိလေသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

၁- (လျော့, ပြင်း, ရှည်, တို, လေး, ပေါ့ ကို, ပိတ်ဆို့ လွှတ်, စပ်, ဖြတ်, ဟူသော ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာ အရ) လျော့လျော့အသံထား၍ ရွတ်ဆိုရသော = သိထိလအက္ခရာ (က-အက္ခရာ, စ-အက္ခရာ, ဋ-အက္ခရာစသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်),

၂- အသံပြင်းပြင်းထား၍ ရွတ်ဆိုရသော = ခနိတ-အက္ခရာ (ခ-အက္ခရာ, ဃ- အက္ခရာ-စသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်။ ဝဂ်ဒုတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ခေါ်ရ ခနိတ၊ အကြွင်း သေသ၊ ဗျဉ္ဇန၊ နာမသိထိလာ = ဝဂ်ဒုတိယ အက္ခရာ, စတုတ္ထ-အက္ခရာတို့ကို ခနိတအက္ခရာဟု ခေါ်သည်။ ကျန် သောများအက္ခရာတို့ကို သိထိလအက္ခရာဟု ခေါ်သည်),

၃- ရှည်သောအသံဖြင့် ရွတ်ဆိုရသော ဒီဃအက္ခရာ (ကာ, ကီ, ကူ, ကေ, ကော-စသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်),

၄- တိုသောအသံဖြင့် ရွတ်ဆိုရသော ရဿအက္ခရာ (က, ကိ, ကု-စသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်),

၅- လေးလေး တွဲ့တွဲ့ ရွတ်ဆိုရသော ဂရုအက္ခရာ (ဒီဃအက္ခရာများနှင့် နောက်က အက္ခရာနှစ်လုံးဆင့် = သံယုဂ်ရှိသော ရှေ့ကအက္ခရာ = သန္တ-စသည်၌ ရှေ့ဖြစ် သော သန်ဟုရွတ်ရသော အက္ခရာတို့ကို ဆိုလိုသည်),

၆- ပေါ့ပေါ့ရွတ်ဆိုရသော လဟုအက္ခရာ (ရှေးဖော် ပြရာပါ ရဿ အက္ခရာတို့ကို ဆိုလိုသည်),

၇- ကရိုဏ်းကိုနှိပ် ခံတွင်းကိုပိတ်၍ ရွတ်ဆိုရသော နိဂ္ဂဟိတ်အက္ခရာ၊

၈- ဆိုင်ရာဌာန်တို့ကို လွှတ်၍ဖွင့်၍ ရွတ်ဆိုရသော ဝိမုတ္တအက္ခရာ (ကာ-အက္ခရာစသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်)،

၉- စပ်၍ရွတ်ဆိုအပ်သော သမ္ဗန္ဓအက္ခရာ (ဥပသမ္ပ-ဒါ+ပေက္ခော၌ “ဒါ”နှင့် “ပေက်” တို့၏ အကြား၌မရပ်ရ မဖြတ်ရ၊ စပ်၍ဆက်၍သာ ရွတ်ဆိုရသည်။ ဤအရာမျိုးကို ဆိုလိုသည်)၊

၁၀-ဖြတ်၍ရွတ်ဆိုရသော ဝဝတ္ထိတအက္ခရာ (သုဏာတု မေ-၌ “သုဏာတု”နှင့် “မေ” တို့ကို ဆက်၍စပ်၍ မရွတ်ရ၊ ဖြတ်၍သာလျှင် ရွတ်ရသည်။ ဤအရာမျိုးကို ဆိုလိုသည်)။

ဤဆယ်မျိုးတို့ကို ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဆယ်မျိုးဟူ၍ ခေါ်သည် (စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော အသံအက္ခရာသဒ္ဒါတို့ကို အနက်ကိုပြုတတ်သောကြောင့် ဗျဉ္ဇနဟူ၍ ခေါ်၏။ ထိုဗျဉ္ဇနကို တိုးပွားဖြစ်ထွန်းစေတတ်သော ကြောင့် အက္ခရပျါဒကစိတ္တပျါဒ = အက္ခရာတို့ကို ဖြစ်စေတတ် သည့် စိတ်စေတသိက်များ = အက္ခရာဖြစ်ကြောင်း စိတ်စေတသိက် များကို ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဟူ၍ ခေါ်၏။ ထိုဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိကား ဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း ဆယ်မျိုးတို့ အပြားရှိကုန်၏။ ဤ၌ အကြောင်းဖြစ်သော အက္ခရပျါဒကစိတ္တပျါဒ = အက္ခရာဖြစ်ကြောင်း စိတ်စေတသိက် များ၏ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သည့် အက္ခရာ ပေါ်၌တင်စား၍ ထိုအကျိုးဖြစ်သည့် အက္ခရာကိုလည်း ကာရ-ဏူပစာအားဖြင့် ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်လေသည်။)

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဟောပြချက်သည် ဖော်ပြရာ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိဆယ် မျိုးတို့ အပြည့်အစုံမပါရှိပဲ ဒဗ္ဗိဘာသာကဲ့သို့ တမျိုးနှစ်မျိုး လောက်သာ ပါရှိ၏။ သို့မဟုတ် ကိရာတခေါ်သော ဘာသာကဲ့သို့ ကရိုဏ်းကို ဖွင့်လှစ်၍ထားရသောကြောင့် အထက်အောက် နှုတ် ခမ်းတို့ကို မထိစေပဲ ရွတ်ဆိုရသဖြင့် နှုတ်ခမ်းသံ လုံးဝကင်းမဲ့ သော ဟောပြချက်မျိုး ဖြစ်၏။ သို့မဟုတ် ယဝနဘာသာ (= ယွန်း

ဘာသာ) ကဲ့သို့ အက္ခရာတိုင်းမှာပင် (ဝ) ဝိဿဇ္ဇနီသံပါရှိနေရကား လုံးဝဗျူနဗုဒ္ဓိမှ ကင်းလွတ်နေသော ဟောပြချက်မျိုး ဖြစ်၏။ သို့မဟုတ် ပါဒသိကဘာသာ (ပါရသိကဘာသာ) အစရှိသော မိလက္ခာဘာသာ စကားကဲ့သို့ အက္ခရာတိုင်းမှာပင် အပြောက် = ဗိန္ဒု = နိဂ္ဂဟိတ် (°) ပါရှိနေသောကြောင့် အလုံးစုံ နိဂ္ဂဟိတဗျူနဗုဒ္ဓိသာရှိသော ဟောပြချက်မျိုး ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဟောပြချက်သည် ဗျူနဗုဒ္ဓိနှင့် မပြည့်စုံသောကြောင့် သဒ္ဓါပုဒ်များနှင့် မပြည့်စုံသော ဟောပြချက်သာ ဖြစ်၏။

မြတ်စွာဘုရားသည်ကား ရှေးဖော်ပြရာပါ လျော့, ပြင်း, ရှည်, တို, လေး, ပေါ့, ပိတ်, လွတ်, စပ်, မြတ်-ဟူသော ဗျူနဗုဒ္ဓိဆယ်ပါးတို့ အပြည့်အစုံပါရှိစေလျက် တရားဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူလေသည်။ သို့ရကား မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားညွှန်ပြအပ်သော မြဟ္မစုရိယ = အကျင့်မြတ်သည် သဒ္ဓါပုဒ်များနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော အကျင့်မြတ်သာ ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ, ၎င်းမဟာဋီကာ အစရှိသော အဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို့၌ နေတ္တိနည်းစသည်တို့ဖြင့်လည်း အနက်, သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံပုံကို အကျယ်ဖော်ပြ ဖွင့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။ ကျယ်အံ့ဖိုး၍ ဤ၌ မဖော်ပြတော့ပြီ)။

ဤတွင်မျှမကသေး - မြတ်စွာဘုရား ဟောပြတော်မူအပ်သော အကျင့်မြတ်တရားတော်သည် သီလ, သမာဓိ, ပညာ, ဝိမုတ္တိ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတည်းဟူသော (အကျင့်မြတ်တို့၌ ရှိသင့် ရှိရမည့်) ဂုဏ်ကျေးဇူးငါးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံကုံလုံရကား အသစ်ထပ်လှောက်၍ ဖြည့်စွက်ရန် အခြားဖြူစင်သော အနက်သဘောတရားတပါးဟူ၍ မရှိတော့သောကြောင့် အလုံးစုံထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံပြီး ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော ကေဝလပရိပုဏ္ဏဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

ဤတွင်မျှမကသေး - မြတ်စွာဘုရား ဟောပြတော်မူအပ်သော အကျင့်မြတ်တရားတော်သည် ဒိဋ္ဌိ, မာန-အစရှိသော ညစ်ညူးကြောင်း = ဥပတ္တိလေသ-အကုသိုလ်တရားတို့ လုံးဝမပါရှိသော

ကြောင့်၎င်း၊ သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်ရန် ဧကန်စင်စစ် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ လောကာဓိသ = လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရ-စသည်တို့ကို လုံးဝမြော်ခေါ် ဝဲ့ကွက်မှုမရှိသောကြောင့်၎င်း (ဤတရားကား အပြစ်ရှိသော တရားဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုကာ) နှုတ်ပယ်ရန်လုံးဝမရှိ ပကတိအားဖြင့်ပင် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်မှုတည်းဟူသော ပရိသုဒ္ဓဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

ဤသို့လျှင် အနက်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၊ သဒ္ဓါနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၊ ကျေးဇူးဂုဏ်ငါးပါးတို့နှင့်လည်း အလုံးစုံထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံလျက် ပကတိအားဖြင့်ပင် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သော အကျင့်မြတ် = ဗြဟ္မစရိယနှစ်ပါးတို့ကို ထင်ရှားဖော်ပြတတ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိယတ်တရားတော်သည် ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်မှု တည်းဟူသော သွာက္ခာတတာ ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံပါပေ၏။

တနည်းကား—မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပရိယတ်တရားတော်သည် ဟောကြားအပ်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှ ဖောက်ပြန်ယွင်းချွတ်ခြင်း အလျှင်းမရှိသောကြောင့် ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော တရားတော်ဖြစ်ရကား သွာက္ခာတတာ ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံပေ၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့—သာသနာပြင်ပ ဗာဟိရအယူရှိသူတို့၏ ဟောပြောအပ်သော တရားများမှာ အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သော တရားများ = အန္တရာယ်ကဓမ္မများ ဟူ၍ ဟောပြောအပ်သောတရားတို့ကလည်း ချင်းတို့ဟောပြောသည့် အတိုင်း အန္တရာယ်ကိုပြုနိုင်မှု မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်စေတတ်သော တရားများ = နိယျာနိကဓမ္မများ ဟူ၍ ဟောပြောအပ်သောတရားတို့ကလည်း ချင်းတို့ဟောပြောသည့် အတိုင်း သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်မှုကို မပြုနိုင်သောကြောင့်၎င်း ထိုသူတို့တရားများ၏ အနက်သဘောအဓိပ္ပာယ်သည် ဖောက်ပြန်မှားယွင်းခြင်းသို့ ရောက်ရှိလေသည်။ သို့ရကား ထိုသူတို့ ဟောကြားအပ်သောတရားသည် ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ဟောပြောအပ်မှု တည်းဟူသော သွာက္ခာတတာဂုဏ်နှင့် လုံးဝမပြည့်စုံတော့ပဲ

မကောင်းသဖြင့် မဟုတ်မမှန်သဖြင့် ဟောပြောအပ်မှုတည်းဟူသော သုရက္ခာတ-အပြစ်သင့်သော တရားသာလျှင် ဖြစ်လေ၏။

မြတ်စွာဘုရား ဟောပြောအပ်သော ပရိယတ်တရားတော်မှာ ကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ချေ။ “ဤတရားတို့ကား နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သောတရားများ = အန္တရာယ်ကဓမ္မများဖြစ်ကြသည်” ဟု ဟောပြောအပ်သောတရားတို့ ကလည်း တကယ်ပင် မြတ်စွာဘုရား ဟောပြောအပ်သည့်အတိုင်း နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော ကြောင့်၎င်း၊ “ဤတရားတို့ကား သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက် မြောက်စေတတ်သော တရားများ = နိယျာနိကဓမ္မများ ဖြစ်ကြ သည်” ဟု ဟောပြောအပ်သော တရားတို့ကလည်း တကယ်ပင် မြတ်စွာဘုရား ဟောပြောအပ်သည့်အတိုင်း သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ် ထွက်မြောက်မှုကို ပြုတတ်သောကြောင့်၎င်း တရားတော်၏ အနက်သဘောအဓိပ္ပါယ်သည် ဘယ်သောအခါမှ ဖောက်ပြန် မှားယွင်းခြင်းသို့ မရောက်ရှိတော့ချေ။ သို့ရကား မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော ပရိယတ်တရားတော်သည် ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာ ဟောကြားအပ်မှုတည်းဟူသော သွာက္ခာတတာ ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံလေ၏။

ဆိုအပ်ပြီးသည့် ပရိယတ်တရားတော်၏ သွာက္ခာတတာဂုဏ် ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံပုံကို ပြောအပ်သောနည်းနှစ်ပါးတို့ကို မြတ်စွာ ဘုရားရှင်၏ ဝေသာရဇ္ဇညဏ်တော် လေးပါးတို့နှင့်စပ်၍ မှတ်ယူ မှသာ နစ်နစ်ကာကာ သဘောကျနားလည်နိုင်သည်။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာဆရာမြတ်တို့ကလည်း ထို ဝေသာရဇ္ဇညဏ်တော်လေးပါး နှင့်စပ်၍ ပရိယတ်တရားတော်၏ သွာက္ခာတတာဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံ ပုံကို ဖွင့်ပြတော်မူကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဆိုလတ္တံ့သော အချုပ် အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း မှတ်ယူရ၏။ မှတ်ယူရန်မှာ—

ဝေသာရဇ္ဇညဏ်တော် လေးပါး

(၁) မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ငါကား သဗ္ဗညုတညဏ်ရှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားဖြစ်သည်” ဟု ရဲရဲတောက်ဝန်ခံတော်မူသည့်

အတိုင်း တကယ်ပင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၂) “ငါကား ကိလေသာအားလုံး ကုန်ခန်းပြီးသူ = အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်ကို ရပြီးသူဖြစ်သည်” ဟု ရဲရဲတောက် ဝန်ခံတော်မူသည့်အတိုင်း တကယ်ပင် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူပြီး ဖြစ်၏။ (၃) သဗ္ဗညုတဉာဏ် ရှင် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့်ပင် “ဤ တရားတို့ကား နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော တရားများ ဖြစ်သည်” ဟု အန္တရာယ်ကဓမ္မတို့ကိုလည်း ရဲရဲတောက် ဟောပြောတော်မူခဲ့၏။ ထိုသို့ ဟောပြောတော်မူသည့်အတိုင်း ထိုအန္တရာယ်ကဓမ္မတို့သည်လည်း တကယ်ပင် နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်၏။ (၄) သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့်ပင် “ဤ တရားတို့ကား သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်စေတတ်သော တရားများဖြစ်သည်” ဟု နိဿျာနိကဓမ္မတို့ကိုလည်း ရဲရဲတောက် ဟောပြောတော်မူခဲ့၏။ ထိုသို့ ဟောပြောတော်မူသည့်အတိုင်း ထို နိဿျာနိကဓမ္မတို့သည်လည်း တကယ်ပင် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်စေနိုင်ကုန်၏။

၁-သို့ရကား မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်၏ အဖို့ရာ “သင်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင်ဟု ဝန်ခံသော်လည်း = အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိသော ဘုရားရှင်ဟု ဝန်ခံသော်လည်း ဤမည်သော တရားတို့ကိုကား သင် မသိအပ်ကုန်ချေ” ဟု ဟုတ်မှန်သော အကြောင်းဖြင့် အပြစ်တင်ပြနိုင်မည့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ် ဟူ၍ တဦးတယောက်မျှ မရှိသည်ကို၎င်း၊ အပြစ်တင်ပြနိုင်ကြောင်း ကိုယ်တော်မြတ်မသိအပ်သည့် တရားဟူ၍ လုံးဝမရှိသည်ကို၎င်း သိမြင်တော်မူသည့်အတွက် (တနည်း) “ငါကား ဘုရားစင်စစ် တကယ်ပင်ဖြစ်ကာ ‘ငါသည် ဘုရားဖြစ်၏’ ဟု အမှန်အတိုင်း ပြောဆိုဝန်ခံခဲ့သည်” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူသည့်အတွက် မြတ်စွာဘုရားရှင် သန္တာန်တော်၌ အလွန်အားကြီးသောဝမ်းမြောက်မှု = သောမနဿဝေဒနာနှင့် တွဲယှဉ်လျက် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တော် ဖြစ်ပေါ်လေသည်။ (ဤ ဉာဏ်တော်ကား ဉာဏသမ္ပဒါကိုမှီ၍

ဖြစ်သည့် မရွံ့မကြောက် ရဲရဲတောက်ဉာဏ်တော် တပါးဖြစ်သည်။

၂-ထို့အတူပင် “သင်သည် ကိလေသာကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်သည်ဟု ဝန်ခံသော်လည်း ဤမည်သော ကိလေသာတို့ကိုကား မပယ်အပ်ကုန်သေးချေ” ဟု ဟုတ်မှန်သောအကြောင်းဖြင့် အပြစ်တင်ပြနိုင်မည့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ တဦးတယောက်မျှ မရှိသည်ကို၎င်း၊ အပြစ်တင်ပြနိုင်ကြောင်း ကိုယ်တော်မြတ် မပယ်အပ်သေးသည့် ကိလေသာတရားဟူ၍ လုံးဝမရှိသည်ကို၎င်း သိမြင်တော်မူသည့်အတွက် (တနည်း) “ငါကား တကယ်ပင် ကိလေသာကုန်ခန်း ရဟန္တာစင်စစ် ဖြစ်လတ်ကာ ‘ငါသည် ကိလေသာကုန်ခန်းသူ = ရဟန္တာဖြစ်သည်’ ဟု အမှန်အတိုင်းပြောဆိုဝန်ခံခဲ့သည်” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူသည့်အတွက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သန္တာန်တော်၌ အလွန်အားကြီးသော ဝမ်းမြောက်မှု = သောမနဿဝေဒနာနှင့် တွဲယှဉ်လျက် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တော် ဖြစ်ပေါ်လေသည်။ (ဤ ဉာဏ်တော်ကား ပဟာနသမ္ပဒါကို မှီ၍ ဖြစ်သည့် မရွံ့မကြောက် ရဲရဲတောက် ဉာဏ်တော်တပါးဖြစ်သည်။)

၃-ထို့အတူပင် “သင်က နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သောတရားများဟူ၍ ဟောကြားအပ်သည့် အန္တရာယ်ကဓမ္မတို့ကို မှီဝဲသောသူအား တကယ်စင်စစ် အန္တရာယ်မပြုနိုင်ကုန်” ဟု ဟုတ်မှန်သောအကြောင်းဖြင့် အပြစ်တင်ပြနိုင်မည့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ တဦးတယောက်မျှ မရှိသည်ကို၎င်း၊ ထိုသို့အပြစ်တင်ပြနိုင်ကြောင်း အန္တရာယ်မပြုနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကဓမ္မဟူ၍ လုံးဝမရှိသည်ကို၎င်း သိမြင်တော်မူသည့်အတွက် (တနည်း) “ငါဘုရားသည် တကယ်ပင် အန္တရာယ်ပြုတတ်သောတရားတို့ကို အန္တရာယ်ကဓမ္မများဟူ၍ ဟောကြားအပ်လေပြီ” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူသည့်အတွက် မြတ်စွာဘုရားရှင် သန္တာန်တော်၌ အလွန်အားကြီးသော ဝမ်းမြောက်မှု = သောမနဿဝေဒနာနှင့် တွဲယှဉ်လျက် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တော် ဖြစ်ပေါ်လေသည်။ (ဤ ဉာဏ်တော်ကား ဒေသနာဝိသေသသမ္ပဒါ = ဒေသနာဉာဏ်

အထူးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ဖြစ်သည့် မရှုံ့မကြောက် ရဲရဲတောက်
ဉာဏ်တော်တပါးဖြစ်သည်။

၄-ထိုအတူပင် “သင်က သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်
ရန် တရားကို ဟောပြောအပ်သော်လည်း ထိုတရားသည် လိုက်နာ
ကျင့်ကြံသောသူအား သံသရာဝဋ်မှ မကျွတ်လွတ် မထွက်မြောက်
စေနိုင်” ဟု ဟုတ်မှန်သော အကြောင်းဖြင့် အပြစ်တင်ပြနိုင်မည့်
စောဒကပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ တဦးတယောက်မျှ မရှိသည်ကို၎င်း၊ ထိုသို့
အပြစ်တင်ပြနိုင်ကြောင်း သံသရာဝဋ်မှ မကျွတ်လွတ် မထွက်
မြောက်စေနိုင်သော နိဿျာနိကဓမ္မဟူ၍ လုံးဝမရှိသည်ကို၎င်း၊
ဟောတော်မူအပ်သော နိဿျာနိကဓမ္မအားလုံးပင် သံသရာဝဋ်မှ
ကျွတ်လွတ် ထွက်မြောက်စေနိုင်သည်ကို၎င်း သိမြင်တော်မူသည့်
အတွက် (တနည်း) “ငါတုရားသည် တကယ်ပင် သံသရာဝဋ်မှ
ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်စေနိုင်သော တရားကို နိဿျာနိကဓမ္မဟူ၍
ဟောကြားအပ်လေပြီ၊ ငါတုရား ဟောကြားအပ်သည့် နိဿျာနိက
ဓမ္မများသည် တကယ်ပင် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်
စေနိုင်သည်” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူသည့်အတွက် မြတ်စွာဘုရားရှင်
သန္တာန်တော်၌ အလွန်အားကြီးသော ဝမ်းမြောက်မှု = သော-
မနဿဝေဒနာနှင့် တွဲယှဉ်လျက် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တော် ဖြစ်
ပေါ်လေသည်။ (ဤဉာဏ်တော်ကား တရားတော်၏ တကယ်စင်
စစ် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်စေနိုင်ခြင်း ဘေးကင်း
ခြင်း = ခေမသဘောကို မှီ၍ဖြစ်သည့် မရှုံ့မကြောက် ရဲရဲတောက်
ဉာဏ်တော်တပါးဖြစ်သည်။)

ဤဖော်ပြရာပါ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တော်လေးပါးတို့ကို မြတ်
စွာဘုရားရှင်၏ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်လေးပါး (= ရဲရဲတောက်
ဉာဏ်တော်လေးပါးဟူ၍ ခေါ်သည်။ ထိုဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်
လေးပါးတို့တွင် ရှေ့ဉာဏ်တော်နှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော
ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပရိယတ်
တရားတော်သည် (ပဌမနည်းအရ) ရှေး၌ဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း
ကောင်းခြင်းသုံးပါး အပြည့်အဝပါရှိလျက် အနက်၊ သဒ္ဓါတို့နှင့်

လည်း ပြည့်စုံကာ (အသစ်ဖြည့်စွက်ရန် ကြွင်းကျန်နေသေးသော တရားဟု လုံးဝမရှိသောကြောင့်) အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင်မှ ပြည့်စုံ၍ (နတ်ပယ်ပစ်ရမည့် ညစ်ညူးကြောင်း ဥပတ္တိလေသ = အပြစ်ဒေါသတရားဟူ၍လည်း လုံးဝမပါရှိသောကြောင့်) ပကတိအားဖြင့်ပင် ထက်ဝန်းကျင်မှ သန့်စင်သည့် အကျင့်မြတ်နှစ်ပါးတို့ကို ထင်ရှားဖော်ပြသောကြောင့် သွာက္ခာတတာဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် အထူးပြည့်စုံလေသည်။ နောက်ဖြစ်သော ဝေသာရဇ္ဇညဏ်တော်နှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိယတ်တရားဟော်သည် (ဒုတိယနည်းအရ) ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း အန္တရာယိကဓမ္မဟူ၍ ဟောပြောအပ်သော တရားတို့ကလည်း ဧကန်စင်စစ် အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်သောကြောင့်၎င်း၊ နိယျာနိကဓမ္မဟူ၍ ဟောပြောအပ်သော တရားတို့ကလည်း ဧကန်စင်စစ် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်စေတတ်သောကြောင့်၎င်း မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှ ဖောက်ပြန်ယွင်းချွတ်ခြင်း အလျှင်းမရှိပဲ ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ဟောကြားအပ်သော တရားတော်ဖြစ်ကာ သွာက္ခာတတာဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် အထူးပြည့်စုံလေသည်။ (ဤကား ပရိယတ်တရားတော်၏ သွာက္ခာတတာဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံပုံတည်း)။

လောကုတ္တရာတရားတော်ကား နိဗ္ဗာန်အားလျောက်ပတ် = နိဗ္ဗာန်သို့ ဧကန်ရောက်စေတတ်သည့် အကျင့်ပဋိပတ်မှန် = မဂ်လေးတန် (နှင့်) ထိုမှန်ကန်သော အကျင့်ပဋိပတ် = မဂ်လေးရပ်ဖြင့် ဧကန်ရောက်အပ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို “ဤကား နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော အကျင့်ပဋိပတ်မှန်တည်း၊ ဤကား ထိုအကျင့်မှန်ပဋိပတ်ဖြင့် ရောက်ဆိုက်အပ်သော နိဗ္ဗာန်တည်း” ဟု ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ဟောကြားအပ်သောကြောင့် သွာက္ခာတတာဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံပေ၏။ (ဤကား မဂ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့၏ သွာက္ခာတဖြစ်ပုံတည်း)။

မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန် = သုံးတန်ပြားမှ လောကုတ္တရာတရား အစုတွင် အရိယမဂ်တရားမှာ အယုတ်နှစ်ပါးသို့ မလားမကပ်မူ၍ မဇ္ဈိမ

ပဋိပတ်ဧကန် အမှန်ဖြစ်သည်ကိုပင် “မဇ္ဈိမပဋိပတ်တည်း” ဟု ဟောကြားအပ်ရကား ကောင်းမွန်မွန်ကန်စွာ ဟောကြားအပ်မှု သွာက္ခာတတာဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံပေ၏။ သာမညဇိလ် = အရိယ ဇိလ်လေးပါးတို့မှာ ကိလေသာ ငြိမ်းစဲပြီးတရားများ အမှန်ဖြစ် သည်ကိုပင် “ဤဇိလ်လေးပါးတို့ကား ကိလေသာမီး ငြိမ်းစဲပြီး သောတရားများဖြစ်ကြသည်” ဟု ဟောကြားအပ်ရကား ကောင်း မွန်မွန်ကန်စွာ ဟောကြားအပ်မှု သွာက္ခာတတာဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံ ပေ၏။ နိဗ္ဗာန်တရားမှာ အခါခပ်သိမ်းဖြစ်ရှိမှုသဘော၊ မသေ ပျောက်မှုသဘော-စသည်ရှိနေသော အသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန် ပရ မတ်ကိုပင် ထိုနိဗ္ဗာန်၌ တကယ်ရှိ အမှန်ရှိသော အခါခပ်သိမ်း ဖြစ် ရှိမှုသဘော၊ မသေပျောက်မှုသဘော-စသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားအပ်ရကား ကောင်းမွန်မွန်ကန်စွာ ဟောကြားအပ်မှု သွာက္ခာတတာဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံပေ၏။ ။ ဤကား မဂ်၊ ဇိလ်၊ နိဗ္ဗာန် သုံးတန်ပြားသော လောကုတ္တရာတရားအစု၏ သွာက္ခာတ ဖြစ်ပုံတည်း။

သွာက္ခာတဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၂) သန္နိဋ္ဌိကဂုဏ်တော်

ဤသန္နိဋ္ဌိကဂုဏ်တော်မှစ၍ တရားအရကို လောကုတ္တရာ တရားကိုသာ ကိုက်ရိုက်မုချ ကောက်ယူရသည်။ (သံ = ကိုယ် တိုင် + ဒိဋ္ဌ = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် မြင်အပ်သောတရား + ဣက- အတွက် အနက်ထူးမရှိ = သန္နိဋ္ဌိက = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် ကိုယ် တိုင်သိမြင်အပ်သောတရားဟု ဆိုလိုသည်)။ သောတာပန်အရိ- ယာ သကဒါဂါမ်အရိယာ အနာဂါမ်အရိယာ ရဟန္တာအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိတို့ဆိုင်ရာ အရိယမဂ်တရားဖြင့် ရာဂ-စသော ကိလေသာတရားတို့ကို ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် မိမိကိုယ်ကို ညှဉ်းပန်းရန် သူတပါးကို ညှဉ်းပန်းရန် မိမိ၊ သူတပါး = နှစ်ဦး သားတို့ကို ညှဉ်းပန်းရန် စီမံအားထုတ်မှု လုံးဝမရှိ၊ ထိုသို့မရှိသဖြင့် ကိလေသာကြောင့်ဖြစ်ပေါ်ရမည့် ကာယိကဒုက္ခမရှိ၊ ကိလေသာ ကို ပယ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်ပင် စေတသိကဒုက္ခကိုလည်း မခံ

စားရာ၊ ထိုသို့ ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခ = နှစ်ပါးတို့ကို မခံစားရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်သောအခါ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် “အရိယမဂ်ဖြင့် ငါ၏ ရာဂစသောကိလေသာတို့ကို ပယ်အပ်ပြီ၊ ထိုသို့ ပယ်အပ်သောကြောင့် ထိုရာဂစသော ကိလေသာတို့ကြောင့်ဖြစ်သည့် ကာယိကဒုက္ခ၊ စေတသိကဒုက္ခများ ငါ့သန္တာန်၌ မဖြစ်ပါတကား၊ ထိုဒုက္ခများကို ငါမခံစားရပါတကား” ဟု အကြောင်းရင်းဖြစ်သည့် အရိယမဂ်တရားကို (သုပြောမဟုတ်ပဲ) ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ သိမြင်အပ်လေသည်။ သို့ရကား အရိယမဂ်တရားသည် သန္တိဋ္ဌိက = ကိုယ်တိုင်တပ်တပ် သိမြင်အပ်သောဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံလေသည်။

တနည်း—အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းပင် မိမိတို့၏ အရိယမဂ်ဉာဏ်ရောင်အလင်းဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ ကိလေသာမှောင်ထုကို ဖြိုခွင်းပြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း မိမိတို့ရရှိအပ်သော အရိယမဂ်တရား အရိယဖိုလ်တရား ထိုမဂ်ဖိုလ်တို့ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်တရားကို စမ်းတဝါးဝါး အမှန်းအတား သုပြောလှပြောမျှဖြင့်မဟုတ်ပဲ (မျက်စိအမြင်ရှိသောသူတို့ အဆင်းမျိုးစုံ ရူပါရုံကို ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌတွေ့မြင်ကြရသကဲ့သို့) ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကာ ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ ရှုမြင်အပ်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးလုံးပင် သန္တိဋ္ဌိကဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံလေသည်။ (သံ = ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သုပြောလှပြောမဟုတ်ပဲ + ဒိဋ္ဌ = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကို မြင်အပ်သည့်အလား ထင်ထင်ရှားရှား ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်အပ်သော တရား + ဣက-ပစ္စည်း အနက်ထူးမရှိ-ဟု ဆိုလိုသည်)။

တနည်း— (သံ = ချီးမွမ်းအပ်သော + ဒိဋ္ဌ = မဂ်ဉာဏ်အမြင်ဖြင့် + ဣက = ကိလေသာရန်ကို အောင်နိုင်တတ်သောတရား-ဟု ဆိုလိုသည်) ရထားဖြင့် ရန်သူကို အောင်နိုင်သောမင်းဟူသကဲ့သို့ အရိယမဂ်တရားသည် မိမိနှင့်ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်ဖြင့် ကိလေသာရန်သူတို့ကို အောင်နိုင်သည်။ အရိယဖိုလ်တရားသည် မိမိ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့်

ကိလေသာရန်သူတို့ကို အောင်နိုင်သည်။ နိဗ္ဗာန်တရားသည် မိမိ ကိုအာရုံပြုသော အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကိလေသာ ရန်သူတို့ကို အောင်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါး (မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်) တို့သည် ချီးမွမ်းအပ်သော မဂ်ဉာဏ်အမြင်ဖြင့်ကိလေ သာရန်တို့ကို အောင်နိုင်မှုတည်းဟူသော = သန္နိဋ္ဌိကဂုဏ်ကျေး ဇူးနှင့် ပြည့်စုံကြလေကုန်သည်။ (ဂုဏ်တော်အနက်နှင့် ပြန်၍ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ပါလေ)။

တနည်း—လောကုတ္တရာမဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားများကို သက် ဆိုင်ရာ ဘာဝနာဘိသမယ သန္တိကိရိယာဘိသမယအားဖြင့် ပစ္စ- ဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်လျှင် သံသရာ ဝဋ်ဒုက္ခဘေးများ ရပ်နားပြတ်စဲလေသည် (အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ လောကုတ္တရာမဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို မျက်ဝါးထင်ထင် သိမြင်တော်မူကြသည့်အတွက် သံသရာဝဋ်မြစ် = အနုသယတို့ ပြတ်ကာ သံသရာဒုက္ခဇာတ်သိမ်း ငြိမ်းတော်မူကြသည်ကို သတိ ပြုရ၏)။ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာတရားအစုသည် (သန္နိဋ္ဌိ အရဟတိတိ သန္နိဋ္ဌိကော။ သန္နိဋ္ဌိ = ရှုမြင်ရန်။ အရဟတိ = ထိုက်တန်၏။ ဣတိ = ထို့ကြောင့်။ သန္နိဋ္ဌိကော = သန္နိဋ္ဌိကမည် ၏။ သန္နိဋ္ဌိကော = ရှုမြင်ရန် ထိုက်တန်သောတရား ဟူသော ဝစနတ္ထအရ) သံသရာဒုက္ခဇာတ် ပြတ်စဲ ငြိမ်းအေးလိုသူမှန်သမျှ မမြင်မြင်အောင် ရှုကြည့်ရန် ထိုက်တန်မှု တည်းဟူသော = သန္နိ- ဋ္ဌိကဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံလေသည်။ (ဤနည်း၌ ဆိုလိုရင်း အချုပ်မှာ—လောကုတ္တရာတရားတို့ကိုမြင်မှ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ- ဇာတ် ရပ်နား ငြိမ်းအေးနိုင်သည်။ အခြားနည်းဖြင့် မငြိမ်းအေး နိုင်၊ သို့ရကား သံသရာဝဋ်ဒုက္ခဇာတ် ရပ်နားငြိမ်းအေးလိုသော သူတော်စင်တိုင်း မမြင်မြင်အောင် ဤ လောကုတ္တရာတရားတို့ကို ရှုကြည့်ထိုက်သည်။ ယင်းသို့ မမြင်မြင်အောင် ရှုကြည့်ထိုက်ရကား လောကုတ္တရာတရားတော်သည် သန္နိဋ္ဌိကဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံလေ သည်-ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်)။

သန္နိဋ္ဌိကဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၃) အကာလိကဂုဏ်တော်

ဤ-အကာလိကဂုဏ်တော်၌ အရိယမဂ်တရားကိုသာ ကောက် ယူရသည်။ ဂုဏ်တော်အနက်ကို ပြန်၍သုံးသပ် ဖတ်ရှုပါဦး။ အရိယမဂ်တရားသည် အခါမလင့် အကျိုးပေးသောတရားဖြစ်၍ အကာလိကဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံလေသည်။ ထင်ရှားစေဦးအံ့—လောကီ ကုသိုလ်ကံများမှာ အမြန်ဆုံး အကျိုးပေးပါသည်ဟု ဆိုရသော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံပင် ဖြစ်စေကာမူ မိမိတည်းဟူသော ကုသိုလ်ကံ ဖြစ်ပြီးသည်၏အခြားမဲ့၌ (= မိမိတည်းဟူသောကုသိုလ်ကံ ဖြစ်ပြီး လျှင်ပြီးခြင်း) အကျိုးပေးနိုင်ကြသည်မဟုတ်။ အယုတ်ဆုံး နာရီ ဝိုင်း ရက်ဝိုင်းခြားပြီးမှ အကျိုးပေးသည်။ ဤ-အရိယမဂ်တည်းဟူ သော လောကုတ္တရာကုသိုလ်ကား ထိုသို့မဟုတ်ချေ။ မိမိတည်းဟူ သော အရိယမဂ်ကုသိုလ်တရား ဖြစ်ပြီးလျှင်ပြီးခြင်း အခြားမရှိပဲ အရိယဖိုလ်တည်းဟူသော အကျိုးကို ပေးလေတော့သည် = ဖြစ် စေလေတော့သည်။ သို့ရကား အရိယမဂ်တရားသည် အခါမလင့် အကျိုးပေးသော တရားဖြစ်၍ အကာလိက ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံ လေသည်။

ဂုဏ်တော်အနက်၌ အထူးမှတ်ရန်မှာ—အဘိဓမ္မာမဂ္ဂဝိထိအရ ဆိုင်ရာမဂ်စိတ်တို့ တကြိမ်သာဖြစ်ပြီးလျှင် ထိုမဂ်စိတ်၏ အခြားမဲ့၌ လက်ဖျစ်တတွက် မျက်တောင်တခတ် လျှပ်တပြက်မျှ အချိန်ခြား ခြင်းမရှိပဲ ထိုမဂ်စိတ်၏အကျိုးဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်ဖြစ်လေသည်။ မဂ် စိတ်ခဏ၌ 'ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = မဂ်၌တည်သော အရိ- ယာ ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ရုံသာခေါ်ရပြီး ခဏမကြာ အခြားမဲ့မှာပင် အကျိုးဖိုလ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = ဖိုလ်၌တည်သောအရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။ ဤတွင် မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို စိတ္တက္ခဏတချက်ခန့်သာ အချိန်ကြာသော ကြောင့် “ညီမဂ်ပုဂ္ဂိုလ် ဆိုရုံဆိုပြီး” ဟု နိဿုဆရာတော် ရေးသား လေသည်။

အကာလိကဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၄) ဧဟိပဿိကဂုဏ်တော်

မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ကိုးတန်သော လောကုတ္တရာတရားတော်များ သည် ပရမတ္ထအားဖြင့်လည်း တကယ်ထင်ရှားရှိသည်။ ကိလေသာ အညစ်အကြေးမှလည်း ကင်းဝေးစင်ကြယ်၍ တကယ်ပင်နှစ်သက် ဖွယ်ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် “လာစမ်းပါ၊ လိုက်ခဲ့စမ်းပါ၊ ရှုကြည့် စမ်းပါ၊ ကျင့်ကြည့်စမ်းပါ” ဟု ရဲရဲတောက်ဖိတ်ခေါ်စကား ပြော ကြားထိုက်လေသည်။ (ဧဟိ = လာစမ်းပါ လိုက်ခဲ့စမ်းပါ+ ဤ တရားကို ပဿ = ရှုကြည့်စမ်းပါ ကျင့်ကြည့်စမ်းပါဟူ၍ + ဣက = ရဲရဲတောက်ဖိတ်ခေါ်စကား ပြောကြားထိုက်သောတရားဟု ဆိုလို သည်)။ ချဲ့ဦးအံ့ - လက်ဆုပ်ထဲ လက်ဝါးထဲမှာ တစုံတရာပစ္စည်း ဝတ္ထု ရှေ့ငွေစသည် မရှိခဲ့လျှင် ယင်းသို့မရှိသောကြောင့်ပင် ဤ လက်ဆုပ်ထဲမှာ ရှေ့တွေငွေတွေရှိပါသည်ဟု နှုတ်ကဝါကြား မည် သို့ပင် ပြောကြားသော်လည်း “လာစမ်းပါ၊ ဤရှေ့ငွေကို ရှုကြည့် စမ်းပါ” ဟူ၍ကား လက်တွေဖော်ပြ၍ မပြောဆိုနိုင်ချေ။ ထိုလက် ဆုပ်ထဲမှာ ကျင်ကြီးဖြစ်စေ ကျင်ငယ်ဖြစ်စေ ရှိနေလျှင်လည်း ထို ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကိုယ်နှိုက်က မစင်ကြယ် မသန့်ရှင်းသောပစ္စည်း မျိုးဖြစ်နေသောကြောင့် သူတဖက်သားကို နှစ်သက်ဖွယ်ကျေးဇူး စကား ပြောကြားပြသကာ စိတ်ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်ရန်အတွက် “လာစမ်းပါ၊ ဤဝတ္ထုတွေကို ကြည့်စမ်းပါ” ဟု ဖိတ်ခေါ်စကား မပြောကြားနိုင် မပြောကြားဝံ့ချေ။ စင်စစ်သော်ကား မစင်ကြယ် သောပစ္စည်းမျိုးဖြစ်သောကြောင့် မြက်၊ သစ်ရွက်၊ မြေ-စသည်တို့ ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းရမည်သာ ဖြစ်ချေသည်။

မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ကိုးတန်သော လောကုတ္တရာတရား အစုသည် ကား တကယ်လည်း ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောတရားဖြစ် သည်။ တိမ်တိုက်ကင်းစင်သော ကောင်းကင်အပြင်၌ လပြည့်ဝန်း ကြီးကဲ့သို့၎င်း၊ နူးညံ့လှစွာသော ကမ္မလာအဖြူ ကတ္တီပါအဖြူ အထည် ပေါ်၌ ချထားအပ်သည့် ပတ္တမြားရတနာကြီးကဲ့သို့၎င်း ကိလေ သာ အညစ်အကြေးမတင် ထက်ဝန်းကျင်မှလည်း စင်ကြယ်သော တရားဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပရမတ္ထအားဖြင့်လည်း ထင်ရှားရှိ ထက်ဝန်း

ကျင်မှလည်း စင်ကြယ်လှဘိသောကြောင့် “လာစမ်းပါ၊ လိုက်ခွဲ စမ်းပါ၊ ဤတရားကို ရှုကြည့်စမ်းပါ” ဟူ၍ ရဲရဲတောက်ဖိတ်ခေါ် စကား ပြောကြားထိုက်သောကြောင့် ဖော်ပသိကဟူသော ဂုဏ် ကျေးဇူးနှင့် အထူးပြည့်စုံလေသည်။

ဖော်ပသိကဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၅) သြပနေယျဂုဏ်တော်

ပုထုဇန သူငါတို့၏စိတ်သန္တာန်၌ တရံတခါမျှ လောကုတ္တရာ မဂ်၊ ဖိုလ်များ မဖြစ်ဘူးကြသေးချေ၊ ထို့ကြောင့်ပင် နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း တရံတခါမျှ မျက်မှောက်အာရုံ မပြုဘူးကြသေးချေ၊ ထိုသို့မဂ်ဖိုလ် များ တရံတခါမျှ မဖြစ်ဘူးသေး နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း တရံတခါမျှ မျက်မှောက် မပြုဘူးကြသေးသောကြောင့်ပင် သံသရာဒုက္ခဇာတ် ဝဋ်ဆင်းရဲအမျှင်မပြတ်နိုင်ပဲ ထပ်တလဲလဲ ဆင်းရဲ၍သာ နေကြရ လေသည်။ လောကုတ္တရာတရားများ အောက်ထစ်အားဖြင့် သော- တာပတ္တိမဂ်စိတ်ဖိုလ်စိတ် ဤခန္ဓာကိုယ်၌ ဖြစ်လိုက်လျှင်ပင် နိဗ္ဗာန် ကို လင်းလင်းထင်ထင် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ မျက်မှောက်ပြုရ ကာ အပါယ်သံသရာဒုက္ခဇာတ် လုံးဝပြတ်စဲသွားပြီးလျှင် သုဂတိ ဘဝ သံသရာလည်း ခုနစ်ဘဝသာ အများဆုံး ကျန်ရှိလေတော့ သည်။

တချိန်က မြတ်စွာဘုရားသည် တန်ခိုးတော်ဖြင့် ကိုယ်တော် မြတ်၏ လက်သည်းခွံတော်ပေါ်၌ မြေမှုန်အနည်းငယ်ကို တင်ထား ကာ မျက်မြင်သက်သေပြ၍ ရဟန်းတို့ကို “ရဟန်းတို့... ဤငါ ဘုရား၏ လက်သည်းခွံပေါ်၌ ယခုတင်ရှိနေသော မြေမှုန် (နှင့်) အောက်မဟာပထဝီမြေကြီးမှာ ရှိကြသော မြေမှုန်တို့တွင် အဘယ် က များသနည်း” ဟု မေးမြန်းတော်မူသောအခါ ရဟန်းတို့က “အောက်မဟာပထဝီမြေကြီးမှာရှိသော မြေမှုန်အစုနှင့် နှိုင်းစာ လျှင် ရှင်တော်ဘုရား လက်သည်းတော်ပေါ်၌ ယခုတင်ရှိထား သော မြေမှုန်အနည်းငယ်မှာ ဂဏန်းပင် မထားလောက်အောင် နည်းပါးလှပါသည်ဘုရား၊ မဟာပထဝီမြေမှုန်အစုကသာ များလှ

ပါသည်ဘုရား” ဟူ၍ လျှောက်ထားကြလေသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ရဟန်းတို့... ဤအတူပင် သောတာပန်ဖြစ်သော အရိယသဘာဝက သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ပယ်လိုက်ရသောဘဝ သံသရာဒုက္ခကား အောက်မဟာပထဝီမြေကြီးမှာရှိသော မြေမှုန့်မက များလှချေ၏။ မပယ်ရသေးဘဲ ကြွင်းကျန်သေးသည့် ဘဝသံသရာ ဒုက္ခကား ငါဘုရား၏ လက်သည်းတော်ပေါ်၌ တင်ထားအပ်သည့် မြေမှုန့်ပမာ နည်းလှစွာ၏ = ခုနစ်ဘဝမျှသာ အများဆုံး ကျန်ရှိလေသည်” ဟု မိန့်တော်မူဘူးလေသည်။

ဤသို့လျှင် လောကုတ္တရာတရားတို့သည် မိမိတို့ဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မိမိကို အာရုံပြုမျက်မှောက်ပြုသည့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ = ခန္ဓာအစဉ်ကို သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ အမြစ်ပြတ်ငြိမ်းစေအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သောတန်ခိုးသတ္တိ ရှိကြလေသည်။ ထိုကြောင့် သံသရာ ဒုက္ခဇာတ်သိမ်း ငြိမ်းအေးလိုသော သူတော်စင်မှန်သမျှသည် မိမိ၏ အဝတ်ကိုဖြစ်စေ ဦးခေါင်းကိုဖြစ်စေ မီးစွဲလောင်နေစေကာမူ “ထိုမီးကား တဘဝတာမျှ ဒုက္ခပေးနိုင်သည်။ ငါ့သန္တာန်၌ ရှိသော ကိလေသာမီးကား ဘဝသံသရာ အနန္တ ဒုက္ခပေးနိုင်သည်။ မဂ်ဖိုလ်ရ၍ ထိုကိလေသာမီးငြိမ်းမှသာ ဘဝသံသရာအနန္တ ဝဋ်ဒုက္ခကြီး ငြိမ်းနိုင်မည်” ဟု ယုံကြည်အောက်မေ့ကာ ထိုမီးစွဲလောင်နေသည့် အဝတ်ဦးခေါင်းတို့ကို လျစ်လျူရှုကာ (= မီးမငြိမ်းသေးပါ) ကိုယ်တွင်း ကိလေသာမီးငြိမ်းရေးကိုသာ ဦးစားပေး၍ ဘာဝနာအလုပ်ကို မနေမနား အားထုတ်ခြင်းဖြင့် မိမိ၏ စိတ်သန္တာန်အစဉ်၌ မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ မရောက်ရောက်အောင် မမြစ်ဖြစ်အောင် ကပ်၍ ဆောင်ထိုက်ပေ၏။ နိဗ္ဗာန်တရားကိုလည်း မိမိစိတ်၏ အာရုံအဖြစ်သို့ မရောက်ရောက်အောင် (မိမိ၏စိတ်ကို နိဗ္ဗာန်တရားကို မျက်မှောက်မပြုရမရှိ ပြုရလေအောင်) ကပ်၍ ဆောင်ထိုက်ပေ၏။ ထိုကြောင့် လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး အစုသည် မိမိ၏စိတ်အစဉ်၌ မရောက်ရောက်အောင် အာရုံမျက်မှောက်မပြုရ ပြုရအောင် ကပ်၍ဆောင်ထိုက်သော = ဩပနေယျိက

ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံပေ၏။ (ဥပနေယျ = ကပ်၍ ဆောင်ထိုက်သော တရား+ဣက-ပစ္စည်း အနက်ထူး မရှိ)။

ဩပနေယျဂုဏ်တော် ပြီး၏။

(၆) ပစ္စတ္တံဝေဒိတဗ္ဗဂုဏ်တော်

ဤဂုဏ်တော်၌ “ဝိညူဟိ” အရ ၁-အကျဉ်းဥဒ္ဓေသ တရားကို နာရလျှင်ပင် မဂ်ဖိုလ်ကိုရသော = ဥဋ္ဌဋိတည အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၊ ၂-အကျယ်နိဒ္ဓေသတရားကိုနာရလျှင် မဂ်ဖိုလ်ရသော = ဝိပဋိတည အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၊ ၃-ထို့ထက် အကျယ်ဖြစ်သော ပဋိနိဒ္ဓေသတရားကို နာရလျှင် မဂ်ဖိုလ်ကိုရသော = နေယျ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ဤ အရိယာပညာရှိပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုးတို့ကို ကောင်းယူရသည်။

မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ကိုးတန်သော လောကုတ္တရာ တရားအစုကို ဖော်ပြရာပါ အရိယာပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးတို့သည် အသီးအသီး ကိုယ်စီကိုယ်စီ မိမိ မိမိ၏စိတ်သန္တာန်၌ “ငါသည် အရိယမဂ်ကို ပွားများအပ်လေပြီ၊ အရိယဖိုလ်ကို ရရှိအပ်လေပြီ၊ ထိုအရိယမဂ် ဖိုလ်တို့ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ကိုယ်တိုင်ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုအပ် လေပြီ” ဟု သိရှိအပ် ခံစားအပ်လေသည်။ မှန်၏-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ ပွားများအပ်သောမဂ်ဖြင့် သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့်၏ ကိလေသာ များကို မပယ်ရှားနိုင်ကုန်၊ ဆရာ၏ ဖလသမာပတ်ဖြင့် တပည့်သည် ချမ်းသာစွာ နေနိုင်သည်မဟုတ်၊ တပည့်သည် ဆရာမျက်မှောက် ပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရသည်မဟုတ်၊ မျက်မှောက်ပြုနိုင် သည်မဟုတ်၊ စင်စစ်ကား မိမိပွားအပ်သောမဂ်ဖြင့်သာ မိမိ၏ ကိလေသာတို့ကို ပယ်နိုင်သည်၊ မိမိရအပ် ဝင်စားအပ်သော ဖိုလ်ဖြင့် မိမိသာ ချမ်းသာစွာ နေနိုင်သည်၊ မိမိ၏ နိဗ္ဗာန်ကို မိမိသာ မျက်မှောက်ပြုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤလောကုတ္တရာ တရားကိုးပါးတို့ကို သူတပါး၏ ဦးခေါင်းပေါ်၌ တင်ထားအပ် သော အဆင်တန်းဆာကဲ့သို့ မမှတ်ယူအပ်ပဲ မိမိ မိမိတို့၏ ကိုယ်စီ ကိုယ်စီ စိတ်၌သာလျှင် အရိယာပညာရှိတို့သည် မှတ်ယူအပ် သုံးဆောင်ခံစားအပ်လေသည်။ ပညာရှိ အရိယာသူတော်

ကောင်းတို့သာ မှတ်ယူသုံးဆောင်အပ်သော တရားဖြစ်၍ ဤ
လောကုတ္တရာတရားများသည် လူမိုက်တို့အဖို့ရာမှာမူ အရာပင်
မဟုတ်တော့ချေ။

ဤသို့လျှင် လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးတို့သည် အရိယာ
ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ ကိုယ်စီကိုယ်စီ မိမိတို့စိတ်၌ တွေ့မြင်ခံစား
အပ်မှု သိအပ်မှုတည်းဟူသော ပစ္စတ္တံဝေဒိတဗ္ဗဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံပေ
ကုန်၏။

ပစ္စတ္တံဝေဒိတဗ္ဗဂုဏ်တော် ပြီး၏။

ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာ

ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာနှလုံး ကျင့်သုံးလိုသော သူတော်စင်
သည် ဤ တရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါးအစ၌ ဖော်ပြအပ်သည့်
အတိုင်း တရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါးတို့ကို ပါဠိမြန်မာ နှစ်
ဘာသာဖြင့် အရကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ပြီးလျှင် ဂုဏ်တော်တရပ်
တရပ်စီအတွက် နှေးလည်းမနှေးကန် မြန်လည်းမမြန်လွန်းစေပဲ
နှုတ်မြက်ရွတ်ဆိုကာ ထို ပါဠိမြန်မာစကားရပ်တို့၌ ပါရှိသော
သွာက္ခာတ-အစရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ကို ထပ်တလဲလဲ အောက်
မေ့ဆင်ခြင် ပွားများရာ၏။ ထိုသို့ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ပွားများ
သောအခါ ထိုသူတော်စင်၏ စိတ်သန္တာန်ဝယ် ရာဂသောင်းကျန်း
ထကြွသောစိတ် ဒေါသသောင်းကျန်း ထကြွသောစိတ် မောဟ
သောင်းကျန်း ထကြွသောစိတ်များ အစဉ်သဖြင့် မဖြစ်ပွားကြ
တော့ပဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှန်သို့ သက်ရောက်သဖြင့် တွန့်ဆုတ်ခြင်း
ပြန့်လွင့်ခြင်းများ ကင်းရှင်းသောကြောင့် အလယ်အလတ်ဖြစ်
သော သမထနိမိတ် ပဋိပတ်ဖြင့် အလွန်ဖြောင့်မတ်သော စိတ်
အစဉ်သည် တသွင်သွင်ဖြစ်လေတော့၏။

ထိုသို့ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ပွားများဖန်များသဖြင့် တရားဂုဏ်
ကို အာရုံပြုသော ဘာဝနာအဆင့်ဆင့် ရင့်၍ရင့်၍လာသောအခါ
နိဝရဏကရားများ ကိုယ်မှခွါပြီးသား (ကွာပြီးသား) ဖြစ်လေကုန်

၏။ ကိလေသာတရားတို့သည်လည်း ဖြစ်ပွားမှု ထကြွမှုမရှိပဲ အနယ်ထိုင်နေကြသည့်ပမာ ငြိမ်၍နေကုန်၏။ သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် အလွန်သန့်ရှင်း ထက်မြက်၍လာကုန်၏။ ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာ အလေ့အလာများသောကြောင့် ဝိတက်၊ ဝိစာရတို့သည် လွန်လွန်ကဲကဲ မိမိတို့ဆိုင်ရာကိစ္စတို့ကို ရွက်ဆောင် ကြလျက် ဖြစ်ပွားကြကုန်၏။ ထိုအခါ မိမိ၏ အလုပ်မှန်ကို လွန်စွာ နှစ်သက်လျက် အားကြီးသောပီတိတရား တဖွားဖွား ဖြစ်လာလေ ၏။ ယင်းပီတိကြောင့် ကာယပဿဒ္ဓိ = ကိုယ်၏ ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ = စိတ်၏ ငြိမ်းချမ်းခြင်း = နှစ်ပါး အထူးသဖြင့် ဖြစ် ပွားကြကာ ကိုယ်စိတ်တို့၏ ပူပန်မှုများလည်း ငြိမ်းစဲအနယ်ထိုင်၍ သွားလေကုန်၏။ ယင်းသို့ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ငြိမ်းချမ်းလှစွာသော ကြောင့် သမာဓိ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော သုခတရား ခိုင်ခံ့ သည်ထက်ခိုင်ခံ့စွာ ဖြစ်ပွားလာလေ၏။ သုခဖြင့် ပွားစည်းစိုပြေ ရကား စိတ်အစဉ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ (= တရားတော်ဂုဏ်) ၌ အလွန်အလွန် တည်ကြည်၍ နေလေတော့၏။

ဤသို့လျှင် အစဉ်သဖြင့် ရှေ့ပိုင်းဝယ် ဝိတက် အစရှိသော ဘာဝနာအလုပ်တရားတို့ တဆင့်ထက်တဆင့် ရင့်ကျက်ရင့်ကျက် ကာ ထက်မြက်သည်ထက် ထက်ထက်မြက်မြက် ဖြစ်ပွားကြ၍ တွန့် လည်းမတွန့်ဆုတ် ပြန့်လည်းမပြန့်လွင့်သဖြင့် အလယ်အလတ် မဇ္ဈိမသမထပဋိပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်ကာ သဒ္ဓါ-စသော ဣန္ဒြေ ငါးပါးတို့သည်လည်း မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာကိစ္စကို အညီအမျှ ပြုလုပ် ရွက်ဆောင်ကြသဖြင့် ရှေးကထက် အထူးထက်မြက်သော ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ = ဤ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့သည် ဓမ္မာနုဿတိကာမာဝစရဘာဝနာ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ စိတ္တ- ကွဏတချက်တည်းဝယ် ပြိုင်လျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြ၍ ဥပစာရ ဈာန်ကိစ္စကို ပြီးစေကြလေသည်။ ဤသို့ ဖော်ပြရာပါ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးတို့ ကာမာဝစရဘာဝနာ မဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် တွဲယှဉ် လျက် ဖြစ်ပွားလာသောအခါ ထို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို “ဓမ္မာနုဿတိ ဥပစာရဈာန်ကို ရသောပုဂ္ဂိုလ်” ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။ (ဤမှ

နောက် မေးဖွယ်ဖြေဖွယ်တို့ကို ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါး အခက်၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို အစဉ်မှီး၍ သိမှတ်ရာ၏။)

ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာအကျိုး

ဤ ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာကို အခါခါကြိုးကုတ် အားထုတ် သော သူတော်စင်သည် “ဤသို့စဉ် ဩပနေယျိကဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံ သည့်တရား ဟောကြားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ငါသည် အတိတ်အခါကလည်း မတွေ့မြင်ရဘူး၊ ယခု ပစ္စုပ္ပန် အခါ၌လည်း ဤ ဘုရားကိုထား၍ ထိုသို့ ဟောကြားတတ်သူကို မတွေ့မြင်ရဘူးချေ” — ဤသို့စသည်ဖြင့် တရားဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံထင်ထင် တွေ့မြင်ရသဖြင့်ပင် ထိုမှ အစဉ်လျှောက်ကာ တရားတော်၏အရှင်ဖြစ်သည့် မြတ်စွာဘုရား၌၎င်း၊ တရားတော် ၌၎င်း သူမတူတန်အောင် ရိုသေကျိုးနွံသူ ဖြစ်လေ၏။ ထို့ကြောင့် ပင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သဒ္ဓါတရားနှင့် အလားတူစွာ သဒ္ဓါ တရားကြီးမားပြန်ပြောခြင်းသို့၎င်း၊ သတိတရား ကြီးထွားပြန်ပြော ခြင်းသို့၎င်း၊ ပညာတရား ကြီးထွားပြန်ပြောခြင်းသို့၎င်း၊ ကုသိုလ် တရား တိုးပွားပြန်ပြောခြင်းသို့၎င်း ရောက်ရှိလေ၏။ နုသောပီတိ ရင့်သောပီတိတရားတို့ပြောများသောသူ ဖြစ်လေ၏။ ကြောက်ခြင်း ကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ကို သည်းခံပယ်ဖျောက်နိုင်သူ ဖြစ်လေ၏။ ဒုက္ခကို သည်းခံနိုင်စွမ်းသောသူ ဖြစ်လေ၏။ တရားတော်နှင့် အတူတကွ နေထိုင်ရသည့် အမှတ်သညာကို ရရှိလေ၏။ ဓမ္မာ- နုဿတိဘာဝနာကုသိုလ်တရား ဖြစ်ပွားကိန်းတည်ရာ ထိုယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်ခန္ဓာကြီးသည် စေတီတိုက်အိမ်ကဲ့သို့ ပူဇော်အထူး ကို ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်တန်လေ၏။ ထို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်သည် လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးတို့ကို ရရှိရန် အမြဲတစေ ညွတ်၍ နေလေ၏။ ထိုဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာအလုပ်ကို အားထုတ်ပွားများ သော သူ၏အဖို့ရာ ထိုဘာဝနာအစွမ်းဖြင့်ပင် အခါခပ်သိမ်း တရားဂုဏ်တော်များက စိတ်၌ အပြန်ပြန်အလှန်လှန် ဖြစ်ပေါ် ထင်မြင်၍နေရကား သီလပျက်စီးရန် လွန်ကျူးအပ်သည့် (= လွန်ကျူးရမည့်) ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုအာရုံနှင့် ကြိုက်ကြိုပေါင်းဆုံ

မိစေကာမူ တရားတော်ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းအောက်မေ့
 သူဖြစ်သောကြောင့် ဒုစရိုက်မှုမှ ရှက်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်း =
 တိရိ၊ ဩတ္တပ္ပတရားတို့ အဖန်ဖန် ဖြစ်ပွားလေ၏။ ဤ ဓမ္မာနုဿတိ
 ဘာဝနာကို အခြေခံတည်ရာပြု၍ ဝိပဿနာတရား ပွားများလျှင်
 မဂ်ဖိုလ်ကို အလွယ်နှင့် ရနိုင်၏။ ပါရမီမပြည့်စုံ မလုံလောက်သေး
 ၍ မဂ်ဖိုလ်ကို မရလျှင်လည်း ကောင်းရာသုဂတိ ဘုံဘဝသို့
 လားရောက်ရ၏။ ဤကား ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာအကျိုးတည်း။

အထူးမှတ်ရန်

(ဤတရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါးတို့တွင် ၁-အမှတ်ပြ သွာက္ခာတ
 ဂုဏ်တော်တပါး၌သာ ပရိယတ်တရားတော်ပါရှိ၍ ကျန်သောဂုဏ်တော်
 ငါးပါးတို့၌ လောကုတ္တရာတရားတော် ကိုးပါးတို့ကိုသာ အဋ္ဌကထာ၌
 ဖွင့်ပြတော်မူအပ်ကုန်လေသည်။ ထိုအကြောင်းအရာနှင့်စပ်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
 မဟာဋီကာ ပဌမအုပ် စာမျက်နှာ ၂၆၇, ၂၆၈-လာ အထူးဖွင့်ပြချက်
 ကိုလည်း မှတ်ယူနိုင်ရန် အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြဦးအံ့ -

အဋ္ဌကထာ၌ သန္နိဋ္ဌိက-အစရှိသော နောက်ဂုဏ်တော် ငါးပါးတို့မှာ
 လောကုတ္တရာတရား၌သာ နိပ္ပရိယာယ = မုချအားဖြင့် ဖြစ်သင့်သော
 ကြောင့် ထိုနောက်ဂုဏ်တော် ငါးပါးတို့ကို လောကုတ္တရာတရား၌သာ
 ဖွင့်ပြအပ်လေသည်။ သို့သော်လည်း ထိုနောက်ဖြစ်သော ဂုဏ်တော်
 ငါးပါးတို့သည် ပရိယတ်တရားတော်၌လည်း ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်း
 အခွင့်ရှိကုန်၏။ ရှိကြပုံမှာ—

ဤ ပရိယတ်တရားတော်ကို အကြား အမြင်များ၍ အာဂုံပါဠိ
 နှုတ်တက်လာရှိကာ လွန်စွာထက်သော သတိပညာနှင့် ပြည့်စုံသူ
 ပညာရှိသည် အစ၌ ကောင်းခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်အထူးအားဖြင့်
 ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌိ ရှုမြင်အပ်သောကြောင့် ပရိယတ် တရားတော်သည်
 သန္နိဋ္ဌိကဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ ဝါဒတပါးရှိသူ တိတ္ထိတို့ကို နှိမ်နင်း
 ရာ၌ကား ချီးမွမ်းအပ်သော ပရိယတ်အသိဉာဏ် ပညာဖြင့် ရန်သူ
 တိတ္ထိတို့ကို အောင်နိုင်သောကြောင့် “သန္နိဋ္ဌိယာ ဇယတိတိ သန္နိဋ္ဌိ-
 ကော” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ မုချအားဖြင့်ပင် ပရိယတ်တရား
 တော်သည် သန္နိဋ္ဌိကဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ ကိလေသရန်ကို အောင်နိုင်ရာ

ဤကား ပရိယတ်တရားတော်သည် ထိုကိလေသရန်ကို အောင်နိုင်ရန် အဆင့်ဆင့် အကြောင်းမူလ အခြေခံအကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပရိယာယအားဖြင့် သန္တိဋ္ဌိကဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံ၏။ ပရိယတ်တရားတော်သည် အလုံးစုံသော ညစ်ညူးကြောင်းအကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားဖို့ရန်နှင့် ဖြူစင်သောကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားဖို့ရန် ရည်သန်၍ ဖြစ်စေအပ်သော တရား=ဟောကြားအပ်သော တရားတော်ဖြစ်သောကြောင့် “သန္တိဋ္ဌိ အရဟတီတိ သန္တိဋ္ဌိကော” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ မမြင် မြင်အောင် မသိ သိအောင် ရှုထိုက်သောတရားဖြစ်ရကား သန္တိဋ္ဌိကဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံ၏။

ပရိယတ် တရားတော်သည် အခါမလင့် အကျိုးပေးတတ်သည့် လောကုတ္တရာ မဂ်ကုသိုလ်ကို ရရှိဖို့ရန် အကြောင်းစင်စစ် ဖြစ်သောကြောင့် ဖလူပစာအားဖြင့် အကာလိကဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

ပရိယတ်တရားတော်သည် တကယ်ပင် ထင်ရှားရှိ၍ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သောတရားပင်ဖြစ်ရကား “လာစမ်းပါ၊ လိုက်ခဲ့စမ်းပါ၊ ရှုကြည့်စမ်းပါ၊ သင်ကြားလေ့လာကြည့်စမ်းပါ” ဟု ရဲရဲတောက် ဖိတ်ခေါ် စကား ပြောကြားထိုက်သောကြောင့် ဧဟိပဿိကဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

ထိုဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့်ပင် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်လိုသူ သူတော်ကောင်းမှန်သမျှတို့သည် မိမိ၏စိတ်ကို ထိုပရိယတ်တရားတော်၌ ကပ်၍ဆောင်ဖို့ရန် (တနည်း) ထိုပရိယတ်တရားတော်ကို မိမိ၏စိတ်၌ မရောက်ရောက်အောင် ကပ်၍ဆောင်ဖို့ရန် ထိုက်တန်သောကြောင့် ပရိယတ်တရားတော်သည် ဩပနေယျိကဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

မိမိ၏စိတ်ကို အရဟတ္တဖိုလ်သို့ဦးတည်ကာ (=အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရရှိဖို့ရန် ရည်သန်လျက်) ဤပရိယတ်တရားတော်ကို လေ့လာခြင်း သင်ယူမှတ်သားခြင်းဖြင့် အပြည့်အစုံ ပါဠိနှင့် စပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ အနက်နှင့်စပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း=ဓမ္မပီတိအရသာကို ပညာရှိတို့သည် ကိုယ်စီကိုယ်စီ မိမိတို့စိတ်သန္တာန်၌ ခံစံရရှိအပ်သောကြောင့် ပရိယတ်တရားတော်သည် ပစ္စတ္တံဝေဒိတဗ္ဗဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

ဤကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာလာ အထူးမှတ်ရန် ပရိယတ်တရားတော်၏ နောက်ဂုဏ်ငါးပါးတို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံပုံတည်း။)

တရားဂုဏ်တော် ခြောက်ပါး ပြီး၏။

သံဃာဂုဏ်တော် ကိုးပါး

သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊ ဥဇုပ္ပဋိ-
 ပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊ ဣယုပ္ပဋိပန္နော
 ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊ သာမီစိပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝ-
 တော သာဝကသံဃော၊ ယဒိဒံ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ၊
 အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ၊ ဒေသ ဘဂဝတော သာဝကသံဃော
 အာဟုနေယျော၊ ပါဟုနေယျော၊ ဒက္ခိဏေယျော၊ အဗ္ဗလိ-
 ကရဏီယော၊ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ။ ။
 (သံဃာဂုဏ်တော်ကိုးပါး ပါဠိ)။

ဘဂဝတော = ဣဿရိယာဒိ အဓိတဘဂ္ဂဝန် လွန်စွာ
 ဘုန်းတော် ကြီးမြတ်တော်မူလှသော မြတ်စွာဘုရား၏။
 သာဝကသံဃော = ဓမ္မ၊ဝိနယ ဩဝါဒထုတ်ပြန် မိန့်တော်
 သံကို နာခံ၍ကျင့်တော်မူတတ်သောကြောင့် သာဝက+
 အယူသီလ ညီမျှစွာတောင်း ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်မပြောင်း
 မူ၍ ပေါင်းဖော်တော်မူတတ်သောကြောင့် သံဃာ=ဤသို့
 သောဂုဏ်သန္တာကြောင့် တုလျာဓိကရဏ သမာသ်ရ-
 သား ပရမတ္ထစစ် ဖြစ်၍ဖြစ်သော ရှစ်ပါးသောသာဝက
 အရိယာ သံဃာတော်မြတ်အပေါင်းသည်။ သုပ္ပဋိပန္နော
 = ပရိဇ္ဇာဟ ထာဝရပြောင်ညှိုး လောင်သည့်မီးကို မိုးကြီး
 ဖျန်းဆွတ် ငြိမ်းအောင်သတ်သို့ ပရမတ်၊ပညတ် လျဉ်းစပ်
 ရုံးပေါင်း အေးငြိမ်းကြောင်းဖြင့် ကောင်းစွာဟောကြား
 တော်မူသော နယူပဒေသ ဓမ္မ၊ဝိနယာ ဒေသနာတော်ကို
 ရိုသေစွာနာမှတ်၍ ကောင်းမြတ်စွာ ကျင့်တော်မူတတ်
 သော အကြောင်းမျှပွတ္တိ နိမိတ်ရှိကြောင့် သုပ္ပဋိပန္န-ဂုဏ်
 တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား...။ (၁)

ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏။ သာဝကသံဃော
 = တပည့်သား သံဃာတော်မြတ်အပေါင်းသည်။ (ရှေး
 နည်းသော်လည်း အနက်အကျယ်ဆိုလေ၊ နောက်၌လည်း
 နည်းတူပင်)။ ဥဇုပ္ပဋိပန္နော = ကာမသုခလ္လိက၊ အတ္တ-

ကိလမထာ = ယုတ်မာသောတရားနှစ်ပါးသို့ လားကပ်ခြင်းမရှိ စောင်းကြိုးညှိ၏သို့ မစ္ဆိမပဋိပဒါအရိယာအင်ညီအဋ္ဌကိဖြင့် စဉ်စီမထောင့် ဖြောင့်မတ် ရိုးသားသည်နှင့် ညီစွာ.....၁-ဖိလာရှေ့နောက် ကွေ့ကောက် မျောထုတ် သဘောယုတ်သား ဂေါမုတ်သဖွယ် နွားကျင်နွယ်သို့ စ, လယ်, ဆုံးဖျား သုံးပါးသောခွါရတို့၌ ကောက်ခြင်း, ၂-စန္ဒလေခ လ-ရေးသဖွယ် အလယ်, အဖျား နှစ်ပါးသော ခွါရတို့၌ကောက်ခြင်း, ၃-နက်လကောဋီ လောကီအသုံး ထယ်ထွန်တုံးကဲ့သို့ အဆုံးအဖျား တပါးသော ခွါရ၌ ကောက်ခြင်း ယင်းသို့ မာယာ, သာဠေယျ ကိလေသအရှိန် ကွေ့ကောက်လိမ်တို့ကို ပယ်နှိမ်သမှု ဖြောင့်မတ်စွာကျင့်ခြင်းကို ပြုတော်မူတတ်သောကြောင့် ဥဗ္ဗေဒိပန္န-ဂုဏ်တော် ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား.....။ (၂)

ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏။ သာဝကသံဃော = တပည့်သားသံဃာတော်မြတ်အပေါင်းသည်။ ဣယပ္ပဋိပန္နော = အသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန်မြတ်ကို ဆတ်ဆတ်ကေန ပုထုဇန်တို့ ဣဏ်မြင်မျက်စိ မရှိ၍လျှင် မသိမြင်လည်း ကောင်းကင်တိမ်စွန်း ထိန်ထိန်ထွန်းသား လ-ဝန်းပမာ အရိယာတို့ သိသာရကား တရားပရမတ် မြင့်မြတ်စွာလှ နိဗ္ဗာန်ကို ဣယဆို၏.....။ ထိုနိဗ္ဗာန် ထိုဣယကို တောင့်တမြော်မှန်း ကျင့်ကြိုးပမ်းတော်မူသော စွမ်းသန်စွာလှ သဘာဝကြောင့် ဣယပ္ပဋိပန္န-ဟူသော ဂုဏ်တော် ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား.....။ (၃)

ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏။ သာဝကသံဃော = တပည့်သား သံဃာတော်မြတ်အပေါင်းသည်။ သာမီစိပ္ပဋိပန္နော = ဟိရီ, ဩတ္တင် တရားကွပ်လျက် အဇ္ဈတ်, မဟိဒ် ကိုယ်, နှုတ်, စိတ်၌ အဘိက္ကန္တ စသည်သမ္ပဇဉ် အမြဲယှဉ်ပြီး အကြင်ပဋိပတ် တရားမြတ်ကို သူမလို၍ ကိုယ်အသက်ပင် ပျက်ပစေကာ ညှာတာမရှိ လွန်ကဲစွာကျင့်

တော်မူတတ်သောသတ္တိကြောင့် သာမီစိပုဋ်ပန္န-ဂုဏ်တော် ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား...။ (၄)

ယဒိဒံ = ယာနိ ဣမာနိ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ = သောတာပတ္တိ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်စုံ-ဤသို့တွဲလျက် သူ့မဂ်သူ့ဖိုလ် ကိုယ်စီမြောက် ပွား လေးပါးသော ယောက်ျားမြတ်အစုံတို့သည်။ ယဒိဒံ = ယေ ဣမေ အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ = သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်တပါး၊ သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်တပါး စသည်အားဖြင့် ရှစ်ပါးဖော်ပြ အရိယဟု လောမဟံသ ဘယ,ဆန္တိ သော-ပဟိဖြစ်တော်မူသော အာဇာနည် ယောက်ျားမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သန္တိ = ရှိကုန်၏။

ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏။ သေ = ဒေသော သာဝကသံဃော = ဤလေးစုံ = ရှစ်ပါး တပည့်သားသံဃာ တော်မြတ်အပေါင်းသည်။ အာဟုနေယျော = ဝဋ္ဌုန်, နဂါး သိကြား, မြဟွာ စကြာမန္တာတ် လောကတ္တယ နတ် တက္ကလူ ခပ်သိမ်းသူတို့သည် ပူဇော်ဖွယ် အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ကောင်းကျိုးအာနိသင် ကြီးမြတ်အင်ကို မြော်မြင်တွေ့ဆ အကြွေးချ၏သို့ အဝေးမှဆောင်ယူကာ လှူဒါန်းလာသည် ကိုလည်း ကရုဏာရှေးရှု ခံယူသုံးဆောင်ခြင်းကို ပြုထိုက် သောကြောင့် အာဟုနေယျ-ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူး အပ်ပါပေစွာတကား...။ (၅)

ပါဟုနေယျော = ဉ္ဇတိ, သဟာယ မနာပဗန္ဓု အာဂန္တု ခရီးသွား သူတပါးတို့အား မှန်းထားဆက်ဆက် ညွတ်ပြီး သောပစ္စည်းဖြစ်လျက်လည်း ဖျက်၍အားသန် လှူဒါန်း ပူဇော်ခြင်းငှါ လျော်ကန်ခြင်း..., ခံယူသုံးဆောင်ခြင်းငှါ လည်းထိုက်ခြင်း..., ပရိမိုဇ်မုနေ ရသေ့, ပုဏ္ဏား- စသော အားဖြင့် များစွာသောအလှူခံတို့၏ လှူရန်များ, နည်း ပစ္စည်းကိုယူဆောင်၍ ယခေါင်လက်မွန် တမလွန်ရည်မှတ် ပေးလှူအပ်ခြင်း-စသော ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်

ပွားများဆောင်ယူ ပေးစွန့်လှူသည်ကို ခံယူသုံးဆောင်
 ခြင်းငှါထိုက်ခြင်း....ယင်းသို့-လှူတတ်,လှူအပ် သူမြတ်တို့
 ဝတ် မချွတ်စေမှု ပေးလှူခံယူခြင်းကိုပြုတတ်သောကြောင့်
 ပါဟုနေယျ-ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာ
 တကား....။ (၆)

ဒက္ခိဏေယျော = သီလဝန္တ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သော ပုဂ္ဂလ-
 ဝိသိဋ္ဌ ဂုဏ်နိမိတ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ဆောက်၍ ဖြစ်စိမ့်ဟူ၍
 အလှူပရမတ် ပေးလှူအပ်ခြင်း...., ဆက်ကပ်ကြည်လင်
 ဒါနရှင်တို့အားလည်း နိသင်စီးပွား ကြီးမားမြင့်မြတ်သည်
 ကိုပြုတော်မူတတ်ခြင်း.... ယင်းသို့-ဒက္ခိဏအရဟ ဒက္ခိဏ-
 ဟိတဟု ပြုအပ်သော ပုဒ်အနက်နှင့်အညီ ဒက္ခိဏေယျ-ဂုဏ်
 တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား....။ (၇)

အဗ္ဗလိကရဏီယော = မြေပြင် ရေပြင် ဝေဟင်ပတ်
 ကုံး သုံးလောကဓာတ် နတ်နှင့်တကွသော လူအပေါင်း
 တို့သည် ရှေ့ဖယောင်း, ရှေ့ဆီမီးတို့ကို ညီးညီးပြောင်ရွန်း
 တပြိုင်တည်းထွန်းသကဲ့သို့ သွန်းသွန်းဖြောင့်မတ် ကြား
 ညပ်ကျစဲ ကွဲလွဲရှေ့နောက် ထက်အောက်ကွာဝေး မကွေး
 မကုပ် မဆုတ်မတက် အစုံသောလက်တို့ကို ဦးခေါင်း
 ထက် အရောက်ညီစေ၍ မြှောက်ချီပြီးလျှင် ရှိပန်ဆင်သည်
 ကို၎င်း...., ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ ငါးဝသောထိမျိုးဖြင့် ရှိခိုးခြင်း
 ဝန္တနာကံကို ခံထိုက်သော ဝန္တနေယျခေတ္တိ အစဉ်ညီ
 သောကြောင့်၎င်း.... အဗ္ဗလိကရဏီယ-ဂုဏ် တော် ထူး ဖြင့်
 ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား....။ (၈)

အနတ္တရံ = သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့ကြောင့် တစုံ
 တယောက်သော သူနှင့်မျှ အတူအဖက် မဟုတ်သော။
 လောကဿ ပုညက္ခေတ္တံ = ဘူမေဒနီ မြေဆီဩဇာ ပြန်
 ပြောစွာသော လယ်တာမြေကောင်းသည် အပေါင်းပရိ-
 သတ် မင်း,မှူးမတ်စသည်တို့၏ သဗ္ဗိစ္ဆာသယအလျောက်
 ကောက်ပဲစသော မျိုးစေ့တို့ကျရောက်သဖြင့် အညောက်

အညွန့် ဖြိုးဖွံ့ပင်စည် ရှင်ကြည်ခက်လက် မြေဩဇာတက်
 ရကား ပြည့်နက်တုတ်ခွန် အလွန်မြန်မြတ်သော သီးနှံ
 အရသာဖြစ်၍ နှစ်သက်ပျော်နေ ချမ်းသာစေသကဲ့သို့
 ဝိသေသပုဒ် အသီးထုတ်အပ်သော သုပ္ပဋိပန္နတာဒိ အရိယ
 ဂုဏ်ဆီ စုံညီလှစွာ သံဃာတော်တည်းဟူသောမြေကောင်း
 သည် အပေါင်းသတ္တဝါ မြဟွာနတ်လူ သုံးဘုံသူတို့၏ ပေး
 လှူခြင်းဒါန သီလ, သရဏဂုံ အလုံးစုံသော ကောင်းမှုမျိုး
 တို့ကို အားကြီးသွန်ထုတ် စိုက်ကြံမြှုပ်တိုင်းပင် သုပ္ပဋိပန္န
 စသည်ထက်မြက် ဂုဏ်ဆီတက်၍ ခက်လက်သီးပွင့် ကြီး
 ရင့်သည်တန္တ၊ လူ့စည်းစိမ်, နတ်စည်းစိမ်တို့ကို အရှိန်
 ညီးညီး ခံစံပြီးစေ၍ အသီးတည်းဟူသောမဂ်,ဖိုလ်မှ ချို
 မြန်လှစွာ ဝိမုတ္တိရသာတည်းဟူသော အနိ,နာ, သေပျောက်
 ခြင်းမရှိ အတိသုခ အတုလသီဝံ ပြည်မွန်အောင်ခန်း
 နိဗ္ဗာန်နန်း၌ စံမြန်းပျော်နေ ချမ်းသာစေနိုင်သော မြေ
 ကောင်းသဒိသ အရိယတန်ခိုး ကောင်းမှုမျိုးကို စိုက်ပျိုးကြ
 မြှုပ်ရာဂုဏ် လွန်ပြည့်စုံသောကြောင့် ပုညဧကေတ္တံလောကဿ-
 ဂုဏ်တော်ထူးဖြင့် ချီးကျူးအပ်ပါပေစွာတကား....။ (၉)

ပြုံးပြုံးမုတ်ဖွယ် ပကိဏ္ဍကအဓိပ္ပါယ်

သာဝကသံဃာ။ ။အရိယာရှစ်ဖော် သံဃာတော်ကို မုချအား
 ဖြင့် သာဝကသံဃာဟူ၍ ခေါ်၏။ ကလျာဏပုထုဇန် သီလဝန်
 ပညဝန် အရှင်မွန် အရှင်မြတ် အပေါင်းကိုလည်း ဘုရားအဆုံး
 အမ ဩဝါဒကို ရိုသေစွာလိုက်နာသောကြောင့် ပရိယာယအား
 ဖြင့် သာဝကသံဃာဟူ၍ ခေါ်၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့—သာဝက
 ဟူသောပုဒ်ကို “သက္ကစ္စံ သုဏန္တိတိ သာဝကော = ရိုသေစွာ နာယူ
 တတ်သောကြောင့် သာဝက” ဟူ၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုရ၏။ ရိုသေစွာနာယူမှု
 ဟူသည်လည်း ဆုံးမအပ်တိုင်း ကျင့်ကြံခြင်းဖြင့် ကိစ္စပြီးပြည့်
 စုံသောကြောင့် အရိယာအဖြစ်ကို ရွက်ဆောင်နိုင်သော နာယူခြင်း
 မျိုးကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဝိဂြိုဟ်အရ မုချအားဖြင့် အရိယာ-
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ သာဝကသံဃာမည်၍ ကလျာဏပုထုဇန်ပုဂ္ဂိုလ်

တို့မှာ ပရိယာယအားဖြင့် သာဝကသံဃာမည်လေသည်။ (အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက်မှသာ ရိသေစွာ နာယူမှုကိစ္စ ပြီးဆုံးပြည့်စုံလေသည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ မုချအားဖြင့် သာဝကသံဃာမည်၍ ကလျာဏပုထုဇန် သီလဝန် ပညဝန် အရှင်မွန် အရှင်မြတ်အပေါင်းမှာ မဂ်ဖိုလ်သို့ပင် မရောက်သေးသော်လည်း ရောက်မည်ကေန် စင်စစ်မှန်သောကြောင့် ပရိယာယအားဖြင့် သာဝကသံဃာ အမည်ရလေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။)။ သီလ, အယူ တူညီသောအားဖြင့် စိတ်ဝယ်ပေါင်းစပ် မှတ်ယူအပ်သောကြောင့် သံဃာ = သံဃာဟူ၍ ခေါ်သည်။ သီလ, အယူတူညီသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းဟု ဆိုလိုသည်။ အရိယာသံဃာကို အရကောက်ယူရသည်။ မှန်၏— အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သီလ, အယူတို့မှာ မဂ်ဖြင့်လာသော (= မဂ်တည်းဟူသော အခြေခံ အကြောင်းမှ ဆင်းသက်လာသော) သီလ, အယူများဖြစ်သဖြင့် ထူးခြားကွဲလွဲချက် လုံးဝမရှိပဲ ရွှေသားကို အလယ်မှဖြတ်၍ ထားအပ်သကဲ့သို့ တူညီမျှကြလေသည်။

(၁) သုပ္ပဋိပန္နဂုဏ်တော်-စသည်

ဤသံဃဂုဏ်တော်ကိုးပါးတို့တွင် ရှေ့ဖြစ်သော သုပ္ပဋိပန္နတာ-စသော ဂုဏ်တော်လေးပါးကြောင့် အာဟုနေယျ - စသော နောက်ဂုဏ်တော်ငါးပါးတို့ ပြီးမြောက်ကြရကား ရှေ့ဂုဏ်တော်လေးပါးတို့သည် အကြောင်းဂုဏ်တော်များဖြစ်၍ နောက်ဂုဏ်တော်ငါးပါးတို့မှာ အကျိုးဂုဏ်တော်များ ဖြစ်လေသည်။

အကြောင်းဂုဏ်တော် လေးပါးဟူရာ၌လည်း လေးမျိုးလေးစား ခွဲခြား၍ ကျင့်ကြံနေရသည်မဟုတ်၊ တချက်ခုတ် လေးချက်ပြတ်ဟု ဆိုရလေအောင် အရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာပဋိပတ်ကို ကျင့်ကြံလျှင်ပင် ရှေ့ဂုဏ်တော်လေးချက် ပြည့်စုံလာလေသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့ - မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားဆုံးမတော်မူအပ်သော အဆုံးအမ ဩဝါဒသာသနာတော်ဟူသည်မှာ အချုပ်အားဖြင့် မှတ်ယူလျှင် အရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာပဋိပတ်

အကျင့်မြတ်ပင်ဖြစ်လေသည်။ ယင်းသမ္မာပဋိပတ်ကိုပင် လေးဆယ့် ငါးဝါ ကာလကြာအောင် သတ္တဝါတို့ အလိုအရွှာသယနှင့် လိုက် လျောညီညွတ်အောင် ဒေသနာနည်း အမျိုးမျိုးဖြင့် ဟောကြား တော်မူအပ်လေသည်။ သို့ရကား အရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာ ပဋိပတ် အကျင့်မြတ်သည် သာသနာတော်တရပ်လုံး၏ လိုရင်း ပဓာန အကျင့်မြတ်ဖြစ်လေသည်။ ယင်းသမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ် ကို လိုက်နာကျင့်သုံးလျှင် သုပ္ပဋိပန္နံ = ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သား သံဃာတော်မြတ် အပေါင်း သည် ထိုသမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးသော ကြောင့် သုပ္ပဋိပန္နတာ ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၁)

ယင်း အရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကို ပင် “ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဆုတ်မနစ် ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ်ကြီး ပယ်သတ်နိုင်သောကြောင့် “အနိဝတ္တိ- ပဋိပတ် ဥဇုပဋိပတ် အကျင့်မြတ်” ဟူ၍လည်း ခေါ်ရလေသည်။ ထို သမ္မာပဋိပတ်တည်းဟူသော မဆုတ်နစ်သောပဋိပတ်၊ ဖြောင့်မတ် သော ပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကို လိုက်နာ ကျင့်သုံးသောကြောင့် သံဃာတော်သည် ဥဇုပဋိပန္နံ ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၂)

ယင်းအရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကို ပင် နိဗ္ဗာန်အား လျော်စွာဖြစ်၍ ထိုနိဗ္ဗာန်တရားနှင့် မဆန့်ကျင် သောကြောင့် အနုလောမပဋိပတ် အပစ္စနိကပဋိပတ် (= ဉာယ- ပဋိပတ်) အကျင့်မြတ်ဟူ၍လည်း ခေါ်ရလေသည်။ ထိုသမ္မာပဋိ- ပတ်တည်းဟူသော ဉာယပဋိပတ် = နိဗ္ဗာန်အားလျော်၍ နိဗ္ဗာန် နှင့် မဆန့်ကျင်သောပဋိပတ်အကျင့်မြတ်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးသော ကြောင့် သံဃာတော်သည် ဉာယပဋိပန္နံ ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ တော်မူ၏။ (၃)

ယင်းအရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကို ပင် လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအား လျော်လျောက်ပတ်သော

အကျင့်မြတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ် = သာမီစိပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ဟူ၍လည်း ခေါ်ရလေသည်။ ထိုသာမီစိပဋိပတ် = လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအား လျော်လျောက်ပတ်သော အကျင့်မြတ်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးသောကြောင့် သံဃာတော်သည် သာမီစိပဋိပန္န ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၄)

ဤ၌ အရိယာရှစ်ပါး သံဃာတော်များတွင် မဂ္ဂဋ္ဌာန်အရိယာပုဂ္ဂိုလ် = မဂ်၌တည်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဖော်ပြရာပါ အရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာပဋိပတ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူကြသောကြောင့် သုပ္ပဋိပန္နဂုဏ်ရှင် ဖြစ်တော်မူကြကုန်၏။ ဖလဋ္ဌာန်အရိယာပုဂ္ဂိုလ် = ဖိုလ်၌တည်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သမ္မာပဋိပတ်ဖြင့် ရောက်ဆိုက်အပ်သော အရိယဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ဆိုက်တော်မူကြပြီးဖြစ်သောကြောင့် အတိတ်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ်ကို ရည်ရွယ်၍ သုပ္ပဋိပန္နဂုဏ်ရှင် ဖြစ်တော်မူကြကုန်၏။

တနည်းကား— မြတ်စွာဘုရား ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သည့် ဓမ္မဝိနယသာသနာ = တရားသဖြင့်ဆုံးမရာ သာသနာတော်၌ မြတ်စွာဘုရားရှင် ဆုံးမတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း အရိယာသံဃာတော်သည် ကျင့်ကြံတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ကျင့်ကြံသဖြင့် အပဏ္ဏကပဋိပတ် = မချွတ်မယွင်း မှန်ကန်ကောင်းမြတ် အပြစ်ကင်းသော အကျင့်ပဋိပတ်ကို ကျင့်ကြံတော်မူကြသည်မည်၏။ သို့ရကား သံဃာတော်သည် အပဏ္ဏကပဋိပတ် = မချွတ်မယွင်းမှန်ကန်ကောင်းမြတ် အပြစ်ကင်းသော အကျင့်ပဋိပတ်ကို ကျင့်ကြံတော်မူတတ်သောကြောင့် သုပ္ပဋိပန္န ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၁)

သံဃာတော်သည် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော မဇ္ဈိမပဋိပတ်ဖြင့် အယုတ်တရား နှစ်ပါးသို့ မလားမကပ်ပဲ ကျင့်ကြံတော်မူတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ ထိုသို့ ကျင့်သဖြင့် ဒွါရသုံးပါးတို့၌ အကောက်သုံးပါးတို့ကို ပယ်ရှားဖို့ရန် ကျင့်ကြံတော်မူတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ (အကောက်သုံးပါးအကြောင်း ဂုဏ်တော်အနက်၌

ပါရှိ၏) ဖြောင့်မတ်သော အကျင့်ပဋိပတ်ကို ကျင့်ကြံတော်မူတတ်သောကြောင့်၎င်း ဥဗ္ဗုဒ္ဓိပန္နဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၂)

မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ထိုးထွင်းသိအပ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ဉာဏ်ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဉာဏ်အလို့ငှါ ကျင့်ကြံတော်မူတတ်သောကြောင့် သံဃာတော်သည် ဉာဏ်ပဋိပန္န ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၃)

ရှိခိုးခြင်း၊ ခရီးဦးကြိုခြင်း၊ လက်အုပ်ချီခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးရပ် ဆက်ကပ်လှူဒါန်းခြင်း - စသည်တို့ကို အရိုအသေ ပြုမှုဖြစ်သောကြောင့် သာမိစိကမ္မဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ နတ်လူတို့က ထိုအရိုအသေ ပြုမှုတည်းဟူသော သာမိစိကမ္မကို သံဃာတော်အား ပြုလုပ်ကြသည်မှာ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတည်းဟူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းပူဇော်သောအားဖြင့် ပြုလုပ်ကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။ မိမိကိုယ်နှိုက်ကား ထိုဂုဏ်ကျေးဇူးများ မရှိသောသူသည် ထိုအရိုအသေပြုမှု = သာမိစိကမ္မကို မခံထိုက်ချေ။ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သား သံဃာတော်သည်ကား သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ = သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် ရေတွက်အပ်သော အရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ကြံတော်မူသောကြောင့် နတ်လူတို့ပြုအပ်သည့် ဖော်ပြရာပါ အရိုအသေပြုမှု = သာမိစိကမ္မကို ခံယူထိုက်လေသည်။ အရိယမဂ်တည်းဟူသော သမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်သည် ဖော်ပြရာပါ အရိုအသေပြုမှု = သာမိစိကမ္မကို ခံယူထိုက်သော အကျင့်ဖြစ်သောကြောင့် သာမိစိပဋိပတ်လည်း ဖြစ်လေသည်။ သို့ရကား သံဃာတော်သည် ထိုသာမိစိပဋိပတ်ကို ကျင့်ကြံတော်မူသောကြောင့် သာမိစိပဋိပန္န ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၄)။ ။ ဤ ဖော်ပြရာပါ ဂုဏ်လေးပါးတို့ကား အကြောင်းဂုဏ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

လေးစုံ = ရှစ်ပါး။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းဂုဏ်လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော သံဃာတော်ကို အစုံဖွဲ့၍ ရေတွက်လျှင် -

(က) ပဌမမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = သောတာပတ္တိမဂ်၌ တည်
သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပဌမဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = သောတာပတ္တိဖိုလ်၌
တည်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤကားတစုံ၊

(ခ) ဒုတိယမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = သကဒါဂါမိမဂ်၌ တည်သော
ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဒုတိယဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = သကဒါဂါမိဖိုလ်၌ တည်
သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤကားတစုံ၊

(ဂ) တတိယမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = အနာဂါမိမဂ်၌ တည်သော
ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တတိယဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = အနာဂါမိဖိုလ်၌ တည်
သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤကားတစုံ၊

(ဃ) စတုတ္ထမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = အရဟတ္တမဂ်၌ တည်သော
ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စတုတ္ထဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်သော
ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤကားတစုံ—

ဤသို့ လေးစုံဖြစ်လေသည်။ (ယဒိဒံ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိအရ
ဖြစ်သည်)။

ထိုအစုံလေးပါး အရိယာသံဃာတော်များကို တပါးစီ တမျိုးစီ
ရေတွက်လျှင် ရှစ်ပါး = ရှစ်မျိုး ဖြစ်လေသည်။ ယင်းရှစ်မျိုးကိုပင်
အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ-ဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်လေသည်။

(၂) အာဟုနေယျဂုဏ်တော်စသည်

ဖော်ပြရာပါ လေးစုံရှစ်ပါး အရိယာသံဃာတော်များသည်
ရှေးဆိုအပ်ပြီးသည့် သုပ္ပဋိပန္န-အစရှိသော အကြောင်းဂုဏ်တော်
လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် ဤ ဆိုလတ္တံ့သော
အကျိုးဖြစ်သည့် အာဟုနေယျ-အစရှိသော ဂုဏ်တော်ငါးပါးတို့
နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ ပြည့်စုံတော်မူပုံမှာ—

အာဟုနေယျဂုဏ်တော်။ ။ (အာ = အဝေးကပ်ယူဆောင်၍ +
ဟုန = ပူဇော်လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို + ဧယျ =
ခံယူတော်မူထိုက်သည်)။ အရိယာသံဃာတော်သည် ဖော်ပြရာပါ
သုပ္ပဋိပန္န-အစရှိသော အကြောင်းဂုဏ်လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံ

တော်မူခြင်းကြောင့် ပစ္စည်းလေးရပ် ဆက်ကပ်လှူဒါန်းသူ အလှူဒါယကာတို့၏ အလှူဒါန အကျိုးကြီးမြတ်အောင် ပြုလုပ်တော်မူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာသံဃာတော်တို့ မိမိထံမှောက် အလှူခံကြွရောက်လာလျှင် မိမိလက်၌ လှူဖွယ်ဝတ္ထုထင်ရှားရှိနေလျှင် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စွာ လှူဒါန်းထိုက်ပေ၏။ အကယ်၍ မိမိလက်၌ လောလောဆယ် လှူဖွယ်ဝတ္ထု မရှိလျှင် အဝေးမှပင် သော်လည်း မရရအောင် ရှာဖွေယူဆောင်၍ လှူဒါန်းထိုက်လေသည်။ ထိုသို့ အဝေးမှပင်သော်လည်း ယူဆောင်၍ လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းလေးရပ်တို့ကို အာဟုန-ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ထိုအာဟုန-မည်သော အဝေးမှ ယူဆောင်၍ လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းလေးရပ်တို့ကို အရိယာသံဃာတော်သည် ရှေးဖော်ပြရာပါ အကြောင်းဂုဏ်လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူရကား ထိုအလှူဒါန အကျိုးကြီးမြတ်အောင် ရွက်ဆောင် ပြုလုပ်တော်မူနိုင်သောကြောင့် ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်တန်တော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာ သံဃာတော်သည် အာဟုနေယျ ဂုဏ်တော်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

တနည်း—(အာ = အဝေးမှပင်သော်လည်း လာရောက်၍ + ဟုနေယျ = ပစ္စည်းလေးဖော်တို့ကို ပူဇော်ထိုက်သည်)။ အရိယာ သံဃာတော်သည် ဖော်ပြရာပါ အကြောင်းဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်းကြောင့် အလှူဒါန အကျိုးကြီးမြတ်အောင် ရွက်ဆောင်ပြုလုပ်တော်မူနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အလှူဒါန၏ အကျိုးကြီးမြတ်မှုကို အလိုရှိသူ အလှူဒါယကာသည် အရိယာသံဃာတော်တို့ မိမိထံမှောက် အလှူခံကြွရောက်လာမှသာ ပူဇော်လှူဒါန်းထိုက်သည် မဟုတ်သေး။ မိမိတည်းဟူသော အလှူဒါယကာကိုယ်တိုင်က အဝေးမှပင်သော်လည်း အရိယာသံဃာတော်တို့ရှိရာသို့ လာရောက်၍ ပစ္စည်းလေးဖော်ကို ပူဇော်လှူဒါန်းထိုက်လေသည်။ ယင်းသို့ အလှူဒါယကာ ကိုယ်တိုင်က အဝေးမှပင်သော်လည်း သံဃာတော်ရှိရာသို့ လာရောက်၍ ပူဇော် လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းလေးရပ်ကို အာဟုန-ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ထို အာဟုန-

မည်သော အလှူဒါယကာကိုယ်တိုင်က အဝေးမှပင်သော်လည်း
 လာရောက်၍ ပူဇော်လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းလေးရပ်ကို အရိ-
 ယာသံဃာတော်သည် (ရှေ့နည်း၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်း
 ကြောင့်) ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်တန်တော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့်
 အရိယာသံဃာတော်သည် အာဟုနေယျ ဂုဏ်တော်နှင့်လည်း
 ပြည့်စုံတော်မူ၏။

တနည်း—သိကြားမင်းစသည်တို့က ပူဇော်အပ်သော လှူဖွယ်
 ဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်သောကြောင့် အရိယာသံဃာတော်
 သည် အာဟုနေယျ ဂုဏ်တော်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
 တနည်း—ပုဏ္ဏားတို့မှာ အပူဇော်ခံမီးဟူ၍ မီးတမျိုးရှိသည်။
 (၎င်းမီးကို အာဟာဝနိယ-ဟူ၍ ခေါ်၏။ အာဟာဝနိယဟူသော
 ပုဒ်နှင့် အာဟုနေယျ ဟူသောပုဒ်သည် သဒ္ဒါနေအနည်းငယ်
 ကွဲပြားသော်လည်း အနက်သွားတူညီ၏)။ ထို အပူဇော်ခံမီး၌
 ထောပတ်-စသည်ကို ပူဇော်လျှင် အလွန်အကျိုးကြီး၏ဟု ပုဏ္ဏား
 တို့က အယူရှိကြလေသည်။ အကယ်၍ ထောပတ်-စသည် ပူဇော်
 လှူဒါန်းမှု၏ အကျိုးကြီးမြတ်သောကြောင့် ပုဏ္ဏားတို့၏ အပူဇော်
 ခံမီးသည် အာဟာဝနိယ (= အာဟုနေယျ) မည်လျှင် အရိယာ
 သံဃာတော်သည်သာလျှင် ဧကန်စင်စစ် အလှူဒါန၏ အကျိုး
 ကြီးမြတ်မှုကိုပြုတော်မူတတ်သောကြောင့် အာဟာဝနိယ(= အာ-
 ဟုနေယျ) မည်ထိုက်လေသည်။ ပုဏ္ဏားတို့က မိမိတို့၏ အပူဇော်ခံ
 မီးသည် ထောပတ်စသည် ပူဇော်မှု၏ အကျိုးကြီးအောင် ပြုတတ်
 သောကြောင့် အာဟာဝနိယမီး = အပူဇော်ခံထိုက်သော မီးဟူ၍
 ဆိုစေကာမူ ထိုစကားမှာ စကားမျှသာဖြစ်၍ စင်စစ် ထိုမီး၌
 ထောပတ်စသည် လောင်းလှူပူဇော်လျှင် ပြာဖြစ်ရုံမှတစ်ပါး အခြား
 အကျိုးကြီးမှုဟူ၍ မရှိချေ။ အရိယာသံဃာတော်ကား ဖော်ပြရာ
 ပါ အကြောင်းဂုဏ်လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူရကား ပူဇော်
 လှူဒါန်းအပ်သော အလှူဒါန အဝဝ၏ အကျိုးကြီးမြတ်မှုကို ဧကန်
 စင်စစ် ပြုတော်မူနိုင်သောကြောင့် အရိယာသံဃာတော်သည်
 သာလျှင် အာဟုနေယျ = အပူဇော်ခံထိုက်မှုဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်

မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒပါဠိတော်၊ ဂ-သဟံဿဝဂ်၊ ၆-
သာရိပုတ္တတ္ထေရဿဘာဂိနေယျဝတ္ထု (ပါဠိတော်နံပါတ် ၂၉၊
ဝိဇ္ဇကမြန်မာပြန် နံပါတ် ၂၀)၌—

ယော စ ဝဿသတံ ဇန္တု၊
အဂ္ဂိံ ပရိစရေ ဝနေ။
ကေဉ္စ ဘာဝိတတ္တာနံ၊
မဟုတ္တမပိ ပူဇယေ။
သာယေဝ ပူဇနာ သေယျော၊
ယဉ္ဇေ ဝဿသတံ ဟုတံ။

အကြင်သူသည် အနှစ်တရာပတ်လုံး တော၌ မီးကို
လုပ်ကျွေးပူဇော်ရာ၏။ အကြင်သူသည်ကား ဝိပဿနာ
ပွားများသော စိတ်ရှိသောရဟန်းတို့အား တကြိမ်တခါမျှ
ပူဇော်ရာ၏။ (ထိုသူတို့၏ ပူဇော်ခြင်း နှစ်မျိုးတို့တွင်) ထို
ဝိပဿနာပွားများသော ရဟန်းတို့အား ထို တခဏမျှ
ပူဇော်ခြင်းသည်သာ မြတ်၏။ အနှစ်တရာပတ်လုံး မီးပူဇော်
ခြင်းသည် မမြတ်—

ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်လေပြီ။ ဤကား အာဟုနေယျဂုဏ်တော်
တည်း။ (၅)

ပါဟုနေယျဂုဏ်တော်။ ။ တူရူအရပ် အထောင့်အရပ်တို့မှ မိမိ
ထံမှောက် လာရောက်ကြသည့် ဆွေမျိုးမိတ်သင်္ဂဟ အာဂန္တုက
ဧည့်သည်တို့ကိုလည်း ပါဟုန-ဟူ၍ ခေါ်၏။ ထိုသူတို့အလိုငှါ
လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ပူဇော်သက္ကာရမှု ပြုရန်အတွက် စီမံအပ်သော
ပေးကမ်းဖွယ်ဝတ္ထု အစုစုကိုလည်း ပါဟုနဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤ၌ကား
နောက်အနက်ကို ဆိုလို၏။ (ပါဟုန = ဧည့်သည်အလိုငှါ စီမံ
အပ်သော ပေးကမ်းဖွယ်ဝတ္ထု အစုစုကို + ယေ = ခံယူထိုက်သည်)။
ဧည့်သည်တို့အလိုငှါ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ပူဇော်သက္ကာရမှု ပြုရန်
အတွက် စီမံအပ်သော ပေးကမ်းဖွယ်ဝတ္ထု အစုစုကို ထိုအာဂန္တု
ဧည့်သည်များကို (သံဃာတော် ရောက်ရှိလာက) ခေတ္တဆိုင်းငံ့

ထား၍ သံဃာတော်အားသာ အလျင်လက်ဦး ပေးလှူထိုက်လေသည်။ အရိယာသံဃာတော်သည်သာလျှင် ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် ထိုလက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ပူဇော်သက္ကာရဝတ္ထု အစုစုတို့ကို ခံယူထိုက်လေသည်။ မှန်၏ — အရိယာသံဃာတော်သည် ဘုရားတဆူနှင့် တဆူအကြား ရှည်လျားလှစွာ မရေမတွက်နိုင်သည့် နှစ်ပရိစ္ဆေဒ အချိန်ကာလ တည်းဟူသော ဗုဒ္ဓန္တရအသင်္ချေယျကပ် တကပ် တကပ်ကြာမှ တံခါတခါသာ တွေ့မြင်ရသောကြောင့်၎င်း၊ ချစ်နှစ်သက်ဖွယ်ကို ပြုတတ်သည့် ကောင်းသောတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့်၎င်း အတူမရှိသော ဆွေမျိုးမိတ်သက်ဟ အာဂန္တုက ဧည့်သည်ဖြစ်လေသည်။ သို့ရကား လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ပူဇော်သက္ကာရဝတ္ထုတို့ကို ပကတိဧည့်သည် အာဂန္တုတို့မှ အလျင်လက်ဦး ရှေးဖော်ပြရာပါ အကြောင်းဂုဏ်လေးမျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် အရိယာသံဃာတော်အား လှူထိုက်လေသည်။ ထို ဝတ္ထုတို့ကို အရိယာသံဃာတော်သည် ခံယူထိုက်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာသံဃာတော်သည် ပါဟုနေယျဂုဏ်နှင့် လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၆)

ဒက္ခိဏေယျဂုဏ်တော်။ ။ တမလွန်လောကကို ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော အလှူဒါနကို ဒက္ခိဏာဟူ၍ ခေါ်၏။ ဒက္ခန္တိ ဧတာယ သတ္တာ ယထာဓိပ္ပေတာဟိ သမ္ပတ္တိဟိ ဝဗ္ဗန္တိတိ ဒက္ခိဏာ။ ဧတာယ = ဤဒါနစေတနာဖြင့်။ သတ္တာ = သတ္တဝါတို့သည်။ ယထာဓိပ္ပေတာဟိ = အကြင်အကြင်အလိုရှိအပ်ကုန်သော။ သမ္ပတ္တိဟိ = စည်းစိမ်ချမ်းသာတို့ဖြင့်။ ဒက္ခန္တိ ဝဗ္ဗန္တိ = ပွားတိုးစည်ပင်ကုန်၏။ ဣတိ = ထိုသို့ ပွားတိုးစည်ပင်ကြောင်းဖြစ်သော သတ္တိကြောင့်။ သာ = ထိုစေတနာသည်။ ဒက္ခိဏာ = ဒက္ခိဏာမည်၏။ (ဤကား ဒက္ခိဏာပုဒ်၏ ဝိပြိုဟ်တည်း)။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အယုမှားစွဲပြုသူဖြစ်က တမလွန်လောကကို ဘယ်နည်းနှင့်မျှ မယုံကြည်ချေ။ ထိုသို့ တမလွန်လောကကို ရှိသည်ဟုမယုံကြည်လျှင် ဘယ်နည်းနှင့်မျှ အလှူဒါနကို မပြုတော့ချေ။

မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုတော်မှာ အဝိဇ္ဇာနှင့်ဘဝတဏှာတည်း ဟူသော သံသရာရေသောက်မြစ်နှစ်ပါးကို အကြွင်းမဲ့အမြစ်ပြတ် ပယ်သတ်ပြီးသော ဘုရား၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များမှာ တမလွန်ဘဝ လားရောက်ရန် မရှိတော့ချေ။ ထိုသံသရာရေသောက်မြစ်နှစ်ပါး တို့ မပြတ်သေးသောသူမှန်သမျှ (နှုတ်က ဘယ်မျှပင် တမလွန် လောက မရှိဘူးဟု ပြောစေကာမူ) တမလွန်လောက၌ ဖြစ်ရဦး မည်သာ အမှန်ဖြစ်၏။ ဤအရာ၌ ရေသောက်မြစ်ပြတ်ပြီးသော သစ်ပင်၏ လာလတ္တံ့သောနောက်နှစ်၌ အသီးမသီးမှုနှင့် ရေ သောက်မြစ်မပြတ်သေးသော သစ်ပင်၏ လာလတ္တံ့သော နောက် နှစ် နောက်နှစ်များ၌ ရေသောက်မြစ် မပြတ်သေးသမျှ အသီးသီး မှုကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ဥပမာပြု၍ သံသရာရေသောက်မြစ် ပြတ် ပြီးသော ဘုရား၊ ရဟန္တာတို့၏ တမလွန်ဘဝ၌ မဖြစ်တော့မှုနှင့် သံသရာရေသောက်မြစ်မပြတ်သေးသော ပုထုဇန် သောတာပန် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တမလွန်ဘဝ၌ ထိုက်သက် ရာဘဝ၌ ပဋိလန္ဓေ တည်နေဖြစ်ပွားမှုကို ယုံကြည်စွာ မှတ်ယူရာ၏။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အယူမှား မစွဲငြိသူဖြစ်မှ တမလွန်လောကကို ယုံ ကြည်နိုင်သည်။ ထိုသို့ ယုံကြည်မှ တမလွန်လောက၌ ချမ်းသာစွာ သံသရာခရီးသွားနိုင်ရေးအတွက် ဒါနကောင်းမှုကို ပြုလုပ်လေ သည်။ ထိုသို့ ပြုလုပ်အပ်သော ဒါနကောင်းမှု = ဒါနစေတနာရှိ သူများဖြစ်မှ တမလွန်လောကဝယ် မိမိတို့တောင့်တအလိုရှိအပ် သော သမ္ပတ္တိချမ်းသာတို့ဖြင့် တိုးပွားစည်ပင်နိုင်လေသည်။ ထို ကြောင့် ထိုတမလွန်လောကကို ယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သောဒါန သည် ဒက္ခိဏာမည်လေသည်။ (ဒက္ခိဏာ = တမလွန်လောက၌ ကြီးပွားချမ်းသာစည်ပင်ကြောင်း ကောင်းမှုဒါနစေတနာ၊ ဒါန ဝတ္ထု ဟု ဆိုလိုသည်)။

အရိယာသံဃာတော်သည် ဖော်ပြရာပါ အကြောင်းဂုဏ် လေး ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် အလှူကောင်းမှုရှင် ဒါယ- ကာ၏ တောင့်တ မျှော်လင့်ချက်အတိုင်း တမလွန်လောက၌ သမ္ပတ္တိချမ်းသာတို့ဖြင့် ပွားတိုးစည်ပင်မှုကို ပြုတော်မူနိုင်ရကား ထို

ဒက္ခိဏာမည်သော မြတ်သောအလှူကို ခံယူထိုက်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာသံဃာတော်သည် ဒက္ခိဏေယျဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (ဒက္ခိဏာ = မြတ်သောအလှူကို + ယေျ = ခံယူထိုက်သော အရိယာသံဃာတော်ဟု ဆိုလိုသည်)။

တနည်း—အရိယာသံဃာတော်သည် ထိုဒက္ခိဏာမည်သော မြတ်သောအလှူကို အကျိုးကြီးမြတ်အောင် ပြုခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်စေတတ် = သုတ်သင်တော်မူတတ်သည်။ သို့ရကား “ဒက္ခိဏာယ ဟိတော ဒက္ခိဏေယျော။ ဒက္ခိဏာယ = မြတ်သောအလှူအား။ ဟိတော = သင့်လျောက်ပတ်သော အရိယာသံဃာတော်တည်း။ ဒက္ခိဏေယျော = မြတ်သောအလှူအား သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော အရိယာသံဃာတော်” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ ဒက္ခိဏေယျဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၇)

အဗ္ဗလိကရဏီယဂုဏ်တော်။ ။ အရိယာ သံဃာတော်သည် ဖော်ပြရာပါအကြောင်းဂုဏ် လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် လူအပေါင်းက လက်နှစ်ဖက်တို့ကို ဦးခေါင်းထက်၌ တင်ထားကြကာ ပြုလုပ်အပ်သော လက်အုပ်ချီမိုးရှိခိုးမှု အရိုအသေပြုမှုကို ခံယူတော်မူထိုက်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာသံဃာတော်သည် “အဗ္ဗလိ ကရဏီယာ ဧတ္ထာတိ အဗ္ဗလိကရဏီယော။ ဧတ္ထ = ဤအရိယာရှစ်ဖော် သံဃာတော်၌။ (ပုညတ္ထိကေဟိ = ကောင်းမှုကို အလိုရှိသောသူတို့သည်)။ အဗ္ဗလိ = လက်အုပ်ချီမြှောက်မှုကို။ ကရဏီယာ = ပြုအပ်၏။ ဣတိ = ဤသို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို အလိုရှိသောသူတို့၏ လက်အုပ်ချီမှု ပြုရာဖြစ်သောကြောင့်။ သော = ထိုအရိယာရှစ်ဖော် သံဃာတော်သည်။ အဗ္ဗလိကရဏီယော = အဗ္ဗလိကရဏီယ မည်တော်မူ၏” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ အဗ္ဗလိကရဏီယဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၈)

အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿဂုဏ်တော်။ ။ အနုတ္တရံ-ဟူသော ပုဒ်၏ မူလသဒ္ဒါနက်မှာ “နတ္ထိ ဣတော ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရံ။ ဣတော = ဤအရိယာသံဃာ လယ်မြေယာထက်။ ဥတ္တရံ = သာလွန်မြင့်မြတ်သော အခြားသံဃာ လယ်မြေယာသည်။ နတ္ထိ =

မရှိ။ ဣတိ = ထိုသို့မိမိထက်သာလွန်မြင့်မြတ်သော အခြားသံဃာလယ်မြေယာ မရှိရာဖြစ်သောကြောင့်။ တံ = ထိုအရိယာသံဃာလယ်မြေယာသည်။ အနုတ္တရံ = အနုတ္တရမည်တော်မူ၏” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ “မိမိထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော အခြားသံဃာလယ်မြေယာ မရှိရာဖြစ်သော” ဟု အနက်ထွက်သော်လည်း အရိယာသံဃာတော်မှာ မိမိထက်သာလွန်သော အခြားသံဃာရှိဖို့ရာဝေးစွာ၊ ဂုဏ်သိက္ခာရည် တူညီသောသံဃာမျှပင် မရှိသောကြောင့် ထိုအနုတ္တရံဟူသောပုဒ်ကို “အနုတ္တရံ = အတုမရှိ လွန်မြတ်ဘိသော” ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ဆရာတို့ ပြန်ဆိုတော်မူကြသည်။

ပကတိမျိုးစေ့များကို စိုက်ပျိုးကြံချရာဖြစ်သောကြောင့် ပကတိလယ်ယာမြေကို ခေတ္တဟူ၍ ခေါ်၏။ ထို့အတူ အရိယာသံဃာတော်ကိုလည်း ကောင်းမှုမျိုးကို စိုက်ပျိုးကြံချရာဖြစ်သောကြောင့် ပုညက္ခေတ္တဟူ၍ ခေါ်၏။ ပကတိလယ်ယာမြေသည် ပကတိမျိုးစေ့တို့၏ စိုက်ပျိုးကြံချရာဖြစ်သည့်ပြင် ထိုစိုက်ပျိုးကြံချအပ်သော မျိုးစေ့များကိုလည်း အသီးပြန့်ပွားကြီးထွားများပြားလာအောင် စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ အရိယာသံဃာတော်သည်လည်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုမျိုးကို စိုက်ပျိုးကြံချရာ ဖြစ်သည့်ပြင် ထိုစိုက်ပျိုးကြံချအပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုမျိုးစေ့များကိုလည်း အကျိုးပြန့်ပွားကြီးထွားများပြားလာအောင် စောင့်ရှောက်လေသည် = မိမိ၏ သီလ, သမာဓိ, ပညာ မြေဩဇာတို့ဖြင့် ထိုသို့ အကျိုးတရားတည်းဟူသော အသီးများ ကြီးထွားပြန့်ပွားများပြားအောင် ကျေးဇူးပြုလေသည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာသံဃာတော်ကို ပုညက္ခေတ္တ = ကောင်းမှုမျိုးကို စိုက်ပျိုးကြံချရာ + ထိုကောင်းမှု မျိုးစေ့များကို အကျိုး = အသီး ကြီးထွားအောင် စောင့်ရှောက်တတ် ကျေးဇူးပြုတတ်သောလယ်မြေယာဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ပြည့်ရှင်မင်းကြီး၏ မျိုးစေ့များကို စိုက်ပျိုးကြံချရာဖြစ်သော လယ်ယာမြေကို “မင်းကြီး၏ လယ်ယာမြေ” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် အရိယာသံဃာတော်ကိုလည်း အလုံးစုံသောလောက၏ ကောင်းမှုမျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးကြံချရာဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ အတု

မရှိ လွန်မြတ်သောကြောင့်၎င်း “အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ = အလုံးစုံသောလောက၏ အတုမရှိသော ကောင်းမှု မျိုးစေ့စိုက်ပျိုးကြီးချရာ လယ်ယာမြေ” ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။ ထို့ကြောင့် အရိယာသံဃာတော်သည် အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ (၉)

သံဃာနုဿတိဘာဝနာ

သံဃာနုဿတိဘာဝနာနှလုံး ကျင့်သုံးလိုသော သူတော်စင်သည် ဤသံဃဂုဏ်တော်ကိုးပါးအစ၌ ဖော်ပြအပ်သည့်အတိုင်း သံဃဂုဏ်တော်ကိုးပါးတို့ကို ပါဠိမြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် အရကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ပြီးလျှင် ဂုဏ်တော်တရပ်တရပ်စီအတွက် နှေးလည်းမနှေးကန် မြန်လည်းမမြန်လွန်းစေပဲ နှုတ်မြွက်ရှုတ်ဆိုကာ ထိုပါဠိမြန်မာစကားရပ်တို့၌ပါရှိသော သံဃာတော်၏ သုပ္ပဋိပန္န-အစရှိသောဂုဏ်တော်တို့ကို ထပ်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင် ပွားများရာ၏။ ထိုသို့အောက်မေ့ဆင်ခြင် ပွားများသောအခါ ထိုသူတော်စင်၏စိတ်သန္တာန်ဝယ် ရာဂသောင်းကျန်းထကြွသောစိတ် ဒေါသသောင်းကျန်းထကြွသောစိတ် မောဟသောင်းကျန်းထကြွသောစိတ်များ အစဉ်သဖြင့် မဖြစ်ပွားကြတော့ပဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှန်သို့ သက်ဓံရောက်သဖြင့် တွန့်ဆုတ်ခြင်း ပြန့်လွှင့်ခြင်းများ ကင်းရှင်းသောကြောင့် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော သမထနိမိတ် ပဋိပတ်ဖြင့် အလွန်ဖြောင့်မတ်သောစိတ်အစဉ်သည် တသွင်သွင် ဖြစ်လေတော့၏။

ထိုသို့ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ပွားများဖန်များသဖြင့် သံဃဂုဏ်ကို အာရုံပြုသော ဘာဝနာအဆင့်ဆင့် ရင့်၍ရင့်၍လာသောအခါ နိဝရဏတရားများ ကိုယ်မှခွါပြီးသား (ကွာပြီးသား) ဖြစ်လေကုန်၏။ ကိလေသာတရားတို့သည်လည်း ဖြစ်ပွားမှု ထကြွမှုမရှိပဲ အနယ်ထိုင်နေသည့်ပမာ ငြိမ်၍နေကုန်၏။ သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် အလွန်သန့်ရှင်း ထက်မြက်၍လာကုန်၏။ သံဃာနုဿတိဘာဝနာ အလေ့အလာများသောကြောင့် ပိတက်၊

ဝိစာရတို့သည် လွန်လွန်ကဲကဲ မိမိတို့ဆိုင်ရာကိစ္စတို့ကို ရွက်ဆောင် ကြလျက် ဖြစ်ပွားကြကုန်၏။ ထိုအခါ မိမိ၏အလုပ်မှန်ကို လွန်စွာ နှစ်သက်လျက် အားကြီးသောပီတိတရား တဖွားဖွား ဖြစ်လာလေ ၏။ ယင်းပီတိကြောင့် ကာယပဿဒ္ဓိ = ကိုယ်၏ ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ = စိတ်၏ငြိမ်းချမ်းခြင်း = နှစ်ပါး အထူးသဖြင့် ဖြစ် ပွားကြကာ ကိုယ်စိတ်တို့၏ ပူပန်မှုများလည်း ငြိမ်းစဲအနယ်ထိုင်၍ သွားလေကုန်၏။ ယင်းသို့ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ငြိမ်းချမ်းလှစွာသော ကြောင့် သမာဓိ၏အကြောင်းရင်းဖြစ်သော သုခတရား ခိုင်ခံ့ သည်ထက်ခိုင်ခံ့စွာ ဖြစ်ပွားလာလေ၏။ သုခဖြင့် ပွားစည်းစိပြေ ရကား စိတ်အစဉ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ အလွန် အလွန် တည်ကြည်၍ နေလေတော့၏။

ဤသို့လျှင် အစဉ်သဖြင့်ရှေ့ပိုင်းဝယ် ဝိတက်အစရှိသော ဘာဝ- နာအလုပ်တရားတို့ တဆင့်ထက်တဆင့် ရင့်ကျက်ရင့်ကျက်ကာ ထက်မြက်သည်ထက် ထက်ထက်မြက်မြက်ဖြစ်ပွားကြ၍ တွန့်လည်း မတွန့်ဆုတ် ပြန့်လည်း မပြန့်လွင့်သဖြင့် အလယ်အလတ် မဇ္ဈိမ သမထပဋိပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်ကာ သဒ္ဓါ-စသော ဣန္ဒြေငါးပါး တို့သည်လည်း မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာကိစ္စကို အညီအမျှ ပြုလုပ်ရွက် ဆောင်ကြသဖြင့် ရှေးကထက် အထူးထက်မြက်သော ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ = ဤဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးတို့သည် သံဃာနုဿတိကာမာဝစရဘာဝနာ မဟာကုသိုလ်၌ စိတ္တက္ခဏ တချက်တည်းဝယ် ပြိုင်လျက်ဖြစ်ပေါ်လာကြ၍ ဥပစာရဈာန်ကိစ္စ ကို ပြီးစေကြလေသည်။ ဤသို့ ဖော်ပြရာပါ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့ ကာမာဝစရဘာဝနာ မဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် တွဲယှဉ်လျက် ဖြစ်ပွား လာသောအခါ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို “သံဃာနုဿတိဥပစာရဈာန် ကိုရသောပုဂ္ဂိုလ်” ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။ (ဤမှနောက် မေး ဖွယ် ဖြေဖွယ်တို့ကို ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါး အခဏ်း၌ ဆိုအပ် ပြီးသောနည်းကို အစဉ်မှီး၍ သိမှတ်ရာ၏)။

သံဃာနုဿတိဘာဝနာအကျိုး

ဤသံဃာနုဿတိဘာဝနာကို အခါခါကြိုးကုတ် အားထုတ်သော သူတော်စင်သည် အရိယသံဃာတော်၌ သူမတူတန် ရှိသော ကျိုးနွံခြင်းရှိသူဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သဒ္ဓါတရားနှင့်အလားတူစွာ သဒ္ဓါတရား ကြီးမားပြန့်ပြောခြင်းသို့၎င်း၊ သတိတရား ကြီးထွားပြန့်ပြောခြင်းသို့၎င်း၊ ပညာတရား ကြီးထွားပြန့်ပြောခြင်းသို့၎င်း၊ ကုသိုလ်တရား တိုးပွားပြန့်ပြောခြင်းသို့၎င်း ရောက်ရှိလေ၏။ နုသောပီတိ ရင့်သော ပီတိတရားတို့ ပြောများသောသူ ဖြစ်လေ၏။ ကြောက်ခြင်းကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ကို သည်းခံပယ်ဖျောက်နိုင်သူ ဖြစ်လေ၏။ ဒုက္ခကို သည်းခံနိုင်စွမ်းသောသူ ဖြစ်လေ၏။ အရိယာသံဃာတော်နှင့် အတူတကွ နေထိုင်ရသည့် အမှတ်သညာကို ရရှိလေ၏။ သံဃာနုဿတိ ဘာဝနာ ကုသိုလ်တရား၏ ဖြစ်ပွားကိန်းတည်ရာ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်ခန္ဓာကြီးသည် သံဃာတော်များ စည်းဝေးနေဆဲဖြစ်သော ဥပုသ်အိမ်သိမ် အပြင်ကဲ့သို့ ပူဇော်အထူးကို ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်တန်လေ၏။ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် သံဃာဂုဏ်တော်တို့ကို ကိုယ်တိုင်က ရရှိရန် အမြဲတစေ ညွတ်၍နေလေ၏။ ထိုသံဃာနုဿတိဘာဝနာ အလုပ်ကို အားထုတ်ပွားများသော သူ၏ အဖို့ရာ ထိုဘာဝနာ အစွမ်းဖြင့်ပင် အခါခပ်သိမ်း သံဃာဂုဏ်တော်များက စိတ်၌ အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဖြစ်ပေါ်၍ နေရကား သီလပျက်စီးရန် လွန်ကျူးအပ်သည့် (= လွန်ကျူးရမည့်) ပီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထု အာရုံနှင့် ကြိုက်ကြိုပေါင်းဆုံမိစေကာမူ အရိယာသံဃာတော်ကို မျက်ဝါးထင်ထင် ဖူးမြင်နေရသူ၏ သန္တာန်မှာကဲ့သို့ ဒုစရိုက်မှုမှ ရှက်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်း = ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပတရားတို့ အဖန်ဖန်ဖြစ်ပွားလေ၏။ ဤသံဃာနုဿတိဘာဝနာကို အခြေခံတည်ရာပြု၍ ဝိပဿနာတရား ပွားများလျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို အလွယ်နှင့်ရနိုင်၏။ ပါရမီမပြည့်စုံ မလုံလောက်သေး၍ မဂ်ဖိုလ်ကိုမရလျှင်လည်း ကောင်းရာသုဂတိဘုံဘဝသို့ လားရောက်ရ၏။ ဤကား သံဃာနုဿတိဘာဝနာ အကျိုးတည်း။

သံဃာဂုဏ်တော် ကိုးပါး ပြီး၏။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုး

ဤဖော်ပြရာပါ ဘုရားဂုဏ်ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း = ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ တရားဂုဏ်ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း = ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၊ သံဃာဂုဏ်ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း = သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းများသည် (၁) စိတ်ရှင်လန်းအားတက်ဖို့ရန် အောက်မေ့ပွားများခြင်း၊ (၂) ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာအလိုငှါ အောက်မေ့ပွားများခြင်းဟူ၍ နှစ်မျိုးစီ ရှိကြလေသည်။

(၁) ချဲ့ဦးအံ့—အကြင်အခါ၌ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဆယ်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ပွားများသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်အစဉ်သည် အသုဘအာရုံက စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းလှသောကြောင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ပျင်းရိငြီးငွေ့ကာ သက်သာရာမရရှိပဲ နွားဆိုးနွားရွတ်ကဲ့သို့ ထိုထိုအာရုံသို့ ပြေးသွားငြားအံ့။ ထိုအခါ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မူလနှလုံးသွင်းရင်းဖြစ်သည့် ထိုအသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခေတ္တပယ်ရှားထား၍ “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ” - အစရှိသည်ဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုဖြစ်စေ၊ တရားဂုဏ်တော်ကိုဖြစ်စေ၊ သံဃာဂုဏ်တော်ကိုဖြစ်စေ အဖန်ဖန် အောက်မေ့ရ၏။ ထိုသို့အောက်မေ့ဖန်များလတ်သောအခါ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်အစဉ်သည် ကြည်လင်အေးတက်၍ လာလေ၏။ နိဝရဏအပိတ်အဆိုတရားများ ကင်းကွာ၍သွားလေ၏။ ထိုသို့ စိတ်အစဉ် ကြည်လင်အေးတက်၍ လာသောအခါ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် တဖန်မူလနှလုံးသွင်းရင်း အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းရပြန်၏။

ဥပမာအားဖြင့် အားကောင်းသော ယောက်ျားသည် ပြာသာဒ်အထွတ်ထုတ်ကာပြုလုပ်ရန် သစ်ပင်ကြီးကို ခုတ်လှည်း ဖြတ်တောက်လေလျှင် အကိုင်း အခက်အလက်တို့ကို ဖြတ်ကာမျှဖြင့်ပင် ဓားမကြီး အသွားတုံး၍ သစ်ပင်ကြီးကို မဖြတ်နိုင်တည့်ရှိလတ်သော် စိတ်အားမလျော့ပဲ ပန်းပဲဖိုသို့သွားရောက်ကာ ထိုဓားမကြီးကို အသွားထက်အောင် ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ကဖန် ထိုသစ်ပင်ကြီးကို အပိုင်းအပိုင်း အလိုရှိတိုင်း ခုတ်ဖြတ်လေသကဲ့သို့တည်း။

ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤနည်းအတိုင်း အနုဿတိဘာဝနာ ဖြင့် မိမိစိတ်ကို ကြည်လင်အေးတက်ရှင်ပျအောင် ဆုံးမပြုပြင်ပြီး လျှင် တဖန် မူလနှလုံးသွင်းရင်းဖြစ်သည့် အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပွားများပြန်၍ အသုဘအင်္ဂုကို အာရုံပြုသည့် ရူပါဝ- စရပဌမဈာန်ကို ဖြစ်စေပြီးနောက် ထိုဈာန်၌ပါရှိသော ဈာန်အင်္ဂါ တို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု သုံးသပ်ဆင်ခြင် ပွားများကာ ဝိပဿနာဉာဏ်ဆယ်ဆင့် အစဉ်သဖြင့် ရင့်ကျက်ပြီးလျှင် လော- ကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်လေ၏။ ဤကား (၁-အမှတ်ပါ) စိတ်ရှင်လန်းအေးတက်ဖို့ရန် အောက်မေ့ပွားများခြင်းတည်း။

(၂) ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ မောနုဿတိ သံဃာ- နုဿတိ = ဤသုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အောက်မေ့ပွားများ ကာ ဥပစာရဈာန်မြောက်ရောက်ရှိလတ်သောအခါ (ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ပွားများသူအဖို့) “ယခု ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ-စသည်ဖြင့် အဖန်ဖန် အောက်မေ့သည်ကား အဘယ်သူနည်း၊ မိန်းမလေလော၊ ယောက်ျားလေလော၊ နတ်၊ လူ၊ မာရ်၊ မြဟ္မာတို့တွင် တဦးဦးဖြစ် လေသလော” ဟု ပရမတ္ထ သဘာဝဉာဏ်ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်သိမ်း ဆည်း စဉ်းစားရ၏။ ထိုသို့ ဆင်ခြင် သိမ်းဆည်း စဉ်းစားသော အခါ “မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ နတ်၊ မာရ်၊ မြဟ္မာတို့တွင် အခြား တဦးတယောက်မျှ မဟုတ်။ ထိုမိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ နတ်၊ မာရ်၊ မြဟ္မာဟူသည် ပရမတ္ထသစ္စာနယ်ပယ်၌ ရှိလည်းမရှိ၊ စင်စစ်သော် ကား သတိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်သည်ပင်လျှင် ‘သော ဘဂဝါ ဣတိပိ အရဟံ’-စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်အောက်မေ့၏” ဟု သိမြင်လာ ၏။ ထိုသို့ သိမြင်ပြီးနောက် “ထို ဆင်ခြင်အောက်မေ့သော စိတ် သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း၊ ထို ဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့် အတူတကွ ယှဉ်သော ခံစားမှု = ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း၊ ထို ဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့် အတူတကွယှဉ်သော မှတ်သားမှု = သညာ သည် သညာက္ခန္ဓာတည်း၊ ထို ဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ကြသော အာရုံကိုတွေ့ထိမှု = ဖဿ-စသော သဘောတရား တို့သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း၊ ဤသို့လျှင် ဤခန္ဓာလေးပါးတို့သည်

နာမ်ခန္ဓာ = နာမ်တရားအစုတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏”ဟု နာမ်တရားကို လည်း ပိုင်းခြားသိမြင်ပြီးလျှင် ထို နာမ်တရားအစု၏ မှီရာကို တဖန် ပညာဖြင့် ဆက်၍ရှာကြသည်တွင် ရှေးဦးစွာ ဟဒယဝတ္ထုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်လေ၏။ ထိုသို့ မြင်ပြီးမှ ထိုဟဒယဝတ္ထု၏မှီရာ မဟာဘုတ်ကြီးတို့ကို၎င်း၊ ထို မဟာဘုတ်တို့ကို မှီ၍ဖြစ်ကြသည့် ကြွင်းသောဥပါဒါရုပ်တို့ကို၎င်း မတွေ့တွေ့အောင် မသိသိအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သိမ်းဆည်းရ၏။ ထိုသို့ သိမြင်အောင်သိမ်းဆည်း ဆင်ခြင်ပြီးမှ “ဤ အလုံးစုံသော ရုပ်တရားအစုသည် ရူပက္ခန္ဓာ တည်း = ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါ သူတပါး ယောက်ျား မိန်းမ မဟုတ်”ဟု ပိုင်းခြားသိမြင်ပြီးမှ ဆိုအပ်ပြီးသည့် အကျဉ်းအားဖြင့် ရုပ်၊ နာမ်နှစ်ပါး၊ အကျယ်အပြားအားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အကျဉ်းအားဖြင့် “ဤခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာတည်း” ဟု ရှေးဦးစွာ ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိမြင်ရာ၏။ ထို့နောင်မှ “ထို ဒုက္ခသစ္စာကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော တဏှာ = လောဘသည် သမုဒယသစ္စာတည်း။ ထို ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာနှစ်ပါးတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာသည် နိရောဓသစ္စာတည်း။ ထို နိရောဓသစ္စာကို သိကြောင်း အဋ္ဌကိကမဂ်တည်းဟူသော အကျင့်ကောင်းသည် မဂ္ဂသစ္စာတည်း” ဟု ဤသို့ ရှေ့ပိုင်းဝယ် သစ္စာလေးပါးတို့ကို ပိုင်းခြားဆင်ခြင် သိမြင်ပြီးမှ ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ်အတိုင်း ပွားများအားထုတ်လတ်သော် အရိယမဂ်ဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်လေ၏။ ထိုအခါ ဇယာဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဤအနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာအလိုငှါ အောက်မေ့ပွားများအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်လေ၏။ (ဤ စကားရပ်စုကို အံ-ဋ္ဌ ၁၊ စာမျက်နှာ ၃၆၆၊ ၃၆၇-မှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြအပ်သည်)။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုး ပြီး၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား

မဟာဗုဒ္ဓဝင် ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ ၃၅၄-၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရား-စသည်တို့ကို “ဓမ္မရတနာအခဏ်းသို့ ရောက်မှ ရေးသား

ဖော်ပြပေအံ့” ဟု ဝန်ခံညွှန်ကြားခဲ့သည့်အတိုင်း ယခုအခါ ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ်တရား အကြောင်းအရာ မကျဉ်းမကျယ်ကို ရေးသား
ပြဆိုပေအံ့—

သစ္စံ သတ္တော ပဋိသန္ဓိ၊ ပစ္စယာကာရမေဝ စ။
ဒုဒ္ဒသာ စတုရော ဓမ္မာ၊ ဒေသေတုဉ္စ သုဒုက္ကရာ။

၁-သစ္စာလေးပါး တရားတို့၏ မချွတ်မယွင်း မှန်ကန်
ပုံ၊ ၂-ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ သတ္တဝါမဟုတ်ပါပဲလျက် အမှတ်
မှားအောင် သတ္တကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပုံ၊ ၃-တဘဝမှ
တဘဝသို့ ကူးသန်းဆက်စပ်ကာ ပဋိသန္ဓေတည်နေပုံ၊
၄-အဝိဇ္ဇာ - အစရှိသော တရားတို့၏ အကြောင်းအကျိုး
အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံ = ဤ တရားလေးမျိုးတို့မှာ ကိုယ်
တိုင်သိဖို့ရန်လည်း ခဲယဉ်းလှသည့်အပြင် ကိုယ်တိုင်သိရှိပြီး
သူတပါးတို့အား ဟောပြောဖို့ရန် အလွန်ခဲယဉ်းလှကုန်၏—

ဟူသော သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ-စသည်တို့အရ ဤပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ်တရားသဘောမှာ ပင်ကိုယ်ကပင် သိမြင်ရန်ခက်ခဲ နက်နဲ
လှသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဝင်စာဖတ်ပရိသတ် သူတော်စင်တို့အဖို့
မကျဉ်းမကျယ် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားနှင့်စပ်၍ သိမှတ်ဖွယ်တို့ကို
လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ၁၃-ပုဒ်”
တို့ကို၎င်း၊ “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဥဒ္ဓေသပါဠိတော်” ကို၎င်း ဦးတည်၍
ရေးသားဖော်ပြပါမည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဥဒ္ဓေသပါဠိတော်

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊
ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊
သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊
ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါ-
ဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ
ဇရာမရဏံ၊ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနသုပါယာသာ

သမ္ဘဝန္တိ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။

အနက်ကား— အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ = အဟုတ်အမှန်ကို မသိမမြင် မထင်လင်းမှု-ဟူသော အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ သင်္ခါရာ = ပစ္စုပ္ပန်အမှု သံသရာအမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းဟူသော သင်္ခါရမှုတို့သည်။ သမ္ဘဝန္တိ = ဖြစ်ပွားကုန်၏။

သင်္ခါရပစ္စယာ = ပစ္စုပ္ပန်အမှု သံသရာအမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းဟူသော သင်္ခါရတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဝိညာဏံ = ဘဝသစ်၌ ဝိညာဏ်သစ်ဖြစ်ပေါ်မှုသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

ဝိညာဏပစ္စယာ = ဝိညာဏ်သစ် ဖြစ်ပေါ်မှုကြောင့်။ နာမရူပံ = နာမ်အစု, ရုပ်အစုသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

နာမရူပပစ္စယာ = နာမ်အစု, ရုပ်အစုဖြစ်ပွားမှုကြောင့်။ သဠာယဏနံ = ဒွါရခြောက်မည် အကြည်ခြောက်ပါး သဠာယတန တရားစုသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

သဠာယတနပစ္စယာ = ဒွါရခြောက်မည် အကြည်ခြောက်ပါး ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့်။ ဖဿော = အာရုံကို တွေ့မှု-ဟူသော ဖဿခြောက်ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

ဖဿပစ္စယာ = ဖဿခြောက်ပါး ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဝေဒနာ = အာရုံကို ခံစားမှု-ဟူသော ဝေဒနာခြောက်ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

ဝေဒနာပစ္စယာ = ဝေဒနာခြောက်ပါး ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ တဏှာ = ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို ခုံမင်တွယ်တာ သာယာတပ်ငြိသော တဏှာခြောက်ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

တဏှာပစ္စယာ = တဏှာခြောက်ပါး ထင်ရှားရှိနေမှုကြောင့်။ ဥပါဒါနံ = မလွတ်နိုင်၊ မခွါနိုင် ပိုင်ပိုင်စေးချွဲအတွယ်မြဲသော ဥပါဒါနံတရားသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

ဥပါဒါနပစ္စယာ = ဥပါဒါနံတရား ထင်ရှားရှိနေမှုကြောင့်။ ဘဝေါ = လောကအစီးအပွား သံသရာအစီးအပွား ဟူသော = ကံတရား၊ ဝိပါက်တရားစုသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

ဘဝပစ္စယာ = ပစ္စုပ္ပန်စီးပွားမှု၊ သံသရာစီးပွားမှု ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဇာတိ = အဖန်ဖန်ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းသည်။ သမ္ဘဝတိ = ဖြစ်ပွား၏။

ဇာတိပစ္စယာ = ပဋိသန္ဓေနေမှု ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဇရာမရဏံ = အဖန်ဖန် အိုမင်းရင့်ဆွေးမှု၊ ပျက်ပြိုနိုးသေဆုံးမှုသည်၎င်း။ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနုဿုပါယာသာ = စိုးရိမ်ပူဆွေးမှု၊ ဝိကြွေးမြည်တမ်းမှု၊ ပင်ပန်းဆင်းရဲ၊ နှလုံးမသာယာမှု၊ သက်ကြီးရှိုက်ငင် ပင်ပန်းမှုတို့သည်၎င်း။ သမ္ဘဝန္တိ = ဖြစ်ပွားကုန်၏။ ဧဝံ = ဤသို့။ ကေဝလဿ = သုခမဖက် သက်သက်သော။ တေဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ = ဤ ဒုက္ခအစု၏။ သမုဒယော = ဖြစ်ပွားခြင်းသည်။ ဟောတိ = ဖြစ်၏။ ။(လယ်တီဆရာတော် အနက်)။

လယ်တီဆရာတော်၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ

(၁) အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ

ဗောဓိရတနာ၊ ယာဉ်စကြာဖြင့်၊ သစ္စာလေးရပ်၊ လေးကျွန်းပတ်သား၊ နတ်ဝိသုဒ္ဓိ၊ တုမရှိအား၊ ကြိစ္ဆါရ၊ ရှိဦးခလျက်၊ ဘဝသုံးပါး၊ ဟုန်းဟုန်းသွားသည်၊ ရထားသံသရာ၊ ယာဉ်စကြာ၏၊ ခြင်းရာဋ္ဌာပွတ်၊ သမုပ္ပါဒ်ကို၊ အတပ်သိရန်၊ နိဒါန်းပြန်ပိဋ်...။

အမှန်လေးချက်၊ သဘောနက်ကို၊ ဖုံးဝှက်ကွယ်ကာ၊ အဝိဇ္ဇာဟု၊ မဟာတမ၊ မောင်ကြီးကျလျက်၊ ဘဝမြို့သိုက်၊ ရှိန်ရှိန်အိုက်သား၊ အမှိုက်မီးစာ၊ ဤခန္ဓာကို၊ တွယ်တာသမှု၊ အကြောင်းပြု၍၊ အကုသလ၊ ဓမ္မညစ်ဆိုး၊ အပြစ်မျိုးကို၊ ကြီးကြီးပမ်းပမ်း၊ နေ့စဉ်ထမ်းသည်၊ ပါယ်လမ်းဗီဇ၊ အပုညနှင့်...၊ ဘဝနောင်ခါ၊ သံသရာဝယ်၊ လူ့ရွာနတ်ငြမ်း၊ စည်းစိမ်သွမ်းကို၊ ချမ်းသာအတိ၊ အထင်ငြိလျက်၊ 'ဂတိနောင်ကို၊ ကောင်းစေလိုဟု၊ ကုသိုလ်အရိုး၊ အမျိုးမျိုးကို၊ ကြီးကြီးစားစား၊ ပြုတုံငြားကာ၊ ဆယ်ပါးပုည၊ အာနေဇ္ဇဟု၊ ဘဝနိုးရင်း၊ ပွားတုံလျှင်းသည်၊ ဝဋ်ခင်း ဝဋ်နွယ်ရှည်သတည်း။ ။ (အရဆောင်လေ)။

မကျဉ်း မကျယ် အဓိပ္ပါယ်

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ = အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရသုံးမျိုးတို့ ဖြစ်ပွားကြသည်။ အနန္တစကြဝဠာ၌ အနန္တသတ္တဝါတို့ မည်မျှပင်များပြားစေကာမူ ပရမတ္ထ ဓမ္မစက္ခု ဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှုသုံးသပ်ဆင်ခြင်လျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါဆယ်နှစ်ပါး တရားသားမျှသာ ဖြစ်ချေသည်။ (အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာ မရဏ = ဤကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ ၁၂-ပါးတို့တည်း။ ပဋိစ္စ = အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကိုစွဲ၍ + သမုပ္ပါဒ် = သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ပွားခြင်းဟု ဆိုလိုသည်)။

ထိုတဆယ့်နှစ်ပါးတို့တွင် အဝိဇ္ဇာသည် သံသရာရှေ့ပိုင်း၏ ဝဋ်မြစ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဝိဇ္ဇာကို ရှေးဦးစွာ စတည် ဟောကြားတော်မူအပ်လေသည်။ “အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရသုံးမျိုးတို့ ဖြစ်ပွားကြသည်” ဟူရာ၌ အဝိဇ္ဇာကား အကြောင်း၊ သင်္ခါရသုံးမျိုးတို့ကား အကျိုးဖြစ်လေသည်။ (အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရသုံးမျိုးတို့ ဖြစ်ပုံသည် လင်္ကာအဓိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြရာ၌ ထင်ရှားလိမ့်မည်)။

စေတသိက်တရား ၅၂-ပါးတို့တွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော မောဟ-ခေါ်သော အကုသိုလ်စေတသိက်ကို အဝိဇ္ဇာဟူ၍ ခေါ်၏။ (အဝိဇ္ဇာ = မသိခြင်းသဘောဟုဆိုလိုသည်)။ ထိုမောဟ-ခေါ်သော အကုသိုလ်စေတသိက်ကို မသိခြင်းဟူ၍၎င်း၊ မလိမ္မာခြင်းဟူ၍၎င်း၊ အညုဏ်ဟူ၍၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာဟူ၍၎င်း၊ မောဟမှောင်ဟူ၍၎င်း အမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ခေါ်ဆိုလေသည်။ ထိုမသိခြင်း = မောဟအဝိဇ္ဇာသည်—

- (၁) ဒုက္ခသစ္စာ = ဒုက္ခဧကန် အမှန်ဖြစ်သော တေဘူမကဝဋ်တရား လောကီခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဒုက္ခဟူ၍ မသိခြင်း၊
- (၂) သမုဒယသစ္စာ = ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း အမှန်ဖြစ်သော တဏှာလောဘကို 'ဤတဏှာလောဘကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း မကောင်းသောတရားတည်း'ဟု မသိခြင်း၊
- (၃) ဒုက္ခနိရောဓသစ္စာ = ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းရာဧကန် အမှန်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားကို ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းရာဟူ၍ မသိခြင်း၊
- (၄) မဂ္ဂသစ္စာ = ထိုနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းဧကန် အမှန်ဖြစ်သော အရိယမဂ်တရား ရှစ်ပါးတို့ကို နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းဟူ၍ မသိခြင်း—

ဤသို့အားဖြင့် လေးပါးရှိလေသည်။ ဤသို့ သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို မသိခြင်း = မောဟလေးပါး ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့် အန္ဓမာလ ပုထုဇန်သုင်္ဂါတို့သည် အပါယ်လားကြောင်း မကောင်းမှုဒုစရိုက် အကုသိုလ်စေတနာတည်းဟူသော အပုညဘိသင်္ခါရ (၁)၊ ကာမသုဂတိခုနစ်ဘုံ ရူပဗြဟ္မာ တဆယ့်ခြောက်ဘုံသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သည့် ကာမကုသိုလ်စေတနာ ရူပကုသိုလ်စေတနာတည်းဟူသော ပုညဘိသင်္ခါရ (၂)၊ အရူပဗြဟ္မာဘုံ လေးရွာသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သည့် အရူပကုသိုလ်စေတနာလေးပါးတည်းဟူသော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ (၃) = ဤသင်္ခါရသုံးပါးတို့ကို ကြီးကြီးစားစား ပြုလုပ်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် "အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ = မောဟလေးပါး အဝိဇ္ဇာ အကြောင်းတရားကြောင့်

လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာတည်းဟူသော သင်္ခါရသုံးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ကြ၏”ဟု ဟောတော်မူလေသည်။

ပဌမလင်္ကာအဓိပ္ပါယ်။ ။ပဌမလင်္ကာ၌ “ဗောဓိရတနာ၊ ယာဉ်စကြာဖြင့်-အစ၊ ကြိစ္ဆါရ၊ ရှိဦးခလျက်” တိုင်အောင်သော စာပိုဒ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုးခြင်း = ပဏာမကို ပြဆိုသည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ—သမ္မုတိနတ်ဖြစ်သော စကြာဝတေးမင်းတရားသည် ဇောတိရသ-အမည်ရှိသော ပတ္တမြားရတနာကြီးကို လက်ဝယ်ပိုင်သကာ စကြာရတနာဖြင့် လေးကျွန်းကို လှည့်ပတ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ မဂ်ဉာဏ်လေးပါး ပတ္တမြားရတနာကြီးကို လက်ရပိုင်သတော်မူကာ ဒေသနာဉာဏ်တော်တည်းဟူသော ဓမ္မစကြာ ရတနာယာဉ်ကြီးဖြင့် သစ္စာလေးပါးတည်းဟူသော လေးကျွန်းကို အနှံ့ လှည့်ပတ်တော်မူသော အတုမရှိသည့် ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော တရားမင်းအား ကာယ-ဒွါရ၊ ဝစီဒွါရ၊ မနောဒွါရတည်းဟူသော ဒွါရသုံးပါးတို့ဖြင့် ဝပ်တွားရိကျိုး ရှိခိုးဦးခပါ၏-ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤ၌ မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး လေးဆယ့်ငါးဝါကာလကြာအောင် ဒေသနာဉာဏ်တော်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးတရားမှန်တို့ကို နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် မနေမနား ဟောကြားတော်မူသည်ကိုပင် “ဒေသနာဉာဏ်တည်းဟူသော ဓမ္မစကြာရတနာဖြင့် သစ္စာလေးရပ် လေးကျွန်းပတ်သည်”ဟု ဖွဲ့ဆိုတော်မူသည်။ နတ်ပြည် မြဟ္မာ့ပြည်၌ရှိကြသော နတ်မြဟ္မာတို့ကို ဥပပတ္တိနတ်ဟူ၍ ခေါ်၏။ လူ့ပြည်လူ့ရွာ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းပြုလုပ်သူ လူများကို သမ္မုတိနတ်ဟူ၍ ခေါ်၏။ အထက်နတ်မြဟ္မာတို့နည်းတူ လူအပေါင်းက “ဒေဝ = လောကသမ္မုတိနတ်”ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသမုတ်အပ်သောသူများဟု ဆိုလိုသည်။ အာသဝေါကုန်ခန်းပြီးသောဘုရား၊ ရဟန္တာတို့ကို ဝိသုဒ္ဓိနတ် = ကိလေသာကင်းစင်၍ ဖလသမာပတ်ဖြင့် တောက်ပတင့်တယ်တော်မူကြသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်များဟု ခေါ်ဆို၏။ ထိုဝိသုဒ္ဓိနတ်တို့တွင် မြတ်စွာဘုရားသည် အတုမရှိသော ဝိသုဒ္ဓိနတ်မင်း ဖြစ်လေသည်။

“ဘဝသုံးပါး၊ ဟုန်းဟုန်းသွားသည်-မှစ၍၊ နိဒါန်းပြန်ပိဋ္ဌ”
 တိုင်အောင်သော စာပိုဒ်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာကျမ်းကို ရေး
 သားစီကုံးမည့်အကြောင်း ဝန်ခံမှုတည်းဟူသော = ပဋိညာဉ်ကို
 ပြဆိုသည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ—ကာမဘဝ, ရူပဘဝ, အရူပဘဝတည်း
 ဟူသော ဘဝသုံးပါး၌ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တရားတို့ မပြတ်
 မစဲ မရပ်မနား ဖြစ်ပွား၍နေမှုတည်းဟူသော သံသရာကြီးကို “ဘဝ
 သုံးပါး၌ တဟုန်းဟုန်း ခုတ်မောင်း၍ သွားနေသော သံသရာ
 ရထား ယာဉ်စကြာကြီး” ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုတော်မူသည်။ ယင်းသံသရာ
 ရထားကြီး၏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ အကြောင်းအရာ အဋ္ဌပ္ပတ်ဟူ
 သည်မှာ တရားကိုယ်ချ၍ ကောက်ယူလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် = အ
 ကြောင်းကိုစွဲ၍ အကျိုးတရားတို့ဖြစ်ပွားမှုပင် ဖြစ်လေသည်။ ထို့
 ကြောင့် “ဘဝသံသရာရထားကြီး၏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ အကြောင်း
 အရာ အဋ္ဌပ္ပတ်တည်းဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို တပ်အပ်
 ထင်ထင် သိမြင်နိုင်ကြစေရန် လင်္ကာနိဒါန်း ပြန်ဆိုပေအံ့” ဟူ၍
 ဆိုလိုသည်။

“အမှန်လေးချက်၊ သဘောနက်ကို” ဟူသည်မှာ— သဘော
 သဘာဝ နက်နဲလှသော သစ္စာလေးပါးတရားကို ဆိုလိုသည်။
 “ဖိုးဝှက်ကွယ်ကာ၊ အဝိဇ္ဇာဟု၊ မဟာတမ၊ မှောင်ကြီးကျလျက်”
 ဟူသည်မှာ— အန္ဓဗာလ ပုထုဇန်တို့သန္တာန်ဝယ် ထိုသစ္စာလေးပါး
 အမှန်တရားကို အမှန်အတိုင်း မသိမမြင်နိုင်အောင် ရှေးဖော်ပြ
 ရာပါ မောဟလေးပါး အမှောင်ခေတ်တရားကြီးက ဖိုးဝှက်၍
 ထားသည်၊ ကွယ်ကာ၍ထားသည်။ လကွယ်နေ့ဖြစ်ခြင်း၊ သန်း
 ခေါင်အချိန်ဖြစ်ခြင်း၊ တောအုပ်အရပ်အလယ်၌ဖြစ်ခြင်း၊ မိုးတိမ်
 တို့ ထူထပ်အုံ့မှိုင်းနေခြင်း = ဤလေးချက် ပြည့်စုံနေသည်ကို
 အင်္ဂါလေးပါးရှိသော မှောင်ကြီးကျနေသည်ဟု လောကအလို
 ခေါ်ဆိုရလေသည်။ ထိုမှောင်ကြီးကျနေလျှင် မည်သည့်အရာကိုမျှ
 မသိမမြင်နိုင်ချေ။ အန္ဓဗာလ ပုထုဇန်တို့သန္တာန်မှလည်း ရှေး
 ဖော်ပြရာပါ မောဟလေးပါး အင်္ဂါလေးချက် စုံပြည့်နှက်သည့်

အမှောင်ကြီးကျနေသောကြောင့် မည်သည့်တရားကိုမျှ အမှန်အတိုင်း မသိမမြင်ကြချေဟု ဆိုလိုသည်။

“ဘဝမြုံ့သိုက်၊ ရှိန်ရှိန်အိုက်သာ၊ အမှိုက်မီးစာ၊ ဤခန္ဓာကို၊ တွယ်တာသမ္မ၊ အကြောင်းပြု၍” ဟူသည်မှာ—ကမ၊ ရူပ၊ အရူပ တည်းဟူသော ဘဝသုံးပါးမှာ ရာဂမီး ဒေါသမီး မောဟမီး- အစရှိသော တဆယ့်တသီး မီးများ တဟုန်းဟုန်း တောက်လောင်နေသဖြင့် အမြဲတစေ တရှိန်ရှိန် ပူလျက် အိုက်လျက်နေသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုဘဝသုံးပါးတည်းဟူသော ပူလှသည့် ရှိန်လှသည့် အိုက်လှသည့် ဘဝမြုံ့သိုက်ကြီးအတွင်းဝယ် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်နေကြသည့် ခန္ဓာတရားတို့ကား ရာဂ-အစရှိသော မီး တဆယ့်တပါးတို့၏ လောင်စာများသာ ဖြစ်၏။ အန္ဓဗာလ ပုထုဇန်တို့သည် ဖော်ပြရာပါ အဝိဇ္ဇာမှောင်ကြီးကျနေသောကြောင့် ပူလှ ရှိန်လှ အိုက်လှသော ဘဝမြုံ့သိုက်ကြီးအတွင်းမှာ မီးလောင်စာဖြစ်သည့် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပူမှန်းမသိ လောင်မှန်းမသိ ရှိန်မှန်းမသိကြပဲ ပြင်းထန်စွာ တွယ်တာတပ်မက်ကြလေသည်။ ယင်းသို့ တွယ်တာတပ်မက်သောကြောင့်-ဟုဆိုလိုသည်။

“အကုသလ(ပ)၊ ပါယ်လမ်းဗီဇ၊ အပုညနှင့်...” ဟူသည်မှာ—ယင်းသို့ ဘဝမီးလောင်စာ ငါးခန္ဓာတို့ကို တွယ်တာတပ်မက်မှု လောဘကို အကြောင်းပြု၍ အကုသိုလ်မှန်းမသိကြပဲ မိမိပစ္စုပ္ပန် ဘဝတသက်လျှာ ချမ်းသာရေးကို ရှေးရှု၍ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း-အစရှိသော အပါယ်လမ်းကြောင်း အပါယ်ဘဝမျိုးစေ့ဖြစ်သည့် အကုသိုလ်စေတနာ တဆယ့်နှစ်ပါး တည်းဟူသော အပုညဘိသင်္ခါရ အကုသလ / မေ့ပုပ်သိုး တရား ဆိုးတို့ကို ကြီးကြီးကုတ်ကုတ် နေ့စဉ် ပြုလုပ်မိကြလေတော့သည်။ (ဤကား အဝိဇ္ဇာကြောင့် အပုညဘိသင်္ခါရဖြစ်ပုံတည်း)။

“ဘဝနောင်ကို၊ ကောင်းစေလို၍၊ (ပ)၊ ဆယ်ပါးပုည၊ အာနေဉ္ဇဟု” — ဟူသော ဤစာပိုဒ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ပုညဘိသင်္ခါရနှင့် အာနေဉ္ဇဘိသင်္ခါရ = ဤနှစ်ပါးတို့ ဖြစ်ပွားကြပုံကို ပြဆိုသည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ—သစ္စာလေးပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာနှင့်

သမုဒယသစ္စာတို့သည် လောကီသစ္စာတို့ဖြစ်ကုန်၏။ ပူလောင်
 သောသစ္စာတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ နိရောဓသစ္စာနှင့် မဂ္ဂသစ္စာတို့သည်
 လောကုတ္တရာ သစ္စာ အေးချမ်းသော တရားတို့သာ အမှန်ဖြစ်
 ကုန်၏။ သို့သော် ပုထုဇန်တို့သန္တာန်၌ (အထူးသဖြင့်-ဝဇ္ဇာဘိရတ
 ပုထုဇန်တို့သန္တာန်၌) အဝိဇ္ဇာလေးပါး ဖုံးအုပ်ကွယ်ကာ၍ ထား
 ခြင်းကြောင့် ပူလောင်သော လောကီသစ္စာနှစ်ပါးတို့ကို ပူလောင်
 သောတရားဟု လားလားမျှ မသိကြသည့်အတွက် ထိုပူလောင်
 သော လောကီသစ္စာနှစ်ပါးကို လိုက်စားတွယ်တာ သာယာတပ်
 မက်သော တဏှာလောဘ ဖြစ်၍လာလေသည်။

ထိုသို့ လိုက်စားတွယ်တာ သာယာတပ်မက်သော တဏှာ
 လောဘ ဖြစ်ပွား၍လာသောအခါ (ဤပစ္စမတွဲ-အောက်စာမျက်နှာ
 ၅၉၈၊ လောကဝိဒူဂုဏ်အဖွင့်၌ ပြအပ်ခဲ့သော) ဝဇ္ဇာဘိရတ ပုထု-
 ဇန်တို့တွင် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အာသယဓာတ်ခံရှိသော ပုထုဇန်တို့သည်
 တမလွန်လောကကို မယုံကြည်ကြသည့်အတွက် တမလွန်လောက
 ကောင်းစားချမ်းသာရေးကို လုံးဝမတွေးတောတော့ပဲ ပစ္စုပ္ပန်
 ဤဘဝ တသက်လျှာ ချမ်းသာလျှင် ပြီးရော သဘောထားကာ
 ပါဏာတိပါတ - အစရှိသော အကုသိုလ်စေတနာ အပုညာ-
 ဘိသင်္ခါရတို့ကို ပြုမှားကြလေတော့သည်။ သဿတဒိဋ္ဌိအာသယ
 ဓာတ်ခံရှိသော ဝဇ္ဇာဘိရတပုထုဇန်တို့သည်ကား နောက်နောင်
 ဘဝ ကောင်းစားရေး ချမ်းသာရေးကို ရှေးရှုကြလျက် (ဝိဝဇ္ဇ-
 ပါဒကကုသိုလ် = မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏ အခြေခံ ကုသိုလ်မျိုး မဟုတ်
 သည့်) ဝဇ္ဇပါဒက = တေဘူမကဝင်္ဂ၏ အခြေခံဖြစ်သော ရိုးရိုး
 ကာမကုသိုလ် ရူပကုသိုလ် စေတနာတည်းဟူသော ပုညာဘိ-
 သင်္ခါရ, အရူပကုသိုလ် စေတနာတည်းဟူသော အာနေဇ္ဇာဘိ-
 သင်္ခါရ = ဤနှစ်ပါးတို့ကို ကြီးကြီးစားစား ပြုလုပ်ကြလေတော့
 သည်။ (ဤကား အဝိဇ္ဇာကြောင့် ပုညာဘိသင်္ခါရနှင့် အာနေဇ္ဇာ-
 ဘိသင်္ခါရတို့ ဖြစ်ပုံတည်း)။

“ဘဝနှီးရင်း၊ ပွားတုံလျှင်းသည်၊ ဝင်္ဂခင်းဝင်္ဂနွယ် ရှည်သ
 တည်း” ဤ၌ အဓိပ္ပာယ်မှာ—ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ

ကြောင့် သင်္ခါရသုံးပါးတို့ ဖြစ်ပွားခြင်းသည် ဘဝသုံးပါး ဝဋ်
 ရထားကြီး မရပ်မနား လှည့်လည်ဖြစ်ပွားတို့ အရင်းအနှီးများ
 ပွားများတိုးတက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဘဝအရင်းအနှီးများ
 ပွားစည်တိုးတက်လာလျှင် ကမ္မဝဋ်၊ ကိလေသဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်
 တည်းဟူသော ဝဋ်ကြီးသုံးသင်း ဘဝဒုက္ခအခင်း ဘဝဒုက္ခအနွယ်
 တို့ မပြတ်နိုင် မပြယ်နိုင်အောင် ရှည်၍လာလေတော့သတည်း -
 ဟု ဆိုလိုသည်။ ။ (ဤကား ပဌမလင်္ကာ၏ အဓိပ္ပာယ် မကျဉ်း
 မကျယ်တည်း။ အကျယ်ကို အလိုရှိမူ လယ်တီ ဆရာတော်ဘုရား
 ကြီး၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒီပနီကျမ်းကို ကြည့်ရှုမှတ်ယူကုန်ရာ၏။
 နောက်နောက်လင်္ကာတို့၌လည်း ဤနည်းအတူတည်း)။

(၂) သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ

ဝဋ်ခင်း ဝဋ်နွယ်၊ ရှည်ကြောင်းရှယ်သား၊ ဆယ်ဖြာ
 ပုည၊ အပုညနှင့်၊ ဘဝနှီးရင်း၊ ပွားတုံလျှင်းသော်၊ လေး
 သင်း ပါယ်ရှာ၊ အဖြာဖြာလျှင်၊ မြဟွာလူနတ်၊ ဘုံသုံး
 ရပ်၌၊ ခေတ်ပဓာန၊ ပြဋ္ဌာန်းလှသား၊ ဒွါရသခင်၊ ခြောက်
 ဝိညာဉ်ဟု၊ အရှင်ဓာတ်မင်း၊ ပေါ်တုံလျှင်း၍၊ ကိုယ်တွင်း
 ကိုယ်ပြင်၊ ထွက်၊ ဝင်တံခါး၊ အင်ခြောက်ပါး၌၊ အများ
 ရုပ်နာမ်၊ အတန်တန်လျှင်၊ ဝန်းရံဖြိုးဖြိုး၊ အမျိုးမျိုးကို၊ ဒုပ်
 စိုး ဆောင်ရွက်၊ လျှမ်းလျှမ်းတက်လျှင်၊ ထက်မြက်တေဇာ၊
 သူ့ရှိန်ဝါကြောင့်၊ ငါငါ သူသူ၊ လှပဲ နတ်ပဲ၊ အထင်လွှ
 လျက်၊ ငရဲအပါယ်၊ အသွယ်သွယ်လျှင်၊ ဝဋ်နွယ်ရှည်လျား၊
 တမားမားသည်၊ ခြောက်ပါး ဝိညာဉ် စွမ်းရည်တည်း။
 (အရဆောင်လေ)။

မကျဉ်း မကျယ် အဓိပ္ပာယ်

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်သည်-
 ဟူရာ၌ အကုသိုလ် စေတနာတည်းဟူသော အပုညာဘိသင်္ခါရ
 ကြောင့် အပါယ်ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့် ပဝတ္တိအခါ ကာမဘုံ ရူပ
 ဘုံတို့၌ အကုသုလဝိပါက်ဝိညာဏ်များ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ

ဖြစ်ကြလေသည်။ ကာမကုသိုလ်စေတနာတည်းဟူသော ပုညာဘိ-
 သင်္ခါရကြောင့် ကာမသုဂတိခုနစ်ဘုံ (လူ့ဘုံ,နတ်ဘုံ) တို့၌ ပဋိ-
 သန္ဓေဝိညာဏ် ၉-မျိုးနှင့် ပဝတ္တိအခါ ကာမဘုံ ရူပဘုံတို့၌ ကာမ
 ကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ် တဆယ့်ခြောက်မျိုးတို့ ထိုက်သည်အား
 လျော်စွာ ဖြစ်ကြလေသည်။ ရူပကုသိုလ် စေတနာတည်းဟူသော
 ပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် ရူပဗြဟ္မာ တဆယ့်ငါးဘုံ၌ ရူပဝိပါက်
 ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ပဝတ္တိဝိညာဏ်တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။ အရူပ
 ကုသိုလ် စေတနာ တည်းဟူသော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရကြောင့်
 အရူပဗြဟ္မာ့ဘုံ လေးဘုံတို့၌ အရူပဝိပါက် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်
 ပဝတ္တိဝိညာဏ်တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဤ၌ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စေတနာ = သင်္ခါရကြောင့် ဝိပါက်
 ဝိညာဏ်တို့ ဖြစ်ပေါ်ပုံကို သမင်္ဂီတာလေးပါး (= သမင်္ဂီလေးပါး
 ဟုလည်း ခေါ်၏) တို့ဖြင့် အကျဉ်းမှတ်ယူရာ၏။ မှတ်ယူပုံမှာ—

(၁) ကောင်းမှု, မကောင်းမှု ပြုသောအခါ ထိုအမှုကိစ္စကို
 ပြီးစေတတ်သော ကုသိုလ်စေတနာ, အကုသိုလ်စေတနာတို့ ဖြစ်
 ကြလေသည်။ ထိုစေတနာတို့ ခဏပစ္စုပ္ပန် အနေအားဖြင့် ထင်
 ရှားရှိနေခိုက်ကို စေတနာသမင်္ဂီတာ = စေတနာသမင်္ဂီ = ဇေ-
 ဆော်ပြုလုပ်မှုနှင့် ပြည့်စုံနေခြင်းဟုခေါ်၏။

(၂) ထိုကုသိုလ်, အကုသိုလ်စေတနာတို့သည် ခဏငယ်သုံး
 ချက် အသက်စေ့၍ ချုပ်ပျောက်ကြသောအခါ (အခြားဝိပါက်
 ဝိညာဏ်များကဲ့သို့) ဤခန္ဓာသန္တာန်၌ အသက်ပြတ် အစပြတ်
 ချုပ်ပျောက်ကြသည်မဟုတ်ပဲ “အကြောင်းအခွင့် ညီညွတ်ပြည့်စုံ
 လျှင် အကျိုးဝိပါက်ဝိညာဏ်စိတ် တရားလုံးတခု အနေဖြင့် ထင်
 ရှားဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော သတ္တိထူးကို” ထားရှိခဲ့၍ ချုပ်ပျောက်
 ကြလေသည်။ ထိုအမှုအရာသတ္တိထူးကား ဤခန္ဓာအစဉ်၌ အဟော
 သိကံ မဖြစ်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ၎င်းကိန်းလိုက်ပါလျက်ရှိ
 ချေသည်။ ထိုအမှုအရာသတ္တိထူးနှင့် ပြည့်စုံနေခြင်းကို ကမ္မသမင်္ဂီ-
 တာ = အမှုအရာသတ္တိထူးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းဟု ခေါ်၏။

(၃) ထိုကုသိုလ်ကံ, အကုသိုလ်ကံတို့ အကျိုးပေးချိန်တန်သော အခါ ဆိုင်ရာဒွါရ၌ ကံသော်၎င်း, ကံပြုစဉ်က ထိုကံထမြောက်ကြောင်း အဆောက်အဦ ဝတ္ထုပစ္စည်း တည်းဟူသော = ကမ္မနိမိတ်အာရုံသော်၎င်း, (သို့မဟုတ်) ထိုကံကြောင့် လားရောက်ရမည့် ဘဝဂတိ၌ တွေ့ရှိခံ, စံရမည့် အရာဝတ္ထု ပစ္စည်းများတည်းဟူသော = ဂတိနိမိတ်အာရုံသော်၎င်း ထင်၍ လာလေသည်။ (သေခါနီးသောသတ္တဝါတို့မှာ ဘုရား, ရဟန္တာမှတစ်ပါး မည်သူမဆို ဤအာရုံတို့ ထင်ကြသည်။ ထိုထင်သောအာရုံ အခြားမဲ့ နောက်ဘဝ၌ လိုက်ပါထင်မြင်နိုင်လောက်အောင် အားရှိစွာ ယူပြီးမှ ဤဘဝက စုတေကြမြဲဖြစ်သည်)။ ထိုသို့ ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ် = သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးထင်နေမှုနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို ဥပဋ္ဌာနသမဂ္ဂိတာဟု ခေါ်၏။

(၄) ထိုနောက် ဤဘဝမှ စုတေ၍ ထိုက်သက်ရာဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ (ဝိပါက်) ဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ပဋိသန္ဓေအခါ၏ နောက်၌လည်း (ပဝတ္တိအခါ၌လည်း) ထိုကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါက် ဝိညာဏ်စိတ်များသည် အခြားဝိထိစိတ်တို့ မဖြစ်သော အခါ၌ ဘဝအယဉ်မပြတ်ရန် ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်ပွားကြလေသည် (ဘဝင်ကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်ကြလေသည်)။ ထိုသို့ ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက် ဝိညာဏ်, ပဝတ္တိဝိပါက်ဝိညာဏ်များ ဖြစ်ပွားပြည့်စုံလာသည်ကို ဝိပါကသမဂ္ဂိတာ = အကျိုးဝိပါက်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း-ဟု ခေါ်ဆို၏။

ဤ၌ ဝိပါကဟူသည်မှာ ရှေးဖော်ပြရာပါ ကမ္မသမဂ္ဂိတာ အမှုအရာသတ္တိထူး၏ စိတ်ဝိညာဏ် ပရမတ္ထတရားလုံး (ဝိပါက်စိတ်) အဖြစ်ရောက်အောင် ရင့်ကျက်လာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤဆိုအပ်ပြီးသော သမဂ္ဂိတာလေးပါးကို ဆင်ခြင်လေ့လာ၍ ဝိပါက်စိတ်ဝိညာဏ်သည် စေတနာ သမဂ္ဂိတာခေါ်သော သင်္ခါရကို အခြေခံ အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ကို သိရှိရ၏။ ထိုကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ = သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး ဖြစ်ပွားလာ၏” ဟု ချုပ်၍ ဟောတော်မူလေသည်။

ဒုတိယလင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်။ ။ “ဝဋ်ခင်းဝဋ်နွယ်၊ ရှည်ကြောင်း ရှယ်သား၊(ပ)၊ အရှင်ဇာတ်မင်း၊ ပေါ်တုံလျှင်း၍” ဟူသည်မှာ— ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသောအတိုင်း အဘိသင်္ခါရသုံးပါး ဘဝအရင်း အနီးများ ပွားစည်းကြီးထွားလတ်သော် ထိုက်သက်ရာရာ အပါယ် လေးဘုံလူ့ ဘုံနတ်ဘုံ ဗြဟ္မာ့ဘုံတို့၌ ဖော်ပြရာပါသမင်္ဂီတာလေးပါး အစဉ်အတိုင်း ဝိပါကသမင်္ဂီတာခေါ်သော ဝိပါကဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်၍ လာလေသည်။ ထိုဝိပါကဝိညာဏ်စိတ်ကား နာမ်တရားတို့တွင် ပဓာနအချုပ်အချာတရားဖြစ်သည်။ မှန်၏— ရုပ်တရားဖက်၌ တေဇောဇာတ်သည် ပဓာနအချုပ်အချာဖြစ်၍ နာမ်တရားဖက်၌ စိတ်ဝိညာဏ်သည်ပဓာနအချုပ်အချာဖြစ်သည်။ (အကျယ်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဒီပနီ၌ ကြည့်ရှုရာ၏)။

ဝိပါကဝိညာဏ်စိတ်တို့ကို ကိစ္စအားဖြင့် ခွဲဝေလျှင် မြင်စိတ်၊ ကြားစိတ်၊ နံစိတ်၊ လျက်စိတ်၊ ထိစိတ်၊ သိစိတ်ဟူ၍ ခြောက်မျိုးပြား လေသည်။ ဤခန္ဓာကိုယ်၌ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်ဟူ၍ ဋ္ဌါရခြောက်ပါးတို့ ထင်ရှားရှိရာ မျက်စိ = စက္ခုဒွါရ၌ မြင်စိတ် = စက္ခုဝိညာဏ်သည် အစိုးရသခင် အရှင်စိတ်ဖြစ်လေသည်။ နား = သောတဒွါရ၌ ကြားစိတ် = သောတဝိညာဏ်သည် အစိုးရသခင် အရှင်စိတ်ဖြစ်လေသည်။ နှာခေါင်း = ဃာနဒွါရ၌ နံစိတ် = ဃာန ဝိညာဏ်သည် အစိုးရသခင် အရှင်စိတ်၊ လျှာ = ဇိဝှဒွါရ၌ လျက် စိတ်စားစိတ် = ဇိဝှဝိညာဏ်သည် အစိုးရသခင် အရှင်စိတ်၊ ကိုယ် = ကာယဒွါရ၌ ထိစိတ် = ကာယဝိညာဏ်သည် အစိုးရ သခင် အရှင်စိတ်၊ စိတ် = မနောဒွါရ၌ သိစိတ် = မနောဝိညာဏ် သည် အစိုးရသခင် အရှင်စိတ်ဖြစ်လေသည်။

“ကိုယ်တွင်း ကိုယ်ပြင်၊ ထွက်ဝင်တံခါး၊(ပ)၊ အုပ်စိုးဆောင် ရွက်၊ လျှမ်းလျှမ်းတက်လျှင်” ဟူသည်မှာ— (စက္ခုဝိညာဏ် = အမြင်စိတ်ဖြင့် မှတ်၍ ဖော်ပြပေအံ့) ဘုန်းရှင်ကံရှင် မင်းသား တယောက် ပေါ်ပေါက်လာလျှင် ထိုမင်းသား၏ အခြံ အရံဖြစ် သောသူများ၊ ထိုမင်းသားနေထိုင်ရာ ရာဇပလ္လင်၊ ထိုရာဇပလ္လင်၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထီးနန်း မင်းခမ်းမင်းနားများ ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်

လာရသကဲ့သို့ ဘုန်းရှင်ကံရှင် မင်းသားနှင့်တူသော စက္ခု-
 ဝိညာဏ် = အမြင်စိတ်တခုအတွက် အခြံအရံမင်းချင်းယောက်ျား
 အစေအပါးတို့နှင့်တူသော ယဉ်ဖော်ယဉ်ဖက် စေတသိက် ခုနစ်
 ပါး၊ ရာဇပလ္လင်နှင့်တူသော စက္ခုဝတ္ထု = စက္ခုဒွါရ = မျက်စိ
 အကြည်ရုပ်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထီးနန်း မင်းခမ်းမင်းနားများနှင့် တူ
 သော မျက်စိအကြည် ရုပ်ကလာပ်တွင်ပါသော ရုပ်တရားများ
 ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကြရ၏။ မင်းသားသည် ဖော်ပြရာပါ အခြံ
 အရံ မင်းခမ်းမင်းနားတို့ကို လျှမ်းလျှမ်းတောက်အုပ်စိုးကာ မင်း
 စည်းစိမ်ကို သုံးဆောင်ခံစားသကဲ့သို့ စက္ခုဝိညာဏ် အမြင်စိတ်
 တည်းဟူသော မင်းသားသည်လည်း ဖော်ပြရာပါ ယဉ်ဖော်
 ယဉ်ဖက် စေတသိက်ခုနစ်ပါး အခြံအရံများနှင့်တကွ စက္ခုဒသက
 ရုပ်ကလာပ်စသော မင်းခမ်းမင်းနား ရုပ်တရားများကို လျှမ်းလျှမ်း
 တောက်အုပ်စိုးကာ ရူပါရုံအရသာကို ခမ်းနားစွာ ခံစားသုံး
 ဆောင်လေသည်။ (သောတဝိညာဏ် = အကြားစိတ် - စသည်
 တို့၌လည်း ဤနည်းကိုမှီ၍ သိရ၏)။

လူတယောက်၏ တနေ့တာ လုပ်ငန်းရပ်များကို ပရမတ္ထ
 မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်လျှင် မြင်မှု၊ ကြားမှု၊ နံမှု၊ လျက်မှု၊ ထိမှု၊
 သိမှုတည်းဟူသော ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး တရားသားသာဖြစ်
 ကြောင်း ကောင်းစွာ တွေ့ရှိနိုင်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် တနေ့လုံး
 အုန်းအုန်းကြွက် လျှမ်းလျှမ်းတက် ပြုမူပြောဆို ကြံစည်နေသမျှ
 အလုပ်ကိစ္စမှန်သမျှ ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး တရားသားဖြစ်ကြောင်း
 ထင်ရှားလေပြီ။

“ထက်မြက်တေဇာ၊ သူ့ရှိန်ဝါကြောင့်၊ (ပ)၊ ခြောက်ပါး
 ဝိညာဏ်စွမ်းရည်တည်း” ဟူသည်မှာ—ယင်းသို့ နေ့ရှိသမျှ လရှိ
 သမျှ နှစ်ရှိသမျှ မပြတ်ဆက်ကာ ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးတို့ အုန်း
 အုန်းကြွက် လျှမ်းလျှမ်းတက် ဖြစ်ပွားနေခြင်း အလုပ်လုပ်နေခြင်း
 ဖြစ်ရကား ထိုဝိညာဏ်ခြောက်ပါး၏ တန်ခိုးတေဇာ အရှိန်အဝါ
 သတ္တိကြောင့် ငါဝဲ၊ သူဝဲ၊ လူဝဲ၊ နတ်ဝဲ၊ ငါမြင်သည်၊ ငါကြား
 သည်၊ ငါနမ်းရှူသည်၊ ငါစားသည်၊ ငါထိသည်၊ ငါသိသည်၊ သူ

မြင်သည်၊ သူကြားသည်-အစရှိသည်ဖြင့် အဖုံဖုံ အနဲနဲ အထင်လွဲ
 မှုတွေ ပေါ်လာရလေသည်။ ထိုသို့ အထင်လွဲမှုတွေပေါ်လာလျှင်
 အပေါ်ယံငရဲ-အစရှိသော ဝဋ်နွယ်များ ရှည်သည်ထက် ရှည်လျား
 ကြီးမားသည်ထက် ကြီးမား၍ လာလေတော့၏။ ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်း
 သည် ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး၏ စွမ်းရည်တည်း-ဟု ဆိုလို၏။

(၃) ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ

ခြောက်ပါးဝိညာဉ်၊ စွမ်းရည်အင်ကြောင့်၊ မီးတွင်
 ရှိန်ဝါ၊ ထက်ကြပ်ပါသို့၊ မကွာတူကွ၊ ဖြစ်ပေါ်ကြသား၊
 ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ စေတနာနှင့်၊ သညာ၊ ဝိတက်၊ ရောင်စုံ
 ယှက်သည်၊ အမျက်ကြောင်ဝယ်၊ ကြီးစုံခြယ်သို့၊ အသွယ်
 အသွယ်၊ အနွယ်နွယ်လျှင်၊ ဆန်းကြယ်စွာလှ၊ နာမ်ကာယ
 နှင့်...၊ ဘူတ - ဟူပေ၊ မြေ၊ ရေ၊ လေ၊ မီး၊ ဇာတ်ကြီး
 လေးတန်း၊ အမာခံလျက်၊ အရံရုပ်သေး၊ နှစ်ဆယ့်လေးတည်း၊
 ပေါင်းထွေးမျှညီ၊ အဋ္ဌဝီသ၊ ရုပ်ကာယ-ဟု၊ နာမ၊ ရူပ၊
 ဓမ္မအပြား၊ ဤနှစ်ပါးလည်း၊ ထင်ရှားစုံစွာ၊ ပေါ်တုံလင်၍၊
 နာနာကာယ၊ အနန္တလျှင်၊ ရူပရုပ်ဟန်၊ သဏ္ဌာန်အမှု၊
 ဇာတ်မတူသည့်၊ လူအရပ်ရပ်၊ နတ်အထွေထွေ၊ ရေမျိုး၊
 ကုန်းမျိုး၊ ကောင်းဆိုးယုတ်ညံ့၊ အကန့်ကန့်လျှင်၊ ခြားသန့်
 ပေါ်ယယ်၊ သောသောကြွယ်သည်၊ ၊ နှစ်သွယ်နာမ်ရုပ်
 စွမ်းရည်တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

မကျဉ်း မကျယ် အဓိပ္ပါယ်

ဘုန်းရှင်ကံရှင် မင်းသားတယောက် ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ထွန်း
 လာလျှင် ထိုမင်းသား၏ ဘုန်းကံကြောင့်ပင် အခြံအရံ ပရိသတ်
 များ အသုံးအဆောင် ထီးနန်းစည်းစိမ် မင်းခမ်းမင်းနားများတို့
 အရံသင့် ပေါ်ထွန်းဖြစ်ရှိလာရသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် ဝိညာဏ်
 ခြောက်ပါး မင်းသားခြောက်ယောက်တို့ ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ထွန်း
 လာသောအခါ ထို ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးဟူသော အကြောင်း
 ကြောင့်ပင် ထိုဝိညာဏ်တို့၏ အခြံအရံ အသင်းအပင်း ပရိသတ်

အနေဖြင့် ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် ထိုက်သက်ရာ စေတသိက်တရား များနှင့် ထိုဝိညာဏ်တို့၏ အသုံးအဆောင် ထီးနန်းမင်းခမ်း မင်းနားများနှင့် တူသော ရုပ်တရားတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကြ လေတော့သည်။

တတိယလင်္ကာ အဓိပ္ပာယ်။ ။မီးဟူ၍ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ထိုမီး၏ အရှိန်အဝါသည် ထက်ကြပ်ပါလာသကဲ့သို့၎င်း၊ အမျက်ခေါ်သော ကြောင်ကျောက်ဝယ် အဆင်းအရောင် အမျိုးမျိုးရှိသော ကြီး အသွယ်သွယ်တို့ အနွယ်အနွယ် ထက်ကြပ်ပါလာသကဲ့သို့၎င်း ထိုအတူပင် ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး ဖြစ်ပွားလာသည်ရှိသော် ထို ဝိညာဏ်တို့၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့် အတူတကွ ဖြစ်ပျက်မျှသည့် ဖဿ = အာရုံကို တွေ့ထိကြိတ်နယ်မှုသဘော၊ ဝေဒနာ = အာရုံ ရသ အာရုံရည်ကို ပိုင်နိုင်စွာခံစားမှုသဘော၊ စေတနာ = ယှဉ် ဖော် ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို မိမိကိစ္စ၌ မလစ်မဟင်း ရွက်ဆောင် ကြအောင် လှုံ့ဆော် တိုက်တွန်းပေးမှုသဘော - ဤသို့စသည် အလွန်ဆန်းကြယ်လှသော စေတသိက်ခေါ်သည့် နာမ်တရားများ၊ မဟာဘုတ်ကြီးလေးပါး ဥပါဒါရုပ် နှစ်ဆယ့်လေးပါးတည်းဟူ သော ရုပ်တရားများ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေတော့၏။

ယင်းသို့ နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး ထင်ရှားပြည့်စုံစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အခါ အနန္တသတ္တဝါတို့မှာ ကိုယ်ကာယအမျိုးမျိုး ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုး အမူအရာအမျိုးမျိုး ဇာတ်အနွယ်အမျိုးမျိုး လူအမျိုးမျိုး နတ်အမျိုးမျိုး ရေနေသတ္တဝါအမျိုးမျိုး ကုန်းနေသတ္တဝါအမျိုးမျိုး အမြတ်စား အကောင်းစား သတ္တဝါ၊ အညံ့စားသတ္တဝါအမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြကာ သူ့အမျိုးနှင့် သူ့ဇာတ်အနွယ် ခြားလျက်သန့်လျက် မရေနိုင် မတွက်နိုင်အောင် သောသောကြွက် ထင်ရှားဖြစ်ပွား ကြလေကုန်တော့သည်။

ဤ၌ သတ္တဝါတယောက်နှင့် တယောက် အယုတ်သဖြင့် ညီ အစ်ကို မောင်နှမ ညီအမပင် ဖြစ်လင့်ကစား အဆင်း ပုံပန်း သဏ္ဍာန် စိတ်နေသဘာဝထားပု စ၍ အမူအရာ မတူကြခြင်း၊ အထူးထူး အပြားပြား အဆန်းတကြယ်ဖြစ်ကြခြင်း၏ အကြောင်း

ရင်းမှာ တဏှာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဆန်းကြယ်မှု မတူမှုကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ တဏှာက စိတ်နှင့်တွဲယှဉ်မှီတွယ်ကာ အကြင်သို့ သဘောရှိသော အဆင်းပုံပန်းသဏ္ဍာန် စိတ်နေသဘောထားကို သာယာတပ်မက် နှစ်သက်၏။ ထိုတဏှာ၏ လှုံ့ဆော်ချက်အရ ထိုတဏှာသာယာတပ်မက်နှစ်သက်သော အဆင်းပုံပန်းသဏ္ဍာန် စိတ်နေသဘောထားရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ကို ရရှိဖို့ရန် ကောင်း၊ မကောင်းကံကို ပြုလေတော့၏ (= တဏှာဆန်းကြယ်သော ကြောင့် ကံဆန်းကြယ်သည်)။ ထိုပြုခဲ့သောကံက အမျိုးမျိုးဖြစ် လေသောကြောင့် ထိုကံအမျိုးမျိုး၏ အကျိုးခန္ဓာတို့ ဖြစ်ပွားပေါ် ပေါက်လာသော အခါမှလည်း ဘဝဂတိအမျိုးမျိုး ဇာတ် အမျိုးမျိုး အဆင်းပုံပန်းသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး စိတ်နေသဘောထား အမျိုးမျိုး တယောက်နှင့်တယောက် မတူထူးခြား ကွဲပြားဆန်း ကြယ်စွာ ဖြစ်လာကြလေသည် (= ကံဆန်းကြယ်သောကြောင့် ဘဝဂတိ - စသည် အဆန်းတကြယ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်) ဟု ဆိုလိုသည်။

(၄) နာမရူပမဇ္ဈယာ သဠာယတနံ

ထင်ရှားစေ့စုံ၊ အပုံပုံလျှင်၊ တည်တံ့နာမ်ရုပ်၊ ကိုယ် သမုတ်သား၊ အထုပ်အထယ်၊ ကြီးငယ်ကာယ၊ ပေါ်ပြန် ကလည်း၊ ဒွါရတွင်မည်၊ ဖိတ်ဖိတ်လည်သည်၊ အကြည် ခြောက်မျိုး၊ ကိုယ်လုံးဖြိုးလျက်၊ အရိုးစီစဉ်၊ အမြင်-စက္ခု၊ ကြားမှု-သောတ၊ ဃာန-အနံ၊ လျက်ရန်-ဇိဌ၊ ကာယာ- တွေထိ၊ အသိ-မနေ၊ မရောမယှက်၊ တလက်လက်လျှင်၊ အမျက်စိန်ရည်၊ လဲလဲကြည်သို့။ ခြောက်မည်အာရုံ၊ အလုံး စုံလည်း၊ ပုံသဏ္ဍာန်ရိပ်၊ နိဗိတ်အသွင်၊ အကုန်ထင်၍၊ ဤရှင်၊ ဤလူ၊ ဤမူ နေ၊ လ၊ ရူပသဏ္ဍာန်၊ အသံအမျိုး၊ အခိုးလှိုင်ပျံ၊ ရနံ့ထိုထို၊ အချို၊ အချဉ်၊ ဤလျှင်အပူ၊ ဤမူ အအေး၊ အတွေးအသိ၊ ပြည့်စုံဘိ၍၊ ငါ၏ဤကိုယ်၊ ငါ မင်းပျိုဟု၊ အဆိုအထင်၊ အမြင်မှောက်မှား၊ စိတ်နေကြား

ဘို့၊ တံခါးခြောက်သင်း၊ ကိုယ်လုံးလင်းသည်၊ ခြောက်
ခင်းဓာတ်မှန် စွမ်းရည်တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

ဤစာပိုဒ်မှ စ၍ လင်္ကာကိုအရင်းတည်ကာ အဓိပ္ပာယ်ကို
ပေါင်း၍ ပြဆိုတော့အံ့—ဝိညာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ကြသော
ရူပကာယ၊ နာမကာယ=နှစ်ပါးတို့တွင် ရူပကာယ၏အာနုဘော်
ကြောင့် မျက်စိအကြည်၊ နားအကြည်၊ နှာခေါင်းအကြည်၊ လျှာ
အကြည်၊ ကိုယ်အကြည်ဟူသော ရုပ်အကြည်ငါးပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်
လာကြကုန်၏။ နာမကာယ၏ အာနုဘော်ကြောင့် မနောဟူသော
စိတ်ဝိညာဏ်အကြည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

သတ္တဝါလေးမျိုးရှိသည်— (၁) အဏှဇသတ္တဝါ = အဥ၌
သန္ဓေတည်စွဲဖြစ်ပွားသောသတ္တဝါ၊ (၂) ဇလာဗုဇသတ္တဝါ =
အမိသားအိမ်၌ သန္ဓေတည်စွဲဖြစ်ပွားသောသတ္တဝါ၊ (၃) သံသေ-
ဒဇသတ္တဝါ = ရေညှိစသည် ကြာပန်းစသည် အမြှုပ်အမှေး၌
သန္ဓေတည်စွဲဖြစ်ပွားသောသတ္တဝါ၊ (၄) ဩပပါတိကသတ္တဝါ =
ပဋိသန္ဓေတည်နေစအချိန်ကပင် တဆယ့်ခြောက်နှစ်အရွယ် အနှစ်
နှစ်ဆယ်အရွယ် ကိုယ်ထည်ထင်ရှား ဖြစ်ပွားသောသတ္တဝါ =
ဤသို့ လေးမျိုးရှိကြသည်။

အုန်းသီး ထန်းသီး သရက်သီး ပိန္နဲသီး-စသော ခပ်သိမ်းသော
အသီးတို့မှာ အချိန်ကျလျှင် အစေ့အိမ် အဆံအိမ်ပေါ်၍ အစေ့
အဆံ တည်ချိန်ကျလျှင် တည်ကြထည့်ကြကုန်သကဲ့သို့ ထိုအတူ
အဏှဇသတ္တဝါ၊ ဇလာဗုဇသတ္တဝါတို့မှာ ပဋိသန္ဓေ တည်နေပြီး
နောက် ပဝတ္တိအခါ၌ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာဟူသော ရုပ်အကြည်
လေးပါး ဖြစ်ချိန်ပေါ်ချိန် ကျသောအခါ မျက်စိအိမ်၊ နားအိမ်၊
နှာခေါင်းအိမ်၊ လျှာအိမ်တို့နှင့်တကွ အကြည်လေးပါးတို့ ထင်ရှား
ဖြစ်ပေါ်၍ လာကြကုန်၏။ အကြည်ရုပ်တည်းဟူသော အဆံ
ထည့်၍ လာကြကုန်၏။ ကိုယ်အကြည်သည်မူကား ပဋိသန္ဓေ
ဝိညာဏ်နှင့် အတူတကွပြိုင်လျက် တည်၍လာ၏။

ဥပပတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သံသေဒဗုဂ္ဂိုလ်တို့၌ကား ရုပ်အကြည်ငါးပါး
 လုံးပင် ပဋိသန္ဓေစိတ်ဝိညာဏ်နှင့် အတူတကွပြိုင်လျက် ဖြစ်ပေါ်
 လာကြကုန်၏။ မြဟ္မာတို့၌ကား ဃာနဓာတ်အိမ်၊ ဇိဝှါဓာတ်အိမ်၊
 ကာယဓာတ်အိမ်တို့မှာ အိမ်သက်သက်သာ တည်ရှိကြကုန်၏။
 ပသာဒဓာတ်အကြည် မပါရှိကြကုန်။

သတ္တဝါတို့မှာ မျက်စိကိုဖြစ်စေတတ်သော အတိတ်ကံရှိသည်။
 ထိုကံကြောင့် ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ ထို ကမ္မဇ
 မဟာဘုတ်ရုပ်တို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော အကြည်ဓာတ်ရုပ်ကို မျက်စိ
 အကြည်ရုပ်ဟု ခေါ်၏။ ထိုအတူ နားကိုဖြစ်စေတတ်သော (ပ)
 နှာခေါင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော၊ လျှာကိုဖြစ်စေတတ်သော၊ ကာယ
 = ကိုယ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော အတိတ်ကံရှိသည်။ ထို အတိတ်
 ကံကြောင့် ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ ထို ကမ္မဇ-
 မဟာဘုတ်ရုပ်တို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော အကြည်ဓာတ်ရုပ်များကို နား
 အကြည်၊ နှာခေါင်းအကြည်၊ လျှာအကြည်၊ ကိုယ်အကြည်ရုပ်ဟု
 ခေါ်၏။ (ဤကား ရူပကာယကြောင့် ရုပ်အကြည်အာယတန
 ငါးပါး ဖြစ်ပွားကြောင်းတည်း)။

ဖဿ၊ဝေဒနာ၊စေတနာ-အစရှိသော စေတသိက်တရား နာမ-
 ကာယကြောင့် မနောအကြည်ဟူသော မနာယတနသည် ဖြစ်ပွား
 လာ၏။ ဤမနောအကြည် = မနာယတနဟူသည်လည်း ပဓာန
 ဓာတ်မင်းဖြစ်သော စိတ်ဝိညာဏ်ပင်တည်း။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “အမိ
 ကြောင့် သားသမီးဖြစ်သည်” ဟူသကဲ့သို့ “ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်
 ရုပ်ဖြစ်သည်” ဟု ရှေး၌ဆိုပြီးဖြစ်၍ “သား သမီးတို့မှ အမိဖြစ်ပြန်
 သည်” ဟု ဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်ရာသည်မဟုတ်လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။
 အဖြေကား—သစ်စေ့မှ သစ်ပင်ဖြစ်၏။ သစ်ပင်မှ တဖန်သစ်စေ့
 ဖြစ်ပြန်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ရှေးသစ်စေ့ကား တခြား၊ နောက်သစ်
 စေ့ကား တခြားတည်း။ ဤအတူပင် စေတသိက်နာမ်တရား ၅၂-
 ပါးရှိသည်တွင် ဝိတက်၊ ဝိစာရလွန်ကဲသောအခါလည်းရှိ၏။ ဝိရိ-
 ယလွန်ကဲသောအခါလည်းရှိ၏။ ဝိတိလွန်ကဲသောအခါ၊ ဆန္ဒ
 လွန်ကဲသောအခါ၊ နွားငတ်ရေချ လောဘလွန်ကဲသောအခါ၊

ယမ်းပုံမီးကျ ဒေါသလွန်ကဲသောအခါလည်းရှိ၏။ ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် အသီးအသီး လွန်ကဲမိ လွန်ကဲရာ လွန်ကဲစွာဖြစ်ကြသော အလှည့်အလည်ရှိကြ၏။ ထိုသို့ရှိရာ၌ ဝိတက်လွန်ကဲသောအခါ ဝိတက်လှုံ့ဆော်တိုင်း စိတ်ဝိညာဏ်သည် ရှေ့ဆောင် ရှေ့သွားလမ်းညွှန်လမ်းပြအနေဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လိုက်ပါ၍ လာရလေသည်။ ယင်းသို့ ဝိတက်,ဝိစာရ,လောဘ,ဒေါသ-အစရှိသော နာမ်တရားတို့၏ လှုံ့ဆော်ချက်ဖြင့် စိတ်ဝိညာဏ်တဖွားဖွား ရှေ့သွားပြု၍ ဖြစ်ပေါ်ရသောအခါ စေတသိက် နာမ်တရားတို့ကြောင့် စိတ်ဝိညာဏ်ဟူသော မနာယတန ဖြစ်ပေါ်လာသည် မည်၏။ (တနည်း) “မီးကြောင့် လေဖြစ်သည်၊ လေကြောင့် မီးပွားပြန်သည်” ဟူသကဲ့သို့ မီးနှင့်တူသော စိတ်ဝိညာဏ်ကြောင့် လေနှင့်တူသော စေတသိက်နာမ်တရားတို့ ဖြစ်ပွားကြ၍ ထိုလေနှင့်တူသော စေတသိက်နာမ်တရားတို့ကြောင့်ပင် မီးနှင့်တူသော စိတ်ဝိညာဏ်တရား အဆင့်ဆင့်ပွားရပြန်လေသည်။

တနည်း—မြေ,ရေ,မီး,လေဟူသော = ဓာတ်ကြီး လေးပါးတို့သည် အချင်းချင်း မကင်းရာမကင်းအပ်ဖြစ်ကြ၍ တပါးဖြစ်လျှင် အခြားသုံးပါးတို့ တပါတည်းဖြစ်ပေါ်ကြရသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်လျှင်လည်း ထိုက်သက်ရာစေတသိက်နာမ်တရားတို့ တပါတည်း ဖြစ်ပေါ်ကြရလေသည်။ စေတသိက်နာမ်တရားစု ဖြစ်ပေါ်လျှင်လည်း စိတ်ဝိညာဏ် အမြဲပါဝင်ဖြစ်ပွားရတော့၏။ (ဤကား နာမကာယကြောင့် စိတ်အကြည်မနာယတန ဖြစ်ပွားကြောင်းတည်း)။

သက်ရှိသတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် ဤအကြည်ခြောက်ပါး ထင်ရှားဖြစ်ကြရှိကြသောကြောင့်သာ အသုံးဝင်လေသည်။ အကယ်၍ မရှိကြပါမူ ထင်းတုံးပမာ ဘာမျှအသုံးကျမည်မဟုတ်ချေ။ ထိုအကြည်ခြောက်မျိုးကိုပင် ဒွါရခြောက်ပါး တံခါးခြောက်ပေါက် ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆို၏။ ဒွါရဆိုသော်လည်း အပေါက်ဟင်းလင်း အာကာသတံခါးမျိုးဖြစ်၍ ဆိုသည်မဟုတ်၊ ဖန်တံခါး မှန်တံခါး များကဲ့သို့ ဖိတ်ဖိတ်လည်သော အကြည်တံခါးမျိုးသာဖြစ်ကြ၏။

မျက်စိအကြည်သည် မျက်လုံးအိမ်မှာ ဖြစ်ပေါ်၏။ နားအကြည် သည် နားတွင်းမှာ၊ နှာအကြည်သည် နှာခေါင်းတွင်းမှာ၊ လျှာ အကြည်သည် လျှာအပြင်ပေါ်မှာ၊ ကာယအကြည်သည် တကိုယ် လုံး အတွင်းအပြင်မှာ အနှံ့အပြား ဖြစ်ပေါ်၏။ စိတ်ဝိညာဏ် မနောအကြည်ကား နှလုံးအိမ်တွင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤသည်ကို ပင် လက်၌ “အကြည်ခြောက်မျိုး၊ ကိုယ်လုံးဖြိုးလျက်” ဟု စပ်ဆို လေသည်။

သစ်ကိုင်း သစ်ခက်ပေါ်၌ ငှက်နားသည်နှင့် တပြိုင်နက် အကိုင်း လှုပ်ခြင်း၊ မြေ၌ အရိပ်ထင်ခြင်း = ဤနှစ်မျိုး တချိန်တည်းဖြစ် သကဲ့သို့ အဆင်းမျိုးစုံ ရူပါရုံသည် မျက်စိအကြည်၊ မနော အကြည် = ဤအကြည်နှစ်ချက်၌ တပြိုင်နက် ထင်ပြတိုက်ဆိုက် လေ၏။ ထိုအခါ မြင်မှု = စက္ခုဝိညာဏ်ခေါင်းဆောင်လျက် စက္ခု ခွါရဝီထိစိတ်အစဉ် မနောခွါရနောက်လိုက် ဝီထိစိတ်အစဉ်များ စိတ္တနိယာမအတိုင်း ဖြစ်ပွားကြကာ ဤကား နေတည်း၊ ဤကား လ-တည်း၊ ဤကား လူတည်း၊ ဤကား နွားကျ-စသည်တည်း— ဤသို့ စသည်ဖြင့် မြင်ကြ၊ သိကြလေသည်။

ထို့အတူ မိုးသံ၊ လေသံ၊ စည်သံ၊ စောင်းသံ၊ လူသံ၊ နွားသံ- စသော အသံမျိုးစုံ သဒ္ဓါရုံတို့ နားအကြည်၊ မနောအကြည် = ဤ အကြည်နှစ်ချက်၌ တပြိုင်နက် ထင်ပြတိုက်ဆိုက်လေ၏။ (၁)။ မွှေးသောအနံ့၊ ပုပ်သောအနံ့-အစရှိသော အနံ့မျိုးစုံ ဂန္ဓာရုံတို့ နှာ ခေါင်းအကြည်၊ မနောအကြည် = ဤအကြည်နှစ်ချက်၌ တပြိုင်နက် ထင်ပြတိုက်ဆိုက်လေ၏။ အချို၊ အချဉ်-စသော ရသာမျိုးစုံ ရသာ ရုံတို့ လျှာအကြည်၊ မနောအကြည် = ဤအကြည်နှစ်ချက်၌ တပြိုင် နက် ထင်ပြတိုက်ဆိုက်လေ၏။ အပူအချမ်း အကြမ်းအနု အတွေ့ မျိုးစုံ ဇောဠဗ္ဗာရုံအစုသည် ကာယအကြည်၊ မနောအကြည် = ဤအကြည်နှစ်ချက်၌ တပြိုင်နက် ထင်ပြတိုက်ဆိုက်လေ၏။ ကြွင်း သော ရုပ်နာမ်မျိုးစုံ ဓမ္မာရုံတို့နှင့် တကွ ဆိုအပ်ပြီးသည့် အဆင်း၊ အသံစသော အာရုံငါးမျိုး = ဤအာရုံခြောက်မျိုးလုံးပင် မနော အကြည်၌ ထင်ပြတိုက်ဆိုက်လာလေ၏။ ထိုအခါ မနောခွါရ ဝီထိ

စိတ်အစဉ်များ ဖြစ်ပွားကြကာ သိမှုအမျိုးမျိုး တဖြိုးဖြိုး ဖြစ်ပွားလာ
လေသည်။ ဤကိုရည်၍ လက်၌ “အရိုးစီစဉ်၊ အမြင်-စက္ခု၊ (ပ)၊
အတွေးအသိ၊ ပြည့်စုံတိ၍” ဟု စပ်ဆိုလေသည်။

ထိုသို့ မြင်မှု၊ ကြားမှု၊ နံမှု၊ လျက်မှု၊ တွေ့ထိမှု၊ သိမှု ကြိမ်နှစ်မှုတို့
နေ့ညဉ့်မစဲ တသဲသဲဖြစ်ပွားနေခြင်းကြောင့်ပင် ပုထုဇန်သတ္တဝါ
တို့၏သန္တာန်၌ “ငါမြင်သည်၊ ငါကြားသည်၊ ငါနမ်းရှူသည်၊
ငါစားသည်၊ ငါတွေ့ထိသည်၊ ငါသိသည်၊ ငါကြံသည်၊ ငါမိုက်
သည်၊ ငါလိမ္မာသည်” — ဤသို့စသည်ဖြင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိငရဲအိုး
ကြီးထဲမှာ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ-စ
သော အကုသိုလ်ငရဲမီးလျှံတို့သည် တဟုန်းဟုန်းတောက်လောင်
၍ နေကြကုန်၏။ တံခါးကြီးခြောက်ပေါက်မှာပင် အကုသိုလ်
ငရဲမီးများ တကိုယ်လုံး လင်း၍နေ၏။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ အာယတန
ခြောက်သင်း၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် လက်၌
“အတွေးအသိ၊ ပြည့်စုံတိ၍၊ ငါ၏ဤကိုယ်၊ (ပ)၊ ခြောက်ခင်း
ဓာတ်မှန် စွမ်းရည်တည်း” ဟု စပ်ဆိုလေသည်။

(၅) သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော

ဓာတ်မှန်အကြည်၊ ခြောက်မျိုးတည်ကာ၊ ခြောက်မည်
အာရုံ၊ အလုံးစုံလည်း၊ ပုံသဏ္ဍာန်ရိပ်၊ နိမိတ်အသွင်၊ ကိုယ်
လုံးထင်၍၊ ဝိညာဉ်ခြောက်ဆင့်၊ ဇွားဇွားပွင့်ကာ၊ နှိုင်းသင့်
တူမျှ၊ ပုမာပြုမှု၊ သိကြားစက်ရှိန်၊ လက်လက်ထိန်သား၊
ဝရဇိန်သွား၊ ရှုပ်ရှုပ်ဝါးသို့၊ ခြောက်ပါးဖဿ၊ ဖြန်းဖြန်း
ထ၍၊ ရသခြောက်မည်၊ အာရုံရည်ကို၊ ကြိတ်နည်သော
အား၊ တွေ့ထိငြားကာ၊ ဤကားဣဇ္ဇ၊ အနိဋ္ဌနှင့်၊ \ ဤမျှ
မကောင်း၊ ဤမျှကောင်းဟု၊ အကြောင်းသွေးဆော်၊ အ
ရေးပေါ်လျက်၊ ခြောက်ဖော်အာရုံ၊ ရသဂုဏ်တို့၊ အကုန်
ပေါ်ထွက်၊ ရှမ်းရှမ်းတက်၍၊ မက်ဖွယ်မုန်းဖွယ်၊ အနှုန်း
ခြယ်သည်၊ \ ခြောက်သွယ်ဖဿ စွမ်းရည်တည်း။ (အရ
ဆောင်လေ)။

အဓိပ္ပါယ်ကား—သဠာယတနခေါ်သော ဖော်ပြရာပါ ဓာတ် မှန်အကြည်ခြောက်မျိုးတို့ ဤကိုယ်ခန္ဓာ၌ သူ့နေရာနှင့်သူ တည် ကြဖြစ်ပွားကြသည်ရှိသော် မှန်အပြင်၌ အရိပ်ထင်သကဲ့သို့ စက္ခု-
 ခွါရ = မျက်စိဓာတ်မှန်အကြည်၌ အဆင်းမျိုးစုံ ရူပါရုံတို့ ပုံ သဏ္ဍာန်အရိပ် နိမိတ်အသွင် ထင်လာကြ၏။ သောတခွါရ =
 နားဓာတ်မှန်အကြည်၌ အသံမျိုးစုံ သဒ္ဓါရုံတို့ ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ် နိမိတ်အသွင် ထင်လာကြ၏။ ဃာနခွါရ = နှာခေါင်းဓာတ်မှန်
 အကြည်၌ အနံ့မျိုးစုံ ဂန္ဓာရုံတို့ ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ် နိမိတ်အသွင် ထင်လာကြ၏။ ဇိဝှါခွါရ = လျှာဓာတ်မှန်အကြည်၌ ရသာမျိုးစုံ
 ရသာရုံတို့ ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ် နိမိတ်အသွင် ထင်လာကြ၏။ ကာယ-
 ခွါရ = ကိုယ်ဓာတ်မှန်အကြည်၌ အတွေ့မျိုးစုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ ပုံ သဏ္ဍာန်အရိပ် နိမိတ်အသွင် ထင်လာကြ၏။ မနေခွါရ =
 စိတ်ဝိညာဏ်ဓာတ်မှန်အကြည်၌ အာရုံခြောက်ပါးတို့ ထိုက်သည် အားလျော်စွာ ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ် နိမိတ်အသွင် ထင်လာကြ၏။

ထိုသို့ ထိုထိုဆိုင်ရာခွါရ၌ ဆိုင်ရာအာရုံတို့ ထင်ကြသောအခါ (မီးခတ်သံနှင့် မီးခတ်ကျောက်တို့ ခတ်မိတိုက်မိသောအခါ မီးပွား များပွင့်သကဲ့သို့) မြင်မှု၊ ကြားမှု၊ နံမှု၊ လျက်မှု၊ ထိမှု၊ သိမှုတည်းဟူ သော ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးတို့ ဆိုင်ရာခွါရ၌ တဖွားဖွား ပွင့်၍ ဖြစ်၍ လာကြလေ၏။

ထိုသို့ ခွါရ, အာရုံ, ဝိညာဏ် = သုံးပါးတို့ ပေါင်းဆုံမိခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ စက္ခုခွါရ = မျက်စိအကြည်, အဆင်းရူပါရုံ, မြင်မှု = စက္ခုဝိညာဏ် = ဤသုံးပါးပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် စက္ခုသမ္ပ-
 သာ = မျက်စိအတွေ့ ဖြန်းဖြန်းထ၍ လာလေသည်။ သောတခွါရ = နားအကြည်, အသံ = သဒ္ဓါရုံ, ကြားမှု = သောတဝိညာဏ် = ဤသုံးပါး ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် သောတသမ္ပသာ = နားအ တွေ့ ဖြန်းဖြန်းထ၍ လာလေသည်။ ဃာနခွါရ = နှာခေါင်း အကြည်, ဂန္ဓာရုံ = အနံ့မျိုးစုံ, နံမှု = ဃာနဝိညာဏ် = ဤသုံးပါး တို့ ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် ဃာနသမ္ပသာ = နှာခေါင်းအတွေ့ ဖြန်းဖြန်းထ၍ လာလေသည်။ ဇိဝှါခွါရ = လျှာအကြည်, ရသာ

မျိုးစုံ = ရသာရုံ, လျက်မှု = ဇိဝါဝိညာဏ် = ဤသုံးပါးတို့ ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် ဇိဝါသမ္ဗဿ = လျှာအတွေ့ ဖြန်းဖြန်းထ၍ လာလေသည်။ ကာယဒွါရ = ကိုယ်အကြည်, အတွေ့မျိုးစုံ = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ, ထိမှု = ကာယဝိညာဏ် = ဤသုံးပါးတို့ ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် ကာယသမ္ဗဿ = ကိုယ်အတွေ့ ဖြန်းဖြန်းထ၍ လာလေသည်။ မနောဒွါရ = စိတ်အကြည်, အာရုံခြောက်မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုး, သိမှု = မနောဝိညာဏ် = ဤသုံးပါး ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် မနောသမ္ဗဿ = စိတ်အတွေ့ ဖြန်းဖြန်းထ၍ လာလေသည်။

ထိုဖဿခြောက်ပါးတို့သည် သိကြားလက်နက် ဝဇီရစိန်လက်နက်ကဲ့သို့ ဆိုင်ရာအာရုံများ၏ ဣဋ္ဌရသ = ကောင်းသောရသာရည်, အနိဋ္ဌရသ = မကောင်းသောရသာရည်များ ထင်ရှားပေါ်ထွက်လာအောင် ဖိနှိပ်ကြိတ်နယ်ပေးကြလေသည်။ စက္ခုသမ္ဗဿ = မျက်စိအတွေ့က စက္ခုဒွါရ၌ ထင်လာသော ရူပါရုံအမျိုးမျိုး၏ ဣဋ္ဌရသ, အနိဋ္ဌရသများ ထင်ရှား ပေါ်ထွက်လာအောင် ဖိနှိပ်ကြိတ်နယ်ပေးလေသည်။ ဣန္ဒြိယသမ္ဗဿ = မျက်စိအတွေ့က ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးကို ဖိနှိပ်ကြိတ်ဝါးပေးသည့်အလား တွေ့ထိပေးမှုကြောင့် ထိုရူပါရုံအမျိုးမျိုးတို့အနက် ဣဋ္ဌရူပါရုံမှ ဣဋ္ဌရသရည်များ, အနိဋ္ဌရူပါရုံမှ အနိဋ္ဌရသရည်များ တဒီးဒီး ယိုစီး၍ ကျသည့်အလား ထင်ရှားပေါ်လွင်လာလေသည်။ ထိုအတူ သောတသမ္ဗဿ = နားအတွေ့က သဒ္ဓါရုံအမျိုးမျိုးကို, (ပ)၊ ဃာနသမ္ဗဿ = နှာခေါင်းအတွေ့က ဂန္ဓာရုံအမျိုးမျိုးကို, ဇိဝါသမ္ဗဿ = လျှာအတွေ့က ရသာရုံအမျိုးမျိုးကို, ကာယသမ္ဗဿ = ကိုယ်အတွေ့က ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံအမျိုးမျိုးကို, မနောသမ္ဗဿ = စိတ်အတွေ့က မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံခြောက်ပါးတို့အနက် တမျိုးမျိုးကို ဖိနှိပ်ကြိတ်ဝါးပေးသည့်အလား တွေ့ထိပေးမှုကြောင့် ထိုအာရုံတို့အနက် ဣဋ္ဌအာရုံတို့မှ ဣဋ္ဌရသရည်များ, အနိဋ္ဌအာရုံတို့မှ အနိဋ္ဌရသရည်များ

တဒီးဒီးယိုစီး၍ကျသည့်အလား ထင်ရှားပေါ်လွင်လာလေသည်။
 ဖဿအားကောင်းလျှင် အားကောင်းသလောက် အာရုံ၏ ဣဋ္ဌ-
 ရသရည်များ အနိဋ္ဌရသရည်များ ထင်ရှားပေါ်လွင်၍လာကြလေ
 သည်။ ယင်းသို့ ဣဋ္ဌရသရည်များ ထင်ရှားပေါ်လွင်လာသော
 အခါ အလိုရှိအပ်သောအရာဝတ္ထု ကောင်းသောအရာဝတ္ထု တပ်
 မက်ဖွယ်အရာဝတ္ထုဟူ၍ မှတ်ယူကြလေတော့၏။ အနိဋ္ဌရသရည်
 များ ထင်ရှားပေါ်လွင်လာသောအခါ အလိုမရှိအပ်သော အရာ
 ဝတ္ထု မကောင်းသောအရာဝတ္ထု ရှုံ့မုန်းဖွယ်အရာဝတ္ထုဟူ၍ မှတ်
 ယူကြလေတော့၏။

ဤကဲ့သို့ အလိုရှိအပ်သောအရာဝတ္ထု၊ အလိုမရှိအပ်သောအရာ
 ဝတ္ထု၊ ကောင်းသောအရာဝတ္ထု မကောင်းသောအရာဝတ္ထု၊ တပ်
 မက်ဖွယ်အရာဝတ္ထု ရှုံ့မုန်းဖွယ် အရာဝတ္ထုဟူ၍ စွဲမှတ်ယူရလေ
 အောင် အာရုံ၏ ဣဋ္ဌရသရည်များ အနိဋ္ဌရသရည်များ ထင်ရှား
 ပေါ်လွင်လာအောင် ဖိနှိပ်ကြိတ်ဝါးပေးသည့်အလား တွေ့ထိ
 ပေးမှုသည် ဖဿ၏ စွမ်းရည်သတ္တိဖြစ်လေသည်။

(၆) ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ

ဖဿခြောက်မည်၊ သူ့စွမ်းရည်ဖြင့်၊ ကြိတ်နည်သော
 အား၊ စက်ရှိန်ဝါး၍၊ ခြောက်ပါးအာရုံ၊ မြေ့မြေ့တုန်လျက်၊
 ခြောက်စုံရသ၊ အနိဋ္ဌနှင့်၊ ဣဋ္ဌဟူသည်၊ အရည်ဒီးဒီး၊
 ယိုထွက်စီးသော်....။ ဓာတ်သီးခြောက်ဖြာ၊ ဝေဒနာဟု၊
 ထွေလာအထူး၊ ထွက်ပေါ်မြူး၍၊ ခြောက်ဦးရှမ်းစည်၊ အာ-
 ရုံရည်ကို၊ မည်မည်ရရာ၊ ခံစံကြံမှ၊ သုဘ၊ သုဘာ၊ သာ၊
 မသာနှင့်၊ ထွေလာများတောင်း၊ ကောင်း၊ မကောင်း
 လည်း၊ ထောင်းထောင်း ငေါ်ငေါ်၊ သိထင်ပေါ်၍၊
 ကောင်းသော် စိတ်ဝမ်း၊ ဖိတ်ဖိတ်လျှမ်းလျှင်၊ ရှင်လန်း
 နှလုံး၊ စွင့်စွင့်ပြုံး၏။ မုန်းဖွယ်တွေ့ကာ၊ ခြောက်သွေ့ နှမ်း
 ညှိုး၊ နှလုံးဆိုး၍၊ အခိုးလူလူ၊ ပွက်ပွက်ဆူမျှ၊ ပူပူပင်ပင်၊
 မရှင်မလန်း၊ စိတ်ကုန်ခန်း၏။ ချမ်းသာသုခ၊ တခုမျှ၌၊

လောကအထူး၊ အကုန်စု၏။ ပုပ္ဖုရု၊ မြင်သမျှလည်း၊ သုခ
ဖိုချည်း၊ လုံ့လသည်း၏။ အရည်းသူမြတ်၊ ပရမတ်ကို၊
ချန်လှပ်ဖယ်ရှား၊ အလွတ်ထား၍၊ အများလောက၊ ရှိသ
မျှကို၊ ဒုက္ခပွားမှု၊ များစွာပြုသည်၊ သုခဝေဒနာစွမ်း
ရည်တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

အာရုံခြောက်ပါး ရှိကြသည့်အနက် ဆိုင်ရာဖဿတို့က ဖိနှိပ်
ကြိတ်ဝါးပေးမှုကြောင့် အာရုံတပါးတပါး တမျိုးတမျိုးမှ ဣဋ္ဌ
ရသရည်၊ အနိဋ္ဌရသရည် တစုံစီတစုံစီ ပေါ်ထွက်လာကြောင်း ထင်
ရှားသိသာပြီ။ ဒွါရခြောက်မည် အကြည်ခြောက်ပါးတို့၌ ဆိုင်ရာ
အာရုံတို့ တိုက်ဆုံထင်ကြသောအခါ မီးပွင့်မီးပွားပမာ ဖြစ်ပေါ်
လာသော စိတ်ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးတို့သည် မြင်ရုံ၊ ကြားရုံ၊ နံရုံ၊
လျက်ရုံ၊ ထိရုံ၊ သာမန်သိရုံသာ စွမ်းနိုင်ကြ၏။ ထို့ထက်ပိုလွန်၍
ကောင်းမကောင်းဟူသော ဣဋ္ဌရသ အနိဋ္ဌရသများ ပေါ်ထွက်
လာအောင်ကား ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးတို့က မစွမ်းနိုင်ကြချေ။
အာရုံ၏ ဣဋ္ဌရသရည် အနိဋ္ဌရသရည်များ တဒီးဒီး ယိုစီး၍ထွက်
လာသကဲ့သို့ ထင်ရှားပေါ်ထွက်လာအောင် ဖိနှိပ်ကြိတ်ဝါးပေးမှု
ကား ဖဿခြောက်ပါး၏ အလုပ်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့
ဖဿခြောက်ပါးတို့က ဆိုင်ရာအာရုံများကို ဖိနှိပ်ကြိတ်ဝါးပေးမှု
ကြောင့် အာရုံက ဣဋ္ဌမျိုးဖြစ်၍ ဣဋ္ဌရသရည်များ ပေါ်ထွက်လာ
သောအခါ ထိုအာရုံ၏ ဣဋ္ဌရသရည်ကို မည်မည်ရရ (မယ်မယ်ရရ)
ခံစားသုံးဆောင်သော သုခသောမနဿ ဝေဒနာဇာတ်ကြီးတို့
သည် တဖွားဖွား ဖြစ်ပေါ်လာ၍ အာရုံ၏ အရသာကို မြိန်ရှက်စွာ
ခံစားကြလေကုန်၏။ အာရုံက အနိဋ္ဌမျိုးဖြစ်၍ အနိဋ္ဌရသရည်များ
ပေါ်ထွက်လာသောအခါ ထိုရသာရည်ကို မသာမယာ ဆင်းရဲ
ပင်ပန်း ညှိုးနွမ်းစွာ မယ်မယ်ရရ ခံစားသုံးဆောင်သော ဒုက္ခ
ဒေါမနဿဝေဒနာဇာတ်ကြီးတို့သည် တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ်၍လာ
ကြကုန်၏။ ဤအနက်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ပါဠိတော်၌ “ဖဿပစ္စယာ
ဝေဒနာ = ဖဿခြောက်ပါးကြောင့် ဝေဒနာခြောက်ပါးတို့ ထင်
ရှားဖြစ်ကြကုန်၏” ဟု ဟောတော်မူသည်။

(ဤ၌။ ။ သုခဝေဒနာဟူသည်မှာ ကာယိကသုခ=ကိုယ်ချမ်းသာမှုကို ဆိုသည်။ သောမနဿဝေဒနာဟူသည်မှာ စေတသိကသုခ=စိတ်ချမ်းသာမှုကို ဆိုသည်။ ဒုက္ခဝေဒနာဟူသည်မှာ ကာယိကဒုက္ခ=ကိုယ်ဆင်းရဲမှုကို ဆိုသည်။ ဒေါမနဿဝေဒနာ ဟူသည်မှာ စေတသိကဒုက္ခ=စိတ်ဆင်းရဲမှုကို ဆိုသည်။ ရံခါ သုခနှင့် သောမနဿကို ပေါင်း၍ သုခဝေဒနာဟူ၍၎င်း၊ ဒုက္ခနှင့် ဒေါမနဿကို ပေါင်း၍ ဒုက္ခဝေဒနာဟူ၍၎င်း ရေးသားခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်၏။

ဝေဒနာသည် သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာပေဒနာဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသော်လည်း ဤယခုလက်၌ အကုသိုလ်ဥပေက္ခာနှင့် အကုသလဝိပါက်ဥပေက္ခာတို့ကို ဒုက္ခ၌သွင်း၍ ဆိုထားသည်။ ကုသိုလ်၊ ကြိယာ ဥပေက္ခာနှင့် ကုသလဝိပါက်ဥပေက္ခာတို့ကို သုခ၌သွင်း၍ ဆိုထားသည်ဟု အထူးမှတ်ယူထားရ၏။

ဤလင်္ကာ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဒီပနီကျမ်း၌ ကြည့်ရှုဖြစ်အောင် ကြည့်ရှုရ၏။ ဤကျမ်း၌ကား လင်္ကာအဓိပ္ပါယ် ဆက်စပ်မိရုံမျှ ဖော်ပြရေးသားပေအံ့၊ နောက်နောက်လင်္ကာတို့၌လည်း ဤနည်းအတူတည်း။)

ဓာတ်ကြီးခြောက်ဖြာ ဝေဒနာ-ဟူသည်မှာ (၁) စက္ခုသမ္မဿဇာဝေဒနာ = မျက်စိ အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ (၂) သောတသမ္မဿဇာဝေဒနာ = နား အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ (၃) ဃာနသမ္မဿဇာဝေဒနာ = နှာခေါင်း အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ (၄) ဇိဝှါသမ္မဿဇာဝေဒနာ = လျှာ အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ (၅) ကာယသမ္မဿဇာဝေဒနာ = ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ (၆) မနောသမ္မဿဇာဝေဒနာ = စိတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ = ဤဝေဒနာဓာတ်ကြီး ခြောက်ပါးကို ဆိုလိုသည်။

အာရုံ၏အရသာကို ထိုဝေဒနာဓာတ်ကြီးများကသာ ပိုင်နိုင်စွာ ခံစားကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် လင်္ကာ၌ “မည်မည်ရရာ ခံစံကြမှ” ဟု စပ်ဆိုလေသည်။ ထိုသို့ ဝေဒနာဓာတ်ကြီးများက အာရုံ၏ အရသာကို ပိုင်နိုင်စွာ ခံစားကြသောအခါ တင့်တယ်သည်၊ မတင့်တယ်သည်၊ သာယာဖွယ်ရှိသည်၊ မရှိသည်၊ ကောင်းသည်၊

မကောင်းသည်-စသော အသိအထင် အမှတ်များ တထောင်း ထောင်းဖြစ်ပေါ်၍လာပြီးလျှင် ကောင်းသောအာရုံဖြစ်က ကိုယ် စိတ်နှစ်ပါး ရှင်အားမဆုံး တပြုံးပြုံးဖြစ်၍နေကြ၏။ မုန်းဖွယ်အာရုံ မကောင်းသောအာရုံဖြစ်က ခြောက်သွေ့နှမ်းညှိုး နှလုံးသိုးလျက် အခိုးတလူလူထွက်မျှ တမူပူတပင်ပင် ခံစားကြရ၏။

လောကလူအပေါင်းတို့၏ တခုတည်းသောရည်ရွယ်ချက်ကား ချမ်းသာသုခ ဝေဒနာဇာတ်ကြီးကို ရဖို့ရန်သဘတည်း၊ ပုပုရွရွ မြင် သမျှကို လုံ့လကြိုးကုတ် တလှုပ်လှုပ်ဖြင့် အားထုတ်၍ နေကြသမျှ သည် ချမ်းသာသုခ ဝေဒနာဇာတ်ကြီးကို ရဖို့ရန် လုံ့လအား သည်း၍ နေကြခြင်းသာဖြစ်သည်။ ဤသုခဝေဒနာဇာတ်ကြီးကား အရိယာ သူမြတ်များကို ချန်လှပ်ထား၍ အများသော ပုထုဇန် လောကကို ဒုက္ခပွားအောင် ပြုဆောင်တတ်ပေ၏။ သူ့သူငါငါ အဆင်းရဲခံ၍ ပြုလုပ်နေကြသမျှသည် ထိုသုခဝေဒနာကို ရလို သောကြောင့်သာဖြစ်၏။ အယုတ်သဖြင့် မိမိကိုယ်ကို သေစေလို၍ အဆိပ်မျိုသောသူ၊ ကြိုးဆွဲချသောသူ၊ ရေထဲခုန်ချသောသူ၊ လက် နက်ဖြင့် သတ်သောသူတို့သည်လည်း “သေမှ ချမ်းသာမည်၊ သေမှ အေးမည်” ဟု ချမ်းသာသုခကို ရလိုသောကြောင့် ထိုသို့ပြုလုပ် ကြလေသည်။

(၇) ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ

သုခဝေဒနာ၊ စွမ်းရည်ဖြာ၍၊ ရသာမြိန်ရွမ်း၊ အစိမ့် မှန်းက၊ သွန်းသွန်းဆူကြ၊ ထိုသုခ၌၊ ဝိယ-ဟူသား၊ အချစ် ပွား၍၊ ခြောက်ပါးဝေဒနာ၊ မြိန်ရှက်စွာကို၊ လွယ်ကာမ နေး၊ လိုတိုင်းပေးသည်၊ သူဌေးရတနာ၊ ပမာအလာ၊ ကြင်မယားနှင့်၊ ဝတ်စားရွှေငွေ၊ လယ်မြေလုပ်ခင်း၊ ထမင်း ဘောဇဉ်၊ သဘင်ပွဲလမ်း၊ အခဏ်းခဏ်းတည့်၊ ပန်းမျိုး နံ့သာ၊ အဖြာဖြာလျှင်၊ ရူပါရမ္မဏ၊ စသည်အပုံ၊ ပဉ္စာရုံ နှင့်၊ ခြောက်စုံဖဿ၊ စက္ခု-စသား၊ ဒွါရခြောက်မည်၊ အကြည် အလင်း၊ ကိုယ်တွင်းဇာတ်နု၊ အစုစုလျှင်၊ ဗဟုဘေ ဒါ၊ များပြားစွာသည်၊ ဓမ္မာရမ္မဏ၊ ကာမဝတ္ထု၊ အစုအပုံ၊

ခြောက်အာရုံ၌၊ ခုံတမင်မင်၊ ခင်တများများ၊ နေ့စဉ်ပွား၍၊ တရားအချက်၊ သဘောနက်ကို၊ အိပ်မက်တွင်မျှ၊ မမြင်ကြပဲ၊ ကာမထောင်တွင်း၊ ခန္ဓာကင်းသည်၊ ခြောက်သင်းတဏှာ စွမ်းရည်တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

အဆင်းရူပါရုံကို မြင်သောအခါ စက္ခုသမ္မဿ = မျက်စိ အတွေ့၏ အာနုဘော်ကြောင့် ထိုအာရုံမှ ရှုချင်ဖွယ်ကောင်းသော ဣဋ္ဌရသသည် ပေါ်ထွက်၍လာ၏။ ထိုအခါ ထိုအာရုံမှ ပေါ်ထွက်၍ လာသော ဣဋ္ဌရသကို “ကောင်းစွာ ကောင်းစွာ၊ လှပတင့်တယ်စွာ” ဟု ခံစား စံစားသော စက္ခုသမ္မဿဇာ = မျက်စိ အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သုခဝေဒနာသည် စိတ်သန္တာန်အစဉ်မှာ ရသာ မြန်ရှမ်း အစိမ့်မှန်းလျက် သွန်းသွန်းဆူကြွ ဖြစ်ပေါ်၍လာလေ၏။ ထိုအခါ ခြောက်သွေ့သောထမင်းကို ထောပတ်ရည် ဆမ်းလိုက်သကဲ့သို့ စိတ်အစဉ် ရှမ်းရှမ်းစို၍လာ၏။ ညှိုးနွမ်းနေသော ပဒုမာကြာကို သီတာရေချမ်း ဆွတ်ဖျန်းပေးလိုက်သဖြင့် လန်းဆန်း ဖွံ့ဖြိုး၍လာသကဲ့သို့ စိတ်သန္တာန်အစဉ် ရှင်လန်းဖွံ့ဖြိုး၍ လာ၏။ မျက်နှာရုပ် ရှမ်း၍၊ စို၍၊ အသွေးအရည်တက်၍လာ၏။ ထိုသို့ စက္ခုအပြင် စိတ်အစဉ်မှာ ရှမ်းရှမ်းစိုတက်၍လာသော ထို သုခဝေဒနာသည် မျက်စိအရသာခံမှု၊ မျက်စိမြန်ရှက်မှု၊ မျက်စိဆိမ့်အိမ့်မှု မည်၏။ (အသံ = သဒ္ဓါရုံကို ကြားသောအခါ၊ အနံ့ = ဂန္ဓာရုံကို နမ်းရှုသောအခါ-စသည်တို့၌ နားအရသာခံစားမှု၊ နှာခေါင်းအရသာခံစားမှု၊ နားနှာခေါင်းမြန်ရှက်မှု၊ နားနှာခေါင်း ဆိမ့်အိမ့်မှု-စသည်တို့ကိုလည်း ဤနည်းအတူ အာရုံခြောက်ပါးစုံအောင် သိရှိမှတ်ယူရာ၏)။

ထိုသို့ သုခဝေဒနာခြောက်မျိုး ဖြစ်ပွား၍ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ် မြန်ရှက်မှု ဆိမ့်အိမ့်မှုများ ဖြစ်ပွားသောအခါ အစိမ့်ခံလိုသော မြန်ရှက်မှုကို ရယူလိုသော တဏှာရာဂဘေဒကံကြီး ခြောက်မျိုးသည် တဖွားဖွား ဖြစ်ပေါ်၍လာလေ၏။ ထိုအကြောင်းကို ပါဠိတော်၌ “ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ = ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းကြောင့် တဏှာခြောက်ပါး ဖြစ်ပွားလာကြ၏” ဟု

ဟောတော်မူသည်။ တဏှာခြောက်ပါး ဟူသည်မှာ ရူပတဏှာ၊ သဒ္ဓတဏှာ၊ ဂန္ဓတဏှာ၊ ရသတဏှာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ၊ ဓမ္မတဏှာ = ဤခြောက်ပါးတို့တည်း။

သတ္တဝါတို့သည် အသက်ခန္ဓာကို တွယ်တာကြရင်း ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသို့ အသက်ခန္ဓာကို တွယ်တာကြသောကြောင့် အသက်ကို တည်စေနိုင်သော ထမင်းကို၎င်း၊ ထမင်းဖြစ်ကြောင်းဆန်ကို၎င်း၊ ဆန်ဖြစ်ကြောင်း စပါးကို၎င်း၊ စပါးဖြစ်ကြောင်း နွား၊ ကျွဲ၊ လယ်ယာ၊ မိုးမြေကို၎င်း တွယ်တာကြရကုန်၏။ ထို အလုံးစုံကို တွယ်တာမှုကြောင့် ထို အလုံးစုံကို ရယူနိုင်ကြောင်းဖြစ်သည့် ငွေကြေးကို တွယ်တာကြရကုန်၏။ ဤသို့လျှင် တဏှာလောဘသည် ဝတ္ထုတခုကို အရင်းပြုကာ တွယ်တာမိလျှင် ထိုတွယ်တာအပ်သော ဝတ္ထုတခုနှင့် စပ်လျဉ်းသမျှ အရာမက၊ အထောင်မက အဆင့်ဆင့်တွယ်တာမှု ပြန့်ပွား၍ သွားလေတော့၏။ ထိုအတူ စက္ခုသမ္မဿဇာဝေဒနာတည်းဟူသော မျက်စိအရသာ တခုကို တွယ်တာတပ်မက်မိသည့်အတွက် ထိုမျက်စိအရသာကို ပေးစွမ်းနိုင်သည့် ကောင်းသောအဆင်း = ရူပါရုံကို၎င်း၊ ထိုအဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသည့် သက်ရှိ သက်မဲ့ဝတ္ထု အစုစုကို၎င်း၊ ထို ဝတ္ထုနှင့် စပ်လျဉ်းသမျှတို့ကို၎င်း တွယ်တာတပ်မက်မှု အဆင့်ဆင့်ပွား၍ ပွား၍ သွားလေတော့၏။ (သောတသမ္မဿဇာဝေဒနာ - အစရှိသော နားအရသာ၊ နှာခေါင်းအရသာ၊ လျှာအရသာ၊ ကိုယ်အရသာ၊ စိတ်အရသာတို့ကို တွယ်တာတပ်မက်မိသည့်အတွက် ထိုအရသာတို့ကို ပေးစွမ်းနိုင်သည့် ကောင်းသောအသံ = သဒ္ဓါ-ရုံ၊ အနံ့ = ဂန္ဓာရုံ-စသည် စပ်လျဉ်းသမျှတို့ကို တွယ်တာတပ်မက်မှု အဆင့်ဆင့်ပွား၍ ပွား၍ သွားပုံကိုလည်း ဤနည်းအတူ မှတ်ယူရ၏)။

ထိုသို့ ပညတ်နယ်ပယ် အထည်ဝတ္ထု အမည်အမျိုး - စသည် အားဖြင့် များပြားကျယ်ဝန်းလှသော တဏှာလောဘ၏ အာရုံစုကို ပရမတ္ထမျက်စိဖြင့် ချုပ်၍ကြည့်ရှုလျှင် အာရုံခြောက်ပါးသာလျှင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအာရုံခြောက်ပါးဖြင့်ချုပ်၍ ရူပတဏှာ၊

သဒ္ဓတဏှာ - စသည်ဖြင့် တဏှာခြောက်ပါးကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်လေသည်။ (လက်၌ ထိုအာရုံခြောက် ပါးကိုပင် စကြဝတေးမင်း၏ အလိုခပ်သိမ်းပေးနိုင်သော အသုံး တော်ခံ သူဌေးရတနာနှင့် ဥပမာထား၍ ရေးသားဖွဲ့ဆိုတော် မူအပ်လေသည်)။

ယင်းသို့ အာရုံခြောက်ပါး ကာမဝတ္ထု အစုစုသောတရားတို့၌ ခုံမင်တပ်မက်မှု တဏှာလောဘတရား နေ့စဉ်ပွားနေကြသော ကြောင့်ပင် သတ္တဝါတို့သည် နက်နဲသောတရားအချက်ကို အိပ် မက်တွင်မျှ မမြင်မက်ကြပဲ ကာမဝတ္ထုအစုစုတည်းဟူသော ကာမ ထောင်အတွင်း၌ပင် ခန္ဓာကင်းကြွ စုတေ စုတေ၍ သွားကြရ လေသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

(ဂ) တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ

တဏှာခြောက်မည်၊ အရင်းတည်လျက်၊ အရှည်များ လျား၊ အစဉ်ပွားကာ၊ လေးပါးအမှန်၊ ဥပါဒါနိလည်း၊ ခန္ဓာ ကာယ၊ အဇ္ဈတ္တနှင့်၊ ကာမအာရုံ၊ အလုံးစုံ၌၊ အကုန်နှီး ရင်း၊ အစွဲပြင်း၏။ ၁-အသင်းပွားများ၊ သား၊မယား၊ က၊ စသည်ဖြာဖြာ၊ မဆုံးရာသား၊ ကာမဝတ္ထု၊ စွဲလမ်းပြုသည်၊ ကာမုပါဒါနိ....၊ ၂-တဖန်ထိုပြင်၊ မိစ္ဆာညာဉ်ဖြင့်၊ အမြင် ယွင်းဖောက်၊ အယူမှောက်သည်၊ ခြောက်ဆယ်နှစ်ပါး၊ ပြားသည်ဒိဋ္ဌိ....၊ ၃-တစီထိုမှ၊ ဂေါသီလကို၊ ဝဋ်မှထုတ် တတ်၊ စွဲထင်မှတ်သည်၊ သီလဗ္ဗတုပါဒါနိ....၊ ၄-ခန္ဓာ ငါးပါး၊ တရားအစု၊ ဓာတ်အနုကို၊ ကိုယ်ဟုစွဲကပ်၊ အမြဲ မှတ်သည်၊ အတ္တဝါဒုပါဒါနိ....၊ အထန်အပြင်း၊ အစွဲတင်း ၍၊ ဝဋ်ခင်းဝဋ်နယ်၊ ဝဋ်ပင်လယ်မှ၊ လွတ်ဖွယ်မအား၊ တမားမားသည်၊ ၊လေးပါး ဥပါဒါနိ စွမ်းရည်တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

ဖော်ပြရာပါ တဏှာခြောက်ပါး တပ်မက်မှုတရားတို့ကို အား မရှိမီ နှုတ်ကာလကပင် ပယ်နိုင်လျှင်ကောင်း၏၊ ထိုသို့ မပယ်နိုင်ပဲ

နေရှည်-လများ နှစ်ရှည်ပွားလတ်သည်ရှိသော် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တ-
 ခန္ဓာကိုယ်နှင့်တကွ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော ကာမဝတ္ထု ကာမ
 အာရုံ အလုံးစုံတို့၌ အပြင်းအထန် တဏှာဖြင့်စွဲလမ်းမှု၊ ဒိဋ္ဌိဖြင့်
 စွဲလမ်းမှုဟူသော ဥပါဒါန်တရား လေးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်
 လာတော့၏။ ဥပါဒါန်တရား လေးပါးတို့ဟူသည်မှာ ၁-ကာမု-
 ပါဒါန်၊ ၂-ဒိဋ္ဌုပါဒါန်၊ ၃-သီလဗ္ဗတုပါဒါန်၊ ၄-အတ္တဝါဒု-
 ပါဒါန် = ဤ လေးပါးတို့တည်း။

၁-ထိုလေးပါးတို့တွင် “ဗွတ်ကြီးလျှင် မိကျောင်း၊ မြွေကြီးလျှင်
 နဂါး” ဟူသကဲ့သို့ ရှေးဖော်ပြရာပါ တဏှာခြောက်ပါးသည်ပင်
 အစွဲအလမ်း အားကြီး ပြင်းထန်လာသောအခါ ကာမုပါဒါန်
 မည်၏။ (ဤ စကားရပ်ဖြင့် အားနည်းသော တဏှာ လောဘ
 သည် တဏှာမည်၍ အဖြေရ အဖျောက်ရ ခက်အောင် အားကြီး
 ပြင်းထန်သော တဏှာလောဘသည် ဥပါဒါန်မည်၏-ဟူ၍တဏှာ
 အရနှင့် ကာမုပါဒါန်အရ အထူးကို သိမှတ်ရာ၏)။

၂-နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီးသုံးပါး (ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌လာသော)
 ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-အစရှိသော အစွဲအလမ်း
 ပြင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစုသည် ဒိဋ္ဌုပါဒါန် မည်၏။ (နိယတမိစ္ဆာ-
 ဒိဋ္ဌိကြီးသုံးပါးတို့မှာ ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့တွင်
 ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိမျိုး၌ ပါဝင်သောကြောင့် လင်္ကာ၌ “ခြောက်ဆယ့်
 နှစ်ပါး၊ ပြားသည်ဒိဋ္ဌိ” ဟု စပ်ဆိုလေသည်)။ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၆၂-
 ပါးကို ပိဋကတ်မြန်မာပြန် သီလက္ခန္ဓာကျမ်း၌ ကြည့်ရှုမှတ်ယူကုန်
 ရာ၏)။

၃-ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်အခါက ပုဏ္ဏတက္ကတွန်း၊ သေ-
 နိယတက္ကတွန်းတို့ကဲ့သို့ နွားတို့၏အလေ့အကျင့်၊ ခွေးတို့၏အလေ့
 အကျင့်ကို သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ ကျွတ်လွတ်စေတတ်သော အလေ့
 အကျင့်ဟု အထင်မှား အမြင်မှား စွဲလမ်းမှု = မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်
 သီလဗ္ဗတုပါဒါန် မည်၏။ (ပုဏ္ဏတက္ကတွန်း၊ သေနိယတက္ကတွန်း
 တို့၏ အကြောင်းကို ပိဋကတ်မြန်မာပြန် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ကုက္ကရ-
 ဝတိကသုတ်မှ ထုတ်နုတ်မှတ်ယူကုန်ရာ၏)။

နွားတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြင့် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်နိုင်၏ဟု အယူမှားသော တက္ကတွန်းများကို ဂေါတမိက တက္ကတွန်းများဟု ခေါ်၏။ ထိုသူတို့၏ အယူမှာ—ရှေးရှေးဘဝတို့က ပြုခဲ့သမျှသော မကောင်းမှု ကံဟောင်းစုသည် ယခုဘဝ၌ နွားများကဲ့သို့ အနွမ်းအပါး အဆင်းရဲခံ၍ တဘဝလုံးကျင့်လျှင် နေ့စဉ်နေ့တိုင်း မကောင်းကျိုးကို ပေးရသဖြင့် ယခုဘဝ၌ပင် ရှေးမကောင်းမှု ကံဟောင်းစု ကုန်ဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေ၏။ ယခုဘဝမကောင်းမှု အသစ်လည်း မဖြစ်၊ ထိုသို့ ဖြစ်ခဲ့သော် မကောင်းမှုကံဟောင်း၊ မကောင်းမှုကံသစ် အလုံးစုံပင် မျိုးပြတ်လေတော့၏။ အမြဲချမ်းသာသော သုခကို ရ၏-ဟု ယူသော အယူဖြစ်သည်။ ထိုအယူကို ယူ၍ ကျင့်သောသူသည် နွားသွားသကဲ့သို့ လေးဖက်ဘောက် သွား၏။ နွားအိပ်သကဲ့သို့ အိပ်၏။ ထမင်းအစာကိုပေးလျှင်လည်း နွားစားသကဲ့သို့ စား၏။ နွားတို့၏ စံနစ်ကို အကုန်ယူ၍ ကျင့်၏။ ထိုအကျင့်ကို ပေါ့ပေါ့ယူ၍ ပေါ့ပေါ့ကျင့်လျှင် သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ နွားဖြစ်တတ်၏။ တင်းတင်းပြင်းပြင်းယူ၍ တင်းတင်း ပြင်းပြင်းကျင့်လျှင် သေသည်၏အခြားမဲ့၌ ငရဲသို့ကျရောက်ရ၏။

ခွေးတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြင့် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်နိုင်၏ဟု အယူမှားသော တက္ကတွန်းများကို ကုက္ကုရဝတိက တက္ကတွန်းများ ဟု ခေါ်၏။ ထိုသူတို့၏အယူမှာ—ခွေးတို့နှင့်တူစွာ သွား၊ လာ၊ နေထိုင်၊ စားသောက်၊ အိပ်မှုတည်း။ ခွေးတို့၏ စံနစ်ကို အကုန် ယူ၍ ကျင့်သုံးခြင်းတည်း။ ဤ အကျင့်လည်း ပေါ့ပေါ့ကျင့်လျှင် ခွေးဖြစ်ဖို့၊ တင်းတင်းပြင်းပြင်းကျင့်လျှင် ငရဲကျဖို့သာ ဖြစ်၏။

၄-အတ္တ = လိပ်ပြာ = ငါဟူ၍ အထင်မှား အမြင်မှားသော အားဖြင့်ဖြစ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ နှစ်ဆယ်တို့သည် အတ္တဝါဒုပါဒါန် မည်၏။ ခန္ဓာငါးပါးတို့ရှိရာဝယ် တပါးတပါး၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ လေးမျိုးစီ ဖြစ်၏။ ရူပက္ခန္ဓာ၌ ၁-ရပ်သည် အတ္တ = လိပ်ပြာ = ငါတည်းဟု ရုပ်နှင့်အတ္တ မကွဲမပြား အယူမှားမှုတပါး၊ ၂-နာမ် တရားကို အတ္တဟုမှတ်ယူကာ သစ်ပင်သည် အိုင်ရှိသကဲ့သို့ အတ္တသည် ရုပ်ရှိ၏ဟု အယူမှားမှုတပါး၊ ၃-နာမ်တရားကိုပင်

အတ္တဟုမှတ်ယူကာ ပန်းပွင့်၌ ရနံ့တည်သကဲ့သို့ အတ္တ၌ ရုပ်သည် တည်၏ဟု အယူမှားမှုတပါး၊ ၄-နာမ်တရားကိုပင် အတ္တဟု မှတ်ယူကာ ကြုတ်၌ ပတ္တမြားတည်သကဲ့သို့ ရုပ်၌ အတ္တ = လိပ်ပြာ တည်၏ဟု အယူမှားမှုတပါး = ဤသို့ ရူပက္ခန္ဓာနှင့်စပ်၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိလေးပါး ဖြစ်ရှိလေသည်။ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့၌လည်း တပါးတပါးနှင့်စပ်၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိလေးပါးစီဖြစ်ရကား သက္ကာယဒိဋ္ဌိနှစ်ဆယ်ဖြစ်၏။ ထိုသက္ကာယဒိဋ္ဌိနှစ်ဆယ်ကို အတ္တဝါဒုပါဒါန်ဟူ၍ ခေါ်၏။

ဤဥပါဒါန်လေးပါး ဖြစ်ပွားလာလျှင် ဝဋ်ခင်း ဝဋ်နွယ် ဝဋ်ပင်လယ်မှ ကျွတ်လွတ်ရန် မလွယ်ကူတော့ပဲ သံသရာဝဋ်ထဲမှာ တမားမား တဖားဖား တည်နေရလေတော့၏-ဟု ဆိုလိုသည်။

(၉) ဥပါဒါန်ပစ္စယာ ဘဝေါ

စွမ်းရည်ပြင်းထန်၊ ဥပါဒါန်ဖြင့်၊ ခန္ဓာဓမ္မ၊ ကိုယ်ကာယ၌၊ အတ္တအစွဲ၊ မြကြီးမြ၍၊ ရဲရဲရက်ရက်၊ ကိုယ့်အတွက် ကြောင့်၊ သက်သတ်၊ ခိုးမှု၊ စသည်ပြုလျက်၊ အကုသလ၊ ကမ္မဆယ်ဘန်၊ အပြစ်လျှံ၏...။ တဖန်နောက်နှောင်း၊ ငါလျှင်ကောင်းစိမ့်၊ အကြောင်းရည်ရော်၊ အရှည်မြော်လျက်၊ သူတော်ခလေ့၊ ရသေ့ရဟန်း၊ လှူဒါန်းဝေငှ၊ ပဉ္စင်နှင့်၊ အဋ္ဌအင်္ဂါ၊ ဒသင်္ဂါတည့်၊ လေးလီမြဟွ၊ ဝိဟာရဈာန်၊ ဆယ်တန်ကသိုဏ်း၊ အလှိုင်းများစွာ၊ ဘာဝနာဟု၊ ဆယ်ဖြာပုည၊ ကုသလကို၊ လုံ့လကြီးစား၊ ကောင်းကျိုးပွား၏...။ နှစ်ပါးကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ဟု၊ ထိုထိုဘဝ၊ ဖြစ်သမျှ၌၊ ဗီဇပြည့်ဖြိုး၊ အမျိုးမျိုးကြောင့်၊ အကျိုးတရား၊ အရှည်ပွားသည်၊ နှစ်ပါးဘဝစွမ်းရည်တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

လင်္ကာ၏ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်းချုပ်မှာ—သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ ဥပါဒါန်အစွဲပြင်းထန်သောကြောင့် မိမိ၏ ခန္ဓာဓမ္မ ကိုယ်ကာယ၌ အတ္တအစွဲ (= သက္ကာယဒိဋ္ဌိ = အတ္တဝါဒုပါဒါန်) မြသည်

ထက်မြိ၍လာသည်။ ထိုသို့ မြီနိုင်၍လာသောကြောင့် ကိုယ့်အတွက် တာ တသက်လျာ = တခဏမျှ ချမ်းသာရေးကို ရှေးရှု၍ သူ့ အသက်သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာကိုခိုးယူခြင်း—အစရှိသော အကုသိုလ် ကမ္မပထဆယ်ပါး တည်းဟူသော အကုသိုလ်ကမ္မဘဝအပြစ်များ ဖြစ်ပွားလာလေသည်။ ဤကိုယ်ခန္ဓာ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ချမ်းသာ သကဲ့သို့ နောက်နောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာဖို့ရန် အကြောင်းရည် ရော် အရှည်မြော်၍ သူတော်ကောင်းတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ် သော ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ = လောကီဘဝဂါမိ ကုသိုလ်များကို လုံ့လကြိုးစားအားထုတ်သဖြင့် ကာမကုသိုလ်၊ ရူပကုသိုလ်၊ အရူပ ကုသိုလ်တည်းဟူသော ကုသိုလ်ကမ္မဘဝတရား ဖြစ်ပွားလာလေ သည်။ ဤ အကုသိုလ်ကမ္မပထဆယ်ပါးတည်းဟူသော အကုသိုလ် ကမ္မဘဝ၊ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ = လောကီဘဝဂါမိ ကုသိုလ် တည်းဟူသော ကုသိုလ်ကမ္မဘဝ = ဤနှစ်ပါးတို့ကို ကမ္မဘဝဟု ၍ ခေါ်၏။ ထိုကမ္မဘဝကြောင့် ထိုက်သက်ရာရာ ကာမဘုံ ရူပဘုံ အရူပဘုံတို့၌ ဝိပင်္ဂါနာမ်ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ပွားလာလေ သည်။ ထိုဝိပင်္ဂါနာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များကို ဥပပတ္တိဘဝဟူ၍ ခေါ်၏။ (လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် ကမ္မပထတရားများသည် ဥပပတ္တိဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ဘဝမည်ကြ၍ ဝိပင်္ဂါ နာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့မှာ ကမ္မဘဝ၏အကျိုးအနေဖြင့်ဖြစ်ပွားတတ် သောကြောင့် ဘဝမည်ကြသည်)။ ဤကား လင်္ကာ၏ အဓိပ္ပာယ် အကျဉ်းချုပ်တည်း။

ဤအရာဝယ် သမ္မောဟဝိနောဒနီမည်သော ဝိဘင်း အဋ္ဌ- ကထာ၌ လာရှိသောအတိုင်း ဥပါဒါနိလေးပါးတို့ကြောင့် ကမ္မ- ဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝ = နှစ်ပါးတို့ အသေးစိတ်ဖြစ်ပုံကို အကျဉ်း အားဖြင့် ဖော်ပြဦးအံ့—

အဘယ်ဥပါဒါနိသည် အဘယ်ဘဝ၏ အကြောင်း = ပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်သနည်းဟုမေးခဲ့လျှင် “ဥပါဒါနိလေးမျိုးလုံးပင် ဘဝနှစ်မျိုး လုံး၏ အကြောင်း = ပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း”ဟု ဖြေဆို ရ၏။ ချဲ့ဦးအံ့—ပုထုဇန်သည် သူရူးနှင့်တူ၏။ သို့ရကား ထိုပုထုဇန်

သည်“ဤကား သင့်၏၊ဤကား မသင့်” ဟု မနှိုင်းချင့် မဝေဘန်နိုင်
ဝဲ ခပ်သိမ်းသော(= လေးမျိုးလုံးသော) ဥပါဒါန်၏ အစွမ်းဖြင့်
ခပ်သိမ်းသော ကာမ,ရူပ,အရူပ ဥပပတ္တိဘဝသုံးမျိုးလုံးကို တောင့်
တကာ ခပ်သိမ်းသော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ဘဝဂါမိကမ္မ
ဘဝကို ပြုလုပ်အားထုတ်လေသည်။ ပြုလုပ်ပုံမှာ—

ဤလောက၌ အချို့ပုထုဇန်သည် တဆင့်ကြားဖြင့်ဖြစ်စေ, မျက်
မြင်ကိုအစဉ်လျှောက်သောအားဖြင့်ဖြစ်စေ “ဤကာမဝတ္ထု စည်း
စိမ်တို့သည် လှူပြည်လောကဝယ် ဥစ္စာပေါများသောမင်းမျိုး
စသည်တို့၌၎င်း, ကာမာဝစရနတ်ပြည်ခြောက်ထပ်တို့၌၎င်း ပြည့်
စုံကုံလုံကုန်၏”ဟုကြံစည်စဉ်းစား၍ ထိုကာမဝတ္ထုစည်းစိမ်တို့ကို
ရရှိဖို့ရန် အကုသိုလ်ကံမကောင်း အပေါင်းမှားပြီးလျှင် သူတော်
မဟုတ် သူယုတ်တို့၏ မတရားစကားကို နာကြားမိခြင်း-စသည်
က လှည့်ပတ်ဖြားယောင်းအပ်ရကား “ဤ သူ့အသက်သတ်ခြင်း-
စသောအမှုဖြင့် လှူရပ်နတ်ပြည်ရှိ ကာမဝတ္ထုစည်းစိမ်တို့ ပြည့်စုံ
ကုံလုံနိုင်ကုန်၏”ဟု အထင်အမြင်လွဲမှားကာ ကာမုပါဒါန်တရား
၏ လှုံ့ဆော်ချက်အရ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း-အစရှိသော
ဒုစရိုက်များကို ပြုမှားလေတော့၏။ ထိုပုထုဇန်သည် ဒုစရိုက်
များ ပြည့်ပွားခြင်းကြောင့် အပါယ်လေးဘုံ၌ ဘဝပဋိသန္ဓေ ကပ်
ရောက်၍နေရလေ၏။ (တနည်း) ပုထုဇန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် မျက်မှောက်
ထင်ထင် မြင်၍နေရသော ကာမဝတ္ထုစည်းစိမ်တို့ကို တောင့်တ
၍ဖြစ်စေ, မိမိရရှိပြီးသော ကာမဝတ္ထုတို့ကို လုံခြုံစေလို အရှည်
တည်စေလို၍ဖြစ်စေ (တရားသည်,မတရားသည် နားမလည်ဝဲ)
ကာမုပါဒါန်တရား၏ လှုံ့ဆော်ချက်ကြောင့် ကာယဒုစရိုက်-စ
သည်တို့ကို ပြုမှားလေ၏။ ထိုပုထုဇန်သည် ဒုစရိုက်များ ပြည့်ပွား
ခြင်းကြောင့် အပါယ်လေးဘုံ၌ ဘဝပဋိသန္ဓေ ကပ်ရောက်၍နေရ
လေ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ထိုပုထုဇန်၏ အပါယ်ဘဝပဋိသန္ဓေ၏
အကြောင်းဖြစ်သော ဒုစရိုက်အကုသိုလ်ကံများသည် ကမ္မဘဝ
မည်၍ ထိုကံကြောင့်ဖြစ်သော အပါယ်ဘဝ ဝိပါက်နာမ်ခန္ဓာ
ကမ္မဇရုပ်များသည် ဥပပတ္တိဘဝမည်ကြံကုန်၏။ (ဤကား ကာမ-

ပါဒါန်ကြောင့် အကုသိုလ်ကမ္မဘဝနှင့် ထို၏အကျိုး ဥပပတ္တိဘဝ တို့ ဖြစ်ပုံတည်း။

အခြားပုထုဇန်တဦးသည် ရှေးနည်းအတူပင် ကြံစည်စဉ်းစား ၍ ကာမဝတ္ထုစည်းစိမ်တို့ကို ရရှိဖို့ရန် ကံကောင်းထောက်မ သူတော်ကောင်းတို့ကို ပေါင်းသင်းရ၍ သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားခြင်း-စသည်တို့ဖြင့် ပညာဉာဏ်တရား အဆင့်ဆင့်တိုးပွား ရင့်ကျက်ကာ “ဤသုစရိုက်ကောင်းမှုဖြင့် လှူရပ်နတ်ပြည်ရှိ ကာမ ဝတ္ထုစည်းစိမ်တို့ ပြည့်စုံကုံလုံနိုင်ကုန်၏” ဟု အမှန်အတိုင်းသိရှိ ကာ ကာယသုစရိုက်-စသည်တို့ကို ပြုလုပ်အားထုတ်လေ၏။ ထို ပုထုဇန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သုစရိုက်ကောင်းမှုများ ပြည့်ပွားခြင်းကြောင့် နတ်ပြည်၌ဖြစ်စေ၊ လှူပြည်၌ဖြစ်စေ ဘဝပဋိသန္ဓေ ကပ်ရောက်၍ နေရလေ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ထိုပုထုဇန်၏ လှူရပ်နတ်ရွာ ဘဝ ပဋိသန္ဓေ၏အကြောင်းဖြစ်သော သုစရိုက်ကုသိုလ်ကံများသည် ကမ္မဘဝမည်၍ ထိုကံကြောင့်ဖြစ်သော လှူရပ်နတ်ရွာ ဝိပါက် နာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များသည် ဥပပတ္တိဘဝမည်ကြကုန်၏။ (ဤ ကား ကာမပါဒါန်ကြောင့် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကမ္မဘဝနှင့် ထို၏ အကျိုး ဥပပတ္တိဘဝတို့ ဖြစ်ပုံတည်း။)

အခြား ပုထုဇန်တဦးသည် “ရူပမြဟ္မာဘုံ အရူပမြဟ္မာဘုံတို့၌ ကာမဝတ္ထု စည်းစိမ်တို့သည် ဤကာမဘုံထက် အထူးသဖြင့် ပြည့်စုံကုံလုံကြကုန်၏” ဟု ကြား၍ဖြစ်စေ၊ ကြံဆ၍ဖြစ်စေ ကာမ- ပါဒါန်တရား၏ လှုံ့ဆော်ချက်အရပင် ရူပကုသိုလ် အရူပကုသိုလ် ဈာန်သမာပတ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေပြီးလျှင် (= ရအောင်အား ထုတ်ပြီးလျှင်) ထိုသမာပတ်တို့၏ အစွမ်းကြောင့် ရူပမြဟ္မာဘုံ အရူပမြဟ္မာဘုံ၌ ဘဝပဋိသန္ဓေ ကပ်ရောက်၍ နေရလေ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ရာ၌ ထိုပုထုဇန်၏ ရူပ, အရူပမြဟ္မာဘဝပဋိသန္ဓေ၏အကြောင်း ဖြစ်သော ရူပကုသိုလ်, အရူပကုသိုလ်ကံများသည် ကမ္မဘဝမည် ၍ ထိုကံတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ရူပ, အရူပမြဟ္မာဘဝ ဝိပါက် နာမ် ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များသည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်ကြကုန်၏။ (ဤကား ကာမပါဒါန်ကြောင့် မဟာဂုဏ်ကုသိုလ် ကမ္မဘဝနှင့် ထို၏အကျိုး

ဥပပတ္တိဘဝတို့ ဖြစ်ပုံတည်း။ ။ ဤကား ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဘဝ, ဥပပတ္တိဘဝတို့ ဖြစ်ပုံတည်း။

အခြားပုထုဇန်တယောက်သည် “ဤအတ္တလိပ်ပြာ မည်သည် ကား ကာမသုဂတိတုံ၌ (သို့မဟုတ်) ရူပမြဟ္မဒူတုံ၌ (သို့မဟုတ်) အရူပမြဟ္မဒူတုံ၌ ပြတ်မှသာ ကောင်းစွာ အပြီးအပြတ် အဆုံးသတ် ပြတ်နိုင်သည်” ဟု ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ တည်းဟူသော ဒိဋ္ဌုပါဒါန်ကို အကြောင်းပြုကာ ထိုကာမသုဂတိတုံ, ရူပ, အရူပမြဟ္မဒူတုံသို့ ကပ် ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ကာမကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကံတို့ ကို ပြု၏။ ထိုပုထုဇန်၏ ထိုကာမကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကံများ သည် ကမ္မဘဝမည်ကြ၍ ထိုကံတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝိပါက် နာမ် ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များသည် ဥပပတ္တိဘဝမည်ကြလေသည်။ ။ ဤ ကား ဒိဋ္ဌုပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဘဝ, ဥပပတ္တိဘဝတို့ဖြစ်ပုံတည်း။

အခြား ပုထုဇန်တယောက်သည် “ဤအတ္တလိပ်ပြာမည်သည် ကား ကာမသုဂတိတုံ၌ (သို့မဟုတ်) ရူပမြဟ္မဒူတုံ၌ (သို့မဟုတ်) အရူပမြဟ္မဒူတုံ၌ ကေနစင်စစ် ချမ်းသာမှုရှိနိုင်သည်, ပူပန်မှုငြိမ်း အေးနိုင်သည်” ဟု အတ္တဝါဒုပါဒါန်၏လှုံ့ဆော်ချက်အရထိုကာမ သုဂတိတုံ, ရူပ, အရူပမြဟ္မဒူတုံသို့ ကပ်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ကာမကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကံတို့ကိုပြု၏။ ထိုပုထုဇန်၏ ထို ကာမကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကံများသည် ကမ္မဘဝမည်ကြ၍ ထိုကံတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝိပါက်နာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များသည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်ကြလေသည်။ ။ ဤကား အတ္တဝါဒုပါဒါန် ကြောင့် ကမ္မဘဝ, ဥပပတ္တိဘဝတို့ ဖြစ်ပုံတည်း။

အခြားပုထုဇန်တယောက်သည် “ဤအလေ့, အကျင့် = သီလဗ္ဗ- တမည်သည် ကာမသုဂတိတုံ၌ (သို့မဟုတ်) ရူပမြဟ္မဒူတုံ၌ (သို့မဟုတ်) အရူပမြဟ္မဒူတုံ၌ ဖြည့်ကျင့်သောသူ၏ သန္တာန်၌သာ ချမ်းသာလွယ်ကူစွာ ပြည့်စုံလုံလောက်နိုင်သည်” ဟု သီလဗ္ဗတု- ပါဒါန်၏ လှုံ့ဆော်ချက်အရ ထိုကာမသုဂတိတုံ, ရူပ, အရူပ မြဟ္မဒူတုံသို့ ကပ်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ကာမကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်ကံတို့ကို ပြု၏။ ထိုပုထုဇန်၏ ထိုကာမကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်

ကုသိုလ်ကံများသည် ကမ္မဘဝမည်ကြ၍ ထိုကံထို့ကြောင့်ဖြစ်သော
ဝိပင်္ဂါနာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များသည် ဥပပတ္တိဘဝမည်ကြလေ
သည်။ ။ဤကား သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိ-
ဘဝထို့ ဖြစ်ပုံတည်း။

(၁၀) ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ

ဘဝစွမ်းရေးကံနှစ်ထွေကြောင့်၊ သဗ္ဗေသတ္တာ၊ သတ္တဝါ
တို့၊ ဖြစ်ရာဘဝ၊ ဆုံးပြန်ကလျှင်၊ ဧက၊ စတု၊ ငါးခုခန္ဓာ၊
ကံချရာ၌၊ ဓမ္မတာစစ်၊ သစ်တလဲလဲ၊ အနဲနဲလျှင်၊ ဖြစ်မြဲ
ဇာတိ၊ သန္ဓေငြိ၍၊ ကြိုတုံပြင်၊ နယ်တခွင်၌၊ အစဉ်ပြည့်ပွား၊
အစားစားလျှင်၊ မားမားမတ်မတ်၊ ဇာတ်အမျိုးမျိုး၊ တန်ခိုး
ထင်၊ တိမ်၊ ဂုဏ်သိရ်နိမ့်မြင့်၊ အကျင့်ဆိုး၊ ကောင်း၊ အပေါင်း
များစွာ၊ သတ္တဝါဟု၊ နာနာကာယ၊ ဖြစ်ပြန် ကြသည်။ ။
လေးဝဇာတိစွမ်းရည်တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

ဤ “ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ” ဟူသောအချက်၌ ဘဝပစ္စယာ-
အရ အကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ကမ္မဘဝ၊ အကုသိုလ်ကမ္မဘဝ
တို့ကိုသာ ယူရမည်။ ဇာတိ-အရ ထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်ကမ္မဘဝ
တို့ကြောင့်ဖြစ်သော ကုသလဝိပင်္ဂါနာမ်ခန္ဓာ၊ အကုသလ
ဝိပင်္ဂါနာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဥပါဒ် = ဖြစ်ပွားမှုကို ကောက်
ယူရမည်။ ထင်ရှားစေဦးအံ့—ရှေး “သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ”
အရ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်သင်္ခါရကြောင့် ဝိပင်္ဂါနာမ်ဝိညာဏ် ထင်ရှား
ဖြစ်ပွား၏-ဟူသည်မှာ အတိတ်ဘဝ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရ
ကြောင့် ဤယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါတို့၌
ဝိပင်္ဂါနာမ်ဝိညာဏ်ဖြစ်ပွားသည်ကို ဆိုသည်။ ဤယခု “ဘဝပစ္စယာ
ဇာတိ” အရ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကမ္မဘဝကြောင့် အနာဂတ်
ကာလ၌ ဝိပင်္ဂါနာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဥပါဒ် = ဖြစ်ပွားမှု
တည်းဟူသော ဇာတိ၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကို ဆိုသည်။ (နောက်၌
ထင်ရှားလတ္တံ့)။

အောက်“သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ” ဟူသောအချက်၌ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရကြောင့် သမင်္ဂီတာလေးပါး = သမင်္ဂီလေးပါး အစဉ်အတိုင်း ဝိပါက် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပွားပုံကို စာမျက်နှာ(၇၀၀)၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ထိုစကားရပ်၌ အတိတ်ဘဝ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရကြောင့် ဤ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါ တို့၌ ဝိပါက်ဝိညာဏ် ဖြစ်ပွားသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဤယခုပစ္စုပ္ပန် ဘဝ ပြုလုပ်အားထုတ်အပ်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကမ္မဘဝ ကြောင့် သမင်္ဂီတာလေးပါး = သမင်္ဂီလေးပါး အစဉ်အတိုင်းပင် နောက်အနာဂတ်ဘဝ၌ ဝိပါက်နာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့ ဥပါဒ် = ဖြစ်ပွားကြလိမ့်မည်။ ထိုအချက်ကိုပင် “ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ = ကမ္မဘဝကြောင့် ဥပပတ္တိဘဝတရား ဥပါဒ်ထင်ရှား ဖြစ်ပွား၏” ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။ (ဤကား ပရမတ္ထကထာ = အဘိဓမ္မာ သဘာဝစစ်စစ် စကားတည်း)။

လင်္ကာအဓိပ္ပါယ်။ ။လင်္ကာ၌ကား လူအများ နားလည်လွယ် ရန် ပရမတ် ပညတ် ရောစပ်လျက် ရေးသား စီစဉ်တော်မူအပ် လေသည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ—

ကုသိုလ်ကမ္မဘဝ၊ အကုသိုလ်ကမ္မဘဝတည်းဟူသော ကံနှစ် ပါးတို့၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့သည် ယခု လောလောဆယ်ဖြစ်ရာ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ဆုံးပြန်ကြလျှင် ထိုကံ နှစ်ပါးတို့ အကျိုးပေးပစ်ချရာ ထိုက်သက်ရာရာ ရုပ်ခန္ဓာတပါး သာရှိသော အသညသတ်ဘုံ၊ နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာရှိသော အရူပလေးဘုံ၊ ခန္ဓာငါးပါး အပြည့်အစုံရှိသော ကာမဘုံနှင့် (အသညသတ်ကြည်သော) ရူပါဝစရမြဟ္မဘုံတို့၌ ကမ္မနိယာမ ဓမ္မတာအတိုင်း ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါတို့၌ ဝိပါက်နာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့ ဥပါဒ် = ဖြစ်ပွားမှုတည်းဟူသော ဇာတိပေါ်သည်။

ဤမှ နောက်၌ စာနေကျဉ်းရန် ဝိပါက်နာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်ဟု ရေးရမည့် အရာ၌ “ဥပပတ္တိဘဝ” ဟူ၍သာ ရေးတော့မည်။ ဥပပတ္တိဘဝခေါ်သော ဝိပါက်နာမ်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ် တရားတို့၌ ဥပါဒ်ခဏ = ဖြစ်ဆဲခဏ၊ ဌိခဏ = တည်ဆဲခဏ၊ ဘင်ခဏ =

ပျက်ဆဲခဏဟူ၍ = ခဏငယ်အချိန်တို့ သုံးပိုင်းရှိရာ ဥပါဒ် ခဏ အခိုက်ကို ဇာတိဟု ခေါ်သည်။ ဦးခဏအခိုက်ကို ဇရာဟု ခေါ်သည်။ ဘင်ခဏအခိုက်ကို မရဏဟု ခေါ်သည်။ ကမ္မဘဝ = အကြောင်းကံတရားက ဥပပတ္တိဘဝ ဥပါဒ်ခဏ တည်းဟူသော ဇာတိဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးသည်။ ယင်းသို့ ကမ္မဘဝကြောင့် ဥပပတ္တိဘဝ ဥပါဒ်ခဏ အခိုက်တည်းဟူသော ဇာတိတရား ဖြစ်ပွားလာသည်ကိုပင် လက်၌ “ဖြစ်မြဲဇာတိ၊ သန္ဓေဋ္ဌိ၍” ဟု စပ်ဆိုလေသည်။

ယင်း ဥပပတ္တိဘဝ ဥပါဒ်ခဏအခိုက်တည်းဟူသော ဇာတိတရားသည်လည်း တဘဝတွင် တကြိမ်သာဖြစ်သည် မဟုတ်၊ အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်၍ အစဉ်သဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာပြည့်ဖြိုးပွားများကာ မားမားမတ်မတ် အထည်ခြင်သဏ္ဍာန် ပေါ်ပေါက်ကြကာ မိမိမိမိတို့၏ ကမ္မဘဝအလိုက် မင်းဇာတ်ရှိသောသတ္တဝါ၊ ပုဏ္ဏားဇာတ်ရှိသောသတ္တဝါစသည်၊ တန်ခိုးကြီးသောသတ္တဝါ၊ တန်ခိုးသေးသောသတ္တဝါ၊ ဂုဏ်သိရ်နိမ့်သောသတ္တဝါ၊ ဂုဏ်သိရ်မြင့်သောသတ္တဝါ၊ အကျင့်ဆိုးသောသတ္တဝါ၊ အကျင့်ကောင်းသောသတ္တဝါ ဟု ကိုယ်ခန္ဓာအမျိုးမျိုးနှင့် သတ္တဝါအမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ အဏှဇဇာတိ = ဥဉ္စသန္ဓေဖြစ်ပွားမှု၊ ဇလာဗုဇဇာတိ = အဓိသားအိမ်၌ သန္ဓေဖြစ်ပွားမှု၊ သံသေဒဇဇာတိ = ရေညှိစသည် ကြာပန်းစသည် အမြှုပ်အမှောင့် သန္ဓေဖြစ်ပွားမှု၊ ဥပပတ္တိဇာတိ = ပဋိသန္ဓေအချိန်ကပင် မိန်းမဖြစ်လျှင် တဆယ်ခြောက်နှစ်အရွယ်၊ ယောက်ျားဖြစ်လျှင် အနှစ်နှစ်ဆယ် နှစ်ဆယ်ငါးနှစ်အရွယ် ကိုယ်ထည်ထင်ရှားစွာ သန္ဓေဖြစ်ပွားမှုတည်းဟူသော ဇာတိလေးမျိုး၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

(ဤ၌။ ။ တမိဝမ်းတွင်း တက်အောက်ဆင်းကြသော သွေးရင်းသားရင်းဖြစ်ကြသည့် ညီ၊ အစ်ကို မောင်၊ နှစ်မ ညီ၊ အစ်မတို့ပင်သော်လည်း အချင်းချင်း မတူကြပဲ အယုတ်အမြက်အားဖြင့် ကွဲပြားအောင် ကမ္မဘဝတည်းဟူသော အကြောင်းရင်းကံက ပြုပြင်ပေးသည်။ ထို့ကြောင့်

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် (ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ်၊ စာမျက်နှာ ၂၄၄-၅) “ကမ္မံ သတ္တေ ဝိဘဇတိ ယဒိဒံ ဟိနပဏီတတာယ = သတ္တဝါတို့ကို အညံ့စား အမြတ်စားဖြစ်ဖို့ရန် ကံသည် ခွဲဝေ၍ ပေး၏” ဟု ဟောတော်မူသည်။ ဤအထူးကိုလည်း သိမှတ်ရာ၏။

(၁၁) ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ

သန္ဓေဇာတိ၊ တဖန်ငြိ၍၊ ဩဘုံသူ၊ အဆူဆူလျှင်၊ လူလူနတ်နတ်၊ အရပ်ရပ်တည့်၊ မတ်မတ်မားမား၊ ဖြစ်ပြန်ငြားသော်၊ သုံးပါးအရွယ်၊ စ၊ လယ်၊ အဆုံး၊ ရှိမြဲထုံးဖြင့်၊ အနှုန်းစဉ်စီ၊ သန္ဓေချီက၊ နာရီစဉ်သင့်၊ အဆင့်ဆင့်လျှင်၊ ရင့်မြဲရော်မြဲ၊ တသဲသဲတည့်၊ မစနေ့ည၊ တရွရွလျှင်၊ ခဏ၊ သန္တတိ၊ အဂ္ဂိဇရာ၊ နှစ်ဖြာလောင်မီး၊ ရှိန်ရှိန်ငြီး၍၊ အကြီး၊ အငယ်၊ အရွယ်ခြားနား၊ အစားစားလျှင်၊ အသွားတွင်တွင်၊ မစနှင့်၏။ လေးအင်သေမှု၊ တခုခုလည်း၊ ဗဟုအန္တရာယ်၊ အသွယ်သွယ်နှင့်၊ နှီးနွယ်ရုံးစည်း၊ တလုံးတည်းလျှင်၊ ကြီးကြီး၊ ငယ်ငယ်၊ အရွယ်မထောက်၊ အချိန်ရောက်က၊ ချုပ်ပျောက်ခန္ဓာ၊ မငြင်းသာသည်။ ၊ဇရာ၊ မရဏစွမ်းရည်တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

ကမ္မဘဝက ဥပပတ္တိဘဝ၏ ဥပါဒ်ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးသည်။ ယင်း ဥပပတ္တိဘဝ၏ ဥပါဒ်ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာမှုကို ဇာတိဟူ၍ ခေါ်၏။ ယင်းသို့ ဥပါဒ်ခဏတည်းဟူသော ဇာတိပေါ်လျှင် ထိုတရားတို့၏ ဌိခဏတည်းဟူသော = ဇရာတရား၊ ဘင်ခဏတည်းဟူသော = မရဏတရားတို့သည် အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပွားလေတော့၏ (ကမ္မဘဝက ဥပပတ္တိဘဝအား ဥပါဒ်ခဏအားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးသည်။ ဌိ၊ ဘင်အား ကျေးဇူးပြုပေးသည်မဟုတ်၊ ဥပါဒ်တည်းဟူသော ဇာတိတရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလျှင်ပင် ဌိတည်းဟူသော ဇရာတရား၊ ဘင်တည်းဟူသော မရဏတရားတို့ကား (ဒီ၏ နောက်က ရေထက်ကြပ် ပါလာသကဲ့သို့) တဆက်တည်း

ပေါ်ပေါက်လာလေတော့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။)။ ဤသို့ ဇာတိ ရှိမှသာ ဇရာ၊ မရဏတို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်၍ ဇာတိမရှိလျှင် ဇရာ၊ မရဏတို့ မဖြစ်ပေါ်နိုင်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “ဇာတိပစ္စယာ ဇရာ၊ မရဏံ = ဇာတိဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဇရာ၊ မရဏနှစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏” ဟု ဟောတော်မူ၏။ (ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားရပ်တို့ကို ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ ဇာတိ-ဟူသည် ထိုထို ဘဝတလျှောက်လုံး၌ ဖြစ်ပေါ်ကြသော ခန္ဓာတို့၏ ဥပါဒ်ခဏ = ဖြစ်ဆဲခဏကို ခေါ်၏။ ဇရာ-ဟူသည် ထိုခန္ဓာတို့၏ ဋီခဏ = တည်ဆဲ ရင့်ရော်ဆဲခဏကို ခေါ်၏။ မရဏ-ဟူသည် ထိုခန္ဓာတို့၏ ဘင်ခဏ = ပျက်စီးချုပ်ပျောက်ဆဲခဏကို ခေါ်၏ ဟု အထူးသတိချပ် သိမှတ်ရာ၏။ ဤကား ပရမတ္ထကထာ = သဘာဝစစ်စစ် စကားတည်း။)။

လင်္ကာအဓိပ္ပါယ်။ ။ ဘဝအသစ်၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေစွဲငြိလျှင် ဇာတိတရား အကြိမ်ကြိမ် အဆက်ဆက် ဖြစ်ပွားကာ ခန္ဓာအစဉ် ကြီးထွားလျက် လူလူ၊ နတ်နတ်၊ မတ်မတ်မားမား ထင်မှားဖွယ်ရာ ဖြစ်၍လာ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်သည်ရှိသော် တဘဝအတွက်တာ (ယခု အခါကဲ့သို့ အနှစ်တရာတမ်း၌) ပဌမအရွယ် = ရှေ့ပိုင်း သုံးဆယ့် သုံးနှစ်လေးလ၊ မဇ္ဈမအရွယ် = အလယ်ပိုင်း သုံးဆယ့်သုံးနှစ် လေးလ၊ ပစ္ဆိမအရွယ် = နောက်ပိုင်း သုံးဆယ့်သုံးနှစ်လေးလ ဤသို့ အရွယ်သုံးပါး ထင်ရှားရှိမြဲထုံးဖြင့် ထိုထို ဘဝခန္ဓာတို့၏ ဥပါဒ်ခဏတည်းဟူသော ဇာတိတရား နာရီမလပ် အချိန်မလပ် ထပ်ခါထပ်ခါ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ထိုဇာတိ၏နောက်မှ ဋီခဏ တည်းဟူသော ရင့်ရော်မှု = ဇရာတရားသည်လည်း နေ့ညမစဲ တသဲသဲ တရွရွ အမြဲထက်ကြပ် ကပ်လျက် လိုက်ပါလာလေတော့ ၏။ ယင်း ရင့်ရော်မှု = ဇရာတရားကို ဇရာမီးဟူ၍ ခေါ်၏။

ထို ဇရာမီးသည် (၁) ခဏဇရာ = ထိုထို ဘဝခန္ဓာတို့၏ ဋီခဏအချိန်ပိုင်းတည်းဟူသော ရင့်ရော်အိုမင်းမှု၊ (၂) သန္တတိ-ဇရာ = အအေးရုပ်သန္တာန်အစဉ်၊ အပူရုပ်သန္တာန်အစဉ် စသည် တို့၏ တချိန်ထက်တချိန် သန္တတိအားဖြင့် ရင့်ရော်အိုမင်းမှုဟူ၍

= နှစ်ပါး ရှိလေသည်။ ထိုကိုပင် “ခဏ၊ သန္တတိ၊ အဂ္ဂိဇရာ၊ နှစ်ဖြာလောင်မီး၊ ရှိန်ရှိန်ငြီး၍” ဟု လက်၌ စပ်ဆိုသည်။

(ဤအရာ၌။ ။ “အသက်အရွယ် ငယ်သူကြီးသူ ဟုဟူသမျှ၌ပင် ခဏဇရာ၊ သန္တတိဇရာ=ဤ ဇရာနှစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်ကြရှိကြပါလျက် အသက်အရွယ် ငယ်သူတို့မှာမူ ဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြော့ခြင်း၊ အသားအရေ တွန့်လိမ်ခြင်း-စသော ဇရာသဘော မပေါ်လွင် မထင်ရှားမူ၍ အဘယ်ကြောင့် အသက်အရွယ် ကြီးရင့်သောသူတို့မှာမူ ထိုဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြော့ခြင်း၊ အသားအရေ တွန့်လိမ်ခြင်း-စသော ဇရာသဘော ပေါ်ပေါ်ပေါ်လွင် ထင်ရှားရသနည်း” ဟု မေးမြန်းဖွယ် ရှိ၏။

အဖြေကား - ဇရာဒဏ်ချက် အနှိပ်စက်နာသောကြောင့် အသက်ကြီးရင့်သူတို့မှာသာ ထို ဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြော့ခြင်း၊ အသားအရေ တွန့်လိမ်ခြင်း - စသော ဇရာသဘောတို့ ပေါ်ပေါ်ပေါ်လွင် ထင်ရှားကြကုန်၏ - ဟု ဖြေဆိုရာ၏။ ချဲ့ဦးအံ့ - ကလလရေကြည် ပဋိသန္ဓေ တည်နေချိန်မှ အစပြု၍ သတ္တဝါတို့မှာ အစဉ်သဖြင့် ရှေးရှေးရုပ်များ၏ ဌိခဏတည်းဟူသော ဇရာသို့ရောက်သောအချိန်၌ အသစ်အသစ် ဥပါဒ်ဖြစ်ပေါ်ကြရသည့် နောက်နောက်ရုပ်များသည် ရှေးရှေးရင့်ရော် ပြီးသော ရုပ်များ၏ သဘောအားလျော်စွာ ရင့်ရော်ကြကာ၊ အထူးသဖြင့် ရင့်ရော်ကြကာ၊ ထို့ထက် အထူးသဖြင့် ရင့်ရော်ကြကာ ဥပါဒ်ထင်ရှား ဖြစ်ပွား၍လာကြရလေသည်။ ထို့ကြောင့် တရက်ထက် တရက်၊ တလထက်တလ၊ တနှစ်ထက်တနှစ်၊ တရွယ်ထက် တရွယ် အစဉ်သဖြင့် အလွန်အလွန် ရင့်ရော်သော ရုပ်များ၏ ရင့်ရော်ချိန်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဌိခဏ၌ နောက်ထပ်အသစ် ဥပါဒ်ဖြစ်ပွားသော ရုပ်တရားများသည် ဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြော့ခြင်း၊ အသားအရေတွန့်လိမ်ခြင်း- အစရှိသော ဇရာသဘော ပေါ်ပေါ်ပေါ်လွင်လျက် ထင်ရှားဥပါဒ်ကြရလေသည်။ ထို့ကြောင့် အသက်ကြီးရင့်သူတို့မှာသာ ထိုဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြော့ခြင်း၊ အသားအရေတွန့်ခြင်း-စသော ဇရာသဘောတို့ ပေါ်ပေါ်ပေါ်လွင် ထင်ရှားကြကုန်သည်။

ထိုဆံဖြူခြင်း၊ သွားကြော့ခြင်း၊ အသားအရေ တွန့်လိမ်ခြင်းများသည် မျက်စိဖြင့်ကြည့်၍ မြင်အပ်သော စက္ခုဝိညေယျတရားများဖြစ်ကြ၍ ဇရာတရားအစစ် မဟုတ်ကြကုန်။ ဇရာတရား၏ ဒဏ်ချက်များသာ ဖြစ်ကြလေသည်။ ဇရာတရားအစစ်ကား စိတ်ဖြင့်သာ ကြံဆ၍ သိအပ်သော=မနောဝိညေယျတရား ဖြစ်လေသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့— ရေကြမ်းတိုက်စား၍ သွားသောလမ်း၊ မီးအကြီးအကျယ် လောင်ကျွမ်း၍သွားသော လမ်းတို့၌ ရေဒဏ်၊ မီးဒဏ်ကြောင့် မြက်သစ်ပင်များ ကျိုးပြတ်ပျက်စီး၍ကျန်ရစ်ခြင်း၊ မီးသွေးပြာများသာ ကြွင်းကျန်ရစ်ခြင်းစသည်တို့ကို မြင်ရ၍ တိုက်စားသွားသောရေ၊ လောင်ကျွမ်းသွားသောမီးတို့ကိုကား စိတ်ဖြင့်ကြံဆကာသာ သိရလေသည်။ ထို့အတူ ဇရာတည်းဟူသောရေကြမ်း၊ ဇရာတည်းဟူသောမီးကြီး တိုက်စား၊ လောင်ကျွမ်း၍သွားသော လမ်းခရီးဟုဆိုအပ်သော အလွန်အလွန် ရင့်ရော်ရင့်ရော်သောရုပ်တရားတို့၌ ဖြစ်ပေါ်ကြသည့် မျက်စိဖြင့်မြင်ကောင်းသော ဆံဖြူခြင်း (သို့မဟုတ်-ဖြူသောဆံများ) သွားကြေခြင်း (သို့မဟုတ်-ကျိုးပဲ့သောသွားများ)၊ အသားအရေတုန်လိမ်ခြင်း (သို့မဟုတ်-တုန်လိမ်သော အသားအရေများ)- စသည့်သဘောများကို ဇရာရေကြမ်း၊ ဇရာမီးကြီးတို့ နှိပ်စက်တိုက်စား၊ လောင်ကျွမ်းသွားသော ဒဏ်ချက်များဟူ၍သာ မှတ်ယူအပ်ကုန်၏။ ထိုဒဏ်ချက်များကိုမြင်ရသဖြင့် ဇရာရေကြမ်း၊ ဇရာမီးကြီးတို့ကို စိတ်ဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်ကုန်၏။ (ဤစကားရပ်တို့ကား အလွန်နက်နဲ၏။ အခေါက်ခေါက်ဖတ်၍ စဉ်းစားမှ လေးနက်သောအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိနိုင်၏ ကြိုးစား၍ဖတ်ကြား စဉ်းစားကြပါလေ)။

ရှေးဖော်ပြရာပါ ခဏဇရာမီး၊ သန္တတိဇရာမီးတို့ တညီးညီး တရှိန်ရှိန် အချိန်မစဲ ဟသဲသဲလောင်ကျွမ်းမှုကြောင့် ငယ်သော အရွယ်၊ အလယ်အလတ်အရွယ်၊ ကြီးသောအရွယ်၊ ဆယ်နှစ်အရွယ်၊ အနှစ်နှစ်ဆယ်အရွယ်၊ အနှစ်သုံးဆယ်အရွယ်-စသည်ဖြင့် အရွယ်ခြားနား အစားစား ဖြစ်ရလေသည်။ ထိုသို့ဖြစ်အောင် သတ္တဝါတို့ကို ဇရာတရားက မောင်းနှင်၍ ပေးနေလေသည်။

ဇရာခေါ်သော ဌိခဏ၏ အခြားမဲ့မှာပင် ဘင်ခဏသို့ရောက်ရှိကြကာ သတ္တဝါတိုင်း ခဏိကမရဏအားဖြင့် အချိန်တိုင်း သေလွန်၍ နေကြလေသည် (သမ္မုတိမရဏသို့ မရောက်သေး၍ သေမှန်းမသိကြချေ)။

ထင်ရှားစေဦးအံ့ - သေဆုံးပျက်စီးခြင်း = မရဏသည် (၁) ခဏိကမရဏ, (၂) သမုစ္ဆေဒမရဏ, (၃) သမ္မုတိမရဏဟူ၍ = သုံးမျိုးရှိ၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်(၁)ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့၏ မိမိတို့ဘင်ခဏ သို့ ရောက်ရှိကြသဖြင့် သေဆုံးပျက်စီးခြင်းကို = ခဏိကမရဏဟူ၍ ခေါ်၏။ စိတ်,စေတသိက်တရား တစုတစု တခုတခုလျှင် ဥပါဒ်ခဏ, ဌီခဏ, ဘင်ခဏဟူ၍ = ခဏငယ်သုံးချက်စီ အချိန်ပိုင်း အသက်ရှည်ကြလေသည်။ ထိုခဏငယ်သုံးချက် အချိန်ပိုင်းကာလကို စိတ္တက္ခဏကြီး တချက်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသည်။ မျက်စိတမှိတ် လျှပ်တပြက် အချိန်တိုကလေး အတွင်းမှာပင် ထိုစိတ္တက္ခဏပေါင်း ကုဋေတသိန်းကျော်ကျော် ဖြစ်၍ချုပ်ကြလေသည်။ (လက္ခဏရုပ်လေးခု ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ခုတို့ကို ကြည့်၍)ကျန်သောရုပ် ၂၂-ပါးတို့သည် စိတ္တက္ခဏပေါင်း ဆယ့်ခုနစ်ချက်ခန့်စီ အသက်ရှိကြကုန်၏။ ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ပါးတို့သည် စိတ္တာနုပရိဝတ္တိဓမ္မမျိုးဖြစ်ကြ၍ စိတ်ဖြစ်လျှင် ဖြစ်ကြ၍ စိတ်ချုပ်လျှင်ချုပ်ကြကုန်၏။ လက္ခဏရုပ်လေးပါးတို့တွင် ဥပါဒ်ရုပ်နှင့် သန္တတိရုပ်တည်းဟူသော ဇာတိရုပ်သည် ရုပ်၏ ဥပါဒ်ခဏပိုင်းဖြစ်၍ ခဏငယ်တချက်ခန့်စီ အသက်ရှိကြလေသည်။ ဇရတာရုပ်သည် ရုပ်၏ ဌီခဏပိုင်းဖြစ်၍ ခဏငယ် ၄၉-ချက်ခန့် အသက်ရှိလေသည်။ အနိစ္စတာရုပ်သည် ရုပ်၏ ဘင်ခဏပိုင်းဖြစ်၍ ခဏငယ်တချက်ခန့် အသက်ရှိလေသည်။ ။ (လျှပ်တပြက်တွင်၊ စိတ္တက္ခဏ၊ အပေါင်းရေး၊ ကုဋေတသိန်းဟူ၊ ။ ပရမတ္ထသံခိင်မှ) ။ ။ သို့ရကား သတ္တဝါတိုင်း သတ္တဝါတိုင်းပင် မျက်စိတမှိတ် လျှပ်တပြက် အချိန်ပိုင်းကာလအတွင်း၌ ခဏိကမရဏသေခြင်းမျိုးဖြင့် အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်းကျော်ကျော် သေဆုံးလျက် ရှိကြလေသည်။

(၂) သမုစ္ဆေဒမရဏဟူသည်မှာ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝဋ်ဆင်းရဲကို အကြွင်းမဲ့ အမြစ်ပြတ် ဖြတ်တောက်သွားသော သေခြင်းမျိုးကို ခေါ်ဆိုသည်။ မှန်၏-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်ကာလဝယ် ရုပ်နာမ်အသစ် ဘဝအသစ် မဖြစ်တော့ပဲ ဆီခီးတောက်ကြီး ငြိမ်းစဲသွားသည့်ပမာ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲကြီး အပြီးတိုင် အမြစ်ပြတ်၍ သွားလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ထို

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စုတေခြင်း = သေခြင်းမျိုးကို သမုစ္ဆေဒ-မရဏ = သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ အမြစ်ပြတ်သေဆုံးခြင်းဟူ၍ခေါ်၏။

(၃) သမ္မုတိမရဏဟူသည်မှာ ဘုရား၊ ရဟန္တာမှ ကြွင်းသော သတ္တဝါတို့၏ တဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ သန္တာန်အစဉ် ပြတ်စဲသေဆုံးသွားခြင်းကို ခေါ်သည်။ (ထိုမှတစ်ပါး “သစ်ပင် သေပြီ၊ သံသေပြီ၊ ပြဒါး သေပြီ” — အစရှိသည်ဖြင့် လောက သမ္မုတိဝေါဟာရအားဖြင့် ပြောကြားကြသော အသက်မဲ့ဝတ္ထု တို့၏ သေခြင်းဟူသော ဝေါဟာရကိုလည်း သမ္မုတိမရဏဟူ၍ပင် ခေါ်ဆို၏။ သို့သော် ထိုသေခြင်းကို ဤယခု မရဏအခဏ်း၌ အလို မရှိအပ်ချေ၊ မဆိုလိုချေ။ သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ တဘဝအတွက်တာ ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ် အဖြစ်ရပ်နား ပြတ်စဲသွားခြင်း = သေခြင်းတည်း ဟူသော သမ္မုတိမရဏကိုသာ ဤယခု မရဏအခဏ်း၌ အလိုရှိ အပ်၏၊ ဆိုလို၏)။

ထိုသမ္မုတိမရဏသည်လည်း (၁) အာယုက္ခယမရဏ = အသက်ရှည်ရန် ကံအစွမ်းပင်ရှိသေးသော်လည်း အသက်တမ်း ကုန်၍ သေခြင်း၊ (၂) ကမ္မက္ခယမရဏ = အသက်တမ်းပင်ကျန် ရှိသေးသော်လည်း ကံစွမ်းကုန်၍ သေခြင်း၊ (၃) ဥဘယက္ခယ-မရဏ = အသက်တမ်း၊ ကံစွမ်း = နှစ်ပါးစုံကုန်၍ သေခြင်း၊ (၄) ဥပစ္ဆေဒကမရဏ = အသက်တမ်း၊ ကံစွမ်း = နှစ်ပါးတို့ ကျန်ရှိသေးသော်လည်း ဥပစ္ဆေဒက အကုသိုလ်ကံဆိုးက ဝင် ရောက် ဖြတ်တောက်သဖြင့် သေခြင်းဟူ၍ = လေးမျိုး ရှိလေ သည်။ ။ (အသက်တမ်းကုန်၊ ကံစွမ်းကုန်နှင့်၊ အကုန်နှစ်မျိုး၊ ကံဆိုးဖြတ်ချေ၊ သေမြဲပေ၊ လေးထွေမရဏ၊ ပရမတ္ထသံခိုင်မှ)။

ထိုဖော်ပြရာပါ သေခြင်းတရား လေးပါးတို့တွင် တပါးပါး သည် အသက်ကို ရန်ရှာမည့် များစွာသော အန္တရာယ်တို့နှင့် ပေါင်းသင်းနှီးနွယ် မိတ်သင့်ကာ သတ္တဝါတို့ကို မျက်နှာကြီးငယ် အရွယ်မထောက် အချိန်ရောက်လျှင် တဘဝအတွက်တာ ခန္ဓာ ပြတ်ကြွေ စုတေရန် နှိပ်စက်လေတော့သည်။ ထိုသို့အန္တရာယ် များစွာတို့နှင့် ပေါင်းသင်းနှီးနွယ်မိတ်သင့်၍ သေခြင်းလေးပါးတို့

တွင် တပါးပါးတို့ နှိပ်စက်လာသောအခါ ကြီးငယ်မဟူ သတ္တဝါ ဗိုလ်လူတို့သည် မငြင်းသာ မဆန်သာ ခန္ဓာပြတ်ကြေ စုတေကြရ လေတော့သည်။ ဤအနက်ကိုရည်၍ လက်၌ “လေးအင်သေမှု၊ တခုခုလည်း၊ (ပ)၊ ဇရာမရဏ စွမ်းရည်တည်း” ဟူ၍ စပ်ဆိုတော် မူအပ်လေသည်။

(အထူးမှတ်ရန်။ ။ ဤဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏတရား = သုံးပါးတို့သည် ဤသတ္တဝါတို့အဖို့ရာ နှိပ်စက်ရန်အခွင့်ရှာ၍ လှည့်လည်ကျက်စား သွား လာနေကြသော ရန်သူလူသတ်သမားများနှင့် တူကြကုန်၏။

ထင်ရှားစေဦးအံ့ - ယောက်ျားတယောက်မှာ နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်ရန် အခွင့်အပေါက်ရှာ၍ လှည့်လည်ကျက်စား သွားလာနေကြသော ရန်သူ သုံးယောက်တို့ ရှိကြလေရာ၏။ ထိုသုံးယောက်တို့အနက် ပဌမရန်သူက “မိတ်ဆွေတို့... ငါသည် ဤမည်သောတောအုပ်၏ ကျေးဇူးကို ပြောဆို ၍ ထိုယောက်ျားကို ခေါ်ဆောင်ကာ ထိုတောအုပ်သို့ သွားနှင့်ပေအံ့။ ဤသို့ခေါ်ဆောင်သွားရာ၌ ငါ့အဖို့ရာ ခဲယဉ်းခြင်းမရှိ” ဟု ပြောဆို လေရာ၏ (၁)။ ထိုအခါ ဒုတိယရန်သူက “မိတ်ဆွေ... သင်ကား ထို ယောက်ျားကို ခေါ်ဆောင်၍ တောအုပ်သို့အရောက် သွားပြီးသော အခါ ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်၍ ထိုယောက်ျား အားနွဲ့အောင် ငါပြုလုပ်ပါ မည်။ ဤသို့ အားနွဲ့အောင် ပြုလုပ်ခြင်းကိစ္စ၌ ငါ့အဖို့ရာ ခဲယဉ်းခြင်းမရှိ” ဟုပြောဆိုလေရာ၏ (၂)။ ထိုအခါ တတိယရန်သူက “မိတ်ဆွေ... ထို ယောက်ျားကို ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်၍ အားနွဲ့အောင် ပြုအပ်ပြီးလတ်သော် ထက်လှစွာသော သန်လျက်ဖြင့် ထိုသူ့ ဦးခေါင်းကိုဖြတ်ရန်မှာ ငါ့တာ ဝန်ရှိပါစေ” ဟု ပြောဆိုလေရာ၏ (၃)။ ထိုရန်သူသုံးယောက်တို့သည် ဤကဲ့သို့ ပြောဆိုကြပြီးလျှင် ပြောဆိုတိုင်ပင်ကြသည့်အတိုင်း ပြုလုပ် ကုန်လေရာ၏။

ထိုရန်သူသုံးဦးတို့တွင် ပဌမရန်သူ၏ တောအုပ်ကျေးဇူးကို ပြော ဆို၍ ထိုယောက်ျားကို ခေါ်ယူကာ တောအုပ်သို့သွားသောအခါကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်ဤဘဝဝယ် ချစ်လှစွာသောဆွေမျိုးအဝန်းမှ ဆွဲငင်ထုတ်ယူကာ ဂတိငါးပါးတို့တွင် တပါးပါး၌ ဖြစ်စေခြင်းမည်သည် ဇာတိ၏ အလုပ် ကိစ္စဖြစ်၏။ ဒုတိယရန်သူ၏ ထိုယောက်ျားကို ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်၍ အားနွဲ့အောင်ပြုခြင်းကဲ့သို့ ဂတိငါးဖြာဝယ် ဖြစ်လေတိုင်းသော ခန္ဓာ တို့၌ အားအင်ဗလ လျှောကျဆုတ်ယုတ်ကာ သူ့ဘာပါးပြုမှ နုရသော အခြေအနေ၊ အိပ်ရာညောင်စောင်းလျှင် ပုန်းအောင်းလည်းလျောင်း

ရာရှိသော အခြေအနေသို့ရောက်အောင် ပြုလုပ်ပေးမှုသည် ဇရာ၏ အလုပ်ကိစ္စဖြစ်၏။ တတိယရန်သူ၏ ထက်လှစွာသောသန်လျက်ဖြင့် ထို ယောက်ျား၏ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်ခြင်းကဲ့သို့ တဘဝ အတွက်တာ အသက် = ဇိဝိတသန္တာန်အစဉ် ကုန်ဆုံးပြတ်စဲအောင် ပြုလုပ်ပေးမှုသည် မရဏ၏ အလုပ်ကိစ္စဖြစ်၏။

တနည်းကား - အပြစ်ထူပြောလှသည့် ကန္တာရခရီးခဲသို့ ဝင်ရောက်မိ ခြင်းကိုကဲ့သို့ ဇာတိဒုက္ခကို မှတ်ယူရာ၏။ ထိုခရီးခဲအတွင်း၌ အစားပြတ်၊ အသောက်ပြတ်သော ယောက်ျား၏ အားနွဲ့ခြင်းကိုကဲ့သို့ ဇရာဒုက္ခကို မှတ်ယူရာ၏။ ထိုအားနွဲ့သောယောက်ျား၏ မသွားနိုင် မလာနိုင်ဖြစ်ရုံ ကာ ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျား၊ သားရဲများ အနှိပ်စက်ခံရသဖြင့် အကျိုးမဲ့ သေကြေပျက်စီးခြင်းကိုကဲ့သို့ မရဏဒုက္ခကို မှတ်ယူရာ၏။ ဤကား အထူးမှတ်ရန်တည်း။

(၁၂) သောက, ပရိဒေဝ, ဒုက္ခ, ဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တံ

သန္ဓေဇာတိ၊ ခန္ဓာရှိက၊ ဣတိ၊ ဘောဂ- စသည် သင်းပင်း၊ ကွေကွင်းခြင်းနှင့်၊ မကင်းစသာ၊ ကြိုကြိုက်လာ သော်၊ ပူဆာသောက၊ ရူတင်္ဂိကြွေး၊ သက်မွေးဝန်ထမ်း၊ ပူ၊ ချမ်း ဒုက္ခ၊ အနိဋ္ဌကြောင့်၊ စိတ်ကမကြည်၊ မဆည်ငင် ရှိုက်၊ အလိုက်အလုံး၊ ဆင်းရဲငါးပါး၊ အကျဉ်းအားတည့်၊ ကျယ်ပွား အနန္တ၊ တွေ့ကြုံရသည်၊ မူလဇာတိ အနှုန်း တည်း။ (အရဆောင်လေ)။

လင်္ကာအဓိပ္ပါယ်။ ။ ဇာတိရှိသော် ဇရာမရဏ ရှိသကဲ့သို့ ဇာတိခေါ်သော ပဋိသန္ဓေ လေးထွေအပြား ခန္ဓာများရှိခဲ့သော် ဘဝဓမ္မတာအတိုင်း (ဉ, ဘော, ရောဂါ, သီလာ, ဒိဋ္ဌိ, ငါးပါး ရှိ၊ မှတ်သိဗျသနာ- ဤလင်္ကာအရ) (၁) ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီး ခြင်း = ဣတိဗျသန, (၂) စီးပွားဥစ္စာပျက်စီးခြင်း = ဘောဂ- ဗျသန, (၃) အနာရောဂါ စွဲကပ်နှိပ်စက်ခြင်း = ရောဂဗျသန, (၄) ကိုယ်ကျင့် သီလပျက်စီးခြင်း = သီလဗျသန, (၅) အယူ ဇောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်း = ဒိဋ္ဌိဗျသန = ဤဗျသန ငါးမျိုးတို့နှင့် တွေ့ဆုံကြိုကြိုက်လာတတ်၏။ ထိုသို့ကြိုကြိုက်လာသော် နှလုံးပူရှိန်

စိုးရိမ်ခြင်း တည်းဟူသော သောကတရား၊ နှုတ်ကဟစ်အော်
 ငိုကြွေးမြည်တမ်းမှု တည်းဟူသော ပရိဒေဝတရား၊ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု
 တည်းဟူသော ဒုက္ခကရား၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုတည်းဟူသော ဒေါမန-
 သတရား၊ နှလုံးပြင်းစွာ ပူပန်မှုတည်းဟူသော ဥပါယာသတရား
 = အကျဉ်းအားဖြင့် ဤဆင်းရဲငါးပါး၊ အကျယ်အားဖြင့် များပြား
 စွာလှ ဒုက္ခအနန္တတို့နှင့် တွေ့ကြုံရတတ်၏။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်း၏
 အကြောင်းရင်းတရားမှာ ဇာတိတရားပင် ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

(၁၃) ဝေမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ
 သမုဒယော ဟောတိ

ဝဋ်သံသရာ၊ ရှည်မင်းစွာ၌၊ သူငါကစ၊ ဖြစ်သမျှ
 ကား၊ သတ္တမဟုတ်၊ ဓာတ်မှန်ထုတ်သော်၊ နာမ်ရုပ်နှစ်
 သင်း၊ အမြင်လင်းလော့။ အရင်းအဝိဇ္ဇာ၊ ထိုမှဖြာ၍၊ ဇရာ၊
 မရဏ၊ အဆုံးကျသည်၊ ဓမ္မအပြား၊ ဆယ့်နှစ်ပါးကို၊ ဤ
 ကား လူပင်၊ ဤလျှင်နတ်ပဲ၊ အထင်လွဲလျက်၊ တဝဲလည်
 လည်၊ ဝဋ်နွယ်စည်၏...။ ရှည်လေသမျှ၊ အနန္တကား၊ သုခ
 ဟူသည်၊ မြို့မျှမကွက်၊ အဆက်ဆက်လျှင်၊ သက်သက်ဒုက္ခ၊
 ဓာတ်မှန်ရသည်၊ ၂၁၀ ဤကိုယ် ဖြစ်ထုံးတည်း။ (အရ
 ဆောင်လေ)။

(လင်္ကာရင်းဖြင့်ပင် အနက်အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ ဤလင်္ကာ
 အတွက် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မရေးတော့ပြီ)။

ဤကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတည်း။

ပဋိသမ္ဘိဒါညဏ်တော် လေးပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်တော်မူသည်နှင့် တပြိုင်နက်
 ပင် ပဋိသမ္ဘိဒါ ညဏ်တော်လေးပါးကိုလည်း ရတော်မူပြီးသား
 ဖြစ်လေ၏ - ဟူ၍ အောက်ဖြစ်သော ဘုရားဖြစ်တော်မူခဏ်း၌
 ဖော်ပြခဲ့သည့် ပဋိသမ္ဘိဒါညဏ်တော်လေးပါးတို့ဟူသည်မှာ (၁)
 အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါညဏ်တော်, (၂) ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါညဏ်တော်, (၃)

နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်တော်, (၄) ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်တော် = ဤဉာဏ်တော်လေးပါးတို့တည်း။

(၁) အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်

အထူးထူးအပြားပြား အထွေထွေ အမျိုးမျိုးကို ပဋိသမ္ဘိဒါ ဟူ၍ ခေါ်၏။ ထိုအထူးထူး အပြားပြား အထွေထွေ အမျိုးမျိုး တို့၌ စေ့စပ်စုံလင်စွာ သိမြင်သောဉာဏ်သည် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် မည်၏။ အနက်သဘောအမျိုးမျိုး အကျိုးတရားအမျိုးမျိုးတို့၌ စေ့ စပ်စုံလင်စွာ ခွဲခြမ်းသိမြင်သောဉာဏ်သည် အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် မည်၏။ ဤအတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၌ အတ္ထအရမှာ (က) အကြောင်း ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သမျှသော အကျိုးတရားစု၊ (ခ) နိဗ္ဗာန်၊ (ဂ) ပါဠိတော်၏ အနက်သဘော၊ (ဃ) ဝိပါက်စိတ်စေတသိက်တရား စု၊ (င) ကြိယာစိတ်စေတသိက်တရားစု = ဤသို့ ၅-မျိုးရှိလေ သည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်တော်မူသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဤအတ္ထ ၅-မျိုးတို့ကို စေ့စပ်စုံလင်စွာ ခွဲခြမ်းခြမ်း သိမြင်သော ဉာဏ်တော် (= အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်)ကို ရတော်မူပြီး သား ဖြစ်လေတော့၏။ ယင်း အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်၏ အစွမ်းဖြင့် တခုတခုသောတရား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုး၊ အကျိုး အမျိုးမျိုးကို အထူးထူး အထွေထွေ ကိုယ်တိုင်လည်း သိမြင် ၍ သူတပါးတို့အားလည်း သိမြင်လွယ်အောင် ဟောပြောတော်မူ နိုင်၏။ ဤ၌ အတ္ထ ၅-မျိုးကိုအာရုံပြု၍ သိသော မဟာကြိယာဉာဏ- သမ္ပယုတ်စိတ်လေးပါးတို့၌ ယှဉ်သောဉာဏ်ပညာ၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ ပြု၍ သိသော မဂ်ဉာဏ်လေးပါး ဖိုလ်ဉာဏ်လေးပါးတို့ကို အတ္ထပဋိ- သမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ ဤကား မြတ်စွာဘုရား၏ အတ္ထ- ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်ကို ဆိုလိုသည်။ (အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်- စသော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ရသည့် သေက္ခအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ အရမှာ အတ္ထ ၅-မျိုးကို အာရုံပြု၍ သိသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် လေးပါး၌ ယှဉ်သောဉာဏ်

ပညာ, နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍သိသော အောက်မဂ်ဉာဏ်, အောက်
ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ကို ကောက်ယူရသည်။)

(၂) ဓမ္မပဋိသန္တိဒါညဏ်တော်

တရားအထူးအထွေ အမျိုးမျိုး အကြောင်းတရား အမျိုးမျိုးတို့၌
စေ့စပ်စုံလင်စွာ ခွဲခြမ်းသိမြင်သောဉာဏ်သည် ဓမ္မပဋိသန္တိဒါညဏ်
မည်၏။ ဤဓမ္မပဋိသန္တိဒါညဏ်၌ ဓမ္မအရမှာ (က) အကျိုးကို
ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားစု၊ (ခ) အရိယမဂ်လေးပါး၊
(ဂ) ပါဠိတော်အစဉ်၊ (ဃ) ကုသိုလ်စိတ် စေတသိက်၊ (င)
အကုသိုလ်စိတ် စေတသိက် = ဤသို့ ၅-မျိုးရှိလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်တော်မူသည်နှင့် တပြိုင်နက်
ဤဓမ္မ ၅-မျိုးတို့ကို စေ့စပ်စုံလင်စွာ ခွဲခြမ်းခြမ်း သိမြင်သောဉာဏ်
တော် (= ဓမ္မပဋိသန္တိဒါညဏ်တော်) ကိုလည်း ရတော်မူပြီး
သား ဖြစ်လေတော့၏။ ယင်းဓမ္မပဋိသန္တိဒါညဏ်တော်၏ အစွမ်း
ဖြင့် ဖော်ပြရာပါ ဓမ္မအမျိုးမျိုးတို့ကို အထူးထူး အထွေထွေ ကိုယ်
တိုင်လည်း သိမြင်၍ သူတပါးတို့အားလည်း သိမြင်လွယ်အောင်
ဟောပြောတော်မူနိုင်၏။ ဤ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မပဋိသန္တိဒါညဏ်
တော်အရ ဓမ္မ ၅-မျိုးကို အာရုံပြု၍သိသော မဟာကြိယာဉာဏ်ကို
ကောက်ယူ၍ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်-စသော ပဋိသန္တိဒါညဏ်
ရသည့် သေက္ခအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓမ္မပဋိသန္တိဒါညဏ်အရမူ
ဓမ္မ ၅-မျိုးကို အာရုံပြု၍သိသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏ်ကို ကောက်
ယူရာ၏။ (နောက်ဉာဏ်နှစ်ပါးတို့၌လည်း ဤနည်းအတူတည်း)။

(၃) နိရုတ္တိပဋိသန္တိဒါညဏ်တော်

ဖော်ပြရာပါ အတ္တ ၅-မျိုး, ဓမ္မ ၅-မျိုးတို့ကို သဘာဝကျကျ
ထုတ်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော သဘာဝနိရုတ္တိခေါ်သည့် အရိယဝေါ-
ဟာရ မာဂဓဘာသာ သဒ္ဓါအမျိုးမျိုးကို စေ့စပ်စုံလင်စွာ ခွဲခြမ်း
သိမြင်သောဉာဏ်သည် နိရုတ္တိပဋိသန္တိဒါညဏ်မည်၏။ မြတ်စွာ
ဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်တော်မူသည်နှင့်တပြိုင်နက် သဘာဝ-
နိရုတ္တိ အရိယဝေါဟာရ မာဂဓဘာသာ သဒ္ဓါအမျိုးမျိုးတို့ကို

စေ့စပ်စုံလင်စွာ ခွဲခွဲခြမ်းခြမ်း သိမြင်သောဉာဏ်တော် (= နိရုတ္တိ ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်တော်) ကိုလည်း ရတော်မူပြီးသား ဖြစ်လေ တော့၏။ ယင်းနိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါ ဉာဏ်တော်ကို ရတော်မူသော ကြောင့်ပင် သဘာဝနိရုတ္တိ အရိယဝေါဟာရ မာဂဓဘာသာ သဒ္ဓါအမျိုးမျိုးတို့ကို ကိုယ်တိုင်လည်း သိမြင်၍ သူတပါးတို့အား လည်း သိမြင်လွယ်အောင် ဟောပြောတော်မူနိုင်၏။

မှန်၏—အတ္ထ ၅-မျိုး ဓမ္မ ၅-မျိုးတို့အနက် တမျိုးတမျိုး တခု တခုဆိုင်ရာ သဘာဝကျကျ ထုတ်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော သဘာဝ နိရုတ္တိ အရိယဝေါဟာရ မာဂဓဘာသာ သဒ္ဓါအမျိုးမျိုးရှိလေ သည်။ (ဥပမာ) ဖဿတရားလုံးတခုဆိုင်ရာ သဘာဝနိရုတ္တိ အရိယဝေါဟာရ မာဂဓဘာသာ သဒ္ဓါအမျိုးမျိုးကို ခွဲခွဲခြမ်းခြမ်း စေ့ စပ်စုံလင်စွာ သိမြင်တော်မူသောကြောင့်ပင် ယင်းဖဿတရား လုံး တခုကို “ဖဿော၊ ဖုဿနာ၊ သမ္ဗုဿနာ၊ သမ္ဗုဿိတတ္ထိ”-ဟု သဘာဝနိရုတ္တိ စုံလင်စွာ ဟောပြောတော်မူလေသည်။ တဏှာ လောဘတရားလုံးတခုကိုပင် ပုဒ်ပေါင်းတရာကျော်ဖြင့် ဟော ပြောတော်မူလေသည် (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ကို ကြည့်ပါလေ)။

(၄) ပဋိဘာနပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်တော်

ရှေ့ဖြစ်သော အတ္ထပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်၊ ဓမ္မပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်၊ နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်တို့ကို “အတ္ထပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်ကား အတ္ထ ၅-မျိုးတို့ကို ခွဲခွဲခြမ်းခြမ်း စေ့စပ်စုံလင်စွာ သိမြင်ခြင်းအလုပ်ကို ပြုလုပ်၏။ ဓမ္မပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်သည်ကား ဓမ္မ ၅-မျိုးတို့ကို ခွဲခွဲ ခြမ်းခြမ်း စေ့စပ်စုံလင်စွာ သိမြင်ခြင်းအလုပ်ကို ပြုလုပ်၏။ နိရုတ္တိ- ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်သည်ကား သဘာဝနိရုတ္တိ သဒ္ဓါအမျိုးမျိုးတို့ကို ခွဲခွဲခြမ်းခြမ်း စေ့စပ်စုံလင်စွာ သိမြင်ခြင်းအလုပ်ကို ပြုလုပ်၏”ဟု ခွဲခွဲခြမ်းခြမ်း စေ့စပ်စုံလင်စွာ သိမြင်သောဉာဏ်သည် ပဋိဘာန- ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်မည်၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်တော် မူသည်နှင့် တပြိုင်နက်ပင် ဤပဋိဘာနပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်တော်ကို လည်း ရပြီးသား ဖြစ်လေတော့၏။ (ဤ ၃-နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါ

ဉာဏ်, ၄-ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တို့အရမှာ ရှေးနည်းကိုမှီး၍ မဟာကြိယာ, မဟာကုသိုလ်ဉာဏ်တို့ ဖြစ်ကုန်၏ဟု သိမှတ်ရာ၏။

(အထူးမှတ်ရန်။ ။ ထိုပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လေးပါးတို့အနက် ၄-အမှတ် ပြု ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည် ရှေးဉာဏ်သုံးပါး၏ အလုပ်ကိစ္စကို သိသော်လည်း မိမိကိုယ်တိုင်ကမူ ထိုဉာဏ်တို့၏ အလုပ်ကိစ္စကို မပြုလုပ်နိုင်။ အသံမကောင်းသော ဗဟုဿုတရဟန်းသည် အသံကောင်းသော အပ္ပဿုတဓမ္မကထိကရဟန်း၏ အလုပ်ကို မပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။

အသံမကောင်း ဉာဏ်သာကောင်းသည့် ဗဟုဿုတရဟန်း, အသံသာကောင်း၍ ဉာဏ်မကောင်းသော အပ္ပဿုတရဟန်းဟူ၍ = ရဟန်းနှစ်ပါးတို့ အတူတကွ တရားဟောသင်ကြားကြပြီးနောက် အသံကောင်းသည့် အပ္ပဿုတရဟန်းသည် ထောက်လေရာရာ ဌာနတိုင်း၌ မိမိ၏အသံကောင်းခြင်းဂုဏ်ဖြင့် ပရိသတ်အားလုံးကို ချောက်ချားစေလျက် တရားကို ဟောပြန်၏။ တရားနာပရိသတ်တို့သည် အလွန်အားရမ်းဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိကြကာ “ဤရဟန်းသည် ယခု တရားဟောပုံ အတိုင်းသာဆိုလျှင် တိပိဋကဓရပုဂ္ဂိုလ်တပါး ဖြစ်လိမ့်မည်ထင်သည်” ဟု ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားကြကုန်၏။ ထိုစကားကိုကြား၍ အသံမကောင်းသော ဗဟုဿုတရဟန်းသည် မနာလို = ငြူစူစိတ်ဝင်ရောက်ကာ “နောက်တခါ တရားနာကြည့်တော့ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် တိပိဋကဓရပုဂ္ဂိုလ်ဟုတ်သည်, မဟုတ်သည်ကို ဒကာတို့ သိကြပေလိမ့်မည်” ဟု မနာလိုစကား ပြောကြားလေ၏။ (နောက်အခါ တရားနာကြည့်တော့ သိကြလိမ့်မပေါ့-ဟု ပြောဆိုခြင်းမှာ “အပ္ပဿုတပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည့်အတွက် နောက်တကြိမ် ဟောလျှင်လည်း ထိုတရားကိုပင် ဟောလိမ့်မည်၊ ထိုကိုယ်တော်မှာ အခြားတရားဟောစရာ ဘာမျှမရှိ” ဟု ဆိုလိုသည်။) ထိုအသံမကောင်းသည့် ဗဟုဿုတရဟန်းသည် မနာလို၍ ထိုသို့ပင် ပြောဆိုသော်လည်း သူကိုယ်တိုင်ကမူ ပရိသတ်အားလုံးကို ချောက်ချားစေလျက် တရားဟောဆိုရန်ကား ဘယ်နည်းဖြင့်မျှ မစွမ်းနိုင်ချေ။

ထို့အတူပင် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လေးပါးတို့တွင် ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည် ရှေးဉာဏ်သုံးပါး၏ အလုပ်ကိစ္စကို သိသော်လည်း မိမိကိုယ်တိုင်ကမူ ထိုဉာဏ်တို့၏ အလုပ်ကိစ္စကို မပြုလုပ်နိုင်။ ဤသို့ အထူးမှတ်ရာ၏။ ဤအကြောင်းကို ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ စာမျက်နှာ (၃၇၆) ၌ ဖော်ပြထား၏။

ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်လေးပါး ပြီး၏။

အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ခြောက်ပါး

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရိယသဘာဝကတို့နှင့် မဆက်ဆံပဲ မြတ်စွာဘုရား နှင်တို့မှာသာ ရစကောင်းသော ဉာဏ်တော်ခြောက်ပါးတို့ကို “အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ခြောက်ပါး” ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ခြောက်ပါးဟူသော်ကား— (၁) ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်၊ (၂) အာသယာနုသယဉာဏ်၊ (၃) ယမကပါဠိဟိရဉာဏ်၊ (၄) မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ်၊ (၅) သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ (၆) အနာဝရဏဉာဏ် = ဤဉာဏ်တော်ခြောက်ပါးတို့တည်း။

(၁) ထိုခြောက်ပါးတို့တွင် သတ္တဝါတို့၏ ဣန္ဒြေရင့်၊ မရင့်ကို သိသော ဉာဏ်သည် ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်မည်၏။ မြတ်စွာ ဘုရားသည် ဤဉာဏ်တော်ဖြင့် “ဤသတ္တဝါတို့သည် ရင့်ကျက် သောဣန္ဒြေရှိကြကုန်၏၊ ဤသတ္တဝါတို့သည် နုသောဣန္ဒြေရှိကုန်၏၊ ဤသတ္တဝါတို့သည် ကျွတ်ထိုက်ကုန်၏၊ ဤသတ္တဝါတို့သည် မကျွတ် ထိုက်ကုန်” ဟူ၍ ခွဲခြမ်းသိမြင်တော်မူ၏။ ။ (ဤအရာ၌ ဣန္ဒြေ ဟူသည်မှာ— သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာ = ဤတရား ငါးပါးတို့တည်း) ။

(၂) အာသယာနုသယဉာဏ်ဟူသည်မှာ သတ္တဝါတို့၏ နှလုံး သွင်း အာသယနှင့် အနုသယဓာတ်ခံကို သိသောဉာဏ်တည်း။ (ဤအာသယာနုသယဉာဏ်တော်အဓိပ္ပါယ်ကို အောက် စာမျက် နှာ ၅၉၇, ၅၉၈-ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါး လောကဝိဒူဂုဏ်တော် အခင်း၌ ပြန်၍ကြည့်ရှုမှတ်သားရ၏) ။ အာသယာနုသယ ဟူသော ပါဠိနှစ်ရပ်ကို မြန်မာဘာသာ၌ “သတ္တဝါတို့၏ နှလုံး သွင်း, အတွင်းမျိုးစေ့ဓာတ်” ဟူ၍ ခေါ်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤ အာသယာနုသယဉာဏ်တော်ဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ နှလုံး သွင်း အတွင်းမျိုးစေ့ဓာတ်ကို “ဤသတ္တဝါ ဤသတ္တဝါတို့မှာ ဤမည် သော အာသယ = နှလုံးသွင်းပြင်းထန်၍ ဤမည်သော အနုသယ = အတွင်းကိလေသာမျိုးစေ့ဓာတ် လွန်ကဲကြကုန်၏” ဟု ခွဲခြမ်း သိမြင်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဆိုအပ်ပြီးသော ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တ ဉာဏ်၊ အာသယာနုသယဉာဏ် = ဤဉာဏ်တော်နှစ်ပါးကို ပိုင်နိုင် တော်မူသောကြောင့် သတ္တဝါတို့၏ စရိုက်အားလျော်သော တရားကို ဟောတော်မူ၍ လွယ်ကူစွာ ချေချွတ်တော်မူနိုင်သည်။ ဤဉာဏ်နှစ်ပါးတို့နှင့် မပြည့်စုံသည့်အတွက်ပင် အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်မြတ်ကြီးသော်မှ သတ္တဝါတို့၏ ဣန္ဒြေရင့်၊ မရင့်နှင့် နှလုံးသွင်း အတွင်းအနုသယဓာတ်သဘောကို မသိနိုင်သော ကြောင့် တရံတခါ သတ္တဝါတို့နှင့် လျော်သောတရားကို မဟော မိပဲ သတ္တဝါသဘောထားနှင့် တရားဆင်ပုံ လွဲနေ၍ တရားထူးကို ရအောင် မဟောနိုင်ပဲ ရှိရလေသည်။

(၃) ရေမီးအစုံအစုံ တန်ခိုးပြာဋိဟာကို စီရင်နိုင်သောဉာဏ် တော်သည် ယမကပါဋိဟီရဉာဏ်တော် မည်၏။ မြတ်စွာဘုရား သည် ဤယမကပါဋိဟီရဉာဏ်တော်ကို အသုံးပြု၍ ရေမီး အစုံအစုံ တန်ခိုးပြာဋိဟာကို (က) မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ နတ် မြဟ္မာတို့၏ ယုံမှား = သံသယ၊ မာန် = မာနကို ပယ်ဖျောက် ခြင်းငှါတကြိမ်၊ (ခ) ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ပဌမအခေါက် ကြွရောက် တော်မူစဉ် ဆွေမျိုးသာကီဝင်တို့၏ မာန်စွယ်ကို နှိမ်ချိုးခြင်းငှါ တကြိမ်၊ (ဂ) သာဝတ္ထိပြည် ကဏ္ဍဥယျာဉ်မှူး နေ့ချင်းပေါက် နေ့ချင်းကြီး နေ့ချင်းပွင့် နေ့ချင်းသီး စိုက်ပျိုးသည့် သရက်ပင် အနီး၌ တိတ္ထိတို့၏ မာန်မာနကို နှိမ်ချိုးရန်တကြိမ်၊ (ဃ) ပါထိက- ပုတ္တကို အကြောင်းပြု၍ စည်းဝေးရာ၌တကြိမ် ပြတော်မူ၏။ (ဤ ယမကပါဋိဟီရဝန္တနာ ဘုရားရှိခိုးကို ဤမဟာဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်း တတိယတွဲ မျက်နှာ ၅၃၀၊ ၅၃၁၊ ၅၃၂၊ ၅၃၃၊ ၅၃၄-တို့၌ ရေးသားခဲ့ပြီ)။

(၄) မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ် ဟူသည်မှာ မြတ်စွာဘုရား သည် သံသရာတည်းဟူသော သမုဒြာကြီးထဲ၌ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ အစရှိသော လှိုင်းလုံးကြီးများဖြင့် လွှမ်းမိုးနှစ်မြောလျက်ရှိကြသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါတို့ကို မြင်တော်မူ၍ “ဤလောကကြီးသည် မီး

လောင်နေသော နှောင်အိမ်ကြီးကဲ့သို့ ပြောင်ပြောင်တောက်
 လောင်၍ နေဘိတကား”-ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြီးစွာသောသနားမှု
 နှင့် ယှဉ်သော မဟာကရုဏာသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၏။
 ထိုသမာပတ်နှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်သည် မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ
 ဉာဏ်မည်၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နေ့တိုင်း နေ့တိုင်း ညဉ့်
 အခါ၊ နံနက်မိုးသောက်အခါတို့၌ အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေနှစ်သန်း
 လေးသိန်းအရေအတွက်ရှိသည့် ဤမဟာကရုဏာသမာပတ်တို့ကို
 ဝင်စားတော်မူ၏။

(၅) သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသည်မှာ သိစွယ်ရှိသမျှ ဧညေတရား
 အလုံးစုံတို့ကို အကုန်သိမြင်သော ဉာဏ်တော်မြတ်ဖြစ်သည်။ ဤ
 သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင်ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို
 “သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ”ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။ ယင်းသဗ္ဗညုတဉာဏ်
 တော်ကိုပင် သမန္တစက္ခု-ဟူ၍လည်း ခေါ်၏။ ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်
 တော်၏ အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိမြင်တော်မူပုံကို ပဋိသန္တဒါ
 မဂ် ပိဋကတ်မြန်မာပြန်မှ ထုတ်ယူမှတ်သားကုန်ရာ၏။

(၆) အနာဝရဏဉာဏ်တော်ဟူသည်မှာ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်
 ကိုပင် “တစုံတခုသောတရားက-မျှ တစုံတယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်
 က-မျှ မသိမြင်အောင် တားမြစ်ပိတ်ဆို့ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော
 ကြောင့် “နတ္ထိ အာဝရဏံ တေဿာတိ အနာဝရဏံ”ဟူသော
 ဝစနတ္ထအရ အနာဝရဏဉာဏ်တော်ဟူ၍ ခေါ်၏။ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊
 သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာ = ဤတရား ငါးပါးတို့ကို ဆိုင်ရာကိစ္စ၌
 အစိုးရခြင်းကြောင့် ဣန္ဒြေဟူ၍၎င်း၊ မသဒ္ဓါခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း၊
 မေ့လျော့ခြင်း၊ ပြန်လွင့်ခြင်း၊ တွေဝေခြင်း = ဤဆန့်ကျင်ဖက်
 တရားငါးမျိုးတို့ကို လွှမ်းမိုးနှိမ်နင်းတတ်သောကြောင့် ဗိုလ်ဟူ၍
 ၎င်း ခေါ်ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း။

ဤကား အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ခြောက်ပါးတည်း။

ဒသမလညာဏ်တော် ဆယ်ပါး

ဒသမလညာဏ်တော် ဆယ်ပါးဟူသည်မှာ—

(၁) ဌာနာဌာနကောသလ္လညာဏ်တော် = အကြောင်းဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်သောညာဏ်တော်၊

(၂) ဝိပါကညာဏ်တော် = ကာလသုံးပါး၌ ပြုလုပ်ဆောက်တည် အပ်သော ကံတရားတို့၏ အကျိုးဝိပါက်ကို ဇနကအကြောင်း၊ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းများနှင့်တကွ အမှန်အတိုင်း သိမြင်သော ညာဏ်တော်၊

(၃) သဗ္ဗတ္ထဂါမိနိပဋိပဒါညာဏ်တော် = အလုံးစုံသော ဘုံဘဝသို့ လားစေတတ် ရောက်စေတတ်သော အကျင့်အမျိုးမျိုး၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော အကျင့်ပဋိပတ်မျိုးကို အမှန်အတိုင်း သိမြင် သောညာဏ်တော်၊

(၄) အနေကဓာတုနာနာဓာတုညာဏ်တော် = သက်ရှိ ဖြစ်သည့် ဥပါဒိန္ဒကသင်္ခါရတို့နှင့်စပ်သော ခန္ဓာသဘောအမျိုးမျိုး အာယ- တနသဘောအမျိုးမျိုး ဓာတ်သဘောအမျိုးမျိုးတို့ကို၎င်း၊ သက်မဲ့ ဖြစ်သော အနုပါဒိန္ဒကသင်္ခါရလောက၏ ထူးပြားကွဲလွဲချက် အမျိုးမျိုးကို၎င်း အမှန်အတိုင်း သိမြင်သောညာဏ်တော်၊

(ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်များနှင့် အဂ္ဂသာဝကနှစ်ပါးတို့သည် ဥပါ- ဒိန္ဒက = သက်ရှိသင်္ခါရလောက၏ ထူးပြားချက်ကိုသော်မှလည်း တစိတ် တဒေသသာ သိတော်မူကြ၏။ အနုပါဒိန္ဒက သက်မဲ့သင်္ခါရလောက၏ ထူးပြားချက်ကိုကား သိတော်မမူကြကုန်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်ကား “ဤမည်သော ဓာတ်သဘော လွန်ကဲ ပြောများသောကြောင့် ဤမည်သောသစ်ပင်၏ ပင်စည်သည် ဖြူသော အဆင်းရှိ၏။ ဤမည်သောသစ်ပင်၏ ပင်စည်သည် မည်းနက်သော အဆင်းရှိ၏။ ဤမည်သောသစ်ပင်၏ ပင်စည်သည် ချောမွတ်၏။ ဤမည် သောသစ်ပင်၏ ပင်စည်သည် အခွံထူ၏။ ဤမည်သောသစ်ပင်၏ ပင် စည်သည် အခွံပါး၏။ ဤမည်သောဓာတ်သဘော လွန်ကဲပြောများ သောကြောင့် ဤသစ်ပင်၏ အရွက်သည် အဆင်း = သဏ္ဍာန်-စသည် အားဖြင့် ဤသို့သဘောရှိ၏။ ဤမည်သောဓာတ်သဘော လွန်ကဲပြော

များသောကြောင့် ဤမည်သောသစ်ပင်၏ အပွင့်သည် ညိုသောအဆင်း
 ရှိ၏၊ ဝါရွှေသောအဆင်းရှိ၏၊ နီမြန်းသောအဆင်းရှိ၏၊ ဖြူသောအဆင်းရှိ
 ၏၊ ကောင်းသောရနံ့ရှိ၏၊ မကောင်းသောရနံ့ရှိ၏။ ဤမည်သောဓာတ်
 သဘော လွန်ကဲပြောများသောကြောင့် ဤမည်သောသစ်ပင်၏ အသီး
 သည် ငယ်၏၊ ကြီး၏၊ ရှည်၏၊ ပုတိုတိုရှိ၏၊ လုံးဝန်း၏၊ ပုံပန်းလှ၏၊ ပုံပန်း
 မလှ၊ ချောမွတ်၏၊ ကြမ်းတမ်း၏၊ ကောင်းသောရနံ့ရှိ၏၊ မကောင်းသော
 ရနံ့ရှိ၏၊ အရသာချို၏၊ ခါး၏၊ ချဉ်၏၊ စပ်၏၊ ဖန်၏။ ဤမည်သောဓာတ်
 သဘော လွန်ကဲပြောများသောကြောင့် ဤသစ်ပင်၏ဆူးသည် ထက်၏၊
 မထက်၊ ဖြောင့်၏၊ ကောက်၏၊ နီ၏၊ မည်း၏၊ ညို၏၊ ဖြူ၏” ဤသို့အစရှိ
 သည်ဖြင့် အနုပါဒိန္နက သက်မဲ့သင်္ခါရလောက၏ ဓာတ်သဘောထူးပြား
 ချက်ကို ပိုင်းခြားသိမြင်တော်မူ၏။ မှန်၏—ဤအနေကဓာတု နာနာ-
 ဓာတု ဉာဏ်တော်အားအစွမ်းကား ဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်တော်အားသာ
 ဖြစ်၏။ အခြားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရိယာသာဝကတို့၏ဉာဏ်အားမဟုတ်ချေ။
 ဤအထူးကို သိမှတ်ရာ၏။ အဘိ-ဋ္ဌ ၂၊ ၄၃၀-မျက်နှာမှ)။

(၅) နာနာဓိမုတ္တိဉာဏ်တော် = သတ္တဝါတို့၏ အမျိုးမျိုး
 သော နှလုံးသွင်း အလိုသဘောထားကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်
 သောဉာဏ်တော်။

(၆) ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်တော် = သတ္တဝါတို့၏ ဣန္ဒြေရင့်
 သည်,မရင့်သည်ကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်သောဉာဏ်တော်။

(၇) ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တိဉာဏ်တော် = ဈာန်တရား,
 ဝိမောက္ခတရား, သမာဓိတရား, သမာပတ်တို့၏ ညစ်ညူး ဆုတ်
 ယုတ်ကြောင်းတရား, ဖြူစင်တိုးတက်ကြောင်းတရား, ဈာန်စသည်
 တို့မှ ထကြောင်းတရားများကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်သော ဉာဏ်
 တော်။

(၈) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်တော် = ရှေး၌ဖြစ်ဘူးသော ဘုံ
 တဝခန္ဓာအစဉ်ကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်သောဉာဏ်တော်။

(၉) စုတူပပါတဉာဏ်တော် (တနည်း) ဒိဗ္ဗဝက္ခဏဉာဏ်တော် =
 သတ္တဝါတို့၏ စုတေခြင်း, ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်းကို အမှန်အတိုင်း
 သိမြင်သောဉာဏ်တော်။

(၁၀) အာသဝက္ခယညာဏ်တော် = အာသဝတရားတို့၏ ကုန်ရာ ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ညာဏ်တော်။ ဤကား ဒသမလညာဏ် တော်ဆယ်ပါးတို့တည်း။

ညာဏ်တော်ဆယ်ပါး အသုံးပြုတော်မူပုံ

မြတ်စွာဘုရားသည် ရှေးဦးစွာ ဌာနာဌာနညာဏ်တော်ဖြင့် ဝေ-
နေယျသတ္တဝါတို့၏ အာသဝက္ခယညာဏ် = အရဟတ္တမဂ်ညာဏ်ကို
ရခြင်း မရခြင်း၏အကြောင်း ဟုတ်၊မဟုတ်ဖြစ်သော နိယတမိစ္ဆာ-
ဒိဋ္ဌိ = ကိလေသာ အပိတ်အပင်တရား ရှိ၊မရှိကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်
တော်မူသည်။ ထိုနောင်မှ ကမ္မဝိပါကညာဏ်တော်ဖြင့် ထိုဝေနေ-
ယျသတ္တဝါတို့မှာ ဝိပါကန္တရာယ် = ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို
ပြုတတ်သည့် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေတည်နေမှုရှိ၊ မရှိ
ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူသည်။ ထိုနောင်မှ သဗ္ဗတ္တဝါမိနိပဋိပဒါ
ညာဏ်တော်ဖြင့် ထိုဝေနေယျသတ္တဝါတို့မှာ ကမ္မန္တရာယ်ခေါ်သည့်
*ပဉ္စာနန္တရိယကံကြီးငါးမျိုး ရှိ၊ မရှိကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူ
သည်။ ထိုသို့ ရှေ့ညာဏ်တော်သုံးပါးတို့ဖြင့် ဝေနေယျသတ္တဝါတို့
မှာ ကမ္မန္တရာယ်၊ ကိလေသန္တရာယ်၊ ဝိပါကန္တရာယ်တည်းဟူသော
(ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်တတ်သည့်) အန္တရာယ်ကြီး သုံး
ပါး ရှိ၊မရှိ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူပြီးမှ ထိုအန္တရာယ်သုံးပါး အ
နှောက်အယှက်တရားတို့မှ ကင်းစင်သော ဝေနေယျသတ္တဝါတို့
အား စရိုက်နှင့်လျော်လျောက်ပတ်သောတရားကို ဟောကြားဖို့
ရန် အနေကဓာတု နာနာဓာတုညာဏ်တော်ဖြင့် ထိုသတ္တဝါတို့၏
စရိုက်အထူးအပြားကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူသည်။ ထိုနောင်မှ
ထိုသတ္တဝါတို့၏ လုံ့လပယောဂ စင်ကြယ်မှု၊မစင်ကြယ်မှုကို ဝရ
မမူ ယူတော်မမူပဲ နှလုံးသွင်းသဘောထားအားလျော်စွာ တရား

* ပဉ္စာနန္တရိယကံကြီးငါးမျိုးဟူသည်မှာ—အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝ၌ မုချအပါယ်
ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးမည့် (၁) အမိသတ်ခြင်း=မာတုသာတကံ၊ (၂) အဖသတ်
ခြင်း=ပိတုသာတကံ၊ (၃) ရဟန္တာကိုသတ်ခြင်း=အရဟန္တသာတကံ၊ (၄)
ဘုရားရှင်အား သွေးစိမ်းတည်အောင်ပြုခြင်း=လောဟိတုပ္ပါဒကံ၊ (၅) သံဃာ
ကို သင်းခွဲခြင်း=သံသဘောဒကံ=ဤငါးပါးတို့တည်း။

ဟောဖို့ရန် နာနာမိမုတ္တိကတာဉာဏ်တော်ဖြင့် ထိုသတ္တဝါတို့၏ နှလုံးသွင်းသဘောထားကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူသည်။ ထိုသို့ ထိုသတ္တဝါတို့၏ နှလုံးသွင်းသဘောထားကို ကောင်းစွာသိမြင် တော်မူပြီးမှ စွမ်းအားအလျောက် တရားဟောဖို့ရန် ဣန္ဒြိယပရော- ပရိယတ္တဉာဏ်တော်ဖြင့် ထိုသတ္တဝါတို့၏ သဒ္ဓါစသောဗုဒ္ဓိတို့ အနုအရင့်ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူသည်။ ဤသို့ကြည့်ရှုဆင်ခြင် တော်မူသဖြင့် ထိုသတ္တဝါတို့မှာ ဈာန်မဂ်ဖိုလ် ရလောက်သော ဗုဒ္ဓိရင့်ကျက်မှု ရှိကြသည်ကို သိမြင်တော်မူပြီးလတ်သော် ထို ကျွတ်ထိုက်သောသတ္တဝါတို့သည် ဝေးခြားသောအရပ်၌ အကယ် ၍တည်နေကြလျှင် ဈာနာဒိသံကိလေသ ဝေါဒါနဝုဠာနဉာဏ် တော်ဖြင့် ဈာန်-စသောတရားတို့၌ အထွတ်အထိပ်ရောက် လေ့ လာနိုင်နင်းတော်မူသည်ဖြစ်ရကား တန်ခိုးအထူးဖြင့် ထိုသတ္တဝါ တို့ထံ အမြန်ကြွရောက်တော်မူသည်။ ကြွရောက်တော်မူပြီးလျှင် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်တော်ဖြင့် ထိုသတ္တဝါတို့၏ ရှေးဘဝ ဖြစ်ပုံကို၎င်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တော်စွမ်းဖြင့် ရောက်အပ်သော စေ- တောပရိယတ္တဉာဏ်တော်ဖြင့် ထိုသတ္တဝါတို့၏ လောလောဆယ် = ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ဖြစ်ပုံအထူးကို၎င်း ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူလျက် အာ- သဝက္ခယဉာဏ်တော်အစွမ်းဖြင့် အရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ပဋိပတ်၌ တွေ့ဝေခြင်း ကင်းတော်မူပြီးဖြစ်ရကား ထိုသတ္တ- ဝါတို့အား အရဟတ္တမဂ်ကို ရရှိဖို့ရန် တရားဟောတော်မူလေ သည်။ ထို့ကြောင့် ဤဒဿဗလဉာဏ်တော်ဆယ်ပါးတို့ကို ဤအစဉ် အတိုင်း ဟောကြားအပ်ကုန်၏။ (အံ-ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၂၉၀-မှ)။

ဤကား ဒဿဗလဉာဏ်တော် ဆယ်ပါးတို့တည်း။

ဗုဒ္ဓဉာဏ်တော် = ဗုဒ္ဓဉာဏ်တော် ၁၄-ပါး

ဗုဒ္ဓဉာဏ်တော် ၁၄-ပါးဟူသည်မှာ-သစ္စဉာဏ်တော် ၄-ပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော် ၄-ပါး၊ အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ၆-ပါး = ဤ ၁၄-ပါးတို့တည်း။ ထို ၁၄-ပါးတို့တွင် သစ္စဉာဏ် ၄-ပါးနှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ၄-ပါးတို့သည် သာဝကတို့နှင့် ဆက်ဆံကုန်၏။

သာဝကတို့လည်း ရရှိကုန်၏။ အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ၆-ပါး တို့ကား ဘုရားရှင်တို့နှင့်သာ ဆက်ဆံကုန်၏။ သာဝကတို့နှင့် မဆက်ဆံကုန်။

အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ၆-ပါးတို့သည် ဘုရားရှင်တို့၏ သီးခြားဉာဏ်တော်များဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဘုရားရှင်တို့၏ သာ သီးခြားဥစ္စာဖြစ်သည့် အာဝေဏိကဂုဏ်တော် ၁၀-ပါးတို့ ရှိကြလေသည်။ ထိုအာဝေဏိကဂုဏ်တော် ၁၀-ပါးဘုရားရှိခိုးကို လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသားစီစဉ်တော်မူခဲ့သည့် အတိုင်း ဤအရာ၌ ဆက်လက်ထုတ်ဖော် ပြဆိုပေအံ့—

အာဝေဏိကဂုဏ်တော် ပါဠိနှင့်အနက်

ဇေယျတု။ ။ဗုဒ္ဓါနံ ဇီဝိတဿ န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ။ ဗုဒ္ဓါနံ သဗ္ဗညုတညာဏဿ န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ။

အတိတံသေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋ္ဌိဟတံ ဉာဏံ။ အနာဂတံသေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋ္ဌိဟတံ ဉာဏံ။ ပစ္စုပ္ပန်သေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋ္ဌိဟတံ ဉာဏံ။ (၃)။

ဣမေဟိ တိဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတဿ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သဗ္ဗံ ကာယကမ္မံ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တံ။ သဗ္ဗံ ဝစီကမ္မံ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တံ။ သဗ္ဗံ မနောကမ္မံ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တံ။ (၃)။

ဣမေဟိ ဆဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတဿ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော နတ္ထိ ဆန္ဒဿ ဟာနိ။ နတ္ထိ ဓမ္မဒေသနာယ ဟာနိ။ နတ္ထိ ဝီရိယဿ ဟာနိ။ နတ္ထိ သမာဓိဿ ဟာနိ။ နတ္ထိ ပညာယ ဟာနိ။ နတ္ထိ ဝိမုတ္တိယာ ဟာနိ။ (၆)။

ဣမေဟိ ဒွါဒသဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတဿ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော နတ္ထိ ဒဝါ။ နတ္ထိ ရဝါ။ နတ္ထိ အပ္ပါဓိ။ နတ္ထိ

ဝေဂါယိတတ္ထံ၊ နတ္ထိ အဗျာဝဋ္ဌမနေော၊ နတ္ထိ အပ္ပဋိသင်္ခါ-
နုပေက္ခာ၊ (၆)။

ဣမေဟိ အဋ္ဌာရသဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတဿ ဗုဒ္ဓဿ
ဘဂဝတော န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ။

(အနက်ကား)။ ။ဇေယျတု = အဇ္ဈတ်၊ ဗာဟိ နှစ်လီသေး
ဒဏ် တွင်း၊ ပရန်ကို တွန်းလှန်ပယ်နှင် အောင်ပွဲယင်ပါစေသ
တည်း.....။

ဗုဒ္ဓါနံ = သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏။ ဇီဝိတဿ = ပွင့်
ရာတမ်းမှတ် အာယုကပ်ကို ငါးရပ်ပုံစု လေးခုဆုံးတိုင် ရှည်ခိုင်
တည်နေမြဲဖြစ်သော အသက်တော်၏။ အန္တရာယော = လေးခုလုံး
လုံး မဆုံးမီခင် အလယ်တွင်၌ ဝင်၍လတ်လတ် ဖျက်ဆီးတတ်သော
အန္တရာယ်ကို။ ကေနစိ = ဒေဝဒတ်နှင့် မာရ်နတ်စစ်မှူး ဘီလူး
အာဠဝက စသည်အပုံ တစုံတယောက်သောသူမျှပင်။ ကာတုံ =
ပျက်စီးလေအောင် ကြံဆောင်အားထုတ် ပြုလုပ်စီရင်ခြင်းငှါ။ န
သက္ကာ = မတတ်နိုင်။ ဗုဒ္ဓါနံ = သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏။
သဗ္ဗညုတညာဏဿ = အပရိယန္တ ဥေယျအထု တရားစုဝယ်
တခုမကြွင်း ခပင်းဥသို့ အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်နိုင်သော
သဗ္ဗညုတရောဉာဏ်တော်မြတ်၏။ အန္တရာယော = ဉာဏ်ကြီးသဗ္ဗညု
မထင်သာအောင် ကွယ်ကာဖျက်ဆီးတတ်သော အန္တရာယ်ကို။
ကေနစိ = မဟေသရ ဗကမြဟ္တာ အသုရာနှင့် များစွာလူတွင်
တယောက်ပင်မျှ။ ကာတုံ = မမြင်သာအောင် ကြံဆောင်အား
ထုတ် ပြုလုပ်စီရင်ခြင်းငှါ။ န သက္ကာ = မတတ်နိုင်။

ဘဂဝတော = ခြောက်ပါး၊ ရှစ်သွယ် ဘုန်းတော်ကြွယ်သော။
ဗုဒ္ဓဿ = သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား၏။ ဉာဏံ = သဗ္ဗညုတရောဉာဏ်
တော်မြတ်သည်။ အတိတံသေ = အတိတ်သံသရာ ကမ္ဘာသာ
လျှင် စ-ရာမထင် ရှေ့တပြင်က လွန်ကုန်ကြသော ဥေယျ၊ သစ္စာ
များစွာအထု တရားစု၌။ အပ္ပဋိဟတံ = ပရမာမြို့နု တခုမျှပင် မြင်
ခွင့်မပေး အရေးကန့်လန့် တားဟန့်ပိတ်ပင်နိုင်သော ပဋိပက္ခ
တရားမှ ကင်းတော်မူ၏ (၁)။

ဘဂဝတော = ခြောက်ပါး၊ ရှစ်မျိုး ဘုန်းတော်ဖြိုးသော။
 ဗုဒ္ဓဿ = သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား၏။ ဉာဏံ = သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်
 တော်မြတ်သည်။ အနာဂတံသေ = အနာဂတ်သံသရာ ကမ္ဘာ
 ဘာတွင် ဆုံးရာမထင် နောက်တပြင်၌ အစဉ်ရှည်ဝေး လာအံ့
 သေးသော ဥေယျ၊ သစ္စာ များစွာအထု တရားစု၌။ အပ္ပဋိဟတံ
 = ပရမာမြို့နု တခုမျှပင် မြင်ခွင့်မပေး အရေးကန့်လန့် တားဟန့်
 ပိတ်ပင်နိုင်သော ပဋိပက္ခတရားမှ ကင်းတော်မူ၏ (၂)။

ဘဂဝတော = ခြောက်ပါး၊ ရှစ်မြောက် ဘုန်းတော်တောက်
 သော။ ဗုဒ္ဓဿ = သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား၏။ ဉာဏံ = သဗ္ဗညုတ
 ရွှေဉာဏ်တော်မြတ်သည်။ ပစ္စုပ္ပန်သေ = ကေတိံသ ဘုံဘဝနှင့်
 အနန္တစကြဝဠာ ရပ်ရွာဝန်းကျင် နယ်တပြင်၌ မျက်မြင်မစဲ ဖြစ်မြဲ
 ပျက်မှု ယခုတည်လစ် လောလောဖြစ်သော ဥေယျ၊ သစ္စာ များစွာ
 အထု တရားစု၌။ အပ္ပဋိဟတံ = ပရမာမြို့နု တခုမျှပင် မြင်ခွင့်
 မပေး အရေးကန့်လန့် တားဟန့်ပိတ်ပင်နိုင်သော ပဋိပက္ခတရား
 မှ ကင်းတော်မူ၏ (၃)။

ဣမေဟိ တိဟိ ဓမ္မေဟိ = ဤသုံးဖြာသော အသာဝေရဏ ဓမ္မ-
 ပျံ့ပျိုး ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့နှင့်။ သမန္နာဂတဿ = လောက်လွေ
 ကုံင ပြည့်စုံလှသော။ ဘဂဝတော = ခြောက်ပါး၊ ရှစ်တန် ဘုန်း
 တော်လျှံသော။ ဗုဒ္ဓဿ = သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား၏။ သဗ္ဗံ = တခု
 မကြွင်း ခပင်းဥသယုံ အလုံးစုံသော။ ကာယကမ္မံ = သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊
 လျှောင်း ရှေ့၊ နှောင်း တက်၊ ဆုတ် ဆန့်၊ ရုပ်ချီကြွ စသည်များပြား
 လှုပ်ရှားပြုပြင်သမျှသော ကိုယ်အမှုအရာတော်သည်။ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂ-
 မံ = သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်၊ သပ္ပာယ်သမ္ပဇဉ်၊ ဂေါစရသမ္ပဇဉ်၊ အ-
 သမ္မောဟသမ္ပဇဉ် = ပညာလေးပါး ရှေ့သွားရှေ့ဆောင်ရှိတော်
 မူပေ၏။ ဉာဏာနုပရိဝတ္တံ = သမ္ပဇဉ်ဉာဏ် စီမံတိုင်းပင် အစဉ်
 တစိုက် လိုက်ကာဖြစ်တော်မူပေ၏ (၄)။

သဗ္ဗံ = တခုမကြွင်း ခပင်းဥသယုံ အလုံးစုံသော။ ဝစီကမ္မံ =
 နှုတ်လျှာအိန်၍ မိန့်ဖော်ကျူးရင့် လှစ်ဖွင့်သမျှသော နှုတ်အမှုအရာ
 တော်သည်။ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ = သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်၊ သပ္ပာယ်သမ္ပဇဉ်၊

ဂေါစရသမ္ပဇဉ်, အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် = ပညာလေးပါး ရှေ့သွား ရှေ့ဆောင်ရှိတော်မူပေ၏။ ဣဏာနုပရိဝတ္တံ = သမ္ပဇဉ်ဣဏ် စီမံတိုင်းပင် အစဉ်တစိုက် လိုက်ကာဖြစ်တော်မူပေ၏ (၅)။

သဗ္ဗံ = တခုမကြွင်း ခပင်းဥသယံ အလုံးစုံသော။ မနောကမ္မံ = ကြံကြံသမျှသော စိတ်အမှုအရာတော်သည်။ ဣဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ = သာတ္တကသမ္ပဇဉ်, သပ္ပာယ်သမ္ပဇဉ်, ဂေါစရသမ္ပဇဉ်, အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် = ပညာလေးပါး ရှေ့သွားရှေ့ဆောင်ရှိတော်မူပေ၏။ ဣဏာနုပရိဝတ္တံ = သမ္ပဇဉ်ဣဏ် စီမံတိုင်းပင် အစဉ်တစိုက် လိုက်ကာဖြစ်တော်မူပေ၏ (၆)။

ဣမေဟိ ဆဟိ ဓမ္မေဟိ = ဤခြောက်ဖြာသော အသာဓာရဏ ဓမ္မပျံ့ပျူး ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့နှင့်။ သမန္နာဂတဿ = လောက် လွေ့ကုံင ပြည့်စုံလှသော။ ဘဂဝတော = ခြောက်ပါး, ရှစ်တန် ဘုန်းတော်လျှံသော။ ဗုဒ္ဓဿ = သဗ္ဗညူ မြတ်စွာဘုရားအား။ ဆန္ဒဿ = စကြဝဠာပေါင်း တသောင်းတိုက်နေ ဗိုလ်ခြေများစွာ သတ္တဝါကို ခေမာသောင်သို့ ငါဆောင်ပို့မည် ရည်သန်တောင့်တ သော ဘုရားအလျာ သုမေဓာရှင်ရသေ့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော အာဂမဆန္ဒတော်...၊ ဘုန်းခြောက်ဖြာတွင် ကာမာမည်သီး လိုတိုင်းပြီးသော အဓိဂမဆန္ဒတော် = နှစ်ပါး၏။ ဟာနိ = ရည်သန်သလောက် မမြောက်မပြီး ပျက်စီးချိုင့်ခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော်မမူ (၇)။

ဓမ္မဒေသနာယ = ဝဋ္ဋသုံးဖြာ သံသရာမှ နိယျာနိက နိဿရဏ စစ် ဖြစ်စေခြင်းငှါ စိတ်ဖြာဝေဘန် ခွဲပြည့်နုသော အမွန်ထွေလာ ဒေသနာတော်မြတ်၏။ ဟာနိ = နိယျာနိက နိဿရဏဟု ဖလ ကျီးကြီး မပြီးစီးပဲ ချွတ်လွဲယုတ်လျော့ခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော်မမူ (၈)။

ဝီရိယဿ = ယူဇနဂဝန်းညီ သုံးလီသန်းပေါင်း ခြောက်သိန်း လောင်းလျက် တသောင်းသုံးရာ ငါးဆယ်သာတည့် စကြဝဠာ တွင်း ဝင်းဝင်းထိန်ညှိ မီးကျိုးလှံသွား အပြည့်ထားလျက် တဖက်

ကမ်းတိုင် ရောက်ပေနိုင်မူ အကြင်သူကား ဘုရားဖြစ်မည် စင်စစ် ဟူက ဆံမြူမတွန့် ဝံ့ဝံ့စားစား ကူးသွားနိုင်မျှ ရဲရင့်လှသည့် ပယတ္တမည်သော အာဂမဝီရိယတော်...၊ အသာဓာရဏ ကိစ္စ လေးတန် ကုံလောက်ငံ၍ သမ္ပပ္ပဓာန်ကိစ္စ တပ်စွမ်းလှသော အာဂမဝီရိယတော်...၊ နေ့တိုင်းစတေ ငါးထွေကိစ္စ မလပ်ရအောင် ထာဝရအားသစ်ပြုမြဲဖြစ်သော အဓိဂမဝီရိယတော် = သုံးပါး၏။ ဟာနိ = ယုတ်လျော့ခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော် မမူ (၉)။

သမာဓိဿ = အဋ္ဌဒိသာ ရှစ်မျက်နှာမှ လာလာသရွေ့ မှန် တိုင်းဝှေ့လည်း မရွေ့မယိုင် မြင်းမိုရ်ခိုင်သို့ တပြိုင်နက်သား ရှစ်ပါး လောကဓံ ဝန်းရံပတ်ဆုံ တွေ့ခိုက်ကြိုလည်း တုန်မလှုပ်ပဲ အမြဲတည် တံ့တော်မူသော ပကတိသမာဓိတော်...၊ ဝသီငါးရပ် ကမ်းဆုံး ခတ်လျက် ထူးမြတ်လွန်ကဲသော ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဏ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဏ်၊ စေတောပရိယ အဘိညာဏ်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်၊ ယထာကမ္မူပဂ- အဘိညာဏ်၊ အနာဂတံသအဘိညာဏ်မျိုး တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ် တော်တို့၏ အခြေဖြစ်သော အပ္ပနာသမာဓိတော် = နှစ်ပါး၏။ ဟာနိ = ယုတ်လျော့ခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှ ရှိတော် မမူ (၁၀)။

ပညာယ = စကြဝဠာပေါင်း သောင်းတိုက်အပြင် တုံသုံးခွင် ဝယ် သင်္ခါရဓမ္မ ဟူသမျှကို တစမကြွင်း လင်းလင်းထင်ထင် အဆုံး မြင်လျက် နေ့စဉ်မစဲ ရှုစမြဲအစဉ်ဖြစ်သော ကုဋေနှစ်သန်း လေး သိန်း အရေအတွက်ရှိသော မဟာဝဇိရဉာဏ်တော်မြတ်၏။ ဟာနိ = ယုတ်လျော့ခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှ ရှိတော် မမူ (၁၁)။

ဝိမုတ္တိယာ = ကုဋေတသိန်း ပျက်ကိန်းတူစွာ စကြဝဠာဝယ် မြဟ္မာလူနတ် လေးရပ်ပါယ်ဘုံ အကုန်မကြွင်း ပေင်းရုံးပေါင်း လွှမ်းမွမ်းညောင်းအောင် သွန်းလောင်းဖြန့်ဖြူးတော်မူအပ်သော

မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ, ဥပေက္ခာဟု ဆိုအပ်သော မြဟ္မာ-
 ဝိဟာရစေတောဝိမုတ္တိတရားလေးပါး... မြဟ္မာလူနတ် ပရိသတ်
 အား တရားဟောစဉ် အခိုက်တွင်မျှ မလပ်ရအောင် နေ့ညမစဲ
 ဝင်စားမြဲ အစဉ်ဖြစ်သော ကုဋေနှစ်သန်း လေးသိန်းမျှလောက်
 သော အရဟတ္တဖလ စတုတ္ထဈာန် အမွန်ရတနာ ချမ်းသာသုခ
 ထူးမြတ်လှသော ဝိမုတ္တိတရား = ဤငါးပါး၏။ ဟာနိ = ယုတ်
 လျော့ခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော်မမူ (၁၂)။

ဣမေဟိ ဒွါဒသဟိ ဓမ္မေဟိ = ဤတဆယ့်နှစ်ဖြာသော အသာ-
 ဓာရဏ ဓမ္မပုံပျိုး ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့နှင့်။ သမန္နာဂတဿ =
 လောက်လွေ့ ကုံင ပြည့်စုံလှသော။ ဘဂဝတော = ခြောက်ပါး၊ ရှစ်
 တန် ဘုန်းတော်လျှံသော။ ဗုဒ္ဓဿ = သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားအား။
 ဒဝါ = သတိ, သမ္ပဇဉ် မယှဉ်မဖက် အပျက်အချော် သရော်ဖျင်း
 ပေါ့ အသော့အသွမ်း ရှင်လန်းမြူးရယ် ကျီစယ်သမူ ပြုအပ်
 ဆိုအပ် ကြံစည်အပ်သော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ စိတ်အမူ
 အရာတော်များသည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော်မမူ (၁၃)။

ရဝါ = သတိ, သမ္ပဇဉ် မတင်မဆေး အရေးတကြီး ကပြီး
 ကပြုန်း ကရုန်း ကရင်း မစဉ်းမစား ပြုမိငြား၍ ယွင်းမှားလျော့
 မေ့ မစေ့မစပ် လစ်လပ်ဟင်းဟာသည်ဟု ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြော
 ဆိုပြစ်တင်ရန်အမှုသည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော်မမူ (၁၄)။

အပ္ပုဋံ = စဉ်းစဉ်းစားစား ပြုပါငြားလည်း ညွှန်အားသေး၍
 အရေးအခွင့် မြင်သင့်သမျှ တကွလုံးစုံ ကုန်အောင်မပြန် မန့်
 မစပ် လစ်လပ်ဟာဟင်း ကျန်ကြွင်းသောအရာရှိသည်ဟု ပညာရှိ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြောဆိုပြစ်တင်ရန်အမှုသည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှ ရှိတော်
 မမူ (၁၅)။

ဝေဂါယိတတ္ထံ = စိတ်မာန်အလျောက် ကြောက်လန့်တကြား
 ကစားရှင်မြူး အလွန်ကြူး၍ ကိုယ်ကျူးနှုတ်ကျွံ လွန်လွန်ကဲကဲ
 လွဲလွဲချော်ချော် မတော်မှားယွင်းသည်ဟု ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြော
 ဆိုပြစ်တင်ရန်အမှုသည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော်မမူ (၁၆)။

အဗျာဝဋ္ဌမနော = ကိုယ်တော်မြတ်၏ အတ္တဟိတ ကြီးလှစီးပွား...၊ တသောင်းတိုက်နေ ဗိုလ်ခြေများစွာ သတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာစီးပွား = နှစ်ပါးအကျိုး ဖြိုးဖြိုးမယုတ် အားထုတ် ကျင့်ဆောင်တော်မူမည် ရွယ်ရည်ရှေးရှု တည်နေတော်မူသော မဟာဥဿာဟ ဗျာပါရအမူအရာမှ ရံခါကင်း၍ဖြစ်သော ဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်တော်မည်သည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော်မူ(၁၇)။

အပ္ပဋိသင်္ခါနုပေက္ခာ = စက္ခု၊ သောတ၊ သာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယာ၊ မန ခြောက်ဒွါရတွင် ထင်ထင်သမျှ ရူပ၊ သဒ္ဓ၊ ဝန္တ၊ ရသာ၊ ဇောဋ္ဌဗ္ဗာနှင့် ဓမ္မာဟူသည် ခြောက်မည်အာရုံ အလုံးစုံကို မစုံမစမ်းကြောင်းလမ်းပြတ်ပြတ် သက်သက်မသိ သတိမမူ လျစ်လျူရှုခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိ = အနုမြူမျှရှိတော်မူ(၁၈)။

ဣမေဟိ အဋ္ဌာရသဟိ ဓမ္မေဟိ = ဤ တဆယ့်ရှစ်ဖြာသော အသာဓာရဏ ဓမ္မပျံ့ပျူး ရုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့နှင့်။ သမန္တာဂတဿ = လောက်လွေ့ကုံင ပြည့်စုံလှသော။ ဘဂဝတော = ခြောက်ပါး၊ ရှစ်တန် ဘုန်းတော်လျှံသော။ ဗုဒ္ဓဿ = သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားအား။ ကေနစိ = တစုံတယေဇက်သောသူသည်။ အန္တရာယော = အသက်တော်နှင့် ညဏ်တော်ဂုဏ်ရှိန် မှေးမှိန်ပျက်စီးကြောင်းအန္တရာယ်ကို။ ကာတုံ = နည်းပေါင်းများစွာ ဆင်ကာအားထုတ် ပြုလုပ်စီရင်ခြင်းငှါ။ န သက္ကာ = မတတ်နိုင်။

တဒေဝ ဝစနံ သစ္စံ၊ ဘဂဝန္တံ နမာမဟံ။
ဧတေန သစ္စပုညေန၊ စိန္တာ မယံ သမိဇ္ဈတံ။

တဒေဝ ဝစနံ = တဆယ့်ရှစ်ဖြာ အာဝေဏိက ဘုရားကျေးဇူးဂုဏ်အထူးတို့ကို ချီးကျူးကြည်ညို ဖွင့်ဆိုမြတ်ကြား တိုစကားသည်သာလျှင်။ သစ္စံ = မတိမ်းမစောင်း ကောင်းမြတ်ကေန စင်စစ်မှန်၏။ ဘဂဝန္တံ = အာဝေဏိက ဓမ္မဘုန်းဟုန် ကျေးဇူးဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို။ အဟံ = အကျွန်ုပ်သည်။ နမာမိ = ရှိသေမြတ်နိုး လက်စုံမိုး၍ ရှိခိုးဦးညွတ်ပါ၏ဘုရား။ ဧတေန သစ္စပုညေန = ဗုဒ္ဓဓမ္မ ဌာရသကို ထုတ်ဆို

သစ္စာ, ရိုသေမြတ်နိုး ရှိခိုးဦးညွတ်ရပါသော ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံ စေတနာကြောင့်။ မယံ = အကျွန်ုပ်၏။ စိန္တာ = လောကီ, လောကုတ် ပစ္စုပ္ပန်, သံသာ နှစ်ဖြာအကျိုး ပွားတိုးဖို့ရန် တောင့်တ အပ်သမျှ ကောင်းမြတ်သောအကြံသည်။ သမိဇ္ဈတံ = သမိဇ္ဈတု = ကြံစည်သည့်တိုင်း မဆိုင်းလျင်စွာ ပြည့်စုံအောင်မြောက်ပါ စေသတည်း။

အာဝေဏိကဂုဏ်တော် ၁၈-ပါး ပြီး၏။

(ဝေသာရဇ္ဇညာဏ်တော် လေးပါးအကြောင်းကို ဤမဟာဗုဒ္ဓဝင် ပဉ္စမတွဲ အောက်စာမျက်နှာ(၆၄၉)မှစ၍ ရေးသားအပ်ပြီးဖြစ်သော ကြောင့် ဤ၌ မရေးတော့ပြီ။

ဤ၌။ ။ပဋိသမ္ဘိဒါညာဏ်တော်, အသာဓာရဏညာဏ်တော်, ဒသ-ဗလညာဏ်တော်-စသော ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့ကို ဖော်ပြခြင်း မှာ သမုဒြာရေ၏ ဆားငန်အရသာကို သိသာလောက်ရုံ ရေတပေါက်ကို ခပ်ယူ၍ သောက်သုံးစေခြင်းကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရား၏ မဟာသမုဒြာ ရေအထုမက များလှစွာသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့မှ ရေတပေါက်မျှ သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့ကို ထုတ်ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကျမ်း၌ မဖော်ပြရသေးသည့် ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့ကား သမုဒြာ ရေအထုမက များလှကုန်၏ဟု အထူးသတိချုပ် သိမှတ်ကုန်ရာ၏။

ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန် အထူးမှတ်ဖွယ်

ယခုအခါ အောက်မဟာဗုဒ္ဓဝင် ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ (၄၃၀)၌ ညွှန်ပြမှာကြားခဲ့သည့် “ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန်, အနတ္တလက္ခဏ သုတ္တန် တို့ အတွက် အထူးမှတ်ဖွယ်” ကို အစဉ်အတိုင်း ဖော်ပြပေအံ့—

မြတ်စွာဘုရားရှင် ပွင့်ထွန်းတော်မူမီ မဇ္ဈိမတိုက်တခွင်၌ ရဟန်းအမည်ခံ ဂိုဏ်းဆရာကြီးများသည် ထင်ရှားပေါ်ထွက်နှင့် ကြ၏။ ထိုများစွာသော ရဟန်းအမည်ခံ ဂိုဏ်းဆရာကြီးတို့သည် အချို့က ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂအလုပ်ကို, အချို့က အတ္တကိ-လမထာနုယောဂအလုပ်ကို ရဟန်းကိစ္စ ရဟန်းအလုပ်အနေဖြင့်

ကျင့်ကြ ကြံကြ ဟောကြားပြသနှင့်ကြလေသည်။ ထိုကဲ့သို့ လောကကြီး၌ အယုတ်တရားနှစ်ပါးကို တကယ့်တရားစစ် တရား မှန်အနေဖြင့် ကျင့်၊ ကြံ၊ ဟောကြား ပြသကြမှု တည်းဟူသော မှောင်ကြီးဖုံးအုပ်နေစဉ် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဟာသက္ကရာဇ် (၁၀၃)ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်နေ့ နေဝင်လုဆဲဆဲအချိန်တွင် ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်ကို ဟောကြားတော်မူလေသည်။ (ဓမ္မစက္ကပဝါဠိ၊ အနက်ကို နှလုံးသွင်းထားပါ။)

ဤဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန်ကို မြတ်စွာဘုရားရှင်က စတင်၍ “ဧွမေ ဘိက္ခဝေ အန္တာ ပဗ္ဗဇိတေန န သေဝိတဗ္ဗာ = ရဟန်းတို့...ရဟန်းဖြစ်သူသည် ဤဆိုလတ္တံ့သော အယုတ်တရား အစွန်းနှစ်ပါးတို့ကို မမှီဝဲအပ်ကုန်”ဟူသော ဤစာပိုဒ်ဝါကျကို ရွတ်ဆိုလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပဲ့တင်သံကြီးသည် ဘုရားရှင်၏ အာနုဘော်ကြောင့် အောက်အဖို့ အဝီစိတိုင်အောင်၊ အထက်အဖို့ ဘဝဂ်တိုင်အောင် ခိုက်ရောက်လျက် ဇာတိခေတ် စကြဝဠာတိုက်တသောင်းကို ပြန့်နှံ့၍တည်လေသည်။ ထိုအချိန်၌ပင် ရင့်ကျက်သော ကုသိုလ်မူလရှိကြလျက် သစ္စာလေးပါး တရားသိဖို့ရန် အဓိကာရ (အထိကာရ)ကောင်းမှု ကုသိုလ်ထူးပါရှိပြီးဖြစ်ကြသည့် တဆယ့်ရှစ်ကုဋေ အရေအတွက်ရှိသော မြဟ္မာအပေါင်းတို့သည် ဣသိပတန မိဂဒါဝုန်တောဝယ် ဓမ္မစက္ကပတရားဦး ဟောမည့်နေရာ၌ အညီအညွတ် စည်းဝေးလာရောက်ကြပြီး ဖြစ်နှင့်လေသည်။ ဓမ္မစက္ကပတရားဦးကို စ၍ဟောသည့် အချိန်မှာ အနောက်အရပ်သို့ နေဝင်လုဆဲဆဲ၊ အရှေ့အရပ်မှ လဝန်းထွက်ပြုဆဲအချိန် ဖြစ်လေသည်။

ဤဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန် ဒေသနာစဉ် အကျဉ်းချုပ်မှာ— မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့အား ရှေးဦးစွာ ရှောင်ကြဉ်ရမည့် အယုတ်တရားနှစ်ပါးတို့ကို ဟောတော်မူသည်။ ထိုနောက် လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ရပ် မဇ္ဈိမပဋိပတ်ကို ဟောတော်မူသည်။ ထိုနောက် သစ္စာလေးပါးကို အကျဉ်းချုပ်ဟောတော်မူသည်။ ထိုနောက် ကိုယ်တော်မြတ်အဖို့ရာ သစ္စာလေးပါးတို့

အနက် တပါးတပါး၌ ရထိုက် ဖြစ်ထိုက်သော ဉာဏ်သုံးပါးစီ ပြည့်စုံမှ ဘုရားအဖြစ် ဝန်ခံတော်မူကြောင်းကို ဟောတော်မူသည်။ ထို့နောက် ဤတရားဒေသနာကို ဟောတော်မူစဉ် အရှင်ကောဏ္ဍညသည် သောတာပန်တည်ကြောင်း၊ ဓမ္မစကြာကို မြတ်စွာဘုရားရှင် လည်စေပြီးလတ် ဖြစ်စေပြီးလတ်သော် ဘုမ္မစိုးနတ်တို့မှအစ မြဟ္မာများကျအောင် ကောင်းကြီးကြွေးကြော်ကြကြောင်း၊ မဟာပထဝီ ဤမြေကြီးတုန်လှုပ်ကြောင်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်အာနုဘော်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာန အရောင်အလင်းကြီး နတ်မြဟ္မာတို့အရောင်ထက် အဆရာထောင်ကြီးကျယ်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဟောတော်မူသည်။ ထိုအချိန်၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သန္တာန်တော်မှာ ဓမ္မစကြာတရားဟောတော်မူစ အချိန်မှာကဲ့သို့ ပြီးဆုံးချိန်၌လည်း အလွန်နှစ်သက်၊ ဝမ်းမြောက်တော်မူခြင်း ဖြစ်သဖြင့် ပီတိအဟုန်ကို ငုံ့၍ ထားတော်မမူနိုင်တော့ပဲ “အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏ္ဍညော၊ အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏ္ဍညော = အို...ကောဏ္ဍညသည် သစ္စာလေးပါး တရားကိုသိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ခဲ့လေပြီတကား၊ အို...ကောဏ္ဍညသည် သစ္စာလေးပါး တရားကိုသိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ခဲ့လေပြီတကား” ဟု နှုတ်တော်မြက်၍ ဥဒါန်းကျူးတော်မူကြောင်း ဟောတော်မူသည်။ (ဤဥဒါန်းကျူးရင့်သော အသံတော်သည်လည်း စကြဝဠာတိုက်တသောင်း နံ့၍တည်သည်)။ ထို့နောက် အရှင်ကောဏ္ဍညက မြတ်စွာဘုရား၏အယတော်၌ ရှင်၊ရဟန်းအဖြစ်ကို ရပါလိုကြောင်း တောင်းပန်သဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဧဟိ ဘိက္ခု-ခေါ်တော်မူ၍ အရှင်ကောဏ္ဍည “ဧဟိ ဘိက္ခု” ရဟန်းပဉ္စင်းဖြစ်ကြောင်း ဟောတော်မူသည်။ ဤကား ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်၏ အကျဉ်းချုပ်ဟောပုံအစဉ်တည်း။

ဓမ္မစကြာ အရကောက်

(ဤအရာ၌။ ။ဓမ္မစကြာဟူသည် အဘယ်ကိုခေါ်သနည်း- ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- မြတ်စွာဘုရား၏ သန္တာန်တော်၌ဖြစ်သည့်

ပဋိဝေဓဉာဏ်(မဂ်ဉာဏ်လေးပါးကို ပဋိဝေဓဉာဏ်ခေါ်သည်)၊ ဒေသနာဉာဏ် ဤဉာဏ်တော်နှစ်ပါးကို ဓမ္မစကြာဟူ၍ ခေါ်၏။

ချဲ့ဦးအံ့ - မဟာဗောဓိပလ္လင်၌ ထိုင်နေတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား (ဖြစ်အံ့ဆဲဆဲသော အလောင်းတော်)၏သန္တာန်၌ ဖြစ်ပွားသည့် သစ္စာလေးပါးတို့၌ တဆယ့်နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာရှိသော မဂ်ဉာဏ်လေးပါးသည်၎င်း၊ ဣသိပတနမိဂဒါဝုန်တော၌ ထိုင်နေတော်မူကာ ဓမ္မစကြာတရားဦးဟောတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ သန္တာန်တော်၌ ဖြစ်သော တဆယ့်နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာရှိသည့် သစ္စဒေသနာကို ဖြစ်စေတတ်သော ဒေသနာဉာဏ်တော်သည်၎င်း ဓမ္မစကြာမည်လေသည်။ ထိုဉာဏ်နှစ်ပါးလုံးသည်ပင် ရန်သူကို နှိမ်နင်းသတ်ဖြတ်နိုင်သော စက်လက်နက်ပမာ ကိလေသာရန်သူတို့ကို နှိမ်နင်းသတ်ဖြတ်နိုင်သော ကြောင့် ဓမ္မစက္က = စက်လက်နက်နှင့်တူသော ဉာဏ်တရားတော်နှစ်ပါး = ဓမ္မစကြာမည်လေသည်။

ထိုဉာဏ်နှစ်ပါးလုံးပင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ နှလုံးရင်တွင်း၌ဖြစ်သော ဉာဏ်သာလျှင်ဖြစ်၏။ ထိုဉာဏ်နှစ်ပါးလုံးကို ဤတရားဦးဒေသနာဖြင့် လင်စွာပြုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဓမ္မစကြာကို လည်စေအပ်သည် ဖြစ်စေအပ်သည်မည်၏။ ထိုဓမ္မစကြာကို အရှင်ကောဏ္ဍညမထေရ် ဗြဟ္မာတဆယ့်ရှစ်ကုဋေတို့နှင့်တကွ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ဆဲခဏတိုင်အောင် မြတ်စွာဘုရားသည် ဖြစ်စေဆဲ = လည်စေဆဲ မည်၏။ အကြောင်းကား ဖြစ်စေမှု = လည်စေမှုကိစ္စ မပြီးဆုံးသေးသောကြောင့် တည်း။ အရှင်ကောဏ္ဍညမထေရ်နှင့် ဗြဟ္မာတဆယ့်ရှစ်ကုဋေတို့ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ပြီးချိန်မှစ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ဓမ္မစကြာကို လည်စေအပ်ပြီး ဖြစ်စေအပ်ပြီး မည်လေ၏။ အကြောင်းကား ကဿပမြတ်စွာ သာသနာကွယ်ပသည်မှစ၍ ဤဘုရားပွင့်ထွန်းတော်မူသည့် တိုင်အောင် ဤမျှရှည်ကြာ ကာလပတ်လုံး တဦးတယောက်မျှ မဖြစ်စေဘူး မလည်စေဘူးသော ဖော်ပြရာပါ ဉာဏ်တော်နှစ်ဖြာ ဓမ္မစကြာကို ဖြစ်စေ လည်စေခြင်း ကိစ္စပြီးသောကြောင့်တည်း။ (သာရတ္ထဋီ ၃၊ မျက်နှာ ၁၈၁-မှ)။

ဤ အရာဝယ် ပဋိဝေဓခေါ်သော မဂ်ဉာဏ်လေးပါးတို့ သစ္စာလေးချက်ကို သိကြရာ၌ နိရောဓသစ္စာ = နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် သိကြသည်။ ကျန်သောသစ္စာသုံးပါးတို့ကိုကား ကိစ္စသိဒ္ဓိအားဖြင့် သိကြသည်ဟု မှတ်ယူရာ၏။ ကိစ္စသိဒ္ဓိအားဖြင့် သိကြခြင်းဟူသည်မှာ မဂ်

ဉာဏ်က သစ္စာလေးပါးကို ဖုံးလွှမ်းကာကွယ်တတ်သော မောဟ = အဝိဇ္ဇာ ကိလေသာကို ပယ်သတ်လိုက်သဖြင့် ထိုခဏ (မဂ်ခဏ) မှာပင် သစ္စာလေးပါးကို သိခြင်းကိစ္စ ပြီးပြီးသားဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုသည်။

ဤကား ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန် အထူးမှတ်ဖွယ်တည်း။

အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် အထူးမှတ်ဖွယ်

မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်ကောဏ္ဍညမထေရ်ကို သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်စေပြီးနောက် ဝါဆိုလပြည့်ကျော် တရက်နေ့မှ စ၍ မြို့ရွာအတွင်း ဆွမ်းခံမျှပင် ဝင်တော်မမူတော့ပဲ ထိုပဉ္စဝဂ္ဂီ ရဟန်းတို့ကို ကလေးသူငယ်များကိုကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်တော်မူကာ ကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ပင် သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူ၍ တရားဟောပြု ဆုံးမတော်မူလေသည်။ ထိုအခါ လပြည့်ကျော် တရက်နေ့ နှစ်ရက်နေ့တို့၌ အရှင်ဝပ္ပနှင့် အရှင်ဘဒ္ဒိယတို့ အစဉ်အတိုင်း သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ကြ၍ ဧဟိ ဘိက္ခု - ရဟန်း အဖြစ်ကို ခံယူကြလေသည်။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်ကောဏ္ဍည, အရှင်ဝပ္ပ, အရှင်ဘဒ္ဒိယ ရဟန်းသုံးပါးတို့ကိုသာ ဆွမ်းခံကြွကြစေ၍ အရှင်မဟာနာမ်, အရှင်အဿဇိတို့ကို ဆွမ်းခံမကြွကြစေပဲ ကျောင်းတိုက်မှာပင် နေစေ၍ တရားဟောပြု ဆုံးမတော်မူလေသည်။ အရှင်ကောဏ္ဍည, အရှင်ဝပ္ပ, အရှင်ဘဒ္ဒိယ ရဟန်းတော်သုံးပါးတို့ ခံယူခဲ့သောဆွမ်းဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်ရော ပဉ္စဝဂ္ဂီငါးဦးတို့ပါ = ဤခြောက်ပါးတို့ မျှတကြလေသည်။ ထိုအခါ လပြည့်ကျော်သုံးရက်, လေးရက်နေ့တို့၌ အရှင်မဟာနာမ်နှင့် အရှင်အဿဇိတို့ အစဉ်အတိုင်း သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ကြ၍ ဧဟိ ဘိက္ခု - ရဟန်းအဖြစ်ကို ခံယူကြလေသည်။

ဤသို့ ပဉ္စဝဂ္ဂီ မထေရ်ငါးဦးတို့ အစဉ်အတိုင်း သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ကြပြီးသော် ဝါဆိုလပြည့်ကျော် (၅) ရက်နေ့၌ မြတ်စွာဘုရားသည် “ယခုအခါ ထို ပဉ္စဝဂ္ဂီ ရဟန်းငါးဦးတို့အား အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ပေါက် ရောက်အောင် တရားကို ဟောပေအံ့”

ဟု ကြံစည်ဆင်ခြင်တော်မူကာ ထိုနေ့၌ ဤအနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ကို ဟောကြားတော်မူသည်။ (အနတ္တလက္ခဏသုတ်ပါဠိ၊ အနက်ကို နှလုံးသွင်းထားပါ။)

ဤ အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာစဉ် အကျဉ်းချုပ်မှာ—

(က) မြတ်စွာဘုရားသည် ရှေးဦးစွာ “ရူပံ ဘိက္ခဝေ အနတ္တာ = ရဟန်းတို့...ရုပ်သည် အတ္တမဟုတ်” - စသည်ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနတ္တဖြစ်ပုံကို ဒုက္ခလက္ခဏာကို အခြေခံထား၍ ဟောကြားတော်မူသည်။

(ခ) ထိုနောင်မှ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စဖြစ်ပုံ၊ ဒုက္ခဖြစ်ပုံ၊ အနတ္တဖြစ်ပုံကို “တံ ကိံ မညထ ဘိက္ခဝေ၊ ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါ = ရဟန်းတို့...သင်တို့သည် ယခု ငါဘုရား မေးမည့် ထိုအရာကို အဘယ်သို့ မှတ်ထင်သဘောကျကြကုန်သနည်း၊ ရုပ်သည် မြသလော၊ မမြသလော” - စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ ဤကဲ့သို့ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စဖြစ်ပုံကို တကျော့တပြန်၊ ဒုက္ခဖြစ်ပုံကို တကျော့တပြန်၊ အနတ္တဖြစ်ပုံကို တကျော့တပြန် မေးတော်မူ၍ တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သဘောကျ သိမှတ်အပ်သည့်အတိုင်း ဖြေကြားစေကာ ဟောတော်မူသော ဒေသနာကို တေပရိဝဇ္ဇဓမ္မဒေသနာ = သုံးကျော့သုံးပြန်မေးဖြေ၍ ဟောကြားအပ်သော တရားဒေသနာဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းကြီးတို့၌ အမည်သတ်မှတ်ထားလေသည်။ ဤ အခန်း၌လည်း အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာတို့ကို အခြေခံအကြောင်းပြုကာ အနတ္တလက္ခဏာကို ဟောပြောတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။

ချဲ့ဦးအံ့—မြတ်စွာဘုရားသည် အချိုသုတ္တန်၌ အနိစ္စလက္ခဏာနှင့်စပ်၍ အနတ္တလက္ခဏာကို ဟောပြောတော်မူလေသည်။ (ဥပရိပဏ္ဍာသပါဠိတော်လာ ဆဆတ္တသုတ္တန်ကို ကြည့်ရှုရအံ့)။ အချိုသုတ္တန်၌ ဒုက္ခလက္ခဏာနှင့်စပ်၍ အနတ္တလက္ခဏာကို ထင်ရှားအောင် ဟောပြောတော်မူလေသည်။ (ဤ ယခု အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ပဌမပိုင်း စကားရပ်ကို ကြည့်ရှုရအံ့)။ အချို သုတ္တန်၌

အနိစ္စ, ဒုက္ခ = နှစ်ပါးတို့နှင့် စပ်၍ အနတ္တလက္ခဏာကို ထင်ရှားအောင် ဟောပြောတော်မူလေသည်။ (ဤ ယခု အနတ္တလက္ခဏာ သုတ္တန် တေပရိဝဇ္ဇမေဗဒေသနာခဏ်းကို၎င်း၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိတော် အရဟန္တသုတ် 'သံ ၂-၆၀, ၆၉-မျက်နှာ' စသည်ကို၎င်း ကြည့်ရှုရ၏)။ ထိုသို့ အနိစ္စ, ဒုက္ခနှင့် စပ်၍ အနတ္တလက္ခဏာကို ဟောပြောတော်မူခြင်းမှာ အနိစ္စသဘော, ဒုက္ခသဘောတို့က လောက၌ ထင်ရှား၍ အနတ္တသဘောက လောက၌ မထင်ရှားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့— အသုံးအဆောင် အိုးခွက် - စသည်တို့ မတော်တဆ ကွဲ၍သွားကြသောအခါ လူအများတို့သည် “ဩ... အနိစ္စ” ဟူ၍ ပြောဆိုကြကုန်၏။ “ဩ...အနတ္တ” ဟူ၍ကား ပြောဆိုသူ မရှိကြကုန်။ မိမိတို့ကိုယ်၌ အိုင်းအမာ အနာအဖုတို့ ထပေါ်ပေါက်ကြကုန်သော်၎င်း၊ ဆူးစူးကြကုန်သော်၎င်း လူအများတို့သည် “ဩ...ဒုက္ခ ဒုက္ခ” ဟူ၍ ပြောဆိုကြကုန်၏။ “ဩ...အနတ္တ” ဟူ၍ကား ပြောဆိုသူ မရှိကြကုန်။ ထိုသို့ “ဩ...အနတ္တ” ဟူ၍ မပြောကြခြင်းမှာ အနတ္တလက္ခဏာက မထင်လင်း၊ မြင်နိုင်ခဲ့၊ သိစေနိုင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် အနတ္တလက္ခဏာကို အနိစ္စလက္ခဏာနှင့် စပ်၍၎င်း၊ ဒုက္ခလက္ခဏာနှင့် စပ်၍၎င်း၊ နှစ်ပါးစုံနှင့် စပ်၍၎င်း ဟောပြောတော်မူလေသည်။ ထို အနတ္တလက္ခဏာကို ဤ အနတ္တလက္ခဏာသုတ္တန် ယခု တေပရိဝဇ္ဇမေဗဒေသနာခဏ်း၌လည်း အနိစ္စ, ဒုက္ခ = နှစ်ပါးတို့နှင့် စပ်၍ ဟောပြောတော်မူလေသည်။

(၈) ထို့နောက် “တသ္မာ တိဟ ဘိက္ခဝေ ယံကိဉ္စိ ရူပံ အတိဟာနာဂတပစ္စုပ္ပန်။ပ။ သမ္မပ္ပညာယ ဒဠဗ္ဗံ=ရဟန်းတို့... ထို့ကြောင့် (= ထိုသို့ ခန္ဓာငါးပါးလုံးပင် အနိစ္စ, ဒုက္ခဖြစ်ကုန်ရကား ငါ့ဥစ္စာဟူ၍ ငါ့ဟူ၍ ငါ၏အတ္တဟူ၍ မရှုသင့်သောကြောင့်) အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်, အတွင်း, အပြင်, အကြမ်း, အနု, အယုတ်, အမြတ်, အဝေး, အနီးဖြစ်သော အလုံးစုံသောရုပ်ကို 'ငါ၏ဥစ္စာ မဟုတ်, ငါမဟုတ်, ငါ၏အတ္တ မဟုတ်' ဟူ၍ ဟုတ်မှန်

သည့်အတိုင်း (=အမှန်အကန်) ကောင်းမြတ်လှစွာ ဝိပဿနာ ပညာ မဂ်ပညာဖြင့် ရှုအပ်၏”- ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး တို့၌ ဝိပဿနာပညာဖြင့်ရှုပုံ၊ မဂ်သို့ဆိုက်ရောက်သောအခါ မဂ် ပညာဖြင့် ကိစ္စသိဒ္ဓိအားဖြင့် သိမြင်ပုံကို ဟောတော်မူသည်။

(အထူးမှတ်ရန်မှာ။ ။ ဝိပဿနာရှုရာ၌ အနိစ္စဟူ၍ရှုလျှင် မာနစွဲ ကို ပယ်နိုင်၏။ ဒုက္ခဟူ၍ရှုလျှင် တဏှာစွဲကို ပယ်နိုင်၏။ အနတ္တဟူ၍ ရှုလျှင် ဒိဋ္ဌိစွဲကို ပယ်နိုင်၏။ ဤအစဉ်အတိုင်းလည်း “ငါ၏ဥစ္စာမဟုတ်” ဟူ၍ ရှုခြင်းသည် တဏှာစွဲကို ပယ်ဖို့ရန် ရှုခြင်းတည်း။ ဒုက္ခဝိပဿနာနှင့် အသွားတူ၏။ “ငါမဟုတ်” ဟူ၍ ရှုခြင်းသည် မာနစွဲကို ပယ်ဖို့ရန် ရှုခြင်းတည်း။ အနိစ္စဝိပဿနာနှင့် အသွားတူ၏။ “ငါ၏အတ္တမဟုတ်” ဟူ၍ရှုခြင်းသည် ဒိဋ္ဌိစွဲကို ပယ်ဖို့ရန် ရှုခြင်းတည်း။ အနတ္တဝိပဿနာ ပင်တည်း-ဟူ၍ အထူးသိမှတ်ရာ၏)။

(ဃ) ထိုနောက် ဒေသနာနိဂုံးအနေဖြင့် “ဧဝံ ပဿံ ဘိက္ခဝေ သုတဝါ အရိယသဘာဝကော” - စသည်ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို (ဂ) အမှတ်ပါအတိုင်း ဝိပဿနာရှုဖန်များလျှင် ဝုဠာနဂါမိနိ- ဝိပဿနာဉာဏ် (=မဂ်သို့ရောက်စေတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်), မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်, ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တို့ အဆင့်ဆင့် အရ- ဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် ဖြစ်ပွားပုံကို ဟောကြားတော်မူသည်။

(င) ထိုနောက် ဤ အနတ္တလက္ခဏသုတ်ကို ဟောတော် မူစဉ် ပဉ္စဝဂ္ဂိရဟန်းတို့ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်ကြကာ ရဟန္တာဖြစ်ကြကြောင်း ဟောကြားနိဂုံးသတ်တော်မူသည်။

ဤသုတ္တန်ကို ထောက်သဖြင့် ပဉ္စဝဂ္ဂိ မထေရ်ငါးဦးတို့သည် ခန္ဓာငါးပါးကို အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ-ဟု ရှုဆင်ခြင်သော ခန္ဓ- ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ရောက်တော်မူကြကြောင်း သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာသူတော်ကောင်းတို့ အဖို့လည်း—

၁-ရုပ်ဟုတွင်မည်...၊ ခန္ဓာသည်ကာ၊ မြင့်ရှည်ကာလ၊ မတည် ထပဲ၊ ခဏဖြစ်လျက်၊ ခဏပျက်၏...။ ဖြစ်ပျက်နှစ်တန်၊ နှိပ်စက် ဒဏ်ဖြင့်၊ တရံမစဲ၊ လွန်ဆင်းရဲ၏...။ ခိုင်မြဲကျောမာ၊ နှစ်မပါ

ဘူး...။ ပညာစက္ခု၊ မြော်ထောက်ရှုသော်၊ သူ့သဘာဝ၊ အနိစ္စ
သည်...၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တပါတကား။

၂-ဝေဒနာမည်...၊ ခန္ဓာသည်လည်း၊ မြင့်ရှည်ကာလ၊ မတည်
ထဲ၊ ခဏဖြစ်လျက်၊ ခဏပျက်၏...။ ဖြစ်ပျက်နှစ်တန်၊ နှိပ်စက်
ဒဏ်ဖြင့်၊ တရံမစဲ၊ လွန်ဆင်းရဲ၏...။ ခိုင်မြဲကျောမာ၊ နှစ်မပါ
ဘူး...။ ပညာစက္ခု၊ မြော်ထောက်ရှုသော်၊ သူ့သဘာဝ၊ အနိစ္စ
သည်...၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တပါတကား။

၃-သညာတွင်မည်...၊ ခန္ဓာသည်လည်း၊ မြင့်ရှည်ကာလ၊ မတည်
ထဲ၊ ခဏဖြစ်လျက်၊ ခဏပျက်၏...။ ဖြစ်ပျက်နှစ်တန်၊ နှိပ်စက်
ဒဏ်ဖြင့်၊ တရံမစဲ၊ လွန်ဆင်းရဲ၏...။ ခိုင်မြဲကျောမာ၊ နှစ်မပါ
ဘူး...။ ပညာစက္ခု၊ မြော်ထောက်ရှုသော်၊ သူ့သဘာဝ၊ အနိစ္စ
သည်...၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တပါတကား။

၄-သင်္ခါရမည်...၊ ခန္ဓာသည်လည်း၊ မြင့်ရှည်ကာလ၊ မတည်
ထဲ၊ ခဏဖြစ်လျက်၊ ခဏပျက်၏...။ ဖြစ်ပျက်နှစ်တန်၊ နှိပ်စက်
ဒဏ်ဖြင့်၊ တရံမစဲ၊ လွန်ဆင်းရဲ၏...။ ခိုင်မြဲကျောမာ၊ နှစ်မပါ
ဘူး...။ ပညာစက္ခု၊ မြော်ထောက်ရှုသော်၊ သူ့သဘာဝ၊ အနိစ္စ
သည်...၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တပါတကား။

၅-ဝိညာဏ်ခြောက်မည်...၊ ခန္ဓာသည်လည်း၊ မြင့်ရှည်ကာလ၊
မတည်ထဲ၊ ခဏဖြစ်လျက်၊ ခဏပျက်၏...။ ဖြစ်ပျက်နှစ်တန်၊ နှိပ်
စက်ဒဏ်ဖြင့်၊ တရံမစဲ၊ လွန်ဆင်းရဲ၏...။ ခိုင်မြဲကျောမာ၊ နှစ်မပါ
ဘူး...။ ပညာစက္ခု၊ မြော်ထောက်ရှုသော်၊ သူ့သဘာဝ၊ အနိစ္စ
သည်...၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တပါတကား။

ဤ ခန္ဓာငါးပါး ဝိပဿနာတရားလက်ကို နှုတ်ရဆောင်ကာ
ရှုတ်ဆိုပွားများ တရားနှလုံး သွင်းသင့်ပေ၏။ (ပါဠိလို နှလုံး
သွင်းပွားများခြင်းထက် အနက်အဓိပ္ပာယ် ထင်မြင်လွယ်အောင်
ဤ လက် ၅-ပုဒ်ကို ထည့်သွင်း ဖော်ပြအပ်သည်။)

အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် အထူးမှတ်ဖွယ် ပြီး၏။

ရတနသုတ် ပါဠိနှင့်အနက်

ဤ မဟာဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်း အောက် တတိယတွဲ စာမျက်နှာ (၃၀၅) အောက်ခြေ၌ “ဤ ရတနသုတ်တော်အတွက် နာပျော် ကြည်ညိုဖွယ်ရှိသော ပါဠိအနက်ကို အထက်ဓမ္မရတနာအခန်း၌ ဖော်ပြထားပါသည်” ဟူသော ညွှန်ကြားချက်အရ ယခုအခါ ထို ရတနသုတ်ပါဠိနှင့် ဂုဏ်တော်အနက် ရေးသားတော်မူသော ကိုးဆောင်ဆရာတော်ဘုရား ရေးသားသည့် ရတနသုတ်အနက်ကို ထုတ်ဆောင်ပြပါတော့အံ့—

ပဏိဓာနတော ပဋ္ဌာယ တထာဂတဿ ဒသ ပါရမိယော၊ ဒသ ဥပပါရမိယော၊ ဒသ ပရမတ္ထပါရမိယော-
တိ = သမတ္တိံ သ ပါရမိယော၊ ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ၊
လောကတ္ထစရိယံ ဣတတ္ထစရိယံ ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယန္တိ = တိသော
စရိယာယော၊ ပစ္ဆိမဘဝေ ဂဗ္ဘဝေါက္ကန္တိံ၊ ဇာတိံ၊
အဘိနိက္ခမနံ၊ ပဓာနစရိယံ၊ ဗောဓိပလ္လင်္ဂေ မာရဝိဇယံ၊
သဗ္ဗညုတညာဏပ္ပဋိဝေဓံ၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ၊ နဝ လော-
ကုတ္တရဓမ္မေတိ သဗ္ဗေပိမေ ဗုဒ္ဓဂုဏေ အာဝဇ္ဇေတွာ
ဝေသာလိယာ တီသု ပါကာရန္တရေသု တိယာမရတ္တိံ
ပရိတ္တိံ ကရောန္တော အာယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရော ဝိယ
ကာရုညစိတ္တိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ—

ကောဋီသတသဟသေသု၊ စက္ကဝါဠေသု ဒေဝတာ။
ယဿာဏံ ပဋိဂ္ဂဏန္တိ၊ ယဉ္စ ဝေသာလိယာ ပုရေ။
ရောဂါမနုဿဒုဗ္ဗိက္ခ-သမ္ဘူတံ တိဝိဓံ ဘယံ။
ခိပ္ပမန္တရဓာပေသိ၊ ပရိတ္တိံ တံ ဘဏာမ ဟေ။

ပဏိဓာနတော = သာရမဏှ ကမ္ဘာမထက် စတုတ္ထမင်းတရား ကြီး၏ ရှေ့ဖဝါးတော်မြတ်အောက် လျားမှောက်ဝပ်စင်း ကိုယ် ဖြင့်ခင်း၍ တျင်းတျင်းသန်စွမ်း မှုထမ်းအားကြီး အရင်းနှီးခဲ့သဖြင့် ချီးမြှောက် ပေးသနားတော်မူအပ်သော နိယတဗျာဒိတ်ပန်းကို မွမ်းမွမ်းထိပ်ပြင် ပန်ဆင်တော်မူပြီးသည်မှ။ ပဋ္ဌာယ = စ၍။ တထာဂတဿ = ဝင်္ဂါဝါဠု သဲစုအတူ လွန်တော်မူသော တဆူ

မကြွင်း တရားမင်းတို့ကဲ့သို့ လာခြင်းကောင်းတော်မူသော အစိ-
 နွေယုမြတ်စွာဘုရား၏။ ဒသ ပါရမိယော=ဥစ္စာ, သား, မယား
 ပြည်တိုင်းကားတို့ကို ပယ်ရှားစွန့်လှူ ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော
 ဒသပါရမိတော်တို့၎င်း။ ဒသ ဥပပါရမိယော=မျက်စိ, နား, နှာ,
 အင်္ဂါခြေ, လက်တို့ကို ရက်ရက်စွန့်လှူ ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော
 ဒသ ဥပပါရမိတော်တို့၎င်း။ ဒသ ပရမတ္ထပါရမိယော=အသက်
 ကိုစင် မခင်မမက် ရက်ရက်စွန့်လှူ ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော ဒသ
 ပရမတ္ထပါရမိတော်တို့၎င်း။ ဣတိ = ဤသို့။ သမတ္တိံသ ပါရမိ-
 ယော = ဆယ်ပါးသုံးလီ အမျှသုံးဆယ်သော ပါရမိတော်တို့ကို
 ၎င်း...။ ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ = ကိုယ်ခန္ဓာနှင့် ပြည်ရွာ, သား,
 မယား, ဥစ္စာအားဖြင့် ငါးပါးသောစွန့်ခြင်းကြီးတို့ကို၎င်း...။
 လောကတ္ထစရိယံ = သတ္တလောကဓာတ် သူကျိုးမြတ်စေခြင်းငှါ
 ရိုးမတ်စွာ ကျင့်တော်မူခြင်း၎င်း။ ဉာတတ္ထစရိယံ = ဆွေတော်
 မျိုးတော် သူကျိုးကိုမြော်ခေါ်၍ ကျင့်တော်မူခြင်း၎င်း။ ဗုဒ္ဓတ္ထ-
 စရိယံ = ကိုယ်ကျိုးစင်စစ် ဘုရားဖြစ်စေခြင်းငှါ သစ်သစ်အားယူ
 ကျင့်တော်မူခြင်း၎င်း။ ဣတိ = ဤသို့။ တိယော စရိယာယော=
 သုံးပါးသင့်လျော် အကျင့်တော်တို့ကို၎င်း...။ ပစ္ဆိမဘဝေ =
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ရဟတ်စက်ကြီး ပျက်စီးရပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းရာခေတ်
 အဆုံးစွန်သော ကိုယ်တော်၏အဖြစ်၌။ ဂဗ္ဘဝေါက္ကန္တိံ = ဖလ်သား
 မှန်သား ရံတားသိင်္ဂီ စေတီတော်တွင်း ရွှေဆင်းတုသွင်းသကဲ့သို့
 သနင်းတောင်ညာ မယ်မာယံ၏ ရတနာပလ္လင် တိုက်ဝမ်းဝင်၍
 မြန်းရှင်သန္ဓေ တည်စံနေခြင်းကို၎င်း...။ ဇာတိံ = လုမ္ဗနီဟု ဂုဏ်
 ဆီသင်းကြိုင် အင်ကြင်းမြိုင်၌ တပြိုင်စက္ကဝါ ဘဝင်ြာတိ ယော-
 မနာကြီး ဩဘာချီးလျက် မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြော်မြင်ခြင်းကို
 ၎င်း...။ အဘိနိက္ခမနံ = သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မစပ် အစဉ်မြတ်
 လျက် မြတ်သောတောထွက်တော်မူခြင်းကို၎င်း...။ ပဝေနစရိယံ
 = တနေ့စာတွက် သစ်တရွက်နှင့် နှစ်သက်စေပြီး သစ်တသီးမျှ
 ကြီးလျှင်တခြမ်း နှမ်းတစေ့, ဆန်တစေ့ ရံခါလည်း မတွေ့ရပဲ
 နေ့ဆက်ရက်ဆက် ထက်မြက်ဥဿာဟ ဒုက္ကရစရိယာ ခြောက်နှစ်
 ကြာပင် ပြိုင်စွာ ကျင့်တော်မူခြင်းကို၎င်း...။ ဗောဓိပလ္လင်္ဂေ =

ရတနာပလ္လင် ဗောဓိပင်၌။ မာရဝိဇယံ = ဒေဝပုတ္တ စသည် အပြား မာရငါးပါးကို လှံခေးမဖက် ဉာဏ်လက်နက်ဖြင့် ပယ် ဖျက်ကုန်စင် ပြီးအောင်မြင်ခြင်းကို၎င်း...။ သဗ္ဗညုတညာဏပုဋိ-
 ဝေဓံ = သစ္စာလေးဝ ဥေယျငါးပါး တရားမူလ ဟူသမျှကို မြို့မျှမကျန် ဘူသယံဖြင့် သူမဆံဘိ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူခြင်းကို ၎င်း...။ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ = မိဂဒါဝုန် တောရဂုံ၌ ဘုံပထဝီ သုန် သုန်ဟိအောင် ဂုဏ်ဆီပြည့်နှက် ပဉ္စဝဂ်တို့အား ဓမ္မစက်ထူး တရား ဦးကို ဖြန့်ဖြူးဟောကြားတော်မူခြင်းကို၎င်း...။ နဝ လောကုတ္တရ-
 ဓမ္မေ = မဂ်ဖိုလ်ရှစ်တန် နေရမာန်ဟု ဝေဘန်ပိုင်းခြား ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားတို့ကို၎င်း...။ ဣတိ = ဝေမာဒိကေ = ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ သဗ္ဗေပိ = အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေ ဗုဒ္ဓဂုဏေ = ဤစရိယ၊ စာဂီ ပါရမီအဆင့်ဆင့် ရင့်ထက်ရင့်၍ ပွင့်ခြင်းသို့ ရောက်တော်မူသော အစိန္တေယျ မြတ်စွာဘုရား၏ များစွာသောကျေးဇူးတော် ဂုဏ်တော်တို့ကို။ အာဝဇ္ဇေတွာ = ဉာဏ်သမ္ပဇဉ် ကြံဆင်ခြင်တော်မူ၍။ ဝေသာလိယာ = တံတိုင်း သုံးရပ် ထပ်လျက်ထပ်လျက် ပတ်ယွက်ဆူဝေလူနေအိမ်ခြေ မရေ တွက်သာ ကျယ်ဝန်းစွာသောကြောင့် ဝေသာလီအမည်ရှိသော ပြည်ကြီး၌။ တိသု ပါကာရန္တရေသု = မီးတားရံဆိုင်း ထပ်ထပ် ပိုင်းသား တံတိုင်းသုံးခုတို့၏ အကြားတို့၌။ တိယာမရတ္တိံ = ညဉ့်ဦး၊ သန်းခေါင်၊ သောက်ရောင်ဝိုင်းဝင်း မိုးအလင်းဟူသော ယင်း ညဉ့်သုံးယံကာလပတ်လုံး။ ပရိတ္တံ = ရတနသုတ် ရွှေနှုတ်မြက် ဖော် ပရိတ်တော်ကို။ ကရောန္တော = သဒ္ဓါမပျက် အနက်မမှား သနားရှေးရှူ ဟောရွတ်တော်မူပေသော။ အာယသ္မာ အာနန္ဒ-
 ဣရော ဝိယ = မဟုသုတ စသည်တော်ဒင် ပွားတက်အစဉ် ငါးချက်တင်သော အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မြတ်ကဲ့သို့။ ကာရည-
 စိတ္တံ = ဒုက္ခိတသတ္တဝါ ဝေနေယျာတို့အား ကြင်နာသနားခြင်း နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို။ ဥပဋ္ဌပေတွာ = ဖြစ်စေ၍—

ကောဋီသတသဟဿေသု = ထောင် သောင်း သိန်း သန်း ဂဏန်းခြေပေါင်း မရေကောင်းမျှ ကုဋေပေါင်း တသိန်းကုန်

သော။ စက္ကဝါဠေသု = ယူဇနာပေါင်း ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင် အမြင့်ဆောင်သား တောင်စကြဝဠာ ကာရံကျောက်စိုက် ဝန်း၍ ဝိုက်သော တိုက်လောကဓာတ်တို့၌။ ဝသန္တာ = ဘုံအသီးသီး ကြီးကြီးငယ်ငယ် သွယ်သွယ်ဝဝ နေထိုင်ကြကုန်သော။ ဒေဝ- တာ = အာဏာလွှမ်းမိုး တန်ခိုးကြီးမြတ် အနတ်နတ်တို့သည်။ ယဿ = အကြင်ရတနသုတ် ရွှေနှုတ်မြွက်ဖော် ပရိတ်တော်၏။ အာဏံ = သိန်းကုဋေကုန် ဘုံစက္ကဝါ တုန်သွက်ခါမျှသော အာ- ဏာတော်စက်ရိပ်ကို။ ပဋိဂ္ဂဏန္တိ = ဝမ်းသာရွှင်မြူး လွန်ကြည် နူးလှ၍ ဦးဖြင့်ခံယူကြကုန်၏။ ယဉ္ဇ = ယံ ဧဝ ပရိတ္တံ = အကြင် ရတနသုတ် ရွှေနှုတ်မြွက်ဖော် ပရိတ်တော်သည်သာလျှင်။ ဝေ- သာလိယာ = ဝေသာလီအမည်ရှိသော။ ပုရေ = ရာဇဌာနီ ကျူးသီ အောင်စည် မင်းနေပြည်၌။—

ရောဂါမနုဿဒုမ္ဘိက္ခသမ္ဘူတံ = ရောဂါသောင်းကျန်း ဘီလူး ဖမ်းနှင့် ကုန်ခန်းခေါင်းပါးသော ထမင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ တိဝိဓံ ဘယံ = ကပ်ကြီးသုံးကပ် မရပ်တည်နိုင် အပြိုင်တိုက်ရေး သုံးပါး အပြားရှိသော ဘေးကို။ ဒိပ္ပံ = အလျင်အမြန်။ အန္တရဓာပေသိ = ကွယ်စေပျောက်စေ ငြိမ်းချမ်းစေ၏။ တံ ပရိတ္တံ = ထို မဟာပူလမျိုး အကျိုးအာနိသံသ ကြီးမားလှသော ရတနသုတ် ရွှေနှုတ်မြွက်ဖော် ပရိတ်တော်ကို။ ဟေ = သီတင်းသုံးဖက် သမဂ္ဂပေါင်း သူတော် ကောင်းတို့...။ မယံ = ငါတို့သည်။ ဘဏာမ = သဒ္ဓါမပျက် အနက် မယိမ်း ဘေးခပ်သိမ်းတို့ ကင်းငြိမ်းစိမ့်ငှါ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ် ကြပါကုန်အံ့...။

(ဤကား ရတနသုတ် အမွန်းဖြစ်သည်။ ထို အမွန်းစကားရပ်တွင် ပဏိဓာနတော ပဌာယ-အစရှိသော စုန္တိယ = စကားပြေ ပါဠိစုကား ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ ဒုတိယအုပ် စာမျက်နှာ ၂၇၅, ၂၇၆၊ ၂၁-ပဏိဏ္ဍက- ဝဂ် ၁-အတ္တနောပုဗ္ဗကမ္မဝတ္ထု၌ လာရှိသည်။ ကောဋီသတသဟ- သောသု-စသော ၂-ဂါထာတို့မှာ ရှေးဆရာတော်များ ဖွဲ့ဆိုရေးသား အပ်သည့် အမွန်းဂါထာတို့ဖြစ်သည်။ ဤမှနောက် ယာနိဓ ဘူတာနိ သမာဂတာနိ-အစရှိသော ဂါထာတို့မှာ ဘုရားဟောဂါထာများဖြစ်၍

အဆုံးသုံးဂါထာတို့မှာ သိကြားမင်း ရွတ်ဆိုသော ဂါထာတို့ဖြစ်သည်ဟု အထူးမှတ်ရာ၏။

(၁) ယာနိဓ ဘူတာနိ သမာဂတာနိ၊
ဘုမ္မာနိ ဝါ ယာနိ ဝ အန္တလိက္ခေ။
သဗ္ဗေဝ ဘူတာ သုမနာ ဘဝန္တ၊
အထောပိ သက္ကစ္စ သုဏန္တ၊ ဘာသိတံ။

(၂) တသ္မာ ဟိ ဘူတာ နိသာမေထ သဗ္ဗေ၊
မေတ္တံ ကရောထ မာနုသိယာ ပဇာယ။
ဒိဝါ စ ရတ္ထော စ ဟရန္တိ ယေ မလိံ၊
တသ္မာ ဟိ နေ ရက္ခထ အပ္ပမတ္တာ။

(၁) ဘုမ္မာနိ = ဗိမာန်ဘုံဆောင် ဂုဏ်ရောင်ကြက်သရေ ဘုန်းမိုးစွေလျက် မြေ၌တည်ကုန်သော။ ယာနိ ဘူတာနိ ဝါ = အကြင်ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး တန်ခိုးကြီးလတ် စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာစသောနတ်တို့သည်၎င်း။ အန္တလိက္ခေ = တန်ခိုးဂုဏ်ရောင် ဘုံဆောင်ကွန့်ဝဲ ပန်းဆိုင်းဆွဲသကဲ့သို့ လွန်ကဲဗုဒ္ဓိပါဒ် ကောင်းကင်ရပ်၌။ ဌိတာနိ = အာဏာလွှမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေကြကုန်သော။ ယာနိ ဘူတာနိ ဝါ = အကြင်ယာမာအစ အကနိဋ္ဌအဆုံး ပေါင်းရုံးများစွာ နတ်မြဟွာတို့သည်၎င်း။ ဣဓ = ဤပရိတ်တော် မြတ်ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ရာအရပ်သို့။ သမာဂတာနိ = အညီအညာ စည်းဝေးလာကြကုန်၏။ သဗ္ဗေဝ = အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ တေ ဘူတာ = ထိုဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုး တန်ခိုးကြီးမြတ် အနတ်နတ်တို့သည်။ သုမနာ = နှစ်သက်ရှင်ပျ ဝမ်းမြောက်ကြကုန်သည်။ ဘဝန္တ = ဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း။ အထောပိ = ထိုမှတပါး အထူးအားဖြင့်လည်း။ ဘာသိတံ = ရှင်တော်ဘုရား ဟောကြားမြတ်ဖော် ပရိတ်တော်ကို။ သက္ကစ္စ = အရိုအသေ အလေးအမြတ်ပြု၍။ သုဏန္တ = အာရုံတပါး စိတ်မသွားစေပဲ မှတ်သားနာခံကြစေကုန်သတည်း။

(၂) ဘူတာ = တန်ခိုးဗုဒ္ဓိပါဒ် ကြီးမြတ်ထင်လင်း အိုနတ်မင်းတို့...။ တုမေ = သင်နတ်မင်းတို့သည်။ (ဓမ္မဿဝနတ္ထံ =

ရိုသေသောစိတ်ထားဖြင့် ပရိတ်တရားတော်မြတ်ကို နာခြင်းငှါ။
ယသ္မာ = အကြံကြောင့်။ သမာဂတာ = အညီအညာ စည်းဝေး
လာကြကုန်၏။ တသ္မာ ဟိ = တသ္မာ ဧဝ = ထို့ကြောင့်သာလျှင်။
သဗ္ဗေ = ခပ်သိမ်းကုန်သော။ တုမှေ = သင်နတ်မင်းတို့သည်။
ဘာသိတံ = ရှင်တော်ဘုရား ဟောကြားမြတ်ဖော် ပရိတ်တော်ကို။
နိသာမေထ = ရိုသေလေးမြတ် စွဲကပ်အာရုံ မှတ်သားနာခံကြပါ
ကုန်လော့။ မာနုသိယာ = စိတ်စေတနာ သဒ္ဓါမညှိုး မြင့်မြတ်သော
လူမျိုး၌ဖြစ်သော။ ပဇာယ = တတ်သိလိမ္မာ သတ္တဝါအား။
မေတ္တံ = အေးကြည်လှစွာ ရေမေတ္တာကို။ ကရောယ = ညီညာ
ဝိုင်းအုံ သွန်းဖျန်းကြပါကုန်လော့။ ယေ မနုဿာ = စိတ်စေတနာ
သဒ္ဓါပြောထု အကြင်လူတို့သည်။ တုမှေ = သင်နတ်မင်းတို့ကို။
ဥဒ္ဓိဿ = ရည်ရော်သမှု အာရုံပြု၍။ ဒိဝါ စ = နေ့၌၎င်း။ ရတ္တာ
စ = ည၌၌၎င်း။ ဗလိ = ဗလိနတ်စာ ပူဇော်သက္ကာကို။ ယသ္မာ
= အကြံကြောင့်။ ဟရန္တိ = ပူဇော်ပသ တင်မြှောက်ကြကုန်၏။
တသ္မာ ဟိ = တသ္မာ ဧဝ = ထို့ကြောင့်သာလျှင်။ တုမှေ =
သင်နတ်မင်းတို့သည်။ နေ မနုဿေ = ထိုလူတို့ကို။ အပ္ပမတ္တာ =
နေ့နေ့ညည မမေ့ကြကုန်သည်ဖြစ်၍။ ရက္ခထ = အန္တရာယ်ဘေး
ကျမ်း မြေးမသန်းပဲ အေးချမ်းစေကြောင်း မေတ္တာလောင်း၍
အပေါင်းညီညာ စောင့်ရှောက်ကြပါကုန်လော့။

(၃) ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ ဣဓ ဝါ ဟုရံ ဝါ၊
သဂ္ဂေသု ဝါ ယံ ရတနံ ပဏီတံ။
န နော သမံ အတ္ထိ တထာဂတေန၊
ဣဒမ္ပိ ဗုဒ္ဓေ ရတနံ ပဏီတံ၊
ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၃) ဣဓ ဝါ = ဤလူ့ပြည်၌၎င်း။ ဟုရံ ဝါ = နဂါးပြည်၊
ဂဠုန်ပြည် သို့စသည်၌၎င်း။ သဂ္ဂေသု ဝါ = မဟာပုညဝန် ဂုဏ်
တံခွန်ကြောင့် ဘုံစွန်ရပ်တည် လျှပ်ခြည်ပျို့ပျို့ နတ်ပြည်တို့၌၎င်း။
ယံကိဉ္စိ = အလုံးစုံသော။ ဝိတ္တံ = ပီတိအစွမ်း ဆီထိဝွမ်းသို့ ရှင်
လန်းနှစ်သက် စုံမက်မြတ်နိုးခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော။ ပဏီတံ =

ဣဋ္ဌ,ကန္တ မနာပဖြစ်၍ ဌာနအလိုက် ဖိုးထိုက်ဖိုးတန် တန်ခိုး
 လျှံသား မျိုးမှန်ဇာတိ လောကီ မင်္ဂလာ ထူးမြတ်စွာသော။ ယံ
 ရတနံ=အကြင်ရွှေ,ငွေ,ပုလဲ,ပတ္တမြား စသောအားဖြင့် များပြား
 စွာလှ ကာမဘောဂီ သောဘိဏီဖြစ်သော လောကီဥစ္စာ ရတနာ
 သည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ တထာဂတေန = အတိသောဘဏ မဏိ-
 ဇောတရ တြိလောကအန္တဂူ သယမ္ဘူဖြစ်၍ စံတူပမာ မရသာ
 အောင် ရတနာခေါ်ဖို့ သမ္ဘာတော်ပျို့လှသော ငါတို့ကျေးဇူး
 တော်ရှင်မြတ်စွာဘုရားနှင့်။ သမံ=တူမျှသော။ နံ ရတနံ = ထို
 ရွှေ,ငွေ-စသော လောကီဥစ္စာ ရတနာသည်။ နော အတ္ထိ=မရှိ။
 ဣဒမ္ပိ ဗုဒ္ဓေ=အယံ ဝေ ဗုဒ္ဓေါ = ဇာတိ, အာဏာ, မဟာဝိသယ
 တိဌာနလောကဓာတ် နတ်နှင့်တကွသော လူအပေါင်းတို့ ညွတ်
 ပျောင်းအညွတ် တင်ချီရုံရုံ ပဏ္ဍာတော်ကြို့ရသော ဤငါတို့
 ကျေးဇူးရှင် မြတ်စွာဘုရားသည်သာလျှင်။ ပဏီတံ=ဝိသိဋ္ဌတရ
 အတိဣဋ္ဌမောဇ္ဇိ သောဘိဏီဖြစ်၍ လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက်
 သာလွန်မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ=ပစ္စုပ္ပန်နှင့် သံသရာကောင်းကျိုး
 တိုးထက်တိုးအောင် မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ကိုးကွယ်ရာသော မင်္ဂလာကြီး
 အစစ် လောကုတ္တရာ ရတနာတော်ကြီးဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန
 သစ္စေန=ဤသို့မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရသောသစ္စာ
 ကြောင့်။ ပါဏီနံ=သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ=ဘေးရန်ဟူ၍
 မြူမငွေပဲ ပြကတေ့ကျန်းကျန်းမာမာ ချမ်းချမ်းသာသာ လောကီ,
 လောကုတ္တရာ မင်္ဂလာအစီးအပွားသည်။ ဟောတု=ဖြစ်ပါစေ
 သတည်း။

- (၄) ခယံ ဝိရာဂံ အမတံ ပဏီတံ၊
 ယ-ဒဇ္ဈဂါ သကျမုနိ သမာဟိတော။
 န တေန ဓမ္မေန သမတ္ထိ ကိဉ္စိ၊
 ဣဒမ္ပိ ဓမ္မေ ရတနံ ပဏီတံ။
 ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၄) ခယံ = ကိလေသာစက်မီး ရန်မက်ကြီးတို့၏ ပျက်စီး
 ကုန်ခန်းရာလည်းဖြစ်ထသော။ ဝိရာဂံ=ကာမဂုဏ်တပ် အာရုံငတ်

တို့၏ ပြတ်ရာကင်းရာလည်းဖြစ်ထသော။ အမတံ=ဘယ်ခါသမယ
ဘယ်ကာလမှ နာရချည်သေး အိုချည်သေးနှင့် ဘယ်ဘေး ဘယ်
ဒဏ် ခံရဦးအံ့ မထိတ်လန့်ရပဲ ဗိမာန်တရထည် အမြဲတည်လျက်
မဖြည်မသွေ အရှည်နေရသဖြင့် စုတေယျက်စီးခြင်းလည်း မရှိထ
သော။ ပဏီတံ=နိစ္စဓူဝ ဝူပသမော သဘောဂန္ထိ သန္တိလက္ခ-
ဏာ ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့် စုံလင်စွာညီညွတ်၍ အထွတ်အမြတ်ဆုံး
လည်း ဖြစ်ထသော။ ယံ နိဗ္ဗာန်=အကြင်သုံးတဏှာမှ ရုန်းခါ
လည်းထွက် ဟုန်းကာတက်သော ရာဂဂိုကြီး ဆယ့်တစ်မီးကို
လည်း အပြီးငြိမ်းသတ် ထိုသကတ်ကြောင့် ပရမတ်တံဆိပ် ကွင်း
ကွင်းနှိပ်ရသော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်သို့။ သမာဟိတော=
မယိမ်းမယိုင် ကျောက်စာတိုင်ကဲ့သို့ ကြံ့ခိုင်စွာဘိ တည်ကြည်ငြိမ်
သက်သောစိတ်ရှိတော်မူသော။ သကျမုနိ=သာကီဝင်မျိုး တန်ခိုး
ဘုန်းတန်း မဆုံးခန်းသဖြင့် နှုန်းနှမ်းသူတို့ ဦးနှိမ်ကြို့ ရသော ငါတို့
ကျေးဇူးတော်ရှင် မြတ်စွာဘုရားသည်။ အဇ္ဈဂါ=နိဿရဏတ္ထ
စသည်လေးနက် ထွေးမယွက်ပဲ လက်ဝယ်တင်ထား ပတ္တမြား
ကဲ့သို့ ပိုင်းခြားကုန်စင် သိမြင်တော်မူလေပြီ...။ တေန ဓမ္မေန=
ထိုအထူးထူး ကျေးဇူးတော်မြတ် ဂုဏ်တော်မြတ်တို့ဖြင့် ကပ်ဆုံး
ကုမ္ဘာ ပတ်လုံးကြာအောင် အံ့အာသရဲ လွန်ကဲချီးမွမ်း၍ မကုန်
နိုင်သော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်နှင့်။ သမိ=တူမျှသော။ ကိဉ္ဇိ=
တစုံတခုသောတရားသည်။ န အတ္ထိ=မရှိ။ ဣဒမ္မိ ဓမ္မေ=အယံ
ဝေ ဓမ္မော=ဤသုံးတဏှာမှ ရုန်းခါလည်းထွက် ဟုန်းကာတက်
သော ရာဂဂိုကြီး ဆယ့်တစ်မီးကိုလည်း အပြီးငြိမ်းသတ် ထို
သကတ်ကြောင့် ပရမတ်တံဆိပ် ကွင်းကွင်းနှိပ်ရသော နိဗ္ဗာန်
တရားတော်သည်သာလျှင်။ ပဏီတံ=ဝိသိဋ္ဌတရ အတိဇ္ဈမောဠိ
သောဘိဏီဖြစ်၍ လောကီဥစ္စာ ရဟနာတို့ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်
သော။ ရတနံ=မင်္ဂလာကြီးအစစ် လောကုတ္တရာရတနာတော်ကြီး
ဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သစ္စေန=ဤသို့ မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ
ဆိုရသောသစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ=သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ=
လောကီ, လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာအစီးအပွား
သည်။ ဟောတု=ဖြစ်ပါစေသတည်း။

(၅) ယံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌော ပရိဝဏ္ဏယီ သုစိံ၊
 သမာဓိမာနန္တရိကညမာဟု။
 သမာဓိနာ တေန သမော န ဝိဇ္ဇတိ၊
 ဣဒမ္ပိ ဓမ္မေ ရတနံ ပဏီတံ။
 ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၅) ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌော=သမ္မာဗုဒ္ဓ သမ္မုဒ္ဓတို့ထက် ဥက္ကဋ္ဌဂုဏ်ကြီး အစုံပြီးသဖြင့် ချီးမွမ်းအံ့ဩ၍ မဆုံးမကုန်နိုင်သော သုံးဘုံလုံးနတ် အစိန္တေယျ ဘုရားမြတ်သည်။ ယံ သမာဓိံ=အကြင်အထက်ရပ် မဂ်အရဟတ်နှင့် ဖက်စပ်လာဘိ သမာဓိကို။ သုစိံ=ကိလေသာ ဟူလျှင် မြဲမဝင်သံဖြင့် မြူစင်သန်ရှင်းလှ၏ဟူ၍။ ပရိဝဏ္ဏယီ= ဂုဏ်ထူးထုတ်၍ ရွှေနှုတ်လှစ်ကျ။ ဟောကြားတော်မူလေပြီ...။ ယံ သမာဓိံ=အကြင်အထက်ရပ် မဂ်အရဟတ်နှင့် ဖက်စပ်လာဘိ သမာဓိကို။ အာနန္တရိကံ=မိမိကွယ်ပ အခြားမဲ့ကာလ၌ မုချ ဆတ်ဆတ် အကျိုးကိုပေးတတ်၏ဟူ၍။ ဗုဒ္ဓါ=အဆူဆူသော ရှင်တော်ဘုရားတို့သည်။ အာဟု=သဘောသွားတူ ဟောကြား တော်မူကုန်ပြီ။ တေန သမာဓိနာ=ထိုအထက်ရပ် မဂ်အရဟတ်နှင့် ဖက်စပ်လာဘိ သမာဓိနှင့်။ သမော=ရူပ, အရူပ ဟူသမျှသော တူမျှစွာဘိ သမာဓိသည်။ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ။ ဣဒမ္ပိ ဓမ္မေ=အယံ ဧဝ ဓမ္မော=ဤအထက်ရပ် မဂ်အရဟတ်နှင့်ဖက်စပ်လာဘိ သမာ- ဓိသည်သာလျှင်။ ပဏီတံ=လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန် မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ=လောကီ, လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မဂ်လာကြီးအစစ် ရတနာတော်ကြီးဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သစ္စေန= ဤသို့ မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရသောသစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ=သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ=လောကီ, လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မဂ်လာအစီးအပွားသည်။ ဟောတု=ဖြစ်ပါစေ သတည်း။

(၆) ယေ ပုဂ္ဂလာ အဋ္ဌ သတံ ပသတ္ထာ၊
 စတ္တာရိ ဧတာနိ ယုဂါနိ ဟောန္တိ။
 တေ ဒက္ခိဏေယျာ သုဂတဿ သာဝကာ၊
 ဧတေသု ဒိန္နာနိ မဟပ္ပလာနိ။
 ဣဒမ္ပိ သံဃေ ရတနံ ပဏီတံ၊
 ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၆) သတံ = ဘုရားစသော အရိယန္တယ်ပေါင်း သူတော်
 ကောင်းတို့သည်။ ပသတ္ထာ = နှစ်ထောင်းအားရမ်း ချီးမွမ်းတော
 မနာအပ်ကုန်သော။ ယေ ပုဂ္ဂလာ = အကြင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့
 သည်။ အဋ္ဌ = ရှစ်ယောက်တို့သည်။ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏။
 (တနည်းကား) ပသတ္ထာ = ဘုရားစသော အရိယန္တယ်ပေါင်း
 သူတော်ကောင်းတို့ နှစ်ထောင်းအားရမ်း ချီးမွမ်းတောမနာ
 အပ်ကုန်သော။ ယေ ပုဂ္ဂလာ = အကြင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။
 အဋ္ဌသတံ = သော, သ, အ, ဒိ ရိယမဂ္ဂါ စဉ်တိုင်းသာလျှင် ဒွါဒ, ဒွါဒ
 ဇောဝီ, ဒွနှင့် ဇယမဂ္ဂဋ္ဌာန် ပေါင်းပြန်သင်္ချာ ဇောပဉ္စကို သဒ္ဓါ,
 ပညာ နှစ်ဖြာခုရ မြောက်ပွားပြီအပ်ရကား တရားရှစ်ယောက်တို့
 သည်။ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏။ ဧတာနိ = ထိုရှစ်ယောက်သော အရိ
 ယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ (တနည်းကား) ဧတာနိ = ထိုတရားရှစ်
 ယောက်သော အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ စတ္တာရိ ယုဂါနိ = မဂ်
 ချင်း ဖိုလ်ချင်း စပ်လျဉ်းသောလျောက် ပေါင်း၍ ကောက်ရကား
 လေးယောက်အစုံတို့သည်။ ဟောန္တိ = ဖြစ်ကုန်၏။ သုဂတဿ =
 မြတ်စွာဘုရား၏။ သာဝကာ = တပည့်ရင်းစစ် ဖြစ်ကြီးဖြစ်တော်မူ
 ကြကုန်သော။ တေ ပုဂ္ဂလာ = ထိုလေးယောက်အစုံ ဂုဏ်မဟိဒ္ဓိ
 အရိယဇာတ် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့သည်။ ဒက္ခိဏေယျာ = မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်
 ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်ဆုံးစွန် တမလွန်ကို ရည်ညွှန်သတ်မှတ် သူဆက်ကပ်
 တိုင်း မြတ်သောအလှူကို ခံယူသုံးဆောင်ခြင်းငှါ လိုက်ကုန်၏။
 ဧတေသု = ထို အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၌။ (ဝါ) ထို အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့
 အား။ ဒိန္နာနိ = သဒ္ဓါကြည်ဖြူ ပေးအပ်သော အလှူတို့သည်။ မဟပ္ပ
 လာနိ = ယာမြေကောင်း၌ ရေလောင်းကြီးကုတ် မျိုးကောင်းမြှုပ်

က ခွန်တုတ်ပြည့်နှက် ရည်ရွယ်တိုင်းထွက်သကဲ့သို့ မျက်မှောက်၊ မျက်ကွယ် ရွယ်ရာရည်ရာ ဆုပတ္တနာတိုင်း သုခါတိဝုခို များမြတ်သော အကျိုးကျေးဇူးရှိကုန်၏။ ဣဒမ္ဗိ သံဃေ = အယံ ဧဝ သံဃော = ဤလေးယောက်အစုံ ဂုဏ်မဟိဒ္ဓိ အရိယဇာတ် သံဃာတော် မြတ်သည်သာလျှင်။ ပဏီတံ = လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ = လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာကြီးအစစ် ရတနာတော်ကြီးဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သစ္စေန = ဤသို့မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရသော သစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ = လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာအစီးအပွားသည်။ ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

(ဤ၌။ ။ အရိယာ တရားရှစ်ပါးကောက်ယူပုံမှာ-- မဂ္ဂဋ္ဌာန် = မဂ်၌တည်သော အရိယာလေးပါး၊ ဖလဋ္ဌာန် = ဖိုလ်၌တည်သော အရိယာလေးပါးတို့ ရှိရာဝယ် (မဂ္ဂဋ္ဌာန်အရိယာလေးပါးကို အသာထား၍) ဖလဋ္ဌာန်အရိယာလေးပါးတို့တွင် ၁-သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌာန် = သောတာပန် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် (က) ကေဗိဇီသောတာပန် = ဘဝမျိုးစေ့တဘဝသာရှိသော သောတာပန်၊ (ခ) ကောလံကောလ သောတာပန် = နှစ်ဘဝ သုံးဘဝမှ ခြောက်ဘဝတိုင် ဘဝမျိုးစေ့ ကျန်ရှိသေးသော သောတာပန်၊ (ဂ) သတ္တကုတ္တု ပရမသောတာပန် = အလွန်ဆုံး ခုနစ်ကြိမ်ဘဝမျိုးစေ့ ကျန်ရှိသေးသော သောတာပန်ဟူ၍ သုံးမျိုးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့ကို ပဋိပဒါ လေးမျိုးတို့ဖြင့် မြှောက်ပွားသော် သောတာပန် ၁၂-ပါးဖြစ်၏။ (တရားအားလုံးသည်မှ နိဝရဏကွာသည် တိုင် အောင် ဤအတွင်းသည် ပဋိပဒါခေတ်ဖြစ်သည်။ နိဝရဏကွာပြီးသည် နောက် မဂ်ဉာဏ်ရောက်အောင် အတိညာ (= သူးသောဝိပဿနာဉာဏ်ပညာ) ၏ ခေတ်ဖြစ်သည်။ ပဋိပဒါခေတ်၌ မပင်မပန်း ချမ်းသာလွယ်ကူစွာ နိဝရဏကို ခွါနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို သုခပဋိပဒါရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ ထိုပဋိပဒါခေတ်၌ ခဲယဉ်းငြိုငြင်စွာ နိဝရဏကို ခွါရသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဒုက္ခပဋိပဒါရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ အတိညာခေတ်၌ နိဝရဏကွာပြီးနောက် မဂ်သို့ လျင်စွာရောက်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်ပညာရှိသောသူကို ခိပ္ပါတိညပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ နိဝရဏကွာပြီးနောက် မဂ်သို့ ရှေးကန်ကွာရောက်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်ပညာရှိသောသူကို ဒန္တာတိညပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ ၁-လွယ်ကူစွာ နိဝရဏကို ခွါနိုင်၍ မဂ်ဉာဏ်သို့ လျင်မြန်စွာ

ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို သုခပဋိပဒါခိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ ၂-လွယ်ကူစွာ နိဝရဏကို ခွါနိုင်ပြီးနောက် နှေးကန်စွာ မဂ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို သုခပဋိပဒါဒန္တာဘိည ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ ၃-ခဲယဉ်းငြိုငြင်စွာ နိဝရဏကို ခွါပြီးနောက် မဂ်ဉာဏ်သို့ လျင်မြန်စွာ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ဒုက္ခပဋိပဒါခိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ ၄-ခဲယဉ်းငြိုငြင်စွာ နိဝရဏကို ခွါပြီးနောက် နှေးကန်စွာ မဂ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဒုက္ခပဋိပဒါဒန္တာဘိညပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ သောတာပန်အရိယာ တမျိုးမျိုးလျှင် ဤပဋိပဒါလေးပါးဖြင့် မြောက်ပွား၍ ယူရသဖြင့် သောတာပန် ၁၂-ပါး ဖြစ်၏။

သကဒါဂါမ် အရိယာသည်လည်း ကာမသကဒါဂါမ်၊ ရူပသကဒါဂါမ်၊ အရူပသကဒါဂါမ်ဟူ၍ = သုံးမျိုးပြား၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့ကို ပဋိပဒါလေးမျိုးတို့ဖြင့် မြောက်ပွားသော် သကဒါဂါမ်အရိယာ ၁၂-ပါးဖြစ်၏။ သောတာပန် ၁၂-ပါး သကဒါဂါမ် ၁၂-ပါးတို့ကို ရည်၍ နိဿိ၍ “ဒွါဒ၊ ဒွါဒ” ဟု ရေးသားလေသည်။

အနာဂါမ်အရိယာသည် ၁-အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်၊ ၂-ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်၊ ၃-သသင်္ခါရ ပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်၊ ၄- အသင်္ခါရ ပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်၊ ၅-ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌဂါမီအနာဂါမ် ဟူ၍ ငါးမျိုးပြား၏။ အနာဂါမ် အရိယာတို့နေရာ သုဒ္ဓါဝါသငါးဘုံတို့ရှိရာ အဝိဟာဘုံ၌ အနာဂါမ်ငါးမျိုး၊ အတပ္ပါဘုံ၌ အနာဂါမ်ငါးမျိုး၊ သုဒဿာဘုံ၌ အနာဂါမ်ငါးမျိုး၊ သုဒဿိဘုံ၌ အနာဂါမ်ငါးမျိုး၊ အကနိဋ္ဌဘုံ၌ (ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌဂါမီ အနာဂါမ်ကိုနုတ်၍ကျန်သော) အနာဂါမ်လေးမျိုးတို့ကို ရအပ်ကုန်ရကား အနာဂါမ်အရိယာပေါင်း ၂၄-ပါးဖြစ်၏။

ရဟန္တာအရိယာသည် ၁-သုက္ခဝိပဿကရဟန္တာ = ဈာန် အဘိညာဏ် မပါဝိပဿနာသက်သက်သာရှိသောရဟန္တာ၊ ၂-သမထယဒနိကရဟန္တာ = ဈာန်အဘိညာဏ်သမာဓိယာဉ်ရှိသော ရဟန္တာဟူ၍ နှစ်မျိုးပြား၏။ ယင်းသို့ အနာဂါမ်အရိယာ ၂၄-ပါး ရဟန္တာအရိယာ ၂-ပါးတို့ကိုရည်၍ နိဿိ၍ “ဇောဝီ၊ ဒ္ဓန္တံ” ဟု ရေးသားလေသည်။ (ဇောဝီ = ၂၄-ပါး၊ ဒ္ဓံ = ၂-ပါး ဟုဆိုလိုသည်)။

ဆိုအပ်ပြီးသည့် သောတာပန်အရိယာ ၁၂-ပါး၊ သကဒါဂါမ်အရိယာ ၁၂-ပါး၊ အနာဂါမ်အရိယာ ၂၄-ပါး၊ ရဟန္တာအရိယာ ၂-ပါးတို့နှင့် မဂ္ဂဋ္ဌာန်အရိယာ ၄-ပါးတို့ကိုပေါင်းသော် ၅၄-ပါးဖြစ်၏။ ထို၅၄-ပါးကို သဒ္ဓါဓရ၊ ပညာဓရ ၂-ပါးတို့ဖြင့် မြောက်ပွားသော် (သဒ္ဓါဓရအရိယာ

၅၄-ပါး၊ ပညာဓုရအရိယာ ၅၄-ပါးဟုဆိုလိုသည်) အဋ္ဌသတံအရ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ပေါင်း တရားရှစ်ပါးဖြစ်၏။ ။သုတ္တန်ပါတ အဋ္ဌကထာ ဒုတိယအုပ် စာမျက်နှာ ၂၀၁, ၂၀၂-ရတနသုတ်အဖွင့်မှ ထုတ်နုတ်ဖော် ပြသည်။

(၇) ယေ သုပ္ပယုတ္တာ မနသာ ဒဠေန၊
နိက္ကာမိနော ဂေါတမသာသနမ္ပိ။
တေ ပတ္တိပတ္တာ အမတံ ဝိဂယ၊
လဒ္ဓါ မုခာ နိဗ္ဗုတိ ဘုဉ္ဇမာနာ။
ဣဒမ္ပိ သံဃေ ရတနံ ပဏီတံ၊
ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၇) ဂေါတမသာသနမ္ပိ = ဂေါတမ- မည်သာ စောမြတ် စွာ၏ သာသနာတော်တွင်း၌။ ယေ ဒီဏာသဝါ = အကြင်ပါပက အာသဝရေကြီး တွေတွေစီးကို နေမီးနှုန်းအပ် ဘုန်းအရဟတ်၏ ဆုံးသတ်ဂုဏ်စွမ်း အကုန်ခန်းတော်မူကြသော ရဟန္တာ အရှင် မြတ်တို့သည်။ ဒဠေန = ကျောက်ဖြင့်ပြီးသော တောင်ကြီးအသွင် အလွန်လျှင် မြဲမြံခိုင်ခံ့လှစွာသော။ မနသာ = သမာဓိမဂ္ဂင် ယှဉ် တော်မူသောစိတ်ဖြင့်။ သုပ္ပယုတ္တာ = ကောင်းကောင်းမွန်မွန် လွန် စွာမြဲမြံ ကျင့်ကြံအားထုတ်တော်မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍။ နိက္ကာမိနော = သမ္မာဒိဋ္ဌိ အမှူးရှိသော ဝိရိယအဟုန်ဖြင့် ဥဿုံသောကိလေသာနှောင်အိမ်မှ တရှိန်တည်း လွတ်မြောက်တော်မူကြလေကုန် ဖြီ။ တေ ဒီဏာသဝါ = ထိုရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်။ ပတ္တိပတ္တာ = ရတံလတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကြီး နဂိုရ်ထီးကို ခိုမှီးတဖန် (ဝင်စားသောအားဖြင့်) ရတော်မူကြပြန်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ အမတံ = သေခြင်းကင်းသဖြင့် အချင်းခပ်သိမ်း ငြိမ်းချမ်းသာယာလှသော နိဗ္ဗာန်ကို။ ဝိဂယ = မပြတ်မလပ် အထပ်ထပ်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ် ဇောတို့ဖြင့် အာရုံပြုကုန်၍။ မုခာ = သွားခရီးကို အားကြီးမှောင့် ယေဘင့် တားဆီးနှောင့်တတ်သော တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ ရန်သူ မာန်မမှုနိုင်သောအားဖြင့်။ လဒ္ဓါ = အပြီးအပိုင် လက်ကိုင်ရ တော်မူကုန်သည်ဖြစ်၍။ နိဗ္ဗုတိ = မီးဆယ့်တရပ် ကြွင်းမဲ့သတ် သော အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာကို။ ဘုဉ္ဇမာနာ = ကြည်သာရှင်လန်း

ချမ်းချမ်းမြေ့မြေ့ ခံစားတော်မူကြကုန်၏။ ဣဒဗ္ဗိ သံဃော = အယံ ဧဝံ
 သံဃော = ဤပါပက အာသဝရေကြီး တွေတွေစီးကို နေမီးနှုန်း
 အပ် ဘုန်းအရဟတ်၏ ဆုံးသတ်ဂုဏ်စွမ်း အကုန်ခန်းတော်မူကြ
 သော ရဟန္တာသံဃာတော်သည်သာလျှင်။ ပဏီတံ = လောကီ
 ဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ = လောကီ၊
 လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာကြီးအစစ် ရတနာ
 တော်ကြီးဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သဇ္ဇေန = ဤသို့မဖောက်မပြန် အမှန်
 ကိုသာ ဆိုရသောသစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။
 သုဝတ္ထိ = လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာအစီး
 အပွားသည်။ ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

- (၈) ယထိန္ဒဒီလော ပထဝိဿိတော သိယာ၊
 စတုဗ္ဗိ ဝါတေဟိ အသမ္ပကမ္ပိယော။
 တထူပမံ သပ္ပုရိသံ ဝဒါမိ၊
 ယော အရိယသစ္စာနိ အဝေစ္စ ပဿတိ။
 ဣဒဗ္ဗိ သံဃော ရတနံ ပဏီတံ၊
 ဧတေန သဇ္ဇေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၈) ပထဝိဿိတော = တဆယ့်ခြောက်တောင် ဖွဲ့ရိုးဆောင်၍
 ရှစ်တောင်ထဲလှိုက် မြေဝင်စိုက်အပ်သော။ ဣန္ဒဒီလော = မြေမြေကြွေခိုင်
 တံခါးတိုင်သည်။ စတုဗ္ဗိ ဝါတေဟိ = လေးမျက်နှာက ပက်ပါ
 စူးစူး ဟူးဟူးခုန်စိုင်း အံ့ကာဝိုင်းသော မှုန်မှိုင်းမပြေ မုန်တိုင်း
 လေတို့ကြောင့်။ အသမ္ပကမ္ပိယော = အနည်းငယ်မျှ ဗယ်ညာ
 တိမ်းပါး ယိမ်းယိုင်၍မသွားနိုင်သည်။ သိယာ ယထာ = ဖြစ်
 သကဲ့သို့။ ယော သပ္ပုရိသော = အရိယမင်္ဂလမ်း ထက်စခန်းသို့
 တက်လှမ်းကာမှီ လာဝသီနှင့် ပါရမီပြည့်ကြောင်း ယူမြော်ညောင်း
 သော အကြင် သူတော်ကောင်း သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။
 အရိယသစ္စာနိ = ဒု၊ သ၊ နိ၊ မင်္ဂ = လေးချက်သင်္ချာ အရိယသစ္စာတို့ကို။
 အဝေစ္စ = ပဌမမင်္ဂ ဉာဏ်ဖြင့်သက်၍။ ပဿတိ = မြင်၏။ တံ
 သပ္ပုရိသံ = ထိုသူတော်ကောင်း သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ တထူပမံ
 = တိုလာဘော၊ အလာဘော၊ ယသော၊ အယသော သို့စသော

အားဖြင့် လောကဓံရှစ်ထွေ မှန်တိုင်းလေတို့ကြောင့် အခြေ
 တိမ်းပါး ယိမ်းယိုင်၍မသွားနိုင်သော တံခါးတိုင်ကြီးနှင့်တူ၏
 ဟူ၍။ အဟံ=ငါဘုရားသည်။ ဝဒါမိ=ဟော၏။ ဣဒမ္ဗိ သံဃေ=
 အယံ ဧဝ သံဃော = ဤသူတော်ကောင်း သောတာပန် သံဃာ
 တော်သည်သာလျှင်။ ပဏီတံ = လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက်
 သာလွန်မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ=လောကီ၊လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်
 စွာသော မဂ်လာကြီးအစစ် ရတနာတော်ကြီးဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန
 သစ္စေန = ဤသို့ မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရသောသစ္စာ
 ကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ = လောကီ၊
 လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မဂ်လာ အစီး အပွားသည်။
 ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

(၉) ယေ အရိယသစ္စာနိ ဝိဘာဝယန္တိ၊
 ဂမ္ဘီရပညေန သုဒေသိတာနိ။
 ကိဉ္ဇာပိ တေ ဟောန္တိ ဘုသံ ပမတ္တာ၊
 န တေ ဘဝံ အဋ္ဌမမာဒိယန္တိ။
 ဣဒမ္ဗိ သံဃေ ရတနံ ပဏီတံ၊
 ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၉) ယေ သောတာပန္နာ = အကြင်မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ
 ယှဉ်ကာမကပ် စင်စွာပြတ်ကြကုန်သော သတ္တက္ခတ္တုပရမ သော-
 တာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဂမ္ဘီရပညေန=မြေအောက်၊ ရေအောက်
 လေတလျှောက်နှင့် အစောက်လဟာ အောက်အဇဇာကို ဖောက်
 ကာထွက်လေ နက်လေလေကဲ့သို့ တွက်ရေမဆုံး အနှုန်းမစပ်
 မြတ်ပုညဝန် ဂုဏ်တံခွန်ကြောင့် အလွန်နက်နဲစူးရှသော ဉာဏ်
 ပညာရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ သုဒေသိတာနိ =
 နက်နက်နဲနဲ ခဲ့ခဲ့ကြိတ်ကြိတ် စိတ်စိတ်ဖြာဖြာ ကျိုးကြောင်းရှာ၍
 ကောင်းစွာဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်သော။ အရိယသစ္စာနိ=
 မြတ်လည်းမြတ်သော ဆတ်ဆတ်ဧကန် မှန်လည်းမှန်သော
 လေးတန်ထင်ရှား မြတ်တရားတို့ကို။ ဝိဘာဝယန္တိ = မဂ်လာ
 တန်ဆောင် ပညာရောင်ဖြင့် ထင်သာအောင် ပြုတော်မူကြလေ

ကုန်၏။ တေ သောတာပန္နာ = ထိုသတ္တက္ခတ္တုပရမသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဘုသံ ပမတ္တာ = လွန်လွန်မင်းမင်း သွန်ဆင်းအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ ခုံမင်ပြူးထူး မေ့လျော့ကြူးကုန်သည်။ ကိဉ္ဇာပိ ဟောန္တိ = အကယ်၍ကား ဆယ်ရေးတရေး ဖြစ်တတ်ကြကုန် သေး၏။ တထာပိ = ထိုသို့မြူးထူး မေ့လျော့ကြူး၍ မူးရစ်ကာမဂုဏ် ဖြစ်တတ်ကြကုန်သော်လည်း။ တေ သောတာပန္နာ = ထိုသတ္တက္ခတ္တု ပရမသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ အဋ္ဌမံ ဘဝံ = ခုနစ်ကြိမ်ထက် ဖြစ်ချိန်မရောက် ခေတ်ရှိန်ပျောက်၍ ရှစ်ကြိမ်မြောက်ဖြစ်သော ဘဝကို။ န အာဒိယန္တိ = မယူကြကုန်။ ဣဒမ္ပိ သံဃေ = အယံ ဧဝ သံဃော = ဤသတ္တက္ခတ္တုပရမသောတာပန် သံဃာတော်သည် သာလျှင်။ ပဏီတံ = လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန် မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ = လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာကြီးအစစ် ရတနာတော်ကြီးဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သဇ္ဇေန = ဤသို့ မလောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရသော သစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ = လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာအစီးအပွားသည်။ ဟောတု = ဖြစ်ပါစေ သတည်း။

(၁၀) သဟာဝဿ ဒဿနသမ္ပဒါယ၊
 တယသု ဓမ္မာ ဇဟိတာ အဝန္တိ။
 သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိန္တိတဉ္စ၊
 သီလဗ္ဗတံ ဝါပိ ယဒတ္ထိ ကိန္တိ။

(၁၁) စတူဟ+ပါယေဟိ စ ဝိပ္ပမုဒတ္တာ၊
 ဆစ္စာဘိဋ္ဌာနာနိ အဘဗ္ဗ ကာတုံ။
 ဣဒမ္ပိ သံဃေ ရတနံ ပဏီတံ၊
 ဧတေန သဇ္ဇေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၁၀) အဿ = ထိုသောတာပန်ဟု နာမံတော်ရှိ ဂုဏ်ထူး သိအပ်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်မြတ်သည်။ ဒဿနသမ္ပဒါယ = သောတာပတ္တိ မျိုးဦးရှိသား အရိယာမင်္ဂ ထိန်လက်ဝိုးဝင်း ပြည့်စုံ မြင်းနှင့်။ သဟာဝ = တပြိုင်နက်သာလျှင်။ ဇဟိတာ = သုတ်သင်

ရှင်းလင်း ကင်းကင်းပြတ်ပြတ် စွန့်ပယ်အပ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ=
 ဘဝကြီးငယ် အသွယ်သွယ်၌ တွယ်တွယ်ငြိငြိ ဖိလျက်ကြိတ်လျက်
 တနှိပ်စက်တည်း နှိပ်စက်သောတရားတို့သည်။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ=
 ခန္ဓာရုပ်နာမ် သမုဋ္ဌာန်ကို “ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ”
 အစရှိသည်ဖြင့် ငါ၏ဥစ္စာ ငါဟုယူမှား နှစ်ဆယ်သော သက္ကာယ
 ဒိဋ္ဌိတရား၎င်း။ ဝိစိကိစ္ဆိတဉ္စ = သဿတုဇ္ဈေဒ အဓိစွသမုပ္ပန်
 သွင်သက္ကာန်စသည်တို့ကို ထောက်ခံသဟဲပြု၍ “ဤယခု ငါ
 အတိတ်က ဖြစ်ဘူးပါလေ၏လော” သို့စသော အတိတ်ငါးရပ်၊
 အနာဂတ်ငါးတန်၊ ပစ္စုပ္ပန်ခြောက်ပါး အပေါင်းအားဖြင့် ၁၆-
 ပါးသော ယုံမှားခြင်း...။ ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃ၊ သိက္ခာ ပုဗ္ဗာ၊ ပရန်
 ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်=ပေါင်းရှစ်ရပ်၌ ရစ်ပတ်ယုံမှားခြင်း...
 ယင်းသို့ ၁၆-ပါး၊ ၈-ပါး ဖြစ်ပွားလာဘိ ယုံမှားရှိသော ဝိစိကိစ္ဆာ
 တရား၎င်း။ သီလဗ္ဗတံ ဝါပိ=နွားတို့အကျင့် ခွေးအကျင့်ကား
 သင့်မြတ်လှစွာ သံသရာမှ မြန်စွာငြိမ်းအေး လွတ်မြောက်ရေး-ဟု
 တွေးမှားသော သီလဗ္ဗတပရာမာသတရား၎င်း။ ဣတိ=ဤသို့။
 တယော=သုံးပါးတို့သည်။ အဿု ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ ကိဉ္စိ=
 စိုးစဉ်းအနည်းငယ် မကြီးကျယ်သော။ ယံ ကိလေသဇာလံ=
 အကြင်ကိလေသတည်းဟူသော ကွန်ယက်သည်။ အတ္ထိ=ရှိ၏။
 တမ္ပိ=ထိုကိလေသတည်းဟူသော ကွန်ယက်ကိုလည်း။ ဇဟိတံ
 =စွန့်ပယ်အပ်ပြီ။ (တနည်းကား) ကိဉ္စိ=မကြီးမကျယ် အနည်း
 ငယ်သာလျှင်ဖြစ်သော။ ကိလေသဝဋ်=ကာမဂုဏ်၌ အာရုံ
 လှည့်ကာ ငြိပွေလာသော ကိလေသာဝဋ်တရားသည်။ ယဒိ
 အတ္ထိ=ကိုယ်၌တွယ်လျက် အကယ်၍ကား ကျန်ရှိငြားသေး၏။
 တထာပိ=ထိုသို့ကိုယ်ဝယ် အနည်းငယ်မျှ တွယ်တွယ်ငြိငြိ ကိလေ
 သာရှိသေးသော်လည်း—

(၁၁) သော = ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ စတူဟိ =
 လေးပါးကုန်သော။ အပါယေဟိ=တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ သူရကာ၊
 နရက် ကြောက်မက်စဖွယ် အပါယ်ဘေးကြီးတို့မှ။ ဝိပ္ပမုတ္တော=
 မယွင်းမချွတ် စင်းလုံးကျွတ်အောင် ကင်းလွတ်တော်မူရလေပြီ။

ဆ = ခြောက်ပါးကုန်သော။ အဘိဋ္ဌာနာနိ စ = ပဉ္စာနန္တရိယ
 အညသတ္ထာရဒ္ဓိဿ ခြောက်ဝသင်္ချာ ရုန့်ရင်းသောအရာတို့ကို
 လည်း။ ကာတံ = ပြုခြင်းငှါ။ အဘဗ္ဗော = မထိုက်။ ဣဒမ္ပိ သံဃေ =
 အယံ ဧဝ သံဃော = ဤသောတာပန်ဟု နာမံတော်ရှိ ဂုဏ်ထူး
 သိအပ်သော အရိယသံဃာတော်သည်သာလျှင်။ ပဏီတံ =
 လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ =
 လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာကြီးအစစ်
 ရတနာတော်ကြီးဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သစ္စေန = ဤသို့ မဖောက်
 မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရသော သစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါ
 တို့အား။ သုဝတ္ထိ = လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော
 မင်္ဂလာအစီးအပွားသည်။ ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

(၁၂) ကိဉ္ဇာပိ သော ကမ္မ ကရောတိ ပါပကံ၊
 ကာယေန ဝါစာ ဥဒ စေတသာ ဝါ။
 အဘဗ္ဗ သော တဿ ပဋိစ္ဆဒါယ၊
 အဘဗ္ဗတာ ဒိဋ္ဌပဒဿ ဝုတ္တာ။
 ဣဒမ္ပိ သံဃေ ရတနံ ပဏီတံ၊
 ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၁၂) သော = ထိုသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်ကို တပ်အပ်
 ထင်ထင် ဆတ်ဆတ်မြင်သော အရှင်အရိယာ သောတာပန်
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကာယေန ဝါ = ကိုယ်ဖြင့်၎င်း။ ဝါစာ = ဝါစာယ
 ဝါ = နှုတ်ဖြင့်၎င်း။ ဥဒ = ထိုမြို့။ စေတသာ ဝါ = ကိုယ်လည်းမလှုပ်
 နှုတ်လည်းမမြွက် စိတ်သက်သက်ဖြင့်၎င်း။ ပါပကံ = မှေးမှေး
 မှိန်မှိန် သေးသိမ်ယုတ်ညံ့သော။ ကမ္မံ = အကုသိုလ်နု မကောင်းမှု
 ကို။ ကိဉ္ဇာပိ ကရောတိ = အကယ်၍ကား တိမ်းပါးခဲ့ရေး ပြုလုပ်
 မိတတ်သေး၏။ တထာပိ = ထိုသို့ သတိလွတ်ကင်း ချွတ်ယွင်း
 တိမ်းပါး ပြုလုပ်မိငြားသော်လည်း။ သော = ထိုသောတာပန်
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တဿ = ထိုမိမိပြုသော မကောင်းမှုအနည်းငယ်ကို။
 ပဋိစ္ဆဒါယ = မပြောပလောက် ပျောက်လွယ်၊ ပြီးလွယ် အနည်း
 ငယ်သာတကားဟု ဖုံးကွယ်လျှို့ဝှက်ခြင်းငှါ။ အဘဗ္ဗော = မထိုက်။

ဒိဋ္ဌပဒဿ = ဘေးခပ်သိမ်းတို့ ငြိမ်းရာအမှန် မြင်အပ်ပြီးသော
 နိဗ္ဗာန်ရှိသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အဘဗ္ဗတာ = ပြုမိသမျှ
 မူပါပကို ကာယ၊ ဝစီ၊ မနသီဖြင့် ထိုဤကောက်ကျစ် ဖုံးလွှမ်းခြင်း
 ငှါမထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို။ သတ္တာရာ = ငါတို့ဆရာ အစိန္တေယျ
 ဘုရားမြတ်စွာသည်။ ဝုတ္တာ = ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ။ ဣဒမ္ဗိ
 သံဃေ = အယံ ဧဝ သံဃော = ဤသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်ကို
 တပ်အပ်ထင်ထင် ဆတ်ဆတ်မြင်သော အရှင်အရိယာ သောတာ
 ပန်သံဃာသည်သာလျှင်။ ပဏီတံ = လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့
 ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ = လောကီ၊ လောကုတ္တရာ
 မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာကြီးအစစ် ရတနာတော်ကြီး ဖြစ်ပေ၏။
 ဧတေန သစ္စေန = ဤသို့ မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရသော
 သစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ = လောကီ၊
 လောကုတ္တရာ မွန်မြတ်စွာသော မင်္ဂလာ အစီးအပွားသည်။
 ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

(၁၃) ဝနပ္ပဂုဓ္မေ ယထ ဖုဿိတဂ္ဂေ၊
 ဂိမ္မာန မာသေ ပဋ္ဌမသ္မိံ ဂိမ္မေ။
 တထူပမံ ဓမ္မဝရံ အဒေသယိ၊
 နိဗ္ဗာနဂါမိံ ပရမံ ဟိတာယ။
 ဣဒမ္ဗိ ဗုဒ္ဓေ ရတနံ ပဏီတံ၊
 ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိံ ဟောတု။

(၁၃) ဂိမ္မာနံ = ဥဏှဂူ၏ ဂုဏ်ယူပြင်းပြ နွေလေးလတို့တွင်။
 ပဋ္ဌမသ္မိံ ဂိမ္မေ = ရှေးဦးအစ နွေကာလဖြစ်သော။ မာသေ =
 စိတြနှင့် မိဿရာသီ ခါညီဝေါဟာ ဂေါဇာအသစ် သက္ကရာဇ်
 ပြောင်းကူး နှစ်နှောင်းဦးသား တန်းခူးခေါ်ဝေါ်သောလ၌။
 ဖုဿိတဂ္ဂေ = ခါညီစရိုက် ရာသီလိုက်၍ အကိုက်ညွန့်ရှင် လန်းလန်း
 ရှင်လျက် ဝန်းကျင်ပတ်ကုံး ရှုမြင်၍ မဆုံးနိုင်အောင် ပင်လုံးကျွတ်
 ပွင့်သော အဖျားရှိသော။ ဝနပ္ပဂုဓ္မေ = လေပြင်းမှန်တိုင်း အံ့ကာ
 ဆိုင်းလည်း တိုင်းချင်းခက်ချင်း တက်ဆင်းယှဉ်တွဲ အေးယာဉ်လွှဲ
 သို့ နှံ့ကာအိကာ လေပြည်လာလည်း သာသာလူးလွန့် ဖူးအညွန့်

တို့ မြီးကွန်ကြရုံ မြို့ခိုးမှုန်လည်း အံတဝိုင်းဝိုင်း ဆိုင်းတမို့မို့ မိုင်း
 သိုသိုနှင့် နှစ်မြို့ဖွယ်ရှိလှသော တောအုပ်ကြီးသည်။ သသိရိကော
 ယထာ = စိမ့်စမ်းစွေသွန် ရေတံခွန်နှင့် လေဝှန်လောင်းသုတ်
 ရွက်ဟောင်းပြုတ်၍ ကျေးနှုတ်အသွင် ရွက်သစ်ပြင်လျက် ပင်ငယ်
 တသီး ပင်ကြီးတရပ် ပင်လတ်တချို့ ကင်းငုံစိုနှင့် အချိုကြီးရင့်
 သီးကာပွင့်သဖြင့် လွင့်တကြိုင်ကြိုင် မြိုင်ဟေမဝန် မွှေးပေါင်းသွန်၍
 အလွန်လျှင်နှစ်သက်ဖွယ်၊ ရှုချင်ဖွယ် တင့်တယ်လှပသောအသရေ
 ရှိသကဲ့သို့။ တထူပမံ = ထိုတောအုပ်ကြီးသဖွယ် တင့်တယ်စွာလှ
 ကလျာဏသုံးစုံ သဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရတည်းဟူသော
 ပန်းရနံ့တို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ နိဗ္ဗာနဂါမိ° = ခန္ဓာကောင်ကြီး
 တောက်လောင်မီးကို ဆီး၍ငြိမ်းကာ နိဗ္ဗုတာသို့ လျင်စွာဖြောင့်
 မတ် ရောက်စေတတ်သော။ ဓမ္မဝရံ = ဝိမုတ္တိရသ တပါးပြုလျက်
 ဓမ္မ၊ ဝိနယာ နှစ်ပါးလာသား သုံးဖြာဝိဇ္ဇကတ် ငါးရပ်နိကာယ်
 အင်ကိုးသွယ်နှင့် အကျယ်ထုတ်ပြန် ဓမ္မကွန်ပေါင်း လေးထောင်
 ဆောင်းလျက် ရှစ်သောင်း အရေအတွက်ရှိသော ပရိယတ္တိ
 တရားတော်မြတ်ကို။ ပရမံ ဟိတာယ = အလွန်မြတ်သော ပရမတ်
 သဘော လောကုတ္တရာ ဥစ္စာစီးပွား ကြီးမားဖြစ်ထွန်းစေခြင်း
 အကျိုးငှါ။ ဘဂဝါ = မြတ်စွာဘုရားသည်။ အဒေသယံ = ဩဇာ၊
 ယောဂ နှစ်မွန်းကြသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါ ဝေနေယျာတို့အား
 ကရုဏာရှေးရှု ဟောကြားတော်မူလေပြီ....။ ဣဒမ္ဗိ ဗုဒ္ဓေ = အယ်
 ဝေ ဗုဒ္ဓေါ = ဤဩဇာ၊ ယောဂ နှစ်မွန်းကြသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါ
 ဝေနေယျာတို့အား ကရုဏာရှေးရှု ဟောကြားတော်မူပေသော
 လူသုံးဦးတို့ကိုးကွယ်ရာ အစိန္တေယျဘုရားမြတ်စွာသည်သာလျှင်။
 ပဏီတံ = ဝိသိဋ္ဌတရ အတိဗ္ဗမောဠိ သောဘိဏီဖြစ်၍ လောကီ
 ဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ = ပစ္စုပ္ပန်
 နှင့် သံသရာကောင်းကျိုး တိုးထက်တိုးအောင် မြတ်နိုးဖွယ်ရာ
 ကိုးကွယ်ရာသော မင်္ဂလာကြီးအစစ် လောကုတ္တရာ ရတနာတော်
 ကြီး ဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သစ္စေန = ဤသို့ မဖောက်မပြန် အမှန်
 ကိုသာ ဆိုရသောသစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။
 သုဝတ္ထိ = ဘေးရန်ဟူ၍ မြို့မငွေ့ပဲ ပြကတော့ကျန်းကျန်းမာမာ

ချမ်းချမ်းသာသာ လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မင်္ဂလာအစီးအပွား
သည်။ ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

(၁၄) ဝရော ဝရညူ ဝရဒေါ ဝရာဟရော၊
အနုတ္တရော ဓမ္မဝရံ အဒေသယိ။
ဣဒမ္ပိ ဗုဒ္ဓေ ရတနံ ပဏီတံ၊
ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၁၄) ဝရော = သဗ္ဗညုတ မကုဋကုဋ အတုလရန်နိုင် ညွှတ်
မဏ္ဍိုင်ကို ပြိုင်ဖော်မယူ ပိုင်တော်မူသဖြင့် တဆူဓမ္မရာဇ် မင်းဆုံး
ဖြစ်၍ စင်စစ်လွန်ကဲ ထူးမြတ်တော်မူထသော။ ဝရညူ = မြတ်စွာ
လှသော ပရမဂမ္ဘိ သန္တိခေမံ နေရဗာန်ကို ရွှေညွှတ်တော်တွင်း
သွင်းလျက်သွင်းလျက် ဝင်းဝင်းလက်မျှ မျက်မှောက်ထိမိ ကိုယ်
တော်တိုင် သိတော်မူထသော။ ဝရဒေါ = ကာမ, ရူပ, အရူပ-ဟု
လူတကွနတ် သုံးဘုံရပ်သူတို့အား မြတ်သောအကျိုးကို ပေးတော်
မူထသော။ ဝရာဟရော = ကာမ, ရူပ, အရူပ-ဟု လူတကွနတ်
သုံးဘုံရပ်သူတို့၏ မြတ်သောအကျိုးကို ဆောင်တော်မူထသော။
အနုတ္တရော = လူနတ်မြဟွာ ဘုံသုံးရွာ၌ နှုန်းရာမရှိ အမိတပရမ
ပစိတကြောင့် အသဒိသပုဂ္ဂိုလ် ထုတ်ဆိုပတ်ကုံး မစပ်နှုန်းနိုင်
အောင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူသော ရှင်ပင်ဘုရားသည်။ ဓမ္မဝရံ =
မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်, ဓမ္မက္ခန်ကျယ်ဝင့် နယ်ကုန်ဖွင့်အပ်သည့် ဆယ်
ဆင့်သောတရားတော်မြတ်ကို။ အဒေသယိ = မှောင်အဝိဇ္ဇာ
မပိတ်ကာစိမ့် စိတ်ဖြာခွဲဝေ ဟောကြားတော်မူလေပြီ။ ဣဒမ္ပိ
ဗုဒ္ဓေ = အယံ ဧဝ ဗုဒ္ဓေါ = ဤလူ, နတ်, မြဟွာ ဘုံသုံးရွာ၌
နှုန်းရာမရှိ အမိတပရမ ပစိတကြောင့် အသဒိသပုဂ္ဂိုလ် ထုတ်ဆို
ပတ်ကုံး မစပ်နှုန်းနိုင်အောင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူသော ရှင်
တော်ဘုရားသည်သာလျှင်။ ပဏီတံ = ဝိသိဋ္ဌတရ အတိဗုဒ္ဓ-
မောဋီ သောဘိဏီဖြစ်၍ လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန်
မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ = ပစ္စုပ္ပန်နှင့် သံသရာကောင်းကျိုး တိုးထက်
တိုးအောင် မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ကိုးကွယ်ရာသော မင်္ဂလာကြီးအစစ်
လောကုတ္တရာရတနာတော်ကြီး ဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သစ္စေန =

ဤသို့ မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရသောသစ္စာကြောင့်။
 ပါဏိနံ = သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ = ဘေးရန်ဟူ၍ မြို့မရွှေပဲ
 ပြကတေ့ ကျန်းကျန်းမာမာ ချမ်းချမ်းသာသာ လောကီ၊
 လောကုတ္တရာ မင်္ဂလာအစီးအပွားသည်။ ဟောတု = ဖြစ်ပါစေ
 သတည်း။

(၁၅) ဒီဏံ ပုရာဏံ နာ နတ္ထိ သမ္ဘဝံ၊
 ဝိရတ္တစိတ္တာယတိကေ ဘဝသ္မိံ။
 ဟေ ဒီဏဗိဇာ အဝိရုဠိဆန္ဒာ၊
 နိဗ္ဗန္တိ ဝိရာ ယထယံ ပဒီပေ။
 ဣဒမ္ပိ သံဃေ ရတနံ ပဏီတံ၊
 ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၁၅) ယေသံ ဒီဏာသဝါနံ = အကြင်တရားကိုယ်အားဖြင့်
 ထိုထိုမလွတ် ဂေါတြဘူနယ်ကုန် ဘုံအားဖြင့် ဘဝဂ်တိုင် တက်နိုင်
 ဆုတ်နစ် မြှုပ်နှစ်ကာမျော အာသဝေါတို့၏ ကြာတောမိုးရေ ကွာ
 လျောကြေသကဲ့သို့ ပရမေဘုန်းတန်း အဆုံးခန်းတော်မူကြသော
 ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့အား။ ပုရာဏံ = အာသဝဆူလျှမ်း မယူမှန်း
 နိုင်သဖြင့် သူ့ကာဏ်းဝိုးဝါး ခရီးလမ်းသွားသကဲ့သို့ မှားချည်မှန်
 ချည် သံသရာမြင့်ရှည်အောင် လည်ရခြင်းအကြောင်း အတိတ်က
 ကောင်း၊ မကောင်းခဲ့သည့် အဟောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ၊
 အကုသိုလ်ကံသည်။ ဒီဏံ = မဂ်ပုဆိန်ဖြင့် တရှိန်တည်း ခုတ်လစ်
 နုတ်ပစ်၍ အငုတ်အမြစ်နှင့်တကွကုန်ပြီ။ နဝံ သမ္ဘဝံ = တရံတဆစ်
 တဖန် ဖြစ်လတ္တံ့သော အသစ်ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံသည်
 လည်း။ နတ္ထိ = မရှိ။ အာယတိကေ = လာလတ္တံ့ သော။ ဘဝသ္မိံ
 = ဘဝခန္ဓာ သံသရာ၌။ ဝိရတ္တစိတ္တာ = တပ်ခြင်းကင်းသဖြင့်
 အချင်းခပ်သိမ်းချစ်ဖွယ်ခင်ဖွယ် နှစ်သက်ဖွယ်ဟု မတွယ်တာသော
 စိတ်ရှိတော်မူကုန်၏။ ဒီဏဗိဇာ = မျိုးသီးလုံးကို မီးအုံးသောပုံ၊
 ပြုတ်သောပုံကဲ့သို့ ကုန်ပြီးသောပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ရှိတော်မူကုန်၏။
 အဝိရုဠိဆန္ဒာ = သံသရာအစွန့် ကွန့်ကွန့်လည်လည် အညွန့်ရှည်
 အောင် မစည်ပင်မကြီးပွား နည်းပါးကင်းပြတ်သော အလိုဆန္ဒရှိ

တော်မူကုန်၏။ အယံ ပဒီပေါ = ထိန်တပြောင်ပြောင် ရှိန်ရောင်
 ညီးညီးဤဆီမီးသည်။ နိဗ္ဗုတော ယထာ = သွားရာမမြင် ဤတွင်
 ပျောက်ပြေ ငြိမ်းသေလေသကဲ့သို့။ (ဤစာပိုဒ်ကို ဟောစဉ်ခဏ လိစ္ဆဝီမင်း
 တို့ ထွန်းထားသော ဆီမီး ငြိမ်းသည်ကို သက်သေဥပမာညွှန်ပြ၍ ဟောခြင်းဖြစ်သည်)။
 ဝီရာ = သမာဓိဂုဏ် အင်စုံကြီးရင့် ဉာဏ်မျက်စိ ပွင့်တော်မူကုန်
 သော။ တေ ဒိဏာသဝါ = ထို ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည်။
 နိဗ္ဗန္တိ = ခန္ဓာပျက်ကိန်း လက်စသိမ်း၍ အငြိမ်းကြီးငြိမ်းတော်မူ
 ကြလေကုန်ပြီ။ ဣဒမ္ဗိ သံဃော = အယံ ဧဝံ သံဃော =
 ဤတရားကိုယ်အားဖြင့် ထိုထိုမလွတ် ဝေါကြဘုနယ်ကုန် ဘုံ
 အားဖြင့် ဘဝဂ်တိုင် တက်နိုင်ဆုတ်နစ် မြှုပ်နှစ်ကာမျှော အာ-
 သဝေါတို့၏ ကြာတောမိုးရေ ကွာလျှောကြွေသကဲ့သို့ ပရမေ
 ဘုန်းတန်း အဆုံးခန်းတော်မူသော ရဟန္တာသံဃာတော်သည်
 သာလျှင်။ ပဏီတံ = ဝိသိဋ္ဌတရ အတိဗ္ဗုမောဠိ သောဘိဏီဖြစ်၍
 လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော။ ရတနံ =
 ပစ္စုပ္ပန်နှင့် သံသရာကောင်းကျိုး တိုးထက်တိုးအောင် မြတ်နိုး
 ဖွယ်ရာ ကိုးကွယ်ရာသော မင်္ဂလာကြီးအစစ် လောကုတ္တရာ ရတနာ
 တော်ကြီးဖြစ်ပေ၏။ ဧတေန သစ္စေန = ဤသို့မဖောက်မပြန် အမှန်
 ကိုသာ ဆိုရသော သစ္စာကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။
 သုဝတ္ထိ = ဘေးရန်ဟူ၍ မြို့မငွေ့ပဲ အရှေ့လောကဓာတ်မှ တက်လတ်
 သော ဘာနုမရာဇာ စကြာနေမင်းသည် ဆီးနှင်း၊ မြို့ တိမ် သူရိန်၊
 မီးခိုး ရန်မျိုးနှင့်မကြိမ်ရ၍ နိဗ္ဗလလက္ခဏာရှိသကဲ့သို့ ပြကတိ
 ပွင့်လန်း၍ ချမ်းသာတကာတို့အထွတ်အဖျား ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊
 အရိယာသာဝက အဓိတဘဂျဝန် ဘဝန္တဂု = သုံးဌာနဆုတို့တွင်
 တခုခု အလိုရှိအပ်သော အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော
 လောကီ၊ လောကုတ္တရာ မင်္ဂလာအစီးအပွားသည်။ ဟောတု =
 ဖြစ်ပါစေသတည်း။

(၁၆) ယာနီဓ ဘူတာနိ သမာဂတာနိ၊
 ဘုမ္မာနိ ဝါ ယာနိ ဝ အန္တလိက္ခေ။
 တံထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ၊
 ဗုဒ္ဓံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၁၆) ဘုမ္မာနိ = ဗိမာန်ဘုံဆောင် ဂုဏ်ရောင်ကြက်သရေ ဘုန်းမိုးစွေလျက် မြေ၌တည်ကုန်သော။ ယာနိ ဘူတာနိ ဝါ = အကြင်ဘုမ္မာစိုး၊ ရုက္ခစိုး တန်ခိုးကြီးမြတ် စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာ - စသောနတ်တို့သည်၎င်း။ အန္တလိက္ခေ = တန်ခိုးဂုဏ်ရောင် ဘုံဆောင်ကုန် ၀ ပန်းဆိုင်ဆွဲသကဲ့သို့ လွန်ကဲဗုဒ္ဓိပါဒ် ကောင်းကင်ရပ်၌။ ဌိတာနိ = အာဏာလွှမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေကြကုန်သော။ ယာနိဘူတာနိဝါ = အကြင်ယာမာအစ အကနိဋ္ဌအဆုံး ပေါင်းရုံးများစွာ နတ်၊ မြဟ္မာတို့သည်၎င်း။ ဣဓ = ဤပရိတ်တော်မြတ် ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ရာအရပ်သို့။ သမာဂတာနိ = အညီအညာ စည်းဝေးလာကြကုန်၏။ တေ မယံ = ထိုသို့ညီညာ ရောက်လာသမျှ ဂါရဝညွတ်ပျောင်း အကျွန်ုပ် နတ်အပေါင်းတို့သည်။ တထာဂတံ = ရှေးရှေးသခင် နောင်တော်ရှင်တို့ကဲ့သို့ အစဉ်သဖြင့်လာခြင်းကောင်းတော်မူသော။ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ = မြဟ္မာ၊ နတ်၊ လူ = သုံးဘုံသူတို့ ကြည်ဖြူကော်ရော် ရှိပူဇော်အပ်သော။ ဗုဒ္ဓံ = သစ္စာလေးပါး မြတ်တရားကို ပိုင်းခြားကုန်စင် ကိုယ်တော်တိုင်မြင်ပြီး၍၊ အကြင်နတ်လူ သုံးဘုံသူတို့အားလည်း နယူပဒေမူသေပေးအပ် သိစေတော်မူတတ်သော = နှစ်ရပ်ထုတ်ပြု ပုဒ်ဝစနကြောင့် ဗုဒ္ဓနာမံ ရွှေဘွဲ့တော်ခံအပ်သော သယမ္ပုထွတ်တား အစိန္တေယျမြတ်စွာဘုရားကို။ နမဿာမ = ရိုသေမြတ်နိုး လက်စုံမိုး၍ ရှိခိုးပူဇော်ကြပါကုန်၏။ တေန = ထိုသို့ ရှိခိုးပူဇော်ကြသော ပဏာမစေတနာ၏ မဟာနုဘော် ဂုဏ်တေဇော်ကြောင့်။ ပါဏီနိ = သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ = ဘေးရန်ဟူ၍ မြှင့်မသန်း ကျန်းမာချမ်းသာခြင်းသည်။ ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

(၁၇) ယာနိစ ဘူတာနိ သမာဂတာနိ၊
 ဘုမ္မာနိ ဝါ ယာနိ ဝ အန္တလိက္ခေ
 တထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ၊
 ဓမ္မံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၁၇) ဘုမ္မာနိ = ဗိမာန်ဘုံဆောင် ဂုဏ်ရောင်ကြက်သရေ ဘုန်းမိုးစွေလျက် မြေ၌တည်ကုန်သော။ ယာနိ ဘူတာနိ ဝါ =

အကြင်ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး တန်ခိုးကြီးမြတ် စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာ- စသောနတ်တို့သည်၎င်း။ အန္တလိက္ခေ = တန်ခိုးဂုဏ်ရောင် ဘုံဆောင်ကွန်ဇဲ ပန်းဆိုင်ဆွဲသကဲ့သို့ လွန်ကဲဗုဒ္ဓိပါဒ်ကောင်းကင်ရပ်၌။ ဌိတာနိ = အာဏာလွှမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေကြကုန်သော။ ယာနိ ဘူတာနိ ဝါ = အကြင်ယာမာအစ အကနိဋ္ဌအဆုံး ပေါင်းရုံးများစွာ နတ်၊ ဗြဟ္မာတို့သည်၎င်း။ ဣဓေ = ဤပရိတ်တော်မြတ် ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ရာအရပ်သို့။ သမာဂတာနိ = အညီအညွှာ စည်းဝေးလာကြကုန်၏။ တေ မယံ = ထိုသို့ညီညွှာ ရောက်လာသမျှ ဝါရဝညွတ်ပျောင်း အကျွန်ုပ်နတ်အပေါင်းတို့သည်။ တထာဂတံ = ယုတ်မာဆိုးတောင်း ကိလေပေါင်းကို ပြတ်တောင်းစင်ကြယ် ပယ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော။ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ = ဗြဟ္မာ၊ နတ်၊ လူ = သုံးဘုံသူတို့ ကြည်ဖြူကော်ရော် ရှိပူဇော်အပ်သော။ ဓမ္မံ = မိမိဟူသော ဖြူစင်ကုသိုလ် တရားကိုလျှင် ရှိသေသဖြင့် ကျင့်သောသူအား ပါယ်လေးပါးသို့ မလားရအောင် ဆောင်ယူပြီးလျက် ဝဋ်မှထွက်စေတတ်သော မင်္ဂလေးတန်၊ ဖိုလ်လေးတန်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိသတ် = ဆယ်ပါးသောတရားတော်မြတ်ကို။ နမဿာမ = ရှိသေမြတ်နိုး လက်စုံမိုး၍ ရှိခိုးပူဇော်ကြပါကုန်၏။ တေန = ထိုသို့ရှိခိုးပူဇော်ကြသော ပဏာမစေတနာ၏ မဟာနုတော် ဂုဏ်တေဇော်ကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။ သုဝတ္ထိ = ဘေးရန်ဟူ၍ မြှင့်လှူမသန်း ကျန်းမာချမ်းသာခြင်းသည်။ ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

- (၁၈) ယာနိစ ဘူတာနိ သမာဂတာနိ၊
- ဘုမ္မာနိ ဝါ ယာနိ ဝ အန္တလိက္ခေ။
- တထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ၊
- သံဃံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတု။

(၁၈) ဘုမ္မာနိ = မိမိဘုံဆောင် ဂုဏ်ရောင်ကြက်သရေဘုန်းမိုးစွေလျက် မြေ၌တည်ကုန်သော။ ယာနိ ဘူတာနိဝါ = အကြင် ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး တန်ခိုးကြီးမြတ် စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာစသော နတ်တို့သည်၎င်း။ အန္တလိက္ခေ = တန်ခိုးဂုဏ်ရောင်

ဘုံဆောင်ကွန့်ဝဲ ပန်းဆိုင်းဆွဲသကဲ့သို့ လွန်ကဲဗုဒ္ဓိပါဒ် ကောင်း
 ကင်ရပ်၌။ ဌိတာနိ = အာဏာလွှမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေကြကုန်
 သော။ ယာနိ ဘူတာနိ ဝါ = အကြင်ယာမာအစ အကနိဋ္ဌအဆုံး
 ပေါင်းရုံးများစွာ နတ်၊ မြဟွာတို့သည်၎င်း။ ဣဓ = ဤပရိတ်တော်
 မြတ် ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ရာအရပ်သို့။ ယမာဂတာနိ = အညီအညာ
 စည်းဝေးလာကြကုန်၏။ တေ မယံ = ထိုသို့ညီညာ ရောက်လာ
 သမျှ ဝါရဝညွတ်ပျောင်း အကျွန်ုပ်နတ်အပေါင်းတို့သည်။ တထာ-
 ဂတံ = ကိုယ်ကျိုးစီးပွား လွန်ကြီးမားအောင် တရားသဖြင့်
 ကောင်းစွာကျင့်တော်မူပေသော။ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ = မြဟွာ၊
 နတ်၊ လူ = သုံးဘုံသူတို့ ကြည်ဖြူကော်ရော် ရှိပူဇော်အပ်သော။
 သံဃံ = ကံကြီး၊ ငယ်ကို ခြီးနွယ်အတူ ဆောင်တော်မူသော အယူ
 သီလ ကလျာဏပုထုဇဉ် သံဃာတော်အရှင်နှင့်တကွ သခင်
 ပရမတ် မြတ်လှစွာတောင်း အရိယာသံဃာတော်မြတ်အပေါင်း
 ကို။ နမဿာမ = ရိုသေမြတ်နိုး လက်စုံမိုး၍ ရှိခိုးပူဇော်ကြပါ
 ကုန်၏။ တေန = ထိုသို့ ရှိခိုးပူဇော်ကြသော ပဏာမစေတနာ၏
 မဟာနုဘော် ဂုဏ်တေဇော်ကြောင့်။ ပါဏီနံ = သတ္တဝါတို့အား။
 သုဝတ္ထိ = ဘေးရန်ဟူ၍ မြူငွေမသန်း ကျန်းမာချမ်းသာခြင်းသည်။
 ဟောတု = ဖြစ်ပါစေသတည်း။

ရတနသုတ် နိဂုံးချုပ် အာသီသလင်္ကာ

ယံကိဉ္စ၊ ခယံ၊ ယံဗုဒ္ဓိ၊ ယေပုဂ္ဂါ၊
 ယေသုဂ္ဂံ၊ ယထိန္ဒ၊ ယေရီ၊ သဟာ။
 ကိဉ္စော၊ ဝနပ်၊ ဝရော၊ ဒီဏံ၊
 ဝန္တာမိ သိရသာမဟံ—

အခံမူလ ယာနိဓ-နှင့် အာသီသဝတ် ယွင်းမချွတ်ပဲ
 ရွတ်ဖတ်ကြလေ၊ ကပ်သုံးထွေကို ဝေသာလီတွင် နိဒါန်း
 တင်တိုင်း အလျင်ဆောစွာ ကင်းစေပါလိမ့်...။ ကမ္မဝါ-
 သော ပဗ္ဗာသောဟု နယောပဒေသ နေမကျအောင်
 ဖွေဆစ်မိဝါး မဆန်းပြားလင့်...။ ဘုရားရှင်ပင် စီရင်

ဓမ္မစက် ရွှေနှုတ်ထွက်ထက် ထက်မြက်ပုံရည် ခုံအတည်ကို ယုံကြည်သူတို့ ဂုဏ်ရည်ညို့လိမ့်...။ ထို့ကြောင့်အန္တရာယ် စင်ကြယ်လိုသူ များရှင်လူတို့ အတူမရ ဂုဏ်ပေါင်းပြသား ရတနသုတ်ခေါ် ပရိတ်တော်ကို ပူဇော်မြတ်နိုး ယုံကြည် ကိုး၍—ရိုးရိုးရွတ်,နာစေကုန်သေဝင်။

(ဤရတနသုတ်အနက်နိဿယနှင့် အာသီသလင်္ကာကို “မြင်းခြံမြို့ ၉-ဆောင်မှ မဟာပရိတ်တော်ကြီး နိဿယသစ်ကျမ်း”မှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြ အပ်ပါသည်။)

အခဏ်း ၄၂-ပြီး၏။

ဤတွင်ရှေ့ ဓမ္မရတနာအခဏ်း ပြီး၏။

ဤတွင်ရှေ့ကား
မဟာဗုဒ္ဓဝင် ပဉ္စမတွဲတည်း။

မဟာဗုဒ္ဓဝင်္ဂ ဗုဒ္ဓမာတု
မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အကပ္ပိယသမာဓါနသိက္ခာပုဒ်	၅၀၉
အကာလိကဂုဏ်တော်(အဖွင့်)	၆၅၇
အကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်မည့် သောမနဿ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပေက္ခာ	၁၄၁-၁၆၀
အကုသိုလ်တိုးပွားမည့် သောမနဿ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပေက္ခာ	၁၄၁-၁၆၀
အကောင်းအမြတ်ကို ရနိုင်သူ	၂၅၉
အကျင့်မြတ်ဂုဏ် ၅-ပါး	၆၄၇
အကျင့်မြတ် ၂-ပါး	၆၄၄
အကျိုးတူသည့်ဆွမ်း ၂-မျိုး	၄၁၀
အကျိုးသံဆုဂုဏ် ၅-ပါး	၆၇၂
အကြောင်းသံဆုဂုဏ် ၄-ပါး	၆၇၂
အချစ်ဓာတ်ဖြစ်စေသည့် အကြောင်း ၂-ပါး	၅
အခွန်အတုတ် ကောက်ယူရာ၌ သိမှတ်ဖွယ်	၂၀၅
အဂ္ဂဒါန(=အလှူဦး) ၉-ပါး	၄၆၂
အဂ္ဂသာဝက ၂-ပါး ဓာတ်တော် စေတီတည်ခြင်း	၃၁၆
အဂ္ဂသာဝကနှစ်ပါး ပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်း	၃၁၅
အင်ကြင်းပင် အစုံဟူရာ၌ ရှင်းပြချက်	၄၁၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အင်ကြင်းပင်တို့ ဘုရားကို ပူဇော်ခြင်း၌ မှတ်ဖွယ်	၄၂၂
အင်ကြင်းပင်တို့မှ မီးထွက်ခြင်း	၅၂၁
အင်ကြင်းပင်နှင့် နတ်တို့က ပူဇော်ကြခြင်း	၄၂၁
အစ္စန္ဒန်ဌာ အမေးအဖြေ	၁၀၁
အစာမကြေရောဂါ ဖြစ်တတ်ပုံ	၃၆
အစား၌ တပ်မက်မှုပြေနှည်း	၅၁၀
အစည်းအဝေးများကို မကြာ မကြာ ကျင်းပသင့်ခြင်း	၂၀၂
အစွဲ ၃-ပါးနှင့် လက္ခဏာရေး ၃-ပါး	၇၆၅
အဇ္ဈတ္တဘာဝနာနှင့် ဗဟိန္ဒု- ဘာဝနာ ၂-ပါးရှိပုံ	၃၅၀
အဇ္ဈတ္တရုပ်၌ နိလကသိုဏ်း စသည်ပွားများပုံ	၃၅၁
အဇာတသတ်မင်း ဓာတ်တော် ပင့်ပုံ	၅၃၆
အဇာတသတ်မင်း လိစ္ဆဝီမင်း တို့ကို စစ်တိုက်လိုရပုံ	၁၉၀
အဇာတသတ်မင်း ပူဆွေးပုံ	၅၂၆-၇
အဇာတသတ်မင်း ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာန်ကို ပမ်းရန် စစ်ပြင်ခြင်း	၃၇
အဉ္ဇနတောအုပ်	၁
အဉ္ဇလိကရဏီယဂုဏ်တော် (အဖွင့်)	၆၀၂

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အဘယရာဇကုမာရသုတ်	၅၇၈
အဘိဘာယတနုရှစ်ပါး	၃၄၆
အဘိသင်္ခါရ ၃-ပါး	၆၉၄
အမင်္ဂလာအသံ	၄၅၇
အဗ္ဗပါလီလာရောက်ဆည်းကပ်ခြင်း	၃၀၀
အဗ္ဗပါလီ သရက်ဥယျာဉ်ကို လှူဒါန်းခြင်း	၃၀၆
အဗ္ဗရွာသို့ ကြွခြင်း	၃၇၉
အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ(သရက်ဥယျာဉ်) သို့ ကြွတော်မူခြင်း	၂၆၆
အမိတောဒနသကာဝင်၏သား (မဟာနာမမင်း)	၁၇
အမိမျိုးထက် အဖမျိုးသာ ပဓာနဖြစ်ရပုံ	၂၄
အမေး ၄-ထေ	၃၈၅
အမျိုးစုအလိုက် မိလ္လမင်းတို့ ကန်တော့ပုံ	၄၆၀
အမျိုးသမီးတို့ကို သိမ်းပိုက်ခြင်းကြောင့် ဆုတ်ယုတ်ပုံ	၂၀၉
အမြတ်ဆုံးသော ပူဇော်မှု	၄၂၁
အမျှဝေခြင်းကြောင့် နတ်တို့ စောင့်ရှောက်ခြင်း	၂၈၅
အမြွှာပူး တဆယ်ခြောက်ကြိမ် မလ္လိကာ ဓမ္မဗျာဒိတ်ခြင်း	၂၉
အယုဝါဒ တီထွင်သူ ၆-ဦး	၄၆၆
အရဟတ္တဖိုလ် မရ၍ ငိုသော မထေရ်	၁၅၂
အရဟတ္တ ဖလသမာပတ် ၃-မျိုး	၃၀၉
အရဟံဂုဏ်တော်(အပွင့်)	၅၆၂-၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အရာမကသော ပုဏ္ဏား	
ပရိသတ်ဟူရာ၌ ရှင်းချက်	၃၄၆
အရာမကသော မင်းပရိသတ်	
ဟူရာ၌ ရှင်းချက်	၃၄၄
အရိယပညာ	၂၄၅
အရိယ ဖိုလ်ဟူသော ပညတ်ကို တောင့်တသော လောဘ	
ဖြစ်ပုံ	၁၄၄
အရိယမဂ်၏ တဆက်တည်း	
အကျိုးပေးပုံ	၆၅၇
အရိယမဂ်တရားရှိသည့်	
သာသနာ၌အရ အရိယာ	
ဖြစ်နိုင်သည်	၄၆၈
အရိယလူမျိုး	၂၈၂
အရိယသစ္စာလေးပါးကို ဟော	
ကြားတော်မူခြင်း	၂၈၈
အရိယာတို့ သီတင်းသုံးဖော်ကို ပူဇော်ကြခြင်း	၆
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ သဒ္ဓါ	၂၃၇
အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ရှိနိုင်သည့်	
သာသနာ စိစစ်ချက်	၄၆၈
အရူပဈာန်(ဝိမောက္ခ)	၃၅၆
အရူပ ၄-တို့	၆၀၈
အရိုအသေ ပြုခြင်း, အလေး	
ပြုခြင်းစသည်၏ အဓိပ္ပါယ်	၂၀၈
အရိုးဆက်ပုံအမျိုးမျိုး	၃၇၄-၅
အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ သတ်ပေးချက်	၄၉၁
အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ သံဝေဂဂါထာ	၄၈၉
အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ဘုရားနှင့်အတူ	
သမာပတ် ဝင်စားပုံ	၄၈၃-၄

အက္ခရာဇဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အရှင်အာနန္ဒာ အသေးစိတ် မေးလျှောက်ခြင်း	၄၃၉
အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဒုန္ဒုယံ ၄-ပါး	၄၅၀
အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဘုရားရှင် ဟောခြင်း	၄၄၉
အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး များ	၄၄၅
အရှင်အာနန္ဒာ၏ သံဝေဂ ဂါထာ	၄၉၀
အရှင်အာနန္ဒာ ငိုကြွေးပုံ	၄၄၆
အရှင်အာနန္ဒာတောင်းပန်ခြင်း	၃၆၁
အရှင်အာနန္ဒာဒါယကာတို့၏ သဒ္ဓါတရားကို စောင့်ရှောက် တော်မူပုံ	၁၃
အရှင်အာနန္ဒာ မာရ်နတ်နှောက် ယှက်ခံရပုံ	၃၂၀
အရှင်အာနန္ဒာ သင်္ကန်းအလှူခံ ခြင်းနှင့်စပ်၍ ရှင်းချက်	၄၀၇
အရှင်အာနန္ဒာ သောကပါးစေ ရန် မိန့်တော်မူပုံ	၃၂၃
အရှင်ဥပသေန	၂၂၈
အရှင်မဟာကဿပ၏ အဓိဋ္ဌာန်	၅၁၇
အရှင်မဟာကဿပ၏ အဓိဋ္ဌာန် ၄-ချက်	၅၄၃
အရှင်မဟာကဿပ၏ စိတ်အကြံ	၅၁၁
အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၏ စေတီ	၃၁၆
အရှင်ယသ	၂၂၈
အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ စေတီ	၃၁၆

အက္ခရာဇဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အရှင်သာရိပုတ္တရာ ရဲရင့်သော စကားကို ဆိုခြင်း	၂၆၈
အလိုဆိုးရှိသော ရဟန်း	၂၃၅
အလွန်ကြီးစွာသော နတ် ပန်းကုံးကြီး (လုပ်ပုံ)	၄၂၃
အဝိဇ္ဇာကို အစဆုံး ဟောရခြင်း အကြောင်း	၆၉၃
အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ (အဖွင့်)	၆၉၂-၉
အဝိဇ္ဇာ ၄-ပါး	၆၉၄
အဝိတက္ကအဝိစာရ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပေက္ခာ ၁၄၃-၁၆၀	
အသက်ကြီးသူ၌ ဧရာသတော ထင်ရှားရပုံ	၇၃၃
အသက်ရှည်စေနိုင်သော သမာပတ်	၃၀၉
အသပြာတသိန်းဖြင့် အမွေပါလိ၏ ဆွမ်းကို တောင်းကြခြင်း	၃၀၂
အသဇီရဟန်း	၂၂၇
အသာဓာရဏညာဏ်တော် ၆-ပါး	၇၄၄
အသားငါးကို စားခြင်းကြောင့် ဘိလူးတို့ ပူးဝင်တတ်ခြင်း	၅၈
အသိတိမဟာသာဝကတို့၏ ဒကာ နတ်များ	၅၁၅
အသောကမင်း ဓာတ်တော် ရှာခြင်း	၅၄၅
အသောကမင်း စေတီများ တည်ခြင်း	၅၄၅
အသံ ၁၀-မျိုး	၄၅၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အာမဂနီယသဒ္ဒါ (အဓိပ္ပာယ်)	၂၃၇
အာစရိယဝါဒ (အဓိပ္ပာယ်)	၃၀၇
အာဠာနာဠိယ ပရိတ်အရံအတား	၅၁
အာဠာနာဠိယသုတ်ကို ဟော တော်မူခြင်း	၄၀
အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရဖြစ်ပုံ	၆၉၈
အာမိသပူဇာထက် ဓမ္မပူဇာက မြတ်ပုံ	၄၂၀
အာမိသပူဇာ မချီးမွမ်းထိုက်ပုံ	၄၂၆
အာယုပါလကုဗလသမာပတ်	၃၁၀
အာယုသင်္ခါရအကြောင်း	၃၀၉
အာယုသင်္ခါရ ၂-မျိုးကို ပြဆိုခြင်း	၃၃၁
အာယုသင်္ခါရ လွတ်တော်မူ ကြောင်း မိန့်တော်မူခြင်း	၃၅၇
အာယုသင်္ခါရ လွတ်တော်မူခြင်း	၃၂၀
အာယုသင်္ခါရ လွတ်တော်မူပုံ ရှင်းပြချက်	၃၃၁
အာယုသင်္ခါရလွတ်၍ မြေလှုပ်ခြင်း	၃၄၁
အာဝါသမစ္ဆရိယနှင့် မကောင်းကျိုး	၁၁၃-၇
အာဝုဿော စကားလုံး အသုံး ပြနည်း	၄၇၇
အာဝေဏိကဂုဏ်တော်	၇၅၁
အာသယ (အကျယ်)	၅၉၇
အာသယာနုသယဉာဏ်	၇၄၄
အာသဝက္ခယဉာဏ်	၇၄၉
အာဟုနေယျဂုဏ်တော်	၆၇၆
အာဠကမန္ဒာနတ်မြို့	၄၅၆
အာဠာရ၏ အံ့ဩဖွယ်	၄၀၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဣ]	
အိပ်ခြင်း၌ မွေ့လျော်ပုံ	၂၃၅
ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါးအစွမ်း	၃၁၇
ဣန္ဒြိယသီလ လိုက်ဂူအတင်း	
သိကြားဘဝထပ်၍ဖြစ်ခြင်း	၁၆၂
ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်	၇၄၄-၀
ဣန္ဒြိယသံဝရ အမေးအဖြေ	၁၇၂
ဣဿရိယ ဘုန်းတော် ၂-မျိုး	၆၁၈
ဣဿာ၏ အခြေခံတရား	၁၁၉
ဣဿာနှင့်စပ်၍မှတ်ဖွယ်များ	၁၁၀-၂
ဣဿာ မစ္ဆရိယကြောင့် ဆင်းရဲပင်ပန်းကြရပုံ	၁၁၀

[ဥ]

ဥက္ကဓေလမြို့	၃၁၆
ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၌ နိယတဒိဋ္ဌိဝင်ခြင်း	၇၂၁
ဥပပုဋ္ဌိပန္နဂုဏ်တော်	၆၇၃-၄
ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အလိုလို မီးလောင်ခြင်း	၅၁၉
ဥတုဇရုပ်က လှ၌ အိမ်ရှင်သဖွယ် ဖြစ်ပုံ	၁၆၁
ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို ပူဇော် ကြခြင်း	၄၉၅
ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ကို မီးသင်္ဂြိုဟ် ခြင်း	၅၁၅
ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ဆောင်ရွက်ပုံ	၅၀၀
ဥတုဇရုပ်ကလာပ်၌ ပြုလုပ်ရမည့် နည်းလမ်း	၄၄၁
ဥဒါန်းကျုံးရင့်ပုံ ရှင်းပြချက်	၃၃၂
ဥဒေနစေတီအကြောင်း	၃၁၈
ဥပဝါဏကို ဖယ်စေရခြင်း	၄၂၉
ဥပဝါဏထေရ် တန်ခိုးကြီးခြင်း အကြောင်း	၄၃၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဥ]	
ဥပဝါဏမထေရ်	၄၂၀
ဥပဋ္ဌာန သမဂ္ဂိတာ(အဓိပ္ပာယ်)	၇၀၁
ဥပါဒါန်ကြောင့် တဝဖြစ်ပုံ	၇၂၃
ဥပါဒါနပစ္စယာ တဝေါ (အဖွင့်)	၇၂၃
ဥပါဒါန် ၄-ပါး	၇၂၁
ဥပေက္ခာ ၂-မျိုး	၁၃၀
ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုရှုမှတ်ပုံ	၁၃၈

[ဇ]

ဧကံသဗျာကရဏီယ	
အမေးအဖြေ	၃၈၅
ဧဟိပဿိကဂုဏ်တော်အဖွင့်	၆၅၈
ဧဟိပဿိကပုဒ်ခွဲပုံ	၆၇၀

[ဈ]

ဈာန်ပုဒ်သဒ္ဓါ	၂၃၇-၈
ဈာနာသလောက(အကျယ်)	၆၀၂
ဈာပနေယျိကဂုဏ်တော် (အဖွင့်)	၆၅၉
ဈာပနေယျိက ပုဒ်ခွဲပုံ	၆၆၀-၁
ဈာဝါဒ ၃-ခဏ်းဖြင့် ရဟန်း ဖြစ်သူ	၅၁၃

[က]

ကကုဓာမြစ်၌ ရေသောက်ချိုး တော်မူခြင်း	၄၁၀
ကခြေသည် နတ်သမီးတို့ သူဇာဗျိုင်းမကိုပြန်ရယ် ပြုကြခြင်း	၁၀၃
ကဋိသဟမည်သုဏ်း လားရာ	၂၉၂
ကဋ္ဌဝါဟနဇာတ်ကို ဟောတော် မူခြင်း	၂၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	

ကတိကဝတ်အသစ်ပြုခြင်း	၂၂၆
ကန္တာရ ၅-မျိုး	၆၁၂
'ကပ္ပ'အရ အာယုကပ်နှင့် တဒ္ဓကပ်အဆုံးအဖြတ်	၃၁၈
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ပုဂ္ဂိုလ် ၃-မျိုး	၁၃၅
ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂-မျိုး	၁၃၄
ကမ္မပထဖြင့် မှီဝဲအပ်သော တရား ခွဲပြပုံ	၁၆၈-၉
ကမ္မဝိပါကဇ တန်ခိုးကြောင့် မြေလှုပ်ရခြင်း	၃၄၀
ကမ္မသမဂ္ဂိတာ (အဓိပ္ပာယ်)	၇၀၀
ကရေရိကုဋ်ကျောင်းတော်	၈၀
ကလေးငယ်ကို ချီထားသည့် ပရိယာယ်	၅၈၄
ကဝိမဏ္ဍန မေဒနီကျမ်း	၆၇
ကာမ ၁၁-ဘုံ	၆၀၇
ကာမတဏှာ၏နေအိမ်သဖွယ် ဖြစ်သော ဂေဟတရား ၆-ပါး	၁၄၁
ကာမုပါဒါန်အကြောင်း	၇၂၁
ကာယသင်္ဂဏိတာ=ကိုယ် အပေါင်းအသင်း ရှိခြင်း	၂၃၉
ကာယိကဝိရိယနှင့် စေတသိက ဝိရိယ အဓိပ္ပာယ်	၂၃၉
ကာဠကဏ္ဍိမည်သမျှား	၂၈၃
ကာဠိမူ မည်သူ၏ လားရာ	၂၉၂
ကိစ္စကြီးငယ်၌ မွေလျော်ခြင်း မရှိပုံ	၂၃၄
ကိစ္စကြီးငယ်များကိုပြုဆိုချက်	၂၃၄
ကိစ္စမများခြင်းသည် ကြီးပွား တိုးတက်ကြောင်း	၂၃၂

အက္ခရာစာရင်း ၁၁ မျက်နှာ

[၈]

တိရစ္ဆာန်အာယုဒ (ကောင်း)	၆၄၆
တိရစ္ဆာန်အာယုဒ (ကောင်း) အစား	
ကြီးပုံ	၆၆၀
ကုက္ကုဋ္ဌမည်သူ၏ လားအု	၅၉၅
ကုက္ကုဋ္ဌမည်သူ (= မင်းသားမင်း)	
အကြောင်း	၆၅၅
ကုဋ္ဌနတ်သန်ဂေလား သိန်း	
(ဆရာမတ်များ)	၄၀၄
ကုဋ္ဌမည်သူနှင့်မကောင်း	
ကျိုး	၈၀၃-၅
ကုလသတ္တန်ဟုလည်းခေါ်	၁၄
ကုသကတိပျဉ်	၇၅၆
ကုသိနာရုံ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရာ	
အကြောင်း ၃-ပါး	၄၀၉
ကုသိနာရုံပျဉ်၏ အမည်	
ဟောင်း	၄၅၆
ကုသိနာရုံပျဉ်သို့ရောက်ခြင်း	၄၀၇
ကုသိနာရုံ မလ္လမင်းထို့	
သတ္တိသွေး	၅၂၉
ကုသိနာရုံသို့ ကြွတော်မူခြင်း	၃၉၃
ကုသိလ် ဆုတ်ယုတ်စဉ်	
လောမနုဿ၊ ဒေါမနုဿ၊	
ဥပေက္ခာ	၁၃၀-၁၆၀
ကုသိလ်တိုးပွားစဉ်	
လောမနုဿ၊ ဒေါမနုဿ၊	
ဥပေက္ခာ	၁၃၀-၁၆၀
ကုသိလ်မူများလောမနုဿထို့	
စုတေခါနီး၌ မကြွတော်မူ	၆၅
ကုယနာ (အစိပျိုလ်)	၁၅၀
ကုသိနာရုံသို့ ကြွတော်မူခြင်း	၅၀၀
ကုသိနာရုံ ကုသိနာရုံသို့	၁၀

အက္ခရာစာရင်း ၈၁ မျက်နှာ

[၈]

ကောသလမင်းကြီး စစ်ကု	
တော်ရန် သွားခြင်း	၃၆
ကောသလမင်းကြီး မလ္လိကာ	
အိမ်လွှား၍ တော်မူခြင်း	၃၅
ကောသလမင်းကြီး မလ္လိကာ	
နတ်ဂုဏ်ခြင်း	၃၆
ကောသလမင်းကြီး သာဓကီ	
မင်းသား၏ တော်မူ	၁၆
ကောသလမင်းကြီး သာဓကီ	
နှင့် ရုပ်ပိုင်းရန်ပိုင်း	၁၀
ကောသလမင်းသာ သူ	
သူတော်ချင်း နှစ်ယောက်	၈
ကောသလမလ္လိကာနှင့် မလ္လိကာ	
မလ္လိကာ၏အကြောင်း	၄၅
ကောသလမလ္လိကာကို မကောင်းကြီး	
စေတု	၁၀၇
ကောင်းကင်ကို မြေသို့	
မှတ်တမ်း	၄၃၄
ကောင်းချီး ပေးလေ့ရှိ	
မြေလှုပ်ခြင်း	၃၄၁
ကောင်းခြင်း ၃-ပါး (လောမနုဿ၊	
ဆိုင်ရာ)	၆၄၁
ကောင်းမှုတန်ဖိုး ချီးမြှင့်	
မြေသို့ခြင်း	၃၃၀
ကိုယ်စားသွန် ၅-မျိုး	၁၆၃-၆
ကိုယ်စားသွန်ကြီးများ	၃၀၀
ကိုယ်စားသွန်စားခြင်း ၅-မျိုး	၅၃၄
လောမနုဿ၊ သူတော်	
သိမ်းခြင်း မြေသို့	၅၀၁
လောမနုဿ၊ သူတော်	
သိမ်းခြင်း မြေသို့	၁၅၀

အက္ခရာစဉ် ဓာမျက်နှာ

[က]

ကျောင်းပရိဝုဏ်မှ လွန်၍
 စိတ်မသွားစေသော ရဟန်း ၁၇၇
 ကြေးမုံတရား ၄-ပါး ၂၉၅
 ကြွတ်အထပ်ထပ်၌ ဓာတ်တော်
 ဌာပနာခြင်း ၅၄၁-၂
 ကြောင်ကျောက်၏ သဘာဝ ၇၀၅
 ကျွန်မသမီးမှ မိဖုရားခေါင်ကြီး
 ဖြစ်လာခြင်း ၁၉
 ကျွန်းကြီး ၄-ကျွန်း ၆၀၅-၆

[ခ]

ခဏိက ဗလသမာပတ် ၃၁၀
 ခဏိက မရဏ ၇၃၅
 ခန္ဓာကိုယ်၌သာ စိတ်ကို
 ထားသော ရဟန်း ၁၇၈
 ခန္ဓာ ၅-ပါး ဝိပဿနာလင်္ကာ ၇၆၅-၆
 ခုဒ္ဒါနုဒုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ် ၂၂၈
 ခုနစ်နေ့ ဘုရားရှိခိုးလင်္ကာ ၅၅၀
 ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့
 ဓာတ်တော်တောင်းခြင်း ၅၂၇
 ခုရဘဏ္ဍပရိယာရဏ သိက္ခာပုဒ် ၅၀၉
 ချစ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်း ၁၂၂-၃
 ချစ်ခြင်းမုန်းခြင်းကြောင့်
 ဣဿာမစ္ဆရိယဖြစ်ပုံ ၁၁၉
 ချောင်းရေနောက်ရာမှ
 ကြည်လာခြင်း ၃၉၅
 ခြေတော်အစုံ ထင်းပုံတွင်းမှ
 ထွက်လာခြင်း ၅၁၇
 ခြေတော်ရာ ချထားခဲ့ပုံ ၅၃၀
 ခွေးအကျင့်(ကုဏ္ဍုရဝတ)
 အကြောင်း ၇၂၂

အက္ခရာစဉ် ဓာမျက်နှာ

[ဂ]

ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော် ၈၀
 ဂိဇ္ဈကုဋိတောင်၏အနက် ၁၉၈
 ဂိရိဘဏ္ဍမဟာပူဇာသဘင် ၂၅၈
 ဂီတဝါဒီတို့ကို ဘုရားရှင်
 ချီးမွမ်းခြင်းအကြောင်း ၇၅
 ဂုဏ်ကြီးသူကို ကိုးကားသော
 စကားကို ဝေဘန်နည်း ၃၇၉
 ဂုဏ်တော်အကျဉ်းချုပ် ၂-မျိုး ၆၃၀
 ဂုဏ်တော်အကျဉ်းချုပ် ၄-မျိုး ၆၃၂
 ဂေဟသီတ အဓိပ္ပါယ် ၁၄၁
 ဂေဟသီတ ဒေါမနုဿဝေဒနာ
 ဖြစ်ပုံ ၁၄၃
 ဂေါပကနတ်သားဝတ္ထု ၈၂
 ဂေါပိကာမင်းသမီး ၈၇
 ဂေါဝတ (နွားအကျင့်)
 အကြောင်း ၇၂၂

[င-စ]

ငိုကြွေးသောအားဖြင့်
 မြေလှုပ်ခြင်း ၃၄၁
 စက်လက်နက်နှင့် တူသောညွှန်
 ၂-ပါး ၇၆၁
 စက္ခု, မနု ၂-မျိုးရ၌ အာရုံတင်ပုံ ၇၁၀
 စကား ၆-ခွန်း ၅၇၆
 စကားနိမိတ် အရိပ်အရောင်
 ပြခဲ့ရာ အရပ် ၁၅-ဌာန ၃၆၃
 စကားပြောမှု၌ မွေ့လျော်ပုံ ၂၃၄
 စကားမမျှားခြင်းသည်
 ကြီးပွားတိုးတက်ကြောင်း ၂၃၃
 စကြဝတေးမင်း၏အံ့ဖွယ် ၄-ပါး ၄၅၂
 စကြဝတေးမင်း၏ ဥတုဇရုပ်
 ကလာပ်၌ ဆောင်ရွက်ပုံ ၅၀၀

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၈]

စကြဝဠာတောင်ကြီး	၆၀၆
စစ်တိုက်လျှင် ကုသိနာရုံမင်းတို့	
အောင်နိုင်မည့်အကြောင်း	၅၂၉
စစ်ပုံနှင့် တာဝံတိ သာနတ်တို့	
ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြစ်ပုံ	၁၈၇
စစ်မထွက်ရန် အမတ်တို့	
လျှောက်ထားတတ်ပုံ	၃၇
စည်းစိမ်ပျက်မှု (သီလမဲ့သည့်)	
ဖြစ်တတ်ပုံ	၂၇၇
စည်းစိမ်ပျက်လျှင်းစသော	
လင်္ကာ	၂၇၇
စည်းဝေးအပြီး နောက်ချန်	
နေခဲ့ခြင်း၏ အပြစ်များ	၂၁၃
စည်းဝေးတိုင်ပင်မှု မပြုခြင်း	
ကြောင့် ပျက်စီးတတ်ပုံ	၂၀၂
စတုတ္ထ အပရိဟာနိယတရား	
အဓိပ္ပာယ်	၂၂၈
စတုတ္ထ အမေးအဖြေ	၁၂၄
စတုတ္ထ ကြီးပွားကြောင်းတရား	၂၁၇
စတုတ္ထ ကြီးပွားကြောင်း	
တရား ခုနစ်ပါး	၂၄၁
စတုမဇုတင်းမှ အဇ္ဇေ ထွက်	
အောင် ပူပုံ	၅၂၅
စန္ဒကူး ထင်းပုံပမာဏ	၅၂၁
စန္ဒပမအကျင့်	၅၁၃
စမ္မဝေမမြင်းနှင့်တူသူ	၈၅-၆
စရဏ ၁၅-ပါး	၅၇၂
စရပ်ကြီး၌ တာဝန်အသီးသီး	
ခွဲထားပုံ	၁၀၁
စရိတ (စရိုက်အကျယ်)	၆၀၁
စာပါလစေတီ၌ အာယုသခါရ	
လွှတ်တော်မှုခြင်း	၃၂၈

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၉]

စာပါလစေတီ၌ မာရ်နတ်	
လျှောက်ထားပုံ	၃၅၉
စိတ်ကြိုက်အမျိုး၌ မတေ့မဝေ	
ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း	၁၈၉
စိတ်ရှင်လန်းအောင် ပွားသော	
ဘာဝနာ	၆၈၇
စိတ်ဝမ်းကွဲအောင် ပြုလုပ်ခြင်း	၂၁၈
စိတ်ဝမ်းကွဲစေခြင်းဥပါယ်	၂၁၄
စိတ်သည် နာမ်တရား၌ ပဓာန	၇၀၂
စိတ္တလတာဥယျာဉ်ဖြစ်ပုံ	၁၀၁-၂
စိတ္တသင်္ဂဏိကာ = စိတ်အပေါင်း	
အသင်းရှိခြင်း	၂၃၉
စုတူပပါတဉာဏ်	၇၄၈
စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည်ဝတ္ထု	၃၉၀
စူဠအနာထပိဏ်သုဋ္ဌေးအိမ်၌	
ရဟန်းတော် ၅၀၀-နေစဉ်	
ဆွမ်းစားတော်မှုခြင်း	၁၁
စူဠာမဏိစေတီ	၅၃၃
စေတနာသမင်္ဂီတာရှင်းချက်	၇၀၀
စေတသိက်ကြောင့် စိတ်ဖြစ်ပုံ	၇၀၈
စေတီအထပ်ထပ်၌ ဓာတ်တော်	
ဌာပနာခြင်း	၅၄၁-၂
စေတီစောင့်ခြင်းအကျိုး	၄၃၁
စေတီတော်စောင့်နတ်	၄၃၁
စေတီထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၄-မျိုး	၄၄၃
စေတီပုထိုး ၁၀-ဆူ	၅၃၅
စောင့်ရှောက်မှုနှင့် လုံခြုံစေမှု	
အထူး	၂၁၁
စောင်းသံကို တရားရှင် ချီးမွမ်း	
ခြင်း အကြောင်း	၇၅
စွဲမြဲသောသတိနှင့် ပြည့်စုံသော	
မထေရ်သုံးပါး	၂၄၀

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[တ]

တဏှာဆန္ဒ၏အကြောင်းရင်း	၁၂၄
တဏှာဆန္ဒကြောင့် ချစ်ခြင်း	
မုန်းခြင်းဖြစ်ရပုံ	၁၂၂-၃
တဏှာဆန္ဒ ၅-ပါး	၁၂၃
တဏှာနှင့် ကာမုပါဒါန်အထူး	၇၂၁
တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါန်(အဖွင့်)	၇၂၀
တတိယ အပရိဟာနိယတရား	
အဓိပ္ပာယ်	၂၂၆
တတိယအမေးအဖြေ	၁၂၂
တတိယကြီးပွားကြောင်းတရား	၂၀၄
တတိယကြီးပွားကြောင်းတရား	
ခုနစ်ပါး	၂၃၆
တန်ခိုးကြီးနတ်တို့ သိမ်းပိုက်	
မြေ၌ တန်ခိုးကြီးလူတို့	
အိမ်ဆောက်ခြင်း	၂၈၀
တန်ခိုးငယ်နတ်တို့ သိမ်းပိုက်	
မြေ၌ တန်ခိုးငယ်လူတို့	
အိမ်ဆောက်ခြင်း	၂၈၀
တန်ခိုးရှင်တို့ ဘိညာဉ်စွမ်းအား	
ဈာန်ကစားနှင့်(ချီလင်္ကာ	
အဖြေ)	၃၃၇
တန်ခိုးသေးသော နတ်ခန္ဓာ	
သည် အနာဂါမိဖိုလ်ကို	
မဆောင်နိုင်ပုံ	၈၇
တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နှင့်	
လကယ်နေ၌ အဂသာဝက	
၂-ပါး ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း	၃၁၆
တပည့်က ဆရာကို သတိပေး	
သောဝတ္ထု	၁၄၈
တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါး	၆၃၈
တရားဂုဏ်၌ မတုန်မလှုပ်	
ကြည်ညိုခြင်း	၂၉၆

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[တ]

တရားစကားပြောခြင်းကြောင့်	
စကား၌ မွေ့လျော်သည်	
မမည်ပုံ	၂၃၄
တရားတော် ၁၀-ပါး	၆၄၁
တရားနှင့်လျော်စွာကျင့်လျက်	
ဘုရားရှင်ကို ပူဇော်ခြင်း	၄၂၂
တရားဝိနည်းသည် ဆရာဘုရား	
ဖြစ်ခြင်း	၄၇၆-၇
တာဝတိံသာနတ်နှင့်	
လိစ္ဆဝီမင်းများ	၁၀၃
တာဝတိံသာဘုံ၌ပင် ဗြဟ္မာ	
ဖြစ်ကြသော နတ်များ	၈၇
တိဏသကာဝင်နှင့် နဋ္ဌသကာဝင်	
မည်ကြပုံ	၄၀
တိတ္ထိဆရာကြီး ၆-ဦး	၄၆၆
တိတ္ထိတပည့်တို့၏ လာဘ်ကောင်း	
အယူအဆ	၄၇၂
တိတ္ထိယ ပရိဝါသ်	၄၇၀
တိပိဋက စုဋ္ဌာဘယထေရ်	၂၄၁
တိဿထေရ်(သေနဝါသီ)	၂၅၅
တုဋ္ဌမည်သူ၏ လားရာ	၂၉၂
တုတ်, ဓား ဆောင်ရသော	
ချမ်းသာနှင့် မဆောင်	
ရသော ချမ်းသာ	၁၈၇
တေဇောဓာတ်မီး လောင်	
ကျမ်းခြင်း	၅၁၉
တေဇောဓာတ်သည် ရုပ်တရား၌	
ပဓာန	၇၀၂
တေပရိဝဂ္ဂဓမ္မဒေသနာ	
(အဓိပ္ပာယ်)	၇၆၃
တေမာသိက ပဋိပဒါ=သုံးလ	
ကျင့်စဉ်ကို ကျင့်ပုံ	၁၄၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[တ-ထ]	
တောကျောင်း၏ အကျိုး	၂၂၉
တောကျောင်း သတ်မှတ်ချက်	၂၂၉
တောသွက်ရဟန်း၏ ရိုင်းပြသော စကား	၅၀၆
တောသားအဖိုးအိုင်ထွေ	၅၇၇
တောင်ရုံ ၇-လုံး	၆၀၄-၅
တွေတွေဝေဝေဖြင့် (သီလမဲ့သူ) သေတတ်ခြင်း	၂၇၈
လပ်ထပ်သော ယာဂု(လုပ်ပုံ)	၅၀၈
လမ်းလုပ်နှင့် ပါးစပ် တန်ရုံသာ စားရပုံ	၁၆၀
ထေရဝါဒ	၃၈၇

[ခ]

ဒက္ခိဏေယျဂုဏ်တော်(အဖွင့်)	၆၈၀
ဒဏ်ကင်းလို့လျက် ဒဏ် မကင်းခြင်းအကြောင်း	၁၁၀
ဒမိဋ္ဌဘာသာ(စကား)	၆၄၆
ဒသဗလဉာဏ်တော်	၇၄၇
ဒါယကာ က မြတ်သောနတ် ဖြစ်၍ ဆရာရဟန်းက ယုတ်နိမ့်သောနတ် ဖြစ်ပုံ	၈၃
ဒိဋ္ဌပါဒါန်အကြောင်း	၇၂၁
ဒီသကာရာယနအား စစ်သေနာပတိရာထူးပေးခြင်း	၃၄
ဒီသကာရာယနသည် ပိဋုဋ္ဌူဘ အား မင်းပြုလုပ်စေခြင်း	၃၅
ဒီသဘာဏက အဘယထေရ်	၂၄၀
ဒုက္ခလက္ခဏာ လင်လွယ်ခြင်း	၇၆၄
ဒုက္ခလက္ခဏာဖြင့် အနတ္တကို ဟောခြင်း	၇၆၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ခ]	
ဒုတိယ အပရိဟာနိယတရား အဓိပ္ပါယ်	၂၂၅
ဒုတိယ အမေးအဖြေ	၁၁၈
ဒုတိယကြီးပွားကြောင်းတရား	၂၁၂
ဒုတိယ ကြီးပွားကြောင်း တရား ခုနစ်ပါး	၂၃၂
ဒုဿီလနှင့် ငါးပါးသီလ	၅၀
ဒေသနာဉာဏ်၏ အာနုဘော် ကြောင့် မြေလှုပ်ခြင်း	၃၄၁
ဒေါဏဂဇ္ဇိတတရား	၅၃၁
ဒေါဏပဏ္ဍား စွယ်တော်ကို ခိုးခြင်း	၅၃၂
ဒေါဏပဏ္ဍား ဓာတ်တော် ဝေခြင်း	၅၃၀
ဒေါမနဿ ၂-မျိုး	၁၂၉
ဒွါရ ၂-မျိုး၌ အာရုံထင်ပုံ	၇၁၀

[ဓ]

ဓမ္မအရ ၅-မျိုး	၇၄၁
ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ် (မှတ်ဖွယ်)	၇၅၈
ဓမ္မစကြာအရကောက်	၇၆၀
ဓမ္မစကြာဟောချိန်	၇၅၉
ဓမ္မစကြာဟောရာ၌ မြေလှုပ်ခြင်း	၃၄၁
ဓမ္မ ၁၀-မျိုး	၆၄၁
ဓမ္မနွယ်ဉာဏ်ဖြင့် အရှင် သာရိပုတ္တရာ သိပုံ	၂၇၀
ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်	၇၄၁
ဓမ္မပဒကုမ်းလာ သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်ဝတ္ထု	၄၇၃
ဓမ္မပူဇော်သော အမြတ်ဆုံး ပူဇော်ခြင်း မည်ပုံ	၄၂၆

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဓ-န]

ဓမ္မမစ္ဆရိယနှင့်မကောင်းကျိုး	၁၁၄-၈
ဓမ္မရတနာခဏ်း	၅၅၃
ဓမ္မာဒါသ=ကြေးမုံတရားကို	
ဟောတော်မူခြင်း	၂၉၅
ဓမ္မာနုဓမ္မရှင်းချက်	၄၂၇
ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာ	၆၆၂
ဓမ္မာနုဿတိဘာဝနာအကျိုး	၆၆၄
ဓမ္မိယလဘက်ကို သီလရိုသ်တို့နှင့်	
ဝေငှသုံးသင့်ပုံ	၂၄၅
ဓာတ်ချောက်ချားအင်	
(လင်္ကာအဖြေ)	၃၃၆
ဓာတ်တော်အဆူဆူကဲ့ရဲ့ပုံ	၅၂၀
ဓာတ်တော်အားလုံး	
ရာဇဂြိုဟ်သို့ ဆောင်ခြင်း	၅၄၀
ဓာတ်တော်ခြင် ပြည်တောင်းကို	
ဒေါဏပုဏ္ဏား ရခြင်း	၅၃၄
ဓာတ်တော်စေတီ ပူဇော်ခြင်း	၅၃၅
ဓာတ်တော်တိုက်ကို	
အသောကမင်း တွေ့ခြင်း	၅၄၈
ဓာတ်တော်တိုက်ကြီး တည်ပုံ	၅၃၉
ဓာတ်တော်ပမာဏနှင့်	
အရောင်များ	၅၂၀
ဓာတ်တော်များကို ဆောင်ယူပုံ	၅၂၂
ဓာတ်တော်များကို ဝေပုံ	၅၂၃
ဓာတ်တော်ရှစ်စုံ ခွဲဝေခြင်း	၅၃၁
နက္ခလပိတာနှင့် ဇနီး	
အထက်မဂ် ၃-ပါးရခြင်း	၅
နက္ခလပိတာနှင့်ဇနီး ပရိနိဗ္ဗာန်စံပွဲ	၆
နက္ခလပိတာနှင့်ဇနီး	
သောတာပန်ဖြစ်ခြင်း	၃
နဂါးပြည်သို့ မဟာနာမမင်းကို	
ဆောင်ယူခြင်း	၄၁

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[န]

နက်နဲသောတရားကို မသိနိုင်ခြင်း	
အကြောင်း	၇၂၀
နည်းလမ်းမှန်သူကို နတ်များ	
ကူခြင်း	၅၃၀
နမော တဿ ဂါထာဖြင့်	
သိကြားမင်း ဥဒါန်းကျူးပုံ	၁၉၅
နတ်ခန္ဓာကိုယ် ကမ္မဇရုပ်လွှမ်းပုံ	၁၆၁
နတ်အစေအပါးဖြစ်ပုံ	၇၉
နတ်စန္ဒကူးမုန်(နှင့်စပ်၍	
မှတ်ဖွယ်)	၄၂၃
နတ်တို့ စောင့်ရှောက်၍	
ကောင်းကျိုးရခြင်း	၂၈၆
နတ်တို့အလို့နှင့် မလ္လာမင်းတို့	
အလို ကဲ့ပြားပုံ	၄၉၇
နတ်တို့၏ အဓိဋ္ဌာန်	၅၁၆
နတ်တို့၏ သားမယား	
စသည်ဖြစ်ပေါ်ပုံနှင့်	
အလုပ်ကိစ္စများ	၇၈
နတ်တို့ စောင့်ရှောက်ခြင်း	
မရှိက အနာရောဂါ	
ဖြစ်ပွားတတ်ပုံ	၂၁၃
နတ်တို့ စောင့်ရှောက်မှု	
ရရန်နည်း	၂၁၀
နတ်တို့သေသော် အသေကောင်	
မကျန်ပုံ	၁၆၁
နတ်တူရိယာတို့ဖြင့် ပူဇော်	
ခြင်း(၌ မှတ်ဖွယ်)	၄၂၃
နတ်နှင့် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၃၅
နတ်ဗြဟ္မာတို့ ငိုကြွေးပုံ	၄၉၂-၃
နတ်ဗြဟ္မာတို့ စုဝေး	
ရောက်ရှိကြပုံ	၄၂၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[န]	
နက်ဖြူဟောများ ပူပန်ကြပုံ	၄၃၃
နတ်တိလူး ပူးသကို ကုသပုံ	၅၉
နတ်ဗိဇ္ဇာများဖြစ်ပုံ	၇၈
နတ်များအတွက် ဝေဒနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း ထင်ရှားခြင်း	၁၃၁
နတ်များအား ဗလိနတ်စာ ပေး၍ တိုးတက်ပုံ	၂၁၀
နတ်ရံရွှေမောင်းမဖြစ်ပုံ	၇၉
နတ်သမီး သတိပေး၍ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း	၁၅၂
နတ်သား နတ်သမီး ဖြစ်ပေါ် လာပုံ	၇၈
နန္ဒတပည့်	၃၉၇
နန္ဒာကန် ဖြစ်ပုံ	၁၀၁-၂
နန္ဒာမည်သူ၏ လားရာ	၂၉၂
နဝမ, ဒသမ, ကောဒသမ အမေးအဖြေ	၁၆၂
နဝမာသိကပဋိပဒါ=ကိုးလ ကျင့်စဉ်ကို ကျင့်ပုံ	၁၄၇
နာဂထေရီမကြီး၏ တန်ခိုး	၂၆၀
နာဂထေရီ၏ ရဲရဲတောက် နှလုံးရည်	၂၆၂
နာဂမုဏ္ဍကျွန်းမ	၁၇
နာဂါဒလောကီတ=ဆင်ပြောင် ပြန်ကြည့် စေတီတော်	၃၇၆
နာဠပုတ္တရာရာကြီး၏ ပုဏ္ဏ	၅၈၀
နာတိကရူ၏ အကြောင်း	၂၈၈
နာတိကဇ္ဇာသို့ ကြွတော်မူခြင်း	၂၉၁
နာနာမိမုတ္တိကဉာဏ်တော်	၇၄၈
နာမဂ္ဂပပဝဟာ သဗ္ဗာယဘနံ (အဖွင့်)	၇၀၆
နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကြောင်း	၁၃၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[န]	
နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာ ၃-ပါးဖြင့် ဟောသော သုတ်များ	၁၃၉
နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းပုံ ၃-မျိုး	၁၃၅
နာမ်တရားကို ဝိပဿနာရှုပုံ	၁၃၅-၇
နာဠကရူ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း	၃၁၆
နာဠန္ဒမြို့သို့ ကြွတော်မူခြင်း	၂၆၈
နိကဋ္ဌမည်သူ၏ လားရာ	၂၉၂
နိဂြောဓသာမဏေ	၅၄၅
နိပေသိကတာ အဓိပ္ပါယ်	၁၇၀
နိဗ္ဗာန်ကို သမဏ ဗြာဟ္မဏတိုင်း မရနိုင်	၁၈၃
နိဗ္ဗာန် မျက်မှောက် မပြုဘူး၍ ဝဋ်ဆင်းရဲ မပြတ်ပုံ	၆၅၉
နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတရား	၄၆၇
နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပညတ် တရားအကြောင်း	၁၄၅
နိမိတ် အရိပ်အရောင် ပြတော်မူခြင်း	၃၁၇
နိယတဒိဋ္ဌိကြီး ၃-ပါးသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဝင်သည်	၇၂၁
နိယျာနိကတရား မိစစ်ချက်	၄၆၇
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်	၇၄၁
နိရောဓသမာပတ်ကို ဘုရားရှင် ဝင်စားပုံ	၄၈၃
နိရောဓသမာပတ် (ဝိမောက္ခ)	၃၅၆
နေက္ခမ္မတရားများ	၁၄၀
နေက္ခမ္မာဝိတအဓိပ္ပါယ်	၁၄၁
နေက္ခမ္မသိတဒေါမနဿ- ဝေဒနာ ဖြစ်ပွားပုံ	၁၄၅

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၈]

နေမိတ္တိကတာအဓိပ္ပါယ် ၁၇၁

နောက်ဆုံးဘုရားရှင်၏
ကြွင်း ၄၇၆-၄၇၅

နောက်ဆုံးဘုရားရှင်၏
မိတ်ကြားတော်မူချက် ၄၈၀

နောက်ဆုံး မျက်မှောက်
ထာဝက ၃-ပါး ၄၇၁

နောက်ဆုံးမှ တရားနာရစေ
သည့် ကုသိုလ် ၄၆၂-၃

နို့ ရေဖြင့် ပိဋုဋ္ဌူသနေရာကို
ဆေးခြင်း ၂၂

နိုးကြားခြင်းသည် ကြီးပွား
တိုးတက်ကြောင်း ၂၃၃

နံသာ ၄-မျိုး ၅၂၁

နွားအကျင့်ကြောင့် နွားဖြစ်သူ ၇၂၀

နွားအကျင့် (= ခေါ်ဝတ်)
အကြောင်း ၇၂၂

နုလုံးမလာယာခြင်း ၂-မျိုး ၁၅၉

နွတ်အကျင့် ၂-မျိုး ၁၆၃-၆

[၉]

ပကတိမြေ၌ နယ်များ စပ်
တည့်နိုင်ပုံ ၁၃၀

ပကိဏ္ဍကဓေသနာ ၃၀၄

ပင်လယ်နတ်ကသိမ်း
အကြောင်း ၁၁၅

ပစ္စတ္တံ ဝေဒိသုဂ္ဂဟိတေဘိ'
(အပိုင်) ၆၆၀

ပစ္စဝေက္ခဏသမာဓိ ၂-မျိုး ၁၆၆

ပစ္စကပ္ပဒ္ဓသဘာဝတို့ သင်္ကေ
မုဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန် ပင်ပိုင် ၁၅၁

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၉]

ပစ္စိမသာဝက ၃-မျိုး ၄၇၃

ပဉ္စမအပဒိတာနိယတရား
အဓိပ္ပါယ် ၂၂၉

ပဉ္စပဏ-ပေ.အပြေ ၁၂၆

ပဉ္စမ ကြီးပွားကြောင်းတရား ၂၀၈

ပဉ္စမ ကြီးပွားကြောင်းတရား
ခုနစ်ပါး ၂၄၂

ပဉ္စသီခ၏ စောင်းလံကို ချိုးမှုမ်း
တော်မူပုံ ရှင်းချက် ၇၅

ပဉ္စသီနေတ်သား၏
စောင်းချင်းဂါထာများ ၆၇

ပဉ္စသီနေတ်သားအား
ဆုပေးခြင်း ၁၉၅

ပညာ၏ အဓိပ္ပါယ် ၂၆၇

ပညာ၌ တည်၍ နှစ်စေအပ်
သော စိတ်၏အဓိပ္ပါယ် ၂၆၇

ပဋ္ဌမ ကြီးပွားကြောင်းတရား
ပဋ္ဌနဂါမသည် ပါဠိနားမြို့

ဖြစ်နိုင်ပုံ ၁၃၀

ပဋိစ္စသမုပ္ပါင် ၃-ခုစာ
(ပါဠိအနက်) ၆၉၀

ပဋိစ္စသမုပ္ပါင်တရား ၆၈၉

ပဋိစ္စသမုပ္ပါင်တော်နှင့်
အချိုး ၆၉၂-၇၉၉

ပဋိပစ္ဆန္နပ္ပာ. သင်္ဂါယ
အပေးအပို့ ၃၀၅

ပဋိပဇနပုပ္ဖိ ပဋ္ဌာဂါထာတော် ၇၃၂

ပဋိပဇနသကန္တ ၃၂၆

ပဋိပဇနာပိုင်၏ အပေးအပို့ ၃၀၅

ပဋိပစ္ဆန္န ပဋိပစ္ဆန္နခြင်း ၃၄၀

ပဋိပဇနာပုပ္ဖိသင်္ဂါယ ၃၃၀

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၁၀]

ပဋိသန္ဓေသုခကား
(အရှင်အာနန္ဒာ)ပြောပုံ ၄၅၁

ပဋိသန္ဓေသုခကား
(စကြာဝတေးမင်း)ပြောပုံ ၄၅၅

ပဋိသန္ဓေဒါဏ်လေးပါး ၇၃၉

ပဏ္ဍိတဗုဒ္ဓကမ္ဘာကြောင်း ၁၀၂

ပတောဒသုတ်အကျဉ်း ၈၅-၆

ပဓာနအချုပ်တရား ၂-ပါး ၇၀၂

ပန်းကုံးစွပ်ပုံ ၁၀၇

ပန်း ၅-မျိုးဖြင့် ပူးစော်ခြင်း ၅၂၁

ပပဉ္စသညာကြောင့် ဝိနိစ္ဆယ
ဝိတက်ဖြစ်ရပုံ ၁၂၆

ပပဉ္စသညာ သံသရာခွဲတရား ၁၂၆

ပရမတ္ထအားဖြင့် အလုပ်
၆-မျိုးသာရှိပုံ ၇၀၃

ပရိတ်ရွတ်ရန် အစီအမံ မှတ်ဖွယ် ၅၈

ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီး၌ အများဆုံး
ဟောသောတရား ၂၆၅

ပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် ပရိကမ်ပြုပုံ ၄၈၃

ပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် တရားဖြစ်စက
မာရ်နတ်လျှောက်ခြင်း ၃၅၇

ပရိနိဗ္ဗာန်စံ၍ မြေလှုပ်ခြင်း ၃၄၁

ပရိနိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး ၄၈၆

ပရိနိဗ္ဗာန်(တရားရှင်)စံတော်
မူခြင်း ၄၈၂

ပရိတောဂဏန္ဓ ၁၂၃

ပရိယတ်တရား၏ လုပ်ငန်းစဉ်
၂-ဆင့် ၆၄၃

ပရိယတ်တရား၌ မဂ္ဂဂုဏ် ၆-ပါး
ရရှိပုံ ၆၆၅

ပရိယတ္တိခမ္မ၏ ပြုအပ်သော
တရားအကျဉ်းချုပ် ၆၄၂

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၁၀]

ပရိယတ္တိဗဟုသုတရှိသူ ၄-မျိုး ၂၃၈-၉

ပရိယောသနဆန္ဒ ၁၂၃

ပရိသတ်အလယ်၌ (သီလမဲ့သူ)
ညှိုးငယ်ရခြင်း ၂၇၈

ပရိသတ်တို့ မလိမ္မာသေးသမျှ
ပရိနိဗ္ဗာန်မစံသေး ၃၅၈

ပရိသတ်တို့ လိမ္မာကြ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်
စံရန် လျှောက်ခြင်း ၃၂၃

ပရိသတ် ရှစ်ပါး ၃၄၂

ပသာဒသဒ္ဓါ (အဓိပ္ပာယ်) ၂၃၇

ပသေနဒိကောသလမင်း
ဗန္ဓုလကို ကြိုဆိုခြင်း ၁၀

ပါဠိလိပုတ်ပြည်တည်ခြင်း ၂၈၀

ပါဠိလိပုတ်မြို့၏ ဘေး ၃-မျိုး ၂၈၂

ပါဠိလိရွာသားတို့ကို ဟောသော
တရား ၂၇၂

ပါဏာတိပါတ စသော ရန်သူ
၅-ပါး ၄၂၇

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ
အကြောင်း ၁၆၃

ပါဒသိကဘာသာ(စကား) ၆၄၇

ပါဝါပြည်နှင့် ကုသိနာရုံ
၃-ဂါဝုတ်သာဝေးခြင်း ၄၁၉

ပါဝါပြည်မှ ကုသိနာရုံပြည်သို့
၅-ထောက်နား၍ကြွရခြင်း ၄၁၉

ပါဝါပြည်သို့ကြွလာတော်မူခြင်း ၃၉၀

ပါဟုနေယျဂုဏ်တော်(အဖွင့်) ၆၇၉

ပိဋကတ်ပျောက်ကွယ်ရာ၌
ဖြစ်မည့်အပြစ်များ ၅၁၂

ပိဋကတ်များကွယ်ပျောက်နိုင်ပုံ ၅၁၂

ပိဋကတ် ၃-ပုံ၏အကျဉ်းချုပ်
ပြဆိုသောသဘော ၆၄၂

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၀]

ပိဏ္ဍပါတ်ခုတင်ဆောင်ဟုခေါ်ပုံ ၁၄၈
ပိဏ္ဍာခေါ်သော သိမ်မွေ့သော

လောဘတရား ၁၄၄

ပုဏ္ဏသမလ္လမင်းသား၏ ထူးခြား

သော သဒ္ဓါ, စေတနာ ၄၀၆

ပုဏ္ဏသမလ္လမင်းသားဝတ္ထု ၄၀၁

ပုညာဘိသင်္ခါရဖြစ်ပုံ ၆၉၈

ပုဏ္ဏတက္ကတန်းအကြောင်း ၇၂၁

ပုနဗ္ဗသုရဟန်း ၂၂၇

ပုဗ္ဗေဒါသာနုဿတိညဏ် ၇၄၈

ပိုလ်တထောင်တင်လေး၏

အစွမ်းသတ္တိများ ၂၀

ပြည်တောင်းကို ဒေါဏပုဏ္ဏား

ရခြင်း ၅၃၄

ပြုံးပြုံးမှတ်ဖွယ် ပကိဏ္ဍက

အဓိပ္ပါယ် ၃၈၄

[၁]

ဖဿ၏ စွမ်းရည် ၇၁၃

ဖဿပဉ္စမက တရားတို့ကို

သိမ်းဆည်း ရှုမှတ်ပုံ ၁၃၅

ဖဿပဉ္စမကယူပုံ ၁၃၆

ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ (အဖွင့်) ၇၁၄

ဖဿဖြစ်ခြင်းအကြောင်း ၃-ပါး ၇၁၂

ဖားနတ်သားဝတ္ထု ၆၁၃

ဖိုလ်ဟူသော ပညတ်တရား

အကြောင်း ၁၄၅

ဖြားယောင်းမှု၏ အဓိပ္ပါယ် ၂၁၄

ဖြူစင်သောကုသိုလ် ရှင်းချက် ၉၁

ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၅-ရက်မြောက်

ကိုအမှတ်ရနိုင်သောမထေရ် ၂၄၀

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၁]

ဗန္ဓုလ၏ စွမ်းအား ၉

ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိ တရား

စီရင်ခြင်း ၂၉

ဗန္ဓုလစစ်သေနာပတိနှင့်ဇနီး

မလ္လိကာတို့ အကြောင်း ၂၄

ဗန္ဓုလနှင့်သားများကို မင်း

ပရိယာယ်ဖြင့်အသတ်ခိုင်းပုံ ၃၀

ဗန္ဓုလ မိဘစကားနားထောင်ပုံ ၁၀

ဗန္ဓုလမင်းအဖြစ် တောင်တ

နေသည်ဟု ဂုံးတိုက်ခြင်း ၃၀

ဗန္ဓုလမင်းသား ၈

ဗန္ဓုလရေကန်စောင့်များကို

ဖယ်ရှား၍ မလ္လိကာနှင့်

ရေချိုးကြခြင်း ၂၆

ဗလဝဝိပဿနာအဆင့်သို့

ရောက်ပုံ ၁၃၇

ဗဟုသုတရှိသူ ၂-မျိုး ၂၃၈-၉

ဗဟုသုတရှိသူဟူရာ၌ အဓိပ္ပါယ် ၂၃၈

ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော် (အဖွင့်) ၆၁၇

ဗုဒ္ဓစက္ခုညဏ်တော်များ ၆

ဗုဒ္ဓညဏ်တော် ၁၄-ပါး ၇၅၀

ဗုဒ္ဓရတနာခဏ်းနိဂုံး ၅၅၀

ဗုဒ္ဓါနုဿတိဖြင့် အပ္ပနာ

မရောက်နိုင်ပုံ ၆၃၅

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဘာဝနာ ၆၃၃

ဗောဓိညဏ် ၃-ပါး ၆၄၂

ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိအရကောက် ၆၄၆

ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ ၁၀-ပါး ၆၄၅

ဗျသနတရား ၅-ပါး ၇၃၈

ဗြဟ္မဒဏ်ဝေးရန်အမိန့် ၄၇၇

ဗြဟ္မဏတိဿဘေး ၂၆၀

အက္ခရာနှင့်	စာမျက်နှာ
[ဆ]	
ဘဂဝါဂုဏ်တော် (အဖွင့်)	၆၁၈
ဘဒ္ဒမည်သု၏လားရာ	၂၉၂
ဘဏ္ဍုရွာ၌ တရားဟောခြင်း	၃၇၆
ဘဏ္ဍုရွာသို့ ကြွတော်မူခြင်း	၃၇၄
ဘဝအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်ပုံ	၇၂၄-၈
ဘဝငါးရာဆက်ကာ ဘုရား ခမည်းတော် မယ်တော် ဖြစ်ခဲ့သူများ	၄
ဘဝငါးရာဆက်ကာ ဘုရား မိထွေး ဖထွေး ဖြစ်ခဲ့သူများ	၄
ဘဝနိကန္တိအကြောင်း	၈၄
ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ (အဖွင့်)	၇၂၈
ဘဝသက်တမ်းချင်းတူသူ ၃-ဦး	၁၉၂
ဘာရတရွာ	၂၆၀
ဘီလူး၏ကိုယ်ပျောက်ဆေးမြစ်	၅၁၃
ဘီလူးတို့ ပူးဝင်တတ်သော နေရာ နှင့် အစားအသောက်များ	၅၈
ဘုန်းကံရှင်များ အကြောင်း ကြောင်းကို ထောက်မြော် တတ်ခြင်း	၁၂
ဘုန်းကံရှိသူများ ရဲ့စွမ်းသတ္တိ ရှိကြခြင်း	၄၆
ဘုန်းတော် ၆-ပါး	၆၁၈
ဘုန်းတော်ငယ် ၈-ပါး	၆၂၀
ဘုန်းတော်ဖွဲ့ ဘုရားရှိခိုး များ	၆၂၃-၆၃၀
ဘုံ ၃၁ (အကျယ်)	၆၀၇-၈
ဘုံစဉ်စံ ၃-ယောက်	၁၉၂
ဘုရားကိုအကြည်ညိုဆုံးမင်း	၅၂၄
ဘုရားဂုဏ်၌ မတုန်မလှုပ် ကြည်ညိုပုံ	၂၉၆
ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါး	၅၅၃

အက္ခရာနှင့်	စာမျက်နှာ
[ဆ]	
ဘုရားဂုဏ်တော်၌ မှတ်ဖွယ် များ	၆၁၈
ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ အရိုးဆက်ပုံ	၃၇၃
ဘုရားမပွင့်မီ ဂိုဏ်းဆရာများ	၅၁၈
ဘုရားမှတစ်ပါး အစာမကြေ နိုင်သည့်ဝက်သားဆွမ်း	၆၉၂
ဘုရားရှင် အလှုပ်အကျွေးများ	၄၄၉
ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်စား တရား ဝိနည်း ဖြစ်ခြင်း	၄၇၆
ဘုရားရှင်၏ နောက်ဆုံး ဖိတ်ကြားတော်မူချက်	၄၈၀
ဘုရားရှင်၏ မိကြီး ဖကြီး တစ် ငါးရာဆက်ကာ ဖြစ်ခဲ့သူများ	၄
ဘုရားရှင်ကိုအယူဝါဒတင်ခြင်း	၅၇၉
ဘုရားရှင်တို့၏ဥက္ကဋ္ဌိ ဆန္ဒတော်	၁၅၉
ဘုရားရှင်တို့ ဟနေရာတည်းသာ ဆွမ်းခံတော်မူလေ့မရှိခြင်း	၄၁၀
ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံရာ၌ ရဟန်းများခိုကြွေးပုံ	၄၉၀-၁
ဘုရားရှင်ရောက်မည်ကို အရပ်တိုင်း၌ ကြိုတင် တိကြပုံ	၄၅၇-၈
ဘုရားလောင်း၏တဗ္ဗါ	၂၃၇
ဘုဇတိနတ်သမီးအကြောင်း	၈၁
ဘုဇတိနတ်သမီး ဘုရားလိလို့ ဆမြဲတစေ ဆည်းကပ်ခြင်း အကြောင်း	၈၁
ဘေးကင်းစေလော့ အစား အစာနှင့် ဓနရာတရ	၅၈
ဘောဂမို့သို့ ကြိုခြင်း	၃၇၉
ဘောဂဗ္ဗယာဂ (လုပ်ပုံ)	၅၁၈

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[မ]

မအပ်သည်ကို မဆောက်တည်	
စေရ	၅၀၉
မအပ်သော ရှာမှီးခြင်း	
၂၁-ပါး	၁၇၀
မကုဋ္ဌဗန္ဓနစေတီ	၄၉၇
မကောက်ယူဘူးသော အခွန်	
ကောက်ခြင်းအပြစ်	၂၀၅
မကောင်းသတင်း (သီလမဲ့သည့်)	
ကျော်စောခြင်း	၂၇၇
မကြောက်မရွံ့ အာယုသင်္ခါရ	
လွတ်ပုံ	၃၅၇
မဂ်ဉာဏ်၏ သစ္စာ ၄-ပါးသိပုံ	၇၆၁
မဂ္ဂါနန္ဒရဖလသမာပတ်	၃၀၉
မဂ်ဟူသော ပညတ်တရား	
အကြောင်း	၁၄၅
မဃလုလင် အဖွဲ့သားတို့၏	
တမလွန်ဘဝ	၁၀၂
မဃလုလင်၏ ဇနီးလေးယောက်	၉၇
မဃလုလင်တို့အဖွဲ့ အဖမ်း	
ခံရခြင်း	၉၃
မဃလုလင်တို့အဖွဲ့ကို ရှာစား	
ခန့်၍ ဆုလာဘ်ပေးခြင်း	၉၅
မဃလုလင်တို့ အိမ်သားစု၏	
ကုသိုလ်များ	၁၀၁
မဃလုလင်ဝတ္ထု	၈၉
မဂ်လာပွဲတိုင် အဝတ်ချော	
အလှူခံခြင်း	၄၀၇
မဂ်လာရှိသော အသံ	၄၅၇
မင်းတို့၏ကြီးပွားကြောင်း	
တရားခုနစ်ပါး	၂၀၁
မင်းသားနှင့် ဝိညာဏ် ၆-ပါး	
တူပုံ	၇၀၂-၄

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[မ]

မစလရွာစား လူယုတ်မာ၏	
အကြံ	၉၂
မစိတ္တာ (သိကြားမင်းမိဖုရား)	၉၇
မစ္ဆရိယ၏အခြေခံတရား	၁၁၉
မစ္ဆရိယ ၅-ပါး	၁၁၃
မစ္ဆရိယ ၅-ပါး၏ အပြစ်	၁၁၆
မစ္ဆရိယနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်	
များ	၁၁၂-၈
မဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တဝတ္ထု	၆၁၃
မထေရ်မြတ် ၃-ပါး ဝတ္ထု	၁၇၇
မနန္ဒာ (သိကြားမင်းမိဖုရား)	၉၇
မန္တာရဝနတ်ပန်း	၄၉၈
မန္တာရဝနတ်ပန်း လူ့ပြည်၌	
ရောက်တတ်ပုံ	၅၀၃
မနာလိုခြင်း ဣဿာ၏	
အကြောင်းအရာများ	၁၁၀-၂
မပညတ်သောအရာကို ပညတ်	
ခြင်း စသည်၏ အဓိပ္ပာယ်	၂၀၅
မမြတ်သော ရှာမှီးခြင်းနှင့်	
မြတ်သော ရှာမှီးခြင်းများ	၁၆၉
မမှီဝဲအပ်သော အာရုံများ	၁၇၂
မရဏ၏ အလုပ်ကိစ္စ	၇၃၈
မရဏ ၃-မျိုး	၇၃၄
မလ္လမင်း အားလုံးကိုသတ်၍	
မင်းပြုရန် ဗန္ဓုလကြံခြင်း	၁၀
မလ္လမင်းတို့ ရှိခိုးခြင်း	၄၅၈
မလ္လမင်းတို့က ၇-ပြည်ထောင်	
မင်းတို့ကို အောင်နိုင်ပုံ	၅၂၉
မလ္လမင်းများ ငိုကြွေးပုံ	၄၅၉
မလ္လိကာအား အရှင်သာရိပုတ္တရာ	
တရားဟောတော်မူခြင်း	၃၁
မလ္လိကာ၏ ဆုတောင်း	၄၉၉

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[မ]

မလ္လိကာကိုယ်ဝန်ရ၍ ချင်ခြင်း	
တပ်ခြင်း	၂၅
မလ္လိကာနတ်သွီးဖြစ်ပုံ	၄၉၉
မလ္လိကာနှစ်ဦး၏ အထူး	၄၅
မလ္လိကာ သားသွီးထွန်းကား	
လာမည်ကို ဘုရားရှင်	
မြင်တော်မူခြင်း	၂၅
မသုဓမ္မာ (သိကြားမင်း မိဖုရား)	၉၇
မသုဇာ (သိကြားမင်း မိဖုရား)	၉၇
မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ်	၇၄၅
မဟာကပ္ပိနမင်း စသူတို့၏သဒ္ဓါ	၂၃၇
မဟာကဿပထေရ် ဝတ္ထု	၅၁၂
မဟာကောသလမင်း	၈
မဟာဂတိဗ္ဗယ အဘယထေရ်	၂၄၀
မဟာဂီရိရွာ	၂၅၅
မဟာစေတီ	၅၄၀
မဟာနာဂထေရ်	၃၃၈
မဟာနာမမင်း ကျွန်မနှင့် အတူ	
ထမင်းစားဟန်ဆောင်ပုံ	၁၈
မဟာနာမသာကီဝင်၏	
သမီးတော်ဝါသဘစတ္တိယာ	၁၇
မဟာပဒေသ ၄-ပါး	၃၈၄
မဟာလတာတန်းဆာ ဆင်မြန်း	
နိုင်သူ သုံးဦး	၃၃
မဟာလတာ တန်းဆာဖြင့်	
ပူဇော်ခြင်း	၄၉၈
မဟာလတာ တန်းဆာရှုသူ	၄၉၈
မဟာလိမင်းသား အခွန်တသိန်း	
ထက်သော တံခါးကို အပိုင်စား	
ရခြင်း	၉

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[မ]

မဟာလိ လိစ္ဆဝီမင်း မှာကြား	
လိုက်ပုံ	၂၇
မဟာလိ လိစ္ဆဝီမင်းသား	
(အကြောင်း)	၈
မဟာသီဝထေရ်၏ဝါဒ	၃၁၉
မဟာသီဝ မထေရ်ကြီးဝတ္ထု	၁၄၈
မဟာသုဒဿနသုတ်ဟောခြင်း	၄၅၅
မာတုဂါမနှင့်စပ်၍ ရဟန်းတို့	
ကျင့်သုံးဖွယ်	၄၃၉
မာရ်နတ်အား ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့်	
အကြောင်း မိန့်တော်မူခြင်း	၃၂၈
မာရ်နတ် တောင်းပန်ခြင်း	၃၂၃
မိတ်ဆွေနှင့် အပေါင်းအသင်း	
အထူး	၂၃၅
မိတ္တဒုဗ္ဗိမည်သော (ဝိဇ္ဇုဇူဘ) မင်း	၈
မိမိကိုယ်ကိုသာ မှီခိုရာပြု၍နေပုံ	၃၁၄
မီးမလောင်နိုင်သော ဘုရားရှင်	
ရုပ်ကလာပ်တော်	၅၁၅
မီးမလောင်သော ပုဆိုး ၂-ထည်	၅၁၉
မီးသွေးကို ပူဇော်ရန်	
ရသောမင်း	၅၃၄
မုဒိန်းကျင့်ခြင်းအပြစ်	၂၀၈-၉
မုန်းခြင်း၏ အကြောင်းရင်း	၁၁၂-၃
မုနာဠိ သေသောက်ကြူး	၃၉၆
မူလှူရသောကြောင့် နေချင်းပင်	
မိဖုရားခေါင်ကြီးဖြစ်ခြင်း	၄၆
မေတ္တာ ကာယကံ ၂-မျိုး	၂၄၄-၆
မေတ္တာချစ်နှင့် တဏှာချစ်	
ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်း ၂-ပါး	၅
မေတ္တာမနောကံ ၂-မျိုး	၂၄၅-၈
မေတ္တာဝစိကံ ၂-မျိုး	၂၄၄-၇

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဗ]

မေတ္တာ ၃-ပါး (အရှင်အာနန္ဒာ ထားပုံ) ၄၄၇၀

မေဒါဠုပနိဂုံးသို့ ကောသလ မင်းကြီးသွားခြင်း ၃၄

မောရိယမင်းတို့နောက်ကျခြင်း ၅၃၄

မောဟ ၄-ပါး ၆၉၄

မျက်ကွယ်မေတ္တာ ၃-မျိုး ထားရှိပုံ ၂၄၈

မျက်မှောက်မေတ္တာနှင့် မျက်ကွယ် မေတ္တာ ၂၄၈

မျက်မှောက်မေတ္တာ ၃-မျိုး ထားရှိပုံ ၂၄၈

မျက်မှောက်, မျက်ကွယ် ၂-မျိုးလုံး မေတ္တာ ၃-ပါး ရှိသင့်ပုံ ၂၄၄-၅

မြင်နိုင်ခဲ့သော တရား ၄-မျိုး ၆၉၀

မြင့်မြတ်သော ဘုရားရှင်၏ အလိုတော် ၁၅၉

မြင်းမိုရ်တောင် ၆၀၄

မြင်းလိမ္မာ ၄-မျိုးနှင့် ယောက်ျား လိမ္မာ ၄-မျိုး ၈၅

မြစ်တိုင်း အဆိပ်ခပ်သည့်အကုသိုလ် အကျိုး ၃၈

မြတ်စွာဘုရား၏ အတောက်ပဆုံး အခါ ၂-ပါး ၄၀၉

မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံး ဩဝါဒ ၄၇၆

မြတ်စွာဘုရား၏ မိဖုရားမင်း ၁

မြတ်စွာဘုရားထံသို့ သိကြားမင်း ဆည်းကပ်ခြင်း ၇၇

မြတ်စွာဘုရား၌ မခံသာအောင် အေးမှု ပူမှု မရှိခြင်း ၂၀၁

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဗ]

မြတ်စွာဘုရား၌ လျှိုငှက်ခြင်း မရှိပုံ ၃၁၃

မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံလောက် အောင် ရောက်ကြမ်း ကပ်ခြင်း ၃၀၈

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသော အခါ နတ်ပြည်စည်ကား ကြောင်း ၈၂

မြတ်စွာဘုရား ရုပ်ကလာပ်ကို ချီမ၍ မရနိုင်ပုံ ၄၉၆

မြတ်ဖျားစိန္တေ ပရမေသို့ သန္ဓေ ယူခါ(ချီ-လင်္ကာ) ၃၄၀

မြေကြန်အတတ် ၂၈၀

မြေ(ငလျင်)လှုပ်ခြင်းအကြောင်း ရှစ်ပါး ၃၃၃

မြေထု (အတိုင်းအတာ) ၆၀၃

မြေပြင်ကို မြေပြင်မှတ်ထင်ပုံ (ရှင်းချက်) ၄၃၄

မြေလှုပ်ပုံ ၆-မျိုးကို ပြဆိုခြင်း ၃၃၂

မြို့၏အသံ ၁၀-မျိုး ၄၅၆

မြို့စောင့်ဥပမာ ၂၇၀

မြို့စွန့်ရှာဖွား၌ တန်ခိုးကြီးယက္ခတ္တိ အနေများခြင်း ၅၀

မြို့ရွာနီးကျောင်းအပြစ် ၂၂၉

မွေးဖွားပြီးနောက် ၉-ရက်မြောက် ကို အမှတ်ရနိုင်သော မထေရ် ၂၄၀

မှီဝဲအပ်သော အာရုံများ ၁၇၂-၄

မှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာခြင်းနှင့် မမှီဝဲအပ်သော နှလုံးမသာ ခြင်း ၁၂၉

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[မ-ဃ]

မိုဝ်အပ်သော ရှုပါရုံ၊ မမိုဝ်အပ်သော
 ရှုပါရုံ စသည်များ ၁၇၅

မိုဝ်အပ်သော လျစ်လျူ ရှုခြင်းနှင့်
 မမိုဝ်အပ်သော လျစ်လျူ
 ရှုခြင်း ၁၃၀

မိုဝ်အပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းနှင့်
 မမိုဝ်အပ်သော ဝမ်းမြောက်
 ခြင်း ၁၂၈

မိုင်းပြာမထင်ဓာတ်တော်သာ
 ကျန်ခြင်း ၅၁၉

ယက္ခနတ်တို့ ခံရမည့် အပြစ်ဒဏ် ၅၆

ယန္တရား တပ်ဆင်သည့် ဓာတ်
 တော်တိုက် ၅၄၄

ယမကပါဠိဟိရဉာဏ်တော် ၇၄၅

ယမကပါဠိဟိရပြရာ အခါ၄-ပါး ၇၄၅

ယမကပြာဠိဟာပြပုံ
 (အစီအစဉ်) ၆၁၈

ယဝနဘာသာ (စကား) ၆၄၇

ယုဂန္တိုရ်တောင် ၆၀၄

ယုတ်ညံ့သောသူနှင့် မပေါင်း
 ခြင်းသည် ကြီးပွား တိုးတက်
 ကြောင်း ၂၃၃

ယုံတမ်းစကားပြောသည့်ဝတ္ထု ၅၈၇

[ခ]

ရင်ကဲ့နာကျတတ်ပုံ ၂

ရတနသုတ် နိဂုံးချုပ် အာသီသ
 လင်္ကာ ၇၉၂

ရတနသုတ် ပါဠိအနက် ၇၆၇

ရတနသုတ် ပုဒ်စဉ်ဂါထာ ၇၉၂

ရတနာတို့ဖြစ်ရာမြေဟု လက်ဖြင့်
 ပုတ်ခတ်ခြင်း ၁၉၅

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ခ]

ရန်ကင်းလို့လျက် ရန်မကင်းခြင်း
 အကြောင်း ၁၁၀

ရန်သူများ ပြေးစေရန် လေး
 အတတ်ကို ပြကြခြင်း ၃၉

ရန်သူ လူသတ်သမား ၃-ဦး ၇၃၇

ရဟန္တာ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါ ၂-ပါး ၇

ရဟန္တာကိုယ်ကို ဖောက်၍
 နတ်တို့ မမြင်နိုင်ပုံ ၄၃၀

ရဟန္တာ မဆိတ်သည့်သော
 လောက ၄၆၉

ရဟန္တာရှိနိုင်သည့် သာသနာ ၄၆၈

ရဟန်း၏ အလိုဆိုးရှိပုံ ၂၃၅

ရဟန်းတို့အား ဘုရားရှင်က
 တဖန် ဟောတော်မူခြင်း ၅၇

ရဟန်းတို့၏ ကြီးပွားကြောင်း
 တရား ၆-ပါး ၂၄၄

ရဟန်းတို့၏ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်
 အကျင့် ၄၂၇

ရဟန်းတို့ကို ဝေသာလီသို့ ဝါ
 ကပ်စေရာ၌ ရှင်းချက် ၃၀၈

ရဟန်းတို့ ကြီးပွားကြောင်း
 တရား ခုနစ်ပါး ၂၂၁

ရဟန်း ၂-ပါး ဥပမာ ၇၄၃

ရဟန်းများ ကြွလာ နေထိုင်
 ခြင်း၏ အကျိုး ၂၁၂-၃

ရဟန်းများ ဘုရားရှင်ထံ ဆည်း
 ကပ်ချိန် ၂-မျိုး ၄၃၅

ရဟန်းများ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံ၍ ငိုကြွေးပုံ ၄၉၀-၁

ရဟန်းများ မကျက်စားအပ်
 သော အရပ် ၆-ပါး ၁၇၀

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၇]

ရဟန်းများ မလွှားသင့်သော
အိမ် ၉-မျိုး ၁၄

ရဟန်းများ သွားသင့်သော
အိမ် ၉-မျိုး ၁၅

ရဟန်းမြတ် ၁၂-ယောက် ၄၆၉

ရာဂဒေါသကင်းပြီး ရဟန်းတို့၏
နှလုံးသွင်းပုံ ၄၉၁

ရာဂဒေါသကင်းသော ရဟန်းများ
ငိုကြွေးပုံ ၄၉၀-၁

ရာဂရှိဟန်၌ ဓာတ်တော်အားလုံး
စုခြင်း ၅၄၀

ရာဂရှာမှ ဓာတ်တော်များ ၅၄၀

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကြောင်း ၁၇၄

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းနောက်မှ နာမ်
ကမ္မဋ္ဌာန်း ယောဂသော
သုတ်များ ၁၃၉

ရူပကာယကြောင့် ရုပ်အကြည်
များ ဖြစ်ပုံ ၇၀၈

ရူပ ၁၆-ဘုံ ၆၀၇-၀

ရူပစွဲနှစ်ဖြစ်သော ရှေ့ပိမောက္ခ
၃-ပါး ၃၅၆

ရေအယဉ်ကြီးများ ကောင်း
ကင်မှ စီးဆင်းခြင်း ၅၂၀

ရေထုကြီး(ဒေတိုင်းအလာ) ၆၀၃

ရေလုံးကြီးများ မြေတို့အောက်၌
ထွက်လာခြင်း ၅၂၁

ရိုင်းပြုသော တောသုတ်ရဟန်း
ပြီး၏ စကား ၅၀၆

ရှင်ပြုမုက်စွဲ ၃-ရပ် ၄၇၂

ရှင်ပြုသောဝင်မင်းတို့ ဝိပုဉ်းပုံ ၅၃၂

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၇]

ရှစ်သောင်းသောနတ်တို့ သိကြား
မင်းနှင့်အတူ သောတာပန်

ဖြစ်ကြခြင်း ၁၉၆

ရှာမှီးခြင်း ၂-မျိုး ၁၆၃

ရှေးကံကြောင့် မြစ်တွင်းနှင့်
ကန်ပေါ် ပြောင်းရွှေ့
အိပ်ကြပုံ ၄၂

ရှေးယောင်းကျင့်ထုံးလိုက်နာပုံ ၂၀၅

[၈]

လက်ဦးအလှူ ၉-ပါး ၄၆၂

လက်ဦးဆုံး တရားနာရစေသည့်
ကုသိုလ် ၄၆၂-၃

လက်တွေ့ဖော်ပြနိုင်သောတရား ၆၅၈

လက်သည်းခံပေါ်မှ မြေမှုန်
ဥပမာတရား ၆၅၉

လက္ခဏာရေး ၃-ပါးနှင့် အစွဲ
၃-ပါး ၇၆၅

လကျောစွယ်တော်ကို သိကြား
မင်း ခိုးခြင်း ၅၃၃

လင်ကုသိုလ်ပြု၍ မယားမရ
နိုင်ပုံ ၁၀၁-၂

လပနာအဓိပ္ပာယ် ၁၇၀

လာဘမစ္ဆရိယနှင့်
မကောင်းကျိုး ၁၁၄-၇

လိစ္ဆဝီမင်း ငါးရာတို့ ဗန္ဓုလတို့
ဖမ်းရန် စစ်ထွက်ကြခြင်း ၂၆

လိစ္ဆဝီမင်းတို့ ဆွမ်းလုပ်မိဖိတ်ရ
ခြင်းအကြောင်း ၃၀၅

လိစ္ဆဝီမင်းတို့ မြတ်စွာဘုရားကို
အဖူးမြော် ရောက်ကြခြင်း ၃၀၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[လ]	
လိစ္ဆဝီမင်းများကို နတ်တို့နှင့် အတူထားရပုံ	၃၀၃
လူအမျိုးမျိုး မတူခြင်း အကြောင်း	၇၃၀
လူတယောက်၏ အလုပ် ၆-မျိုး	၇၀၃
လူတို့၏ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်အကျင့်၄၂၇ လူများအတွက် နတ်တို့ အိမ်နေ ရာသိမ်းပိုက်ကြခြင်း	၂၈၀
လူ့ခန္ဓာကိုယ် ဥတုဇရုပ်လွမ်းပုံ ၁၆၁ လူ့ဘဝမှ စုတေ၍ သိကြားဖြစ် ပြန်ခြင်း	၁၉၁
လေထုကြီး (အတိုင်းအတာ)	၆၀၃
လေးကျွန်းပုံသဏ္ဍာန်	၆၀၆
လေးလက်စည်ထားသောပုစ္ဆာ	၅၈၀
လောက၌ ရဟန္တာမဆိတ်သည့်	၄၆၉
လောကယူပုံ ၂-မျိုး	၅၉၃-၅
လောကဝိဒ္ဓ ဂုဏ်တော် (အဖွင့်)	၅၉၃
လောက ၃-ပါး	၅၉၅
လောကီစိတ္တိဿရိယ ဘုန်းတော် ၈-ပါး	၆၂၀
လောကုတ္တရာတရားအား လျော် သော ပဋိပတ်အကျင့်	၄၂၇
လောမဝေမြင်းနှင့် တူသူ	၈၅-၆
လောဟပါသာဒ၌ ရဟန်းတို့ စည်းဝေးပုံ	၄၃၅
လိုချင်ခြင်း တဏှာဆန္ဒကြောင့် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်း ဖြစ်ရပုံ	၁၂၂
လိုက်နှင့်ဂုတို့ ထူးခြားပုံ	၆၁
လျစ်လျူရှုခြင်း ၂-မျိုး	၁၃၀
လှည်းငါးရာ ဖြတ်သွားသည်ကို မသိသူ	၄၀၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[လ.ဝ]	
လျှို့ဝှက်သော ဓာတ်တော် တိုက်ကြီး	၅၃၉
ဝဋ်တော် ၁၂-ပါး အကြောင်း	၃၉၆
ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယနှင့် မကောင်း ကျိုး	၁၁၄-၇
ဝန်တိုခြင်း မစ္ဆရိယ အကြောင်းအရာ	၁၁၂-၈
ဝမ်းမြောက်ခြင်း ၂-မျိုး	၁၂၈
ဝမ်းမြောက်မှုကို ရရှိခြင်း	၁၈၆
ဝမ်းသွေးသွန်ခြင်းနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်	၃၉၃
ဝရုဏစသော အသက်ရှည် နတ်တို့ ပန်းကုံးပုံ	၄၂၃
ဝလဉ္ဇန ဖလသမာပတ်	၃၁၀
ဝလဉ္ဇန သမာပတ် (အဓိပ္ပါယ်)	၄၁၄-၆
ဝလဉ္ဇနသမာပတ် ကုဋေ နှစ်သန်းလေးသိန်း	၄၈၅
ဝဿကာရပုဏ္ဏား၏ အကြံပေး ချက်များ	၂၁၆
ဝါဒပြိုင်သူတို့၏ နည်းပရိယာယ် များ	၅၈၄
ဝါဒရှင်တိုင်း နိဗ္ဗာန်မရနိုင်	၁၈၃
ဝါသနာဓာတ်ကိုပယ်ခြင်း	၅၆၄
ဝါသဘဓတ္တိယာ မိဖုရားခေါင်ကြီး	၁၇
ဝါသဘဓတ္တိယာ လျှို့ဝှက် သတင်းပို့ခြင်း	၂၁
ဝါသေဋ္ဌအနွယ် မလ္လမင်းများ	၄၅၇-၈
ဝါးအစည်းခြောက်ဆယ်ကို ဗန္ဓုလ ခုတ်ဖြတ်ဟန်	၉
ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န ဂုဏ်တော် (အဖွင့်)	၅၇၀-၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၀]	
ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး ၈-ပါး	၇၇၀-၁
ဝိညာဉ် ၆-ပါးနှင့် မင်းသား တူပုံ	၇၀၂-၄
ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ (အဖွင့်)	၇၀၄
ဝိဋ္ဌဋ္ဌူတ အမည်ရခြင်း အကြောင်း	၁၉
ဝိဋ္ဌဋ္ဌူတအား ရှိမခိုးရအောင် ကြံပုံ	၂၁
ဝိဋ္ဌဋ္ဌူတ ကျွန်မသားဖြစ်ကြောင်း လျှောက်ထားကြခြင်း	၂၂
ဝိဋ္ဌဋ္ဌူတ စစ်သေနာပတိ ဖြစ်လာပုံ	၂၀
ဝိဋ္ဌဋ္ဌူတတို့ သားအမိ ရာထူးမှ အချခံရခြင်း၊ ရာထူး ပြန်ရခြင်း	၂၃
ဝိဋ္ဌဋ္ဌူတမင်းအကြောင်း	၈
ဝိဋ္ဌဋ္ဌူတမင်း ပရိသတ်နှင့်တကွ ပျက်စီးခြင်း	၄၁
ဝိနည်းပိဋကလာ မဟာပဒေသ	၃၈၄
ဝိနယလေးပါး	၃၈၇
ဝိနိစ္ဆယ ၂-မျိုး	၁၂၅
ဝိနိစ္ဆယဝိတက်ကြောင့် လိုချင် ခြင်း တဏှာဆန္ဒဖြစ်ရပုံ	၁၂၄
ဝိပါကဝိညာဉ် ၆-ပါး	၇၀၂
ဝိပလ္လာသ ၁၂-ပါး	၃၂၀
ဝိပဿနာရှုရန် ပွားသော ဘာဝနာ	၆၈၇
ဝိပဿနာသို့ အနုဿတိမှ တက်ပုံ	၆၈၈-၉
ဝိပါကညဏ်	၇၄၇
ဝိပါကသမဂီတာ	၇၀၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၀]	
ဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏိယ အမေး အဖြေ	၃၈၅
ဝိမောက္ခ ၈-ပါး(အကျယ်)	၃၅၄-၇
ဝိမောက္ခ ၈-ပါးတို့ကို ဟော တော်မူခြင်းအကြောင်း	၃၅၆
ဝိမောက္ခ ၈-ပါး ဝင်စားရခြင်း အကျိုး	၃၅၆
ဝိမောက္ခဟူ၍ ခေါ်ရခြင်း (အဓိပ္ပါယ်)	၃၅၆
ဝိသာခါ ဘုံစဉ်စံပုံ	၁၉၂
ဝိသုဒ္ဓိနိဗ္ဗာန်	၁၂၃
ဝီရိယရှိသူ ၂-မျိုး	၂၃၉
ဝေဇယန္တာပြာသာန်ကို တုန် လှုပ်စေသူ	၃၃၉
ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၂၇
ဝေဒနာကို ရှင်းပြချက်	၇၁၆
ဝေဒနာ ၆-ပါးဖြစ်ပုံ	၇၁၅
ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ(အဖွင့်)	၇၁၇
ဝေပစိတ္တိအသုရာ	၁၀၇
ဝေရ=ရန်သူ ၅-ပါး	၄၂၇
ဝေသာရဇ္ဇညဏ်တော် ၄-ပါး	၆၄၉
ဝေသာလီတပြည်လုံး ပျက် ပြုန်းခြင်း	၂၁၉
ဝေသာလီပြည် အဗ္ဗပါလီ သရက်ဥယျာဉ်သို့ကြွတော် မူခြင်း	၂၉၈
ဝေသာလီပြည်ကို နောက်ဆုံး ကြည့်တော်မူခြင်း	၃၇၄
ဝေသာလီပြည် ပျက်စီးခြင်း	၂၁၅
ဝေဿကာရပုဏ္ဏားအစွမ်း	၂၁၄-၅
ဝေဠုဝရွာ၌ နောက်ဆုံး ဝါကပ်တော်မူခြင်း	၃၀၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သဗ္ဗညုဘုရားတို့ ဖိတ်မန်	
စကား	၁၀၉
သဗ္ဗညုမဟုတ်ပဲ သဗ္ဗညုဟု	
ဝန်ခံသူ ၆-ဦး	၄၆၆
သဗ္ဗတ္တဂါမိနိ ပဋိပဒါဉာဏ်	၇၄၇
သဗ္ဗာဘိတူပစ္စေကဗုဒ္ဓါ	၃၉၇
သမင်ခြေရာကောက်နည်း	၁၃၈-၉
သမဂီတာ ၄-ပါး	၇၀၀
သမဏဗြာဟ္မဏတိုင်းနိဗ္ဗာန်မရပုံ၁၀၁	
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်	
(အဖွင့်)	၅၆၉-၅၇၀
သမ္မုတိမရဏ ၄-ပါး	၇၃၆
သမာဓိ၏ အဓိပ္ပါယ်	၂၆၇
သမာဓိရှင် ၂-ဦးတို့၏	
ခြားနားချက်	၄၀၃
သမာဓိ သံဝတ္တနိက သီလမည်ပုံ ၂၆၅	
သမာဓိ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သော	
ပညာ၏အဓိပ္ပါယ်	၂၆၇
သမာပတ် ကုဋေ ၂-သန်း	
၄-သိန်း	၄၁၄
သမာပတ် ၉-ပါး ဘုရားရှင်	
ဝင်စားပုံ	၄၈၃-၅
သမုစ္ဆေဒမရဏ	၇၃၅
သမုဒြာအတွင်း ရေလိုက်	
ဖန်ဆင်းနေသော မထေရ်	၃၃၈
သရဏဂုံမှ ဂေါတြဘူအထိ	
ဓမ္မာနုဓမ္မမည်ပုံ	၄၂၇
သရီရဓာတ်တော်ကို စေတီ	
တည်ရခြင်း	၅၀၁
သရီရဓာတ်တော်များ	
အကြောင်း	၅၁၉
သလဋ္ဌာဂါရကျောင်းတော်	၈၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သလ္လသုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း	၃၂
သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿ၊	
သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ၊	
သဝိတက္ကသဝိစာရ-	
ဥပေက္ခာ	၁၄၂-၁၆၀
သဋ္ဌာယတနပစ္စယာ ဖဿော	
(အဖွင့်)	၇၁၁
သဟမ္ပတိဗြဟ္မာ၏သံဝေဂ	
ဂါထာ	၄၈၇
သင်္ကာဝင်မင်းတို့ ဇာတိမာန်	
ခက်ထန်ကြပုံ	၂၁
သင်္ကာဝင်တို့ လေးအတတ်	
ပြုကြခြင်း	၃၉
သင်္ကာဝင်မင်းတို့၏	
ရှေးအကုသိုလ်ကံ	၄၃
သင်္ကာဝင်တို့၏ နန်းတော်ကို	
ဝိဋ္ဌဇူဘ ကြည့်ရှုလိုခြင်း	၂၀
သင်္ကေတပုဏ္ဏားကြီး	
ဇနီးမောင်နှံအကြောင်း	၁
သင်္ကေတဋ္ဌနသဘင်	၅၂၁-၃
သမိစိပုဋိပန္နဂုဏ်တော်	
(အဖွင့်)	၆၇၃-၅
သင်္ကေတီယအကျိုးပြဝတ္ထုများ	၂၅၅
သင်္ကေတီယဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်	
ရခြင်းအကျိုး ၆-ပါး	၂၅၄
သင်္ကေတီယဝတ်နှင့် စပ်၍	
သိမှတ်ဖွယ်	၂၅၀
သင်္ကေတဒနတ်ကွန်းကျောင်း	၂၁၃-၄
သင်္ကေတပုဒ် အဓိပ္ပါယ်	၆၇၁
သင်္ကေတသံသာအရကောက်	၆၇၁
သာသနာ အရှည်တည်တံ့ရေး	
တရား ၃၇-ပါး	၃၇၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သာသနာ တည်တံ့ရေးတရား	၃၇၁
သာသနာပြင်ပဉ္စ အရိယာ	
မရှိနိုင်	၄၆၉
သာဓုမည်သူ၏ လားရာ	၂၉၂
သားမြီးဖျား တထောက်စာ၌	
နတ်ဗြဟ္မာတကပို့နေပုံ	၄၃၀
သားသမီးမထွန်းကား၍မလွှဲကာ	
အနှင်ခံရခြင်း	၂၄
သိက္ခာပုဒ် အသစ်သားခြင်း	၂၂၆
သိက္ခာပုဒ်အားဖြင့် မိုးအပ်	
သောတရား ခံပြပုံ	၁၆၈-၉
သိကြားမင်း စည်းစိမ် ပျက်စီး	
ရတော့မည်ကြောင့်	
ထိတ်လန့်ပုံ	၆၃
သိကြားမင်း တရားစီရင်ပုံ	၇၉
သိကြားမင်း နတ်တို့နှင့် ဘုရားထံ	
သွားခြင်း	၆၅
သိကြားမင်း နည်းပရိယာယ်	
ဆင်ပုံ	၁၅၄
သိကြားမင်းနှင့် မြတ်စွာဘုရား	
အမေးအဖြေများ	၁၀၉
သိကြားမင်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့်ပုံ	၁၉၁
သိကြားမင်း သိကြားဘဝ	
အသစ်ကို ရရှိခြင်း	၁၆၀
သိကြားမင်း ဘဝသစ်ရခြင်း	၁၆၀
သိကြားမင်းရသည့် အကျိုးထူး	
၆-ပါး	၁၉၂
သိကြားမင်း၏ ဘုရားရှိခိုး	
ဂါထာ	၁၉၃
သိကြားမင်း၏ အသုံးအဆောင်	
များ	၁၀၂
သိကြားမင်း၏ သံဝေဂဂါထာ	၄၈၈

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သိကြားမင်း၏ မိဖုရားများ	၉၇
သိကြားမင်း လာရောက်၍	
ခြေဆေးပေးခြင်း	၁၅၄
သိကြားမင်း သေအံ့သော	
ပုဗ္ဗနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း	၆၂
သိကြားမင်း သောတာပန်	
တည်ခြင်း	၁၅၉
သီလ စင်ကြယ်ခြင်း စသည်မျှဖြင့်	
ရပ်နားမနေသင့်ပုံ	၂၃၅
သီလ၏ အဓိပ္ပါယ်	၂၆၇
သီလ ပျက်စီးသူ၏အပြစ် ၅-ပါး	၂၇၂
သီလရှိသူ၏အကျိုး ၅-ပါး	၂၇၆
သီလဗ္ဗတုပါဒါန်အကြောင်း	၇၂၁
သီလရနံ၏အစွမ်း	၁၅၅
သီလ, သမာဓိ, ပညာကိုသာ	
ဟောတော်မူခြင်း	၂၆၅
သီလ၏ မကျိုး, မပေါက်, မကျား,	
မပြောက်ပုံ	၂၆၃
သီလ၌တည်၍ ဖြစ်စေအပ်သော	
သမာဓိ၏ အဓိပ္ပါယ်	၂၆၇
သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ရဟန်းများ	
စည်းဝေးချိန် ၂ မျိုး	၄၃၅
သီချင်းသံကို ဘုရားရှင် ချီးမွမ်း	
ခြင်းအကြောင်း	၇၅
သုဂတဂုဏ်တော် (အဖွင့်)	၅၇၅
သုတ္တ အဓိပ္ပါယ်	၃၈၇
သုတ္တန် ပိဋကလာ မဟာပဒေသ	၃၈၄
သုတ္တာနုလောမ အဓိပ္ပါယ်	၃၈၇
သုဒတ္တ မည်သူ၏လားရာ	၂၉၂
သုဓမ္မာစရပ်အမ ဖြစ်ပုံ	၉၇-၁၀၀
သုဓမ္မာစရပ် သုံးပိုင်းခွဲပုံ	၁၀၀
သုန္ဒရီပရိဗိုဇ်မ	၃၉၇

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[သ]

သုပ္ပဋိပန္နဂုဏ်တော်	၆၇၂-၄
သုပ္ပဝါသာသုဋ္ဌေးကတော်အိမ်၌	
ရဟန်း ၅၀၀-နေ့စဉ်	
ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်း	၁၁
သုဘဒ္ဒ၏အတိတ်အကြောင်း	၄၆၁
သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ရဟန်းပြုခြင်း	၄၇၀
သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း	၄၇၀
သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်-မူကွဲရှင်းချက်	၄၇၃-၆
သုဘဒ္ဒပရိမိုဇ်ဝတ္ထု	၄၆၀
သုဘဒ္ဒမည်သူ၏လားရာ	၂၉၂
သုဘဒ္ဒ ၃-ဦး ထူးခြားပုံ	၄၆၁
သုဘဒ်တောထွက်ရဟန်းကြီး	၅၀၆
သုဘဒ်ပရိမိုဇ်၏အမေးပုစ္ဆာ	၄၆၆
သုရတိပစ္စေကဗုဒ္ဓါ	၃၉၆
‘သုကရမဒ္ဒဝ’အရ အယူ	
အဆများ	၃၉၁
သုဇာအတွက် မင်္ဂလာပွဲ	
ကျင်းပခြင်း	၁၀၇
သုဇာ အသုရာနတ်မင်းကြီး	
သမီး	၁၀၆
သုဇာ၏ဆုတောင်း	၁၀၈
သုဇာဗျိုင်းမ အိုးထိန်းသည်	
သမီး ဖြစ်ခြင်း	၁၀၅
သုဇာဗျိုင်းမ ငါးပါးသီလ	
ကျင့်သုံးခြင်း	၁၀၄
သုတော်ဥစ္စာ ၇-ပါး	၅၇၃
သုရိယဝစ္စသာကို ပဉ္စသိခ	
နတ်သားရခြင်း	၁၉၅
သုရိယဝစ္စသာနတ်သမီး၏	
အလှူဖွဲ့များ	၆၇-၇၄
သေနကျောင်းနေ တိဿထေရ်	၂၅၅
သေနိယတက္ကတန်းအကြောင်း	၇၂၁

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[သ]

သေရမည့်အချိန် မရအောင်	
အလုပ်မများပုံ	၁၅၀
သေသုတို့၏လားရာကို ဟော	
ကြားပုံ	၂၉၂
သောကကို ပယ်ဖျောက်ပေး	
မည့်သူ တုရားမှတစ်ပါး	
မမြင်တွေ့ရပုံ	၆၃
သောက စသည် အဖွင့်	၇၃၈
သောတာပန် ရှိနိုင်သည့်	
သာသနာ	၄၆၈
သောမနဿ ၂-မျိုး	၁၂၈
သောက်ရေဆောင်စေတော်	
မူခြင်း	၃၉၄
သံဂါယနာတင်ရသည့်	
အကြောင်းများ	၅၁၃
သံဂါယနာတင်ရန် ဆုံးဖြတ်	
ခြင်း၏အကြောင်း ၈-မျိုး	၅၁၄
သံဂါယနာ ဆုံးတန်	၃၈၈
သံဃဂုဏ်ကို အကြောင်း	
အကျိုးခွဲပုံ	၆၇၂
သံဃဂုဏ်တော်ကိုးပါး	၆၆၇
သံဃဂုဏ်၌ မတုန်မလှုပ်	
ကြည်ညိုပုံ	၂၉၇
သံဃပုဒ် အဓိပ္ပါယ်	၆၇၂
သံဃရက္ခိတသာမဏေဝတ္ထု	၃၃၇
သံဃာ၏အကြောင်း ဂုဏ် ၄-ပါး	
နှင့် အကျိုး ဂုဏ် ၅-ပါး	၂၉၇
သံဃာကို အားပေးစကား	
မိန့်ကြားပုံ	၄၇၉
သံဃာနုဿတိဘာဝနာ	၆၈၄
သံဃာနုဿတိဘာဝနာအကျိုး	၆၈၆
သံဃာ ၄-စုံ ၈-ပါး	၆၇၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]		[သ-ဟ]	
သံဝေဂကထာများ	၄၈၃	သွာက္ခာတဂုဏ်တော်(အဖွင့်)	၆၄၁
သံဝေဂရစေမည့် ဌာန ၄-ပါး	၄၃၅	ဟတ္ထကဗြဟ္မာအကြောင်း	၄၃၄
သံသရာရထားကြီး	၅၆၆	ဟတ္ထိရွာသို့ ကြွခြင်း	၃၇၆
သံသရာ၏ ရှေ့ပိုင်းဝင်္ဂမြစ်	၆၉၃	ဟိမဝန္တာတောင်	၆၀၅
သံသရာ ချဲ့တတ်သော		ဟိရညဝတီမြစ်	၄၁၇
ပပဉ္စတရား	၁၂၆-၇	ဟိရိ၊ သြတ္တပုတိုး၏ ထူးခြားပုံ	၂၃၈
သံသရာ၌ ချမ်းသာဖြင့်		ဟောရန်ခက်သော	
မွေ့လျော်သူ ၃-ဦး	၁၉၂	တရား ၄-မျိုး	၆၉၀

